

**ÚRSKURÐUR ENDURUPPTÖKUNEFNDAR
Í MÁLI NR. 7/2015**

**Beiðni
Alberts Klahn Skaftasonar
um endurupptöku
hæstaréttarmáls nr. 214/1978:**

**Ákærvaldið
gegn
Kristjáni Viðari Viðarssyni,
Sævari Marinó Ciesielski,
Tryggva Rúnari Leifssyni,
Alberti Klahn Skaftasyni,
Erlu Bolladóttur og
Guðjóni Skarphéðinssyni**

24. FEBRÚAR 2017

I. Beiðni um endurupptöku.....	1
II. Málsatvik	2
III. Framlögð gögn	354
IV. Grundvöllur beiðni	356
V. Viðhorf gagnaðila.....	365
VI. Athugasemdir endurupptökubeiðanda	376
VII. Grundvöllur niðurstöðu	388
VII.1 Almennt um skilyrði fyrir endurupptöku máls sem dæmt hefur verið í Hæstarétti.....	388
VII.2 Almennt um réttaráhrif dóma í sakamálum og endurupptöku dóma	389
VII.3 Almennt um endurupptökuheimildir í a–d liðum 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála	390
VII.3.1 Um a-lið 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála	390
VII.3.2 Um b-lið 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála.....	392
VII.3.3 Um c-lið 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála	392
VII.3.4 Um d-lið 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála.....	393
VII.3.5 Almennt um samspil endurupptökuheimildar í c-lið við endurupptökuheimildir í a- og d-liðum.....	400
VII.4 Þýðing mannréttindaákvæða við úrlausn um endurupptöku.....	401
VII.5 Um sönnunarmat	408
VII.5.1 Almennt um sönnunargildi játninga við lögreglurannsókn og fyrir dómi og um afturhvarf frá játningum.....	409
VII.5.2 Atriði sem hafa áhrif á mat á sönnunargildi framburða í málinu	412
VII.5.2.a Persónulegir þættir er varða dómfelldu.....	413
VII.5.2.b Aðstæður dómfelldu	418
VII.5.2.c Lyfjagjöf dómfelldu	423
VII.5.2.d Rannsóknar- og yfirheyrsluáðferðir.....	425
VII.5.2.d.1 Sefjun, dáleiðsla og sannleikssprautur	426
VII.5.2.d.2 Samprófanir á rannsóknarstigi	428
VII.5.2.d.3 Beiting harðræðis	432
VII.5.2.d.4 Umbun til dómfelldu í tengslum við framgang rannsóknar	438
VII.5.2.d.5 Framkvæmd yfirheyrslna	441
VII.5.2.e Aðgengi að verjendum.....	444
VII.5.2.f Framburðir í mótsögn við hlutrænar staðreyndir	445
VII.5.3 Meðferð dómstóla.....	449
VII.6 Um stafliði a–d 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála	455

VII.6.1 Greining á nýjum gögnum.....	455
VII.6.2 Greining á því hvort sönnunargögn hafi verið rangt metin	472
VII.6.3 Umfjöllun um hvort verulegir gallar hafi verið á meðferð máls	508
VII.6.3.a Fyrirkomulag dómsmeðferðar eftir útgáfu ákæru.....	508
VII.6.3.b Bann við samskiptum við verjendur	509
VII.6.3.c Áhrif harðræðis	510
VII.6.3.d Framkvæmd einangrunar í gæsluvarðhaldi undir dómsmeðferð	511
VII.6.3.e Skortur á að kynna sakborningum réttarstöðu	512
VIII. Niðurstaða	513
VIII.1 Grunnforsendur endurupptökunefndar	513
VIII.2 Sérkenni Guðmundar- og Geirfinnsmálanna.....	515
VIII.3 Almenn atriði sem varða öll dómfelldu í Guðmundar- og Geirfinnsmálunum	516
VIII.3.1 Ný gögn sem liggja fyrir endurupptökunefnd.....	516
VIII.3.2 Áhrif framkvæmdar gæsluvarðhalds og einangrunar.....	517
VIII.3.3 Persónulegar aðstæður dómfelldu í gæsluvarðhaldi	518
VIII.3.4 Yfirheyrslur, viðtöl og samprófanir svo og skráning þeirra.....	522
VIII.3.5 Möguleikar á að halda uppi vörnum	528
VIII.4 Atriði sem varða sérstaklega endurupptöku dóms Hæstaréttar í Guðmundarmáli	530
VIII.4.1 Framburður dómfelldu og lykilvitna og trúverðugleiki játninga og afturkallana	530
VIII.4.1.a Framburður dómfelldu Erlu.....	532
VIII.4.1.b Framburður dómfellda Sævars	534
VIII.4.1.c Framburður dómfellda Kristjáns Viðars.....	535
VIII.4.1.d Framburður dómfellda Tryggva Rúnars.....	537
VIII.4.1.e Framburður endurupptökubeiðanda	538
VIII.4.1.f Framburður vitnisins [GunJ].....	541
VIII.4.2 Mat Hæstaréttar á framburðum dómfelldu og trúverðugleika játninga þeirra ..	543
VIII.4.3 Afturköllun játninga og mat Hæstaréttar á trúverðugleika afturkallana	544
VIII.4.4 Framburðir annarra vitna.....	547
VIII.4.5 Um áhrif veðurs, færðar og annarra hlutrænna staðreynda á sönnunarmat	548
VIII.4.6 Um sýnileg sönnunargögn	550
VIII.4.7 Samantekt um hvort skilyrðum til endurupptöku Guðmundarmálsins teljist fullnægt	551
ÚRSKURÐARORÐ.....	556

Hinn 24. febrúar 2017 var á fundi endurupptökunefndar tekið fyrir mál nr. 7/2015:

Beiðni um endurupptöku
hæstaréttarmáls nr. 214/1978:

Ákærvaldið

gegn

Kristjáni Viðari Viðarssyni,

Sævari Marinó Ciesielski,

Tryggva Rúnari Leifssyni,

Alberti Klahn Skaftasyni,

Erlu Bolladóttur og

Guðjóni Skarphéðinssyni

og kveðinn upp svohljóðandi

ÚRSKURÐUR:

I. Beiðni um endurupptöku

1. Með erindi dagsettu 31. mars 2015 fór Guðjón Ólafur Jónsson hæstaréttarlögmaður þess á leit fyrir Albert Klahn Skaftason að mál nr. 214/1978, sem dæmt var í Hæstarétti Íslands 22. febrúar 1980, yrði endurupptekið. Með bréfi, dagsettu 24. apríl 2015, lýsti ríkissaksóknari yfir vanhæfi sínu til að veita endurupptökunefnd umsögn um viðhorf sitt til endurupptökubeiðni Alberts Klahn Skaftasonar, með vísan til 1. mgr. 26. gr. og g-liðar 1. mgr. 6. gr. laga nr. 88/2008, um meðferð sakamála. Hinn 6. maí 2015 var Davíð Þór Björgvinsson settur ríkissaksóknari til að gefa endurupptökunefnd umsögn um viðhorf embættisins til endurupptökubeiðni endurupptökubeiðanda. Með bréfi, dagsettu 2. júlí 2015, lét settur ríkissaksóknari umsögn í té. Með bréfi, dagsettu 30. september 2015, bárust athugasemdir endurupptökubeiðanda við umsögn ríkissaksóknara. Málsaðilum, settum ríkissaksóknara og talsmönnum endurupptökubeiðanda, var gefinn kostur á að tjá sig munnlega um beiðnina fyrir nefndinni og var fundur haldinn með aðilum málsins 5. september 2016.
2. Að beiðni endurupptökubeiðanda var Guðjón Ólafur Jónsson hæstaréttarlögmaður skipaður talsmaður hans, samanber 1. mgr. 213. gr. laga um meðferð sakamála. Jafnframt hefur endurupptökubeiðandi óskað þess að kostnaður vegna

endurupptökumáls þessa verði greiddur úr ríkissjóði, samanber 4. mgr. 214. gr. laga um meðferð sakamála.

3. Með vísan til 34. gr. laga nr. 15/1998 um dómstóla, samanber 2. gr. laga nr. 15/2013, fjallar endurupptökunefnd um beiðni þessa. Nefndina skipa í máli þessu Björn L. Bergsson, Ásgerður Ragnarsdóttir og Sigurður Tómas Magnússon. Úrskurður þessi er uppbyggður á þann hátt að fyrst eru rakin í tímaröð málsatvik, framvinda rannsóknar og dómsmeðferðar sem og þau atvik sem gerst hafa í tengslum við fyrri úrlausnir beiðna um endurupptöku málsins. Vegna umfangs málsins er vitnað til gagna endurupptökumálsins í neðanmálgreinum í umfjöllun um málsatvik. Auk þess er í niðurstöðuköflum vitnað til málgreina í kafla II um málsatvik auk fræðitulvitnana.

II. Málsatvik

4. Með dómi Hæstaréttar í máli nr. 214/1978, uppkveðnum 22. febrúar 1980, var endurupptökubeiðandi, Albert Klahn Skaftason, sakfelldur fyrir að hafa leitast við að afmá ummerki brots meðákæru, sem voru talin hafa valdið dauða Guðmundar Einarssonar að Hamarsbraut 11 í Hafnarfirði 27. janúar 1974, samanber 2. mgr. 112. gr. almennra hegningarlaga nr. 19/1940. Endurupptökubeiðandi var jafnframt dæmdur fyrir hylmingu og sölu, neyslu og dreifingu á fíkniefnum. Ekki er óskað endurupptöku dóms Hæstaréttar að því er tekur til þessara síðastgreindra sakargifta og því ekki ástæða til að reifa þau nánar. Endurupptökubeiðandi var dæmdur í 12 mánaða fangelsi.
5. Að kvöldi laugardagsins 26. janúar 1974 fór Guðmundur Einarsson frá heimili sínu að Hraunprýði, Blesugróf í Reykjavík, til að sækja dansleik í Alþýðuhúsinu í Hafnarfirði ásamt tveimur félögum sínum. Sátu þeir saman að drykkju fram undir miðnætti í heimahúsi í Garðabæ, þá Garðahreppi, en héldu svo til Hafnarfjarðar á dansleikinn. Guðmundur varð viðskila við félag sína í Alþýðuhúsinu og þegar dansleiknum var lokið um klukkan 02:00 um nóttina urðu þeir hans hvergi varir og héldu þá hver sína leið.¹ Lýst var eftir Guðmundi um hádegi 28. janúar 1974 og hann beðinn um að hafa samband heim. Morguninn eftir tilkynnti faðir Guðmundar hvarf hans til lögreglu, en þá hafði enn ekkert til hans spurst.² Fyrir liggur afrit bókunar úr dagbók lögreglunnar í Hafnarfirði 29. janúar 1974, en þar segir orðrétt: „Kl. 11:00 tilkynnti Njörður Snæhólm að auglýst verði eftir Guðmundi Einarssyni, Hraunprýði, Blesugróf, sem ekki hefur sést síðan á laugardag, en þá var hann á dansleik í Alþýðuhúsinu í Hafnarfirði.“³ Í kjölfarið hófst rannsókn lögreglu og skipulögð leit að Guðmundi.
6. Eftir að lýst hafði verið eftir Guðmundi gaf [EJR] sig fram við lögreglu og kvaðst hafa verið á ferð um Strandgötu ásamt annarri stúlku aðfaranótt 27. janúar 1974. Þar hafi hún séð Guðmund á gangi með eldri pilti nálægt Bæjarbíó, en hún kvaðst kannast við Guðmund í sjón. Piltinum lýsti hún sem nokkuð ölvuðum, með dökkskollitað hár, jakkalausum og í gulri skyrtu. Hefðu þeir reynt að stöðva bíla en stúlkurnar ekki þorað að stöðva fyrir þeim vegna sláttar í piltinum í gulu skyrtunni.⁴ Tvö önnur vitni gáfu sig

¹ Bls. 5.

² Bls. 1.

³ Bls. 8_A.

⁴ Bls. 7.

fram við lögreglu sem kváðust hafa séð Guðmund á gangi þessa nótt. [SRV] og [SKK] kváðust hafa séð Guðmund á Reykjavíkurveginum til móts við frystihúsið. Sögðu þeir hann hafa verið ölvaðan og einan á ferð. Hann hafi baðað út höndum og reynt að stöðva bifreiðar. Hafi hann gengið í veg fyrir bíl þeirra og við það fallið í götuna. Skömmu síðar óku þeir til baka sömu leið en sáu þá Guðmund hvergi.

7. Lögreglan lýsti eftir piltinum í gulu skyrtnum í útvarps- og prentmiðlum þann 30. janúar 1974. Leitarflokkar leituðu í Hafnarfirði og nágrenni og einnig í Garðahreppi, Kópavogi og nágrenni með það í huga að Guðmundur kynni að hafa ætlað að ganga heim til sín að dansleiknum loknum.⁵ Þá var einnig leitað úr lofti með aðstoð þyrllu frá Landhelgisgæslunni og Slysavarnarfélagi Íslands. Leitin að Guðmundi reyndist erfið vegna mikilla snjólaga og bar engan árangur. Síðasta skipulagða leit lögreglu að Guðmundi var gerð 3. febrúar 1974.⁶
8. Á þessum tíma hafði lögreglan í Reykjavík þau Sævar Marinó Ciesielski, Kristján Viðar Viðarsson, Albert Klahn Skaftason og Erlu Bolladóttur grunuð um fíkniefnamisferli. Fyrir liggur að Sævar hafi haldið utan til Amsterdam og Kaupmannahafnar laugardaginn 19. janúar 1974 og komið heim miðvikudaginn 23. janúar sama ár.⁷ Með Sævari í för var [ViG] sem kvaðst hafa ekið Sævari að Hamarsbraut 11, kvöldið sem þeir komu heim. Þá kvaðst [ViG] hafa ekið Sævari nokkuð oft fyrstu dagana eftir heimkomuna, meðal annars tvö skipti með matvæli að Gljúfurárholti í Ölfusi, skammt austan við Hveragerði.⁸
9. Þriðjudaginn 29. janúar 1974 barst lögreglunni upplýsingar um að Sævar Marinó Ciesielski stæði í sölu og dreifingu ólöglegra fíkniefna. Af því tilefni og með vísan til þess að Sævar var nýkominn erlendis frá hóf lögregla eftirlit með ferðum og gerðum Sævars og vaktaði hann að mestu óslitið frá 30. janúar til og með 1. febrúar 1974.⁹ Fyrir liggur afrit af bókunum úr dagbók lögreglunnar í Hafnarfirði miðvikudaginn 30. janúar 1974. Orðrétt var bókað: „Kl. 21:10 bað Þorsteinn lögr.m. í R-vík. s. 10205 um að fylgst verði með hvort kæmi að Hamarsbraut 11 lítill maður í leðurjakka, síðhærður. Hann komst í bifreið í R-vík, og er talið að hann fari þangað eða jafnvel austur fyrir fjall. Nr. 2 og 23 fóru að fylgjast með húsinu. [...] Kl. 21:50 komu nr. 3 og 25 inn. Urðu ekki varir við manninn.“¹⁰ Föstudaginn 1. febrúar 1974 var bókað í dagbók lögreglunnar í Hafnarfirði: „Kl. 11:30 hringdi Snorri Sigurjónsson í fíkniefnadeild í R-vík og bað um að farið væri að Hamarsbraut 11 Hf. og að Sævar Marinó Ciesielski Michaelsson yrði tekinn ef hann sæist koma út úr húsinu, en prufa á að hringja í hann og reyna að fá hann út. Nr. 10 og 20 fóru á staðinn á G-558. Þar svaraði enginn.“¹¹ Sævar var svo að endingu handtekinn vegna gruns um fíkniefnamisferli sunnudaginn 4. febrúar 1974 að Hamarsbraut 11 og í kjölfarið

⁵ Bls. 12.

⁶ Bls. 17.

⁷ Bls. 23.

⁸ Bls. 31.

⁹ Bls. 18.

¹⁰ Bls. 8_A.

¹¹ Bls. 8_A.

úrskurðaður í 20 daga gæsluvarðhald.¹² Daginn eftir hóf lögregla leit að Kristjáni Viðari Viðarssyni og Alberti Klahn Skaftasyni í tengslum við sömu rannsókn.¹³ Höfðu þeir ráðið sig til vinnu við uppskipun í Vestmannaeyjum og haldið þangað sunnudaginn 4. febrúar 1974.¹⁴ Erla Bolladóttir gaf skýrslu hjá lögreglu 7. febrúar 1974 vegna rannsóknar á ætluðu fíkniefnamisferli Sævars. Þar greindi hún frá því að Sævar hafi komið til sín fyrst eftir langan tíma sunnudaginn 27. janúar 1974 og nokkrum sinnum þá viku, það er 27. janúar til og með 3. febrúar 1974.¹⁵ Sævar hafi heimsótt sig reglulega en þó hafi fallið úr tímabil, einkum eftir síðastliðin áramót.¹⁶ Af sama tilefni gaf [AH] skýrslu fyrir dómi, 22. febrúar 1974, þar sem hann kvaðst hafa komið að minnsta kosti einu sinni á sólarhring á heimili Kristjáns Viðars að Grettisgötu 82, Reykjavík, á tveggja vikna tímabili í lok janúar og byrjun febrúarmánaðar 1974. Kvað hann Sævar hafa mjög vanið komur sínar þangað á tímabilinu og Albert Klahn jafnframt verið þar tíður gestur. Gerði hann grein fyrir fíkniefnaviðskiptum Sævars og Kristjáns Viðars sem hann hafi orðið vitni að að Grettisgötu 82. Orðrétt var bókað í sakadómsbókina: „Vitnið segir áður margnefnd viðskipti að Grettisgötu 82, hafa orðið á sunnudegi, og skömmu síðar kveðst vitni hafa fylgst með, er Sævar hóf að telja peninga. Vitni kveðst hafa með vissu séð, að upphæð var 95.000–100.000 ísl. kr., sennilega alveg um 97.000. Varðandi mánaðardag, kveðst vitni muna, að það hafi föstudaginn næsta, haldið norður á Hvammstanga. Telur vitni það hafa verið fyrsta föstudag í feb. en kveðst munu geta aflað um það staðfestingargagna.“¹⁷ Þá kom fyrir dóminn til skýrslugjafar [ViG], leigubifreiðastjóri og kvaðst vilja gera hreint fyrir sínum dyrum. Greindi hann frá ferð hans og Sævars til Amsterdam til hasskaupa. Kvaðst hann hafa komið heim 22. janúar 1974, en Sævar hafi komið daginn eftir, 23. janúar 1974. Var [ViG] í framhaldinu beðinn um að gera grein fyrir akstri sínum með Sævar eftir heimkomuna og skýrði hann frá því að 25. janúar 1974 hafi hann ekið Sævari að Gljúfurárholti í Ölfusi. Orðrétt var bókað: „Sævar var einn, og hafði með sér mat, enda ætlað að dvelja þarna. Þann 28. jan. kveðst kærði hafa keyrt Sævar öðru sinni að Gljúfurárholti. Í þeirri ferð hafi verið með, Kristján Viðar Viðarsson.“ Fyrir liggur að Sævar var úrskurðaður í áframhaldandi 30 daga gæsluvarðhald 25. febrúar 1974.¹⁸

10. Rannsóknarlögreglan í Reykjavík hafði allt frá byrjun nóvember 1974 haft til rannsóknar fjárvik gagnvart Pósti og Síma. Í byrjun desembermánaðar 1975 veitti refsifangi á Litla-Hrauni, [SSA], lögreglu upplýsingar um að Sævar Marinó Ciesielski og Erla Bolladóttir stæðu að baki fjárvikunum.¹⁹ Miðvikudaginn 10. desember 1975 var Kristján Viðar Viðarsson fluttur af vinnuhælinu að Litla-Hrauni til yfirheyrslu í fangelsið við Síðumúla í Reykjavík.²⁰ Morguninn eftir var hringt í Guðstein

¹² Bls. 33_L.

¹³ Bls. 25.

¹⁴ Bls. 26.

¹⁵ Bls. 22.

¹⁶ Bls. 33_B.

¹⁷ Bls. 33_Ö.

¹⁸ Bls. 33_L–S.

¹⁹ Bls. 3665.

²⁰ Dagbók nr. 3, bls. 491.

Þengilsson lækni og kvaðst hann ósáttur við það mikla magn af lyfjum sem Kristján Viðar fengi. Vildi hann þó ekki breyta lyfjagjöfinni ef Kristján Viðar yrði aðeins í Síðumúlafangelsinu í einn til tvo daga.²¹

11. Kristján Viðar var til yfirheyrslu hjá lögreglu milli klukkan 14:00 til 18:00 fimmtudaginn 11. desember 1975. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um þessa yfirheyrslu. Bókað var í dagbók Síðumúlafangelsisins að um kvöldið hafi Kristján Viðar verið mjög upptrekkur og látið frekar dólgslega. Hafi hann gert tilraun til að kalla til annars fanga og rekið upp einhvers konar söngvein. Í kaffitímanum hafi hann verið stranglega aðvaraður en frekari aðgerðum frestað að beiðni rannsóknarlögreglumanna sem hafi ætlað að taka af honum skýrslu. Kristján Viðar var færður til skýrslutöku um kvöldið. Í skýrsluna var bókað að tilefnið var kunningsskapur hans og félagsskapur við Sævar í ágúst og október 1974 en á þeim tíma hafi verið sviknar út háar fjárhæðir hjá Pósti og Síma. Kristján Viðar kvað það rétt að hann og Sævar hafi mikið verið í félagsskap hvors annars í ágústmánuði 1974 en hins vegar hafi þeir engin samskipti átt í október sama ár. Sagði Kristján Viðar að Sævar hafi sýnt sér þykkun bunka af fimm þúsund króna seðlum og sagst hafa svikið þá út hjá Pósti og Síma. Þá sagði Kristján Viðar að Erla Bolladóttir, sambýliskona Sævars, hafi á þessum tíma starfað hjá Pósti og Síma og hafi Sævar greint honum frá því að vegna þekkingar Erlu á starfsaðferðum stofnunarinnar hafi þessi fjárvik verið möguleg.²² Að skýrslutökunni lokinni var bókað í dagbók fangelsisins að Kristján Viðar hafi upplýst um frekar stórt mál og því fengið austurferð í snatri í verðlaun. Bókað er í dagbók vinnuhælisins að Litla-Hrauni að klukkan 02:45 hafi rannsóknarlögreglan í Reykjavík komið með Kristján Viðar.²³ Á sama stað er bókað að föstudaginn 12. desember 1975 hafi [SSA] verið látinn laus úr fangelsi.²⁴
12. Sævar var handtekinn í kjölfarið og færður til skýrslutöku vegna gruns um aðild að póstsvikamálinu. Sævar neitaði sök og kvaðst hafa alla vitneskju sína um málið úr dagblöðum. Sævar kvað eiginkonu sína, Erlu Bolladóttur, hafa verið yfirheyrða vegna málsins síðastliðið sumar, en hún hafi ekkert getað upplýst um málið.²⁵ Var Sævar í kjölfarið færður fyrir sakadóm Reykjavíkur þar sem hann neitaði sök. Var hann úrskurðaður í 30 daga gæsluvarðhald og fluttur í Síðumúlafangelsi.²⁶ Um hádegi næsta dag, 13. desember 1975, var Erla tekin til skýrslutöku vegna gruns um aðild póstsvikamálinu. Kvaðst Erla enga vitneskju hafa um málið aðra en þá sem hún hafði lesið um í blöðum. Kvaðst hún ekki hafa neina hugmynd um hver hafi verið þarna að verki.²⁷ Var Erla færð fyrir sakadóm Reykjavíkur þar sem hún neitaði sök. Var hún jafnframt úrskurðuð í 30 daga gæsluvarðhald og flutt í Síðumúlafangelsi.²⁸

²¹ Dagbók nr. 3, bls. 492.

²² Bls. 239-A.

²³ DA/31, örk 2, bls. 107.

²⁴ DA/31, örk 2, bls. 107.

²⁵ Bls. 239-C.

²⁶ Dagbók nr. 3, bls. 495.

²⁷ Bls. 239-D.

²⁸ Dagbók nr. 3, bls. 496.

13. Fyrir liggur handrituð skýrsla um húsleit í íbúð Sævars og Erlu að Þverbrekku 4 í Kópavogi dagana 13. til 14. desember 1975. Var húsleitin framkvæmd af rannsóknarlögreglumönnunum Þorsteini J. Jónssyni úr ávana- og fíkniefnadeild, Eggerti Norðdahl Bjarnasyni, Sigurbirni Víði Eggertssyni og Ásmundi Guðmundssyni úr lögreglunni í Kópavogi. Fram kom að mikið hafi verið tekið þáðan af ýmsum skjölum og bréfum sem yrðu rannsökuð nánar af framangreindum lögreglumönnum. Þá hafi verið haldlagður lítill hassmoli. Að leit lokinni hafi íbúðin verið innsiglið.²⁹
14. Í dagbók fangelsisins 15. desember 1975 var bókað að Sævar verið færður að eigin ósk fyrir sakadóm í ávana- og fíkniefnamálum og komið aftur í Síðumúlafangelsið skömmu fyrir miðnætti.³⁰ Var Sævar færður aftur til yfirheyrslu daginn eftir, 16. desember 1975.³¹
15. Fyrir liggur handrituð bókun dagsett sama dag um að tveir lögreglumenn hafi farið klukkan 17:10 að Þverbrekku 4 ásamt móður Erlu Bolladóttur. Hafi innsigli fyrir íbúðinni verið rofið og móðir Erlu tekið föt fyrir hana og barnið ásamt rúmi barnsins. Var íbúðin innsiglið aftur að því loknu.³²
16. Að morgni 17. desember 1975 hafi Jón Oddsson hæstaréttarlögmaður komið og rætt við Sævar og Erlu í um klukkustund, en hann var skipaður réttargæslumaður þeirra beggja vegna póstsvikamálsins. Í dagbók fangelsisins er bókað að Jón hafi farið með bréf frá Erlu til móður hennar. Ákvörðun hafi verið tekin um að láta bréfið fara þar sem það hafi eingöngu verið um barn Erlu sem væri í umsjón móður hennar og sjálfsásakanir Erlu um að hafa ekki farið að ráðum þeirra í fjölskyldunni sem hafi varað hana við sambandi við barnsföður sinn.³³ Í kjölfarið var Erla færð til yfirheyrslu hjá lögreglu og stóð hún yfir í rúmar fimm klukkustundir. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um þessa yfirheyrslu, en að henni lokinni var bókað í dagbók fangelsisins að Erla hafi verið færð á klefa eftir langt og strangt viðtal. Á sama tíma var Sævar í yfirheyrslu fyrir sakadómi í ávana- og fíkniefnamálum. Um kvöldið var Erla tekin til yfirheyrslu í þrjár klukkustundir.³⁴ Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um þessa yfirheyrslu.
17. Að morgni 18. desember 1975 var Sævar fluttur aftur fyrir sakadóm í ávana- og fíkniefnamálum til yfirheyrslu.³⁵ Klukkan 13:00 var Erla tekin til skýrslutöku. Kvaðst hún hafa kynnst Sævari fyrir um tveimur og hálfu ári síðan. Hafi þau búið saman síðan í október 1973, fyrst að Hamarsbraut 11 í Hafnarfirði, þá að Álfheimum 30, svo að Hjallavegi 31 og nú síðast að Þverbrekku 4 í Kópavogi. Inni á milli hafi þau dvalið erlendis, heima hjá móður Sævars að Grýtubakka 10 og þá hafi komið fyrir að þau hafi ekki búið saman um tíma. Erla játaði aðild sína að póstsvikamálinu og greindi lögreglu í meginatriðum frá aðferð þeirra við fjársvikin. Erla kvað Sævar hafa krafist þess af sér að hún sviki peninga út úr kerfi Pósts og Síma og hafi hún á endanum fallist á það.

²⁹ Bls. 239_L–M.

³⁰ Dagbók nr. 3, bls. 499.

³¹ Dagbók nr. 3, bls. 501.

³² Bls. 239_O.

³³ Dagbók nr. 3, bls. 502.

³⁴ Dagbók nr. 3, bls. 503–504.

³⁵ Dagbók nr. 4, bls. 1.

Samkvæmt skriflegri skýrslu var yfirheyrslunni lokið klukkan 19:30.³⁶ Þess skal getið að bókað var í dagbók Síðumúlafangelsisins klukkan 20:00 þennan dag að yfirheyrsla yfir Erlu stæði enn yfir og hafi gert hvíldarlítið síðan í morgun.³⁷ Þá var bókað að Örn Höskuldsson hafi tekið við yfirheyrslunni klukkan 22:05 í smá stund og henni lokið klukkan 22:30. Bókað var í dagbók fangelsisins að klukkan 15:00 þennan sama dag hafi [SSA] verið fluttur í Síðumúlafangelsið, en honum hafði verið sleppt úr fangelsi sex dögum fyrr.³⁸

18. Föstudaginn 19. desember 1975 hringdi Örn Höskuldsson í Síðumúlafangelsið vegna [SSA]. Skömmu eftir hádegi var bókað um að hringt hafi verið í [GSA], bróður [SSA], og hann inntur eftir því hvort þeir bræður ættu bókað flug til Egilsstaða. Hafi það reynst rétt sem [SSA] hafi sagt. Kvað [GSA] þá bræður eiga flug klukkan 15:30. Stuttu seinna komu rannsóknarlögreglumenn að sækja [SSA] og var bókað að hann kæmi sennilega ekki aftur.³⁹ Sama dag var Erla færð til yfirheyrslu klukkan 12:45. Skömmu seinna var farið með Erlu í sakadóm og var komið með hana aftur klukkan 18:55. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um þessa yfirheyrslur. Seinnipart sama dag hafi móðir Erlu komið með sendingu til hennar.⁴⁰ Um kvöldið var Erla aftur tekin til skýrslutöku um póstsvikamálið og stóð hún yfir í um eina og hálfu klukkustund. Játáði hún þar aðild sína að frekari fjársvikum og kvað Sævar hafa átt frumkvæðið sem og í fyrra skiptið.⁴¹
19. Að morgni 20. desember 1975 er Erla aftur tekin til skýrslutöku hjá lögreglu, en þá með réttarstöðu vitnis.⁴² Tilefnið var að rannsóknarlögreglunni hafði borist til eyrna að sambýlismaður Erlu gæti hugsanlega verið viðriðinn hvarf Guðmundar Einarssonar aðfaranótt 27. janúar 1974. Erla kvaðst muna eftir því að lýst hafi verið eftir ungum manni sem síðast hafi sést til í Hafnarfirði. Þegar hún hafi séð mynd af honum í dagblöðunum hafi hún munað eftir að hafa séð hann í samkvæmi fjórum árum áður. Kvaðst Erla hafa farið einsömul á dansleik í Klúbbnum 26. janúar 1974. Að dansleiknum loknum hafi hún hitt kunningjakonu sína, [AÚJ], sem hafi verið fyrir utan Klúbbinn á gömlum Mercedes Benz. Með henni í bifreiðinni hafi verið unnusti hennar, ökumaðurinn og tveir aðrir piltar. Öll hafi þau verið ölvuð, nema ökumaðurinn. Kvaðst Erla hafa aðeins bragðað áfengi á dansleiknum, en ekki fundið til áhrifa. Hún hafi verið peningalaus og því óskað eftir fari suður í Hafnarfjörð. Hafi þau fallist á það, en viljað bjóða Erlu fyrst í partí í hús skammt frá Klúbbinum þar sem þau hafi dvalið í nokkra stund. Síðan hafi henni verið ekið til Hafnarfjarðar um nóttina, en þá hafi verið í bílnum nefnd [AÚJ], unnusti hennar og ökumaðurinn. Ekki hafi verið farið hefðbundna leið til Hafnarfjarðar heldur ekið leið utan byggðar og sagðist Erla ekki hafa áttað sig á því hvar hún var stödd þegar þau komu í bæinn. Hún hafi síðan vísað leiðina heim til sín að Hamarsbraut 11 og verið komin heim milli

³⁶ Bls. 239-H.

³⁷ Dagbók nr. 4, bls. 1b.

³⁸ Dagbók nr. 4, bls. 2.

³⁹ Dagbók nr. 4, bls. 2–2b.

⁴⁰ Dagbók nr. 4, bls. 2b.

⁴¹ Bls. 239-I.

⁴² Bls. 240.

klukkan 03:30 og 04:00. Hún og Sævar hafi búið að Hamarsbraut 11 á þessum tíma, en sambúð þeirra hafi verið fremur stíð og hafi hann stundum verið að heiman sólarhringunum saman. Þegar hún hafi komið heim að húsinu hafi hvergi logað ljós. Sagði Erla að aðeins einn lykill hafi verið að íbúðinni og hafi Sævar verið með hann þetta kvöld. Af þeim sökum hafi hún skriðið inn um glugga á kyndi- og þvottaherberginu til að komast inn í íbúðina. Erla sagði dyrnar fram á gang hafa verið lokaðar, en dyrnar inn í geymsluherbergið, sem hafi verið inn af þvottaherberginu, hafa verið opnar. Kvaðst hún hafa farið inn á ganginn og þaðan inn í stofuna. Hélt hún að dyrnar úr ganginum inn í stofuna hafi verið lokaðar, en það hafi hún haft fyrir sið. Kvaðst hún ekki hafa kveikt ljós fyrr en hún hafi komið inn í svefnherbergið. Dyrnar úr stofunni inn í svefnherbergið hafi aftur á móti verið lokaðar, sem hafi verið óvanalegt og kvaðst hún viss um að þær hafi verið opnar þegar hún fór úr íbúðinni morguninn áður. Dró hún af því þá ályktun að einhver hafi komið inn í íbúðina í hennar fjarveru. Þá hafi hún veitt því athygli að hellst hafi úr sykarpoka, sem hafi verið í hillu á borði í svefnherberginu, en svo hafi örugglega ekki verið um morguninn. Erla kvaðst hafa verið þreytt en ekki ölvuð og því farið beinustu leið í rúmið. Hafi hún slökkt ljósið og lagst fyrir í öllum fötunum. Hafi hún þá tekið eftir því að lakið hafi vantað utan um dýnuna sem hafi verið undarlegt þar sem hún hafi ekki fjarlægt það úr rúminu. Þetta hafi verið ljóst lak sem hafi náð yfir tvíbreitt rúm. Kvaðst Erla hafa sofnað mjög fljótlega, en vaknað stuttu seinna við þrusk sem hún hafi talið koma utan við herbergisgluggann. Fyrir utan gluggann hafi verið garður og bifreiðastæði. Kvaðst Erla hafa greint að þruskið hyrfi fyrir húshornið og hafi hún þá sofnað aftur. Mjög stuttu síðar hafi hún vaknað aftur og heyrt þá umgang á ganginum. Augljóst hafi verið að einhver eða einhverjir hafi verið komnir inn í íbúðina. Kvaðst Erla hafa heyrt það á umganginum að þar væru fleiri en einn á ferðinni, berandi eitthvað þungt. Erla sagðist hafa farið fram úr rúminu og inn í stofuna. Þá hafi hún séð að dyrnar úr stofunni og fram á ganginn hafi verið í hálfu gátt en Erla kvaðst örugg um að hafa lokað þeim á eftir sér. Kvaðst hún ekki hafa kveikt ljós né gert vart um sig með öðrum hætti. Sagðist Erla hafa séð að birta hafi verið á ganginum og heyrt að þeir sem hafi verið þarna á ferð hafi farið af ganginum í gegnum kyndi- og þvottaherbergið. Virtist henni sem þeir hafi farið þaðan inn í geymsluherbergið sem hafi legið þar inn af. Kvaðst hún hafa heyrt mannamál en ekki greint orðaskil. Hún hafi þekkt raddir tveggja manna, Sævars sambýlismanns síns og Kristján Viðars, kunningja hans og vinar. Einnig fannst henni sem hún hafi heyrt rödd þriðja manns, en hún hafi ekki þekkt hana. Þegar hún hafi heyrt raddir mannanna hafi hún verið komin fram á ganginn og þeir inn í geymsluherbergi. Kvaðst hún hafa staðið nokkra stund við dyrnar að kyndi- og þvottaherberginu og hafi þá heyrt sem mennirnir væru að eiga við eitthvað þungt. Hafi hún fært sig í dyragættina og séð þá beint inn í geymsluherbergið. Hafi hún séð greinilega hvað hafi farið þar fram. Sævar, Kristján Viðar og þriðji maðurinn sem hún hafi ekki þekkt hafi verið inni í geymsluherberginu með eitthvað stórt og þungt á milli sín sem hafi verið umlukið ljósu laki. Sagði Erla að Kristján Viðar hafi haldið í annan endann á lakinu sem hafi verið bundinn í hnút. Sævar hafi bograð yfir hinum endanum og verið að binda hann í hnút. Þriðji maðurinn hafi staðið fyrir aftan Kristján Viðar. Virtist Erlu sem hann hafi ekki aðhafst neitt sérstakt. Erla kvaðst ekki hafa séð hvað

hafi verið í lakinu, en væri þess fullviss að það hafi verið mannslíkami. Fætur og sitjandi mannsins hafi staðið út í lakið og hafi Erla séð móta greinilega fyrir þessum líkamshlutum og hafi þeir snúið að Kristjáni Viðari. Þá hafi hún séð hvernig bleytublettur hafi myndast á lakinu þar sem sitjandinn stóð út í það. Vond lykt hafi gosið upp, einhvers konar saurlykt. Kvaðst Erla hafa orðið svo miður sín að hún hafi sig hvergi getað hreyft. Hafi hún gripið andann á lofti og Kristján Viðar þá tekið eftir veru hennar, bölvað og talað um hvað hún væri að gera þarna. Þá hafi Sævar litið upp frá verki sínu og sagt honum að vera rólegum og hafi Kristján Viðar þá þagnað. Kvaðst Erla hafa staðið þarna hreyfingarlaus og hafa upplifað kulda þrátt fyrir að hár hennar hafi verið blautt af svita. Hafi þremmingarnir tekið manninn upp í lakinu. Kristján Viðar hafi haldið undir annan endann, Sævar undir hinn en þriðji maðurinn hafi haldið um miðjuna. Hafi Sævar farið fyrstur og hrundið henni frá svo þeir kæmust fram hjá henni í dyrunum. Kvaðst Erla hafa fallið í gólfið og legið þar í einhverja stund þar sem hún hafi hreinlega ekki getað hreyft sig. Að smástund liðinni hafi Sævar komið til baka, tekið undir hendur hennar, dregið hana inn í svefnherbergið og lagt hana í rúmið. Hafi hann þá spurt hana hvort hún hafi séð nokkuð en Erlu hafi verið ómögulegt að koma upp orði. Þá hafi Sævar sagt að hún skyldi aldrei segja neitt þótt hún yrði spurð. Með þeim orðum hafi Sævar haldið út úr íbúðinni. Kvaðst Erla hafa sofnað eftir þetta og ekkert muna fyrir en hún hafi vaknað daginn eftir og bjart var orðið. Kvaðst hún halda að hún hafi vaknað fyrir en ekki þorað út fyrir en í birtu. Þegar hún hafi vaknað hafi hún farið út að sorptunnum við húsið. Kvaðst hún ekki geta gert sér grein fyrir því hvers vegna hún hafi gert þetta. Hafi hún litið ofan í þær og efst í annarri tunnunni hafi hún fundið lakið af rúmi hennar og Sævars og í því hafi verið linur og blautur mannssaur. Blettur hafi verið í lakinu á sama stað og hún hafi séð hann myndast um nóttina. Þá hafi sama ólyktin gosið upp. Kvaðst Erla halda að hún hafi farið út til þess að reyna að ganga úr skugga um hvort það sem hún hafi séð um nóttina hafi verið veruleiki. Hafi henni þá liðið mjög illa og fleiri daga þar á eftir. Hafi hún einbeitt sér að því að hugsa ekki um þetta. Sævar hafi hún ekki séð fyrir en nokkrum dögum síðar, nánar tiltekið 1. febrúar 1974. Þegar lýst hafi verið eftir Guðmundi Einarssyni þá hafi hún ekki sett atburði þessarar nætur í samband við hvarf hans. Kvaðst hún yfirleitt ekkert hafa hugsað um þetta. Kvað hún Sævar aldrei hafa minnst á þetta við sig síðan og hún ekki við hann. Undir lok skýrslunnar, sem var sex klukkustundir, kvað Erla það rangt að Kristján Viðar hafi haldið í annan enda laksins þegar henni hafi verið litið inn í geymsluherbergið. Kvað hún hann hafa gengið um gólf og barið krepptum hnefa í lófa sér. Hafi henni virst sem maðurinn í lakinu hafi legið á bakinu með hnén kreppt upp að maganum. Erla kvaðst ekki hafa heyrt til neinnar bifreiðar um nóttina. Sagði hún bifreið hafa geta komið á bifreiðastæðið og farið af því án þess að hún heyrdi það inn í húsið. Skýrslutökunni lauk klukkan 16:35 og var Erla þá færð fyrir sakadóm Reykjavíkur. Kvaðst hún reiðubúin að bera vitni í málinu. Samkvæmt endurriti úr þingbók skýrði hún sjálfstætt frá málsatvikum og var bókað að framburður hennar væri í samræmi við lögregluskýrsluna.⁴³ Var Erlu þá kynntur framburður sinn og kvað hún rétt eftir sér haft og staðfesti undirritun sína á

⁴³ Bls. 246.

skýrslunni. Í dagbók Síðumúlafangelsisins þennan dag er bókað að Erla hafi verið látin laus úr fangelsinu í kjölfarið.⁴⁴ Hafði Erla þá setið í fangelsi í sjö daga af 30 daga gæsluvarðhaldsúrskurði.

20. Sunnudaginn 21. desember 1975 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að komið hafi verið með [ViG] í fangelsið klukkan 11:30. Hafi hann verið færður til yfirheyrslu af rannsóknarlögreglumönnum Eggerti Norðdahl Bjarnasyni og Sigurbirni Víði. Hafi þeir talað við [ViG] í hálf klukkustund en fært hann svo á klefa. Hafi þeir aftur tekið til við að yfirheyra [ViG] klukkan 12:45 og þá í rúma klukkustund. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um þessar yfirheyrslur. Þá hafi Örn Höskuldsson, fulltrúi hjá sakadómi Reykjavíkur, hringt í Eggert og sagst munu koma innan tíðar. Var [ViG] færður aftur á klefa sinn og funduðu Eggert, Sigurbjörn Víðir og Örn um „viðkomandi mál.“⁴⁵ Klukkan 14:45, er bókað í dagbók fangelsisins þennan dag að Sævar hafi verið færður fyrir Eggert og Sigurbjörn Víði til viðtals til að byrja með. Klukkustund síðar er [ViG] látinn laus úr Síðumúlafangelsi af þeim Eggerti og Erni. Gert er klukkustundarlangt hlé á yfirheyrslu yfir Sævari klukkan 18:55. Bókað er í dagbók fangelsisins að Jón Oddsson hæstaréttarlögmaður og réttargæslumaður Sævars hafi komið klukkan 20:30 og farið aftur tveimur klukkustundum síðar. Yfirheyrslu yfir Sævari hafi lokið klukkan 01:55 og þá staðið yfir í rúmar tíu klukkustundir að teknu tilliti til klukkutíma matarhlés. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um þessa yfirheyrslu.⁴⁶
21. Samkvæmt bókun í dagbók Síðumúlafangelsisins var Sævar aftur tekinn til yfirheyrslu daginn eftir, 22. desember 1975, klukkan 11:00.⁴⁷ Gert var hlé á yfirheyrslunni klukkan 13:00. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um þessa yfirheyrslu. Sævar var aftur tekinn til yfirheyrslu klukkan 14:00. Fyrir liggur samantektarskýrsla lögreglu um yfirheyrsluna og kemur þar fram að yfirheyrslan hafi hafist klukkan 14:00 og lokið klukkan 19:00.⁴⁸ Í skýrslunni segir að fljótlega eftir að hún hafi hafist hafi komið og verið viðstaddir Örn Höskuldsson fulltrúi og Jón Oddsson, réttargæslumaður Sævars. Í dagbók fangelsisins er bókað að þeir hafi báðir komið um klukkan 15:30. Í samantektarskýrslunni kemur fram að Sævar hafi verið yfirheyrður með réttarstöðu sakbornings. Tilefnið hafi verið skýrsla sem Erla Bolladóttir, sambýliskona Sævars, hafði gefið. Í skýrslunni segir að Sævar hafi verið margspurður um vitneskju sína varðandi hvarf Guðmundar Einarssonar. Hafi Sævar í fyrstu neitað allri vitneskju þar um. Hafi honum þá verið bent á að Erla hafi skýrt frá sinni vitneskju um málið og hún hafi sagt Sævar verið við það riðinn. Þá hafi Sævar viðurkennt að hafa einhverja vitneskju um afdrif Guðmundar, en hafi ekki til að byrja með viljað segja nánar frá henni. Þá segir að í samráði við Jón Oddsson, réttargæslumann Sævars, hafi upphafið að skýrslu Erlu verið lesið fyrir Sævar. Sævar hafi fljótlega beðið um að lestrinum yrði hætt og fallist á að skýra sjálfur frá hlutdeild sinni í hvarfi Guðmundar. Ekki hafi verið tekin skrifleg skýrsla af Sævari, en hann hafi skýrt frá atburðum mjög á sömu lund og

⁴⁴ Dagbók nr. 4, bls. 3b.

⁴⁵ Dagbók nr. 4, bls. 4.

⁴⁶ Dagbók nr. 4, bls. 4–4b.

⁴⁷ Dagbók nr. 4, bls. 5.

⁴⁸ Bls. 286.

Erla hafði þá þegar gert. Sævar hafi rakið í aðalatriðum þann atburð að Guðmundur Einarsson, Kristján Viðar Viðarsson og Tryggvi Rúnar Leifsson hafi allir komið að Hamarsbraut 11 að nóttu til seint í janúar 1974. Tímasetningu hafi Sævar miðað við það að hann hafi þá verið nýkominn erlendis frá vegna kaupa á hassi, en í þá ferð hafi hann farið ásamt [ViG]. Átök hafi orðið í íbúðinni við Hamarsbraut sem hafi lyktað með því Guðmundur hafi beðið bana. Ekki hafi lögreglu verið gert viðvart eða lækni tilkvaddur, heldur hafi Sævar hringt til Alberts Klahn Skaftasonar kunningja síns og fengið hann til að koma á staðinn á bifreið föður síns. Í þeirri bifreið hafi þeir flutt lík Guðmundar og urðað það í hrauninu sunnan Hafnarfjarðar. Í lok samantektarskýrslunnar er fært til bókar að skrifleg skýrsla hafi ekki verið tekin af Sævari vegna þess að mjög hafi verið liðið á yfirheyrslutíma og einnig hafi réttargæslumaður Sævars óskað eftir því. Samkvæmt samantektarskýrslunni stóð yfirheyrslan yfir í fimm klukkustundir. Ekkert er bókað um lok yfirheyrslunnar í dagbók Síðumúlafangelsisins þennan dag.

22. Að kvöldi 22. desember 1975 var fært í dagbók Síðumúlafangelsisins að sýslumaðurinn á Seyðisfirði hafi hringt í Eggert rannsóknarlögreglumann og neitað að handtaka manninn sem um hafi verið beðið nema til kæmi úrskurður eða skeyti. Þar sem ekki hafi verið hægt að senda skeytið hafi ráðuneytisstjórinn í dómsmálaráðuneytinu verið látinn hringja í sýslumanninn.⁴⁹ Skömmu fyrir miðnætti hafi tveir lögreglumenn lagt af stað í leiguflugvél til Egilsstaða til að sækja manninn og hafi þeir komið með hann í Síðumúlafangelsið klukkan 05:00.
23. Um hádegi næsta dag, 23. desember 1975, var bókað í dagbók fangelsisins að Sævar hafi verið tekinn til yfirheyrslu en hann neitað að tjá sig án þess að hafa réttargæslumann sinn viðstaddan. Hafi þá verið gerð tilraun til að ná í réttargæslumann Sævars, en það ekki tekist. Sævar hafi þá verið sóttur aftur til yfirheyrslu en hann neitað að tjá sig án réttargæslumanns. Hafi hann þá verið settur á klefa aftur.⁵⁰ Í dagbók Síðumúlafangelsisins þennan dag var bókað að Albert Klahn Skaftason hafi verið tekinn til yfirheyrslu af lögreglu klukkan 13:15.⁵¹ Í lögregluskýrslu var upphaf skýrslutökunnar bókað klukkan 13:55.⁵² Var Albert Klahn með réttarstöðu vitnis og tilefni yfirheyrslunnar kynnt sem hvarf á ungum manni í Hafnarfirði aðfaranótt 27. janúar 1974. Var Alberti kynnt að Sævar Ciesielski hafi tjáð rannsóknarlögreglunni að á þeim tíma hafi maður verið barinn í íbúð Sævars að Hamarsbraut 11 eða geymsluherbergi innaf íbúðinni. Albert kvaðst hafa verið töluvert mikið í félagsskap Sævars á þeim tíma, enda hafi þeir verið félagar frá því í æsku. Einnig hafi hann umgengist mikið þá Kristján Viðar og Tryggva Rúnar. Hafi hann oft haft til umráða bifreið föður síns, sem hafi verið gul Toyota. Kvaðst Albert oft hafa ekið þeim félögum í bifreiðinni. Kvað Albert það eitt sinn hafa skeð að nóttu til, vel gæti verið að það hafi verið aðfaranótt 27. janúar 1974, að hann hafi komið á bifreið föður síns á heimili Sævars í Hafnarfirði. Kvaðst hann ekki muna það fyrir víst hvort hann hafi

⁴⁹ Dagbók nr. 4, bls. 5–6.

⁵⁰ Dagbók nr. 4, bls. 6b.

⁵¹ Dagbók nr. 4, bls. 6b.

⁵² Bls. 287.

ekið einhverjum þangað eða hvort þeir hafi hringt heim til hans og beðið hann um að koma. Albert var ekki viss um hvað klukkan hafi verið, en kvað hana hafa getað verið einhvers staðar milli 00:00 og 05:00. Kvaðst Albert muna eftir því að hafa setið í bifreiðinni á bifreiðarstæðinu Suðurgötu-megin við hús Sævars. Hafi Sævar komið út frá húsinu og beðið Albert um að opna farangursgeymsluna. Hafi Albert gert það og sest inn í bifreiðina aftur, en Sævar farið aftur inn í húsið. Eftir nokkra bið hafi þeir allir þrír komið að bifreiðinni, Sævar, Kristján Viðar og Tryggvi Rúnar. Bifreiðin hafi snúið þannig að afturendi hennar vísaði að sundi milli Hamarsbrautar 11 og næsta húss við hliðina á. Þarna hafi verið slæm götulýsing og hafi Albert fylgst með ferðum þeirra í vinstri baksýnispegli bifreiðarinnar. Hafi hann séð að þeir hafi allir verið með að hann hélt fleiri en einn poka, eða eitthvað sem hafi líkst poka. Kvað Albert það vel geta verið að þetta hafi aðeins verið einn poki eða eitthvað pokalaga sem þeir hafi hver um sig haldið í á mismunandi stöðum. Hafi hann ekki séð hvað hafi verið í þessum poka eða pokum. Þegar þeir hafi sett byrðina í farangursgeymslu bifreiðarinnar hafi hún ruggað svolítið til og smádynkir heyrst. Hafi Alberti virst það benda til þess að þeir hafi verið að setja eitthvað fremur þungt í farangursgeymsluna. Kristján Viðar og Tryggvi Rúnar hafi sest í aftursæti bifreiðarinnar. Sævar hafi ekki komið strax inn í bifreiðina. Hélt Albert að Sævar hafi farið aftur heim að húsinu. Þegar hann hafi komið hafi hann sest í framsætið við hliðina á Alberti. Kvaðst Albert ekki hafa séð neinn þeirra fara að sorptunnunum við húsið. Kvaðst Albert hafa ekið sem leið lá út úr Hafnarfirði að sunnanverðu, nánar tiltekið á sama stað og ekið hafi verið að Sædýrasafninu. Síðan hafi hann ekið inn á Keflavíkurvegin og hann til suðurs. Sævar hafi sagt til um hvert skyldi aka og hafi hann aðeins ekið að hans fyrirsögn. Kvaðst Albert ekki geta gert sér nána grein fyrir hversu langt þeir hafi ekið eftir Keflavíkurveginum, en veginn hafi þeir ekið þar til Sævar hafi sagt honum að beygja út af honum til vinstri. Sagðist Albert halda að þá hafi þeir verið komnir eitthvað fram hjá Álverinu í Straumsvík, jafnvel þónokkuð suður fyrir það. Hafi hann þá ekið stuttan vegspotta þvert útaf Keflavíkurveginum, beygt svo til hægri nokkurn spöl og síðan aftur til vinstri, eða þannig hafi hann munað best eftir legu þessa afleggjara. Að lokum hafi hann stöðvað bifreiðina ofan í nokkurs konar dæld sem hafi verið svo slétt að hann hafi getað snúið bifreiðinni við. Kvaðst hann halda að þeir hafi ekki verið í sjónmáli frá Keflavíkurveginum ofan í dældinni. Þegar Albert hafi verið búinn að snúa bifreiðinni við þannig að framendi hennar sneri í átt að Keflavíkurveginum, hafi þremmingarnir farið út. Sævar hafi beðið um lykilinn að farangursgeymslunni og hafi Albert rétt honum lykilinn út um gluggann. Kvaðst Albert ekkert hafa farið út úr bifreiðinni. Þremmingarnir hafi verið nokkra stund aftan við bifreiðina og í erfiðleikum með að ná einhverju úr farangursgeymslunni. Hafi það virst vera fyrirferðarmikið og ekki mjög þægilegt í meðförum. Albert hafi ekki séð hvað þetta var enda myrkur og engin ljós á bifreiðinni. Þeir hafi lokað farangursgeymslunni áður en þeir hafi farið frá bifreiðinni og hafi hann séð móta fyrir þeim og byrði þeirra.⁵³ Þegar þeir hafi gengið frá bifreiðinni þá hafi Alberti virst sem þeir hafi verið með einn poka meðferðis og borið hann á milli sín. Þá kvaðst Albert hafa talið að hann hafi ekki

⁵³ Bls. 288.

slökkt ljósinn á bifreiðinni og hann hafi séð móta fyrir þessu í skini frá afturljósum bifreiðarinnar. Þeir hafi svo horfið út í myrkrið. Um 15 til 30 mínútum síðar hafi þeir komið aftur og þá ekki verið með neitt meðferðis. Kvaðst Albert ekki viss hvert hann hafi ekið þeim, en kvaðst halda að hann hafi ekið þeim heim til Kristjáns Viðars að Grettisgötu 82, þó vilji hann ekki fullyrða um það. Sævar hafi setið í framsætinu og kvað Albert það hafa borist í tal þeirra á milli hvað hafi verið í pokanum. Hafi Sævar þá sagt það berum orðum að lík hafi verið í pokanum. Hafi Alberti fundist þetta svo fjarstæðukennt að hann hafi ekki tekið mark á þessu og ekki hugsað frekar um þetta. Kvaðst Albert hafa hitt þessa menn oft en einu sinni síðan og hafi aldrei verið minnst á þessa ferð svo hann hafi heyrt til. Var skýrslutökunni lokið klukkan 17:10 og hafði þá staðið yfir í um fjórar klukkustundir.⁵⁴

24. Í dagbók fangelsisins var skráð að farið hafi verið með Albert Klahn í leiðangur út í bæ klukkan 14:25, á meðan skýrslutökunni stóð í fylgd fimm rannsóknarlögreglumanna og fulltrúa yfirsakadómara. Ekki kemur fram hvenær leiðangrinum hafi lokið. Þá eru rannsóknargögn ekki til um leiðangurinn og ekkert bókað um hann í lögregluskýrsluna.⁵⁵ Um kvöldið var Albert færður fyrir sakadóm Reykjavíkur. Fyrir dómi kvaðst Albert kannast við hafa ekið þeim Sævari, Kristjáni Viðari og Tryggva Rúnari með eitthvað sem þeir hafi sett í farangursgeymslu bifreiðar hans. Kvaðst Albert ekki hafa vitað þá hver flutningurinn hafi verið, en Sævar hafi sagt sér á heimleiðinni að í farangursgeymslunni hafi verið lík. Kvaðst Albert hafa ekið þeim félögum suður fyrir Hafnarfjörð í umrætt sinn. Var Alberti kynntur framburður hans hjá lögreglu fyrr um daginn. Kvað hann þar rétt eftir sér haft og staðfesti undirritun sína á skýrsluna. Var Albert úrskurðaður í allt að 45 daga gæsluvarðhald. Ákvað dómari að skipa Örn Clausen hæstaréttarlögmann sem réttargæslumann Alberts. Kvaðst Albert ekki óska eftir að kæra úrskurðinn til Hæstaréttar.⁵⁶
25. Í dagbók Síðumúlafangelsisins var bókað að komið hafi verið með Kristján Viðar frá Litla-Hrauni klukkan 17:30 þennan dag, 23. desember 1975. Klukkustund síðar hafi hann verið tekinn til skýrslutöku í stutta stund og síðan færður á klefa sinn aftur. Í lögregluskýrslu segir að Kristján Viðar hafi verið tekinn til yfirheyrslu með réttarstöðu sakbornings. Tilefnið hafi verið vitneskja sem rannsóknarlögreglunni hafi borist í tengslum við hvarf ungs manns í Hafnarfirði aðfaranótt 27. janúar 1974. Kvaðst Kristján Viðar muna eftir því að lýst hafi verið eftir ungum manni sem hafi horfið í Hafnarfirði á þessum tíma. Hann hafi þekkt Guðmund Einarsson sem hafi verið fyrrverandi skólafélagi sinn. Hitt sé annað að hann hafi enga minnstu hugmynd um hvernig hann hvarf eða hvað kann að hafa orðið af honum. Yfirheyrslan stóð yfir í 15 mínútur. Neðanmáls í skýrslu lögreglu er bókað að Kristján Viðar hafi neitað að skrifa undir skýrsluna og yfirleitt að tjá sig nokkuð um málið.⁵⁷ Kristján Viðar var þá færður fyrir sakadóm Reykjavíkur í kjölfarið. Fyrir dómi kvaðst hann neita að hafa nokkra

⁵⁴ Bls. 289.

⁵⁵ Dagbók nr. 4, bls. 6b.

⁵⁶ Bls. 255.

⁵⁷ Bls. 290.

vitneskju um hvarf Guðmundar Einarssonar. Kvaðst hann halda að hann hafi verið í vinnu í Vestmannaeyjum þegar Guðmundur hvarf, annaðhvort hjá Ísfélaginu eða Herjólfu. Var skýrsla Kristjáns Viðars hjá lögreglu lesin fyrir hann og kvað Kristján Viðar þar rétt eftir sér haft. Kvaðst hann hafa neitað að skrifa undir skýrsluna nema lögfræðingur hans fengi að vera viðstaddur.⁵⁸ Var Kristján Viðar úrskurðaður í allt að 90 daga gæsluvarðhald og til að gangast undir geðheilbrigðisrannsókn á gæsluvarðhaldstímanum. Óskaði Kristján Viðar eftir því að Páll Arnór Pálsson hæstaréttarlögmaður yrði skipaður réttargæslumaður sinn. Þá óskaði hann eftir því að kæra úrskurðinn til Hæstaréttar.⁵⁹

26. Tryggvi Rúnar Leifsson var færður í Síðumúlafangelsið klukkan 14:15 þennan dag samkvæmt bókun í dagbók fangelsisins.⁶⁰ Þá var bókað að Tryggvi Rúnar hafi verið tekinn til yfirheyrslu og færður á klefa að henni lokinni.⁶¹ Var hann tekinn til skýrslutöku með réttarstöðu sakbornings. Tilefnið hafi verið vitneskja sem rannsóknarlögreglunni hafi borist um að Tryggvi Rúnar hafi átt hlut að máli þegar ungur maður hafi horfið í Hafnarfirði aðfaranótt 27. janúar 1974. Kvaðst Tryggvi Rúnar enga hugmynd hafa um á hvern hátt maðurinn hvarf eða muna yfirleitt nokkuð eftir því að nokkur hafi horfið í Hafnarfirði. Kvaðst hann á engan hátt geta tjáð sig um málið. Stóð skýrslutakan yfir í 10 mínútur.⁶² Í kjölfarið var Tryggvi Rúnar færður fyrir sakadóm Reykjavíkur. Kvaðst hann ekki hafa verið viðriðinn hvarf Guðmundar Einarssonar. Var skýrsla hans hjá lögreglu lesin fyrir hann og kvað hann þar rétt eftir sér haft og staðfesti undirskrift sína.⁶³ Var Tryggvi Rúnar úrskurðaður í allt að 90 daga gæsluvarðhald og til að gangast undir geðheilbrigðisrannsókn á gæsluvarðhaldstímanum.⁶⁴ Óskaði Tryggvi Rúnar eftir því að Hilmar Ingimundarson hæstaréttarlögmaður yrði skipaður réttargæslumaður sinn. Þá óskaði hann eftir því að kæra úrskurðinn til Hæstaréttar.
27. Í dagbók fangelsisins sama dag, 23. desember 1975, er jafnframt bókað að Sævar hafi verið tekinn fyrir klukkan 18:45 og hafi Jón Oddsson hæstaréttarlögmaður einnig verið viðstaddur réttarhaldið. Fimm mínútum síðar hafi Örn Höskuldsson, fulltrúi sakadóms Reykjavíkur, komið og þá slitnað upp úr viðræðum í réttinum. Rannsóknargögn eru ekki til um þetta réttarhald. Sævar hafi þá verið færður á klefa sinn til viðtals ásamt Jóni Oddssyni og Sigurbirni Víði.⁶⁵
28. Í dagbók fangelsisins var bókað að amma Kristjáns Viðars hafi komið með sæng fyrir kauða, eins og það er orðað í dagbókinni, að kvöldi Þorláksmessu.⁶⁶ Um klukkan 11:00 á aðfangadag hafi móðir Sævars hringt og spurt um son sinn. Þá hafi Örn Clausen, Hilmar Ingimundarson og Páll Arnór Pálsson hæstaréttarlögmenn komið til

⁵⁸ Bls. 247.

⁵⁹ Bls. 249.

⁶⁰ Dagbók nr. 4, bls. 6b.

⁶¹ Dagbók nr. 4, bls. 7.

⁶² Bls. 291.

⁶³ Bls. 250.

⁶⁴ Bls. 252.

⁶⁵ Dagbók nr. 4, bls. 7b.

⁶⁶ Dagbók nr. 4, bls. 7b.

viðræðna við sína skjólstaðinga í viðurvist lögreglumanna.⁶⁷ Var svo bókað í dagbók fangelsisins að lögmennirnir hafi farið um einni og hálfri klukkustund síðar og hafi þá málin verið lögð á hilluna fram yfir hátíðar. Skömmu síðar hafi komið Jón Oddsson, réttargæslumaður Sævars, og rætt við Sævar í örstutta stund í áheyrn lögreglu. Þá hafi amma Kristjáns Viðars komið með pakka sem veitt hafi verið viðtaka.⁶⁸ Að kvöldi aðfangadags var bókað að amma Kristjáns Viðars hafi hringt og spurt hvort Kristján Viðar hafi fengið pakkann og sængina. Hafi henni verið sagt að hún mætti koma og sækja sængina því hana fengi Kristján ekki að sinni.⁶⁹

29. Á jóladag, 25. desember 1975, er bókað í dagbók fangelsisins að amman margumtalaða hafi hringt og spurt um dóttursoninn og jólapakka hans. Þá hafi [SkS] faðir Alberts Klahn hringt og spurt um líðan sonar síns og beðið fyrir kveðjur. Klukkan 15:55 þann dag hafi Örn Höskuldsson komið ásamt fylgdarliði, sótt Albert og farið með hann í einhvern leiðangur. Hafi þeir komið til baka úr leiðangrinum klukkan 18:50.⁷⁰ Daginn eftir var fært í dagbókina að réttargæslumaður Kristjáns Viðars, Páll Arnór Pálsson hæstaréttarlögmaður hafi hringt í tilefni af upphringingum ömmunnar margskráðu og kvartana hennar um að dóttursonurinn hafi hvorki fengið jólapakka né sæng. Kvaðst færsluritari hafa sagt Páli það rétta í málinu, að pakkann hafi hann fengið, annað hafi aldrei staðið til, en sængina hafi hann ekki fengið í klefann enþá. Þar sem maðurinn hefði tvö ullarteppi þá gæti hann varla verið mjög illa haldinn. Jafnframt hafi færsluritari sagt Páli að konan gæti alls ekki stjórnað þeirra verkum eða breytt ákvörðun fulltrúa, hvorki í gegnum lækna né lögmenn. Er bókað að þeir hafi báðir hlegið að lokum.⁷¹
30. Aðfaranótt 27. desember 1975 er bókað í dagbók fangelsisins að Tryggvi Rúnar hafi talað við sjálfan sig annað slagið frá klukkan 20:00. Þá var bókað að klukkan 09:10 hafi Albert Klahn verið tekinn til yfirheyrslu í 35 mínútur. Rannsóknargögn eru ekki til um þessa yfirheyrslu. Klukkan 11:05 hafi Tryggvi Rúnar verið tekinn til yfirheyrslu.⁷² Rannsóknargögn eru ekki til um þessa yfirheyrslu. Um einni og hálfri klukkustund síðar er bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Guðsteinn læknir hafi verið beðinn um að koma og sprauta niður Tryggva Rúnar svo hann geti sofnað. Í sama mund hafi Örn Höskuldsson fulltrúi komið og farið inn á klefa til að tala við Tryggva Rúnar. Rannsóknargögn eru ekki til um þetta samtal. Hafi Guðsteinn læknir sprautað Tryggva Rúnar með 2 amp. Clorpr. og jafnframt skoðað Kristján Viðar Viðarsson.⁷³ Þá hafi Tryggva Rúnari verið gefið 70 milligröm af Diazepam klukkan 16:55.
31. Klukkan 13:00 þennan dag, 27. desember 1975, er bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Sævar hafi verið tekinn til yfirheyrslu. Rannsóknargögn eru ekki til um þessa yfirheyrslu. Hafi Eggert Norðdahl Bjarnason

⁶⁷ Dagbók nr. 4, bls. 7b.

⁶⁸ Dagbók nr. 4, bls. 8.

⁶⁹ Dagbók nr. 4, bls. 8.

⁷⁰ Dagbók nr. 4, bls. 8b.

⁷¹ Dagbók nr. 4, bls. 8b–9.

⁷² Dagbók nr. 4, bls. 9.

⁷³ Dagbók nr. 4, bls. 9–9b.

rannsóknarlögreglumaður sótt jeppa sem fenginn hafi verið að láni til að fara í leit. Klukkan 13:50 hafi Eggert og Sigurbjörn Víðir farið með Sævar í ökutúr og hafi þeir komið til baka klukkan 16:45. Rannsóknargögn eru ekki til um ökutúrinn. Í kjölfarið hafi Sigurbjörn Víðir tekið Albert Klahn til yfirheyrslu í 15 mínútur. Í dagbók fangelsisins var bókað að skömmu eftir að Albert hafi verið færður á klefa sinn hafi hann orðið óður smá stund og brotið stól. Hafi hann þá verið settur í hand- og fótjárn. Handjárnin hafi verið tekin þegar Albert hafi jafnað sig. Færsluritari hafi þá sagt Alberti að hann hefði frekar átt að berja vegginn heldur en að brjóta stólinn. Hafi Albert þá sagst ekki hafa gert það því þá hefði hann meitt sig. Klukkan 18:30 var bókað að Jón Oddsson, réttargæslumaður Sævars, hafi hringt og spurt um skjólstæðing sinn.⁷⁴ Um klukkustund síðar hafi Guðsteinn læknir komið og sprautað Tryggva Rúnar aftur.

32. Á hádegi næsta dag, 28. desember 1975, var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Tryggvi Rúnar hafi sofið í 16 klukkustundir, farið fram til að borða en hafi svo hallað sér aftur. Einnig var bókað að Sævar hafi ekki borðað í sólarhring.⁷⁵ Klukkan 13:35 var fært til bókar að Erla hafi hringt og talað við Sigurbjörn Víði. Klukkan 14:55 hafi Tryggvi Rúnar verið færður til yfirheyrslu og hafi hún staðið yfir í tvær og hálfu klukkustund. Rannsóknargögn eru ekki til um yfirheyrsluna. Þennan dag hafi Kristján Viðar verið færður til yfirheyrslu klukkan 17:55 og gert hlé á yfirheyrslunni rúmri klukkustund síðar. Rannsóknargögn eru ekki til um yfirheyrsluna. Klukkan 19:45 hafi yfirheyrsla yfir Kristjáni Viðari hafist aftur. Skrifleg skýrsla liggur fyrir um yfirheyrsluna. Tilefnið var hvarf Guðmundar Einarssonar. Aðspurður kvaðst Kristján Viðar muna eftir því að hafa komið að nóttu til heim til Sævars Ciesielski seinast í janúar 1974. Miðaði hann tímamann við það að örfáum dögum áður hafi Sævar komið hingað til lands frá Kaupmannahöfn og Amsterdam. Kvaðst hann ekki muna vikudaginn sem hann hafi komið til Sævars, en það hafi örugglega verið helgi, sennilega aðfaranótt sunnudags. Með honum hafi verið Sævar, Tryggvi Rúnar Leifsson og svo einhver einn til, sem hann gæti ómögulega komið fyrir sig hver hafi verið. Sævar hafi á þessum tíma búið að Hamarsbraut 11 í Hafnarfirði með Erlu Bolladóttur. Sagði Kristján Viðar að Erla hafi ekki verið heima þessa nótt. Kristján Viðar kvaðst ekki muna greinilega eftir atvikum þessa nótt, enda hafi hann verið undir áhrifum áfengis, en teldi sig muna örugglega það sem hann ætlaði að skýra frá. Kristján Viðar lýsti því svo að þeir hafi allir farið inn í íbúð þeirra Sævars og Erlu, en Erla hafi ekki verið heima. Í íbúðinni hafi verið tvö herbergi, gangur, salerni, þvottaherbergi og geymsla inn af því. Gengið hafi verið inn í geymsluna úr ganginum í gegnum þvottaherbergið, en salernið hafi verið við hliðina á þvottaherberginu og einnig hafi verið gengið inn í það af ganginum. Herbergin hafi verið samliggjandi og gengið í gegnum annað til að komast inn í hitt. Kvaðst Kristján Viðar halda að innra herbergið hafi verið notað sem svefnherbergi, en það fremra sem stofa. Átök hafi orðið í íbúðinni og kvaðst hann viss um að hafa ekki tekið þátt í þeim og þau hafi ekki verið milli þeirra Sævars og Tryggva Rúnars. Þau hafi því hlotið að vera á milli þeirra

⁷⁴ Dagbók nr. 4, bls. 9b.

⁷⁵ Dagbók nr. 4, bls. 10.

tveggja og fjórða mannsins sem hann gæti ekki komið fyrir sig hver hafi verið. Átökin hafi byrjað inn í innra herberginu, svefnherberginu, og borist svo fram í það fremra, stofuna. Kvaðst Kristján Viðar ekki geta gert sér grein fyrir hvernig þau hafi byrjað eða af hvaða tilefni. Sagði Kristján Viðar sér finnast það sennilegast að Tryggvi Rúnar og fjórði maðurinn hafi tekist á, því Sævar hafi ekki verið til stórræðanna í átökum. Í stofunni hafi hann orðið eitthvað fyrir átakamönnunum og hafi þau borist út í horn þar sem símtækið hafi verið. Kvaðst Kristján Viðar muna það greinilega að hann hafi beðið þá um að gæta að því að brjóta ekki tækið. Úr stofunni hafi svo leikurinn borist fram á ganginn.⁷⁶ Hvernig þeim hafi lyktað eða hvar, gæti hann ekki gert sér grein fyrir. Átökin hafi hætt og hafi þeir allir þrír farið út úr húsinu, það er hann, Sævar og Tryggvi Rúnar. Hann gæti ekki gert sér grein fyrir hvað hafi orðið um ókunna manninn. Hafi þeir þrír þá ekið um Hafnarfjörð nokkra stund og þá hafi sá ókunni örugglega ekki verið með. Hafi þeir ekið meðal annars fram hjá samkomuhúsinu Skiphóli og eitthvað hafi þeir komið við í nætursölunum við Hafnarfjarðarveginn. Síðar hafi þeir farið aftur heim til Sævars. Kvaðst Kristján Viðar ekki geta gert sér ljósa grein fyrir því hvað þeir hafi aðhafst þar. Í ljós hafi komið að Erla hafi verið komin heim, því hann hafi séð hana. Hélt Kristján Viðar að hún hafi komið fram í ganginn og hann hafi verið þar staddur. Kvaðst Kristján Viðar þá Sævar og Tryggva hafa bogað yfir einhverju í þvottaherberginu eða geymslunni. Ekki hafi hann getað séð hvað þeir hafi aðhafst. Hafi honum fundist sem þeir hafi verið með einhvern poka, gæti hafa verið sjópoki. Kvaðst Kristján Viðar ekki geta sagt til um hvort eða hvað þeir hafi sett í pokann. Kvaðst hann halda að hann hafi séð til þeirra úr dyrunum úr ganginum inn í þvottaherbergið, en ekki geta gert sér grein fyrir hvernig birtan hafi verið. Honum hafi fundist dimmt. Erla hafi komið en Kristján Viðar sagðist ekki viss um hvert eða hversu langt fram á ganginn, en hún hafi virst mjög hissa og skrítn þegar hún hafi séð til þeirra Tryggva Rúnars og Sævars. Þegar þeir hafi orðið hennar varir hafi Sævar sagt honum að tala við hana og fara með hana inn, sem hann hafi gert. Kristján Viðar kvaðst ekki muna hvað hann hafi sagt við hana. Kristján Viðar kvaðst ekki muna glöggst hvað hafi gerst næst. Kvaðst hann muna að bifreið Alberts Klahn Skaftasonar hafi verið komin að húsinu. Það hafi verið gul, lítil fólksbifreið af japanskri gerð. Bifreiðinni hafi verið bakkað inn í sunni milli hússins sem Sævar hafi búið í og næsta húss við hliðina. Kvaðst Kristján Viðar hafa séð í afturenda bifreiðarinnar þegar hann hafi komið út. Kvaðst hann ekki muna hvort hann hafi verið samferða þeim tveim út úr húsinu, eða hvort þeir hafi komið aðeins á eftir sér. Allavega hafi hann fyrstur þeirra þriggja sest inn í bifreiðina. Albert hafi setið undir stýri. Kvaðst Kristján Viðar ekki geta gert sér ljósa grein fyrir því hvort búið hafi verið að opna farangursgeymsluna eða ekki. Tryggvi Rúnar og Sævar hafi síðan sett eitthvað þungt í farangursgeymsluna, því bifreiðin hafi vaggast til við það. Kvaðst hann ekki hafa séð hvað það hafi verið. Hafi hann sest í aftursæti bifreiðarinnar fyrir aftan ökumannssætið, en Tryggvi Rúnar hægra megin við hlið sér. Sævar hafi farið aftur inn í húsið. Kvaðst Kristján Viðar telja að hann hafi farið til að tala við Erlu. Sævar hafi síðan komið út í bifreiðina aftur. Hann hafi sest í framsætið við hlið Alberts og þá hafi

⁷⁶ Bls. 292.

verið ekið af stað.⁷⁷ Kristján Viðar kvaðst ekki muna hvaða leið hafi verið ekin um Hafnarfjörð, en ekið hafi verið út úr kaupstaðnum til suðurs, það er yfir Hvaleyrarholt í átt að Álverinu. Hélt Kristján Viðar að þá hafi verið ekið til suðurs um Keflavíkurveg því hann hafi séð rauð- og hvítmáluðu turnana við Álverið uppljómaða. Kvað Kristján Viðar það einnig hugsanlegt að þeir hafi ekið eftir veginum áleiðis til Krísuvíkur, en vildi ekki fullyrða um það. Hafi þeir allavega fljótlega komið á ójafnan veg og hafi þeir ekið eftir honum nokkurn spöl, eða þar til einhver hindrun hafi verið á honum og þeir hafi ekki getað ekið lengra í þá áttina. Kvaðst hann ekki vera viss um hvort þar hafi verið numið staðar í einhverja stund eða hvort ekinn hafi verið einhver spölur til baka og þar stöðvað. Hvar svo sem stöðvað hafi verið hafi Sævar og Tryggvi Rúnar farið út og tekið eitthvað úr farangursgeymslunni, vafalaust það sem þeir hafi sett þar heima hjá Sævari. Ekki hafi Albert farið þá út úr bifreiðinni og hafi hann því annaðhvort látið Sævar eða Tryggva Rúnar hafa lyklana að farangursgeymslunni. Kvaðst Kristján Viðar ekki muna hvernig þeim Sævari og Tryggva Rúnari hafi gengið að afferma farangursgeymsluna, en þeir hafi verið svo í burtu svolitla stund. Kvaðst Kristján Viðar trúa því að það hafi verið um 15 mínútur en vildi annars ekki um það fullyrða. Þegar Sævar og Tryggvi Rúnar hafi komið aftur í bifreiðina hafi verið ekið aftur af stað, en Kristján Viðar kvaðst ekki geta gert sér grein fyrir því hvert hafi verið haldið. Hafi hann talið sennilegast að sér hafi verið ekið heim, því þar hafi hann vaknað daginn eftir. Einhverjum dögum síðar hafi Kristján Viðar séð lýst eftir Guðmundi Einarssyni í fjölmiðlum, en hann hafi ekki sett það í neitt samband við atburði þá sem hann hafi nú lýst. Aldrei síðan hafi Tryggvi eða Sævar minnst á þetta atvik við hann og ekki heldur Erla eða Albert. Samkvæmt skriflegri skýrslu lauk yfirheyrslunni klukkan 01:42 og stóð því yfir sex klukkustundir.⁷⁸ Í dagbók Síðumúlafangelsisins er bókað að klukkan 01:55 hafi Eggert, Sigurbjörn Víðir og Örn farið í ökuferð með Kristján Viðar í klukkustund.⁷⁹ Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um ökuferðina.

33. Þann 29. desember 1975 er bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Sævar hafi verið tekinn til yfirheyrslu klukkan 14:50 og færður aftur á klefa klukkan 16:00. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um yfirheyrsluna. Í millitíðinni hafi faðir Alberts komið með sendingu til sonar síns. Klukkan 16:30 var bókað að Páll Arnór Pálsson, réttargæslumaður Kristjáns Viðars, hafi komið til viðtals við hann í eina og hálfu klukkustund. Um kvöldið var fært til bókar að Sigurbjörn Víðir og Eggert hafi komið klukkan 22:30 og tekið Albert til viðtals í hálf tíma.⁸⁰
34. Klukkan 11:00 næsta dag, 30. desember 1975, er bókað í dagbók fangelsisins að Jón Oddsson hafi hringt. Hafi færsluritari sagt honum að koma strax því Sigurbjörn Víðir væri á staðnum og myndi hann afgreiða samtalið við Sævar. Hálf tíma síðar er bókað að Jón Oddsson hafi komið og talað við Sævar í áheyrn færsluritara og Sigurbjörns Víðis í tæpa klukkustund. Klukkan 13:20 þennan dag var fært til bókar að Tryggvi

⁷⁷ Bls. 293.

⁷⁸ Bls. 294.

⁷⁹ Dagbók nr. 4, bls. 10b.

⁸⁰ Dagbók nr. 4, bls. 11.

Rúnar hafi verið tekinn til yfirheyrslu í rúman hálf tíma. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um yfirheyrsluna. Nokkrum mínútum síðar er bókað að Eggert hafi farið að sækja Erlu Bolladóttur og komið með hana um hæl. Klukkan 18:45 er bókað að Eggert hafi farið með Erlu. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um dvöl Erlu þennan tíma í Síðumúlafangelsinu.

35. Á forsíðum Morgunblaðsins og Tímans 30. desember 1975 var birt frétt um að fjórir menn væru í gæsluvarðhaldi grunaðir um morðið á Guðmundi Einarssyni. Kom þar fram að rannsóknarlögreglan í Reykjavík hafi unnið stöðugt að rannsókn málsins í rúman mánuð. Þá kom fram að Eggert Norðdahl Bjarnason og Sigurbjörn Víðir Eggertsson, rannsóknarlögreglumenn og Örn Höskuldsson, aðalfulltrúi hjá sakadómi Reykjavíkur, færu með rannsókn málsins. Haft var eftir þeim í Morgunblaðinu að yfirheyrslum yrði haldið áfram en játning manna lægi ekki fyrir. Þeir hafi verið yfirheyrðir á hverjum degi og hafi yfirheyrslur stundum staðið fram á nótt.⁸¹ Í Dagblaðinu var birt frétt á baksíðu blaðsins þar sem fram kom að játningar lægu þegar fyrir og stuðst væri við þær við rannsókn málsins.⁸² Á forsíðu sama blaðs þennan dag var önnur frétt um málið þar sem fram kom að meðal þeirra játninga sem stuðst væri við í rannsókn málsins væri framburður manns sem fenginn hafi verið til þess að aka líki Guðmundar. Fullyrt var að þeim sem fenginn hafi verið til þessa óhugnanlega flutnings hafi verið hótað lífláti ef hann segði nokkru sinni frá þessu atviki.⁸³
36. Miðvikudaginn 31. desember 1975 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Albert Klahn hafi verið tekinn til yfirheyrslu klukkan 14:30 í hálf tíma.⁸⁴ Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um yfirheyrsluna. Þennan dag var birt frétt í Þjóðviljanum þar sem haft var eftir Erni Höskuldssyni að fljótlega eftir hvarf Guðmundar hefði rannsókn verið hætt að mestu. Leit hafi farið fram á sínum tíma en án árangurs og síðan hafi lítið verið unnið í málinu þar til fyrir mánuði síðan. Þá hafi eins og svo oft áður verið dustað rykið af gömlu máli og þráðurinn tekinn upp að nýju.⁸⁵ Önnur frétt var birt þennan dag á forsíðu Morgunblaðsins. Þar var vitnað í samtali blaðamanns við rannsakendur sem hafi sagt grun um aðild fjórmanninganna að hvarfi Guðmundar hafa styrkst verulega í yfirheyrslum yfir þeim. Fullkomin játning lægi þó ekki fyrir um verknaðinn.⁸⁶
37. Föstudaginn 2. janúar 1976, klukkan 14:45, var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Albert Klahn hafi verið tekinn til yfirheyrslu. Yfirheyrslu yfir honum hafi verið frestað klukkan 16:20 og Sævar þá tekinn fyrir. Bókað var að klukkan 17:00 hafi Sævar verið aftur færður á klefa sinn og Tryggvi Rúnar færður fram til yfirheyrslu.⁸⁷ Klukkan 18:45 hafi Tryggvi verið færður inn á klefa í mat og hinkrað við með frekari yfirheyrslu í bili. Fært er í dagbókina að klukkan 21:30 hafi Sigurbjörn Víðir og Eggert tekið Tryggva Rúnar til yfirheyrslu en hann farið aftur á klefa klukkan 21:55 að

⁸¹ Bls. 295 og 297.

⁸² Bls. 296.

⁸³ Bls. 296_A.

⁸⁴ Dagbók nr. 4, bls. 12–12b.

⁸⁵ Bls. 298.

⁸⁶ Bls. 299.

⁸⁷ Dagbók nr. 4, bls. 13.

yfirheyrslunni lokinni. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um þessar yfirheyrslur. Í dagbók fangelsisins var bókað að klukkan 23:45 hafi verið farið með lyfjaskammt Sævars inn á klefa til hans en hann hafi hafnað honum vegna þess að hann hafi verið með verk fyrir hjartanu. Klukkan 02:15 hafi Sævar hringt og hafi hann þá verið kominn með blóðnasir.⁸⁸

38. Daginn eftir, 3. janúar 1976, var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Eggert hafi tekið Tryggva Rúnar til yfirheyrslu klukkan 09:30. Um 15 mínútum seinna hafi Sigurbjörn Víðir komið og blandað sér í yfirheyrsluna. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um yfirheyrsluna. Bókað er í dagbókina að Guðsteinn læknir hafi komið í vitjun klukkan 09:50. Hafi hann talað meðal annars við Kristján Viðar, Albert og Sævar. Fært er til bókar að litlar breytingar hafi verið gerðar á lyfjum. Hafi Guðsteinn tekið Diazepam af Sævari og fái hann þá ekkert. Þá hafi Albert fengið eina Mogadon í viðbót. Skráð er í dagbókina þennan dag að klukkan 10:00 hafi Eggert og Sigurbjörn Víðir farið með Tryggva Rúnar í leiðangur. Hafi þeir komið til baka klukkan 10:55 og haldið yfirheyrslunni áfram. Stuttu síðar hafi Sigurbjörn Víðir farið og klukkan 11:20 hafi Eggert gert hlé á yfirheyrslunni og skroppið út.⁸⁹ Hafi fangavörður setið yfir Tryggva Rúnari þar til frammivist hafi verið lokið klukkan 11:40, eins og það er orðað í dagbókinni. Hafi Tryggvi Rúnar þá verið færður á klefa sinn. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir, hvorki um leiðangurinn né yfirheyrsluna. Klukkan 13:10 var Sævar færður til yfirheyrslu en færður á klefa sinn aftur fimm mínútum síðar. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um yfirheyrsluna.⁹⁰
39. Þennan dag var jafnframt bókað í dagbók fangelsisins að klukkan 13:45 hafi Kristján Viðar verið færður til yfirheyrslu. Meðal rannsóknargagna liggur fyrir skýrsla um yfirheyrsluna. Bókað var að Kristjáni Viðari hafi verið kunnugt um tilefnið, en það sé það sama og áður, en tvívegis hafi verið teknar skriflegar skýrslur af Kristjáni Viðari um sama efni. Haft er eftir Kristjáni Viðari að hann hafi mikið íhugað þetta mál síðan síðast hafi verið tekin af honum skrifleg skýrsla, 28. desember 1975. Kvaðst hann telja sig muna nú nánar ýmis atriði málsins. Kvaðst hann ekki enn muna hvernig hafi staðið á komu sinni heim til Sævars þetta kvöld eða hvernig hann hafi komið þangað. Kvaðst hann aftur á móti vera algjörlega fullviss um að hafa komið heim til Sævars að nóttu til um helgi síðast í janúar á árinu 1974. Átökin hafi byrjað, eins og hann hafi áður sagt, í svefnherberginu og borist þaðan fram í stofuna. Í stofunni hafi átökin verið komin að borði, sem hafi staðið þar undir glugga og hafi Sævar þá verið í átökum við manninn. Sævar hafi orðið undir í átökunum og kallað á hjálp. Kvaðst Kristján Viðar hafa brugðist við og komið honum til hjálpar og það hafi Tryggvi Rúnar einnig gert. Kristján Viðar kvaðst ekki hafa aðhafst mikið. Hafi hann togað aðeins í einhvern útlím á manningnum, að hann minnti annan fótinn. Frekari afskipti hafi hann ekki haft af átökunum, sem hafi borist út í það horn stofunnar þar sem símtækið hafi verið. Þá hafi átökin verið á milli mannsins annars vegar og Sævars og Tryggva Rúnars hins vegar. Kvaðst Kristján Viðar muna greinilega að maðurinn hafi legið í gólfinu og Sævar hafi

⁸⁸ Dagbók nr. 4, bls. 13b.

⁸⁹ Dagbók nr. 4, bls. 13b.

⁹⁰ Dagbók nr. 4, bls. 14.

sparkað margsinnis í hann. Sagðist Kristján Viðar halda að flest spörkin hafi komið í höfuð mannsins. Maðurinn hafi ekki misst meðvitund við þetta því hann hafi komist fram á ganginn. Tryggvi Rúnar og Sævar hafi farið á eftir honum og hafi Kristján Viðar heyrt þaðan læti, eins og frekari átök hafi átt sér þar stað, en hann hafi ekki séð hvað hafi gerst því hann hafi verið áfram inni í stofunni. Kvaðst Kristján Viðar fram að þessu hafa talað um óþekktan mann sem þarna hafi verið í átökum við þá Tryggva Rúnar og Sævar. Hafi hann mikið hugsað um þetta að undanfögnu, eins og hann hafi áður sagt. Kvaðst hann fullyrða það nú að þessi óþekkti maður hafi verið Guðmundur Einarsson sem einu sinni hafi verið skólalabróðir sinn, nánar tiltekið í Austurbæjarbarnaskóla í Reykjavík. Þessa nótt hafi hann verið klæddur í jakka og buxur. Kvaðst Kristján Viðar minnst þess að jakkinn hafi verið einhvern veginn köflóttur og fremur dökkur, en buxurnar hafi verið ljósari, að hann hélt brúnleitar.⁹¹ Kvaðst Kristján Viðar ekki muna það ennþá hvernig staðið hafi á veru Guðmundar þarna heima hjá Sævari. Aftur á móti muni hann óljóst eftir því að hafa verið í bifreið með þeim Sævari og Tryggva Rúnari þessa nótt í Hafnarfirði. Hafi þeir tekið mann upp í bifreiðina í brekkunni á götunni sem liggur úr Hafnarfirði til Reykjavíkur. Kvaðst Kristján Viðar ekki vita heitið á götunni, en sagði hana liggja fram hjá samkomuhúsinu Skiphóli. Sagði Kristján Viðar að sér þætti sennilegt að þar hafi verið um Guðmund að ræða. Kvaðst Kristján Viðar ekki geta fullyrt í hvaða bifreið þeir hafi verið, en vel geti verið að þeir hafi verið í bifreið Alberts Klahn, eða þá í leigubifreið. Kvaðst Kristján Viðar halda að tilefni átakanna heima hjá Sævari hafi verið að Guðmundur hafi kallað þá dópista og hafi þar átt við að þeir væru eiturfjandeytendur. Þeir hafi verið með þarna eitthvað af töflum, en Kristján Viðar kvaðst ekki muna hvaða lyf það hafi verið en minnti að Guðmundi hafi verið boðin lyf. Kvaðst Kristján Viðar reyndar ekki hafa verið með nein lyf þarna, það hafi annaðhvort verið Sævar eða Tryggvi Rúnar eða þeir báðir. Kvaðst Kristján Viðar ekki muna nánar, en kvað það sem gerst hafi næst hafa áður komið fram, það er eftir að átökin höfðu borist fram á ganginn. Kvaðst Kristján Viðar halda að þeir þrír, það er hann, Sævar og Tryggvi Rúnar, hafi yfirgefið húsið um tíma, eins og fram hafi komið. Næsta sem Kristján Viðar kvaðst muna með vissu var að þeir þrír hafi verið komnir aftur í íbúð Sævars. Sævar og Tryggvi Rúnar hafi verið að bjástra við eitthvað á gólfinu, eiginlega í dyrunum á milli geymsluherbergisins og kyndi- og þvottaherbergisins. Þeir hafi verið að vefja einhverju ljósu utan um eitthvað sem hafi verið það fyrirferðamikið að það hafi getað verið mannlíkami. Kristján Viðar kvaðst ekki hafa séð þarna mann eða móta fyrir manni, en hann hafi séð fatnað í umbúðunum. Hverjar þessar umbúðir hafi verið gæti hann ekki sagt um, en hann gæti látið sér detta í hug einhvers konar rúmfatnað, til dæmis sængurver. Eitthvað hafi þeir verið að binda utan um þetta. Meðan á þessu hafi gengið, hafi Erla komið, eins og hann hafi áður greint frá. Þá hafi hann áður greint frá viðbrögðum hennar. Minnti Kristjáni Viðari að þegar þeir Tryggvi Rúnar og Sævar hafi lokið verki sínu, hafi þeir beðið hann um að hjálpa sér við að bera það sem í umbúðunum var út úr húsinu. Kvaðst Kristján Viðar hafa neitað því. Kristján Viðar taldi sig hafa farið út úr húsinu á undan þeim hinum og hafa sest inn í

⁹¹ Bls. 301.

bifreiðina hjá Alberti. Kvað hann Tryggva Rúnar og Sævar hafa komið með byrði sína og sett hana í farangursgeymslu bifreiðarinnar, eins og hann hafi áður skýrt frá. Kristján Viðar sagði að við nánari umhugsun væri hann viss um að bifreið Alberts hafi ekki verið gul af japanskri gerð, heldur Volkswagen bifreið, svört að lit. Kvaðst hann hafa skýrt frá því sem gerst hafi eftir þetta í skýrslu sinni frá 28. desember síðastliðnum og geti engu við það bætt, í það minnsta ekki að sinni. Þá kvaðst Kristján Viðar vilja geta þess, að þegar Sævar hafi sparkað í Guðmund liggjandi á stofugólfinu, þá hafi Tryggvi Rúnar legið ofan á Guðmundi og haldið honum niðri.⁹² Lauk skýrslutökunni klukkan 17:25 og hafði þá staðið yfir í tæpar fjórar klukkustundir.

40. Sunnudaginn 4. janúar 1975 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Albert Klahn hafi verið tekinn til yfirheyrslu klukkan 10:35 og færður aftur á klefa sinn klukkan 12:00. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um þessa yfirheyrslu. Klukkan 13:30 þennan dag er bókað í dagbók fangelsisins að Jón Oddsson, réttargæslumaður Sævars, hafi komið. Þá er fært til bókar að á sama tíma hafi faðir Alberts hringt til að vita hvort Alberti vantaði eitthvað. Kvaðst færsluritari hafa sagt honum að Albert hafi beðið um banana, ávexti, sígarettur og varasalva. Var þá bókað í dagbókina að faðir Alberts ætlaði að koma seinna þann daginn.⁹³ Klukkan 13:55 er fært til bókar að Sævar hafi verið færður til yfirheyrslu og Jón Oddsson, réttargæslumaður hans hafi verið viðstaddur. Hálf tíma síðar, klukkan 14:25, hafi Sævar verið færður aftur á klefa. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um yfirheyrsluna. Fimm mínútum síðar var Tryggvi Rúnar færður til yfirheyrslu hjá Eggerti og Sigurbirni Víði. Klukkan 14:40 hafi Örn Höskuldsson komið og hafi þá Eggert vikið frá um leið.⁹⁴ Klukkan 16:10 hafi Tryggvi Rúnar verið færður á klefa sinn aftur. Stóð yfirheyrslan yfir í rúma eina og hálfu klukkustund. Rannsóknargögn um yfirheyrsluna liggja ekki fyrir.
41. Þá er bókað í dagbók fangelsisins þennan sama dag, 4. janúar 1975, að klukkan 14:40 hafi faðir Alberts Klahn komið með sendingu handa syninum, ávexti, opal, sígarettur, eldspýtur og varastifti. Á sama stað er fært til bókar að amma Kristjáns Viðars hafi hringt og spurt um líðan hans og hvort hún mætti koma með ávexti og fleira. Færsluritari lætur þess getið að hann hafi sagt henni að hún mætti ekki koma með öl eða neitt fljótandi og ekki appelsínur. Annað sem hún kæmi með myndu þeir skoða og eftir það taka ákvörðun um hvort Kristján Viðar fengi það eða ekki.⁹⁵ Klukkan 16:15 var bókað í dagbók fangelsisins að Sævar hafi verið færður til yfirheyrslu hjá Erni og hafi Jón Oddsson verið viðstaddur. Klukkan 16:18 var Sævar færður á klefa sinn og tveimur mínútum seinna fóru þeir Örn og Jón. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um yfirheyrsluna.
42. Klukkan 16:50 þennan dag er fært til bókar að Sævar hafi verið tekinn til yfirheyrslu af Sigurbirni Víði og Eggerti sem hafi þá verið nýkominn aftur. Meðal rannsóknargagna liggur fyrir skýrsla um yfirheyrsluna. Tílefni yfirheyrslunnar hafi verið vitneskja sem rannsóknarlögreglunni hafi borist um hvarf Guðmundar.

⁹² Bls. 303.

⁹³ Dagbók nr. 4, bls. 14.

⁹⁴ Dagbók nr. 4, bls. 14b.

⁹⁵ Dagbók nr. 4, bls. 14b.

Samkvæmt heimildum rannsóknarlögreglunnar hafi Sævar verið sagður viðriðinn hvarf Guðmundar. Kvaðst Sævar skömmu eftir áramótin 1973 til 1974 hafa komið heim til sín um helgi að nóttu til, en þá hafi hann búið ásamt Erlu að Hamarsbraut 11 í Hafnarfirði. Við húsið hafi verið tveir kunningjar hans, Kristján Viðar og Tryggvi Rúnar. Kvað Sævar þá hafa farið með honum inn í íbúðina en Erla hafi ekki verið heima. Rétt á eftir hafi Sævar heyrt einhvern dynk úr geymsluherbergi tilheyrandi íbúðinni og farið þangað fram. Þá hafi þeir Tryggvi Rúnar og Kristján Viðar verið þar inni og á gólfinu hafi legið maður sem búið hafi verið að breiða rúmlak yfir. Kvaðst Sævar ekki hafa séð manninn öðruvísi, en hann hafi séð móta fyrir honum undir lakinu. Kvaðst Sævar hafa farið fram á ganginn og kallað á Kristján Viðar að koma með sér en hann hafi ekki komið. Kvaðst Sævar þá hafa farið inn á salerni og dvalist þar nokkra stund. Þegar hann hafi komið fram aftur hafi þeir Kristján Viðar og Tryggvi Rúnar verið að enda við að vefja lakinu utan um manninn og binda utan um. Í því hafi Erla komið að þeim og hafi henni orðið bersýnilega mikið um. Kvað Sævar manninn hafa verið borinn í lakinu út í bifreið, sem enn einn kunningi hans, Albert Klahn, hafi haft til umráða. Hafi hann setið í bifreiðinni við húsið. Kvað Sævar manninn hafa verið látinn í lakinu í aftursæti bifreiðarinnar, en þeir Kristján Viðar og Tryggvi Rúnar hafi sest sitthvoru megin við hann. Kvaðst Sævar aftur á móti hafa sest í framsætið við hlið Alberts. Hafi þeir ekið til suðurs út úr Hafnarfirði og áleiðis suður veginn til Keflavíkur. Nálægt Álverinu við Straumsvík hafi verið ekið til vinstri út af aðalveginum, ekki þó langt. Kvaðst Sævar hafa farið úr bifreiðinni og þeir Tryggvi Rúnar og Kristján Viðar einnig. Þeir hafi tekið með sér manninn í lakinu og horfið með hann á milli sín út í náttmyrkrið. Sævar kvaðst ekki hafa séð hvert þeir hafi farið, en þeir hafi verið nokkra stund í burtu.⁹⁶ Síðan hafi þeir komið aftur í bifreiðina og þá hafi verið ekið til baka. Kvaðst Sævar ekki muna í augnablikinu hvert hafi verið ekið með hann, en það hafi annaðhvort verið á Hamarsbrautina eða til vinstúlku hans í starfsmannahúsi Kópavogshælisins. Bókað var í skýrsluna að yfirheyrslunni hafi lokið klukkan 22:40. Hafði hún þá staðið yfir í tæpar fimm klukkustundir, en í lok skýrslunnar er bókað að hlé hafi verið gert á yfirheyrslunni milli klukkan 19:00 og 20:00. Þá segir neðst í skýrslunni að Jón Oddsson, réttargæslumaður Sævars, hafi verið viðstaddur skýrslugerðina sem og Örn Höskuldsson.⁹⁷

43. Í dagbók Síðumúlafangelsisins var bókað að klukkan 19:00 þennan dag hafi Sævar verið færður á klefa til að matast. Klukkustund síðar var bókað að Sævar hafi verið tekinn til yfirheyrslu. Klukkan 22:00 um kvöldið hafi Örn komið og tíu mínútum seinna hafi Jón Oddsson komið. Fært var til bókar að Örn hafi talað við Albert og Tryggva Rúnar klukkan 22:30 og tuttugu mínútum seinna hafi Jón Oddsson farið.⁹⁸ Klukkan 23:00 er bókað í dagbók fangelsisins að þremmenningarnir, það er Örn, Sigurbjörn Víðir og Eggert, hafi farið með Sævar í ökuferð og komið aftur klukkan 00:10. Hafi Örn, Sigurbjörn Víðir og Eggert farið fimm mínútum síðar. Klukkan 01:50 er bókað í dagbókina að Sævari hafi verið svarað. Hafi hann þá ælt og fengið blóðnasir

⁹⁶ Bls. 304.

⁹⁷ Bls. 305.

⁹⁸ Dagbók nr. 4, bls. 14b.

og kvartað um hjartverk. Klukkan 08:00 morguninn eftir er fært til bókar að fylgst hafi verið með Sævari af og til í alla nótt. Hafi líðan hans nokkuð skánað, hann hafi ekki sofnað en hafi verið farinn að dotta undir vaktarlok.⁹⁹

44. Mánudaginn 5. janúar 1976 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Sævar hafi verið tekinn til yfirheyrslu klukkan 13:30 af Sigurbirni Víði og Eggerti og færður aftur á klefa klukkan 16:30.¹⁰⁰ Fimm mínútum síðar hafi Albert verið færður til yfirheyrslu og aftur á klefa sinn klukkan 16:45.¹⁰¹ Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um yfirheyrslurnar.
45. Klukkan 10:10 morguninn eftir, 6. janúar 1976, var bókað í dagbók fangelsisins að Guðsteinn læknir hafi komið til að sækja þvagprufu Kristjáns Viðars en hann hafi ekki getað migið svo læknirinn hafi farið fýluferð, eins og það er orðað í færslunni. Klukkan 11:00 sama dag var fært í dagbók fangelsisins að hringt hafi verið í Örn vegna yfirheyrslna fanga í húsinu. Hafi Örn verið spurður hvort ekki væri hægt að nýta dagana betur til þeirra hluta. Færsluritari bókaði að eftir því sem lengra líði sé meiri hætta á slysi, þannig að viðkomandi gætu hugsanlega náð saman. Það hafi þó ekki enn gerst. Klukkan 12:05 þennan dag var bókað að móðir Sævars hafi hringt vegna fata sem Erla hafi trassað að koma með handa honum. Hafi færsluritari vísað henni á Eggert og hafi hann talað lengi við hana. Á sama stað er bókað að Erla hafi hringt og beðið um að fá að tala við Sigurbjörn Víði eða Eggert strax og hægt væri. Hafi færsluritari sagt henni að Eggert væri í yfirheyrslu og tæki ekki síma en hann myndi láta Eggert vita strax og hann væri laus. Sigurbjörn Víðir hafi ekki komið enn.¹⁰²
46. Fyrir liggur upplýsingaskýrsla rituð af Sigurbirni Víði þennan dag, 6. janúar 1976. Annars vegar var bókað um upplýsingar frá Nirði Snæhólmi lögreglumanni um að nafngreindur kokkur á Litla-Hrauni hafi verið staddur í Vík í Mýrdal þegar stúlka hafi horfið þar. Hafi kokkurinn sagt Kristján Viðar hafa þá verið á staðnum. Hins vegar var bókað að haft hafi verið samband við mann í Hafnarfirði vegna ábendingar frá Jóni Thors. Fram kom að maðurinn væri næturvörður á Hótel Esju. Bókaði Sigurbjörn Víðir að maðurinn hafi greint frá því að hafa hýst stúlku sem hafi komið á hótelið 6. apríl 1975 og sagst hvergi eiga höfði sínu að halla. Hún hafi verið í gleðskap í heimahúsi í Kópavogi þar sem rætt hafi verið um hvarf Geirfinns en þá hafi henni og fleirum verið hótað lífláti ef hún segði frá því sem hún hefði heyrt. Hafi stúlkan einnig talað um að líkið gæti hugsanlega verið í námunda við Grindavík.¹⁰³
47. Í dagbók fangelsisins er bókað að Sævar hafi verið tekinn til yfirheyrslu hjá Eggerti klukkan 13:50. Meðal rannsóknargagna er skýrsla um yfirheyrsluna.¹⁰⁴ Kemur þar fram að skýrslutakan hafi hafist klukkan 14:10. Í upphafi skýrslunnar er fært til bókar að Sævar hafi viljað bæta nokkru við fyrri skriflega skýrslu sína í málinu og greina nánar frá ýmsum atvikum. Kvaðst Sævar hafa búið um áramótin 1973 til 1974 ásamt

⁹⁹ Dagbók nr. 4, bls. 15.

¹⁰⁰ Dagbók nr. 4, bls. 15 og 15b.

¹⁰¹ Dagbók nr. 4, bls. 15b.

¹⁰² Dagbók nr. 4, bls. 16.

¹⁰³ Bls. 305_A.

¹⁰⁴ Bls. 306.

sambýliskonu sinni, Erlu Bolladóttur, í íbúð sem faðir hennar átti að Hamarsbraut 11 í Hafnarfirði. Sagði Sævar íbúðina hafa verið í kjallara hússins og samanstaðið af tveimur íveruherbergjum, snyrtiherbergi, kyndi- og þvottaherbergi og geymsluherbergi. Húsið hafi verið ein hæð og ris, auk kjallarans. Snyrtiherbergið og kyndi- og þvottaherbergið hafi verið sameiginlegt með öðrum íbúum hússins. Kvað Sævar innganginn í kjallarann hafa verið frá Hamarsbraut og hafi verið gengið nokkrar tröppur niður að dyrunum. Sævar sagði Hamarsbrautina vera nokkuð sérkennilega götu, því hún væri lokuð í báða enda, en ekið inn á hana um húsasund frá bifreiðastæði sem tilheyrði Suðurgötu. Húsasundið hafi verið milli húsanna númer 11 við Hamarsbraut og þess næsta við. Kvað Sævar íveruherbergin í íbúð þeirra hafa verið svefnherbergi og stofa. Þegar komið hafi verið inn um útidyrnar, þá hafi maður komið inn á ganginn. Fyrstu dyr til hægri af ganginum hafi verið kyndi- og þvottaherbergið. Aðrar dyr til hægri hafi verið snyrtiherbergið. Kvað Sævar að á enda gangsins, gegnt útidyrnum, hafi verið dyr inn í stofuna og svo úr henni inn í svefnherbergið. Inn í svefnherbergið hafi því ekki verið hægt að komast nema í gegnum stofuna. Í geymsluherbergið hafi verið gengið í gegnum kyndi- og þvottaherbergið af ganginum. Kvaðst Sævar hafa komið í eitt skipti einn heim um nótt síðast í janúar 1974. Kvaðst hann ekki viss um hvað klukkan hafi verið, en þetta hafi verið eftir miðnætti. Þetta hafi verið um helgi, sennilega aðfaranótt sunnudags, en sagðist ekki alveg viss um það. Að þetta hafi verið síðast í janúar kvaðst Sævar miða við það að örfáum dögum áður hafi hann komið til landsins úr ferð til Kaupmannahafnar og Amsterdam. Þegar hann hafi komið þarna heim að húsinu, hafi hann orðið þess var, að tveir kunningjar sínir, Kristján Viðar og Tryggvi Rúnar, hafi verið í tröppunum við útidyrnar. Með þeim hafi verið einhver þriðji maður sem Sævar kvaðst ekki muna eftir að hafa borið kennsl á. Kvaðst Sævar hafa opnað og farið inn og hafi þeir hinir ruðst inn óboðnir með honum en honum hafi alls ekki verið um það gefið að þessi gestir kæmu inn í íbúðina. Kvaðst Sævar ekki hafa verið viss um hvort Erla hafi verið heima, en hún hafi ekki reynst vera heima. Hvort hann hafi opnað útidyrnar með lykli, eða hvort þær hafi verið ólæstar kvaðst Sævar ekki muna fyrir víst. Sagði Sævar að hann og Erla hafi haft aðeins einn lykil að dyrunum.¹⁰⁵ Hafi þá annað þeirra oft verið lykillaust og dyrnar þá stundum skildar eftir ólæstar. Sævar kvaðst hafa farið rակleitt inn í svefnherbergið og sagðist gera ráð fyrir að tilgangurinn með því hafi verið að athuga hvort Erla væri heima. Hafi þeir hinir elt hann þangað. Kvaðst Sævar hafa reynt að mótmæla veru þeirra þarna í íbúðinni en þeir Kristján Viðar og Tryggvi Rúnar hafi þá bent honum vinsamlegast á að þegja, því það væri best fyrir hann. Sævar kvað þá hafa gefið það fyllilega í skyn að ef hann væri eitthvað að rífa kjaft myndu þeir taka hann og fara illa með hann. Einhver orðaskipti hafi orðið þarna. Þá hafi ókunni maðurinn gert sig líklegan til að fara út úr herberginu og sagst ætla að yfirgefa staðinn. Þá hafi Kristján Viðar ráðist á manninn og kvaðst Sævar hafa séð hann slá manninn með krepptum hnefa í andlit. Sagði Sævar þá Kristján Viðar og Tryggva Rúnar hafa setið á rúminu í svefnherberginu. Sævar kvað Tryggva Rúnar hafa staðið á fætur og gert sig líklegan til að ráðast á sig. Kvaðst Sævar ekki hafa haft hug á að verða fyrir árás af hans hendi og því hafi hann

¹⁰⁵ Bls. 306.

forðað sér fram í stofuna. Þegar hann hafi verið kominn þangað hafi hann heyrt dýnk inni í svefnherberginu og smell líkt og eitthvað hafi slegist utan í vegginn eða á þröskuldinn milli svefnherbergisins og stofunnar. Kvaðst Sævar jafnframt hafa séð að maðurinn hafi fallið á gólfið alveg við dyrnar milli svefnherbergisins og stofunnar, svefnherbergismegin. Sævar kvað Kristján Viðar þá hafa komið inn í stofuna og haft í frammi ýmsa tilburði. Kvaðst Sævar hafa tekið því sem svo að Kristján Viðar hefði í hyggju að ráðast á sig, en það hafi hann þó ekki gert. Hafi Kristján Viðar ekki sagt neitt. Á meðan hafi Tryggvi Rúnar verið inni í svefnherberginu og kvaðst Sævar ekki hafa séð hvað hann hafi aðhafst. Nú hafi þeir báðir farið eitthvað að stumra yfir mannum og hrist hann til, en maðurinn hafi ekki sýnt nein merki þess að vera með meðvitund. Kvaðst Sævar þá hafa heyrt Kristján Viðar segja að maðurinn væri dáinn. Þetta hafi fengið mjög á Sævar og kvaðst hann telja að það áfall sem hann hafi orðið fyrir þarna sé orsök þess hversu erfiðlega honum hafi gengið að muna atvikin náíð og í rétttri röð. Kristján Viðar og Tryggvi hafi gengið um gólf um stund í herbergjunum og hafi rætt saman sem Sævar kvaðst ekki hafa heyrt. Á meðan hafi Sævar haldið sig í stofunni og verið mjög miður sín. Þeir hafi svo farið fram á ganginn og þaðan í gegnum kyndi- og þvottaherbergið, inn í geymsluherbergið. Kvaðst Sævar hafa séð þá hverfa inn í kyndi- og þvottaherbergið, en hafa heyrt til þeirra inni í geymslunni og séð ljós kvikna þar inni. Kvaðst Sævar hafa orðið verulega hræddur og farið inn í snyrtiherbergið til að hugsa ráð sitt og hvað hann skyldi til bragðs taka.¹⁰⁶ Kvaðst Sævar hafa heyrt til þeirra Kristjáns Viðars og Tryggva Rúnars. Þeir hafi verið að ræða eitthvað saman og svo kvaðst Sævar hafa heyrt hljóð, eins og eitthvað hafi verið dregið eftir gólfinu úr svefnherberginu, um ganginn og inn í geymsluherbergið. Kvaðst Sævar hafa komið rétt á eftir út úr snyrtiherberginu fram á ganginn og í því hafi Kristján Viðar komið út úr kyndi- og þvottaherberginu. Sævar kvað Kristján Viðar þá hafa skipað sér að hringja til Alberts Klahn og segja honum að koma strax undir því yfirskini að hann ætlaði að gefa honum hass, því þá myndi Albert koma undir eins. Kvaðst Sævar hafa hringt eins og Kristján Viðar hafi lagt fyrir hann að gera, enda hafi hann ekki þorað öðru. Hafi Albert fallist á að koma. Þegar hann hafi verið búinn að hringja, kvaðst Sævar hafa farið inn í svefnherbergið og þá séð að maðurinn hafi verið horfinn þaðan. Jafnframt hafi lak úr rúmi hans og Erlu verið horfið. Lakið hafa verið einhvern veginn gulleitt með röndum. Kvaðst Sævar þá hafa heyrt til þeirra Kristjáns Viðars og Tryggva Rúnars inni í geymsluherberginu, enda ekki nema þunnur veggur milli þess og svefnherbergisins. Kvaðst hann ekki muna nákvæmlega eftir ferðum sínum um íbúðina næstu mínúturnar en svo hafi hann verið kominn fram á ganginn. Í því hafi þeir Tryggvi Rúnar og Kristján Viðar komið út úr kyndi- og þvottaherberginu fram á ganginn og slökkt ljósin á eftir sér. Kvað Sævar Tryggva Rúnar hafa gengið til sín og tekið um axlir sér. Kvaðst Sævar hafa haft það einhvern veginn á tilfinningunni að þeir myndu einnig ráðast á sig. Ekki hafi þeir gert það, en Tryggvi Rúnar hafi talað um að hann skyldi ekki vera með neina stæla. Kvað Sævar þá hafa farið út úr húsinu, en kvaðst ekki geta gert sér grein fyrir því hvert ferðinni hafi verið heitið, enda hafi það ekki verið hann sem hafi ráðið henni. Rétt á eftir hafi Albert komið í Volkswagen

¹⁰⁶ Bls. 307.

bifreið föður síns og hafi þeir allir sest upp í hana. Kvaðst Sævar hafa tekið með sér hass eins og hann hafi lofað Alberti og hafi sagt honum að þeir skyldu nú aka suður fyrir Hafnarfjörð að Álverinu. Áður hafi þeir eitthvað ekið um bæinn. Þeir hafi svo ekið suður veginn til Keflavíkur og beygt til hægri inn á afleggjarann að Álverinu. Kvað Sævar það hafa verið sína hugmynd að gefa Alberti þar í pípu. Þarna hafi allt verið upplýst og fólk á ferli og því hafi hann sagt Alberti að snúa við, sem hann hafi gert rétt við vegamótin. Sagði Sævar þá hafa ekið í átt til Hafnarfjarðar smá spotta, en svo út af veginum til hægri og stöðvað þar rétt utan við veginn. Kvað Sævar að þar hafi Albert fengið sér í pípu, en síðan hafi verið ekið til baka til Hafnarfjarðar. Sævar sagði Albert hafa ekið bifreiðinni inn húsasundið að Hamarsbrautinni og stöðvað við húshornið, en kvaðst ekki muna hvort Albert hafi þá strax snúið bifreiðinni við. Hafi þeir allir farið út úr bifreiðinni og inn í húsið, nema Albert.¹⁰⁷ Kvaðst Sævar ekki muna hvort dyrnar hafi þá verið læstar eða ekki. Sævar sagði Kristján Viðar og Tryggva hafa verið eitthvað að þískra sín á milli sem hann kvaðst ekki hafa heyrt, eins hafi þeir gert það meðan á ökuferðinni stóð. Kvaðst Sævar halda að þeir hafi báðir verið undir áhrifum áfengis og einhverra lyfja, sennilega örvandi. Tryggvi Rúnar og Kristján Viðar hafi farið rakleiðis inn í geymsluherbergið í gegnum kyndi- og þvottaherbergið og kveikt þar ljós, en Sævar kvaðst hafa farið inn í snyrtiherbergið. Þaðan hafi hann svo farið út aftur og á eftir hinum tveimur inn í geymsluherbergið. Þegar hann hafi farið þangað inn kvaðst Sævar hafa orðið þess var að Erla hafi komið heim í millitíðinni og væri heima því hann hafi heyrt til hennar í stofunni. Þegar hann hafi komið í dyr geymsluherbergisins hafi Tryggvi Rúnar og Kristján Viðar verið að vefja lakinu úr rúmi hans og Erlu utan um eitthvað sem hafi verið svo fyrirferðamikið að það hafi vel getað verið mannlíkami. Kvaðst Sævar hafa verið þess fullviss að um hafi verið að ræða manninn sem hafi komið með þeim Kristjáni Viðari og Tryggva Rúnari fyrr um nóttina og þeir höfðu ráðist á. Sævar kvaðst hafa fundist maðurinn vera einhvern veginn samanhnipraður. Hafi Tryggvi Rúnar rétt honum annan enda laksins og sagt honum að binda hnút á. Kristján Viðar hafi þá verið við hinn endann. Kvaðst Sævar halda að hann hafi hnýtt hnútinn á þann enda laksins sem hafi snúið að dyrum geymslunnar. Á þessum tímapunkti hafi Sævar orðið þess var að Erla hafi staðið í gangdyrunum og hafi augljóslega verið mjög miður sín af svipnum að dæma, en hún hafi ekki sagt neitt. Kvað Sævar þá Kristján Viðar og Tryggva Rúnar hafa tekið undir sitthvorn enda laksins og borið það áleiðis fram á ganginn í gegnum kyndi- og þvottaherbergið. Kvaðst Sævar hafa gengið við hlið byrðinnar, en ekki minnst þess að hafa haldið nokkurs staðar í. Sagði hann Kristján Viðar hafa farið fyrir en Erla hafi staðið í dyrunum milli gangsins og kyndi- og þvottaherbergisins og verið fyrir þeim. Hafi Kristján Viðar hrint henni til hliðar svo hún hafi hrökklast aftur á bak. Kvaðst Sævar ekki halda að hún hafi dottið. Kristján Viðar og Tryggvi Rúnar hafi farið með manninn í lakinu út úr húsinu, en Sævar kvaðst hafa farið að stumra yfir Erlu og komið henni inn í rúm. Kvaðst Sævar ekki muna greinilega hvað hann hafi sagt við hana, en hann hafi sagt henni að segja ekki nokkrum frá því sem hún hafi heyrt eða séð. Kvaðst Sævar þá hafa farið út, en þá hafi Kristján Viðar og Tryggvi Rúnar verið

¹⁰⁷ Bls. 308.

horfnir sem og bifreið Alberts. Sævar kvaðst þá hafa farið aftur inn og hafi Erla þá legið uppi í rúmi. Kvaðst Sævar ekki geta gert sér nánari grein fyrir ástandi hennar, nema að hún hafi verið mjög miður sín á svipinn.¹⁰⁸ Nokkru síðar hafi Albert komið aftur, en þá hafi Kristján Viðar og Tryggvi Rúnar ekki verið með honum. Sævar kvað Albert hafa ekið sér í Kópavog því hann hafi verið að fara að starfsmannahúsinu við Kópavogshæli. Albert hafi ekki getið þess hvert hann hafi ekið Tryggva Rúnari og Kristjáni Viðari. Kvaðst Sævar ekki minnst þess að þeir hafi nokkuð rætt um það hvað Albert hafi verið að flytja. Sagði Sævar það vel geta verið að hann hafi sagt Alberti að það hafi verið lík af manni. Kvaðst Sævar hafa heyrt auglýst eftir manni tveimur til þremur dögum síðar, sem átti að hafa horfið í Hafnarfirði þá nótt sem hann hafi nú lýst. Kvaðst Sævar ekki neita því að hann hafi sett það mannhvarf í samband við atburðina þessa nótt. Sagðist Sævar ekki hafa þorað að segja neinum frá vitneskju sinni af hræðslu við hefndaraðgerðir af hálfu Kristjáns Viðars og Tryggva Rúnars, enda hafi þeir fullkomlega gert honum skiljanlegt að til þeirra yrði gripið ef hann segði frá. Í lok skýrslunnar er bókað eftir Sævari að þegar hann hafi sagt Erlu að hún mætti ekki segja neinum frá því sem hún kynni að hafa heyrt eða séð, þá hafi hann gert það að fyrirmælum Kristjáns Viðars.¹⁰⁹ Var bókað í skýrsluna að yfirheyrslunni hafi lokið klukkan 16:00 og Jón Oddsson og Örn hafi verið viðstaddir upplestur skýrslunnar. Var þess jafnframt getið í bókun í dagbók Síðumúlafangelsisins.¹¹⁰ Var Sævar færður á klefa sinn klukkan 16:40.

48. Í dagbók fangelsisins var bókað að klukkan 16:45 þennan dag hafi Kristján Viðar verið færður til yfirheyrslu og aftur á klefa klukkan 17:10. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um yfirheyrsluna. Klukkan 16:50 er fært í dagbókina að Albert hafi beðið um að fá að tala við Örn og Eggert. Þeir hafi talað við hann fyrir um daginn en nú vildi Albert hafa lögfræðing sinn líka.¹¹¹ Þá er bókað í dagbók fangelsisins að eftir klukkan 19:15 hafi faðir Alberts hafi komið með smákökur og öl.¹¹²
49. Miðvikudaginn 7. janúar 1976 er fært til bókar í dagbók Síðumúlafangelsisins að faðir Alberts hafi komið klukkan 14:40 með banana, sígarettur og bréf frá konunni, eins og það er orðað.¹¹³ Klukkan 15:30 þann dag hafi Tryggvi Rúnar verið tekinn til yfirheyrslu hjá Sigurbirni Víði, Eggerti og Erni. Hlé hafi verið gert í 15 mínútur klukkan 19:45 og hafi Tryggvi verið fluttur á klefa klukkan 20:55.¹¹⁴ Hafði þá yfirheyrslan staðið yfir í fimm og hálf klukkustund, en rannsóknargögn liggja ekki fyrir um yfirheyrsluna.
50. Bókað var í dagbók fangelsisins að klukkan 08:50 daginn eftir, 8. janúar 1976, hafi yfirheyrslu yfir Tryggva Rúnari verið fram haldið af Sigurbirni Víði. Klukkan 12:00 hafi Tryggvi verið færður á klefa til að matast, en færður aftur til yfirheyrslu klukkan 13:10 og þá hjá Eggerti og Erni. Bókað var að Tryggvi hafi verið færður aftur á klefa

¹⁰⁸ Bls. 309.

¹⁰⁹ Bls. 310.

¹¹⁰ Dagbók nr. 4, bls. 16.

¹¹¹ Dagbók nr. 4, bls. 16.

¹¹² Dagbók nr. 4, bls. 16.

¹¹³ Dagbók nr. 4, bls. 17.

¹¹⁴ Dagbók nr. 4, bls. 17.

klukkan 13:35. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um yfirheyrslurnar. Fimm mínútum síðar var Kristján Viðar tekinn til yfirheyrslu af Erni, Eggerti og Sigurbirni Víði. Klukkan 15:30 er bókað í dagbók fangelsisins að Sigurbjörn Víðir, Eggert og Örn hafi farið með Kristján Viðar í ökuferð. Hafi þeir komið til baka klukkan 17:45 og þá hafi Örn talað nokkur orð við Sævar. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir, hvorki um yfirheyrsluna né ökuferðina.¹¹⁵ Klukkan 18:25 var bókað í fangelsisdagbókina að hringt hafi verið í Sigurbjörn Víði þar sem Tryggvi hafi óskað eftir að fá að tala einslega við hann. Var fært til bókar að Sigurbjörn Víðir hefði áhuga á að tala við Tryggva og kæmi sennilega um kvöldið. Tæpum hálf tíma síðar er fært til bókar að Sigurbjörn Víðir hafi komið og tekið Tryggva strax til yfirheyrslu að hans beiðni. Klukkan 19:25 hafi Tryggvi verið færður aftur á klefa sinn og Sigurbjörn Víðir farið aftur heim.¹¹⁶ Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um yfirheyrsluna.

51. Föstudaginn 9. janúar 1976 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Sigurbjörn Víðir hafi tekið Tryggva Rúnar til yfirheyrslu klukkan 08:50. Skýrsla um yfirheyrsluna er meðal rannsóknargagna. Í upphafi skýrslunnar er bókað að Tryggvi Rúnar hafi sagst hafa hugsað mikið um mál þetta síðan síðast hafi verið tekin af honum skrifleg skýrsla 23. desember 1975. Kvaðst hann vilja skýra nú frá ýmsum atriðum varðandi málið. Kvaðst Tryggvi muna eftir því að hafa verið staddur einhvers staðar í húsi með Sævari, Kristjáni Viðari og óþekktum manni, á þeim tíma sem atburður sá sem um ræðir á að hafa átt sér stað. Kvaðst hann ekki geta munað hver hafi verið húsráðandi á þessum stað, eða hvar þetta húsnæði hafi verið. Herbergjaskipan í íbúðinni hafi verið í aðalatriðum á þann veg að gengið hafi verið inn í tvö íveruherbergi innst af gangi og þá fyrst gengið í gegnum annað, en svo hafi verið framur af ganginum gengið inn í geymsluherbergi. Kvaðst Tryggvi halda að það hafi verið þvottaherbergi en ekki muna nánar eftir herbergjaskipan enn sem komið væri. Kvaðst Tryggvi ekki vita deili á manni þeim sem hafi verið með þeim. Aftur á móti kvaðst hann halda að Kristján Viðar hafi eitthvað þekkt þennan mann, eða það hafi honum virst af tali þeirra. Tryggvi Rúnar sagði eitthvað ósamkomulag hafa komið upp og hafi það ábyggilega verið milli Kristjáns Viðars og þess nafnlaus. Þetta hafi byrjað með einhverjum fúkyrðum þeirra á milli, en endað með átökum. Kvaðst Tryggvi halda að hann mætti fullyrða að þetta hafi byrjað í innra íveruherberginu. Leikurinn hafi síðan borist fram í fremra íveruherbergið og kvaðst Tryggvi halda að þá hafi Sævar verið kominn í átök við nafnlaus manninn og beðið um hjálp. Sagði Tryggvi það hafa verið óljóst fyrir sér hver þáttur Kristjáns Viðars hafi verið í átökunum á því stigi. Kvaðst Tryggvi hafa komið Sævari til hjálpar og reynt að ganga á milli hans og þess nafnlaus. Þá hafi hann fengið högg frá þeim síðarnefnda og hélt Tryggvi að hann hafi þá slegið manninn aftur. Við það hafi hann fallið í gólfið, en ekki misst meðvitund heldur dasast eitthvað. Maðurinn hafi hálfpartinn legið á gólfinu úti í horni fremra íveruherbergisins og virtist Tryggva hann hafa reynt að standa á fætur en ekki hafa átt mjög gott með það. Kvaðst Tryggvi þá hafa séð Sævar ráðast á manninn með því að sparka með fæti í höfuð honum og hélt Tryggvi að höggið hafi komið ofan við annað eyrað á honum. Við það

¹¹⁵ Dagbók nr. 4, bls. 17b.

¹¹⁶ Dagbók nr. 4, bls. 17b.

hafi maðurinn fallið fram fyrir sig á gólfið og ekki hafa hreyft sig eftir það. Kvaðst Tryggvi þess viss að Sævar hafi verið í skóm er hann hafi sparkað í manninn.¹¹⁷ Hafi þeir allir verið í skóm þarna inni. Kvaðst Tryggvi muna að Sævar hafi farið eitthvað að stumra yfir manninum og þá haft á orði að hann væri dáinn. Kvaðst Tryggvi einnig hafa farið að athuga þetta með því að leita eftir hjartslætti eða æðaslætti eða öðru lífsmarki en hafi ekkert fundið. Hafi þeim brugðið nokkuð í brún því þeir hafi allir orðið þess fullvissir að maðurinn væri látinn. Sagði Tryggvi þá hafa rætt það sín á milli hvað gera skyldi við manninn og hafi það á endanum verið ákveðið að láta hann til að byrja með í geymsluherbergið. Þangað hafi þeir farið með manninn og lagt hann á gólfið. Kvaðst Tryggvi ekki muna eftir neinum verulegum áverkum á manninum, en kvaðst halda að það hafi blætt úr munni hans eitthvað. Kvaðst Tryggvi alls ekki geta komið því fyrir sig, í það minnsta ekki að svo komnu máli, hvað hafi skeð eða hvað þeir hafi aðhafst eftir að hafa komið manninum fyrir í geymsluherberginu. Sagði Tryggvi að þeir hafi hlotið að hafa gert eitthvað við látinn manninn, en kvaðst ekki muna hvernig þeir hafi borið sig að. Kvaðst Tryggvi heldur ekki muna aðdragandann að því að þeir yfirleitt voru staddir í þessari íbúð eða húsi en kvað þessi atriði kunna að rifjast upp fyrir honum síðar.¹¹⁸ Var skýrslutökunni lokið klukkan 10:05 og var Tryggvi færður á klefa sinn fimm mínútum síðar, samkvæmt bókun í dagbók fangelsisins.¹¹⁹

52. Klukkan 10:30 þennan dag var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Sævar hafi verið tekinn til yfirheyrslu. Fimmtán mínútum seinna hafi hann verið færður aftur á klefa eftir árangurslaust samtali, eins og það er orðað í dagbók.¹²⁰ Klukkan 11:00 var fært í dagbókina að Kristján Viðar hafi verið færður til yfirheyrslu, en settur strax inn aftur. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um þessar yfirheyrslur. Bókað var að Tryggvi Rúnar hafi verið tekinn til yfirheyrslu klukkan 14:30 þennan dag. Hafi hann verið færður á klefa sinn rúmum hálf tíma síðar. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um yfirheyrsluna. Á sama tíma var fært til bókar að Örn hafi talað við Albert Klahn inni á klefa hans í smá stund og einnig við Sævar inni á hans klefa. Þá var bókað klukkan 15:50 að Kristján Viðar hafi verið tekinn til viðtals við Sigurbjörn Víði og Örn í tuttugu mínútur. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um þessi viðtöl. Í beinu framhaldi hafi Albert Klahn verið tekinn til viðtals við Sigurbjörn Víði og Örn. Klukkan 17:40 var bókað í dagbókina að gert hafi verið hlé á yfirheyrslunni fram yfir matartíma. Loks var bókað að Eggert, Sigurbjörn Víðir og Örn hafi farið með Albert í bíltúr klukkan 19:15 og komið aftur klukkan 21:30. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir, hvorki um yfirheyrsluna né bíltúrinn.
53. Á forsíðu Alþýðublaðsins þennan dag, 9. janúar 1976, var birt frétt með yfirskriftinni: „Er hvarf Guðmundar skylt Geirfinnsmálinu?“ Í fréttinni kom fram að Geirfinnsmálið hafi skotið upp kollinum í tali manna á nýjan leik við það að hulu hafi verið svipt af hvarfi Guðmundar Einarssonar. Hafi margir látið þá tilgátu í ljós að viss tengsl væru á

¹¹⁷ Bls. 311.

¹¹⁸ Bls. 312.

¹¹⁹ Dagbók nr. 4, bls. 18.

¹²⁰ Dagbók nr. 4, bls. 18.

milli þessara tveggja mannhvarfa. Sagði í fréttinni að hvarf Guðmundar virtist vera að skýrast og allt benti til þess að þar hafi verið um morð að ræða. Væru fjórir aðilar í gæsluvarðhaldi vegna þessa máls, eins og kunnugt sé. Sagði í fréttinni að tilgáta manna væri sú að hér gæti mögulega verið um bein tengsl að ræða. Í báðum málunum hafi smygl verið nefnt á nafn og ekki hafi liðið langur tími á milli hvarfs mannanna tveggja. Þá kom fram að blaðið hafi haft samband við rannsóknarlögregluna í Keflavík og spurst fyrir um stöðu Geirfinnsmálsins í þeirra hirslum. Hafi svör rannsóknarlögreglumannsins verið á þá leið að ekkert nýtt hafi komið fram í málinu að undanfögnu. Rannsakað yrði þó gaumgæfilega hvort það kynnu að leynast einhver tengsl á milli hvarfs Guðmundar Einarssonar og Geirfinnsmálsins. Var haft eftir rannsóknarlögreglumanninum að um leið og upplýsingar bærust frá höfuðborginni myndu þeir athuga með hugsanlegt samhengi milli þessara tveggja mannhvarfa.¹²¹

54. Laugardaginn 10. janúar 1976 er bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Guðsteinn læknir hafi komið í vitjun milli klukkan 09:30 og 09:50. Hafi hann meðal annars talað við Kristján Viðar og breytt lyfjunum hans lítilsháttar. Klukkan 13:50 var fært til bókar að Tryggvi Rúnar hafi verið tekinn fram til yfirheyrslu en hafi verið færður aftur á klefa klukkan 16:50. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um yfirheyrsluna. Þá hafi Albert Klahn verið sóttur og farið með hann út í fylgd Eggerts, Sigurbjörns Víðis og Arnar. Klukkan 16:40 þennan dag er bókað að Eggert hafi komið aftur í Síðumúlafangelsið og þá tekið Sævar til viðtals til klukkan 18:05. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um viðtalið. Fært var í dagbókina að Eggert, Sigurbjörn Víðir og Örn hafi komið klukkan 18:50 með Albert og fært hann á klefa sinn. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um þessa ferð.
55. Klukkan 13:40 næsta dag, 11. janúar 1976, var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Sævar hafi verið tekinn til skýrslutöku. Skýrsla um yfirheyrsluna er meðal rannsóknargagna. Tílefni skýrslutökunnar var kynnt sem hlutdeild Sævars í því að svíkja peninga út hjá Pósti og Síma í ágústmánuði 1974. Sævar játaði aðild sína að fjársvikunum og kvaðst hafa lagt að Erlu til þess að fá hana til þátttöku í verknaðinum. Lýsti hann aðferð þeirra við verknaðinn í öllum meginatriðum fyrir lögreglu. Skýrslutökunni lauk klukkan 15:00.¹²² Fimm mínútum síðar var skýrslutaka hafin aftur yfir Sævari um fjársvik gegn Pósti og Síma framin í október 1974. Í skýrslutökunni játaði Sævar að hafa svikið út tilgreinda fjármuni. Var bókað að skýrslutökunni hafi lokið klukkan 16:45.¹²³
56. Þennan dag var háð þinghald í sakadómi Reykjavíkur vegna rannsóknar á hvarfi Guðmundar Einarssonar. Í þingbók var bókað að klukkan 14:30 hafi Albert Klahn mætt fyrir dóminn. Hafi hann skýrt sjálfstætt frá málsatvikum og framburður hans verið í samræmi við skýrslu hans hjá rannsóknarlögreglu 23. desember 1975. Þá var

¹²¹ Bls. 312-A.

¹²² Bls. 312_B-C.

¹²³ Bls. 312_E-F.

bókað að Albert hafi lesið skýrsluna yfir og kveðið þar rétt eftir sér haft og staðfest undirskrift sína.¹²⁴

57. Þá var Kristján Viðar bókaður mættur fyrir dóminn klukkan 14:58. Í þingbók var bókað að Kristján Viðar hafi greint sjálfstætt frá málsatvikum og hafi framburður hans verið í samræmi við skýrslu hans hjá rannsóknarlögreglu 3. janúar 1976. Í framburði sínum fyrir dómi sagði Kristján Viðar að þeir félagar hafi sennilega hitt Guðmund Einarsson í brekkunni sem liggja upp úr Hafnarfirði. Kvaðst hann ekki muna hvort þeir hafi verið fótgangandi eða í bifreið. Sagðist Kristján Viðar ekki muna hvort Sævar hafi verið með þeim Tryggva Rúnari þegar þeir hittu Guðmund. Þegar átökin hafi verið um garð gengin og þeir hafi komist að þeirri niðurstöðu að Guðmundur væri látinn þá hafi verið farið með hann suður í Hafnarfjarðarhraun og hann látinn þar í gjótu og stórum steini velt yfir. Kvaðst Kristján Viðar ekki muna hver hafi tekið ákvörðun um hvað gera skyldi við líkið en sagðist eiginlega vera fullviss um að það hafi verið Sævar. Taldi Kristján Viðar að hann hafi eitthvað flækst inn í áflogin en líklega fengið högg á höfuðið og misst úr einhverja stund. Næst muni hann hvar verið var að athuga manninn og hann úrskurðaður látinn. Kvaðst Kristján Viðar muna að hafa séð Sævar sparka í síðu og höfuð Guðmundar þar sem hann hafi legið á gólfinu inni í stofu. Loks var bókað í þingbókina að Kristján Viðar hafi lesið skýrslu sína frá 3. janúar 1976 og kveðið þar rétt eftir sér haft og staðfest undirskrift sína.¹²⁵
58. Sama dag var bókað í þingbók sakadóms Reykjavíkur að Tryggvi Rúnar hafi komið fyrir dóminn klukkan 15:01. Í dagbók Síðumúlafangelsisins er bókað að Tryggvi Rúnar hafi verið færður fyrir dóminn klukkan 16:00. Hafi hann skýrt sjálfstætt frá málsatvikum og hafi framburður hans verið í samræmi við skýrslu hans hjá rannsóknarlögreglu 9. janúar 1976. Bókað er að Tryggvi Rúnar muni ekki hvernig á því hafi staðið að þeir hafi verið þarna að Hamarsbraut 11. Kvaðst hann ekki muna hvað þeir hafi gert við líkið af manninum. Þá var bókað að Tryggvi Rúnar hafi lesið yfir skýrsluna frá 9. janúar síðastliðnum og kveðið þar rétt eftir sér haft og staðfest undirskrift sína.¹²⁶
59. Sævar kom síðastur fyrir dóminn klukkan 16:35 þennan dag, 11. janúar 1976. Framburður Sævars fyrir dómnum var bókaður í þingbók. Kvaðst Sævar hafa eitt sinn komið heim til sín að Hamarsbraut 11 þegar þeir Kristján Viðar og Tryggvi Rúnar hafi verið við útidyrnar ásamt einhverjum þriðja manni. Kvað Sævar þá hafa ruðst inn í íbúðina þrátt fyrir mótmæli hans og þar hafi hafist deilur sem hafi endað með áflogum og hafi maðurinn verið rotaður. Kvaðst Sævar hafa sparkað í kjálka mannsins þar sem hann hafi legið á gólfinu í svefnherberginu eftir að Kristján Viðar hafi slegið hann niður. Eftir þetta hafi maðurinn velt sér við. Hann hafi ekki staðið upp eftir þetta en hafi gert tilraunir til þess. Farið hafi verið með manninn inn í geymslu og hafi hann þá verið meðvitundarlaus. Hafi Sævar bætt því við að maðurinn hafi verið á hnjúnum er hann hafi sparkað í hann. Kvaðst Sævar ekki vita hvort maðurinn hafi verið látinn er farið var með hann í geymsluna. Kvaðst hann heldur ekki vita hvað hafi orðið af

¹²⁴ Bls. 255.

¹²⁵ Bls. 256–257.

¹²⁶ Bls. 257–258.

manninum eftir þetta. Var Sævar í kjölfarið úrskurðaður í allt að 60 daga gæsluvarðhald og til að undirgangast geðrannsókn.¹²⁷

60. Þennan sama dag var fært í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Albert Klahn hafi verið tekinn til viðtals klukkan 17:30 og færður aftur á klefa tuttugu mínútum síðar.¹²⁸ Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um yfirheyrsluna. Þá var bókað að Tryggvi Rúnar hafi verið tekinn til viðtals klukkan 18:10 af Sigurbirni Víði og Eggerti. Hafi hann verið færður á klefa klukkustund síðar. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um yfirheyrsluna. Klukkan 19:30 var svo bókað í dagbók fangelsisins að Albert hafi verið sóttur og færður til viðtals hjá Eggerti og Sigurbirni Víði. Tíu mínútum síðar hafi Tryggvi Rúnar verið sóttur og settur fram til samprófunar við Albert. Stuttu seinna hafi Albert verið færður á klefa sinn. Klukkan 19:50 hafi Tryggvi Rúnar verið færður á klefa sinn og hafi árangur verið enginn, eins og það er bókað í dagbókina.¹²⁹ Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um samprófunina.
61. Mánudaginn 12. janúar 1976 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins klukkan 13:00 að Örn og Sigurbjörn Víðir hafi komið til að tala við Albert og hafi hann verið færður til þeirra skömmu síðar. Fimmtán mínútum seinna hafi Albert verið færður á klefa sinn. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um yfirheyrsluna. Klukkan 13:50 var bókað að Örn hafi talað aðeins við Sævar. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um samtalið.
62. Fyrir liggja handritaðir punktar lögreglu, dagsettir 12. janúar 1976, um samtal við [HeG], starfsstúlku á Kópavogshæli. Í punktunum kemur fram að Sævar hafi komið oft til [HeG], en svo til ætíð á nóttunni milli klukkan 02:00 og 04:00. Hafi hann örsjaldan komið á kvöldin og hafi hann þá venjulega verið að fara í Hafnarfjörð. Hafi [HeG] vitað um aðra stúlku þar.¹³⁰ Í punktunum kemur fram að um vorið 1974 hafi [HeG] flutt að Laugavegi 24b. Þar hafi Albert búið um nokkurn tíma og kvaðst [HeG] hafa lent í átökum við hann og endað á Borgarspítalanum með heilahristing og sjö spor í enni. Sævar og Kristján Viðar hafi komið þangað nokkrum sinnum óvelkomnir. Kvað [HeG] þá hafa hótad sér lífláti þar sem hún væri galdranorn. Kvaðst [HeG] hafa spáð einhverri vitleysu í spil fyrir Sævar. Hafi þeir talað um að hella sýru á hana og [JIG] niður um þakglugga. Hafi Sævar aðallega talað um að gera þetta. Hann hafi talað um að þeir myndu sitja fyrir þeim [HeG], [JIG] og Alberti. Albert hafi virst undir mikilli pressu frá þeim Sævari og Kristjáni Viðari. Skömmu áður en þær hafi flutt hafi Sævar gefið [HeG] hníf sem hann hafi sagt mann hafa verið drepinn með. Hafi hann síðar viljað fá hnífinn aftur og sagt þá að enginn hafi verið drepinn með honum.¹³¹
63. Þriðjudaginn 13. janúar 1976 er bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Örn og Sigurbjörn Víðir hafi talað aðeins við Sævar klukkan 17:15. Hafi Sævar vísað þeim á ákveðinn stað og hafi þeir farið að athuga hann. Rannsóknargögn eru hvorki til um yfirheyrsluna, né leitina. Klukkan 18:00 sama dag var bókað í dagbók fangelsisins að Örn, Sigurbjörn Víðir og Eggert hafi farið saman í landaleit, eins og það er bókað.

¹²⁷ Bls. 260.

¹²⁸ Dagbók nr. 4, bls. 19b.

¹²⁹ Dagbók nr. 4, bls. 20.

¹³⁰ Bls. 313.

¹³¹ Bls. 314.

Lætur færsluritari þess getið í bókun að þeir muni síðan taka Sævar með sér sömu erinda seinna í kvöld.¹³² Klukkan 21:40 sama dag er bókað að þremmingarnir hafi farið með Sævar í útsýnisferð, eins og það er orðað í dagbókinni.¹³³ Var komið með Sævar aftur í fangelsið klukkan 23:50. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um útsýnisferðina.

64. Klukkan 13:45 næsta dag, 14. janúar 1976, var bókað í dagbók fangelsisins að Örn hafi tekið til við að yfirheyra Sævar. Hafi hann verið færður aftur á klefa sinn klukkan 14:20. Þá var bókað að Tryggvi Rúnar hafi verið tekinn til yfirheyrslu hjá Erni klukkan 14:45 og færður aftur á klefa sinn klukkan 15:30. Fimm mínútum síðar hafi Sigurbjörn Víðir tekið Albert til yfirheyrslu.¹³⁴ Hafi hann verið færður á klefa sinn klukkan 16:50. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um þessar yfirheyrslur. Þá var bókað sama dag klukkan 17:15 að Sigurbjörn Víðir og Eggert hafi farið með Albert í ökuferð. Hafi þeir komið til baka klukkan 18:55 eftir árangurslitla ferð, eins og það er bókað í dagbókina.¹³⁵
65. Fimmtudaginn 15. janúar 1976 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Eggert hafi tekið Tryggva Rúnar til yfirheyrslu klukkan 08:50. Sigurbjörn Víðir hafi komið klukkan 10:45 og leyst Eggert af við yfirheyrsluna.¹³⁶ Klukkan 12:00 var bókað að tekið hafi verið matarhlé við yfirheyrsluna yfir Tryggva Rúnari. Hafi hann verið látinn borða í horninu, eins og það er orðað í færslunni. Klukkan 12:30 var bókað að Sigurbjörn Víðir hafi hafið yfirheyrsluna aftur og hálf tíma síðar var fært til bókar að Eggert og Örn hafi komið. Þennan sama dag klukkan 14:15 var bókað í dagbók fangelsisins að Örn hafi talað nokkur orð við Kristján Viðar á klefa hans. Færsluritari lætur þess getið að um sama leyti hafi hann fært Kristján Viðar af klefa númer átta yfir á klefa númer 17. Hafi hann gert það að vandlega yfirveguðu máli sem ekki yrði skýrt hér frekar. Klukkan 15:10 var bókað hlé á yfirheyrslu yfir Tryggva Rúnari til klukkan 15:40. Bókað var að klukkan 15:45 hafi Örn farið inn á klefa til Alberts Klahn að hans beiðni og talað við hann nokkur orð. Klukkan 16:00 var bókað í dagbókina að yfirheyrslu yfir Tryggva Rúnari hafi lokið. Hafi yfirheyrslan staðið yfir í um sjö klukkustundir með stuttum hléum.¹³⁷
66. Meðal rannsóknargagna eru handritaðir punktar dagsettir 15. janúar 1976, en að öðru leyti ómerktrir.¹³⁸ Í fyrstu færslunni kemur fram að Tryggvi Rúnar og [BVA] hafi ætlað að kaupa 17 tónna bát saman, m/b Skutul, af [E], bróður [BjBl]. Hafi kaupin farið út um þúfur. Í annarri málsgrein kemur fram að samprófa þurfi við Kristján Viðar. Gæti hann minnt Tryggva á. Þá ef til vill gæti hann áttað sig á hvað/hvar það væri þessi staður og fleira. Þriðja færslan er tímasett klukkan 14:15, en á þeim tíma var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Örn hafi talað nokkur orð við Kristján Viðar.¹³⁹

¹³² Dagbók nr. 4, bls. 20b.

¹³³ Dagbók nr. 4, bls. 21.

¹³⁴ Dagbók nr. 4, bls. 21.

¹³⁵ Dagbók nr. 4, bls. 21b.

¹³⁶ Dagbók nr. 4, bls. 21b.

¹³⁷ Dagbók nr. 4, bls. 22.

¹³⁸ Bls. 315.

¹³⁹ Dagbók nr. 4, bls. 22.

Þar stendur, hvort farið var niður hjá lögreglustöðinni eða uppeftir, og svo innan sviga, þegar talað var um flutninginn á líkinu. Loks er ritað neðst með annarri rithönd að Kristján muni eftir rauðamöl á veginum.¹⁴⁰

67. Þennan sama dag, 15. janúar 1976, klukkan 16:08 var bókað í dagbók fangelsisins að Örn, Eggert og Halldór Sigurðsson, rannsóknarlögreglumaður, hafi farið með Kristján Viðar í ökuferð. Þá var bókað klukkan 16:50 að Örn Clausen hæstaréttarlögmaður hafi komið og rætt meðal annars við Albert. Klukkan 17:25 var bókað að Örn, Eggert og Halldór hafi komið úr ökuferðinni með Kristján Viðar. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um ökuferðina. Klukkan 17:45 var bókað í dagbókina að Sigurbjörn Víðir hafi tekið Tryggva aftur til yfirheyrslu. Hafi Eggert tekið við yfirheyrslunni milli klukkan 18:40 og 19:25 en þá hafi Sigurbjörn Víðir komið aftur. Hafi Sigurbjörn Víðir lokið yfirheyrslunni yfir Tryggva Rúnari klukkan 20:30. Loks er bókað í lok dags að fyrr um daginn hafi Jón Oddsson, réttargæslumaður Sævars, hringt og spurt um skjólstæðing sinn. Færsluritari bókar að hann hafi svarað því til að það væri allt í lagi með Sævar, en önnur svör hafi hann ekki fengið.¹⁴¹
68. Föstudaginn 16. janúar 1976 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Tryggvi Rúnar hafi verið tekinn til yfirheyrslu af Sigurbirni Víði um klukkan 09:00. Fyrir þann tíma hafi Sigurbjörn Víðir rætt við Tryggva inni í fangaklefa.¹⁴² Tíu mínútum seinna var bókað að Tryggvi hafi verið settur á klefa sinn og Sigurbjörn Víðir skroppið frá. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um yfirheyrsluna. Klukkan 10:30 var fært til bókar að Tryggvi hafi verið færður til viðtals við Sigurbjörn Víði. Um klukkan 12:00 hafi verið tekið matarhlé og Tryggvi færður á klefa sinn. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um yfirheyrsluna. Þennan sama dag klukkan 13:30 var bókað í dagbók fangelsisins að Kristján Viðar hafi verið tekinn til yfirheyrslu og færður aftur á klefa þremur tímum síðar, eða klukkan 16:30. Rannsóknargögn um yfirheyrsluna liggja ekki fyrir. Hafi Sævar þá verið sóttur og færður til viðtals í hornið. Hafi viðtalið staðið mjög stutt og Sævar færður snarlega á klefa sinn aftur, eins og það er orðað. Færsluritari bókaði að Sævar hafi rétt strax hringt bjöllunni og beðið um viðtal við Örn. Hafi Örn gefið kost á því en viðtalið hafi staðið mjög stutt. Klukkan 17:00 þennan sama dag var bókað að Örn, Eggert og Sigurbjörn Víðir hafi farið úr Síðumúlafangelsi og boðað helgarfrí hjá sér, nema eitthvað sérstakt kæmi upp.
69. Daginn eftir, 17. janúar 1976, er bókað í dagbók fangelsisins að klukkan 13:30 hafi sending komið til Alberts Klahn og hafi það verið [JIG] unnusta hans.
70. Sunnudaginn 18. janúar 1976 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Albert Klahn hafi næstum því kallað yfir sig járn, eins og það var orðað, og missi allra fríðinda. Hafi atvikið átt sér stað klukkan 13:00. Aðallega hafi Albert verið illur út í fötu sem væri inni hjá honum og hann ætti að pissa í ef með þyrfti. Bókað var að

¹⁴⁰ Bls. 315.

¹⁴¹ Dagbók nr. 4, bls. 22b.

¹⁴² Dagbók nr. 4, bls. 22b.

Albert hafi haft vit á að draga sig í hlé áður en til átaka hafi komið.¹⁴³ Í dagslok var þess getið í dagbók fangelsisins að Örn hafi talað við Albert og Sævar á klefum sínum.

71. Daginn eftir, 19. janúar 1976, er fært til bókar í dagbók fangelsisins að Sævar hafi verið tekinn til yfirheyrslu frá klukkan 14:50 til 20:40, en þá hafi Sævar verið settur aftur á klefa. Yfirheyrslan stóð yfir í tæpar sex klukkustundir en rannsóknargögn um hana liggja ekki fyrir.¹⁴⁴
72. Bókað var í dagbók Síðumúlafangelsisins að 20. janúar 1976, klukkan 09:05, hafi Sævar verið tekinn til yfirheyrslu til klukkan 14:55. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um yfirheyrsluna sem stóð yfir í tæpar sex klukkustundir. Bókað var í dagbókina að um sama leyti hafi Jón Oddsson, réttargæslumaður Sævars, hringt og spurt um líðan skjólstaðings síns. Bókaði færsluritari í dagbókina að Jóni hafi verið svarað því til að líðanin væri ágæt, en önnur svör hafi hann ekki fengið.¹⁴⁵ Þennan sama dag klukkan 20:10 var bókað að Sævar hafi verið færður á klefa að lokinni yfirheyrslu. Ekki var þess getið með bókun í dagbók fangelsisins hvenær seinni yfirheyrslan yfir Sævari hófst þennan dag.¹⁴⁶
73. Miðvikudaginn 21. janúar 1976 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að klukkan 08:15 hafi færsluritari hringt í Örn og beðið hann um að sjá til þess að rannsóknarlögreglumenn kæmu strax því nú hefði skipast veður í lofti, eins og það var orðað í bókuninni. Klukkan 09:45 var bókað að Örn, Sigurbjörn Víðir og Eggert hafi tekið Albert til yfirheyrslu til klukkan 10:30. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um yfirheyrsluna. Fimm mínútum síðar hafi Sævar verið tekinn til yfirheyrslu og hafi hann verið færður aftur á klefa sinn klukkan 13:45. Klukkan 16:25 þennan dag var bókað í dagbókina að Sævar hafi verið færður til yfirheyrslu. Hafi hann verið færður á klefa klukkan 18:45. Rannsóknargögn um yfirheyrslurnar liggja ekki fyrir. Klukkan 19:45 er bókað að faðir Alberts hafi komið og sótt bréf til [JIG] frá Alberti. Þá var bókað í dagbók fangelsisins að klukkan 19:50 hafi Sigurbjörn Víðir sótt Erlu Bolladóttur fyrir Örn. Tíu mínútum síðar hafi Sigurbjörn Víðir komið með Erlu og hafi hún strax verið tekin til yfirheyrslu. Klukkan 20:15 hafi Sævar verið færður til yfirheyrslu. Bókað var í dagbókina að yfirheyrslu yfir Erlu hafi lokið klukkan 23:55 og hafi Sigurbjörn Víðir farið með hana. Hafi Sigurbjörn Víðir komið til baka klukkan 00:40. Bókað var að Örn hafi farið klukkan 01:00 og skýrslutöku yfir Sævari hafi lokið klukkan 02:00, hann færður á klefa og þeir Sigurbjörn Víðir og Eggert hafi farið.¹⁴⁷
74. Meðal rannsóknargagna eru handritaðir punktar, dagsettir 21. janúar 1976.¹⁴⁸ Í fyrstu málsgrein kemur fram að [EÓ] í Keflavík hafi talað um hvarf Geirfinns við Sævar. Þá er ritað orðrétt: „Nefndi hann Magnús L. í því sambandi.“ Í annarri málsgrein segir svo orðrétt: „Einar B., [JR] og Magnús L. eru sennilega þeir, sem Erla er hrædd við (í

¹⁴³ Dagbók nr. 4, bls. 24.

¹⁴⁴ Dagbók nr. 4, bls. 24.

¹⁴⁵ Dagbók nr. 4, bls. 24b–25.

¹⁴⁶ Dagbók nr. 4, bls. 25.

¹⁴⁷ Dagbók nr. 4, bls. 26.

¹⁴⁸ Bls. 317.

sambandi við Geirfinn).“ Í þriðju málsgrein segir að [IJ], sonur [JF] í Kápunni, gæti vitað um Geirfinn í sambandi við [JA]. [IJ] gruni [JA] um að hafa stolið laxi úr flotgirðingu suður með sjó. Í þriðju málsgrein segir að Albert hafi ekið [SSH] til að ná í áfengi (75%). Loks í fjórðu og síðustu málsgreininni segir orðrétt: „Valdimar (Valtýsson), Framnesvegi 71. Hefur verið hótélstjóri í Valhöll og unnið í Klúbbnum. Var ef til vill með í ferðinni til Keflavíkur Sævar hefur heyrt þetta og finnst hann líkjast Leirfinni.“

75. Þá er einnig meðal rannsóknargagna handrituð samantekt af framburði Erlu Bolladóttur, dagsett sama dag, 21. janúar 1976.¹⁴⁹ Frásögnin er rituð í fyrstu persónu og telur átta blaðsíður merktar með rómverskum tölustöfum frá I–V. Kvaðst Erla hafa verið í bíl. Hafi hún setið ein aftur í með Sævari. Bílstjórinn hafi verið M.P. og hafi hann setið einn fram í. Kvaðst Erla hafa heyrt á leiðinni eða eftir að komið hafi verið til Keflavíkur að þetta væri eina ráðið, það er að segja að hann sykki þá alveg niður á botn. Hafi þau verið í dýrum fólksbíl, með mjúkum sætum og fannst Erlu mælaborðið hafa verið eins og í Mercedes Benz. Bíllinn hafi verið stöðvaður niður við sjó. Hafi þeir farið út úr bílnum, en fyrir hafi verið að minnsta kosti tveir aðrir menn. Hafi þeir verið að tala saman og allir snúið baki í Erlu nema einn, það er sá sem þeir hafi verið að tala við.¹⁵⁰ Þeir hafi ætlað að fá manninn með sér til að sækja spíra eða fara út í eitthvað skip að því er þeir hafi sagt honum. Kvaðst Erla hafa haldið að hún ætti að fara sömu leið. Hafi hún orðið hrædd og farið út úr bílnum. Það hafi verið þarna fleiri bílar. Fannst Erlu eins og Kristján Viðar Viðarsson hafi verið þarna eða einhver af því liði. Þegar hún hafi farið út úr bílnum hafi þeir farið að litlum bát og hafi Sævar farið um borð ásamt einhverjum öðrum og G.E., en þar mun vera vísað til Geirfinns Einarssonar. Kvaðst Erla hafa gengið fyrst aftur á bak en þar sem enginn hafi verið að horfa á hana hafi hún farið að hlaupa. Kvaðst hún hafa farið inn í einhverja skemmu eða byggingu og meðan hún hafi beðið þess að einhver kæmi að sækja sig hafi hún farið að kasta upp.¹⁵¹ Erla kvað Sævar ekki hafa viljað að henni yrði stytur aldur og hafi hann kvaðst munu geta séð um hana. Erla kvaðst muna að hún hafi beðið eftir að það yrði bjart. Hafi hún stoppað gamlan Moskvitch með V-númeri á einhverjum vegi. Hafi ökumaðurinn verið gamall karl. Kvað Erla hann hafa ekið sér inn Grindavíkurafluggjara og þaðan hafi hún farið með olúbíl til Hafnarfjarðar. Þegar hún hafi komið heim þá hafi hún verið ein. Síðan hafi Sævar komið og spurt hvar hún hafi verið svona lengi. Kvað Erla þau hafa talað um að hún yrði að komast til Kaupmannahafnar, hún gæti ekki unað lengur heima. Kvaðst Erla hafa talið ástæðuna vera þá að unnið hafi verið að leit að henni fyrir póstmálið.¹⁵² Erla kvað Sævar hafa látið sig hafa peninga fyrir fargjaldi og hringt í strák sem hafi leigt á Bergþórugötu. Hafi sá ekið þeim á allar bensinstöðvar þar sem Sævar hafi skipt í hundraðkalla. Kvaðst Erla hafa falið peningana í stígvélunum og farið svo um morguninn. Móðir Sævars hafi þá vaknað og hafi Sævar sagt Erlu vera að fara til Akureyrar. Þetta hafi verið í byrjun desember. Kvaðst Erla ekki fá að fara neitt svona með Sævari og hafi

¹⁴⁹ Bls. 318–325.

¹⁵⁰ Bls. 318.

¹⁵¹ Bls. 319.

¹⁵² Bls. 320.

hún haft það á tilfinningunni að hann væri að passa mig fyrir Kristjáni Viðari Viðarssyni.¹⁵³ Kvaðst Erla ekki vita hvernig hún hafi orðið vör við það, en það hafi komið upp eitthvað vandamál og hafi Sævar farið um miðjan dag og sagst ætla að heimsækja Guðjón Skarphéðinsson. Sævar hafi hringt um miðnætti og sagst hafa tafist, en hann hafi ekki komið heim fyrr en klukkan 02:00. Þetta hafi komið aftur fyrir en Erla kvaðst hafa fundið það út að þetta hafi verið hvorutveggja lygi. Erla kvaðst hafa heyrt að það hafi verið eitthvað vandamál með það að G.E. gæti hugsanlega fundist og yrði að flytja hann á betri stað. Um 1. desember hafi Sævar farið á stúdentaball með Megasi og farið með hann fullan heim á Hjallaveg og látið hann sofa þar. Þá sagði Erla að nokkru eftir þetta hafi leigusaliinn hennar sagt sér frá þeim og hafi hún þá farið upp í Breiðholt til að hitta Sævar en hann hafi ekki verið þar og hafi hann ekki komið þá nótt. Í næstu málsgrein sem er afmörkuð í samantektinni segir að þeir hafi allir verið með hanska. Í málsgrein þar á eftir er haft orðrétt eftir Erlu: „Einar Bollason var þarna, Magnús Leópoldsson og einn sem ég þekki ekki. Á bátnum fóru Sævar, Einar og sá þriðji sem ekki kom til baka. Sá sem ég ekki þekkti gæti hafa verið [JR].“ Kvað Erla jakka bílstjórans hafa verið með kraga og úr einhverju gervileðri. Sagði hún að þegar Kristján Viðar hafi farið út úr bílnum hafi hann sagt við Sævar að hann skyldi passa hana. Loks segir orðrétt í samantektinni: „Ég held að Sigurbjörn í Klúbbnum hafi verið þarna.“ Á síðustu blaðsíðunni segir svo að Sævar hafi vitað að A.G.G. væri kominn til landsins.¹⁵⁴

76. Í dagbók Síðumúlafangelsisins var bókað að Sævar hafi verið færður á klefa sinn að yfirheyrslunni lokinni klukkan 02:00 um nóttina.¹⁵⁵ Yfirheyrslan hafði þá staðið samfleytt yfir í tæpar sex klukkustundir. Í rannsóknargögnum málsins liggur fyrir handrituð samantekt á framburði Sævars. Samantektin er dagsett 21. janúar 1976, í henni segir að Einar B., Magnús L., Geirfinnur og Sævar hafi ekið um borgina, rætt um dreifingu áfengis og hvort Sævar gæti dreift. Hafi þeir verið við Klúbbinn um miðnætti. Þeir hafi verið á leið til Keflavíkur á lítilli, evrópskri og rauðleitri bifreið til að sækja áfengi. Hafi þeir hitt Sævar fyrst á Laugaveginum og ekið inn að Klúbbnum. Vissu þeir að Sævar hafi verið í hassdreifingu. Hafi Sævar ekki talið slíkt útilokað. Þetta hafi skeð nokkrum dögum áður en Geirfinnur hafi horfið. Eftir hvarf Geirfinns hafi Sævari verið gert skiljanlegt af Magnúsi Leópoldssyni að það væri betra að þegja. Þá kemur fram að Sævar hafi verið í Keflavík kvöldið sem Geirfinnur hafi horfið. Hafi Sævar verið í bifreið með Einari Bollasyni, rauðum Fiat sem hafi verið í eigu föður Einars. Einar hafi ekið og hafi Magnús Leópoldsson og Valdimar Valtýsson einnig verið í bifreiðinni.¹⁵⁶ Hafi þeir skilið Magnús og Valdimar eftir einhvers staðar í Keflavík. Erla hafi ekki verið með í bifreiðinni. Fleiri aðilar hafi farið um leið til Keflavíkur í einni bifreið. Hafi Sævar ekki vitað hverjir þeir voru. Haft er eftir Sævari að hann og Einar hafi skilið Magnús og Valdimar eftir nálægt höfninni en þeir ekið sjálfir inn í Njarðvík. Hafi þeir komið aftur inn í Keflavík eftir ákveðinn tíma og tekið Magnús upp í bifreiðina. Hafi Sævar ekki séð Geirfinn en Magnús og Valdimar höfðu

¹⁵³ Bls. 321.

¹⁵⁴ Bls. 325.

¹⁵⁵ Dagbók nr. 4, bls. 26.

¹⁵⁶ Bls. 326.

sagst ætla að hitta hann. Magnús hafi sagt frá því að Geirfinnur hafi fallið útbyrðis við að sækja áfengið. Valdimar hafi farið með hinni bifreiðinni. Næst hafi verið ekið til borgarinnar og Sævari heim í Breiðholt. Magnús og Einar hafi ætlað niður í Klúbb. Ekki hafi orðið úr frekari viðskiptum við þá félag, heldur hafi Sævar farið á fund [SSH].¹⁵⁷

77. Þann 23. janúar 1976 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Sigurbjörn Víðir hafi farið inn á klefa Alberts klukkan 11:30 og komið þaðan út tíu mínútum síðar.
78. Klukkan 10:00 morguninn eftir, 24. janúar 1976, var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Guðsteinn læknir hafi komið og talað við Kristján Viðar og Albert Klahn í tuttugu mínútur.
79. Sunnudaginn 25. janúar 1976 var bókað í dagbók fangelsisins að Sigurbjörn Víðir hafi farið inn á klefa til Kristjáns Viðars til að tala við hann klukkan 08:45. Þá var bókað klukkan 09:00 að Eggert hafi tekið Sævar til yfirheyrslu í hornið. Klukkan 09:10 var fært til bókar að Sigurbjörn Víðir hafi komið frá Kristjáni Viðari og klukkan 09:20 hafi Sævar verið settur aftur á klefa. Rannsóknargögn um yfirheyrsluna yfir Sævari og viðtalið við Kristján Viðar liggja ekki fyrir. Klukkan 09:40 var bókað í dagbók fangelsisins að Eggert og Sigurbjörn Víðir hafi farið með Sævar í bíltúr. Fært var til bókar að klukkan 10:45 hafi Örn tekið Albert Klahn fram til viðtals og klukkan 11:20 hafi hann farið með Albert í ökuferð ásamt Matthíasi Guðmundssyni rannsóknarlögreglumanni. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir, hvorki um viðtalið né ökuferðina. Bókað var í dagbókina að klukkan 11:55 hafi verið komið aftur með Sævar úr bíltúrnum og hann færður á klefa. Rannsóknargögn um bíltúrinn liggja ekki fyrir. Klukkan 12:00 var bókað að komið hafi verið með Albert úr ökuferðinni. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um ökuferðina. Klukkan 13:00 hafi Kristján Viðar verið sóttur og hafi Örn og Sigurbjörn Víðir farið með hann í bíltúr. Hálf tíma síðar hafi Jón M. Gunnarsson rannsóknarlögreglu maður komið og sagst vera að vinna ákveðið verkefni að boði Arnar.¹⁵⁸
80. Sama dag var bókað að klukkan 15:20 að Örn og Sigurbjörn Víðir hafi komið með Kristján Viðar úr bíltúrnum og fært hann á klefa. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um bíltúrinn.¹⁵⁹ Fært var til bókar klukkan 16:10 að Kristján Viðar hafi verið sóttur til viðtals í hornið og færður aftur á klefa klukkan 16:45. Rannsóknargögn um viðtalið liggja ekki fyrir.
81. Birt var frétt 27. janúar 1976 á baksíðu Dagblaðsins þar sem haft var eftir Eggerti varðstjóra. Þar kom fram að þrír ungir menn hefðu játað aðild að bana Guðmundar Einarssonar. Þá hefði fjórði maðurinn játað að hafa ekið líki Guðmundar út fyrir Hafnarfjörð að beiðni hinna þriggja. Í fréttinni voru þeir Sævar, Kristján Viðar og Tryggvi nafngreindir sem banamenn Guðmundar og Albert Klahn sá sem hafi ekið líkinu. Þá sagði að Albert hafi nærri strax eftir handtöku og úrskurð í gæsluvarðhald

¹⁵⁷ Bls. 327.

¹⁵⁸ Dagbók nr. 4, bls. 28b.

¹⁵⁹ Dagbók nr. 4, bls. 28b.

játað sinn hlut í málinu en hinir þrír hafi ekki játað fyrr en nú. Í lok fréttarinnar var greint frá því að í framhaldi af rannsókn þessa máls hafi Geirfinnsmálið verið tekið upp að nýju. Á sömu síðu í Dagblaðinu þennan dag var að finna aðra frétt undir fyrirsögninni: „Nýju ljósi varpað á hvarf Geirfinns“, en þar sagði að þrír menn hefðu nú verið úrskurðaðir í gæsluvarðhald vegna rannsóknarinnar. Í fréttinni sagði að í samtali blaðamanns við Eggert hafi hann hvorki viljað staðfesta né neita þegar hann var spurður hvort tengsl væru á milli þessara mála. Tekið var fram að engar játningar lægju fyrir enn en þess getið að einn þeirra sem nú sætti gæsluvarðhaldi vegna málsins hefði verið yfirheyrður þegar rannsókn Geirfinnsmálsins stóð sem hæst.¹⁶⁰

82. Miðvikudaginn 28. janúar 1976 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að klukkan 17:40 hafi faðir Alberts komið með sendingu. Klukkan 19:00 var bókað í dagbók fangelsisins að Jón Oddsson, réttargæslumaður Sævars, hafi hringt og sagst mjög óhress vegna yfirlýsingar Arnar Clausen í Dagblaðinu í dag. Kvaðst færsluritari hafa bent Jóni á að tala um það við Örn.¹⁶¹
83. Yfirlýsing sú sem Jón Oddsson vísaði til var birt á baksíðu Dagblaðsins þennan sama dag, 28. janúar 1976. Óskaði Örn Clausen, sem réttargæslumaður Alberts Klahn, eftir því að yfirlýsingin yrði birt í tilefni af frétt blaðsins þar sem nafngreindir hafi verið fjórir menn sem taldir væru viðriðnir Guðmundarmálið. Örn kvað réttargæslumönnum fjórmeninganna hafa verið fyrirskipað af dómara að tala ekki um málið í fjölmiðlum. Kvað Örn það nauðsynlegt í tilefni af nafnbirtingunni að skýra frá því að umbjóðandi hans hafi játað strax í upphafi yfirheyrslu þátt sinn í málinu. Hafi hann verið kallaður til, til þess að aka mönnunum er þeir földu lík Guðmundar. Að því búnu hafi honum verið hótáð að hann færi sömu leið ef hann minntist einu orði á vitneskju sína. Kvað Örn það bókað í málinu. Taldi hann rétt að þetta kæmi fram þar sem nafn umbjóðanda hans hafi verið birt í blöðum.¹⁶²
84. Föstudaginn 30. janúar 1976 var birt frétt í Dagblaðinu um strangar öryggisráðstafanir í Síðumúlafangelsi vegna rannsóknar Geirfinnsmálsins. Kom þar fram að mennirnir þrír sem sættu gæsluvarðhaldi vegna málsins væru í eins öruggri einangrun og hægt væri og þeirra gætt mun strangar heldur en vanalega hafi verið gert. Til dæmis fengju réttargæslumenn þeirra ekki að tala einir við skjólstæðinga sína og öll skilaboð til þeirra eða frá þeim yrðu að vera skrifleg og fara um hendur lögreglunnar. Sagði í fréttinni að fangarnir hefðu engan samgang sín í milli eða við aðra fanga. Í lok fréttarinnar sagði að rannsóknarmenn væru ófáanlegir til þess að gefa fjölmiðlum upplýsingar um ganga mála.¹⁶³ Sama dag var frétt á forsíðu Alþýðublaðsins sem sagði að líklegt mætti telja að meginþungi rannsóknarinnar hvíldi nú á Geirfinnsmálinu enda væri morð Guðmundar upplýst að miklu leyti. Þá sagði að lögreglan hefði greinilega ákveðið að sveipa sig hulu þagnarinnar öfugt við það sem gert hafi verið í fyrri rannsókn Geirfinnsmálsins.¹⁶⁴

¹⁶⁰ Bls. 351.

¹⁶¹ Dagbók nr. 4, bls. 33.

¹⁶² Bls. 352_A.

¹⁶³ Bls. 356.

¹⁶⁴ Bls. 357.

85. Laugardaginn 31. janúar 1976 var bókað í dagbók fangelsisins að klukkan 14:15 hafi götulögreglan komið með [HJP] í fangelsið til yfirheyrslu hjá Eggerti og Sigurbirni Víði. Hafi honum verið sleppt klukkan 15:45. Rannsóknargögn um yfirheyrsluna liggja ekki fyrir. Þennan sama dag klukkan 16:45 var bókað í dagbókina að Örn, Matthías, Sigurbjörn Víðir, Eggert og Magnús hafi farið með Sævar í bíltúr til klukkan 18:30. Rannsóknargögn um bíltúrin liggja ekki fyrir.¹⁶⁵ Um kvöldið var fært til bókar klukkan 20:00 að Sævar hafi óskað eftir því að hringt yrði í Eggert upp á að koma snemma morguninn eftir. Færsluritari sagði það ekki hafa verið gert en vitað væri að slíkt yrði fljótlega gert eftir vaktaskipti. Þá sagði í sömu færslu að Alberti hafi vantað lyfin en ekkert hafi fundist.¹⁶⁶
86. Sunnudaginn 1. febrúar 1976 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að [JIG] hafi komið með sendingu til Alberts klukkan 15:15. Þá var bókað klukkan 16:30 að hringt hafi verið í Eggert að beiðni Sævars. Hafi Eggert komið og farið inn á klefa númer 20 og talað við Sævar í 15 mínútur. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um viðtalið.
87. Meðal rannsóknargagna er handrituð skýrsla Högna Ó. Einarssonar, fangavarðar, dagsett 2. febrúar 1976, þar sem hann bókaði eftir Sævari. Þar kemur fram að Sævar hafi upplýst Högna um að sá sem hafi mest keyrt [SSH] spíradreifara sé í húsinu og heiti Albert Klahn. Hafi Sævar sagt Tryggva Rúnar og Kristján Viðar einnig vita um þessi mál.¹⁶⁷
88. Föstudaginn 6. febrúar 1976 var bókað í fangelsisdagbókina að klukkan 17:30 hafi Örn úrskurðað Albert Klahn í 30 daga gæsluvarðhald.¹⁶⁸
89. Þennan dag var háð þinghald í sakadómi Reykjavíkur vegna rannsóknar á hvarfi Guðmundar Einarssonar. Í þingbók var bókað að klukkan 17:27 hafi Albert Klahn komið fyrir dóminn. Kvaðst hann vera þess fullviss að hafa í umrætt sinn ekið veginn að Sædýrasafninu.¹⁶⁹ Var Albert úrskurðaður í áframhaldandi 30 daga gæsluvarðhald frá klukkan 20:16, 5. febrúar 1976. Vék Albert frá klukkan 17:35 og var farið með hann í varðhaldið.¹⁷⁰ Bókað var í dagbók fangelsisins að Sigurbjörn Víðir og Eggert hafi farið með Albert í ökuferð klukkan 17:35 og komið til baka klukkan 18:45. Rannsóknargögn um ökuferðirnar liggja ekki fyrir önnur en færslur í dagbók Eggerts og Sigurbjörns Víðis. Þar kemur fram að farið hafi verið með Sævar og Albert Klahn í sitt hvoru lagi suður fyrir Hafnarfjörð til að vísa á lík Guðmundar. Hafi Örn og Sigurbjörn Víðir farið með Sævar sem hafi vísað á stað skammt vestan við veginn að Sædýrasafninu og skammt norðan við Reykjanesbraut.¹⁷¹ Í framhaldinu var bókað í dagbókina að Eggert og Sigurbjörn Víðir hafi farið með Albert og hafi hann vísað á stað á mjög svipuðum slóðum og Sævar hafði gert. Var þá fært til bókar í dagbók lögreglumannanna að eftir tilvísan Sævars og Alberts sé um að ræða svæði um 150–

¹⁶⁵ Dagbók nr. 4, bls. 35b.

¹⁶⁶ Dagbók nr. 4, bls. 35b.

¹⁶⁷ Bls. 363.

¹⁶⁸ Dagbók nr. 4, bls. 40.

¹⁶⁹ Bls. 261.

¹⁷⁰ Bls. 262.

¹⁷¹ Bls. 928.

200 metra vestur af veginum að Sædýrasafninu og álíka vegalengd til norðurs frá Reykjanesbraut.¹⁷²

90. Þriðjudaginn 10. febrúar 1976 birtist frétt í Vísi þar sem blaðamaður velti því fyrir sér hversu mikið Klúbbmálið, spíramálið, hvarf Geirfinns og hvarf Guðmundar tengdust. Lýsti blaðamaður því svo að mörgu hafi verið varpað fram manna á meðal og í fjölmiðlum en lítið hafi fengist staðfest hjá réttum yfirvöldum. Málin virðist flækjast óendanlega og sérhver tilraun til að fá botn í þau leiða til þess að viðkomandi ruglast bara enn meir. Hafi rannsóknaraðilar verið tregir til að gefa upplýsingar og væru rannsóknir á mannhvörfunum einna lokaðastar.¹⁷³
91. Miðvikudaginn 11. febrúar 1976 var bókað í dagbók fangelsisins að klukkan 12:05 hafi Örn farið inn á klefa til Sævars og Alberts og talað stutta stund við hvorn um sig.
92. Fimmtudaginn 12. febrúar 1976 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Örn hafi hringt klukkan 12:00 og tilkynnt um að hann hafi veitt Erni Clausen, réttargæslumanni Alberts, leyfi til að tala einslega við skjólstaðing sinn.¹⁷⁴ Klukkan 13:40 var bókað að Örn Clausen hafi komið og rætt einslega við Albert til klukkan 14:30. Þá hafi Eggert farið inn á klefa númer 20 samkvæmt beiðni fangans þar og talað við hann stutta stund. Klukkan 15:00 þennan dag var bókað í dagbókina að Sigurbjörn Víðir og Örn Clausen hafi farið í ökuferð með Albert í sól og suðurátt.¹⁷⁵ Þá var bókað klukkan 16:30 að Sigurbjörn Víðir og Örn Clausen hafi komið úr ökuferðinni með Albert. Rannsóknargögn um ökuferðina liggja ekki fyrir.
93. Sunnudaginn 15. febrúar 1976 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla klukkan 13:15 að [JIG], unnusta Alberts hafi komið með vindlinga handa honum og tekið við bréfi sem hann hafi skrifað henni.¹⁷⁶
94. Mánudaginn 16. febrúar 1976 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins klukkan 17:00 að Eggert og Þorsteinn Steingrímsson, rannsóknarlögreglumaður úr fíkniefnadeild, hafi farið með Albert í ökuferð. Bókað var klukkan 19:10 að Eggert og Þorsteinn hafi komið til baka úr ökuferðinni með Albert.¹⁷⁷ Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um ökuferðina, önnur en færsla í rannsóknardagbók Eggerts og Sigurbjörns Víðis. Þar var bókað að þeir hafi farið suður fyrir Hafnarfjörð og skoðað gryfjur gegnt Álverinu og Lónakoti sem og svæði við Kúagerði. Einnig hafi verið skoðað svæði austur að Krísuvíkurvegi, sunnan Reykjanesbrautar nálægt öskuhaugum Hafnarfjarðar. Hafi Albert ekki treyst sér til að segja til um neinn af þessum stöðum. Hafi honum fundist sem hann kannaðist við sig við gryfjurnar gegnt Álverinu og eins í Kúagerði. Hafi honum fundist líklegt að hann hafi farið þangað í seinni ferðinni sem hafi verið farin þar sem hann telji sig hafa farið með lík.

¹⁷² Bls. 928.

¹⁷³ Bls. 382.

¹⁷⁴ Dagbók nr. 4, bls. 45.

¹⁷⁵ Dagbók nr. 4, bls. 45b.

¹⁷⁶ Dagbók nr. 4, bls. 47b.

¹⁷⁷ Dagbók nr. 4, bls. 48b.

95. Á forsíðu Mánudagsblaðsins 16. febrúar 1976 var birt frétt undir fyrirsögninni: „Geirfinnur, Guðmundur og spírinn: Stór glæpahringur að störfum á Íslandi.“ Í fréttinni var fullyrt að bílstjórinn sem flutt hafi lík Guðmundar væri laus allra mála á þessu stigi rannsóknar eftir játningu sína, en hafi beðið um að vera ekki leystur úr haldi þar sem hann teldi sig ekki öruggan um líf sitt utan fangelsisins. Þá var fjallað um að höfuðpaugar málsins væru þjóðþekktir einstaklingar, svo sem einn fremsti körfuknattleiksmaður Íslendinga og íþróttakennari sem væri fyrirmynd ungra pilta.¹⁷⁸
96. Í rannsóknardagbók Eggerts og Sigurbjörns Víðis var bókað 17. febrúar 1976 að tilkynning hafi borist um beinafund í gjótu skammt sunnan við Hafnarfjörð. Hafi Gunnar Guðmundsson yfirfangavörður fundið þessi bein. Í ljós hafi komið að um skepnubein hafi verið að ræða.¹⁷⁹
97. Bókað var í dagbók fangelsisins við Síðumúla 18. febrúar 1976 klukkan 14:45 um komu [SkS] föður Alberts með bréf til hans frá unnustunni. Þá hafi [GuE] komið með sendingu til Alberts, gos, tóbak, sælgæti, bréf og samlokur. Bókað var að ekki hafi verið tekið við samlokunum.
98. Laugardaginn 21. febrúar 1976 var fært til bókar í dagbók Síðumúlafangelsisins um komu [SkS] föður Alberts með sendingu til sonarins.
99. Mánudaginn 23. febrúar 1976 klukkan 11:45 var bókað að [SkS], faðir Alberts hafi komið og sótt bréf til [JIG]. Miðvikudaginn 25. febrúar 1976 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins um komu [SkS] föður Alberts með sendingu til hans klukkan 21:20.¹⁸⁰
100. Sunnudaginn 29. febrúar 1976 lét færsluritari þess getið í dagbók fangelsisins við Síðumúla að hann hafi fært Albert Klahn bréf klukkan 08:00, en bækurnar eða blaðið fengi hann ekki. Klukkan 16:20 var bókað að Sigurbjörn Víðir hafi hringt og spurt hvenær úrskurður yfir Alberti rynni út, var þess getið í bókun að það yrði 7. mars næstkomandi. Þá var bókað um komu [SkS] föður Alberts klukkan 19:10. Hafi hann sótt bréf frá Alberti til unnustu hans og lét færsluritari þess getið að hann hafi látið hann fá bækurnar og blaðið sem hafi komið síðast. Kvaðst færsluritari hafa sagt [SkS] að slíkt færi ekki inn og hafi hann tekið því vel og skilið ástæður þar að baki.¹⁸¹
101. Þriðjudaginn 2. mars 1976 klukkan 17:00 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Örn hafi farið inn á klefa til Alberts í 50 mínútur.
102. Fimmtudaginn 4. mars 1976 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla klukkan 20:00 um sendingu til Alberts.¹⁸²
103. Föstudaginn 5. mars 1976 var fært til bókar í dagbók Síðumúlafangelsisins klukkan 18:45 um komu Jóns Zoëga og Arnar Clausen, réttargæslumanna Valdimars og Alberts Klahn, til viðtala við skjólstaðinga sína.

¹⁷⁸ Bls. 413.

¹⁷⁹ Bls. 988.

¹⁸⁰ Dagbók nr. 4, bls. 56b.

¹⁸¹ Dagbók nr. 4, bls. 59.

¹⁸² Dagbók nr. 4, bls. 62.

104. Í rannsóknardagbók Eggerts og Sigurbjörns Víðis var bókað að þeir hafi farið með Erlu suður í Kópavog. Hafi þeir farið þangað til að athuga með dót sem Erla sagði þau Sævar hafa skilið eftir í geymslu tilheyrandi íbúð þeirra við Þverbrekku. Bókað var að Ásmundur Guðmundsson hafi farið með þeim og tekið að sér að henda því sem henda ætti af þessu dóti. Hafi hann síðan tekið í sína vörslu nokkuð af pappírsdóti sem hann hafi síðan afhent Eggerti. Í framhaldinu hafi þeir farið með Erlu suður fyrir Hafnarfjörð.¹⁸³ Hafi Erla bent á hraungjótu skammt frá Krísuvíkurvegi þar sem hún hafi talið mögulegt að eitthvað hafi verið sett í. Bókað var að leitað hafi verið í gjótunni eins og hægt var og grafið í hana en án alls árangurs.¹⁸⁴
105. Laugardaginn 6. mars 1976 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Sigurbjörn Víðir og Eggert hafi farið með Albert Klahn í bíltúr í góða veðrinu, eins og það er orðað, milli klukkan 10:00 og 11:00. Rannsóknargögn um bíltúrin liggja ekki fyrir önnur en færsla í rannsóknardagbók. Þar sagði að farið hafi verið með Albert suður fyrir Hafnarfjörð á þær slóðir sem Erla hafi bent á. Bókað var að Albert hafi ekkert kannast við sig þar.¹⁸⁵
106. Sunnudaginn 7. mars 1976 var fært til bókar í dagbók fangelsisins klukkan 16:00 að Örn hafi talað við Albert Klahn í smástund inni á klefa. Var þess getið í bókuninni að gæsluvarðhaldsúrskurður yfir Alberti rynni út í dag klukkan 20:16. Þá var Albert Klahn færður til réttarhalds hjá Erni klukkan 19:25.¹⁸⁶
107. Þennan dag var háð þinghald í sakadómi Reykjavíkur vegna rannsóknar á hvarfi Guðmundar Einarssonar. Í þingbók var bókað að klukkan 19:50 hafi Albert Klahn mætt fyrir dóminn. Kvaðst hann nú vera viss um að hann hafi farið tvær ferðir með lík fyrir þá félagaga Sævar, Kristján Viðar og Tryggva Rúnar. Sagðist Albert ekki hafa vitað í fyrra skiptið hvað hann hafi verið að flytja en í síðara skiptið hafi honum verið sagt að það hafi verið lík. Kvaðst hann ekki muna hvert hann hafi ekið, en taldi að í seinna skiptið hafi hann ekið suður í Kúagerði.¹⁸⁷ Var Albert úrskurðaður í áframhaldandi gæsluvarðhald í allt að 30 daga. Kvaðst Albert ekki óska eftir því að úrskurðurinn yrði kærður til Hæstaréttar.¹⁸⁸ Bókað var í fangelsisdagbókina að réttarhaldi yfir Alberti Klahn hafi lokið klukkan 20:05.
108. Mánudaginn 8. mars 1976 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins klukkan 09:15 að Örn hafi farið inn á klefa til Alberts og rætt við hann til klukkan 09:50. Rannsóknargögn um vitjunina liggja ekki fyrir.
109. Þriðjudaginn 9. mars 1976 klukkan 14:30 var bókað í fangelsisdagbókina að Sigurbjörn Víðir hafi komið með Geir Vilhjálmsson sálfræðing til að tala við Albert Klahn. Hafi Albert verið færður fram til viðtals við Geir og aftur á klefa sinn klukkan 15:50. Fimm mínútum síðar var bókað í fangelsisdagbókina að sálfræðingurinn hafi

¹⁸³ Bls. 1004–1005.

¹⁸⁴ Bls. 982.

¹⁸⁵ Bls. 982.

¹⁸⁶ Dagbók nr. 4, bls. 64.

¹⁸⁷ Bls. 263.

¹⁸⁸ Bls. 384_D–E.

farið, en kæmi aftur á fimmtudag og tæki þá Albert til viðtals í tvær klukkustundir. Rannsóknargögn um sálfræðiviðtalið liggja ekki fyrir.

110. Í dagbók fangelsisins, fimmtudaginn 11. mars 1976, var bókað klukkan 12:15 að Sævar hafi verið færður fyrir rétt. Fyrir liggur að þennan dag hafi verið háð þinghald í sakadómi Reykjavíkur vegna rannsóknar á hvarfi Guðmundar Einarssonar. Var bókað í þingbók að Sævar hafi kvaðst ekki hafa neitt nýtt fram að færa vegna máls þessa. Var Sævar úrskurðaður í áframhaldandi gæsluvarðhald í allt að 90 daga.¹⁸⁹ Í dagbók fangelsisins var bókað að Sævar hafi verið færður aftur á klefa sinn klukkan 12:25. Þá hafi Albert Klahn verið færður fyrir Geir Vilhjálmsson, sálfræðing, klukkan 15:08.¹⁹⁰ Var Albert færður á klefa sinn klukkan 17:20. Lét færsluritari þess getið að í kjölfarið hafi hafist sex augna samtal rannsóknarlögreglumanna og sálfræðingsins, eins og það er orðað í dagbókinni. Klukkan 17:35 var bókað um komu föður Alberts með sendingu til hans.¹⁹¹
111. Föstudaginn 12. mars 1976 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla klukkan 18:25 um komu Arnar Clausen, réttargæslumanns Alberts, með umboð til undirritunar til handa föður hans vegna húsaviðskipta.
112. Þennan dag, 12. mars 1976, birtist frétt í Dagblaðinu undir yfirskriftinni: „Geirfinnsmálið á nýtt stig: Minnisleysi alvarlegt og útbreitt í fangelsinu í Síðumúla.“ Fram kom að kaflaskil hafi orðið í þessu hrollvekjumáli, eins og það var orðað, þegar Örn Höskuldsson kvað upp úrskurð um áframhaldandi gæsluvarðhald yfir þremur af þeim fjórum sem sæta gæsluvarðhaldi vegna meintrar aðildar að hvarfi Geirfinns. Í fréttinni sagði að það næsta skref væri að ríkissaksóknari myndi skipa dómara í málið og síðan hæfist hin eiginlega dómsrannsókn sem væri frábrugðin lögreglurannsókn að því leyti að nú gæfist réttargæsluönnunum færi á að spyrja vitni og fylgjast með framgangi málsins. Lítið væri vitað um gang rannsóknarinnar, enda væri minnisleysi alvarlegt og nokkuð útbreitt vandamál í fangelsinu við Síðumúla þessa dagana. Þá sagði að ljóst væri að Sævar og Kristján væru flæktir í bæði hvarf Geirfinns og Guðmundar Einarssonar, sem þeir hafi raunar viðurkennt að hafa orðið að bana.¹⁹²
113. Laugardaginn 13. mars 1976 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla klukkan 13:45 að Albert hafi verið færður fram til viðtals við Geir Vilhjálmsson, sálfræðing. Klukkan 15:10 var þess getið að Örn, Sigurbjörn Víðir og Geir hafi farið með Albert í ferðalag, eins og það var orðað. Klukkan 18:05 var bókað að Örn, Sigurbjörn Víðir og Geir hafi komið með Albert úr ferðalaginu. Rannsóknargögn um ferðalagið liggja ekki fyrir.
114. Mánudaginn 15. mars 1976 var bókað í dagbók fangelsisins að Geir Vilhjálmsson, sálfræðingur, hafi komið klukkan 15:30 og tekið Albert til sálgreiningar og sefjunar til

¹⁸⁹ Bls. 265–266.

¹⁹⁰ Dagbók nr. 4, bls. 67.

¹⁹¹ Dagbók nr. 4, bls. 67b.

¹⁹² Bls. 493.

klukkan 18:30. Bókað var að Geir hafi farið klukkan 18:45 og beðið fangaverði fyrir segulbandsspólur merktar Erni Höskuldssyni.¹⁹³

115. Þriðjudaginn 16. mars 1976 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins klukkan 09:50 um komu Sigurbjörns Víðis sem hafi sótt segulbandsspólur frá Geir Vilhjálmsyni, sálfræðingi, með upptöku af viðtali hans við Albert. Klukkan 17:00 var bókað að [SkS] faðir Alberts hafi komið og sótt bréf til [JIG].¹⁹⁴ Fimmtudaginn 18. mars 1976 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að [SkS] faðir Alberts hafi komið með sendingu og bréf til hans.
116. Föstudaginn 19. mars 1976 var fært til bókar í dagbók fangelsisins klukkan 11:30 um komu Geirs Vilhjálmssonar, sálfræðings, til viðtals við Albert Klahn. Lét færsluritari þess getið að skömmu síðar hafi hann talað við Örn um ákveðið atriði sem Albert hafi sagt sér frá. Hafi Örn verið ánægður með það.
117. Í dagbók Síðumúlafangelsisins þennan dag var bókað klukkan 13:40 að Albert Klahn hafi verið færður aftur á klefa eftir viðtal við sálfræðinginn. Klukkan 15:30 var bókað að Albert hafi verið færður til yfirheyrslu hjá Sigurbirni Víði og Eggert að viðstöddum Erni Clausen, réttargæslumanni sínum.¹⁹⁵ Fyrir liggur skýrsla um yfirheyrsluna. Albert var yfirheyrður með réttarstöðu vitnis og fór yfirheyrslan fram að hans eigin ósk. Albert greindi frá því að það sem hann hafi borið um í yfirheyrslu 23. desember 1975 um líkflutning á Toyota bifreið suður fyrir Hafnarfjörð 27. janúar 1974 væri rétt að öðru leyti en því að atburðurinn hafi ekki átt sér stað í janúar heldur 14. september 1974. Hitt væri annað að aðfaranótt 27. janúar 1974 hafi hann einnig flutt eitthvað heiman frá Sævari í Hafnarfirði. Með Sævari hafi verið Kristján Viðar og Tryggvi Rúnar. Lýsti Albert því svo að Sævar hafi hringt heim til hans um nóttina og beðið sig um að koma gegn hassmola. Kvaðst Albert á þessum tíma hafa haft Volkswagen bifreið föður síns, árgerð 1957, til umráða. Hafi hann stöðvað bifreiðina við heimili Sævars og hafi Sævar þá komið út og beðið sig um að bíða aðeins hvað hann hafi gert. Hafi Sævar horfið aftur inn í húsið en komið út aftur eftir skamma stund og á eftir honum þeir Kristján Viðar og Tryggvi Rúnar sem hafi borið á milli sín nokkuð langan poka, eða eitthvað pokalaga úr ljósu efni. Kvaðst hann muna það greinilega að bundið hafi verið fyrir báða enda. Hafi Sævar komið að bifreiðinni og beðið sig að opna farangursgeymsluna. Hafi þeir reynt að koma byrðinni fyrir í farangursgeymslunni en hún reynst of lítil. Hafi byrðin virst nokkuð þung eftir því hvernig þeir meðhöndluðu hana. Hafi þeir lagt byrðina á gólfið milli fram- og aftursætis. Sagði Albert byrðina hafa verið svo langa, að sitthvor endinn hafi bagnað upp á við.¹⁹⁶ Hafi Kristján Viðar og Tryggvi Rúnar sest í aftursæti bifreiðarinnar og orðið að hafa fæturna ofan á byrðinni. Kvaðst Albert muna að Kristján Viðar hafi verið í vandræðum og virst feiminn við að hafa fæturna ofan á þessu. Hafi Sævar farið aftur inn í húsið en komið út aftur og sest í framsætið á bifreiðinni. Kvaðst Albert hafa ekið til suðurs út úr Hafnarfirði og beygt til hægri veginn sem hafi legið að Sædýrasafninu. Hafi hann

¹⁹³ Dagbók nr. 4, bls. 69b.

¹⁹⁴ Dagbók nr. 4, bls. 70.

¹⁹⁵ Dagbók nr. 4, bls. 73.

¹⁹⁶ Bls. 498.

stöðvað við hliðið og hafi Kristján Viðar, Tryggvi Rúnar og Sævar farið út úr bifreiðinni og reynt að opna hliðið en án árangurs. Kvaðst Albert hafa haft á orði við þá að hætta þessari vitleysu því honum hafi ekki fundist neitt vit í því að reyna að fara inn í Sædýrasafnið. Kvaðst Albert hafa snúið bifreiðinni við á planinu og ekið til baka áleiðis á veginn sem hafi legið til suðurs úr Hafnarfirði á Reykjanesbrautina. Á leiðinni hafi þeir félagarnir reynt að sjá út stað til þess að losa sig við pokann á. Hafi þá verið snúið við aftur og ekið áleiðis að safninu til baka. Kvaðst Albert hafa stöðvað bifreiðina á leiðinni og snúið henni við á veginum. Þar hafi þeir Kristján Viðar, Tryggvi Rúnar og Sævar farið út úr bifreiðinni með byrðina. Hafi þeir gengið vestur yfir veginn og út í hraunið í átt að Álverinu. Dimmt hafi verið af nóttu og því hafi Albert ekki getað fylgst með ferðum þeirra. Þó hafi hann séð að þeir hafi numið staðar og kvaðst halda að þeir hafi lagt byrðina frá sér í hraunbolla nokkuð vestan vegarins. Kvaðst hann hafa litið af þeim um stund, en þegar hann hafi litið aftur í átt til þeirra hafi þeir verið horfnir. Kvaðst Albert hafa gert ráð fyrir að þeir hafi farið enn lengra út í hraunið. Kvaðst hann hafa beðið nokkra stund í bifreiðinni en allt í einu tekið eftir þeim. Hafi þeir allir sest í bifreiðina og hafi Albert ekið þeim heim til Sævars þar sem þeir hafi allir farið úr bifreiðinni en hann hafi farið heim til sín. Það hafi verið þá sem Sævar hafi látið hann fá hassmolann. Kvaðst Albert hafa reykt hann daginn eftir.¹⁹⁷ Nánar lýsti Albert því þegar hann kom heim til Sævars um nóttina að Sævar hafi talað um að þeir félagar þyrftu að losa sig við eitthvað. Sagði Albert að þeir hafi aldrei nefnt hvað það væri, hvorki áður en þeir settu byrðina í bifreiðina, á leiðinni í bifreiðinni eða eftir á. Kvaðst Albert raunar ekki vita það fyrir vísu enn þann daginn í dag. Lögunin á byrðinni hafi hins vegar getað bent til þess að um mannslíkama hafi verið að ræða. Kvaðst Albert ekki hafa dottið slíkt í hug á þeim tíma og hafi ekkert verið að veita því neina sérstaka athygli. Gat Albert þess að Sævar hafi sagt algjörlega til um það hvert hafi verið ekið og hvar hafi verið stöðvað. Yfirheyrslunni lauk klukkan 17:03.¹⁹⁸

118. Þennan sama dag, 19. mars 1976, var bókað í dagbók fangelsisins klukkan 17:35 að Albert hafi verið látinn laus að fyrirmælum Arnar sem hafi ekið honum heim.
119. Laugardaginn 20. mars 1976 birtist frétt á forsíðu Dagblaðsins um að Albert hafi verið látinn laus úr gæsluvarðhaldi. Haft var eftir Erni skömmu áður en Albert var látinn laus að þáttur hans væri talinn fullrannsakaður og því ekki ástæða til að halda honum lengur.¹⁹⁹
120. Fyrir liggur skýrsla Geirs Vilhjálmssonar, sálfræðings hjá Rannsóknarstofnun vitundarinnar, um Albert Klahn og vinnu með honum að upprifjun á ökuferðum hans suður fyrir Hafnarfjörð í tengslum við hvarf Guðmundar Einarssonar. Skýrslan var dagsett 21. mars 1976. Í henni sagði að kjarninn í vinnunni hafi falist í að auðvelda upprifjun Alberts á smáatriðum ökuferðanna með þeim kumpánum Sævri, Kristjáni og Tryggva Rúnari, eins og það er orðað í skýrslunni. Fjórir sefjunarfundir hafi farið fram, 11., 13., 15. og 19. mars 1976. Beitt hafi verið hefðbundinni talningartækni til þess að dýpka vitundarástand Alberts og myndrænt táknmál notað til að beina

¹⁹⁷ Bls. 499.

¹⁹⁸ Bls. 500.

¹⁹⁹ Bls. 501.

meðvitundinni aftur í tímann. Hafi Albert svo verið beðinn um að endurupplifa ferðalögin og lýsa ökuleiðunum. Þá kom fram að doktor Jakob Jónasson, geðlæknir, hafi gert tilraun til að dáleiða Albert. Hafi þá komið fram að Albert væri í takmörkuðum mæli móttækilegur fyrir sefjun, á að giska 30 til 35%. Með æfingu hafi Albert þó komist smátt og smátt dýpra og á þriðja og fjórða sefjunarfundinum hafi hann verið í léttu sefjunarástandi mestallan tímann. Fullyrt var að tvímælalaust hafi tekist með framangreindri aðferð að virkja minnishæfileika Alberts. Því til stuðnings var vísað til þess að í þeim prófunum sem gerðar hafi verið hafi hann náð rúmlega 50% árangri í réttri röðun vikudaga og mánaðardaga einu og hálfu til tveimur og hálfu ári aftur í tímann, en samkvæmt tilviljuninni einni saman mætti búast við 14% árangri í slíkri prófun. Fram kom að þetta 50% skekkjuhlutfall sýndi þó að vænta mætti skekkna í framburði hans í sefjunarástandinu og því yrði að meðhöndla þær upplýsingar með svipaðri varkárni og annan framburð. Í skýrslunni voru dregnar saman helstu niðurstöður um tímasetningar og ákvörðunarstaði ökuferðanna. Um ökuferð á Volkswagen bifreið í janúar sagði að tímasetningin aðfaranótt sunnudagsins 27. janúar 1974 hafi komið fram í bæði skiptin. Staðsetning hafi verið mjög óljós fyrst og Albert átt í erfiðleikum með að tengja minningu um hringakstur á bifreiðastæði Álversins inn í heildarsamhengi ökuleiðar. Á þriðja sefjunarfundinum 15. mars 1976 hafi komið fram nokkuð skýr minning um að hafa snúið við þrisvar sinnum á afleggjaranum frá Sædýrasafninu og hafi Albert talið 100% víst að þar hafi þeir tekið pokann úr bifreiðinni við fyrri lægðina eða geilin sem hafi verið á vinstri hönd þegar ekið hafi verið í áttina að safninu. Fram kom í skýrslu sálfræðingsins að ef nákvæm leit á svæðinu milli þessa vegar og Álversins bæri ekki árangur ætti að leita einnig hinumegin við Keflavíkurvegin á þessu svæði milli Álversins og afleggjarans að Sædýrasafninu. Þar væri að minnsta kosti einn staður sem hafi passað allvel við staðarlýsingu Alberts og einnig við staðarlýsingu Kristjáns Viðars um hringlaga gjótu. Bæri leit þar engan árangur væri hægt að vinna að því að koma Alberti í enn dýpra sefjunarástand til að reyna að fá enn frekari upplýsingar frá honum.²⁰⁰ Um haustferðina 1974 sagði í skýrslunni að í upphafi hafi Albert ekki talið sig muna tímasetningu að öðru leyti en að ferðin hafi verið farin á bilinu ágúst til nóvember 1974. Á sefjunarfundi 13. mars 1976 hafi hann gefið upp tímasetninguna aðfaranótt mánudagsins 14. október 1974 sem hafi verið rétt samsvörun viku- og mánaðardags. Á sefjunarfundi 19. mars 1976 hafi hann gefið upp sunnudagskvöldið 14. september 1974 og aðfaranótt mánudagsins 15. september sama ár. Fram kom að þar skeikaði viku- og mánaðardögum um einn, en tímasetningin ætti að vera 15. og 16. september ef um hafi verið að ræða sunnudagskvöld um þetta leyti í september 1974. Líklegra væri því að fyrri tímasetningin, 14. október 1974, hafi verið rétt en það mætti staðfesta með upplýsingum frá Veðurstofunni þar sem Albert hafi munað skýrt að veður hafi verið stillt, stjörnubjart og frostlaust en þó fremur kalt. Fram kom að staðsetning ákvörðunarstaðar hafi verið í bæði skiptin sú sama; nálægt Kúagerði. Leita þyrfti nákvæmlega á töluverðu svæði fyrir ofan afleggjarana tvo, því þá hafi félagarnir Sævar og Tryggvi Rúnar verið í burtu í að minnsta kosti eina klukkustund. Í skýrslu

²⁰⁰ Bls. 502.

sálfræðingsins sagði að þar sem starfsmenn sakadóms Reykjavíkur hafi hlustað á frásögn Alberts af öðrum sefjunarfundinum og segulbandsupptökur af síðustu tveimur fundunum væri þessi lauslega samantekt um helstu niðurstöður látin nægja. Benti sálfræðingurinn að lokum á þann möguleika að Albert hafi farið þriðju ferðina suður fyrir Hafnarfjörð þar sem minning um hringsól við Álverið virtist hvorki passa við Sædýrasafnsferðina né Kúagerðisferðina. Kom fram að Albert hafi talið það mjög ólíklegt. Í lok skýrslunnar var kafli með upplýsingum um skapgerð Alberts sem komið hafi fram í viðtölum við hann og á sefjunarfundum. Þar sagði að Albert væri opinskár og hreinskilinn um sögu sína, töluvert spenntur á köflum og mjög samvinnuþýður. Hann hafi greint frá töluvert mikilli neyslu vímugjafa, einkum kannabisefna og áfengis. Hafi hann talað um 300 LSD töflur en við nánari könnun hafi komið í ljós að hann hafi munað aðeins eftir tveimur skiptum þar sem um verulega sterka ofskynjunarreynslu hafi verið að ræða. Hafi það verið reynsla sem hafi virst passa við 100 til 250 míkrógramma skammt, svo líklega hafi verið um lítið eða óverulegt magn LSD að ræða í töflunum sem hann hafi tekið inn. Hafi hann ekki virst hafa beðið neinn óbætanlegan skaða af neyslu sinni. Fram kom að Albert væri ekki í góðu sambandi við sitt tilfinningalíf sem væri annar þröskuldur á vegi hans til betra lífs. Hafi hann sýnt merki um mjög mikla árásarkennd í tengslum við kumpánana þrjá, eins og það er orðað í skýrslunni, sem hafi teymt hann út í þessar ökuferðir fyrir sig. Þessi árásarkennd hafi einnig brotist út í miklu og stjórnlausu reiðikasti fyrr á gæsluvarðhaldstímanum. Mikilvægt væri að Alberti tækist að læra á þessar dulvituðu tilfinningar og gæti sállæknisleg vinna með honum komið að miklum notum.²⁰¹

121. Miðvikudaginn 24. mars 1976 ritaði Tryggvi Rúnar minnispunkta til Sigurbjörns Víðis í svonefnda „játningaskýrslu“ sem hann hélt um tíma í gæsluvarðhaldin. Kom þar meðal annars fram að Tryggvi Rúnar hafi frétt að Albert væri ásamt fleirum að brugga. Rakti hann upplýsingar um [ViG] fyrrum leigubílstjóra og fullyrti að hann seldi spíra og vín. Fram kom að Albert hafi selt honum LSD töflur og Kristján Viðar hafi brotist inn í hljóðfæraverslun í Reykjavík. Í færslunni sagði Tryggvi Rúnar að ágætt væri að segja frá þessum atriðum hvort sem það gagnaðist eða ekki enda hafi þeir örugglega ekki hlíft sér í kjaftasögunum. Þá greindi Tryggvi Rúnar frá fíkniefnasölu og – dreifingu sem Albert, Kristján Viðar og Sævar hafi staðið fyrir. Kvaðst Tryggvi Rúnar aldrei hafa komið nálægt því.²⁰²
122. Laugardaginn 27. mars 1976 birtust fréttir í öllum prentmiðlum um blaðamannafund rannsóknarlögreglunnar í Reykjavíkur sem hafi verið haldinn daginn áður. Á fundinum var blaðamönnum skýrt frá nokkrum atriðum í sambandi við rannsókn á hvarfi Geirfinns og morði Guðmundar, en mikil þögn hafi verið um málin af hálfu lögreglunnar fram að því. Greint var frá forsögu Guðmundarmálsins. Fram kom að upphaflega hafi rannsókn lögreglunnar beinst að allmiklum fjársvikum Sævars og Erlu gegn Pósti og Síma. Við yfirheyrslur hafi Erla greint frá vitneskju sinni um hvarf Guðmundar sem hafi orðið til þess að morð hans hafi upplýst. Í janúarmánuði síðastliðnum hafi Erla leitað til lögreglunnar, kvartað undan ónæði og sagst vera orðin

²⁰¹ Bls. 504.

²⁰² Bls. 521.

mjög hrædd. Hafi hún greint frá því að sér hafi verið hótad og ógnað, til dæmis með símhringingum. Í umfjöllun blaðanna sagði að lögreglunni hafi í upphafi gengið illa að fá Erlu til að upplýsa hvað hún væri hrædd við. Hafi hún loks greint frá því að það væri vegna vitneskju sinnar um hvarf Geirfinns. Hafi hún í kjölfarið nefnt nöfn þriggja manna sem hafi síðar verið úrskurðaðir samtímis í gæsluvarðhald vegna gruns um aðild að málinu. Á blaðamannafundinum var greint frá framburðum Sævars, Kristjáns Viðars og Erlu hjá lögreglu vegna málsins. Fram kom að lögreglumenn hafi rætt samtímis við Erlu og Sævar, sitt í hvoru lagi, og hafi þau þá bæði greint frá því að þau hafi farið í bifreið frá Klúbbinum til Keflavíkur, sennilega 19. nóvember 1974, ásamt Kristjáni Viðari og einum manni sem nú sæti í gæsluvarðhaldi vegna málsins. Þegar þangað hafi verið komið hafi verið farið niður að Dráttarbrautinni þar sem bátur hafi legið bundinn og hafi menn verið þar fyrir, einn þeirra Geirfinnur. Fram kom að talið væri að þrír aðrir sem nú sættu gæsluvarðhaldi hafi einnig verið þar. Skömmu síðar hafi allir farið í sjóferð, fyrir utan Erlu og einn mann sem hafi orðið eftir í fjörunni. Fram kom að lögreglan vissi hvorki hvaða bátur þetta hafi verið né hver hafi stýrt honum. Hafi Erla læðst úr bifreiðinni eftir smástund og falið sig í mannlausu húsi í nágrenninu, en hún hafi óttast að sér yrði sýnt banatilræði. Hafi Erla fengið far til Reykjavíkur og því lýsti lögreglan eftir tveimur ökumönnum, annars vegar eldri manni á Moskvitch bifreið með V-númeri og hins vegar manni á stórrí flutningabifreið. Í umfjöllun blaðanna sagði að samkvæmt framburði Sævars og Kristjáns Viðars hafi áflog orðið um borð og Kristján Viðar sagt að Geirfinnur hafi látið lífið. Var þess getið að Sævar og Kristján Viðar greindi á um hvernig dauða Geirfinns hafi borið að höndum og einnig um það hvort líki hans hafi verið fleygt í sjóinn eða það tekið með í land aftur. Sagði að þeir teldu síðarnefnda atriðið þó líklega. Hafi þeim báðum verið hótad ef þeir létu uppskátt um það sem hafi gerst. Í nær öllum blöðum kom fram að Sævar hafi ekki skýrt frá neinu við yfirheyrslur nema því sem hann hafi nauðsynlega þurft, eins og það hafi verið orðað af lögreglu, og hafi reynt að gera hlut sinn sem lítilfjörlegastan. Einnig hafi komið fram að þau atriði sem lögregla hafi lagt áherslu á að upplýsa við frumrannsókn málsins, svo sem símhringingar á heimili Geirfinns, leirmynd af manninum úr Hafnarbúðinni svo og hinar ýmsu bifreiðar sem lýst hafi verið eftir, tengdust ekki rannsókn málsins nú. Upplýsti lögreglan að ekkert nýtt hafi komið fram um þau atriði. Vegna rannsóknar á morði Guðmundar óskaði rannsóknarlögreglan eftir því að sá sem hefði undir höndum Pierpoint úr númer 267X í kassa númer 2080, gæfi sig fram. Þegar spurt hafi verið um það hvort frekari upplýsingar lægju fyrir um hvernig dauða Guðmundar hafi borið að, hafi rannsóknarlögreglan svarað því til að líklega hafi verið um að ræða fyllerísslagsmál, eins og það hafi verið orðað, sem hafi endað með þessum hætti. Í lokin kom fram að dómsrannsókn í Geirfinnsmálinu myndi hefjast á mánudag undir stjórn Arnar Höskuldssonar, en lögreglurannsókn yrði haldið áfram af fullum krafti. Þá var tekið sérstaklega fram að rannsóknarlögreglan hafi ekki viljað skýra frá afstöðu fjórmeninganna til þeirra framburða sem greint hafi verið frá á fundinum.²⁰³ Í umfjöllun Þjóðviljans kom fram að aðspurðir um hvers vegna nýrri ljósmyndin af

²⁰³ Bls. 535–540.

Geirfinni hafi ekki verið birt strax þegar hann hvarf í stað gömlu ljósmyndarinnar hafi rannsóknarlögreglan svarað því svo að það hafi verið ákvörðun Hauks Guðmundssonar, lögreglumanns í Keflavík, á þeim tíma. Hafi því verið lýst yfir að birting samtímamyndarinnar hefði líklega getað auðveldað rannsóknina þar sem ljósmyndirnar hafi verið svo ólíkar.²⁰⁴ Í Morgunblaðinu var birt ítarleg umfjöllun um sömu atriði og kom þar jafnframt fram að talsmaður rannsóknarlögreglunnar hafi á blaðamannafundinum verið spurður að því hvort hugsanlegt væri að Sævar, Kristján Viðar og Erla væru að ljúga umræddri sögu upp á fjórmeningana sem nú sættu gæsluvarðhaldi til að hefna sín á þeim eða draga athyglina frá sjálfu sér og sínum verkum. Hafi því verið svarað til að sá möguleiki væri auðvitað fyrir hendi en þó hafi umræddir aðilar allir verið úrskurðaðir í gæsluvarðhald á mismunandi tímum og verið í einangrun. Auk þess hafi Sævar og Kristján Viðar lítinn samgang geta haft frá hvarfi Geirfinns fram að handtöku vegna afplánunar á öðrum dómum. Þrátt fyrir það hafi þeim borið saman í flestum atriðum.²⁰⁵

123. Miðvikudaginn 7. apríl 1976 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Kristján Viðar hafi verið tekinn fram til viðtals til Eggerts milli klukkan 14:55 og 16:35. Þá var bókað klukkan 18:50 að Eggert hafi komið og tekið Kristján Viðar til yfirheyrslu til klukkan 19:50.²⁰⁶ Fyrir liggur skýrsla um yfirheyrsluna þar sem fram kemur að Kristján Viðar hafi sjálfur óskað eftir yfirheyrslunni. Lýsti hann því yfir að hann hafi tvívegis gefið skýrslu um hvarf Guðmundar. Hafi þær skýrslur verið að flestu leyti réttar, en nú vildi hann skýra frá öllum sannleikanum eins og hann muni hann örugglega. Greindi Kristján Viðar frá því að Guðmundur hafi ekki látist af völdum átaka í íbúð þeirra Sævars og Erlu heldur hafi hann stungið hann með hnífi. Hafi Guðmundur að vísu lent í átökum þarna, en þau hafi ekki beinlínis leitt til dauða hans. Greindi Kristján Viðar frá því að hann, Sævar og Tryggvi Rúnar hafi verið saman á heimili hans um laugardagskvöld þegar þeir hafi ákveðið að fara eitthvað út að skemmta sér. Hafi þeir farið í leigubifreið heiman frá Kristjáni Viðari að starfsmannahúsi Kópavogshælis, en þar hafi [HeG] búið. Hafi hann og Sævar þekkt stúlkuna, en ekki Tryggvi Rúnar að hann hélt. Hafi Sævar farið úr leigubifreiðinni við starfsmannahúsið en hann og Tryggvi Rúnar farið suður í Hafnarfjörð. Ákváðu þeir að hittast við samkomuhúsið Skiphól í Hafnarfirði. Hafi Sævar greitt fyrir aksturinn í Kópavoginn og fyrirfram fyrir þá tvo til Hafnarfjarðar. Kristján Viðar kvaðst eiga nokkuð stóran hníf heima hjá sér, einhvers konar hermannahníf. Greindi hann frá því að þegar hann og Sævar hafi verið í Kaupmannahöfn um sumarið 1973 hafi verið þar íslenskur strákur sem hafi átt það til að ráðast á menn með hnífi. Kvaðst Kristján Viðar hafa tekið hnífinn af honum og komið síðan með hann heim til Íslands. Hafi tollverðir á Keflavíkurflugvelli skoðað hnífinn en engar athugasemdir gert við hann. Hnífurinn hafi verið í slíðri og með mjög dökku skafti með rifflum, svo betri handfesta væri á því. Á efri enda skaftsins hafi verið hnúður, en á hinum enda skaftsins við blaðið hafi verið takki eða fjöður. Lýsti Kristján Viðar því að ýta þyrfti á takkann um leið og

²⁰⁴ Bls. 541.

²⁰⁵ Bls. 544

²⁰⁶ Dagbók nr. 4, bls. 84.

hnífurinn væri tekinn úr slíðrinu, annars sæti hann fastur. Hafi hnífsblaðið verið um 20 til 22 sentimetrar á lengd og skaftið þverhandarbreitt.²⁰⁷ Kvaðst Kristján Viðar halda að hnífurinn hafi ekki bitið neitt, en hann hafi aldrei notað hann til að skera neitt. Gæti hann ímyndað sér að þetta hafi verið byssustingur sem hefði verið stytur. Vissi hann ekki hvort hnífurinn hafi upprunalega verið í slíðrinu, en hann hafi passað í það. Kristján Viðar kvaðst hafa haft það fyrir sið að geyma hnífinn uppi á vegg við hliðina á dyrunum inni í herberginu sínu. Lýsti Kristján því hvernig hann handlék hnífinn heima hjá sér umrætt laugardagskvöld, áður en þeir fóru af stað með leigubifreiðinni. Hafi hann talað um hvort hann ætti að taka hann með sér, en komist að þeirri niðurstöðu að gera það ekki því það gæti verið hættulegt. Hafi Sævar þá viljað hnífinn og fest hann við belti sitt. Þegar þeir hafi komið að starfsmannahúsi Kópavogshælis hafi Kristján Viðar beðið Sævar um hnífinn og hann afhent hann til baka. Kvaðst Kristján Viðar þá hafa fest hann við belti innan undir stórum frakka sem hann hafi þá verið í. Greindi Kristján Viðar frá því að hann og Tryggvi Rúnar hafi farið úr leigubifreiðinni í Hafnarfirði, en gæti ekki komið því fyrir sig hvar. Af einhverjum ástæðum fóru þeir á mis við Sævar í Skiphóli og hittu hann aldrei þar. Lýsti Kristján Viðar því að hann og Tryggvi Rúnar hafi hitt Guðmund Einarsson á gangi á götu þeirri sem hafi legið út úr Hafnarfirði í áttina til Reykjavíkur. Ákváðu þeir að ganga heim til Sævars. Kvaðst Kristján Viðar hafa komið áður heim til Sævars og því átt að vita hvar hann ætti heima, en honum hafi gengið hálfilla að finna húsið. Um það leyti sem þeir hafi komið að húsinu hafi Sævar komið og þeir farið fjórir inn í íbúðina. Kvaðst Kristján Viðar hafa áður í skýrslu hjá lögreglu lýst herbergjaskipan í húsnæðinu. Myndi hann ekki nákvæmlega hvað hafi gerst til að byrja með nema að Sævar og Guðmundur hafi verið komnir í hár saman inni í svefnherberginu. Kvaðst Kristján Viðar hafa verið í stofunni og því ekki séð nákvæmlega hvað hafi farið fram, en Guðmundur hafi verið mjög æstur í garð Sævars.²⁰⁸ Kvaðst Kristján Viðar halda að Guðmundur hafi ráðist á Sævar. Hafi Sævar komið hlaupandi fram í stofu og virst mjög hræddur við Guðmund. Því næst hafi Sævar sagt Guðmund eiga að fara úr húsinu og læst að sér inni á salerni. Greindi Kristján Viðar frá því að Tryggvi Rúnar hafi verið inni í svefnherberginu á meðan á þessu stóð og því vissi hann ef til vill betur um hvað þar fór fram. Hafi Tryggvi Rúnar skipt sér lítið af Guðmundi og kvaðst Kristján Viðar halda að hann hafi gengið á milli þeirra Sævars og því hafi Sævar sloppið út úr svefnherberginu. Kristján Viðar gat ekki sagt til um hvers vegna Guðmundur hafi reiðst Sævari svona heiftarlega, en eitthvað hafi hann talað um „dópista“ og svoleiðis. Kvaðst Kristján Viðar hafa skipað Guðmundi að fara út en hann neitað því. Hafi Kristján Viðar þá spurt Guðmund hvort hann ætti að hjálpa honum út og hafi Guðmundur þá sagt hann enga krafta hafa í slíkt og boðið honum að reyna. Hafi þetta orðaskak þeirra átt sér stað í horni stofunnar, rétt hjá símtækinu. Hafi Kristján Viðar snúið sér aðeins frá Guðmundi til að kalla til Sævars, en þá hafi Guðmundur ráðist á hann aftan frá og tekið hann hálstaki. Kvaðst Kristján Viðar hafa reynt hvað hann gat að losa sig án árangurs. Hafi Guðmundur tekið svo fast um

²⁰⁷ Bls. 597.

²⁰⁸ Bls. 598

hálsinn á Kristjáni Viðari að honum fannst hann vera að kafna. Lýsti Kristján Viðar því að hann hafi orðið hræddur og án þess að vita hvað hann væri að gera hafi hann gripið í hnífinn sem var fastur við beltið á hægri mjöðm hans, kippt honum úr slíðrinu og rekið hann í blindni aftur fyrir sig. Hafi hann þá stungið í Guðmund. Kvaðst Kristján Viðar ekki geta gert sér grein fyrir hvar hnífurinn hafi komið í hann eða hversu djúpt hann hafi stungist. Um leið hafi Guðmundur linað hálstakið og stuna heyrst frá honum. Kvaðst Kristján Viðar þá hafa losað sig frá Guðmundi og farið yfir í gagnstætt horn stofunnar. Hafi Guðmundur elt hann yfir gólfið, náð aðeins til hans en fallið svo í gólfið. Kristján Viðar sagðist hafa verið enn í frakkanum sem hafi verið fráhnepptur. Í þann mund sem Guðmundur féll í gólfið hafi hann gripið um eina tölu á frakkanum og slitið hana af. Hafi Guðmundur legið á bakinu á gólfinu. Meðan á þessu stóð hafi Tryggvi Rúnar verið staddur einhvers staðar í íbúðinni og Sævar enn inni á salerninu. Kvaðst Kristján Viðar hafa gert sér fljótlega grein fyrir því að Guðmundur væri illa slasaður.²⁰⁹ Myndi hann þó ekki eftir því að blætt hafi úr honum. Greindi Kristján Viðar frá því að hann hafi farið fram á gang og barið á salernisdýrnar. Hafi Sævar ekki opnað fyrr en hann hafi verið viss um að um Kristján Viðar hafi verið að ræða. Hafi þeim þremur, Kristján Viðar, Sævar og Tryggvi Rúnar, orðið það ljóst að Guðmundur væri alvarlega slasaður og kvaðst Kristján Viðar hafa stungið upp á því að kalla til lögregluna. Hafi Tryggvi Rúnar verið sama sinnis, en ofan á varð að gera það ekki. Hafi þeir borið Guðmund fram í geymsluherbergi og var þá komin nokkuð sterk og vond lykt sem Kristján Viðar kvaðst ekki geta gert sér grein fyrir hvaðan hafi komið. Hafi Guðmundur virst meðvitundarlaus og töldu þeir hann látinn. Kvaðst Kristján Viðar ekki gera sér grein fyrir hversu langur tími hafi liðið frá því hann stakk hann og þar til þeir báru hann fram, en það hafi ekki verið löng stund, í það minnsta 15 mínútur. Kristján Viðar kvaðst halda að hann hafi gert sér strax grein fyrir því sem hann hafði gert og verið miður sín yfir því. Greindi Kristján Viðar frá því að eftir að þeir hafi lagt Guðmund til í geymslunni hafi þeir tekið leigubifreið einhvers staðar og ekið í henni um Hafnarfjörð nokkra stund, en þá haldið aftur til Sævars. Hafi þeir ekkert rætt saman í leigubifreiðinni. Þegar þeir komu til baka ákváðu þeir að losa sig við lík Guðmundar. Hafi Sævar þá hringt í Albert Klahn og beðið hann að koma á bifreið föður síns. Hafi hann komið á svartri Volkswagen bifreið og hafi Sævar lofað honum hassi í staðinn. Nokkur tími leið þar til Albert kom og á meðan hafi þeir vafið ljósu klæði utan um lík Guðmundar. Kvaðst Kristján Viðar halda að þeir hafi lokið því um leið og Albert hafi komið. Klæddu þeir Guðmund ekki úr neinu nema skónum, en þeir hafi samt verið settir með honum. Beygðu þeir líkama Guðmundar saman þegar þeir vöfðu um hann klæðinu og hafi þá brakað í honum líkt og líkið hafi verið byrjað að stirðna. Lýsti Kristján Viðar því að þeir hafi verið þrír þarna við innpökkunina, eins og það er orðað í skýrslunni, þegar Erla hafi birst allt í einu, en hann hafi ekki vitað til þess að hún hafi verið heima. Kvaðst Kristján Viðar hafa hætt við innpökkunina og farið að tala við Erlu, en Sævar og Tryggvi Rúnar hafi lokið verkinu. Kvaðst Kristján Viðar ekki muna betur en að hann hafi sagt Erlu hvað hafi skeð, í það minnsta reynt að gera henni það skiljanlegt. Þá taldi hann sig hafa sagt henni að Albert væri á

²⁰⁹ Bls. 600.

leiðinni.²¹⁰ Kvaðst Kristján Viðar halda að Erla hafi sagst ekki skipta sér af þessu. Hafi hann þá snúið sér aftur að félögum sínum og aðstoðað við að ljúka innpökkuninni. Minnti Kristján Viðar að Guðmundur hafi verið klæddur úr jakkanum áður en vafið hafi verið um hann og hann látinn fylgja með ásamt skónum þegar hann hafi verið urðaður um nóttina. Kvaðst Kristján Viðar ekki hafa orðið var við að annað hafi verið tekið af honum.²¹¹ Kristján Viðar lýsti því hvernig þeir þrír báru lík Guðmundar út úr húsinu. Þegar út hafi komið hafi hann hætt burðinum og farið á undan Sævari og Tryggva Rúnari að bifreið Alberts og spurt hann hvort hann vissi hvað stæði til og hafi Albert þá sagt Sævar hafa greint sér frá því. Kvaðst Kristján Viðar ekki hafa minnst á það berum orðum við Albert hvað væri um að vera. Hafi hann sest í aftursæti bifreiðarinnar og tekið á móti byrði Sævars og Tryggva Rúnars. Lögðu þeir lík Guðmundar þvert á gólfið á milli fram- og aftursætis bifreiðarinnar. Hafi Tryggvi Rúnar sest við hlið hans í aftursætinu en Sævar í framsætið. Minnti hann að Sævar hafi farið aftur inn í húsið. Óku þeir af stað út úr Hafnarfirði til suðurs í átt að Keflavík. Hafði ekkert verið ákveðið fyrirfram um hvert skyldi halda nema í hraunið sunnan Hafnarfjarðar. Kvaðst Kristján Viðar ekki muna greinilega eftir ferðalaginu í bifreiðinni, nema að þeir hafi ekið veginn að Sædýrasafninu en svo aftur á Reykjanesbraut. Hafi þeir ekið til móts við Álverið og svo út af Reykjanesbrautinni í gagnstæða átt. Þar hafi verið ekið eftir einhverjum malarvegi, eða þar til Albert taldi sér ekki fært að aka lengra. Kvaðst Kristján Viðar halda að framundan hafi verið einhver hæð og Sævar hafi farið út að kanna hvort hún væri bílfær. Hvernig sem það hafi verið þá var ekki ekið lengra. Þá hafi Tryggvi Rúnar einnig farið út úr bifreiðinni og þeir Sævar lagt af stað með lík Guðmundar. Kvaðst Kristján Viðar ekki hafa farið um leið út úr bifreiðinni en svo elt þá þegar þeir hafi verið komnir spölkorn frá. Hafi hann þá hjálpað þeim að bera líkið. Kvaðst hann ekki vita með vissu eða gera sér grein fyrir því hversu langt þeir hafi gengið, en það hafi verið í það minnsta 100 metrar frá bifreiðinni. Lýsti Kristján Viðar því að þeir hafi sett líkið ofan í hraunsprungu sem hafi verið svo djúp að sprungubarmarnir hafi gnæft yfir höfuðið á honum þegar hann hafi verið kominn ofan í hana.²¹² Hafi sprungan komið svolítið inn undir sig niðri við botninn og myndað þar eins og hellisskúta. Lögðu þeir lík Guðmundar inn í hellisskútann ásamt jakka hans og skóm og velti Tryggvi Rúnar stórum steini að sem þeir svo lögðu yfir líkið. Steinninn hafi ekki náð að hylja líkið alveg svo afganginn huldi Kristján Viðar með smásteinum. Að því loknu héldu þeir til baka að bifreiðinni. Mundi Kristján Viðar ekki betur en að henni hafi verið ekið heim til hans og Tryggvi Rúnar komið með honum heim. Kvaðst Kristján Viðar hafa beðið Tryggva Rúnar um að dvelja hjá sér um nóttina þar sem honum hafi liðið bölvánlega eftir þetta allt saman. Hélt hann að Sævar hafi orðið eftir í bifreiðinni hjá Alberti. Greindi Kristján Viðar frá því að hann og Tryggvi Rúnar hafi ekki farið strax að sofa heldur tekið inn LSD töflur. Hafi þeir þó á endanum sofnað og ekki vaknað fyrr en seint daginn eftir. Hafi þeir þá talað um hvort þessi atburður hafi virkilega átt sér stað en þeir voru þá enn undir áhrifum LSD. Sagði Kristján Viðar að þeir hafi talið sér trú um að atburðurinn hafi

²¹⁰ Bls. 600.

²¹¹ Bls. 602.

²¹² Bls. 601.

aldrei skeð. Viðurkenndi Kristján Viðar að þegar atburðurinn hafi átt sér stað hafi hann og Tryggvi Rúnar báðir verið undir áhrifum áfengis og lyfja, í það minnsta hann. Kvaðst Kristján Viðar vilja taka það fram að það væri nokkur tími síðan hann hafi rifjað atburðina upp fyrir sér eins og hann hafi nú skýrt frá þeim. Nánar tiltekið hafi það verið tveimur dögum áður en gæsluvarðhaldsúrskurður var síðast kveðinn upp yfir honum. Aftur á móti hafi hann ekki óskað eftir því fyrr en í gær að skýra rannsóknarlögreglunni frá þessu. Kvaðst Kristján Viðar halda að hann og Tryggvi Rúnar hafi ekki sofnað þarna um nóttina heima hjá honum heldur verið í móki undir áhrifum LSD. Þá kvaðst hann vilja taka það fram að sú vonda lykt sem hann hafi fundið hafi verið af Guðmundi og Tryggvi Rúnar hafi verið frammi á gangi íbúðarinnar á meðan hann og Guðmundur hafi tekist á og því hafi hann ábyggilega ekki séð hvað hafi gerst. Bókað var í skýrsluna að yfirheyrslunni hafi lokið klukkan 19:45.²¹³

124. Þennan sama dag, 7. apríl 1976, voru birtar fréttir af Geirfinnsmálinu og Guðmundarmálinu í Dagblaðinu. Fram kom að geðrannsókn banamanna Guðmundar væri ekki hafin og mjög erfiðlega gengi að afla upplýsinga hjá rannsóknarlögreglunni og sakadómi um gang rannsóknar morðmálanna. Þá sagði að ökumaður bifreiðar á V-númeri sem lögregla hafi lýst eftir hafi gefið sig fram. Ástæða þess að hann hafi ekki gefið sig fram strax hafi verið sú að lýst hafi verið eftir Moskvitch bifreið, en bifreið hans hafi verið annarrar tegundar. Fullyrt var í fréttinni að framburður öikumansins tæki af öll tvímæli um að stúlkan hafi skýrt rétt frá um ferð sína frá Keflavík umræddan morgun. Loks kom fram að dómsrannsókn væri hafin í Geirfinnsmálinu og því færu stöðugar yfirheyrslur fram.²¹⁴
125. Sunnudaginn 25. apríl 1976 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla klukkan 14:20 af Gunnari Guðmundssyni, forstöðumanni og færsluritara, um að hafa tekið allt út frá Sævari nema harðfisk og smávegis annað matarkyns. Hafi hann ákveðið að ekki yrði talað orð við Sævar í náinni framtíð og að honum yrði ekki afhentar bækur, spil eða annað til dægrastyttingar á meðan hann lýgur annan úr og annan í við yfirheyrsluáðilana og þar á meðal vararíkissaksóknara. Í lok færslunnar sagði að viðhafa ætti sömu aðferð og notuð hafi verið á [HÓ] á sínum tíma.²¹⁵
126. Föstudaginn 30. apríl 1976 var bókað í dagbók fangelsisins að Sigurbjörn Víðir hafi flutt Tryggva Rúnar fyrir sakadóm Reykjavíkur klukkan 10:00.²¹⁶ Þennan dag var dómþing sett og tekin fyrir rannsókn vegna hvarfs Guðmundar Einarssonar.²¹⁷ Bókað var að Hallvarður Einvarðsson vararíkissaksóknari hafi sótt þing af hálfu ákærvaldsins ásamt Nírði Snæhólm aðalvarðstjóra. Þá voru bókaðir mættir Hilmar Ingimundarson og Örn Clausen, réttargæslumenn Tryggva Rúnars og Alberts. Klukkan 10:17 kom Tryggvi Rúnar og bókað að hann hafi skýrt frá á sama hátt og í skýrslu hans hjá rannsóknarlögreglu 9. janúar 1976. Kvaðst hann ekki muna í hvaða

²¹³ Bls. 602.

²¹⁴ Bls. 605.

²¹⁵ Dagbók nr. 4, bls. 96b. Sjá einnig bls. 33_AO-AP.

²¹⁶ Dagbók nr. 4, bls. 101b.

²¹⁷ Bls. 270.

húsi þessi atburður hafi átt sér stað og ekki heldur hvernig hafi staðið á ferðum hans þangað. Tryggvi Rúnar sagðist muna að Kristján Viðar hafi verið að deila við mann og hafi þær deilur endað með átökum. Kvaðst Tryggvi Rúnar hafa slegið manninn niður og séð að Sævar hafi sparkað í höfuðið á honum. Hafi maðurinn ekki hreyft sig eftir þetta og hafi þeir félagar farið með hann fram í geymsluherbergi og rætt svo sín á milli hvað þeir skyldu gera. Kvaðst Tryggvi Rúnar ekki muna eftir því að hafa flutt manninn í bifreið Alberts Klahn. Tók Tryggvi Rúnar fram að hann hafi ætlað sér að ganga á milli þegar Kristján Viðar hafi verið í átökum við manninn og kvaðst halda að Sævar hafi beðið sig um það.²¹⁸ Klukkan 10:49 var bókað að Albert hafi komið fyrir dóminn til samprófunar. Bókað var að gætt hafi verið ákvæða en þess getið að frekara samræmi milli Alberts og Tryggva Rúnars hafi ekki náðst. Viku þeir frá og var dómþingi slitið.²¹⁹

127. Í dagbók fangelsisins var bókað 30. apríl 1976 að Páll Arnór Pálsson, réttargæslumaður Kristjáns Viðars, hafi rætt við skjólstæðing sinn ásamt Sigurbirni Víði milli klukkan 12:10 og 13:00. Klukkan 14:00 var bókað um komu Hallvarðs Einvarðssonar, Arnar Clausen, lögmanns, og Alberts Klahn Skaftasonar. Tíu mínútum síðar var bókað að Sævar hafi verið tekinn fram til viðtals við Sigurbjörn Víði, Hallvarð og Örn Clausen, réttargæslumann Alberts²²⁰ Rannsóknargögn um viðtalið liggja ekki fyrir. Klukkan 14:40 var bókað að Albert Klahn hafi verið færður fyrir Sævar og framangreinda menn. Klukkan 15:40 var samprófun bókuð lokið og Sævar færður inn á klefa.²²¹ Fyrir liggur skýrsla um samprófunina þar sem bókað var að Albert Klahn héldi fast við sinn fyrri framburð. Ræddi hann við Sævar og rakti fyrir hann ferðina frá því að Sævar hafi hringt í hann 27. janúar 1974. Hafi Sævar sagt framburð Alberts ósannan og spurt hann að því hvenær hann hafi fyrst komið heim til hans að Hamarsbraut 11. Hafi Albert sagt það hafa verið á aðfangadag jóla 1973 þegar hann hafi ekið Sævari frá Grýtubakka að Hamarsbraut. Kvað Sævar það rétt. Albert rakti svo ferð sem hann kvaðst hafa farið í ásamt Sævari, Tryggva Rúnari og Kristjáni Viðari um haustið 1974. Sagði hann að Sævar hafi komið til sín og beðið sig um að aka sér sem hann hafi gert. Sævar sagði framburð Alberts ósannindi og tóman uppspuna. Bókað var í skýrsluna að Sævar hafi neitað því harðlega að þetta hafi átt sér stað.²²²
128. Fyrir liggur skýrsla Njarðar Snæhólm, dagsett sunnudaginn 2. maí 1976, um leit að líkamsleifum Guðmundar Einarssonar. Fram kom að Njörður hafi farið ásamt 18 nemendum úr lögregluskólanum suður í hraun við Sædýrasafnið. Leitað hafi verið á svæðinu frá Sædýrasafninu að Reykjanesbraut og girðingu sem liggur yfir gamla veginn að gömlu ruslahaugum Hafnarfjarðar. Leitað hafi verið í einni röð, þrisvar sinnum svæðið endilangt og þrisvar sinnum þversum. Farið hafi verið í allar holur og gjótur, laust grjót og dauður mosi færður til. Fram kom að ekkert hafi fundist nema kindabein og rusl. Bókað var að leitinni hafi hætt klukkan 15:00 og þá hafi verið farið

²¹⁸ Bls. 271.

²¹⁹ Bls. 272.

²²⁰ Dagbók nr. 4, bls. 101b.

²²¹ Dagbók nr. 4, bls. 102.

²²² Bls. 654.

suður að Óttastaðagryfjum og leitað þar eina umferð, án árangurs. Þar hinum megin vegar hafi Gísli Guðmundsson og Borgþór Þórhallsson lögreglumenn verið að leit ásamt 30 skátum.²²³

129. Þriðjudaginn 4. maí 1976 var birt frétt í Tímanum þar sem fjallað var um árangurslausu leit lögreglu að líki Guðmundar Einarssonar. Um 50 manns hafi tekið þátt í leitinni, nemar úr Lögregluskólanum og menn úr hjálparsveit skáta. Haft var eftir Erni Höskuldssyni að búast mætti við frekari leit að líki Guðmundar, en leitað hafi verið á þremur stöðum. Leit á tveimur svæðum hafi verið tilkomin vegna ábendinga frá bílstjóra sem hafi verið fenginn til þess að flytja líkið út í hraunið. Einnig hafi verið stuðst við framburð þriggja banamanna Guðmundar „eftir föngum“.²²⁴
130. Miðvikudaginn, 5. maí 1976, var [HMW], systir Valdimars Olsen, yfirheyrð sem vitni hjá lögreglu. Var tilefni yfirheyrslunnar bókað sem vitneskja hennar um ríffil í eigu Valdimars. Kvaðst hún halda að faðir hans hafi gefið honum ríffilinn en hann hafi verið geymdur á heimili þeirra að Framnesvegi. Greindi [HMW] frá atviki í byrjun ágúst 1973 þegar Kristján Viðar, Sævar og Albert hafi komið heim til sín á Framnesveginn en þá hafi Erla verið hjá sér. Um kvöldið hafi þær farið upp í Borgarfjörð á blót. Um nóttina hafi Kristján Viðar, Sævar og Tryggvi Rúnar komið í leigubifreið til þeirra í þeim tilgangi að skila henni rífflinum sem þeir sögðust hafa tekið af heimilinu. Var það Kristján Viðar sem gekkst við því að hafa tekið ríffilinn. Kvaðst hún ekki muna hvort hún hafi tekið við rífflinum þá eða hvort þeir hafi tekið hann og skilað honum seinna.²²⁵
131. Þriðjudaginn 1. júní 1976 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Sigurbjörn Víðir hafi tekið Tryggva Rúnar til yfirheyrslu milli klukkan 09:50 og 10:50.²²⁶ Rannsóknargögn um yfirheyrsluna liggja ekki fyrir. Klukkan 14:05 var bókað að Tryggvi Rúnar hafi verið tekinn til yfirheyrslu en settur aftur á klefa sinn klukkan 15:00. Lauk viðtali þeirra klukkan 17:35. Bókað var að Tryggvi Rúnar hafi verið tekinn til yfirheyrslu milli klukkan 20:45 og 22:10. Rannsóknargögn um yfirheyrsluna liggja ekki fyrir. Klukkan 22:55 var bókað að ræða þyrfti við lækni í sambandi við Tryggva Rúnar.²²⁷
132. Miðvikudaginn 2. júní 1976, var bókað í fangelsisdagbókina klukkan 17:22 að Sigurbjörn Víðir, Högni fangavörður, Kristján Viðar og Tryggvi Rúnar hafi rætt saman. Klukkan 19:00 var bókað að Kristján Viðar og Tryggvi Rúnar hafi verið færðir inn á klefa. Rannsóknargögn um samtali þeirra liggja ekki fyrir. Í athugasemd við færsluna var bókað að Högni hafi verið viðstaddur samtalið að ósk Sigurbjörns Víðis.
133. Fimmtudaginn 3. júní 1976 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Sigurbjörn Víðir hafi komið klukkan 12:45 og talað við Tryggva Rúnar. Bókað var að Sigurbjörn Víðir hafi lokið samtalinu klukkan 13:55.²²⁸ Rannsóknargögn um samtalið

²²³ Bls. 657.

²²⁴ Bls. 664.

²²⁵ Bls. 666.

²²⁶ Dagbók nr. 4, bls. 132b.

²²⁷ Dagbók nr. 4, bls. 133.

²²⁸ Dagbók nr. 4, bls. 134.

liggja ekki fyrir. Klukkan 21:00 var bókað í dagbókina að Kristján Viðar hafi verið færður fram til viðtals við Sigurbjörn Víði. Tíu mínútum síðar var bókað að Tryggvi Rúnar hafi verið færður fram til viðtals við Kristján Viðar og Sigurbjörn Víði. Klukkan 22:50 var bókað að Sigurbjörn Víðir hafi lokið viðtali sínu við Kristján Viðar og Tryggva Rúnar og þeir færðir inn á klefa sína.²²⁹ Rannsóknargögn um viðtalið liggja ekki fyrir.

134. Föstudaginn 4. júní 1976 var bókað í fangelsisdagbókina að klukkan 19:30 var bókað að Sigurbjörn Víðir hafi hringt og beðið um mann á aukavakt um kvöldið vegna samprófunar. Bókað var að Hlynur Þór hafi gefið kost á sér.²³⁰ Bókað var í dagbók fangelsisins að Sævar hafi verið losaður úr fótajárnum sem hann hafi haft síðan 24. maí 1976, eða í 11 daga. Klukkan 21:50 var bókað að Tryggvi Rúnar, Kristján Viðar og Sævar hafi verið teknir fram til samtals hjá Sigurbirni Víði og Hlyni Þór Magnússyni, fangaverði. Klukkan 23:50 var bókað að Tryggvi Rúnar og Kristján Viðar hafi verið færðir inn á klefa en Sævar klukkan 00:07.²³¹ Rannsóknargögn um samtalið liggja ekki fyrir.
135. Laugardaginn 5. júní 1976 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Sigurbjörn Víðir hafi tekið Sævar fram til yfirheyrslu. Var Sævar færður á klefa sinn klukkan 12:00. Rannsóknargögn um yfirheyrsluna liggja ekki fyrir. Klukkan 16:30 var bókað að Sævar hafi verið færður aftur til yfirheyrslu hjá Sigurbirni Víði. Klukkustund síðar var Tryggvi Rúnar færður fram til samprófunar við Sævar. Klukkan 18:15 var bókað að þeir hafi báðir verið færðir aftur á klefa sína.²³² Rannsóknargögn liggja ekki fyrir, hvorki um yfirheyrsluna yfir Sævari né samprófun Tryggva Rúnars og Sævars.
136. Daginn eftir var bókað í fangelsisdagbókina að Sigurbjörn Víðir hafi komið klukkan 10:30 og rætt við Kristján Viðar og Erlu inni á klefum þeirra og farið síðan heim. Rannsóknargögn um vitjanirnar liggja ekki fyrir. Bókað var klukkan 21:45 að Sigurbjörn Víðir hafi tekið Tryggva Rúnar til viðtals. Bókað var klukkan 23:40 að samtali Sigurbjörns Víðis og Tryggva Rúnars hafi lokið. Rannsóknargögn um samtalið liggja ekki fyrir.²³³
137. Mánudaginn 7. júní 1976 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Sævar hafi verið færður fram til viðtals við Sigurbjörn Víði klukkan 13:45. Bókað var að litlu síðar hafi Tryggvi Rúnar verið færður fram til viðtals. Klukkan 17:15 var bókað í dagbókina að Sævar og Tryggvi Rúnar hafi verið færðir á klefa sína. Klukkan 20:05 var bókað að Sigurbjörn Víðir og Hlynur Þór, fangavörður, hafi farið með Kristján Viðar í leiðangur. Komu þeir tilbaka klukkan 22:20. Rannsóknargögn um leiðangurinn liggja ekki fyrir.²³⁴
138. Daginn eftir, 8. júní 1976, var bókað í fangelsisdagbókina klukkan 16:20 að lögð hafi verið skilaboð fyrir Pál Arnór Pálsson, réttargæslumann Kristjáns Viðars, um að hafa

²²⁹ Dagbók nr. 4, bls. 134b.

²³⁰ Dagbók nr. 4, bls. 135.

²³¹ Dagbók nr. 4, bls. 135b.

²³² Dagbók nr. 4, bls. 135b.

²³³ Dagbók nr. 4, bls. 136.

²³⁴ Dagbók nr. 4, bls. 136b.

samband að hans beiðni. Klukkan 19:40 var bókað að Sigurbjörn Víðir hafi tekið Kristján Viðar til viðtals og stuttu síðar hafi Erla Bolladóttir bæst í hópinn, eins og það var orðað í færslunni.²³⁵ Klukkan 21:20 var bókað í dagbókina að Kristján Viðar og Erla hafi verið færð aftur á klefa.²³⁶ Rannsóknargögn um sampröfunina liggja ekki fyrir.

139. Miðvikudaginn 9. júní 1976 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla klukkan 17:00 að Sævar hafi verið færður fyrir Örn og Hallvarð til framhaldsúrskurðar. Bókað var að Jón Oddsson réttargæslumaður hafi komið á sama tíma og verið viðstaddur. Var þinghald háð í sakadómi Reykjavíkur þennan dag og tekið fyrir rannsókn vegna hvarfs Guðmundar Einarssonar og kveðinn upp úrskurður. Vísað var til þess að Sævar, Kristján Viðar og Tryggvi Rúnari hafi allir viðurkennt að Guðmundur hafi látið lífið í átökum við þá. Þá sagði að rannsókn málsins væri enn ekki lokið, meðal annars ætti eftir að finna lík Guðmundar. Auk þess væri geðrannsókn ekki lokið. Var Sævar úrskurðaður í áframhaldandi 90 daga gæsluvarðhald.²³⁷ Bókaðir mættir voru Hallvarður Einvarðsson vararíkissaksóknari af hálfu ákærvaldsins og Jón Oddsson, réttargæslumaður Sævars. Kom Sævar fyrir dóminn klukkan 17:04 og var úrskurðarorðið lesið í heyranda hljóði og lýsti Sævar því yfir að hann hygðist ekki kæra úrskurðinn. Vék Sævar frá klukkan 17:10.²³⁸ Klukkan 17:30 var bókað í dagbók fangelsisins að Sævar hafi verið færður á klefa sinn. Fimm mínútum síðar var bókað að Hallvarður Einvarðsson vararíkissaksóknari hafi tekið Sævar fram til viðtals við Jón Oddsson, réttargæslumann sinn, í áheyrn Sigurbjörns Víðis. Klukkan 18:00 var bókað að Örn hafi farið eftir að hafa rætt við Erlu og Sævar. Rannsóknargögn um viðtölin liggja ekki fyrir.²³⁹ Bókað var í dagbókina klukkan 23:05 að Hallvarður hafi hringt vegna Sigurbjörns Víðis og Sævars.²⁴⁰
140. Daginn eftir, 10. júní 1976, var klukkan 15:10 bókað að Sigurbjörn Víðir hafi tekið Tryggva Rúnar til viðtals.²⁴¹ Var því lokið klukkan 15:30. Rannsóknargögn um viðtalið liggja ekki fyrir. Bókað var klukkan 16:40 að Sigurbjörn Víðir hafi tekið Kristján Viðar til viðtals. Rannsóknargögn um viðtalið liggja ekki fyrir. Þá var bókað klukkan 17:15 að Örn Höskuldsson hafi tekið Erlu til viðtals. Var samtali þeirra lokið klukkan 17:40. Rannsóknargögn um samtalið liggja ekki fyrir. Þá var bókað klukkan 18:10 að Sigurbjörn Víðir hafi tekið Kristján Viðar til viðtals til klukkan 19:00. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um viðtalið. Bókað var klukkan 23:00 að Sigurbjörn Víðir hafi tekið Kristján Viðar til samtals og Tryggva Rúnar hálf tíma síðar. Klukkan 00:45 var bókað að Kristján og Tryggvi hafi verið færðir inn á klefa sína. Rannsóknargögn um sampröfunina liggja ekki fyrir.²⁴²

²³⁵ Dagbók nr. 4, bls. 137.

²³⁶ Dagbók nr. 4, bls. 137b.

²³⁷ Bls. 272–273.

²³⁸ Bls. 274.

²³⁹ Dagbók nr. 4, bls. 138.

²⁴⁰ Dagbók nr. 4, bls. 138b.

²⁴¹ Dagbók nr. 4, bls. 138b.

²⁴² Dagbók nr. 4, bls. 139.

141. Föstudaginn 11. júní 1976 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Njörður Snæhólm hafi tekið Tryggva Rúnar til yfirheyrslu milli klukkan 12:55 og 13:15, ásamt óþekktum þriðja aðila.²⁴³ Rannsóknargögn um yfirheyrsluna liggja ekki fyrir. Klukkan 22:15 var bókað að Örn hafi komið með sendingu til Erlu. Bókað var klukkan 22:20 að Kristján Viðar hafi verið færður fram til viðtals við Sigurbjörn Víði. Klukkan 23:35 var bókað að Tryggvi Rúnar hafi verið færður fram til þeirra. Klukkan 23:45 voru Kristján Viðar og Tryggvi Rúnar færðir á klefa sína.
142. Sunnudaginn 13. júní 1976 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Kristján Viðar hafi verið færður fram til skýrslutöku hjá Sigurbirni Víði. Bókað var að Kristján Viðar hafi verið færður á klefa sinn klukkan 15:45 og á sama tíma hafi Tryggvi Rúnar verið sóttur fram. Fóru Sigurbjörn Víðir og Örn með Tryggva Rúnar í bíltúr og komið aftur klukkan 18:20. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir, hvorki um skýrslutökuna né bíltúrin.²⁴⁴
143. Meðal rannsóknargagna liggja skrif Tryggva Rúnars í gæsluvarðhaldinu, svokölluð „játningaskýrsla“, sem að framan greinir. Fyrir liggur færsla í játningaskýrslu Tryggva Rúnars þennan sama dag. Á forsíðu færslunnar sagði: „Til minnis. Kæri Hr. Sigurbjörn Víðir Eggertsson. Frá Tryggva Rúnari Leifssyni“. Tryggvi Rúnar ritaði athugasemd á forsíðuna þar sem sagði orðrétt: „P.s. það sem mér rifjast upp og ég festi á blað, til minnis hjá mér og verði vonandi til góðs í þessu leiðindamáli sem við getum kallað „mál minnisleysisins hjá mér“ og ég held að það megi fullyrði Kristjáni. En svo er annar eins og við vitum sem veit meira og getur sagt hvernig þetta átti sér stað og ég fullyrði að hann geti vísað á hvar staðurinn er. En við verðum að trúá að þetta komi. Trú, von, kærleikur. Tryggvi.“²⁴⁵ Á næstu síðu játningaskýrslunnar ritaði Tryggvi Rúnar: „Spyrja Kristján um þegar við tölum saman um þessar spurningar.“ Tryggvi Rúnar ritaði fjórar spurningar. Í fyrsta lagi hvort þeir hafi getað farið með strætó til Hafnarfjarðar. Í öðru lagi kvaðst hann muna eftir þeim á rölti við Kópavogshælið við leit að Sævari. Í þriðja lagi hvort þeir hafi getað farið frá Kópavogshæli til Hafnarfjarðar í tveimur ferðum, annars vegar í leigubíl að Kópavogshæli og hins vegar með strætó til Hafnarfjarðar. Velti Tryggvi Rúnar því fyrir sér í fjórða lagi hvort það gæti hafa verið svo að þeir hafi farið með [ViG] í leigubíl að Kópavogshæli en farið síðan í bæinn aftur en væflast um og farið með strætó til Hafnarfjarðar. Loks setti Tryggvi Rúnar fram þá spurningu hvort þeir hafi ekki verið blankir.²⁴⁶ Tryggvi Rúnar ritaði aðra færslu í játningaskýrsluna þennan dag þar sem hann sagðist minna eða ráma í að þeir hafi verið að leita að húsinu sem Sævar hafi búið í. Hafi það komið einhvern veginn þegar hann hafi farið 13. júní að húsinu. Greindi Tryggvi Rúnar frá því að honum hafi fundist sem hann hafi kannast við húsið sem hafi staðið fyrir neðan. Hafi komið upp í huga hans líkt og þeir hafi sagt: „Spyrjum í þessu húsi“ og gamall maður hafi komið til dyra.²⁴⁷ Setti Tryggvi Rúnar fram þá spurningu hvort Kristján Viðar myndi eftir því. Í næstu færslu á eftir sagði orðrétt: „Svo með Guðmund, hvort hann

²⁴³ Dagbók nr. 4, bls. 139b.

²⁴⁴ Dagbók nr. 4, bls. 140b–141.

²⁴⁵ Bls. 772.

²⁴⁶ Bls. 768.

²⁴⁷ Bls. 770.

hafi verið með, veit ég ekki. En samt finnst mér eins og við höfum ekki verið tveir, að einhver hafi verið nálægur okkur, þó ég komi því ekki fyrir mig. Enda kannski ekki skrýtið því ég þekkti þennan mann ekki svo ég viti til, svo þá hef ég gefið honum lítinn gaum. Já, svo eftir rúmlega 2 ár auðvitað er ég óþolinmóður að muna þetta ekki, úr því ég var hér með í ferðum.²⁴⁸

144. Sunnudaginn 20. júní 1976 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að hringt hafi verið til Arnar klukkan 13:00 og hann látinn vita að úrskurðir Kristjáns Viðars og Tryggva Rúnars rynnu út þann dag. Bókað var að því yrði sinnt. Hafi Örn hringt klukkan 14:40 og beðið fangaverði um að hafa samband við réttargæslumenn Kristjáns Viðars og Tryggva Rúnars vegna úrskurða seinna um daginn. Klukkan 18:15 var bókað um komu Arnar með dómabókina og tók hann fyrst Kristján Viðar fyrir dóm og síðar Tryggva Rúnar. Var dómþing sett í sakadómi Reykjavíkur þennan dag og tekið fyrir rannsókn vegna hvarfs Guðmundar Einarssonar og kveðinn upp úrskurður. Vísað var til þess að Sævar, Kristján Viðar og Tryggvi Rúnari hafi allir viðurkennt að Guðmundur hafi látið lífið í átökum við þá. Þá hafi Kristján Viðar skýrt svo frá 7. apríl 1976 að Guðmundur hafi ekki látist af völdum átaka heldur hafi hann stungið Guðmund með hnífi. Þá sagði að rannsókn málsins væri enn ekki lokið, meðal annars ætti eftir að athuga málsatvik með tilliti til framburðar Kristjáns Viðars um hnífstunguna auk þess sem lík Guðmundar hafi ekki fundist. Auk þess væri geðrannsókn ekki lokið. Var Kristján Viðar úrskurðaður í áframhaldandi 90 daga gæsluvarðhald.²⁴⁹ Bókað var að Kristján Viðar hafi komið fyrir dóminn klukkan 18:35. Aðrir voru ekki bókaðir mættir. Var úrskurðarorðið lesið í heyranda hljóði og bókað að Kristján Viðar hygðist ekki kæra úrskurðinn til Hæstaréttar. Vék hann frá klukkan 18:40.²⁵⁰ Í beinu framhaldi var kveðinn upp úrskurður á sömu forsendum yfir Tryggva Rúnari Leifssyni. Var bókað í þingbókina að úrskurðarorð hafi verið lesið í heyranda hljóði og að Tryggvi Rúnar hygðist ekki kæra úrskurðinn. Enginn annar var bókaður mættur. Vék Tryggvi Rúnar frá klukkan 18:47.²⁵¹
145. Þriðjudaginn 22. júní 1976 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Sigurbjörn Víðir og Eggert hafi farið í bíltúr með Kristján Viðar klukkan 11:00. Bókað var að þeir hafi komið tilbaka klukkan 11:35, en engin rannsóknargögn um bíltúrinn liggja fyrir. Þá var bókað klukkan 13:00 að Kristján Viðar hafi verið færður fram til viðtals við Eggert.²⁵² Fyrir liggur skýrsla um yfirheyrsluna þar sem haft er eftir Kristjáni Viðari að hann vilji að nokkru leyti breyta framburði sínum sem hann hafi gefið 7. apríl 1976 um að hafa stungið Guðmund með hnífi sem hafi orðið hans bani. Kvað hann það ekki rétt og sagðist ekki hafa stungið Guðmund með hnífi eða öðru. Rétt væri að hann, Tryggvi Rúnar og Sævar hafi lent í átökum við Guðmund heima hjá Sævari í Hafnarfirði og þau átök hefðu leitt til dauða Guðmundar. Kvaðst Kristján Viðar hafa greint rétt frá tilkomu hnífsins, en vildi ekki fullyrða um hvort hann hafi tekið hann með í þessa orlagaríku ferð til Hafnarfjarðar. Greindi Kristján Viðar frá því að hann og

²⁴⁸ Bls. 771.

²⁴⁹ Bls. 274–276.

²⁵⁰ Bls. 274.

²⁵¹ Bls. 276–277.

²⁵² Dagbók nr. 5, bls. 3b.

Tryggvi Rúnar hafi hitt Guðmund í Hafnarfirði en farið á mis við Sævar. Þeir hafi ekki hitt Sævar fyrir en þeir þrír hafi verið komnir að húsinu hjá Sævari. Kvaðst Kristján Viðar hafa áður lýst herbergjaskipan í húsinu, en ekki muna eftir þvottaherberginu. Sagði hann það geta stafað af sínu minnisleysi. Komið hafi til átaka milli Guðmundar, Tryggva Rúnars og Sævars inni í svefnherberginu út frá missætti í milli Sævars og Guðmundar. Átökin hafi borist fram í stofuna þar sem Kristján Viðar kvaðst hafa tekið þátt í þeim. Kvaðst hann ekki muna greinilega eftir því hvernig átökin hafi gengið fyrir sig í smáatriðum. Kvaðst hann muna eftir að Guðmundur hafi tekið sig hálstaki aftan frá. Myndi hann eftir Tryggva Rúnari yfir Guðmundi líkt og hann héldi honum niðri. Þá hafi Sævar sparkað í Guðmund liggjandi.²⁵³ Hafi Sævar svo hlaupið fram á salernið og læst að sér. Lýsti Kristján Viðar því að hann og Tryggvi Rúnar hafi þá áttað sig á því að Guðmundur hafi ekki staðið upp og eitthvað alvarlegt væri að honum. Þegar Sævar hafi komið fram aftur hafi þeir rætt þann möguleika að hringja í lögregluna en ekki hafi orðið af því. Rámaði Kristján Viðar í að Tryggvi Rúnar hafi lagt það til að skilja Guðmund eftir á einhverjum húströppum. Hafi þeir ákveðið að sjá hvort Guðmundur myndi ekki hressast við og borið hann fram í geymsluherbergi. Fóru þeir síðan allir þrír úr húsinu um stund og kvaðst Kristján Viðar áður hafa lýst athöfnum þeirra þá. Þegar þeir hafi komið til baka hafi þeim verið það ljóst að Guðmundur væri látinn og ákváðu þeir þá að losa sig við líkið. Hringdi Sævar þá í Albert Klahn og hafi hann komið stuttu seinna. Lýsti Kristján Viðar því að á meðan þeir biðu Alberts hafi þeir vafið líkinu inn í eitthvað sem hafi líkst rúmlaki og Sævar lagði til. Kvað Kristján Viðar það hafa verið á þeirri stundu sem Erla hafi birst allt í einu en hann hafi áður greint frá því. Þá kvaðst hann áður hafa lýst líkflutningnum í bifreiðinni og Albert hafi verið á svartri Volkswagen bifreið föður síns. Kvaðst Kristján Viðar hafa spurt Albert hvort hann vissi hvað væri í gangi og sagði Kristján hann hafa kinkað kolli til samþykkis. Hafi Sævar stjórnað ökuferðinni og vísaði Kristján Viðar til skýrslu sinnar frá 7. apríl 1976 um ferðina sjálfa. Kvaðst hann þó ekki muna eftir því að þeir hafi klætt Guðmund úr nokkru. Bókað var eftir Kristjáni Viðari að lögreglan hafi nokkrum sinnum ekið með sig suður fyrir Hafnarfjörð til að athuga hvort hann kannaðist við einhvern stað þar sem Guðmundur hafi verið urðaður. Kvaðst Kristján vera mikið búinn að hugsa þetta og finnast helst koma til greina að þeir hafi ekið að rauðamalgryfju sem sér hafi verið sagt að heiti Lónakotsgryfja, en skammt frá henni væri gömul fjárborg hlaðin úr grjóti. Haft var eftir Kristjáni Viðari að farið hafi verið með sig á þennan stað og fyndist honum hann kannast við sig þar líkt og hann hafi komið þar áður.²⁵⁴ Kvaðst hann vera þess viss að það gæti ekki hafa verið nema í þessu tilviki. Þegar þeir hafi verið á ferð með líkið hafi að vísu verið myrkur. Sagði hann ferðina til baka og athafnir þeirra eftir það hafa verið, að því er hann best myndi, líkt og hann hafi síðast skýrt frá. Í lok skýrslunnar var bókað að ástæða þess að hann hafi breytt skýrslu sinni frá 7. apríl 1976 hafi verið sú að það sem hann hafi nú sagt væri hið sanna og rétta í málinu. Kvaðst Kristján Viðar ekki geta gert sér ljósa grein fyrir því hvers vegna hann hafi farið að tala um þennan hníf, einhvern veginn hafi

²⁵³ Bls. 783.

²⁵⁴ Bls. 784.

honum fundist þá að hann hafi beitt honum. Bókað var að yfirheyrslunni hafi lokið klukkan 14:50.²⁵⁵ Í dagbók fangelsisins var bókað að Kristján Viðar hafi verið settur á klefa klukkan 16:45.²⁵⁶

146. Fimmtudaginn 24. júní 1976 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Njörður Snæhólm hafi komið klukkan 13:40 og rætt við Kristján Viðar og Tryggva Rúnar. Bókað var að Njörður hafi farið klukkan 14:05 og Kristján Viðar og Tryggvi Rúnar verið færðir á klefa sína.
147. Þriðjudaginn 29. júní 1976 var bókað í dagbók fangelsisins klukkan 13:10 að Jón M. Gunnarsson, rannsóknarlögreglumaður og Gísli H. Guðjónsson, starfsmaður sakadóms, hafi komið með tæki sem kallaðist lygamælir. Hafi þeir tekið til viðtals fangann [GuBj] og prófuðu meðal annars tækið í viðtalinu og var útkoman sú að [GuBj] hafi logið flestu því sem hann hafi verið spurður um. Bókað var að þeir hafi farið klukkan 14:30 eftir að hafa prófað lygamælirinn á Hlyni Þór, fangaverði, að hans eigin ósk. Var þess getið að Hlynur hafi logið fremur litlu, en þó svolítið, eins og það var orðað í færslunni.
148. Miðvikudaginn 30. júní 1976 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Sigurbjörn Víðir hafi komið og talað við Sævar og Tryggva Rúnar. Var þess getið að eftir að Sævar hafi verið settur inn á klefa sinn hafi Kristjáni Viðari verið bætt í hópinn. Bókað var klukkan 18:45 að Tryggvi Rúnar og Kristján Viðar hafi verið færðir á klefa sína í bili að minnsta kosti, eins og það var bókað.²⁵⁷ Rannsóknargögn um samprófunina liggja ekki fyrir.
149. Fyrir liggur fimm blaðsíðna færsla í játningaskýrslu Tryggva Rúnars dagsett þennan sama dag sem stíluð er til Sigurbjörns Víðis með orðunum: „Kæri Víðir!“. Greindi Tryggvi Rúnar frá upplýsingum um nokkra menn sem Sigurbjörn Víðir hafði spurt hann um.²⁵⁸
150. Fyrir liggur færsla dagsett 2. júlí 1976 í játningaskýrslu Tryggva Rúnars. Stílaði hann færsluna til Sigurbjörns Víðis. Fram kom að það eina sem hann gæti ímyndað sér væri að hann hafi verið í leðurjakknum sínum sem hann hafi keypt af [ViG] leigubílstjóra. Kvaðst Tryggvi Rúnar ekki geta ímyndað sér aðra yfirhöfn en leðurjakkann á þessu tímabili því hann hafi alltaf verið í honum.²⁵⁹ Þá kvaðst hann halda að hann hafi verið í peysu sem hann ætti ennþá, röndóttri. Tryggvi Rúnar sagðist ekki vita í hvaða buxum hann hafi verið í, hann hafi átt alls konar gallabuxur. Kæmi hann engum sérstökum fyrir sig í huganum hvernig sem hann reyndi.²⁶⁰ Varðandi skótau sagðist Tryggvi Rúnar örugglega hafa verið í uppháu leður hermanskónum sem Sævar hafi stolið og gefið sér. Kvaðst hann hafa skilið þá eftir á Litla-Hrauni þar sem komið hafi verið gat á þá.²⁶¹ Greindi Tryggvi Rúnar frá því að hann hafi yfirleitt alltaf verið í

²⁵⁵ Bls. 785.

²⁵⁶ Dagbók nr. 5, bls. 4.

²⁵⁷ Dagbók nr. 5, bls. 10.

²⁵⁸ Bls. 795–799.

²⁵⁹ Bls. 802.

²⁶⁰ Bls. 803.

²⁶¹ Bls. 804.

leðurjakkanum og skónum. Hann hafi farið í þessu á ball sem og í vinnuna hjá Glit, en þar hafi hann starfað um það leyti sem þessi atburður hafi átt að ske, eins og hann orðaði það.²⁶²

151. Þriðjudaginn 6. júlí 1976 sendi Ásgeir Friðjónsson, dómari í sakadómi í ávana- og fíkniefnamálum, upplýsingaskýrslu lögreglunnar í Reykjavík um framburð [FKS], dagsett sama dag. Fram kom að [FKS] hafi greint svo frá að Kristján Viðar hafi rætt um hvarf Guðmundar við ýmsa aðila að Laugavegi 32, án þess þó að skýra nánar hvað við væri átt eða við hverja hann hafi rætt. Hafi [FKS] bætt því við að eflaust hafi Kristján Viðar rætt um hvarf Geirfinns við sömu aðila og á sama stað.²⁶³
152. Sama dag var bókað í rannsóknardagbók Eggerts og Sigurbjörns Víðis að þeir hafi rætt við eiganda fornverslunar við Grettisgötu í Reykjavík vegna ísskáps sem núverandi eigandi hússins við Hamarsbraut 11 í Hafnarfirði, [SL], hafi selt skömmu eftir að hann hafi keypt húsið. Kvaðst fornsalinn kannast við að hafa keypt ísskápinn af [SL] en sagðist hafa selt hann aftur og hafa enga hugmynd um hver kaupandinn hafi verið.²⁶⁴
153. Föstudaginn 9. júlí 1976 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Eggert og Sigurbjörn Víðir hafi komið klukkan 10:20 og tekið [GJT] til viðtals. Fyrir liggur skýrsla um yfirheyrsluna, en tilefnið var bókað sem kunningssskapur hans við [HJP]. Fram kom að vitninu væri kunnugt um að [HJP] hafi verið góður kunningi Sævars. Kvaðst hann sjálfur kannast við Sævar, en lítið þekkja hann. Hafi [HJP] ekki sagt sér mikið af samskiptum þeirra nema það að hann væri hræddur um líf sitt. Kvaðst vitnið halda að það væri eitthvað í sambandi við Sævar. Hafi [HJP] greint honum frá því að Sævar hafi hótad honum lífláti. Kvaðst vitnið ekki vita hvers vegna. Kvaðst hann þekkja Erlu mun betur en Sævar, en hvorki hún né Sævar hafi sagt sér frá ferðum þeirra eða gerðum. Minntist hann þess ekki að þau hafi nokkurn tímann minnst á Geirfinn eða Guðmund. Var yfirheyrslunni lokið klukkan 11:10.²⁶⁵ Á sama tíma var bókað í fangelsisdagbókina að [GJT] hafi verið færður á klefa og Sigurbjörn Víðir hafi tekið [HJP] til skýrslutöku í horninu. Fyrir liggur skýrsla um yfirheyrsluna þar sem fram kemur að tilefnið sé ummæli vitnisins um gerðir Sævars og Erlu. Kvaðst [HJP] þekkja Sævar náíð og talið hann vin sinn en þó aldrei hafa treyst honum og aldrei vitað fullkomlega hvar hann hefði hann. Þá kvaðst [HJP] þekkja Erlu töluvert og treysta henni mun betur en Sævari. Eftir að fréttir hafi borist af hlutdeild þeirra í mannhvörfunum hafi hann ekki lengur talið þau til vina sinna. Kvaðst hann vel geta trúad þeim báðum til að hafa átt hlutdeild í málunum, sér í lagi Sævari. Greindi vitnið frá því að þegar þeir hafi umgengist hvað mest þá hafi Sævar oft talað um að láta fólk hverfa og beinlínis um að drepa fólk. Hafi hann talið það mjög auðvelt hér á landi án þess að það kæmist nokkurn tímann upp. Kvaðst vitnið ekki muna hvaða aðferðir Sævar hafi nefnt, en mundi eftir því að Sævar hafi talað um að fá erlendan aðila, svo sem frá Púertó Ríkó, til að vinna verkið og borga honum fyrir.²⁶⁶ Greindi hann frá því

²⁶² Bls. 805.

²⁶³ Bls. 817.

²⁶⁴ Bls. 1064.

²⁶⁵ Bls. 818–819.

²⁶⁶ Bls. 820.

að Sævar hafi hótad sér lífláti þegar þeim sinnaðist í eitt sinn. Kvaðst vitnið muna eftir því að Sævar hafi sagt sér að vara sig svo ekki færi fyrir honum líkt og Guðmundi og Geirfinni. Kvaðst vitnið á þeim tíma ekki hafa tekið neitt mark á þessu þar sem hann hafi ekki vitað að Sævar hafi átt þátt í hvarfi þeirra.²⁶⁷ Þá greindi vitnið frá heimsókn sinni til Sævars og Erlu þar sem þau þá bjuggu í Hafnarfirði, sennilegast í fyrrihluta febrúar 1974. Kvað vitnið Sævar ekki hafa verið heima þar sem hann hafi þá verið í gæsluvarðhaldi. Var Erla heima og taldi vitnið ábyggilegt að [HeG] hafi einnig verið á staðnum. Kvaðst [HJP] muna eftir að hafa séð blóð í gólfteppinu í svefnherberginu og á kæliskáp sem hafi verið þar inni. Kvaðst vitnið einhverra hluta vegna hafa farið að gramsa í kæliskápnnum og fundið þar tvo taupoka utan af hassi. Var þá ákveðið að sjóða pokana þar sem soðið hafi svipuð áhrif og neysla hassefnis. Sagðist [HJP] hafa strax tekið eftir blóðblettum á taupokunum og hafi Erla sagt blóðið vera nautsblóð. Kvaðst vitnið hafa drukkið soðið með bestu lyst en mundi ekki hvort Erla eða [HeG] hafi drukkið það. Greindi vitnið frá því að Erla hafi sagt blóðið í teppinu og á kæliskápnnum hafa komið eftir að Sævar hafi verið að handleika nautakjöt. Í vetur hafi Erla hins vegar sagt honum að blóðið hafi í raun verið mannsblóð. Var yfirheyrslunni lokið klukkan 14:50.²⁶⁸

154. Í fangelsisdagbókina var bókað að [HJP] hafi verið settur á klefa klukkan 12:20 en færður aftur í skýrslutöku til Eggerts klukkan 13:15.²⁶⁹ Bókað var klukkan 15:30 að [HJP] hafi verið sleppt lausum. Þá var bókað að Gylfi Ásmundsson sálfræðingur hafi rætt við Sævar inni á klefa númer 13, vegna aðstæðna í húsinu, milli klukkan 16:20 og 17:15. Þá var bókað um komu Sigurbjörns Víðis og Hilmars Björnssonar lögreglumanns með [GEÞB]. Var hann tekinn til skýrslutöku í horninu klukkan 18:00. Fyrir liggur skýrsla um yfirheyrsluna þar sem tilefni yfirheyrslunnar er bókað sem kunningsskapur vitnisins við Kristján Viðar og Tryggva Rúnar. Greindi vitnið frá samkvæmi sem hann hafi verið staddur í heima hjá Kristjáni Viðari að Grettisgötu í Reykjavík, skömmu eftir hvarf Guðmundar. Hafi Sævar einnig verið þar staddur og nokkrar stúlkur. Hafi hvarf Guðmundar komið til tals og kvaðst vitnið muna eftir því að Kristján Viðar hafi þá sagt að hann vissi um málið og að hann hefði látið Guðmund hverfa. Minnti vitninu að ástæðan þar að baki hafi eitthvað verið tengd fíkniefnum. Mundi vitnið eftir því að hafa spurt Kristján Viðar að því hvað hann hefði gert við líkið og hafi hann þá sagt að þeir hefðu sett það í hraunið við Grindavíkurafluggjarann af Keflavíkurveginum. Kvaðst vitnið minna að Kristján Viðar hafi nefnt Sævar í þessu sambandi, en kvaðst ekki muna eftir að Tryggvi Rúnar hafi verið nefndur á nafn. Kvaðst vitnið hafa ráðið það af tali Kristjáns Viðars að Guðmundur hafi ekki verið sá fyrsti sem hafi horfið af hans völdum. Greindi vitnið frá því að þegar Kristján Viðar hafi talað um þetta mál í samkvæminu þá hafi sér þótt það svo fjarstæðukennt að hann hafi ekkert mark tekið á því. Kvaðst vitnið hafa heyrt það frá mörgum aðilum að Sævar hafi verið í fjárhagslegum tengslum við eigendur Klúbbsins og hafi það verið nefnt í tengslum við Geirfinnsmálið. Lauk yfirheyrslunni klukkan 19:00.²⁷⁰ Bókað var

²⁶⁷ Bls. 821.

²⁶⁸ Bls. 823.

²⁶⁹ Dagbók nr. 4, bls. 16.

²⁷⁰ Bls. 824–825.

í fangelsisdagbókina að Sigurbjörn Víðir og Hilmar lögreglumaður hafi farið með vitnið að yfirheyrslunni lokinni klukkan 19:20.²⁷¹

155. Mánudaginn 12. júlí 1976 var bókað í fangelsisdagbókina að farið hafi verið með Erlu í heilalínurit klukkan 12:50. Bókað var að Sigurbjörn Víðir hafi tekið Kristján Viðar til viðtals milli klukkan 13:25 og 14:20. Tíu mínútum síðar var bókað að komið hafi verið með Erlu til baka. Klukkan 14:35 var Tryggvi Rúnar færður fram til viðtals við Sigurbjörn Víði. Var viðtalinu lokið klukkan 14:50. Rannsóknargögn um viðtölin við Kristján Viðar og Tryggva Rúnar liggja ekki fyrir, önnur en færsla í rannsóknardagbók Eggerts og Sigurbjörns Víðis. Bókað var að Sigurbjörn Víðir hafi farið inn á klefa til Erlu klukkan 16:00. Tuttugu mínútum síðar var bókað að þau hafi flutt sig fram í horn. Var Erla færð aftur á klefa sinn klukkan 16:45. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir, hvorki um vitjunina á klefa Erlu né viðtalið önnur en bókun í rannsóknardagbókina. Þar kemur fram að þennan dag hafi Erlu, Kristjáni og Tryggva verið sýnd grunnteikning af kjallaraíbúðinni að Hamarsbraut 11 í Hafnarfirði og niðurröðun á húsgögnum í hana, svo og afstöðu af geymslunni og öðru því sem í kjallaranum var. Var þess getið að niðurröðunin hafi verið samkvæmt frásögn Erlu. Bókað var að Kristján Viðar og Tryggvi hafi báðir talið röðun húsgagna í íbúðinni verið rétta eftir því sem þeir best myndu. Kristján Viðar hafi reyndar talið að einn stóll í stofunni hafi staðið á öðrum stað. Var það borið undir Erlu og aðspurð sagði hún það mjög sennilega rétt hjá Kristjáni Viðari. Bókað var að þau hafi verið spurð um hvar Guðmundur Einarsson hafi legið á gólfinu. Orðrétt var bókað: „Nú að sjálfsögðu Erla hún gat ekki um það sagt. Það hefur aldrei komið fram að hún hafi vitað um það eða séð, þegar átökin áttu sér stað, en þeim bar saman Tryggva Rúnari og Kristjáni um þann stað þar sem að þeir bentu báðir á sama staðinn á teikningunni, þar sem Guðmundur er sagður hafa legið eftir átökin áður en hann var borinn fram í geymsluna.“ Var þess getið að Erla hafi verið spurð hvort hún hafi einhvern tímann, og þá hvar, hreinsað blóð í íbúðinni. Hafi Erla svarað því fyrst að þeir skyldu spyrja [HJP] um það. Síðan hafi hún bent á að sig minnti að hún hafi hreinsað upp blóð á gólfinu eða úr teppinu í innra herberginu þar sem ísskápurinn og eldunarplatan hafi líka verið. Þá kvaðst hún ekki frá því að hafa hreinsað blóð af ísskápnum. Hafi hún ekki verið klár á því hvernig þetta blóð hafi komið til.²⁷²
156. Mánudaginn 12. júlí 1976 var bókað í fangelsisdagbókina klukkan 18:00 að Sigurbjörn Víðir hafi komið ásamt Gísla H. Guðjónssyni rannsóknarlögreglumanni með lygamæliapparatið, eins og það var orðað. Bókað var að Erla hafi verið fyrst tekin fyrir. Klukkan 19:15 var bókað að Erla hafi verið færð inn í varðstjóraherbergi til að ljúka við krossapróf. Á sama tíma hafi Tryggvi Rúnar verið tekinn fram og beitt fyrir apparatið, eins og það var bókað. Klukkan 20:40 var orðrétt bókað: „Fór Gísli Guðjónsson, sálf.“
157. Þriðjudaginn 13. júlí 1976 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Sigurbjörn Víðir hafi komið klukkan 14:55 og talað við Tryggva Rúnar og Erlu á klefum þeirra.

²⁷¹ Dagbók nr. 5, bls. 16b.

²⁷² Bls. 1070.

Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um þessar vitjanir. Klukkan 17:10 var bókað að Sigurbjörn Víðir hafi farið inn á klefa til Kristjáns Viðars. Bókað var að Örn hafi komið klukkan 17:20 og farið inn á klefa til Tryggva Rúnars í 15 mínútur. Rannsóknargögn um vitjunina liggja ekki fyrir. Klukkan 17:40 var bókað að Sigurbjörn Víðir hafi komið fram af klefa Kristjáns. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um vitjunina. Bókað var að Sigurbjörn Víðir hafi rætt við Erlu frá klukkan 17:50 til 18:05. Bókað var um komu Gísla Guðjónssonar, rannsóknarlögreglumanns og sálfræðings, klukkan 18:20. Klukkan 18:50 var bókað að Kristján Viðar hafi verið færður fram til Gísla Guðjónssonar í apparatið, eins og það var orðað í færslunni. Var Kristján Viðar færður aftur á klefa sinn klukkan 20:35 og með próf með sér sem Gísli Guðjónsson hafi lagt fyrir hann. Fimm mínútum síðar var bókað að Gísli hafi farið og boðað komu sína aftur næsta dag til að sækja prófið.²⁷³

158. Í rannsóknardagbók Eggerts og Sigurbjörns Víðis var bókað þennan dag að leitað hafi verið aðstoðar vestur-þýsks sérfræðings og rannsóknarlögreglumanns að nafni Schütz. Hafi hann óskað eftir því að fá teppin af Hamarsbraut 11 í Hafnarfirði til rannsóknar í Þýskalandi. Bókað var að haft hafi verið samband við verslunina Axminster um teppaskiptin, en þess getið að þeir myndu vera viðstaddir og taka ljósmyndir um leið og teppin yrðu tekin af. Myndu Axminster sjá um að pakka teppunum inn til sendingar og leggja ný teppi á íbúðina.²⁷⁴
159. Sama dag, 13. júlí 1976, var frétt um komu erlenda sérfræðingsins á forsiðu Þjóðviljans. Þar kom fram að Baldur Möller, ráðuneytisstjóri í dómsmálaráðuneytinu, hafi staðfest það sem rétt að dómsmálaráðherra hafi haft forgöngu um að þýski sakamálasérfræðingurinn kæmi til landsins.²⁷⁵ Fullyrt var í frétt blaðsins að ekki fengist séð hvernig þýski sérfræðingurinn ætti að koma að gagni. Mergurinn málsins væri sá að alvöru rannsókn, eins og það var orðað, hafi ekki hafist fyrr en einu og hálfu ári eftir að atburðurinn hafi átt sér stað. Þegar svo langur tími væri liðinn væri nær ógerlegt að fá botn í málið nema fyrir heppni.²⁷⁶
160. Föstudaginn 16. júlí 1976 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að farið hafi verið með Sævar í heilalínurit klukkan 08:30. Þá var bókað klukkan 09:20 að komið hafi verið með Sævar til baka. Á sama tíma var bókað að við yfirferð á klósetti og baði hafi fundist brúnt bréf í poka, falið við vask inni á baðinu. Í bréfinu hafi fundist duft með rauðum ögnum sem benti til þess að um væri að ræða skammt af kvöldlyfjum Sævars sem hann hafi reynt að fela þarna. Bókað var að í kvöldlyfjum Sævars hafi verið þrjár 50 mg Largactil töflur með rauðri húð, tvær Somadril töflur og ein 5 mg Diazepam tafla.²⁷⁷ Í færslunni var rakið að bréfpakkinn hafi verið þurr sem benti til þess að hann hafi ekki verið þarna lengi, en Sævar hafi farið í bað kvöldið áður. Bókað var að Sævar hafi ekki fengið nein lyf síðan 12. júlí 1976, en þá hafi hann alfarið neitað lyfjum. Bókað var að Sævar hafi viðurkennt að þetta væri frá sér komið, en hafi

²⁷³ Dagbók nr. 5, bls. 19b.

²⁷⁴ Bls. 1071.

²⁷⁵ Bls. 829.

²⁷⁶ Bls. 830.

²⁷⁷ Dagbók nr. 5, bls. 20b.

ekki komið með fullkomna skýringu á því hvenær eða hvers vegna hann hafi látið þetta þarna. Eins vantaði skýringu á því hvernig hann hafi komist yfir bréfið. Bókað var að Sævar hafi sagt einn varðstjórann hafa misst það úr lyfjaglasinu og á borðið hjá sér og skilið það eftir þar. Var þess getið að þær sendingar sem Sævar hafi fengið og færsluritari hafi afgreitt til hans hafi verið teknar úr öllum pokum og umbúðum sem hægt hafi verið að skrifa á og látvar í glæra plastpoka sem væru til notkunar í fangelsinu. Tíu mínútum síðar var bókað um komu Arnar sem hafi talað stutta stund við Erlu og Tryggva Rúnar á klefum þeirra. Rannsóknargögn um vitjanirnar liggja ekki fyrir. Bókað var klukkan 14:00 að Sigurbjörn Víðir hafi farið með Tryggva Rúnar út í leiðangur og í heimsókn til ömmu hans. Komu þeir til baka klukkan 14:55. Bókað var klukkan 16:25 að Tryggvi Rúnar hafi verið fluttur á Litla-Hraun í samræmi við ákvörðun Arnar Höskuldssonar. Klukkan 17:00 var bókað að Erla og Sævar hafi verið færð fram til samtals í horninu í áheyrn Sigurbjörns Víðis og Eggerts. Var þess getið með bókun klukkan 20:00 að samtal þeirra stæði enn yfir. Bókað var í dagbókina klukkan 20:15 að Erla og Sævar hafi verið færð á klefa sína. Rannsóknargögn um samtal þeirra liggja ekki fyrir. Fimm mínútum síðar var bókað að Sigurbjörn Víðir hafi farið inn á klefa til Erlu til klukkan 21:05. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um vitjunina.

161. Laugardaginn 17. júlí 1976 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Guðsteinn læknir hafi komið klukkan 09:30 og rætt við Erlu. Tuttugu mínútum síðar var bókað að Erla hafi verið færð fram til viðtals við Sigurbjörn Víði. Klukkan 10:00 var Sævar færður fram í hornið til Erlu og Sigurbjörns Víðis.²⁷⁸ Klukkan 12:00 var bókað að Erla og Sævar hafi verið færð á klefa sína. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um samtal þeirra.
162. Daginn eftir var bókað í fangelsisdagbókina að Erla hafi verið færð fram til viðtals við Sigurbjörn Víði klukkan 09:20. Klukkan 09:45 var bókað að Sævari hafi verið bætt við í hornið, eins og það var orðað í færslunni. Bókað var klukkan 12:55 að Erla og Sævar hafi verið færð á klefa sína.²⁷⁹ Rannsóknargögn um samtal þeirra liggja ekki fyrir.
163. Mánudaginn 19. júlí 1976 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að lyf hafi verið sótt í apótekið, 300 stykki af Magnýl, 100 stykki af Methylpenicillin og 2000 g Chloral. Bókað var að Sigurbjörn Víðir hafi tekið Erlu og Sævar fram til samprófunar milli klukkan 13:30 og 19:25.²⁸⁰ Klukkan 20:20 var bókað að Sigurbjörn Víðir og Hlynur Þór fangavörður hafi farið úr húsi með Erlu og Sævar. Bókað var að Sævar væri járnaður við Hlyn. Komu þau til baka klukkan 22:50 samkvæmt bókun í dagbók, en rannsóknargögn um ferðina liggja ekki fyrir.²⁸¹
164. Daginn eftir, 20. júlí 1976, var bókað í fangelsisdagbókina að Sævar og Erla hafi verið færð fram til samprófunar klukkan 10:20. Klukkan 12:50 var bókað að Sigurbjörn Víðir og Hlynur Þór hafi farið með Erlu og Sævar í leiðangur og hafi Sævar verið

²⁷⁸ Dagbók nr. 5, bls. 21b.

²⁷⁹ Dagbók nr. 5, bls. 22.

²⁸⁰ Dagbók nr. 5, bls. 22b.

²⁸¹ Dagbók nr. 5, bls. 23.

járnaður við Hlyn. Bókað var um komu þeirra til baka klukkan 14:30 og þess getið að Erla og Sævar hafi verið færð í hornið. Klukkan 16:10 var bókað að Erla og Sævar hafi verið færð á klefa sína. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir, hvorki um svokallaða sampröfun né leiðangurinn. Klukkan 20:39 var bókað að Sigurbjörn Víðir hafi rætt við Sævar og Erlu til klukkan 22:20.²⁸² Rannsóknargögn um samtalið liggja ekki fyrir.

165. Miðvikudaginn 21. júlí 1976 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Sævar hafi verið færður fram til yfirheyrslu hjá Sigurbirni Víði klukkan 10:00 en færður aftur á klefa sinn klukkan 10:15. Rannsóknargögn um yfirheyrsluna liggja ekki fyrir. Klukkan 14:35 var bókað að Sigurbjörn Víðir og Hallvarður vararíkissaksóknari hafi farið eftir að hafa rætt stutta stund við Erlu. Rannsóknargögn um viðtalið liggja ekki fyrir. Bókað var klukkan 17:40 að Erla hafi verið færð fram til tals við Sigurbjörn Víði. Tíu mínútum síðar var bókað að Sævar hafi verið færður fram til tals við Erlu og Sigurbjörn Víði. Bókað var að yfirheyrslu yfir Sævari og Erlu hafi lokið klukkan 19:40 og þau sett á klefa sína. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um yfirheyrsluna yfir þeim.²⁸³
166. Fimmtudaginn 22. júlí 1976 bókaði færsluritari í fangelsisdagbókina klukkan 08:45 um að hann hafi í samráði við Sigurbjörn Víði og áður tekna ákvörðun Arnar Ármanns, varðstjóra, samþykkt að Sævar fengi að reykja fjórar til fimm sígarettur á dag þar til annað yrði ákveðið. Bókað var klukkan 10:15 að Erla hafi verið tekin til yfirheyrslu af Sigurbirni Víði. Klukkan 10:35 var Sævar færður fyrir Sigurbjörn Víði til yfirheyrslu saman með Erlu.²⁸⁴ Bókað var klukkan 12:00 að Sævar hafi verið færður fram á klefa sinn. Var Erla áfram til yfirheyrslu og loks færð á klefa sinn klukkan 12:30. Rannsóknargögn um yfirheyrslurnar yfir þeim liggja ekki fyrir. Bókað var klukkan 20:25 að Sævar og Erla hafi verið færð fram til yfirheyrslu hjá Sigurbirni Víði. Lauk yfirheyrslunni klukkan 21:15 samkvæmt bókun, en rannsóknargögn liggja ekki fyrir.²⁸⁵
167. Fyrir liggur bréf frá Jóni Oddssyni, réttargæslumanni Sævars, til Arnar Höskuldssonar, dagsett sama dag, 22. júlí 1976. Í bréfinu sagðist Jón ítreka margítrekuð tilmæli sín um að skjólstæðingur sinn yrði yfirheyrður fyrir dómi, að honum viðstöddum, eða þá að teknar yrðu af honum lögregluskýrslur vegna framburðar hans. Áréttaði hann hinar ýmsu umkvartanir varðandi vistun Sævars og varðhald í fangelsinu. Loks óskaði hann eftir því að fá aðstöðu til að kynna sér gögn málsins.²⁸⁶
168. Föstudaginn 23. júlí 1976 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að klukkan 09:30 hafi Sigurbjörn Víðir tekið Sævar til yfirheyrslu. Bókað var klukkan 10:00 að Sigurbjörn Víðir hafi tekið Erlu fram líka og væru þau hjónaleysin bæði í horninu, eins og það var orðað í færslunni.²⁸⁷ Bókað var að Sævar og Erla hafi verið færð á klefa sína klukkan 11:40. Rannsóknargögn um yfirheyrslurnar liggja ekki fyrir. Bókað var

²⁸² Dagbók nr. 5, bls. 23.

²⁸³ Dagbók nr. 5, bls. 23b.

²⁸⁴ Dagbók nr. 5, bls. 24.

²⁸⁵ Dagbók nr. 5, bls. 25.

²⁸⁶ Bls. 832_A.

²⁸⁷ Dagbók nr. 5, bls. 25.

klukkan 13:30 að Sigurbjörn Víðir og Hlynur Þór hafi farið suður í hraun með Erlu og Sævar. Komu þau til baka klukkan 15:00. Rannsóknargögn um leiðangurinn liggja ekki fyrir. Klukkan 21:45 var bókað að Erla hafi verið færð fram til tals við Sigurbjörn Víði og Hallvarð vararíkissaksóknara. Rannsóknargögn um viðtalið liggja ekki fyrir. Klukkan 22:35 var bókað að Sævar hafi verið færður fram til viðtalsins. Hafi þau verið sett á klefa sína að lokinni yfirheyrslu klukkan 23:50. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um viðtalið.²⁸⁸

169. Daginn eftir var bókað í fangelsisdagbókina að Sævar hafi verið færður fram til viðtals við Sigurbjörn Víði. Var viðtalinu lokið klukkan 10:00 og var Sævar færður á klefa sinn. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um viðtalið. Bókað var klukkan 12:20 að Hallvarður hafi komið og ætlað að hitta á Sigurbjörn Víði. Lét færsluritari þess getið að hann hafi rætt um stöðu Sævars í Guðmundarmálinu af vissum ástæðum. Fór Hallvarður klukkan 19:15 án þess að hitta á Sigurbjörn Víði, en hann hafi ráðgert að mæta.²⁸⁹ Bókað var að Hallvarður hafi hringt klukkan 20:05 og boðað komu sína. Hafi hann sagst langa til að tala við Sævar og vantaði aðstoðarmann. Bókað var að það yrði afgreitt. Klukkan 20:40 var bókað um komu Hallvarðs og tekið fram að hann hafi hinkrað með viðtalið á meðan annir væru sem mestar með fangana. Bókað var klukkan 21:05 að Sigurbjörn Víðir hafi komið óvænt og hafi þeir tekið Sævar fram í horn til viðtals. Bókað var klukkan 00:15 að Sævar hafi verið látinn á klefa sinn. Rannsóknargögn um yfirheyrsluna liggja ekki fyrir.²⁹⁰
170. Sunnudaginn 25. júlí 1976 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Erla hafi verið færð í hornið til Sigurbjörns Víðis og Hallvarðs klukkan 11:10. Var hún færð aftur á klefa sinn klukkan 11:55. Bókað var klukkan 14:00 að Sævar hafi verið færður fyrir Hallvarð til yfirheyrslu og aftur á klefa sinn klukkan 15:55. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um þessar yfirheyrslur. Bókað var klukkan 16:10 að Erla og Kristján Viðar hafi verið færð fyrir Hallvarð.²⁹¹ Voru þau færð aftur á klefa sinn klukkan 17:20. Rannsóknargögn um yfirheyrsluna liggja ekki fyrir. Bókað var að Hallvarður hafi ekki haft árangur sem erfiði, eins og það var orðað í færslunni, og farið klukkan 17:30.²⁹²
171. Mánudaginn 26. júlí 1976 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Sigurbjörn Víðir hafi talað við Erlu og Sævar milli klukkan 10:00 og 11:45, en rannsóknargögn liggja ekki fyrir. Bókað var klukkan 13:30 að Sigurbjörn Víðir og Högni fangavörður hafi farið með Erlu og Sævar út í hraun. Komu þau til baka klukkan 14:45. Bókað var að Erla hafi verið sett á klefa klukkan 15:00 eftir samtal og Sævar tíu mínútum síðar. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir, hvorki um leiðangurinn út í hraun né samtölin.²⁹³
172. Daginn eftir var bókað í fangelsisdagbókina að Sigurbjörn Víðir hafi komið klukkan 08:00 og rætt við Sævar og Erlu. Rannsóknargögn um viðtalið liggja ekki fyrir. Klukkan 13:35 var bókað að Sigurbjörn Víðir hafi komið aftur til viðtals við Sævar og

²⁸⁸ Dagbók nr. 5, bls. 26.

²⁸⁹ Dagbók nr. 5, bls. 26b.

²⁹⁰ Dagbók nr. 5, bls. 27.

²⁹¹ Dagbók nr. 5, bls. 27.

²⁹² Dagbók nr. 5, bls. 27b.

²⁹³ Dagbók nr. 5, bls. 28.

Erlu. Bókað var klukkan 14:50 að Sævar hafi verið settur inn á klefa sinn. Var Erla færð inn á klefa sinn klukkan 16:45 eftir samtalið við Sigurbjörn Víði. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um samtalið.

173. Sunnudaginn 1. ágúst 1976 birtist viðtal við [ÖS], fyrrum fanga sem skrifaðist á við Sævar í gæsluvarðhaldinu, í tímaritinu Samúel. Í viðtalinu var rakið samtál blaðamanns tímaritsins við [ÖS] þar sem sá síðarnefndi las upp úr bréfi sem hann sagði stafa frá Sævari og snúast um frásögn Erlu um morðið á Guðmundi. Hafi Sævar greint frá því sem Erla hafi orðið vitni að þegar hún hafi beðið eftir Sævari að Hamarsbraut 11 á meðan hann fönðraði eitthvað í kjallara hússins með félögum sínum. Er henni hafi verið litið niður í kjallarann hafi hún séð þá vera að pakka líki inn í lak.²⁹⁴ Fullyrti [ÖS] að Sævar hafi í bréfi sínu lýst þessum framburði sem hinu mesta rugli og sagt þetta allt saman vera eitthvað sem Erlu hafi dreymt. Hafi Sævar reynt að segja bæði henni og lögreglunni það allan tímann. Í viðtali við blaðamann kvaðst [ÖS] hafa þurft að skaffa Sævari pappír og penna, Sævar hafi ekki haft neitt slíkt í klefa sínum en [ÖS] kvaðst hafa allt til alls. Um aðferðina við bréfasmyglið kvaðst [ÖS] hafa náð heilum þræði úr lakinu á beddanum sínum, bundið greiðu við annan endann en bréfið við hinn. Síðan hafi hann smeygt greiðunni undir dyrnar og skutlað henni yfir ganginn. Greiðan hafi runnið beint undir klefadyrnar hjá Sævari, sem hafi dregið þræðinn inn og þar með bréfið. [ÖS] kvaðst hafa upplýst Sævar um marga hluti varðandi rannsóknina á Geirfinnsmálinu. Greindi hann frá því að upp hafi komist um bréfskipti þeirra og kvaðst hann hafa verið settur í hand- og fótajárn og sýndi blaðamanni mar sem hann sagði vera eftir fótajárnin. Þá hafi Sævar verið sviptur sígarettum og sagði [ÖS] blaðamanni frá því að Sævar hafi iðulega beðið sig um að senda sér sígarettu yfir. Fullyrti hann að fangelsisreglur segðu til um að ekki mætti svipta fanga sígarettum, en fangarnir hefðu ekki fengið að sjá reglurnar þegar þeir hafi beðið um það. [ÖS] greindi einnig frá því að Sævar hafi sent sér eyðublöð sem honum hafi borið að fylla út í tengslum við geðrannsókn. Hafi Sævari fundist spurningarnar fáránlegar og nefndi [ÖS] sem dæmi spurningu um hvort Sævari fyndist sem einhver fylgdist með honum. Fullyrti [ÖS] að ekki væri hægt að svara spurningunni. Ef Sævar hefði svarað játandi yrði hann talinn haldinn ofsóknarbrjálæði, en ef hann hefði svarað neitandi þá yrði hann talinn lygari, enda undir eftirliti í gæsluvarðhaldinu. Sagði hann Sævar hafa neitað því að gangast undir þetta próf. Skoðun sín væri sú að Sævar væri haldinn ofsóknarbrjálæði. Sævar teldi að unnið væri markvisst að því að gera hann brjáláðan svo hægt væri að loka hann inni til æviloka. Þá óttaðist hann líka einhverja fyrir utan fangelsið. [ÖS] greindi blaðamanni frá því að hann teldi Sævar stundum ljúga og nefndi hann sem dæmi að Sævar hafi spurt sig í bréfskiptum þeirra á milli hvort hann hafi ekki heyrt barsmíðar og dynki skömmu áður. Hafi Sævar sagt að fangaverðirnir væru að angra hann svo hann færi á taugum. Kvaðst [ÖS] ekki hafa heyrt neitt en sagðist hafa átt að heyra það sem hefði farið fram í næstu klefum. Í lok viðtalsins var greint frá því að tímaritið Samúel hafi fallist á að kaupa bréfin, en viljað ganga úr skugga um að þau væri ófölsuð. Hafi [ÖS] verið handtekinn áður og því ekkert orðið af viðskiptunum. Gat blaðamaður þess að hann hafi játað fyrir lögreglu að

²⁹⁴ Bls. 862.

hafa falsað bréfin sem hann hafi falboðið, en hins vegar hafi lögreglan viðurkennt að bréfaskipti hefðu átt sér stað milli Sævars og [ÖS].²⁹⁵

174. Miðvikudaginn 4. ágúst 1976 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Eggert hafi hringt og beðið um pláss fyrir Tryggva Rúnar, en hann kæmi að austan um kvöldið. Klukkan 22:55 var komið með Tryggva Rúnar frá Litla-Hrauni sem vista ætti í fangelsinu um óákveðinn tíma vegna málsrannsóknar og blóðtöku. Bókað var að Tryggvi Rúnar hafi verið látinn á klefa númer sjö.²⁹⁶
175. Þá liggur fyrir skýrsla Karls Schütz til Arnar, dagsett sama dag, um símtal við Bundeskriminalamt í Wiesbaden í Þýskalandi. Í skýrslunni sagði að við fald á frakka Kristjáns Viðars hafi fundist margir blóðfleckir sem væri örugglega mannablóð af A blóðflokki. Fram kom að gera þyrfti samanburðarblóðprufu sem allra fyrst á Sævari, Tryggva Rúnari, Erlu og Kristjáni Viðari. Þá yrði að gera strax könnun á því í hvaða blóðflokki Guðmundur var. Bókað var í skýrsluna að gagnstætt framburði Erlu, þá hefði ekki fundist nein merki um mannablóð á svefnherbergisteppi. Einn dropi af blóði hafi fundist í teppi af ganginum, en ekki lægi fyrir af hvaða blóðflokki. Í skýrslu Schütz kom fram að innan í Volkswagen fólksbifreið hafi fundist spor eða slóð (þ. Spureträger). Svörun við Benzidin forprófi hafi reynst jákvæð. Þar sem fundist hafi eggjahvítuefni úr mannslíkama væri mjög líklegt að einnig væri um að ræða mannablóð. Bókað var að verið væri að reyna að finna blóðflokki.²⁹⁷
176. Þennan dag var bókað í rannsóknardagbók Eggerts og Sigurbjörns Víðis að samþykkt hafi verið af Erni, Hallvarði og Karli Schütz að fjórir fangaverðir úr Síðumúlafangelsi yrðu fengnir til sérstakrar leitar á gömlu sorphaugunum sunnan Hafnarfjarðar. Bókað var að fangaverðirnir hefðu leitað á staðnum og tilkynnt síðar um að lík Guðmundar Einarssonar væri nokkuð örugglega ekki á þessu svæði. Fram kom að frekari leit hafi ekki verið talin þjóna tilgangi á svæðinu, í það minnsta ekki að sinni.²⁹⁸
177. Fimmtudaginn 5. ágúst 1976 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Erla hafi verið færð fram til viðtals við Eggert klukkan 22:10. Klukkan 23:15 var bókað að Sævar hafi verið tekinn fram og blandað í samræðurnar í horninu, eins og það var orðað í fangelsisdagbók. Voru þau færð aftur á klefa sína klukkan 23:30.²⁹⁹ Rannsóknargögn liggja ekki fyrir önnur en færsla í rannsóknardagbók Eggerts og Sigurbjörns Víðis, en þar sagði að Erla hafi verið mjög miður sín og grátið á meðan samræðum þeirra stóð. Hafi hún hamrað stöðugt á því að Sævar gæti upplýst hvar lík Guðmundar væri, því það væri öruggt að hann vissi um það. Hafi hún einnig sagt að Sævar hafi sparkað í höfuðið á Guðmundi. Bókað var í rannsóknardagbókina að Sævar hafi viðurkennt að átök hafi átt sér stað og lík Guðmundar hafi verið fjarlægt úr íbúðinni. Neitaði hann því að hafa sparkað í Guðmund og að hafa farið með lík

²⁹⁵ Bls. 865.

²⁹⁶ Dagbók nr. 5, bls. 34b.

²⁹⁷ Bls. 974.

²⁹⁸ Bls. 1083.

²⁹⁹ Dagbók nr. 5, bls. 35.

Guðmundar á brott með Alberti, Tryggva Rúnari og Kristjáni Viðari. Var þess getið að annar árangur hafi ekki orðið af samtali þeirra Sævars og Erlu.³⁰⁰

178. Þennan dag bókaði Eggert einnig í rannsóknardagbókina að hann hafi rætt við móður Guðmundar Einarssonar í síma. Aðspurð hafi hún sagst ekki vita til þess að Guðmundur hafi legið á sjúkrahúsi eða farið í blóðrannsókn.³⁰¹ Sama dag var bókað að Erla og Sævar hafi bæði gefið í skyn að nafngreindur eigandi samnefnds innflutnings- og heilðsölufyrirtækis, kynni að vera viðriðinn ólöglegan innflutning á áfengi og ef til vill eiturfjóm. Bókað var um framburð Sævars um nafngreinda starfsmenn fyrirtækisins og tengsl þeirra við fjármögnun eiturfjakaupa.³⁰²
179. Föstudaginn 6. ágúst 1976 bókaði Eggert í rannsóknardagbókina um að hafa farið í heimsókn til foreldra Guðmundar Einarssonar, ásamt Karli Schütz og Pétri Eggerz. Bókað var að móðir Guðmundar hafi afhent lögreglu lokk úr hári sínu og hárbursta sem hafi verið í eigu Guðmundar og móðir hans hafi nær eingöngu notað síðan.³⁰³ Foreldrar Guðmundar sögðu son sinn hafa verið þjattaðan, töldu hann aldrei hafa tekið inn eiturfjóm, hann hafi verið mótfallinn slíku. Bókað var að þau gætu ekki gert sér nokkra grein fyrir því hvers vegna Guðmundur hafi horfið.³⁰⁴
180. Laugardaginn 7. ágúst 1976 var bókað í rannsóknardagbók Eggerts og Sigurbjörns Víðis að Karl Schütz hafi rætt við Albert Klahn á skrifstofu Arnar Höskuldssonar í sakadómi Reykjavíkur. Fram kom í færslunni að Schütz hafi bent Alberti á að hann teldi hann ekki beinlínis vera afbrotamann. Hafi Albert verið mjög ánægður með það. Þá hafi Schütz sagst hafa kynnt sér framburð Alberts í málinu mjög nákvæmlega og fullyrt að það væri staðreynd að Albert hafi þar ekki alltaf sagt satt. Kvaðst Albert ekki geta gert sér grein fyrir því í hverju það lægi að hann hefði ekki sagt satt. Bætti hann því við að hann vissi ekki hvar lík Guðmundar væri grafið. Bókað var í rannsóknardagbókina að nokkur orðaskipti hafi orðið milli Schütz og Alberts út af þessu. Hafi Schütz viljað meina að Albert hlyti að vita hvert hann hafi farið með líkið, en Albert sagst alls ekki geta munað það. Schütz tryði því ekki. Albert hafi þá sagst vilja óska þess að honum væri mögulegt að muna hvert farið hafi verið með líkið. Benti Schütz þá Alberti á að innan skamms yrði hafin mjög nákvæm leit að líki Guðmundar með mannskap á tækjum. Slík leit væri kostnaðarsöm og væri ábyrgð Alberts mjög mikil. Fram kom að Albert héldi því fram að hann myndi sum atriði í tengslum við líkflutninginn mjög vel en önnur ekki. Hafi hann sagst vera ruglaður í staðháttum, sérstaklega eftir að hafa farið á staðina.³⁰⁵ Hafi Schütz þá bent honum á að líkflutningur væri það áhrifamikill verknaður að hann hlyti að muna hvert hafi verið farið. Bókað var að Schütz hafi gefið Alberti tækifæri til að leiðrétta það sem væri rangt í framburði sínum en með því myndi staða hans batna gagnvart yfirvöldum. Hafi Albert sagst ekki geta munað nánar atvik heldur en hann hafi þegar skýrt frá og óskað

³⁰⁰ Bls. 1087.

³⁰¹ Bls. 1084.

³⁰² Bls. 1085.

³⁰³ Bls. 1091.

³⁰⁴ Bls. 1092.

³⁰⁵ Bls. 1094.

eftir allri mögulegri aðstoð til að muna betur. Í framhaldinu var bókað orðrétt: „Segist í rauninni ekkert hafa munað um þessa hluti er handtakan fór fram en minnið hafi komið síðan.“ Þegar Schütz hafi bent á ósamræmi í framburðum hans hjá lögreglu hafi Albert sagst halda að hann hafi tvívegis ekið einhverju fyrir Sævar og félag, en hafi í upphafi ruglað tilvikunum saman. Sagðist Albert muna fyrir víst hvað hafi verið sett í Toyota bifreið og hvað í Volkswagen bifreið. Kvaðst hann hárviss um að hafa farið í hraunið í bæði skiptin. Í Toyota bifreiðina hafi verið settir fleiri en einn dökkur poki. Kvaðst Albert ekki hafa vitað hvað hafi verið í pokunum fyrr en í bakaleiðinni, en þá hafi Sævar sagt sér að það hafi verið lík.³⁰⁶ Hafi Sævar, Kristján Viðar og Tryggvi Rúnar hóttað sér lífláti ef hann segði frá. Kvaðst Albert ekki viss um hvort pokarnir hafi verið fleiri en einn eða einn poki sem margir hafi haldið á. Bókað var að Schütz hafi þá sagt Albert koma nú með þriðju útgáfuna sem væri mjög alvarlegt. Albert sagði það alveg öruggt að Erla hafi aldrei farið með út í hraun, hvorki í Toyota bifreiðinni né Volkswagen bifreiðinni. Aðspurður kvaðst Albert aldrei hafa farið í ferðir út í hraun nema í þessum tveimur tilvikum með lík og svo síðar með rannsóknarlögreglumönnum. Greindi Albert frá því að ferðin á Volkswagen bifreiðinni hafi verið farin á undan. Albert sagðist gera sér grein fyrir erfiðleikunum við að koma líki fyrir á gólfinu á milli fram- og aftursætis í Volkswagen bifreið. Kvaðst hann hafa setið í bifreiðinni á meðan. Lýsti hann því svo að fyrst hafi verið reynt að setja líkið í farangursgeymsluna en það hafi ekki tekist. Taldi hann hugsanlegt að hann hafi farið út úr bifreiðinni til að opna farangursgeymsluna. Benti Schütz á ósamræmi í útskýringum Alberts og taldi Albert það hugsanlegt að hann hafi eitthvað hagrætt hlutunum, en það væri óafvitandi. Greindi Albert frá því að í fyrri flutningnum hafi hann farið til hægri út af Keflavíkurveginum og síðan til vinstri. Hann hafi alls ekki farið á sama stað í bæði skiptin.³⁰⁷ Taldi hann að sennilega hafi liðið tveir til sex mánuðir á milli ferðanna, þó vissi hann það ekki. Bókað var að Albert hafi í fyrstu talið að hann hafi farið á Toyota bifreiðinni í fyrri ferðina, en það hafi verið útilokað þegar í ljós hafi komið að faðir hans hafi ekki verið orðinn eigandi að þeirri bifreið þá. Bókað var að Schütz hafi þá sagt það ljóst að ferðin á Volkswagen bifreiðinni hafi verið farin frá húsi Sævars og ferðin á Toyota bifreiðinni líka, en þá hafi Sævar verið fluttur. Kvaðst Albert sér finnast sem Sævar hafi búið þar enn. Aðspurður kvaðst Albert telja að Kristján Viðar hafi setið fyrir aftan hann og haft fæturna uppi á einhverju. Kvaðst hann ekki hafa tekið eftir neinni vondri lykt í bifreiðinni. Hafi gluggarnir verið opnir og Sævar hafi eitthvað átt við gluggana. Albert sagðist ekki hafa heyrt neinn kvarta undan vondri lykt. Mundi Albert ekki hvernig hafi verið staðið að ferðinni á Toyota bifreiðinni, hvort hann hafi farið einn heim til Sævars eða sótt þá félag til Kristjáns Viðars eða annars staðar.³⁰⁸ Bókað var að Albert hafi sagt að í undirritaðri skýrslu, þar sem talað væri um einn poka, hafi verið eins og honum hafi fundist á þeim tíma. Núna myndist honum pokarnir hafa getað verið fleiri. Lýsti Albert því að þegar komið hafi verið að brekkunni þar sem hann hafi ekki talið sér fært að aka lengra þá hafi hann snúið bílnum við og bakkað að brekkunni. Hafi hann þá farið

³⁰⁶ Bls. 1095.

³⁰⁷ Bls. 1096.

³⁰⁸ Bls. 1097.

sjálfur út og opnað farangursgeymsluna eða rétt einhverjum lyklana út um gluggann. Hafi bifreiðin þá snúið þannig að hann hafi horft á Keflavíkurvegin. Þegar ferðin á Volkswagen bifreiðinni hafi verið farin kvaðst Albert hafa ekið að hliðinu á Sædýrasafninu og þeir félagar reynt að opna, en án árangurs. Þá hafi verið snúið við og ekið stutt til baka og stöðvað. Hafi Sævar gefið fyrirmæli um hvert hafi verið ekið og hvar stöðvað. Hafi pokinn verið tekinn úr Volkswagen bifreiðinni og gengið með hann út í hraun. Hafi Kristján Viðar, Tryggvi Rúnar og Sævar verið í burtu í um hálf tíma eða lengur. Þegar þeir hafi komið til baka hafi hann ekið þeim til baka heim til Sævars. Bókað var að Albert hafi ekki getað gert sér grein fyrir hversu langur tími hafi liðið milli ferðanna en talið ólíklegt að tíu mánuðir hafi liðið á milli ferðanna. Kvaðst hann ekki vilja útiloka þann möguleika.³⁰⁹ Bókað var að viðtalið hafi farið fram milli klukkan 10:30 og 15:00.³¹⁰

181. Sama dag, laugardaginn 7. ágúst 1976, var bókað í rannsóknardagbókina að eftir að viðtalinu var lokið hafi Eggert, Schütz, Albert og Pétur Eggerz farið að Sædýrasafninu um gamla Keflavíkurvegin í Kúagerði og að Lónakotsgrýfjunni. Bókað var að Albert hafi talið sig hafa stöðvað Volkswagen bifreiðina við Sædýrasafnið og var því sett varða þar. Lýst var í færslunni hvernig þeirri leið hafi verið fylgt sem Toyota bifreiðinni hafi verið ekið og á þann stað þar sem Albert taldi mjög sennilegt að hann hefði stöðvað á. Síðan óku þeir aftur af stað og fóru ógreiðfæran veg að rauðarmalargryfju, en þar hafi vegurinn endað. Í grennd hafi verið gömul upphlaðin fjárborg. Bókað var að Albert hafi ekkert kannast við sig. Eftir þetta hafi verið haldið aftur á skrifstofur sakadóms.³¹¹ Bókaði Eggert um að hafa farið aftur með Albert suður nýja Keflavíkurvegin. Fóru þeir heim að fjárhúsi og hlöðu sem hafi staðið nokkuð frá aðalveginum. Bókað var að Albert hafi ekki kannast við nokkurn skapaðan hlut, eins og það var orðað.³¹²
182. Fyrir liggur tillaga Schütz um áætlun að víðtækri leit í hrauninu, dagsett 8. ágúst 1976. Þar kom fram að eins og málið stæði væri ekki útilokað að lík Guðmundar væri falið í hrauninu við Hafnarfjörð. Sú staðreynd að sakborningar hafi neitað að láta uppi felustaðinn og jafnvel reynt að villa um fyrir lögreglunni leiddi til þess að dregin yrði sú ályktun að lík Geirfinns væri að finna á sama stað. Gera þyrfti skipulagða leit að líkunum með aðferðum sem kostuðu mikið fé og mannafla. Þá var gerð grein fyrir því hvernig undirbúa skyldi leitina.³¹³
183. Mánudaginn 9. ágúst 1976 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Tryggvi Rúnar hafi verið fluttur austur á Litla-Hraun.³¹⁴
184. Meðal rannsóknargagna liggja niðurstöður Rannsóknastofu Háskólans, dagsettar þennan dag, um blóðflokkun frá Kristjáni Viðari, Erlu, Tryggva Rúnari, Sævari og

³⁰⁹ Bls. 1098.

³¹⁰ Bls. 1099.

³¹¹ Bls. 1099.

³¹² Bls. 1100.

³¹³ Bls. 879–881

³¹⁴ Dagbók nr. 5, bls. 37b.

foreldrum Guðmundar Einarssonar. Þar kom fram að allir aðilar hafi verið í O blóðflokki nema Sævar og móðir Guðmundar sem hafi verið í B blóðflokki.³¹⁵

185. Meðal rannsóknargagna liggur fyrir ódagsett handritað bréf frá Tryggva Rúnari til Sigurbjörns Víðis. Byrjaði Tryggvi bréfið á því að biðja Sigurbjörn Víði fyrirgefningar á því að hafa ekki skrifað honum fyrir, en hann hafi komist strax í steypuvinnu við komuna á Litla-Hraun. Ritaði Tryggvi Rúnar um hvað það hafi gert honum gott eftir að hafa verið innilokaður í sjö mánuði. Sagðist hann vera kominn í gott líkamlegt form eftir vinnuna en einnig væri spilaður fótbolli og væri hann búinn að skora 105 mörk í 15 leikjum. Orðrétt ritaði Tryggvi Rúnar: „En það er allt gott að fréttu, ég segi frá meira seinna eins og ég var búinn að tala um við þig, minn kæri vinur. Ég var og er þér mjög þakklátur fyrir það sem þú hefur gert fyrir mig.³¹⁶ Þó sérstaklega að heimsækja ömmu sem ég var mjög ánægður því allir tóku mér vel eins og þú veist.“ Í bréfinu lýsti Tryggvi Rúnar dvöl sinni á Litla-Hrauni sem paradís eftir alla þessa innilokun. Fram kom að þegar hann hafi komið suður um daginn til að gefa blóðsýni hafi honum verið sagt að hann væri í fríi. Vonaði hann að Sigurbjörn Víðir hafi notið sumarfrísins. Orðrétt ritaði Tryggvi Rúnar: „Ég ætla að skrifa þér meira næst svo vona ég fái smá línur frá þér því þú varst mér sá vinur í raun sem ég gleymi seint. Kær kveðja frá mér, Tryggvi.“³¹⁷ Í eftirskrift bréfsins bað Tryggvi Rúnar fyrir kveðju til Hlyns, Högna og Jóhanns, fangavarða. Þá bað hann Sigurbjörn um að athuga fyrir sig hvort Örn Höskuldsson hafi kannað fyrir sig kaup á ríkisskuldabréfum. Kvaddi hann með orðunum: „Jæja kæri vinur. Bið að heilsa þér og þinni fjölskyldu. Þinn vinur, Tryggvi Rúnar.“³¹⁸
186. Fimmtudaginn 12. ágúst 1976 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla klukkan 17:20 um símtal frá Gísla Guðjónssyni, starfsmanni sakadóms, sem hafi spurt um líðan tveggja gæsluvarðhaldsfanga. Var þess getið að Gísli hefði heimild yfirsakadómarara til að tala við þá og prófa sín lygatæki á þeim, eins og það var orðað.
187. Föstudaginn 13. ágúst 1976 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að fangaverðirnir Skúli og Högni hafi komið við klukkan 08:00 á leið sinni suður í hraun.³¹⁹ Bókað klukkan 11:00 að Högni og Skúli hafi komið til baka og farið beint í sakadóm Reykjavíkur.³²⁰
188. Laugardaginn 14. ágúst 1976 var bókað í fangelsisdagbókina að klukkan 11:20 hafi Hlynur Þór fangavörður komið fram með bréf frá Erlu til Arnar. Væri bréfið lokað aftur að hennar ósk. Bókað var að Erni hafi verið tilkynnt um þetta. Bókað var að Örn hafi komið klukkan 13:00 og sótt bréfið frá Erlu.³²¹ Bréfið frá Erlu til Arnar er meðal rannsóknargagna og er dagsett sama dag klukkan 02:00. Í bréfinu segir orðrétt: „Ég bið þig frammar öllu að taka orð mín trúanleg, því sönn eru þau, óþægilega sönn,

³¹⁵ Bls. 876–877.

³¹⁶ Bls. 806.

³¹⁷ Bls. 807.

³¹⁸ Bls. 808.

³¹⁹ Dagbók nr. 5, bls. 39b.

³²⁰ Dagbók nr. 5, bls. 40.

³²¹ Dagbók nr. 5, bls. 40b.

játning, sem lestur Biblíunnar og annarra góðra bóka hafa knúið mig til að gera frammi fyrir Guði og mönnum. Hér kemur það og taktu vel eftir.“ Greindi Erla frá því að eftir Guðmundarmálið hafi henni fundist hún vera yfirgefin í slæmu andlegu ástandi. Hafi hún áttað sig fyrst á því þegar rannsakendur hafi hætt að hafa afskipti af sér. Kvaðst hún hafa séð Sævar í nýju ljósi sem sökudólg allra óupplýstra mála. Hafi Sævar sérstaklega vakið tortryggni sína í Geirfinnsmálinu þar sem hann hafi ætíð sýnt málinu hinn einkennilegasta áhuga, líkt og hún orðaði það í bréfinu. Í framhaldinu ritaði Erla orðrétt: „Til að byrja með vakti ég athygli á þessu máli, til að vekja athygli á mér sjálfri. Síðan sá ég, eða gerði, í hugskotsjónum mínum mynd af atburðinum og lifði mig inn í hana. Sagði ykkur frá því aftur og aftur svo hún mótaðist æ fastar í höfði mínu. Tilvist mín, eða nærvera, þessa umræddu nótt er tilbúningurinn einn. Uppspuni. Byrjaði þegar þú spurðir mig hvort ég hefði verið þarna.“ Kvaðst Erlu aldrei hafa létt eins mikið eins og þegar hún hafi lýst því yfir fyrir dómi að hún væri ekki viss varðandi Einar. Hann hafi verið tengiliðurinn í ímyndun sinni milli Sævars og málsins. Lýsti Erla því yfir að hún játaði þetta núna fyrir honum, en smáatriði gæti hún útskýrt augliti til auglitis. Játning hennar um að hafa skotið mann hafi verið vísvitandi uppspuni. Kvaðst Erla tilbúin til að þola refsingu fyrir það sem hún hefði gert, en fyrst og fremst óskaði hún þess að Örn vitjaði hennar svo hún gæti gefið játningu sína í smáatriðum og eiðsvarna ef þess þyrfti. Í lok bréfsins ritaði Erla: „Örn viltu leggjast svo lágt að tala við stúlku sem hefur leitt þig á villigötur í starfi þínu og opinberlega, þó ég sé varla verð þess, nema því aðeins að ég hefji játað. Þín einlæg og eftirvæntingarfull, Erla Bolladóttir.“³²²

189. Bókað var í fangelsisdagbókina 14. ágúst 1976 klukkan 13:30 að Örn hafi spurt hvort framkvæmd einangrunar væri ekki eitthvað strangari en áður. Gat færsluritari þess að honum hafi verið svarað að svo væri. Bókað var að Örn hafi þá orðrétt sagt: „Gott, frekar herða á en hitt.“ Var þess getið að fangaverðirnir Skúli og Jóhann hafi verið við leit suður í hrauni í dag að beiðni Arnar.³²³
190. Daginn eftir, sunnudaginn 15. ágúst 1976, var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að færsluritari hafi fengið bréf á borðið til sín frá Erlu til Arnar.³²⁴ Bréfið frá Erlu er meðal rannsóknargagna og er dagsett sama dag klukkan 12:00. Í upphafi bréfsins lýsir Erla því yfir að bréfið sem hún hafi skrifað honum daginn áður, 14. ágúst 1976, hafi verið yfirsjón af hennar hálfu. Sagðist Erla sitja og hugsa mikið um þessi mál og furða sig á því hvers vegna enginn talaði við sig. Kvaðst Erla ekki vita hvað væri að gerast. Hún yrði í senn örvæntingarfull og reið út í tilveruna og hafi skrifað bréfið frá 14. ágúst 1976 í framhaldi af slíkum hugsunum. Orðrétt ritaði Erla: „Ég tek það hér með til baka í von um fyrirgefningu þína, ég get ímyndað mér þvílíka reiði slíkt bréf hefur valdið þér.“ Kvaðst hún eftir sem áður leitast við að halda fótum sínum jörðu nær, eins og hún orðaði það, og segja afdráttarlausan sannleikann, eins og hún hafi gert hingað

³²² Bls. 901–902.

³²³ Dagbók nr. 5, bls. 40b.

³²⁴ Dagbók nr. 5, bls. 41.

til að undanskildu bréfinu frá því deginum áður. Í niðurlagi bréfsins vonaðist Erla að Örn fyrirgæfi sér og veitti sér viðtal um barnið sitt sem hún lifði fyrir.³²⁵

191. Fyrir liggur ódagsett uppritun Gunnars Guðmundssonar, forstöðumanns Síðumúla-fangelsisins, á handritaðri frásögn Erlu Bolladóttur um Guðmundarmálið. Uppritunin er rituð í fyrstu persónu en handritið er ekki meðal rannsóknargagna. Fram kemur að Erla hafi fengið far heim á gamalli Mercedes Benz bifreið með kunningjum [AÚJ] og [Ó] eftir að hafa verið í Klúbbnum og einhverju partyi. Kvaðst Erla hafa séð ljós í glugganum á íbúðinni en hún talið Sævar vera í hasskaupaferð. Hafi hún því litið inn um gluggann og um leið séð Sævar sparka í höfuð manns sem hafi legið hreyfingarlaus á grúfu. Hafi hún séð Kristján Viðar og Tryggva Rúnar bregða fyrir og ekki þorað inn fyrr en þeir hafi verið farnir úr kjallaranum. Hafi hún því beðið drykklanga stund úti í garði. Erla kvaðst hafa skriðið inn um þvottahússgluggann og hafi verið dimmt þar sem og í öllu húsinu. Um það leyti hafi hún heyrt í Sævari og Kristjáni í forstofunni. Kvaðst hún hafa legið hreyfingarlaus í öllum fötunum í laklausu rúminu. Þegar hún hafi heyrt þá fara inn í þvottahús hafi hún farið fram í fremri stofuna og síðan fram á gang þegar þeir hafi verið komnir inn í geymslu. Þegar hún hafi birst í þvottahúsdyrnunum hafi þeir þrír staðið með mannlíkama á milli sín sem búið hafi verið að koma fyrir í lakinu hennar. Kvaðst Erla hafa séð blett myndast við afturenda mannsins sem hafi stækkað og fundið vonda lykt. Hafi Kristján bölvað nærveru hennar en Sævar þá sagt honum að vera rólegan. Hafi þeir borið mannlíkamann út á milli sín og Sævar stuggað við henni svo hún hafi dottið. Hafi Kristján Viðar komið aftur og talað eitthvað um orðinn hlut. Kvaðst Erla hafa sagst ekkert ætla að skipta sér af þessu og farið upp í rúm. Þá hafi Sævar komið og sagt henni að fara í pelsinn og skóna og koma með þeim. Kvaðst Erla hafa gert strax það sem hann hafi verið sagt og farið út með Sævari. Hafi bíll Alberts staðið opinn vinstra megin og líkið legið á gólfinu. Lýsti Erla því hvar Kristján Viðar hafi setið vinstra megin, hún í miðjuna og Tryggvi hægra megin. Hafi Sævar sest í framsætið og byrjað að gefa Alberti fyrirmæli um hvert skyldi ekið. Lýsti Erla ferðum þeirra um Hafnarfjörð með mannlíkamann á gólfi bifreiðarinnar. Hafi bíllinn verið afturþungur. Greindi Erla svo frá að þegar þau hafi stöðvað bifreiðina hafi forarpyttur verið fyrir framan. Lýsti Erla því hvernig Kristján, Sævar og Tryggvi hafi farið í kringum pyttinn en hún vaðið drulluna og komið upp á gras. Hafi þau gengið með líkið í 20 til 25 mínútur, fyrst á grasi, svo í hrauni. Hafi Sævar sagt til um hvar ætti að fela líkið. Kvaðst Erla hafa sest á stein og horft út á sjóinn. Hafi Sævar tekið lakið með sér til baka. Hafi þau komið aftur á Hamarsbrautina og Sævar fleygt lakinu. Kvaðst Erla hafa orðið hrædd við Sævar í fyrstu en hann hafi sagt henni að hún þyrfti aldrei að segja frá. Kvaðst Erla hafa lagst fyrir og farið út í öskutunnu þegar birta tók og hafi hún þá séð lakið. Kvaðst hún hafa farið aftur inn og ekki skilið hvers vegna hún hafi athugað öskutunnurnar. Hafi Sævar komið á sunnudagskvöldinu og faðmað sig innilega. Kvaðst Erla ekkert hafa botnað í hvað hafi skeð, en sagt Sævari frá slitrótttri martröð

³²⁵ Bls. 903.

sem hana hafi dreymt nóttinni áður. Hafi Sævari verið hinn tillitssamasti, þau horft á sjónvarp og farið svo að sofa.³²⁶

192. Þriðjudaginn 17. ágúst 1976 bókaði Eggert í rannsóknardagbókina um að hafa heimsótt [AF], móður Guðmundar Einarssonar, í þeim tilgangi að athuga hvort hugsanlegt gæti verið að Guðmundur hafi verið ranglega feðraður. Bókað var í rannsóknardagbókina að athugunin hafi verið gerð með tilliti til blóðflokkagreiningar. Var þess getið að móðir Guðmundar hafi sagt það algjörlega útilokað. Einnig var bókað í sömu færslu um ónæði sem móðir Guðmundar hafi orðið fyrir af símhringingum á heimili þeirra eftir að Guðmundur hafi horfið. Kvað hún stundum hafa verið hringt þrisvar á dag, ýmist að degi eða kvöldi til. Stundum hafi liðið nokkrir dagar á milli hringinga. Aldrei hafi verið sagt neitt í símann nema í síðustu hringingunni sem hafi borist en þá hafi karlmannsrödd sagt í símann: „Haltu kjafti.“³²⁷
193. Miðvikudaginn 18. ágúst 1976 birtist frétt á forsíðu Morgunblaðsins um að tíu manna starfshópur hjá sakadómi Reykjavíkur ynni nú að rannsókn Geirfinnsmálsins. Fram kom að hópurinn ynni undir forystu Karls Schütz og algerlega eftir ákveðnum kerfum sem Schütz hafi þróað og notað með góðum árangri við að upplýsa sakamál í Vestur-Þýskalandi. Í hópnum væru auk Karls Schütz, Örn Höskuldsson, fulltrúi við sakadóm Reykjavíkur, rannsóknarlögreglumennirnir Eggert Norðdahl Bjarnason, Ívar Hannesson, Jónas Bjarnason, Grétar Sæmundsson og Sigurbjörn Víðir Eggertsson úr rannsóknarlögreglunni í Reykjavík, Rúnar Sigurðsson við lögreglustjóraembættið og loks íslenskur túlkur. Hafi hópurinn tekið formlega til starfa 11. ágúst 1976 og muni einbeita sér að Geirfinnsmálinu en einnig ljúka vinnu við Guðmundarmálið, sem væri á lokastigi og yrði afhent ríkissaksóknara innan skamms. Fram kom að ríkissaksóknari myndi væntanlega síðar gefa út ákæru á hendur þeim sem hafi viðurkennt að hafa myrt Guðmund.³²⁸
194. Laugardaginn 21. ágúst 1976 var bókað í fangelsisdagbókina að fangaverðirnir Erlingur, Skúli og Guðjón hafi farið suður í hraun klukkan 09:00. Bókað var að þeir hafi komið til baka klukkan 12:40 en ekki haft árangur sem erfiði.³²⁹
195. Mánudaginn 23. ágúst 1976 sendi Páll Arnór Pálsson, réttargæslumaður Kristján Viðars, bréf til yfirsakadómarans í sakadómi Reykjavíkur. Var afrit bréfsins sent ríkissaksóknara. Í bréfinu kom fram að rannsókn á hvarfi Guðmundar hafi verið mjög erfið og í ofanálag hafi fléttast inn í hana rannsókn á hvarfi Geirfinns. Kristján Viðar væri búinn að vera í gæsluvarðhaldi í átta mánuði og það allan tímann í einangrun. Hann hafi margsinnis skýrt frá öllu sem hann vissi um þessi mannhvörf og geðrannsókn væri lokið. Því væri ekki að sjá neina ástæðu til þess að halda honum í algjörri einangrun lengur. Slík einangrun þjónaði engum öðrum tilgangi en að brjóta Kristján Viðar niður andlega. Benti Páll Arnór á að Tryggvi Rúnar væri á Litla-Hrauni og Alberti Klahn hafi verið sleppt lausum og sagði um fortakslaust misrétti að ræða.

³²⁶ Bls. 904–905.

³²⁷ Bls. 1104.

³²⁸ Bls. 1108.

³²⁹ Dagbók nr. 5, bls. 45.

Gerði Páll Arnór þá kröfu að Kristján Viðar yrði tafarlaust fluttur úr einangrun í Síðumúlafangelsinu og sætti ekki verri meðferð en aðrir gæslufangar með sömu brot að baki.³³⁰ Greindi Páll Arnór frá því að hann hafi margsinnis gert kröfu um að fá afhent gögn. Í vor hafi hann loks fengið nokkrar skýrslur um hvarf Guðmundar. Þá hafi honum gengið mjög erfiðlega að fá upplýsingar um stöðu rannsóknar. Strax í upphafi rannsóknar hafi það komið ítrekað fyrir að Kristján Viðar hafi ekki fengið að ræða við hann þrátt fyrir brýna beiðni hans þar um. Þá hafi beiðni Kristjáns um að Páll Arnór yrði viðstaddur yfirheyrslur verið vísað á bug. Í bréfi Páls Arnórs kom fram að steininn hafi síðan tekið úr þegar hann hafi lesið í blöðum að dómsrannsókn á hvarfi Geirfinns væri að hefjast. Kvaðst hann hafa haft samband við fulltrúa yfirsakadómara og óskað eftir að vera kallaður til þegar Kristján Viðar yrði yfirheyrður. Hafi fulltrúinn sagt það óþarfa þar sem Kristján Viðar hefði réttarstöðu vitnis í málinu. Síðar hafi hann komist að því að Kristján Viðar hafi verið tekinn til yfirheyrslu án þess að haft hafi verið samband við hann, en Kristján hafi krafist þess að Páll Arnór yrði viðstaddur. Hafi Kristján Viðar verið mjög sleginn eftir yfirheyrsluna. Auk rannsóknardómara hafi hann verið spurður spjörum um af vararíkissaksóknara og réttargæslumönnum annarra gæsluvarðhaldsfanga í málinu. Hafi það vakið athygli Kristjáns að réttargæslumennirnir hafi verið með skjöl málsins fyrir framan sig, en honum hafi þá verið kunnugt um að réttargæslumaður sinn hafi engin skjöl fengið. Kvaðst Páll Arnór hafa krafist þess að vera viðstaddur dómsrannsóknina sem hafi leitt til þess að hann hafi verið boðaður 28. apríl 1976 þegar tekin hafi verið stutt skýrsla af Kristjáni Viðari einum. Hafi honum þá verið ljóst að Kristján hafi verið spurður sem sakaður maður en ekki sem vitni.³³¹ Síðan þá hafi ekkert markvert gerst við rannsókn málanna og hann ekki fengið endurrit yfirheyrslna í dómi. Kvaðst Páll Arnór mjög ósáttur með meðferðina á Kristjáni Viðari og samskipti sín við sakadóm Reykjavíkur sem réttargæslumaður hans. Sagði hann alla þessa meðhöndlun bera keim af ómengduðu rannsóknarréttarfari sem væri í algjörri andstöðu við meginreglur opinbers réttarfars. Gerði hann skýlausa kröfu um að fá aðgang að öllum gögnum um skjólstæðing sinn svo hann gæti sinnt réttargæslustarfi sínu. Þá gerði hann kröfu um að fá að vera viðstaddur allar yfirheyrslur yfir skjólstæðingi sínum og að yfirsakadómari tryggði að því yrði sinnt. Í lok bréfsins ítrekaði hann kröfu sína um að skjólstæðingur sinn nyti sanngirni í gæsluvistinni og benti á að hann ætti enga sök á þeim drætti sem hefði orðið.³³²

196. Föstudaginn 27. ágúst 1976 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsins að Haraldur Árnason hafi farið inn á klefa til Kristjáns Viðars klukkan 13:10. Bókað var að Haraldur hafi farið klukkan 15:15. Fyrir liggur samantektarskýrsla um vitjunina þar sem fram kemur að viðtalið hafi farið fram að ósk Kristjáns Viðars. Þess var ekki getið að gætt hafi verið ákvæða um réttarstöðu Kristjáns Viðars. Bókað var að Kristján Viðar hafi sagst mikið hafa hugsað um Guðmundar- og Geirfinnsmálið. Kvaðst hann nú minnst þess að í ágúst 1974 hafi Sævar komið heim til sín að Grettisgötu 82. Hafi

³³⁰ Bls. 1120.

³³¹ Bls. 1121.

³³² Bls. 1122.

Sævar sagt honum að koma með sér í þurrkherbergið í kjallara hússins. Þar hafi staðið tveir pokar úr efni eins og notað væri í sjóstakka. Kvaðst Kristján Viðar hafa spurt Sævar hvort þýfi væri í pokunum en þá hafi Sævar svarað orðrétt: „Það er maður í pokunum.“ Kvaðst Kristján Viðar hafa sagt Sævari að hann yrði að koma þessu út úr húsinu hið fyrsta. Hafi Sævar þá sagt honum að hringja í Albert Klahn. Kvaðst Kristján hafa hringt en til svara hafi verið [JIG] vinkona Alberts og hjá henni stödd [HeG]. Hafi Albert komið í símann og sagst koma þá þegar. Þegar Albert hafi komið á staðinn hafi Tryggvi Rúnar þegar verið kominn. Kvaðst Kristján Viðar ekki gera sér grein fyrir hvort þeir hafi komið saman. Taldi Kristján Viðar fyrir víst að pokarnir hafi verið tengdir Tryggva Rúnari því Sævar hafi lýst því yfir að það sem í þeim væri hafi verið verk Tryggva. Bókað var í skýrsluna að aðspurður hafi Kristján Viðar ekki vitað hvernig Sævar hafi komist óséður með pokana í kjallara hússins. Sagði hann læsingu á bakdyr hússins hafa verið í ólagi og Sævar vitað að nóg væri að ýta þéttingsfast á hurðina svo hún opnaðist.³³³ Greindi Kristján Viðar frá því að á meðan þeir hafi beðið eftir Alberti Klahn hafi Sævar sagt honum að sækja hníf sem Kristján kvaðst hafa sótt í herbergið sitt. Hafi Sævar opnað annan pokann og sett hnífinn ofan á það sem í honum hafi verið og lokað síðan pokanum. Þegar Albert hafi komið hafi þeir Sævar og Tryggvi tekið pokana og farið með þá í gula Toyota bifreið í eigu föður Alberts. Hafi Tryggvi Rúnar látið sem honum hafi verið fullkunnugt um tilkomu pokanna. Sagði Kristján Viðar þá alla hafa farið með pokana suður í Hafnarfjarðarhraun eftir fyrirsögn Sævars. Kvaðst hann ekki vita nákvæmlega hvert hafi verið farið, en ekið var suður fyrir álverið í Straumsvík og beygt þar til vinstri út af veginum og einhvern spöl eftir malarvegi. Þegar bifreiðin hafi verið stöðvuð hafi hann og Albert beðið í bifreiðinni en Sævar og Tryggvi farið með pokana út í hraunið og falið þá þar. Kvaðst Kristján Viðar ekki hafa neitt annað fyrir sér en orð Sævars um innihald pokanna, en sagðist sjálfur hafa verið í slæmu ástandi vegna langvarandi áfengis- og lyfjaneyslu. Af þeirri ástæðu væru allir atburðir líkt og í móðu fyrir sér. Myndi hann þó greinilega eftir að hafa verið sannfærður um að Sævar segði satt um innihaldið. Kvaðst Kristján Viðar vilja benda á að Sigurbjörn Eiríksson og [GrB] hefðu haft aðgang að íbúð að Grettisgötu 78 og að greiður aðgangur væri á milli bakdyra húsanna. Þetta væri hins vegar aðeins hugarfóstur sitt og hann hefði ekkert fyrir sér í því að pokarnir væru þaðan komnir.³³⁴

197. Í fangelsisdagbókina þennan dag var bókað klukkan 16:00 að Gunnar forstöðumaður og Hlynur Þór fangavörður hafi farið með Erlu suður í hraun til leitar. Bókað var að þau hafi komið til baka klukkan 18:15. Rannsóknargögn um leitarferðina liggja ekki fyrir.
198. Mánudaginn 30. ágúst var í dagbók fangelsisins við Síðumúla bókað um komu Péturs Eggerz, Karls Schütz, Jónasar Bjarnasonar og doktors Kissling klukkan 11:25. Bókað var að doktor Kissling hafi breitt úr tækjum sínum, smásjá og fleiru, á varðstofuskrifborðið. Var Sævar færður til þeirra og tekin af honum rithandarsýnishorn og fleira. Var Sævar færður aftur á klefa sinn klukkan 11:40 og Kristján Viðar færður fram til fjórmeninganna, eins og það var orðað. Bókað var að

³³³ Bls. 1138.

³³⁴ Bls. 1139.

Kristján Viðar hafi verið settur á klefa sinn klukkan 12:10 og fjórmenningsarnir farið. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um þessa aðgerð.

199. Föstudaginn 3. september 1976 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Tryggvi Rúnar hafi verið færður fyrir Sigurbjörn Víði klukkan 13:23 og aftur á klefa sinn klukkan 13:35.³³⁵ Rannsóknargögn um viðtalið liggja ekki fyrir. Bókað var klukkan 14:25 að Guðsteinn læknir hafi komið og talað við Kristján Viðar og Tryggva Rúnar, meðal annarra til klukkan 15:30. Klukkan 16:20 var bókað að Sigurbjörn Víðir hafi komið og sótt bréf frá Tryggva Rúnari og farið strax aftur.³³⁶
200. Sunnudaginn 5. september 1976 var bókað í fangelsisdagbókina klukkan 13:55 að Gísli Guðjónsson, sálfræðingur, hafi komið. Klukkan 14:20 var orðrétt bókað: „Sævar Ciesielski færður fram til dýptarmælingar með leyfi viðkomandi aðila.“ Var Sævar færður á klefa sinn klukkan 16:15. Fimmtán mínútum síðar var bókað að Gísli Guðjónsson, sálfræðingur, hafi farið með alla mæla slæma á taugum, eins og það var orðað í færslunni.
201. Með bréfi dagsettu 6. september 1976 ritaði Finnur Torfi Stefánsson héraðsdómslögmaður dómsmálaráðuneytinu bréf fyrir hönd skjólstæðings síns [GK] sem sat í gæsluvarðhaldi í Síðumúlafangelsinu. Í bréfinu kom fram að strax í upphafi gæsluvarðhalds hefði skjólstæðingurinn óskað eftir reglum fangelsisins til að fara eftir en verið tjáð að þær væru engar en starfsmenn þess sett sér húsreglur. Til orðahnippinga hafi svo komið milli hans og fangavarða 24. ágúst 1976, sem hafi endað á þann máta að hann var járnaður í bak og fyrir og svo þjarnað að honum þannig að hann hafi hljóðað. Fangaverðir hafi ekki látið af þeim verkum fyrr en fangar í aðliggjandi klefum hafi mótmælt þar sem þeir gætu ekki sofið fyrir sársaukaöpum hans. Meðal annars af þessari ástæðu krafðist lögmaðurinn þess að ráðuneytið myndi sjá til þess að aðbúnaður hans yrði bættur og rannsókn látin fara fram og þeim refsað sem ábyrgð bæru.³³⁷
202. Þriðjudaginn 7. september 1976 var dómþing sett í sakadómi Reykjavíkur þennan dag og tekið fyrir rannsókn vegna hvarfs Guðmundar. Bókað var að dómari hafi lagt fram niðurstöður geðrannsóknar á Kristjáni Viðari og Tryggva Rúnari auk annarra skjala. Jón Oddsson, réttargæslumaður Sævars, var bókaður mættur.³³⁸ Var kveðinn upp úrskurður á dómþinginu þar sem fram kom að rannsókn málsins væri ekki lokið. Enn væri óljóst hvort Guðmundur hafi látið lífið vegna átaka eða hvort hann hafi verið stunginn með hnífi. Þá sagði að dóminum hafi borist niðurstöður geðrannsóknar á Kristjáni Viðari og Tryggva Rúnari, en geðrannsókn á Sævari væri enn ólokið.³³⁹ Var Sævar úrskurðaður í áframhaldandi 90 daga gæsluvarðhald. Bókað var að Sævar hafi komið fyrir dóminn klukkan 13:50 og úrskurðarorðið hafi verið lesið í heyranda

³³⁵ Dagbók nr. 5, bls. 56b.

³³⁶ Dagbók nr. 5, bls. 57.

³³⁷ Bls. 1173_A.

³³⁸ Bls. 278.

³³⁹ Bls. 279.

- hljóði. Loks var bókað um að Sævar myndi hafa samráð við réttargæslumann sinn um kæru á úrskurðinum til Hæstaréttar. Vék Sævar frá klukkan 14:00.³⁴⁰
203. Fimmtudaginn 9. september 1976 var bókað í fangelsisdagbókina að klukkan 20:15 hafi [ÁI] hafi verið tekinn fram til tals við Gísli Guðjónsson, rannsóknarlögreglumann. Lauk viðtalinu klukkan 22:40. Bókað var að Gísli Guðjónsson hafi farið inn á klefa til Sævars. Klukkan 23:00 var bókað að Gísli Guðjónsson hafi farið.³⁴¹ Rannsóknargögn um vitjunina liggja ekki fyrir.
204. Miðvikudaginn 15. september 1976 birtist frétt á baksíðu Dagblaðsins um að einn banamanna Guðmundar væri í opinni gæslu á Litla-Hrauni. Fram kom að Tryggvi Rúnar væri búinn að vera í um tvo mánuði á Litla-Hrauni þar sem hann hafi notið allra sömu fríðinda og frelsis, eins og það var orðað, og aðrir fangar sem þar væru í afplánun. Í fréttinni sagði að þáttur Tryggva Rúnars væri að fullu rannsakaður en þó hafi hann nokkrum sinnum verið fluttur til Reykjavíkur til yfirheyrslu hjá Karli Schütz og Erni Höskuldssyni. Fram kom að Sævar og Kristján Viðar væru enn í öryggisgæslu í Reykjavík, enda ættu þeir einnig hlut að hvarfi Geirfinns Einarssonar.³⁴²
205. Fimmtudaginn 16. september 1976 var birt frétt á forsíðu Tímans um að einn banamanna Guðmundar Einarssonar hafi verið á Litla-Hrauni en væri nú kominn í einangrun á ný. Haft var eftir Erni að ákveðið hafi verið að flytja umræddan fanga yfir á Litla-Hraun til að léttu af honum einangruninni, án þess þó að sleppa honum alveg. Hafi hann verið þar í stuttan tíma en væri aftur kominn í einangrun í Reykjavík. Í fréttinni kom fram að á Litla-Hrauni gæti hann fengið að hringja og taka á móti gestum. Kvað Örn það alls ekki einsdæmi að gæsluvarðhaldsfangar væru fluttir yfir á Litla-Hraun.³⁴³
206. Föstudaginn 17. september 1976 var dómþing sett í sakadómi Reykjavíkur og tekið fyrir rannsókn vegna hvarfs Guðmundar. Bókað var að dómari hafi lagt fram tvær skýrslur. Bókaður var mættur Páll Arnór Pálsson, réttargæslumaður Kristjáns Viðars. Þá kom Kristján Viðar fyrir dóminn klukkan 17:30. Var Kristjáni Viðari bent á misræmi í framburðarskýrslum hans á dóm skjali númer sjö og átta. Kvaðst Kristján Viðar ekki vita hvar hnífur hans væri nú niðurkominn. Þá kvaðst hann hafa sagst hafa notað hnífinn á Guðmund vegna þess að sér hafi þá fundist það. Bókað var að Kristján Viðar minnti að hann hafi tekið hnífinn af Sævari í Kópavogi umrætt sinn og verið með hann á Hamarsbraut 11.³⁴⁴ Kveðinn var upp úrskurður í þinghaldinu þar sem fram kom að geðrannsókn yfir Sævari væri enn ólokið. Var Kristján Viðar úrskurðaður í áframhaldandi 90 daga gæsluvarðhald.³⁴⁵ Bókað var í þingbók að Kristján Viðar vildi ekki kæra úrskurðinn til Hæstaréttar. Vék hann frá klukkan 18:00.³⁴⁶

³⁴⁰ Bls. 280.

³⁴¹ Dagbók nr. 5, bls. 63.

³⁴² Bls. 1192.

³⁴³ Bls. 1198.

³⁴⁴ Bls. 281.

³⁴⁵ Bls. 282.

³⁴⁶ Bls. 283.

207. Klukkan 18:05 var bókað í fangelsisdagbókina að Kristján Viðar hafi verið færður á klefa sinn. Bókað var klukkan 18:08 að Tryggvi Rúnar hafi verið færður fyrir Örn og Sigurbjörn Víði en á sama tíma hafi Páll Arnór, réttargæslumaður Kristjáns Viðars, farið.³⁴⁷ Bókað var í þingbók sakadóms að Tryggvi Rúnar hafi komið fyrir dóminn klukkan 18:07. Kvaðst hann ekki muna eftir að Kristján Viðar hafi verið með hníf á Hamarsbraut 11 umrætt sinn. Sagðist hann ekki muna frekar hvert þeir félagar hafi farið með lík Guðmundar. Bókað var að Tryggvi Rúnar hafi þó sagst muna eftir að hafa séð fjárborg og hafi það getað verið umrætt sinn en gæti líka verið í annað sinn eða annars staðar.³⁴⁸ Var Tryggvi Rúnar úrskurðaður í áframhaldandi 90 daga gæsluvarðhald. Bókað var að hann vildi ekki kæra úrskurðinn til Hæstaréttar. Vék Tryggvi Rúnar frá klukkan 18:21.³⁴⁹ Bókað var í fangelsisdagbókina að Tryggvi Rúnar hafi verið færður á klefa sinn klukkan 18:25. Klukkan 19:35 var bókað að Sigurbjörn Víðir hafi farið með dót sem Erla hafi átt eftir í Síðumúlafangelsinu.³⁵⁰
208. Fyrir liggur skýrsla, dagsett 19. september 1976 en ótímasett og óundirrituð, um viðtal við Kristján Viðar. Bókað var í upphafi skýrslunnar að viðtalið hafi farið fram að beiðni hans sjálfs. Kvaðst hann hafa hugsað mikið um atburðinn að Hamarsbraut 11 þegar Guðmundur hafi beðið bana. Vísaði hann til þess sem hann hafi áður borið um hvernig hann og Tryggvi Rúnar hafi hitt Guðmund. Greindi Kristján Viðar frá því að eftir því sem hann myndi best þá hafi átökin byrjað út frá því að Sævar hafi stolið veski Guðmundar en við það hafi Guðmundur ráðist á Sævar og Tryggvi Rúnar gengið á milli þeirra. Hafi Sævar flúið Guðmund og beðið hann og Tryggva um að koma Guðmundi út. Kvaðst Kristján Viðar hafa beðið Guðmund um að fara í góðu, en hann hafi brugðist hinn versti við. Hafi Guðmundur þá tekið Kristján Viðar hálstaki aftan frá og hert að. Kvaðst Kristján Viðar hafa beðið Guðmund um að sleppa sér, en hann hafi þá hert fastar svo hann hafi ekki náð andanum. Sagði Kristján Viðar að allar tilraunir hans til að losa sig hafi reynst árangurslausar en Guðmundur hafi haldið honum föstum og sveigt hann aftur á bak. Lýsti Kristján Viðar því hvernig hann hafi verið hættur að heyra, orðið máttlaus og fundið að hann væri við það að missa meðvitund. Hafi þá gripið hann óstjórnleg hræðsla. Kvaðst Kristján þá hafa með hægri hendi dregið upp hníf úr slíðri sem var áfast beltinu hans og rekið hann aftur fyrir sig. Hafi hann fundið hvernig hnífurinn hafi lent í Guðmundi. Við það hafi Guðmundur rekið upp hljóð og losað hálstakið. Þegar á þessu hafi staðið hafi þeir verið við norðurvegg stofunnar. Kvaðst Kristján Viðar hafa stokkið yfir í herbergið. Hafi Guðmundur stokkið á eftir honum og náð taki á tölu á frakka sem Kristján Viðar hafi verið í en við það hafi hann fallið á gólfið. Hafi talan slitnað af frakkanum og Guðmundur haldið henni í krepptum hnefanum. Kvaðst Kristján Viðar hafa áttað sig á því hvað hafi gerst og sagðist hafa hnigið niður í stól í mikilli geðshræringu. Hafi Guðmundur legið hreyfingarlaus á gólfinu. Skyrta hans hafi verið blóðug ofan við beltisstað og kvaðst Kristján Viðar hafa fundið óþef líkt og saurlykt sem þó hafi verið

³⁴⁷ Dagbók nr. 5, bls. 69b.

³⁴⁸ Bls. 283.

³⁴⁹ Bls. 285.

³⁵⁰ Dagbók nr. 5, bls. 69b.

sterkari og römm.³⁵¹ Einnig hafi hann heyrt hljóð koma frá Guðmundi sem Kristján Viðar hafi sagt mjög erfitt að lýsa. Hafi það verið einna líkast garnagauli eða prumphljóði og minnt hann á þegar loftbólur kæmu upp úr vatni, en þó hafi það verið hærra og öðruvísi. Í því hafi Tryggvi Rúnar komið inn í stofuna. Kvaðst Kristján Viðar þá hafa farið að leita að Sævari og meðal annars farið út á tröppur til að gá að honum. Sagðist hann hafa fundið Sævar læstan inni á salerni og sagt honum að koma fram og sjá hvað hafi gerst. Hafi þeir farið inn í stofu þar sem Tryggvi Rúnar hafi staðið upp við skrifborð og starað á Guðmund. Kvaðst Kristján hafa spurt hvort ekki væri best að hringja á lögregluna og hafi Tryggvi Rúnar þá jánkað því en Sævar engu svarað. Hafi óþefurinn verið orðinn svo sterkur að þeir hafi ákveðið að bera Guðmund inn í geymsluherbergið. Hafi þeir komið Guðmundi fyrir í sitjandi stellingu í einu horni geymslunnar. Greindi Kristján Viðar frá því að þar hafi þeir skilið Guðmund eftir á meðan þeir hafi farið út úr íbúðinni vegna ólyktarinnar. Hafi þeir fallið frá því að hringja í lögregluna. Hafi Tryggvi Rúnar stungið upp á því að lík Guðmundar yrði skilið eftir á nærliggjandi húströppum. Kvaðst Kristján Viðar hafa lagt til að flytja líkið í Hellisgerði en Sævar talið það of mikla áhættu. Minnti Kristján Viðar að þeir hafi farið með leigubifreið að nætursölu B.S.H. við Reykjavíkurveg og nokkru síðar með sömu bifreið til baka. Hafi þeir þá farið beint inn í geymsluherbergið og tekið til við að búa um Guðmund í ljósu rúmlaki eða voð. Kristján Viðar kvaðst muna að þeir hafi þurft að kreppa Guðmund saman svo hægt væri að koma voðinni utan um hann og hafi Kristján þá heyrt braka í bakinu á Guðmundi. Meðan á þessu stóð hafi þeir heyrt umgang frammi og hafi Sævar þá sagt Erlu hafa komið heim í millitíðinni.³⁵² Hafi Sævar sagt Kristjáni að ræða við hana og kvaðst hann hafa sagt Erlu hvað hafi gerst og hún hlustað þegjandi á. Kvaðst Kristján Viðar hafa sagt við hana að hann skyldi hringja á lögregluna ef hún það vildi. Hafi hún sagst ekki skipta sér af þessu og farið inn í svefnherbergi. Þá kvaðst Kristján Viðar hafa heyrt í bifreið Alberts Klahn og áttað sig á því að Sævar hafi hringt í hann áður en þeir hafi farið út, en ekki hafi liðið langur tími frá því þeir hafi komið til baka og þar til Albert hafi komið á bifreiðinni. Greindi Kristján Viðar frá því að Sævar hafi farið út að ræða við Albert og komið svo til baka og sagt að allt væri í lagi. Kvaðst Kristján þá hafa rætt við Albert og spurt hvort hann vissi hvað hann væri að fara út í og hafi Albert játað því. Síðan hafi hann aðstoðað Sævar og Tryggva Rúnar við að ganga frá líkinu. Hafi Sævar rétt honum veski Guðmundar. Kvaðst Kristján Viðar vera sannfærður um að Sævar hafi verið að leita í veskinu þegar hann hafi læst sig inni á salerninu fyrr um kvöldið. Einnig kvaðst Kristján Viðar vera viss um að Sævar hafi verið búinn að gera Guðmundi eitthvað áður en átök hans og Guðmundar hafi hafist. Þegar líkið hafi verið komið í voðina hafi þeir borið það saman út í Volkswagen bifreið Alberts. Hafi þeir lagt líkið á gólfið milli sætanna og Sævar sest fram í en hann og Tryggvi Rúnar hafi sest aftur í. Þegar þeir hafi verið lagðir af stað hafi Kristján Viðar munað að sér hafi ekki tekist að losa tak Guðmundar á tölunni og því nefnt þetta við Tryggva Rúnar sem hafi ætlað að sjá hvað hægt væri að gera þegar þeir myndu stöðva bifreiðina. Hafi Albert ekið eftir leiðsögn

³⁵¹ Bls. 1200.

³⁵² Bls. 1201.

Sævars og kvaðst Kristján Viðar vera viss um að þeir hafi ekið eftir Keflavíkurvegnum. Mundi hann eftir því að þeir hafi verið komnir út á Álfanes og þá hafi hann sagt að þeir skyldu ekki haga sér eins og fífl því forsetinn byggi þar og því skyldu þeir fara eitthvað annað. Hafi þá verið ekið til baka. Mundi Kristján Viðar að ekið hafi verið Sædýrasafnsafleggjarann en þar hafi þeir líka snúið við og ekið suður Keflavíkurveg. Kvaðst hann nokkuð viss um að ekið hafi verið suður fyrir álverið í Straumsvík því hann hafi séð sjávarpollana sem væru rétt sunnan við álverið á leiðinni til baka. Kristján Viðar kvaðst ekki geta sagt nánar hvar þeir hafi lagt Guðmund, en hann Tryggvi og Sævar hafi farið með hann út í hraunið á meðan Albert hafi beðið í bifreiðinni.³⁵³ Lýsti Kristján Viðar því hvar þeir hafi sett Guðmund í mannhæðardjúpa gjótu og lagt yfir líkama hans stóra steinhellu og síðan minni steina yfir höfuðið. Minnti hann að Tryggvi Rúnar hafi losað töluna úr hendi Guðmundar og rétt honum hana. Þá kvaðst Kristján Viðar minna að Albert hafi ekið Sævari að Hamarsbraut 11 að þessu loknu en þeir beðið í bifreiðinni á meðan. Hafi Sævar komið aftur inn í bifreiðina og þeir ekið inn í Reykjavík. Sagði Kristján Viðar að Tryggvi Rúnar hafi komið með sér heim að Grettisgötu 82, en Sævar farið áfram með Alberti. Í niðurlagi skýrslunnar lýsti Kristján Viðar því yfir að þetta væri atburðarásin eins og hann myndi hana best þó svo að sumt af því sem hafi gerst væri eins og þokukennt fyrir hugskotssjónum hans. Kvaðst hann vonast til þess að geta lagað það sem hann hafi hugsanlega rangminnt og bætt í eyðurnar eftir því sem minni hans skýrðist.³⁵⁴

209. Meðal rannsóknargagna liggur fyrir önnur skýrsla um viðtal við Kristján Viðar þennan sama dag, 19. september 1976. Skýrslan er ótímasett og óundirrituð. Bókað var að viðtalið hafi farið fram að ósk Kristjáns. Greindi Kristján Viðar frá því að í ágúst 1974 hafi Tryggvi Rúnar komið til sín á Grettisgötu 82 ásamt manni sem hann gæti ekki komið fyrir sig hver hafi verið. Kvaðst Kristján Viðar muna að Sævar hafi verið þarna líka. Maðurinn hafi verið milli fertugs og fimmtugs, dökkhærður og stuttklipptur með frekar þykkt hár. Fannst honum eins og maðurinn hafi verið farinn að grána í vöngum. Hann hafi verið meðalmaður á hæð, frekar grannvaxinn og með lítið höfuð. Sagði Kristján Viðar lýsinguna á mannum vera eins og hann minnti helst. Hafi þeir setið að drykkju fram eftir nóttu en þá hafi maðurinn fengið höfuðhögg af hans völdum. Kvaðst Kristján Viðar vilja taka það fram að um slys hafi verið að ræða og engin átök hafi átt sér stað. Kristján kvaðst hafa verið að handleika járntein sem hann hafi tekið af skúrbyggingu í garðinum að Grettisgötu. Hafi Kristján verið að vingsa honum og þá hafi hann rekist óvart í höfuð mannsins. Kvaðst Kristján Viðar halda að maðurinn hafi farið út úr íbúðinni vegna þessa og Tryggvi Rúnar með honum. Taldi Kristján Viðar að Sævar hafi einnig farið með þeim. Kvaðst Kristján Viðar ekkert hafa munað fyrr en um morguninn þegar Sævar hafi skyndilega komið inn í herbergið hans og bað hann um að fylgja sér niður í kjallara. Hafi Kristján Viðar verið klæddur og eitthvað undir áhrifum áfengis.³⁵⁵ Þegar þeir hafi komið niður hafi Kristján séð tvo poka standa við þurrkherbergið sem hafi verið appelsínugulir á litinn og úr svipuðu efni og notað væri í

³⁵³ Bls. 1202.

³⁵⁴ Bls. 1203.

³⁵⁵ Bls. 1204.

sjóklæðnað. Hnýtt var fyrir pokana með hvítum reimum. Kristján Viðar sagði pokana hafa verið úttroðna, um 30 sentimetrar að þvermáli og 50 til 60 sentimetrar á hæð. Kvaðst hann hafa spurt Sævar hvað þetta væri og þá hafi hann svarað orðrétt: „Það er maður í þessum pokum og þeir eru splunkunýir, keyptir í Ellingsen.“ Kristján Viðar sagðist hafa haldið að Sævar væri að gera að gamni sínu en sagt að ef hann meinti það sem hann hafi sagt þá skyldi hann koma þessu út úr húsinu með hraði. Hafi Sævar þá reiðst og sagt Tryggva Rúnar hafa sagt að maðurinn hafi dáið af völdum höggisins sem Kristján hafi veitt honum. Hafi maðurinn skyndilega dottið niður eftir að hann og Tryggvi Rúnar hafi farið út úr íbúðinni og nú væri búið að koma honum fyrir í pokunum. Þegar Sævar hafi gert sig líklegan til að fara hafi Kristján Viðar stoppað hann þar sem hann hafi ekki vitað annað en að þetta væri rétt hjá honum. Kvaðst Kristján ekki hafa munað greinilega atburðina kvöldið áður. Hafi Sævar þá farið að tala um Guðmundarmálið og að Kristján hafi stungið Guðmund til bana á heimili Sævars. Hafi Sævar þá sagt að nú væri best að losa sig við hnífinn og sagt Kristjáni Viðari að sækja hann. Kvaðst Kristján hafa rétt Sævari hnífinn sem hafi sett hann í slíðrinu ofan í annan pokann. Að fyrirmælum Sævars hafi Kristján Viðar hringt í Albert Klahn og beðið hann um að koma að Grettisgötu 82. Um það leyti hafi Tryggvi Rúnar komið og hafi hann og Sævar borið pokana út í bifreið Alberts sem hafi verið gul Toyota. Hafi Albert ekið þeim þremur og pokunum út í Hafnarfjarðarhraun þar sem Sævar og Tryggvi Rúnar hafi borið pokana út í hraunið. Kvaðst Kristján Viðar ekki vita hvar lík þetta hafi verið hlutað í sundur og sett í pokana. Hafi hann aðeins haft orð Sævars fyrir því að lík hafi verið í pokunum. Sagði hann engin ummerki um slíkan verknað í kjallaranum heima hjá sér, en þó vildi hann ekki fullyrða um það.³⁵⁶ Þá kvaðst Kristján Viðar vilja benda á að umræddur járnteinn væri geymdur í skáp undir vaski í íbúðinni síðast þegar hann hafi vitað.³⁵⁷

210. Mánudaginn 20. september 1976 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Haraldur og Grétar Sæmundsson, rannsóknarlögreglumenn, hafi sótt Kristján Viðar klukkan 12:40. Bókað var að þeir hafi komið til baka klukkan 13:35, en engin rannsóknargögn liggja fyrir um ferðina. Bókað var klukkan 13:50 að Rúnar Sigurðsson, rannsóknarlögreglumaður, hafi tekið Sævar til tals í horninu.³⁵⁸ Í skýrslu um yfirheyrsluna, dagsett sama dag, kemur fram að tilefnið hafi verið hvort Sævar myndi hvoru megin Guðmundur hafi verið settur inn í bifreiðina þegar hann hafi verið fluttur frá Hamarsbraut 11. Kvaðst Sævar telja að Albert hafi ekið bifreiðinni að húsinu þannig að framendinn hafi snúið niður, eins og það var orðað í skýrslunni. Ályktaði Sævar því að Guðmundur hafi verið settur inn í bifreiðina vinstra megin. Tók hann fram að Albert hafi komið inn í forstofuna. Var yfirheyrslunni lokið klukkan 19:00.³⁵⁹ Á sama tíma var bókað í fangelsisdagbókina að Sævar hafi verið færður á klefa sinn. Bókað var klukkan 20:50 að Kristján Viðar hafi verið færður fyrir Harald og Pál Arnór Pálsson, réttargæslumann. Klukkan 21:10 var bókað í fangelsisdagbókina

³⁵⁶ Bls. 1205.

³⁵⁷ Bls. 1206.

³⁵⁸ Dagbók nr. 5, bls. 71b.

³⁵⁹ Bls. 1209.

að rabbi Rúnars og Sævars hafi lokið, eins og það var bókað. Ekki liggur fyrir hvenær samtal þeirra hófst. Þá liggja ekki fyrir rannsóknargögn um samtalið.

211. Fyrir liggur skýrsla um yfirheyrslu yfir Kristjáni Viðari, dagsett sama dag klukkan 22:15, en þá var liðin ein klukkustund og 25 mínútur frá því Kristján Viðar var tekinn til yfirheyrslu hjá Haraldi. Rannsóknargögn um upphaf yfirheyrslunnar liggja ekki fyrir. Bókað var að skýrsla um viðtal við hann, dagsett 19. september 1976, þar sem hann bar um atburðina að Hamarsbraut 11, hafi verið lesin fyrir hann. Bókað var eftir Kristjáni Viðari að hann teldi skýrsluna að öllu leyti rétta en vildi þó bæta því við að Guðmundur hafi sagt sér að Sævar hafi tekið veski hans. Hafi hann því leitað að Sævari áður en átökin hafi hafist og einnig eftir þau. Þá kvaðst hann ekki vilja fullyrða að þeir hafi ekið út á Álftanes, en sagðist minnst þess að hafa sagt þessi orð um forsetann og bústað hans. Aðspurður kvaðst Kristján Viðar muna það greinilega að lík Guðmundar hafi verið sett inn í bifreiðina um hurðina hægra megin og tekið út sömu leið. Í lok skýrslunnar var bókað eftir Kristjáni Viðari að hann hafi ekki vísitandi þagað yfir atburðarásinni heldur hafi þetta rifjast upp fyrir honum smám saman. Bókað var að yfirheyrslunni hafi lokið klukkan 23:00 Var þess getið í skýrslunni að Páll Arnór Pálsson, réttargæslumaður Kristjáns Viðars, hafi verið viðstaddur yfirheyrsluna, en hann ritaði ekki undir hana.³⁶⁰ Í fangelsisdagbók þennan dag var bókað að Kristján Viðar hafi verið færður á klefa sinn klukkan 01:10 að lokinni yfirheyrslu.³⁶¹ Fyrir liggur skýrsla um yfirheyrslu yfir Kristjáni Viðari dagsett sama dag, klukkan 00:20. Bókað var að Kristjáni væri kunnugt um tilefnið. Var þess getið að skýrsla um viðtal við hann dagsett 19. september 1976, þar sem hann hafi borið um að hafa slegið í höfuð manns með járnteini, hafi verið lesin fyrir hann. Kvað Kristján Viðar skýrsluna vera rétta að öllu leyti. Vildi hann þó bæta því við að þegar Tryggvi Rúnar hafi komið á staðinn virtist Kristjáni sem hann vissi allt um tilveru og innihald pokanna tveggja. Kvaðst Kristján Viðar vilja taka það fram að Sævar og Tryggvi Rúnar hafi ekki þáð boð hans um hjálp við að bera pokana út í hraunið og fannst honum sem þeir kærðu sig ekki um nærveru hans. Af endurriti skýrslutökunnar verður ekki ráðið hvenær skýrslutökunni lauk en samkvæmt bókun í fangelsisdagbók var Kristján Viðar færður á klefa sinn klukkan 01:10.
212. Fyrir liggur skýrsla, dagsett þennan dag 20. september 1976, um leit að líki Guðmundar sem fram hafi farið 18. sama mánaðar. Í skýrslunni kom fram að 25 lögreglumenn hafi farið til leitarinnar og var leitarsvæðinu lýst nákvæmlega. Fram kom að fundist hafi hvítur taubútur með hnappagati og vasaklútur sem lögregla hafi haldlagt.³⁶² Þá liggur fyrir skýrsla Eggerts dagsett sama dag þess efnis að á tímabilinu 6. febrúar til og með 18. september 1976 hafi verið farnar að minnsta kosti 28 ferðir í Hafnarfjarðarhraun til leitar að líki Guðmundar. Fram kom að í það minnsta 11 ferðum hafi Erla, Sævar, Tryggvi Rúnar, Albert eða Kristján Viðar verið með í för. Þrátt fyrir það hafi leit að líkamsleifum engan árangur borið.³⁶³

³⁶⁰ Bls. 1207–1208.

³⁶¹ Dagbók nr. 5, bls. 72.

³⁶² Bls. 1210–1211.

³⁶³ Bls. 1212.

213. Meðal rannsóknargagna er skýrsla Sigurbjörns Víðis dagsett sama dag, um viðtal við foreldra Guðmundar Einarssonar. Bókað var að Sigurbjörn Víðir hafi sýnt þeim jakka og vasaklút sem fundist hafi í Kapelluhrauni 18. september 1976. Sögðust hjónin fullviss um að jakkinn væri ekki sá sem Guðmundur hafi verið í og vissu ekki til þess að Guðmundur hafi átt eins vasaklút og fundist hafi.³⁶⁴
214. Karl Schütz ritaði svokallaðar vikuskýrslur til Ólafs Jóhannessonar, dómsmálaráðherra, til að halda honum upplýstum um framgang starfa rannsóknarnefndar Reykjavíkur. Fyrsta vikuskýrslan var dagsett þennan dag en þar kom fram að 18. september 1976 milli klukkan 09:00 og 16:00 hafi skipulögð leit farið fram í hrauninu í Hafnarfirði eftir lýsingum vitna og sakborninga. Bókað var að lík eða líkamshlutar hafi ekki fundist. Við leit á svæði vestan álversins í Straumsvík hafi þó fundist rifinn karlmannsjakki, hluti af rifinni skyrtu og ljóst efni, ef til vill rúmlak eða koddaver.³⁶⁵ Bókað var að jakkinn og rifrildið af skyrtunni yrði borið undir foreldra Guðmundar. Var þess getið að Erla og sumir gerendanna, eins og það var orðað, hafi verið samhljóða í framburði sínum um að líkið af Guðmundi hafi verið lagt í ljóst lak eða svipað efni. Af þeim sökum yrði efnið sem fannst við leitina borið undir móður Erlu til samanburðar við það sem notað hafi verið til innpökkunar á líki Guðmundar. Bókað var að ef nauðsyn krefði yrði óskað eftir tæknirannsókn á lakinu hjá Bundeskriminalamt í Wiesbaden. Þá var þess getið að fundist hafi við leitina leifar af beinagrindum af sauðfé og hesti. Þá kom fram í skýrslunni að frakki Kristjáns Viðars væri til blóðrannsóknar í Wiesbaden. Framburður lægi fyrir um að Guðmundur hafi slitið hnapp af frakka Kristjáns Viðars. Hafi Kristján sagst hafa saumað hnappinn aftur á síðar. Í skýrslunni kom fram að þegar væri búið að óska eftir samanburðarrannsókn á tvinnapráðum sem notaðir hafi verið til að festa hnappana á frakkann. Í skýrslunni sagði einnig að greining á framburðum væri í vinnslu og við þá vinnu væri notast við Raumraffer-kerfi. Fram kom að greiningin yrði að líkindum send ríkissaksóknara á næstu dögum. Á sama tíma yrði ríkissaksóknara send skýrsla um eftirfarandi sýnileg sönnunargögn, í fyrsta lagi blóðflekki á frakkafaldi Kristjáns Viðars, í öðru lagi blóðkám á hliðarvegg í bifreiðinni sem lík Guðmundar var flutt í, í þriðja lagi blóðflekki á teppi á gangi í íbúð Sævars og í fjórða og síðasta lagi niðurstöður um greiningu á hári úr Guðmundi.³⁶⁶ Í sérstökum kafla í skýrslunni greindi Schütz frá stöðu rannsóknar Geirfinnsmálsins.³⁶⁷
215. Þriðjudaginn 21. september 1976 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Tryggvi Rúnar hafi verið færður til viðtals við Rúnar Sigurðsson, rannsóknarlögreglumann, klukkan 13:25. Bókað var klukkan 14:43 að Karl Schütz, Pétur Eggerz og Haraldur hafi farið með Kristján Viðar.³⁶⁸ Klukkan 14:45 var bókað í fangelsisdagbókina að Tryggvi Rúnar hafi verið færður á klefa sinn. Fyrir liggur skýrsla um yfirheyrsluna þar sem fram kom að tilefnið væri hvort hann myndi hvoru megin Guðmundur hafi verið settur inn í bifreiðina er lík hans var flutt út í

³⁶⁴ Bls. 1213.

³⁶⁵ Bls. 1214.

³⁶⁶ Bls. 1215.

³⁶⁷ Bls. 1216.

³⁶⁸ Dagbók nr. 5, bls. 72b.

Hafnarfjarðarhraun og hvoru megin hann hafi verið tekinn úr bifreiðinni. Haft var eftir Tryggva Rúnari að hann hafi reynt að gera sér grein fyrir þessari hlið málsins en gæti ekki munað þetta atriði. Kvaðst hann hvorki geta munað eftir bifreiðinni né Alberti Klahn eða flutningi á líki Guðmundar úr íbúðinni og ökuferðinni út í hraun.³⁶⁹

216. Í fangelsisdagbókina var bókað þennan dag að Sævar hafi verið færður fyrir Rúnar klukkan 15:20. Þá hafi verið komið til baka með Kristján Viðar klukkan 15:40. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um ferðir Kristjáns Viðars þennan dag. Klukkan 16:15 var bókað um komu Jónasar Bjarnasonar, rannsóknarlögreglumanns, með Albert Klahn í fangelsið. Var þess getið að þeir hafi farið í hornið ásamt Rúnari, eins og það var orðað. Fyrir liggur skýrsla um yfirheyrslu yfir Alberti Klahn, dagsett sama dag. Var tilefnið það hvort Albert myndi hvoru megin Guðmundur hafi verið settur inn í bifreiðina er hann hafi verið fluttur út í Hafnarfjarðarhraun og hvoru megin hann hafi verið tekinn út úr bifreiðinni. Bókað var eftir Alberti að hann minntist þess að hafa bakkað að húsinu og að Guðmundur hafi verið settur inn í bifreiðina hægra megin. Kvaðst Albert vilja geta þess að hann hafi ekki farið út úr bifreiðinni, en stýrið væri vinstra megin í bifreiðinni. Þá vildi hann geta þess að farið hafi verið með Guðmund út úr bifreiðinni hægra megin en hann hafi setið kyrr í bifreiðinni á meðan.³⁷⁰ Í sérstakri skýrslu rannsóknarnefndarinnar kom fram að eftir skýrslutökuna hafi Albert óskað eftir því við Rúnar Sigurðsson, rannsóknarlögreglumann, að fá að koma öðru hvoru og ræða málin ef það gæti orðið til þess að rifja frekar upp fyrir honum þannig að hann gæti gefið frekari skýringar við ýmsum hlutum sem ekki væru komnir á hreint.³⁷¹ Bókað var í dagbók Síðumúlafangelsisins að farið hafi verið með Albert Klahn klukkan 17:55. Fimm mínútum síðar var bókað að Kristján Viðar hafi verið færður fyrir Rúnar.³⁷² Fyrir liggur skýrsla um yfirheyrsluna, dagsett sama dag. Í upphafi var bókað að tilefni yfirheyrslunnar væri hvort Kristján myndi hvoru megin Guðmundur hafi verið settur inn í bifreiðina sem hann hafi verið fluttur í frá Hamarsbraut 11 og út í Hafnarfjarðarhraun og hvoru megin hann hafi verið tekinn út úr bifreiðinni. Kvaðst Kristján Viðar minnst þess að Guðmundur hafi verið settur inn í bifreiðina hægra megin og tekinn út úr bifreiðinni sömu megin þegar komið hafi verið út í Hafnarfjarðarhraun. Myndi hann að Sævar hafi farið fyrstur út úr bifreiðinni og beygt stólbakið fram svo þeir kæmust út, en Albert hafi setið vinstra megin í bifreiðinni þar sem stýrið hafi verið. Var yfirheyrslunni lokið klukkan 18:10.³⁷³
217. Þennan sama dag athugaði Jónas Bjarnason, rannsóknarlögreglumaður, aðstæður við sorphauga Hafnarfjarðar með tilliti til þess hvort þar gæti verið að finna lík Guðmundar eða lakið sem líkið var flutt í. Skýrsla liggur fyrir um athugunina þar sem fram kemur að rætt hafi verið við starfsmenn sorphauganna og verkstjóran á staðnum. Í samtali við þá hafi komið fram að sorpinu væri ýtt daglega með jarðýtu og rótað yfir það eins og við væri komist. Þá kæmi oft upp eldur í haugunum og þá brynni

³⁶⁹ Bls. 1218.

³⁷⁰ Bls. 1219.

³⁷¹ Bls. 1220.

³⁷² Dagbók nr. 5, bls. 72b.

³⁷³ Bls. 1221.

allt sem brunnið gæti. Hafi verkstjórinn talið það útilokað að leit á haugunum í þessum tilgangi gæti borið árangur.³⁷⁴

218. Sama dag, 21. september 1976, vitjaði Sigurbjörn Víðir Erlu í Hegningarhúsið og sýndi henni líndúk sem lögreglan hafi fundið í Kaphelluhrauni 18. september 1976. Fyrir liggur skýrsla um vitjunina þar sem bókað var að líndúkurinn gæti hafa verið úr sængurfatnaði eða skyrtu. Fram kom að hann hafi spurt Erlu hvort hún þekkti þennan líndúk eða kannaðist við hann. Bókað var að Erla hafi sagst ekkert kannast við líndúkinn og sagt að hann væri ekki úr hennar búskap.³⁷⁵
219. Fyrir liggur skýrsla, ódagsett en unnin af Karli Schütz, um hlutlæg sönnunargögn í Guðmundarmálinu. Var skýrslunni skipt upp í tvo kafla annars vegar með heitinu „Jákvæð spor“ og hins vegar „Neikvæð spor“. Fram kom undir kaflaheitinu „Jákvæð spor“ að við rannsókn á gólfteppi úr íbúðinni að Hamarsbraut 11 hafi, þrátt fyrir hversu langt liðið væri frá atburðinum, fundist dropi sem hafi óvefengjanlega verið mannsblóð. Vegna mikilla óhreininda í gólfteppinu hafi ekki reynst unnt að gera blóðflokkagreiningu á blóðdropanum. Var þess getið að sérstök vísindaleg greinargerð frá tæknideild Bundeskriminalamt í Wiesbaden yrði send síðar. Þá sagði að í skýrslunni að margir dropar af mannsblóði úr A-blóðflokki hafi fundist við fald á frakka Kristjáns Viðars. Var þess getið að sérstök vísindaleg greinargerð frá tæknideild Bundeskriminalamt í Wiesbaden yrði send síðar um það atriði. Fram kom að fólksbifreiðin sem Albert Klahn hafi flutt lík Guðmundar í hafi verið svört af gerðinni Volkswagen og fundist í Reykjavík. Hafi lögregla lagt hald á bifreiðina og allir hreyfanlegir hlutir innan úr bifreiðinni hafi verið sendir til Wiesbaden til tæknirannsóknar. Við þá rannsókn hafi fundist mikið af eggjahvítuefni úr manni í blóðstroki (d. Blut-Wischspur) á klæðningu innan á bílhurðinni. Ekki hafi reynst unnt að gera blóðflokkagreiningu, en sérstök vísindaleg greinargerð yrði send síðar.³⁷⁶ Þrátt fyrir ítrekaðar tilraunir hafi ekki tekist að komast yfir blóð úr Guðmundi til þess að gera samanburðarblóðgreiningu. Leitað hafi verið til allra hugsanlegra aðila, svo sem lækna, sjúkrahúsa, blóðbanka og fleira. Vegna þessa hafi tæknideild Bundeskriminalamt í Wiesbaden framkvæmt blóðflokkagreiningu úr höfuðhárum Guðmundar sem fengin hafi verið úr hárbursta sem hafi verið í hans eigu. Sú greining hafi sýnt fram á að Guðmundur hafi verið í blóðflokki A eða AB. Yrði greinargerð einnig send síðar um þetta atriði. Þá kom fram í skýrslunni að hnappur sem Guðmundur hafi rifið af frakka Kristjáns Viðars í átökum þeirra hafi samkvæmt framburði Kristjáns verið saumaður aftur á frakkann. Hafi þráðurinn og saumurinn sem hafi verið notaður við það verið sendur til rannsóknar Bundeskriminalamt í Wiesbaden og greinargerð um niðurstöðurnar yrði send síðar. Loks var bókað undir kaflanum „Jákvæð spor“ að framburður sakborninganna um lýsingu á Guðmundi þegar hann hafi verið særður og eftir að hann hafi látist hafi verið borinn undir, doktor Jónas Hallgrímsson, meinafræðing við Háskóla Íslands. Hafi hann sagt lýsingar þeirra læknisfræðilega réttar og hvorki getað fundið þær upp, lesið sér til um þær né komið

³⁷⁴ Bls. 1222.

³⁷⁵ Bls. 1223.

³⁷⁶ Bls. 1224.

sér saman um þær. Um þetta atriði var í skýrslunni vísað til athugasemdarskýrslu Schütz, dagsett sama dag. Auk þess var þess getið að meinafræðingurinn væri reiðubúinn að gera vísindalega greinargerð væri þess óskað. Undir kaflaheitinu „Neikvæð spor“ kom fram að leitin að líki Guðmundar hafi ekki enn borið árangur. Margar ferðir hafi verið farnar til leitar, þar á meðal tvær skipulagðar leitir þar sem 70 manns hafi tekið þátt. Í 17 skipti hafi rannsóknarlögreglumenn leitað og í 11 skipti hafi þeir leitað ásamt sakborningunum Sævari, Kristjáni, Tryggva, Albert og vitninu Erlu. Fram kom að rætt hafi verið við starfsmenn sorphreinsunar Hafnarfjarðar sem hafi talið það algjörlega vonlaust að finna búi af laki með mannsaur sem Erla hafi fundið í sorptunnu. Þá sagði að hnífurinn sem Kristján Viðar hafi sagst hafa sært Guðmund með alvarlegu sári hafi enn ekki fundist, en að hans sögn hafi hann verið falinn í sjópoka í Hafnarfjarðarhrauni í ágúst 1974. Loks kom fram að blóðrannsókn við Háskóla Íslands hafi leitt í ljós að enginn sakborninganna hafi blóð úr flokki A.³⁷⁷

220. Þá liggur fyrir svokölluð athugasemdaskýrsla Schütz, dagsett þennan dag 21. september 1976, sem var fylgiskjal með framangreindri skýrslu. Þar kom fram að áberandi mikið samræmi væri í framburði sakborninganna og Erlu um lýsingu á ástandi Guðmundar þegar hann hafi verið alvarlega særður og einnig eftir andlát hans. Hafi þau sagt vonda, beiska lykt hafa gosið upp, líkri saurlykt, auk þess sem myndast hafi brúnleitir vatnsblettur. Hafi Erla sagst hafa fundið búi af lakinu, sem lík Guðmundar hafi verið vafið í, með mannsaur í sorptunnu morguninn eftir. Í skýrslu Schütz voru teknar upp setningar úr framburði Kristjáns Viðars um lýsingu á ástandi Guðmundar eftir að hann hafi stungið hann; „skyrtan varð blóðug fyrir ofan beltið“, „vond beisk lykt eins og saurlykt gaus upp“, „Ég heyrði hljóð líkt og frá loftbólum, sem stíga upp í vatni, en hærra.“ Þá var dregið fram að Kristján Viðar hafi greint frá því í yfirheyrslu að Guðmundur hafi rifið hnappa af frakka Kristjáns og hafi hnappurinn enn verið í lófa hans þegar líkið hafi verið flutt í bifreiðinni. Hafi Tryggvi Rúnar tekið hnappinn úr lófa Guðmundar og fengið Kristjáni hann.³⁷⁸ Loks hafi Tryggvi Rúnar lýst því að Sævar hafi sparkað í Guðmund með skó á fætinum sem hafi legið á gólfinu og hitt hann rétt fyrir ofan eyrað. Úr munni Guðmundar hafi runnið blóð. Í skýrsluna var bókað að framangreindar lýsingar hafi verið bornar undir doktor Jónas Hallgrímsson, meinafræðing. Í fyrsta lagi hafi hann efnislega sagt að ef sparkað væri fast í höfuð manns sem lægi á gólfi væri hugsanlegt að höfuðkúpubotn hans myndi brotna, en við það særast þunnar slímhúðir í koki og þá kemur blóð úr munni. Í öðru lagi hafi hnífstungan hægra megin í kvið sennilega hafa myndað sár á þarmi. Í slíkum tilvikum væri einkennandi að út gengi loft sem þarmurinn væri fullur af og við það heyrðist titrandi hljóð sem orsakaðist af þunnum veggjum þarmanna, sem Kristján Viðar hafi lýst sem: „loftbólum sem koma upp í vatni.“ Í þriðja lagi væri einnig rétt að við stungusár gæti runnið út vökvi sem líktist brúnleitri kvoðu og ætti það einkum við þegar hnífstunga hittir á ristil. Í fjórða lagi hafi meinafræðingurinn sagt að ef saurinn sem fundist hafi í lakbútnum hafi ekki verið þunnfljótandi heldur mótaður væri útilokað að hann hafi komið út úr stungusárinu. Hugsanlegt væri að hann hafi komið

³⁷⁷ Bls. 1226.

³⁷⁸ Bls. 1227.

út um endaparminn eftir venjulegri leið, en slíkt kæmi oft fyrir þegar hinn látni hafi komist í mikla geðshræringu eða verið gripinn mikilli skelfingu fyrir andlátíð.³⁷⁹ Loks kom fram að þrátt fyrir að lík væri orðið stirt væri hægt að taka hnapp úr greip þess með valdi. Sinarnar væru svo teygjanlegar að þær gæfu eftir föstu taki, en myndu loka hendinni aftur. Í lok skýrslunnar var bókað um álit meinafræðingsins um að lýsingin á því sem hafi gerst rétt fyrir og eftir dauða Guðmundar væri áberandi rétt lýsing leikmanna sem ekki hafi verið unnt að afla sér með viðtölum, lestri eða öðrum hætti. Benti þetta eindregið til þess að framburður þessara aðila væri sannleikanum samkvæmur um þessi atriði. Bókað var að Pétur Eggerz hafi verið viðstaddur samræður Schütz og doktor Jónasar Hallgrímssonar. Þá kom fram að hann væri reiðubúinn að gera vísindalega greinargerð um þessi atriði.³⁸⁰

221. Fyrir liggur rannsóknarskýrsla frá doktor Ekkehard Kissling hjá Bundeskriminalamt í Wiesbaden til rannsóknarnefndar Reykjavíkur, dagsett þennan dag, 21. september 1976, um rannsókn á sönnunargögnum varðandi morðmál Guðmundar. Í skýrslunni var að finna lista yfir hluti sem rannsakaðir voru af tæknideild; buxur í eigu Sævars, buxur og peysa af Tryggva Rúnari, frakka, tvær skyrtur og skó af Kristjáni Viðari, ýmsa hluti úr innanklæðningu Volkswagen fólksbifreiðar, handfang, öskubakka, nokkra skrautlista, fjórar gólfmottur, fjögur hlífðaráklæði, gólfteppi úr svefnherbergi, stofu og gangi íbúðar að Hamarsbraut 11, hnífsblað og ljósmyndaalbúm. Í skýrslunni sagði að rannsaka hafi átt framangreind sönnunargögn til að leita að blóðleifum og leifum af saur eða eftir uppköst. Leit að blóði hafi verið gerð í smásjá og með Benzidin prófi sem gæfi mjög góða svörun við forprófun.³⁸¹ Hafi rannsókn leitt það í ljós að ekkert blóð hafi fundist á fatnaði sakborninganna nema á frakka Kristjáns Viðars. Á frakkanum hafi fundist fjórir blóðdropar á innanverðu vinstra framstykki rétt við fóðurfaldinn. Samkvæmt líffræðilegri eggjahvítugreiningu, svokölluðu Ulenluth prófi [Uhlenhuth prófi], hafi blóðdroparnir reynst vera mannsblóð. Rannsókn samkvæmt gleypni-skolunaraðferð (d. Absorptions-Elutions) hafi sýnt blóðflokk A. Vegna þess hve lítið magn hafi verið af efninu hafi ekki reynst unnt að gera á því nánari greiningu. Í rannsóknarskýrslunni kom fram að margir hlutar úr klæðningu Volkswagen bifreiðarinnar hafi verið fyrir hendi. Hafi einn hlutinn verið merktur: „Úr VW Bifr. Innan af vinstri hurð.“ Á hlutanum hafi fundist svartar leifar sem hafi gefið jákvæða svörun við Benzidin forprófun. Ekki hafi verið hægt að gera nánari blóðgreiningu, en tekist hafi að fá sönnun fyrir eggjahvítuefni úr manni sem bendi til að um mannsblóð hafi verið að ræða. Hafi nánari rannsóknir ekki leitt neitt sérstakt í ljós, en hugsanlegt væri að hér væri um að ræða leifar af miklu meira blóðmagni. Á öðrum hlutum klæðningarinnar og öðrum sönnunargögnum hafi ekki fundist leifar sem máli hafi skipt. Í lok skýrslunnar kom fram að við rannsókn á gólfteppi úr íbúðinni að Hamarsbraut 11 hafi fundist þykkur blóðdropi í teppi úr forstofu sem við rannsóknir hafi reynst mannsblóð. Vegna óhreininda hafi ekki verið unnt að gera nánari greiningu

³⁷⁹ Bls. 1228.

³⁸⁰ Bls. 1230.

³⁸¹ Bls. 1231.

á honum. Þá hafi ekkert komið út úr rannsóknum á hnífsblaði sem þýðingu gæti haft í málinu.³⁸²

222. Loks barst þennan sama dag, 21. september 1976, rannsóknarskýrsla frá doktor Ekkehard Kissling um rannsókn á blóðsýnum og mannshári í sambandi við morð Guðmundar Einarssonar. Fram kom í skýrslunni að eftirtalin sönnunargögn hafi verið lögð fram til blóðvatnsrannsóknar: hárbursti með stálhárur, höfuðhár móður Guðmundar til samanburðar, rakvél, höfuðhár og skegghár bróður Guðmundar til samanburðar, blóðsýni úr Kristjáni Viðari, Erlu, Tryggva Rúnari, Sævari og foreldrum Guðmundar. Um niðurstöður rannsóknar á hárbursta sagði í skýrslunni að í rannsóknarbeiðni hafi komið fram að burstinn hafi einungis verið notaður af Guðmundi á meðan hann lifði. Eftir lát hans hafi burstinn ekki verið hreinsaður og eingöngu notaður af móður hans. Hafi rannsóknin lotið að því að athuga hvort blóðflokkgreining væri möguleg af hárum úr burstanum. Í skýrslunni var aðferðarfræðin að baki rannsókninni rakin í smáatriðum. Niðurstaðan var sú að A- og B-efni hafi fundist í hárum úr burstanum. Þar sem móðir Guðmundar hafi verið í B-blóðflokki gætu A-efnin ekki verið frá henni, heldur kæmi þar eingöngu til greina fólk í A- eða AB-blóðflokki. Ef í hárburstanum hafi örugglega engin önnur hár verið en Guðmundar og móður hans hafi Guðmundur samkvæmt því verið í A- eða AB-blóðflokki. Um rannsókn á hárum og skeggmylsnu úr rakvél sagði að ekki hafi verið unnt að gera neina sundurgreiningu á gerð efnisins og blóðvatnsrannsókn hafi ekki komið til greina.³⁸³ Niðurstöður rannsóknar á blóðsýnum hafi leitt í ljós að Kristján Viðar, Erla, Tryggvi Rúnar og faðir Guðmundar hafi verið í O blóðflokki, en Sævar og móðir Guðmundar hafi verið í B blóðflokki.³⁸⁴
223. Miðvikudaginn 22. september 1976 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Albert Klahn hafi komið klukkan 13:50 til fundar við Rúnar Sigurðsson og Jónas Bjarnason, rannsóknarlögreglumenn. Fyrir liggur samantektarskýrsla um samtal þeirra þar sem fram kom að eftir nokkrar viðræður hafi verið farið með Albert út í Hafnarfjarðarhraun. Var akstursleiðinni lýst nokkuð nákvæmlega. Bókað var að þegar komið hafi verið í Kúagerði hafi Albert virst kannast við það svæði en fundist það hafa breyst nokkuð ef um sama stað hafi verið að ræða. Var þess getið að þeir hafi verið þar í nokkurn tíma áður en haldið var aftur til Reykjavíkur.³⁸⁵ Í annari samantektarskýrslu, ódagsettri, en ritaðri af Jónasi Bjarnasyni, kom fram að farið hafi verið með Albert til leitar að tveimur pokum sem hann hafi sagst hafa flutt fyrir Sævar, Tryggva Rúnar og Kristján Viðar á Toyota bifreið föður síns á árinu 1974, líklegast í september. Var því nákvæmlega lýst hvaða leið hafi verið ekið og lýsingum Alberts á aðstæðum gerð skil. Fram kom í skýrslunni að rætt hafi verið við landeiganda sem upplýst hafi að mikil efnistaka hafi átt sér stað á svæðinu. Bókað var einnig um samtal við verkstjóra Vegagerðarinnar sem hafi haft umsjón með efnistöku á svæðinu.³⁸⁶ Haft

³⁸² Bls. 1232.

³⁸³ Bls. 1235.

³⁸⁴ Bls. 1236.

³⁸⁵ Bls. 1220.

³⁸⁶ Bls. 1261.

var eftir honum að það svæði sem Albert hafi bent á hafi breyst allmikið síðan 1974 en mikið efni hafi verið tekið í Keflavíkurveginum.³⁸⁷

224. Fyrir liggur samantektarskýrsla Rúnars Sigurðssonar, rannsóknarlögreglumanns, dagsett 23. september 1976, um viðtal við Albert Klahn í húsakynnum sakadóms. Greindi Albert frá því að honum hafi verið kunnugt um að Erla hafi verið með farmiða, áfengi og gjaldeyri kvöldið áður en lögreglan hafi handtekið hana í seinna skiptið. Vissi hann ekki hvar hún hafi fengið þessa hluti en kvaðst ætla að kanna það nánar. Kvaðst Albert hafa verið við vinnu í Bolungarvík í ágúst 1974 ásamt Sævari. Bókað var í skýrsluna að við könnun hafi komið í ljós að það hafi verið árið á undan, 1973, sem Albert hafi verið í Bolungarvík. Þegar Albert hafi verið greint frá þessu hafi hann sagt það geta verið en minni sitt væri ekki betra en þetta.³⁸⁸
225. Meðal rannsóknargagna liggur fyrir fylgibréf frá Karli Schütz með yfirliti yfir framburð sakborninga og vitna í Guðmundarmálinu. Fram kom að yfirlitið væri gert í rétttri tímaröð (d. Raumraffer-system) og ætti að gefa ljósa yfirsýn yfir framburði sem oft bæri ekki alveg saman í nokkrum atriðum eða stönguðust jafnvel á. Yfirlitið næði yfir allan þýðingarmikinn framburð sem fram hafi komið fyrir 18. september 1976. Í fylgibréfinu sagði að tilgangurinn með yfirlitinu væri þríþættur, í fyrsta lagi til að skýra einstök atriði í framburði mismunandi aðila, sem bæri alveg saman eða væru svipuð, til þess að geta dæmt um hvort atburðirnir gætu verið hreinn tilbúningur eða hvort öruggt væri að þeir hafi gerst svo hægt væri að fella dóm um þá. Í öðru lagi væri tilgangurinn sá að varpa ljósi á skort á sönnunum (eyður í yfirheyrslum) og í þriðja lagi til að sýna fram á þýðingarmikil atriði sem stönguðust á. Þá var einnig meðfylgjandi bréfi Schütz upptalning og mat á sönnunargögnum sem fundist hafi í millitíðinni, dagsett 21. september 1976 og gerð var grein fyrir hér að framan. Yfirlitið yfir framburði sakborninga og vitna í Guðmundarmálinu liggur fyrir meðal rannsóknargagna.
226. Séra Jón Bjarman fangelsisprestur ritaði dómsmálaráðuneytinu bréf 24. september 1976 og fór þess á leit að ráðuneytið myndi þegar í stað láta fara fram könnun á framkvæmd viðurlaga við agabrotum í Síðumúlafangelsinu. Tilefni þessarar óskar voru frásagnir tveggja fanga í sálgæsluviðtölum við Jón sem hafi kvartað undan því að þeir hafi verið beittir ótilhlýðilegri harðýðgi vegna agabrota á reglum sem þeir báru um að hafa ekki verið kynntar. Annar þeirra [ÖS] greindi séra Jóni frá málsatvikum 3. september er hann kom að máli við hann á Litla-Hrauni þar sem [ÖS] var að afplána refsingu. Sá síðarnefndi [GK] hafi greint séra Jóni frá málsatvikum 23. september í samtali þeirra í Hegningarhúsinu þar sem [GK] sæti enn í gæsluvarðhaldi. Séra Jón tók það fram að ekki væri vitað til þess að mennirnir þekktust, né hefðu talast við auk þess sem afbrot þeirra séu sitthvors eðlis. [GK] hefði raunar kvartað bæði við réttargæslumann sinn og rannsóknardómara. Lýsing beggja mannanna á atvikum hafi þó nánast verið sú sama. Þeir hafi verið færðir í einangrunarklefa, lagðir þar á gólf, járnaðir á höndum og fótum og festir annars vegar við stólfót sem skrúfaður var fastur

³⁸⁷ Bls. 1262.

³⁸⁸ Bls. 1220.

við gólfíð og hins vegar við rúmfót á naglföstum járnbekk sem í klefanum var. [GK] hafi verið haldið svona í um það bil fjórar klukkustundir en [ÖS] hafi ekki tiltekið hve lengi honum var haldið á þennan máta. Séra Jón gat þess að hann hefði kynnt sér lög og gildandi reglur og kvaðst ekki sjá að fyrirmælum laga eða reglna hafi verið fylgt áður en viðurlögum var beitt auk þess sem séra Jón sá ekki að þessi viðurlög væru verjandi í ljósi ákvæðanna. Séra Jón vísaði til þess að ráðuneytinu væri kunnugt um hið óeðlilega ástand sem ríkt hefði í fangelsinu við Síðumúla allt frá 23. desember 1975. Gat hann þess að margir þeirra fanga sem hafi verið í gæsluvarðhaldi á þessu tímabili hafi kvartað undan harðræði og því að vera haldið í stöðugum ótta, bæði í sambandi við framkvæmd gæslunnar og við yfirheyrslur og rannsóknaraðgerðir í sambandi við mál sín. Bréf þetta kvaðst séra Jón senda af vandlega yfirveguðu ráði en brýna nauðsyn bæri til að kannað yrði af óvillhöllum aðila hvort í þessum tilvikum og öðrum hafi verið beitt ótilhlýðilegri harðýðgi við gæslufanga. Eins kvað hann gott ef unnt væri að fá upplýsingar um hvort sérstakar reglur giltu um fangelsið við Síðumúla 28 og hverjar þær væru ef svo háttáði til.³⁸⁹

227. Mánudaginn 27. september 1976 var tekið viðtal við [JIG] á heimili hennar. Skýrsla um viðtalið liggur fyrir meðal rannsóknargagna. Fram kemur að tilefni viðtalsins hafi verið framburður Kristjáns Viðars um að hann hafi hringt heim til Alberts Klahn til að fá hann til að flytja poka heiman frá sér að Grettisgötu 82 og [JIG] hafi svarað símanum. Hafi [HeG] verið hjá henni þegar símtalið hafi átt sér stað. [JIG] neitaði að þetta símtal hafi átt sér stað og kvaðst aldrei hafa talað við Kristján Viðar í símann. Hafi hún búið að Laugavegi 24 á tímabilinu 1. maí 1974 og fram til 15. mars 1975. Enginn sími hafi verið í íbúðinni og því hafi Kristján Viðar ekki getað hafa hringt þangað. Þá hafi hún einungis verið gestur á heimili Alberts á þeim tíma og af þeim sökum hefði hún ekki svarað í símann þar. [JIG] greindi frá því að eftir áramótin 1973, 1974 hafi Sævar farið að heimsækja [HeG]. Það hafi sennilega verið í febrúar 1974, þegar Sævar hafi verið í gæsluvarðhaldi, að Erla og [HeG] hafi hist í gleðskap heima hjá Erlu að Hamarsbraut. Hafi þær sennilega þá komist að því að þær hefðu báðar verið með Sævari. Seinna hafi hún heyrt það frá [HJP] að þarna hafi verið drukkið „blóðte“. Loks greindi [JIG] frá því að fyrir nokkrum dögum hafi [HeG] sagt sér frá því að á því tímabili sem Sævar hafi heimsótt hana á Kópavogshælið hafi hann komið með skyrtu sem í hefðu verið blóðblettir.³⁹⁰ Fyrir liggur skýrsla um viðtal við [HeG] af sama tilefni. Bókað var að hún myndi ekki eftir að hafa vitað til þess að [JIG] hafi svarað símtali frá Kristjáni Viðari.³⁹¹
228. Meðal rannsóknargagna liggur fyrir önnur skýrsla dagsett sama dag, 27. september 1976, um skyrtu af Sævari sem blóð hafi verið í. Fram kom í skýrslunni að [HeG] hafi aðspurð sagt það vera rétt að Sævar hafi komið til sín með svarta skyrtu sem hann hafi síðar sagt henni að henda. Hafi hún gefið bróður sínum skyrtuna. Fram kom í skýrslunni að rætt hafi verið við bróður [HeG] og hafi hann afhent lögreglunni umrædda skyrtu sem hafi verið svört, úr gerviefni og með leggingum framan á öxlum.

³⁸⁹ Bls. 1237_A–B.

³⁹⁰ Bls. 1238–1239.

³⁹¹ Bls. 1240.

Kvaðst hann ekki muna eftir neinum blettum í skyrtnni. Bókað var að einnig hafi verið rætt við móður [HeG] og hafi hún sagst margoft hafa þvegið skyrtna en hún hafi verið eins og ný. Kvaðst hún enga bletti hafa séð í henni.³⁹²

229. Þriðjudaginn 28. september 1976 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins klukkan 19:20 að Sigurbjörn Víðir hafi tekið Tryggva Rúnar tali, eins og það var orðrétt bókað. Á sama tíma var bókað í fangelsisdagbókina að Tryggvi Rúnar hafi ekki matast í dag þar sem hann væri ósáttur við kerfið. Var Tryggvi færður á klefa sinn klukkan 20:00. Rannsóknargögn um viðtalið liggja ekki fyrir.³⁹³
230. Fyrir liggur að sama dag skipaði dómismálaráðherra Steingrím Gaut Kristjánsson héraðsdómara sem sérstakan dómara til að fara með rannsókn vegna kæra um ótilhlýðilega beitingu viðurlaga við agabrotum í fangelsinu við Síðumúla 28.
231. Þennan dag var [HeG] yfirheyrð af rannsóknarlögreglunni í Reykjavík. Fyrir liggur skýrsla um yfirheyrsluna þar sem fram kom að hún hafi aðeins þekkt Sævar af afspurn þar til í janúar 1974 þegar hann hafi komið erlendis frá. Eftir það hafi samband þeirra orðið nánara og staðið í viku eða 10 daga. Hafi hann yfirleitt komið á hverri nóttu til hennar á Kópavogshælið þar sem hún hafi búið en stoppað stundum mjög stutt. Hafi samband þeirra staðið milli þess er hann hafi komið að utan í janúar 1974 og þar til hann hafi verið settur í gæsluvarðhald 4. febrúar sama ár. [HeG] sagði Sævar yfirleitt hafa komið einn og á mismunandi tímum. Á þessu tímabili myndi hún eftir því að þegar hún hafi komið af vakt klukkan 21:00 þá hafi Sævar verið í herberginu og þrír aðrir með honum. Kvaðst hún hafa þekkt Kristján Viðar og Tryggva Rúnar. Sá fjórði hafi verið maður á aldursbilinu 20 til 30 ára, en hún kvaðst ekki muna frekar eftir útliti hans. Kvaðst hún halda að Kristján Viðar hafi þekkt hann. Þá hafi Sævar einu sinni komið til sín og þá hafi Albert Klahn og Kristján Viðar verið með honum og einnig fjórði maður. Hafi það verið ungur maður sem henni hafi fundist sem ætti ekki heima í þessum félagsskap. Kvaðst [HeG] hafa hugleitt það síðan hvort það hafi getað verið Guðmundur Einarsson.³⁹⁴ Kvaðst hún ekki muna útlit hans að öðru leyti en að hann hafi verið dökkhærður með meðalsítt hár og dökkklæddur. Hann hafi verið hægur og fátalaður, en undir áhrifum áfengis eins og flestir það kvöld. Kvaðst hún telja að þetta hafi verið á föstudags- eða laugardagskvöldi á framangreindu tímabili. Sagði [HeG] það geta verið að Albert hafi verið kominn á undan hinum og þeir hafi verið að spyrja eftir honum en þeir hafi verið á ganginum fyrir framan herbergi [JIG], vinkonu Alberts. Á þessu tímabili hafi Sævar verið mjög undarlegur og stundum þegar hann hafi komið til hennar hafi hann ætt um gólf og farið svo aftur. Kvaðst [HeG] muna eftir því að Sævar hafi í eitt skipti sagt við hana að hann hafi drepið mann. Þegar hún hafi spurt nánar út í það hafi hann ekki svarað neinu sem mark hafi verið á takandi, en hafi þó sagt að það hafi verið erlendis. Síðar hafi hún frétt af því að Sævar hafi verið að grobba sig af því að hafa drepið mann og talað um að auðvelt væri að láta menn hverfa. Greindi [HeG] frá því að í eitt skipti þegar Sævar hafi komið til sín síðla nætur á þessu tímabili, frá 23. janúar 1974 og þar til 4. febrúar sama ár, hafi hann beðið hana

³⁹² Bls. 1241.

³⁹³ Dagbók nr. 5, bls. 78.

³⁹⁴ Bls. 1242.

um að þvo svarta skyrtu. Kvaðst hún ekki muna að hann hafi beðið hana um að þvo neitt sérstakt úr henni. Hafi skyrtan verið sett inn í skáp og þegar hún hafi spurt hvort hann ætlaði ekki að taka skyrtuna þá hafi Sævar sagt henni að henda henni. Kvaðst [HeG] hafa skoðað skyrtuna þegar Sævar hafi verið kominn í gæsluvarðhald í febrúar 1974 og muna að þá hafi verið einhverjir dökkir blettir framan á henni. Treysti hún sér ekki til að segja til um hvort þarna hafi verið um að ræða blóð eða ekki. [HeG] kvaðst vita að Sævar hafi einnig verið með Erlu á sama tíma og þau hafi verið að hittast. Minnti hana að hún hafi komið ásamt [HJP] heim til Erlu í Hafnarfirði þegar Sævar hafi verið í gæsluvarðhaldi í febrúar 1974. Síðan þá hafi [HJP] spurt hana hvort hún myndi ekki eftir blóðinu. Sagði [HeG] að einhver hryllingur hafi verið í [HJP] í þessu sambandi. Kvaðst hún ekki geta munað eftir því sem hann hafi talað um. Hafi hún og [HJP] drukkið eitthvað úr flösku heima hjá Erlu, áfengi eða einhvers konar vímugjafa en Erla hafi ekki viljað drekka þetta. Kvaðst hún muna að þetta hafi verið eitthvað ólystugt, en myndi ekki eftir blóði í því sambandi.³⁹⁵

232. Bókað var í ódagsetta samantektarskýrslu, ritaða af Jónasi Bjarnasyni, að dagana 28. og 29. september 1976 hafi verið leitað mjög nákvæmlega á framangreindu efnistökusvæði sem Albert Klahn hafi bent rannsóknarlögreglunni á, en án árangurs.³⁹⁶
233. Daginn eftir, 30. september 1976, var bókað í dagbók fangelsisins að pöntuð hafi verið lyf hjá Guðsteini lækni klukkan 10:00, Chloral og Diazepam 5 mg. Bókað var klukkan 13:50 að Rúnar Sigurðsson hafi komið og tekið Sævar til tals.³⁹⁷ Klukkan 20:35 var bókað að Grétar hafi hringt og spurt fréttu af yfirheyrslu. Bókað var klukkan 21:45 að Jón Oddsson, réttargæslumaður Sævars, hafi komið að beiðni Rúnars og hafi hann blandast í hornið, eins og það var orðað í færslunni. Klukkan 22:45 var bókað að yfirheyrslu og viðtali Sævars hafi lokið og hann hafi verið settur inn á klefa sinn. Var þess getið í bókuninni að yfirheyrslan hafi staðið lengur yfir en lögboðnar sex klukkustundir en það hafi verið með vitund og vilja Sævars og vottað af Jóni Oddssyni, réttargæslumanni hans, og færsluritara, Erni Ármanni Sigurðssyni.³⁹⁸
234. Fyrir liggur skýrsla um yfirheyrsluna yfir Sævari þennan dag. Var tilefni yfirheyrslunnar framburður hans og vitneskja um hvarf Guðmundar. Í upphafi kvaðst Sævar vilja nú skýra frá því sem hafi skeð 26. janúar og aðfaranótt 27. janúar 1974. Kvaðst hann hafa verið staddur hjá kunningjakonum sínum að Vesturgötu 24 og þar hafi Albert Klahn einnig verið. Hafi Albert verið á leið til Kristjáns Viðars en hann ætlað að starfsmannabústaðnum að Kópavogshæli. Kvaðst Sævar hafa tekið leigubifreið þangað og hitt [HeG]. Hafi þau drukkið áfengi saman. Um klukkustund síðar hafi Kristján Viðar komið og kvaðst Sævar hafa vitað að Tryggvi Rúnar hafi verið með honum í leigubifreið. Taldi Sævar það hugsanlegt að [ViG] hafi ekið þeim, en hann hafi umgengist þá nokkuð mikið á þeim tíma. Þá sagði Sævar það geta verið að Guðmundur Einarsson hafi verið með þeim í bifreiðinni. Erindi Kristjáns Viðars hafi verið að fá hjá honum peninga að láni. Sagðist Sævar hafa svarað honum að hann

³⁹⁵ Bls. 1243–1244.

³⁹⁶ Bls. 1262.

³⁹⁷ Dagbók nr. 5, bls. 79.

³⁹⁸ Dagbók nr. 5, bls. 79b.

hefði ekki neina peninga á sér og kvaðst muna eftir að hafa átt í einhverjum orðaskiptum við Kristján vegna þessa en hann hafi svo farið. Kvaðst Sævar þá hafa hugleitt hvort þeir myndu ekki fara að Hamarsbrautinni og leita að peningum þar, en íbúðin hafi nær alltaf verið opin og því mjög auðvelt að komast þar inn. Kvaðst Sævar vilja geta þess að hann hafi verið með 80.000 krónur á sér í peningum, en hann hafi ekki viljað lána Kristjáni Viðari peninga þar sem hann greiddi yfirleitt ekki skuldir sínar. Hafi peningarnir komið til vegna hassölu.³⁹⁹ Kvaðst Sævar hafa farið fljótlega og tekið leigubifreið frá Kópavogsbíó að Hamarsbraut. Þegar hann hafi komið að húsinu hafi hann mætt Kristjáni Viðar, Tryggva Rúnari og einhverjum manni sem hann vissi núna að hafi verið Guðmundur Einarsson. Þeir hafi verið á leiðinni út þegar hann hafi komið að en þeir allir snúið aftur inn í íbúðina. Kvaðst Sævar hafa sagt þeim að þeir gætu ekki verið þarna þar sem Erla væri húsráðandi og hún myndi ekki kæra sig um veru þeirra í íbúðinni. Hafi Kristján Viðar verið jákvæður gagnvart þessum ummælum hans, en Tryggvi Rúnar og Guðmundur hafi brugðist illa við. Hafi einhver orðaskipti átt sér stað inni í stofunni og mundi Sævar að Guðmundur hafi búið sig undir að fljúga á hann. Hafi Kristján Viðar þá ráðist á hann og hafi þeir slegist á gólfinu. Sævar sagðist þá hafa farið strax inn á salerni og lokað að sér. Þaðan hafi hann heyrt nokkuð brólt, hávaða og stunur frá áflogunum. Kvaðst hann hafa heyrt stunur bæði frá Kristjáni og Guðmundi. Eftir nokkra stund hafi Tryggvi Rúnar kallað á hann og verið kominn inn í þvottahúsið til þess að leita að honum. Kvaðst Sævar einnig minnst þess að Kristján hafi komið á salernið og kallað: „Heyrðu, Sævar!“ Kvaðst Sævar þá hafa farið með Kristjáni Viðari fram í stofu og séð þá hvar Guðmundur hafi legið á gólfinu og búið að breiða yfir hann lak. Mundi Sævar að Kristján Viðar hafi sagt að Guðmundur væri dáinn. Hafi Kristján Viðar skýrt frá því að maðurinn hefði komið sér í gólfid og náð á sér haustaki. Hafi Kristján ekki getað gert sér grein fyrir hvað hafi skeð. Greindi Sævar frá því að þegar Kristján Viðar hafi komið að Kópavogshælinu fyrr um kvöldið hafi hann veitt því athygli að hann hafi verið með hníf. Hafi þetta verið gamall byssustingur, 40–45 sentímetra langur, sem Kristján Viðar hafi keypt þegar þeir voru í Kaupmannahöfn 1973. Hafi hulstrið utan um hann verið um það bil sjö sentímetrar á breidd. Mundi Sævar að Kristján Viðar hafi verið í brúnum frakka og með hnífinn hægra megin. Sævar sagði þá hafa rætt hvort þeir ættu að kalla til lögreglu eða ekki. Hafi þeir síðan ákveðið að bíða með það og var Guðmundur dreginn inn í þvottahús. Kvaðst Sævar muna eftir að hafa nefnt að hann væri hræddur um að Erla gæti komið heim. Eftir að Guðmundi hafi verið komið fyrir í þvottahúsinu hafi þeir farið út og ekið í burtu í leigubifreið sem Sævar kvaðst hafa hringt á skömmu áður. Kvaðst Sævar vilja geta þess að hann hafi séð blóð í lakinu og fundið sterka lykt sem hann myndi eftir að hafa fundið þegar hann hafi verið í sveit og væri einna líkust saurlykt. Sagði Sævar að Guðmundur hafi legið á bakinu þegar þeir hafi farið að handleika hann og draga hann fram í geymsluherbergið. Hafi hann og Tryggvi Rúnar tekið í sitthvora öxlina á Guðmundi og Kristján Viðar hafi tekið undir fæturna.⁴⁰⁰ Þannig hafi Guðmundur verið borinn fram í geymsluherbergið. Síðan hafi

³⁹⁹ Bls. 1245.

⁴⁰⁰ Bls. 1246.

þeir farið í leigubifreiðina og beint í nætursöluna þar sem Sævar kvaðst hafa keypt sér Coca Cola. Mundi hann að þeir hafi ekkert rætt atburðinn í leigubifreiðinni og þeir hafi verið mjög niðurdregnir út af þessu. Þegar þeir hafi komið aftur að Hamarsbrautinni hafi Erla verið komin heim og mundi Sævar að Kristján Viðar hafi farið að ræða við hana. Hafi það komið til umræðu milli hans, Kristjáns Viðars og Tryggva Rúnars að leggja Guðmund á bersvæði þar sem hann myndi finnast. Hafi þeir horfið frá þeirri hugmynd þar sem þeir töldu að hægt yrði að rekja slóðina til þeirra. Hafi síðan verið ákveðið að hringja til Alberts Klahn. Kvaðst Sævar muna að Kristján Viðar hafi staðið í þvottahúsdyrnum og sagt honum að hringja í Albert. Kvaðst Sævar hafa hringt í Albert og sagt honum að áriðandi væri að hann kæmi og hann fengi hassmola fyrir. Eftir það hafi hann farið inn í svefnherbergi og rætt við Erlu. Áflog hafi orðið og maður dáíð en það hafi verið slys. Hafi Erla verið undir áhrifum áfengis og hún lögst fyrir en Kristján Viðar hafi þá verið búinn að greina henni frá atburðinum. Ákveðið hafi verið á meðan beðið var eftir Alberti að fara með líkið af Guðmundi út í hraunið sunnan Hafnarfjarðar. Þegar Albert hafi ekið niður húsasundið að Hamarsbraut 11 hafi hann blikkað ljósunum svo þeir hafi orðið varir við það úr svefnherberginu. Hafi Kristján Viðar farið strax út og talað við Albert og útskýrt fyrir honum hvað hafi komið fyrir. Taldi Sævar að Albert hafi komið inn í forstofu og hafi hann og Tryggvi Rúnar borið manninn út en hann hafi farið að ræða við Erlu. Hafi Erla komið fram á gang. Hafi Tryggvi Rúnar og Albert haldið í sitthvorn endann á lakinu og mundi Sævar að Kristján Viðar hafi sagt við sig að fara með Erlu inn í svefnherbergi til að fyrirbyggja að hún fengi lost þegar hún sæi Guðmund. Kvaðst Sævar hafa farið með hana inn í herbergi, tekið utan um hana og sagt henni að hún skyldi ekki vera hrædd. Hann myndi fara með þeim en koma strax aftur. Þetta væri hrottalegur atburður en hefði verið slys. Sævar sagði Albert hafa verið að loka farangursgeymslunni á bifreiðinni þegar hann hafi komið út og Kristján Viðar og Tryggvi Rúnar hafi farið inn í bifreiðina vinstra megin. Hafi framendi bifreiðinnar snúið til suðurs og hafi hann gengið fram fyrir bifreiðina og sest inn í hana hægra megin. Hafi Tryggvi Rúnar setið beint fyrir aftan hann, en Kristján Viðar fyrir aftan Albert. Sævar kvaðst muna að þeir hafi ekið veginn sem hafi legið að Sædýrasafninu og eins að þeir hafi farið afleggjarann sem hafi legið að Álverinu.⁴⁰¹ Kvaðst Sævar reiðubúinn að fara eina ferð enn með lögreglunni út í Hafnarfjarðarhraun og gera ítrekaða tilraun til þess að finna þann stað sem Guðmundur hafi verið settur á. Hafi þeir allir farið út úr bifreiðinni þegar komið hafi verið á þann stað þar sem Guðmundur var tekinn út úr bifreiðinni. Kvaðst Sævar ekki geta greint frá staðnum nákvæmlega. Kristján Viðar og Tryggvi Rúnar hafi tekið í sitthvorn enda á lakinu sem Guðmundur hafi verið vafinn inn í og borið hann út í hraun. Hann og Albert hafi gengið stuttan spöl á eftir þeim en snúið svo aftur að bifreiðinni og biðu þar í um 20 mínútur. Hafi þeir komið með lakið til baka og kvaðst Sævar muna að það hafi verið gult á litinn. Strax hafi verið haldið heim á leið og kvaðst Sævar hafa farið úr bifreiðinni við Hamarsbrautina og hafa tekið lakið með sér og hent því í sorptunnuna utan við húsið. Kvaðst Sævar hafa farið inn og rætt lítilliga við Erlu frameftir nóttu en farið síðan

⁴⁰¹ Bls. 1247.

aftur að Kópavogsbústaðnum þar sem hann hafi sofið það sem eftir var af nóttinni. Þegar Erla hafi komið heim úr vinnu að kvöldi 27. janúar 1974 hafi þau rætt um atburðarásina og kvaðst Sævar muna að Erla hafi verið hrædd um að Tryggvi Rúnar og Kristján Viðar myndu koma aftur að Hamarsbrautinni. Bókað var í lok skýrslunnar að Sævar vildi geta þess að hann hafi verið staddur á Vesturgötu 24 um klukkan 22:00 að kvöldi 26. janúar 1974. Kvaðst hann telja að hann hafi verið kominn í Kópavogsbústaðinn milli klukkan 22:30 og 23:00. Hafi hann dvalið þar í um klukkustund þegar hann hafi svo farið að Hamarsbrautinni og kvaðst því telja að klukkan hafi verið um miðnætti þegar þangað hafi verið komið. Bókað var í lokin að Sævari væri ljóst að yfirheyrslan hafi staðið yfir í meira en sex klukkustundir samfleytt, en hann hafi óskað eftir því að haldið yrði áfram uns skýrslunni væri lokið hvað sem tímanum hafi liðið.⁴⁰²

235. Föstudaginn 1. október 1976 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Jónas og Rúnar hafi farið með Sævar í bílferð klukkan 13:10. Klukkan 17:10 var bókað að Rúnar hafi komið með Sævar úr ökuferð.⁴⁰³ Fyrir liggur ódagsett samantektarskýrsla þar sem fram kemur að farið hafi verið með Sævar í hraunið sunnan Hafnarfjarðar þennan dag. Bókað var að við yfirheyrslu daginn áður hafi hann látið í ljós vilja sinn til að gera sitt besta til að vísa á hvar hann og félagar hans hafi urðað lík Guðmundar. Bókað var að ekið hafi verið suður í hraunið á móti Álverinu. Hafi vegurinn endað í rauðamalgryfju og þar hafi Sævar sagst kannast við sig. Hafi Sævar sagt þá alla fjóra hafa tekið lík Guðmundar út úr bifreiðinni sem hafi verið vafið í lök og grátt plast. Haft var eftir Sævari að Tryggvi og Kristján Viðar hafi tekið í sitthvorn enda laksins og gengið með líkið milli sín út í hraunið og komið tómhentir til baka. Hafi Sævar sagst minnst þess sérstaklega að hafa séð greinilega turna Álversins í Straumsvík í umrætt sinn. Bókað var í samantektarskýrsluna að leitað hafi verið vandlega á þessum stað, en frá þeim stað sem Sævar hafi bent lögreglunni á hafi turnarnir blasað við. Hafi leitinn ekki borið árangur en á meðan henni stóð hafi Sævar af og til haft orð á því að líkið hafi sennilega verið lagt þarna í sprungu til bráðabirgða en síðan flutt. Bókað var í skýrsluna að Sævar hafi ekki fengist til að tjá sig um það frekar og sagst ekki hafa tekið þátt í þeim flutningi.⁴⁰⁴
236. Laugardaginn 2. október 1976 hóf Tryggvi Rúnar að halda dagbók um vist sína í Síðumúlafangelsinu. Dagbókin liggur fyrir meðal rannsóknargagna. Þennan dag ritaði Tryggvi Rúnar færslu í dagbókina um að tíminn í einangrun væri orðinn ansi langur, nærri 10 og hálfur mánuður. Hann væri saklaus af því sem hafi verið borið upp á hann en reyndar hafi sumt komið í ljós en það varðaði smærri mál. Orðrétt bókaði Tryggvi Rúnar: „Ég vona að [...] það fari að koma ljósar línur í þetta svo það sé hægt að afmá mig og mína af þessum leiðindaráburði og reyndar líka fyrir almenningi því nafn mitt hefur verið vel skrifað og kryddað í sumum blöðum hér!“⁴⁰⁵

⁴⁰² Bls. 1248.

⁴⁰³ Dagbók nr. 5, bls. 80.

⁴⁰⁴ Bls. 1262–1263.

⁴⁰⁵ Bls. 1248_A–C.

237. Fyrir liggur ódagsett samantektarskýrsla þar sem fram kemur að 4. október 1976 hafi verið farið með Albert Klahn í hraunið sunnan Hafnarfjarðar, en hann hafi viljað reyna að benda á þann stað þar sem hann hafi ekið líki Guðmundar í janúar 1974. Hafi Albert sagst kannast við landslagið af veginum suður af Álverinu. Bókað var að Albert hafi talið sig hafa snúið við á veginum rétt áður en hann hafi komið að rauðamalgryfjum og stöðvað bifreiðina. Hafi Sævar, Tryggvi Rúnar og Kristján Viðar tekið Guðmund út úr bifreiðinni og þeir síðan horfið út í hraunið. Kvaðst hann hafa séð nokkuð lengi til þeirra þar sem umbúðirnar utan um líkið hafi verið ljósleitar.⁴⁰⁶ Þá var bókað í samantektarskýrsluna að sama dag hafi verið farið með Kristján Viðar á sama stað og hafi hann sagt staðinn vera mjög líkan þeim er þeir hafi farið með lík Guðmundar á. Bókað var að daginn eftir hafi Kristján Viðar sagst viss um að þetta hafi verið staðurinn.⁴⁰⁷
238. Þriðjudaginn 5. október 1976 var Albert Klahn yfirheyrður á skrifstofu rannsóknarlögreglunnar í Reykjavík milli klukkan 11:15 og 15:30. Í skýrslu um yfirheyrsluna var bókað að Albert hafi verið enn á ný spurður og beðinn um að rifja upp aðild sína að hvarfi Guðmundar. Greindi hann frá því sem áður hafði komið fram að Sævar hafi hringt í hann um nótt í janúar 1974. Hafi hann spurt Albert hvort hann vildi keyra fyrir sig lík. Kvaðst Albert hafa neitað því. Hafi Sævar þá lagt að sér að koma heim til sín að Hamarsbraut 11, en ekki talað meira um lík í þessu sambandi. Hafi Alberti skilst að hann ætti að aka Sævari eitthvert og fá hassmola. Kvaðst hann hafa fallist á það og farið á Volkswagen bifreið föður síns. Albert sagðist hafa lagt bifreiðinni á planið fyrir ofan húsið og gengið niður fyrir húsið og bankað eða hringt dyrabjöllunni og hafi Sævar komið til dyra. Hafi Sævar bannað honum að koma inn og sagt honum að koma með bifreiðina að kjallaratröppunum. Greindi Albert frá því hann hafi náð í bifreiðina og ekið henni að kjallaratröppunum þannig að vinstri hlið bifreiðarinnar hafi snúið að húsinu. Hafi Sævar komið út og beðið hann um að opna húddið eða lok farangursgeymslunnar. Minnti Albert að hann hafi fyrst tekið í handfang inni í bifreiðinni en svo farið út og opnað lokið. Komu þá út Kristján Viðar og Tryggvi Rúnar með eitthvað á milli sín sem þeir hafi sett í farangursgeymsluna. Hafi það verið svo fyrirferðamikið að ekki hafi verið hægt með nokkru móti að loka farangursgeymslunni. Hafi því ekki verið um annað að ræða en að setja þetta inn í bifreiðina og kvað Albert það geta verið að hann hafi átt hugmyndina að því.⁴⁰⁸ Það sem Kristján og Tryggvi hafi borið á milli sín hafi verið í laki og virst bundið saman til endanna. Kvaðst Albert ekki hafa séð í það sem hafi verið innanundir. Hann kvaðst ekki geta lýst því hvað hafi komið yfir hann eða lýst tilfinningum sínum. Hann mundi að Sævar hafi talað um líkflutning og hafi séð að það sem í lakinu var hafi getað verið lík. Hafi hann reynt að bægja þessum hugsunum frá sér, enda alltaf reynt að blanda sér ekki í afbrotamál þeirra. Albert kvaðst hafa reynt að byggja sig upp þannig að það gæti ekki verið að þeir hafi verið með lík. Hafi Sævar haft orð á því að dauður maður væri í lakinu. Kvaðst Albert hafa forðast að tala nokkuð um þetta við hann. Albert taldi sig

⁴⁰⁶ Bls. 1263.

⁴⁰⁷ Bls. 1264.

⁴⁰⁸ Bls. 1250.

muna það fyrir víst að flutningurinn, eins og það var orðað í skýrslunni, hafi verið settur vinstra megin inn í bifreiðina og einhver af strákunum hafi farið hægra megin inn í bifreiðina til að taka á móti. Albert kvaðst ekki hafa hjálpað til en sagðist hafa þurft að laga flutninginn til svo hann gæti lagt sætisbakið í rétta stellingu. Lýsti Albert því hvaða leið þeir hafi ekið út úr Hafnarfirði og hvar hann hafi stöðvað bifreiðina við hliðið að Sædýrasafninu. Þar hafi Sævar og Tryggvi Rúnar farið úr bifreiðinni og reynt að opna hliðið. Hafi Kristján Viðar talað um hvort þeir væru orðnir vitlausir að ætla þar inn. Hafi þeir þá hætt við og farið aftur inn í bifreiðina. Lýsti Albert því hvar hann hafi ekið út á Keflavíkurveg en snúið við hjá Álverinu og ekið þá í átt að Hafnarfirði, en farið út af veginum til hægri, ekið áfram um 500 metra en snúið þar við og stöðvað bifreiðina. Þar hafi flutningurinn verið tekinn úr bifreiðinni. Albert sagði Sævar, Kristján Viðar og Tryggva Rúnar hafa farið með flutninginn á brott og hafi Kristján Viðar sagt honum að horfa ekki á eftir þeim. Kvað hann framenda bifreiðarinnar hafa snúið að Álverinu og hafi strákarnir farið til vinstri út frá bifreiðinni. Þegar þeir hafi komið til baka hafi Sævar verið með lakið meðferðis og sett það í farangursgeymslu bifreiðarinnar. Hafi þeir síðan ekið til baka að Hamarsbraut 11. Kvaðst Albert halda að Sævar hafi sett lakið í öskutunnu. Hélt Albert að hann hafi síðan ekið Tryggva Rúnari og Kristjáni Viðari heim til Kristjáns. Bókað var orðrétt í skýrsluna: „Það hefur nú verið að rifjast upp fyrir mér að verið geti að ég hafi farið fleiri ferðir líkra erinda fyrir strákana.“ Í framhaldinu greindi Albert frá því að sig rámaði í að hafa síðar farið með sömu stráka suður í hraun, en þá hafi verið meðferðis tveir tómir, svartir pokar. Hafi Sævar og Tryggvi Rúnar farið út í hraun og sótt eitthvað í pokana sem hafi verið látnir hver utan yfir annan. Hafi Kristján Viðar verið með sér í bifreiðinni. Kvaðst Albert muna að farið hafi verið út á Álftanes og þar hafi verið tekin gröf rétt við hliðina á bifreiðinni. Væri þetta allt saman mjög óljóst fyrir honum, en hann gæti mögulega rifjað þetta upp.⁴⁰⁹

239. Meðal rannsóknargagna liggur fyrir ódagsett samantektarskýrsla þar sem fram kemur að þennan dag, 5. október 1976, hafi Jónas Bjarnason, Grétar Sæmundsson og Örn Höskuldsson farið með Albert Klahn út á Álftanes til að athuga þann stað sem hann hafi sagt félagi sína hafa grafið gryfju, sett eitthvað í hana og mokað yfir. Bókað var að staðurinn hafi komið heim og saman við lýsingu Alberts. Fram kom í samantektarskýrslunni að rannsóknarlögreglumenn hafi grafið holur í sandinn hér án árangurs. Nota þyrfti vélgröfu ef leit ætti að koma að fullum notum.⁴¹⁰
240. Þennan sama dag var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Jónas Bjarnason og Rúnar Sigurðsson, rannsóknarlögreglumenn, hafi komið til að sækja Sævar til að fara með hann í ferðalag, eins og það var orðað. Bókað var klukkan 11:55 að Rúnar og Jónas hafi komið með Sævar til baka. Fyrir liggur ódagsett samantektarskýrsla þar sem fram kemur að farið hafi verið með Sævar í Fossvogskirkjugarð. Bókað var í skýrsluna að kvöldið áður hafi Sævar viðurkennt við yfirheyrslu hjá Rúnari að lík Guðmundar hafi verið flutt þangað í ágúst 1974. Hafi Sævar vísað Haraldi og Rúnari á stað nálægt miðju kirkjugarðsins þar sem hann taldi Guðmund grafinn. Bókað var að haft hafi

⁴⁰⁹ Bls. 1252.

⁴¹⁰ Bls. 1264.

verið samband við yfirverkstjóra kirkjugarðanna í Reykjavík sem hafi athugað staðinn og sagt að ekki hafi verið hróflað við umræddu leiði eða svæðinu í kringum það.⁴¹¹

241. Bókað var í fangelsisdagbókina þennan dag klukkan 17:00 að Jón Oddsson, réttargæslumaður Sævars, hafi hringt og spurt um Sævar. Bókað var að réttargæslumaðurinn hafi fengið fremur loðin svör þegar hann hafi farið að spyrja um leit og annað í þeim dúr. Klukkan 17:50 var bókað að Örn hafi hringt og beðið um að Albert Klahn yrði vistaður í fangelsinu í það minnsta í nótt. Bókað var klukkan 18:55 að Sigurbjörn Víðir og Grétar hafi komið með Albert Klahn í geymslu. Bókað var að hann hafi verið settur á klefa númer átta og þess getið að eftirlit yrði að hafa með honum vegna sjálfsmorðshugleiðinga.⁴¹² Á bilinu klukkan 20:10 til 20:35 var bókað að Sigurbjörn Víðir, Grétar Sæmundsson, Rúnar Sigurðsson og Örn Höskuldsson hafi komið í fangelsið. Bókað var klukkan 21:00 að Sævar hafi verið færður fram til yfirheyrslu. Fimm mínútum síðar var bókað að Sigurbjörn Víðir hafi farið inn á klefa númer átta.
242. Fyrir liggur skýrsla um yfirheyrslu yfir Sævari sama dag, 5. október 1976, þar sem fram kemur að hún hafi hafist klukkan 21:10. Var tilefni yfirheyrslunnar bókað sem hvarf Guðmundar. Greindi Sævar frá því að hann og Kristján Viðar hafi setið við Iðnó í byrjun ágústmánaðar 1974, drukkið áfengi og rætt það sem hafi gerst í janúarmánuði að Hamarsbraut 11. Hafi þeir rætt um að flytja líkamsleifar Guðmundar úr Hafnarfjarðarhrauni í kirkjugarð. Hafi þeir verið sammála um að koma honum fyrir í Fossvogskirkjugarði. Hafi þeir einnig rætt hvort líkamsleifarnar hafi fundist, en þeir hafi skilið hann eftir í gráum pokum í hraunsprungu, en ekki falið hann. Hafi þeir farið heim til Alberts Klahn og beðið hann um að aka þeim út í Hafnarfjarðarhraun til að finna þann stað þar sem líkamsleifar Guðmundar hafi verið skildar eftir. Kvaðst Sævar vilja taka það fram að þeir hafi tekið með sér tvo stóra, svarta plastpoka. Hafi þeir farið á Toyota bifreið sem faðir Alberts hafi átt. Greindi Sævar frá því að þeir hafi ekið um í nokkurn tíma og eftir nokkra leit hafi þeir fundið staðinn sem hafi verið handan við Álverið, skammt frá rauðamalgryfju. Ekki hafi verið hægt að greina að nokkuð hafi verið hreyft við líkamsleifunum. Greindi Sævar frá því að þeir hafi tekið pokana og sett þá ofan í svörtu pokana sem þeir hafi haft meðferðis. Hafi þeir sett líkamsleifarnar í farangursgeymslu bifreiðarinnar og ekið heim til Kristjáns Viðars að Grettisgötu 82. Kvaðst Sævar halda að klukkan hafi verið á milli 19:00 og 20:00. Hafi Sævar, Kristján Viðar og Albert haldið kyrru fyrir á heimili Kristjáns fram undir miðnætti. Fóru þeir þá akandi af stað með tvær skóflur sem voru í kjallaranum að Grettisgötu 82. Kvaðst Sævar muna að önnur skóflan hafi verið stunguskófla en hin venjuleg mokstursskófla. Lýsti Sævar því hvar þeir óku yfir Öskjuhlíð og að hliði sem hafi verið fyrir neðan Fossvogskapellu. Hafi þeir bakkað að hliðinu og farið út úr bifreiðinni. Albert og Kristján Viðar hafi haldið á pokanum í sameiningu en Sævar kvaðst hafa haldið á skóflunum. Lýsti Sævar því með nákvæmum hætti hvaða leið þeir hafi gengið. Sagði hann þá hafa fundið stað ekki langt frá grafreit með mörgum steiptum krossum, þar sem franskir sjómenn hafi verið jarðaðir 40 árum áður. Kvaðst

⁴¹¹ Bls. 1264.

⁴¹² Dagbók nr. 5, bls. 83.

hann muna að þeir hafi grafið um 60 til 70 sentímetra ofan í jörðina, sett pokann niður og mokað yfir. Kvaðst hann muna að þeir hafi slétt yfirborðið vel, bæði með skóflunum og fótunum svo ekki myndi bera á greftrinum. Lýsti Sævar leiðinni til baka með nákvæmum hætti. Sagði hann þá hafa sett skóflurnar inn í bifreiðina og ekið aftur heim til Kristjáns að Grettisgötu 82. Kvað hann þá hafa sett skóflurnar aftur í kjallarann. Hafi Albert dvalið í nokkurn tíma en síðan farið heim. Sævar sagðist hafa verið um nóttina hjá Kristjáni Viðari. Kvaðst Sævar vilja geta þess að um mánuði síðar hafi hann farið aftur í Fossvogskirkjugarð ásamt Kristjáni Viðari og ömmu hans sem hafi ætlað að vitja leiðis. Hafi þeir leitað að staðnum þar sem þeir hafi grafið líkamsleifarnar en ekki fundið hann. Bókað var í lok skýrslunnar að yfirheyrslunni hafi lokið klukkan 22:15.⁴¹³ Í dagbók Síðumúlafangelsisins var bókað að Örn, Eggert, Sigurbjörn Víðir, Jónas og Haraldur hafi farið á miðnætti. Bókað var klukkan 02:20 að Sævar hafi verið færður á klefa sinn og um svipað leyti hafi Grétar og Rúnar farið.⁴¹⁴ Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um yfirheyrslu Sævars milli klukkan 22:15 og 02:20.

243. Miðvikudaginn 6. október 1976 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Grétar Sæmundsson, rannsóknarlögreglumaður, hafi farið með Albert Klahn.⁴¹⁵ Fyrir liggur skýrsla dagsett sama dag um yfirheyrslu yfir Alberti. Tilefni yfirheyrslunnar var bókað sem fyrst og fremst það atriði hvar lík Guðmundar væri nú. Haft var eftir Alberti að eftir skýrslutökuna daginn áður hafi hann farið ásamt rannsóknarlögreglumönnum suður á Álftanes. Þar hafi hann vísað á stað í fjöru þar sem hann hafi tekið þátt í að grafa hlut sem hann taldi geta hafi verið lík. Kvaðst Albert nú telja þetta rangt og þarna hafi verið um ímyndun hans að ræða. Þrátt fyrir það kvaðst Albert minnst þess að farið hafi verið með hlut sem gæti hafa verið lík og hann grafinn. Kvaðst Albert muna eftir því að Sævar hafi komið til sín um sumar og beðið sig um að aka honum. Hafi Albert farið á Toyota bifreið föður hans heim til Kristjáns Viðars. Kvaðst Albert hafa ekið um undirgang bak við húsið þar sem hann hafi stoppað stutt á meðan náð hafi verið í tóma, svarta plastpoka og eina eða tvær skóflur. Albert kvaðst ekki muna hvert hann hafi ekið svo. Næsta sem hann myndi var að hann hafi hjálpað við að bera flutning sem kominn hafi verið í plastpokana úr bifreiðinni. Þá kvaðst hann muna að hafa tekið þátt í að grafa þetta, en hvar það hafi verið kvaðst Albert ekki muna fyrir víst. Rámaði hann þó í að þetta hafi verið flutt í kirkjugarð og taldi hann að þar kæmi helst til greina Hafnarfjarðarkirkjugarður, en í þessu sambandi myndi hann eftir garðvegg. Taldi Albert að þarna hafi verið um að ræða lík Guðmundar. Kvaðst Albert muna fyrir víst að Sævar og Kristján Viðar hafi verið með honum við flutninginn. Minnti hann einnig að Tryggvi Rúnar hafi verið með, en kvaðst þó ekki viss.⁴¹⁶ Albert sagðist ekki geta gefið neina skýringu á því hvers vegna þetta hafi farið að rifjast upp fyrir sér núna en taldi að aðalorsök þess væri sú að hann hafi óttast refsingu. Hann hafi reynt að byrgja þetta inni. Væri honum nú ljóst að hann hafi barist á móti því að segja sannleikann um þetta mál. Orðrétt var haft eftir Alberti: „Mér finnst að núna við þessar síðustu yfirheyrslur að eitthvað sé að mér

⁴¹³ Bls. 1254.

⁴¹⁴ Dagbók nr. 5, bls. 83b.

⁴¹⁵ Dagbók nr. 5, bls. 84.

⁴¹⁶ Bls. 1255.

í höfðinu. Ég veit að ég tók þátt í þessu og að ég ætti að geta sagt skýrt frá öllu, en þótt ég reyni að leggja mig fram þá á ég erfitt með að greina á milli hugarburðar og veruleika.“ Í lok skýrslunnar var bókað eftir Alberti að hann hafi frá barnsaldri neytt margvíslegra fíkniefna og eiturlyfja sem kynni að eiga sinn þátt í því að hann myndi þessi mál óskýrt. Bókað var að yfirheyrslunni hafi lokið klukkan 09:45.⁴¹⁷

244. Fyrir liggur önnur skýrsla dagsett þennan dag um yfirheyrslu yfir Alberti Klahn. Bókað var að hún hafi byrjað klukkan 11:30. Haft var eftir Alberti að hann hafi þennan morgun reynt að rifja upp ferðir sínar í sambandi við flutning á líki Guðmundar og síðar líkamsleifum hans. Kvaðst hann standa við framburð sinn um að hafa komið heim til Sævars og sagðist ekki vilja bæta neinu við þann framburð. Albert greindi frá því að Sævar og Kristján Viðar hafi komið til sín seinnihluta dags nokkrum mánuðum eftir að hann hafi flutt lík Guðmundar. Kvaðst hann ekki muna hvað þeir hafi rætt, en hann hafi ekið þeim í Toyota bifreið föður hans. Hafi þeir fyrst ekið heim til Kristjáns Viðars og minnti Alberti að þangað hafi verið sóttir plastpokar, en þó myndi hann þetta ekki örugglega. Þá kvaðst Albert halda að hann hafi komið með skóflur sem faðir hans hafi átt, minnti hann að það hafi verið stunguskófla og steypu- eða malarskófla. Kvaðst hann ekki muna vel hvort skóflurnar hafi verið teknar með strax eða sóttar síðar. Eftir þetta hafi verið farið í Hafnarfjarðarhraun og mundi Albert eftir því að það hafi tekið þá nokkurn tíma að finna staðinn. Nú minnti hann að Tryggvi Rúnar hafi verið kominn með þeim og hann og Sævar hafi fundið staðinn. Þó kvaðst hann ekki muna þetta örugglega. Albert sagðist ekki hafa verið með þegar líkamsleifarnar hafi verið sóttar heldur hafi hann beðið í bifreiðinni. Kvaðst hann halda að Kristján Viðar hafi verið hjá honum.⁴¹⁸ Hafi þeir sett pokann í farangursgeymsluna og ekið aftur heim til Kristjáns Viðars. Kvaðst Albert ekki þora að fullyrða um staðinn í Hafnarfjarðarhrauninu en halda að þetta hafi verið á móti Álverinu, langt þar úti í hrauninu. Albert sagðist ekki muna hvað þeir hafi gert heima hjá Kristjáni, en minnti að komið hafi til tals að fara í bíó. Mundi hann þó ekki eftir því að af því hafi orðið. Hafi það verið seint um kvöldið eða snemma nætur sem þeir hafi farið í Fossvogskirkjugarð. Mundi Albert eftir að hafa farið inn á planið við Fossvogskapellu og síðan að hliði. Hafi hann og Kristján Viðar tekið pokann úr farangursgeymslunni og borið hann að hliðinu eða stutt inn í garðinn. Kvaðst Albert muna óljóst þennan burð en muna þó að hann hafi farið inn í bifreiðina og minnti hann að Kristján hafi komið rétt á eftir honum. Þá mundi hann örugglega eftir að hafa séð Sævar og Tryggva Rúnar þar sem þeir hafi verið að grafa, en þá hafi hann setið inni í bifreiðinni og fylgst með þeim út úr hliðarrúðuna. Albert kveðst ekki hafa verið ölvaður eða undir annars konar áhrifum og hélt örugglega að sama hafi átt við um hina. Minnti Alberti að eftir þetta hafi verið farið heim til Kristjáns og síðan rámaði hann í að hafa ekið Sævari og Tryggva eitthvað. Albert sagðist ekki muna hvað hafi orðið um verkfærin, en taldi líkur með því að þau hafi endað aftur heima hjá honum.⁴¹⁹ Kvaðst Albert ekki viss um að þessar skóflur væru enn til og minnti hann að önnur skóflan, örugglega steypu- eða

⁴¹⁷ Bls. 1256.

⁴¹⁸ Bls. 1257.

⁴¹⁹ Bls. 1258.

malarskóflan, hafi verið með brotnu skafti. Þá greindi Albert frá því að hann myndi eftir að hafa farið út á Álftanes og eftir gröf við hlið bifreiðarinnar, en myndi ekki hvort eitthvað hafi verið sett í þá gröf eða tekið úr henni. Í þeirri ferð hafi verið Sævar, Kristján Viðar og Tryggvi Rúnar. Haft var eftir Alberti að hann hafi vísað rannsóknarlögreglunni á stað sem honum þætti líklegur. Kvaðst Albert muna að auðvelt hafi verið að aka þar að, ekið væri á milli tveggja húsa áður en komið væri á staðinn. Í lok skýrslunnar kvaðst Albert hafa sagt það sem hann best myndi í þessu sambandi, en þó gæti samhengið eitthvað hafa ruglast. Var yfirheyrslunni lokið klukkan 12:15.⁴²⁰

245. Þennan dag, 6. október 1976, var bókað í dagbók fangelsisins að klukkan 15:15 hafi Rúnar sótt eigur Alberts Klahn í fangelsið, en hann væri frjáls ferða sinna. Klukkan 20:30 var bókað að Sævar hafi verið færður til viðtals við Rúnar og Jónas. Var Sævar færður aftur á klefa sinn klukkan 22:57.⁴²¹ Fyrir liggur ódagsett samantektarskýrsla þar sem fram kemur að þennan dag hafi Sævar verið yfirheyrður frekar um hvert lík Guðmundar hafi verið flutt. Fram kom að Sævar hafi sagst fullviss um að Guðmundur hafi verið grafinn á þeim stað sem hann hafi vísað þeim á eða þá mjög nálægt.⁴²² Hefði hann til viðmiðunar stóra steinkrossa sem þarna væru. Bókað var í samantektarskýrsluna að Sævar hafi sagst vera viss um að hnífur Kristjáns Viðars, byssustingurinn, hafi verið látinn í plastpokann hjá líki Guðmundar áður en þeir hafi grafið hann í kirkjugarðinum.⁴²³ Þá var bókað í samantektarskýrsluna að Jónas Bjarnason og Rúnar Sigurðsson hafi farið með Albert Klahn í Fossvogskirkjugarð. Fram kom að Albert hafi bent lögreglumönnum á sama hlið og Sævar hafi sagt þá hafa stoppað við. Hafi Albert sýnt lögreglumönnum hvernig hann hafi lagt bifreiðinni sem hafi komið heim og saman við lýsingar Sævars. Þegar Alberti hafi verið bent á að ekki hafi verið hægt að sjá inn í garðinn fyrir gróðri hafi hann sagst hafa farið inn fyrir hliðið og þannig séð til félaga sinna. Bókað var að nokkru síðar hafi Albert viðurkennt að hafa farið með þeim inn í garðinn og hjálpað til við gröftinn. Bókað var að Albert hafi ekki getað sagt til um hvar þeir hafi grafið, þrátt fyrir að lögreglan hafi verið lengi með hann í garðinum.⁴²⁴
246. Miðvikudaginn 6. október 1976 var dómþing sakadóms Reykjavíkur háð í dómsalnum í Hegningarhúsinu við Skólavörðustíg 9 af Steingrími Gaut Kristjánssyni dómara vegna rannsóknar á kæru um ótilhlýðilega meðferð gæslufanga. Fyrir dóminn mætti sem vitni [GK] gæsluvarðhaldsfangi. Bar hann um málsatvik 24. ágúst 1976 er leiddu til þess að honum hafi hitnað í hamsi og farið niðrandi orðum um fangaverði Síðumúlafangelsisins. Það hafi síðan leitt til þess að hann hafi verið fluttur í annan klefa og hlekkjaður fastur við rúmfót og borðfót og hafður þannig þónokkra stund þar til hann hafi beðist velvirðingar gagnvart einum fangavardanna en [GK] bar um að hafa ekki vitað af hvaða sökum hann hefði átt að gera það en kosið að gera það allt að

⁴²⁰ Bls. 1259.

⁴²¹ Dagbók nr. 5, bls. 85.

⁴²² Bls. 1264.

⁴²³ Bls. 1265.

⁴²⁴ Bls. 1265.

- einu til að losna úr hlekkjunum. Kvaðst hann hafa verið fjórar klukkustundir í hlekkjunum og marist undan þeim en ekki haft vit á að biðja um lækni.⁴²⁵
247. Fimmtudaginn 7. október 1976 var bókað í fangelsisdagbókina að Haraldur og Rúnar hafi farið með Sævar í öku- og labbitúr, eins og það var orðað, klukkan 09:55. Bókað var að komið hafi verið til baka með Sævar klukkan 10:55.⁴²⁶ Rannsóknargögn um öku- og labbitúrinn liggja ekki fyrir.⁴²⁷ Klukkan 21:15 var bókað að Rúnar hafi tekið Sævar til viðtals. Bókað var klukkan 00:30 að Sævar hafi verið færður á klefa.⁴²⁸ Rannsóknargögn um viðtalið liggja ekki fyrir.
248. Fyrir liggur ódagsett samantektarskýrsla þar sem fram kemur að þennan dag hafi verið fenginn maður með málmleitartæki til að reyna að finna lík Guðmundar í kirkjugarðinum, en eins og fram hafi komið hafi hnífur Kristjáns Viðars verið grafinn með. Bókað var að leitinn hafi engan árangur borið þar sem steypustyrktarjárn væru í steinveggjum umhverfis leiðin og þau hafi truflað málmleitartækið.⁴²⁹
249. Meðal rannsóknargagna er ódagsett samantektarskýrsla þar sem fram kemur að Jónas og Ívar Hannesson, rannsóknarlögreglumenn, hafi farið aftur þennan dag með Albert Klahn í Fossvogskirkjugarð þar sem hann hafi talið sig geta muna frekar eftir ferðinni í garðinn sumarið 1974. Bókað var um nákvæma leiðarlýsingu Alberts. Þá hafi Albert lýst því hvar hann hafi setið á steinvegg og reykt. Þá hafi hann sagst muna eftir leiði með keðju í kringum. Hafi hann sett fótinn upp á keðjuna og ruggað honum til.⁴³⁰
250. Sama dag birtist frétt á forsíðu Tímans um að rannsóknarlögreglan hafi verið við leit í Fossvogskirkjugarði. Haft var eftir yfirverkstjóra Kirkjugarða Reykjavíkur að þrír lögreglumenn hafi óskað eftir leyfi til að ganga um garðinn. Hafi þeir sagst vera að leita að fíkniefnum. Í fréttinni kom fram að Örn Höskuldsson hafi hvorki vilja staðfesta né neita því aðspurður hvort rétt væri að leitinn í kirkjugarðinum hafi verið á þeirra vegum.⁴³¹
251. Fyrir liggur ódagsett samantektarskýrsla, rituð af Jónasi, þar sem fram kom að hann og Ívar hafi farið í Fossvogskirkjugarð til að athuga aðstæður. Bókað var að þeir hafi skrifað upp númer þeirra staða sem helst kæmu til greina miðað við lýsingar Alberts Klahn. Hafi þeir afhent yfirverkstjóra kirkjugarðsins upplýsingarnar og hafi hann ætlað að athuga þær nánar. Bókað var í samantektarskýrsluna að síðdegis þennan dag hafi Jónas og Ívar farið aftur með Albert í kirkjugarðinn. Rammaði Albert ákveðið svæði af þar sem hann hafi talið öruggt að þeir hafi ekki farið út fyrir með byrði sína. Kvaðst hann telja að hann hafi hjálpað til að bera inn í garðinn. Bókað var að farið hafi verið með Albert út í hraunið sunnan við Álverið á þann stað þar sem hann hafi áður verið búinn að benda á sem líklegan felustað líksins. Fram kom að Albert hafi gengið nokkuð hiklaust frá bifreiðinni og út í hraunið um 50 metra vegalengd þar til hann hafi

⁴²⁵ Bls. 1431_C-F.

⁴²⁶ Dagbók nr. 5, bls. 85b.

⁴²⁷ Dagbók nr. 5, bls. 86.

⁴²⁸ Dagbók nr. 5, bls. 86b.

⁴²⁹ Bls. 1265.

⁴³⁰ Bls. 1265.

⁴³¹ Bls. 1260.

komið að hárrí klettaborg. Hafi Albert talið að líkið hafi legið þar þegar það hafi verið sótt. Greindi Albert frá því að líkið hafi verið vafið inn í plastdúk, en ekki plastpoka. Bókað var orðrétt í lok skýrslunnar: „[Albert] kvaðst nú eftir að hafa farið að rifja þetta upp fyrir sér vera alveg viss um að þeir hafi farið í Fossvogskirkjugarðinn, en áður hafi þetta algjörlega verið þurrkað úr minni sínu.“⁴³²

252. Mánudaginn 11. október 1976 var Albert Klahn yfirheyrður á skrifstofu rannsóknarlögreglunnar klukkan 16:30. Fyrir liggur skýrsla um yfirheyrsluna þar sem bókað var að Albert hafi verið að reyna að rifja frekar upp fyrir sér flutning á líki Guðmundar úr hrauninu og í Fossvogskirkjugarð. Kvaðst Albert ekki enn hafa komist að fullnaðarniðurstöðu um hvort hann hafi lagt af stað í umrædda ferð frá Hamarsbraut 11 eða frá heimili Kristjáns Viðars. Eftir því sem hann hugsaði meira um málið væri hann nokkurn veginn alveg viss um að Tryggvi Rúnar hafi ekki verið með í ferðinni. Kvaðst Albert örugglega hafa verið á Toyota bifreið föður hans og dagsbirta hafi verið þegar þeir hafi farið suður eftir. Albert kvaðst muna óljóst eftir að hafa farið með strákunum frá bifreiðinni og út í hraunið en kvaðst muna eftir að hafa séð Guðmund í frekar djúpri gjótu eða laut. Mosi eða eitthvað því um líkt hafi verið ofan á honum. Taldi Albert að þeir hafi velt Guðmundi í plast eða svartan dúk, en ekki sett hann í poka. Þegar þeir hafi verið komnir í Fossvogskirkjugarðinn hafi Albert séð að snæri hafði verið vafið utan um Guðmund á þremur stöðum, en hann vissi ekki hvernig það hafi komið til. Albert kvaðst muna að hann og Kristján Viðar hafi borið pokann inn í kirkjugarðinn en Sævar hafi haldið á skóflunum. Bókað var um lýsingu Alberts á leiðinni um kirkjugarðinn. Kvaðst hann muna að Sævar og Kristján Viðar hafi grafið aflanga gryfju niður með austurhlið steinveggs eða kants, en á meðan kvaðst Albert hafa setið á steinvegg vestan við þá. Mundi hann eftir leiði rétt hjá með slakri keðju í kringum. Albert kvaðst ekki muna þegar mokað hafi verið ofan í gryfjuna og taldi því að hann hafi verið þá kominn inn í bifreiðina aftur, enda hafi honum fundist sem hann hafi séð Kristján Viðar og Sævar í gegnum girðinguna.⁴³³ Kvaðst hann ekki muna eftir því að verkfærin hafi verið sett í bifreiðina en taldi að um tvær skóflur hafi verið að ræða. Önnur þeirra hafi alltaf verið í bifreiðinni en sú hafi verið brotin. Fram kom að Albert hafi afhent lögreglunni brotnu skófluna. Hafi holan sem þeir hafi grafið þarna ekki verið djúp, en Albert kvaðst ekki vera viss um að hún hafi verið komin í fulla dýpt þegar hann hafi farið frá.⁴³⁴
253. Mánudaginn 11. október 1976 var dómþing sakadóms Reykjavíkur háð í fangelsinu við Síðumúla 28 af Steingrími Gaut Kristjánssyni dómara vegna rannsóknar á kæru um ótilhlýðilega meðferð gæslufanga. Fyrir dóminn mætti Gunnar Guðmundsson forstöðumaður áminntur um sannsögli en jafnframt gætt ákvæða 2. mgr. 77. gr. um meðferð opinberra mála. Gunnar tók það fram í upphafi að hann hefði verið í fríi þegar þeir atburðir gerðust sem vörðuðu [ÖS]. Aðspurður um hvaða reglur giltu um agaviðurlög og öryggisráðstafanir í Síðumúlafangelsinu bar hann um það álit sitt að reglugerð um fangelsi frá 1957 hafi ekki gilt um þetta fangelsi og þar sem

⁴³² Bls. 1265–1266.

⁴³³ Bls. 1267.

⁴³⁴ Bls. 1268.

dómsmálaráðuneytið hafi ekki brugðist við hafi hann orðið að mynda þær reglur sem hagnýttar hafi verið í fangelsinu. Þær reglur kvað hann einfaldar, lögð væri áhersla á að fangar sýndu kurteisi, þá væri þeim sýndi kurteisi á móti; ef þeir væru með uppsteyt yrði að taka á því. Ef áminningar um bætta hegðun dygðu ekki til væri gripið til harðari ráðstafana og fangar þá handjárnaðir við rúmfót og fótjárnnum brugðið um stólfót. Kvað hann það rangt að fangar væru strekktir þar sem svo stutt væri milli rúmfótar og stólfótar. Lýsti hann síðan þeirri framgöngu [GK] sem hafi verið slík að grípa hefði þurft til þessara ráðstafana.⁴³⁵ Sama dag kom Ari Ingimundarson fangavörður fyrir dóm í fangelsinu við Síðumúla. Bar hann um aðkomu sína að því að beita [GK] agaviðurlögum en hann hafi hins vegar verið í vaktarfrí þegar [ÖS] var settur í fótjárn en verið viðstaddur þegar hann hafi verið handjárnaður og festur við rúmfót og borðfót.⁴³⁶ Þennan dag kom [ÖS] refsifangi fyrir dóm í fangelsinu við Síðumúla. Kvaðst hann hafa verið í gæsluvarðhaldi í Síðumúlafangelsinu. Þar hefði hann verið í klefa beint á móti Sævari Ciesielski en er hann hafi verið fluttur í annan klefa hafi komist upp að þeir hafi staðið í bréfaskiptum. Af þeim sökum hafi hann verið hafður í fótjárnnum í eina viku, frá sunnudegi til sunnudags, auk þess sem hann hafi verið sviptur sígarettum og lesmáli. Að degi liðnum hafi hann vafið koddaveri um fótjárnin en fangaverðir fjarlæggt það. Hann hafi á þessum tíma verið farinn að snúa sólarhringnum við og því verið að ganga um gólf í járnunum að nóttu til, að auki hafi samskipti milli hans og fangavarðar vaxið stig af stigi þannig að hann hafi haft hnjóðsyrði yfir við fangavörðinn. Það hafi leitt til þess að hann hafi verið lagður á gólfið og strekktur milli borðs og rúms. Ekki var honum ljóst hve lengi hann var hafður svona en að 15 mínútum liðnum hafi hann farið að finna fyrir miklum sársauka, þeim mesta sem hann hefði kynnst, kvaðst hann hafa tárast af reiði og sársauka en ekki hljóðað. Kvaðst hann hafa kallað og beðið um að fara á salernið en fengið neitun, sagðist hann hafa kallað svo hátt að líklega hefðu allir heyrt. Í þessu sambandi gat [ÖS] þess að þessi meðferð hafi verið léttvæg í samanburði við þá sem Sævar hefði fengið að hans sögn í bréfum þeim sem hann hefði sent [ÖS]. Hann hafði jafnframt eftir Sævari að reynt væri að stressa hann á taugum en [ÖS] kvaðst sjálfur hafa heyrt að barið var bylmingshögg á klefavegginn hjá Sævari. Gæsluvarðhaldi [ÖS] hafi lokið þannig að kveðinn var upp dómur yfir honum og hann við svo búið látinn laus. Á þeim tíma hafi hann haft bréf frá Sævari undir höndum sem hann hafi sýnt þremur nafngreindum félögum sínum og svo reynt að selja til fjölmiðla. Áður en til þess kom hafi Eggert Bjarnason rannsóknarlögreglumáður komið heim til hans og flutt hann í Síðumúlafangelsið. Í bifreiðinni hafi Eggert innt hann eftir bréfunum en hann sagt ekki kannast við nein bréf. Eggert hafi þá slegið hann þrisvar sinnum utan undir með flötum lófa. Við yfirheyrslu í Síðumúlafangelsinu viðurkenndi hann að hafa bréfin undir höndum en knúið hafi verið á um að hann skrifaði undir yfirlýsingu um að bréfin væru fölsuð. Hann hafi í kjölfarið verið úrskurðaður í úttekt refsingar sem hann átti ólokna. Til þess að forðast húsleit undirritaði hann yfirlýsinguna en sagðist jafnframt

⁴³⁵ Bls. 1431_G–I.

⁴³⁶ Bls. 1431_I–J.

hafa selt bréfin. Loks gat hann þess að greinin í Samúel sem sett sé upp sem viðtal við hann sé uppspuni að mestu leyti enda hafi ekkert viðtal átt sér stað.⁴³⁷

254. Sama dag, 11. október 1976, birtist frétt á forsíðu Vísis undir fyrirsögninni: „Lík Guðmundar ekki falið í hrauninu“. Í fréttinni kom fram að rannsóknarmenn teldu nú nær fullvíst að lík Guðmundar væri ekki í Hafnarfjarðarhrauni eins og áður hafi verið talið heldur hafi þeir, sem sök hafi átt á dauða hans, flutt líkið úr hrauninu og flutt það á einhvern annan stað. Hafi athyglin beinst að Fossvogskirkjugarði og fleiri stöðum. Í fréttinni sagði að gæsluvarðhaldsfangarnir virtust enn rugla saman ferðum sínum í sambandi við líkflutninga og því hafi rannsóknarmenn átt í erfiðleikum með að átta sig á því hvort þeir væru að ræða um flutninga á sama líki eða hvort þeir hafi átt hlut að fleiri mannhvörfum og fleiri líkflutningum. Fram kom að geðrannsókn á gæsluföngunum fjórum hafi lokið og væru þau öll talin sakhæf en erfitt hafi reynst að skilgreina persónuleika þeirra enda hafi rannsóknarlögreglan ekki í annan tíma átt skipti við erfiðari fanga. Í lok fréttarinnar sagði að margt benti til þess að það hafi verið samantekin ráð hjá gæsluföngunum að láta hneppa fjórmeningana í gæsluvarðhald vegna Geirfinnsmálsins.⁴³⁸
255. Miðvikudaginn 13. október 1976 var sakadómur Hafnarfjarðar háður í skrifstofu dómsins að Strandgötu 31 af Steingrími Gaut Kristjánssyni dómara vegna rannsóknar á kæru um ótilhlýðilega meðferð gæslufanga. Dómþingið var haldið í kjölfar tilraunar þar sem [ÖS] var hlekkjaður fastur við borðfót annars vegar og rúmfót hins vegar. Tilraun þessi hafi verið framkvæmd í klefa númer átta sem sé samkvæmt upplýsingum Gunnars Guðmundssonar forstöðumanns nákvæmlega eins og klefi númer níu sem [ÖS] hafi verið járnaður í. Þeir sem járnudu [ÖS] á sínum tíma voru Erlingur Þ. Guðmundsson varðstjóri og fangaverðirnir Ari Ingimundarson og Jón B. Sveinsson. Þennan dag mætti Erlingur Þór Guðmundsson fyrir dóminn, gætt var ákvæða 2. mgr. 77. gr. laga nr. 74/1974 um meðferð opinberra mála. Kvaðst Erlingur hafa ákveðið að [ÖS] yrði færður í járn, 26. maí 1976. Tildrög þess voru að fanginn hafi verið í fótjárnnum og gengið í hringi í klefanum að næturlagi með þeim afleiðingum að hringlaði í hlekkjunum en að aðrir fangar hafi kvartað yfir að verða ekki svefnsamt af þessum sökum nóttina á undan. [ÖS] hafi neitað að verða við fyrirmælum um að hætta að ganga þannig að handjárn hafi verið sett á hann líka og hendurnar hlekkjaðar við rúmfót og fæturnir við borðfót. Bar hann á móti því að handjárn hefðu verið nýtt til að hlekkja fætur hans og eins að handjárnin hafi verið höfð opinn þannig að þau gætu helst að úlnliðum fangans. Sampröfun milli Erlings og [ÖS] um nánari framkvæmd hlekkjunarinnar reyndist árangurslaus. Fangaverðirnir Ari Ingimundarson og Jón Baldvin Sveinsson báru um sína aðkomu að framkvæmd þessarar strekkingar.⁴³⁹
256. Fimmtudaginn 14. október 1976 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að klukkan 14:30 hafi Haraldur og Rúnar farið með Kristján Viðar í bíltúr.⁴⁴⁰ Bókað var að þeir hafi komið til baka klukkan 17:30 og farið með Kristján Viðar í hornið í yfirheyrslu.

⁴³⁷ Bls. 1431_K–L.

⁴³⁸ Bls. 1269.

⁴³⁹ Bls. 1431_M–N.

⁴⁴⁰ Dagbók nr. 5, bls. 93.

Klukkan 17:45 var bókað að Rúnar hafi farið inn á klefa til Sævars.⁴⁴¹ Fyrir liggur skýrsla um yfirheyrslu yfir Kristjáni Viðari, dagsett sama dag. Kvaðst Kristján Viðar minnst þess að hafa farið í ágúst 1974 ásamt Sævari og Alberti Klahn í Fossvogskirkjugarð til að grafa þar eitthvað. Kvaðst Kristján Viðar muna að þetta hafi verið seinni hluta dags, milli klukkan 18:00 og 19:00. Sagðist hann halda að þeir hafi verið að grafa Guðmund Einarsson, en þó myndi hann ekki eftir því að hafa sótt hann út í Hafnarfjarðarhraun þangað sem hann hafi verið fluttur fyrst. Kristján Viðar kvaðst ekki muna eftir að hafa verið að grafa sjálfur. Þá kvaðst hann muna það fyrir víst að hafa rifist við Sævar og viljað að líkið af Guðmundi, eða það sem hafi verið grafið, yrði tekið upp aftur þar sem hugsanlega hafi verið um leiði að ræða á þeim stað sem þeir hafi grafið á. Kvaðst Kristján Viðar hvorki muna aðdragandann að ferð þeirra í kirkjugarðinn né það sem á eftir fór. Kvaðst hann vonast til að minni sitt myndi skýrast og hann myndi muna atburðina í smáatriðum og í samhengi. Var yfirheyrslunni lokið klukkan 19:25.⁴⁴² Bókað var í fangelsisdagbókina að Kristján Viðar hafi verið færður á klefa sinn klukkan 19:50. Klukkan 19:10 var bókað að Rúnar hafi komið af klefa númer 13 og sagst hafa heyrt mannamál í gegnum lofttúðu á klefanum. Hafi Sævar sagt honum að þetta væri nokkuð algengt. Í framhaldinu var bókað um grun um samskipti tveggja fanga á klefum sínum.⁴⁴³ Rannsóknargögn um vitjunina á klefa Sævars liggja ekki fyrir. Klukkan 20:55 var bókað að Sævar hafi verið færður fram til yfirheyrslu hjá Rúnari. Klukkan 00:40 var bókað að Sævar hafi verið færður á klefa sinn.⁴⁴⁴ Rannsóknargögn um yfirheyrsluna liggja ekki fyrir.

257. Fyrir liggur önnur athugasemdashýrsla Karls Schütz, dagsett 15. október 1976. Í skýrslunni kom fram að tæknideild Bundeskriminalamt í Wiesbaden hafi verið beðin um að athuga hvort ummerki fyndust á frakka Kristjáns Viðars sem styddu framburð hans, um að hafa saumað hnapp aftur við frakkann eftir að Guðmundur hafi rifið hann af í átökum þeirra. Bókað var í skýrsluna um árangur rannsóknarinnar. Fram kom að hnappar frakkans, að einum undanskildum, hafi allir verið saumaðir í verksmiðju. Fjórdi hnappur að ofan á vinstra framstykki frakkans hafi sýnt tvenns konar saumaskap sem hafi verið gerður í sitthvoru lagi. Hafi rannsókn bent til að hnappurinn hafi sennilegast losnað, en aldrei slitnað alveg af, og verið þá festur aftur af leikmanni með svörtum tvinna, án þess að notuð hafi verið áhöld og saumagarn frá verksmiðjunni.⁴⁴⁵
258. Meðal rannsóknargagna er önnur vikuskýrsla Schütz, dagsett sama dag, til Ólafs Jóhannessonar, dómismálaráðherra. Fram kom að Schütz hafi komið aftur til Reykjavíkur 11. október 1976. Þá sagði að sönnunargögn í Guðmundarmálinu hafi verið send frá Reykjavík til tæknideildar Bundeskriminalamt í Wiesbaden. Í skýrslunni greindi Schütz frá samkomulagi við forstöðumann Bundeskriminalamt í Wiesbaden um leyfi fyrir notkun á rannsóknarforritum í tölvu á Íslandi. Fram kom að hann myndi leggja fram skýrslu um tillögur sínar um stofnun embættis rannsóknarlögreglu á

⁴⁴¹ Dagbók nr. 5, bls. 93b.

⁴⁴² Bls. 1277.

⁴⁴³ Dagbók nr. 5, bls. 93b.

⁴⁴⁴ Dagbók nr. 5, bls. 94.

⁴⁴⁵ Bls. 1292–1293.

Íslandi og þjálfun lögreglumanna 19. eða 20. október 1976. Í skýrslunni sagði að rannsóknarnefnd Reykjavíkur hafi einbeitt sér að því undanfarnar tvær vikur að finna lík Guðmundar Einarssonar. Hafi það reynst nauðsynlegt þar sem Sævar hafi borið um að hafa flutt lík Guðmundar ásamt Kristjáni Viðari og Alberti Klahn í ágúst 1974 úr Hafnarfjarðarhrauni yfir í Fossvogskirkjugarð. Staðarlýsingum Sævars í kirkjugarðinum hafi verið fylgt eftir en leit hafi ekki borið árangur.⁴⁴⁶ Leitað yrði á öðrum mögulegum stöðum í kirkjugarðinum fram að helgi. Fram kom að Örn Höskuldsson, rannsóknardómari, myndi afhenda öll sönnunargögn í Guðmundarmálinu til saksóknara 19. október 1976. Frá og með þeim tímapunkti myndi rannsóknarnefndin eingöngu einbeita sér að frekari rannsókn á Geirfinnsmálinu. Í lok skýrslunnar kom fram að mikil ólga hafi ríkt meðal rannsóknarlögreglumanna í Reykjavík síðan 13. október 1976. Gat Schütz þess að af umræðum að dæma teldi hann spennuna stafa af tilkynningu um stofnun rannsóknarlögreglu í Reykjavík sem skipuð yrði nýútskrifuðum lögreglumönnum.⁴⁴⁷

259. Laugardaginn 16. október 1976 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla klukkan 14:10 að Karl Schütz og Pétur Eggerz hafi komið í fangelsið. Var Kristján Viðar færður þeim strax í hornið, eins og það var orðrétt bókað. Bókað var klukkan 16:20 að Kristján Viðar hafi verið færður aftur á klefa sinn. Fyrir liggur skýrsla um yfirheyrsluna þar sem bókað er að skýrslutakan hafi hafist klukkan 15:15 og lokið klukkan 16:30. Var tilefnið bókað sem yfirhöfnin sem Kristján Viðar hafi verið í þegar Guðmundi hafi verið ráðinn bani. Bókað var að Kristjáni Viðari hafi verið sýndur græn-brúnn taufrakki og hafi Kristján Viðar sagt frakkann vera í sinni eigu. Kvaðst hann hafa verið í honum kvöldið sem hann hafi orðið Guðmundi að bana að Hamarsbraut 11. Aðspurður hvers vegna hann hafi verið í frakka inni í íbúð kvað hann það ekkert athugavert að sínu mati, það hafi hann oft gert. Bókað var að Kristjáni Viðari hafi verið gerð grein fyrir niðurstöðum rannsóknar um að það hafi aldrei losnað hnappur af frakkanum og því gæti framburður hans um að hnappurinn hafi verið í hendi Guðmundar ekki verið réttur. Bókað var að Kristján Viðar hafi gefið þær skýringar að samkvæmt hans bestu vitund hafi þetta verið svona. Sagði hann það geta verið að hnappurinn hafi verið úr annarri flík sem hann hafi verið í umrætt kvöld. Kvaðst hann ekki viss um í hvers konar jakka hann hafi verið, það gæti hafa verið leðurjakki. Minnti Kristján Viðar fastlega að það hafi vantað hnapp á þennan svarta leðurjakka. Leðurjakkinn væri ekki lengur í hans eigu og kvaðst hann ekki vita hvar hann væri niðurkominn. Myndi hann það nákvæmlega að frakkinn sem hann hafi verið í þegar hann hafi slegist við Guðmund hafi verið óhnepptur. Kvaðst Kristján Viðar halda fast við það að hann hafi gert tilraun til að ná hnappinum úr hendi Guðmundar í íbúðinni. Hafi hann talað um hnappinn við Tryggva Rúnar í bifreiðinni. Kvaðst hann einnig halda fast við það að Tryggvi Rúnar hafi síðar afhent honum hnappinn. Hvað hafi orðið af hnappinum kvaðst Kristján Viðar ekki vita. Aðspurður um hver hafi saumað hnappinn fastan á frakkann hans kvaðst Kristján Viðar ekki vita það og sagði

⁴⁴⁶ Bls. 1295.

⁴⁴⁷ Bls. 1296.

það hugsanlegt að hann hafi gert það sjálfur eða amma hans.⁴⁴⁸ Auk skýrslunnar liggur fyrir athugasemdaskýrsla um yfirheyrsluna, rituð af Karli Schütz og dagsett sama dag. Fram kom að Kristján Viðar hafi stöðugt verið minntur á ósamræmi milli framburðar hans og niðurstöðu tæknirannsóknar á frakkanum. Þrátt fyrir það hafi Kristján haldið fast við það að hnappurinn hafi ekki bara losnað í átökum við Guðmund, heldur alveg slitnað af og Tryggvi Rúnar hafi síðan tekið hnappinn úr hendi Guðmundar. Þegar hann hafi síðan verið spurður hvort hnappurinn hafi getað dottið af einhverri annarri flík hafi Kristján Viðar viðurkennt að frakkinn hafi verið opinn og hnappurinn því getað hafa dottið af jakka hans, líklega svörtum leðurjakka. Bókað var í athugasemdaskýrsluna að Haraldur Árnason, rannsóknarlögreglumaður, hafi greint frá því að umræddur leðurjakki væri í vörslum lögreglunnar. Við skoðun á leðurjakkannum hafi komið í ljós að á hann vantaði einn hnapp sem upprunalega hafi verið á honum.⁴⁴⁹

260. Bókað var í fangelsisdagbókina klukkan 16:25 þennan dag að Tryggvi Rúnar hafi verið færður fram til viðtals við Schütz og co., eins og það var orðað í færslunni.⁴⁵⁰ Klukkan 16:55 var bókað að Tryggvi Rúnar hafi verið færður á klefa sinn. Rannsóknargögn um viðtalið liggja ekki fyrir. Bókað var klukkan 17:45 að Rúnar Sigurðsson, rannsóknarlögreglumaður, hafi tekið Sævar til skýrslutöku. Bókað var að skýrslutökunni hafi lokið klukkan 19:45 og Sævar hafi verið settur inn á klefa. Rannsóknargögn um skýrslutökuna liggja ekki fyrir.
261. Fyrir liggur skýrsla um viðtal Jónasar Bjarnasonar við yfirverkstjóra hjá kirkjugörðum Reykjavíkur, dagsett 20. október 1976. Fram kom að yfirverkstjórinn hafi verið beðinn um að láta starfsmenn sína athuga ákveðin svæði í Fossvogskirkjugarði sem sakborningar í Guðmundarmáli hafi bent á. Jafnframt hafi honum verið veittar upplýsingar um hvernig gengið hafi verið frá líkinu.⁴⁵¹
262. Föstudaginn 22. október 1976 klukkan 13.25 var bókað að Haraldur hafi rætt við Kristján Viðar inni á klefa. Bókað var klukkan 16:00 að Haraldur hafi fært sig í hornherbergið með Kristján Viðar. Rannsóknargögn um vitjun á klefa Kristjáns Viðars liggja ekki fyrir. Á sama tíma var bókað um að [KJ], amma Kristjáns Viðars, hafi hringt og spurt um líðan hans.⁴⁵² Fyrir liggur skýrsla, dagsett sama dag, þar sem fram kemur að Kristján Viðar hafi mætt til yfirheyrslu klukkan 16:55 þennan dag. Í upphafi skýrslunnar var bókað um að Kristján vildi breyta skýrslu sinni frá 16. október 1976. Hafi hann farið þess á leit að skýrslan yrði eyðilögð þar sem hún væri ónákvæm. Greindi Kristján Viðar frá því að honum þætti nú augljóst að hnappurinn sem hafi slitnað af yfirhöfn hans hafi komið af leðurjakka sem hann hafi verið í innanundir frakkanum. Kvaðst hann muna eftir að hafa verið í dökkbrúnum leðurjakka innan undir frakkanum. Kvaðst hann muna það greinilega núna að efri hnappinn af tveimur hafi vantað á leðurjakkann eftir þennan atburð að Hamarsbrautinni. Hafi hann lánað [HV] leðurjakkann í byrjun febrúar 1974 og vissi hann til þess að [HV] hafi skipt á

⁴⁴⁸ Bls. 1297–1298

⁴⁴⁹ Bls. 1299.

⁴⁵⁰ Dagbók nr. 5, bls. 95b.

⁴⁵¹ Bls. 1319.

⁴⁵² Dagbók nr. 5, bls. 103b.

leðurjakknum við [KjB] á rauðum flauelsjakka. Kvaðst Kristján því síðast hafa vitað af leðurjakknum í fórum [KjB]. Fullyrti Kristján Viðar að frásögn hans um hnappinn væri sönn, en hann hafi viljað leiðréttá misminni sitt um af hvaða flík hnappurinn hafi slitnað. Kvaðst hann fullviss um þetta atriði núna og minnst þess að hnappurinn hafi lengi á eftir verið laus í vasa leðurjakkans. Bókað var að skýrslutökunni hafi lokið klukkan 17:36.⁴⁵³ Í dagbók fangelsisins var bókað klukkan 18:40 að Kristján Viðar hafi verið færður fram á klefa sinn að lokinni skýrslutöku.⁴⁵⁴

263. Í dagbók fangelsisins 25. október 1976 var bókað að Sigurbjörn Víðir hafi komið klukkan 16:45 til að lesa upp úr dagbók fangelsisins frá því í desember 1975. Bókað var að klukkan 16:50 hafi Sigurbjörn Víðir farið inn á klefa númer sex til að tala við Tryggva Rúnar. Bókað var að Sigurbjörn Víðir hafi farið klukkan 17:14. Rannsóknargögn um vitjunina liggja ekki fyrir.⁴⁵⁵
264. Þennan dag, 25. október 1976 var dómþing sett í sakadómi Reykjavíkur og tekið fyrir dómsrannsókn á hvarfi Guðmundar Einarssonar. Bókað var í þingbók að dómarrinn hafi lagt fram 26 skjöl, þar á meðal niðurstöðu geðrannsóknar á Sævari.⁴⁵⁶ Fyrir liggur ódagsett skýrsla Ingvars Kristjánssonar geðlæknis um geðrannsókn á Sævari Marinó Ciesielski.
265. Þriðjudaginn 26. október 1976 var bókað að Sigurbjörn Víðir og Jónas Bjarnason hafi farið með Tryggva Rúnar á Landspítalann í skurðaðgerð á fæti klukkan 09:20. Bókað var að Sigurbjörn Víðir hafi komið með Tryggva til baka í fangelsið klukkan 09:45.⁴⁵⁷ Klukkan 14:05 var bókað að Rúnar og Jón Oddsson, réttargæslumaður Sævars, hafi farið inn á klefa til hans. Klukkutíma síðar var bókað að Rúnar og Jón Oddsson hafi farið.⁴⁵⁸ Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um vitjunina. Bókað var í fangelsisdagbókina klukkan 20:33 að Haraldur hafi farið með Kristján Viðar. Var bókað um komu þeirra til baka í fangelsið klukkan 03:50.⁴⁵⁹ Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um ferðir Kristjáns Viðars.
266. Þann 26. október 1976 var birt frétt á forsíðu Vísis um að aðild gæsluvarðhaldsfanganna að hvarfi Geirfinns væri að skýrast. Var Kristján Viðar nafngreindur sem sá sem hafi haft símasamband við Geirfynn. Greint var frá því að Kristján Viðar og Geirfynnur hafi verið að bíða komu smyglbáts í Dráttarbrautinni þegar þeir hafi lent í áflogum og hafi Geirfynnur hrpað niður af kletti. Fram kom að um afdrif Geirfinns væri ekki vitað að öðru leyti en talið væri að Sævar byggji yfir vitneskju um það atriði. Greint var frá því að Erlu og Kristjáni Viðari hafi verið gefin sprauta til að fá þau til að tala óþvingað um atburðina, en án árangurs. Í lok fréttarinnar sagði að rannsókn Guðmundarmálsins væri lokið en hún hafi leitt í ljós að lík

⁴⁵³ Bls. 1346–1347.

⁴⁵⁴ Dagbók nr. 5, bls. 104.

⁴⁵⁵ Dagbók nr. 5, bls. 107.

⁴⁵⁶ Bls. 1370–1372.

⁴⁵⁷ Dagbók nr. 5, bls. 108.

⁴⁵⁸ Dagbók nr. 5, bls. 108b.

⁴⁵⁹ Dagbók nr. 5, bls. 109.

Guðmundar hafi verið komið fyrir í Hafnarfjarðarhrauni en síðar flutt í Fossvogskirkjugarð. Yrði málið sent ríkissaksóknara til ákvörðunar von bráðar.⁴⁶⁰

267. Miðvikudaginn 27. október 1976 ritaði Tryggvi Rúnar í dagbók sína að um tólfleytið hafi hann talað við Hilmar um þetta allt saman frá grunni, að hann væri saklaus af þessu og hann hefði sagt ósatt þegar hann hafi borið um átökin. Með flutninginn hefði hann aldrei tjáð sig um, einfaldlega af því hann hafi ekki munað eftir honum. Orðrétt ritaði Tryggvi Rúnar: „Vildi [ég] ekki vera að flækja þessu meira með að búa til sögu um flutninginn eftir þeirra innskotum, þ.e.a.s. fara eftir því sem ég var búinn að heyra.“ Hafi Hilmar spurt hvers vegna hann væri í Síðumúlafangelsinu. Ritaði Tryggvi um að hafa sagt honum að hann hefði verið sendur í bæinn til að gefa betri skýringu á þessum pokum, eins og hann orðaði það í dagbókinni. Síðan hafi honum ekkert frekar verið tjáð um þetta nema að hann hafi ekki verið viðriðinn þessa poka. Vildi hann frekar fara á Skólavörðustíginn, þar væri vistin betri en í Síðumúlafangelsinu.⁴⁶¹ Hafi Hilmar ætlað að athuga það fyrir hann og ritaði Tryggvi um að hann vonaði að Hilmar myndi standa við það, þó hann hefði mikið að gera. Fram kom að Tryggvi Rúnar hafi farið út í garð milli klukkan 16:10 og 16:35 og rætt við Ingimund, fangavörð, allan tímann.⁴⁶²
268. Laugardaginn 30. október 1976 ritaði Tryggvi Rúnar orðrétt í dagbók sína: „Maður vonar bara að svarið verði jákvætt að [ég] komist í lausagæslu. Ég sé enga ástæðu til að halda mér hér í einangrun. Nema Örn sé með einhverjar hefndar ráðstafanir útaf af því að ég sagði sannleikann um daginn! Því ég var búinn að játa mig inn í stór mál, en samt sem áður, er aldrei of seint að segja sannleikann. Eins og ég sagði núna og eins og ég er oft búinn að segja þá beið ég eftir því að segja þetta útaf frelsi, að komast austur og eins bjóst ég líka við að einhvern daginn myndi hlekkurinn opnast, þ.e.a.s. ég kæmist út úr þessu máli, eins og pokamálinu sem mér var blandað inn í. Eina skýringin sem ég er búin að fá er sú að þeir misminntu! Já, það er meira en að misminna í svona stórum málum. En við verðum bara að bíða úr því að þetta er komið til Ríkissaksóknara og sjá þá hvort það rétta komi ekki í ljós þá þegar allir verða spurðir og leiddir fyrir mig. Sjá hvort þá verði ekki eitthvað gruggugt við þessa framburði þeirra sem þeir eiga að vera búnir að segja. Já ætli það rétta komi ekki í ljós þá.⁴⁶³ En að sitja nærri 1 ár í einangrun fyrir svona jólasveina og vera saklaus, þótt ég hafi kannski játað gömul mál, það er annað mál, en ekki að sitja eitt ár í gæsluvarðhaldi. Þetta kemur í ljós. Ég geri mínar áætlanir það er öruggt. Það er búið að útskúfa mann allstaðar. Nafn í blöðum dag eftir dag fyrst. Já og sagt að maður væri morðingi og allir búnir að játa aðild að morðinu. Ég er ekki búinn að sjá mig ennþá eftir alla þessa mánuði í þessu máli, hvorki í átökunum eða flutningnum sem þeir Kristján Viðar eru búnir að játa og svo Albert Klahn sem segist hafa keyrt. Nú hefur mér verið tjáð að Sævar hafi orðið leiður á þessari innilokun og sé búinn að játa sína aðild. En mér er sama, allavega er ég ekki í þessu með þeim eins og þessu pokamáli

⁴⁶⁰ Bls. 1379.

⁴⁶¹ Bls. 1386_A.

⁴⁶² Bls. 1386_B.

⁴⁶³ Bls. 1404_B.

sem ég átti að hafa verið með alla þessa mánuði frá 23/12 '75. En núna rétt alls ekki fyrir löngu komst það á hreint. Já líka sem betur fer enda verður eins með hitt málið, þ.e.a.s. mál Guðmundar Einarssonar. Gott í bili.⁴⁶⁴

269. Sunnudaginn 31. október 1976 ritaði Tryggvi Rúnar færslu í dagbók sína um sín helstu morgunverk. Hafi hann svo farið út milli klukkan 15:20 og 16:05. Fram kom að hann hafi heyrt að tveimur hafi verið hleypt út á eftir sér. Ritaði Tryggvi Rúnar orðrétt: „Ætli það hafi ekki verið Kristján Viðar og Sævar Ciesielski, [...] glæponar sem ættu að hanga í gálganum! en að fá lífstíðarfangelsi eins og þeir fá að líkindum. Eins ætti Albert Klahn að sitja inni í hlekkjum. En það eru þessi lög hér á Íslandi sem gera það að verkum að þeim er hlíft. Ég mæli með gapastokk niður á Lækjartorgi fyrir þá.“⁴⁶⁵
270. Mánudaginn 1. nóvember 1976 var sakadómur Hafnarfjarðar háður í skrifstofu dómsins að Strandgötu 31 af Steingrími Gauti Kristjánssyni umboðsdómara. Fyrir dóminn mætti Gunnar Guðmundsson forstöðumaður fangelsisins að Síðumúla 28 og var gætt ákvæða 2. mgr. 77. gr. laga nr. 74/1974 um meðferð opinberra mála. Bar Guðmundur um að hafa hafið störf sem fangavörður í Hegningarhúsinu 1. júní 1957 og svo yfirfangavörður í Síðumúlafangelsinu 1. mars 1973 og forstöðumaður þess frá 1. janúar 1974. Greindi hann frá agaviðurlögum sem beitt hafi verið í Hegningarhúsinu gagnvart föngum sem hafi sýnt af sér ofbeldisfulla framkomu í orði eða verki, eða verið með „frefju og kjaft.“ Þeir hafi verið járnaðir, jafnvel í kuðung, settir í segldúkspoka í járnum með höfuðið eitt upp úr og með ólar spenntar utan um. Hann minntist þess einungis einu sinni að notuð hafi verið spennitreyja. Bókað var að hann kvæðist enga samvisku hafa haft af því að beita þessum úrræðum á „frefjuhunda“ en sárast hefði honum þótt að þurfa að hafa sjúklinga í járnum. Hann hefði svo ekki haft stífari reglur þegar hann hafi farið að ráða sjálfur og kvaðst sig hafa dreymt um að hafa annan brag á þannig að allt væri opnara en vant var í Hegningarhúsinu. Þessar hugmyndir hafi kollvarpast vegna framferðis fanganna. Á undanförunum misserum hafi komið í fangelsið margir menn sakaðir um manndráp og eiturfjafaafbrot og af þeim sökum hafi aginn þurft að vera meiri. Gunnar tók það sérstaklega fram að hafa aldrei beitt fanga hörðum viðurlögum án þess að hafa áður margvarað fangann við, misjafnlega oft eðli máls samkvæmt. Aðspurður kvað hann ekkert sérstakt samráð hafa verið haft við dómsmálaráðuneytið um agareglur í Síðumúlafangelsinu. Kvað hann ráðuneytinu hafa þó verið kunnugt um þær reglur sem fylgt hafi verið og að hann hefði haft náð samband við deildarstjórnann í ráðuneytinu, Jón Thors. Sagðist hann hafa litið á agavandamál sem innanhúsmál sem ekki þyrfti að hafa samráð við ráðuneytið um. Þá gat hann þess að upphaflega hafi fangelsið verið hugsað sem varðhaldsfangelsi og til úttektar á vararefsingum við sektum en þróunin orðið sú að fangelsið hafi orðið geymslustaður gæsluvarðhaldsfanga í stórbrotamálum. Bókað var að Gunnar vildi taka það sérstaklega fram að einungis 2,90% fanganna hafi kvartað yfir meðferðinni. Að lokum voru fyrirliggjandi sakargögn kynnt Gunnari og það sérstaklega að klefi sem látinn hafði verið í té til prófunar á þeirri aðferð að festa fanga við borð og rúmfót hefði verið 10 sentimetrum styttri en sá sem nýttur var þegar [ÖS] var beittur þeirri

⁴⁶⁴ Bls. 1404_C.

⁴⁶⁵ Bls. 1406_A.

aðferð. Kvaðst Gunnar ekki hafa gert sér grein fyrir því að klefarnir væru misstórir en sæi það nú þar sem fangelsisgangurinn færi mjókkandi. Lagði hann það í mat dómsins hvort endurtaka þyrfti tilraunina þar sem bókað var það álit dómarsins að tilraunin væri ónýt.⁴⁶⁶

271. Tryggvi Rúnar ritaði færslu 1. nóvember 1976 í dagbók sína um líf sitt í Síðumúlanum. Þar greindi Tryggvi frá samtali sínu við Sigurbjörn Víði um beiðni hans um að verða fluttur í lausagæslu. Fram kom að Sigurbjörn Víðir hafi sagt að svar hafi enn ekki borist frá Erni en myndi tala við Örn. Hafi Tryggvi Rúnar þá sagt við Sigurbjörn Víði að hann vissi svarið. Ritaði Tryggvi orðrétt í dagbókina: „Hann er vondur út af þessum framburði mínum sem er réttur samt sem áður svo hann verður bara að kyngja því rétta. Annars geri ég eins og ég sagði Víði alveg hiklaust tek allt til baka sem ég er búinn að játa og er rétt í raun ef Örn vill það. Þá hann um það. Ekki verri fyrir mig. Jú, meiri innilokun, en hún venst. Gott í bili.“⁴⁶⁷
272. Tryggvi Rúnar ritaði færslu í dagbók sína 4. nóvember 1976. Velti hann fyrir sér hverju Örn kæmi til með að svara um beiðni hans um lausagæslu. Ritaði Tryggvi Rúnar um að Örn hafi sagt að honum væri ekki illa við hann, en hann yrði að taka þessi vitni trúanleg. Ritaði Tryggvi orðrétt: „Já, Örn Höskuldsson gerðu það bara og sjáðu svo hvað kemur út úr dæminu fyrir rest! Ég saklaus og svo hvað, bara allt í lagi því ég er búinn að játa á mig gömul afbrot. Nei, Örn, ég ætla ekki að láta það enda svona flott fyrir ykkur.“⁴⁶⁸
273. Fimmtudaginn 4. nóvember 1976 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að [ÖS] hafi verið járnaður á klefa n að viðstöddum Steingrími Gauti Kristjánssyni, umboðsdómara í kærumáli vegna illrar meðferðar á gæsluföngum, Grími héraðslækni og fangavarða. Bókað var í fangelsisdagbókina að járnin hafi reynst laus bæði á höndum og fótum. Bókað var að járnin hafi farið fram milli klukkan 09:00 og 09:10. Að henni lokinni hafi umboðsdómari tekið skýrslur af héraðslækninum, lögreglumönnum og loks [ÖS] í horninu. Var bókað klukkan 09:48 að rannsókninni væri lokið.⁴⁶⁹
274. Þennan dag var dómþing sakadóms Hafnarfjarðar háð í fangelsinu við Síðumúla 28 af Steingrími Gauti Kristjánssyni umboðsdómara vegna rannsóknar á kæru um ótilhlýðilega meðferð gæslufanga. Refsifanginn [ÖS] mætti fyrir dóminn og var í tilraunarskyni lagður í járn í klefa númer níu þannig að hendur hans voru hlekkjaðar við rúmfót með handjárnnum og fætur með tveimur fótjárnnum. Tilraun þessi var þar með endurtekin öðru sinni en klefi númer átta sem nýttur var í fyrri tilraun var 10 sentímetrum styttri og sú tilraun því ekki marktæk. Erlingur Þ. Guðmundsson varðstjóri og Jón B. Sveinsson fangavörður hlekkjuðu hann. Jafnharðan var fanginn leystur úr hlekkjunum. Bókað var að einnig hafi verið viðstaddir Gunnar Guðmundsson forstöðumaður sem og Grímur Jónsson héraðslæknir. Viðstaddir vottar

⁴⁶⁶ Bls. 1431_Q–P.

⁴⁶⁷ Bls. 1415_A.

⁴⁶⁸ Bls. 1431_A–B.

⁴⁶⁹ Dagbók nr. 5, bls. 117.

og lækurinn létu í ljós álit sitt á því hversu þvingandi strekking sem þessi væri. Kvað lækurinn járnin geta valdið sárum við þessar aðstæður einkum ef fanginn hreyfði sig mikið auk þess sem þetta hafi verið tölvvert þvingandi fyrir piltinn sem hafi ekki getað snúið sér og því erfitt fyrir hann að fá hvíld í þessum stellingum og gæti fundið til innilokunarkenndar og taldi líkur til að hann hafi fengið harðsperrur. Fanginn bar um að járnin um vorið hafi verið framkvæmd á annan og verri veg.⁴⁷⁰

275. Miðvikudaginn 10. nóvember 1976 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Örn hafi hringt klukkan 13:09 og tilkynnt um að flytja ætti Tryggva Rúnar austur á Litla-Hraun við fyrsta tækifæri. Klukkan 14:30 var bókað að hringt hafi verið í Guðstein lækni og hann beðinn um að líta á fót Tryggva Rúnars fyrir austurferðina. Var þess getið að Guðsteinn hefði ekki tíma fyrr en annað kvöld. Bókað var þá um að hringt hafi verið til Grétars Ólafssonar, læknis, sem hafi boðað Tryggva Rúnar til sín í skoðun upp á Landspítala morguninn eftir.⁴⁷¹
276. Tryggvi Rúnar ritaði færslu í dagbók sína sama dag, 10. nóvember 1976, um að svar hafi borist frá Erni um að hann mætti fara með fyrstu ferð austur. Lýsti Tryggvi Rúnar því hve ánægður hann væri yfir þessum fréttum.⁴⁷²
277. Meðal rannsóknargagna liggur fyrir tímalína sem spannar tímabilið frá 23. ágúst 1974 til og með 12. nóvember 1976. Tekur tímalínan yfir atburði allt frá fyrra tilviki póstsvikamálsins og fram til þess að Guðjón Skarphéðinsson var handtekinn og færður til yfirheyrslu vegna Geirfinnsmálsins. Fram kom að Guðjón hafi skráð sig í gestabók Landsbókasafnsins 16. júní 1975.⁴⁷³ Þá sagði að í janúar 1976 hafi Erla heimsótt Guðjón og sagt honum frá máli Guðmundar Einarssonar. Ber tímalínan engar frekari nýjar upplýsingar með sér.
278. Fyrir liggur athugasemdaskýrsla Karls Schütz um yfirheyrslu yfir Erlu Bolladóttur dagsett 15. nóvember 1976. Fram kom að þennan dag hafi átt sér stað fróðlegt viðtal við Erlu. Bókað var að Erla hafi sagst hafa heimsótt Guðjón í janúar 1976. Fyrst hafi þau rætt Guðmundarmálið en síðan hafi hann farið að tala um Geirfinnsmálið. Hafi Erla tekið eftir því að hann hafi verið að fiska eftir upplýsingum. Kvaðst Erla hafa sagt honum að Geirfinnsmálið væri komið á dagskrá, en þá hafi Guðjón spurt: „Hvað hefur komist upp?“ Kvaðst Erla þá hafa sagt honum frá öllu og þá hafi hann komist að því að hún hafi ekki nefnt hans nafn. Hafi Guðjón spurt hana ítrekað hvaða fólk hún hefði sagt hafa verið viðstatt í fjörunni umrætt kvöld.⁴⁷⁴
279. Miðvikudaginn 17. nóvember 1976 var bókað að Sævar hafi verið sérstaklega spurður um samskipti sín við Guðjón og símtal sem þeir hafi átt í mars 1975. Hafi Sævar sagst hafa hringt til Guðjóns frá Kaupmannahöfn til að spyrjast fyrir um hver staðan væri á póstsvikamálinu og Geirfinnsmálinu. Hafi Guðjón sagt það óheppilegt að hann og Erla kæmu heim. Hafi þeir rætt um það sem fram hefði komið í blöðum um Geirfinnsmálið.

⁴⁷⁰ Bls. 1431_Q-R.

⁴⁷¹ Dagbók nr. 5, bls. 122b.

⁴⁷² Bls. 1458_B.

⁴⁷³ Bls. 1483.

⁴⁷⁴ Bls. 1507–1508.

Hafi Guðjón sagt málið vera á rangri braut. Kvaðst Sævar ekki hafa getað skilið það öðruvísi en að málið væri að renna út í sandinn, en þó væri ekki ráðlegt fyrir þau að koma heim. Kvaðst Sævar hafa verið búinn að sjá það í blöðum úti að póstsvikamálið væri komið upp.⁴⁷⁵ Greindi Sævar frá því hann hafi komið til Íslands í apríl 1975 og hafi hann og Erla þá hætt saman. Um það leyti hafi hann og Guðjón talið Geirfinnsmálið úr sögunni þar sem lögreglan hafi alltaf verið á villigötum. Kvaðst Sævar gruna að Guðjón hafi vitað eitthvað um Guðmundarmálið án þess að hann hafi sagt honum frá því. Hafi honum skilist það á tali Guðjóns. Haft var eftir Sævari að Erla hafi sagt honum við samprófun síðasta vor að hún hafi heimsótt Guðjón þegar hún hafi gengið laus seinnihluta vetrarins. Vildi Sævar geta þess sérstaklega að hafi Guðjón einhverja vitneskju um Guðmundarmálið þá hafi hún verið komin frá Erlu.⁴⁷⁶

280. Þennan dag var dómþing sakadóms Reykjavíkur háð af Birgi Þormari, fulltrúa, og tekið fyrir dómsrannsókn á hvarfi Geirfinns. Bókað var að klukkan 13:45 hafi [GUÆ] mætt sem vitni. Var haft eftir henni að hún hafa vitað að Sævar hafi átt erfitt uppdráttar. Hún hafi litið á hann sem smælingja sem staðið hafi höllum fæti. Sagði hún Sævar hafa átt erfitt með að koma orðum að hugsun sinni. Hann hafi helst rætt um heilsufar sitt eða verið með skýjaborgir í sambandi við kvikmyndagerð. Taldi [GUÆ] að Guðjón hafi verið sama sinnis. Kvaðst hún ekki hafa vitað um að Sævar hafi verið í glæpastarfsemi. Aðspurð kvaðst hún ekki hafa vitað til þess að Sævar hafi útvegað Guðjóni hass. Sagði hún hassneyslu Guðjóns hafa verið hverfandi litla ef einhverja.⁴⁷⁷ Greindi [GUÆ] frá því að skömmu eftir að Erla hafi losnað úr gæsluvarðhaldi hafi hún komið eitt sinn í heimsókn og sagst alltaf hafa verið hrædd við Sævar.⁴⁷⁸ Við sama tilefni hafi hún sagt henni og Guðjóni frá morðinu á Guðmundi Einarssyni. Sagði [GUÆ] að sú saga hafi breyst í þau tvö skipti sem Erla hafi komið aftur í heimsókn. Hafi henni virst sem Erla hafi orðið stöðugt ruglaðri og kvaðst hún hafa haldið að Erla væri á mjög sterkum deyfilyfjum. Mundi hún eftir því að Erla hafi komið inn á heimilið eftir að Guðjón hafi hitt hana á kaffihúsi fyrir þann dag. Hafi hún þá sagt Guðjóni sögu um Geirfinnsmálið og hverjir hafi verið þar að verki. Greindi [GUÆ] frá því að Guðjóni hafi verið mikið niðri fyrir vegna þessarar sögu og sagt henni strax frá henni þegar hann hafi komið heim. Hafi þau rætt það sín á milli hvort Erla væri ekki uppdópuð og vitlaus. Hafi Erla komið til þeirra í umrætt sinn um það bil klukkutíma eftir að Guðjón hafi komið heim. Endurtók hún þá söguna um Geirfinn sem hún hafði áður sagt Guðjóni. Sagði [GUÆ] að Erla hafi nafngreint fjóra menn sem hafi þá setið í gæsluvarðhaldi og sagt fleiri menn hafa verið í fjörunni. Erla hafi ekki viljað nafngreina þá en sagt þá vera háttsetta. Kvaðst [GUÆ] muna eftir að hafa spurt Erlu hvort Ólafur Jóhannesson, dómsmálaráðherra, hafi verið í fjörunni og hafi Erla þá ekki viljað taka fyrir það. Kvaðst [GUÆ] einnig muna eftir að Erla hafi sagt einhverja hryllingssögu um að einhverjir máttarstólpar í þjóðfélaginu hafi orðið [BjBe] að bana. Kvaðst vitnið hafa skýrt Haraldi Blöndal, lögfræðingi, frá þessu samdægurs þar sem henni hafi þótt mjög óþægilegt að sitja uppi með þessar upplýsingar. Sagði [GUÆ] að

⁴⁷⁵ Bls. 1536.

⁴⁷⁶ Bls. 1537.

⁴⁷⁷ Bls. 1683–1684.

⁴⁷⁸ Bls. 1685.

daginn eftir hafi alveg sama frétt birst í Dagblaðinu. Taldi vitnið að hún og Guðjón hafi litið frásagnir Erlu svipuðum augum. Bókað var orðrétt í þingbókina: „Fyrst er hún sagði frá morði Guðmundar Einarssonar og kom með fyrstu útgáfu af því, þá trúðu þau henni, en þegar á leið, útgáfurnar breyttust og Erla gerðist ruglaðri voru þau hætt að trúa henni.“⁴⁷⁹ Bókað var í þingbókina að Haraldur Blöndal, réttargæslumaður Guðjóns, hafi óskað eftir því að fá að tala einslega við Guðjón. Hafi dómariinn tjáð honum að það yrði ekki heimilað að svo stöddu. Viku viðstaddir frá.⁴⁸⁰

281. Fyrir liggur samantektarskýrsla dagsett 26. nóvember 1976, rituð af Ívari, um viðtal hans og Sigurbjörns Víðis við [ISd], eiginkonu [LV]. Bókað var að [ISd] hafi verið innt eftir því hvort hún væri tilbúin til að greina frá ummælum [SóE], fyrrum kærustu Tryggva Rúnars. Kvaðst vitnið hafa verið stödd á veitingastað ásamt eiginmanni sínum þegar [SóE] hafi komið til þeirra og sagt þeim að hún hafi lengi vitað um morðið á Guðmundi Einarssyni. Sagðist vitnið halda örugglega að [SóE] hafi ekki nefnt nein nöfn í þessu sambandi.⁴⁸¹
282. Fyrir liggur skýrsla um yfirheyrslu yfir [LV] sama dag, 26. nóvember 1976, milli klukkan 17:20 og 18:10. Tilefni yfirheyrslunnar var bókað sem símtöl hans til lögreglunnar 26. apríl 1976 og aftur 6. maí sama ár þar sem hann tilkynnti ummæli [SóE] um Guðmundarmálið og Geirfinnsmálið. Greindi vitnið frá því að hafa hitt [SóE] í janúar 1976 á veitingahúsi ásamt eiginkonu sinni. Hafi [SóE] verið ölvuð og sagt þeim að hún hafi lengi vitað að Guðmundur hafi verið myrtur og hverjir hafi verið þar að verki, en ekki nefnt nein nöfn í því sambandi. Minnti vitninu að bróðir hennar [PRE] hafi verið heimildarmaður hennar. Greindi vitnið frá því að [SóE] hafi heimsótt sig í marsmánuði sama ár en þá hafi hún verið mikið ölvuð. Hafi Geirfinnsmálið borið á góma og hafi [SóE] sagst vita mikið um málið og að Geirfinnur hafi verið myrtur. Kvaðst vitnið hafa spurt hver hafi drepið hann og þá hafi hún svarað því til að Tryggvi Rúnar hafi ekki verið viðriðinn það mál. Sagðist vitnið hafa spurt af hverju líkið fyndist ekki og þá hafi hún sagt að Geirfinnur hafi verið brenndur til ösku fyrir utan Reykjavík. Enginn vandi væri að láta menn hverfa með því að hella olíu á líkið í heila viku og láta það brenna til ösku. Sagði vitnið að [SóE] hafi látið í það skína að hún vissi hverjir hefðu verið að verki, en hafi þó ekki nefnt nein nöfn.⁴⁸² Við sama tilefni hafi hún greint vitninu frá því að hafa farið með Tryggva Rúnari til Keflavíkur nokkru fyrir hvarf Geirfinns þar sem þau hafi hitt Geirfinn. Kvaðst vitnið ekki hafa lagt neinn trúnað á frásagnir hennar, en þegar fram hafi komið í fjölmiðlum að Geirfinnur hafi verið myrtur hafi hann talið réttast að láta lögregluna vita. Kvaðst vitnið þekkja Tryggva Rúnar, Sævar, Kristján Viðar og Albert en ekkert hafa hitt þá eftir ágúst 1973, en þó einhverja þeirra á þrettándanum 1974.⁴⁸³ Í kjölfar yfirheyrslunnar var [LV] yfirheyrður aftur milli klukkan 18:10 og 18:15 um ummæli sem [ÁHB] hafi látið falla við ónafngreindan ábendingaraðila um að vitnið vissi eitthvað um Geirfinnsmálið. Fyrir liggur skýrsla um yfirheyrsluna. Bókað var að vitnið hafi sagst

⁴⁷⁹ Bls. 1686–1687.

⁴⁸⁰ Bls. 1687.

⁴⁸¹ Bls. 1616.

⁴⁸² Bls. 1617.

⁴⁸³ Bls. 1618.

þekkjja umrædda stúlku en ekki hafa hitt hana í nokkur ár. Kvaðst hann ekki geta skýrt þessi ummæli hennar öðruvísi en svo að hún hafi heyrt af sögunni sem hann hafi haft eftir [SóE], en hann hafi talað um þetta á vinnustað sínum. Kvaðst hann ekki hafa neinu við framburð sinn að bæta.⁴⁸⁴

283. Fyrir liggur skýrsla um yfirheyrslu 29. nóvember 1976 yfir [PRE]. Bókað var að tilefni yfirheyrslunnar hafi verið framburður [LV] um að [SóE], systir vitnisins, hafi sagt hann hafa vitneskju um morðið á Guðmundi Einarssyni. Kvaðst vitnið neita því að hafa vita nokkuð um morðið á Guðmundi. Sagði hann það vera ósannindi systur sinnar hafi hún borið hann fyrir einhverjum sögum í því sambandi. Kvaðst hann ekkert hafa heyrt um málið annað en það sem Tryggvi Rúnar hafi sagt honum þegar hann hafi komið austur á Litla-Hraun um sumarið. Kvaðst hann vísa til skýrslu sem Njörður Snæhólm hafi tekið af honum í febrúar um samskipti hans og Tryggva Rúnars. Hafi hann greint frá öllu þar sannleikanum samkvæmt. Kvaðst hann vilja láta það koma fram að þegar hann og Tryggvi Rúnar hafi rætt um afbrot sín hafi hann sagt sér frá málum sem hann hafi greint Nirði frá. Sagði vitnið að daginn eftir hafi Tryggvi spurt hvort hann hefði verið að blaðra eitthvað og hóttað sér lífláti. Kvaðst vitnið halda að hann hafi einnig sagt Nirði þetta.⁴⁸⁵
284. Fimmtudaginn 2. desember 1976 var [SóE] yfirheyrð á skrifstofu rannsóknarlögreglunnar milli klukkan 15:00 og 15:20. Viðurkenndi hún fyrir lögreglunni að það sem hún hafi fullyrt við [LV] og konu hans um að vita allt um Guðmundarmálið hafi verið lygi og tilbúningur af sinni hálfu. Sagðist hún ekkert vita um málið.⁴⁸⁶ Í beinu framhaldi var hún yfirheyrð aftur og þá um ummæli sem hún hafi haft uppi við [LV] um Geirfinnsmálið. Sagði hún þessar sögur sínar hafa verið uppspuna frá rótum. Kvaðst hún eiga það til að segja miklar lygasögur og þá einkum er hún væri ölvuð. Var yfirheyrslunni lokið klukkan 15:25.⁴⁸⁷
285. Fyrir liggur upplýsingaskýrsla, dagsett 8. desember 1976, rituð af Haraldi Árnasyni um að fyrir skömmu hafi Kristján Viðar greint frá því að móðuramma hans [IF] hafi átt þátt í að hluta sundur og fela lík Færeyings að nafni [WP] sem saknað hafi verið síðan í september 1974. Hafi Kristján Viðar skýrt frá því að eftir dauða [WP] hafi hann, Sævar og Tryggvi Rúnar farið með líkið niður í kjallara og inn í vaskahús. Hafi þeir komist að þeirri niðurstöðu að þeir yrðu að hluta líkið í sundur. Hafi hann ætlað að framkvæma verkið en ekki getað það þegar til hafi komið. Tryggvi Rúnar hafi þá kallað hann bleyðu og búist til þess að framkvæma verknaðinn. Hafi Kristján Viðar þá farið upp á íbúðarhæðina en mætt ömmu sinni. Hafi hann þá bannað henni að fara niður en það hafi orðið til þess eins að vekja forvitni gömlu konunnar. Hún hafi því farið niður í vaskahúsið og komið að Sævari og Tryggva Rúnari með lík [WP]. Hafi Kristján þá sagst hafa farið upp í herbergi sitt, tekið inn svefnlyf og sofið fram undir hádegi daginn eftir. Þá hafi verið búið að búa um líkið í tveimur pokum og hafi Albert Klahn verið fenginn til að flytja það í Toyota bifreiðinni. Kristján hafi greint frá því að

⁴⁸⁴ Bls. 1619.

⁴⁸⁵ Bls. 1652–1653.

⁴⁸⁶ Bls. 1703.

⁴⁸⁷ Bls. 1704.

ákveðið hafi verið að fara með pokana í Fossvogskirkjugarð og grafa þá þar. Hafi amma hans farið með. Hún hafi ekki verið ánægð með felustaðinn sem leitt hafi til ósættis þeirra á milli og hafi Kristján þá farið. Fram kom að Kristján hafi sagst ekki vita hvað hafi orðið um lík [WP], en talið víst að amma hans vissi það. Í lok skýrslunnar var bókað að frásögn Kristjáns hafi verið nokkuð óljós, en hann hafi ekki verið spurður nánar um smáatriði. Orðrétt var bókað: „Er sannleiksgildi frásagnar hans vafasamt, en persónulega finnst mér hæpið, að hann ljúgi upp á ömmu sína, sem virðist honum mjög kær, að ekki sé minnst á jafn alvarlegan verknað og þennan.“⁴⁸⁸

286. Sama dag gaf ríkissaksóknari út ákæru vegna Guðmundarmálsins og fleiri mála á hendur Kristjáni Viðari, Sævari, Tryggva Rúnari, Alberti Klahn, Erlu, [ÁEP] og Guðjóni. Voru Kristján, Sævar og Tryggvi Rúnar ákærðir fyrir morð með því að hafa, aðfaranótt 27. janúar 1974, í félagi ráðist á Guðmund Einarsson í kjallarafbúð að Hamarsbraut 11 og misþyrmt honum svo, þar á meðal með hnífstungum sem Kristján Viðar hafi veitt honum, að hann hafi hlotið bana af og komið líki hans síðan fyrir á ókunnum stað. Var Albert Klahn ákærður fyrir eftirfarandi hlutdeild í fyrrgreindum verknaði með því að hafa veitt Sævari, Kristjáni Viðar og Tryggva Rúnari liðsinni við að fjarlægja og koma líki Guðmundar fyrir á ókunnum stað og þannig leitast við að afmá ummerki brotsins, bæði fyrrgreinda nótt og síðar síðla sumars 1974 þegar líkamsleifar Guðmundar voru fluttar á enn annan stað. Hafi flutningar þessir farið fram í bifreiðum sem Albert hafi haft til umráða og ekið. Tryggvi Rúnar var einnig ákærður fyrir brennu, nauðgun og þjófnað. Sævar var einnig ákærður fyrir þjófnað og saman með Erlu fyrir þjófnað og hylmingu, skjalafals og fjársvik. Var Sævar einnig ákærður saman með Kristjáni fyrir margvísleg þjófnaðarbrot og hylmingu. Sævar, Guðjón og [ÁEP] voru ákærðir saman fyrir brot á lögum um ávana- og fíkniefni. Þá var Kristján Viðar ákærður fyrir þjófnað og Albert Klahn fyrir hylmingu og brot á lögum um ávana- og fíkniefni.⁴⁸⁹
287. Þennan dag, 11. desember 1976, birtist frétt í Vísi undir fyrirsögninni: „Sævar Ciesielski: Hefur verið í gæsluvarðhaldi í eitt ár.“ Fram kom að þetta væri eitt lengsta samfellda gæsluvarðhald sem einn maður hafi verið í hér á landi, en hann hafi verið rúmum mánuði lengur en Kristján Viðar og Tryggvi Rúnar.⁴⁹⁰
288. Miðvikudaginn 15. desember 1976 ritaði Tryggvi Rúnar færslu í dagbók sína um að hafa fengið hljómplötu með Kings. Hann héldi að gæsluvarðhaldið rynni út morguninn eftir og velti hann því fyrir sér hvort hann færi í bæinn eða hvort Örn Höskuldsson kæmi í fangelsið til að framlengja varðhaldinu. Vonaðist hann til að fá að halda jólin að Litla-Hrauni.⁴⁹¹

⁴⁸⁸ Bls. 1730.

⁴⁸⁹ Bls. 1735–1745.

⁴⁹⁰ Bls. 1778.

⁴⁹¹ Bls. 1856_A.

289. Tryggvi Rúnar ritaði í dagbók sína 16. desember 1976. Ritaði hann um steypuvinnu innan fangelsisins og ferð í bæinn seinnipartinn en Örn Höskuldsson hafi beðið um hann þar sem gæsluvarðhaldið rynni út daginn eftir.⁴⁹²
290. Föstudaginn 17. desember 1976 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Tryggvi Rúnar hafi verið færður í hornið til viðtals við Sigurbjörn Víði klukkan 09:04. Var hann færður aftur á klefa sinn klukkan 09:30. Rannsóknargögn um yfirheyrsluna liggja ekki fyrir. Bókað var klukkan 11:10 að Tryggvi Rúnar hafi verið færður fram á skrifstofu varðstjóra til viðtals við Örn Höskuldsson og Sigurbjörn Víði. Klukkan 11:20 var bókað að Tryggvi Rúnar hafi verið úrskurðaður í 150 daga áframhaldandi gæsluvarðhald. Dómþing var sett í sakadómi Reykjavíkur þennan dag og tekin fyrir dómsrannsókn á hvarfi Guðmundar Einarsson. Klukkan 11:20 var bókað í þingbók að Tryggvi Rúnar hafi komið fyrir dóminn.⁴⁹³ Var kveðinn upp úrskurður í málinu þar sem fram kom að með ákæru dagsettri 8. desember 1976 hafi ríkissaksóknari höfðað mál á hendur sjö aðilum fyrir ýmiss konar brot. Málið væri höfðað gegn Tryggva Rúnari fyrir meðal annars manndráp, íkveikju, nauðgun og fjögur þjófnaðarbrot. Ákæran hafi enn ekki verið birt. Ljóst væri að málsmeðferðin muni taka langan tíma auk þess sem augljóst væri að fara þyrfti fram rannsókn á tilteknum atriðum í framangreindum málum. Væri því rétt að framlengja gæsluvarðhald Tryggva Rúnars þar til rannsókn mála hans og málsmeðferð væri lokið. Var hann því úrskurðaður í áframhaldandi 150 daga gæsluvarðhald. Bókað var að Tryggvi Rúnar hafi lýst því yfir að hann óskaði ekki eftir að kæra úrskurðinn. Var dómþingi slitið klukkan 11:22.⁴⁹⁴ Bókað var í fangelsisdagbókina klukkan 14:25 þennan dag að farið hafi verið með Tryggva Rúnar austur á Litla-Hraun.
291. Tryggvi Rúnar ritaði færslu í dagbók sína þennan dag um að rétt í þessu hafi verið bætt á hann gæslunni stóru, eins og hann orðaði það eða 150 dögum. Örn hafi sagt að hann færi austur þann dag, en fyrst ætti hann að fara upp í Borgartún í myndatöku. Bókaði hann í dagbókina hverjir hefðu ekið honum til og frá Litla-Hrauni.⁴⁹⁵
292. Þennan dag, 30. desember 1976, var á forsíðu Tímans birt frétt undir fyrirsögninni: „Hvorki vitni né líkfundur ómissandi – ef önnur sönnunargögn þykja nógu traust“.⁴⁹⁶ Var þar vísað til viðtals inn í blaðinu við Jónatan Þórmundsson, prófessor í refsirétti við Háskóla Íslands. Svaraði Jónatan spurningum blaðamanns um ýmis lagaleg atriði sem snertu Guðmundar- og Geirfinnsmálin.⁴⁹⁷
293. Á gamlársgangi, 31. desember 1976, birtist opnugrein í Morgunblaðinu um dóms- og sakamál ársins 1976 og var þar meðal annars til umfjöllunar Guðmundar- og Geirfinnsmál. Var gangur málsins á árinu 1976 rakinn og fullyrt að lausn Geirfinnsmálsins myndi liggja fyrir snemma á komandi ári. Meðal annars kom fram að nær fullvíst væri talið að Kristján Viðar hafi verið sá sem hafi hringt í Geirfinn úr

⁴⁹² Bls. 1856_A.

⁴⁹³ Bls. 1859.

⁴⁹⁴ Bls. 1860.

⁴⁹⁵ Bls. 1856_A.

⁴⁹⁶ Bls. 1891_A.

⁴⁹⁷ Bls. 1891.

Hafnarbúðinni. Hann líktist hins vegar ekkert leirhausnum sem gerður hafi verið eftir fyrir mælum afgreiðslustúlkna í Hafnarbúðinni þannig að leitinn að „Leirfinni“ hafi verið alveg út í loftið.⁴⁹⁸

294. Miðvikudaginn 5. janúar 1977 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Jónas hafi komið með Morgunblaðið handa Sævari klukkan 16:30.⁴⁹⁹ Sama dag var bókað í dagbók Hegningarhússins að Kristján Viðar hafi kveikt í klefa sínum klukkan 01:40. Slökkvilið hafi komið á staðinn klukkan 01:50 og farið klukkan 02:10. Hafi Kristján Viðar verið fluttur á slysadeild Borgarspítala og þaðan í fangelsið að Síðumúla.⁵⁰⁰ Í dagbók Síðumúlafangelsisins var bókað um símtal frá Erni klukkan 02:00 sem hafi beðið um klefapláss fyrir Kristján Viðar sem hafi verið í Hegningarhúsinu um tíma. Var það veitt. Klukkan 02:25 var bókað að þrír lögreglumenn hafi komið með Kristján Viðar í jarnum úr Hegningarhúsinu. Var þess getið að við nákvæma leit á Kristjáni Viðari hafi fundist rakvélablað og brot úr spegli. Bókað var klukkan 02:35 að hringt hafi verið í Örn vegna Kristjáns Viðars. Fimm mínútum síðar var bókað að hringt hafi verið til Haraldar Árnasonar, rannsóknarlögreglumanns, að beiðni Kristjáns Viðars. Á sama tíma hafi fangavörður verið kallaður út á aukavakt af öryggisástæðum. Bókað var að Kristján Viðar hafi verið færður í hornið til viðtals við Harald klukkan 03:50.⁵⁰¹ Klukkan 04:30 var bókað að Kristján Viðar hafi verið færður á klefa númer níu. Bókað var að Haraldur hafi farið klukkan 07:10. Á sama tíma var bókað orðrétt í fangelsisdagbókina: „Þar sem að fanginn Kristján Viðar Viðarsson er ekki í andlegu ástandi góðu, þótti ekki ástæða til að hafa í klefa hans annað en teppi.“⁵⁰²
295. Fimmtudaginn 6. janúar 1977 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Örn hafi hringt klukkan 09:55 og spurt um líðan Kristjáns Viðars og hvað væri í klefa hans sem hann gæti hugsanlega skaðað sig með. Lét færsluritari þess getið að ekkert væri inni á klefanum nema teppi. Bókað var um kröfu Arnar um að setið yrði yfir Kristjáni Viðari vegna sjálfsvígstilrauna hans. Gat færsluritari þess að erfitt væri að verða við þeirri kröfu þar sem fangelsið væri undirmannað. Bókað var klukkan 13:45 að Jónas og Ívar hafi sótt Sævar og farið með hann í bíltúr.⁵⁰³ Var komið með Sævar til baka klukkan 15:30. Rannsóknargögn um bíltúrinn liggja ekki fyrir. Bókað var um símtal frá Erni klukkan 16:00 þar sem hann hafi ítrekað beiðni sína um stöðuga gæslu á Kristjáni Viðari. Færsluritari bókaði um neitun sína og tók fram að hann teldi starfsmenn fangelsisins sama sinnis. Hann hafi hringt í Gunnar Guðmundsson, forstöðumann, sem hafi verið algjörlega mótfallinn slíkri gæslu og aftekið með öllu að henni yrði sinnt, hvorki af fangavörðum eða starfsmönnum sakadóms Reykjavíkur. Gunnar hafi tekið að sér að hringja í dómsmálaráðuneytið vegna málsins. Færsluritari bókaði um að hafa hringt í alla starfsmenn Síðumúlafangelsisins sem hafi allir verið mótfallnir því að taka þetta að sér, þrátt fyrir fjárhagslegan ábata. Í lok færslunnar var þess getið að Gunnar forstöðumaður hafi hringt og tilkynnt um að ekkert yrði af þessu.

⁴⁹⁸ Bls. 1892–1893.

⁴⁹⁹ Dagbók nr. 6, bls. 48.

⁵⁰⁰ Dagbók Hegningarhússins, nr. 1, bls. 2.

⁵⁰¹ Dagbók nr. 6, bls. 50.

⁵⁰² Dagbók nr. 6, bls. 51.

⁵⁰³ Dagbók nr. 6, bls. 51.

Bókað var klukkan 16:30 að Guðsteinn læknir hafi komið að beiðni Arnar til að líta á Kristján Viðar. Var þess getið að Guðsteinn hafi ekki séð neitt athugasvert við Kristján en skaffað honum lyf, eins og það var orðað.⁵⁰⁴ Klukkan 16:50 var bókað að Guðsteinn hafi farið og á sama tíma hafi Haraldur farið inn til Kristjáns og rætt við hann. Bókað var í fangelsisdagbókina klukkan 17:00 að Sigurbjörn Víðir, Ívar og Bjarnfríður Gunnarsdóttir, spjaldskrárritari í sakadómi, hafi komið með [JEM], dóttur Sævars. Orðrétt var bókað: „Og var hann sóttur í klefa sinn og leyft að sjá barnið, var þetta að öllu leyti ráðstöfun rannsóknarnefndar í stórmálum þeim er nú eru í rannsókn í sakadómi.“ Klukkan 18:10 var bókað að heimsókn Sævars hafi lokið og hann settur aftur á klefa. Klukkan 18:20 var bókað að Haraldur hafi komið frá Kristjáni Viðari. Rannsóknargögn um vitjunina liggja ekki fyrir. Bókuð var athugasemd í dagbók fangelsisins þess efnis að Kristján Viðar mætti reykja undir eftirliti fangavarðar eftir því sem tími væri til.⁵⁰⁵ Klukkan 21:31 var bókað að Gunnar Guðmundsson, forstöðumaður hafi hringt og tilkynnt um að Kristján Viðar yrði fluttur í Hegningarhúsið aftur. Klukkan 22:30 var bókað að Sigurbjörn Víðir og Ívar hafi flutt Kristján Viðar í járnum í Hegningarhúsið.⁵⁰⁶ Í dagbók Hegningarhússins var bókað að Kristján Viðar hafi verið fluttur klukkan 22:50 úr Síðumúlafangelsi aftur í Hegningarhúsið. Var þess getið að Bjarni Matthíasson, starfsmaður sakadóms, hafi setið yfir Kristjáni Viðar.⁵⁰⁷ Í dagbók Síðumúlafangelsisins var bókað um símtal frá starfsmanni Hegningarhússins klukkan 23:15 sem hafi spurt um lyfjagjöf til Kristjáns Viðars.⁵⁰⁸

296. Meðal rannsóknargagna liggur bréf rannsóknarnefndar Reykjavíkur, dagsett þennan dag, 6. janúar 1977, til Halldórs Þorbjörnssonar, yfirsakadómara hjá sakadómi Reykjavíkur. Var bréfið merkt: „Mjög áriðandi“. Í efnislýsingu bréfsins stóð: „Varðar: Kæru á hendur Sævari Ciesielski og annarra vegna rannsókna á dauða Geirfinns Einarssonar.“ Í bréfinu kom fram að Kristján Viðar hafi á síðustu tveimur vikum reynt að fyrirfara sér. Hann hafi gert tilraunir til þessa í Hegningarhúsinu á tímabilinu 24. desember 1976 til 5. janúar 1977, annars vegar með því að skera sig á púls og hins vegar með því að kveikja í klefanum sínum. Fram kom að Kristján Viðar væri mjög móttöðulitill á þessum tímamarki og óútreiknanlegur. Hætta væri á að hann myndi endurtaka þessar tilraunir sínar. Núverandi varsla Kristjáns væri ófullnægjandi, hann hafi verið fluttur aftur í Síðumúlafangelsið þar sem fangaverðir fylgdust með honum af og til. Bréfitari benti á að bæði væri það hörmulegt ef ungur maður léti lífið með þessum hætti en einnig myndi af því rísa margvíslegur vandi. Orðrétt var ritað: „Kærði er í hinu viðkvæma máli einn sá þýðingarmesti og jafnframt trúlegasti aðili.“⁵⁰⁹ Þá liggur fyrir bréf Halldórs Þorbjörnssonar, yfirsakadómara, til Jón Thors, deildarstjóra hjá dómsmálaráðuneytinu, dagsett sama dag. Meðfylgjandi bréfi hans til ráðuneytisins var framangreint bréf rannsóknarnefndarinnar. Í bréfi Halldórs kom fram að erfiðleikar

⁵⁰⁴ Dagbók nr. 6, bls. 52.

⁵⁰⁵ Dagbók nr. 6, bls. 53.

⁵⁰⁶ Dagbók nr. 6, bls. 54.

⁵⁰⁷ Dagbók Hegningarhússins, nr. 1, bls. 3.

⁵⁰⁸ Dagbók nr. 6, bls. 54.

⁵⁰⁹ Bls. 1906.

hafi verið á að koma á nauðsynlegri varðgæslu yfir Kristjáni Viðari vegna afstöðu forstöðumanns fangelsisins í Síðumúla. Þrýsti Halldór á að ráðuneytið kæmi því til leiðar að varðgæslu yrði komið á yfir Kristjáni.⁵¹⁰

297. Fyrir liggur skýrsla lögreglunnar í Reykjavík, dagsett sama dag, um íkveikju Kristjáns Viðars í rúmdýnu sinni í Hegningarhúsinu. Fram kom að Kristján hafi verið fluttur á slyshadeild Borgarspítalans til að ganga úr skugga um heilbrigði hans.⁵¹¹
298. Þennan dag birtist frétt á forsíðu Vísi undir fyrirsögninni: „Gæslufangarnir í Guðmundar- og Geirfinnsmálinu: Grunaðir um að vera valdir að þriðja mannhvarfinu.“ Fram kom að grunsemdir rannsóknarmanna um að fangarnir hafi verið viðriðnir að minnsta kosti eitt manndráp til viðbótar hafi vaknað við athugun á framburði þeirra um líkflutninga. Í framburðunum hafi margt bent til þess að um flutning á fleiri líkum en tveimur hafi verið að ræða. Þá sagði að Karl Schütz væri kominn aftur til starfa eftir leyfi. Unnið væri að ýmsum tæknilegum rannsóknum og sannprófunum, en öll meginatriði Geirfinnsmálsins lægju nú ljós fyrir.⁵¹² Á baksíðu DV sama dag var að finna frétt sama efnis undir fyrirsögninni: „Liggur fyrir játning um þriðja morðið?“ Þar kom fram að lögreglan hafi undanfarið kannað afdrif ungs Færeyings sem hafi horfið hér á landi haustið 1974. Samkvæmt heimildum blaðsins hafi einn gæslufanganna í Guðmundar- og Geirfinnsmálum játað að hafa banað Færeyingnum. Í lok fréttarinnar kom fram: „Kann hér að vera komin skýringin á þeim líkflutningum er ökumaður banamanna Guðmundar Einarssonar telur sig hafa tekið þátt í um miðjan september 1974.“⁵¹³
299. Meðal rannsóknargagna liggur fyrir skýrsla Ármanns Kristinssonar, sakadómara, dagsett 9. janúar 1977, um könnun hans á I. hluta ákæruskjals dagsettu 8. desember 1976, í svokölluðu Guðmundarmáli. Við yfirferðina hafi verið stuðst við ákæruskjalið, tvö endurrit úr sakadómsbókum og dómskjöl númer 1–57. Fram kom að í rannsókn málsins hafi verið gengið býsna langt á vissum sviðum og í því sambandi nefnd blóðflokksrannsókn á Guðmundi Einarssyni. Væri það lofsvert, en á sama hátt yrði að þukla jafn þétt á öðrum þráðum málsins, eins og það var orðað í skýrslunni. Nær engin rannsókn hafi farið fram fyrir dómi í málinu. Að hluta til hafi lögreglurannsókn málsins verið vægast sagt afar sérstæð. Ekkert hafi verið gert til að reyna að samræma framburði aðila. Látið hafi verið undir höfuð leggjast að kanna veigamikil sönnunargögn og yfirheyra mikilsverð vitni. Í sérstökum kafla í skýrslunni er að finna hugrenningar dómarans við yfirllestur dómskjala. Fram komu athugasemdir um að ekkert hafi verið rætt við aðra íbúa hússins að Hamarsbraut 11 eða nágretta. Ekkert hafi verið rætt við leigusala um hvenær íbúðin hafi verið í útleigu og hverjir hafi verið leigutakar. Ósamræmi væri í gögnunum um hvenær Erla og Sævar hafi hafið búskap að Hamarsbraut. Benti sakadómari á að Sævar hafi verið handtekinn í byrjun febrúar 1974 vegna fíkniefnamáls. Afla þyrfti gagna úr þeirri rannsókn, svo sem hvort húsleit hafi þá verið framkvæmd og hvort lögreglumenn hafi orðið varir við blóð að

⁵¹⁰ Bls. 1905.

⁵¹¹ Bls. 1907.

⁵¹² Bls. 1930.

⁵¹³ Bls. 1931.

Hamarsbraut 11. Þá yrði að afla gagna um hvort leigusali hafi orðið var við ummerki í íbúðinni þegar Erla og Sævar hafi flutt.⁵¹⁴ Sem sérstaka athugasemd ritaði sakadómariinn í skýrsluna: „Hvergi kemur fram, hvernig mál þetta kemst á rekspól.“ Þá kom fram að ferill Guðmundar Einarssonar hafi hvorki verið kannaður né kunningsskapur hans og Kristjáns Viðars. Athuga þyrfti tímamörk vitnisburða þeirra sem töldu sig hafa séð Guðmund í síðasta skipti. Í framburði vitna hafi verið talað um mann í gulri peysu. Velti sakadómariinn því upp hvort sá maður væri meðal ákærðu og hvort vitnum hafi verið sýndar myndir af ákærðu. Kanna þyrfti nánar hversu víðtæk leitinn að Guðmundi hafi verið og hvort hún hafi verið á líklegum urðunarstað. Minnst hafi verið á 60 sentímetra snjólag þegar leitinn hafi farið fram 29. og 30. janúar 1974 og velti dómariinn því fyrir sér hvort snjórin hafi verið fallinn 27. janúar sama ár. Þá vakti hann athygli á því að svo virtist sem Erla Bolladóttir hafi verið yfirheyrð viðstöðulaust hjá lögreglu 20. desember 1975 frá klukkan 09:30 til klukkan 16:30. Benti sakadómariinn á að það fólk sem Erla hafi umgengist aðfaranótt 27. janúar 1974 og hafi síðan ekið henni heim að Hamarsbraut 11, hafi ekki verið yfirheyrð og listaði hann upp atriði sem spyrja þyrfti um.⁵¹⁵ Þá taldi hann að rannsaka þyrfti betur lýsingar ákærðu á lakinu og afdrifum þess. Staðreyna þyrfti með upplýsingum úr farþegaskrá hvenær nákvæmlega Sævar hafi komið heim frá Kaupmannahöfn og Amsterdam í janúar 1974. Þá væri þörf á að staðreyna framburð Sævars sem hafi fullyrt um að hafa hringt á leigubifreið um nóttina og þeir ákærðu hefðu ekið um í, meðal annars að nætursölu. Benti sakadómariinn á að framburðir Alberts Klahn frá 23. desember 1975 og Kristjáns Viðars frá 28. desember sama ár væru mjög keimlíkir um mörg atriði, svo sem um gerð bifreiðar, notkun farangursgeymslu og fleira. Velti dómariinn því upp hvort þeir hafi getað haft samband sín á milli. Gagnrýndi dómariinn þau vinnubrögð að einungis Kristján Viðar hafi lýst klæðnaði Guðmundar umrædda nótt, en aðrir ákærðu hafi ekki verið látnir lýsa hvorki útliti hans né klæðnaði. Um væri að ræða mikilsvert atriði til sönnunar á því að ákærðu og Guðmundur hafi verið saman þessa nótt.⁵¹⁶ Taldi dómariinn þörf á að kanna hvort Tryggvi Rúnar hafi fyrir umrædda nótt komið inn í íbúðina að Hamarsbraut 11, en í skýrslu hjá lögreglu hafi hann réttilega lýst herbergjaskipan. Gerði hann athugasemd við að Albert Klahn hafi verið yfirheyrður sem vitni hjá lögreglu 23. desember 1975 og aftur 19. mars 1976, þegar hann var gæsluvarðhaldsfangi.⁵¹⁷ Vakti hann athygli á því að Kristján Viðar hafi fullyrt í framburði sínum hjá lögreglu að Sævar hafi tekið peningaveski Guðmundar, en það atriði hafi ekkert verið rannsakað nánar af lögreglu. Var það mat dómans að spyrja þyrfti ákærðu frekar um tilurð mannsblóðs sem hafi fundist á gólfteppi í íbúðinni, í Volkswagen bifreiðinni og í frakka Kristjáns Viðars. Rannsaka þyrfti læknisfræðileg atriði málsins nánar, svo sem hvort Guðmundur hafi getað látist af einni hnífstungu án mikils blóðrennslis. Þá þyrfti að gaumgæfa sennileika framburðar Kristjáns Viðars um hnífstunguna. Orðrétt ritaði sakadómariinn: „Á dskj. nr. 41 er nokkuð rætt um „mótanlegur“ „formbar“ mannsaur og á dskj. nr. 1 segir Erla Bolladóttir að í lakinu

⁵¹⁴ Bls. 1939–1940.

⁵¹⁵ Bls. 1941.

⁵¹⁶ Bls. 1942.

⁵¹⁷ Bls. 1943.

hafi verið „linur og blautur mannsaur“. Kanna þarf veður um nóttina, hvort frostleysa hafi verið. Áður en sú rannsókn er framin, væri þó ef til vill ekki úr vegi að fá viðhlítandi svar við því, hvernig „mótanlegur“, „linur“, „blautur“ mannsaur kemst heill á húfi gegnum tvennar brækur?“. Þá væri þörf á að yfirheyra starfsstúlkur á Kópavogshæli miklu nánar og sýna þeim mynd af Guðmundi Einarssyni. Þá þyrfti að yfirheyra rækilega [GuðGí] og [SGí], en Sævar hafi borið um að hafa verið hjá þeim kvöldið 26. janúar 1974, ásamt Alberti Klahn. Vakti sakadómariinn athygli á því að af framburði Sævars á dómskjali númer 44 virtist sem hann hafi haft samband við meðákærðu.⁵¹⁸ Ósamræmi væri í framburði hans og Erlu. Fram kom að möguleg fjarvistasönnun Sævars hafi ekki verið könnuð, en hann hafi borið um að hafa verið í Hveragerði á umræddum tíma. Loks kom fram í skýrslunni að nauðsyn bæri til að yfirheyra [ViG], leigubifreiðastjóra, sem líklega hafi ekið ákærðu á umræddu tímabili.⁵¹⁹

300. Þennan dag var bókað í dagbók Hegningarhússins að um klukkan 13:00 hafi komið fyrirskipun frá Erni Höskuldssyni um að klefinn hjá Kristjáni Viðari og gæslumanni hans yrði hafður opinn. Bókað var að Kristján Viðar hafi þá verið færður af klefa númer sjö yfir á klefa númer átta. Þá var bókað að Kristján Viðar hafi verið færður til yfirheyrslu klukkan 15:30 og komið hafi verið með hann í fangelsið klukkan 18:00 ásamt tveimur varðmönnum.⁵²⁰ Rannsóknargögn um yfirheyrslu yfir Kristjáni Viðari þennan dag liggja ekki fyrir.
301. Meðal rannsóknargagna liggur fyrir skýrsla rannsóknarlögreglunnar í Reykjavík, rituð af Nirði Snæhólm, dagsett 12. janúar 1977, um upplýsingar um Guðmund Einarsson. Fram kom að skýrslan hafi verið unnin að beiðni Gunnlaugs Briem, sakadómara í Reykjavík.⁵²¹ Meðfylgjandi voru skýrslur um yfirheyrslur yfir [EB], föður Guðmundar, [ÁP], æskuvini hans og [PSn], vinnuveitanda Guðmundar. Í skýrslunum kom fram að Guðmundur hafi bragðað áfengi, en hann hafi aldrei notað lyf. Hann hafi verið rólegur og skapstilltur að eðlisfari. Guðmundur hafa verið sterkur, en forðast slagsmál. Fram kom að Guðmundur og Kristján Viðar hafi verið saman í bekk í Austurbæjarskóla. Þeir hafi þekkt og leikið sér saman í barnaskóla. Greindi [ÁP] svo frá að Guðmundur og Kristján Viðar hafi stolið saman gosflöskum frá Ölgerðinni þegar þeir voru um 12 eða 13 ára gamlir. Sagði hann Kristján Viðar örugglega ekki hafa verið á ballinu sem hann og Guðmundur hafi verið á í Hafnarfirði nóttina sem Guðmundur hvarf.⁵²²
302. Meðal rannsóknargagna liggur skýrsla Gísla Guðmundssonar, lögreglumanns, dagsett sama dag, 13. janúar 1977, um framhaldsrannsókn í morðmáli Guðmundar Einarssonar að beiðni Gunnlaugs Briem, sakadómara. Fram kom að Ármann Kristinsson, meðdómari Gunnlaugs, hafi gert allítarlega skrá yfir atriði sem þyrftu frekari rannsóknar við. Um mikla vinnu væri að ræða og því hafi Hellert Jóhannesson

⁵¹⁸ Yfirheyrsla frá 30. september 1976, bls. 1245.

⁵¹⁹ Bls. 1946.

⁵²⁰ Dagbók Hegningarhússins, nr. 1, bls. 6.

⁵²¹ Bls. 1996.

⁵²² Bls. 1997–2004.

og Nirði Snæhólm einnig verið falið að vinna einnig að framhaldsrannsókninni. Í skýrslunni kom fram að óskað hafi verið eftir því við Örn og Eggert að þeir leggðu fram allar skýrslur og upplýsingar varðandi málið.⁵²³ Fyrir liggur samantektarskýrsla Grétars, dagsett sama dag, um viðtöl í apríl 1976 við íbúa miðhæðar og rishæðar húss númer 11 við Hamarsbraut í janúar 1974. Fram kom að íbúar miðhæðar hafi nokkrum sinnum orðið varir við hávaða úr kjallaraíbúð hússins seint að kvöldi eða nóttu, en undantekningalaust hafi hljóðnað við það eitt að stappa fæti í gólfið. Gátu þeir ekki sagt til um hvort hávaði hafi komið frá íbúðinni 27. janúar 1974 eða borið um mannaferðir eða bílaumferð. Aldrei hafi heyrst hávaði sem hægt væri að setja í samhengi við umrædda atburði. Bókað var að íbúar rishæðarinnar hafi ekki orðið varir við hávaða úr kjallaraíbúðinni og engar upplýsingar getað gefið um málið. Einnig var rætt við íbúa húss númer 12 að Hamarsbraut sem hafi verið gegnt húsi númer 11. Fram kom að úr eldhúsglugga hússins hafi sést inngangur í kjallara á Hamarsbraut 11. Bókað var að íbúar hússins hafi ekki orðið varir við neitt sem hægt hafi verið að setja í samband við umrædda atburði.⁵²⁴

303. Föstudaginn 14. janúar 1977 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins um komu Jónasar klukkan 16:16 með Morgunblaðið til Sævars. Var þess getið að Jónas hafi farið inn á klefa til Sævars. Bókað var að viðtalinu hafi lokið klukkan 17:00. Rannsóknargögn um vitjun til Sævars liggja ekki fyrir. Klukkan 17:30 var bókað að komið hafi verið með Tryggva Rúnar frá Litla-Hrauni að beiðni Gunnlaugs Briem, sakadómara.⁵²⁵
304. Meðal rannsóknargagna liggja fyrir minnispunktar Kristmundar Jóhannesar Sigurðssonar, aðstoðaryfirlögregluþjóns hjá rannsóknarlögreglunni í Reykjavík, sem hann ritaði við lestur á málskjölum Guðmundarmálsins. Orðrétt ritaði hann: „Við lestur málsins, finnst mér ekki hafa verið staðið að yfirheyrslum eins og tilefni hafa gefist til og ekki sé fram komið svo ljóst sé, hvort einn eða fleiri af kærðum, hafi valdið dauða Guðmundar Einarssonar.“⁵²⁶ Í minnispunktunum rakti Kristmundur að ekki hafi verið leitað upplýsinga á leigubifreiðastöðvum um akstur á mönnum nóttina sem Guðmundur hvarf. Þá hafi ekki verið rætt við dyraverði og annað starfsfólk Alþýðuhússins til að afla upplýsinga um Guðmund. Fram kom að skortur væri á mikilvægum upplýsingum um veður og snjóalög. Rakti hann atriði úr framburðum Erlu svo sem um að hún hafi ekki borið um að hafa fundið óþef þegar hún hafi komið inn í íbúðina um nóttina, líkt og nokkuð hafi verið rætt um að hafi verið mikill eftir lát Guðmundar. Þá hafi hún borið um að lakið hafi ekki verið í rúminu og hellst hafi niður úr sykarpoka, en ekki minnst á að húsgögn hafi færst úr stað. Benti Kristmundur á að blóð hefði ekki átt að leyna sér, hafi Guðmundur verið dreginn fram í geymsluna.⁵²⁷ Ritaði hann um að lakið væri þýðingarmikið í málinu. Þá benti hann á að ekki hafi verið aflað upplýsinga um atburðinn frá öðrum íbúum hússins að Hamarsbraut 11 og nágretta í nærliggjandi húsum. Þá kvaðst hann ekki hafa fundið gögn um hvort

⁵²³ Bls. 2016.

⁵²⁴ Bls. 2017.

⁵²⁵ Dagbók nr. 6, bls. 64.

⁵²⁶ Bls. 2039.

⁵²⁷ Bls. 2034.

hljóðbært hafi verið í húsinu og hver afstaða herbergja hafi verið milli hæða. Benti hann á að slagsmál eða ryskingar að næturlagi færu varla fram á hljóðlátan hátt og ættu sérstaklega að heyrast í húsi sem stæði ekki við umferðargötu.⁵²⁸ Ritaði hann um skort á upplýsingum um hvort geymslan hafi verið tóm aðfaranótt 27. janúar 1974 svo aðstaða hafi verið til að athafna sig þar. Spurði hann spurninga um hvort engin ummerki hafi verið í íbúðinni morguninn eftir sem hafi þurft að þrifa og hver hafi þá gert það og hvernig. Orðrétt ritaði Kristmundur: „Gátu þau í fangavistinni á einhvern hátt, látið hvort annað vita að einhverju leiti, um framburði annars hvors og þá hvernig?“ Velti hann því fyrir sér hvort sagan um hnífinn væri þvættingur þar sem framburðir hafi ekki verið á þá leið að Guðmundur hafi hlotið blæðandi áverka.⁵²⁹ Taldi hann ekki ósennilegt að upphaf málsins hafi verið að Sævar hafi stolið veski Guðmundar, en hann hafi verið þekktur að slíkum athöfnum. Velti Kristmundur fyrir sér nokkrum sviðsmyndum af dauða Guðmundar miðað við fyrirbyggjandi framburðarskýrslur og þá ábyrgð hvers og eins ákærðu í því sambandi.⁵³⁰ Benti hann á að ekki hafi gerður reki að því að kanna hvort skór sem ákærðu hafi verið í umrædda nótt væru enn til reiðu. Gerði hann athugasemd við að ákærðu hafi lítið verið spurðir um hvar áverkinn hafi verið á Guðmundi þegar þeir hafi kannað hvort hann væri látinn.⁵³¹ Þá gagnrýndi Kristmundur að ákærðu hafi ekki verið spurðir nánar út í ástand líksins, fatnað og annað þegar líkið hafi verið urðað og svo þegar það hafi verið flutt. Benti hann á að hefðu slíkar upplýsingar legið fyrir hefði verið unnt að átta sig betur á sannleiksgildi framburða.⁵³²

305. Þennan dag, 14. janúar 1977, ritaði Tryggvi Rúnar í dagbók sína um að hafa verið fluttur í bæinn þar sem hann ætti að mæta hjá Gunnlaugi Briem á mánudag. Ritaði hann um að vera saklaus í Guðmundarmálinu og nauðgunarmálinu.⁵³³
306. Tryggvi Rúnar ritaði í dagbók sína sama dag um að hafa fengið Chloral og tvær töflur af Mogadon kvöldið áður og hafa sofið ágætlega. Lítið sem ekkert hafi skeð yfir daginn. Hann væri hálf stressaður. Ritaði hann um að hafa beðið fangavörð um að hringja heim og láta vita að hann væri í Síðumúlafangelsi og það hafi verið gert. Hann hafi engin lyf fengið yfir daginn, bara fyrir svefninn.⁵³⁴
307. Sunnudaginn 16. janúar 1977 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Jónas og Grétar hafi komið klukkan 14:20 og tekið Sævar með sér út í bíltúr í góða veðrinu, eins og það var orðað í færslunni. Klukkan 16:00 var bókað að komið hafi verið með Sævar úr bíltúrnum.⁵³⁵ Rannsóknargögn um bíltúrinum liggja ekki fyrir.

⁵²⁸ Bls. 2035.

⁵²⁹ Bls. 2036.

⁵³⁰ Bls. 2037.

⁵³¹ Bls. 2038.

⁵³² Bls. 2039.

⁵³³ Bls. 1893_A.

⁵³⁴ Bls. 2040_A.

⁵³⁵ Dagbók nr. 6, bls. 66.

308. Sama dag var bókað í dagbók Hegningarhússins að Haraldur Árnason hafi sótt Kristján Viðar klukkan 17:00 og farið með hann úr húsi. Bókað var að Haraldur hafi komið til baka með Kristján Viðar klukkan 23:30.⁵³⁶
309. Mánudaginn 17. janúar 1977 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Bjarni Matt, rannsóknarlögreglumaður, hafi komið klukkan 14:05 og fengið að birta Sævari og Guðjóni ákærur í Guðmundarmáli, fíkniefnamálum, skjalafalsi, svikum og þjófnaði. Bókað var klukkan 18:00 að Gísli Guðmundsson, rannsóknarlögreglumaður, hafi hringt og spurt hvort Kristján Viðar væri ekki örugglega réttthentur. Bókað var að færsluritari hafi talið það nokkuð öruggt. Bókað var í dagbókina að starfsmenn Heimilistækja hafi lokið við að setja sjónvarpsmyndavél í einn klefa og bjölluhnappa í fimm klefa.⁵³⁷
310. Þriðjudaginn 18. janúar 1977 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Tryggvi Rúnar hafi verið sóttur fyrir Gunnlaug Briem, sakadómara. Bókað var klukkan 11:40 að komið hafi verið með Tryggva Rúnar til baka.⁵³⁸
311. Sama dag var bókað í dagbók Hegningarhússins að Kristján Viðar hafi verið sóttur klukkan 15:40 og færður til yfirheyrslu.⁵³⁹ Í dagbók Hegningarhússins var bókað að komið hafi verið með Kristján Viðar klukkan 17:50 og á sama tíma hafi tveir lögreglumenn mætt til vaktar yfir honum.⁵⁴⁰
312. Klukkan 18:45 þennan dag var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Sigurbjörn Víðir hafi tekið Tryggva Rúnar til viðtals. Á sama tíma hafi Mogginn komið fyrir Sævar, eins og það var orðað í færslunni.⁵⁴¹ Bókað var að Tryggvi Rúnar hafi verið færður á klefa sinn klukkan 21:20 að loknu samtali við Sigurbjörn Víði. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir önnur en færsla í dagbók Tryggva Rúnars þar sem fram kom að þeir hafi rætt um brunann að Litla-Hrauni.⁵⁴² Klukkan 22:15 var bókað í fangelsisdagbókina að hringt hafi verið í Sigurbjörn Víði fyrir Tryggva Rúnar. Var þess getið að Tryggvi Rúnar hafi óskað þess að fá að ræða við verjanda sinn sem fyrst og breyta framburði sínum frá deginum áður.⁵⁴³
313. Fyrir liggur skýrsla Njarðar Snæhólm, dagsett 18. janúar 1977, um viðtal við móður Guðmundar Einarssonar. Aðspurð hvort Guðmundur hafi verið í yfirhöfn þegar hann hvarf sagði hún Guðmund ekki hafa átt yfirhöfn og því verið yfirhafnalaus þegar hann fór að heiman. Aðspurð hvort hann hafi verið með hring á sér sagði hún Guðmund hafa átt hring, en hann hafi ekki verið með hann á sér. Aðspurð hvort hann hafi verið með seðlaveski á sér játaði hún því og lýsti því sem dökkleitu úr slönguskinni. Aðspurð hvort Guðmundur hafi verið með úr á sér játaði hún því og sagði það hafa verið af gerðinni Pierpoint. Bókað var í skýrsluna að lögreglan hafi haft

⁵³⁶ Dagbók Hegningarhússins, nr. 1, bls. 9.

⁵³⁷ Dagbók nr. 6, bls. 68.

⁵³⁸ Dagbók nr. 6, bls. 69.

⁵³⁹ Dagbók Hegningarhússins, nr. 1, bls. 11.

⁵⁴⁰ Dagbók Hegningarhússins, nr. 1, bls. 11.

⁵⁴¹ Dagbók nr. 6, bls. 69.

⁵⁴² Bls. 2047_A.

⁵⁴³ Dagbók nr. 6, bls. 70.

ábyrgðaskírteinið í marga mánuði og auglýst eftir úrum af sams konar tegund. Fjöldi úra hafi verið skoðaður í því sambandi en úr Guðmundar hafi ekki komið í leitirnar.⁵⁴⁴

314. Þennan dag, 18. janúar 1977, ritaði Tryggvi Rúnar í dagbók sína um að hafa rætt við Gunnlaug Briem í sakadómi um brunann á Litla-Hrauni. Hann hafi lýst yfir sakleysi sínu. Um kvöldið hafi hann farið fram og rætt við Sigurbjörn Víði um sama mál. Þá ritaði Tryggvi Rúnar um að hafa óskað eftir viðtali við lögfræðinginn sinn og að vilja ræða við hann um þetta allt saman.⁵⁴⁵
315. Miðvikudaginn 19. janúar 1977 var bókað í dagbók fangelsisins að Tryggvi Rúnar hafi verið sóttur og færður í yfirheyrslu hjá Gunnlaugi Briem, sakadómara klukkan 09:55. Bókað var að komið hafi verið með Tryggva Rúnar til baka klukkan 11:50. Rannsóknargögn um yfirheyrsluna liggja ekki fyrir önnur en færsla í dagbók Tryggva Rúnar þar sem fram kom að hann hafi verið yfirheyrður vegna nauðgunarmáls sem hafi verið höfðað gegn honum.⁵⁴⁶ Klukkan 13:50 var bókað í fangelsisdagbókina að Gunnlaugur Briem hafi hringt og sagt að Tryggvi Rúnar ætti að vera í algjörri einangrun og flutningur niður á Skólavörðustíg yrði ekki til umræðu. Var þess getið að ákvörðunin hafi verið tekin af öllum þremur dómurunum. Bókað var að Gunnlaugur hafi sagst vera tilbúinn að ræða við Tryggva Rúnar ef hann svo óskaði.⁵⁴⁷ Bókað var klukkan 16:15 að Tryggvi Rúnar hafi verið færður fram til viðtals við Hilmar Ingimundarson, réttargæslumann sinn, í áheyrn lögreglumanns frá sakadómi. Bókað var að Tryggvi hafi verið færður aftur á klefa sinn klukkan 16:30.
316. Fyrir liggur bréf Ásgeirs Friðjónssonar, sakadómara í ávana- og fíkniefnamálum, til Gunnlaugs Briem, sakadómara, dagsett 19. janúar 1977. Meðfylgjandi var meðal annars myndrit af ákæruskjali á hendur Sævari. Í bréfinu kom fram að ekki yrði séð að Guðmundur Einarsson hafi verið kallaður fyrir dóminn sem vitni eða grunaður. Þá hafi lögreglustjóraembætti í Reykjavík ekki haft afskipti af honum.⁵⁴⁸
317. Þá liggur fyrir meðal rannsóknargagna minnispointar Gísla Guðmundssonar, rannsóknarlögreglumanns, vegna framhaldsrannsóknar í máli Guðmundar Einarssonar. Minnispointarnir eru ódagsettir, en fram kemur að þeir séu í aðalatriðum byggðir á punktum úr skýrslu Ármanns Kristinssonar, sakadómara, sem dagsett var 9. janúar 1977. Fram kom að athuga þyrfti hjá föður Erlu hvort til hafi verið fleiri en einn lykill að íbúðinni. Athuga þyrfti hvort kannað hafi verið hvort Guðmundur eða aðrir sem málinu tengdust hafi haldið dagbók.⁵⁴⁹ Reyna þyrfti að rekja sögu hnífsins sem Kristján Viðar hafi beitt.⁵⁵⁰ Kanna þyrfti hvort sú vonda lykt sem greint hafi verið frá gæti hafa tengst öðru tilviki þar sem Kristján Viðar og Sævar hafi fundið lyktina miklu fyrr en Erla. Var því velt upp hvort lyktin gæti hafa átt um Geirfinn eða Færeying. Þá kom fram að kanna þyrfti eins vel og kostur væri sannleiksgildi framburðar Kristjáns

⁵⁴⁴ Bls. 2045.

⁵⁴⁵ Bls. 2047_E.

⁵⁴⁶ Bls. 2060_A.

⁵⁴⁷ Dagbók nr. 6, bls. 71.

⁵⁴⁸ Bls. 2060.

⁵⁴⁹ Bls. 2333.

⁵⁵⁰ Bls. 2334.

Viðars um að hafa tekið hnífinn úr belti sínu og stungið aftur fyrir sig í Guðmund. Athuga þyrfti hvort Kristján Viðar væri réttthentur og hvaða aðstöðu hann hafi haft til að ná hnífnum. Þá þyrfti að kanna vakta- eða launaskrá Kópavogshælis varðandi störf [JIG] og [HeG].⁵⁵¹ Yfirheyra þyrfti rækilega [GuðGí] og [SGÍ] þar sem Sævar hafi sagt hann og Albert Klahn hafa verið þar að kvöldi 26. janúar 1974. Þá kom orðrétt fram: „Eftir er að kanna um ferðir Sævars austur í Hveragerði, þar telur hann sig hafa fjarvistarsönnun. Ath. að Pétur Eggerz hafði fengið upplýsingar um komu Sævars á lögreglustöðina til, Arnars Guðmundssonar fltr., þar verið með segulbandstæki, er hann ætlaði með austur í Hveragerði eða að Gljúfurholti.“⁵⁵²

318. Fyrir liggur samantektarskýrsla dagsett 19. janúar 1977, rituð af Gísla Guðmundssyni, um skýrslur sem lagðar hafi verið fram við í tengslum við framhaldsrannsókn á hvarfi Guðmundar. Fram kom að lögð hafi verið fram skýrsla merkt rannsóknarnefnd Reykjavíkur, sem rituð hafi verið af Sigurbirni Víði í Vestmannaeyjum 26. nóvember 1976. Skýrslan hafi verið um viðtal við [LV] þar sem hann hafi aðspurður talið líklegt að hann hafi komið heim til Kristjáns Viðars daginn eftir að Guðmundur hafi horfið.⁵⁵³ Greint var frá því að í framhaldi af framangreindri skýrslu hafi Sigurbjörn Víðir haft svo til sömu frásögn eftir [ISd], konu [LV]. Í skýrslu um viðtal við hana hafi komið fram að þau hafi ætlað sér að heimsækja [DanH], leigubifreiðastjóra.⁵⁵⁴ Þá var í samantektarskýrslu Gísla vísað til framlagðrar skýrslu Sigurbjörns Víðis um viðtal við [SBe] um ferðir Sævars í Kaupmannahöfn. Framangreindar skýrslur, ritaðar af Sigurbirni Víði, liggja ekki fyrir meðal rannsóknargagna. Fram kom að Örn Höskuldsson hafi afhent skýrslur um upplýsingaöflun á Spáni, ritaðar af Gísla Pálssyni og Kristjáni Péturssyni. Um hafi verið að ræða viðtöl við [MÁ] og [HJP]. Bókað var í samantektarskýrsluna að Örn hafi sagt að umrædd gögn hafi ekki verið lögð fram í málinu vegna þess hve fjarstæðukennt efni þeirra væri. Fram kom að skýrslurnar hafi verið afhentar Haraldi Henryssyni, auk gagna frá fíknilyfjadómstólnum.⁵⁵⁵ Tilvitnaðar skýrslur liggja ekki fyrir meðal rannsóknargagna. Loks var bókað í samantektarskýrsluna að [ViG], leigubifreiðastjóri, virtist vera aðalökumaður sakborninganna, þó aðallega Sævars. Örn, Eggert og Sigurbjörn Víðir hafi allir borið um að [ViG] hafi verið yfirheyrdur og vistaður um tíma en láðst hafi að gera skýrslu um það efni, eða skrá niður framburð hans.⁵⁵⁶
319. Fyrir liggur skýrsla um yfirheyrslu þennan dag yfir [GEPB], rituð af Gísla Guðmundssyni. Fram kom að vitnið hafi kannast við skýrslu sína hjá lögreglu dagsetta 9. júlí 1976 og talið sig geta bætt litlu við hana.⁵⁵⁷ Ber skýrslan með sér engar nýjar upplýsingar sem máli geta skipt.
320. Þennan dag ritaði Tryggvi Rúnar í dagbók sína um að hafa rætt nauðgunarmálið við Gunnlaug Briem í sakadómi Reykjavíkur. Ritaði hann um sakleysi sitt af

⁵⁵¹ Bls. 2335.

⁵⁵² Bls. 2336.

⁵⁵³ Bls. 2337.

⁵⁵⁴ Bls. 2338.

⁵⁵⁵ Bls. 2338.

⁵⁵⁶ Bls. 2339.

⁵⁵⁷ Bls. 2340.

sakargiftunum. Tryggvi Rúnar ritaði um að hafa rætt við lögfræðinginn sinn um dvöl sína í Síðumúlafangelsinu og hafi hann fengið þau svör að þetta væri dagaspursmál hvenær hann færi niður eftir.⁵⁵⁸ Ritaði hann um að eiga að mæta fyrir dóm daginn eftir í sampröfun í nauðgunarmálinu. Rifjaði Tryggvi Rúnar upp fyrri dvöl sína í Síðumúlafangelsinu og hvaða klefum hann hafi dvalið í hverju sinni. Klefinn sem hann væri í núna væri ekki góður, en þó betri en klefi númer sjö sem hann hafi verið sem lengst í. Ritaði hann um að hata þann klefa út af lífinu, þar hafi hann verið í mesta ruglinu, allt frá Þorláksmessu 1975 fram til júlí 1976.⁵⁵⁹

321. Fimmtudaginn 20. janúar 1977 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að farið hafi verið með Tryggva Rúnar niður í sakadóm klukkan 10:55. Var komið með Tryggva Rúnar til baka klukkan 13:10. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um tilgang fararinnar. Bókað var klukkan 13:40 að Sævar hafi verið færður fram til viðtals við Jónas og Ásgeir Friðjónsson, sakadómara í ávana- og fíkniefnamálum.
322. Tryggvi Rúnar ritaði í dagbók sína 21. janúar 1977 um að hafa farið út í garð um klukkan 18:00 í um tíu mínútur. Orðrétt ritaði hann: „Já, svona er nú lífið hjá mér í dag og hefur verið síðustu mánuði. Bara að bíða og sjá hvað skeður, þó ég viti fyrir víst að ég er ekki í þessu Guðmundarmáli, þá verð ég að bíða og sjá útkomu þess þ.e.a.s. saklaus.“ Ritaði hann um stöðu brunamálsins og nauðgunarmálsins. Lýsti hann nokkuð harðorður reiði sinni í garð kærandsins í nauðgunarmálinu og framburðar vitnis sem hafi sagt hann hafa hóttað þeim lífláti. Orðrétt ritaði hann: „Já, þær halda að ég sleppi aldrei út en það er misskilningur hjá þeim. TLeifsson sleppur út í lífið á þessu ári.“⁵⁶⁰ Ritaði Tryggvi Rúnar um að hafa þvegið af sér um kvöldið og rætt við Gunnar Guðmundsson, forstöðumann, um ýmislegt og þar á meðal Guðmundarmálið. Hafi Gunnar sagst halda að þeir þyrftu ekki að ræða við hann heldur væri verið að staðfesta atriði sem sneru að öðrum sakborningum málsins. Orðrétt ritaði Tryggvi Rúnar: „Enda hef ég ekkert að segja í þessu máli, ég veit ekki neitt, enda kom ég hvergi þar nærri þó svo ég hafi játað mig inn í mál sem ég á ekki neinn þátt í sem betur fer segi ég nú bara, því eftir þetta allt væri lítið gaman að eiga einhvern þátt í svona máli eins og þessu og þessu Geirfinnsmáli. Já ekki öfunda ég strákana yfir þessu. Ég er farinn að vorkenna þeim þrátt fyrir allt að hafa lent í þessu. En ef þeir hafa nú þrátt fyrir allt komið mér í þetta verða þá að koma mér út úr því sem allra fyrst. Ef þeir eru ekki búnir að því nú svo að þetta mál geti nú komist á hreint sem allra fyrst og að minn þáttur sem er enginn komi í ljós fyrir almenningi, þ.e.a.s. fyrir þjóðinni sem að hefur haldið mig inni í þessu öllu og þessu (Geirfinnsmáli). Já það þarf að koma skýrt fram í öllum atriðum svo ég losni út úr þessu öllu saman eins og rétt er. P.s. Ég held með tímanum að ég geti tekið mig á ef ég hætti öllum ólátum, þ.e.a.s. slagsmál og að standa í þessum félagsskap. Ef það tekst þá heldur fólk og trúir því að ég sé ekki eins glataður eins og ég leit út að vera í byrjun þ.e.a.s. Þorláksmessu 1975 og allt til dagsins í dag, en samt er mikið breytt. Þ.e.a.s. ég er alltaf að detta úr fleiri málum með hverjum mánuði, þ.e.a.s. stelpu í Vík í Mýrdal sem var logið upp á mig, svo þessi karl í Ólafsvík, þá var

⁵⁵⁸ Bls. 2060_A.

⁵⁵⁹ Bls. 2060_B.

⁵⁶⁰ Bls. 2065_D.

ég á sjó. Svo þetta (Guðmundarmál) sem ég var aðal karlinn í fyrst, en svo orðinn smá þeð en núna held ég að þeir sjái mig ekki lengur í þessari mynd sinni, því þar er ég ekki í raunveruleikanum, þrátt fyrir allt.⁵⁶¹

323. Laugardaginn 22. janúar 1977 var bókað í dagbók Hegningarhússins að klukkan 13:10 hafi Kristmundur Sigurðsson, lögreglumaður, komið að beiðni Ármanns Kristinssonar, sakadómar, og rætt við Kristján Viðar.⁵⁶² Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um yfirheyrsluna.
324. Fyrir liggur skýrsla lögreglunnar í Snæfellsnes- og Hnappadalssýslu um hvarf á byssusting, dagsett sama dag, 22. janúar 1977. Fram kom að [MJM] hafi verið yfirheyrð sem vitni vegna hvarfs á byssusting úr vörslum hennar og eiginmanns hennar árið 1973. Bókað var að vitnaskýrslan hafi farið fram að beiðni Gísla Guðmundssonar, rannsóknarlögreglumanns í Reykjavík. Lýsti vitnið byssustingnum ítarlega, sem hafi verið með um 25 sentímetra löngu blaði. Fram kom að byssustingurinn hafi verið á heimili vitnisins í Kaupmannahöfn, en hafi horfið um sumarið 1973. Vissi vitnið ekki með hvaða hætti byssustingurinn hafi horfið. Aðspurð sagðist [MJM] kannast við Kristján Viðar og hafa hitt hann í október 1973 á Íslandi, en þá hafi eiginmaður hennar kynnt hann fyrir henni.⁵⁶³
325. Sama dag var [AÚJ] tekin til yfirheyrslu hjá Gísla Guðmundssyni. Fyrir liggur skýrsla um yfirheyrsluna þar sem fram kom að hún kannaðist við Erlu í sjón. Aðspurð kvaðst hún muna eftir því að hafa ekið Erlu suður í Hafnarfjörð og sagði það vel geta hafa verið að kvöldi 26. janúar 1974 líkt og Erla hafi skýrt frá hjá rannsóknarlögreglunni. Hún hafi þá verið með núverandi eiginmanni sínum, [ÓA] og minnti hana að fleiri krakkar hafi verið í bifreiðinni. Mundi hún ekki hver hafi ekið, en sagði manninn sinn oftast hafa gert það.⁵⁶⁴ Vel gæti verið að þau hafi verið á Mercedes Benz bifreið sem hann hafi átt. Kvaðst [AÚJ] ekki muna eftir því að hafa boðið Erlu í party og fannst það heldur ótrúlegt þar sem þær hafi þekkt lítið. Bókað var að vitnið myndi afla frekari upplýsinga um það atriði. Kvaðst hún ekki muna hvað klukkan hafi verið þegar ekið hafi verið suður í Hafnarfjörð í umrætt sinn en taldi það hljóta hafa verið á milli klukkan 01:00 og 03:00. Mundi hún ekki heimilisfangið en húsið hafi verið sunnan við lögreglustöðina. Mundi hún ekki betur en að Erla hafi farið inn um dyr hússins. Vitnið kvaðst ekki hafa tekið eftir ljósi í húsinu, né neinum mannaferðum þar. Þá sagðist hún ekki muna eftir að hafa séð neina bifreið við húsið, en kvaðst ekki vilja neitt fullyrða um það. Minnti [AÚJ] að hún hafi séð Erlu koma aftur út úr húsinu en vildi ekkert fullyrða um það frekar. Kvaðst hún ekki geta sagt til um hvort Erla hafi farið inn um dyr hússins því hún hafi ekki veitt því sérstaka athygli.⁵⁶⁵
326. Fyrir liggur skýrsla um yfirheyrslu yfir [EJR] þennan dag. Fram kom að tilefni yfirheyrslunnar hafi verið ábending hennar til lögreglu í upphafi rannsóknar málsins þar sem hún hafi greint frá því að hafa ásamt vinkonu sinni séð til ferða Guðmundar

⁵⁶¹ Bls. 2065_E-F.

⁵⁶² Dagbók Hegningarhússins, nr. 1, bls. 13.

⁵⁶³ Bls. 2073–2074.

⁵⁶⁴ Bls. 2341.

⁵⁶⁵ Bls. 2342.

aðfaranótt sunnudagsins 27. janúar 1974. Fram kom að vitnið minntist þess að hafa látið rannsóknarlögregluna vita um að hún hafi séð Guðmund á gangi í Hafnarfirði við annan mann umrædda nótt. Hún hafi verið þarna á ferð í bifreið með [SM] vinkonu sinni. Sagði hún klukkuna hafa verið um 02:00 þegar þær hafi ekið eftir Strandgötunni á leið til Reykjavíkur. Sagði hún Guðmund og manninn hafa verið skammt frá Alþýðuhúsinu á gangi í gagnstæða átt miðað við þær. Kvaðst vitnið hafa þekkt Guðmund vel og vera alveg viss um að þetta hafi verið hann. Lýsti hún klæðnaði Guðmundar og sagði hann oft hafa verið í þessum sama jakka. Þá kvaðst hún hafa veitt því athygli að hann hafi eitthvað verið undir áhrifum áfengis, en þó ekki mikið áberandi. Vitnið kvaðst ekki hafa þekkt piltinn sem hafi verið með Guðmundi. Orðrétt var bókað: „Henni fannst hann svipaður á hæð og Guðmundur og vera með dökkt mikið hár sem flaksaðist. Mætta kvaðst muna eftir því að hann hafi verið í dökkum buxum og í ljósri skyrtnu og hélt á jakka sínum á handleggnum.“⁵⁶⁶ Sagði hún þá hafa gefið þeim merki með fingrunum líkt og þeir vildu vera með, en Guðmundur hafi greinilega þekkt þær og þá dregið sig í hlé. Greindi hún frá því að þær hafi fyrst ætlað að stöðva bifreiðina en hætt við þar sem pilturinn sem hafi verið með Guðmundi hafi verið það mikið ölvaður. Þær hafi því ekið áfram og vissi hún ekki frekar um ferðir Guðmundar og félaga hans. Orðrétt var bókað í skýrsluna: „Mætta skoðar nú myndir úr myndasafni rannsóknarlögreglunnar þar á meðal af þeim mönnum sem viðurkennt hafa aðild sína að hvarfi og dauða Guðmundar Einarssonar. Ekki segist hún þekkja þar á myndunum pilt þann sem var með Guðmundi umrædda nótt í Hafnarfirði, en hún tekur út mynd af Kristjáni Viðari Viðarssyni og segir hann líkjast nokkuð þeim manni. Hún segist ekki vilja fullyrða neitt um þetta, en telur þó nokkrar líkur á að um sama mann geti þarna verið að ræða.“ Greindi hún frá því að um viku eftir hvarf Guðmundar hafi hringt til hennar maður sem hafi kynnt sig sem Kristján vin Guðmundar Einarssonar. Hann hafi beðið hana um að lýsa manninum sem hún hafi séð með Guðmundi. Hún hafi gert það og þessi Kristján þá sagt að lýsingin gæti ekki átt við neinn af kunningjum Guðmundar.⁵⁶⁷

327. Meðal rannsóknargagna liggur fyrir skýrsla um yfirheyrslu yfir [SM] þennan dag. Staðfesti hún framangreindan framburð [EJR] og sagðist hafa kannast vel við Guðmund og vera viss um að þetta hafi verið hann. Með honum hafi verið ungur maður sem hún hafi ekki þekkt. Minnti hana að hann hafi verið svipaður á hæð og Guðmundur og hafi verið mjög áberandi ölvaður, eða að minnsta kosti látið þannig.⁵⁶⁸ Sagði hún piltana hafa verið stadda hægra megin Strandgötunnar til móts við bæjarskrifstofunnar sem hafi verið í húsi númer sex. Orðrétt var bókað: „Mætta skoðar nokkrar myndir í myndasafni rannsóknarlögreglunnar, en þar á meðal eru myndir af þeim aðilum sem hafa viðurkennt aðild að morði Guðmundar Einarssonar. Hún stanzar við mynd af Kristjáni Viðari Viðarssyni og segir hann líkjast þeim pilti sem var þarna

⁵⁶⁶ Bls. 2343.

⁵⁶⁷ Bls. 2344.

⁵⁶⁸ Bls. 2345.

með Guðmundi umrædda nótt á Strandgötu í Hafnarfirði. Ekki kveðst hún samt vilja fullyrða neitt um þetta.⁵⁶⁹

328. Fyrir liggur skýrsla dagsett þennan dag, 23. janúar 1977, um yfirheyrslu yfir [BRJ]. Bókað var að tilefnið hafi verið framburður Kristjáns Viðars um að hafa stolið frá vitninu gömlum byssusting sem hann hafi veitti Guðmundi banastungu með. Lýsti hann byssustingnum ítarlega. Fram kom að á handfangi byssustingsins hafi verið tittur til að læsa stinginn ofan í slíðrinu. Til að losa stinginn úr slíðrinu hafi því þurft að ýta tittinum inn. Byssustingurinn hafi horfið úr herbergi sínu í Kaupmannahöfn í kringum miðjan júlí 1973, en vitnið vissi ekki hver hafi verið þar að verki. Mundi hann eftir því að á þessum tíma hafi Kristján Viðar og Sævar komið í heimsókn ásamt fleirum, en mjög gestkvæmt hafi verið hjá honum. Margir sem hafi komið í heimsókn hafi handleikið byssustinginn og því vitað af honum.⁵⁷⁰ Byssustingurinn í slíðrinu hafi verið fremur þungur og því taldi hann ólíklegt að menn hafi borið hann á sér eða látið hann hanga við belti. Kvaðst hann þekkja Sævar, Kristján Viðar, Tryggva Rúnar og Albert Klahn en aldrei hafa heyrt þá ræða um þá atburði sem þeir hafi nú jatað á sig.⁵⁷¹
329. Þá kom [AÚJ] aftur til yfirheyrslu hjá Gísla Guðmundssyni þennan dag. Fyrir liggur skýrsla um yfirheyrsluna þar sem fram kemur að hún hafi kannað það hvort hún hafi boðið Erlu í party áður en henni hafi verið ekið heim aðfaranótt 27. janúar 1974. Kvaðst vitnið hafa rætt þetta við mann sinn og kunningja en enginn hafi kannast við þetta party og sjálf myndi hún alls ekki eftir því. Greindi hún frá því að maður hennar myndi ekki eftir ökuferðinni að Hamarsbraut 11. Bókað var í skýrsluna að hringt hafi verið í [ÓA] sem hafi staðfest framburð konu sinnar, hann myndi ekki eftir ferðinni. Þá var bókað að farið hafi verið með [AÚJ] að Hamarsbraut 11. Kannaðist hún ekki vel við staðinn og sagðist ekki muna eftir því að ekið hafi verið að húsinu heldur hafi verið stöðvað á Suðurgötunni og Erla hafi hlaupið þar úr bifreiðinni. Orðrétt var bókað: „Eftir þessu að dæma, er ekki víst að Hamarsbraut 11 hafi sést úr bílnum.“⁵⁷²
330. Meðal rannsóknargagna liggur fyrir skýrsla um yfirheyrslu yfir [SRV]. Bókað var að tilefni skýrslutökunnar væri framburður vitnisins um að hafa orðið var við ferðir Guðmundar Einarssonar aðfaranótt 27. janúar 1974. Greindi hann frá því að hafa ekið um Hafnarfjarðarbæ á bifreið sinni umrædda nótt ásamt [EKH]. Fremur hált hafi verið og minnti hann að snjóþæfingur hafi verið á götunum og fremur illfært að aka víða. Veðrið hafi þó verið gott að mestu leyti þessa nótt. Lýsti hann því svo fyrir lögreglu að hann hafi ekið upp Reykjavíkurvegin og þegar hann hafi komið að mótum Hverfisgötu hafi ölvaður maður gengið fyrir bifreiðina. Hann hafi hægt ferðina þar sem maðurinn hafi verið á leiðinni yfir götuna. Kvaðst vitnið hafa haldið ferð sinni áfram þegar maðurinn hafi verið kominn af akbrautinni. Mundi hann ekki eftir því að hafa séð manninn aftur. Sagði hann manninn hafa verið einan á ferð. Hann myndi ekki vel eftir útliti hans en myndi það glögg að hann hafi verið dökkhærður með sítt hár og

⁵⁶⁹ Bls. 2346.

⁵⁷⁰ Bls. 2347.

⁵⁷¹ Bls. 2348.

⁵⁷² Bls. 2349.

klæddur köflóttum jakka. Í lok skýrslunnar bætti hann því við að maðurinn hafi dottið í vegkantinum og ljóst að hann hafi verið mikið ölvaður.⁵⁷³

331. Sama dag var [KMM], vinur Guðmundar, yfirheyrður hjá lögreglu. Fyrir liggur skýrsla um yfirheyrsluna þar sem fram kom að vitninu hafi verið kynnt það sem haft hafi verið eftir honum við rannsókn á hvarfi Guðmundar og hafi hann staðfest það rétt eftir sér haft. Lýsti hann gerðum þeirra félaganna fram til þess að þeir fóru á ball í Alþýðuhúsinu í Hafnarfirði umrætt kvöld. Kvaðst hann ekki muna hvað klukkan var þegar þeir komu þangað. Mundi hann ekki atburðarásina á ballinu.⁵⁷⁴ Næsta sem hann mundi var að hann og félagi hans, [SKrH], hafi tekið leigubifreið við samkomuhúsið Skiphól eftir að [SKrH] hafi lent í slagsmálum þar fyrir utan. Kvaðst vitnið hafa verið klæddur ljósum bol, en [SKrH] ljósdoppóttri skyrtu.⁵⁷⁵
332. Þennan dag ritaði Tryggvi Rúnar í dagbók sína um að hafa óskað eftir því að hringt yrði heim og að fá að fara út í garð. Ritaði hann um að vera spenntur fyrir því að klára þessi smá afbrot sem hann hafi verið ákærður fyrir. Hann væri saklaus af nauðgunarákærinni og manndrápi. Orðrétt ritaði Tryggvi Rúnar: „Já, nei takk, þar er ég saklaus og í þessu Guðmundarmáli kem ég hvergi nálægt. Það er eins öruggt eins og ég sit hér og skrifa það niður hjá mér og vitna í Guð minn að ekki hef ég verið þar nærri.“⁵⁷⁶
333. Mánudaginn 24. janúar 1977 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að klukkan 17:45 hafi Ívar farið inn til Tryggva Rúnars. Hann hafi farið aftur klukkan 18:00. Rannsóknargögn um vitjunina liggja ekki fyrir önnur en færsla í dagbók Tryggva Rúnars þar sem fram kom að Ívar hafi rætt við hann um líkamsárásarmál sem til rannsóknar væri hjá lögreglu.⁵⁷⁷
334. Meðal rannsóknargagna liggur fyrir samantektarskýrsla, dagsett þennan dag 24. janúar 1977, rituð af Gísla Guðmundssyni, um efni málskjala frá sakadómi í ávana- og fíkniefnamálum varðandi ólöglega meðferð fíkniefna Sævars og fleiri. Fram kom að það sem gerði gögnin áhugaverð væri að atburðir væru að gerast á því tímabili sem Guðmundur Einarsson hafi horfið og sama fólk kæmi þar við sögu. Bókað var að gögn lægju fyrir um að húsleit hafi verið framkvæmd heima hjá Kristjáni Viðari 19. febrúar 1974 í tengslum við fíkniefnamálið. Ekki hafi verið getið um byssusting eða hníf í þeim gögnum. Orðrétt bókaði Gíslí: „Á bls. 62 í sömu gögnum, gerir [ViG] grein fyrir akstri sínum með Sævari á undan og eftir umræddri utanferð og vekur þar athygli, að svo virðist sem dagarnir 26.–27. janúar 1974 detti út úr prógraminu. Þ. 25. jan. kveðst [ViG] keyra Sævar að Gljúfurholti í Ölfusi, þá hafi hann haft með sér mat og verið einsamall og ætlað að dvelja þar um einhvern tíma. Þann 28. jan. greinir [ViG] frá við yfirheyrsluna, að hann aki Sævari aftur austur að Gljúfurholti og þá hafi Kristján Viðar Viðarsson, verið með. Á framburði [ViG] er það að skilja, að Sævar að minnsta kosti,

⁵⁷³ Bls. 2350.

⁵⁷⁴ Bls. 2351.

⁵⁷⁵ Bls. 2352.

⁵⁷⁶ Bls. 2081_A.

⁵⁷⁷ Bls. 2091_A.

hafi verið með aftur til Reykjavíkur. Af þessu sýnist vera nauðsynlegt, að yfirheyra [ViG] rækilega í sambandi við þetta mál.⁵⁷⁸

335. Fyrir liggur skýrsla um yfirheyrslu yfir [SKrH], kunningja Guðmundar Einarssonar, þennan dag. Fram kom að hann hafi staðfest það sem lesið hafi verið upp fyrir hann og bókað var eftir honum í upphafi rannsóknar málsins.⁵⁷⁹ Ber skýrslan engar nýjar upplýsingar með sér.
336. Tryggvi Rúnar ritaði í dagbók sína þennan dag um að hafa beðið Högna fangavörð um að hringja í Hilmar Ingimundarson, réttargæslumann, til að spyrja hann um stöðu sína og hvers vegna hann væri nú í einangrun. Ritaði Tryggvi Rúnar um að hringt hafi verið í Hilmar sem hafi sagst munu skoða málið.⁵⁸⁰
337. Bókað var í fangelsisdagbókina 25. janúar 1977 klukkan 13:40 að Örn hafi hringt og tilkynnt um að sér þætti ekki unnt að flytja Sævar í Hegningarhúsið þrátt fyrir að honum hafi verið hálfpartinn lofað því. Mælti Örn fyrir um að Sævar yrði fluttur í klefa númer 20 þar sem hann væri stærri og rýmri. Færsluritari bókaði um að því yrði ekki svarað án samráðs við Gunnar Guðmundsson, forstöðumann, auk þess sem borðið í klefanum væri laflaust og enn hafi ekki verið orðið við beiðni um lagfæringu á klefanum. Bókað var um að Örn hafi sagst ætla beita sér fyrir því að klefinn yrði lagaður strax. Orðrétt bókaði færsluritari: „Jafnframt bað ég Örn að sjá um að fanganum yrði sagt hreint út að flutn. væri ekki mögulegur, svo hann væri ekki að því daglega og eilífðar stagli um flutning og loforð um það, eins og hann væri látlaust að. Örn kvað það rétt að fanginn fengi að vita þetta, og sagðist skildi sjá um að Jónas Bjarnason r.l.m. gerði það í dag.“ Bókað var að smiður hafi komið klukkan 16:00 til að lagfæra borðið í klefa númer 20.⁵⁸¹ Bókað var í fangelsisdagbókina klukkan 16:15 að hringt hafi verið með hraði í Gunnlaug Briem, sakadómara, fyrir Tryggva Rúnar sem sagst hafi viljað breyta og bæta framburð sinn fyrir dómi helst þá þegar. Hafi dómari tekið þessu vel og sagst munu láta sækja Tryggva Rúnar. Fimmtán mínútum seinna var bókað að Tryggvi Rúnar hafi verið fluttur í sakadóm Reykjavíkur. Klukkan 16:45 var bókað að Jónas hafi komið með Moggann til Sævars, eins og það var orðað, en blandast í skýrslugerð Grétars og Guðjóns í horninu. Klukkan 18:00 var bókað að komið hafi verið með Tryggva Rúnar úr sakadómi.⁵⁸²
338. Fyrir liggur skýrsla um yfirheyrslu yfir [EKH], þennan dag 25. janúar 1977. Var honum kynnt tilefni yfirheyrslunnar, um framburð [SRV] þess efnis að hann hafi verið með honum í bifreið á Reykjavíkurvegi í Hafnarfirði þegar hann hafi séð ölvaðan mann á akbrautinni 27. janúar 1974. Mundi vitnið ekki eftir atvikinu og fannst ekki ósennilegt að [SKK] hafi getað verið sá sem var með honum í bifreiðinni í umrætt sinn.⁵⁸³ Ber skýrslan engar frekari upplýsingar með sér.

⁵⁷⁸ Bls. 2354.

⁵⁷⁹ Bls. 2357.

⁵⁸⁰ Bls. 2091_A.

⁵⁸¹ Dagbók nr. 6, bls. 82.

⁵⁸² Dagbók nr. 6, bls. 83.

⁵⁸³ Bls. 2360.

339. Meðal málgagna eru þrjár yfirlýsingar sem Sævar vélritaði væntanlega í Hegningarhúsinu er hann hafði ritvél að láni. Fyrsta er auðkennd „25/januar 1977“, næsta „5/I 1977“ og sú þriðja er án auðkenningar. Ekki liggur fyrir hvenær yfirlýsingarnar voru afhentar sakadómi Reykjavíkur. Í yfirlýsingum þessum getur að líta frásögn af inntaki fyrstu framburða hans um Guðmundarmálið og harðræði sem hann hafi sætt í þeim tengslum. Fyrsta yfirlýsingin er fjórar tölusettar blaðsíður 4–7 ekki liggur fyrir hvenær yfirlýsingin var afhent sakadómi Reykjavíkur.⁵⁸⁴ Rakti Sævar hvernig skýrslutökur þróuðust í lok desember 1975 sem og fyrstu vikurnar í janúar 1976 og lýsti harðræði sem hann hafi verið beittur sem meðal annars hafi falist í því að honum hafi verið neitað um hjartalyf sem hafi leitt af sér mikla vanlíðan, ljós hafi verið látið loga í fangaklefa hans allan sólarhringinn auk þess sem hann bar um að rannsóknarlögreglumenn hafi ítrekað lagt á sig hendur og haft uppi ýmis konar hótanir við hann. Ritaði hann um að hafa dregið til baka fyrstu skýrslu sína sem hann hefði gefið 22. desember 1975 en í kjölfarið hafi verið haft ljós allan sólarhringinn í einn og hálfan mánuð í klefanum sem hann var hafður í á þessum tíma sem var hlið varðstofu fangavarða. Eins bar hann um að er hann hafi dregið framburð sinn til baka hafi hann verið sviptur tóbaki, skriffærum og blöðum sem hann hafi verið búinn að rita niður fjarvistasönnun um að hafa ekki hitt Erlu fyrr en á sunnudagskvöldi. Hún hafi þá verið að tala um að hún væri búin að vera hrædd og dreymt illa og hafi borið á hann að vera kominn til landsins fyrir löngu. Þar sem hún hafi verið svona illa á sig komin hafi hann hætt við að fara austur með [ViG]. Bar hann um að rannsóknarlögreglumennirnir Eggert og Sigurbjörn Víðir hafi margoft snúið hann niður í gólf og hótad að traðka á honum eins og hann hefði traðkað á Guðmundi en þetta hafi þeir sagt og eins að hann hafi sparkað í Guðmund áður en hann sjálfur hafi borið um það. Þegar hins vegar kom að framlengingu gæsluvarðhalds 11. janúar 1976 hafi hann verið orðinn ruglaður á þessu öllu saman. Þar hafi hann sagt að hann hefði sparkað í piltinn til þess að ekki yrði sparkað í hann og að hann hafi verið svo blindur að honum hafi ekki dottið í hug að þurfa að sitja lengur inni. Það hafi síðan komið honum algerlega í opna skjöldu þegar gæsluvarðhald hafi verið framlengt um 60 daga og því hafi verið bætt við að það þýddi ekkert að kæra úrskurðinn. Ritaði hann um að hafa ekki áttað sig á að hann væri fyrir dómi en hann hafi strax dregið framburðinn til baka. Í kjölfarið hafi hann verið beittur harðræði bæði af rannsóknarlögreglumönnum og fangavörðum. Rakti hann síðan ýmis tilvik harðræðis sem fangaverðir hefðu beitt hann sem síðar voru meðal þeirra tilvika sem tekin voru til rannsóknar í máli rannsóknarlögreglu ríkisins nr. 2875/79,⁵⁸⁵ svonefndri harðræðisrannsókn, sem fram fór árið 1979. Í lok yfirlýsingarinnar gat hann þess að hann hefði ekki fengið að tala við lögmann sinn frá því rétt eftir jól 1975 fram til loka apríl 1976.
340. Í yfirlýsingu sem Sævar vélritaði í Hegningarhúsinu og auðkennd er „5/I 1977“ rakti hann tilvik harðræðis sem hann hafi orðið fyrir í janúar 1976, vísar auðkenning væntanlega til þess.⁵⁸⁶ Ekki liggur fyrir hvenær yfirlýsingin var afhent sakadómi

⁵⁸⁴ Bls. 2125_B.

⁵⁸⁵ Málgrein 686.

⁵⁸⁶ Bls. 2125_F.

Reykjavíkur. Tilvik þetta hafi falist í að fangavörður hafi krafist þess, þegar hann hafi óskað þess að fá að fara á salernið, að hann færi allsnakinn. Hafi hann sagt þetta vera fyrirmæli frá varðstjóra. Fangavörðurinn hafi hrint honum í gólfið þegar hann hafi ekki tekið þessi orð alvarlega. Ekki hafi orðið af salernisferð í það skiptið en síðar sama kvöld hafði annar fangavörður samþykkt eftir nokkur orðaskipti að hann færi á buxunum einum fata. Bar hann um að Sigurbjörn Víðir og Guðrún Jóna Sigurjónsdóttir fangavörður hefðu orðið vitni að þessum samskiptum. Tilvik þetta var rannsakað í harðræðisrannsókninni.⁵⁸⁷

341. Fyrir liggur janframt ódagsett og óundirrituð vélrituð yfirlýsing Sævars sem væntanlega var vélrituð í Hegningarhúsinu.⁵⁸⁸ Ekki liggur fyrir hvenær yfirlýsingin var afhent var sakadómi. Greindi Sævar frá aðdraganda þess að hann játaði aðild að Guðmundarmálinu. Bar hann um að hafa verið beittur miklu harðræði samhliða því sem hann var yfirheyrður um fjársvik gagnvart Pósti og síma og aðild að dauða Guðmundar Einarssonar. Þessar aðfarir hafi orðið til þess að hann játaði fjársvikin og tók undir frásögn Erlu sem borin var undir hann við yfirheyrslu 22. desember 1975. Sagði hann einnig frá því að hafa innt Sigurbjörn Víði eftir því við samprófun í júlí 1976 hvers vegna þeir hafi byrjað að tala við Erlu um mannhvarf og hafði eftir Sigurbirni Víði að málsatvik hefðu verið draumkennd fyrir henni. Þá gat hann þess að Erla hafi sjálf sagt honum við samprófun í maí 1976 að viðstöddum Nirði Snæhólm aðalvarðstjóra að hún hafi sagt þeim frá draumi þar sem hún hafi ekkert vitað um hvarf Guðmundar Einarssonar. Í lok yfirlýsingarinnar rakti hann hugsanir sínar um að segja það sem af honum væri krafist þegar Örn fulltrúi yfirsakadómara hafi lesið upp úr framburði Erlu. Kvað hann skýrslur sínar svo fáránlegar að hvaða heilvita maður gæti séð í gegnum þær. Stríkaði hann svo undir orðin „sá sem flír undann díri spir ekki til vegar, eða dírum.“ Lauk Sævar yfirlýsingunni með útdrætti úr framburði sínum frá 22. desember 1975 og ósk um að upphaf málsins yrði rannsakað.
342. Miðvikudaginn 26. janúar 1977 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að lögreglumenn úr sakadómi hafi komið klukkan 13:10 til að sækja Tryggva Rúnar fyrir Harald Henrysson, dómara.⁵⁸⁹ Klukkan 14:10 var bókað um að komið hafi verið með Tryggva Rúnar til baka í fangelsið. Rannsóknargögn um ferðir Tryggva Rúnars liggja ekki fyrir, önnur en færsla í dagbók hans þar sem fram kom að hann hafi gengið frá fjórum innbrotsmálum hjá Haraldi Henryssyni, sakadómara.⁵⁹⁰
343. Meðal rannsóknargagna liggur fyrir skýrsla um yfirheyrslu yfir Kristjáni Péturssyni, fulltrúa hjá Tollgæslunni á Keflavíkurflugvelli, þennan dag, 26. janúar 1977. Var tilefni yfirheyrslunnar bókað sem koma vitnisins að Hamarsbraut 11, mánudaginn 4. febrúar 1974, vegna handtöku á Sævari Ciesielski. Kvaðst Kristján vel muna eftir umræddu atviki, en búið hafi verið að leita að Sævari nokkra daga á undan, en ekki hafi áður verið leitað að honum að Hamarsbraut 11. Greindi hann frá því að honum hafi borist ábending símleiðis þess efnis að leita að Sævari á umræddum stað. Um

⁵⁸⁷ Málsgrein 663.

⁵⁸⁸ Bls. 2125_G.

⁵⁸⁹ Dagbók nr. 6, bls. 84.

⁵⁹⁰ Bls. 2131_B.

þetta leyti hafi hann haft allmarga krakka, eins og hann orðaði það, sem hafi verið tilbúnir að gefa honum upplýsingar. Kvaðst Kristján hafa beðið innandyra á meðan Sævar hafi klætt sig í föt. Minntist hann þess að hafa gengið þar inn í eldhús og stofu. Kvaðst hann muna eftir því að honum hafi fundist allt á rúi og stúi í íbúðinni en sagðist ekki muna eftir neinu sérstöku sem gæti varpað ljósi á þá atburði sem væru nú til rannsóknar. Mundi hann ekki hvort teppi hafi verið á gólfi íbúðarinnar en taldi líklegra að svo hafi ekki verið.⁵⁹¹

344. Þennan dag var tekin skýrsla af vitninu [LG], en hún var stödd á dansleiknum í Alþýðuhúsinu í umrætt sinn. Kvaðst hún hafa séð Guðmund þar rétt fyrir lokun, en ballinu var lokið klukkan 02:00. Hún hafi reynt að heilsa honum, en hann hafi ekki þekkt hana. Sagðist hún ekki hafa séð hann eftir ballið.⁵⁹² Í kjölfarið var [AV] tekin til yfirheyrslu, en hún hafi einnig verið á ballinu í Alþýðuhúsinu ásamt vinkonu sinni [LG] og séð Guðmund í umrætt sinn. Greindi hún svo frá að hann hafi látið sem hann þekkti þær ekki. Kvaðst hún hafa talið hann mikið ölvaðan. Minnti hana að lítið hafi verið eftir af ballinu þegar hún sá Guðmund. Kvaðst hún ekki hafa séð hann aftur.⁵⁹³ Bera skýrslurnar engar frekari upplýsingar með sér.
345. Fyrir liggur skýrsla um yfirheyrslu yfir [SGÍ] þennan dag. Tílefni yfirheyrslunnar var framburður Sævars um að hann og Albert Klahn hafi verið á heimili hennar að Vesturgötu 24 að kvöldi 26. janúar 1974. Kvaðst vitnið ekki treysta sér til að muna eftir þessu laugardagskvöldi en Sævar, Albert og fleiri menn hafi verið tíðir gestir á heimilinu. Kristján Viðar hafi einnig oft komið, en ekki mundi hún eftir að Tryggvi Rúnar hafi komið.⁵⁹⁴ Gat hún engar upplýsingar gefið um ástand eða ferðir umræddra manna umrætt kvöld, þar sem komur þeirra þangað hafi verið mjög tíðar um þetta leyti.⁵⁹⁵ Í beinu framhaldi var af sama tílefni tekin skýrsla af [JIG], sambýliskonu Alberts Klahn. Kvaðst hún ekki eiga gott með að muna eftir umræddu laugardagskvöldi. Sagði hún þessa menn ekki hafa komið oft á heimilið nema þá helst Sævar sem hafi þá verið að heimsækja [HeG]. Kvaðst vitnið hafa séð mynd af Guðmundi í blöðum og ekki muna eftir því að hann hafi komið á Kópavogshælið. Þá kvaðst hún ekki þekkja Tryggva Rúnar. Var henni þá sýnd mynd af honum og kvaðst hún þá ekki minnst þess að hafa séð hann koma í heimsókn á Kópavogshælið. Mundi hún ekki eftir því að [HeG] hafi greint henni frá því að Sævar hafi komið í heimsókn umrætt laugardagskvöld eða nóttina eftir.⁵⁹⁶ Í lok skýrslunnar var bókað að vitnið vissi til þess að Sævar hafi látið [HeG] fá stóran hníf sem hafi verið afhentur rannsóknarlögreglunni eftir yfirheyrslur árið 1976. Kvaðst hún ekki muna hvenær hann hafi fengið henni hnífinn.⁵⁹⁷
346. Tryggvi Rúnar ritaði færslu í dagbók sína þennan dag, 26. janúar 1977, um að hafa farið upp í sakadóm til að ræða við Harald Henrysson, dómara, um fjögur innbrot sem

⁵⁹¹ Bls. 2361.

⁵⁹² Bls. 2362.

⁵⁹³ Bls. 2363–2364.

⁵⁹⁴ Bls. 2365.

⁵⁹⁵ Bls. 2366.

⁵⁹⁶ Bls. 2366.

⁵⁹⁷ Bls. 2367.

hann hafi framið á tímabilinu 1972 til 1974. Ritaði Tryggvi Rúnar um að hafa gengið frá þeim. Orðrétt ritaði hann: „Svo nú er allt klárt nema þetta (Guðmundarmál) að mér skilst. Ég vona bara að Kristján og Sævar segi sannleikann í þessu sem fyrst. Því fyrr því betra, aðallega fyrir þá. Svo með þennan Albert Klahn, ef þetta skýrist ekki sem fyrst því ég er orðinn ansi leiður á þessari bið. Þá fer ég í hungurverkfall til að mótmæla að hann sé laus því hann hefur gefið ranga sök í minn garð. P.s. og af hverju getur það ekki alveg eins verið í (Guðmundarmálinu) því það er sannleikur að þar lýgur hann mig inn í sína bifreið sem ég hef umrædda nótt aldrei komið í þegar þetta átti sér stað, með þennan flutning (með heilu líki af manni í, eða þessum (Guðmundi Einarssyni). Nei, ekki ég Tryggvi Rúnar Leifsson. Ég hef aldrei farið svona flutning fyrir né síðar í fullri alvöru. Það sver ég við minn mann.“⁵⁹⁸

347. Fimmtudaginn 27. janúar 1977 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Sigurbjörn Víðir hafi rætt við Tryggva Rúnar milli klukkan 08:15 og 08:40. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um viðtalið.⁵⁹⁹ Klukkan 16:15 var bókað að hringt hafi verið í Gunnlaug Briem, sakadómara, að beiðni Tryggva Rúnars. Fram kom að tilfærslu og eða lausagæslu hafi verið hafnað að svo komnu máli.⁶⁰⁰
348. Bókað var í dagbók Hegningarhússins að Kristján Viðar hafi verið sóttur af sakadómsmönnum klukkan 10:30. Klukkan 11:30 var bókað að komið hafi verið aftur með Kristján Viðar í fangelsið.⁶⁰¹ Fyrir liggur skýrsla dagsett sama dag, 27. janúar 1977, um sakbendingu við framhaldsrannsókn á hvarfi Guðmundar. Fram kom að átta mönnum frá lögregluskóla ríkisins hafi verið stillt upp ásamt Kristjáni Viðari. Voru [EJR] og [SM] látnar segja til um hvort þær þekktu þar sama mann og þær hafi séð með Guðmundi Einarssyni á Strandgötu í Hafnarfirði aðfaranótt 27. janúar 1974. Bókað var að klukkan 10:45 hafi [EJR] mætt og verið innt eftir því hvort hún hafi þekkt þar aftur sama mann. Greindi hún frá því að maður sem hafi borið númerið sex hafi líkst mjög þeim manni sem hún hafi séð í umrætt sinn með Guðmundi, nema henni hafi virst sem hann hafi verið mun feitari en hann hafi verið þá. Kvaðst hún ekki vilja fullyrða að þetta væri sami maður þar sem svo langur tími væri liðinn frá því hún hafi séð mennina saman. Bókað var orðrétt: „Kristján Viðar var með nr. 6, þegar þetta var gert.“ Þá var bókað að [SM] hafi mætt klukkan 10:55 og verið látin sjá Kristján Viðar í hópi sömu manna, en þá hafi hann borið númerið fjórir. Bókað var að hún hafi sagt þann sem hafi borið númer fjögur hafi líkst þeim manni sem hún hafi séð með Guðmundi umrædda nótt. Kvaðst hún þó ekki geta fullyrt það þar sem svo langur tími væri liðinn frá því hún sá mennina.⁶⁰²
349. Í beinu framhaldi ræddi Gísli við Kristján Viðar í viðurvist Páls Arnórs Pálssonar, réttargæslumanns hans. Fyrir liggur samantektarskýrsla um samtalið þar sem fram kom að Kristján Viðar hafi verið inntur eftir því hvort hann gæti verið sá maður sem [EJR] og [SM] hafi séð með Guðmundi umrædda nótt á Strandgötu í Hafnarfirði.

⁵⁹⁸ Bls. 2131_A.

⁵⁹⁹ Dagbók nr. 6, bls. 86.

⁶⁰⁰ Dagbók nr. 6, bls. 87.

⁶⁰¹ Dagbók Hegningarhússins, nr. 1, bls. 17.

⁶⁰² Bls. 2368.

Bókað var að Kristján Viðar hafi sagt það ekki geta passað, enda hafi hann verið með Tryggva Rúnari líkt og hann hafi greint rannsóknarlögreglunni frá. Fram kom að Kristján Viðar hafi verið spurður hvort hann hafi hringt í [EJR] skömmu eftir hvarf Guðmundar og spurt hana um lýsingu á þeim manni sem hafi verið með Guðmundi. Kvaðst Kristján ekki muna eftir neinu slíku. Bókað var í lok skýrslunnar að ekki hafi verið tekin skýrsla af Kristjáni Viðari þar sem hann hafi verið beðinn um að hugleiða málið og skýra seinna frá niðurstöðum sínum. Kristján hafi tekið því vel og lofað að reyna að rifja þessi atriði betur upp.⁶⁰³

350. Fyrir liggur önnur samantektarskýrsla, dagsett þennan dag, rituð af Gísla, um símtal frá [EJR] klukkan 21:00 þar sem hún hafi sagst vera búin að hugsa málið mikið og vera enn öruggari en áður um að þarna hafi verið um þann mann að ræða sem hún hafi séð með Guðmundi umrædda nótt. Sagðist hún muna sérstaklega eftir munnsvip hans, en eins og hún hafi tekið fram um morguninn þá væri maðurinn mun feitari en hann hafi verið á umræddum tíma.⁶⁰⁴
351. Meðal rannsóknargagna er samantektarskýrsla um framkvæmd sakbendingarinnar, dagsett sama dag og rituð af Gísla. Fram kom að sakbendingin hafi verið að fyrirlagi Gunnlaugs Briem. Ákveðið hafi verið að gefa [EJR] og [SM] tækifæri til að sjá Kristján Viðar ef það gæti rifjað betur upp fyrir þeim hvort það hafi verið hann sem þær hafi séð með Guðmundi á Strandgötunni umrædda nótt. Viðstaddir voru Ragnar Vignir, deildarstjóri tæknideildar lögreglu, sakadómararnir Gunnlaugur Briem og Haraldur Henrysson ásamt Páli Arnóri Pálssyni, réttargæslumanni Kristjáns Viðars. Var sakbendingin framkvæmd þannig að stúlkurnar voru látnar skoða mennina í gegnum gler, ein í einu, fyrst [SM] og svo [EJR]. Orðrétt var bókað: „Þeir voru allir með númer frá 1–9 og í þeirri umferð bar Kristján nr. 4. [SM] hafði skýrt Ragnari frá því að sá maður sem hún taldi líkjast þeim sem með Guðmundi hafði verið væri sá sem var nr. 4 og mun [EJR] hafa heyrt [SM] nefna þá tölu.“ Fram kom að ákveðið hafði verið fyrirfram að láta mennina skipta um númer og var Kristján Viðar með spjald númer sex í seinni umferð. Bókað var að [EJR] hafi talið mann með númer sex vera þann sem henni þætti líkjast þeim sem hafi verið með Guðmundi umrædda nótt.⁶⁰⁵ Hún hafi sérstaklega haft orð á því að [SM] hefði rangt fyrir sér.⁶⁰⁶
352. Fyrir liggur samantektarskýrsla rituð af Haraldi Árnasyni, rannsóknarlögreglumanni, um viðtal við Kristján Viðar þennan dag að hans ósk. Fram kom að Kristján Viðar hafi verið í mjög slæmu sálarlegu ástandi. Orðrétt var bókað: „Skýrði hann mér frá því, að hann væri að bilast vegna atviks, er gerzt hafði árið 1972. Sagði Kristján að hann gæti stundum ekki sofið vegna umhugsunar um þetta atvik og að hann yrði að segja frá því svo hann ekki sturlaðist.“ Í skýrslunni var bókað um frásögn Kristjáns Viðars af því er hann hafi af gáleysi myrt mann með því að kasta járnteini í höfuðið á honum. Fram kom að Kristján Viðar teldi Sævar hafa aðstoðað við flutning á líki mannsins. Hann væri viss um að skýringin á tregðu Sævars til að greina frá greftrunarstað líks

⁶⁰³ Bls. 2369.

⁶⁰⁴ Bls. 2369.

⁶⁰⁵ Bls. 2370.

⁶⁰⁶ Bls. 2371.

Geirfinns væri sú að fjögur lík væru þar falin, það er lík Geirfinns, Guðmundar, [WP] og svo lík þessa manns. Í lok skýrslunnar var bókað að Kristján Viðar teldi mann þennan hafa verið [SvK], nema við Háskóla Íslands, sem hafi verið lýst eftir í blöðum skömmu eftir þetta atvik.⁶⁰⁷

353. Þennan dag ritaði Tryggvi Rúnar færslu í dagbók sína um að hafa farið út í garð með Daníel, fangaverði sem væri nýbyrjaður og hafi skipt við Skúla Steins sem hafi farið austur á Litla-Hraun til vinnu. Ritaði Tryggvi Rúnar um að sjá ekki eftir honum, hann væri falskur maður. Hann hafi rætt við Gunnar Guðmundsson, forstöðumann, um klukkan 19:30. Gunnar hafi greint honum frá samtali sínu við Gunnlaug Briem, sakadómara, um að flutningur hans niður á Skólavörðustíg væri ekki mögulegur að svo komnu máli. Þá yrði Guðmundarmálið tekið fyrir um miðjan febrúar. Ritaði Tryggvi Rúnar um að ekkert annað væri í stöðunni en að bíða en hann væri feginn því að málið væri komið fyrir dóm.⁶⁰⁸
354. Þennan dag mætti [EJR] aftur til yfirheyrslu hjá lögreglu. Fyrir liggur skýrsla um yfirheyrsluna, dagsett sama dag, rituð af Gísla. Fram kom að hún hafi staðfest rétt eftir henni bókað í skýrslu um sakbendingu. Lýsti hún því nánar hvar mennirnir hafi verið staðsettir á Strandgötunni í umrætt sinn. Minnti hana að þær hafi mætt mönnum nokkru norðan við gatnamót Lækjargötu og Strandgötu.⁶⁰⁹
355. Fyrir liggur skýrsla um yfirheyrslu yfir [SKK] þennan dag, 28. janúar 1977, á skrifstofu rannsóknarlögreglunnar. Bókað var að honum hafi verið kynnt tilefnið. Greindi hann svo frá að muna ekki vel þar sem svo langt væri um liðið síðan hann hafi átt að hafa ekið umrædda leið. Minntist hann þess að hafa verið að aka [SRV] ásamt öðrum pilti sem hann hafi ekki þekkt mikið. Mundi hann eftir að hafa ekið Reykjavíkurvegin og skammt frá umferðarljósunum hafi hann séð ölvaðan, ungan og síðhærðan mann. Mundi hann eftir því að farþegar bifreiðarinnar hafi beðið hann um að hleypa ekki manninum inn í bifreiðina og því hafi hann haldið ferð sinni áfram. Gat hann ekki sagt til um tímasetningar með vissu, en ferðin hafi verið farin eftir dansleik sem haldinn hafi verið í Alþýðuhúsinu í Hafnarfirði.⁶¹⁰ Fyrir liggur upplýsingaskýrsla, dagsett sama dag, rituð af Hellerti Jóhannessyni, um mögulega öikumenn bifreiðar á Reykjavíkurvegi aðfaranótt 27. janúar 1974. Bókað var að [SKK] hafi borið um að hafa verið ökumaður [SRV] og annars manns sem hafi verið [EKH]. Þá hafi [SRV] borið um að hafa verið ökumaður í umrætt sinn, en [EKH] tekið fyrir að svo hafi getað verið. Fram kom að af þessu tilefni hafi verið kannað hvort [SRV] hafi haft ökuréttindi á umræddum tíma og reyndist svo ekki vera fyrir en 11. nóvember 1974.⁶¹¹
356. Meðal rannsóknargagna liggur fyrir upplýsingaskýrsla dagsett sama dag, rituð af Gísla, um lán á gömlum byssusting í slíðri til samanburðar á þeim byssusting sem Kristján Viðar hafi viðurkennt að hafa stolið frá vinafólki sínu í Kaupmannahöfn.

⁶⁰⁷ Bls. 2132–2133.

⁶⁰⁸ Bls. 2131_I.

⁶⁰⁹ Bls. 2371.

⁶¹⁰ Bls. 2372.

⁶¹¹ Bls. 2374.

Bókuð var nákvæm lýsing á byssustingnum. Að beiðni dómara yrðu teknar ljósmyndir af byssustingnum til framlagningar í málinu, ef um sams konar hlut væri að ræða.⁶¹²

357. Fyrir liggur skýrsla um yfirheyrslu yfir [BRJ] þennan dag, um byssusting sem lögreglan hafi aflað við framhaldsrannsókn á hvarfi Guðmundar. Lýsti vitnið því yfir eftir skoðun á byssustingnum að um nákvæmlega sams konar grip væri að ræða, eini munurinn væri efnið í hulstrinu. Kvaðst vitnið hafa vitað til þess Kristján Viðar hafi oft gengið með hníf á sér, en aldrei séð hann bregða honum fyrir sig.⁶¹³
358. Sama dag var aftur tekin skýrsla af [SM] í tilefni af framburði hennar og [EJR] um staðsetningu mannanna á Strandgötu aðfaranótt 27. janúar 1974. Fram kom að henni hafi verið sýnt kort af hluta Hafnarfjarðar og taldi hún mennina hafa verið til móts við Strandgötu 6, þar sem bæjarskrifstofurnar væru til húsa. Minnti hana að þetta hafi verið um tvöleytið umrædda nótt. Bókað var að henni hafi verið kynntur framburður [EJR] um að mennirnir hafi verið skammt norðan við Lækjargötu. Sagði hún það ekki geta staðist því hún myndi þetta vel og benti á að hún væri mun kunnugri í Hafnarfirði heldur en [EJR]. Kvaðst vitnið vera nokkurn veginn viss um að Kristján Viðar væri sá sem hafi verið með Guðmundi í umrætt sinn.⁶¹⁴
359. Fyrir liggur skýrsla um yfirheyrslu yfir Snorra Sigurjónssyni, lögreglumanni, um húsleit á heimili Kristjáns Viðars 19. febrúar 1974. Aðspurður hvort hann hafi tekið eftir byssusting í fórum Kristjáns Viðars í umrætt sinn kvaðst hann ekki muna eftir því að hafa séð slíkan grip og taldi ólíklegt að hann hefði farið fram hjá þeim hafi hann verið þar. Greindi hann frá því að í lok janúar 1974 hafi í þágu rannsóknar fíkniefnamáls verið fylgst mjög mikið með ferðum ákveðinna einstaklinga, þar með þeirra sem kæmu við sögu í máli Guðmundar Einarssonar. Minntist vitnið þess að þegar Kristján Pétursson hafi handtekið Sævar hafi hann hringt á skrifstofu fíkniefnadeildarinnar og óskað eftir því að hann kæmi til móts við hann að verslun við Álfaskeið í Hafnarfirði. Kvaðst vitnið ekki muna betur en að hann hafi farið einn þangað og hitt þá Kristján og Sævar þar sem þeir hafi setið í bifreið Kristjáns. Taldi hann líklegt að hann hafi fylgt bifreið Kristjáns eftir. Mundi hann ekki eftir neinu, hvorki í framburði Sævars né hegðun, sem hægt væri að tengja hvarfi Guðmundar.⁶¹⁵
360. Meðal rannsóknargagna liggur fyrir upplýsingaskýrsla Hellerts um könnun á því hvort leigubifreið hafi verið send 26. og 27. janúar 1974 að Hamarsbraut 11, Kópavogshæli, Grettisgötu 82 og Vesturgötu 24. Fram kom að í bókhaldi Hreyfils hafi komið fram að bifreið hafi verið send að starfsmannahúsi Kópavogshælis báða dagana, að Kópavogshæli 26. janúar og daginn eftir að Grettisgötu 82. Bókað var að búið væri að brenna bókhald Bæjarleiða fyrir árið 1974. Upplýsingar hafi ekki borist frá Borgarbilastöðinni og Bifreiðastöð Reykjavíkur. Þá hafi ekki verið til bókhald fyrir umrætt ár hjá Bifreiðastöð Steindórs, bókhald Nýju-bílastöðvarinnar í Hafnarfirði hafi

⁶¹² Bls. 2373.

⁶¹³ Bls. 2373.

⁶¹⁴ Bls. 2375.

⁶¹⁵ Bls. 2376.

týnst í flutningum og bókhaldi Bifreiðarstöðvar Hafnarfjarðar fyrir árið 1974 hafi verið fargað.⁶¹⁶

361. Fyrir liggur skýrsla um yfirheyrslu yfir [AH], kunningja Kristjáns Viðars, þennan dag. Tílefni yfirheyrslunnar voru upplýsingar þess efnis að vitnið hafi verið tíður gestur á heimili Kristjáns Viðars að Grettisgötu 82. Aðspurður hvort hann hafi orðið séð eða heyrt eitthvað sem hægt væri að tengja rannsókn málsins sagði hann ekki muna eftir neinu sérstöku sem hægt væri að setja í samband við þetta mál. Greindi hann frá því að hafa komið nokkrum sinnum á heimilið eftir áramótin 1973, 1974. Nokkuð hafi verið um drykkjuskap og óreglusemi. Mundi hann eftir að hafa séð þar Albert Klahn, Tryggva Rúnar, Sævar og [ViG], leigubifreiðastjóra.⁶¹⁷ Ber skýrslan með sér engar frekari upplýsingar.
362. Þennan dag var [ÁP], vinur Guðmundar Einarssonar, yfirheyrður á skrifstofu rannsóknarlögreglunnar. Fram kom að vitnið hafi verið með Guðmundi á dansleik í Alþýðuhúsinu aðfaranótt 27. janúar 1974. Rámaði hann í að hafa farið af dansleiknum rétt áður en honum var lokið. Þá hafi hann gengið út á Strandgötuna í áttina að Skiphóli og náð þar í leigubifreið sem hafi ekið honum heim.⁶¹⁸ Ber skýrslan engar frekari nýjar upplýsingar með sér.
363. Mánudaginn 31. janúar 1977 var [HeG] yfirheyrð í tengslum við framhaldsrannsókn á hvarfi Guðmundar. Fyrir liggur skýrsla um yfirheyrsluna þar sem orðrétt er bókað: „Mættu er sýnd mynd af Guðmundi Einarssyni, sem birtist í dagblöðum á sínum tíma. Mætta kveðst ekki kannast við hann af myndinni. Hún segir ekki loku fyrir það skotið að hann hafi einu sinni komið ásamt Sævari Ciesielski o.fl. í heimsókn er hún var á Kópavogshælinu. Hún kveðst ekki muna hvenær sú heimsókn kunni að hafa verið, en það geti vel verið kvöldið áður en Guðmundur hvarf. Mættu minnir að þeir hafi þá verið á leigubíl, en veit ekki hvaða bíll það var, eða af hvaða leigubílastöð. Hún segist muna eftir því, að þeir hafi haft orð á því að þeir væru mikið að flýta sér, og stanzað mjög stutt.“ Taldi hún fremur ólíklegt að stúlka sem hafi deilt með henni herbergi á Kópavogshælinu hafi orðið vör við komu mannanna. Sagði vitnið það fráleitt að hún sjálf hafi farið með Sævari og félögum í þetta skipti. Kvaðst hún halda að [JIG] hafi vitað um komu þessara manna. Minnti [HeG] að hún hafi verið stödd á annarri hæð í herbergi [JIG], en hún hafi verið frammi á snyrtiherberginu að mála sig. Orðrétt var bókað: „Mætta segir að herbergi þeirra [LH] hafi verið í kjallara hússins og mennirnir ekki komið þangað í þetta skipti, nema þeir hafi verið búnir að því áður og spurst þar fyrir um sig.“ Kvaðst vitnið ekki geta munað erindi mannanna í þetta skipti. Sagði hún minni sitt allt á reiki þar sem hún hafi verið oft undir áhrifum áfengis á umræddu tímabili.⁶¹⁹ Gat hún ekki munað hvort Sævar hafi komið aftur í heimsókn til hennar eftir miðnætti sama kvöld og áðurgreind heimsókn hafi átt sér stað. Það gæti vel verið þótt hún myndi ekki eftir því. Aðspurð sagði hún fyrri framburð sinn réttan um svarta skyrtu sem Sævar hafi komið með til hennar og beðið hana um að þvo eða henda.

⁶¹⁶ Bls. 2378.

⁶¹⁷ Bls. 2379.

⁶¹⁸ Bls. 2391–2382.

⁶¹⁹ Bls. 2383.

Minnti hana að hún hafi tekið eftir litlum blettum í skyrtunni, á brjóstinu og annarri erminni. Sagðist hún ekkert geta sagt til um hvort það hafi verið blóðblettir eða eitthvað annað. Kvaðst hún ekki muna hvenær Sævar hafi komið með skyrtuna en taldi sig muna að það hafi verið um sama leyti og hann hafi komið með hníf með hvítu skafti sem hún hafi áður afhent lögreglunni. Bókað var orðrétt: „Mætta segist ekki muna, hvernig það kom til, en hún muni eftir því, að Sævar hafi haft orð á því, að með hnífnum hefði hann orðið mannsbani, en hann hefði líka tekið það fram, að það hefði skeð erlendis.“ Seinna hafi hann viljað fá hnífinn aftur en hún hafi ekki orðið við þeirri beiðni Sævars.⁶²⁰ Greindi hún frá því að enginn almenningssími hafi verið að Kópavogshæli og einungis hafi verið hægt að komast í síma hjá vaktmanni, en hann hafi eingöngu verið notaður af starfsfólki. Sagðist hún ekki viss um að Kristján Viðar hafi nokkru sinni komið með Sævari eða öðrum á Kópavogshælið á þeim tíma sem hún hafi unnið þar, nema þetta eina skipti sem hún hafi getið um.⁶²¹

364. Þennan dag birtist opnuviðtal í Mánudagsblaðinu við [GuP – B rauða] undir fyrirsögninni: „Haukur og Kristján eru notaðir af tröðkurunum.“ Í viðtalinu fór [GuP] mikinn um handtökumálið svokallaða sem leiddi til þess að Hauki Guðmundssyni, lögreglumanni í Keflavík, var vikið frá störfum. Orðrétt var haft eftir [GuP]: „Hvernig væri til dæmis, að Kristján Pétursson segði frá kunningsskap sínum og Sævars Ciesielski, sem nú situr inni fyrir morðið á Guðmundi Einarssyni og aðild að drápi Geirfinns. Þeir voru góðir kunningjar og sáust síðast saman daginn, sem Geirfinnur hvarf.“⁶²²
365. Fyrir liggur skýrsla um yfirheyrslu yfir [LH] 1. febrúar 1977 í tengslum við framhaldsrannsókn á hvarfi Guðmundar. Fram kom að [LH] hafi dvalið í sama herbergi og [HeG] á Kópavogshælinu. Kvaðst hún hafa orðið vör við að náinn kunningsskapur hafi verið á milli Sævars og [HeG] og hann hafi oft komið í heimsókn til hennar, jafnt á nóttu sem að degi. Kvaðst hún ekki muna eftir kvöldinu 26. janúar 1974 eða aðfaranótt 27. janúar sama ár. Gæti hún ekki borið um hvort Sævar hafi þá komið í heimsókn til [HeG].⁶²³
366. Sama dag var [ViG] yfirheyrður vegna málsins á skrifstofu rannsóknarlögreglunnar. Fyrir liggur skýrsla um yfirheyrsluna þar sem fram kom að hann hafi bent á framburð sinn hjá ávana- og fíkniefnadómstólnum í sambandi við utanferðina með Sævari í janúar 1974 og staðfest þar rétt eftir sér haft um atburðarásina. Orðrétt var bókað: „Í þeim framburði kemur það fram, að mætti hafi ekið Sævari og félögum hans, bæði á undan og eftir þá för, en tveir dagar, 26. og 27. janúar, falli alveg út úr þeirri mynd. Mætti kveðst ekki treysta sér til að skýra það nú hvernig á því stendur að eyða myndast í þessa tvo daga. Hann getur þess helst til, að hann hafi reynt að forðast að keyra þessa menn og láta þá ná í sig þegar mikið var að gera á stöðinni.“⁶²⁴ Í skýrsluna var bókað að Hreyfill hafi þennan dag tekið saman bókaða túra vitnisins umrædda

⁶²⁰ Bls. 2384.

⁶²¹ Bls. 2385.

⁶²² Bls. 2144–2145.

⁶²³ Bls. 2386.

⁶²⁴ Bls. 2388.

daga. Þar hafi meðal annars komið fram að vitnið hafi farið alls tólf ferðir í starfsmannahúsið í Kópavogi og enn fremur að Grettisgötu 82, klukkan 07:00 a morgni 27. janúar 1974. Kvaðst [ViG] ekki muna lengur eftir þessum ferðum. Taldi hann ólíklegt að hann hafi farið allar þessar ferðir að Kópavogshælinu, taldi hann líklegra að verið væri að ítreka við hann skilaboð um að koma þangað. Mundi hann ekki eftir ferðinni að Grettisgötu.⁶²⁵ Kvaðst [ViG] hafa velt þessu máli mikið fyrir sér, sérstaklega þar sem hann hafi þekkt þá menn sem bendlaðir væru við málið. Sagðist hann ekki hafa heyrt neitt það á tali manna sem væri hægt að setja í samband við hvarfið á Guðmundi. Kvaðst hann ekki hafa séð byssusting í fórum Kristjáns Viðars en ráma í að hann hafi keypt sér dolk í versluninni Ellingsen. Kvaðst hann ekki hafa séð hníf í fórum Sævars.⁶²⁶ Seinna sama dag var [ViG] aftur tekinn til skýrslutöku hjá lögreglu og spurður hvort hann hafi haldið dagbók yfir akstur á leigubifreiðinni. Kvaðst hann ekki vanur að halda dagbók en hafi haldið utan um þá túra sem hann hafi farið þar sem hann hafi ekið leigubifreið föður síns. Hafi hann notað færslurnar í uppgjöri þeirra á milli en taldi útilokað að þær væru til yfir áðurgreint tímabil, það er 26. og 27. janúar 1974.⁶²⁷

367. Miðvikudaginn 2. febrúar 1977 var bókað í dagbók fangelsisins klukkan 15:30 að Gísli Guðmundsson, rannsóknarlögreglumaður, hafi hringt og spurt um Sævar. Lét færsluritari þess getið að hann hafi tjáð Gísla að Sævar hafi verið fluttur í Hegningarhúsið. Fram kom að Gísli hafi látið undrun sína í ljós í símtalinu og spurt hver stjórnaði flutningunum. Bókað var að Gísla hafi verið bent á að ræða við Örn.
368. Bókað var í dagbók Hegningarhússins þennan dag að Örn Höskuldsson hafi hringt klukkan 15:50 og beðið um að brýnt yrði fyrir vaktmönnum yfir Kristjáni Viðari að þeir töluðu ekkert við hann og gættu að því að hann og Sævar gætu ekki haft samband sín á milli. Lét færsluritari þess getið að hann hafi gefið Gunnlaugi Briem, sakadómara, vottorð að hans beiðni um að Sævar hafi verið látinn á klefa númer tíu að fyrirmælum Arnar.⁶²⁸
369. Þennan dag, 3. febrúar 1977, birtust fréttir af Geirfinnsmálinu á forsíðum allra blaða á Íslandi ásamt andlitsmyndum af Sævari, Kristjáni Viðari, Guðjóni og Erlu. Fram kom að sakadómur Reykjavíkur hafi haldið tveggja og hálfur klukkustundar langan fund með fréttamönnum síðdegis 2. febrúar 1977. Á fundinum voru viðstaddir rannsakendur Geirfinnsmálsins ásamt Karli Schütz, Halldóri Þorbjörnssyni yfirsakadómara, Erni Höskuldssyni auk túlka. Greint var frá því að rannsókn málsins væri að lokum komin og málið yrði væntanlega sent ríkissaksóknara fyrir lok næstu viku. Á fundinum hafi verið skýrt frá gangi rannsóknarinnar og rakinn aðdragandinn að morði Geirfinns. Var sú atvikalýsing birt í flestum blöðum. Í *Alpýðublaðinu* var birt frétt undir fyrirsögninni: „Geirfinnsmálið upplýst: Þrír piltar hafa játað á sig morðið.“ Rakinn var aðdragandinn að morði Geirfinns, eins og honum hafði verið lýst á blaðamannafundinum. Fram kom að Sævar hafi nálgast Geirfinn í Klúbbinum 17.

⁶²⁵ Bls. 2389.

⁶²⁶ Bls. 2390.

⁶²⁷ Bls. 2391.

⁶²⁸ Dagbók Hegningarhússins, nr. 1, bls. 21.

nóvember 1974 í þeim tilgangi að ræna hann. Hann hafi hætt við þegar Geirfinnur hafi kynnt sig, en Sævar hafi talið hann vera „Geira frá Keflavík“ sem hann hafði heyrt um að seldi spíra. Sævar hafi þá kynnt sig sem Magnús Leópoldsson og sóst eftir því að kaupa spíra af Geirfinni. Fram kom að Geirfinnur hafi verið talsvert ölvaður og því mögulega misskilið Sævar og talið hann vera spírasöllumann. Geirfinnur hafi látið Sævar fá nafn sitt og heimilisfang og þeir ákveðið að Sævar myndi hafa samband við hann síðar. Fram kom að 19. nóvember 1974 hafi Erla og Sævar tekið bifreið á leigu hjá bifreiðaleigu Geysis. Enginn samningur hafi verið gerður heldur hafi afgreiðslumanninum verið greiddar 5.000 krónur undir borðið. Rakið var að Kristján Viðar hafi viðurkennt að hafa hringt í Geirfinn úr Hafnarbúðinni og samtal þeirra hafi verið eftirfarandi: „Geirfinnur: „Er Maggi þarna?“ Kristján Viðar: „Við erum hér.“ Geirfinnur: „Ég er búinn að koma í Hafnarbúðina, en ég kem þá aftur.“ Þá kom fram að framburður vinnufélaga Geirfinns um að Geirfinnur hafi sagt skynsamlegra að fara vopnaður á stefnumótið hafi verið staðfestur. Rakið var að Sævar hafi sagt Erlu að fara á puttanum til Reykjavíkur þar sem þeir hafi þurft á plássi hennar að halda í bifreiðinni undir lík Geirfinns.⁶²⁹ Fram kom að rannsakendur teldu að ekki hafi verið um fyrirfram skipulagt morð að ræða. Upplýstu rannsakendur um að sakborningarnir hafi viðurkennt að það hafi verið samantekin ráð hjá þeim að bendla fjórmenningana við málið.⁶³⁰ Sama dag birtist frétt í Vísí undir fyrirsögninni: „Börðu Geirfinn til bana þegar hann reyndi að komast undan – Fjórmenningarnir sem settir voru í varðhald lýstir saklausir.“ Fram kom að Schütz hafi tekið fram á blaðamannafundinum að ef til vill vildu morðingjarnir ekki að líkið fyndist vegna þess hversu illa útleikið það væri eða þá í þeirri von um að fá hagstæðari meðferð fyrir dómi. Hins vegar lægju fyrir játningar fimm manns, þar af þriggja, sem hafi tekið þátt í morðinu sjálfu. Enginn vafi léki á þátttöku þeirra í glæpunum.⁶³¹ Inni í blaðinu var önnur frétt undir fyrirsögninni: „Þýskar aðferðir“. Hermdu heimildir blaðsins að Schütz hafi beitt sér fyrir því að fangarnir færu í ökuferðir um borgina ásamt óeinkennisklæddum lögreglumönnum. Slík hlé á algjörri einangrun hafi gefið mjög góða raun og fangarnir reynst samstarfsfúsari á eftir.⁶³² Á forsíðu Tímans var fyrirsögnin: „Banamenn Geirfinns Einarssonar: Þröngur hópur afbrotamanna sem einskis svífast til þess að komast yfir peninga.“ Frekari fréttir um lausn Geirfinns málsins voru inni í blaðinu.⁶³³ Þar var aðdragandinn að morðinu rakinn nánar og orðrétt kom fram: „Schütz sagði varðandi komu Kristjáns og Sævars inn í Hafnarbúðina, að það væri með ólíkindum, að enginn í Hafnarbúðinni hefði tekið sérstaklega eftir þeim tveimur, þar eð annar væri lítill að vexti en hinn mjög stór. Í búðinni hefði Sævar keypt sígarettur handa Erlu og súkkulaði, sem er sannað að hann hafi afhent henni.“⁶³⁴ Í frétt með fyrirsögninni: „Geirfinnur þekkti ekki Magnús Leópoldsson í sjón“ kom fram að á fundinum hefði Schütz bent á að með því að nefna sig Magnús Leópoldsson hafi Sævar tekið á sig

⁶²⁹ Bls. 2157.

⁶³⁰ Bls. 2158.

⁶³¹ Bls. 2160.

⁶³² Bls. 2161.

⁶³³ Bls. 2162.

⁶³⁴ Bls. 2165.

mikla áhættu sem sýndi best hversu „kaldur“ hann væri.⁶³⁵ Þá var birt frétt í Tímanum með fyrirsögninni: „Bardagaprekið í lamasessi.“ Aðspurður hvers vegna Guðjón hafi ekki verið úrskurðaður í gæsluvarðhald þegar hann hafi fyrst komið til yfirheyrslu hafi Örn sagt erfitt að svara spurningunni en bardagaprekið hafi verið í lamasessi. Um þetta leyti hafi fjórmeningunum nýlega verið sleppt úr haldi og fjölmiðlar hafi verið mjög gagnrýnir á þá ákvörðun. Þá hafi þeir ekki alveg verið vissir um þátt Guðjóns í málinu. Á sama stað var frétt með fyrirsögninni: „Ekki margt jákvætt við frumrannsóknina.“ Aðspurður hvort Keflavíkurrannsóknin hafi verið vænleg til árangurs kvaðst Schütz ekki sjá margt jákvætt við þá rannsókn. Lýsti hann furðu sinni á viðtölum rannsakenda við sjáendur. Þá hafi leirmyndin fremur verið til þess fallin að villa um fyrir rannsókninni heldur en hitt.⁶³⁶ Á forsíðu Morgunblaðsins var viðtalsfrétt við Ólaf Jóhannesson, dómismálaráðherra undir fyrirsögninni: „...martröð er létt af þjóðinni.“ Vildi hann þakka sérstaklega starfshópnum sem hafi unnið að rannsókn málsins og taldi þá hafa unnið ákaflega vel og að martröð hafi verið létt af þjóðinni. Orðrétt var haft eftir honum: „Það hefði verið óskemmtilegt, ef málið hefði ekki upplýsts. Þá hefðu að minnsta kosti fjórir menn og kannski fleiri verið tortryggðir allt sitt líf, legið undir grun. Það er ljótur leikur. En mér er efst í huga þakklæti til mannanna, sem unnið hafa að þessu og sérstaklega Karls Schütz, þýzka sakamálasérfræðingsins.“⁶³⁷ Þennan dag birtust fréttir í Morgunblaðinu um blaðamannafundinn. Undir fyrirsögninni: „Aldrei kynnst jafn duglegum en lágt launuðum lögreglumönnum“ var frétt um ummæli Karls Schütz um íslenska starfsbræður sína. Fram kom að Örn Höskuldsson hafi verið rannsóknarstjóri, lögreglumennirnir Eggert Bjarnason, Rúnar Sigurðsson og Jónas Bjarnason hafi haft sérstaka umsjón með Sævari. Haraldur Árnason, lögreglumaður, hafi haft umsjón með Kristjáni Viðari, Grétar Sæmundsson hafi haft umsjón með Guðjóni og Sigurbjörn Víðir Eggertsson hafi haft umsjón með Erlu. Þá hafi Eggert einnig haft umsjón með [SÓH], en hann hafi þó aldrei setið í gæsluvarðhaldi. Þá kom fram að Ívar Hannesson hafi unnið að því að undirbyggja framburði einstakra manna.⁶³⁸ Önnur frétt um sama efni birtist í Morgunblaðinu undir fyrirsögninni: „Engin Mafia heldur þröngur hópur venjulegra glæpamanna – sagði sakamálafræðingurinn Schütz.“ Í fréttinni komu fram lýsingar Schütz á rannsóknaraðferðum. Í upphafi hafi verið reynt að leysa málið utan við sakborningana þar sem þeir hafi margsinnis verið staðnir að lygum. Leitað hafi verið að vitnum fyrir utan, en eftir tveggja mánaða vinnu hafi þeir gefist upp á þessari aðferð. Um tvö ár hafi þá verið liðin frá atburðinum og greinilegt að fólk myndi lítið frá þessum tíma. Auk þess hafi rannsakendur rekið sig á að margir þeir sem Sævar og félagar hafi umgengist hafi ekki verið sterkir á svellinu á ýmsum sviðum og framburðir þeirra því komið að litlu gagni. Orðrétt var haft eftir Karli Schütz: „Eftir tvo mánuði breyttum við alveg um og einbeittum okkur að sakborningunum. Við beittum sömu aðferðum og beitt er í Þýzkalandi, en þó auðvitað innan ramma laganna. Við fundum nokkur föst atriði, sem við gátum borið á milli og samprófað sakborningana. Við þurftum ætíð að

⁶³⁵ Bls. 2164.

⁶³⁶ Bls. 2163.

⁶³⁷ Bls. 2167.

⁶³⁸ Bls. 2169.

vera á varðbergi því þau Kristján Viðar, Sævar og Erla reyndu hvað eftir annað að villa um fyrir okkur, og voru þau þá oft slóttug.“ Síðar í fréttinni var haft eftir Schütz að þegar Guðjón hafi verið handtekinn vegna framburðar sakborninganna hafi fyrsta örugga vitnið komið í málið.⁶³⁹

370. Þennan dag birtist frétt á forsíðu Tímans undir fyrirsögninni: „Hefði hiklaust átt að setja á stofn rannsóknarnefnd þremur dögum eftir hvarf Geirfinns – segir Karl Schütz vestur-þýzki sakamálafræðingurinn.“ Orðrétt var haft eftir Schütz: „Ég tel hiklaust að rétt hefði verið að setja á stofn rannsóknarnefnd í Geirfinnsmálinu, þegar u.þ.b. þrír dagar voru liðnir frá hvarfi Geirfinns, enda mátti þá ætla, að hér væri um morðmál að ræða, sagði vestur-þýzki sakamálasérfræðingurinn Karl Schütz í samtali við Tímann í gær.“ Í fréttinni kom fram að Karl Schütz héldi af landi brott daginn eftir. Sama dag birtist frétt í Þjóðviljanum undir fyrirsögninni: „Geirfinnsmálið: Engir lausir endar lengur, segir yfirsakadómari í Reykjavík – því eru ekki allir sammála.“ Í fréttinni voru rakin nokkur atriði í Geirfinnsmálinu sem blaðamenn Þjóðviljans töldu veigamikil og væru óupplýst í málinu. Fram kom að þegar umrædd atriði hafi verið borin undir Halldór Þorbjörnsson yfirsakadómara hafi hann svarað á þá leið að engir endar væru lausir í málinu og aðeins væri eftir að fullbúa það til afhendingar ríkissaksóknara. Orðrétt sagði í lok fréttarinnar: „Leikmönnum sýnist að of mörgum spurningum sé ósvarað í þessu máli til þess að segja að því sé lokið.“⁶⁴⁰ Á baksíðu Morgunblaðsins var birt frétt undir fyrirsögninni: „[GSig], kona Geirfinns Einarssonar: „Oki af mér létt.““ Fram kom að hún hafi þurft að verja börnin fyrir sorpblaðamennsku um að Geirfinnur hafi staðið í glæpsamlegu athæfi, svo sem smygli og spírasölu. Meðal annars vegna þess fagnaði hún niðurstöðum rannsóknarinnar sem hafi hreinsað Geirfinn af öllum slíkum gróusögum.⁶⁴¹ Í sama blaði var birt frétt undir fyrirsögninni: „Mál fjórmenninganna: Þrjú vitni báru á þá sakir og Hæstiréttur staðfesti ætíð gæzluvarðhaldsúrskurðina.“ Fram kom að á blaðamannafundi sakadóms í vikunni hafi komið fram að Erla, Sævar og Kristján Viðar hafi í upphafi árs 1975 verið ásátt um að bera sakir á fjórmenningana ef Geirfinnsmálið kæmi upp á yfirborðið, enda hafi þeir þá þegar verið bendlaðir við málið í kjaftasögum sem hafi gengið um borgina. Hafi þau hist þrisvar til að samræma framburðinn og skáldað sögu um að fjórmenningarnir hafi ætlað að eiga viðskipti við Geirfinn um spíra í Keflavík.⁶⁴²
371. Fyrir liggur upplýsingaskýrsla rituð af Gísla Guðmundssyni laugardaginn 5. febrúar 1977 vegna framhaldsrannsóknar á hvarfi Guðmundar. Fram kom að Ármann Kristinsson, sakadómari, hafi óskað eftir því að ljósmyndir af ákærðu og Guðmundi yrðu látnar liggja frammi á þeim leigubifreiðastöðvum í Hafnarfirði sem hafi fargað bókhaldi sínu fyrir árið 1974, ef það yrði til glöggvunar fyrir bifreiðastjóra stöðvanna um að hafa farið að Hamarsbraut 11 eða ekið þessum mönnum eitt eða annað. Bókað var að það hafi verið gert og myndu ljósmyndirnar liggja þar frammi í nokkra daga. Á

⁶³⁹ Bls. 2171.

⁶⁴⁰ Bls. 2180.

⁶⁴¹ Bls. 2181.

⁶⁴² Bls. 2182.

sama stað bókaði Gísli um ferð sína að Hamarsbraut 11 ásamt Jóhannesi Jónssyni, rannsóknarlögreglumanni í Hafnarfirði. Þar hafi þeir rætt við eigendur að kjallara og fyrstu hæðar hússins, en þau hafi flutt þangað 15. mars 1974.⁶⁴³ Fram kom að þeir hafi fengið að líta á húsaskipan. Greindu eigendur frá því að timburgólf væri á milli hæða og fremur hljóðbært í húsinu. Orðrétt var bókað: „[Á]reiðanlega hefði vel heyrst upp, þegar gleðskapur eða átök áttu sér stað í kjallaranum.“ Vissu eigendur hússins ekki til annars en að aðeins einn lykill hafi verið til að útihurðarlæsingunni á kjallaranum.⁶⁴⁴

372. Sunnudaginn 6. febrúar 1977 ritaði Tryggvi Rúnar færslu í dagbók sína um samtál sitt við Gunnar Guðmundsson. Hann hafi spurt Gunnar um hvenær hann kæmist austur og fengið þær upplýsingar að málið yrði tekið fyrir um miðjan mánuðinn, svo hann gæti ekki búist við því fyrr en í byrjun maí.⁶⁴⁵
373. Mánudaginn 7. febrúar 1977 ritaði Gísli upplýsingaskýrslu vegna framhaldsrannsóknar á hvarfi Guðmundar. Fram kom að hnífsblað það sem [HeG] hafi borið um að Sævar hafi beðið sig að geyma hafi verið rannsakað hjá Glæpamálastofnuninni í Wiesbaden í september 1976, en ekkert hafi komið út úr því. Bókað var að um miðjan janúar 1977 hafi doktor Kissling upplýst um að hnífsblaðinu hafi verið hent þar sem það hafi enga þýðingu haft fyrir rannsókn málsins.⁶⁴⁶
374. Þriðjudaginn 8. febrúar 1977 var [PRE] yfirheyrður sem vitni vegna framhaldsrannsóknar á hvarfi Guðmundar. Fyrir liggur skýrsla um yfirheyrsluna þar sem bókað er að tilefnið sé frásögn Tryggva Rúnars um atburðinn að Hamarsbraut 11 þegar Guðmundi hafi verið ráðinn bani. Vísaði vitnið á framburð sinn hjá rannsóknarlögreglunni 29. nóvember 1976 um sama efni. Kvaðst hann muna vel eftir samtalinu og sagði [HFE] hafi verið vitni að því. Enginn þeirra hafi verið undir áhrifum í umrætt sinn, hvorki áfengis né lyfja. Samtalið hafi farið fram um klukkan 20:00 í klefa númer 39 á fyrstu hæð Litla-Hrauns. Kvaðst [PRE] hafa spurt Tryggva Rúnar um málið þar sem hann hafi verið nýkominn úr yfirheyrslum. Fannst honum Tryggvi Rúnar ekki tregur til að ræða um málið og fundist hann segja þeim sannleikann. Kvaðst vitnið muna eftir því að Tryggvi Rúnar hafi sagst hafa slegið Guðmund niður og síðan hafi Sævar sparkað í höfuð hans þar sem hann hafi legið á gólfinu. Guðmundur hafi verið að reyna að rísa á fætur þegar Sævar hafi sparkað í höfuð hans og það hafi orðið honum að bana. Minntist vitnið þess ekki að Tryggvi Rúnar hafi sérstaklega skýrt frá þætti Kristjáns Viðars í málinu að öðru leyti en því að hann hafi verið viðstaddur. Mundi hann ekki eftir því að Tryggvi hafi tilgreint ástæðu fyrir árásinni á Guðmund. Minnti vitninu að Tryggvi hafi haft orð á því að þeir hafi dregið líkið inn í einhvern skáp. Í kjölfarið hafi þeir orðið svo skelkaðir að þeir hafi tekið inn LSD töflur. Tryggvi Rúnar hafi greint frá því að hafa orðið svo ruglaður eftir töflunarnar að hann myndi ekki eftir því hvað þeir hafi gert við líkið, en rámaði eitthvað í að hafa farið með það í jeppa. Orðrétt var bókað eftir vitninu: „[Tryggvi Rúnar] hafi síðan alveg gleymt þessu máli og ekkert verið að hugsa um það, fyrr en hann var

⁶⁴³ Bls. 2392.

⁶⁴⁴ Bls. 2392.

⁶⁴⁵ Bls. 2188_A.

⁶⁴⁶ Bls. 2393.

tekinn og farið að yfirheyra hann um það, þá hafi þetta rifjast upp smátt og smátt.“ Aðspurður kvaðst [PRE] muna eftir að Tryggvi Rúnar hafi eitthvað talað um að líklega tvær stúlkur hafi verið viðstaddar, en ekki nefnt þær á nafn. Mundi vitnið ekki eftir því að minnst hafi verið á hníf í sambandi við þennan atburð. Bókað var í skýrsluna að vitnið hafi enn ekki komist að því hverjir hafi setið fyrir honum og ráðist á hann í Keflavík 8. október 1976. Kvaðst hann gruna að árásin hafi verið að undirlagi Tryggva Rúnars vegna þess að hann hafi gefið lögreglunni upplýsingar um Tryggva Rúnar.⁶⁴⁷ Var vitnið nokkuð visst um að Tryggvi Rúnar hafi rætt málið við fleiri fanga á Litla-Hrauni enda hafi þetta ekki verið mikið launungarmál hjá honum. Í framhaldinu var tekin skýrsla af [HFE]. Minnti hann að það hafi verið í júlí eða ágúst 1976 á Litla-Hrauni sem hann hafi heyrt Tryggva Rúnar ræða um atburðinn þegar Guðmundi var ráðinn bani. Orðrétt var bókað: „Mætti segir að frásögn hans af því hafi verið mjög ruglingsleg og erfitt að henda reiður á hvað raunverulega gerðist.“ Sagði hann Tryggva hafa rætt frjállega um málið og spurt hvað hafi verið ritað um það í blöðum. Bókað var orðrétt í skýrsluna: „Mætti segist hafa heyrt það á Tryggva að hann teldi sig vera saklausan í málinu og jafnvel að þarna væri um að ræða samsæri gegn sér. Hann hafi t.d. haldið því fram, að flutningar á líki Guðmundar væri algjört rugl hvað hann sjálfan snerti. Það hafi helst verið á honum að skilja að hér væri á ferðinni eitt allsherjar rugl.“ Mundi vitnið eftir því að Tryggvi hafi sagst óskað þess heitast að lík Guðmundar fyndist þar sem hann hafi verið sannfærður um að þannig yrði hann hreinsaður af verknaðinum. Kvaðst vitnið hafa skynjað það að Tryggvi Rúnar kenndi Kristjáni Viðari um að hafa flækt sér í málið. Bókað var að skýrsla [PRE] hjá lögreglu hafi verið lesin upp fyrir vitninu. Sagði vitnið framburðinn vera helber ósannindi. Mundi hann eftir því að hafa verið inni á klefa með þeim en þar hafi þessi mál alls ekki verið rædd líkt og [PRE] hafi grein lögreglunni frá. Tilefnið hafi verið sáttafundur milli þeirra tveggja, en [PRE] hafi verið mjög hræddur við Tryggva Rúnar. Hafi Tryggvi lýst því yfir að hann þyrfti ekki að vera hræddur því hann myndi láta hann í friði. Kvaðst vitnið ekki vita hvers vegna [PRE] hafi verið að spinna þessa sögu, en það kæmi honum ekki á óvart.⁶⁴⁸

375. Fyrir liggur upplýsingaskýrsla dagsett sama dag, 8. febrúar 1977, rituð af Gísla vegna framhaldsrannsóknar á hvarfi Guðmundar. Fram kom að nokkrar skýrslur hafi komið fram eftir að sakadómarnir þrír hafi fengið málið til meðferðar, þar á meðal skýrsla, rituð af Sigurbirni Víði í Vestmannaeyjum um yfirheyrslu 26. nóvember 1976 yfir [LV]. Í upplýsingaskýrsluna var bókað að [LV] hafi borið um heimsókn sína að Grettisgötu 82 ásamt unnustu sinni, [ISd] og [HV], bróður sínum. Þar hafi verið staddir Kristján Viðar, Tryggvi Rúnar, Albert Klahn og Sævar. Fram kom að [LV] hafi greint frá því að hópurinn hafi ætlað í Klúbbinn, en enginn komist inn nema Sævar. Þá hafi hinir farið að Sólheimum 27 til [DanH] og [EIEI], en ekki fengið þar inngöngu. Hafi hann haldið því fram að lögreglan hafi komið skömmu síðar og þeir þá forðað sér í burtu. Fram kom að kannað hafi verði með útkall hjá lögreglunni 27. janúar 1974 og

⁶⁴⁷ Bls. 2395

⁶⁴⁸ Bls. 2398.

aðfaranótt 28. janúar að Sólheimum 27 en ekkert hafi verið skráð. Bókað var að ekki væri óhugsandi að lögreglan hafi verið þar í öðrum erindagjörðum.⁶⁴⁹

376. Miðvikudaginn 9. febrúar 1977 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Sigurbjörn Víðir hafi komið klukkan 08:00 og talað við Tryggva Rúnar. Bókað var að Sigurbjörn Víðir hafi farið klukkan 09:05.⁶⁵⁰ Klukkan 13:15 var bókað að Ívar Hannesson vantaði aðstöðu í horninu til að tala við Tryggva Rúnar í um 30 mínútur. Klukkan 13:30 var bókað að Ívar hafi tekið Tryggva Rúnar til skýrslutöku í horninu. Klukkan 14:45 var bókað að skýrsla hafi verið undirrituð í horninu og Tryggvi Rúnar hafi verið færður inn á klefa sinn. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um skýrslutökuna. Bókað var að Tryggvi Rúnar hafi verið færður fram til viðtals við Hilmar Ingimundarson, réttargæslumann sinn, klukkan 18:45. Bókað var að Tryggvi Rúnar hafi verið færður aftur inn á klefa sinn.⁶⁵¹
377. Þennan dag var [PRE] aftur tekinn til yfirheyrslu hjá lögreglu og borinn undir hann framburður [HFE]. Fyrir liggur skýrsla um yfirheyrsluna og kvaðst [PRE] halda fast við það sem hann hafi sagt í skýrslu sinni hjá lögreglu 8. febrúar 1977. Rétt væri hjá [HFE] að frásögn Tryggva Rúnars hafi verið ruglingsleg á köflum, en hann hafi rakið nokkuð atburðarásina í sambandi við Guðmund.⁶⁵²
378. Meðal rannsóknargagna liggur fyrir upplýsingaskýrsla, dagsett þennan dag, rituð af Gísla, um akstursleiðir [ViG], leigubifreiðastjóra, dagana 26. og 27. janúar 1974. Orðrétt var bókað: „Í fyrstu var talið að [ViG] hafi verið pantaður nokkrum sinnum að Starfsmannahúsi Kópavogshælis og á Grettisgötu 82, en þegar grannt er skoðað, þá hefur hann ekki verið sendur á þessa staði á áðurgreindum tíma.“⁶⁵³ Í annarri upplýsingaskýrslu, dagsettri sama dag, kom fram yfirlit yfir bókaða túra að starfsmannahúsi Kópavogshælis, Kópavogshæli og Grettisgötu 82 á fyrrgreindum tíma. Bókað var að kalla þyrfti fyrir alla þá leigubifreiðastjóra sem ættu í hlut.⁶⁵⁴
379. Meðal rannsóknargagna liggur bréf frá Gunnlaugi Briem, sakadómara í Reykjavík, dagsett þennan dag, til Halldórs Þorbjörnssonar, yfirsakadómara í Reykjavík. Ritaði Gunnlaugur um að hafa fengið Guðmundarmálið úthlutað 15. desember 1976 sem dómsformaður en meðdómsmenn yrðu Ármann Kristinsson og Haraldur Henrysson. Ritaði hann um að við yfirlestur málgagna hafi komið í ljós að mjög skorti á að málið væri nægilega rannsakað.⁶⁵⁵ Rakti Gunnlaugur hvar ákærðu voru vistuð þegar málskjölin hafi verið afhent. Tryggvi Rúnar hafi síðan verið fluttur frá Litla-Hrauni í Síðumúlafangelsið 14. janúar 1977, að fyrirmælum Arnar Höskuldssonar. Ritaði Gunnlaugur um að hafa beðið um að Tryggvi yrði vistaður í Hegningarhúsinu en því hafi ekki verið sinnt. Erla hafi verið látin laus úr gæsluvarðhaldi 22. desember 1976, en hann ekki frétt af því fyrr en fimm dögum síðar er hann hafi lesið um það í blaði.

⁶⁴⁹ Bls. 2399.

⁶⁵⁰ Dagbók nr. 6, bls. 110.

⁶⁵¹ Dagbók nr. 6, bls. 111.

⁶⁵² Bls. 2399.

⁶⁵³ Bls. 2400.

⁶⁵⁴ Bls. 2401.

⁶⁵⁵ Bls. 2192.

Sævar hafi verið fluttur í Hegningarhúsið 31. janúar 1977, án hans vitneskju, í klefa við hliðina á Kristjáni Viðari. Þá hafi hann frétt af sjálfsvígsvakt yfir Kristjáni Viðari á skotspónum.⁶⁵⁶ Vísaði Gunnlaugur í bréf sem honum hafi borist frá Valdimar Guðmundssyni, yfirfangaverði í Hegningarhúsinu, þar sem fram hafi komið að hann hafi bent Erni Höskuldssyni á klefa í hinum enda Hegningarhússins til að vista Sævar í, en því hafi ekki verið sinnt. Í bréfinu hafi komið fram að hljóðbært væri í Hegningarhúsinu og heyrst gæti á milli klefa. Ritaði Gunnlaugur um að hafa reynt að leita skýringa á þessu tiltæki, en ekki fengið og tilraunir til að fá þessu breytt hafi reynst árangurslausar. Orðrétt ritaði Gunnlaugur: „Síðdegis í gær hringdi Jónas Bjarnason, rannsóknarlögreglumaður, til mín og beindi þeirri fyrirspurn til mín frá Sævari Marinó, sem hann hafði þá samdægurs talað við, hvenær dómsyfirheyrslur hæfust í máli hans. Ég veit ekki hvað þeim Jónasi og Sævari Marinó hefur farið á milli, en samtal þetta fór fram án minnar vitundar og mér er sagt, að yfirheyrslum í „Geirfinnsmáli“ sé lokið, svo sem áður greinir.“ Ritaði Gunnlaugur um að fleiri atriði mætti týna til sem vörpuðu ljósi á vinnuskilyrði málsins. Orðrétt ritaði hann: „Af ofanskráðu ætti að vera ljóst, að mál þetta er komið á mjög alvarlegt stig. Rannsókn þess hefur þegar tafist af framangreindum orsökum og getur ekki haldið áfram við þessar aðstæður. Þarf að fá skýr svör um það þegar, hvort fela á dómurum málsins forræði fanganna á meðan á rannsókn málsins stendur, en ætlunin er að hafa þá í einangrun á meðan og leyfa ekki samtöl við þá, nema leyfi komi sérstaklega hverju sinni.“⁶⁵⁷

380. Þennan dag voru yfirheyrðir átta leigubifreiðastjórar í tengslum við framhaldsrannsókn á hvarfi Guðmundar Einarssonar. Fyrir liggja skýrslur um yfirheyrslurnar. Enginn þeirra mundi eftir leiguakstri 26. og 27. janúar 1977. Var þeim sýndar ljósmyndir af ákærðu í málinu og könnuðust tveir þeirra við að hafa ekið Tryggva Rúnari nokkur skipti.⁶⁵⁸ Bera skýrslurnar engar frekari upplýsingar með sér.
381. Fyrir liggur upplýsingaskýrsla, dagsett 10. febrúar 1977, rituð af Gísla um beiðni Ármanns Kristinssonar, sakadómara, um að kanna hvenær [JIG] og [HeG] hafi verið á vöktum á Kópavogshæli 26. og 27. janúar 1977. Fram kom að bréf hafi borist þennan dag frá skrifstofu ríkisspítalanna með upplýsingum um vaktir þeirra þessa daga.⁶⁵⁹
382. Föstudaginn 11. febrúar 1977 voru yfirheyrðir tveir leigubifreiðastjórar í tengslum við framhaldsrannsókn á hvarfi Guðmundar Einarssonar. Fyrir liggja skýrslur um yfirheyrslurnar. Hvorugur þeirra mundi eftir leiguakstri 26. og 27. janúar 1977.⁶⁶⁰ Bera skýrslurnar engar frekari upplýsingar með sér.
383. Þennan dag var birt frétt á forsíðu Tímans undir fyrirsögninni: „Guðmundar- og Geirfinnsmál: Að öllum líkindum tekin saman til dóms.“ Haft var eftir Hallvarði Einvarðssyni, vararíkissaksóknara, að honum þætti einsýnt að málin kæmu til dóms

⁶⁵⁶ Bls. 2193.

⁶⁵⁷ Bls. 2194–2195.

⁶⁵⁸ Bls. 2402–2409.

⁶⁵⁹ Bls. 2404.

⁶⁶⁰ Bls. 2408–2409.

saman. Fram kom að ástæðan lægi í augum uppi, tveir sakborningar væru viðriðnir bæði málin, Sævar og Kristján Viðar.⁶⁶¹

384. Þennan dag var Kristján Pétursson yfirheyrður aftur í tengslum við framhaldsrannsókn á hvarfi Guðmundar. Fyrir liggur skýrsla um yfirheyrsluna þar sem fram kemur að honum hafi verið kynntur framburður Snorra Sigurjónssonar, lögreglumanns, um að hafa ekið til móts við hann eftir handtöku á Sævari. Mundi hann ekki sérstaklega eftir því en taldi það hugsanlegt. Staðfesti hann að engin átök hafi orðið á milli hans og Sævars við handtökuna.⁶⁶²
385. Miðvikudaginn 16. febrúar 1977 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Sigurbjörn Víðir hafi komið klukkan 08:15 og farið inn til Tryggva Rúnars samkvæmt beiðni hans um viðtal. Bókað var Sigurbjörn Víðir hafi farið klukkan 08:50. Bókað var klukkan 16:20 að Smári Sigurðsson, rannsóknarlögreglumaður, hafi komið með erindisbréf frá Gunnlaugi Briem, sakadómara, varðandi Tryggva Rúnar, um að hann þurfi sérstakt leyfi hverju sinni til viðtals við lögmann eða aðra.⁶⁶³
386. Bókað var í dagbók Hegningarhússins þennan dag Sævar hafi verið sóttur klukkan 09:45 til yfirheyrslu hjá Haraldi Henryssyni, sakadómara. Bókað var að komið hafi verið til baka með Sævar klukkan 12:15. Klukkan 15:00 var bókuð athugasemd í fangelsisdagbókina um að bréf hafi borist frá Gunnlaugi Briem, sakadómara, þess efnis að öllum væru bönnuð viðtöl við Sævar og Kristján Viðar nema með sérstöku leyfi. Bókað var að bannið gildi jafnt um Örn Höskuldsson og þá rannsóknarlögreglumenn sem áður fóru með mál fanganna.⁶⁶⁴
387. Fyrir liggur bréf Gunnlaugs Briem, sakadómara í Reykjavík, til Valdimars Guðmundssonar, yfirfangavarðar í Hegningarhúsinu, dagsett sama dag. Með bréfinu var tilkynnt um að honum, Ármanni Kristinssyni og Haraldi Henryssyni, hafi verið falið mál gegn Kristjáni Viðari og Sævari. Fram kom að viðtöl við Kristján Viðar og Sævar væru ekki leyfð nema með sérstöku leyfi frá dómurum málsins.⁶⁶⁵
388. Fimmtudaginn 17. febrúar 1977 var [AH] yfirheyrður aftur í tengslum við framhaldsrannsókn á hvarfi Guðmundar. Fyrir liggur skýrsla um yfirheyrsluna þar sem fram kom að hann hafi verið inntur eftir því hvort eitthvað fleira hafi rifjast upp eftir skýrslu hans hjá lögreglu 30. janúar 1977. Bókað var að honum hafi verið kynnt að [ISd] eiginkona [LV] hafi gefið lýsingu á manni sem hafi verið staddur heima hjá Kristjáni Viðari sunnudagskvöldið 27. janúar 1977. Af lýsingunni að dæma gæti hún átt við vitnið. Tók vitnið undir það með lögreglu, en kvað lýsinguna jafnframt geta átt við [IRB]. Mundi hann ekki eftir þessu tiltekna kvöldi en vissi til þess að hann hafi komið heim til Kristjáns Viðars á þessu tímabili.⁶⁶⁶ Ber skýrslan engar frekari upplýsingar með sér.

⁶⁶¹ Bls. 2196.

⁶⁶² Bls. 2410.

⁶⁶³ Dagbók nr. 6, bls. 122.

⁶⁶⁴ Dagbók Hegningarhússins, nr. 1, bls. 29.

⁶⁶⁵ Bls. 2197.

⁶⁶⁶ Bls. 2410–2411.

389. Fyrir liggur skýrsla um yfirheyrslu yfir [GJS] sama dag, 17. febrúar 1977. Tilefni yfirheyrslunnar var vinskapur hans og Guðmundar Einarssonar. Fram komu upplýsingar um persónu og geðslag Guðmundar. Kvaðst hann kannast við Sævar og Kristján Viðar og bar þeim ekki góða sögu. Kvaðst hann hafa vitað til þess að Kristján Viðar hafi stundum komið í heimsókn til Guðmundar inn í Blesugróf þegar þeir hafi verið saman í barnaskóla.⁶⁶⁷ Greindi hann frá því að hafa tekið þátt í leitinni að Guðmundi, en hún hafi hafist þriðjudaginn 29. janúar 1974. Erfitt hafi verið að leita vegna þess að snjór hafi verið á jörðu.⁶⁶⁸ Ber skýrslan engar nýjar upplýsingar með sér.
390. Sama dag fóru Gísli og Hellert að Grettisgötu 82 og ræddu þar við [IF], ömmu Kristjáns Viðars. Fyrir liggur samantektarskýrsla um samtalið. Aðspurð hvort hún myndi eftir því að hafa farið í Fossvogskirkjugarð síðastliðið sumar með Kristjáni Viðar og Sævari hafi hún sagst ekki muna eftir því. Hún hafi oft farið í kirkjugarðinn enda væri skyldfólk hennar þar grafið. Innt eftir því hvort hún kannaðist við U-laga járn sem Kristján Viðar hafi borið um að hafa slegið mann óvart í höfuðið með að Grettisgötu 82 hafi hún sagst ekki kannast við slíkt járn, en hafi það verið á heimilinu væri það ekki þar lengur.⁶⁶⁹ Ber skýrslan engar frekari upplýsingar með sér.
391. Fyrir liggur skýrsla um yfirheyrslu yfir [ViG] Laugardaginn 19. febrúar 1977, vegna framhaldsrannsóknar á hvarfi Guðmundar. Bókað var í upphafi skýrslunnar að í ljós hafi komið að upplýsingar frá Hreyfli um ferðir hans á leigubifreið 26. og 27. janúar 1974 hafi ekki verið réttar, hann hafi ekki verið skráður fyrir þeim akstursleiðum sem í fyrstu var haldið. Bókað var að hann hafi verið beðinn velvirðingar á mistökunum. Mundi hann ekki eftir neinu sem gæti komið að gagni við rannsókn málsins. Kvaðst hann ekki muna eftir að hafa ekið Kristjáni Viðari, Tryggva Rúnar og Sævari frá Grettisgötu 82 til Hafnarfjarðar með viðkomu í starfsmannahúsi Kópavogshælis þar sem Sævar hafi orðið eftir. Vildi hann þó ekki taka fyrir að það hafi gerst.⁶⁷⁰ Ber skýrslan engar frekari upplýsingar með sér.
392. Þennan dag ræddi Gísli Guðmundsson, rannsóknarlögreglumaður, við foreldra Tryggva Rúnars á heimili þeirra. Fyrir liggur samantektarskýrsla um samtalið. Aðspurð hvort Tryggvi Rúnar hafi haldið dagbók eða ætti vasabók frá þeim tíma sem Guðmundur hvarf sögðu foreldrar hans það víst að svo hafi ekki verið.⁶⁷¹
393. Sunnudaginn 20. febrúar 1977 var Erla yfirheyrð af Hellert og Gísla vegna framhaldsrannsóknar á hvarfi Guðmundar. Fyrir liggur skýrsla um yfirheyrsluna þar sem fram kom að Erla væri búsett að Hörpugötu 13 og starfaði hjá Bæjarútgerð Reykjavíkur. Bókað var að Erla hafi sagt fyrri framburð sinn um málið vera réttan og hún hafi ekki neinu við hann að bæta. Kvaðst hún reiðubúin að svara öllum spurningum sem lagðar yrðu fyrir hana um einstök atriði málsins. Aðspurð kvaðst hún ekki hafa þekkt Tryggva Rúnar fyrir atburðinn, en hafa séð hann eftir atburðinn að

⁶⁶⁷ Bls. 2412.

⁶⁶⁸ Bls. 2413.

⁶⁶⁹ Bls. 2413.

⁶⁷⁰ Bls. 2413–2414.

⁶⁷¹ Bls. 2415.

Hamarsbraut 11 og talið þar um sama mann að ræða. Kvaðst hún ekki muna eftir að hafa séð þarna nema fjóra menn, Sævar, Kristján Viðar, Tryggva Rúnar og þann sem hafi verið vafinn inn í lakið. Taldi hún það nokkuð víst að lakið hafi verið úr rúminu hennar, hvítt með röndum sem hafi verið orðnar daufar af þvotti og notkun. Kvaðst hún ekki hafa séð manninn í lakinu og því ekki geta staðfest hver hann hafi verið. Henni hafi aldrei verið sagt frá því hver hann hafi verið fyrr en við yfirheyrslur í Síðumúlafangelsi. Minnti Erlu að ljós hafi verið í kjallaraíbúðinni þegar hún hafi komið heim um klukkan 03:00 þessa nótt. Kvaðst hún hafa skriðið inn um glugga á þvottahúsinu þar sem hún hafi ekki haft lykil. Var hún alveg viss um að enginn maður hafi þá verið inni í íbúðinni, nema það hafi þá verið hinn látni, sem gæti þá hafa verið í geymsluherberginu inn af þvottahúsinu. Sagðist Erla ekki hafa kveikt ljós í þvottahúsinu. Kvaðst hún ekki hafa verið mikið ölvuð þetta kvöld en mundi ekki hvort hún hafi verið búin að neyta fíkniefna.⁶⁷² Hún hafi nokkuð gert af því að reykja hass og tvisvar sinnum tekið inn litla skammta af LSD. Kvaðst hún ekki muna eftir því að einhverjar konur hafi komið að Hamarsbraut 11 umrædda nótt. Tók Erla fram að hún hafi orðið mjög miður sín þegar henni hafi verið það ljóst hvað hafði gerst og af þeim sökum myndi hún illa alla atburðarásina. Kvaðst hún ekki hafa orðið vör við að leigubifreið hafi verið pöntuð að Hamarsbraut 11 þessa nótt. Þá hafi hún ekki orðið vör við að Albert Klahn hafi komið að húsinu. Kvaðst hún hafa orðið vitni að því þegar líkið hafi verið borið út úr húsinu, en Sævar, Kristján Viðar og Tryggvi Rúnar hafi allir hjálpast að við það. Sagðist hún ekki hafa séð bifreiðina sem líkið hafi verið sett í. Kvaðst Erla ekki vita hvert þeir hafi farið með líkið. Orðrétt var bókað: „Ekki kveðst mætta muna eftir því, að mikill hávaði væri í þeim þremmingum, er þeir voru að vefja lakinu utan um manninn, né heldur þegar þeir voru að bera það út. Hún telur að verknadurinn hljóti að hafa verið búinn að ske, áður en hún kom heim um nóttina. Hún segir húsið vera mjög hljóðbært og alveg útilokað annað en að hún hefði heyrt í þeim, ef átök hefðu orðið á milli þeirra eftir að hún kom heim.“⁶⁷³ Kvaðst Erla ekki hafa séð hníf eða eggvopn í fótum mannanna, en sagðist stundum hafa séð Kristján með hníf hangandi við beltisól. Mundi hún ekki eftir að blóð hafi verið inni í íbúðinni eftir atburðinn. Minnti hana að hún hafi séð lakið úr rúminu þeirra í ruslatunnunni fyrir utan húsið, en ekki séð það eftir það. Minntist Erla þess að Sævar hafi komið að Hamarsbraut 11 að kvöldi 27. janúar 1974. [ViG] hafi ekið honum og beðið út í bifreiðinni á meðan. Sævar hafi ætlað að fara austur að Gljúfurárholti en hætt við og látið [ViG] fara. Í lok yfirheyrslunnar greindi Erla frá því að Sævar hafi búið hjá henni að Hamarsbraut 11 af og til frá nóvember 1973. Hún hafi ekki átt margar vinkonur á þessum tíma því Sævar hafi sett sig upp á móti því. Hún hafi þó átt góðan kunningsskap við [SigGu] og hafi farið heim til hennar þegar Sævar var handtekinn vegna fíkniefnamáls.⁶⁷⁴ Kvaðst Erla aldrei hafa heyrt Sævar minnast á Guðmund Einarsson, hvorki fyrir atburðinn né eftir hann. Þá sagði hún að aldrei hafi verið rætt um hvarfið á honum þegar fjölmiðlar hafi borið fréttir af því.⁶⁷⁵

⁶⁷² Bls. 2416.

⁶⁷³ Bls. 2417.

⁶⁷⁴ Bls. 2418.

⁶⁷⁵ Bls. 2419.

394. Þennan dag ræddi Gísli við [EB], föður Guðmundar Einarssonar. Fyrir liggur samantektarskýrsla um samtalið. Aðspurður hvort Guðmundur hafi haldið dagbók eða átt vasabók hafi faðir hans sagt Guðmund ekki hafa haldið neitt slíkt. Þá hafi hann leitað eftir einhverju því sem gæti haft þýðingu fyrir málið en án árangurs. Fram kom að lögreglan hafi ekki áður óskað eftir því að leitað væri í dóti Guðmundar.⁶⁷⁶
395. Mánudaginn 21. febrúar 1977 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að hringt hafi verið í Gunnlaug Briem, sakadómara, fyrir Tryggva Rúnar vegna Guðmundarmálsins. Bókað var að hann byggist við að Tryggvi yrði að vera í Síðumúlafangelsinu út marsmánuð, þá væru línur farnar að skýrast. Annað gæti hann ekki sagt á þessu stigi.⁶⁷⁷
396. Þennan dag var [SSA] yfirheyrður í tengslum við framhaldsrannsókn á hvarfi Guðmundar. Fram kom að tilefnið væri það að vitnið þekkti Tryggva Rúnar og Kristján Viðar. Bókað var að vitnið hafi sagst ekki geta gefið neinar upplýsingar í sambandi við Tryggva og Kristján sem skýrt gæti aðild þeirra að morðinu á Guðmundi. Kvaðst hann ekki hafa þekkt Guðmund. Orðrétt var bókað: „Mætti kveðst hafa kynnst Kristjáni, þegar þeir voru saman á Litla Hrauni sennilega á árinu 1975, en Tryggva Rúnari segist hann hafa þekkt eitthvað áður.“ Kvaðst [SSA] hafa verið í Reykjavík þegar Guðmundur hvarf í janúar 1974. Hann hafi þá verið að vinna í fiskbúðinni í Vogaveri. Hann hafi þá þekkt Tryggva Rúnar og stundum lent með honum á fylleríi. Orðrétt var bókað: „Mætti telur sig muna eftir því hvar hann var um helgina þegar Guðmundur hvarf. Hann segist þá hafa verið að skemmta sér með kunningja sínum, sem heiti [GaE] og átti þá heima í Njörvasundi 40. Þetta segist mætti muna vegna þess, að [GaE] hafi verið í skóla með Guðmundi Einarssyni og þeir hafi rætt um hann daginn sem verið var að leita að honum.“⁶⁷⁸ Kvaðst [SSA] minnst þess að eitthvað hafi verið rætt um að Guðmundur hafi fallið niður í sprungu í hrauni nálægt Hafnarfirði því vitað hafi verið að hann hafi verið þar á skemmtistað. Greindi [SSA] frá því að [GaE] hafi talið þetta heldur ótrúlegt því Guðmundur hafi verið vel hraustur. Fram kom að [SSA] hafi verið inntur eftir því hvort hann teldi Kristján Viðar og Tryggva Rúnar líklega til að hafa framið þann verknað sem þeir hafi sjálfir viðurkennt. Bókað var að hann gæfi Kristjáni Viðari slæmt orð og hafa reynt hann að því að vera mikill hrotti og ekki hika við að lemja menn til óbóta. Kvaðst [SSA] sjálfur hafa reynslu af því. Kvaðst hann hafa aðra sögu að segja af Tryggva Rúnari og ekki trúá því að hann hafi tekið þátt í þessum verknaði og taldi allt eins víst að hinir hafi logið þessu upp á hann.⁶⁷⁹
397. Þriðjudaginn 22. febrúar 1977 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Gunnlaugur Briem, sakadómari, hafi hringt klukkan 15:40 og spurt um líðan Tryggva Rúnars. Bókað var að séra Jón Bjarman hafi lýst yfir áhyggjum sínum við Harald Henrysson, sakadómara, um að Tryggvi Rúnar væri að verða ruglaður. Færsluritari lét þess getið að hafa sagt Gunnlaugi að honum þætti svo ekki vera. Bókað var að

⁶⁷⁶ Bls. 2419.

⁶⁷⁷ Dagbók nr. 6, bls. 131.

⁶⁷⁸ Bls. 2420.

⁶⁷⁹ Bls. 2421.

annaðhvort Hellert Jóhannsson eða Gísli Guðmundsson, rannsóknarlögreglumenn, kæmu á vegum dómsins til að ræða við Tryggva Rúnar.⁶⁸⁰ Klukkan 20:00 var bókað að Grétar hafi komið með Morgunblaðið fyrir Guðjón.⁶⁸¹

398. Þennan dag milli klukkan 16:30 og 18:50 var Albert Klahn yfirheyrður vegna framhaldsrannsóknar á hvarfi Guðmundar. Fyrir liggur skýrsla um yfirheyrsluna þar sem fram kom að hann hafi verið beðinn um að gera nánari grein fyrir nokkrum atriðum varðandi málið ef hann treysti sér til. Kvaðst hann ekki muna eftir neinu sérstöku sem hann gæti skýrt nánar. Þó myndi hann eftir einu atriði sem hann hafi ekki minnst á áður. Greindi hann frá því að þegar búið hafi verið að flytja líkið út í hraunið og þeir hafi lagt af stað til baka þá hafi Tryggvi Rúnar skyndilega tekið sig hálstaki aftan frá þar sem hann hafi setið undir stýri. Hann hafi sleppt takinu þegar „Stjáni“ hafi skipað honum að gera það. Beðinn um lýsingu á ástandi þeirra félaga þegar þeir hafi komið út í bifreiðina hjá honum sagði Albert að Tryggvi Rúnar hafi verið æstastur af þeim og engu líkara en hann hafi verið eitthvað ruglaður. Sér hafi virst Sævar vera í jafnvægi, en Kristján Viðar í annarlegu ástandi. Sagðist hann nú halda að hann hafi ekki bakkað upp að Hamarsbraut 11, heldur ekið að húsinu og stöðvað skammt frá útidyrnunum. Mundi hann eftir því að hafa hringt dyrabjöllu eða bankað á útidyrhurðina og þá hafi Sævar komið til dyra en aftrað honum inngöngu og beðið hann um að bíða frekar úti í bifreiðinni. Lýsti Albert því hvar Sævar hafi komið fyrstur út og beðið hann um að opna farangursgeymsluna á bifreiðinni, sem hafi verið gert með handfangi undir mælaborðinu. Kvaðst hann hafa verið á Volkswagen bifreið föður hans, árgerð 1957. Sævar hafi þá farið inn aftur og þeir þrír komið út með líkið á milli sín vafið inn í hvítan eða ljósleitan dúk. Fyrst hafi þeir ætlað að setja líkið í farangursgeymsluna, en þegar ekki hafi verið hægt að loka henni, hafi þeir lagt það á gólfíð í bílnum á bak við framsætin. Kvaðst Albert ekki hafa gert sér grein fyrir því að um lík væri að ræða. Sævar, Kristján Viðar og Tryggvi Rúnar hafi fyrst haft orð á því að um lík hafi verið að ræða þegar þeir fluttu það í kirkjugarðinn. Aldrei hafi verið nefnt hvaða lík þetta hafi verið.⁶⁸² Minnti hann að Kristján Viðar hafi verið klæddur í hálfslíðan mokkafrakka, en mundi ómögulega klæðnað hans að öðru leyti. Hann hafi ekki tekið eftir því hvort tölu hafi vantað á frakkann. Minntist hann þess ekki að hafa séð blóðbletti í stykkinu sem hafi verið vafið utan um líkið og ekki orðið var við blóðbletti eða aðra bletti í bifreiðinni eftir flutningana. Sagðist Albert ekki hafa fundið neina óvenjulega lykt, hvorki saurlykt né aðra. Kvaðst Albert ekki muna hvar hann hafi verið kvöldið fyrir atburðinn. Minnti hann helst að hann hafi verið heima þegar hann hafi fengið boð um að koma á Hamarsbraut 11, en sagðist alls ekki geta munað það. Hélt hann fast við fyrri framburð sinn um að líkið hafi verið sett í Fossvogskirkjugarð, en þeir hafi allir verið með í því að koma líkinu þar fyrir. Mundi hann ekki hvort líkið hafi verið sótt að nóttu eða degi, en taldi líklegra að það hafi verið að næturlagi. Sömu menn hafi verið í bifreiðinni, en þá hafi hann verið á Toyota bifreið frá föður sínum. Þá hafi þeir ekið út í hraun og Tryggvi og Sævar farið út úr

⁶⁸⁰ Dagbók nr. 6, bls. 135.

⁶⁸¹ Dagbók nr. 6, bls. 136.

⁶⁸² Bls. 2423.

bifreiðinni og sótt líkið á meðan hann og Kristján Viðar biðu í bifreiðinni. Minnti hann að fyrst hafi verið ekið heim til Kristjáns og svo seinna um kvöldið í kirkjugarðinn. Fannst Alberti sem Sævar hafi stjórnað verkinu. Minnti hann að þeir hafi verið með tvær skóflur, önnur hafi verið í bifreiðinni, en hin hafi verið fengin heima hjá Kristjáni Viðari. Bókað var að Albert hafi talið að ekki væri hægt að finna skófluna sem hafi verið í bifreið föður hans. Orðrétt var bókað: „Ekki kvaðst mætti hafa fundið neina lykt, þegar verið var að flytja líkið í kirkjugarðinn.“ Líkið hafi verið í svörtum plastpoka. Ítrekað aðspurður kvaðst Albert alveg viss um að Tryggvi Rúnar hafi verið með þegar líkið hafi verið sótt út í hraunið, en ekki alveg eins viss um að hann hafi verið með við flutninginn heiman frá Kristjáni Viðari og í kirkjugarðinum. Mundi hann ekki fyrir víst hvenær flutningarnir áttu sér stað, en giskaði á að þeir hafi farið fram í júlí til ágúst 1974 í kringum miðnætti. Taldi Albert að hann hafi verið kominn heim um tvöleytið þá nótt, líklega eftir að hafa ekið hinum heim til Kristjáns Viðars. Kvaðst hann ekki hafa heyrt minnst á þennan atburð aftur. Allir hafi lagt mikla áherslu á að þegja yfir ferðinni með líkið.⁶⁸³

399. Miðvikudaginn 23. febrúar 1977 var bókað í fangelsisdagbókina að hringt hafi verið í Gunnlaug Briem, sakadómara, fyrir Tryggva Rúnar sem hafi óskað eftir viðtali við Hilmar Ingimundarson, réttargæslumann sinn. Bókað var að Gunnlaugur hafi sagt það sjálfsagt og lagt málið í hendur Hellerts Jóhannssonar, rannsóknarlögreglumanns. Bókað var að Hellert hafi komið klukkan 17:25 og rætt við Tryggva Rúnar inni á klefa. Bókað var að hann hafi farið klukkan 19:05 að loknu viðtali við Tryggva. Rannsóknargögn um vitjunina liggja ekki fyrir.⁶⁸⁴
400. Þennan dag var [BVA] yfirheyrður sem vitni í tengslum við framhaldsrannsóknar á hvarfi Guðmundar. Fram kom að vitnið hafi verið fangi á Litla-Hrauni á árinu 1975 og þá kynnst Tryggva Rúnari. Mundi hann ekki eftir neinu í fari Tryggva Rúnars sem hægt væri að setja í samband við málið. Tryggvi Rúnar hafi aldrei rætt þetta við hann. Sagði hann þá hafa verið mikið saman í fangelsinu og haft fremur lítil afskipti af öðrum föngum. Kvaðst hann ekki hafa orðið var við að Tryggvi væri illa farinn á taugum en hann hafi neytt lyfja líklega fjórum sinnum á dag, aðallega Mogadon samkvæmt læknisráði.⁶⁸⁵
401. Fyrir liggur samantektarskýrsla, rituð af Gísla Guðmundssyni, um húsleit að Grettisgötu 82. Fram kom að hann hafi farið við þriðja lögreglumann að Grettisgötu 82 til að ræða þar við ömmu Kristjáns Viðars, [IF]. Henni hafi verið sýndar myndir af byssusting eins og þeim sem Kristján Viðar hafi átt að hafa tekið ófrjálsri hendi í Kaupmannahöfn. Bókað var að aðspurð hafi [IF] sagst ekki kannast við að Kristján Viðar hafi haft slíkan grip í sínum fótum. Gaf hún lögreglu heimild til að leita í íbúðinni. Bókað var að leitað hafi verið mjög rækilega í allri íbúðinni, en án árangurs.⁶⁸⁶

⁶⁸³ Bls. 2426.

⁶⁸⁴ Dagbók nr. 6, bls. 137.

⁶⁸⁵ Bls. 2427.

⁶⁸⁶ Bls. 2428.

402. Fimmtudaginn 24. febrúar 1977 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að klukkan 14:10 hafi verið hringt í Hellert Jóhannesson, rannsóknarlögreglumann, að beiðni Tryggva Rúnars með ósk um viðtal og skýrslugjöf.⁶⁸⁷ Bókað var um komu Hellerts klukkan 15:35. Fór hann beint inn á klefa til viðtals Tryggva Rúnars. Bókað var að Hellert hafi komið frá Tryggva Rúnari klukkan 17:40.⁶⁸⁸ Rannsóknargögn um vitjunina liggja ekki fyrir.
403. Laugardaginn 26. febrúar 1977 var bókað í fangelsisdagbókina að Hellert hafi komið og rætt við Tryggva Rúnar klukkan 10:45. Bókað var að hann hafi farið að loknu viðtalinu klukkan 11:20. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um viðtalið.⁶⁸⁹
404. Þennan dag var yfirheyrður leigubifreiðastjóri í tengslum við framhaldsrannsókn á hvarfi Guðmundar. Fram kom að hann hafi verið sendur í túr að Grettisgötu 82, klukkan 07:00 að morgni 27. janúar 1974. Kvaðst hann ekkert muna eftir umræddum túr. Ber skýrslan engar frekari upplýsingar með sér.⁶⁹⁰ Fyrir liggur upplýsingaskýrsla dagsett sama dag, 26. febrúar 1977, rituð af Hellerti, um athugun á leigubifreiðastöðvum í Hafnarfirði um akstur að Hamarsbraut 11 aðfaranótt 27. janúar 1974. Athugunin var árangurslaus. Fram kom að rætt hafi verið við tvo leigubifreiðastjóra. Orðrétt var bókað: „Hvorugur þeirra mundi eftir aksturúr þangað, en annar ökom. kvaðst ekki hafa ekið þessa nótt nema fyrri partinn þar sem ófærð hafi verið orðin.“⁶⁹¹
405. Sunnudaginn 27. febrúar 1977 var móðursystir Kristjáns Viðars, [SEK], yfirheyrð sem vitni vegna framhaldsrannsóknar á hvarfi Guðmundar. Óskaði hún sjálf eftir því að skýra frá einu atriði sem gæti varpað ljósi á afdrif byssustings. Fram kom að fyrir tveimur til þremur árum hafi móðir vitnisins, [IF], spurt hvað hún ætti að gera við hníf sem hún hafi fundið á heimilinu. Kvaðst vitnið hafa séð hnífinn og muna hvernig hann hafi litið út. Gaf hún lögreglu lýsingu á hnífnum og slíðrinu. Bókað var að vitninu hafi verið sýndar myndir af sambærilegum þeim sem leitað væri að og hún sagt hann líkjast mjög þeim hlut sem hún hafi reynt að lýsa. Kvaðst vitnið hafa sett umræddan grip í bréfpoka sem hann hafi verið í, þá í plastpoka með öðru rusli og síðan hafi móðir hennar farið með pokann út í ruslatunnu.⁶⁹² Í kjölfarið var [IF], amma Kristjáns Viðars, yfirheyrð aftur hjá lögreglu í tengslum við framhaldsrannsóknina. Bókað var að hún hafi óskað eftir því sjálf að skýra frá einu atriði sem gæti varpað ljósi á afdrif byssustingsins. Bar hún um að þetta atriði hafi rifjast upp fyrir henni þegar hún hafi rætt málið við dóttur sína, [SEK]. Kvaðst hún ekki muna hvenær þetta hafi verið, en giskaði á að þetta hafi verið fyrir jólin 1973. Hún hafi verið að gera skápana hreina í eldhúsinu og þá hafi byssustingurinn legið í efsta skáp. Bókað var að vitnið hafi viljað skýra frá því að þegar Kristján Viðar hafi komið heim frá Kaupmannahöfn síðla sumars 1973 hafi hún veitt þessum hlut athygli í ferðatöskunni hans. Kvaðst hún hafa

⁶⁸⁷ Dagbók nr. 6, bls. 138.

⁶⁸⁸ Dagbók nr. 6, bls. 139.

⁶⁸⁹ Dagbók nr. 6, bls. 142–143.

⁶⁹⁰ Bls. 2428.

⁶⁹¹ Bls. 2450.

⁶⁹² Bls. 2430.

haft orð á því við Kristján að hún væri hrædd við hafa þetta inni á heimilinu. Hann hafi þá sagst hafa ætlað að eiga þetta til minja.⁶⁹³ Kvaðst hún hafa hent byssustingnum í samráði við dóttur sína til að fyrirbyggja slys, en mikil óregla hafi verið á Kristjáni Viðari og margs konar óreiðufólk hafi heimsótt hans. Bókað var að vitninu hafi verið sýndar myndir af sams konar byssusting og hún sagst ekki sjá betur en að um sams konar hlut hafi verið að ræða. Kvaðst hún aldrei hafa séð Kristján Viðar fara út með byssustinginn.⁶⁹⁴

406. Meðal rannsóknargagna liggur bréf Gunnlaugs Briem, sakadómara, til [ME], stöðvarstjóra hjá Bæjarsímanum í Hafnarfirði, dagsett þennan dag. Með bréfinu óskaði Gunnlaugur eftir upplýsingum um hvaða símar hafi verið skráðir að Hamarsbraut 11 í janúar 1974 og hverjir hafi verið skráðir fyrir þeim. Þá óskaði hann eftir upplýsingum um hvort einhver símanna hafi verið lokaður dagana 26. og 27. janúar 1974.⁶⁹⁵
407. Fyrir liggur svarbréf dagsett þennan dag frá [ME], stöðvarstjóra hjá Pósti og síma í Hafnarfirði til Gunnlaugs Briem, sakadómara. Fram kom að þrjár símar hafi verið skráðir að Hamarsbraut 11, þar af einn á [BoG]. Fram kom að skuld hafi verið á símanum frá 24. október 1973, sem hafi enn verið ógreidd 1. febrúar 1974. Samkvæmt því hefði síminn átt að vera lokaður dagana 26. og 27. janúar 1974. Tekið var fram að ekki væri þó hægt að fullyrða um að svo hafi verið.⁶⁹⁶
408. Þennan dag var [SæJ] yfirheyrður í tengslum við framhaldsrannsókn á hvarfi Guðmundar. Bókað var að tilefni yfirheyrslunnar væri framburður Sævars um að hafa heimsótt [HeG] 26. janúar 1974, sem þá var búsett í starfsmannahúsi Kópavogshælis og hafa hitt vitnið það kvöld. Kvaðst [SæJ] vita hver Sævar væri og vissi af kunningsskap hans við [HeG]. Mundi vitnið ekki sérstaklega eftir þessu umrædda kvöldi og ekki eftir því að hafa séð Sævar þetta kvöld, en vildi ekkert fullyrða um það. Sagðist hann ekki muna það glöggst að hafa séð Sævar í starfsmannahúsinu, en líklega gæti það þó verið.⁶⁹⁷
409. Miðvikudaginn 2. mars 1977 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Gísli Guðmundsson, rannsóknarlögreglumaður, hafi komið klukkan 11:20 til að tala augnablik við Tryggva Rúnar og Guðjón. Var þess getið að hann hafi talað við þá inni á klefunum. Bókað var að Gísli hafi farið klukkan 11:55. Rannsóknargögn um viðtölin liggja ekki fyrir. Klukkan 15:40 var bókað að Gísli Guðmundsson hafi hringt og tilkynnt um að ekki næðist í Hilmar Ingimundarson, réttargæslumann Tryggva Rúnars, og því yrði viðtalsbeiðni Tryggva að bíða til morguns.⁶⁹⁸
410. Fyrir liggur samantektarskýrsla rituð af Gísla Guðmundssyni, dagsett þennan dag, um viðtal við Sævar 27. febrúar 1977 í tengslum við framhaldsrannsókn á hvarfi Guðmundar. Fram kom að viðtalið hafi farið fram að fyrirlagi dómara í málinu. Orðrétt var bókað: „[S]kýrði Sævar mér frá því að atburðarásin á Hamarsbraut 11 í

⁶⁹³ Bls. 2431.

⁶⁹⁴ Bls. 2432.

⁶⁹⁵ Bls. 2212.

⁶⁹⁶ Bls. 2213–2214.

⁶⁹⁷ Bls. 2433.

⁶⁹⁸ Dagbók nr. 6, bls. 148–149.

Hafnarfirði, þegar Guðmundi var ráðinn bani, væri ekki sannleikanum samkvæm. Hann sagði það ekki rétt, sem hann hefði áður haldið fram, að hringt hefði verið í leigubíl og síðar í Albert Klahn Skaftason.“ Sævar hafi greint svo frá að síminn hjá Erlu hafi verið lokaður vegna skuldar þegar þetta hafi gerst. Kvaðst Sævar hafa látið Erlu fá peninga til að greiða skuldina. Hafi Sævar bent á að þetta hlyti að vera auðvelt að kanna. Í framhaldinu hafi Gunnlaugur Briem, sakadómari, skrifað upplýsingabeidni til stöðvarstjóra bæjarsímans í Hafnarfirði. Svar hafi borist þar sem fram hafi komið að vegna skuldar á símanum hafi síminn verið lokaður dagana 26. og 27. janúar 1974. Skuldin hafi verið greidd 6. febrúar sama ár. Bókað var í samantektarskýrsluna að Sævar hafi greint frá því að hann myndi ekki betur en að Tryggvi Rúnar hafi verið vafinn á hægri hendi þegar atburðurinn á Hamarsbrautinni hafi gerst. Hafi Sævar sagst muna eftir því að Tryggvi Rúnar hafi brennt sig illa þegar hann hafi óvart lagt hendina á heita eldavélarhellu þegar þeir voru staddir á Vesturgötu 24 um miðjan janúarmánuð 1974. Bókað var að Sævar hafi sagt auðvelt að kanna sannleiksgildi framburðarins því Tryggvi Rúnar hafi örugglega farið á slysavarðstofuna til að fá gert að brunasárinu. Fram kom að upplýsinga hafi verið beiðst frá slysadeild útaf umræddu brunasári.⁶⁹⁹

411. Fimmtudaginn 3. mars 1977 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins klukkan 11:25 að Gunnlaugur hafi hringt og rætt möguleika á flutningi á Kristjáni Viðari aftur í fangelsið. Bókað var að Gunnlaugur hafi spurt um hegðun og framkomu fangans á meðan hann hafi dvalið í Síðumúlafangelsi og spurt hvers vegna hann hafi verið fluttur í Hegningarhúsið. Lét færsluritari þess getið að ekkert hafi verið athugavert við hegðun Kristján Viðar og starfsmenn Síðumúlafangelsis hafi aldrei skilið hvers vegna hann hafi verið fluttur. Bókaði hann um að helsta ástæðan fyrir flutningnum hafi verið að Kristján Viðar hafi viljað lausagæslu en það hafi á endanum ekki verið raunin. Fram kom að Gunnlaugur hafi sagst vilja hætta stöðugri vakt yfir Kristjáni Viðari þar sem það væri óhóflega dýrt, en Valdimar yfirfangavörður Hegningarhússins teldi sig ekki geta vistað hann öðruvísi. Bókað var að Gunnlaugur ætlaði að ræða málið við Jón Thors, deildarstjóra ráðuneytisins og Gunnar Guðmundsson, forstöðumann Síðumúlafangelsisins.⁷⁰⁰ Klukkan 11:40 var bókað að Gunnlaugur hafi hringt aftur og tilkynnt um að ekki gæti orðið af beiðni Tryggva Rúnars um viðtal við réttargæslumann hans, að svo komnu máli. Fram kom að Hilmar vildi tala einslega við skjólstæðing sinn, en það vildi Gunnlaugur ekki. Orðrétt var bókað í fangelsisdagbókina: „[H]ann er ekki sáttur við viðbrögð hans og framkomu í Guðmundarmáli og segist ekki skilja það. [É]g sagði dómaranum að það væri ekki nýtilkomið með breyttan framburð í því máli. Tryggvi hefði haft við orð snemma s.l. sumar að draga framburð sinn til baka. Þá minntist dómari á samtali sem Hilmar lögmaður segist hafa átt við Tryggva ekki alls fyrir löngu, ég kannaðist við það sagðist hafa leyft það, en ekki hefði það samt verið með öllu áheyrnarlaust ég hefði sjálfur fylgst með því. [D]ómarinn sagði að við því væri ekkert að segja eða gera úr þessu og breytti sjálfsagt litlu. En hér eftir ekkert slíkt, af því hvernig Tryggvi hagaði sér.“⁷⁰¹

⁶⁹⁹ Bls. 2434.

⁷⁰⁰ Dagbók nr. 6, bls. 150.

⁷⁰¹ Dagbók nr. 6, bls. 151.

Bókað var klukkan 23:30 að Gísli Guðmundsson og Hellert Jóhannesson, rannsóknarlögreglumenn, hafi komið með Albert Klahn í geymslu.⁷⁰² Fyrir liggur samantektarskýrsla um yfirheyrslu yfir Alberti Klahn sama kvöld vegna framhaldsrannsóknar á hvarfi Guðmundar. Fram kom að Albert hafi komið á skrifstofu rannsóknarlögreglunnar þennan dag, klukkan 18:00 að ósk Gísla Guðmundssonar. Fram kom að Gísli og Kristmundur J. Sigurðsson, rannsóknarlögreglumenn hafi rætt við Albert. Orðrétt var bókað í samantektarskýrsluna: „Albert bar fyrir sig miklu minnisleysi en virtist þó færast nær raunveruleikanum, þegar á leið samtál okkar.“ Fram kom að Albert hafi veitt upplýsingar um kunningja sinn, [GunJ]. Bókað var orðrétt: „Hann sagði að verið gæti, að þessi [GunJ] hefði verið með í bílnum, er þeir fóru til Hafnarfjarðar og var hann þá kominn að þeirri niðurstöðu að hann hefði ekið þeim félögum að Hamarsbraut 11 laugardagskvöldið 26. janúar 1974.“ Bókað var í lok skýrslunnar að í samráði við Gunnlaug Briem hafi Albert verið færður til geymslu í Síðumúlafangelsi.⁷⁰³

412. Fyrir liggur vottorð [TPs], læknis um komu Tryggva Rúnars á slysadeild Borgarspítalans í janúar 1974, að beiðni rannsóknarlögreglunnar í Reykjavík. Vottorðið var dagsett, 2. mars 1977. Í vottorðinu kom fram að komið hafi verið með Tryggva Rúnar á slysadeild 14. janúar 1974 í lífshættu vegna eitrunar af ofneyslu svefnlyfja. Var hann lagður inn á gjörgæsludeild til meðhöndlunar. Fram kom að brunasár hafi verið á vinstri hendi Tryggva Rúnars. Fram kom að Tryggvi hafi komið til eftirlits á spítalann 21. janúar sama ár og var þá bókað í sjúkraskrá að brunasárin hafi verið gróin.⁷⁰⁴ Meðal rannsóknargagna liggur fyrir samantektarskýrsla dagsett þennan dag, 3. mars 1977, rituð af Gísla, vegna framhaldsrannsóknar á hvarfi Guðmundar. Fram kom að þennan dag hafi borist umbeðið læknisvottorð vegna Tryggva Rúnars. Orðrétt var bókað: „Þetta vottorð virðist ekki hafa aðra þýðingu fyrir rannsókn þessa máls en þá að staðfesta frásögn Sævars Ciesielski, um það þegar Tryggvi Rúnar brenndi sig og sýnir að hann getur munað atburði sem skeðu á þessum tíma.“⁷⁰⁵
413. Meðal rannsóknargagna liggur fyrir skýrsla um yfirheyrslu yfir [LH] í tengslum við framhaldsrannsókn á hvarfi Guðmundar. Í upphafi skýrslunnar var bókað að Sævar hafi haldið því fram í viðtali við Gísla Guðmundsson, rannsóknarlögreglumann, að hann muni sérstaklega eftir því þegar hann var hjá [HeG] í starfsmannahúsi Kópavogshælis laugardagskvöldið 26. janúar 1974 að vitnið hafi farið á dansleik í Klúbbnum en komið heim í ástarsorg. Bókað var að vitnið hafi verið innt eftir því hvort framburður Sævars fengi staðist. Fram kom að umrætt atvik hafi átt sér stað, en hún hafi verið í Glaumbæ, en ekki í Klúbbnum.⁷⁰⁶ Kvaðst hún ekki geta sagt til um hvort dagsetningin væri rétt, en þetta hafi verið á laugardagskvöldi. Hún hafi komið til baka með leigubifreið. Mundi hún ekki hvort Sævar hafi þá verið heima hjá [HeG], en

⁷⁰² Dagbók nr. 6, bls. 152.

⁷⁰³ Bls. 2439.

⁷⁰⁴ Bls. 2215–2216.

⁷⁰⁵ Bls. 2435.

⁷⁰⁶ Bls. 2435.

sagði það vel geta verið. Mundi hún ekki heldur hvort [SæJ] hafi verið staddur í herberginu þeirra. Kvaðst hún hafa verið undir áhrifum áfengis í umrætt sinn.⁷⁰⁷

414. Fyrir liggur samantektarskýrsla, dagsett þennan dag 3. mars 1977, rituð af Gísla Guðmundssyni í tengslum við framhaldsrannsóknina. Í skýrslunni kom fram að í viðræðum hans og Sævars undanfarna daga hafi komið fram veruleg breyting á atburðarásinni laugardagskvöldið 26. janúar 1974, miðað við það sem áður hafi komið fram í málinu. Til viðbótar við það að ekki hafi verið hringt úr símanum að Hamarsbraut 11 í leigubifreið og síðar í Albert Klahn hafi Sævar haldið því fram að Albert hafi ekið Kristjáni Viðari, Tryggva Rúnari og einum manni til viðbótar sem kallaður væri Gunni til Hafnarfjarðar í umrætt sinn. Fram kom að Sævar hafi sagst vita engin deili á Gunna, en hann hafi verið talsvert mikið með Alberti á því tímabili sem Guðmundur Einarsson hafi horfið. Aðspurður hvers vegna hann hafi ekki sagt frá þessum manni í fyrri framburðum hafi Sævar sagt að sér hafi yfirleitt aldrei verið trúað og hann því ekki séð ástæðu til að segja frá þessu fremur en öðru sem einhverja þýðingu gæti haft á gang málsins. Fram kom að Sævar hafi talið sig muna það vel að hann hafi verið staddur að Vesturgötu 24 umrætt laugardagskvöld og þá hefði Albert Klahn komið þangað til að kaupa LSD af [SGÍ]. Sævar hafi sagst hafa beðið Albert um að aka sér til [HeG] að starfsmannahúsi Kópavogshælis, en hann neitað því. Albert hafi þá farið heim til Kristjáns Viðars að Grettisgötu 82 og látið Tryggva Rúnar fá LSD. Þar hafi Gunni verið viðstaddur sem hafi verið búinn að taka inn LSD. Bókað var að Sævar hafi sagst hafa tekið leigubifreið til [HeG]. Nokkru seinna hafi Kristján Viðar komið og falast eftir peningaláni, en Albert hafi beðið út í Volkswagen bifreiðinni á meðan ásamt Gunna og Tryggva Rúnari. Bókað var að Sævar hafi sagst ekki hafa lánað Kristjáni Viðari peninga og þá hafi þeir farið suður í Hafnarfjörð. Orðrétt var bókað: „Sævar segist muna vel eftir veru sinni hjá [HeG] þetta kvöld, hann segist hafa verið með [Ballantines] viskí og segist muna eftir því að hafa gefið [SæJ] í glas, eins og fram hefur komið áður. [SæJ] man sjálfur illa eftir þessu, en rámar samt í að hafa þegið viskí glas hjá Sævari, en man ekki hvort það var á þessu kvöldi eða öðru.“ Sævar hafi sagst ekki geta fullyrt um hvort Gunni hafi farið með hinum á Hamarsbrautina. Hann hafi sjálfur tekið leigubifreið frá starfsmannahúsinu að Hamarsbraut 11. Þá hafi mennirnir allir verið komnir inn í íbúðina og þar með talinn Albert Klahn. Var Sævar ekki viss um að Gunni hafi þá verið með þeim.⁷⁰⁸
415. Meðal rannsóknargagna liggur fyrir samantektarskýrsla, dagsett þennan dag, 3. mars 1977, rituð af Kristmundi Sigurðssyni, um könnun á því hvaða afgreiðslustúlkur hafi verið til vinnu á Bifreiðastöð Hafnarfjarðar og nætursölunni aðfaranótt 27. janúar 1974. Rætt hafi verið við [GÁS] sem hafi sagst sérstaklega minnisgóð. Hún hafi sagst hafa verið á vakt í umrætt sinn og snjóað hafi um nóttina. Þá hafi hún verið á vakt kvöldið eftir og einnig á mánudagsmorgninum, en þá hafi lögreglan í Hafnarfirði komið með mynd af Guðmundi Einarssyni og spurt hvort hún myndi eftir að hafa séð hann aðfaranótt sunnudagsins. Hjálparsveitin í Hafnarfirði hafi einnig rætt við hana en hún hafi ekki orðið vör við þennan mann. Kannaðist hún við ljósmynd af Kristjáni

⁷⁰⁷ Bls. 2436.

⁷⁰⁸ Bls. 2437–2439.

Viðari og sagði hann nokkrum sinnum hafa komið að afgreiðslulúgunni, en gat ekki sagt um hvort hann hafi komið umrædda nótt. Ekki mundi hún eftir að hafa séð Sævar og Tryggva Rúnar þegar hún skoðaði ljósmyndir af þeim.⁷⁰⁹ Einnig var rætt við [ÓG] sem var með [GÁs] á vakt í umrætt sinn. Taldi hún rétt að hún hafi verið á vakt aðfaranótt 27. janúar 1974. Bókað var að henni hafi verið sýndar ljósmyndir af Kristjáni Viðar, Tryggva Rúnari, Sævari og Guðmundi Einarssyni en hún hafi ekki munað eftir því að hafa orðið þessara manna vör þessa nótt. Mundi hún eftir því að Sævar og Kristján Viðar hafi oftast en einu sinni komið að afgreiðslunni á stöðinni, en gat ekki sagt til um hvenær það hafi verið.⁷¹⁰

416. Föstudaginn 4. mars 1977 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla klukkan 12:15 að Hellert hafi sótt Albert Klahn og flutt hann í sakadóm. Fyrir liggur skýrsla um yfirheyrslu yfir Alberti þennan dag milli klukkan 13:00 og 02:00. Tekið var fram að hlé hafi verið gert á yfirheyrslunni á meðan Albert hafi mætt fyrir dóm svo og klukkutíma matarhlé. Orðrétt var bókað í upphafi skýrslunnar: „Mætti óskar eftir því í upphafi að taka það sérstaklega fram að hann hafi nú ákveðið það, að gera hreint fyrir sínum dyrum og segja allan sannleikann í málinu.“ Greindi Albert frá því að hafa verið staddur að Grettisgötu 82 laugardagskvöldið 26. janúar 1974, ásamt [GunJ], Kristjáni Viðari og Tryggva Rúnari. Minnti hann klukkan hafi verið milli 21:00 og 22:00. Ákveðið hafi verið að fara að Vesturgötu 24 til [SGÍ] til að kaupa LSD töflur. Sagði hann [GunJ] hafi komið með sér en Sævar hafi verið staddur á heimili [SGÍ]. Kvaðst Albert hafa keypt þrjár til fjórar töflur eða jafnvel fengið þær að láni. Mundi hann eftir því að Sævar hafi beðið um far að starfsmannahúsi Kópavogshælis, en hann færst undan því. Hann og [GunJ] hafi farið aftur að Grettisgötu 82, en Sævar verið um kyrrt. Kvaðst Albert ekki muna betur en að Kristján Viðar, Tryggvi Rúnar og [GunJ] hafi allir tekið eitthvað inn af þessum töflum.⁷¹¹ Greindi Albert frá því að þeir hafi allir farið í Volkswagen bifreið föður hans. Þeir hafi allir verið peningalausir og því hafi Kristján Viðar og Tryggvi Rúnar lagt til að þeir færu út að „bísa“, það er að fara að skemmtistöðum og komast í samband við náunga sem hafi átt peninga eða stela veskjum. Lýsti Albert ferð þeirra á milli skemmtistaða í Reykjavík, sagðist hann ekki hafa tekið þátt í „bísinu“ og ekki [GunJ] heldur. Þar sem þetta hafi ekki borið árangur hafi hann ekið að starfsmannahúsinu við Kópavogshælið í þeim tilgangi að hitta á Sævar og fá lánaða hjá honum peninga. Kristján Viðar hafi farið þar inn en komið til baka því Sævar hafi ekki viljað lána honum peninga. Tryggvi og Kristján hafi þá lagt til að ekið yrði til Hafnarfjarðar til að „bísa“ þar. Kvaðst Albert hafa ekið til Hafnarfjarðar, taldi hann það hafa verið um það leyti sem dansleikjum hafi verið að ljúka. Hann hafi stöðvað neðarlega í brekkunni á Reykjavíkurveginum og þar hafi Kristján og Tryggvi farið út. Kvaðst hann þá hafa snúið bifreiðinni við og ekið aftur upp í brekkuna og stöðvað þar. Kvaðst hann hafa beðið í bifreiðinni ásamt [GunJ].⁷¹² Þegar þeir hafi komið aftur að bifreiðinni þá hafi maður verið með þeim sem Albert kvaðst ekki hafa þekkt en síðar reynst vera Guðmundur Einarsson. Gaf Albert lýsingu

⁷⁰⁹ Bls. 2451.

⁷¹⁰ Bls. 2452.

⁷¹¹ Bls. 2440.

⁷¹² Bls. 2441.

á Guðmundi, en sagðist ekki muna hvernig hann var klæddur. Kvaðst Albert hafa tekið því vel þegar Kristján og Tryggvi Rúnar hafi spurt hvort maðurinn mætti koma með. Þeir hafi þá allir sest í aftursæti bifreiðarinnar. Hélt Albert að það hafi verið Kristján Viðar sem hafi lagt til að ekið yrði að Hamarsbraut 11 og þar slegið upp partíu. Kristján Viðar hafi opnað húsið og þeir allir farið þangað inn. Myrkur hafi verið í íbúðinni. Ræddu þeir saman um kaup á áfengisflösku. Fljótlega hafi Sævar komið og furðað sig á veru þeirra í íbúðinni. Hann hafi þó ekki óskað eftir því að þeir færu í burtu. Þá hafi Kristján og Tryggvi gengið að Guðmundi með að reiða fram peninga til kaupa á áfengi, en Guðmundur færst undan því. Lýsti Albert því hvernig átök milli þeirra brutust út.⁷¹³ Kvaðst hann ekki hafa séð Sævar slá eða sparka til Guðmundar. Hann og [GunJ] hafi setið á dívan eða legubekk í fremra herberginu á meðan. Hann hafi ekki orðið vitni að því þegar Guðmundur hafi verið sleginn og gæti því ekki borið um það hver hafi gert það, en taldi að Kristján og Tryggvi hafi báðir verið þar að verki. Hann hafi litið inn í innra herbergið eftir átökin og þá hafi Guðmundur legið hreyfingarlaus á bakinu á gólfinu. Kvaðst Albert ekki hafa séð blóð á honum eða annars staðar. Þá hafi hann ekki séð neitt barefli eða eggvopn notað í átökunum. Mundi hann eftir því að hafa fljótlega eftir þetta ekið [GunJ] heim að Lokastíg 18 í Reykjavík. Að því loknu hafi hann farið aftur að Hamarsbraut 11 og bankað á dyrnar en Sævar sagt honum að færa bifreiðina að tröppunum og bíða í bifreiðinni. Sagðist Albert alveg muna eftir því að hafa ekki farið inn í húsið aftur.⁷¹⁴ Lýsti hann því hvernig þeir komu líkinu fyrir í bifreiðinni og flutningunum út í Hafnarfjarðarhraun.⁷¹⁵ Þá lýsti hann því hvernig Tryggvi Rúnar hafi tekið hann hálstaki í bifreiðinni á leiðinni til baka og Kristján Viðar stoppað hann af. Minnti Albert að hann hafi ekið Sævari aftur að Hamarsbraut 11 en hinum að Grettisgötu 82. Sjálfur hafi hann farið heim til sín að Njálsgötu 44 og giskaði á að klukkan hafi þá verið um 04:00. Kvaðst Albert ekki hafa orðið var við blóðbletti, hvorki í bifreiðinni eftir flutninginn né í léreftsstykkinu sem líkið hafi verið vafið í. Þá sagðist hann ekki muna eftir því að hafa fundið vonda lykt, hvorki inni á Hamarsbraut 11 né inni í bifreiðinni þegar verið var að flytja líkið.⁷¹⁶

417. Þennan dag var dómþing sakadóms Reykjavíkur háð af Gunnlaugi Briem og tekið fyrir rannsókn á dauða Guðmundar Einarssonar. Bókað var í þingbókina að komið hafi verið með ákærða Albert Klahn í dóminn klukkan 17:50, en hann hafi verið í haldi lögreglu frá klukkan 18:00 daginn áður. Bókað var að Albert hafi lýst því yfir að hann væri reiðubúinn að skýra frá málsatvikum þótt réttargæslumaður hans væri ekki viðstaddur.⁷¹⁷ Framburður Alberts var bókaður og var hann í samræmi við fyrrgreinda skýrslu hans hjá lögreglu sama dag.⁷¹⁸ Fyrir dómi greindi Albert frá því að meðákærðu hafi allir þrír barið manninn, uns hann hafi fallið meðvitundarlaus í gólfið. Atlagan

⁷¹³ Bls. 2442.

⁷¹⁴ Bls. 2443.

⁷¹⁵ Bls. 2444.

⁷¹⁶ Bls. 2445.

⁷¹⁷ Bls. 2217.

⁷¹⁸ Bls. 2218.

hafi staðið yfir skamma stund, en verið hrottafengin.⁷¹⁹ Þá kvaðst Albert aldrei hafa séð Erlu.⁷²⁰ Orðrétt var bókað: „Ákærði kveðst breyta fyrri framburði til samræmis við það, er nú hefur verið rakið. Ákærði man ekki að maðurinn kallaði meðákærðu dópista.“ Bókað var um ákvörðun dómarans þess efnis að Albert skyldi vistaður í allt að 24 klukkustundir, uns ákvörðun yrði tekin um gæsluvarðhald. Vék Albert frá klukkan 19:05 og var dómþingi slitið.⁷²¹

418. Í framangreindri skýrslu um framburð Alberts þennan dag, 4. mars 1977, kom fram að hann hafi gert grein fyrir síðari þætti málsins, flutningi á líki Guðmundar úr Hafnarfjarðarhrauni í kirkjugarðinn í Hafnarfirði. Bókað var að Albert hafi sagst reiðubúinn til að fara í kirkjugarðinn og benda á staðinn, en hann þekkti ekki til þar og gæti því ekki lýst staðhættum að neinu gagni.⁷²² Taldi hann þetta hafa verið í ágúst 1974. Minnti hann að Sævar hafi hringt heim til hans um klukkan 16:00 eða 17:00 og beðið hann um að koma að Grettisgötu 82 án þess að nefna erindið. Hann hafi farið þangað, en mundi ekki klukkan hvað. Þar hafi verið Kristján Viðar, Sævar og Tryggvi Rúnar. Rætt hafi verið að sækja lík Guðmundar og flytja það á annan stað. Kvaðst Albert ekki hafa skilið þetta, en hann hafi verið beðinn um að sjá um aksturinn. Féllst hann á það. Greindi Albert frá því að þeir hafi reykt hass heima hjá Kristjáni Viðari og farið svo í þetta um kvöldið. Hann hafi ekið út í Hafnarfjarðarhraun en Sævari og Tryggva Rúnari hafi gengið erfiðlega að finna lík Guðmundar. Kristján Viðar hafi beðið með honum í Toyota bifreiðinni. Þeir félagar hafi tekið með sér svarta plastpoka heiman frá Kristjáni Viðari til að nota við flutningana. Þeir hafi beðið þar til dimmt hafi orðið og þá hafi þeir ekið af stað að kirkjugarðinum í Hafnarfirði, að fyrirlagi Sævars.⁷²³ Lýsti Albert akstursleið sinni að kirkjugarðinum. Fyrst hafi Sævar og Kristján Viðar farið út úr bifreiðinni til að kanna aðstæður. Síðan hafi hann og Tryggvi Rúnar farið á eftir þeim. Mundi Albert ekki eftir því að hafa tekið þátt í greftrinum en gröf hafi verið tekin og líkamsleifum Guðmundar komið þar fyrir. Gröfin hafi verið í fullri manslengd, en mjó og á að giska 50 til 70 sentimetrar á dýpt. Kvaðst Albert ekki hafa verið viðstaddur þegar líkamsleifarnar hafi verið settar ofan í gröfina og heldur ekki þegar mokað hafi verið yfir. Kvaðst hann telja að tvær skóflur hafi verið notaðar, önnur úr bifreið föður hans en hin af heimili Kristjáns Viðars. Vissi hann ekki klukkan hvað þetta hafi átt sér stað en taldi líklegt að hún hafi verið á milli tvö og þrjú um nóttina. Minnti hann að hann hafi ekið Tryggva Rúnari heim að Selásbletti 14, en hinum að Grettisgötu 82. Bókað var í lok skýrslunnar að Albert hafi sagst hafa sagt allan sannleikann í málinu eins og hann geti best munað. Sagði hann fyrri framburði sem ekki kæmu heim og saman við þessa skýrslu ekki vera rétta. Kvaðst hann reiðubúinn til að gera allt sem í hans valdi stæði til að upplýsa málið. Bókað var að yfirheyrslan hafi verið gerð að fyrirlagi Gunnlaugs Briem og Ármanns Kristinssonar, sakadómara, með fullu samþykki Alberts.⁷²⁴

⁷¹⁹ Bls. 2219.

⁷²⁰ Bls. 2220.

⁷²¹ Bls. 2221.

⁷²² Bls. 2445.

⁷²³ Bls. 2446.

⁷²⁴ Bls. 2447.

419. Bókað var í fangelsisdagbókina þennan dag, 4. mars 1977, klukkan 12:20 að færsluritari hafi rætt við Gunnar Guðmundsson, forstöðumann, um flutning á Kristjáni Viðari úr Hegningarhúsi í Síðumúlafangelsi. Bókað var að Gunnar hafi komið því þannig fyrir að Kristján yrði ekki fluttur í Síðumúlafangelsið að svo komnu máli heldur yrði hann áfram í Hegningarhúsinu og þá sennilega án sérstakrar gæslu. Bókað var að ef Kristján Viðar yrði staðinn að agabroti í Hegningarhúsinu yrði tekið á móti honum í Síðumúlafangelsi.⁷²⁵ Klukkan 13:20 var bókað að Sigurbjörn Víðir og Ívar hafi komið ásamt [PRE]. Á sama stað var bókað að Gunnlaugur Briem hafi staðfest með símtali að Ívar og co, eins og það var orðað, mættu fá Tryggva Rúnar til viðtals og samprófunar við [PRE]. Klukkan 13:40 var Tryggvi Rúnar færður fram í horn til samprófunar. Bókað var að Tryggvi Rúnar hafi verið færður aftur á klefa sinn klukkan 13:55.⁷²⁶
420. Fyrirliggjandi eru sjö yfirlýsingar Sævars, sem hann væntanlega vélritaði í Hegningarhúsinu er hann hafði ritvél að láni, fjórar sem auðkenndar eru „4/3 1977“ er lutu að harðræði sem hann hafi sætt auk þriggja annarra yfirlýsinga er lutu að svipuðum málsatvikum auk yfirlits yfir sönnunarstöðu Guðmundarmálsins séð frá hans sjónarhorni, auðkennt nafni Sævars og Alberts. Ekki liggur fyrir hvenær yfirlýsingar þessar voru afhentar sakadómi Reykjavíkur.⁷²⁷
421. Í þeirri fyrstu rakti hann tilvik harðræðis sem hann hafi orðið fyrir 1., 2. eða 3. maí 1976. Yfirlýsingin er undirrituð. Gunnar Guðmundsson forstöðumaður Síðumúlafangelsisins hafi látið Högna Einarsson fangavörð sækja hann og Gunnar þá greint honum frá því að Hallvarður Einvarðsson vararíkissaksóknari hafi verið búinn að leggja málið fyrir sig og nú skyldi Sævar greina frá því hverjir hafi farið til Keflavíkur 19. nóvember 1974. Þegar hann hafi sagst ekki vita það hafi Gunnar gengið í skrokk á honum þannig að um misþyrmingar og pyndingar hafi verið að ræða. Kjartan Kjartansson fangavörður hafi opnað hurðina á herberginu og spurt hvort ekki væri allt í lagi sem Gunnar hafi svarað játandi. Klukkan 22:00 hafi forstöðumaðurinn falið Gunnari Marinóssyni varðstjóra fangelsisins að fylgjast með því að Sævar stæði teinréttur með hendur niður með síðum til klukkan 02:00 um nóttina. Fór Sævar þess á leit að þetta athæfi yrði rannsakað og tilgreindi Kjartan til vitnis. Tilvik þetta var rannsakað í máli rannsóknarlögreglu ríkisins nr. 2875/79,⁷²⁸ svonefndri harðræðisrannsókn, sem fram fór árið 1979. Þar var stuðst við framburð Kjartans fyrir dómi 15. apríl 1977 þar sem hann gaf yfirlýsingu að eigin frumkvæði um þetta atvik. Í framburði sínum bar hann um að Sævar hefði verið svínbeygður af Gunnari eins og hann orðaði það.⁷²⁹
422. Í annarri yfirlýsingunni sem auðkennd er „4/3 1977“ rakti hann tilvik harðræðis sem hann hafi orðið fyrir í byrjun júní 1976 Yfirlýsingin er undirrituð. Tilvik þetta hafi átt sér stað í tengslum við samprófanir sem hann hafi undirgengist ásamt Kristjáni Viðari

⁷²⁵ Dagbók nr. 6, bls. 153.

⁷²⁶ Dagbók nr. 6, bls. 154.

⁷²⁷ Bls. 2221_C–J.

⁷²⁸ Málsgrein 663.

⁷²⁹ Málsgrein 514.

og Tryggva Rúnari. Viðstaddir samprófun þeirra þriggja hafi verið Sigurbjörn Víðir rannsóknarlögreglumaður og Hlynur Þór Magnússon fangavörður. Við það tækifæri hafi Tryggvi Rúnar innt Sævar eftir því hvort hann gæti ekki komið til móts við þá og sagt að hann hafi sparkað í Guðmund og orðið honum að bana og vísað svo leiðina. Það hafi Sævar sagt tómmt mál um að tala að hann færi að játa á sig sök þar sem hann hefði hvergi komið nærri. Við samprófunina hafi Tryggvi Rúnar spurt hver hafi vísað á hann í sambandi við málið og hafi Sigurbjörn Víðir þá staðhæft að Sævar hafi gert það. Tryggvi Rúnar hafi hótad því í samprófuninni að gera hann örkumla ævilangt. Degi síðar hafi hann verið verið leiddur saman með Tryggva Rúnari á ný og þá hafi Tryggvi ráðist á hann en Sigurbjörn Víðir gengið út úr herberginu. Tryggvi hafi slegið hann í höfuð og andlit auk þess sem hann hafi fengið stóreflis marblett á öxlina. Sigurbjörn Víðir hafi komið inn á ný og stöðvað atlögu Tryggva Rúnars en haft sjálfur í hótunum við Sævar og lagt á hann hendur þegar hann hafi verið að fara með hann inn í klefa á ný. Í lokin gat Sævar þess að Hlynur Þór hafi sagt honum að Tryggvi Rúnar hafi oft greint honum frá þessu. Lauk Sævar yfirlýsingunni með þeim orðum að þessi meðferð varðaði við lög og svona háttarni ætti ekki að líðast.

423. Í þriðju yfirlýsingunni sem auðkennd er „4/3 1977“ rakti hann tilvik harðræðis sem hann hafi orðið fyrir í lok júlí 1976. Yfirlýsingin er undirrituð. Tilvik þetta hafi falist í því að Skúli Steinsson fangavörður, með aðstoð Jóhanns Gunnars Friðjónssonar fangavardar, hafi fyllt vask í sturtuherbergi af vatni og dýft höfði hans ofan í vaskinn og kaffært hann þannig ítrekað jafnframt því sem Skúli hafi spurt með hverjum hann hafi farið til Keflavíkur og hvert hann hafi farið með líkið af Guðmundi Einarssyni. Þessum atgangi hafi ekki lokið fyrr en hann hafi verið farinn að öskra og legið rennandi blautur og grátandi á gólfinu þá hafi Guðjón Lúther sem var vaktstjóri þennan dag komið þar að og stöðvað þetta. Sævar ritaði um að hafa séð Sigurbjörn Víði frammi í varðstofuherbergi fyrr um daginn en um kvöldið hafi hann verið færður fram í yfirheyrslu hjá Sigurbirni Víði sem hafi spurt hann þannig spurninga að Sævar hafi dregið þá ályktun að Sigurbjörn hafi beðið Skúla fyrir að gera þetta. Óskaði Sævar þessi að þessar pyndingar sem hann hafi orðið fyrir myndu verða teknar til umfjöllunar. Tilvik þetta var rannsakað í máli rannsóknarlögreglu ríkisins nr. 2875/79,⁷³⁰ svonefndri harðræðisrannsókn, sem fram fór árið 1979.
424. Í ódagsettri yfirlýsingu fjallaði Sævar meðal annars um að hafa rætt þessa meðferð við Hallvarð Einvarðsson vararíkissaksóknara að viðstöddum Hlyni Þór Magnússyni fangaverði. Viðbrögð Hallvarðs hafi falist í að inna hann eftir því hvort hann væri vatnshræddur sem hann hafi ekki svarað. Hallvarður hafi þá spurt hann hvort hann kynni að synda en hann svarað því að hann vær ekki góður sundmaður og hafi Hallvarður þá svarað því til að það væri kannski reynandi að fleygja honum út í sjó.
425. Í fjórðu yfirlýsingunni sem Sævar vélritaði í Hegningarhúsinu og auðkennd er „4/3 1977“ rakti hann tilvik harðræðis sem hann hafi orðið fyrir 1., 2. eða 3. maí 1976. Gat hann þess að viðstaddir hefðu verið Hallvarður vararíkissaksóknari, Örn fulltrúi yfirsakadómara og Sigurbjörn Víðir rannsóknarlögreglumaður. Rakti Sævar hótanir í

⁷³⁰ Málgrein 663.

sinn garð um að hann yrði fluttur úr landi og látinn hverfa í amerísku fangelsi nema hann myndi játa. Að auki bar hann um að Sigurbjörn Víðir hefði lagt hendur á sig að hinum fjarstöddum en gumað af því þegar Örn hefði snúið til baka inn í herbergið. Lauk hann yfirlýsingunni með þeim orðum að svona skyldi ekki líðast í réttarríki eins og hérlendis.

426. Í fimmtu yfirlýsingunni sem Sævar ritaði í Hegningarhúsinu og auðkennd er „4/3 1977“ rakti hann tildrög handtöku hans 12. desember 1975. Yfirlýsingin er undirrituð. Gerði Sævar athugasemdir við að lögreglan hafi gert tilraun til að handtaka hann án handtökuheimildar og að hann hafi hringt á lögmann sinn, Jón Oddsson, á meðan lögreglan hafi útvegað heimild til húsleitar og handtöku. Hann hafi gert athugasemd við þessa framgöngu þegar hann kom fyrir dómara sem hafi látið sér fátt um finnst og úrskurðað hann í 30 daga gæsluvarðhald.
427. Þá liggur fyrir ódagsett yfirlýsing sem auðkennd er með nöfnum Alberts Klahn Skaftasonar og Sævars Marinós Ciesielski. Í yfirlýsingunni eru dregin saman sjö atriði sem lúta að athugasemdum Sævars um Guðmundarmálið. Fyrsta atriðið laut að símhringingu um miðnætti 27. janúar 1974 frá Hamarbraut 11 heim til Alberts að Njálsgötu. Ritað var „já“ við nöfn Sævars og Alberts og „100%“ við nöfn Tryggva Rúnars og Kristjáns Viðars. Þar fyrir neðan var rituð athugasemd um að síminn hafi verið lokaður að Hamarsbraut og sett upp sem stærðfræðijafna þar fyrir aftan „100% LYGI/0.“ Næsta atriði lýtur að því að Albert hafi vísað á marga staði út í hrauni til að reyna að finna eitthvað sem hann hafi keyrt með fyrir Kristján Viðar, Sævar og Tryggva Rúnar en ekkert hafi fundist. Hann hafi margoft orðið margsgaga og var ritað við textann: „100% LYGI.“ Þriðja atriðið var að framburðir væru mjög misjafnir og fíranlegir í alla staði um atburði sem áttu að hafa gerst að Hamarsbraut 11, „100% LYGI.“ Fjórdða atriðið var um að engin minnstist þess að maður hafi dáið í átökum að Hamarsbraut 11. Allir hafi viljað muna og Kristján Viðar og Tryggvi Rúnar hafi farið að minna að það sem Sigurbjörn Víðir hafi sagt þeim um að Sævar hafi sparkað í piltinn og orðið honum að bana væri rétt. Orðrétt vélritaði Sævar: „100% LYGI.“ Fimmta atriðið var að þeim Kristjáni Viðari og Tryggva Rúnari hafi verið sagt að þeir hafi verið ölvaðir og lyfjaðir og þess vegna ekkert munað en Eggert hafi sagt Sævari að þetta hafi gerst, það væri sálrænt að hann vildi ekki muna. Sjötta atriðið fólst í að Sævar hafi verið látinn játa á sig sakir. Erla hafi fyrst verið látin ljúga upp á hann og hann svo á sig og aðra, og svo Kristján Viðar og Tryggvi Rúnar á hann, þetta nefndi Sævar samsæri. Sjöunda atriðið fól í sér þá ályktun að aðferðin benti til þess að hér væri um hugsun að ræða, samsæri á háu stigi til að koma honum í fangelsi og láta dæma þá í svo langan tíma að það sé sama og morð. Engum skuli líðast það.
428. Fimmtudaginn 5. mars 1977 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Guðsteinn læknir hafi komið klukkan 09:40 og rætt við Tryggva Rúnar meðal annarra til klukkan 10:10. Bókað var að lyfjaskrá hafi verið breytt. Bókað var klukkan 17:40 að hringt hafi verið í Hellert fyrir Tryggva Rúnar. Bókað var að Hellert hafi sagst vera í fríu um helgina og ef ekkert nýtt væri um að ræða myndi hann bara koma eftir helgina.⁷³¹

⁷³¹ Dagbók nr. 6, bls. 155.

429. Fyrir liggur upplýsingaskýrsla dagsett þennan dag, 5. mars 1977, rituð af Gísla Guðmundssyni vegna framhaldsrannsóknar á hvarfi Guðmundar. Fram kom að fyrir hádegi þennan dag hafi verið farið með Albert suður í Hafnarfjarðarkirkjugarð þar sem hann hafi talið mikla möguleika á því að geta bent á staðinn þar sem lík Guðmundar hafi verið grafið. Bókað var að með í för hafi verið Gunnlaugur Briem, Kristmundur Sigurðsson, aðstoðaryfirlögregluþjónn og Hellert Jóhannesson, lögreglumaður. Bókað var að þrátt fyrir ráp fram og aftur þá hafi Albert ekki getað bent á neinn stað sem talist gæti líklegur greftrunarstaður. Bókað var að þetta hafi verið skoðað eins rækilega og unnt hafi verið í um tvær klukkustundir.⁷³²
430. Þennan dag klukkan 13:15 var Albert Klahn yfirheyrður aftur í tengslum við framhaldsrannsókn á hvarfi Guðmundar. Fyrir liggur skýrsla um yfirheyrsluna þar sem fram kom að hann hafi verið inntur eftir því hvort hann gæti upplýst eitthvað frekar í málinu, til dæmis hvað hafi orðið um veski Guðmundar og eða armbandsúr. Kvaðst Albert ekki aldrei hafa séð neinn með veski Guðmundar og ekki séð hann sjálfan taka það upp, það sama gildi um armbandsúr hans. Kvaðst hann ekki vita hvort Guðmundur hafi verið færður úr einhverjum fötum eða skóm. Ítrekað aðspurður kvaðst Albert alveg viss um að líkamsleifar Guðmundar hafi verið settar í Hafnarfjarðarkirkjugarð og með honum hafi verið Kristján Viðar, Sævar og Tryggvi Rúnar. Taldi hann allar líkur á því að flutningurinn hafi farið fram um miðjan ágúst 1974.⁷³³
431. Í beinu framhaldi var dómþing sakadóms Reykjavíkur háð í Borgartúni 7 af Gunnlaugi Briem og tekið fyrir rannsókn á dauða Guðmundar Einarssonar. Kom Albert Klahn fyrir dóminn klukkan 13:45. Bókað var að hann hafi sagst reiðubúinn að skýra frá í málinu, þótt réttargæslumaður hans væri ekki viðstaddur. Staðfesti hann framangreindan framburð hjá lögreglu um að hafa ekki séð að verðmæti hafi verið tekin af manni þeim sem ráðist hafi verið á að Hamarsbraut 11 aðfaranótt 27. janúar 1974. Bókað var að Albert hafi skýrt frá því að þegar meðákærðu hafi farið með manninn út í hraunið hafi Kristján Viðar sagt honum að líta ekki í þá átt sem þeir færu og reyna að fylgjast ekki með ferðum þeirra. Rætt hafi verið um hvort hann ætti að slökkva ljós bifreiðarinnar en það hafi orðið að ráði að hafa þau kveikt. Þegar meðákærðu hafi komið aftur inn í bifreiðina hafi Sævar sest í framsæti en hinir aftur í. Þá hafi Tryggvi Rúnar tekið hann kverkataki og hert svo að hálsi hans að honum hafi legið við köfnun. Þá hafi Kristján Viðar sagt honum að hætta þessu og þá hafi Tryggvi Rúnar sleppt takinu.⁷³⁴ Af þessu tilefni hafi Kristján Viðar sagt Tryggva Rúnar vera brjáláðan. Staðfesti Albert framburð sinn hjá lögreglu frá kvöldinu áður um flutning á líki Guðmundar í Hafnarfjarðarkirkjugarð um miðjan ágúst 1974. Lýsti Albert því hvar Tryggvi Rúnar og Sævar hafi sett plastpoka með einhverju í eða stranga með plasti utan um í farangursgeymslu Toyota bifreiðar föður hans. Þeir hafi síðan beðið í um tvær klukkustundir uns dimmt hafi orðið og þá ekið til Hafnarfjarðar. Orðrétt var bókað: „Ekki fann ákærði neina lykt koma upp í bifreiðinni af líkinu.“ Bókað var að gröfin sem hafi verið tekin hafi verið við leiði, um tveggja metra löng, um 40

⁷³² Bls. 2449.

⁷³³ Bls. 2448.

⁷³⁴ Bls. 2222.

sentímetra breið og 50 til 60 sentímetra djúp. Lýsti Albert þeirri leið sem líkið var borið úr bifreiðinni þar sem það var lagt ofan í gröfina og mokað yfir. Minnti Alberti að meðákærðu Kristján Viðar og Sævar hafi gert það en hann hafi átt að hafa gætur á mannaferðum á meðan. Orðrétt var bókað í þingbókina: „Ákærði staðhæfir rækilega aðspurður, að líkið hafi verið grafið á framangreindum stað.“ Að því búnu hafi hann ekið ákærðu til Reykjavíkur. Kvaðst Albert vilja breyta fyrri framburði sínum til samræmis við framangreint. Kvað hann meðákærðu hafa verið búna að gefa honum í skyn að öruggara væri fyrir hann að skýra ekki frá því sem hann vissi um þetta mál. Bókað var um ákvörðun dómarans um að Albert yrði í haldi lögreglunnar til klukkan 18:00 þennan dag en í farbanni eftir það. Var honum gert að mæta einu sinni í viku hjá Kristmundi Sigurðssyni, rannsóknarlögreglumanni vegna þess. Vék Albert frá klukkan 14:45 og var dómþingi slitið.⁷³⁵

432. Fyrirliggjandi eru sex yfirlýsingar Sævars, sem hann væntanlega vélritaði í Hegningarhúsinu er hann hafði ritvél að láni, þrjár sem auðkenndar eru „5/3 1977“ og þrjár ódagsettar sem fjalla um svipuð atriði. Ekki liggur fyrir hvenær yfirlýsingar þessar voru afhentar sakadómi Reykjavíkur.⁷³⁶
433. Sú fyrsta laut að samprófun við Kristján Viðar og Erlu sem fram fór 5. maí 1976 þar sem Sævar var lostinn kinnhesti. Viðstaddir voru auk þeirra þriggja, Hallvarður Einvarðsson vararíkissaksóknari, Njörður Snæhólm aðalvarðstjóri, rannsóknarlögreglumennirnir Eggert Norðdahl Bjarnason og Sigurbjörn Víðir Eggertsson, Gunnar Guðmundsson forstöðumaður Síðumúlafangelsisins og Örn Höskuldsson fulltrúi yfirsakadómara. Fyrst hafi Kristjáni Viðari verið gefið orðið sem innti Sævar eftir því hverjir hefðu verið í sendiferðabifreiðinni á Vitastíg en því sagðist Sævar hafa svarað svo að það vissi Kristján Viðar best sjálfur. Þá hafi Erla borið það á Sævar að það væri hann sem héldi henni innilokaðri, en Sævar kvaðst hafa kváð vegna þeirrar staðhæfingar þar sem honum hafi verið kunnugt, eftir samtali við Njörð Snæhólm, að hún hefði fáum dögum fyrr borið um að hafa skotið Geirfinn. Hann hefði spurt hana hvernig hún hefði notað byssuna en honum þá sagt að stoppa en hann þá farið að rífast við rannsóknarlögreglumennina um það líkamlega ofbeldi sem þeir hefðu beitt hann fyrir og einnig beint orðum sínum til Gunnars Guðmundssonar sem hafi slegið í borðið og steitt hnefann framan í Sævar. Samprófuninni hafi lokið skömmu síðar í upplausn þar sem Erla meðal annars hafi æpt ítrekað á hann að hann héldi henni þarna inni og margnefnt barn þeirra í þessu samhengi. Fangaverðir sem hafi flutt hann á klefa að nýju hafi beitt mjög harkalegum aðferðum við það.
434. Fyrir liggur ódagsett yfirlýsing sem auðkennd er: „Í maí mánuði 1976, í Síðumúlafangelsi.“ Í henni fjallar Sævar um samskipti við rannsóknaraðila, fangaverði og aðra sakborninga, einkum Erlu og Kristján Viðar, dagana 3. til 5. maí 1976. Rakti Sævar fyrst samskipti sín við Njörð Snæhólm, 3. maí 1976, og sagðist hafa útskýrt fyrir honum að Erla og Kristján Viðar væru höfð á móti honum og notuð til að rannsóknaraðilar gætu náð sér niður á honum. Taldi hann að spilað væri á sálræna

⁷³⁵ Bls. 2224.

⁷³⁶ Bls. 2221_K–Z.

eiginleika þeirra en þau þarfnist öryggis og trausts og væru því reiðubúin að ljúga hverju sem er. Taldi Sævar það vera að syndga upp á náðina, syndga í trausti þess að fyrirgefið verði. Þá gat hann þess að Njörður hafi komið í klefann til hans 4. maí 1976 og látið hann vita að Erla væri búin að játa að hafa skotið Geirfinn. Þá bar Sævar um að þá um kvöldið hafi farið fram fjölmenn samprófun sem frestað var vegna upplausnarástands. Þess skal getið að samkvæmt fyrirbyggjandi gögnum fór samprófun þessi raunar fram 5. maí 1976. Degi síðar lýsti Sævar því hvað þeim Erlu hefði farið á milli þann dag við samprófun þeirra tveggja þar sem Erla virðist hafa tekið að sér hlutverk spyrilsins. Rakti hann síðan samskipti sem lotið hefðu að upphafi Guðmundarmálsins bæði við Erlu og eins Njörð Snæhólm sem og samtöl við fangaverðina Högna og Skúla.

435. Í annarri yfirlýsingu sem auðkennd er „5/3 1977“ rakti hann tildrög þess að hann hefði borið um aðild fjórmeninganna að Geirfinnsmálinu. Yfirlýsingin er undirrituð. Ritaði hann um að hafa skýrt frá ferð með bróður Erlu til Keflavíkur svo hægt væri að vernda hana vegna þeirra hótana sem hafðar hefðu verið frammi í hennar garð. Fjallaði hann um að daginn sem þeir hefðu verið handteknir hefði hann viljað draga skýrsluna til baka þar sem hann hefði bara sagt þetta til að hægt væri að vernda Erlu. Þá hafi orðið mikil sprenging og honum sagt að hann gæti hypjað sig inn í klefa og hengt sig og hafi Örn Höskuldsson sagt Gunnari Marinóssyni að lána honum reipi til þess að gera það. Hermdi Sævar þessa umræðu síðar upp á Gunnar og innti hann svara um hvort hann myndi hylma yfir sem Gunnar hafi sagst ekki myndi gera. Kvað Sævar jafnt eiga yfir alla ganga en Sigurbjörn Víðir og Eggert hafi andmælt þessu við samprófunina 5. maí 1976, sem Sævar vísaði til að fjallað væri um á öðru blaði, en Sævar taldi það helgast af nærveru Hallvarðs Einvarðssonar. Fjallaði hann síðan nánar um þær hótanir sem Erlu hefði átt að vera að berast og það hvort þær hafi ekki verið ímyndun af hálfu hennar en Eggert hafi sagt að móður Erlu hafi verið kunnugt um þær. Taldi Sævar að mál þetta væri „keðja vitleysunnar“ og að Erla hafi á þessum tíma verið að drepast úr samviskubiti. Óskaði hann þess að þetta yrði kannað þar sem þetta væri hreinasti ósómi af embættismönnum að haga sér svona sem hafi gert honum mjög bilt við og að eitthvað væri gruggugt við þetta allt saman.
436. Þriðja yfirlýsingin sem Sævar vélritaði sem auðkennd er „5/3 1977“ fjallaði ítarlega um samprófanir sem hann hafi verið látinn taka þátt í auk þess sem hann vék að tildrögum þess að hann hafi borið um aðild fjórmeninganna. Fyrst nefndi hann samprófun frá því í byrjun maí 1976 með Kristjáni Viðari og Nirði Snæhólm þar sem Kristján hafi borið um að hafa stungið Guðmund með hnífi. Kristján Viðar hafi beðið hann um að koma til móts við sig og rakti í því skyni framburði sína í Guðmundar- og Geirfinnsmálunum. Þennan sama dag hafi hann talað eins við Erlu en hún hafi átt að hjálpa honum að rifja upp. Örn Höskuldsson fulltrúi yfirsakadómarar hafi verið viðstaddur sem hafi skipst á við Njörð Snæhólm. Erla hafi grátið við samprófunina og spurt hann hvað hafi gerst. Hann hafi sagt henni að hann myndi ekkert og hvað hún væri að ljúga upp á sig þar sem hann hafi alveg vitað hvar þau voru. Gat Sævar þess að hafa farið í maí einu sinni í samprófun með Erlu og Kristjáni saman, tvisvar með Erlu einni og einu sinni með Kristjáni Viðari. Innti hann eftir því hvort löglegt væri að

halda slíkar samprófanir án réttargæslumanns og svo að engin skýrsla hafi verið gerð og að þau hafi átt „að möndla sig saman.“

437. Í framhaldi þessarar frásagnar gat Sævar um tildrög þess að hann lét í té framburð 8. maí 1976 sem fól í sér síðasta framburð hans er laut að meintri aðild fjórmeninganna að hvarfi Geirfinns og smyglbrotum. Borinn hafi verið í hann pilsner og reyktóbak en hann var í reykingabanni á þessum tíma. Gæddi hann sér vel á hvorutveggja og jánkaði síðan eða neitaði hverri spurningu í yfirheyrslu eftir því sem hann talið viðeigandi en hafi ekki þekkt helminginn af þeim nöfnum sem hafi verið nefnd, yfirheyrslan hafi staðið langt fram á nótt. Morguninn eftir hafi hann fengið mórál og sagt Hallvarði Einvarðssyni vararíkissaksóknara og Erni að það væri verið að leika sér með þau og þau sefjuð niður. Hallvarður hafi lýst yfir af þessu tilefni að Sævar færi í lífstíðar öryggisgæslu.
438. Þá rakti Sævar samskipti við Eggert Norðdahl Bjarnason rannsóknarlögreglumann 16. júlí 1976 í tengslum við samprófanir með Erlu. Þó dagsetningar sé ekki getið í yfirlýsingu Sævars liggur fyrir samkvæmt dagbók fangelsins við Síðumúla að hann fór í heilalínurit nefndan dag en hann getur þess í yfirlýsingunni að hafa undirgengist slíka rannsókn þennan dag. Við það tækifæri hafi Eggert spurt hann eftir því hvort hann væri veikur og hafi hann jánkað því og lýst því svo að honum finndist tíminn svo lengi að líða, allt vera ómögulegt og hann þreyttur á þessu öllu saman enda aðbúnaðurinn ekki upp á marga fiska, þrjú teppi, engin lök, engar bækur stundum, tannbursti, handklæði og föt. Erla hafi þá komið inn í yfirheyrsluherbergið og hann innt hana eftir því hvort hún vildi drepa hann og hvað hún meinti með því að bera upp á hann lygi. Þegar hún svaraði engu hefði hann sagt að hann vissi upp á hár hvar hann hefði verið þessa nótt 27. janúar 1974 en hún hefði haldið að hann væri ennþá erlendis. Þegar hann hefði komið, líklega um mánaðamótin, hafi hún farið að rífast og sagst hafa liðið illa og dreymt ljóta drauma. Frá þessu hafi hann margoft sagt lögreglumanni og skrifað niður í byrjun janúar 1976 en blöð hafi verið tekin úr klefa hans og hann ekki séð þau síðan. Kvaðst hann hafa áréttað við rannsóknarlögreglumennina að Erla hefði sagt þeim frá draumi. Eggert hefði svarað því til að ekki hafi bæði Kristjáni Viðari og Tryggva Rúnari dreymt sama drauminn. Og hvernig getur staðið á því að þið þrír hafið allir sagt að þið hafið hist fyrir utan dyrnar að Hamarsbraut 11? Því kvaðst Sævar hafa svarað þannig að lögreglumennirnir hefðu sagt þeim það eins og þeir hefðu sagt honum það. Því hafi Eggert mótmælt, slíkt gerðu þeir ekki en Sævar ritaði að þó þeir þættust ekki hafa gert þetta þá hefði hann sönnun fyrir því. Í samtali þeirra Erlu hafi hún sagt að hún hafi ekki munað eftir því að hún hafi verið að segja þeim frá draumi.
439. Sævar greindi frá annarri samprófun með Erlu sem fram hafi farið á þessum tíma. Þar hafi Erla verið í hlutverki spyrils, hafi spurt hvort hann ætlaði að segja henni hvað hafi gerst. Hafi brosað til hans, tekið í hönd hans og spurt hvað gerðist að Hamarsbraut. Kvaðst hann hafa svarað því til hvort til stæði að drepa hann með ástinni, hvort hann ætti að játa að hafa komið að mannshvarfi út á hennar lygi. Þá hafi Sigurbjörn Víðir blandað sér inn í og sagt að staðreyndir væru staðreyndir og það væri fólk búið að tala og eins væri vitnum til að dreifa. Hann hafi hins vegar neitað að segja hver þau væru þegar Sævar hafi spurt. Sævar ritaði síðan meðal annars eftirfarandi sem samtali Erlu

efnislega orðrétt: „Hvernig getur þú eiginlega borið svona upp á mig og svífst einskis segi ég við Erlu. Þú sem vildir giftast mér fyrir jól og lýgur upp á mig sögu sem ég hef fengið að gjalda og ekki einu sinni sent mér neitt á meðan þú gekkst úti og eflaust hefur þú brosað framan í fólkið sem ég þekki meðan verið var að murka úr mér lífið. Erla fór að skæla og segir, ég sat í þessum stól sem þú situr á og svo kom þetta bara út úr mér eins og það væri talað í gegnum mig. Svo gat ég ekki baðað barnið um jólin eða sótt jólamatarboð því ég uppgötvaði að þetta væri veruleiki.“ Sigurbjörn Víðir hafi síðan sagt að hann sjálfur myndi vera tilbúinn til að taka ýmislegt á sig sem hann ætti ekki fyrir sína ástvini og sagt Sævar vita það að það væri hann sem héldi Erlu inni þó Sævar segðist elska hana. Í kjölfarið ritaði Sævar síðan um ásakanir hennar í hans garð um framhjáhald og lygi þar sem hann hafi sagst hafa verið austur í Skunki þegar þau hittust á sunnudeginum. Ritaði hann svo nánar um hvernig upphaf Guðmundarmálsins hafi spunnist af frásögnum af draumi og hann hætt við að fara austur að Skunkinum til [BÆ] vinar síns þar sem henni hafi liðið svo illa þegar þau hittust á nefndum sunnudegi. Gat Sævar þess að ofangreint fæli í sér svolítið yfirlit yfir hvernig samræðurnar voru í samprófunum í júlímánuði, sem stóðu milli hans og Erlu, en rakti svo nánar hvernig Sigurbjörn Víðir beitti Erlu gegn honum í þessari samprófunarhrinu. Taldi Sævar framgöngu rannsóknarmanna dýrslega og það skyldi engum hlífa sem brjóti lögina þar sem: „hér hefur á landi oss verið framinn versti glæpur sem ég veit til, sem hefur verið framin. Það stobnar hætu sem er ekki holt fyrir okkar þjóð að menn sem eiga að halda lög og rétt í landi vor séu sekir um glæp.“

440. Í ódagsettri yfirlýsingu sem Sævar vélritaði í Hegningarhúsinu og auðkennd er í júlímánuði 1976, fjallaði hann enn frekar um samprófanir sem hann undirgekkst í þeim mánuði með Erlu. Laut yfirlýsingin að mestu að sömu atvikum og fyrrgreind yfirlýsing en að auki ritaði hann upp nánari frásögn af samtali sem þau Erla hefðu átt í samprófuninni um málsatvik sunnudaginn 27. janúar 1974, „Ég, hvernig var það þegar ég sá þig fyrst eftir að ég kom að utan hvað sagðir þú mér, það var svo að ég kom þú varst svo hrædd á kvaða degi var það Erla? Já já sko þú komst með [ViG] bílstjóra og ætlaðir að fara Austur það var á sunnudegi þú varst laungu kominn og hélst framhjá mér ég sá það í vegabréfinu og þú sagðir að þú hafðir verið hjá [BÆ] fyrir austan, svo sagði stelpa mér að þú varst að ganga niðri bæ með stelpu?“ Sagðist Sævar hafa snúið sér að Sigurbirni Víði og sagt að þetta hafi verið skrifað á blað um jólaleytið 1975 þegar hann hafi leitað að fjarvistarsönnun, hann hafi verið hjá [HeG] 27. janúar 1974.
441. Í ódagsettri yfirlýsingu sem Sævar vélritaði í Hegningarhúsinu og auðkennd er „samtal Víðirs í Síðumuka“ ritaði hann um samskipti við Erlu í samprófun sem fram fór á afmælisdegi hennar 19. júlí 1976 en samkvæmt dagbók Síðumúlafangelsis voru þau í samprófun milli klukkan 13:30 og 19:25 þann dag og fóru svo úr húsi með Sigurbirni Víði og Hlyni Þór fangaverði klukkan 20:20 og komu til baka klukkan 22:50. Lýsti Sævar orðaskiptum þeirra þriggja, hans, Erlu og Sigurbjörns, auk þess sem hann lýsti afmælistat sem þau hafi fengið saman ásamt ístertu frá Erni Höskuldssyni til Erlu í tilefni dagsins. Þá gerði hann grein fyrir ferð út í hraun sunnan álversins í Straumsvík um kvöldið. Samkvæmt því sem hann bar um orðaskipti þeirra hafi þau öðrum þræði hnigið að því að fá hann til að játa atlögu að Guðmundi Einarssyni með hagsmuni Erlu

og barns þeirra í huga. Meðfylgjandi yfirlýsingunni var samtali þeirra þriggja sett upp eins og um endurrit munnlegs framburðar væri að ræða. Að síðustu ritaði Sævar hvaða sýn hann hefði á framgöngu Erlu í málinu og hvað kæmi henni til að bera um málsatvik eins og hún hefði gert. Dró hann það saman þannig að hún sækti mjög í að fá huggun. Hún hafi eflaust sagst hafa skotið mann til að fá huggun og svo rifist við hann, að viðstöddum Hallvarði, Erni, rannsóknarlögreglumönnum Eggerti og Sigurbirni Víði og Gunnari Guðmundssyni forstöðumanni, og ásakað hann fyrir að hann héldi henni inni í fangelsinu þegar hún var nýbúinn að segjast hafa skotið Geirfinn. Taldi Sævar þetta vera merki um truflun. Vék hann síðan að því að hafa verið að skrifa kvikmyndahandrit 7. desember 1975 sem hann hafi ætlað að fara að kvikmynda sem hafi fjallað um mjög svipaða hluti nema ekki svona svart. Það hafi meðal annars átt að vera þeir sem fengu stúlku til að vitna á móti unnusta sínum og svo fyrir rest hafi hún verið svo rugluð að hún hafi verið farin yfir um og á hæli þegar hann kæmi úr fangelsi. Svona hafi kvikmyndahandritið verið sem hann hafi verið að skrifa þegar hann var handtekinn.

442. Sunnudaginn 6. mars 1977 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að hringt hafi verið til Guðsteins læknis klukkan 15:00 vegna kvörtunar Tryggva Rúnars um óþægindi í hálsi. Bókað var að Guðsteinn hafi ráðlagt tvær töflur af Codimagnyl í einu. Bókuð var athugasemd þess efnis að Tryggvi Rúnar væri ekki búinn að borða neinn mat þennan dag og hafi tilkynnt um að hann væri kominn í hungurverkfall vegna seinagangs og framvindu þeirra mála sem hann hafi verið ákærður í og yrði af þeim sökum að dvelja í Síðumúlafangelsi, en ekki á Litla-Hrauni.⁷³⁷
443. Mánudaginn 7. mars 1977 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að rætt hafi verið við Guðstein lækni klukkan 09:15 vegna hungurverkfalls Tryggva Rúnars. Haft var eftir Guðsteini að það væri í lagi í tvær til þrjár vikur ef hann drykki vatn. Var þess getið að á meðan hann ekki borðaði mætti ekki gefa honum Diazepam, Mogadon og Chloral, því þau mætti ekki gefa á fastandi maga. Klukkan 10:15 bókaði færsluritari orðrétt: „Ég fór inn til Tryggva Rúnars og talaði við hann í fullri meiningu. Okkar samtali endaði á því að Tryggvi lofaði að fara að borða aftur.“⁷³⁸ Klukkan 17:05 var bókað í fangelsisdagbókina að lögreglumaður hafi komið með bréf til Tryggva Rúnars frá bróðir hans.⁷³⁹
444. Fyrir liggur samantektarskýrsla dagsett þennan dag, rituð af Kristmundi Sigurðssyni, um ferð með Albert Klahn í Hafnarfjarðarkirkjugarðinn að beiðni Gunnlaugs Briem. Fram kom að ferðin hafi verið farin 5. mars 1977 og með í för hafi verið Hellert Jóhannesson, lögreglumaður og [GeG], kirkjugarðsvörður. Bókað var að Gunnlaugur hafi óskað eftir því að kirkjugarðsvörðurinn yrði inntur eftir því hvort hann hafi orðið var við jarðrask í kirkjugarðinum í ágústmánuði 1974. Fram kom að sláttur í kirkjugarðinum hæfist seinnipartinn í júlí og stæði yfir fram í september. Taldi [GeG] það mjög ótrúlegt að átt hafi verið við gróin svæði í garðinum án þess að hann hafi orðið þess var. Hann hafi ekki orðið var við neitt jarðrask á þessum tíma nema í

⁷³⁷ Dagbók nr. 6, bls. 156.

⁷³⁸ Dagbók nr. 6., bls. 157.

⁷³⁹ Dagbók nr. 6., bls. 158.

sambandi við grafir sem hafi verið teknar á tímabilinu. Bókað var að hann hafi lofað að afhenda yfirlit yfir jarðsetningar á þessum tíma. Bókað var að Albert hafi haldið sig við sama svæði í kirkjugarðinum sem væri frekar afmarkað svæði í norðausturhorni garðsins.⁷⁴⁰ Fram kom að hann hafi ekki getað bent á neinn ákveðinn stað eða hvar helst ætti að leita. Bókað var um leiðarlýsingu Alberts inn um hlið kirkjugarðsins. Fram kom að hluti þeirrar leiðar væri frekar ógreiðfær vegna trjágreina. Bókað var að aðrar lýsingar Alberts hafi verið óljósar og ekki traustvekjandi.⁷⁴¹

445. Fyrir liggur samantektarskýrsla, rituð af Haraldi og Sigurbirni Víði, dagsett þriðjudaginn 8. mars 1977, um viðtal við Tryggva Rúnar 28. ágúst 1976. Fram kom að viðtalið hafi verið um flutning á líki Guðmundar Einarssonar en þá hafi borist í tal friðlýst fjárborg sem væri nálægt rauðamalgryfju, svonefndri Lónakotsgrýfju. Í viðtalinu hafi Tryggvi Rúnar talið sig muna eftir að hafa verið á þessu svæði ásamt Sævari og Kristjáni Viðari. Hann hafi sagst muna vel eftir því að hafa gengið að opi fjárborgarinnar og hafa séð mjólkurfernu sem hafi verið skilin eftir á syllu í hleðslu fjárborgarinnar. Bókað var í skýrsluna að fleira hafi ekki komið fram í viðtalinu, en athyglivert væri að á syllu í hleðslu fjárborgarinnar væri merki sem á stæði: „Friðlýstar minjar“ sem væri mjög áþekkt að stærð og lögun og hlið mjólkurfernu. Fram kom að frásögn Tryggva Rúnars benti til þess að ferðin hafi verið farin að degi til, en næsta óhugsandi væri að fara þarna um hraunið í náttmyrkri. Bókað var að skiltið væri endurskinsmerki og hefði tæpast farið fram hjá honum hafi ljósfæri verið notuð.⁷⁴²
446. Meðal rannsóknargagna er upplýsingaskýrsla dagsett þennan dag, rituð af Gísla Guðmundssyni vegna framhaldsrannsóknar á hvarfi Guðmundar. Fram kom að farið hafi verið fram á það við dómismálaráðuneytið að haft yrði uppi á [GunJ], eins fljótt og nokkur kostur væri. Fram kom að fulltrúi ráðuneytisins hafi sagst munu gera ráðstafanir samdægurs.⁷⁴³
447. Miðvikudaginn 9. mars 1977 var bókað í dagbók Hegningarhússins að Gísli Guðmundsson hafi komið með Sævar í fangelsið klukkan 21:00.⁷⁴⁴ Fyrir liggur skýrsla um yfirheyrslu yfir Sævari þennan dag milli klukkan 15:00 og 20:40, vegna framhaldsrannsóknar á hvarfi Guðmundar Einarssonar. Bókað var í upphafi skýrslunnar að veruleg breyting hafi orðið á fyrri framburði hans í málinu. Fram kom að yfirheyrslan færi fram að fyrirlagi dómara sem hefðu málið til meðferðar. Orðrétt var bókað: „Honum er bent á rétt sinn um að réttargæzlumaður hans sé viðstaddur en mætti telur nægilegt sé að hann fái afrit af skýrslunni. Gerð var tilraun með að ná sambandi við lögfræðing hans, sem er Kristján Stefánsson í fjarveru Jóns Oddssonar. Mætta er bent á ákv. 1. málsgreinar 40. gr. laga um meðferð opinberra mála. Hann er áminntur um sannsögli.“ Bókað var að Sævari hafi verið kynnt það sem bókað hafi verið eftir honum 2. og 3. mars 1977 um lokun símans á Hamarsbraut 11, brunasár Tryggva Rúnars og fleira. Sagði Sævar þar rétt eftir sér haft. Bókað var að

⁷⁴⁰ Bls. 2453.

⁷⁴¹ Bls. 2454.

⁷⁴² Bls. 2226.

⁷⁴³ Bls. 2454.

⁷⁴⁴ Dagbók Hegningarhússins, nr. 1, bls. 41.

Sævar hafi gefið þá skýringu á breyttum framburði að í fyrri rannsókn málsins hafi ekki verið tekið til greina þegar hann hafi viljað tjá sig og segja allan sannleikann í málinu. Greindi Sævar frá því að hafa komið eftir kvöldmat að Grettisgötu 82 og þar hafi verið Kristján Viðar, Albert Klahn, Tryggvi Rúnar og [GunJ] sem hafi verið búinn að taka inn LSD töflu og jafnvel Tryggvi Rúnar líka. Síðan hafi hann farið að Vesturgötu 24 með svarta handtösku með áfengi og fleiru. Þar hafi hann hitt Albert sem hafi verið að sækja LSD töflur sem hann og Kristján Viðar ætluðu að neyta um kvöldið.⁷⁴⁵ Sagðist Sævar ekki vilja útiloka þann möguleika að hann hafi fengið far með Alberti frá Grettisgötu að Vesturgötu í umrætt sinn. Albert hafi neitað sér um far að starfsmannahúsi Kópavogshælis og því hafi hann tekið leigubifreið þangað. Hann hafi haft það í hyggju að dvelja hjá [HeG] um nóttina og slappa af. Hann hafi haft viskíflösku meðferðis og tvær hljómplötur [Tubular Bells] og War. Taldi Sævar að klukkan hafi verið um 23:00 þegar hann hafi komið til [HeG]. Mundi hann eftir því að [SæJ] hafi komið inn í herbergið í einhvern tíma og þegið viskíglas. Um miðnætti hafi Kristján Viðar komið í þeim tilgangi að fá peningalán. Kvaðst Sævar hafa verið allfjáður um þetta leyti og Kristján verið meðvitaður um það.⁷⁴⁶ Hann hafi verið með um 60.000 krónur í vasanum. Minnti Sævari að Kristján Viðar hafi beðið hann um 5.000 krónur, en hann hafi sagst geyma peningana sína í Hafnarfirði. Mundi hann ekki hvort Kristján Viðar hafi komið inn í herbergið. Bókað var um lýsingar Sævars á klæðnaði hans og Kristjáns Viðars. Kvaðst Sævar hafa tekið eftir bifreið Alberts fyrir utan húsið, svörtum, eldri Volkswagen. Hann hafi séð [GunJ] í framsætinu, en Kristján Viðar hafi sagt honum að Tryggvi Rúnar væri jafnframt í bifreiðinni. Sagði Sævar að Kristján Viðar hafi haft orð á því að þeir hafi verið á „putterí“ eins og hann hafi heyrt það kallað, það er að keyra á milli skemmtistaða í borginni til að reyna að afla sér peninga. Hafi Kristján Viðar talað um að þeir væru á leið til Hafnarfjarðar í sama tilgangi. Greindi Sævar frá því að þegar Kristján Viðar hafi farið hafi hann farið aftur inn til [HeG]. Giskaði Sævar á að klukkan hafi þá verið um 01:00. Mundi hann eftir því að herbergisfélagi [HeG], [LH] hafi komið stuttu seinna og verið í ástarsorg, en hún hafi verið úti að skemmta sér.⁷⁴⁷ Þegar klukkan hafi verið um 02:00 hafi Sævar talið vissara að fara og athuga hvort Kristján Viðar og félagar hafi reynt að komast inn í íbúðina að Hamarsbraut 11, en hún hafi oft staðið ólæst þar sem einungis einn lykkill hafi verið til að útidyrhurðinni. Mundi Sævar eftir því að hafa þá klætt sig og farið í hvíta skyrtu sem hann hafi keypt í Amsterdam vikunni áður og lopapeysu utan yfir. Benti hann á að lesa mætti um þá ferð í sérstöku máli sem rannsakað hafi verið á þeim tíma hjá fíkniefnadómstólnum. Kvaðst Sævar hafa tekið leigubifreið til Hafnarfjarðar, en mundi ekki hvar eða hvernig hann hafi fengið bifreiðina. Mundi hann ekki hvaða leigubifreiðastjóri hafi ekið honum en sagði það ekki hafa verið [ViG]. Mundi Sævar eftir því að ljós hafi verið í kjallaraíbúðinni þegar hann hafi komið þar að. Hann hafi greitt fyrir leigubifreiðina, en mundi ekki hversu mikið. Sagðist Sævar muna eftir því að bifreið Alberts hafi staðið fyrir utan kjallaradyrnar. Kvaðst Sævar hafa farið inn í íbúðina, en dyrnar hafi verið opnar. Inni í fremra herbergi íbúðarinnar hafi verið

⁷⁴⁵ Bls. 2455.

⁷⁴⁶ Bls. 2456.

⁷⁴⁷ Bls. 2457.

Kristján Viðar, Tryggvi Rúnar, [GunJ] og Guðmundur Einarsson. Erla hafi ekki verið heima.⁷⁴⁸ Virtist honum sem allir mennirnir hafi verið mjög ölvaðir og í lyfjarugli, nema Albert, hann hafi virst ódrukkinn. Greindi Sævar frá því að um leið og hann hafi birst í íbúðinni hafi Kristján og Tryggvi beðið hann um peninga fyrir áfengisflösku. Kvaðst Sævar hafa sagt við þá að þeir gætu ekki verið í íbúðinni þar sem hann væri ekki húsráðandi heldur fengi Erla að vera þarna hjá föður hennar. Mennirnir hafi ekki hlustað á hann og ekkert annað komist að hjá þeim en að kaupa flösku til að drekka í íbúðinni. Á þeim tímapunkti hafi verið komin nokkur misklíð og hafi Guðmundur ætlað að þrífa í hann, en hann náð að víkja sér undan. Þá hafi ein allsherjar slagsmál brotist út í fremra herbergi íbúðarinnar og beinst að Guðmundi. Var Sævari ekki ljóst hvers vegna Guðmundur hafi ráðist að sér í fyrstu, en taldi þar tvær ástæður koma til greina. Annars vegar hafi hann verið að amast við veru þeirra í íbúðinni og hins vegar hafi Guðmundur talið hann hafa rænt veskinu hans. Tók Sævar það skýrt fram að hann hafi ekki tekið veski Guðmundar og ekki séð það tekið af honum. Benti Sævar á að hann hafi enga ástæðu haft til slíks verknaðar, þar sem hann hafi haft næga peninga. Kvaðst Sævar hafa verið vitni að því þegar Kristján Viðar sló Guðmund í andlitið. Taldi hann að Tryggvi Rúnar og Albert hafi einnig tekið þátt í átökum við Guðmund. Sagðist Sævar ekki hafa séð hver hafi gert hvað eða hver hafi slegið Guðmund niður. Hann hafi sjálfur flúið fram á gang og inn á salerni en þá hafi hann heyrt dynk líkt og maður hafi falli utan í vegg eða á gólf.⁷⁴⁹ Taldi hann að [GunJ] hafi ekki tekið þátt í átökunum. Þetta hafi allt gerst mjög snögglega. Sagðist Sævar hafa heyrt í Tryggva og Kristjáni og þá hafi hann farið út af salerninu og séð Guðmund liggja á bakinu á gólfinu í fremra herberginu. Albert hafi verið að athuga með Guðmund og verið yfir honum. Kvaðst Sævar ekki muna glöggst hvar [GunJ] hafi verið, en taldi hann hafa verið hjá Alberti. Greindi Sævar frá því að þarna hafi hann talið að Guðmundur hafi verið sleginn niður. Tryggvi og Kristján Viðar hafi enn rætt um flöskukaup og peningamál. Kvaðst Sævar hafa fallist á að leggja til peninga gegn því að þeir færu úr íbúðinni. Þá hafi verið gerð tilraun til að vekja Guðmund. Fyrst hafi Tryggvi Rúnar og Kristján Viðar athugað með hann og þá uppgötvað að Guðmundur var látinn. Kvaðst Sævar hafa beygt sig niður að Guðmundi og þá komist að sömu niðurstöðu. Kvaðst Sævar hafa tekið eftir því að eitthvað blóð hafi verið í munnvikum Guðmundar, en ekkert sýnilegt blóðdrennsli. Sagðist Sævar ekki hafa séð Kristján Viðar beita hnífi eða eggvopni og ekki séð neitt barefli notað. Orðrétt var bókað: „Mætti óskar eftir að taka það fram, að við samprófun í maí mán. s.l. með Kristjáni Viðar, hjá Nirði Snæhólm í Síðumúlafangelsi, tjáði Kristján Viðar frá því, að hann hafi orðið Guðmundi Einarssyni að bana með hnífstungu. Þetta segist mætti ekki hafa fallist á, enda hafi það ekki við rök að styðjast.“⁷⁵⁰ Greindi Sævar frá því að í upphafi rannsóknarinnar hafi honum verið sýnt hnífsblað sem [HeG] hafi afhent lögreglu. Látið hafi verið að því liggja að hnífsblaðinu hafi verið beitt í umræddum átökum, en það ætti ekki skylt við raunveruleikann. Bókað var að Sævari hafi verið sýnd ljósmynd af byssusting sem áður hafi verið vikið að við framhaldsrannsókn málsins. Kvaðst Sævar kannast við að

⁷⁴⁸ Bls. 2458.

⁷⁴⁹ Bls. 2459.

⁷⁵⁰ Bls. 2460.

hafa séð sams konar grip hjá Kristjáni Viðari, en ekki hafa séð hann með byssustinginn umrætt kvöld eða um nóttina. Orðrétt var bókað í skýrsluna: „Mætti vill geta þess, að í maímánuði s.l. hafi Kristján Viðar tjáð mætta, að hann hafi verið með byssustinginn á sér og orðið Guðmundi að bana með honum. Mætti kveðst þora að fullyrða, að þessi saga Kristjáns sé hreinn uppspuni og kennir um, hvernig staðið var að fyrri rannsókn málsins.“ Greindi Sævar frá því að þegar þeim hafi verið það ljóst að Guðmundur væri látinn hafi þeir orðið mjög óttaslegnir. Í fyrstu hafi þeir rætt um að kalla á lögreglu eða sjúkrabifreið en af ótta við afleiðingarnar hafi þeir horfið frá því. Komið hafi til álita að skilja líkið eftir svo það myndi finnast, en fallið hafi verið frá því vegna hættu á því að böndin myndu berast að þeim sem síðast hafi verið með honum um kvöldið. Þá hafi orðið að samkomulagi að koma líkinu fyrir á öruggum stað svo það myndi ekki finnast. [GunJ] hafi þar verið með í ráðum. Ákvörðun hafi verið tekin um að koma líkinu fyrir fjarri mannabyggðum, en enginn ákveðinn staður hafi verið tilnefndur. Sagði Sævar það rangt að þeir hafi tekið lakið úr rúmi hans og Erlu og vafið það utan um líkið. Sannleikurinn væri sá að þeir hafi borið líkið á milli sín, eins og það hafi legið á gólfinu.⁷⁵¹ Rangt væri að þeir hafi borið það fyrst inn í geymsluherbergið heldur hafi þeir borið það beint út í bifreið Alberts. Greindi Sævar frá því að fyrst hafi verið reynt að koma líkinu fyrir í farangursgeymslunni, en þegar ekki hafi verið hægt að loka henni þá hafi líkið verið sett inn í bifreiðina fyrir aftan framsætin. Kvaðst Sævar ekki vilja slá því föstu að þeir hafi reynt að koma líkinu fyrst fyrir í farangursgeymslunni. Kvaðst Sævar ekki hafa tekið eftir blettum á gólfinu þar sem líkið lá. Hann hafi læst útidyrhurðinni eftir að þeir fóru út með líkið. Þegar búið hafi verið að koma líkinu fyrir í bifreiðinni hafi hann farið aftur inn í íbúðina, slökkt ljósin og lokað hurðum. Minntist Sævar þess ekki að hafa séð Erlu á staðnum og sagðist ekki hafa hitt hana fyrr en á sunnudagskvöldið 27. janúar 1974. Orðrétt var bókað í lok skýrslunnar: „Þegar hér var komið sögunni, þá óskar mætti eftir því að láta staðar numið og fer fram á það, að reynt verði til þrautar, að fá aðra aðila málsins, til að segja allan sannleikann.“⁷⁵²

448. Fimmtudaginn 10. mars 1977 var Albert Klahn tekinn til yfirheyrslu vegna framhaldsrannsóknar á hvarfi Guðmundar. Sérstaklega aðspurður hvað hafi orðið af armbandsúri Guðmundar Einarssonar kvaðst Albert ekki vita það og sagðist aldrei hafa séð það tekið af honum. Aðspurður hvort [GunJ] gæti hafa fengið úrið sagði Albert það geta verið, en hann vissi ekki um það. Kvaðst Albert hafa hugsað mikið um málið eftir síðustu skýrslu sína fyrir sakadómi. Hann hafi því gert sér erindi að Hamarsbraut 11, suður í Hafnarfjarðarhraun og í Hafnarfjarðarkirkjugarð. Kvaðst hann hafa beygt út á afleggjarann út af Keflavíkurveginum, en ekki treyst sér til að aka eins langt út í hraunið og hann taldi að ekið hafi verið með líkið umrædda nótt. Sagðist Albert vera nokkuð viss um að í umræddri ferð hafi hann ekið nokkurn spöl eftir malarvegi meðfram Keflavíkurveginum. Minntist hann þess að Sævar hafi haft orð á því hvort ekki væri rétt að slökkva ljós bifreiðarinnar, en of skuggsýnt hafi verið og því hafi hann kveikt ljósin aftur. Kvaðst hann halda að gröfin sem þeir hafi tekið í

⁷⁵¹ Bls. 2461.

⁷⁵² Bls. 2462.

Hafnarfjarðarkirkjugarði hafi verið styttri en hann hafi áður sagt, en dýptin hafi verið sú sama.⁷⁵³ Ber skýrslan með sér engar frekari nýjar upplýsingar.

449. Föstudaginn 11. mars 1977 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla klukkan 13:35 að Tryggvi Rúnar hafi verið færður fram í horn til Gísla Guðmundssonar. Bókað var að Tryggvi Rúnar hafi verið færður aftur á sinn klefa klukkan 13:55.⁷⁵⁴ Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um yfirheyrsluna.⁷⁵⁵
450. Fyrir liggur skýrsla um yfirheyrslu yfir [ViG] þennan dag, í tengslum við framhaldsrannsókn á hvarfi Guðmundar Einarssonar. Var hann inntur eftir frekari upplýsingum um ferðir hans með Sævar og féлага hans á því tímabili sem Guðmundur hvarf. Bókað var að vitnið hafi sagst hafa gefið allar þær upplýsingar. Mundi hann eftir því að hafa ekið Sævari á sunnudagskvöldið að Hamarsbraut 11 en þá hafi ætlun hans verið að fara austur að Gljúfurárholti í Ölfusi, en Sævar hafi horfið frá því. Mundi vitnið ekki eftir því hvaða mánaðardag þetta hafi verið, en sagði þetta hafa verið um níuleytið að kvöldi. Mundi vitnið ekki betur en að Sævar hafi verið eins klæddur eftir að hann kom heim að utan og taldi að hann hafi yfirleitt verið í sömu fötunum og heldur ósnyrtilegur. Aðspurður hvort hann hafi séð Sævar í svartri skyrtu kvaðst vitnið ekki muna eftir því.⁷⁵⁶
451. Fyrir liggja skýrslur um yfirheyrslur yfir Kristjáni Viðari, Tryggva Rúnari og Sævari 11. mars 1977, vegna framhaldsrannsóknar á hvarfi Guðmundar. Í hverja skýrslu var bókað að ein spurning hafi verið lögð fyrir ákærða að fyrirlagi Gunnlaugs Briem, sakadómara; hvort líkamsleifar Guðmundar hafi verið grafnar í kirkjugarðinum í Hafnarfirði. Svar Kristjáns var orðrétt bókað: „Það er þá algjörlega án minnar vitundar.“⁷⁵⁷ Svar Tryggva Rúnars var bókað orðrétt: „Þetta veit ég ekkert um, af því ég kem þar hvernig nærri.“⁷⁵⁸ Orðrétt var bókað eftir Sævari: „Nei, ekki mér vitandi.“⁷⁵⁹
452. Laugardaginn 12. mars 1977 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Gísli Guðmundsson hafi tekið Tryggva Rúnar til viðtals í horninu klukkan 16:10. Var Tryggvi Rúnar færður aftur á klefa sinn klukkan 17:45.⁷⁶⁰ Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um viðtalið.
453. Fyrir liggur skýrsla um yfirheyrslu yfir Erlu 14. mars 1977 vegna framhaldsrannsóknar á hvarfi Guðmundar. Í upphafi skýrslunnar var bókað orðrétt: „Henni er bent á nokkur atriði í fyrri framburði hennar, sem ekki komi heim og saman við sumt af því sem fram kemur í framburði hennar hjá rannsóknarlögreglunni þ. 20. des. 1975 og framburði þeirra, Sævars Ciesielski og Alberts Klahn Skaftasonar.“ Kvaðst Erla ekki gera sér ljóst hvernig stæði á þessu ósamræmi og treysti hún sér ekki til að skýra það nánar. Sagðist hún ekki geta skýrt það hvers vegna hún hafi ekki nefnt alla þá menn

⁷⁵³ Bls. 2463.

⁷⁵⁴ Dagbók nr. 6, bls. 165.

⁷⁵⁵ Dagbók nr. 6, bls. 166.

⁷⁵⁶ Bls. 2464–2465.

⁷⁵⁷ Bls. 2465.

⁷⁵⁸ Bls. 2466.

⁷⁵⁹ Bls. 2466.

⁷⁶⁰ Dagbók nr. 6, bls. 167.

sem hafi verið staddir að Hamarsbraut 11 í umrætt sinn, ef það væri sannleikur málsins. Gat hún ekki heldur skýrt frekar hvers vegna ósamræmi væri í framburði hennar og þeirra Alberts og Sævars annars vegar varðandi rúmlakið og hins vegar varðandi það að líkið hafi verið sett fram í geymslu á meðan þeir hafi farið í burtu af staðnum. Kvaðst Erla ekki minnst þess að bifreið Alberts Klahn hafi staðið fyrir utan dyrnar á húsinu. Mundi hún ekki eftir því hvort síminn hafi verið lokaður vegna vanskila, en sagði það hafa komið fyrir. Minntist hún þess að Sævar hafi látið hana fá peninga til að greiða upp skuld í því sambandi, en gat ekki tilgreint það nánar. Orðrétt var bókað í skýrsluna: „Mætta man eftir því að hafa sagt frá því í skýrslu hjá fíkniefnadómstólnum þ. 7. febr. 1974 að Sævar hafi komið heim til hennar eftir nokkurra daga fjarveru þ. 27. jan. ’74 og þá verið með [ViG]. Hún segist ekki geta gefið neina skýringu á því, hvers vegna hún hafi ekki minnst á að hafa orðið vör við Sævar þegar hún kom heim úr Klúbbnum aðfaranótt þ. 27. jan.“⁷⁶¹

454. Sama dag var bókað í fangelsisdagbók Hegningarhússins að Kristján Viðar hafi verið fluttur í sakadóm klukkan 13:30.⁷⁶² Fyrir liggur skýrsla um yfirheyrslu yfir Kristjáni Viðari þennan dag milli klukkan 13:50 og 16:50 í tengslum við framhaldsrannsókn á hvarfi Guðmundar. Bókað var að Páll Arnór Pálsson, réttargæslumaður Kristjáns hafi verið viðstaddur yfirheyrsluna. Fram kom að Gunnlaugur Briem hafi farið fram á að ákærði gerði nánari grein fyrir nokkrum atriðum varðandi þátttöku hans í málinu og skýrði betur atburðarásina. Sagði Kristján Viðar að frásögn sín um að hafa stungið Guðmund með byssusting væri ekki sannleikanum samkvæmt. Orðrétt var bókað: „Mætti segir að þessu hafi skotið upp í kollinn á sér og kannski hafi ástæðan verið sú, að hann vildi einn taka á sig alla sökina. Mætti segir að lýsingin á því þegar hann átti að hafa stungið Guðmund hafi ekki verið raunveruleg og þetta svokallaða „prumphljóð“ sem fram kemur í skýrslu Haraldar Árnasonar hafi verið tilbúningur, sem hann sjálfur telur sig eiga sök á. Einnig segir mætti að sama sé að segja um lyktina, sem lýst er í sömu skýrslu, það sé tilbúningur, en trúlega sé sú lýsing komin frá Erlu Bolladóttur og lögreglumönnum sem rannsókn höfðu á málinu í upphafi.“ Greindi hann nánar frá því hvernig hann komst yfir umræddan byssusting. Inntur eftir því hvort hann muni að síminn að Hamarsbraut 11 hafi verið lokaður á umræddum tíma kvaðst Kristján Viðar nú muna eftir því. Hann hafi ekki verið spurður fyrr og því ekki munað sérstaklega eftir því.⁷⁶³ Orðrétt var bókað í skýrsluna: „Mætti er spurður að því, hvort hann muni eftir fleiri mönnum á Hamarsbraut 11, þegar Guðmundi var ráðinn bani. Mætti man eftir því nú að Albert Klahn Skaftason og strákur sem kallaður er Gunnar hafi verið þar inni. Mætti telur að hvorugur þeirra hafi lent í átökunum við Guðmund Einarsson.“ Mundi Kristján Viðar eftir því að Albert og Gunnar hafi komið í heimsókn til hans umrætt laugardagskvöld og þar hafi einnig verið Tryggvi Rúnar. Mundi hann eftir því að Albert hafi farið í leiðangur til að kaupa LSD töflur og minnti Kristjáni Viðari að Gunnar hafi farið með honum. Sagði hann það hugsanlegt að hann hafi tekið inn hálfu LSD töflu. Mundi hann eftir því að þeir fjórir hafi farið út að keyra

⁷⁶¹ Bls. 2467.

⁷⁶² Dagbók Hegningarhússins, nr. 1, bls. 43.

⁷⁶³ Bls. 2468.

með Alberti. Þeir hafi ekið á milli skemmtistaða í þeim tilgangi að komast í partí. Eitthvað hafi það gengið illa og þá hafi verið ekið að starfsmannahúsinu við Kópavogshæli. Kvaðst Kristján Viðar hafa rætt við Sævar sem hafi verið þar staddur hjá [HeG]. Sagðist Kristján Viðar hafa beðið Sævar um peningalán fyrir áfengi, en hann hafi verið eitthvað tregur til þess. Greindi Kristján Viðar frá því að hafa spurt Sævar hvort þeir mættu koma inn til [HeG], en Sævar hafi tekið fyrir það og sagst vera á heimleið.⁷⁶⁴ Sagði Kristján Viðar að þeir hafi þá ekið til Hafnarfjarðar. Í brekkunni ofan við Strandgötuna hafi hann og Tryggvi Rúnar farið út úr bifreiðinni og þar hafi þeir hitt Guðmund Einarsson. Kvaðst Kristján Viðar ekki muna betur en að þeir hafi síðan farið þrír fótgangandi að Hamarsbraut 11. Orðrétt var bókað: „Mætta er bent á að samkv. framburði Alberts Klahn, hafi þeir allir komið aftur inn í bíl til hans og hann ekið þeim að Hamarsbraut 11. Mætti kveðst nú muna eftir því, að þeir hafi jú farið inn í bíl til Alberts, en sig minni, að þeir hafi farið aftur út úr bílnum. Ekki segist hann samt vilja fullyrða þetta.“ Sagði Kristján Viðar að erindið á Hamarsbraut 11 hafi verið að fá peningalán hjá Sævari. Kvaðst hann hafa bankað bæði á stofu- og herbergisglugga á Hamarsbraut 11. Mundi hann ekki betur en að Sævar hafi skriðið inn um glugga, en þeir hafi ekki verið komnir inn í íbúðina þegar Sævar hafi komið þar að. Sævar hafi hleypt þeim inn og minnti Kristjáni að Albert og Gunnar hafi komið þangað inn rétt á eftir. Greindi Kristján Viðar frá því að fljótlega hafi átök orðið milli Tryggva Rúnars, Sævars og Guðmundar. Mundi hann eftir því að Sævar hafi haft orð á því að þeir gætu ekki verið í íbúðinni þar sem Erla kæmi fljótlega heim, eins hafi hann haft orð á því að hafa ekki hátt. Bókað var að Kristján Viðar myndi illa eftir atburðarásinni inni á Hamarsbraut 11 og myndi ekki sérstaklega eftir Erlu. Kvaðst hann ekki treysta sér til að gefa réttari lýsingu á atburðinum heldur en hann hafi áður gert. Taldi Kristján Viðar sig muna að hann hafi slegið Guðmund fjórum sinnum og sagðist halda að það hafi orðið honum að bana.⁷⁶⁵ Taldi hann sig einnig muna eftir því að Tryggvi Rúnar hafi líka slegið Guðmund. Sagðist Kristján Viðar ekki vita hvort Albert eða Sævar hafi lent í átökunum. Taldi hann fullvíst að Gunnar hafi ekki lent í átökum við Guðmund. Kvaðst Kristján Viðar ekki muna eftir að lak hafi verið vafið utan um Guðmund og sagðist ekkert vilja um það segja frekar. Mundi hann ekki hvort lík Guðmundar hafi verið lagt í geymsluna að Hamarsbraut 11. Aðspurður hvort hann hafi tekið þátt í flutningi á líkinu í Fossvogskirkjugarði í ágúst 1974 sagðist Kristján Viðar ekki hafa verið með í því að flytja líkið, hvorki þangað né á annan stað. Bókað var í lok skýrslunnar að Kristjáni Viðari hafi verið sýnd ljósmynd af [GunJ] og hann sagst þekkja þar þann mann sem hafi verið staddur að Hamarsbraut 11 þegar umræddur atburður átti sér stað.⁷⁶⁶

455. Þriðjudaginn 15. mars 1977 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að farið hafi verið með Tryggva Rúnar í sakadóm Reykjavíkur. Bókað var að komið hafi verið með

⁷⁶⁴ Bls. 2469.

⁷⁶⁵ Bls. 2470.

⁷⁶⁶ Bls. 2471.

Tryggva Rúnar til baka úr sakadómi klukkan 13:00.⁷⁶⁷ Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um yfirheyrsluna.

456. Miðvikudaginn 16. mars 1977 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins klukkan 15:55 að Gunnlaugur Briem, sakadómari, hafi hringt og spurt um dvalartíma Tryggva Rúnars í fangelsinu. Bókað var klukkan 16:00 að hringt hafi verið í Hellert Jóhannesson fyrir Tryggva Rúnar. Var þess getið að Hellert kæmi eftir hádegi daginn eftir til viðtals við Tryggva.⁷⁶⁸
457. Fyrir liggur samantektarskýrsla dagsett sama dag, rituð af Gísla, um leiðangur þennan dag með Alberti Klahn að Hamarsbraut 11 og Hafnarfjarðarkirkjugarð. Bókað var að með í för hafi verið Gunnlaugur Briem, Ármann Kristinsson, Haraldur Henrysson, Örn Clausen réttargæslumaður Alberts, Kristmundur Sigurðsson aðstoðaryfirlögregluþjónn og fjórir rannsóknarlögreglumenn. Fram kom að Albert hafi farið inn í íbúðina að Hamarsbraut 11 og Gunnlaugur hafi rætt við hann þar inni. Bókað var að Albert hafi ekki virst vel minnugur þess sem þarna hafi gerst. Hann hafi talið sig muna eftir því að átökin hafi byrjað í svefnherberginu, en þegar þau hafi verið um garð gengin hafi Guðmundur legið á gólfinu í fremra herberginu. Að skoðuninni lokinni hafi verið farið enn eina ferð í Hafnarfjarðarkirkjugarð og þar hafi Albert verið beðinn um að benda á greftrunarstaðinn. Bókað var að hann hafi verið mjög á reiki, en haldið því fram að grafið hafi verið meðfram steypum kanti utan við leiði eða inni í leiði. Bókað var að [GeG] kirkjugarðsvörður hafi verið viðstaddur og sagt sem fyrr að heldur ólíklegt væri að hann hafi ekki orðið þess var hefði gröf verið tekin í garðinum. Vildi hann þó ekki útiloka neitt og sagði hægt að kanna þetta betur þegar frost færi úr jörðu.⁷⁶⁹
458. Fyrir liggur lokaskýrsla rannsóknarnefndar Reykjavíkur um dráp Geirfinns Einarssonar. Skýrslan er ódagsett, rituð af Karli Schütz. Í upphafi skýrslunnar kom fram að Sævar, Kristján Viðar, Guðjón og Erla hafi að miklu leyti játað, eftir að hafa vísitandi reynt að flækja málið um langt skeið, en mikið bæri á milli þeirra um undirbúning, framkvæmd og atburði sem hafi fylgt í kjölfar verknaðarins. Fram kom að ósamræmið þyrfti ekki að stafa af vísitandi ósannsögli heldur gæti það verið vegna eftirtektarleysi eða minnisleysi. Greint var frá því að ástæða þess að ekki hafi enn tekist að finna lík hins myrta kynni að vera sú að skömmu eftir að kunnugt varð um líklegan greftrunarstað hafi gert mikið frost sem hafi hindrað frekari leit. Ekki væri þó hægt að útiloka þann möguleika að sakborningarnir væru tregir til að vísa á líkið þar sem þeir óttuðust að upp kæmist hvernig morðið hafi verið framið, ef til vill mjög grimmdarlegan.⁷⁷⁰ Í skýrslunni kom fram að líta yrði svo á að framkvæmd og tildrög verknaðarins væru rökrétt og trúverðug ef tekið væri tillit til menntunar, uppruna og hugsunarháttar sakborninganna. Orðrétt sagði: „Ekki verður litið fram hjá þeirri staðreynd, að oft hafa þeir reynt búa yfir þekkingu sem aðeins raunverulegir brotamenn búa yfir.“ Varðandi ósamræmi í framburðum yrði að hafa það í huga að sakborningarnir hugsuðu mjög yfirborðslega og áttuðu sig yfirleitt ekki á dýpra

⁷⁶⁷ Dagbók nr. 6, bls. 170.

⁷⁶⁸ Dagbók nr. 6, bls. 173.

⁷⁶⁹ Bls. 2472–2473.

⁷⁷⁰ Bls. 2232.

samhengi eða atriðum sem lægju að baki þar sem þau tækju ekki eftir slíku. Þá hafi mjög frumstæður orðaforði þeirra orsakað ósamræmi sem ekki hafi verið gerður í slæmum tilgangi.⁷⁷¹ Fram kom að ekki væru fyrir hendi neinar skynsamlegar ástæður til að efast um verknaðinn og tildrög hans, eins og hann hafi verið játaður. Með tilliti til þess mætti því líta svo á að niðurstaða rannsóknarinnar væri svo sennileg að hún nálgast vissu. Í skýrslunni sagði að ekki virtist ráðlegt að rannsaka málið frekar til að afmá síðustu vafaatriðin. Í framhaldinu sagði orðrétt: „[Þ]ví það hefur oft sýnt sig við yfirheyrslur, að fólk sem alls ekki gat munað vafasöm atvik, leitaði undanbragða með því að segja: „Það er hugsanlegt að svo hafi verið“ af misskilinni hjálpsemi eða hræðslu við að segja eitthvað rangt. Á þann hátt og með því að koma með óhæfar ábendingar skapast oft nýjar efasemdir við nánari rannsókn í stað þess að ryðja þeim gömlu úr vegi.“⁷⁷² Þá sagði að eitt af því sem gæti gert málið erfitt viðfangs eftir að niðurstaða þess yrði kynnt, væru vangaveltur sem vektu efasemdir um árangurinn eða efluðu þær. Slíkt gæti haft áhrif á þau yfirvöld sem myndu fást áfram við málið. Reynslan hafi hins vegar sýnt að meðferð afbrota sem framin hafi verið fyrir löngu væru jarðvegur fyrir slíkt, en einnig áhrifagirni margra þegna þessa lands.⁷⁷³ Undir kaflaheitinu „Lýsing málsatvika“ kom fram að Erla hafi komið af stað málsrannsókn gegn Sævari og Kristjáni Viðari og síðar sjálfri sér og fleiri aðilum með því að segja rannsóknarlögreglunni í Reykjavík ótilkvödd frá Geirfinnsmálinu 22. janúar 1976. Síðan hafi þau komið fram með margar, ótrúlegar og mótsagnakenndar útgáfur af atburðum og vísitandi dregið saklausa borgara inn í málið. Sævar Kristján og Erla hafi síðan viðurkennt að hafa beint ranglega grunsemdum að fólki samkvæmt fyrirframgerðri áætlun í þeim tilgangi að hindra lausn málsins.⁷⁷⁴ Raktir voru framburðir Sævars⁷⁷⁵ og Kristjáns Viðars⁷⁷⁶ um undirbúning verknaðarins. Engar nýjar upplýsingar koma þar fram. Þess var getið sérstaklega að ekki væri hægt að líta svo á að Guðjón hafi lagt fram endanlega játningu. Vikum saman hafi hann vikið sér undan því að láta yfirheyra sig formlega. Einkum bæri hann en fyrir sig eyðum í minni sínu. Það væri einkum hann sem hafi snúið sig út úr spurningum um smáatriði með því að segja: „ég man það ekki nákvæmlega.“ Af þeim sökum væru mörg einstök atriði enn óljós hjá honum. Framburður Guðjóns og Erlu um sama efni var rakinn í skýrslunni, en engar nýjar upplýsingar komu þar fram.⁷⁷⁷ Undir yfirheitinu: „Niðurstöður rannsóknar og staðfestingar á játningum“ kom fram að athugun lögreglu á því hvort til væri maður að nafni Geiri í Keflavík sem verslaði áfengi hafi verið árangurslaus. Þá væri vafasöm sú frásögn Sævars að hafa kynnt sig fyrir Geirfinni sem Magnús Leópoldsson, en miðað við hugsunarhátt Sævars væri honum alveg trúandi til í að leika slíkt.⁷⁷⁸ Fram kom að ekki hafi fengist staðfest símtal Sævars heim til Geirfinns

⁷⁷¹ Bls. 2234.

⁷⁷² Bls. 2233.

⁷⁷³ Bls. 2234.

⁷⁷⁴ Bls. 2235.

⁷⁷⁵ Bls. 2236–2238.

⁷⁷⁶ Bls. 2240.

⁷⁷⁷ Bls. 2241–2242.

⁷⁷⁸ Bls. 2243.

18. nóvember 1974, hvorki hjá eiginkonu Geirfinns né barni hans.⁷⁷⁹ Undir yfirheitinu: „19. nóvember (þegar verknaðurinn var framinn). Ferðin til Keflavíkur“ var rakinn framburður Sævars⁷⁸⁰ og Erlu.⁷⁸¹ Ber samantektin engar nýjar upplýsingar með sér. Einnig var gerð grein fyrir framburði Kristjáns Viðars. Engar nýjar upplýsingar koma þar fram aðrar en lýsing á símtalinu úr Hafnarbúðinni. Fram kom að barn hafi komið í símann og Kristján Viðar hafi spurt eftir Geirfinni. Barnið hafi kallað: „Pabbi“ og Geirfinnur þá komið í símann. Kristján Viðar hafi þá spurt: „Ert þú Geirfinnur?“ og þegar hann hafi játað því hafi Kristján sagt það sem Sævar hafi lagt fyrir hann að segja: „Við erum komnir“ og „G. ætti að koma fótgangandi og einn.“ Í skýrslunni kom fram að Geirfinnur hafi þá spurt: „Er Maggi þarna?“ og Kristján Viðar hafi þá svarað: „Hér er enginn, ég er einn hér.“ Þegar Geirfinnur hafi spurt hann hafi Kristján sagst vera staddur í sjoppu. Spurningu Geirfinns um hver hann væri hafi Kristján ekki svarað heldur sagt að það skipti ekki máli og lagt síðan á.⁷⁸² Jafnframt var rakinn framburður Guðjóns og [SÓH] um ferðina til Keflavíkur.⁷⁸³ Engar nýjar upplýsingar komu þar fram. Undir yfirheitinu: „Niðurstöður rannsókna (Styrking játninga)“ kom fram að rætt hafi verið við [GM], fyrrum starfsmann bílaleigunnar Geysis. Fullyrt var að hann hafi viðurkennt að hafa oft lánað Erlu og Sævari fólksbifreið án leigusamnings og slíkt hafi getað átt sér stað í nóvember 1974, án þess að hann muni dagsetningu nákvæmlega. Þá sagði orðrétt: „Hann veit þó að Erla tók til í íbúð hans í síðari hluta nóvember 1974.“⁷⁸⁴ Þá var fullyrt að tengdamóðir Guðjóns hafi staðfest að hann hafi notað Fiat fólksbifreiðina hennar 19. nóvember 1974.⁷⁸⁵ Þessi hluti skýrslunnar ber að öðru leyti engar nýjar upplýsingar með sér. Undir yfirheitinu: „Ferð í Dráttarbrautina með Geirfinni og átökin“ og „Heimferðin til Reykjavíkur“ var framburður þeirra allra rakinn. Engar nýjar upplýsingar komu fram undir þessum hluta skýrslunnar. Undir heitinu: „Niðurstöður rannsókna (Styrkingar játninga)“ kom fram að grænleitt teppi sem hafi fundist við húsleit í kjallara húss nr. 82 við Grettisgötu hafi verið sent Bundeskriminalamt í Wiesbaden til rannsókna. Engin blóðsummerki hafi fundist á teppinu og árangur því neikvæður. Fullyrt var að við rannsókn Bundeskriminalamt á borðplötu úr trérimlum úr þvottahúsi hafi fundist mannsblóð af A-blóðflokki. Orðrétt sagði í skýrslunni: „BKA komst að því skv. beiðni að hér var um að ræða – í ummerkjum í nokkuð miklu magni – mannsblóð „A“ blóðflokki.“ Tekið var fram að blóðið væri ekki úr Geirfinni og stafaði því frá öðru afbroti eða slysi.⁷⁸⁶ Undir yfirheitinu: „Greftrun líksins“ voru framburðir allra sakborninga raktir, en engar nýjar upplýsingar komu þar fram. Undir heitinu: „Niðurstöður rannsókna (Styrkingar játninga)“ kom fram að sakborningar hafi hvorki tekið eftir líkstjarfa né líkblettum. Kynni það að skýrast af því að full líkstirðnun og líkblettir kæmu ekki fram fyrr en í fyrsta lagi sex til átta klukkustundum eftir andlát, en þá hafi verið búið að leggja líkið í

⁷⁷⁹ Bls. 2244.

⁷⁸⁰ Bls. 2245–2249.

⁷⁸¹ Bls. 2249–2252.

⁷⁸² Bls. 2253–2255.

⁷⁸³ Bls. 2256–2258 og 2258–2260.

⁷⁸⁴ Bls. 2260.

⁷⁸⁵ Bls. 2262.

⁷⁸⁶ Bls. 2287–2288.

kjallara Grettisgötu 82. Samkvæmt málsatvikum væri hugsanlegt að ekki hafi borið á líkstjarfa þegar líkið hafi verið flutt að kvöldi 21. nóvember 1974 þar sem slíkt ástand stæði yfir í um tvo daga. Líkblettir hafi ekki verið heldur sjáanlegir þar sem líkið hafi verið vafið strax í svokallaðan leðurlíkisdúk. Auk þess hafi ekki verið hægt að kveikja ljós í þvottahúsinu í kjallaranum.⁷⁸⁷ Þar lokaskýrslan engar frekari nýjar upplýsingar með sér.

459. Meðal rannsóknargagna liggur fyrir ódagsett skýrsla með heitinu „Huglægar málsástæður“, líklega rituð af Karli Schütz og stimpluð: „TRÚNAÐARMÁL“. Skýrslan virðist vera beint framhald af framangreindri lokaskýrslu þar sem hún fylgir blaðsíðutali. Fram kom að yfirheyrslur hafi ekki leitt í ljós að afbrotamennirnir hafi haft samráð um að drepa Geirfinn áður en verknaðurinn hafi verið framinn. Ekki væri þó loku fyrir það skotið að Sævar og Kristján Viðar hafi gert ráð fyrir því, ef til vill hvor fyrir sig. Sérstaklega væri það fortíð þessara sakborninga sem gæfi tilefni til að gruna þá um kæruleysi gagnvart dauða Geirfinns. Orðrétt kom fram: „Báðir hafa þeir í morðmáli Guðmundar Einarssonar sannað að þeir séu færir um að drepa mann af lítilfjörlegu tilefni.“⁷⁸⁸ Orðrétt kom fram: „Sævar hefði getað hugsað sér, að dauði Geirfinns væri ávinningur fyrir sig á tvennan hátt – jafnvel þó sá síðarnefndi hefði ljóstrað upp um felustað áfengisbirgðanna – bæði hefði hann (Sævar) þá fengið aftur 70.000 krónurnar og jafnframt hefði óþægilegu vitni verið rutt úr vegi. Ósvífni og tilfinningaleysi Sævars eru sterk líkindi til þessarar ályktunar.“ Þá kom fram að Sævari væri trúandi til þess að hafa leyft Kristjáni Viðari að sleppa af sér taumnum. Hafi svo verið hafi hann að nokkru leyti með ásetningi brugðist þeirri skyldu sinni að stöðva Kristján. Orðrétt sagði: „Frá þessum sjónarhóli séð hefur Sævar drepit Geirfinn í gegnum Kristján og litið á aðgerðir Kristjáns sem sínar eigin.“⁷⁸⁹ Var Kristjáni Viðari lýst þannig að hann væri sjúklega sannfærður um líkamlega yfirburði sína gagnvart öðrum. Orðrétt kom fram: „Hann notar hvert tækifæri til það sýna á grófan hátt krafta sína og svo virðist sem hann geti í átökum ekki hætt fyrir en hann sé búinn að „eyðileggja“ mótherja sinn. Af þessum sökum ætti ekki að horfa fram hjá þeim möguleika, að Kristján gæti í slíkum tilfellum verið gripinn nokkurs konar „drápslosta“. Þessi hvöt kærða kemur ekki í veg fyrir það að hann iðrist ærlega gerða sinna eftir á.“⁷⁹⁰ Gaumgæfa þyrfti hvort Kristján Viðar væri sakhæfur þegar um afbrot vegna líkamlegra átaka væri að ræða. Greint var frá því að Guðjón reyndi bersýnilega að gera lítið úr hlutdeild sinni að verknaðinum með því að benda á andstyggilega hegðun samverkamanna sinna. Fram kom að Guðjón hafi ekkert gert til að hindra að aðgerðir vina sinna. Skýringar hans um að þeir hefðu annars pyntað hann eða að honum hafi ekki dottið í hug að fara til lögreglunnar yrðu að teljast ótrúlegar. Þá kom fram að persónuleiki Guðjóns, hegðun hans hingað til og niðurstöður rannsóknarinnar gæfu ekki til kynna að hann hafi haft ásetning til að drepa Geirfinn. Orðrétt sagði: „Nær væri að álíta að hér væri um dolus eventualis eða vísvitandi gáleysi.“⁷⁹¹ Þar sem

⁷⁸⁷ Bls. 2297.

⁷⁸⁸ Bls. 2299.

⁷⁸⁹ Bls. 2300.

⁷⁹⁰ Bls. 2301.

⁷⁹¹ Bls. 2303.

Erla hafi einungis verið viðstödd átökin virtist sem hún hafi í mesta lagi veitt „sálræna aðstoð“ með nærveru sinni. Vafasamt yrði að teljast að Erla hafi gerst brotleg með því að koma ekki Geirfinni til hjálpar, til dæmis með því að leita til lögreglunnar. Að hennar mati hefði hún þá sjálf átt hættu á að verða sótt til saka. Auk þess sem hún hafi talið sig heitbundna Sævari. Erfitt myndi reynast að afsanna það og því væri ekki útilokað að Erla myndi réttlæta aðgerðarleysi sitt með því að hún hafi viljað hlífa Sævari við því að verða sóttur til saka.⁷⁹² Fram kom að einnig mætti flokka aðstoð hennar við líkflutninginn undir þessa ástæðu. Rakið var að niðurstöður rannsóknarinnar útilokuðu [SÓH] sem verknaðar- og hlutdeildarmann. Hann hafi ekki orðið þess áskynja að Geirfinnur hafi verið í lífshættu og því ekki unnt að ásaka hann fyrir að hafa ekki komið honum til hjálpar.⁷⁹³ Kafli með heitinu: „Persónulýsing sakborninga“ var byggður að hluta á þeirra eigin frásögnum og að hluta á athugunum rannsóknarmanna sem höfðu umsjón með hverju þeirra. Í lýsingu á Erlu kom fram að Erla hafi aðstoðað Sævar við ýmiss konar afbrot, til dæmis ávísanafals, svik og þjófnað, en þagað yfir alvarlegri afbrotum eins og Guðmundarmálinu. Orðrétt kom fram: „[P]ó gaf hún lögreglunni ábendingar, sem leiddu til þess að málið upplýstist. Gaf hún þessar upplýsingar að eigin frumkvæði. Einnig varð framburður hennar til þess að Geirfinnsmálið komst á skrið. Með vísitandi röngum framburði dró hún saklausa borgara inn í málið, sem olli því að þeir urðu að sæta margra mánaða gæsluvarðhaldi.“⁷⁹⁴ Í framhaldinu voru nefndir þeir Einar Bollason, Magnús Leópoldsson og Sigurbjörn Eiríksson. Fram kom að framburður Erlu hafi oft verið mjög ruglingslegur. Hún hafi sagt eitt í dag og annað á morgun og logið upp talsverðum sögum, til dæmis hafi hún játað að hafa skotið Geirfinn en sá framburður hafi þótt mjög torkennilegur. Síðar hafi hún sagst hafa játað þetta þar sem hún hafi kvalist af samviskubiti yfir því að hafa borið framangreinda menn röngum sökum.⁷⁹⁵ Í lýsingu á persónu Guðjóns kom fram að hann hafi sagt það nauðsynlegt að málið skýrðist algjörlega, ella yrðu alltaf uppi getgátur og umtal um málið. Hann hafi ítrekað lýst því yfir að finna yrði líkið og hóttað því að þvæla málið og halda því opnu þangað til.⁷⁹⁶ Fram kom í persónulýsingu [SÓH] að hann hafi meðal annars verið í snúningum fyrir starfsmann í bílaleigunni Geysi.⁷⁹⁷ Kaflinn ber ekki með sér frekari nýjar upplýsingar. Síðasti kafli skýrslunnar bar heitið: „„Hliðarverkanir““ málsrannsóknarinnar“ en þar voru rakín sex tilvik sem hafi komið upp undir rannsókn málsins og þyrftu frekari rannsóknar við. Var þar nefnd játning Kristjáns Viðars um að hafa drepíð einn mann til viðbótar með járnteini, hugsanlega [WP] frá Færeyjum. Fram kom að frásögn hans væri mjög vafasöm, en málið yrði þó rannsakað frekar. Þá var nefnd íkveikja og sjálfsmorðstilraun Kristjáns Viðars í Hegningarhúsinu.⁷⁹⁸ Fram kom að játning Sævars um tilraun til innbrots í apótek á Selfossi yrði rannsökuð sérstaklega. Einnig var greint frá því að Sævar, Erla og Kristján Viðar hafi oft og

⁷⁹² Bls. 2304.

⁷⁹³ Bls. 2305.

⁷⁹⁴ Bls. 2312.

⁷⁹⁵ Bls. 2314.

⁷⁹⁶ Bls. 2323.

⁷⁹⁷ Bls. 2324.

⁷⁹⁸ Bls. 2326.

margsinnis borið saklausa íslenska borgara röngum sökum um að hafa tekið þátt í Geirfinnsmálinu.⁷⁹⁹

460. Pennan dag, 16. mars 1977, gaf ríkissaksóknari út ákæru á hendur Kristjáni Viðari, Sævari, Guðjóni og Erlu. Voru Kristján, Sævar og Guðjón ákærðir fyrir manndráp með því að hafa, aðfaranótt 20. nóvember 1974, í félagi ráðist á Geirfinn Einarsson í Dráttarbrautinni í Keflavík og misþyrmt honum þar svo að hann hafi hlotið bana af. Flutt lík hans um nóttina í bifreið sem ákærði Guðjón hafi ekið, að heimili ákærða Kristjáns Viðars að Grettisgötu 82 í Reykjavík. Fimmtudaginn 21. nóvember 1974 hafi ákærðu Kristján Viðar, Sævar og Erla flutt lík Geirfinns í bifreið sem Erla hafi ekið frá Grettisgötu 82 að Rauðhólum, með viðkomu á bensínstöð á Ártúnshöfða, þar sem tekið hafi verið bensín á brúsa. Í Rauðhólum hafi þau greftrað líkamsleifar Geirfinns eftir að hafa hellt bensíni á líkama hans og lagt eld í. Var Erla ákærð fyrir eftirfarandi hlutdeild í framangreindum verknaði. Ákærða Kristjáni Viðari var einnig gefið að sök þjófnáður fyrir að hafa stolið seðlaveski Geirfinns úr brjóstvasa hans, sem í hafi verið 5.000 krónur, auk ýmissa skilríkja og teikniblýanti hans. Þá var Kristjáni Viðari, Sævari og Erlu gefið að sök að hafa á árinu 1976 gerst sek um rangar sakargiftir í skýrslum sem þau gáfu rannsóknarlögreglunni í Reykjavík og á dómþingi sakadóms Reykjavíkur. Voru það samantekin ráð þeirra að bera í skýrslum þessum þær röngu sakir á Einar Bollason, Magnús Leópoldsson, Sigurbjörn Eiríksson og Valdimar Olsen að þeir hefðu átt hlut að dauða Geirfinns og smyglbrotum. Tilttekinn var í ákæruskjalinu sá tími sem fyrrgreindir menn sættu gæsluvarðhaldi í þágu rannsóknar málsins sem og dagsetningar á skýrslum þar sem ákærðu báru á mennina rangar sakir.⁸⁰⁰
461. Fimmtudaginn 17. mars 1977 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Hellert hafi hringt klukkan 10:15 og spurt hvort hann mætti koma og ræða við Tryggva Rúnar. Bókað var að heimild hafi verið veitt. Bókað var að Hellert hafi komið 15 mínútum síðar til að ræða við Tryggva Rúnar. Fór hann klukkan 11:30.⁸⁰¹ Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um viðtalið. Bókað var að Gunnlaugur Briem hafi hringt og tilkynnt um að Hilmar Ingimundarson, réttargæslumaður Tryggva Rúnars, mætti ræða við hann einslega. Klukkan 19:05 var bókað að Hilmar Ingimundarson, réttargæslumaður Tryggva Rúnars, hafi farið inn á klefa til hans. Bókað var að hann hafi komið fram klukkan 19:40 og farið um hæl.⁸⁰²
462. Fyrir liggur samantektarskýrsla, dagsett 18. mars 1977, rituð af Gísla Guðmundssyni í tengslum við framhaldsrannsókn á hvarfi Guðmundar Einarsson. Fram kom að haft hafi verið samband við Kristján Pétursson, deildarstjóra hjá tollinum á Keflavíkurflugvelli. Var hann inntur eftir því hvað Sævar hafi verið að gera þegar hann var handtekinn 4. febrúar 1974 að Hamarsbraut 11. Bókað var að Kristján hafi sagst ekki muna það sérstaklega hvernig staðið hafi á hjá Sævari, en sig minnti að tónlist hafi verið í gangi. Sérstaklega aðspurður kvaðst Kristján ekki muna eftir því að

⁷⁹⁹ Bls. 2327.

⁸⁰⁰ Bls. 2328–2331.

⁸⁰¹ Dagbók nr. 6, bls. 174.

⁸⁰² Dagbók nr. 6, bls. 176.

Sævar hafi verið í símanum eða hafa sjálfur hringt þaðan. Bókað var að hann hafi því ekki geta borið um það hvort síminn hafi verið lokaður.⁸⁰³

463. Laugardaginn 19. mars 1977 ritaði Tryggvi Rúnar færslu í dagbók sína. Færslan er rituð í skrifblokk, en framan á henni stendur orðrétt: „Dagbók, sem saklaus maður heldur hér inni. Útaf stóru máli! Sem hann er hafður fyrir rangri sök! En sannleikurinn kemur alltaf í ljós þó seint verði. Haldin frá 19. mars 1977. Einangrunarfangelsið í Síðumúla 28. Fangi í klefa no. 2.“⁸⁰⁴ Ritaði Tryggvi Rúnar um að hafa beðið Guðstein lækni um vefaukandi stera (e. anabolic steroids). Hafi Guðsteinn sagt hann ekki þurfa á þeim að halda þar sem hann væri það vöðvagóður. Guðsteinn hafi sagt honum að stunda æfingar af fullum krafti. Ritaði hann um innihald sendingar sem honum hafi borist að heiman.⁸⁰⁵
464. Mánudaginn 21. mars 1977 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Tryggvi Rúnar hafi verið fluttur í sakadóm klukkan 10:15. Bókað var að komið hafi verið með hann til baka klukkan 10:40. Klukkan 14:00 var bókað í dagbók fangelsisins að Gísli Guðmundsson hafi hringt og fengið uppgefið hvenær Tryggvi Rúnar hafi fyrst verið fluttur austur að Litla-Hrauni eftir að gæsluvarðhald yfir honum hófst 23. desember 1975 og hve oft hann hafi verið fluttur á milli fangelsa á þessum tíma.⁸⁰⁶
465. Þennan dag var dómþing sakadóms Reykjavíkur háð af Gunnlaugi Briem, sem dómsformanni og sakadómurinum Ármanni Kristinssyni og Haraldí Henryssyni og tekið fyrir sakadómsmál gegn Kristjáni Viðari, Sævari, Tryggva Rúnari, Albert Klahn, Erlu, [ÁEP] og Guðjóni. Bókað var í sakadómsbókina að ákæran hafi verið lögð fram ásamt málgögnum.⁸⁰⁷ Þá var bókað að ákæran hafi verið gefin út 8. desember 1976, en dómarrar fengið málið úthlutað 15. þess mánaðar. Orðrétt var bókað: „Við yfirlestur skjala málsins kom í ljós, að rannsókn málsins var í ýmsum atriðum verulega áfátt. Sakarefni í I. kafla ákæru hafði lítils háttar verið rannsakað fyrir dómi, en aðrir þættir ekki að undanskildum þeim, sem dómstóllinn í málinu út af ávana- og fíkniefnum hafði haft til meðferðar. Hefur að undanfögnu verið reynt að bæta úr þessu, áður en fjölskipaður dómur tæki málið til meðferðar. Rannsóknarlögreglumönnum Gísla Guðmundssyni, Kristmundi Sigurðssyni og Hellert Jóhannessyni var falin áframhaldandi rannsókn sakarefnis, er í I. kafla ákæru greinir, hinn 12. janúar s.l., og hafa dómarrar málsins fylgst með rannsókninni.“ Bókað var að Kristján Viðar, Sævar, Tryggvi Rúnar og Guðjón væru nú í gæsluvarðhaldi. Ákærða Alberti Klahn hafi verið sleppt úr gæsluvarðhaldi fyrir útgáfu ákæru og Erlu hafi verið sleppt 22. desember 1976, án vitundar dómarranna. Ákærði Tryggvi Rúnar hafi verið í gæsluvarðhaldi í Síðumúlafangelsi að undanskildu tímabilinu frá 17. júlí til 4. ágúst 1976, 9. ágúst til 30. ágúst 1976, 11. nóvember til 16. desember 1976 og 17. desember 1976 til 14. janúar 1977, en þá hafi hann verið í lausagæslu að Litla-Hrauni. Bókað var að gæsluvarðhald hans þar hafi virst mjög frjálst og framkvæmd þess í aðalatriðum

⁸⁰³ Bls. 2476.

⁸⁰⁴ Bls. 2476_E.

⁸⁰⁵ Bls. 2476_F.

⁸⁰⁶ Dagbók nr. 6, bls. 181.

⁸⁰⁷ Bls. 2480–2481.

eins og hjá venjulegum refsifanga. Að tilhlutan dómara málsins hafi Tryggvi Rúnar verið fluttur í fangelsið við Síðumúla 14. janúar 1977. Bókað var að Sævar hafi verið fluttur úr Síðumúlafangelsi í Hegningarhúsið 31. janúar 1977, að dómurum málsins forspurðum, og settur þar í klefa við hliðina á ákærða Tryggva Rúnari. Fram kom að engar skýringar hafi fengist á þessu tiltæki, en að sögn yfirfangavarðar væri hljóðbært milli klefa í fangelsinu. Að tilhlutan dómara hafi þessu verið breytt. Kristján Viðar hafi tvívegis gert tilraun til að svipta sig lífi og því hafi verið höfð yfir honum sérstök vakt. Þá var bókað að þar sem mikið vantaði á að yfirheyrslum í málinu væri lokið og ósamræmi væri í framburðum ákærðu hafi dómara ákveðið með vísan til 16. gr. laga nr. 74/1974 að þinghöld í málinu yrðu lokuð fyrst um sinn.⁸⁰⁸ Voru réttargæslumenn allra ákærðu skipaðir verjendur þeirra og bókað að þeir hafi fengið afhent skjöl málsins.⁸⁰⁹ Bókað var að Albert Klahn hafi mætt fyrir dóminn klukkan 11:00. Framburður hans fyrir dómi var í aðalatriðum í samræmi við fyrirbyggjandi framburð hjá lögreglu.⁸¹⁰

466. Sama dag, 21. mars 1977, ritaði Tryggvi Rúnar færslu í dagbók sína um að Gunnar Marinósson, varðstjóri, hafi komið inn á klefa og sagt honum að hafa sig til því hann væri að fara upp í Borgartún 7. Á leiðinni í bifreiðinni hafi honum verið tilkynnt að hann ætti að fara upp í tæknideild og tala við Ragnar, líklegast útaf myndatöku. Ritaði Tryggvi um að teknar hafi verið af honum þrjár próffilmmyndir, allar af hægri hlið, svo tvær myndir framan á andlitið. Vonaðist Tryggvi til að myndirnar hafi tekist vel, en hann hafi verið nývaknaður.⁸¹¹ Ritaði hann um fjárhagsmálefni sín og kaup á ríkisskuldabréfum.⁸¹²
467. Þennan dag var dómþing sakadóms Reykjavíkur háð og tekið fyrir sakadómsmál á hendur ákærðu. Af hálfu ákærvaldsins var mættur Bragi Steinarsson, vararíkissaksóknari. Bókað var að vitnið [EB], faðir Guðmundar Einarssonar, hafi komið fyrir dóminn klukkan 09:40.⁸¹³ Framburður hans fyrir dómnum var í aðalatriðum í samræmi við fyrirbyggjandi framburð hjá lögreglu. Klukkan 10:10 kom fyrir dóminn sem vitni, [ÁÐ], vinur Guðmundar. Framburður hans fyrir dómnum var í samræmi við fyrirbyggjandi framburð hjá lögreglu. Bókað var að vitnið hafi unnið eið að framburði sínum.⁸¹⁴ Klukkan 10:37 kom í dóminn sem vitni [KMM], vinur Guðmundar. Framburður hans fyrir dómnum var í samræmi við fyrirbyggjandi framburð hjá lögreglu. Bókað var að vitnið hafi unnið eið að framburði sínum.⁸¹⁵ Bókað var að vitnið [SKrH], vinur Guðmundar, hafi komið í dóminn klukkan 11:14. Framburður hans fyrir dómnum var í samræmi við fyrirbyggjandi framburð hjá lögreglu. Bókað var að vitnið hafi unnið eið að framburði sínum.⁸¹⁶ Klukkan 14:00 var bókað að vitnið [EJR], sjónarvottur af Strandgötu í Hafnarfirði, hafi komið fyrir

⁸⁰⁸ Bls. 2484.

⁸⁰⁹ Bls. 2485.

⁸¹⁰ Bls. 2486–2491.

⁸¹¹ Bls. 2475_H.

⁸¹² Bls. 2476_I

⁸¹³ Bls. 2491–2493.

⁸¹⁴ Bls. 2493–2494.

⁸¹⁵ Bls. 2495–2496.

⁸¹⁶ Bls. 2497–2498.

dóminn. Framburður hennar fyrir dóminum var í samræmi við fyrirbyggjandi framburð hjá lögreglu en hún gat þess þó að veður aðfaranótt 27. janúar 1974 hafi verið þurr en hvasst. Orðrétt var bókað eftir henni: „Maðurinn sem var með Guðmundi var svipaður á hæð og Guðmundur og með mikið dökkskollitað hár, er virtist liða. Hann hélt á jakkanum undir hendinni. Maðurinn var í einlitri ljósri skyrtu, en vitnið kveðst ekki geta alveg fullyrt um lit hennar. Vitninu virtist maðurinn vera mikið drukkinn.“ Sagði hún klukkuna hafa verið alveg um 02:00 eða rétt tæplega það þegar hún og vinkona hennar, [SM], hafi komið auga á Guðmund og umræddan mann.⁸¹⁷ Bókað var að skýrsla hafi aldrei verið tekin af vitninu fyrr en 22. janúar 1977.⁸¹⁸ Fram kom að hún teldi afar líklegt að Kristján Viðar hafi verið í fylgd með Guðmundi í umrætt sinn. Orðrétt var bókað í framhaldinu: „Það eina sem vitninu fannst mæla á móti því, er það, að maður sá, er var með Guðmundi var grennri, en að öðru leyti hafi mennirnir verið eins, að því er vitnið minnir. Er vitninu sérstaklega minnisstætt andlit mannsins, þá einkum þykkar varir hans.“ Bókað var að vitnið hafi unnið eið að framburði sínum.⁸¹⁹ Bókað var að klukkan 15:25 hafi komið í dóminn sem vitni [SM], annar sjónarvottur af Strandgötunni í Hafnarfirði. Framburður hennar fyrir dóminum var í samræmi við fyrirbyggjandi framburð hjá lögreglu en hún gat þess þó að sig minnti að maðurinn sem hafi verið með Guðmundi hafi verið svipaður á hæð og hann. Hann hafi verið ungur að aldri, mikið drukkinn og haldið á jakka sínum á handleggnum. Fram kom að henni hafi þótt Kristján Viðar líkjast mest þeim manni sem hún hafi séð með Guðmundi í Hafnarfirði. Orðrétt var bókað: „Það sem vitninu fannst helst mæla á móti því að um sama mann væri að ræða, var það að Kristján Viðar Viðarsson [...] var feitari en maður sá, sem það sá með Guðmundi í Hafnarfirði.“ Bókað var að vitnið hafi unnið eið að framburði sínum.⁸²⁰

468. Sama dag, 22. mars 1977, ritaði Tryggvi Rúnar í dagbók sína um útiveru og æfingar í fangelsisgarðinum. Ritaði hann um að það væru tveir aðrir sem færu út í garðinn, annars vegar byssubófinn og svo Guðjón Skarphéðinsson sem væri með Kristjáni Viðari og Sævari í Geirfinnsmálinu. Orðrétt ritaði hann: „Það verður aldeilis hópurinn fyrir austan í sumar. Í fyrsta lagi glæpamennirnir Kristján og Sævar, svo Guðjón, svo eru eftirtaldir menn: [...]“ Taldi Tryggvi Rúnar upp nöfn átta fanga að Litla-Hrauni og sagði þá samtals ellefu morðingja verða þar í afplánun.⁸²¹
469. Þennan dag var dómþing háð í sakadómi Reykjavíkur og tekið fyrir sakadómsmál á hendur ákærðu. Bókað var að af hálfu ákærvaldsins hafi sótt þing Bragi Steinarsson, vararíkissaksóknari. Þá var bókað að verjandi ákærðu Erlu, Guðmundur Ingvi Sigurðsson, væri mættur. Klukkan 10:10 var bókað að ákærða Erla hafi komið fyrir dóminn.⁸²² Fram kom að Erlu hafi verið kynnt dómskýrsla hennar frá 20. desember 1975 og farið yfir lögregluskýrsluna sem hún hafi þá staðfest. Orðrétt var bókað: „Ákærða kveðst staðfesta þennan framburð sinn og segir að rétt sé greint frá í

⁸¹⁷ Bls. 2498–2499.

⁸¹⁸ Bls. 2500.

⁸¹⁹ Bls. 2501.

⁸²⁰ Bls. 2502–2504.

⁸²¹ Bls. 2476_J.

⁸²² Bls. 2505.

meginatriðum.“ Fram kom að hún og meðákærði Sævar hafi kynnst í júlímánuði 1973 og hafi heitbundist í nóvember sama ár. Þá hafi þau hafið sambúð að Hamarsbraut 11 í Hafnarfirði. Greindi Erla frá því að hafa verið að skemmta sér í Klúbbum til klukkan 02:00 aðfaranótt sunnudagsins 27. janúar 1974. Hún hafi ætlað heim en hafi verið peningalaus. Fyrir utan veitingastaðinn hafi hún hitt [AÚJ] sem hafi boðið henni í samkvæmi í hús við Laugarnesveg. Kvaðst Erla hafa verið þar til um klukkan 03:00, en þá hafi henni verið ekið heim.⁸²³ Taldi hún sig hafa verið komna heim um klukkan 03:30. Framburður Erlu í framhaldinu var í aðalatriðum í samræmi við fyrirbyggjandi framburð hjá lögreglu en hún gat þess þó að Sævar hafi komið heim aftur að kvöldi sunnudagsins 27. janúar 1974 og verið eitthvað fram á nóttina. Ekki hafi verið minnst á það sem gerst hafi nóttina áður. Kvaðst Erla ekkert vita hvert meðákærðu hafi farið með mannlíkamann í lakinu og gæti ekkert sagt um ferðir þeirra um nóttina.⁸²⁴ Mundi Erla ekki eftir að hafa rætt við Kristján Viðar og Tryggva Rúnar um nóttina. Var henni þá kynnt það sem Kristján Viðar hafi borið um fyrir dómi. Bókað var að Erla hafi sagt það kunna að vera, en hún myndi það ekki. Bókað var að Erlu hafi verið sýnd mynd af Guðmundi Einarssyni. Minntist hún þess að hafa hitt hann tvisvar sinnum, sennilega á árinu 1972. Í annað skiptið hafi hún hitt hann að Framnesvegi 61.⁸²⁵ Orðrétt var bókað: „Ákærða kveðst hafa verið í gæsluvarðhaldi vegna atferlis þess er í IV. kafla ákæru greinir, í desember 1975 og verið þá spurð um hvort hún vissi um það er hún hefur nú skýrt frá. Ákærða mundi ekki eftir þessu fyrst í stað, en við frekari yfirheyrslur rifjaðist það upp fyrir henni.“ Í lok skýrslunnar var bókað að Erla hafi sagst alveg örugg um að meðákærðu hafi ekki verið í íbúðinni þegar hún hafi komið þangað um nóttina. Bókað var að henni hafi verið kynntar fyrri skýrslur í málinu og staðfesti hún þær með áorðnum breytingum. Í framhaldinu var bókað um játningu hennar á sakargiftum í IV. kafla ákæru, tengdum svokölluðu póstsíkamáli.⁸²⁶

470. Fyrir liggur skýrsla um yfirheyrslu yfir [BGE]. Bókað var að tilefni yfirheyrslunnar væri framburður [SSA] sem hafi greint frá því að vitnið hafi verið með honum helgina sem Guðmundur Einarsson hvarf. Var [BGE] inntur eftir því hvort hann hafi eitthvað um málið að segja. Sagði hann það vel geta verið að þeir hafi verið að skemmta sér saman helgina 26. til 27. janúar 1974, en sagðist ekki muna sérstaklega eftir því. Kvaðst hann kannast vel við Guðmund Einarsson þar sem þeir hafi verið saman í bekk í Ármúlaskóla í tvo vetur. Mundi hann eftir því að hafa rætt um hvarf Guðmundar við félagana sína, en minntist þess ekki sérstaklega að hann og [SSA] hafi rætt það mál. Sagðist hann alls ekki útiloka það.⁸²⁷
471. Þennan dag, 23. mars 1977, ritaði Tryggvi Rúnar um að hafa spjallað við Erling, fangavörð, frá 00:12 til 00:35. Þeir hafi rætt ýmislegt, svo sem sakleysi hans og það sem Kristján Viðar, Sævar og Albert hafi logið upp á hann í þessu máli.⁸²⁸

⁸²³ Bls. 2506.

⁸²⁴ Bls. 2507–2509.

⁸²⁵ Bls. 2510.

⁸²⁶ Bls. 2511.

⁸²⁷ Bls. 2646.

⁸²⁸ Bls. 2476_L.

472. Sama dag var bókað í dagbók Hegningarhússins að lögmaður Kristjáns Viðars hafi fengið að ræða við hann fyrir hádegi með leyfi Gunnlaugs Briem, sakadómara. Klukkan 17:05 var bókað að Kristján Stefánsson, lögmaður, hafi komið og rætt við Sævar með leyfi Haraldar Henryssonar, sakadómara. Bókað var að viðtalið hafi farið fram undir eftirliti.⁸²⁹
473. Þennan dag var dómþing sett í sakadómi Reykjavíkur og tekið fyrir sakadómsmál á hendur ákærðu. Bókað var að af hálfu ákærvaldsins hafi sótt þing Bragi Steinarsson, vararíkissaksóknari. Klukkan 10:00 kom í dóminn sem vitni [AÚJ], skólasystur Erlu. Framburður vitnisins í framhaldinu var í aðalatriðum í samræmi við fyrirbyggjandi framburð hjá lögreglu en hún gat þess þó að ekki hafi verið um nein kynni á milli hennar á Erlu önnur en þau að þær hafi verið saman í skóla. Minntist hún þess að hafa farið með Erlu í bifreið til Hafnarfjarðar fyrir nokkrum árum. Minntist hún þess ekki að Erla hafi farið með þeim í samkvæmi og þótt það heldur ólíklegt. Vildi hún þó ekki neita því að það hafi verið.⁸³⁰ Staðfesti hún skýrslu sína hjá lögreglu með áorðnum breytingum. Bókað var að vitnið hafi unnið eið að framburði sínum.⁸³¹ Bókað var að klukkan 10:45 hafi komið fyrir dóminn sem vitni [HFE], fyrrum refsifangi að Litla-Hrauni. Framburður vitnisins var í aðalatriðum í samræmi við fyrirbyggjandi framburð hjá lögreglu. Bókað var að honum hafi verið kynnt samantektarskýrsla Gísla Guðmundssonar um framburð hans hjá lögreglu og staðfesti hann þar rétt eftir sér haft.⁸³² Klukkan 11:10 var bókað að Páll Arnór Pálsson, skipaður verjandi Kristjáns Viðars hafi mætt í dóminn. Á sama tíma var bókað að komið hafi fyrir dóminn sem vitni, [SEK], móðursystir Kristjáns Viðars. Bókað var að vitninu hafi verið sýndur byssustingur sem ljósmynd væri af í dómskjöllum. Framburður vitnisins var í samræmi við fyrirbyggjandi framburð hjá lögreglu. Staðfesti hún skýrsluna í öllum aðalatriðum.⁸³³ Bókað var að klukkan 11:32 hafi komið í dóminn sem vitni [IF], amma Kristjáns Viðars. Bókað var að vitninu hafi verið sýndur byssustingur sem ljósmynd væri af í dómskjöllum. Framburður vitnisins var í samræmi við fyrirbyggjandi framburð hjá lögreglu en gat þess þó að hafa fleygt byssustingnum rétt fyrir jólin skömmu eftir að dóttir hennar og tengdasonur hafi flutt að Aspartei 2 í Mosfellssveit. Bókað var að vitnið hafi staðfest skýrslu sína hjá lögreglu. Í framhaldinu var bókað að [SEK], móðursystir Kristjáns Viðars hafi mætt á ný í dómnum sem vitni. Kvaðst hún hafa flutt að Aspartei 2 í Mosfellssveit síðast í júlí 1973. Bókað var að henni hafi verið kynntur framburður móður sinnar um það hvenær byssustingnum hafi verið hent. Kvaðst hún ekkert geta staðhæft um þetta frekar.⁸³⁴ Bókað var að klukkan 12:10 hafi komið í dóminn sem vitni [HeG], vinkona Sævars. Bókað var að henni hafi verið sýnd mynd af Guðmundi Einarssyni. Minntist hún þess ekki að hafa nokkurn tímann séð Guðmund. Kvaðst hún hafa kynnst Sævari snemma á árinu 1973 og þau hafi verið

⁸²⁹ Dagbók Hegningarhússins nr. 1, bls. 49.

⁸³⁰ Bls. 2512.

⁸³¹ Bls. 2513.

⁸³² Bls. 2514.

⁸³³ Bls. 2515.

⁸³⁴ Bls. 2517.

mikið saman eftir það.⁸³⁵ Bókað var að henni hafi verið kynntur fyrri framburður sinn hjá lögreglu um kynni sín af Sævari. Tók hún þá fram að hún myndi mjög lítið eftir þessu tímabili og tók fram að hún myndi ekki hvenær hún hafi kynnst honum. Bókað var að vitninu hafi verið sýndur byssustingur sem ljósmynd væri af í dóm skjölum. Kvaðst hún aldrei hafa séð áþekkt vopn í fórum Sævars eða Kristjáns Viðars. Kvaðst hún ekki muna sérstaklega eftir laugardagskvöldinu 26. janúar 1974 og aðfaranótt 27. sama mánaðar. Mundi hún ekki hvort Sævar hafi komið til hennar það kvöld, en hann hafi verið tíður gestur hjá henni um þetta leyti og hafi yfirleitt komið á kvöldin eða á nóttunni. Bókað var að vitninu hafi verið kynntur framburður Sævars um að sama kvöld hafi [LH], herbergisfélagi hennar, komið heim af dansleik í ástarsorg og Sævar hafi tekið upp flösku af Ballantines viskí og gefið [SæJ] í glas. Mundi hún ekki sérstaklega eftir þessu. Staðfesti hún fyrri skýrslur sínar hjá lögreglu í öllum atriðum.⁸³⁶ Mundi hún ekki eftir því að Sævar eða aðrir ákærðu hafi nokkurn tíma minnst á Guðmund Einarsson eftir að hann hvarf og farið var að lýsa eftir honum. Bókað var að klukkan 12:32 hafi [PRE], fyrrum refsifangi að Litla-Hrauni, komið fyrir dóminn sem vitni. Framburður vitnisins var í samræmi við fyrirliggjandi framburð hjá lögreglu. Bókað var að vitnið hafi lesið yfir og staðfest skýrslu sína hjá rannsóknarlögreglu.⁸³⁷

474. Föstudaginn 25. mars 1977 var bókað í dagbók Hegningarhússins að Kristjáni Viðar hafi verið fluttur í sakadóm klukkan 09:44. Bókað var að komið hafi verið til baka með Kristján Viðar klukkan 12:30, en hann svo sóttur aftur klukkan 13:20. Bókað var að komið lögreglumenn hafi flutt Kristján aftur í fangelsið klukkan 19:00 og hafið varðstöðu yfir honum.⁸³⁸
475. Þennan dag var dómþing sakadóms Reykjavíkur háð og tekið fyrir sakadómsmál á hendur ákærðu. Bókað var að Bragi Steinarsson, vararíkissaksóknari, hafi mætt í dómnum klukkan 10:00 af hálfu ákærvaldsins. Á sama tíma var bókað að Páll Arnór Pálsson, verjandi ákærða Kristjáns Viðars, hafi komið fyrir dóminn. Þá var ákærði Kristján Viðar færður í dóminn.⁸³⁹ Bókað var að Kristjáni Viðari hafi verið kynnt sakarefnið í I. kafla ákæru. Orðrétt var bókað: „Kveður hann það rétt, sem honum er gefið þar að sök að því undanskildu, að Guðmundur hafi aldrei verið stunginn með hníf eða byssusting.“ Kvaðst Kristján Viðar hafa kynnst meðákærða Sævari í barnaskóla. Þeir hafi verið mikið saman frá árinu 1972. Kvaðst hann hafa kynnst meðákærða Tryggva Rúnari árið 1971 og þeir hafi verið mikið saman síðan. Kynntist hann meðákærða Alberti Klahn þegar hann var 10 ára og þeir hafi verið töluvert saman síðan þá. Sagði hann þá alla hafa neytt áfengis saman og einnig fíkniefna. Tók hann fram að Sævar hafi hætt fíkniefnaneyslu árið 1972.⁸⁴⁰ Framburður Kristjáns Viðars var í samræmi við fyrirliggjandi framburð hjá lögreglu en gat hann þess þó að kalt hafi

⁸³⁵ Bls. 2517.

⁸³⁶ Bls. 2518.

⁸³⁷ Bls. 2520–2521.

⁸³⁸ Dagbók nr. 1, bls. 50.

⁸³⁹ Bls. 2521.

⁸⁴⁰ Bls. 2522.

verið umrædda nótt, en hann myndi ekki að öðru leyti hvernig veðrið hafi verið.⁸⁴¹ Greindi hann frá því að þegar hann og Tryggvi Rúnar hafi farið út úr bifreið Alberts Klahn í brekkunni við Skiphól í Hafnarfirði aðfaranótt 27. janúar 1974 hafi þeir gengið um stund en farið aftur að bifreiðinni. Þá hafi Albert sagst þurfa að fara og þeir gætu ekki fengið að vera lengur í bifreiðinni. Nokkuð þjark hafi orðið út af þessu, en hann og Tryggvi Rúnar hafi fallist á að fara út úr bifreiðinni. Þeir hafi gengið um í átt að Alþýðuhúsinu en farið síðan aftur upp brekkuna í átt að Reykjavík. Þá hafi þeir séð ameríska bifreið, rauðbrúna á lit sem hafi verið full af fólki. Kvaðst Kristján Viðar hafa séð Guðmund Einarsson standa við afturdyr bifreiðarinnar öikumannsmegin. Hann og Tryggvi Rúnar hafi þá spurt hvort þeir gætu fengið far. Guðmundur hafi þá svarað þeim og sagt það ekki vera hægt en hann hefði verið að biðja um far. Bifreiðinni hafi þá verið ekið í burtu og þeir þrír þá orðið eftir. Kvaðst Kristján Viðar hvorki hafa séð fólkið sem var í bifreiðinni né skráninganúmer. Hafi þeir ætlað að reyna að komast til Reykjavíkur á puttanum, en það ekki gengið. Þá hafi þeir ákveðið að fara að Hamarsbraut 11 og reyna að fá lán fyrir leigubifreið.⁸⁴² Kvaðst Kristján Viðar hafa fengið hugmyndina að því. Mundi hann ekki vel hvaða leið þeir hafi farið en taldi að þeir hafi gengið eftir Strandgötu og mundi hann að þeir hafi gengið fram hjá lögreglustöðinni. Þeim hafi gengið illa að finna húsið. Bókað var að Kristjáni Viðari hafi verið kynntur framburður tveggja sjónarvotta sem staddar voru í bifreið á Strandgötu í Hafnarfirði. Nánar aðspurður skýrði Kristján Viðar svo frá að hann myndi eftir því að Tryggvi Rúnar hafi orðið viðskila við hann og Guðmund í nokkra stund þegar þeir voru staddir við skúra rétt hjá Skiphól að Strandgötu. Töldu þeir minni líkur á því að þeir gætu stöðvað bifreiðar og fengið far ef þeir voru þrír saman. Því hafi Tryggvi Rúnar farið bakvið skúrana svo hann sæist ekki. Mundi hann eftir því að margar bifreiðar hafi ekið fram hjá þeim. Mundi hann eftir ljósbláari fólksbifreið sem hafi hægt ferðina en síðan ekið áfram. Mundi hann ekki eftir því að hvít Volkswagen bifreið hafi nálgast þá en síðan ekið áfram. Þá mundi hann ekki eftir að hafa farið úr jakkanum í umrætt sinn, en sagði það þó geta verið. Kvaðst Kristján Viðar hafa verið í frakka og jakka innan undir, en mundi ekki í hvernig skyrtu hann hafi verið í.⁸⁴³ Sagðist hann hafa verið mikið undir áhrifum áfengis, en sérstaklega undir lyfjaáhrifum. Sagði hann það vel geta verið rétt sem sjónarvottarnir hafi sagt í framburðum sínum. Mundi hann ekki eftir því að Guðmundur hafi sagst þekkja stúlkurnar sem hafi ekið fram hjá þeim. Greindi Kristján Viðar frá því að ljós hafi verið slökkt í íbúð Sævars og Erlu. Hann hafi barið að dyrum, en enginn ansað. Bankaði hann þá á glugga á svefnherbergi og stofu. Kvaðst Kristján þá hafa orðið þess var að einhver hafi gengið fram hjá húsinu niður stíginn. Vissi hann ekki hvaða maður þetta var og því hreyfði hann sig ekki til að maðurinn tæki ekki eftir sér. Sagðist hann hafa gengið aftur fyrir húsið og aftur að útidyrnum og þá hafi Sævar staðið hjá Tryggva Rúnari og Guðmundi. Sævar hafi verið tregur til að hleypa þeim inn en hafi þó látið til leiðast. Hafi Sævar fundið að því við hann að hafa komið með Guðmund og Tryggva Rúnar. Orðrétt var bókað eftir Kristjáni Viðari: „Hann (Sævar Marinó) var

⁸⁴¹ Bls. 2523.

⁸⁴² Bls. 2525.

⁸⁴³ Bls. 2526.

eitthvað reiður yfir, að ég skyldi láta Tryggva vita, hvar hann byggi.⁸⁴⁴ Bókað var að Kristján Viðar hafi óskað eftir því að leiðréttu framburð sinn. Sagði hann að þeir Tryggvi Rúnar hafi hitt Guðmund við Skipból stuttu eftir að þeir hafi farið úr bifreið Alberts. Þeir þrír hafi gengið að bifreið Alberts, en hann hafi ekki viljað aka þeim og sagst þurfa að fara annað. Kvaðst Kristján Viðar muna eftir að hafa spurt Albert hvort hann þekkti ekki Guðmund og hvort hann vildi ekki gera honum þann greiða að aka honum til Reykjavíkur. Hafi Albert sagst kannast við hann, en ekki geta ekið þeim.⁸⁴⁵ Bókað var að hlé hafi verið gert á þinghaldinu klukkan 12:20 en því fram haldið klukkan 13:45. Bætti Kristján Viðar því við að á leiðinni til Hafnarfjarðar hafi þeir komið við í nætursölunni við Reykjavíkurveg í Hafnarfirði, haft þar stutta viðdvöl og ekið svo áfram. Greindi hann frá því að þegar þeir hafi verið komnir inn í íbúðina við Hamarsbraut 11 hafi Sævar ætlað að verða við beiðni hans um peningalán fyrir leigubifreið. Um fimm mínútum síðar hafi Albert Klahn og [GunJ] komið inn í íbúðina. Kvaðst Kristján Viðar hafa tekið inn Mebumal Natrium töflur sem hann hafi fengið hjá Tryggva Rúnari. Í framhaldinu hafi þeir rætt áfengiskaup. Kvaðst Kristján Viðar hafa beðið um lán hjá Sævari fyrir flösku, en hann verið tregur til. Þá hafi hann stungið upp á því að Guðmundur greiddi helminginn af flöskunni en Guðmundur hafi ekki viljað fallast á það. Hafi hann og Tryggvi Rúnar gengið á eftir Guðmundi, en hann neitað. Þá hafi Sævar, Tryggvi Rúnar og Guðmundur farið inn í svefnherbergið, en hann orðið eftir í stofunni og fengið sér töflur. Kvaðst Kristján hafa orðið þess var allt í einu að átök hafi brotist út í svefnherberginu milli Sævars, Tryggva Rúnars og Guðmundar.⁸⁴⁶ Lýsti Kristján Viðar átökunum fyrir dóminum og hvernig Tryggvi Rúnar og Sævar hafi ráðist að Guðmundi með hnefahöggum og spörkum. Guðmundur hafi staðið upp og verið mjög reiður og ráðist á hann og spurt hvers vegna hann væri að draga hann inn í svona dópistabæli. Kvaðst Kristján Viðar hafa losað hann af sér og slegið hann nokkur högg í andlit og víðar. Við það hafi Guðmundur fallið í gólfið og ekki staðið upp aftur.⁸⁴⁷ Að frumkvæði Sævars hafi hann sagt við [GunJ] að þarna ættu að fara fram viðskipti sem þeir kærðu sig ekki um að hann yrði vitni að. Raunverulega ástæðan að baki hafi verið sú að þeir hafi ekki viljað láta [GunJ] sjá meira. Lýsti Kristján Viðar því að þegar þeim hafi orðið það ljóst að Guðmundur væri látinn hafi gripið þá skelfing. Þeir hafi farið saman á brott úr húsinu, niður á Suðurgötu og náð þar í leigubifreið sem hafi ekið þeim að nætursölunni í Hafnarfirði. Hafi þeir haft þar stutta viðdvöl og voru komnir að Hamarsbraut 11 eftir um hálf tíma.⁸⁴⁸ Kvaðst hann ekki hafa orðið þess var að Erla hafi verið komin heim þegar þeir komu aftur í íbúðina. Lýsti Kristján Viðar því að Guðmundur hafi verið vafinn í lakið. Hann hafi rætt við Erlu inni í stofu og hún sagst ekki ætla að skipta sér af þessu. Albert Klahn hafi komið á bifreið og beðið fyrir utan.⁸⁴⁹ Bókað var eftir Kristjáni Viðari að hann tæki aftur fyrri framburð hjá lögreglu um að hafa stungið Guðmund Einarsson með byssusting umrædda nótt. Orðrétt var bókað: „Ákærði kveður sögu þessa algerlega út í loftið.

⁸⁴⁴ Bls. 2527.

⁸⁴⁵ Bls. 2528.

⁸⁴⁶ Bls. 2529.

⁸⁴⁷ Bls. 2530.

⁸⁴⁸ Bls. 2532.

⁸⁴⁹ Bls. 2533.

Hafi hann sagt lögreglunni hana, vegna þess að hann var orðinn ruglaður af stöðugum yfirheyrslum, bæði um þetta mál og „Geirfinnsmálið“ og hafi sagan verið sögð til að flýta málinu.⁸⁵⁰ Framburður Kristjáns Viðars um flutninginn á líkinu var í samræmi við fyrirbyggjandi framburð hjá lögreglu en gat hann þess þó að lakið hafi verið látið vera utan um líkið.⁸⁵¹ Hann og Tryggvi Rúnar hafi sótt stóran hellulaga stein og lagt ofan á líkið. Steinninn hafi ekki hulið líkið alveg og því hafi hann sótt þrjá til fjóra steina til viðbótar og lagt yfir höfuð líksins. Taldi hann að klukkan hafi verið um 04:00 þegar hann hafi komið heim að Grettisgötu 82 ásamt Tryggva Rúnari. Greindi Kristján Viðar frá því að þeir hafi tekið inn LSD töflur og þegar hann hafi fundið til áhrifa hafi hann farið að ræða við Tryggva Rúnar um að maður hafi dáið í Hafnarfirði. Tryggvi Rúnar hafi þá sagt að það væri tóm ímyndun og kvaðst Kristján Viðar hafa sannfærst um að svo hafi verið.⁸⁵² Þegar lýst hafi verið eftir Guðmundi í kjölfarið hafi hann verið búinn að gleyma því sem hafi gerst umrædda nótt. Bókað var að Kristjáni Viðari hafi verið kynnt skýrsla hans frá 14. október 1976. Orðrétt var bókað: „Ákærði kveður skýrslu þessa ekki hafa við nein rök að styðjast. Hann hafi ekki komið með þá sögu að líkið hafi verið flutt í kirkjugarð.“ Ítrekað spurður hvar lík Guðmundar væri niðurkomið kvaðst Kristján Viðar ekki vita það væru líkamsleifar hans ekki í Hafnarfjarðarhrauni.⁸⁵³ Bókað var að Kristján Viðar hafi vikið frá klukkan 17:48.⁸⁵⁴

476. Fyrir liggur samantektarskýrsla, dagsett 28. mars 1977, rituð af Gísli Guðmundssyni í tengslum við framhaldsrannsókn á hvarfi Guðmundar Einarssonar. Í skýrslunni kom fram að síðasti launatekkinn sem Guðmundur Einarsson hafi fengið hjá fyrirtækinu [PSn], hafi aldrei komið fram. Bókað var að rætt hafi verið við föður Guðmundar sem hafi sagt fyrirtækið hafa greitt fjárhæðina aftur vegna þess að tékkinn hafi ekki komið fram.⁸⁵⁵
477. Þennan dag var sett dómþing í sakadómi Reykjavíkur og tekið fyrir sakadómsmál á hendur ákærðu. Bókað var að sækjandi málsins, Bragi Steinarsson, væri kominn í dóminn. Þá voru bókaðir mættir Páll Arnór Pálsson, verjandi Kristjáns Viðars og Örn Clausen, verjandi Alberts Klahn. Bókað var að Kristján Viðar hafi verið færður í dóminn klukkan 10:10. Voru honum kynntir framburðir hans í dómi 11. janúar 1976 og það sem hann hafi þá staðfest úr lögregluskýrslu og framburður hans 25. mars 1977 um átökin að Hamarsbraut 11.⁸⁵⁶ Bókað var að Kristjáni Viðari hafi verið bent á misræmið. Orðrétt var bókað: „Ákærði segir framburðinn frá 25. þ.m. vera réttari. Hann hafi ekki munað eins vel um málsatvik 11. janúar 1976 eins og nú.“ Bókað var að Kristján Viðar hafi játað sök samkvæmt V. kafla ákæru.⁸⁵⁷ Bókað var að klukkan 10:35 hafi Albert Klahn komið í dóminn. Bókað var að fram færi sampröfun um þau atriði þar sem bæri í milli í framburðum ákærðu. Bókað var að Albert hafi sagt þá

⁸⁵⁰ Bls. 2534.

⁸⁵¹ Bls. 2535.

⁸⁵² Bls. 2536.

⁸⁵³ Bls. 2537.

⁸⁵⁴ Bls. 2538.

⁸⁵⁵ Bls. 2658.

⁸⁵⁶ Bls. 2538.

⁸⁵⁷ Bls. 2539.

ákærðu hafa að kvöldi 26. og aðfaranótt 27. janúar 1974 „farið á bisann“, það er að sjá út drukkna menn og taka af þeim veski. Hélt hann fast við framburð sinn í sakadómi frá 4. mars 1977. Bókað var að Kristján Viðar hafi sagt þá hafa ætlað að hitta kunningja til að komast í heimahús til að sitja við drykkju. Bókað var orðrétt: „Frekara samræmi næst ekki um þetta atriði.“ Bókað var að Kristján Viðar hafi haldið því fram að hann, Tryggvi Rúnar og Guðmundur Einarsson hafi farið fótgangandi frá bifreið Alberts sem hafi verið við Skiphól og að Hamarsbraut 11. Orðrétt var bókað: „Ákærði Albert Klahn kveður þetta vera rétt og hafi verið um misminni hjá sér að ræða, er hann sagði, að hann hefði ekið þeim.“ Kvaðst hann ekki hafa fallist á að aka þeim þremur til Reykjavíkur þar sem honum hafi ekki fundist viðkunnanlegur maður sá sem var með Kristjáni og Tryggva.⁸⁵⁸ Bókað var að framburður Kristjáns Viðars 25. mars 1977 um þetta atriði hafi verið lesinn. Bókað var að Albert hafi sagst ekki muna eftir að hafa séð Guðmund áður. Fór fram samprófun um átökin að Hamarsbraut 11. Bókað var að samræmi í framburðum ákærðu hafi ekki náðst.⁸⁵⁹ Framburður Alberts um flutning á líki Guðmundar úr hrauninu við Hafnarfjörð í kirkjugarðinn í Hafnarfirði í ágúst 1974 var lesinn í heyranda hljóði. Kvaðst Albert halda fast við þennan framburð. Bókað var að Kristján Viðar hafi sagst ekki kannast við að hafa tekið þátt í flutningi á líki Guðmundar úr Hafnarfjarðarhrauni og vissi ekki til að meðákærðu hafi tekið þátt í slíku. Hann hafi ekkert hreyft við líki Guðmundar eftir að því hafi verið komið fyrir í Hafnarfjarðarhrauni aðfaranótt 27. janúar 1974. Kvaðst Kristján Viðar ekki geta bent á hvar lík Guðmundar væri niðurkomið. Bókuð var lýsing Alberts á þeirri leið sem hafi verið farin þegar lík Guðmundar var flutt í Hafnarfjarðarhraun. Var orðrétt bókað: „Ákærði Kristján Viðar kveður þetta rétt.“⁸⁶⁰ Bókað var að Albert hafi sagt það rétt sem honum hafi verið gefið að sök í VIII. kafla ákæru. Klukkan 14:10 var bókað að Erla hafi komið í dóminn ásamt verjanda sínum, Guðmundi Ingva Sigurðssyni. Á sama tíma var bókað að Kristján Viðar hafi mætt í dóminn. Bókað var að fram færi samprófun um þau atriði þar sem bæri í milli í framburðum ákærðu. Bókað var að framburður Erlu í skýrslu dagsettri 20. desember 1975 hafi verið lesin í heyranda hljóði. Kvaðst Erla halda fast við það sem hún hafi skýrt frá í málinu. Sagði Kristján Viðar það geta verið rétt sem Erla hafi sagt, en hélt því fram að hann hafi rætt við Erlu að Hamarsbraut 11 umrædda nótt. Mundi Erla ekki eftir því. Bókað var að Erla hafi haldið fast við það að hún hafi séð saur í lakinu sem maðurinn hafi verið vafinn inn í og fundið vonda lykt. Kvaðst Kristján Viðar ekki hafa orðið var við neitt slíkt. Bókað var að viðstaddir hafi vikið frá og var dómþingi slitið.⁸⁶¹

478. Þriðjudaginn 29. mars 1977 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins klukkan 18:10 að Gísli Guðmundsson, rannsóknarlögreglumadur, hafi komið klukkan 18:10 og talað við Tryggva Rúnar samkvæmt beiðni hans þar um. Bókað var að þeir hafi lokið samtali sínu klukkan 19:20 og var Tryggvi Rúnar færður aftur á klefa sinn.⁸⁶² Rannsóknargögn um viðtalið liggja ekki fyrir önnur en færsla í dagbók Tryggva

⁸⁵⁸ Bls. 2540.

⁸⁵⁹ Bls. 2541–2542.

⁸⁶⁰ Bls. 2544.

⁸⁶¹ Bls. 2546.

⁸⁶² Dagbók nr. 6, bls. 194.

Rúnars sama dag. Ritaði hann um að hafa rætt við Gísla í horninu og hafa skýrt þetta fyrir honum með Trabant bifreiðina. Hann hafi beðið Gísla um að athuga hvenær hann hafi velt bifreiðinni við Fylkisvöllinn en í kjölfarið hafi hann verið tekinn af Árbæjarlögreglunni. Ritaði Tryggvi um að Gísli hafi ætlað að athuga það fyrir hann og ræða við [HKG] og spyrja hana hvort hún myndi þetta tímabil og þá sérstaklega umrædda helgi, 26. til 27. janúar 1974. Ritaði hann um að Gísli hafi sagt honum frá því að hann ætti að mæta fyrir dóm daginn eftir hjá öllum þremur dómurum málsins. Gísli hafi sagt honum að Albert, Erla, Kristján og Sævar væru öll búin að koma fyrir dóminn, en Sævar hefði verið í allan dag. Orðrétt ritaði Tryggvi Rúnar: „Ég vona bara að þau hafi sagt sannleikann í málinu og sagt satt um mig að ég væri þarna hvergi nærri staddur, svo að þetta verði ekki eintómt röfl og vesen.“ Í framhaldinu ritaði hann um að hafa farið í bað til að hressa sig við. Þá ritaði hann orðrétt: „Já, loksins er komið að lokatakmarki mínu þ.e.a.s. segja sannleikann fyrir rétti. En það hefur líka tekið tímenn sem ég hefði aldrei búist við, 15 og hálfur mánuður! Ef ég hefði búist við þessu þá hefði ég aldrei játað mig inn í þetta mál, þ.e.a.s. ef ég hefði vitað tímenn. Ég hélt með því að játa mig inn í þetta slyppi ég út á meðan málið kæmi fyrir dóm. Ég vildi ekki þessi tvö ár sem Örn Höskuldsson hótaði mér að ég yrði inni ef ég játaði ekki. Já og ég slyppi sko ekki út, það væri víst mál. Nei, núna eru dagar Arnar Höskuldssonar taldir. Ég er hræddur um að hann þurfi að pakka niður og kveðja bless, með virðingu fyrir sparki í rassgatið sem fylgdargjöf. Hann Örn og eins Eggert sem fóru með ólöglegar yfirheyrslur allan tímenn sem þeir fengu játningar. Ég get sagt að ekki var ég hræddur, en ég vildi ekki vera saklaus inni í svona máli, maður getur verið vitlaust á því að vera saklaus inni í svona máli. Ég hugsaði alltaf um fjölskyldu mína, hvað heldur hún hugsaði ég. Svo voru þetta jólin í þokkabót. Það var allt sem sverti þetta fyrir mér. En ég vissi samt að það kæmi að endalokum í þessu og nú er sú stund að renna upp í fyrramálið, kl. 10. Þá fæ ég að tjá mig fyrst.“⁸⁶³

479. Fyrir liggur samantektarskýrsla, dagsett sama dag, rituð af Gísli í tengslum við framhaldsrannsókn á hvarfi Guðmundar. Bókað var að eftir könnun hjá vinnuveitanda Guðmundar Einarssonar væri ljóst að hann hefði ekki verið með tékka frá fyrirtækinu í fórum sínum þegar hann hvarf.⁸⁶⁴
480. Þennan dag var [GPÁ], kunningi Guðmundar, yfirheyrður sem vitni vegna framhaldsrannsóknar á hvarfi hans. Ber skýrslan um yfirheyrsluna ekki með sér neinar nýjar upplýsingar.⁸⁶⁵
481. Sama dag, 29. mars 1977, var dómþing sakadóms Reykjavíkur háð og tekið fyrir sakadómsmál á hendur ákærðu. Bókað var að Bragi Steinarsson, vararíkissaksóknari, hafi komið í dóminn. Þá var bókaður mættur í dóminn Jón Oddsson, verjandi Sævars. Klukkan 10:10 var Sævar færður í dóminn. Orðrétt var bókað: „Ákærði kveðst ekki vilja viðurkenna að það sé rétt, sem honum er gefið að sök í I. kafla ákæru.“⁸⁶⁶ Greindi hann frá því að hann og Erla hafi kynnst um haustið 1973. Erla hafi þá búið að

⁸⁶³ Bls. 2557_A–D.

⁸⁶⁴ Bls. 2659.

⁸⁶⁵ Bls. 2660–2661.

⁸⁶⁶ Bls. 2547.

Hamarsbraut 11, en hann hafi dvalið hjá henni einstöku sinnum, en ekki talið sig eiga þar heimili og hafi aldrei verið skráður þar heimilisfastur. Sagði hann Albert Klahn og Kristján Viðar hafa komið að Hamarsbraut 11 og minnti hann að það hafi verið um jólaleytið 1973. Vissi hann ekki til þess að Tryggvi Rúnar hafi nokkurn tímann komið að Hamarsbraut 11.⁸⁶⁷ Lýsti Sævar atburðum frá kvöldi 26. janúar 1976. Framburður hans var í samræmi við fyrirliggjandi framburð hjá lögreglu. Bókað var að hlé hafi verið gert á þinghaldinu klukkan 12:00.⁸⁶⁸ Bókað var að þinghaldinu hafi verið fram haldið klukkan 14:00 og á sama tíma hafi sækjandi, ákærði og verjandi hans komið í dóminn.⁸⁶⁹ Bókað var að Sævari hafi verið kynntur framburður hans í dómskýrslu 11. janúar 1976 þar sem hann hafi borið um að Kristján Viðar og Tryggvi Rúnar hafi verið við útidyrnar að Hamarsbraut 11 ásamt þriðja manni þegar hann hafi komið þangað og ruðst inn í íbúðina þrátt fyrir mótmæli hans. Bókað var að Sævar hafi verið beðinn um að gefa skýringu á þeirri breytingu sem hann gerði nú á framburðinum. Var orðrétt bókað í sakadómsbókina: „Ákærði segir framburð sinn nú vera hið rétta í málinu. Muni hann koma fram með skýringar á þessu síðar.“⁸⁷⁰ Lýsti hann átökunum í íbúðinni og kvaðst sjálfur ekki hafa átt neinn þátt í þeim. Kvaðst hann ekki hafa séð blóð á Guðmundi, en mundi eftir að hann hafi verið með sprungna vör. Þá hafi hann aldrei staðið upp eftir að hafa fallið í gólfið.⁸⁷¹ Bókað var að Sævari hafi verið kynntur framburður hans frá 11. janúar 1976 í sakadómi. Sagði Sævar framburðinn vera hafðan eftir sér, en hann væri rangur. Kvaðst hann aldrei hafa sparkað í kjálka Guðmundar þar sem hann hafi legið á gólfinu. Þá hafi hann aldrei séð Guðmund velta sér við og hann hafi ekki reynt að standa upp. Sérstaklega aðspurður neitaði Sævar því að hafa sparkað í höfuð Guðmundar. Bókað var að á þessum tímamarki hafi Sævar óskað eftir því að eftirfarandi yrði bókað eftir honum: „Ég var ekki að Hamarsbraut 11 þessa nótt. Ég var hjá [HeG] í starfsmannabústað Kópavogshælis alla þessa nótt, ræddi við hana um morguninn um að fara að Gljúfurárholti í Ölfusi. Ég hitti Erlu einhvern tíma á sunnudagskvöldið 27. janúar 1974 og var þá með [ViG]. Ég var að hugsa um að fara austur í Gljúfurárholt, en hætti við það vegna Erlu. Ég var upphaflega látinn játa á mig sakir, beittur líkamlegu ofbeldi af rannsóknarmönnum, einnig af fangavörðum, hótað af Tryggva Rúnari og Kristjáni Viðari. Erla hótaði að fremja sjálfsmorð í júlímánuði 1976 við samprófun í fangelsinu við Síðumúla. Samprófunin stóð öðru hvoru í 8 daga, og lengst í 6 tíma í einu. Var Erla höfð þar til að koma vitinu fyrir mig. Sigurbjörn sagði við mig, að ef ég játaði ekki að hafa verið á Hamarsbraut 11 þessa nótt, myndi ég fá lífstíðaröryggisgæslu. Sigurbjörn Víðir sagði það vera orð Hallvarðar Einvarðssonar og Hallvarður Einvarðsson lét þessi orð falla í maímánuði og sagðist lofa mér því, að ég fengi að tynast í amerísku fangelsi, ef ég játaði ekki á mig sakir í Guðmundar- og Geirfinnsmáli. Daginn eftir að ég fór í samprófun með Tryggva Rúnari og Kristjáni Viðari var höfð samprófun, þar sem Sigurbjörn Víðir lét Tryggva Rúnar Leifsson ráðast á mig og barði hann mig svolítið til. Síðan er ég átti að fara inn í

⁸⁶⁷ Bls. 2548.

⁸⁶⁸ Bls. 2549–2551.

⁸⁶⁹ Bls. 2552.

⁸⁷⁰ Bls. 2553.

⁸⁷¹ Bls. 2554.

fangaklefa réðist Sigurbjörn Víðir á mig, sló mig í andlitið í viðurvist Ara Ingimundarsonar, fangavarðar, tók mig á loft og fleygði mér í stól í yfirheyrsluherbergi. Í júlímánuði, júlílok, kom fangavörður, Skúli Steinsson að nafni og biður mig að koma fram með sér. Ég spurði, hvað það væri og sagði hann mig mundu komast að því og ef ég kæmi ekki með góðu yrði ég beittur ofbeldi, en það var ávallt þeirra orðatiltæki þegar ég var látinn fara í yfirheyrslur. Gekk ég fram, og þegar ég kem að sturtuherbergi segir hann mér að bíða aðeins, tekur mig síðan hálstaki og dregur mig inn í sturtuherbergið og lætur renna í vask og gólfklút í vaskinn. Reyndi hann að dýfa mér ofan í, en tókst það ekki í fyrstu, en fékk þá Jóhann fyrirverandi lögreglumann til að aðstoða sig. Skúli spurði með hverjum ég hefði farið til Keflavíkur og hvert ég hefði farið með Guðmund Einarsson út í hraun. Eftir allar vatnsdýfingarnar var ég orðinn þjakaður og var farinn að hljóða. Þá hætta þeir og fleygja mér inn í klefa, en þetta hafði þá staðið í góða stund. Ekki hafði ég lengi verið í klefanum, er Skúli Steinsson kemur á ný, tekur mig með ofbeldi og heldur áfram sama leiknum og áður, þar til ég var allur orðinn blautur og farinn að hljóða. Ekki veit ég hversu lengi þetta stóð, en loks kom varðstjóri, Guðjón að nafni, og kvað þetta gott í bili. Var ég síðan látinn inn í klefa. Daginn sem fjórmeningarnir voru handteknir í Geirfinnsmálinu sagði ég við Örn Höskuldsson, að ég gæti ekki sagt, að ég hefði farið út á bát og ekki heldur sagt að ég hefði farið með þessum mönnum til Keflavíkur. Örn sagði þá við mig: „Farðu inn í klefa og hengdu þig.“ Við Gunnar Marinósson sagði Örn: „Lánaðu honum reipi, svo hann geti hengt sig.“⁸⁷² Bókað var að skýrsla rannsóknarlögreglu 22. desember 1975, skýrslur Sævars 4. og 6. janúar, 30. september og 5. október 1976 hafi verið lesnar í heild sinni í heyranda hljóði í dóminum. Bókað var að Sævar hafi kannast við að hafa gefið þessar skýrslur og undirritað þær, en sagði allt rangt sem kæmi fram í þeim um dauða Guðmundar Einarssonar. Sama ætti við um skýrslu dagsetta 9. janúar 1977 sem hann hafi gefið hjá Gísla Guðmundssyni, rannsóknarlögreglumanni. Ítrekað aðspurður neitaði Sævar því að hafa komið að Hamarsbraut 11 aðfaranótt 27. janúar 1974. Neitaði hann því eindregið og hélt því fram að hann hafi ekki komið þangað um nóttina. Kvaðst hann alltaf hafa haldið fram sakleysi sínu, en hafi ekki getað annað en gefið þessar skýrslur þar sem þess hafi verið krafist af honum. Neitaði hann því að vita nokkuð um flutning á líki Guðmundar, hvorki umrædda nótt né síðar. Sagði hann það rétt sem hafi verið bókað um ferðir hans að kvöldi 26. janúar 1974 uns hann hafi komið að Kópavogshælinu, en aðfaranótt 27. janúar 1974 hafi hann dvalið hjá [HeG]. Bókað var að Sævar hafi viðurkennt rétt það sem honum hafi verið gefið að sök í IV., V. og VI. kafla ákæru. Bókað var að viðstaddir hafi vikið frá klukkan 17:50 og var dómþingi slitið.⁸⁷³

482. Miðvikudaginn 30. mars 1977 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Tryggvi Rúnar hafi verið fluttur í sakadóm klukkan 09:45. Bókað var að komið hafi verið með Tryggva Rúnar úr sakadómi klukkan 12:20. Klukkan 16:45 var bókað að rætt hafi verið við Gunnlaug Briem að beiðni Tryggva Rúnars. Lét færsluritari þess getið að Hilmar Ingimundarson, verjandi Tryggva Rúnars, kæmi um kvöldið og mætti

⁸⁷² Bls. 2555–2557.

⁸⁷³ Bls. 2557–2558.

tala við skjólstæðing sinn að vild. Þá var bókað að einnig hafi verið rætt við Gísla Guðmundsson að beiðni Tryggva sem hafi beiðið hann um að athuga ákveðið atriði í sambandi við bílveltu. Bókað var að Hilmar Ingimundarson, verjandi Tryggva, hafi komið klukkan 18:15 og rætt við hann inni á klefa. Bókað var að hann hafi farið klukkan 18:45.⁸⁷⁴

483. Fyrir liggur skýrsla um yfirheyrslu yfir [HKG], fyrrum sambýliskonu Tryggva Rúnars, þennan dag. Fram kom að þau hafi verið í sambúð um það leyti sem atburðurinn að Hamarsbraut 11 hafi átt sér stað. Kvaðst hún hafa rætt við Sigurbjörn Víði og taldi sig hafa sagt honum allt það sem hún vissi og gæti munað. Mundi hún ekki sérstaklega eftir umræddri helgi og gæti því ekki borið um dvalarstað Tryggva Rúnars á þeim tíma. Greindi hún frá því að þau hafi búið saman á heimili foreldra Tryggva Rúnars frá sumri 1973 fram til loka febrúarmánaðar 1974, en þá hafi þau flutt að Gyðufelli 14, dvalið þar í einn mánuð en þá flutt að Kríuhólum 2. Eignuðust þau saman son í desember 1973. Fram kom að þau hafi slitið samvistum í september 1974 vegna óreglu Tryggva Rúnars.⁸⁷⁵ Vissi hún ekki til þess að Tryggvi Rúnar hafi farið að Hamarsbraut 11 í heimsókn. Sagðist hún aldrei hafa heyrt Tryggva Rúnar minnst á umræddan atburð. Þá hafi hún aldrei heyrt hann minnst á Guðmund Einarsson.⁸⁷⁶
484. Meðal rannsóknargagna liggur fyrir samantektarskýrsla, dagsett sama dag, rituð af Gísla Guðmundssyni með yfirliti yfir þá sem hafi heimsótt Tryggva Rúnar þegar hann var í gæsluvarðhaldi að Litla-Hrauni á tímabilinu 16. júlí 1976 til 14. janúar 1977.⁸⁷⁷
485. Þennan sama dag, 30. mars. 1977, var dómþing sakadóms Reykjavíkur sett og tekið fyrir sakadómsmál á hendur ákærðu. Bókað var að sækjandi málsins, Bragi Steinarsson, hafi komið í dóminn ásamt Kristjáni Stefánssyni, héraðsdómsslögmanni, fyrir hönd Hilmars Ingimundarsonar, verjanda Tryggva Rúnars.⁸⁷⁸ Bókað var að Tryggvi Rúnar hafi verið færður í dóminn klukkan 10:05. Orðrétt var bókað: „Ákærði kveðst ekki vilja viðurkenna, að það sé rétt sem honum er gefið að sök í I. kafla ákæru.“ Kvaðst Tryggvi Rúnar neita því að hafa ráðist á Guðmund Einarsson ásamt meðákærðu og misþyrmt honum svo að hann hafi hlotið bana af. Kvaðst hann aldrei hafa komið að Hamarsbraut 11 í Hafnarfirði, hvorki aðfaranótt 27. janúar 1974 né fyrir þann tíma. Greindi hann frá því að honum hafi verið sýnt húsið í ársbyrjun 1976 til að vita hvort hann myndi eftir því, kvaðst Tryggvi Rúnar ekkert hafa kannast við húsið og aldrei hafa komið þar inn. Kvaðst hann ekkert geta sagt um hvar hann hafi verið í umrætt sinn. Sagði hann það útilokað að hann hafi verið með meðákærðu Kristjáni Viðari og Sævari, allavega ekki þegar atvik það hafi gerst sem ákært væri út af. Kvaðst Tryggvi Rúnar muna eftir að hafa verið heima hjá Kristjáni Viðari 10. til 12. janúar 1974, en muni ekki eftir að hafa hitt hann aftur í þeim mánuði.⁸⁷⁹ Mundi hann eftir því að Sævar hafi einnig komið heim til Kristjáns í það skipti, en þeir hafi farið saman á

⁸⁷⁴ Dagbók nr. 6, bls. 196.

⁸⁷⁵ Bls. 2662.

⁸⁷⁶ Bls. 2663.

⁸⁷⁷ Bls. 2664.

⁸⁷⁸ Bls. 2558.

⁸⁷⁹ Bls. 2559.

dansleik. Sagðist hann ekki þekkja Sævar nema bara í gegnum Kristján Viðar. Þá þekkti hann Albert mjög lítið og kvaðst ekki muna eftir að hafa hitt hann á þessum tíma. Hann hafi ekki þekkt Guðmund og kvaðst ekki kannast við hann þegar honum var sýnd mynd af honum í dóminum. Bókað var að framburðir Tryggva Rúnars fyrir dómi 11. janúar, 22. mars og 30. apríl 1976 svo og lögregluskýrslur sem hann hafi staðfest hafi verið lesnar í heyranda hljóði. Kannaðist hann við framburðina og sagði þá rétt eftir sér hafða en sagði þá ranga. Var hann beðinn um að gefa skýringu á breyttum framburði.⁸⁸⁰ Var orðrétt bókað eftir Tryggva Rúnari: „Þegar ég var tekinn fyrst 23. desember 1975 heima hjá mér, var borin upp á mig þessi sök, að ég hefði í samráði við Kristján Viðar Viðarsson og Sævar Marinó Ciesielski orðið Guðmundi Einarssyni að bana. Síðan var ég yfirheyrður. Mér varð mikið um þetta, þar sem ég var saklaus í þessu máli. Ég gat ekki sofið og mér var neitað um svefntöflur. Síðan liðu 2–3 dagar, þar til þurfti að sprauta mig niður, til að ég gæti sofið, enda var ég kominn með óráð. Ég vil taka það fram, að upp úr þessu voru borin á mig tvö önnur stórmál, að ég hafi átt að verða stúlku að bana í Vík í Mýrdal og einhverjum manni í Ólafsvík, átti það að hafa verið haustið 1974. Ég tel mig alls ekki hafa verið kominn í fullt jafnvægi, þegar ég var tekinn í yfirheyrslur dag eftir dag, sem oft vöruðu í 12 tíma. Ekkert kom annað til umræðu en að ég ætti að játa þetta mál, sem upp á mig var borið. Það var alveg sama hvað ég sagði, þeir tóku ekki mark á því. Ég átti bara að játa að hafa verið með fyrrgreindum mönnum við nefndan verknað. Fyrstu dagana átti ég að skýra frá því sjálfur, hvernig þetta atvikaðist. Sagði Örn Höskuldsson, að ég fengi að rotna í 2 ár í Síðumúla. Það væri hægt að halda mér í þann tíma. Í þessum yfirheyrslum voru yfirleitt 3, Örn Höskuldsson, Sigurbjörn Víðir Eggertsson og Eggert Bjarnason. Áfram héldu hótanirnar og sögðu þeir, að ég yrði dæmdur fyrir þetta, því það væru allir búnir að játa og bentu á mig. Loks kom að því, að ég sá mér ekki annað fært en að játa á mig þátttöku í verknaðinum, þar sem mér fannst það skynsamlegra, úr því sem komið var. Fannst mér yfirheyrslurnar með þeim hætti, að ég játaði þetta með því hugarfari, að hið sanna kæmi í ljós, þegar málið kæmi fyrir dómara.“⁸⁸¹ Bókað var að Tryggva Rúnari hafi verið kynntur framburður [PRE], fyrrum samfanga hans að Litla-Hrauni, fyrir sakadómi 24. janúar 1977. Sagði Tryggvi Rúnar að framburður hans væri alger ósannindi og kvaðst hann aldrei hafa rætt þetta mál við hann, hvorki að Litla-Hrauni, né annars staðar. Bókað var að Tryggva Rúnari hafi verið bent á skýrslu Ásgeirs Karlssonar, geðlæknis. Kvaðst Tryggvi Rúnar kannast við að hafa sagt við Ásgeir það sem kæmi fram í skýrslunni. Sagðist hann hafa nefnt fjárborg við hann, en ekki í sambandi við þetta mál. Þá var honum kynnt skýrsla Sigurbjörns Víðis og Haraldar, dagsett 8. mars 1977. Jafnframt voru honum sýndar myndir af fjárborginni sem fjallað væri um í skýrslunni. Kvaðst Tryggvi Rúnar muna eftir að rætt hafi verið við hann um umrædda fjárborg og kvaðst kannast við einhverja fjárborg, en vissi ekki hvort um þessa fjárborg væri að ræða. Bókað var að Tryggva Rúnari hafi verið sýnd mynd af [GunJ] og kvaðst hann ekki kannast við hann. Var Tryggva Rúnari næst bent á lýsingu á herbergjaskipan að Hamarsbraut 11 og var skýrsla hans um það atriði frá 9.

⁸⁸⁰ Bls. 2560.

⁸⁸¹ Bls. 2561.

janúar 1976 lesin í heyranda hljóði. Kannaðist hann við að hafa skýrt frá eins og fram kom í skýrslunni. Var honum næst sýndur uppdráttur af kjallarafbúð að Hamarsbraut 11. Var hann spurður hvernig hann hafi vitað svo nákvæmlega um herbergjaskipan að Hamarsbraut 11, hafi hann aldrei komið þangað líkt og hann héldi fram. Orðrétt var bókað: „Ákærði skýrir frá því, að hann hafi í yfirheyrslum hjá rannsóknarlögreglunni fengið að vita, hvernig herbergjaskipan var að Hamarsbraut 11 og sé lýsing sín á henni á því byggð.“⁸⁸²

486. Tryggvi Rúnar ritaði færslu í dagbók sína þennan dag. Ritaði hann um þinghaldið fyrir dómi og sagði verjandann sinn hafa vantað.⁸⁸³ Honum hafi verið sagt að hann hafi ekki komist og í hans stað hafi mætt lögfræðingur sem hann héldi að starfaði með verjanda sínum, Hilmar Ingimundarsyni. Orðrétt ritaði Tryggvi Rúnar: „Jæja svo hófst þetta með því að upplesnar voru lögregluskýrslur og dómskýrslur. Síðan var ég látinn segja útaf hverju ég játaði þetta og það reyndi ég við bestu getu, en auðvitað hefði mátt bæta mörgu við.“ Ritaði Tryggvi Rúnar um að hafa verið spurður um fjárborgir sem hann hafi sagst muna eftir. Hann væri ekki viss með þetta en sagðist viss um að þarna hafi engir flutningar verið á ferð. Þá ritaði hann um að vera alveg viss um að hafa aldrei séð [GunJ], hvorki fyrir né síðar. Orðrétt ritaði hann: „Það er þessi maður sem kemur inn í myndina í Guðmundarmálinu!“ Um framburð fyrrum samfanga að Litla-Hrauni, [PRE] ritaði Tryggvi Rúnar um að svo virtist sem sá væri enn ekki búinn að fá nóg af því að ljúga upp á hann.⁸⁸⁴ Það væri alvarlegt mál að segja svona ósannindi fyrir dómi. Ritaði Tryggvi Rúnar um að Gunnlaugur Briem hafi spurt hann hvort rétt væri að hann hafi ætlað að berja [PRE], fyrrum samfanga sinn, í samprófun um daginn og hvort hann hafi ætlað að berja Sævar. Ritaði Tryggvi um að hafa farið út í garð, en ekki gert neinar líkamsæfingar þar sem hann væri ennþá í tilfinningalegu uppnámi. Þá hafi Gunnar Marinósson komið inn á klefann og upplýst um að Gísli Guðmundsson hafi sagst ekki enn hafa fundið út hvenær hann hafi velt Trabant bifreiðinni, en Gísli myndi reyna að finna út úr því.⁸⁸⁵ Ritaði Tryggvi Rúnar um að Gunnar hafi greint honum frá því að Hilmar Ingimundarson hafi farið fram á frestun á dómsrannsókninni, en Gunnlaugur Briem, hafi hafnað því og sagt búið að ráðstafa tímanum í framburð Tryggva Rúnars og samprófanir í framhaldinu. Orðrétt ritaði Tryggvi Rúnar: „P.s. Hilmar kom til mín kl. um 6:15 í kvöld. Hann sagðist verða viðstaddur á morgun þegar samprófun fer fram hjá mér. Hilmar kvaðst það vera Erla Bolladóttir sem ég ætti að vera samprófaður við. Hilmar sagði mér bara að vera rólegur þó eitthvað komi sem ekki er satt. Ég meina ef hún fer að ljúga einhverja vitleysu að ég hafi til dæmis verið á Hamarsbraut þetta kvöld. Í fyrsta lagi þekki ég Erlu ekki neitt svo í öðru lagi þá hef ég aldrei á Hamarsbraut komið!“⁸⁸⁶
487. Bókað var í dagbók fangelsisins við Síðumúla, 31. mars 1977, að Tryggvi Rúnar hafi verið fluttur í sakadóm Reykjavíkur klukkan 10:00. Bókað var að komið hafi verið til

⁸⁸² Bls. 2563.

⁸⁸³ Bls. 2557_D.

⁸⁸⁴ Bls. 2562_B.

⁸⁸⁵ Bls. 2562_C.

⁸⁸⁶ Bls. 2562_D.

baka með Tryggva Rúnar klukkan 12:45.⁸⁸⁷ Þennan dag var dómþing háð í sakadómi Reykjavíkur og tekið fyrir sakadómsmál á hendur ákærðu. Bókað var að af hálfu ákærvaldsins hafi sótt þing Bragi Steinarsson, vararíkissaksóknari. Klukkan 10:10 var bókað að Tryggvi Rúnar hafi verið færður í dóminn. Þá var Hilmar Ingimundarson, verjandi Tryggva Rúnars, mættur. Bókað var að á sama tíma hafi Kristján Viðar mætt til samprófunar, ásamt Páli Arnóri Pálssyni, verjanda hans. Bókað var að samprófun hafi farið fram og framburður ákærða Kristjáns Viðars hafi verið lesinn upp í heyranda hljóði. Staðfesti Kristján Viðar framburðinn réttan í öllum atriðum. Bókað var að ákærði Tryggvi Rúnar hafi haldið fast við fyrri framburð sinn og sagt framburð Kristjáns Viðars lygi. Var framburður hans lesinn í heyranda hljóði. Bókað var að samræmi hafi ekki náðst í framburðum ákærðu. Bókað var að Kristján Viðar hafi vikið frá klukkan 10:45.⁸⁸⁸ Bókað var að dómurinn og verjandi Tryggva Rúnars hafi athugað gögn frá fullnustudeild sakadóms um hvort hann hafi verið í afplánun eða gæsluvarðhaldi í janúar 1974 og ágúst sama ár, en svo hafi ekki reynst vera. Bókað var að ákærði Albert Klahn hafi mætt til samprófunar klukkan 11:00, ásamt verjanda sínum, Erni Clausen. Bókað var að framburður Alberts hafi verið lesinn í heyranda hljóði. Kvaðst hann halda fast við framburðinn í öllum atriðum. Var honum skýrt frá framburði Tryggva Rúnars frá 30. mars 1977. Bókað var að ákærðu hafi báðir haldið fast við framburði sína og samræmi hafi ekki náðst. Bókað var að Albert hafi vikið frá klukkan 11:22.⁸⁸⁹ Bókað var að Sævar hafi mætt klukkan 11:26 ásamt Jóni Oddssyni, verjanda sínum. Var fyrrihluti framburðar hans frá 29. mars 1977 lesinn í heyranda hljóði. Bókað var að samprófun hafi þá farið fram. Var Tryggvi Rúnar spurður hvort hann hafi verið með meðákærðu Kristjáni Viðari og Alberti að kvöldi 26. janúar 1974. Var svar hans bókað orðrétt: „Ég get ekki staðfest það svoleiðis. Ég var svo mikið með þessum mönnum að ég get ekkert fullyrt um það hvort ég var með þeim í þetta sinn. Það er rétt að við vorum oft að „putta“ eða á „veskjabísirí“, en hvort það var þetta kvöld eða ekki man ég ekki.“ Bókað var að Tryggvi Rúnar hafi skýrt frá því að hann hafi lítið verið með meðákærðu á þessum tíma þar sem hann hafi verið farinn að búa með stúlku. Bókað var að frekara samræmi hafi ekki náðst í framburðum ákærðu. Bókað var að verjandi Tryggvi Rúnars hafi óskað eftir því að Sævar yrði spurður hvort hann hafi séð Tryggva Rúnar í bifreið Alberts fyrir utan starfsmannahús Kópavogshælis. Bókað var að Sævar hafi sagst ekki minnst þess en hafi talið það. Bókað var að Sævar hafi vikið frá klukkan 12:12. Bókað var að klukkan 12:13 hafi Erla komið í dóminn ásamt verjanda sínum, Guðmundi Ingva Sigurðssyni.⁸⁹⁰ Bókað var að framburður hennar um það sem hún hafi séð að Hamarsbraut 11 aðfaranótt 27. janúar 1974 hafi verið lesinn í heyranda hljóði. Sagði hún framburðinn réttan í öllum atriðum. Bókað var að henni hafi verið kynntur framburður Tryggva Rúnars um að hann hafi ekki verið þar staddur umrædda nótt. Kvaðst Erla engu að síður halda fast við framburð sinn um það. Hún hafi gefið lýsingu á Tryggva Rúnari þegar hún hafi verið yfirheyrð hjá rannsóknarlögreglu 20.

⁸⁸⁷ Dagbók nr. 6, bls. 197.

⁸⁸⁸ Bls. 2564.

⁸⁸⁹ Bls. 2565.

⁸⁹⁰ Bls. 2567.

desember 1975. Orðrétt var bókað í þingbókina: „Engin lýsing á ákærða er bókuð í framburði hennar, en hún kveðst hafa dregið upp mynd af manningum í tæknideild rannsóknarlögreglunnar. [...] Ákærða staðhæfir að Tryggvi Rúnar sé sá maður, er hún sá að Hamarsbraut 11 umrædda nótt.“ Bókað var að samræmi hafi ekki náðst í framburðum ákærðu. Bókað var að ákærðu hafi vikið frá klukkan 12:32 og gert hafi verið hlé til klukkan 14:00, en þá mætti sækjandi aftur í dóminn. Klukkan 14:05 var bókað að Albert Klahn og Sævar hafi komið í dóminn.⁸⁹¹ Bókað var að Jón Oddsson, verjandi Sævars, hafi einnig mætt í dóminn. Fram fór samprófun og var framburður Alberts að því er snerti Sævar lesinn í heyranda hljóði. Kvaðst Albert halda fast við framburð sinn, en Sævar taldi hann rangan að öllu leyti, nema hvað varðaði komu ákærðu að starfsmannabústaðnum við Kópavogshæli þar sem þeir hafi beðið hann um peningalán. Bókað var að samræmi hafi ekki náðst og samprófunin hafi verið án árangurs. Viku þeir frá klukkan 14:26. Á sama tíma var bókað að Eggert Norðdal Bjarnason, rannsóknarlögreglumaður, hafi komið í dóminn sem vitni. Bókað var að bókun Sævars um þá meðferð sem hann hafi talið sig hafa orðið fyrir í Síðumúlafangelsi hafi verið lesin í heyranda hljóði.⁸⁹² Kvaðst Eggert ekki kannast við neitt af því sem Sævar hafi haldið fram, honum væri ekki kunnugt um að Sævar hafi verið beittur líkamlegu ofbeldi við rannsókn málsins eða hótunum um það. Orðrétt var bókað: „Vitnið kveður ákærða alltaf hafa verið yfirheyrðan sjálfstætt og hafi hann skýrt frá af fúsum og frjálsum vilja, en spurningar oft verið endurteknað, svo sem oft sé venja við rannsóknir.“ Bókað var að Eggert hafi verið kynntur framburður Tryggva Rúnars. Mundi hann eftir því að Tryggvi Rúnar hafi verið eitthvað miður sín í Síðumúlafangelsinu milli jóla og nýárs árið 1975. Sagði Eggert að Tryggvi Rúnar hafi haft orð á því hvort líðanin gæti verið samviskubit, en hann hafi aldrei áður fengið samviskubit. Sagði hann Tryggva Rúnar aldrei hafa verið beittan hótunum svo hann hafi vitað til. Bókað var að Eggert hafi tekið skýrslu af Tryggva Rúnari 9. janúar 1976 þar sem hann hafi lýst herbergjaskipan að Hamarsbraut 11. Var Eggerti kynntur framburður Tryggva Rúnars um að í yfirheyrslunni hafi hann fengið að vita hvernig herbergjaskipan í íbúðinni hafi verið og lýsing hans hafi verið á henni byggð. Orðrétt var bókað: „Vitnið segir þetta ekki rétt og hafi ákærði sjálfstætt lýst herbergjaskipaninni.“ Þá var í framhaldinu bókað orðrétt í þingbókina: „Vitnið skýrir frá því að við rannsókn póstsvikamálsins, sbr. IV. kafla ákæru, hafi grunur vaknað á því að ákærðu kynnu að vera viðriðnir dauða Guðmundar Einarssonar, en rannsóknarlögreglumenn höfðu áður heyrt orðróm í þá átt. Við yfirheyrslu 20. desember 1975 yfir Erlu Bolladóttur, styrktist þessi grunur, og hélt rannsókn málsins áfram í framhaldi af því.“ Bókað var að Sævar hafi þá einnig komið í dóminn og honum verið kynntur framburður Eggerts um það sem að honum sneri. Bókað var að þeir hafi vikið frá klukkan 15:30. Á sama tíma var bókað að Sigurbjörn Víðir Eggertsson, rannsóknarlögreglumaður, hafi mætt í dómnum.⁸⁹³ Bókað var að honum hafi verið kynnt bókun Sævars sem hafi verið höfð eftir honum orðrétt. Skýrði Sigurbjörn Víðir svo frá að hann kannaðist ekki við að hafa nokkurn tímann minnst á

⁸⁹¹ Bls. 2568

⁸⁹² Bls. 2569.

⁸⁹³ Bls. 2571.

það við Sævar að hann yrði settur í lífstíðar öryggisgæslu. Hins vegar hafi Sævar mikið talað um það sjálfur og hafi greinilega óttast það. Þá kannaðist hann ekki við að hafa nokkurn tíma heyrt Hallvarð Einvarðsson, þáverandi vararíkissaksóknara, hafa orð á því að Sævar fengi að tynast í amerísku fangelsi ef hann játaði ekki á sig sakir. Kvaðst Sigurbjörn Víðir aldrei hafa haft orð á þessu við Sævar. Skýrði Sigurbjörn Víðir frá því að í eitt sinn þegar tilraun hafi verið gerð til samprófunar milli Sævars og Tryggva Rúnars hafi þeir byrjað að bera sakir hvor á annan. Orðrétt var bókað: „Hafi þeir lent í orðahnippingum og Tryggvi Rúnar þrifið í skyrtu Sævars að framan og e.t.v. lyft honum upp.“ Kvaðst Sigurbjörn Víðir hafa stöðvað Tryggva Rúnar strax og Sævar hafi ekkert meiðst. Samprófuninni hafi þar með lokið. Sagði Sigurbjörn Víðir það algjör ósannindi hjá Sævari að hann hafi ráðist á hann á leið inn í fangaklefa, slegið hann í andlitið og tekið hann á loft og fleygt honum í stól í yfirheyrsluherbergi. Greindi hann svo frá að einu skiptin sem hann hafi þurft að snerta Sævar hafi verið þegar hann hafi ætlað að hlaupa út úr yfirheyrslu og það hafi komið fyrir oftast en einu sinni.⁸⁹⁴ Kvaðst hann ekkert kannast við það sem Sævar hafi sagt um Skúla Steinsson, fangavörð. Sagði Sigurbjörn Víðir að oftast hafi farið vel á með honum og Sævari og hann hafi oft gert honum greiða. Bókað var að Sævar hafi þá verið færður í dóminn og verið kynntur framburður Sigurbjörns Víðis. Bókað var að þeir hafi báðir haldið fast við framburð sinn. Vék Sævar frá klukkan 16:00. Bókað var að Sigurbjörn Víðir hafi komið aftur fyrir dóminn sem vitni. Bókað var að Tryggvi Rúnar hafi lýst herbergjaskipan að Hamarsbraut 11 í skýrslu hjá lögreglu 9. janúar 1976 en nú neitaði hann að hafa komið þar og segist hafa fengið upplýsingarnar frá rannsóknarmönnum. Bókað var að Sigurbjörn Víðir hafi sagt þetta ekki rétt. Tryggvi Rúnar hafi skýrt sjálfstætt frá þessu atriði og minnti hann að Tryggvi Rúnar hafi gert skissu af herbergjaskipaninni. Orðrétt var bókað: „Vitnið veit ekki hvort skissan er til.“ Vék Sigurbjörn Víðir frá klukkan 16:05.⁸⁹⁵

488. Tryggvi Rúnar ritaði færslu í dagbók sína sama dag, 31. mars 1977. Ritaði hann um að hafa mætt fyrir dóm klukkan 10:10. Hellert væri ekki ennþá búinn að finna út hvenær hann hafi velt Trabant bifreiðinni hjá Fylkisvellingum og mætt til lögreglunnar í framhaldinu. Svo virtist sem lögreglan hafi ekki bókað þetta hjá sér. Ritaði hann um samprófunina við Kristján Viðar og að hann væri búinn að taka til baka þetta með hnífinn, að hann hafi stungið Guðmund Einarsson. Ritaði Tryggvi um að Kristján Viðar teldi hann enn inni í málinu. Orðrétt ritaði hann: „Samt er kominn nýr maður inn í þetta sem heitir [GunJ]. Hann á að hafa verið þarna. Hann á að hafa komið á Hamarsbraut þegar þetta skeði – eða hefur átt að hafa skeð. Ég er farinn að halda að þetta geti alveg eins verið tóm endaleysa frá grunni, þ.e.a.s. að þetta hafi ekki skeð.“⁸⁹⁶ Ritaði Tryggvi Rúnar um að Gunnlaugur Briem, sakadómari, hafi spurt Kristján Viðar hvort þetta væri rétt eftir honum haft. Orðrétt ritaði Tryggvi Rúnar í dagbókina: „Já, sagði Kristján dapurlega. Hann er mjög langt niðri sá ég. Ég (skyl) skil bara ekki af hverju hann segir ekki sannleikann um mig. Að ég hafi ekki verið þarna með, ef þetta

⁸⁹⁴ Bls. 2572.

⁸⁹⁵ Bls. 2573–2574.

⁸⁹⁶ Bls. 2573_A–B.

er í rauninni sannleikurinn sem hann er að segja um þetta mál. Hann er orðinn svo margsaga í þessu máli að hann getur ekki verið lengur trúanlegt vitni í þessu máli.⁸⁹⁷ Ritaði Tryggvi Rúnar um að Albert hafi komið fyrir dóminn og greint frá líkflutningum síðla sumars 1974 þar sem þeir hafi átt að hafa flutt lík Guðmundar í plastpokum og grafið hann í einhverju líkbeði í Fossvogskirkjugarði. Orðrétt ritaði Tryggvi: „Hann er stórskrýttinn að segja svona lagað. Ég veit ekki hvað hefur komið fyrir höfuðið á þessu „fifli“ svo fær hann að ganga laus, með allt þetta á bakinu. Játningu, lygar upp á mig og jafnvel fleiri. Ef þetta í rauninni hefur skeð, þá hefur líkið aldrei verið fært á annan stað, allavega trúi ég því ekki. Svo er hann einn sem heldur þessu fram með þennan seinni flutning.“ Verjandi Alberts, Örn Clausen, hafi spurt hvort Albert mætti fara á Seyðisfjörð og vera þar yfir páskana. Orðrétt ritaði Tryggvi: „Blessaður drengurinn sem er verðlaunaður fyrir að bera ljúgvitni fær að leika sér og kom svo þegar hann er kallaður fyrir og ber þá bara lygasögur. Þessir menn fá að ganga lausir eins og Klahn, Bolladóttir og [PRE].“⁸⁹⁸ Ritaði Tryggvi Rúnar um að Sævar hafi næstur komið fyrir dóminn en hann væri búinn að taka til baka játningu sína. Ritaði Tryggvi um að trúa því að Sævar hafi verið á öðrum stað. Orðrétt ritaði hann: „Svo þá er ekki hægt að kenna honum um það, svo þá eru hin fiflin, Kristján, Albert og Erla eftir að segja loka niðurstöður í þessu máli. Ég vona bara að þessu ljúki sem fyrst. En fyrir alla muni verða þau að koma mér út úr þessu máli sem ég á engan þátt í eða hef hvergi komið nærri! P.s. Ekki vill ég verða sýknaður af þessu, eins og það stendur í dag! Það myndu fáir trúa mínu sakleysi. Gott í bili!“⁸⁹⁹ Að síðustu ritaði Tryggvi Rúnar um sampröfun við Erlu. Orðrétt ritaði hann: „Hún hafi séð Kristján Viðar og Sævar „svo annan mann“ sem hefði verið ljóshærður með hrokkið hár, lítill og þrekinn. Gunnlaugur spurði hana að nú sæi hún manninn sem grunaður væri og spurði hana hvort það væri rétt að ég væri sá maður sem hún hefði séð. Hún sagði já. Ég tók það fram að ég hafi aldrei séð þessa manneskju. Svo væri hennar framburður um mig ósannindi í alla staði.“⁹⁰⁰

489. Sama dag, 31. mars 1977, birtist frétt á baksíðu Vísis undir fyrirsögninni: „Guðmundarmálið: Einn hinna ákærðu dregur játningu sína til baka.“ Fram kom að ákæra í málinu væri til meðferðar hjá sakadómi Reykjavíkur og dómsrannsókn stæði yfir. Í fréttinni sagði að ekki væri talið að þessi nýi framburður myndi breyta framgangi málsins þar sem framburðir annarra aðila hafi ekki breyst.⁹⁰¹
490. Föstudaginn 1. apríl 1977 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla klukkan 13:55 var bókað að hringt hafi verið í Hellert að beiðni Tryggva Rúnars, sem hafi sagst ekki munu komast fyrr en eftir helgi. Klukkan 16:10 var bókað að hringt hafi verið í Gunnlaug Briem fyrir Tryggva Rúnar með fyrirspurn um hvort hann fengi að fara á Litla-Hraun fyrir páska. Orðrétt bókaði færsluritari, Gunnar Guðmundsson, í fangelsisdagbókina: „Við því var algjör neitun hjá Gunnlaugi. Jafnframt bað hann fyrir Sævar Ciesielski en þegar til átti að taka vildi Sævar ekki yfirgefa svo viðkunnanlegan

⁸⁹⁷ Bls. 2573_C.

⁸⁹⁸ Bls. 2573_E.

⁸⁹⁹ Bls. 2573_G.

⁹⁰⁰ Bls. 2573_H.

⁹⁰¹ Bls. 2665.

stað sem hann er á núna, þannig að hann kemur ekki í bili.⁹⁰² Klukkan 20:40 var bókað að [ÓmL], bróðir Tryggva Rúnars, hafi sótt bréf frá honum.⁹⁰³

491. Þennan dag var dómþing sett í sakadómi Reykjavíkur og tekið fyrir sakadómsmálið á hendur ákærðu. Bókað var að Bragi Steinarsson, vararíkissaksóknari hafi sótt þing af hálfu ákærvaldsins. Bókað var að spjöld með ljósmyndum af öllum ákærðu hafi verið lögð fram ásamt skýrslu rannsóknarlögreglunnar, dagsettri 18. mars 1977.⁹⁰⁴ Bókað var að klukkan 13:39 hafi Högni Ófeigur Einarsson, fangavörður í fangelsinu við Síðumúla, mætt í dómnum sem vitni. Fram kom að Högni hafi verið vottur þegar Eggert hafi tekið skýrslu af ákærða Tryggva Rúnari 9. janúar 1976. Kvaðst Högni ekki hafa verið viðstaddur þegar skýrslan hafi verið tekin en mundi eftir að hafa skrifað undir skýrsluna sem vottur að yfirheyrslu lokinni. Mundi hann að Tryggvi Rúnar hafi lýst skýrsluna rétta í hans viðurvist.⁹⁰⁵ Vék Högni frá klukkan 13:45. Klukkan 13:46 var bókað að Gunnar Marinósson, varðstjóri í Síðumúlafangelsi, hafi komið fyrir dómnum sem vitni. Bókað var að honum hafi verið kynnt það sem Sævar hafi látið bóka orðrétt eftir sér. Kvaðst Gunnar hvorki hafa séð né heyrt það sem Sævar héldi fram. Hann hafi aldrei orðið var við það að Sævar hafi sattu illri meðferð í Síðumúlafangelsi á meðan hann hafi verið þar í gæsluvarðhaldi vegna málsins.⁹⁰⁶ Þá var Gunnari kynnt bókun Tryggva Rúnars varðandi skýrslu hans hjá lögreglu 9. janúar 1976. Kvaðst Gunnar yfirleitt ekki hafa verið viðstaddur yfirheyrslur í málinu. Kannaðist hann við hafa undirritað framangreinda skýrslu sem vottur. Mundi hann ekki hvort hann hafi verið viðstaddur þegar skýrslan var lesin, en sagðist örugglega hafa verið viðstaddur þegar Tryggvi Rúnar hafi undirritað skýrsluna og staðfest hana rétta. Vék Gunnar frá klukkan 14:04.⁹⁰⁷ Bókað var að klukkan 14:05 hafi Skúli Ævar Steinsson, fangavörður að Litla-Hrauni, áður í Síðumúlafangelsi. Bókað var að Skúli hafi verið fangavörður í Síðumúlafangelsi þegar Sævar hafi verið þar í gæsluvarðhaldi. Greindi hann frá því að mjög illa hafi gengið að fá Sævar til að þrifa sig og klefann sinn. Orðrétt var bókað: „Mætti man eftir því, að einhvern tíma á meðan á gæsluvarðhaldinu stóð, neitaði ákærði að fara í bað og eins að þrifa klefa sinn. Kveðst mætti þá hafa tekið utan um ákærða og farið með hann fram á bað, sett hann þar inn og læst því. Ákærði fór í bað og þreif síðan klefa sinn á eftir. Síðan hlýddi ákærði alltaf mætta um að þrifa sjálfan sig og klefa sinn.“ Sagði hann Sævar ekki hafa verið beittan neinum harðræðum í umrætt sinn og hvorki hafi verið minnst á þetta mál né Geirfinnsmálið í þessu sambandi, enda hafi það ekki verið í hans verkahring að gera það. Sagði hann lýsingu Sævars á meðferðinni í fangelsinu vera fjarri öllu lagi.⁹⁰⁸ Bókað var að Skúli hafi vikið frá. Klukkan 14:53 var bókað að Kristján Viðar hafi verið færður í dómnum. Þá var Sævar einnig bókaður mættur. Var framburður Kristjáns Viðars um það sem gerðist að Hamarsbraut 11 aðfaranótt 27. janúar 1974 lesinn í heyranda hljóði. Bókað var að

⁹⁰² Dagbók nr. 6, bls. 200.

⁹⁰³ Dagbók nr. 6, bls. 201.

⁹⁰⁴ Bls. 2576.

⁹⁰⁵ Bls. 2577.

⁹⁰⁶ Bls. 2577.

⁹⁰⁷ Bls. 2578.

⁹⁰⁸ Bls. 2578–2579.

Sævar hafi sagst ekki hafa verið að Hamarsbraut 11 umrædda nótt, en Kristján Viðar hafi haldið fast við framburð sinn. Bókað var að samræmi næðist ekki milli ákærðu. Bókað var að Kristján Viðar hafi sagst kannast við að hafa farið að degi til í Fossvogskirkjugarð í ágúst 1974 með Sævari og fleira fólki sem þeir hafi orðið viðskila við. Þetta hafi verið að degi til og þeir hafi verið að leita að leiði [KES], en ekki fundið það. Bókað var að Sævar hafi vikið frá klukkan 15:20.⁹⁰⁹ Þá var bókað að Kristján Viðar hafi skýrt frá því að hafa farið í afplánun að Litla-Hrauni í byrjun febrúar 1974 fram til 13. ágúst sama ár. Vék hann frá klukkan 15:28. Á sama tíma kom Erla fyrir dóminn til samprófunar við Sævar sem var einnig bókaður mættur. Var framburður Erlu um það þegar hún hafi séð Sævar að Hamarsbraut 11 umrædda nótt lesinn í heyranda hljóði. Bókað var að Erla hafi haldið fast við framburð sinn. Þá hafi farið fram samprófun og bókað að Sævar hafi sagst einnig halda fast við framburð sinn um að hafa ekki verið á staðnum í umrætt sinn. Bókað var að Sævar hafi óskað eftir því að Erla yrði spurð hvort Sigurbjörn Víðir, rannsóknarlögreglumáður, hafi nefnt lífstíðaröryggisgæslu við hann þegar hann hafi haft þau til samprófunar í Síðumúlafangelsinu 19. júlí 1976. Orðrétt var bókað eftir Erlu: „Ákærða segir það rétt vera. Ákærða segir Sigurbjörn Víði hafa sagt, að ákærði fengi lífstíðaröryggisgæslu, þ.e. lífstíðarfangelsi, ef hann ekki játaði að hafa verið að Hamarsbraut 11, er Guðmundur Einarsson beið bana.“ Viku Sævar og Erla frá.⁹¹⁰

492. Þennan dag ritaði Tryggvi Rúnar í dagbók sína um að samtal sitt við Gunnar Guðmundsson, forstöðumann fangelsisins. Hann hafi sagst vera búinn að ræða við Hellert sem væri að kanna „lögreglubækur“ fyrir hann. Ritaði Tryggvi Rúnar um að hafa beðið Gunnar um að tala við [ÓmL] bróðir sinn til að athuga hvort hann gæti hjálpað honum við að muna þessa helgi og hvar hann hafi verið. Orðrétt ritaði Tryggvi: „Þetta er svo mikið atriði fyrir mig, ef hægt verður að sanna hvar ég var þessa helgi þá er ég hólpinn. P.s. Hellert kemst ekki fyrr en eftir helgi til að tala við mig.“ Þá ritaði Tryggvi Rúnar um útiveru og spjall við Erling fangavörð.⁹¹¹
493. Tryggvi Rúnar ritaði í dagbók sína 2. apríl 1977. Hann hafi átt viðtal við Guðstein lækni sem hafi gengið vel. Þá hafi hann rætt við Gunnar Guðmundsson, milli klukkan 13:30 og 14:00 um hvort hann gæti fengið að fara austur á Litla-Hraun fyrir páska.⁹¹² Hafi Gunnar greint honum frá því að Gunnlaugur hafi sagt það útilokað. Ritaði Tryggvi Rúnar um að hafa grunað það, en miðað við allt þætti honum að hann ætti frekar að vera laus heldur en Albert, eða „fiflið“, eins og hann kysi að kalla hann. Orðrétt ritaði Tryggvi: „Til dæmis veit ég örugglega að ég er saklaus, þó aðrir trúi því kannski ekki. En hann er nú búinn að játa á sig aðild að þessu máli, þ.e.a.s. hann segist núna hafa verið í slagsmálum þeim sem um ræðir í þessu Guðmundarmáli! Og eins segir hann sig hafa flutt lík Guðmundar á tvo staði fyrst í Hafnarfjarðarhraun síðan aftur á annan stað og þá í grafreiti annarra manna, þ.e.a.s. í kirkjugarð, Fossvogskirkjugarð. Allavega á pappírnum þeim sem hann gefur er hann orðinn stór

⁹⁰⁹ Bls. 2579.

⁹¹⁰ Bls. 2580–2581.

⁹¹¹ Bls. 2580_A.

⁹¹² Bls. 2665_A.

þátttakandi í þessu máli og eins stærsta vitnið í þessu máli þó hann ljúgi. Já, ef einhver á að vera inni þá er það hann, fíflíð.“ Nokkru síðar ritaði Tryggvi Rúnar: „Ég fer fram á mikið fyrir hvern dag sem ég hef verið hér lokaður inni. Ég er hræddur um að sú upphæð sem ég mun fá verði til að jafna reikningana svolítið á móti allri innilokuninni.“⁹¹³ Þá ritaði Tryggvi Rúnar um útiveru og æfingar.⁹¹⁴ Daginn eftir ritaði Tryggvi Rúnar um að vera farinn að sofa minna. Hann væri ekki að sofna fyrr en um klukkan 04:00 eða 05:00 á nóttunni en svæfi bara til hádegis, það væri ekki nógu gott.⁹¹⁵ Hann hafi óskað eftir því við fangaverðina að happdrættismiðinn hans yrði endurnýjaður og var það gert. Ritaði Tryggvi um vonir sínar um heppni í þetta sinn, hann ætti það alla vega skilið. Ritaði hann um að vera svekktur yfir því að einn fangavardanna væri veikur og yrði frá næstu fjórar kvöldvaktir. Honum fyndist alltaf eitthvað vanta þegar hann væri ekki. Orðrétt ritaði hann: „Hann er svo líflegur og lífgar mann upp um leið. Svo er hann einn af þeim fangavörðum sem ekki lítur á mann sem eitthvað sem ekki ætti að vera til í þessu þjóðfélagi. Hann tekur mann eins og mannlega veru, þó maður sé lokaður inni.“⁹¹⁶

494. Fyrir liggur skýrsla rannsóknarlögreglunnar í Reykjavík, rituð af Gísli Guðmundssyni, dagsett sama dag, um beiðni Gunnlaugs Briem um að ákveðin atriði yrðu könnuð vegna rannsóknar á hvarfi Guðmundar Einarssonar. Í fyrsta lagi að afla fæðingarvottorðs Guðmundar, í öðru lagi að fá vottorð um hvort Erla og Sævar hafi verið skráð til heimilis að Hamarsbraut 11 árin 1973 og eða 1974, í þriðja lagi að bæta við uppdráttinn af Hafnarfirði þannig að samkomuhúsið Skiphöll sjáist þar, í fjórða lagi að merkja inn á kort þá leið sem Kristjáni Viðari og Alberti Klahn ber saman um að þeir hafi farið með lík Guðmundar, í fimmta lagi að fá ljósmyndir af svæðinu í hrauninu, í sjötta lagi að setja inn á uppdráttinn þá leið sem Albert Klahn hafi borið um að hafi verið farin úr hrauninu og að kirkjugarðinum í Hafnarfirði. Afla ljósmynda frá kirkjugarðshliðinu inn á það svæði í garðinum sem hann hafi greint frá að líkið hafi verið grafið. Í sjöunda og síðasta lagi að athuga hvort Kristján Viðar, Sævar og Tryggvi Rúnar hafi verið í gæsluvarðhaldi, afplánun eða gistfangageymslur í janúar eða ágúst 1974.⁹¹⁷
495. Þriðjudaginn 5. apríl 1977 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins klukkan 18:15 að Gísli Guðmundsson, rannsóknarlögreglumaður, hafi farið inn á klefa til Tryggva Rúnars og rætt við hann þar. Bókað var að Gísli hafi komið fram klukkan 19:00 að loknu viðtali við Tryggva Rúnar.⁹¹⁸ Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um vitjunina önnur en færsla í dagbók Tryggva Rúnars þar sem hann greinir frá því að þeir hafi rætt um veltuna á Trabant bifreiðinni, símtöl frá fjölskyldunni og viðtal við barnsmóður hans.⁹¹⁹

⁹¹³ Bls. 2665_B.

⁹¹⁴ Bls. 2665_C–D.

⁹¹⁵ Bls. 2665_D.

⁹¹⁶ Bls. 2665_F.

⁹¹⁷ Bls. 2666–2667.

⁹¹⁸ Dagbók nr. 6, bls. 206.

⁹¹⁹ Bls. 2670_B.

496. Fyrir liggur undirrituð staðfesting úr íbúaskrá Hafnarfjarðar, dagsett sama dag, um að Erla Bolladóttir hafi verið búsett að Hamarsbraut 11 frá 15. ágúst 1973 til 29. janúar 1975, en þá hafi hún verið tilkynnt til Danmerkur samkvæmt upplýsingum frá Hagstofu Íslands.⁹²⁰
497. Þennan dag ritaði Tryggvi Rúnar færslu í dagbók sína um að hafa fengið skilaboð frá Hellert um að bílveltan á Trabant bifreiðinni hafi verið 27. febrúar 1974. Orðrétt ritaði Tryggvi: „Ég hélt að þetta hefði verið sami dagur. Og glaðvaknaði, en svo kom annar eða 27-2. Þá er það febrúar. Ekki nógu gott. Mánudur sem er þar á milli. En samt hittinn á daginn! Þ.e.a.s. 27. En ég verð bara að halda áfram að reyna að muna! Það er allt að vinna fyrir mig að muna þessa helgi, ef svo ég gæti það þá gæti ég gengið héðan út! Því ég er svo öruggur að annarsstaðar hef ég verið en á þessari Hamarsbraut og eins og ég hef sagt, hef ég aldrei komið þangað, og er ég þar öruggur í minni „sök“. En ég verð að finna þennan dag hvað sem það kostar. Þó það sé ekki beint gott, eftir svona langan tíma!“⁹²¹ Ritaði hann um klukkutímalangt samtal sitt við Gísla Guðmundsson, um veltuna á Trabant bifreiðinni, símtöl frá fjölskyldunni og viðtal við barnsmóður hans.⁹²² Ritaði Tryggvi Rúnar um að hafa skrifað tvo miða fyrir Gísla, með atriðum sem þyrfti að kanna tímasetningar á. Ætlaði Gísli að athuga það.⁹²³
498. Miðvikudaginn 6. apríl 1977 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Gísli Guðmundsson hafi hringt klukkan 11:50 og beðið um upplýsingar hvort núverandi og fyrrverandi fangar hafi hugsanlega dvalið í fangelsinu 26. og 27. janúar 1974. Lét færsluritari þess getið að hann hafi svarað beiðninni skriflega að beiðni Gísla.⁹²⁴ Bókað var klukkan 12:30 að Gunnlaugur Briem, sakadómari hafi hringt. Ritaði færsluritari orðrétt í fangelsisdagbók: „Hringdi Gunnlaugur dómari aftur og nú til að biðja mig að segja Guðjóni að hann megji alls ekki misnota einkabréf sín til aðstandenda, til að ræða um þau mál sem hann er viðriðinn, eða vera að krítisera störf og einstaka starfsmenn dóms síns, ef því héldi áfram þá myndi enda með því að honum yrðu ekki leyfð bréfaviðskipti eftirleiðis.“ Bókað var að klukkan 17:45 hafi Gísli farið inn á klefa til Tryggva Rúnars að hans beiðni. Bókað var að Gísli hafi lokið viðtali sínu við Tryggva Rúnar klukkan 18:35.⁹²⁵ Rannsóknargögn um viðtalið liggja ekki fyrir önnur en færsla í dagbók Tryggva þar sem fram kom að þeir hafi rætt könnun Gísla á því hvort Tryggvi Rúnar hafi setið heima hjá Kristjáni Viðari að drykkju umrædda helgi ásamt bræðrunum, [HV] og [LV]. Ritaði Tryggvi Rúnar um að það væri ekki öruggt og því kæmi það honum ekki að gagni. Orðrétt ritaði hann: „Þó er Gísli allur að vilja gerður að reyna að vita hvað ég hef verið niðurkominn þetta kvöld og vill með sínum vilja reyna að komast að sannleikanum. Ekki að menn séu hafðir fyrir rangri sök eins og ég var og er reyndar enn, því þau bera það þrjú að ég hafi verið þarna með, eða á staðnum!“⁹²⁶ Það sem verst er, að ef dómarnir loka

⁹²⁰ Bls. 2670.

⁹²¹ Bls. 2670_A.

⁹²² Bls. 2670_B.

⁹²³ Bls. 2670_C.

⁹²⁴ Dagbók nr. 6, bls. 207.

⁹²⁵ Dagbók nr. 6, bls. 209.

⁹²⁶ Bls. 2670_D.

málinu núna er sannleikurinn ekki kominn í ljós, þó þessar játningar liggja fyrir hjá Kristjáni og Albert í dag. P.s. það sem mér þykir verst að þær skýrslur sem þau eru búin að gefa á mig er hreinn uppspuni frá rótum! P.s. Ég veit að ég verð sýknaður af þessu máli, en það er ekki nóg! Þegar þessir framburðir liggja kannski alltaf fyrir hvað á fólk að trúa! En ég vorkenni þessum mönnum alveg hrikalega. Já, samviskan á eftir að bíta þessa menn, Kristján, Albert og [PRE]. Ef þeir koma ekki með það rétta, og segja hvað þeir hafi gert á minn hlut, með að ljúga mig inn í þetta mál eða segjum frekar! Að halda mér í máli sem ég á ekki heima og er kannski ekki raunveruleikinn! Sem er möguleiki eftir allt þetta rugl sem þau eru búin að þvæla aftur og fram.⁹²⁷

499. Fyrir liggur undirrituð staðfesting, dagsett þennan dag, frá Hagstofu Íslands, Þjóðskrá, um að Sævar hafi verið skráður í íbúaskrá að Grýtubakka 10 frá 1. desember 1972 til 29. janúar 1975, en þá hafi hann verið skráður í Danmörku. 30. júní 1976 hafi hann verið skráður aftur að Grýtubakka 10. Sams konar staðfesting liggur fyrir um að Erla hafi verið skráð í íbúaskrá að Hamarsbraut 11 frá 15. ágúst 1973 til 29. janúar 1975, en þá hafi hún verið skráð í Danmörku. 30. júní 1976 var hún skráð að Grýtubakka 10.⁹²⁸
500. Meðal rannsóknargagna liggur fyrir staðfesting Gunnars Marinóssonar, varðstjóra í Síðumúlafangelsi, dagsett sama dag, að Tryggvi Rúnar, Kristján Viðar, Sævar, Erla og Albert Klahn, hafi, samkvæmt bókum fangelsisins, ekki dvalið í fangelsinu dagana 26. til 27. janúar 1974. Tekið var fram að [GunJ] hafi ekki fundist á skrá í bókum fangelsisins. Þá var bókað að engin þeirra hafi verið í Síðumúlafangelsi í ágúst 1974.⁹²⁹ Fyrir liggur sams konar staðfesting, dagsett sama dag, undirrituð af forstöðumanni Hegningarhússins, um að enginn framangreindra hafi verið fangar í Hegningarhúsinu dagana 26. og 27. janúar 1974. Þá var bókað að engin þeirra hafi verið í Hegningarhúsinu í ágúst 1974.⁹³⁰
501. Þá liggur fyrir bréf Ólafs K. Guðmundssonar, aðstoðaryfirlögregluþjóns hjá lögreglunni í Hafnarfirði, dagsett 6. apríl 1977, um athugun á skýrslum og bókunum í dagbók lögreglunnar í Hafnarfirði dagana 26., 27. og 28. janúar 1974, varðandi Albert Klahn, Erlu, Guðmund Einarsson, [GunJ], Kristján Viðar, Sævar og Tryggva. Fram kom að ekkert hafi fundist.⁹³¹
502. Guðjón ritaði færslu í dagbók sína þennan dag um að Gunnar Marinósson, varðstjóri, hafi skilað til hans áminningu frá dómara um að nefna ekki dómara né málið í bréfum. Orðrétt ritaði hann: „Sentio, (latína: Skil).⁹³²
503. Fimmtudaginn 7. apríl 1977 ritaði Tryggvi Rúnar í dagbók sína um útiveru og æfingar. Ritaði hann um að hreyfingin í Síðumúlafangelsinu væri svo lítil. Orðrétt ritaði hann: „Maður liggur eða situr nema þegar maður freistar þess að labba 3 skref fram og aftur um gólfið hér. Því þessi klefi og reyndar flestir eru ekki gerðir fyrir það fyrir augum að maðurinn eigi að geta hreyfa sig eða haldið sér í æfingu. Nei, þvert á móti, aðeins til

⁹²⁷ Bls. 2670_E.

⁹²⁸ Bls. 2671.

⁹²⁹ Bls. 2672.

⁹³⁰ Bls. 2673.

⁹³¹ Bls. 2674.

⁹³² Bls. 2670_G og 2674_A.

að liggja og bíða eftir því hvað verður um mann næst.⁹³³ Þá ritaði hann um breytingar á vaktafyrirkomulagi fangavörðanna. Sér þætti gaman að fylgjast með því hverjir væru á vakt, enda hefði hann ekkert annað að gera.⁹³⁴

504. Föstudaginn langa, 8. apríl 1977, ritaði Tryggvi Rúnar um langa útiveru í fangelsisgarðinum og æfingar sem hann hafi framkvæmt. Gunnar Guðmundsson hafi komið inn til hans um fimmleytið og tilkynnt honum um að hann væri ekki á því að leyfa tímaritin inn til hans. Hann hafi veitt undanþágu varðandi Sportblaðið því hann hefði áhuga á ípróttum. Þá fengi hann Vikuna öðru hvoru. Ritaði Tryggvi Rúnar um að Gunnar hafi skilað til hans kærri kveðju frá [ET] frænku hans sem hafi hringt. Ritaði Tryggvi um að Gunnar væri ábyggilegur maður og það hafi sýnt sig.⁹³⁵
505. Laugardaginn 9. apríl 1977 ritaði Tryggvi Rúnar í dagbók sína um að hafa fengið teygjubindi hjá Guðsteini lækni til að binda um fótinn og hafi rætt við hann um möguleika á aðgerð út af vöðvaslitinu.⁹³⁶ Þegar Jón fangavörður hafi komið með safe og hunang til hans hafi hann sagt honum að Sigurbjörn Víðir hafi ætlað að fá að tala við hann í einrúmi. Ritaði Tryggvi Rúnar um að vita ekki hvort hann fengi það. Klukkan væri 17:25. Í framhaldinu ritaði Tryggvi um að Sigurbjörn Víðir hafi ekki komið. Hann hafi því spurt fangaverðina hverju það sætti. Orðrétt ritaði hann: „Jón B. sagði að Víðir hefði beðið sig að skila þessu til mín, þ.e.a.s. að hann ætlaði að fá að reyna að tala við mig í einrúmi. Ekki er ég viss um að Gunnlaugur vilji það! Þó ég sé ekki á móti heimsókn frá Sigurbirni Víði!“⁹³⁷
506. Þriðjudaginn 12. apríl 1977, var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Gísli Guðmundsson hafi hringt klukkan 10:35 og beðið um upplýsingar um fimm aðila úr spjaldskrá fangelsisins fyrir ágúst 1974 vegna svokallaðs Guðmundarmáls. Bókað var klukkan 11:15 að gert hafi verið upp við Gísla varðandi upplýsingabeirni hans fyrr um morguninn.⁹³⁸ Meðal rannsóknargagna liggur fyrir bókun, rituð af Gísla Guðmundssyni þennan dag, þess efnis að Gunnar Marinósson hafi staðfest að engar upplýsingar hafi fundist á spjaldskrá fangelsisins um fangavist Tryggva Rúnars, Kristjáns Viðars, Sævars, Erlu, Alberts Klahn og [GunJ] í ágúst 1974.⁹³⁹
507. Baldur Möller ráðuneytisstjóri og Jón Thors deildarstjóri rituðu fyrir hönd dóms- og kirkjumálaráðuneytisins bréf til ríkissaksóknara dagsett þennan dag. Vísað var til bréfs ríkissaksóknara frá 23. febrúar sama ár en því fylgdu réttarskjöl og endurrit dómsrannsóknar vegna kæru um ótilhlýðilega meðferð gæslufanga sem framkvæmd var af Steingrími Gauti Kristjánssyni sem skipaður var sérstaklega til að rannsaka þetta málefni. Af hálfu ráðuneytisins var sérstaklega tekið fram að reglur um meðferð gæslufanga væri að finna í 70. gr. laga um meðferð opinberra mála og í 38. gr. reglugerðar um fangavist nr. 260/1957. Almennar reglur um viðurlög við brotum

⁹³³ Bls. 2674_B.

⁹³⁴ Bls. 2674_B.

⁹³⁵ Bls. 2675_A.

⁹³⁶ Bls. 2675_B.

⁹³⁷ Bls. 2675_D.

⁹³⁸ Dagbók nr. 6, bls. 214.

⁹³⁹ Bls. 2672.

fangna í afplánun og beiting öryggisráðstafana við fanga væri að finna í 47. og 48. gr. almennra hegningarlaga og svo 27. og 28. gr. fyrrnefndrar reglugerðar nr. 260/1957. Sérreglur hafi ekki verið settar fyrir Síðumúlafangelsið. Fjallað var um að nauðsynlegt væri að halda uppi aga og reglu í fangelsum og að nauðsynlegt kunnist að reynast að beita fanga sem ekki hlýðnist reglum viðurlögum. Algengast sé í slíkum tilvikum að nýta einangrunarklefa en slíkum sé ekki til að dreifa í Síðumúla né annar búnaður til einangrunar fanga sem trúfli umhverfi sitt. Því hafi yfirmaður fangelsisins orðið að beita þeim aðferðum sem nánar sé lýst í rannsókninni við þá fanga sem mjög hafi óhlýðnast fyrirmælum fangavarða eða valdið sérstökum óróa í fangelsinu. Ráðuneytið telji þessi agaviðurlög ekki heppilega lausn en á meðan ekki er annarra úrkosta vöð í þessu fangelsi hafi ráðuneytið ekki lagt bann við notkun þeirra. Það verði hins vegar að vera á valdi yfirmanns fangelsisins að ákveða hverju sinni hvort nauðsyn sé að beita þeim viðurlögum sem hér um ræðir.⁹⁴⁰

508. Tryggvi Rúnar ritaði í dagbók sína þennan dag að hann hafi óskað eftir því við Gunnar Marinósson, varðstjóra, að hann fengi viðtal við Hilmar Ingimundarson, verjanda sinn.⁹⁴¹ Gunnar hafi sagst þurfa að fá leyfi frá Gunnlaugi Briem, en hafi enn ekki náð í hann.⁹⁴²
509. Sama dag ritaði Guðjón færslu í dagbók sína um að þennan dag væru komnir fimm mánuðir síðan hann hafi verið settur í einangrun.⁹⁴³ Séra Jón Bjarman hafi komið í heimsókn og þeir meðal annars rætt um fangaverðina í Síðumúlafangelsi og að Guðmundarmálið væri allt í flækju. Orðrétt ritaði Guðjón: „Sævar hræddur um sálina að hún verði deydd. Kveðst heyra flaut bíla, hróp unglunga og söng fugla niður frá.“⁹⁴⁴
510. Sama dag ritaði Tryggvi Rúnar færslu í dagbók sína um að Högni, fangavörður, hafi tilkynnt honum um að verjandinn hans kæmi til viðtals við hann þennan dag, en Gunnlaugur Briem þyrfti ekki lengur að vera milliliður um slíka beiðni.⁹⁴⁵ Hilmar hafi ekki komið en kæmi þá líklega daginn eftir.⁹⁴⁶
511. Fimmtudaginn 14. apríl 1977 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Hilmar Ingimundarson, verjandi Tryggva Rúnars, hafi komið til viðtals við hann klukkan 17:55. Bókað var að Hilmar hafi komið fram klukkan 18:40.⁹⁴⁷
512. Tryggvi Rúnar ritaði færslu í dagbók sína um útiveru og æfingar. Hilmar Ingimundarson hafi komið til hans og allt sæmilegt hafi verið að fréttu.⁹⁴⁸ Ritaði hann um að hafa setið við stanslaust frá klukkan 22:00 til 04:30 og skrifað minnisblað um það liðna til Hilmars.⁹⁴⁹

⁹⁴⁰ Bls. 2675_AD.

⁹⁴¹ Bls. 2675_J.

⁹⁴² Bls. 2675_K.

⁹⁴³ Bls. 2675_F.

⁹⁴⁴ Bls. 2675_M–O.

⁹⁴⁵ Bls. 2675_L.

⁹⁴⁶ Bls. 2675_Ó.

⁹⁴⁷ Dagbók nr. 6, bls. 218.

⁹⁴⁸ Bls. 2675_Q.

⁹⁴⁹ Bls. 2675_R.

513. Föstudaginn 15. apríl 1977 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að tveir boðunarmenn hafi sótt [SSA] í fangelsið og flutt hann í sakadóm Reykjavíkur klukkan 09:20.⁹⁵⁰ Þennan dag var dómþing háð í sakadómi Reykjavíkur af Gunnlaugi Briem, sakadómara sem dómsformanni og sakadómurunum Ármanni Kristinssyni og Haraldi Henryssyni. Tekið var fyrir sakadómsmálið á hendur ákærðu. Bókað var að Bragi Steinarsson hafi komið í dóminn af hálfu ákærvaldsins. Klukkan 09:40 var bókað að [SSA] hafi komið fyrir dóminn sem vitni.⁹⁵¹ Greindi hann frá því að hafa rætt við ákærða Kristján Viðar skömmu fyrir jól 1975, en þá hafi þeir afplánað refsídóm á Litla-Hrauni. Kristján Viðar hafi sagt honum að Sævar og Erla hafi náð um einni milljón króna út úr Pósti og síma árið áður. Bókað var að vitnið hafi látið rannsóknarlögreglunni í té upplýsingar um þetta. Orðrétt var bókað í framhaldinu: „Vitnið kveður Kristján Viðar ekki hafa nefnt við sig nein önnur brot, er hann vissi um. Minntist hann aldrei við vitnið á það með hverjum hætti Guðmundur Einarsson og Geirfinnur Einarsson hefðu beðið bana, og ekki heyrði það heldur aðra fanga ræða um það á þessum tíma.“ Vék hann frá klukkan 09:57.⁹⁵² Bókað var í fangelsisdagbókina að komið hafi verið með [SSA] aftur klukkan 10:05. Klukkan 14:40 var bókað að Gísli Guðmundsson hafi rætt við [SSA] inni á klefa. Bókað var að Gísli hafi lokið viðtalinu klukkan 15:05 og farið úr fangelsinu.⁹⁵³ Rannsóknargögn um vitjunina liggja ekki fyrir.
514. Bókað var í sakadómsbók að klukkan 10:15 þennan dag hafi komið fyrir dóminn sem vitni, [SKK], sjónarvottur á Reykjavíkurvegi í Hafnarfirði. Greindi hann frá því að hafa verið að aka Volkswagen bifreið um Hafnarfjörð aðfaranótt 27. janúar 1974 ásamt tveimur mönnum sem hann myndi ekki hverjir hafi verið. Hann hafi ekið meðal annars fram hjá veitingahúsinu Skiphól og taldi klukkuna hafa þá verið um 02:00. Mundi hann ekkert eftir mannaferðum þar í kring eða manni sem hafi vakið einhverja sérstaka athygli.⁹⁵⁴ Bókað var að vitninu hafi verið kynnt það sem Njörður Snæhólm hafi haft eftir því í skýrslu 31. janúar 1974. Rámaði hann aðeins í það sem þar var bókað. Kvaðst hann ekkert geta nánar um þetta atvik sagt en það sem fram kom í skýrslunni. Þetta hafi verið á tímabilinu 02:00 til 03:00. Kvaðst hann ekki hafa séð hvernig maðurinn datt, en hann hafi ekki orðið var við að maðurinn hafi verið eftir sig eftir byltuna. Sagði hann manninn aldrei hafa snert bifreiðina. Mundi hann eftir að hafa flautað og þá hafi hann staðið upp. Orðrétt var bókað: „Vitnið skýrir frá því, að maðurinn hafi verið á Reykjavíkurvegi við gangbrautarljósinn, sem eru við frystihúsið Frost h.f. Vitnið minnir, að maðurinn hafi verið á gangstéttinni hægra megin miðað við akstursstefnu þess, en það var á leið frá Hafnarfirði.“⁹⁵⁵ Bókað var að vitninu hafi verið sýnd mynd af Guðmundi Einarssyni. Gat hann ekki sagt neitt um hvort það hafi verið Guðmundur sem hann hafi séð í umrætt sinn. Vék hann frá klukkan 10:43.⁹⁵⁶

⁹⁵⁰ Dagbók nr. 6, bls. 220.

⁹⁵¹ Bls. 2581.

⁹⁵² Bls. 2582.

⁹⁵³ Dagbók nr. 6, bls. 220.

⁹⁵⁴ Bls. 2582.

⁹⁵⁵ Bls. 2583.

⁹⁵⁶ Bls. 2584.

Bókað var að [EKH], sjónarvottur af Reykjavíkurvegi í Hafnarfirði, hafi komið fyrir dóminn sem vitni. Mundi hann ekkert hvar hann hafi verið umrædda nótt. Var honum þá kynnt skýrsla hans hjá rannsóknarlögreglu 25. janúar 1977 og sagði hann skýrsluna rétta í öllum atriðum. Bókað var að honum hafi verið kynntur framburður [SRV], sem hafi verið með honum í bifreið aðfaranótt 27. janúar 1974 þegar þeir hafi séð mann á Reykjavíkurvegi sem hafi gengið í veg fyrir bifreiðina. Kvaðst [EKH] ekki muna eftir umræddum atburði. Bókað var að honum hafi verið sýnd mynd af Guðmundi Einarssyni. Kannaðist hann ekki við Guðmund og minntist þess ekki að hafa nokkurn tímann séð hann.⁹⁵⁷ Vék hann frá klukkan 11:05. Bókað var að á sama tíma hafi Kjartan Kjartansson, fangavörður í Hegningarhúsinu, komið fyrir dóminn sem vitni. Greindi hann frá því að hafa sinnt störfum í Síðumúlafangelsi frá 26. janúar 1976 fram til apríl eða maí sama ár vegna álags í fangelsinu. Bókað var að bókun Sævars í þinghaldi 29. mars 1977 um meðferð á sér í fangelsinu við Síðumúla hafi verið lesin í heyranda hljóði. Kvaðst hann ekki geta borið um af eigin raun það sem þar kæmi fram. Orðrétt var bókað: „Vitnið minnst þess að hafa heyrt talað um, að Örn Höskuldsson hafi viðhaft þau ummæli, er í niðurlagi bókunarinnar greinir, en getur ekki staðhæft, hvort það var viðstatt.“ Hann hafi ekki verið viðstaddur yfirheyrslur yfir ákærða Sævari og því ekki geta borið um það af eigin raun hvort beitt hafi verið líkamlegu ofbeldi, en hann hafi heyrt að yfirheyrslurnar hafi verið ákaflega hávaðasamar.⁹⁵⁸ Orðrétt var bókað eftir vitninu: „Vitnið varð vart við það, að fangaverðir virtust yfirheyra ákærða Sævar Marinó, eða blanda sér að óþörfu í hans mál. Nefnir vitnið í því sambandi Skúla Steinsson og Högna Einarsson. Ekki var það þó gert að beiðni rannsóknarmanna, að það viti til. Vitninu fannst ákærði Sævar sæta meira harðræði í fangelsinu en aðrir fangar í sama máli, að vitninu fannst að ástæðulausu, þar sem Sævar hafi hegðað sér afburðavel frá sjónarmiði fangavarðar. Ekki varð vitnið vart við það, að ákærði Sævari sýndi tregðu á að þrifa sig og klefa sinn.“ Bókað var að honum hafi verið kynnt bókun Tryggva Rúnars í þinghaldi 30. mars 1977. Kvaðst vitnið ekkert geta borið um þau atriði, enda væri honum mál Tryggva Rúnars ókunnug. Játaði hann rétt eftir sér haft í sakadómsbók. Í framhaldinu var bókað að vitnið hafi sagst vanta eitt atriði til viðbótar. Bókað var orðrétt: „Ég var þarna ásamt fleiri fangavörðum staddur í milliherbergi milli varðstofu og yfirheyrslusals fangelsisins, sem er fyrst til hægri, er inn í fangelsið kemur. Að yfirheyrslu þeirra Eggerts Bjarnasonar og Sigurbjörns Víðis yfir Sævari Marinó liðinni, fannst mér, að yfirheyrslunni ætti að vera lokið. Svo var þó ekki. Gekk Gunnar Guðmundsson, yfirfangavörður, þá mjög berserkslega inn í yfirheyrsluherbergið og upphófst vægast sagt allmikill hávaði og ég leit í augu nærstaddra fangavarða.⁹⁵⁹ Ég var ekki viss um, hverjum bæri skylda til að opna hurðina og athuga, hvað þarna færi fram. Þegar ég sá ekki, að neinn hefði kjark til að athuga hvað væri að gerast, opnaði ég hurðina. Ég sá ekki, að Gunnar Guðmundsson væri í hættu staddur, en mér virtist sem Sævar Marinó hefði verið svínbeygður, enda hafði hann ella ekki kallað: „Stilltu þig, stilltu þig, Gunnar, Gunnar.“ Gunnar Guðmundsson skipaði mér að loka tafarlaust. Ekki heyrði

⁹⁵⁷ Bls. 2584.

⁹⁵⁸ Bls. 2585.

⁹⁵⁹ Bls. 2586.

ég að fleira gerðist þarna inni.“ Vék vitnið frá klukkan 12:10. Á sama tíma var bókaður mættur í dóminn, Ari Ingimundarson, fangavörður í fangelsinu við Síðumúla. Bókað var að bókun Sævars í þinghaldi 23. mars 1977 hafi verið lesin í heyranda hljóði. Kvaðst Ari ekki kannast við að hafa heyrt um þau atvik sem Sævar nefndi í bókuninni. Var hann sérstaklega spurður um það atriði í bókuninni að hann hafi verið sjónarvottur að því þegar Sigurbjörn Víðir hafi slegið Sævar í andlitið, tekið hann upp og fleygt honum í stól í yfirheyrsluherbergi. Kvaðst Ari ekki kannast við að hafa séð þetta og vita ekki til þess að þetta hafi átt sér stað. Kvaðst hann ekki hafa orðið var við það að Sævar hafi verið beittur ofbeldi eða hótunum um ofbeldi í fangelsinu.⁹⁶⁰ Var bókun Sævars lesin í heyranda hljóði fyrir vitnið. Kvaðst hann ekki hafa verið viðstaddur neinar yfirheyrslur í málinu og geta því ekkert borið um það sem fram kæmi í bókuninni. Vék hann frá klukkan 12:24.⁹⁶¹ Bókað var að Jóhann Gunnar Friðjónsson, fangavörður í Síðumúlafangelsi, hafi komið í dóminn klukkan 12:25. Var bókun Sævars lesin í þinghaldinu í heyranda hljóði. Kvaðst vitnið ekki kannast við neitt það sem ákærði Sævar hafi greint frá í bókuninni. Hann hafi ekki verið viðstaddur yfirheyrslur í málinu. Sagði hann Sævar hafa verið þrýðisfanga og gert það sem hann hafi verið beðinn um, en þó hafi þurft að ítreka við hann að þrifa sig og klefa sinn. Kannaðist hann ekki við að hafa veitt Skúla Steinssyni aðstoð við að dýfa Sævari ofan í vask og vissi ekki til þess að það hafi verið gert. Vissi hann ekki til þess að nokkurn tíma hafi komið til átaka þegar Sævar hafi átt að fara í bað. Mundi hann þó eftir að Skúli hafi sótt Sævar eitt sinn í klefann til þess að fara í bað og haldið utan um hann á leiðinni fram á bað. Kvaðst hann ekki hafa orðið var við að Sævar hafi verið beittur ofbeldi. Vék hann frá klukkan 12:40. Bókað var að Jón Oddsson, verjandi Sævars hafi verið viðstaddur þinghaldið. Var dómþingi slitið.⁹⁶²

515. Laugardaginn 16. apríl 1977 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Hilmar Ingimundarson, verjandi Tryggva Rúnars, hafi komið klukkan 12:50 og rætt við hann inni á klefa. Bókað var að Hilmar hafi farið klukkan 13:25.⁹⁶³
516. Tryggvi Rúnar ritaði færslu í dagbók sína þennan dag um að hafa hitt Hilmar verjanda sinn. Hann hafi látið Hilmar fá 20 blaðsíður af ýmsu efni til minnis.⁹⁶⁴
517. Mánudaginn 18. apríl 1977 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Jón Thors, deildarstjóri í dómismálaráðuneytinu hafi hringt vegna neitunar á viðtali séra Ragnars Fjalars Lárussonar við Guðjón. Bókað var að deildarstjórinn hafi spurt hvort neitunin hafi komið frá Gunnari Guðmundssyni, forstöðumanni og færsluritara, eða Gunnlaugi Briem, sakadómara. Bókaði Gunnar um að ákvörðunin hafi verið sameiginleg. Orðrétt bókaði hann í dagbókina: „Deildarstj. tjáði mér að ég yrði að vera hlutlaus í málinu. Það sagðist ég ekki geta. Hann tjáði mér þá að móðir Guðjóns gengi í skrokk á ráðherra og væri síhringjandi í hann útaf þessu, og sagðist Jón Thors ætla að tala við Gunnlaug sakadómara útaf þessu. Ég benti Jóni á að ef þetta yrði leyft færi skriðan af

⁹⁶⁰ Bls. 2587.

⁹⁶¹ Bls. 2588.

⁹⁶² Bls. 2588–2589.

⁹⁶³ Dagbók nr. 6, bls. 221.

⁹⁶⁴ Bls. 2675_S–T.

stað og frúin færi þá að heimta af ráðherra heimsóknir fyrir sjálfa sig og aðra og féllst deildarstj á það.⁹⁶⁵ Bókað var klukkan 13:45 að Jón Thors hafi hringt aftur útaf sama máli og það hafi verið rætt fram og aftur. Bókað var að niðurstaðan hafi orðið sú að deildarstjórinn myndi skrifa Gunnari bréf um málið.⁹⁶⁶ Bréfið liggur fyrir meðal rannsóknargagna, dagsett sama dag. Fram kom að ráðuneytið staðfesti heimild til handa Gunnari Guðmundssyni, forstöðumanni, til að synja öllum almennum heimsóknum til fanga á meðan vistaðir væru í fangelsinu gæslufangar vegna svonefndra Guðmundar- og Geirfinnsmála. Í bréfinu sagði að ráðuneytið teldi rétt að heimila að fangar ættu þess kost að ræða við prest, auk fangelsisprests, að fenginni heimild frá þeim sem hefði rannsókn málsins á höndum. Ef ekki fengist heimild til þess að slíkt viðtal færi fram í einrúmi skyldi sá sem færi með rannsókn málsins að leggja til mann til að fylgjast með viðtalinu. Bréfið var undirritað af Jóni Thors, deildarstjóra dómsmálaráðuneytisins.⁹⁶⁷

518. Þriðjudaginn 19. apríl 1977 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins klukkan 10:00 að Jón Thors hafi hringt aftur. Orðrétt var bókað: „[L]as fyrir mig bréf í sambandi við símtöl sem við áttum í gær (sjá dagbók þar um). Orðalagi og efni bréfsins var ég samþykkur, enda sé ég að ég kemst ekki lengra. Ráðherra var búinn að samþykkja það og verður það sent hingað innan tíðar. Jafnframt sagði Jón mér að ráðuneytið hefði ekki óskað eftir frekari aðgerðum í járnamálinu svokallaða við saksóknara ríkisins þó eins og hann orðaði það að þetta væri ekki æskilegar aðferðir.“⁹⁶⁸
519. Þennan dag var dómþing háð í sakadómi Reykjavíkur og tekið fyrir sakadómsmálið á hendur ákærðu. Bókað var að Bragi Steinarsson, vararíkissaksóknari, hafi sótt þing af hálfu ákærvaldsins. Þá var bókað að Páll Arnór Pálsson, verjandi Kristjáns Viðars, hafi komið í dóminn. Klukkan 10:44 var bókað að Kristján Viðar hafi mætt í dóminn.⁹⁶⁹ Bókað var að hann hafi óskað eftir því að breyta framburði sínum um það þegar hann hafi komið að Hamarsbraut 11 aðfaranótt 27. janúar 1974, ásamt Guðmundi og Tryggva Rúnari. Bókuð var sú breyting á framburði hans að hann, Tryggvi Rúnar, Albert, Guðmundur og Gunnar hafi verið nýkomnir inn í húsið þegar Sævar hafi komið. Það hafi ekki verið Sævar sem hafi komið gangandi niður stíginn að húsinu heldur Albert. Gunnar hafi ekki verið í fylgd með honum, heldur hafi hann komið rétt á eftir. Bókað var að Kristján Viðar hafi sagst hafa skriðið inn um glugga á þvottahúsi íbúðarinnar. Vék hann frá klukkan 11:15.⁹⁷⁰
520. Fyrir liggur skýrsla tæknideildar rannsóknarlögreglunnar í Reykjavík, dagsett sama dag, með ljósmyndum frá Landmælingum Íslands sem sýndu hluta Hafnarfjarðar og svæðið vestur fyrir Álverið í Straumsvík. Orðrétt var bókað í skýrsluna: „Merkt er inn á myndina með „rauðu“ leið sú sem Kristján Viðar Viðarsson og Albert Klahn Skaftason segjast hafa farið með lík Guðmundar Einarssonar frá Hamarsbraut 11. Með

⁹⁶⁵ Dagbók nr. 6, bls. 222.

⁹⁶⁶ Dagbók nr. 6, bls. 223.

⁹⁶⁷ Bls. 2676.

⁹⁶⁸ Dagbók nr. 6, bls. 224.

⁹⁶⁹ Bls. 2589.

⁹⁷⁰ Bls. 2590–259.

„grænu“ leið sú sem Albert Klahn Skaftason segir að farið hafi verið með líkið úr hrauninu og í kirkjugarðinn í Hafnarfirði.⁹⁷¹

521. Tryggvi Rúnar ritaði færslu í dagbók sína þennan dag, 19. apríl 1977. Ritaði hann um hversu vel [ÓmL] bróðir hans hafi reynst honum. Orðrétt ritaði hann: „Já, ef ég get ekki staðið uppréttur að eiga svona bróður, og barist við þetta afl! sem núna stendur á móti mér sem lyganaðra! Þ.e.a.s. Ég er saklaus! og er að berjast á móti þessum, þessum ógæfusömu mönnum! sem eru að ljúga mig inn í stórmál! og er búið að standa yfir núna í meira en 16 mánuði, kominn viku betur inn á 17 mánuði. P.s. Ég skal standa mig, enda þarf ég ekki að hræðast þar sem ég er saklaus, enda sigrast réttlætið á öllu fyrir rest! Það er ekki bara ég, það eru mínir nánustu sem fá þá gjöf frá mér, enda hef ég aldrei komið nálægt þessum atb.“⁹⁷²
522. Miðvikudaginn 20. apríl 1977 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Hilmar Ingimundarson, verjandi Tryggva Rúnars, hafi komið klukkan 12:00 með bréf til forstöðumanns fangelsisins og rætt við Tryggva Rúnar á klefa hans. Bókað var að Hilmar hafi farið klukkan 12:50.⁹⁷³
523. Fyrir liggur upplýsingaskýrsla, dagsett þennan dag, rituð af Gísla Guðmundssyni um að gagnaöflun samkvæmt skýrslu dagsettri 4. apríl 1977, væri lokið. Tekið var sérstaklega fram að aflað hafi verið upplýsinga í fangageymslum lögreglunnar í borginni og nágrannabæjum um ákærðu og ljóst væri að þau hafi ekki dvalið þar dagana 26. eða 27. janúar 1974. Sama gildi um fangelsið að Litla-Hrauni, enginn þeirra hafi dvalið þar á þeim tíma.⁹⁷⁴
524. Þá liggur fyrir kvaðning, dagsett 20. apríl 1977, til [GunJ] búsettum á Torremolinos, Spáni. Orðrétt sagði í kvaðningunni: „Hér með eruð þér kvaddur til að mæta fyrir sakadómi Reykjavíkur og gefa vitnaskýrslu um átök, er urðu að Hamarsbraut 11 í Hafnarfirði, aðfaranótt 27. janúar 1974, með þeim afleiðingum að Guðmundur Einarsson, Hraunprýði í Blesugróf, Reykjavík beið bana, en komið er fram í málinu, að þér hafið verið þar viðstaddur. Ferðir til og frá Spáni verða greiddar fyrir yður.“⁹⁷⁵
525. Sama dag ritaði Tryggvi Rúnar í dagbók sína um viðtal við Hilmar Ingimundarson, verjanda sinn. Hilmar hafi sagt honum að lögreglan hafi enn ekki haft uppi á [GunJ]. Orðrétt ritaði Tryggvi: „Er það vont fyrir mig, ef hann hefur verið þarna á staðnum þegar þetta gerðist, þá getur hann sagt hverjir voru þar og hverjir ekki. Eins og með mig, hann gæti verið lykillinn að málinu fyrir mig. Sagt eins og satt er, að ég hafi ekki verið þarna.“⁹⁷⁶
526. Fyrir liggur bréf frá Guðjóni til Gunnlaugs Briem sakadómara. Bréfið er 11 blaðsíður að lengd og ódagsett. Í upphafi bréfsins ritaði Guðjón orðrétt: Herra dómari. Þessa skýrslu gef ég að yðar ósk og lít því svo á að hún verði ekki gerð að opinberu

⁹⁷¹ Bls. 2677–2679.

⁹⁷² Bls. 2675_AB–AC.

⁹⁷³ Dagbók nr. 6, bls. 228.

⁹⁷⁴ Bls. 2667.

⁹⁷⁵ Bls. 2679_F.

⁹⁷⁶ Bls. 2675_AC.

réttarskjali, en ég mun fúslega staðfesta fyrir dómi þau atriði sem þér óskið.“ Rakti hann í framhaldinu kynni sín af Sævari og samskipti þeirra allt frá árinu 1970. Greindi hann frá því að um sumarið 1974 hafi þeir farið saman í veiðitúr í Kálfá í Gnúpverjahreppi á bílaleigubíl frá bílaleigu Karnabæjar og gist að Gljúfurárholti eða í „Skúnknum“ svokallaða. Síðan hafi hann ekki hitt Sævar fyrr en í nóvember, að því er talið væri 14. nóvember 1974, þegar Erla og Sævar hafi komið að heimili hans til að sýna honum nýja bifreið. Mundi hann ekki eftir því að Sævar hafi komið inn á heimili hans nema í þetta eina sinn. Orðrétt ritaði hann: „Ég mun hafa farið til Grindavíkur sunnud. 17/11 vegna bókamarkaðar og ég man ekki eftir að hafa hitt S. eftir það a.m.k. áreiðanlega ekki á heimili mínu, ef til vill nokkrum sinnum á kaffihúsi. Ég var yfirleitt heima á kvöldin [...]. Mér þykir einkennilegt, ef ferðalag til Keflavíkur og alvarlegir atburðir sem þar hafa átt að eiga sér stað eru mér nú gjörsamlega úr minni liðnir.“ Í framhaldinu greindi Guðjón frá samskiptum þeirra á árinu 1975. Sævar hafi hringt í hann „collect“ frá Kaupmannahöfn og greindi Guðjón frá því að hann hafi ekki skilið Sævar þannig að honum væri hætta búin á Íslandi, eins og nú væri haldið fram. Í júnímánuði hafi Sævar boðið honum að veiða með sér í Ölfusá. Hafi þeir farið dagsferð og komið við að Gljúfurárholti. Orðrétt ritaði Guðjón: „Það er mér minnstætt að þar stóð sendiferðabíll af Mercedes Benz gerð þar í hlaði og það kom miklu fátí á S. og vildi hann helst ekki að við færum þar inn sem þó varð úr.“ Í niðurlagi bréfsins ritaði Guðjón að sá trúnaður sem Sævar hafi sýnt honum hafi aðeins náð því marki sem Sævar hafi talið sig hafa gagn af. Orðrétt ritaði hann: „[E]kki hefði mig fremur grunað hann um Geirfinnsmál fremur en Guðmundarmál.“⁹⁷⁷

527. Sævar ritaði yfirlýsingu í Hegningarhúsinu sem auðkennd er „2I/I 1977“ og „2I/4 1977“ til dómara þeirra „sem meðferð Geirfinnsmáls er falin.“ Ekki liggur fyrir hvenær yfirlýsing þessi var afhent sakadómi. Í yfirlýsingunni rakti hann einkum aðdraganda þess að hann fór að bera um málsatvik Geirfinnsmálsins 21. janúar 1976. Þá rakti hann samskipti sín við Örn Höskuldsson fulltrúa yfirsakadómara, rannsóknarlögreglumennina, Eggert Norðdahl Bjarnason, Sigurbjörn Víði Eggertsson og Gunnar Guðmundsson forstöðumann Síðumúlafangelsisins frá því hann var úrskurðaður í áframhaldandi gæsluvarðhald 11. janúar 1976. Greindi Sævar frá því að ítrekað hafi honum verið synjað um að hafa samband við verjanda sinn auk þess sem haft hafi verið í hótunum við hann, sem hann gerði grein fyrir, og hann beittur líkamlegu harðræði. Meðal annars hafi honum verið neitað um tóbak og skriffæri, ljós verið látið loga í klefanum allan sólarhringinn og bæði rannsóknar-lögreglumenn og fangaverðir lagt á hann hendur. Ritaði Sævar um að hafa spurt Örn að því 14. janúar 1976 hvort kanna ætti hvar hann hafi verið nóttina sem Guðmundur hvarf og hvort hann hafi nokkuð hitt Erlu fyrr en á sunnudagskvöldinu. Í stað þess að svara þeirri spurningu hafi Örn spurt hann hvar hann hefði verið 19. nóvember 1974. Kvað Sævar þetta hafa verið upphafið að „Geirfinnstali“ eins og hann orðaði það. Lýsti hann síðan miklu harðræði og hótunum sem hann hafi sætt 15. janúar 1976 af hálfu rannsóknarlögreglumanna og svo hafi fangaverðirnir tekið við samfelld frá þeim degi til hádegis 19. janúar 1976. Ritaði Sævar um að Sigurbjörn Víðir hafi sagst hafa

⁹⁷⁷ Bls. 2679_G–Q.

sannanir fyrir því að hann hafi farið með Einari Bollasyni 19. nóvember 1974 til Keflavíkur og hafi spurt sig hvort hann þekkti bræður Erlu. Honum hafi verið sagt frá hræðslu Erlu vegna hótana í síma og að hennar væri gætt af vopnuðum vörðum og bar um að hafa sagt hana hrædda við Einar. Ritaði Sævar um að hafa orðið að segja það sem krafist hafi verið af honum annars yrði hún myrt en bar um það að Eggert hafi sagt honum að þarna hafi verið gömul bryggja á afskekktum stað. Þegar þeir hafi sagt honum að hætt væri að hótta Erlu hafi Sævar sagt að þeir þyrftu ekki á honum að halda meir því þeir væru búnir að fá þá menn sem þeir vildu fá. Þeim orðum hans hafi Örn svarað á þá leið að hann gæti farið inn í klefa og hengt sig og hefði beðið Gunnar Marinósson varðstjóra að lána honum reipi.

528. Föstudaginn 22. apríl 1977 var dómþing háð í sakadómi Reykjavíkur og tekið fyrir sakadómsmálið á hendur ákærðu. Bókað var að lögð hafi verið fram skýrsla rannsóknarlögreglunnar, dagsett 4. apríl 1977, uppdráttur af Hafnarfirði og ljósmynd frá Landmælingum Íslands þar sem merkt hafi verið inn á leiðir þær sem ákærðu Kristján Viðar og Albert Klahn hafi sagst hafa farið með lík Guðmundar Einarssonar, spjöld með ljósmyndum úr Kapelluhrauni, spjöld með ljósmyndum úr kirkjugarðinum í Hafnarfirði, fæðingavottorð Guðmundar Einarssonar, vottorð frá Hagstofu Íslands um búsetu ákærðu Sævars og Erlu, vottorð frá Manntali Hafnarfjarðarbæjar og loks vottorð frá fangelsinu við Síðumúla, Hegningarhúsi og lögreglunni í Hafnarfirði.⁹⁷⁸
529. Þennan dag ritaði Tryggvi Rúnar í dagbók sína um tafir á heimsókn frá Hilmari Ingimundarsyni, verjanda sínum. Hann um að hafa tekið inn lyfin um morguninn, orðrétt ritaði Tryggvi Rúnar: „Ég tók þau bara inn! Ég er ekkert að strekkja mig á því að taka þau ekki, þetta er nógu slæmt hér fyrir! Maður verður helst að vera alveg sljór og vita ekki neitt í sinn haus hér inni í klefa, en það hlýtur að koma einhver endir á þessu helvíti!“⁹⁷⁹
530. Mánudaginn 25. apríl 1977 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Gunnlaugur Briem hafi hringt klukkan 18:40. Orðrétt bókaði færsluritari: „Hringdi Gunnl. Briem vegna prestsviðtala sem hann vill ekki að fari fram einslega. Hann mun geta þess nánar í bréfi til mín á morgun.“⁹⁸⁰
531. Þennan dag ritaði Tryggvi Rúnar í dagbók sína um að hafa verið í 16 mánuði og 11 daga í gæsluvarðhaldi, þar af 14 mánuði í einangrun, algjörlega einn í eins manns klefa. Orðrétt ritaði Tryggvi: „Og í þokkabót ofan á allt álagið! er ég saklaus í þessu máli, það hefur verið hræðilegt að vera hér allan þennan tíma saklaus! og bíða eftir að sakleysið sannist af mér og að þessir menn segi sannleikann um mig. Ef þeir gerðu það, þá væri ég frír, en meðan þeir halda þessu rugli áfram þá verð ég að bíða og það er þjáning og raun í þessum örlögum mínum.“⁹⁸¹ Ritaði hann um að hafa fengið sendingu og hughreystandi kveðju frá móður sinni. Hann væri farinn að halda að Albert Klahn væri á kvennaganginum í fangelsinu. Honum hafi heyrst það á

⁹⁷⁸ Bls. 2591–2592.

⁹⁷⁹ Bls. 2590_I.

⁹⁸⁰ Dagbók nr. 6, bls. 233.

⁹⁸¹ Bls. 2595_C–D.

málrómnum og svo væri sá alltaf svo lengi í burtu. Orðrétt ritaði Tryggvi: „Kannski hann sé farinn að opna sig á réttan hátt, ekki með ímyndunarrugli sem hingað til hefur verið.“⁹⁸²

532. Þriðjudaginn 26. apríl 1977 var dómþing sett í sakadómi Reykjavíkur og tekið fyrir sakadómsmálið á hendur ákærðu. Bókað var að klukkan 11:30 hafi [SRV] komið fyrir dóminn sem vitni. Staðfesti hann að hafa hringt til yfirlögregluþjóns í rannsóknarlögreglunni í Hafnarfirði 31. janúar 1974 og sagst hafa séð til ferða manns sem hann taldi vera Guðmund á Reykjavíkurvegi aðfaranótt 27. janúar 1974. Fremur hált hafi verið á götum, snjóþæfingur en veður gott. Með honum í bifreiðinni hafi verið [EKH]. Greindi hann frá því að þegar þeir hafi verið staddir á mótum Reykjavíkurvegs og Hverfisgötu milli klukkan 02:15 og 02:30 hafi þeir séð mann á gangstéttinni hægra megin götunnar. Maðurinn hafi virst mikið ölvaður og reynt að stöðva bifreiðar. Hann hafi verið stór með dökkt, mikið hár, yfirhafnarlaus og í köflóttum jakka. Maðurinn hafi gengið út á götuna í veg fyrir bifreiðina. Kvaðst vitnið hafa þá hægt ferðina. Maðurinn hafi farið yfir götuna, en þá fallið við. Virtist vitninu ekki sem honum hafi orðið meint af fallinu.⁹⁸³ Kvaðst vitnið hafa séð lýst eftir Guðmundi Einarssyni næstu daga á eftir í blöðunum. Bókað var orðrétt: „Vitnið sá mynd af Guðmundi er einnig birtist í blöðunum. Er vitnið ekki í neinum vafa um, að umræddur maður var Guðmundur Einarsson.“ Kvaðst [SRV] miða framangreinda tímaákvörðun við það að hann hafi verið við Alþýðuhúsið þegar dansleik þar hafi lokið um klukkan 02:00, hann hafi beðið þar í um 20 til 25 mínútur. Bókað var að Bragi Steinarsson, vararíkissaksóknari, hafi verið viðstaddur þinghaldið. Viku þeir frá klukkan 11:53.⁹⁸⁴
533. Daginn eftir, 27. apríl 1977, ritaði Tryggvi um að hafa beðið Gunnar Guðmundsson um vatnsliti og hann hafi sagt ekkert sjálfsgaðara. Fanginn á klefa númer fjögur hafi farið og ritaði Tryggvi um að hafa ekki heyrt betur en að Hellert hafi verið með hann. Orðrétt ritaði hann: „Ef svo er, þá er þetta Albert.“ Ritaði Tryggvi Rúnar um að hafa reynt að ná sambandi við Hilmar án árangurs, en hann væri upptekinn í dómi fyrir austan.⁹⁸⁵
534. Fimmtudaginn 28. apríl 1977 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að klukkan 17:30 að Hilmar Ingimundarson, verjandi Tryggva Rúnars, hafi komið til viðtals við skjólstæðing sinn. Bókað var að Tryggvi Rúnar hafi verið færður aftur á klefa sinn klukkan 18:10.⁹⁸⁶
535. Tryggvi Rúnar ritaði um útiveru og æfingar í fangelsisgarðinum og von sína um að hlutirnir færu að skýrast von bráðar. Ritaði hann um viðtal við Hilmar, verjanda sinn, sem hafi sagt honum að vera rólegum, það væri ekkert sem þeir gætu gert í bili. Að sögn Hilmars væri enn ekki búíð að finna [GunJ]. Orðrétt ritaði Tryggvi: „Hann væri að fá allt úr dagbókum hér sem fjallaði um mig! og það væri ansi mikið verk að fara í

⁹⁸² Bls. 2595_E.

⁹⁸³ Bls. 2593.

⁹⁸⁴ Bls. 2594.

⁹⁸⁵ Bls. 2595_G.

⁹⁸⁶ Dagbók nr. 6, bls. 237.

gegnum það. P.s. Ég sagði Hilmarí að ég væri ekki sáttur við þetta, að vera hér saklaus! Hilmar skildi það, en við þessu er ekkert að gera eins og er! En lykillinn að málinu getur gengið í skrána, ef þessi [GunJ] finnst!⁹⁸⁷ Daginn eftir, 29. apríl 1977, ritaði Tryggvi Rúnar um að hafa óskað eftir viðtali við Hellert eða Gísla Guðmundsson en Erlingur, fangavörður, hafi gleymt að hringja svo það hafi ekki gengið eftir. Ritaði hann um æstar samræður við Jón B., fangavörð, vegna bókalista. Orðrétt ritaði hann: „Ég er búinn að sjá það að flestir fangaverðirnir eru farnir að umgangast mig sem eitthvað úrhak. Allavega er framkoma þeirra við mig ekki lengur eins og áður var. Ef ég hugsa hvenær það byrjaði? Þá myndi ég giska á þegar ég fékk að tala við minn lögfræðing fyrst hér inni á klefa (svo er þetta búið að vera grímuklædd framkoma hjá þeim síðan!).“⁹⁸⁸

536. Laugardaginn 30. apríl 1977, var dómþing háð í sakadómi Reykjavíkur og tekið fyrir sakadómsmálið á hendur ákærðu. Bókað var að fram hafi komið í framburðum ákærðu að [GunJ] hafi verið með ákærðu að kvöldi 26. og aðfaranótt 27. janúar 1974 þegar Guðmundur Einarsson hafi beðið bana að Hamarsbraut 11. Bókað var að haft hafi verið uppi á [GunJ] á Torremolinos á Spáni. Gísli Guðmundsson og Torfi Jónsson, rannsóknarlögreglumenn, hafi verið sendir út til að ná tali af honum. Bókað var að þeir hafi farið að utan 23. apríl 1977, hitt [GunJ] og hann hafi fallist á að koma til landsins og bera vitni. Fram kom að [GunJ] hafi komið til landsins daginn áður. Orðrétt var bókað: „Gisti [GunJ] á hóteli hér í borginni í nótt og var lögreglumaður á vakt yfir honum.“ Bókað var að sækjandi málsins, Bragi Steinarsson, hafi komið í dóminn. Klukkan 10:22 var bókað að [GunJ] hafi komið fyrir dóminn.⁹⁸⁹ Bókað var að honum hafi verið send kvaðning til Spánar þar sem fram hafi komið af hvaða tilefni hann hafi átt að mæta. Orðrétt var bókað í þingbókina: „Málið er nú reifað fyrir mætta og rakti hann ýmsa þætti málsins sjálfstætt. Þar sem reifunin hefur tekið alllangan tíma, þykir eftir atvikum rétt að fresta formlegri skýrslutöku, enda kveðst mætti vera eftir sig eftir langa ferð.“ Bókuð var sú ákvörðun dómsins að fresta þinghaldinu til mánudagsins 2. maí 1977 og að lögreglumaður yrði með [GunJ] fram að þeim tíma. Bókað var að hann hafi fallist á það en óskað eftir því að fá að vera frekar heima hjá sér.⁹⁹⁰
537. Mánudaginn 2. maí 1977 var dómþing sakadóms Reykjavíkur háð og tekið fyrir sakadómsmálið á hendur ákærðu. Bókað var að Bragi Steinarsson, vararíkissaksóknari, hafi komið í dóminn. Klukkan 13:36 hafi komið í dóminn [GunJ]. Var hann áminntur um sannsögli en jafnframt vakin athygli hans á ákvæðum 2. mgr. 77. gr. laga nr. 74/1974. Bókað var að honum hafi verið sýnt eintak af Morgunblaðinu frá 30. janúar 1974, en á annarri síðu blaðsins var lýst eftir Guðmundi Einarssyni. Taldi [GunJ] sig muna eftir að hafa séð fréttina en setti það ekki í samband við neitt sem hann hafi verið sjónarvottur að dagana á undan. Kvaðst hann ekki þekkja Guðmund. Kvaðst [GunJ] þekkja Albert Klahn, en þeir hafi verið saman í gagnfræðaskóla. Bókað var að [GunJ] hafi verið sýndar myndir úr sakaskrá af 20 mönnum og hann beðinn um að

⁹⁸⁷ Bls. 2595_H–J.

⁹⁸⁸ Bls. 2595_L–M.

⁹⁸⁹ Bls. 2595.

⁹⁹⁰ Bls. 2596.

segja til um hverja hann þekkti. Orðrétt var bókað í sakadómsbókina: „Tekur hann viðstöðulaust úr myndunum myndir af þremur ákærðu í máli þess, þ.e. ákærðu Kristjáni Viðari Viðarssyni, Sævari Marinó Ciesielski og Tryggva Rúnari Leifssyni. Mætti man eftir nafni Sævars Marinós, en ekki hinna.“⁹⁹¹ Bókað var að [GunJ] hafi sagst hafa haft beyg af ákærðu Kristjáni Viðari og Sævari og talið betra að vera ekki of nærri þeim. Mundi hann að Tryggvi Rúnar hafi verið kraftalegur og látið mjög í veðri vaka að hann kynni að slást. Bókuð var lýsing [GunJ] á heimsókn hans og Alberts að Grettisgötu 82 á tímabilinu 2. til 6. janúar 1974 í þeim tilgangi að kaupa hass. Þar hafi verið staddir Kristján Viðar og Tryggvi Rúnar. Bókað var eftir [GunJ] að hann og Albert hafi að því loknu farið heim til hans að Lokastíg 18 en síðan heim til Alberts. Skýrði [GunJ] frá því að hafa komið með Alberti að Grettisgötu 82 nokkru síðar á bifreið. Orðrétt var bókað: „Mætti kveður þetta geta hafa verið 2–3 vikum síðar.“ Mundi [GunJ] ekki hvort það hafi verið í þetta skipti eða síðar sem hann hafi verið að aka með Alberti milli staða í borginni. Bókað var að hann myndi ekki á hvaða bifreið þeir hafi verið á. Minnti hann að tveir menn hafi setið í aftursæti bifreiðarinnar og annar þeirra hafi verið ákærði Kristján Viðar eða Sævar en kvaðst ekki muna fyrir víst hver hinn maðurinn hafi verið. Mundi [GunJ] ekki í hvaða erindagjörðum þeir hafi verið en var helst á því þeir hafi verið að aka á milli skemmtistaða til að leita að einhverjum manni.⁹⁹² Mundi hann ekki sérstaklega eftir að komið hafi verið við á Kópavogshæli í þessari ferð. Einhvern tíma hafi þó verið komið þar við og mundi [GunJ] að hann hafi þá beðið í bifreiðinni. Minnti hann að hann hafi þá verið með Alberti, en mundi ekki hvort fleiri hafi verið í bifreiðinni. Mundi [GunJ] ekki eftir því að farið hafi verið frá Kópavogshæli til Hafnarfjarðar en einhvern tíma um þetta leyti hafi hann verið í bifreið með Alberti Klahn í Hafnarfirði þar sem numið hafi verið staðar í brekkunni á Reykjavíkurvegi. Mundi hann ekki hverjir fleiri hafi verið í bifreiðinni en þetta hafi verið að næturlagi. Bókað var að [GunJ] fyndist endilega sem fleiri hafi verið í bifreiðinni og eitthvað hafi verið um að vera. Mundi hann ekki hvort þeir hafi hitt einhvern og mundi ekki eftir Guðmundi Einarssyni þarna. Orðrétt var bókað: „Mætti man eitthvað eftir því, að Albert var að amast við því að fleiri kæmu í bifreiðina.“ [GunJ] tók það þó fram að það gæti hafa verið í annað skipti. Mundi hann eftir því að framangreinda nótt hafi verið ekið fram hjá lögreglustöðinni í Hafnarfirði við Suðurgötu. Orðrétt var bókað í sakadómsbókina: „Mætti man ekki, hvort numið var staðar þarna við hús, en hann minnir, að þeir hafi verið 2 eða 3 í bifreiðinni. Mætta finnst, að numið hafi verið staðar við eitthvert hús og að þeir Albert hafi farið inn. Hann minnir, að þeir hafi farið inn í íbúð í kjallara. Mætti man ekki eftir að hann hafi farið nema inn á ganginn. Honum er minnistæður stigi upp á loft í húsinu, er blasir við, er inn kemur, og eins man hann eftir að hafa litið inn í þvottahús og geymslu, er var opið.“⁹⁹³ Í framhaldinu var orðrétt bókað: „Mætti kom s.l. laugardag að Hamarsbraut 11 í Hafnarfirði og fannst honum hann kannast við það, er að framan greinir. Einnig kom honum kunnuglega fyrir gangurinn. Mætti man ekki eftir herbergjaskipan að öðru leyti. Mætti sér myndir frá Hamarsbraut 11 í Hafnarfirði. Hann rámar í að það hafi

⁹⁹¹ Bls. 2597.

⁹⁹² Bls. 2599.

⁹⁹³ Bls. 2600.

verið tveggja herbergja íbúð, sem hann kom inn í. Mætti tekur fram í þessu sambandi, að hann muni eftir stuttri viðdvöl í 2ja herbergja íbúð með Albert, þar sem spilað var á grammófón, eða a.m.k. talað um músík. Mætta rámar í einhvern grammófón, er var í innra herbergi í horni út við gluggann. Mætti man eftir einhverju þrasi þarna, en af hvaða tilefni það var man hann ekki, og ekki man hann eftir átökum. Honum finnst þó þrasið tengjast meira við brekkuna á Reykjavíkurvegi. Mætti kveðst ekki geta staðhæft, að ákærðu Kristján Viðar, Sævar og Tryggvi Rúnar hafi verið þarna. Mætti man ekki, hvert var erindið á framangreindan stað. Mætti man ekki, hvert hann fór af stað þeim, er að framan greinir.⁹⁹⁴ Bókað var eftir [GunJ] að hann hafi ekki haft grun um að Sævar seldi hass og hafi ekki vitað um búsetu hans á þessum tíma. Hann teldi sig einhvern tímann hafa séð Erlu en hafi ekki vitað um samband hennar og Sævars. Þá hafi hann ekki vitað til þess að Sævar vendi komur sínar til [HeG] á Kópavogshælið. Greindi [GunJ] frá því að ákærðu hafi aldrei minnst á Guðmund Einarsson við sig og ekki haft orð á því við hann hvað hafi gerst að Hamarsbraut 11 aðfaranótt 27. janúar 1974. Mundi hann eftir því að hafa hitt ákærða Kristján Viðar og ef til vill fleiri í Vestmannaeyjum í mars 1974 og þá hafi ekkert verið minnst á þetta. Einnig mundi [GunJ] eftir því að hafa hitt Sævar í húsi við Laugaveg í júní eða júlí 1974. Bókað var að [GunJ] hafi farið að utan í ágúst 1974 og verið erlendis fram í desember sama ár og farið aftur utan 27. janúar 1975 og verið erlendis síðan.⁹⁹⁵

538. Þriðjudaginn 3. maí 1977 var dómþing sett í sakadómi Reykjavíkur og sakadómsmálið á hendur ákærðu tekið fyrir. Bókað var að Bragi Steinarsson, vararíkissaksóknari, hafi komið í dómminn. Klukkan 10:14 var bókað að Albert Klahn hafi mætt í dómnum. Orðrétt var bókað í sakadómsbókina: „Reynt hefur verið að ná til verjanda ákærða, Arnar Clausen, hrl., en það hefur ekki tekist. Ákærði kveðst reiðubúinn að gefa skýrslu í málinu þótt verjandi hans sé ekki viðstaddur.“ Bókað var að farið hafi verið yfir framburð ákærða sem snerti [GunJ] og kvaðst Albert halda fast við þann framburð sinn. Staðhæfði Albert að hann og [GunJ] hafi komið að Grettisgötu 82 um kvöldmatarleytið 26. janúar 1974 og haft þar um klukkutíma viðdvöl. Þeir hafi verið á Volkswagen bifreið sem faðir hans hafi átt. Ákærði Kristján Viðar hafi verið heima hjá sér og hafi Tryggvi Rúnar einnig verið þarna staddur. Greindi Albert frá því að þeir hafi komið aftur um klukkan 22:00 sama kvöld og þá dvalið fram að miðnætti. Þá hafi þeir farið saman að aka um borgina, eins og hann hafi áður greint frá. Lýsti Albert því að þeir hafi ekið fram hjá lögreglustöðinni í Hafnarfirði á leiðinni að Hamarsbraut 11, en þá hafi hann og [GunJ] verið tveir einir í bifreiðinni. Mundi hann ekki eftir að hafa ekið með [GunJ] í annað skipti í Hafnarfirði. Erindi þeirra að Hamarsbrautinni hafi verið að athuga með hass. Kvaðst Albert hafa vitað að Sævar hefði hass til sölu. Bókað var að Albert hafi sagst muna að þeir hafi báðir farið inn í kjallaraíbúðina að Hamarsbraut 11 og að ákærðu Kristján Viðar og Tryggvi Rúnar og Guðmundur Einarsson voru þar inni.⁹⁹⁶ Sævar hafi komið um svipað leyti. Mundi hann ekki eftir því hvort grammófónmúsík hafi verið í íbúðinni. Mundi hann ekki eftir neinum

⁹⁹⁴ Bls. 2601.

⁹⁹⁵ Bls. 2602.

⁹⁹⁶ Bls. 2604.

grammófóni þar. Greindi Albert frá því að átökin hafi hafist skömmu eftir að þeir hafi komið inn í íbúðina og kvaðst öruggur um að [GunJ] hafi séð þau. Þeir hafi farið á brott skömmu eftir að átökunum hafi lokið og fannst Alberti sem átökin hafi fengið á [GunJ] en hann hafi viljað fara sem fyrst á brott úr íbúðinni. Orðrétt var bókað í lokin: „Ákærði man ekki eftir, að þeir hafi rætt um átökin, hvorki í bifreiðinni á leið til Reykjavíkur né síðar.“⁹⁹⁷ Bókað var að klukkan 11:00 hafi [GunJ] mætt í dóminn til samprófunar. Bókað var að hann hafi verið áminntur um sannsögli. Orðrétt var bókað: „Fer nú fram samprófun milli mætta og ákærða. Er farið yfir framburð ákærða og jafnframt er mætti spurður um málsatvik. Mætti kveður mikið hafa rifjast upp fyrir sér, er gerðist að kvöldi 26. janúar og aðfaranótt hinn 27./1974.“⁹⁹⁸ [GunJ] sagði það vel geta verið að hann hafi komið að Grettisgötu 82 að kvöldi 26. janúar 1974. Mundi hann ekki vel um þetta, en sagði það geta verið að hann hafi farið inn í húsið. Kvaðst hann ekki öruggur um þetta en mundi að einhver beygur hafi verið í honum eftir að hafa verið að Grettisgötu 82 hjá Kristjáni Viðari dagana 2. til 6. janúar 1974. Mundi hann eftir því að hafa ekið á milli skemmtistaða með Alberti Klahn þetta kvöld. Minnti hann að þeir hafi verið að leita að einhverjum manni. Með þeim í bifreiðinni hafi verið Kristján Viðar og Tryggvi Rúnar sem hafi setið í aftursæti. Mundi [GunJ] eftir því að þeir hafi ætlað að reyna að ná í áfengi með einhverjum hætti, en ekki mundi hann eftir að veskjapjófnaður hafi verið nefndur í því sambandi. Mundi hann ekki til þess að nokkuð hafi fengist upp úr krafsinu. Mundi hann eftir því að ekið hafi verið að Kópavogshæli, en ekki í hvaða tilgangi. Orðrétt var bókað: „Þó er hann á því, að þeir hafi ef til vill verið að leita að Sævari Marinó til þess að fá hjá honum peninga.“ Minnti hann fastlega að Kristján Viðar hafi farið úr bifreiðinni við Kópavogshælið og farið þar inn. Mundi [GunJ] eftir því að Tryggvi Rúnar hafi verið spenntur og órólegur og talað mikið. Hafi Kristján Viðar ekkert minnst á erindi sitt þegar hann hafi komið til baka. Í framhaldinu hafi verið ekið til Hafnarfjarðar. Mundi [GunJ] ekki vel eftir akstrinum en mundi eftir því að stöðvað hafi verið á Reykjavíkurvegi en þar hafi Kristján Viðar og Tryggvi Rúnar farið úr bifreiðinni. Kvaðst [GunJ] ekki hafa vitað í hvaða tilgangi en grunaði að það hafi verið í því skyni að ná í áfengi. Hann og Albert hafi beðið í bifreiðinni á meðan en hann kvaðst ekki muna hve lengi. Þegar Kristján Viðar og Tryggvi Rúnar hafi komið til baka hafi einhver maður verið með þeim. Kvaðst [GunJ] ekki hafa séð manninn vel og því ekki geta lýst honum. Bókað var að [GunJ] hafi tekið það fram í þessu sambandi að hann hafi meira orðið mannsins var frekar en að hann hafi beinlínis séð hann. Minnti [GunJ] að Kristján Viðar og Tryggvi Rúnar hafi ætlað að reyna að fá far fyrir sig og manninn í bifreiðinni. Albert hafi ekki viljað það og upphófst þá þjark út af þessu. Mundi [GunJ] eftir því að Albert hafi ekki viljað hafa meira með þá að gera og ekið áleiðis til Reykjavíkur en síðan snúið við til Hafnarfjarðar. Taldi [GunJ] að Albert hafi ráðið ferðinni. Mundi hann að ekið hafi verið fram hjá lögreglustöðinni í Hafnarfirði og síðan í nánd við hús skammt frá.⁹⁹⁹ Lýsti [GunJ] því hvernig þeir hafi lagt bifreiðinni í stæði fyrir framan húsið. Minnti hann að hann hafi beðið í bifreiðinni á meðan Albert hafi athugað hvort einhver væri

⁹⁹⁷ Bls. 2605.

⁹⁹⁸ Bls. 2605.

⁹⁹⁹ Bls. 2607

heima. Albert hafi komið eftir skamma stund og þá hafi þeir farið saman að húsinu. [GunJ] lýsti því hvernig útidyr á kjallara hafi verið opnar og ljós inni á gangi íbúðarinnar. Orðrétt var bókað í sakadómsbókina: „Var honum sérstaklega minnisstæður stiginn upp á loft í húsinu, en hann blasir við, þegar inn er komið. Einnig man mætti eftir að hurð á þvottahúsi var opin og að hann sá þar inn.“ Greindi [GunJ] frá því að Kristján Viðar og Tryggvi Rúnar hafi verið inni í íbúðinni. Fannst honum sem Sævar hafi komið jafnvel seinna. Mundi hann einnig eftir manni, frekar stórum en grönnum sem hafi verið betur klæddur en þeir hinir. Gat hann ekki gefið nánari lýsingu á þessum manni. Bókað var að [GunJ] hafi verið sýnd mynd af Guðmundi Einarssyni. Sagði hann það vel geta verið að þetta hafi verið Guðmundur en kvaðst ekki alveg viss. Fannst honum þetta hafa verið sami maður og hafi komið að bifreiðinni í brekkunni á Reykjavíkurvegi. Mundi [GunJ] eftir að hafa farið á snyrtiherbergi sem hafi verið á gangi íbúðarinnar, áður en hann fór inn í stofurnar. Mundi hann eftir að hafa farið inn í innra herbergi íbúðarinnar þegar hann kom af snyrtiherberginu og þá sest hjá Alberti Klahn. Minnti [GunJ] að hann hafi spurt hvort hægt væri að spila á grammófón sem hafi verið í íbúðinni, en mundi ekki hvort spilað hafi verið.¹⁰⁰⁰ Mundi hann að eitthvað hafi verið talað um að kaupa áfengisflösku og sagði hann það geta verið að það hafi verið nefnt við manninn. [GunJ] kvaðst ekki hafa verið beinlínis hræddur inni í íbúðinni, en haft það á tilfinningunni að betra væri að fara varlega. Hann hafi treyst Alberti. Í framhaldinu var bókað orðrétt eftir [GunJ]: „Mætta minnir, að Kristján Viðar hafi stjakað við manninum og ýtt honum upp að ísskáp, eins og í því skyni að leggja áherslu á orð sín, að fá manninn til að leggja peninga í flösku. Mætti sá ekki, að farið væri ofan í vasa mannsins til að taka veski hans. Mætti man einnig eftir því, að Tryggvi Rúnar stökk fram eins og tilbúinn til átaka. Mætti man það, að einhver „hasar“ varð eða átök, en nánar getur hann ekki greint frá þeim. Mætti kveður hljóta að vera, að átökin hafi borist inn í næsta herbergi, þar sem hann hafi ekki séð þau greinilega. Mætti man ekki eftir því að hafa séð hníf eða barefli í fórum viðstaddra. Mætti telur að ákærði Sævar hafi verið kominn er átökin áttu sér stað. Mætti fór fljótlega á brott ásamt Albert Klahn eftir að átökin hófust. Er hann ekki viss, hvort þeim var þá lokið. Minnir hann, að hann hafi séð einhverja ruddamennsku út undan sér um leið og hann fór út, en man ekki nánar, hvað það var. Hann kveðst ekki hafa séð manninn liggja á gólfinu og ekki heyrði hann manninn hrópa á hjálp, svo hann muni. Mætti var hræddur og leið mjög illa.“ Greindi [GunJ] frá því að hann hafi sjálfur verið með litla peninga á sér og talið umrædda menn vera til alls vísa. Hann hafi því hraðað sér á brott og kallað til Alberts að koma einnig.¹⁰⁰¹ Albert hafi ekið honum rakleiðis heim að Lokastíg 18, en þó geti verið að þeir hafi haft viðkomu hjá söluturni á leiðinni. Orðrétt var bókað í sakadómsbókina: „Eins og áður greinir man mætti eftir að lýst var eftir Guðmundi Einarssyni, en ekki setti hann hvarf hans neitt í samband við það, er gerst hafði að Hamarsbraut 11. Menn þeir, er viðstaddir voru að Hamarsbraut 11 greint sinn, minntust aldrei á atburð þennan við mætta. Mætti kveðst enga hugmynd hafa haft um, að umræddur maður kynni að

¹⁰⁰⁰ Bls. 2608.

¹⁰⁰¹ Bls. 2609.

hafa beðið bana í átökunum.“ Rámaði [GunJ] í að eitthvað hafi verið talað um veski mannsins. Minnti hann að kallað hafi verið upp: „Veskið mitt, veskið mitt“ og átökin hafi hafist í framhaldi af því. Bókað var í beinu framhaldi að ákærði Albert hafi verið spurður um það af hverju hann hafi ekki nefnt [GunJ] fyrr í málinu. Kvaðst hann enga skýringu geta gefið á því. Bókað var að þeir hafi vikið frá klukkan 15:50 og var dómþinginu slitið.¹⁰⁰²

539. Miðvikudaginn 4. maí 1977 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Tryggvi Rúnar hafi verið fluttur í sakadóm klukkan 13:35. Komið hafi verið til baka með hann klukkan 14:05. Bókað var klukkan 16:35 að hringt hafi verið í Gunnlaug Briem, sakadómara, vegna beiðni Guðjóns um viðtal við séra Ragnar Fjalar Lárusson. Færsluritari lét þess getið að Gunnlaugur hafi heimilað viðtal að því gefnu að annaðhvort Torfi Jónsson, Hellert Jóhannesson eða Gísli Guðmundsson, rannsóknarlögglumenn, verði viðstaddir.¹⁰⁰³
540. Bókað var í dagbók Hegningarhússins þennan dag að Kristján Viðar hafi verið fluttur í sakadóm Reykjavíkur klukkan 14:20 og Sævar klukkan 14:25. Komið hafi verið til baka með þá klukkan 15:00 og 15:10.¹⁰⁰⁴
541. Þennan dag var dómþing sakadóms Reykjavíkur háð og tekið fyrir sakadómsmálið á hendur ákærðu. Bókað var að Bragi Steinarsson, vararíkissaksóknari, væri mættur af hálfu ákærvaldsins. Klukkan 10:10 var bókað að [GunJ] hafi komið í dóminn. Var hann áminntur um sannsögli, en athygli hans vakin á ákvæðum 2. mgr. 77. gr. laga nr. 74/1974. Orðrétt var bókað í sakadómsbókina: „Mætta eru nú kynntir framburðir ákærðu Kristjáns Viðars, Tryggva Rúnars Leifssonar og Sævars Marinó Ciesielski.“ Kvaðst [GunJ] halda fast við fyrri framburð sinn um að muna ekki eftir að hafa farið inn til Kristjáns Viðars að Grettisgötu 82 að kvöldi 26. janúar 1974, en sagði það þó geta verið. Greindi [GunJ] frá því að framburður Sævars um komuna að Grettisgötu 82 og síðar að Vesturgötu 24 ætti við þegar hann hafi komið að Grettisgötu 82 dagana 2. til 6. janúar 1974. Kvaðst hann ekkert frekar geta borið um ferðina milli skemmtistaða í Reykjavík, að Kópavogshæli og síðar til Hafnarfjarðar umrætt kvöld. Bókað var að hann teldi ákærða Kristján Viðar greina í öllum atriðum rétt frá ferðinni og komunni að Hamarsbraut 11. Framburður [GunJ] frá atburðum að Hamarsbraut 11 aðfaranótt 27. janúar 1974 var í aðalatriðum í samræmi við fyrri skýrslu fyrir dóminum. Kvaðst hann hafa orðið þess áskynja að maðurinn hafi rotast en gat ekki skýrt nánar hvaðan hann hafi haft það, hvort hann hafi séð það sjálfur eða heyrt talað um það. Rámaði [GunJ] í samtali við Kristján Viðar frammi á gangi íbúðarinnar í þann mund sem hann hafi verið að fara. Hafi Kristján rætt um einhver viðskipti sem ættu að fara fram sem hann vildi ekki að [GunJ] fengi vitneskju um og því væri best að hann færi. Fannst honum sem átökin hafi staðið stutt og farið fram í tveimur lotum. Taldi [GunJ] sig hafa farið út úr herbergjunum í þann mund sem átökunum var að ljúka. Kvaðst hann aldrei hafa heyrt um það talað að maðurinn væri látinn. Orðrétt var bókað: „Mætti kveðst hafa orðið mjög skelfdur við átökin og kunnir þá að vera skýringin á hve erfiðlega

¹⁰⁰² Bls. 2610.

¹⁰⁰³ Dagbók nr. 6, bls. 243.

¹⁰⁰⁴ Dagbók Hegningarhússins, nr. 1, bls. 69.

honum hefur gengið að rifja þetta upp. Hann segir þetta núna vera orðið ljóst fyrir sér í meginráttum.“ Vék [GunJ] frá klukkan 12:08.¹⁰⁰⁵ Klukkan 13:30 var bókað að [GunJ] hafi mætt aftur í dóminn. Var hann áminntur um sannsögli og bent á sömu ákvæði og áður. Bókað var að Tryggvi Rúnar hafi mætt í dóminn klukkan 13:35 og með honum verjandi hans, Hilmar Ingimundarson.¹⁰⁰⁶ Þá var bókaður mættur Páll Arnór Pálsson, verjandi Kristjáns Viðars. Fór þá fram samprófun. Bókað var að [GunJ] kannaðist við Tryggva Rúnar sem hann sæi nú í dómnum. Bókað var að ákærði Tryggvi Rúnar kannaðist ekki við [GunJ], en gæti þó ekki fullyrt um það hvort hann hafi séð hann áður. Var framburður [GunJ] rakinn og kvaðst hann halda fast við framburð sinn. Kvaðst Tryggvi Rúnar halda fast við framburð sinn og neitaði að hafa verið að Hamarsbraut 11 í umrætt sinn. Bókað var að samræmi í framburðum [GunJ] og Tryggva Rúnar hafi ekki náðst. Vék Tryggvi Rúnar frá klukkan 13:50. Bókað var í sakadómsbókina að Kristján Viðar hafi komið í dóminn klukkan 14:24. Fór þá fram samprófun milli Kristjáns Viðars og [GunJ]. Bókað var að framburður Kristjáns um átökin að Hamarsbraut 11 hafi verið lesinn í heyranda hljóði. Bókað var að Kristján Viðar og [GunJ] hafi sagst kannast við hvorn annan. Kvaðst [GunJ] vísa til framburðar síns um málsatvik og ekkert hafa við framburð Kristjáns Viðars að athuga. Bókað var að Kristjáni hafi verið kynntur framburður [GunJ] og kvaðst hann ekkert hafa við hann að athuga.¹⁰⁰⁷ Bókað var að Kristján Viðar hafi vikið frá klukkan 14:32. Á sama tíma var bókað að Sævar hafi komið í dóminn. Fór fram samprófun milli Sævars og [GunJ]. Kvaðst Sævar kannast við [GunJ] og nefndi hann á nafn. Bókað var að [GunJ] hafi sagst kannast við Sævar. Bókað var að Sævar héldi því fram að [GunJ] hafi komið að Grettisgötu 82 að kvöldi 26. janúar 1974. Vísaði [GunJ] til fyrri framburðar síns um það atriði. Sagði hann að Sævar hafi eftir sínu besta minni verið að Hamarsbraut 11 aðfaranótt 27. janúar 1974. Orðrétt var bókað: „Samræmi næst ekki í framburðum ákærða og mætta. Heldur hvor fast við framburð sinn.“ Bókað var að Sævar hafi vikið frá klukkan 14:40 og var dómþingi slitið.¹⁰⁰⁸

542. Fimmtudaginn 5. maí 1977 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla klukkan 11:20 að hringt hafi verið í séra Ragnar Fjalar fyrir Guðjón og þess getið að presturinn kæmi til viðtals þriðjudaginn 10. maí. Á sama tíma var bókað að haft hafi verið samband við Gísla rannsóknarlögreglumann í tengslum við yfirsetu. Bókað var að Gísli hafi sagt Gunnlaug þurfa að ákveða hver þeirra þriggja ætti að sitja yfir Guðjóni og prestinum. Klukkan 14:25 var bókað að bréf hafi borist til Guðjóns frá Gunnlaugi Briem, sakadómara. Fimm mínútum síðar var bókað að komið hafi verið með Sævar úr Hegningarhúsinu að fyrirlagi Gunnlaugs. Klukkan 15:00 var bókað að hringt hafi verið í Hilmar Ingimundarson, verjanda Tryggva Rúnar. Var hann beðinn um að koma til viðtals við skjólstæðing sinn. Bókað var að hann hafi lofað að koma daginn eftir.¹⁰⁰⁹ Klukkan 15:45 var bókað um símtal til Gunnlaugs sakadómara. Var hann spurður hvort Sævar mætti ræða við verjanda sinn. Orðrétt var bókað: „Gunnl. kvað

¹⁰⁰⁵ Bls. 2611–2613.

¹⁰⁰⁶ Bls. 2613.

¹⁰⁰⁷ Bls. 2614.

¹⁰⁰⁸ Bls. 2615.

¹⁰⁰⁹ Dagbók nr. 6, bls. 244.

svo vera en vill að einhver okkar sitji yfir þeim enda vilji Jón Odds. hrl. það heldur að sá háttur sé á hafður að sögn dómans.“ Færsluritari lét þess getið að hann hafi spurt sakadómarrann í leiðinni hvort Sævar mætti ræða við prest ef hann þess óskaði. Hafi dómarrinn eingöngu heimilað viðtal við séra Jón Bjarman. Bókað var klukkan 16:30 að komið hafi verið með Sævar og búslóð hans í Síðumúlafangelsi ásamt úrskurðarmiða frá Gunnlaugi Briem upp á 150 daga áframhaldandi gæsluvarðhald.¹⁰¹⁰

543. Sama dag var bókað í dagbók Hegningarhússins að Sævar hafi verið fluttur í sakadóm Reykjavíkur klukkan 13:30 og þaðan í Síðumúlafangelsið. Klukkan 17:00 var bókað í fangelsisdagbókina að vaktin yfir Kristjáni Viðari hafi verið leyst upp að hálfu leyti, það er að einn vaktmaður væri yfir honum í stað tveggja. Var Kristján Viðar um leið fluttur í klefa númer tíu í Hegningarhúsinu.¹⁰¹¹

544. Þennan dag, 5. maí 1977, var dómþing sakadóms Reykjavíkur sett og tekið fyrir sakadómsmálið á hendur ákærðu. Bókað var að dómari hafi lagt fram spjöld með úrklippum úr blöðum þar sem lýst hafi verið eftir Guðmundi Einarssyni. Sækjandi málsins, Bragi Steinarsson, var bókaður mættur. Bókað var að [GunJ] hafi komið í dóminn klukkan 10:20. Bókað var að allir framburðir hans í málinu hafi verið lesnir upp í heyranda hljóði. Orðrétt var bókað í sakadómsbókina: „Mætti skýrir frá því, að þegar hann hafi rifjað mál þetta upp s.l. nótt minni hann „mjög fastlega“ að það hafi verið sagt við sig, að maðurinn hafi fallið á borð og rotast í átökunum. Minnir hann að það hafi annað hvort verið Kristján Viðar, sem sagði honum þetta á gangi íbúðarinnar, eða Albert Klahn í bifreiðinni á leið til Reykjavíkur. Þó geti hann hafa heyrt þetta út undan sér um leið og hann fór út.“ Bókað var eftir [GunJ] að allir framburðir hans væru gefnir eftir bestu vitund, en sum atriði væru óljós fyrir sér eins og framburðirnir bæru með sér.¹⁰¹² Lýsti ákærvaldið því yfir að [GunJ] yrði ekki saksóttur eins og málið lægi fyrir. Bókað var í sakadómsbókina að [GunJ] hafi unnið eið að framburði sínum eftir lögmæltan undirbúning. Vék hann frá klukkan 12:00.¹⁰¹³ Bókað var að klukkan 13:45 hafi komið í dóminn Bragi Steinarsson, vararíkissaksóknari og Jón Oddsson, skipaður verjandi ákærða Sævars. Klukkan 14:05 kom Sævar í dóminn. Bókað var að gæsluvarðhald Sævars rynni út í dag og með vísan til ákæruskjala á hendur honum í máli þessu væri gerð sú krafa af hálfu ákærvaldsins að því yrði framlengt. Var í þinghaldinu kveðinn upp úrskurður þar sem fram kom að meðferð mála á hendur Sævari væri ólokið. Fram kom að hann hafi setið í gæsluvarðhaldi frá 12. desember 1975. Var Sævar úrskurðaður í áframhaldandi 150 daga gæsluvarðhald. Bókað var að Sævar hafi tekið sér sólarhringsfrest til ákvörðunar um kæru til Hæstaréttar Íslands. Vék Sævar frá klukkan 14:20.¹⁰¹⁴

545. Föstudaginn 6. maí 1977 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Sigurbjörn Víðir hafi komið við um klukkan 08:00 og tekið bréf frá Guðjóni til yfirlestrar hjá

¹⁰¹⁰ Dagbók nr. 6, bls. 245.

¹⁰¹¹ Dagbók Hegningarhússins, nr. 1, bls. 70.

¹⁰¹² Bls. 2616.

¹⁰¹³ Bls. 2617.

¹⁰¹⁴ Bls. 2618.

Gunnlaugi Briem.¹⁰¹⁵ Bókað var klukkan 11:15 að Sævar hafi verið færður fram á varðstofu til viðtals við Jón Oddsson, verjanda sinn, í áheyrn varðstjóra. Klukkan 12:30 var samtalinu lokið og Sævar færður inn á klefa sinn. Bókað var að Gunnlaugur Briem hafi hringt klukkan 13:30 vegna dagblaðamála tveggja fanga, Guðjóns og Sævars. Bókað var að Gunnlaugur hafi sagst hafa fengið ábendingu um að það gæti skapað misskilning að Guðjón fengi bara Morgunblaðið til aflestrar. Menn gætu ætlað að ástæðan væri sú að blaðið samrýmdist ekki hans stjórnmalaskoðunum. Óskaði Gunnlaugur því eftir því að Guðjón fengi að ráða hvaða blað hann fengi. Þó væri bara um eitt blað að ræða. Þá mætti hann skipta um blað eftir hóflega langan tíma ef hann þess óskaði. Bókað var að dómarrinn mæltist til þess að Sævar fengi dagblað til aflestrar. Færsluritari lét þess getið að hann myndi ekki láta Sævar fá blað um helgina heldur myndi hann koma þessum skilaboðum áfram til forstöðumanns hússins sem myndi ræða þetta við dómarrann frekar. Bókaði færsluritari um að hafa upplýst Gunnlaug um ákvörðun yfirmanna fangelsisins um að Sævar fengi útiverutíma að deginum, með hefðbundnum fyrirvara um ef aðstæður leyfðu. Var þess getið að dómarrinn hafi verið mjög ánægður með þá ákvörðun.¹⁰¹⁶

546. Laugardaginn 7. maí 1977 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Hilmar Ingimundarson, verjandi Tryggva Rúnars, hafi komið til viðtals við hann. Fór Hilmar klukkan 17:40 og var Tryggvi Rúnar settur aftur inn á klefa.¹⁰¹⁷
547. Mánudaginn 9. maí 1977 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Jón Oddsson, verjandi Sævars, hafi hringt klukkan 13:05 og spurt um líðan skjólstaðings síns.¹⁰¹⁸
548. Þessa daga birtust fréttir í dagblöðum sem byggðust á fréttatilkynningu sakadóms sem send var fjölmiðlum 7. maí 1977. Meðal annars birtist frétt í Dagblaðinu, undir fyrirsögninni: „Rannsókn Guðmundarmálsins lokið: Rannsóknin hefur staðið linnulítið í 16 mánuði – tekið til dóms með Geirfinnsmálinu í haust.“ Fram kom að verulegar breytingar hafi orðið á framburði einstakra vitna í málinu og Tryggvi Rúnar og Sævar hafi dregið játningar sínar til baka. Greint var frá því að Sævar hafi sagt frá því að ákveðinn maður hafi einnig verið staddur að Hamarsbraut 11 í umrætt sinn. Reyndist maðurinn dveljast á Spáni. Í fréttinni var orðrétt tekið upp úr fréttatilkynningu sakadóms: „Rannsóknarlögreglumenn fóru til Spánar til fundar við manninn og féllst hann á að koma til Íslands og bera vitni í málinu. Við fyrstu yfirheyrslur kvaðst hann lítið um málið vita en þó muna um einstök atvik sem komu heim við framburði Kristjáns Viðars og Alberts Klahn og fyrri framburði Sævars Marinó og Tryggva Rúnars. Við sampröfun taldi maðurinn sig muna nánar um málið. Hefur hann talið að hann hafi verið á Hamarsbraut 11 framangreinda nótt er átök urðu, og þar hafi verið auk ákærðu maður, sem hann þekkti ekki. Kveðst hann lítið geta borið um átökin sjálf og ekki hafa sett þau í samband við hvarf Guðmundar Einarssonar. Í frásögn mannsins kom ekkert sérstakt fram umfram það sem hafði komið fram í framburðum ákærðu.“ Greint var frá því að tvær stúlkur sem hafi verið á ferð í bifreið á Strandgötu umrædda

¹⁰¹⁵ Dagbók nr. 6, bls. 245.

¹⁰¹⁶ Dagbók nr. 6, bls. 246.

¹⁰¹⁷ Dagbók nr. 6, bls. 247.

¹⁰¹⁸ Dagbók nr. 6, bls. 249.

nótt teldu Kristján Viðar þann mann sem þær hafi séð á gangi með Guðmundi Einarssyni, en Kristján Viðar hafi sagst hafa verið þar staddur ásamt Guðmundi og Tryggva Rúnari. Fram kom að sakadómur Reykjavíkur teldi rannsókn málsins lokið í öllum aðalatriðum en munnlegum málflytningi yrði frestað þar sem málið yrði sameinað Geirfinnsmálinu og myndi dómsmeðferð í málunum hefjast innan skamms.¹⁰¹⁹

549. Þriðjudaginn 10. maí 1977 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla klukkan 14:45 var bókað í fangelsisdagbókina að hringt hafi verið í Jón Oddsson, verjanda Sævars, vegna beiðni hans um að koma til viðtals við hann. Bókað var að Jón hafi sagst munu reyna að koma daginn eftir, en lofaði því þó ekki. Bókuð var athugasemd þess efnis að Sigurbjörn Víðir mætti tala við Tryggva Rúnar að vild samkvæmt fyrirmælum frá Gunnlaugi Briem, sakadómara.¹⁰²⁰
550. Miðvikudaginn 11. maí 1977 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Guðjón hafi verið fluttur í sakadóm Reykjavíkur klukkan 10:50. Bókað var að komið hafi verið til baka með Guðjón klukkan 12:40.¹⁰²¹ Klukkan 15:45 bókaði færsluritari um símtal sitt við Gunnlaug Briem, sakadómara, vegna „blaðaspursmálsins“ eins og það var orðað. Fram kom að lítið hafi verið á símtalinu að græða annað en það að dómariinn vildi að Sævar fengi Morgunblaðið. Guðjón yrði látinn velja um blað og Tryggvi Rúnar fengi það svo til aflestrar þegar Guðjón væri búinn með það. Bókað var að blöðin mættu ekki ganga milli Sævars og Tryggva Rúnars. Fram kom að starfsmenn fangelsisins ættu að sjá um að ritskoða blöðin.¹⁰²²
551. Þennan dag var dómþing sakadóms Reykjavíkur sett og tekið fyrir sakadómsmálið á hendur ákærðu að því er varðaði sakargiftir um hvarf Geirfinns Einarssonar. Bókað var að sækjandi málsins, Bragi Steinarsson, vararíkissaksóknari, hafi komið í dóminn klukkan 11:00. Á sama tíma hafi Guðjón mætt ásamt Benedikt Blöndal, skipuðum verjanda hans. Af hálfu ákærvaldsins var þess krafist að gæsluvarðhald yfir Guðjóni yrði framlengt með vísan til þess sakarefnis sem reifað væri í ákæru á hendur honum. Bókað var orðrétt í sakadómsbók: „Skipaður verjandi gerir ekki athugasemdir við ofangreinda kröfu sækjanda.“ Var í þinghaldinu kveðinn upp úrskurður þar gæsluvarðhald yfir Guðjóni var framlengt um allt að 150 daga. Bókað var að Guðjón hafi óskað eftir sólarhringsfresti til ákvörðunar um kæru til Hæstaréttar Íslands.¹⁰²³
552. Fyrir liggur bréf frá Jóni Oddssyni, skipuðum verjanda Sævars, til Gunnlaugs Briem, sakadómara, dagsett sama dag. Fram kom að skjólstaðingur hans hafi haldið því fram að hafa ekki verið staddur að Hamarsbraut 11 aðfaranótt 27. janúar 1974 heldur hjá vinkonu sinni í starfsmannahúsi Kópavogshælis og vísaði til framburða starfstúlkna þar. Orðrétt ritaði Jón: „Hann hafi fyrst komið á Hamarsbraut sunnudagskvöldið 27. janúar 1974 eftir að hann kom til landsins í þetta skipti sbr. hér og skýrslur Erlu Bolladóttur hjá fíkniefnalögreglunni, sem lagðar hafa verið fram svo og frásögn Erlu

¹⁰¹⁹ Bls. 2675 og 2680.

¹⁰²⁰ Dagbók nr. 6, bls. 250–251.

¹⁰²¹ Dagbók nr. 6, bls. 251.

¹⁰²² Dagbók nr. 6, bls. 252.

¹⁰²³ Bls. 3059–3061.

hjá Gísla Guðmundssyni, rannsóknarlögreglumanni. Tel ég því það brýna nauðsyn, að Erla Bolladóttir verði nánar látin gera grein fyrir ósamræmi í framburði sínum varðandi þetta atriði m.a. með sampröfun við skjólstæðing minn. Ég verð að lýsa yfir óánægju minni með það, að [GunJ] skuli nú farinn úr landi, þar sem ég tel að lögmenn ákærðu í málinu hafi ekki haft sömu aðstöðu og saksóknari ríkisins til að yfirheyra vitnið og þá sérstaklega, þar sem skjólstæðingur minn lagði ríka áherslu á, að fá sampröfun við vitnið og varð til þess að benda á vitnið. Tel ég því ríka ástæðu til að skjólstæðingur minn fái tækifæri til að tjá sig frekar um þetta atriði fyrir dómi.“ Í bréfinu kom fram að dómarrinn hefði pappaspjald í sínum vörslum sem hafi verið í klefa Sævars og hann sagst stafa frá Erlu, en ritaði hafi verið á spjaldið. Þá hafi Sævar greint frá tveimur bréfum sem honum hafi borist frá Erlu í Síðumúlafangelsi. Taldi Jón að leggja þyrfti þessi gögn fram og rannsaka hvernig Sævari hafi borist þessi bréf. Í bréfinu sagði að Sævar teldi bréfin hafa haft áhrif á rannsókn málsins.¹⁰²⁴ Óskaði Jón jafnframt eftir því að tveir kvenfangaverðir gæfu skýrslu fyrir dómi í tilefni af ásökunum Sævars á hendur starfsmönnum fangelsisins í Síðumúla. Þá lagði hann ríka áherslu á að Sævar yrði fluttur úr Síðumúlafangelsi þar sem hann teldi dvöl hans þar hafa mjög óheppileg áhrif á hann. Lýsti Jón því yfir að vegna sífella breytinga á framburði Alberts Klahn yrði að kalla hann sérstaklega til skýrslugjafar og sampröfunar. Þá óskaði hann eftir því að ræðismaður bandaríska sendiráðsins gæfi skýrslu fyrir dómi um viðtöl hans við Sævar. Orðrétt ritaði Jón í framhaldinu: „Þá tel ég ástæðu til, að lagt verði fram í málinu skýrslur úr dagbókum fangelsanna um yfirheyrslur yfir skjólstæðingi mínum, heimsóknir og allt þar er varðar dvöl skjólstæðings míns svo sem læknisvitjanir, hvenær hann hafði bækur, skriffæri, tóbak og annað, hversu lengi yfirheyrslur stóðu, hvaða fangaverðir voru á hverjum tíma og hvenær nýir menn voru ráðnir sbr. langa skýrslu mína varðandi ráðningu fangavarda frá vori 1976, einkum að því er varðar þá Hlyn Þ. Magnússon og Skúla Steinsson, sbr. skýrslu Rannsóknarlögreglunnar í Rvík. nr. 2349/1976 gerða af Grétari Sæmundssyni, lögreglumanni 8.6.1976.“ Taldi Jón framangreind atriði mjög þýðingamikill og vænti skjótra úrræða dómsins.¹⁰²⁵

553. Sama dag, 11. maí 1977, ritaði Guðjón færslu í dagbók sína um að gæsluvarðhaldinu hafi verið framlengt um 150 daga. Orðrétt ritaði hann: „Dómsorð óþarfl. harðorð.“ Hann hafi hitt Benedikt Blöndal, verjanda sinn, en ekki fengið að ræða við hann í einrúmi. Úrskurður þar um yrði kveðinn upp von bráðar. Þeir hafi rætt saman um ýmislegt málinu viðkomandi í áheyrn Vernharðs, lögreglumanns. Guðjón ritaði um að Vernharður hafi ekið honum aftur í Síðumúlafangelsið og þeir hafi rætt skólamál og velt fyrir sér hvers vegna sumir væru inni en aðrir úti, líkt og Albert Klahn. Gunnar Guðmundsson hafi komið og rætt fyrirkomulag á lestri morgunblaða. Þeir hafi rætt saman og einkum um það hvort verjandinn mætti ræða við hann í einrúmi. Ritaði Guðjón að lögin virtust taka allan vafa af um það að slíkt væri óheimilt, en þar sem málið væri komið fyrir dóm væri annað viðhorf.¹⁰²⁶

¹⁰²⁴ Bls. 2681.

¹⁰²⁵ Bls. 2681–2682.

¹⁰²⁶ Bls. 2682_A.

554. Sama dag, 12. maí 1977, birtist frétt í Dagblaðinu undir fyrirsögninni: „Geirfinnsmálið í þýzku blaði: „Eins líklegt að 3 lík finnist í hrauninu“ – segir í mikilli lofgrein um Karl Schütz, v-þýzka lögreglumanninn í Abendpost zum Sonntag“. Í fréttinni kom fram að á forsíðu þýska blaðsins Abendpost zum Sonntag 13. mars 1977 hafi verið: „Þýzkur leynilögreglumaður bjargar ríkisstjórn Íslands“. Í frétt Dagblaðsins var orðrétt tekið upp úr frétt þýska blaðsins: „Schütz dvaldi á Íslandi í 165 daga. Á þeim tíma upplýsti hann tvö morð og bjargaði íslensku ríkisstjórninni frá því að verða að segja af sér. Þessir dagar á Íslandi væru efni í glæpareyfara af beztu gerð.“ Í þýsku fréttinni hafi komið fram að dómsmálaráðherra á Íslandi hafi þurft að fá utanaðkomandi mann sem væri ótengdur íslenskum stjórnámálum til að vinna að Geirfinnsmálinu eftir að rannsókn málsins hafi lent í ógöngum. Starfsmaður utanríkisþjónustunnar hafi verið sendur út af örkinni til að finna hæfan mann í starfið. Hann hafi leitað til rannsóknarlögreglunnar í Bonn sem hafi ekki viljað skipta sér af innanríkismálum annars lands. Bent hafi verið á Karl Schütz sem hafi þá verið kominn á eftirlaun. Fram hafi komið í þýsku fréttinni að þeir sömu og ættu aðild að Geirfinnsmálinu hafi einnig myrt annan mann og líklegt væri talið að þrjú lík myndu finnast í hrauninu í kringum Reykjavík.¹⁰²⁷
555. Mánudaginn 16. maí 1977 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Sævar hafi verið færður fram klukkan 09:20 til viðtals við Jón Oddsson, verjanda sinn, í áheyrn varðstjóra. Bókað var klukkan 14:50 að Tryggvi Rúnar hafi verið færður í sakadóm Reykjavíkur.¹⁰²⁸ Þennan dag var dómþing háð í sakadómi Reykjavíkur og tekið fyrir sakadómsmálið á hendur ákærðu. Klukkan 15:00 var bókað að Tryggvi Rúnar hafi komið í dóminn og með honum verjandi hans, Hilmar Ingimundarson. Bókað var að af hálfu ákærvaldsins væri þess krafist að gæsluvarðhaldsúrskurður yfir Tryggva Rúnari yrði framlengdur. Var í þinghaldinu kveðinn upp úrskurður. Fram kom að Tryggvi Rúnar hafi upphaflega verið úrskurðaður í gæsluvarðhald 23. desember 1975 og hafi setið í gæsluvarðhaldi síðan. Mál hafi verið höfðað gegn honum fyrir morðið á Guðmundi Einarssyni, brennu, nauðgun og nokkra þjófnaði. Meðferð málsins væri ekki lokið. Var Tryggvi úrskurðaður í áframhaldandi 150 daga gæsluvarðhald. Bókað var að hann hafi tekið sólarhringsfrest til ákvörðunar um kæru til Hæstaréttar Íslands. Vék Tryggvi Rúnar frá klukkan 15:15 og var dómþinginu slitið.¹⁰²⁹ Bókað var í fangelsisdagbókina klukkan 15:35 að komið hafi verið til baka með Tryggva Rúnar í fangelsið. Bókað var klukkan 20:20 að Tryggvi Rúnar hafi verið færður fram til viðtals við Hilmar Ingimundarson, verjanda sinn. Var Tryggvi færður á klefa sinn aftur klukkan 21:00.¹⁰³⁰
556. Sama dag var bókað í dagbók Hegningarhússins að Kristján Viðar hafi verið fluttur á Litla-Hraun klukkan 11:08.¹⁰³¹ Þá var bókað í dagbók vinnuhælisins að Litla-Hrauni

¹⁰²⁷ Bls. 2683.

¹⁰²⁸ Dagbók nr. 6, bls. 259.

¹⁰²⁹ Bls. 2619–2621.

¹⁰³⁰ Dagbók nr. 6, bls. 260.

¹⁰³¹ Dagbók Hegningarhússins, nr. 1, bls. 75.

að rannsóknarlögreglan í Reykjavík hafi komið með Kristján Viðar í gæsluvarðhald. Bókað var að hann hafi verið látinn á klefa númer 14.¹⁰³²

557. Guðjón ritaði færslu í dagbók sína sama dag, 17. maí 1977. Ritaði hann heimsókn frá séra Jóni Bjarman, en þeir hafi rætt saman um framlengingu á gæsluvarðhaldi. Þá ritaði hann orðrétt: „S.M. fluttur hingað, þ.e. hefndarráðstöfun G. Br. því S.M. hefur dregið framburð sinn til baka í báðum málum. Vafasamt athæfi dómara.“¹⁰³³
558. Tryggvi Rúnar ritaði í dagbók sína þennan dag, 20. júní 1977, um að Hilmar Ingimundarson hafi komið í heimsókn til hans 20. júní 1977, en það hafi verið eintóm leiðindi. Hann hafi stoppað stutt og ekkert haft að segja. Hilmar hafi enn ekki náð í Gunnlaug Briem, sakadómara, vegna beiðni hans um lausagæslu.¹⁰³⁴ Kvartaði Tryggvi undan því að Hilmar væri ekki fljótur að gera það sem skipti hann máli. Orðrétt ritaði hann: „Og eins að beita sér miklu meir því Hilmar hefur sitt vald! Og ekki er það ónýtt ef hann opnar sig, því ég er hafður fyrir rangri sök! 100%! En maður er svo lítið no. og ekki get ég neitt gert nema hafa hann í fararbroddi. Mér líst ekkert á héðan af að ég komist héðan úr Síðumúla fyrr en það er búið að kveða upp dóm í þessum málum sem verður ekki fyrr en í lok september, byrjun október!“ Ritaði Tryggvi Rúnar um fregnir af því að Kristjáni Viðari liði vel fyrir austan á Litla-Hrauni. Orðrétt ritaði hann í því sambandi: „Já, Kristján Viðar bara ánægður og hress, von á 16 árum, það eru nú meiri gæðin. Annars eins og Hilmar sagði, þá er Kristján Viðar búinn að leika mjög mikið á þetta réttarkerfi hér hjá rannsóknarlögreglunni! Ef þetta er í raun raunveruleiki sem hann hefur játað á sig! Svo hefur hann þvælt þeim til og frá, í þessum málum.“¹⁰³⁵
559. Dómþing sakadóms Reykjavíkur var aftur sett þennan dag, 22. júní 1977, og þá tekið fyrir sakadómsmálið á hendur ákærðu að því er varðar sakargiftir vegna hvarfs Guðmundar Einarssonar. Bókað var að sækjandi málsins væri mættur í dómnum. Þá var bókað að Sævar hafi komið í dóminn klukkan 14:15, ásamt skipuðum verjanda sínum, Jóni Oddssyni.¹⁰³⁶ Orðrétt var bókað í sakadómsbókina: „Dómurinn ákveður að fresta skýrslutöku að sinni.“ Vék Sævar frá klukkan 15:15 og var dómþingi slitið.¹⁰³⁷
560. Föstudaginn 24. júní 1977 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Jón Oddsson, verjandi Sævars hafi komið klukkan 12:45 til viðtals við skjólstaðing sinn. Bókað var að Sævar hafi verið settur á klefa sinn klukkan 13:20. Bókað var að Gunnlaugur Briem hafi hringt klukkan 15:10 og boðað komu Benedikts Blöndal, verjanda Guðjóns. Gat hann þess að þeir mættu ræða einslega í þetta skiptið.¹⁰³⁸
561. Þennan dag var dómþing sakadóms Reykjavíkur sett og tekið fyrir sakadómsmálið á hendur ákærðu að því er varðar sakarefni um hvarf Guðmundar Einarssonar. Bókað var að sækjandi málsins, Bragi Steinarsson, vararíkissaksóknari, væri mættur. Klukkan 10:10 var bókað að Einar Bollason hafi komið í dómnum sem vitni, ásamt lögmanni

¹⁰³² DA/34, örsk 1, bls. 39.

¹⁰³³ Bls. 2684_A.

¹⁰³⁴ Bls. 2718_I.

¹⁰³⁵ Bls. 2718_J.

¹⁰³⁶ Bls. 2621.

¹⁰³⁷ Bls. 2622.

¹⁰³⁸ Dagbók nr. 7, bls. 15–16.

sínum, Ingvari Björnssyni. Bókað var að Einar hafi verið áminntur um sannsögli en jafnframt gætt að 89. gr. laga nr. 74/1974. Framburður hans fyrir dómi var í aðalatriðum í samræmi við fyrirliggjandi framburð hjá lögreglu. Mundi hann eftir því að konan á hæðinni fyrir ofan hafi kvartað undan hávaða og umgangi frá kjallaraíbúðinni að Hamarsbraut 11. Íbúðin hafi verið seld í mars 1974 og hafi Erla flutt út skömmu fyrir afhendingu. Kvaðst Einar hafa tekið dót sem hún hafi skilið eftir í íbúðinni og séð um þrif. Sagðist Einar ekki hafa orðið var við neitt sem bent hafi til þess að átök hafi átt sér stað í íbúðinni. Mundi hann hvorki eftir að hafa séð blóðbletti né ljósleitt lak. Vék Einar frá klukkan 11:20 og var dómþingi slitið.¹⁰³⁹

562. Meðal gagna málsins liggur fyrir framangreind sjónvarpsdagskrá Ríkisútvarpsins fyrir þriðjudaginn 19. nóvember 1974. Klukkan 20:40 umrætt kvöld var sýndur fimmti þáttur ítalskrar framhaldsmyndar með nafninu „Hjónaefnin“. Var efni fjórða þáttar reifað í dagskránni. Klukkan 22:00 var sýnd bresk-kanadísk fræðslumynd með heitinu „Sumar á norðurslóðum – Íþróttamenn við ysta haf.“ Næst á eftir, klukkan 22:25 var sýndur fréttaskýringaþátturinn „Heimshorn“ í umsjón [SD]. Voru dagskrárlok klukkan 23:00.¹⁰⁴⁰
563. Þennan dag birtist frétt á forsíðu Dagblaðsins undir fyrirsögninni: „Réttarhöld í Geirfinnsmálinu á lokastigi: Rauðhólar ekki rétti staðurinn – segir einn gæzlufanganna.“ Í fréttinni kom fram að einn ákærðu í málinu hafi fullyrt að lík Geirfinns hafi aldrei verið flutt í Rauðhóla heldur dysjað á sorphaugum Hafnarfjarðar. Einnig hafi komið fram að lík Guðmundar Einarssonar væri jafnvel þar líka. Lík Geirfinns hafi aldrei verið flutt til Reykjavíkur heldur hafi það verið flutt beint á sorphaugana. Fram kom að hafa bæri það í huga að margsinnis áður hefðu ákærðu bent á nýja staði. Þá sagði að réttarhöld í Geirfinnsmálinu hafi staðið látlaust yfir undanfarnar vikur fyrir luktum dyrum og málflutningur færi fram um haustið.¹⁰⁴¹
564. Fimmtudaginn 30. júní 1977 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Guðjón hafi verið fluttur í sakadóm Reykjavíkur klukkan 09:45. Komið var með hann til baka klukkan 12:25. Var Guðjón fluttur aftur í sakadóm klukkan 13:50. Klukkan 17:20 var bókað að komið hafi verið með Guðjón úr sakadómi.¹⁰⁴²
565. Sama dag var bókað í dagbók vinnuhælisins að Litla-Hrauni að rannsóknarlögreglan í Reykjavík hafi komið klukkan 11:00 og sótt Kristján Viðar. Bókað var að þeir hafi komið með hann aftur klukkan 13:00.¹⁰⁴³ Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um ferðir Kristjáns Viðars.
566. Föstudaginn 1. júlí 1977 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Guðjón hafi verið fluttur í sakadóm Reykjavíkur klukkan 11:00. Bókað var að komið hafi verið aftur með hann í fangelsið klukkan 13:00. Bókað var að Jón Oddsson, skipaður verjandi Sævars, hafi komið til viðtals við hann klukkan 14:40. Þá var bókað að

¹⁰³⁹ Bls. 2622–2623.

¹⁰⁴⁰ Bls. 2719_A.

¹⁰⁴¹ Bls. 2719.

¹⁰⁴² Dagbók nr. 7, bls. 26.

¹⁰⁴³ Dagbók Litla-Hrauns, DA/34, örsk 1, bls. 138.

[GUÆ] fyrrum eiginkona Guðjóns hafi komið ásamt dóttur þeirra með leyfi Gunnlaugs Briem. Var þess getið að tilefnið hafi verið að leyfa Guðjóni að kveðja dóttur sína. Bókað var að Jón Oddsson hafi farið klukkan 15:20. Klukkan 15:55 var bókað um komu Hilmaris Ingimundarsonar, skipaðs verjanda Tryggva Rúnars, til viðtals við skjólstæðing sinn. Bókað var að móðir Sævars hafi komið með buxur til hans í máttun klukkan 16:00.¹⁰⁴⁴

567. Guðjón ritaði orðrétt í dagbók sína þennan dag: „Málið stendur illa fyrir mig. In solidum dómur blasir við. Þó virðist mér dómsforseti hafa ákveðna stefnu í málinu og vill sveigja framburði til samræmis, án tillits til sannleikans. Þó þar sem ég hef ekki nógu miklar upplýsingar get ég fátt fullyrt.“ Ritaði Guðjón um að hætt hafi verið við frekari yfirheyrslur en til umræðu hafi verið hvað honum og Erlu hafi farið á milli á Tröð í janúar eða febrúar 1976.¹⁰⁴⁵
568. Þriðjudaginn 5. júlí 1977 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Sævar hafi verið fluttur í sakadóm Reykjavíkur klukkan 13:45. Bókað var að komið hafi verið til baka með hann klukkan 17:00.¹⁰⁴⁶ Sama dag var bókað í dagbók vinnuhælisins að Litla-Hrauni að Kristján Viðar hafi verið fluttur af rannsóknarlögreglunni til Reykjavíkur klukkan 17:25.¹⁰⁴⁷
569. Sama dag, 5. júlí 1977, var dómþing sakadóms Reykjavíkur háð og tekið fyrir sakadómsmálið á hendur ákærðu að því er varðar sakargiftir vegna hvarfs Guðmundar Einarssonar. Bókað var að Erla hafi mætt í dómnum klukkan 16:30 ásamt skipuðum verjanda sínum, Guðmundi Ingva Sigurðssyni. Bókað var að Sævar væri einnig mættur ásamt Jóni Oddssyni, skipuðum verjanda sínum. Bókað var orðrétt í sakadómsbókina: Að beiðni verjanda ákærða Sævars, er eftirfarandi spurning lögð fyrir Erlu. „Hittust ákærði og ákærða að Hamarsbraut 11 aðfaranótt 27. janúar 1974?“ Svar ákærðu: „Já.“ Viku þau frá klukkan 16:40 og var dómþingi slitið.¹⁰⁴⁸
570. Miðvikudaginn 6. júlí 1977 var orðrétt bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins: „Klukkan 11:10 hringdi Gunnlaugur Briem sakadómari og tjáði mér að enginn mætti hafa samband við Sævar Marínó né Guðjón Skarphéðinsson fram á föstudagskvöld þar með taldir lögfræðingar og prestar. Er þetta vegna samprófunar í málinu. Fangarnir mega ekki vita um þessa ákvörðun.“ Bókað var að Jón Oddsson, skipaður verjandi Sævars, hafi komið til viðtals við Sævar en þess getið að vegna banns Gunnlaugs sakadómarara hafi það ekki verið hægt. Á sama tíma var bókað að bróðir Tryggva Rúnars hafi sótt bréf. Bókað var klukkan 18:33 að Gunnlaugur Briem hafi hringt og tjáð færsluritara, Gunnari Guðmundssyni, að enginn mætti tala við Sævar og Guðjón fram á mánudagskvöld. Var þess getið í færslunni að þar með hafi sakadómariinn framlengt tímann fram yfir helgi sem hann hafi ætlað að láta gilda til föstudags.¹⁰⁴⁹

¹⁰⁴⁴ Dagbók nr. 7, bls. 26–27.

¹⁰⁴⁵ Bls. 2723_M.

¹⁰⁴⁶ Dagbók nr. 7, bls. 31.

¹⁰⁴⁷ Dagbók Litla-Hrauns, DA/34, örk 1, bls. 150.

¹⁰⁴⁸ Bls. 2624.

¹⁰⁴⁹ Dagbók nr. 7, bls. 32–33.

571. Tryggvi Rúnar ritaði í dagbók sína á tímabilinu 29. júní 1977 til 6. júlí sama ár. Ritaði hann um æfingar í fangelsisgarðinum, bréfaskriftir og sendingar að heiman. Föstudaginn 1. júlí 1977 ritaði hann um að hafa óskað eftir viðtali við verjanda sinn sem hafi komið seinnipartinn. Ritaði Tryggvi Rúnar um að Hilmar Ingimundarson, verjandi sinn, væri enn ekki búinn að ræða við Gunnlaug Briem en hafi sagst ætla að gera það eftir helgina. Miðvikudaginn 6. júlí sama ár ritaði Tryggvi um að Hilmar hafi sagst enn ekki hafa náð í Gunnlaug. Orðrétt ritaði hann: „Auðvitað var ég sár, því Hilmar virðist ekki hafa neinn áhuga á að koma mér héðan úr þessu greni.“ Hann vissi til þess að Gunnlaugur Briem væri ekki mótfallinn því að hann yrði fluttur í Hegningarhúsið. Orðrétt ritaði hann: „Allavega á ég ekki hér heima núna! Já og þó við myndum bakka aftur til Þorláksmessu 1975, þegar ég lenti inni og var ásakaður um mál sem ég hef hvergi komið nærri! Já og það 100% öruggt. En sannleikurinn skal koma þó seint verði! Og ekki verð það ég sem þarf að svara til saka, heldur öll ljúgvitnin sem á móti mér eru. Kristján Viðar, Albert Klahn, Erla Bolladóttir og þessi [GunJ]: einnig þarf Sævar Marinó að svara því af hverju hann laug mig inn í þetta mál í byrjun! Gefa skýringu. Já, öll skulu þau fá að biðja um grið! Því hefnd er í mínu blóði og á ég eftir að gera upp sakir við þau sem eru búin að eyðileggja fyrir mér alla framtíð! Mitt mannorð fyrir lífstíð. Get ég fyrirgefið svona fólki, nei, aldrei! Ég er búinn að þjást að óþörfu vegna lygaþvættings úr þeim og hann er búinn að eyðileggja fyrir mér allt en ég ætla ekki að gefast upp og hef aldrei ætlað mér enda væri það skrýtið!“ Ritaði hann um áhrif alls þessa á fjölskyldu sína og fjölmiðlaumfjöllunina sem hafi blandað honum inn í Geirfinnsmálið. Orðrétt ritaði hann í framhaldinu: „En við Guðmundarmálinu er ekkert hægt að gera fyrr en þegar ég verð sýknaður af því. Ég er saklaus!“¹⁰⁵⁰
572. Sama dag, 6. júlí 1977, ritaði Guðjón í dagbók sína um að hafa rætt við Óskar fangavörð í um tvær klukkustundir um landsmálin. Daníel fangavörður hafi tjáð honum að séra Jón væri teptur og gæti ekki komið fyrr en á laugardag. Gunnar Guðmundsson hafi rætt við hann að hans ósk. Orðrétt ritaði Guðjón: „Hann kemur og segir þá báða hafa hringt G. Briem og B. Steinarsson hvort ég vilji mæta án B. Blöndal. Ég neita. Blöndal ekki væntanl. fyrir helgi. Ég segi H. Bl. ekki minn lögfr. og hann hafi ekki leyfi til að vera þarna. G.G. kemur aftur og segir mig eiga að koma fyrir rétt á mánudag og engar heimsóknir leyfðar þangað til. Þetta líkar mér illa. Bið hann að tala við H. Bl. um málið. Hann neitar því, H. Bl. sé ekki min lögfr. Þá bið ég hann að koma þessu til sr. J. Bjarman að það sé mín ósk að fá að tala við hann á laugardag. G.G. segist skuli gera það, en bendir á að sr. Jón verði að lúta fyrir dómara. Ekki veit ég hver röndóttur er nú á seyði. Það kemur í ljós. Vonandi bara að B. Bl. hlekkist nú ekki á ferðalaginu.“ Ritaði Guðjón um að hafa látið gefa Sævari eina gosflösku í tilefni afmælis.¹⁰⁵¹
573. Fimmtudaginn 7. júlí 1977 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Sigurður Benjamínsson og Jónas Bjarnason frá rannsóknarlögreglu ríkisins hafi farið með Sævar í ökuferð klukkan 14:45, samkvæmt fyrirmælum frá Gunnlaugi Briem,

¹⁰⁵⁰ Bls. 2718_X og 2723_A–K.

¹⁰⁵¹ Bls. 2723_P

sakadómara. Bókað var að Gunnlaugur hafi komið áður og talað óformlega við Sævar í áheyrn færsluritara, Gunnars Guðmundssonar. Bókað var að þeir hafi komið með Sævar til baka klukkan 15:48. Rannsóknargögn um ökuferðina liggja ekki fyrir.¹⁰⁵²

574. Föstudaginn 8. júlí 1977 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Gunnlaugur Briem hafi hringt klukkan 11:30 vegna Sævars samkvæmt beiðni þar um.¹⁰⁵³
575. Mánudaginn 11. júlí 1977 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Sævar hafi verið fluttur í sakadóm Reykjavíkur klukkan 09:50. Fimm mínútum síðar var bókað að Guðjón hafi verið fluttur í sakadóm Reykjavíkur. Bókað var klukkan 10:00 að Gunnlaugur Briem hafi beiðið um að flutningur á Guðjóni yrði stöðvaður vegna óvissu um framgang mála. Klukkan 11:00 var bókað að komið hafi verið aftur með Sævar í fangelsið. Bókað var að farið hafi verið aftur með hann í sakadóm klukkan 12:45. Fimm mínútum síðar var bókað að Guðjón hafi verið fluttur á sama stað. Klukkan 13:20 var bókað að móðir Sævars hafi sótt óhreinan þvott af syni sínum. Bókað var að komið hafi verið með Guðjón klukkan 15:20.¹⁰⁵⁴ Bókað var að komið hafi verið með Sævar í fangelsið klukkan 15:25.¹⁰⁵⁵
576. Þriðjudaginn 12. júlí 1977 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Jón Oddsson, skipaður verjandi Sævars, hafi komið til viðtals við hann klukkan 09:25. Klukkan 09:45 var bókað að Guðjón hafi verið fluttur í sakadóm Reykjavíkur. Bókað var klukkan 10:25 að Jón Oddsson hafi farið frá Sævari með punkta um hvar Geirfinni Einarssyni hafi verið komið fyrir, eins og það var orðað í færslunni. Bókað var að komið hafi verið með Guðjón í fangelsið klukkan 12:55. Á sama tíma var bókað að Gunnlaugur Briem hafi hringt og beiðið um pláss fyrir Kristján Viðar. Klukkan 15:10 var bókað að komið hafi verið með Kristján Viðar í Síðumúlafangelsið. Bókað var að séra Jón Bjarman hafi komið klukkan 15:45 til viðtals við Guðjón. Klukkan 17:45 var bókað að séra Jón hafi farið með bækur og óhrein föt frá Guðjóni. Var þess getið í sömu færslu að Kristján Viðar hafi verið settur á klefa númer 17.¹⁰⁵⁶
577. Miðvikudaginn 13. júlí 1977 bókaði færsluritari í dagbók Síðumúlafangelsisins um símtal sitt við Gunnlaug Briem. Gat hann þess að Gunnlaugur hafi tilkynnt um að hann og meðdómendur hans, Ármann Kristinsson og Haraldur Henryson væru farnir í sumarfrí. Þá hafi Gunnlaugur getið þess að fjórmenningsarnir í Guðmundar- og Geirfinnsmálinu, það er Tryggvi Rúnar, Kristján Viðar, Guðjón og Sævar ættu að vera í Síðumúlafangelsi þangað til undirréttardómur myndi falla. Orðrétt var bókað: „Vonlaust væri að ræða það frekar við þá eða hringja út af því. Þessi ákvörðun var tekin einróma af dómurunum í gær.“ Orðrétt var bókað í fangelsisdagbókina klukkan 18:15: „Hringdi Gunnlaugur Briem sakadómari og tjáði mér að séra Ragnar Fjalar Lárusson mætti tala við Guðjón tvisvar í mánuði og þá einslega. Jafnframt fer Gunnlaugur þess á leit við prestinn að hann tali ekki um sakamálið við Guðjón og biður okkur að koma því á framfæri við prestinn. Benedíkt Blöndal má einnig tala við

¹⁰⁵² Dagbók nr. 7, bls. 33.

¹⁰⁵³ Dagbók nr. 7, bls. 34.

¹⁰⁵⁴ Dagbók nr. 7, bls. 37.

¹⁰⁵⁵ Dagbók nr. 7, bls. 38.

¹⁰⁵⁶ Dagbók nr. 7, bls. 38–39.

Guðjón, en hann má alls ekki sýna honum málskjölin. Það sama gildir um hina verjendurna. Allir ofantaldir menn ásamt séra Jóni Bjarman mega tala við sakborninga einslega. Aðrar heimsóknir ekki leyfðar. Ekkert verður talað við sakborninga fyrr en í byrjun september, en ef einhver annar en Sævar vill staðfastlega benda á hvar líkin séu grafin þá á að hafa samband við Jónas Bjarnason hjá RLR.¹⁰⁵⁷

578. Meðal rannsóknargagna liggur fyrir bréf séra Jóns Bjarmans til dóms- og kirkjumálaráðuneytisins, dagsett 27. júlí 1977. Vísaði hann til bréfs frá 24. september 1976 og óskaði eftir upplýsingum um niðurstöður opinberrar rannsóknar á meintri ótilhlýðilegri harðýðgi við tvo skjólstaðinga hans og umsögn ráðuneytisins um niðurstöðurnar.¹⁰⁵⁸ Daginn eftir, 28. júlí 1977, barst svarbréf frá ráðuneytinu, undirritað af Jóni Thors, ráðuneytisstjóra. Í bréfinu kom fram að ríkissaksóknari hafi ritað þeim dómara sem hafi farið með rannsókn á kæru um óviðurkvæmilega beitingu agaviðurlaga í fangelsinu og tilkynnt honum að ekki væri krafist frekari aðgerða í málinu af hálfu ákærvaldsins. Áður en ríkissaksóknari hafi tekið þá ákvörðun hafi hann leitað umsagnar ráðuneytisins um rannsóknina. Fram kom að ljósrit af umsögninni sem dagsett var 12. apríl 1977 væri meðfylgjandi.¹⁰⁵⁹
579. Þriðjudaginn 16. ágúst 1977 var dómþing sakadóms Reykjavíkur háð og tekið fyrir sakadómsmálið á hendur ákærðu að því er varðar sakargiftir um hvarf Guðmundar Einarssonar. Sækjandi málsins, Bragi Steinarsson, vararíkissaksóknari var ekki bókaður mættur. Þá voru verjendur ákærðu ekki heldur viðstaddir. Bókað var að [HJÞ] hafi komið fyrir dóminn sem vitni klukkan 10:00. Greindi hann frá kynnum sínum af Sævari, Erlu, Kristjáni Viðari og Alberti Klahn.¹⁰⁶⁰ Kvaðst hann muna að Sævar hafi einhvern tíma minnst á að láta menn hverfa sem honum hafi verið illa við en það hafi einkum verið Kristján Viðar sem hafi haft orð á því. Komið hafi fyrir að honum og Sævari hafi sinnast og þá hafi Sævar haft á orði að stytta honum aldur. Orðrétt var bókað: „Vitnið telur sig muna, að Sævar Marinó hafi einhvern tíma sagt við það að það skyldi vara sig á, að ekki færi eins fyrir því og Geirfinni. Vitnið kveður þó geta verið, að það hafi verið Kristján Viðar er sagði þetta, því að hann hafi meira og minna verið með slíkar hótanir.“ Kvaðst [HJÞ] hafa tekið eftir því að eftir mánaðamótin janúar, febrúar 1974 hafi Tryggvi Rúnar forðast að vera með Sævari og Kristjáni Viðari.¹⁰⁶¹ Greindi hann frá því að á sama tíma hafi hann farið með Sævari, Kristjáni Viðari og Alberti að Hamarsbraut 11 í Hafnarfirði. Mundi hann eftir því að ákærðu hafi ekki viljað hleypa honum inn í íbúðina. Kvaðst hann ekki hafa vitað ástæðu þess. Þeir hafi verið með hótanir við hann og kvaðst [HJÞ] muna eftir því að Kristján Viðar hafi sagt hann mega velja um hvort hann færi sjálfur í bæinn eða þá að Kristján myndi fleygja honum fram af hömrnunum fyrir neðan. Kvaðst hann hafa orðið leiður yfir því að fá ekki að fara með inn í íbúðina þar sem honum hafi skilist að eitthvað gróðabrall stæði til. Mundi [HJÞ] eftir því að Sævar hafi verið handtekinn einhvern tímann í byrjun febrúar 1974. Greindi hann frá því að hafa flutt inn til Erlu að Hamarsbraut 11

¹⁰⁵⁷ Dagbók nr. 7, bls. 40–41.

¹⁰⁵⁸ Bls. 2725.

¹⁰⁵⁹ Bls. 2726.

¹⁰⁶⁰ Bls. 2625.

¹⁰⁶¹ Bls. 2626.

einum til tveimur dögum síðar og búið þar um hálf mánaðar skeið. Kvaðst hann hafa dvalið þar í boði Erlu, en Sævar hafi ekki komist að þessu fyrr en eftir á. Erla hafi verið mjög taugaveikluð og taldi hann hana ekki hafa viljað vera eina. Orðrétt var bókað í sakadómsbókina: „Óreiða var í íbúðinni og tók vitnið þar fljótlega til. Vitnið kveðst hafa séð blóðbletti í svefnherbergi, sem er inn af stofu. Man vitnið sérstaklega eftir tveimur blóðblettum í gólfteppi. Var annar, sem var nokkuð stór innarlega í herberginu, en hinn, sem var nokkru minni, var nálægt dyrunum fram í stofuna. Vitnið sá einnig blóð víðsvegar um herbergið og er sérstaklega minnisstætt, að það sá blóð á dívani.“¹⁰⁶² Kvaðst [HJP] hafa spurt Erlu út í blettina og hún sagt þá vera blóð. Hann hafi þá spurt hana hvort átök hafi orðið inni í íbúðinni en hún neitað því og sagt blóðið hafa komið úr nautakjöti sem Sævar hafi steikt sér. Fannst [HJP] blettirnir hafa verið það stórir að skýring Erlu hafi ekki gengið upp. Taldi hann að átök hafi átt sér stað í íbúðinni. Þá lýsti hann vondri lykt úr ísskápnum en við leit hafi hann fundið tvo taupoka sem hafi verið umbúðir utan af hassi. Algengt hafi verið að sjóða slíkar umbúðir og drekka undan þeim seyðið. Mundi hann eftir því að [HeG] og Erla hafi verið viðstaddar þegar hann sauð umbúðirnar. Tók hann þá eftir því að dökkir blettir hafi verið á umbúðunum og taldi hann þá vera blóð. Kvaðst hann hafa spurt Erlu og hún þá sagt þetta vera nautsblóð. Hann og [HeG] hafi drukkið seyðið sem hafi haft áþekk áhrif og hassreykingar. Erla hafi ekki viljað drekka seyðið en reykt hassköggla sem hafi verið eftir í umbúðunum. Hafi Erla spurt þau hvernig þeim fyndist að drekka mannsblóð. Erla hafi ekki nefnt úr hverjum blóðið hafi verið en eftir að Guðmundarmálið hafi komist upp hafi hún sagt vitninu og fleirum að blóðið hafi verið úr Guðmundi.¹⁰⁶³ Kvaðst [HJP] hafa þrifið íbúðina ásamt Erlu, meðal annars blóð. Ekki hafi verið unnt að hreinsa upp blóðið úr teppinu og díváninum þar sem það hafi verið storknað. Kvaðst hann hafa aðstoðað Erlu við að flytja frá Hamarsbraut 11 og mundi hann ekki eftir því að díváninn hafi verið fluttur með. Gat hann ekki lýst díváninum öðruvísi en svo að hann hafi verið mjór. Teppi hafi verið sett yfir hann til að hylja blóðið. Greindi [HJP] frá því að hann hafi dvalið heima hjá Kristjáni Viðari um hálfsmánaðarskeið sumarið 1975. Mundi hann eftir því að í eitt sinn þegar hann og Kristján Viðar hafi setið að drykkju hafi Kristján farið að ræða Geirfinnsmálið. Hafi Kristján sagst vita allt um málið. Kvaðst [HJP] hafa spurt Kristján hvers vegna hann færi ekki fram með upplýsingarnar þar sem hálf milljón króna væri í boði. Kristján Viðar hafi þá sagt að of góðir vinir sínir væru viðriðnir málið og hann vildi ekki koma upp um þá. Kvaðst [HJP] hafa verið vantrúaður á það sem Kristján Viðar hafi sagt. Greindi hann næst frá því að seint um haustið 1974 eða 1975 hafi Sævar látið hann fá úr til að setja í pant. Hann hafi vantað peninga og þar sem Sævar hafi skuldað honum hafi hann farið fram á það við Sævar að hann léti sig fá eitthvað í þessu skyni. Sævar hafi verið mjög tregur til að láta úrið af hendi og kvaðst [HJP] ekki vita af hvaða ástæðu. Kvaðst hann vera á því að Sævar hafi verið búinn að eiga úrið lengi.¹⁰⁶⁴ Lýsti hann úrinu sem karlmannsúri úr stáli, í meðallagi stóru, með dökkri skífu og án tölustafa. Úrið hafi verið með mjög breiðri svartri ól með málmtökkum. Sagðist [HJP]

¹⁰⁶² Bls. 2627.

¹⁰⁶³ Bls. 2628.

¹⁰⁶⁴ Bls. 2629.

hafa látið sjómann fá úrið í pant fyrir andvirði einnar áfengisflösku. Úrið hafi aldrei verið leyst út og vissi hann ekki hvað hafi orðið af því. Bókað var að [HJP] hafi unnið drengskaparheit að framburði sínum eftir lögmæltan undirbúning. Vék hann frá klukkan 12:25 og var dómþingi slitið.¹⁰⁶⁵

580. Fyrir liggur bréf frá Gunnlaugi Briem til Arnar Höskuldssonar, deildarstjóra, dagsett sama dag, 16. ágúst 1977, ásamt endurríti af framburði Sævars frá 29. mars 1977 og framburði Kristjáns Viðars frá 13. maí 1977. Óskaði Gunnlaugur þess að Örn léti sakadómi Reykjavíkur í té greinargerð um þær ásakanir sem fram komu í framburðunum á hendur honum, rannsóknarlögreglumönnum og fangavörðum.¹⁰⁶⁶
581. Meðal rannsóknargagna liggur fyrir bréf Gunnlaugs til rannsóknarlögreglu ríkisins, dagsett sama dag, ásamt endurríti af dómsyfirheyrslu yfir [HJP]. Óskaði Gunnlaugur þess að rækileg rannsókn færi fram á því sem fram hafi komið við yfirheyrsluna og reynt yrði að staðreyna það eftir föngum. Taldi Gunnlaugur upp fjögur atriði sem hann óskaði sérstaklega rannsókna á. Í fyrsta lagi að Erla Bolladóttir og [HeG] yrðu yfirheyrðar um framburð [HJP], í öðru lagi að reynt yrði að hafa uppi á dítaninum sem hann hafi greint frá og hafi verið að Hamarsbraut 11, í þriðja lagi að Albert Klahn yrði yfirheyrður út af ferð [HJP] að Hamarsbraut 11 um mánaðamótin janúar, febrúar 1974 þegar honum hafi verið meinað að koma þangað inn og í fjórða lagi að rannsakað yrði hvað hafi orðið af úrinu og reynt að ganga úr skugga um hvort það gæti hafa verið í eigu Guðmundar eða Geirfinns.¹⁰⁶⁷
582. Fyrir liggur skýrsla rannsóknarlögreglu ríkisins um yfirheyrslu yfir Alberti Klahn Skaftasyni, lyftarastjóra, þennan dag. Bókað var að tilefni yfirheyrslunnar væri framburður [HJP] fyrir sakadómi daginn áður. Bókað var eftir Alberti þar sem hann rakti framburð [HJP] um ökuferð í bifreið til Hafnarfjarðar þar sem [HJP] hafi verið meinud innganga að Hamarsbraut 11. Kvaðst Albert alls ekki muna eftir þessu atviki en vildi þó ekki rengja frásögn [HJP]. Þetta gæti hafa átt sér stað þótt hann myndi ekki eftir því. Sagði Albert það með öllu útilokað að bifreiðin hafi verið jeppabifreið því hann hafi aldrei ekið slíkri bifreið í borginni eða nágrenni hennar. Kvaðst Albert muna eftir einu tilviki þar sem hann og [HJP] hafi verið staddir heima hjá Erlu að Hamarsbraut 11. Vildi hann ekki fullyrða hvenær, en sagði ekki ósennilegt að það hafi verið í febrúar 1974 og tengdi Albert það við minningu um að Sævar hafi setið í fangelsi á þeim tíma. Í íbúðinni hafi verið hann, [HJP], Erla, [HeG] og Kristján Viðar. Sagði Albert þetta hafa verið um nótt og hélt hann að það hafi verið helgi og þau hafi verið að koma af skemmtistað. Pokar utan af hassi hafi verið soðnir og þau hafi öll drukkið seyðið af þeim. Greindi Albert frá því að á pokunum hafi verið einhverjir dökkir blettir sem hann hafi talið vera hassolíu, en hafi getað verið eitthvað annað. Minnti hann að þau hafi verið þarna öll fram undir morgun en þó myndi hann það ekki svo glögg. Mundi hann ekki eftir því að Erla eða einhver annar hafi haft orð á blóði í tengslum við drykkjuna. Greindi Albert frá því að sumarið 1976 hafi [HJP] sagt

¹⁰⁶⁵ Bls. 2630.

¹⁰⁶⁶ Bls. 2727.

¹⁰⁶⁷ Bls. 2728.

honum að Kristján Viðar hafi spurt hann að því hvernig blóðteið hafi smakkast. Kvaðst Albert ekki geta borið um sannleiksgildi þessara orða.¹⁰⁶⁸

583. Sama dag, 17. ágúst 1976, var tekin skýrsla af [HeG] sem vitni á skrifstofu rannsóknarlögreglu ríkisins. Var tilefni yfirheyrslunnar bókað sem framburður [HJP] fyrir sakadómi Reykjavíkur. Bókað var að henni hafi verið kynntur framburður hans að því er hana snerti. Bókað var að [HeG] hafi sagt það rétt sem [HJP] hafi sagt varðandi það að hún hafi farið með honum heim til Erlu að Hamarsbraut 11. Kvaðst hún ekki geta með nokkru móti munað hvenær, en þetta hafi verið á virkum degi. Minnti hana að þau þrjú hafi verið að skemmta sér í samkomuhúsinu Röðli og farið þaðan beint heim til Erlu. Kvaðst [HeG] hafa verið töluvert mikið undir áfengisáhrifum og muna því óljóst eftir atvikum. Vildi hún taka það fram að hún hafi alls ekki munað eftir þessu fyrr en [HJP] hafi minnst á heimsóknina við hana haustið 1976. Þau hafi drukkið eitthvað sem hafi allavega ekki verið venjulegt áfengi. Orðrétt var bókað: „Ekki man ég eftir neinum blóðblettum í íbúð Erlu, en þeir geta vel hafa verið þar, þó ég muni ekki eftir þeim, eða hafi ekki tekið eftir þeim.“ Þá mundi hún ekki eftir neinum pokum undan hassi sem hafi verið soðnir en sagði það vel geta verið að drykkurinn hafi verið slíkt soð. Mundi hún ekki mikið eftir húsgögnum í íbúðinni en mundi eftir legubekk eða dívan í herbergi inn af stofunni þar sem einnig hafi verið eldunaraðstaða. Varðandi framburð [HJP] um að Erla hafi spurt hvernig þeim þætti að drekka mannsblóð, þá rámaði [HeG] í að Erla hafi sagt eitthvað slíkt. Orðrétt var bókað í skýrsluna: „Þó vil ég ekkert um þetta fullyrða, því eftir þessu mundi ég heldur ekki fyrr en [HJP] fór að tala við mig um það.“ Mundi hún það greinilega að henni og [HJP] hafi boðið við drykknum og átt í vandræðum með að drekka hann. Áhrifin hafi verið svipuð og af hassreykingum. Í lok skýrslunnar tók [HeG] það fram að á þessum tíma hafi hún verið æði oft undir áhrifum áfengis eða fíkniefna og ætti því mjög erfitt með að tímasetja hluti eða skýra nákvæmlega frá atvikum.¹⁰⁶⁹
584. Fimmtudaginn 18. ágúst 1977 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Sævar hafi verið færður í hornið klukkan 14:37 til viðtals við Högna Einarsson, rannsóknarlögreglumann. Orðrétt var bókað í fangelsisdagbókina: „A.T.H. Högni Einarsson og Eggert Bjarnason, Sigurbjörn Víðir mega tala við Sævar Ciesielski, leyfi frá Gunnlaugi B. og Haraldi Henryssyni. Þetta er haft eftir viðtali við Eggert Bjarnason.“ Klukkan 15:00 var bókað að Sævar hafi verið færður á klefa sinn. Rannsóknargögn um viðtalið liggja ekki fyrir. Klukkan 15:13 var bókað að hringt hafi verið í Gunnlaug Briem til að afla staðfestingar á heimildum Eggerts, Sigurbjörns Víðis og Högna til að ræða við Sævar. Á sama tíma var orðrétt bókað: „Sævar Ciesielski vill láta bóka eftir sér þetta að hann neitar að tala við þá Eggert Bjarnason, Högna Einarsson og Sigurbjörn Víði Eggertsson.“ Bókað var klukkan 19:05 að Högni hafi tekið Sævar til viðtals með hans vilja. Bókað var að Páll Arnór hafi farið frá Kristjáni Viðari klukkan 19:37. Klukkan 19:40 var bókað að Sævar hafi verið færður á

¹⁰⁶⁸ Bls. 2729–2730.

¹⁰⁶⁹ Bls. 2731–2732.

klefa sinn eftir viðtal við Högnna sem hann hafi áður verið búinn að neita að tala við, eins og það var orðað í færslunni. Rannsóknargögn um viðtalið liggja ekki fyrir.¹⁰⁷⁰

585. Þennan dag var Erla yfirheyrð sem vitni á skrifstofu rannsóknarlögreglu ríkisins milli klukkan 10:20 og 11:55. Bókað var að tilefni yfirheyrslunnar væri framburður [HJÞ] fyrir sakadómi Reykjavíkur. Bókað var að henni hafi verið kynntur framburðurinn. Sagði Erla það alrangt að [HJÞ] hafi búið heima hjá henni að Hamarsbraut 11, hann hafi gist nótt og nótt. Rétt væri að hún hafi verið taugaveikluð og það hafi væntanlega verið vegna þess að henni hafi verið illa við að vera ein. Mundi Erla ekki til þess að sérstök óreiða hafi verið í íbúðinni eða að [HJÞ] hafi tekið þar til. Kvaðst hún ekki muna eftir blóðblettum sem hann hafi sagst hafa séð í gólfteppi í svefnherberginu. Sagðist Erla hafa hitt [HJÞ] einhvern tímann fyrrihluta ársins 1976 og þá hafi hann farið að tala um þessa blóðbletti. Greindi Erla frá því að hana hafi þá rámað í að hann hafi talað um blettina snemma árs 1974, en ekki hugsað meira um það. Kvaðst Erla nokkuð viss um að engir blóðblettir hafi verið á dývaninum. Erla sagðist hafa átt dývanin og hafa flutt hann með sér milli íbúða þar til hún og Sævar hafi farið til Kaupmannahafnar í lok árs 1974, en þá hafi Sævar komið honum í geymslu. Kvaðst Erla ekki vita hvað hafi orðið af honum.¹⁰⁷¹ Sagði Erla það ekki allskostar rétt að [HJÞ] hafi komið með [HeG] að Hamarsbraut 11 og þau hafi drukkið seyði af hassumbúðum. Greindi Erla frá því þegar hún hafi boðið [HJÞ] og öðrum manni í íbúðina þegar Sævar hafi verið í fangelsi. [HJÞ] hafi dvalið yfir nóttina og talað mikið um að Sævar hlyti að eiga mikla peninga eða hass falið í íbúðinni. Hann hafi leitað um allt en einungis fundið strigagrisjur sem hafi verið umbúðir utan af hassi. Hann hafi soðið grisjurnar og drukkið seyðið. Greindi Erla frá öðru tilviki þar sem [HJÞ] hafi verið gestkomandi að Hamarsbraut 11 ásamt [HeG], Alberti Klahn og öðrum manni. Sagði hún áfengi hafa verið haft um hönd, en ekkert hasste hafi verið drukkið. Sagði Erla að rauðleitir blettir hafi verið á umbúðunum utan af hassinu sem hafi verið svokallað rautt Líbanonhass. Blettirnir hafi verið olía sem hafi runnið úr hassinu. Tók Erla það fram að hún myndi ekki til þess að hafa sagt við [HJÞ] eða nokkurn annan að blettirnir hafi verið blóðblettir og hvað þá blóð úr Guðmundi Einarssyni.¹⁰⁷²
586. Laugardaginn 20. ágúst 1977 var [ISs] sjómaður yfirheyrður sem vitni af rannsóknarlögreglu ríkisins á lögreglustöðinni á Patreksfirði milli klukkan 03:50 og 04:55. Tilefni yfirheyrslunnar var bókað sem framburður [HJÞ] fyrir sakadómi Reykjavíkur um að hann hafi látið vitnið fá armbandsúr seint á árinu 1975 en fengið í staðinn ríflega andvirði einnar áfengisflösku. Úrið kvaðst [HJÞ] hafa fengið hjá Sævari. Sagði [ISs] að framburður [HJÞ] væri ekki réttur. Aftur á móti hafi hann fengið armbandsúr hjá Sævari vorið 1975 sem tryggingu fyrir peningaláni sem hann hafi veitt honum. Sagði [ISs] að [HJÞ] hafi verið viðstaddur þegar Sævar hafi afhent honum úrið. Um verslunarmannahelgina sama ár hafi Sævar viljað fá úrið til baka en boðið honum annað í staðinn. Lýsti hann úrinu sem hann hafði fengið um vorið sem stálúri með hringlaga kassa og ljósri skífu, ekki sjálftrekkjandi og með breiðri, svartri

¹⁰⁷⁰ Dagbók nr. 7, bls. 93–94.

¹⁰⁷¹ Bls. 2733.

¹⁰⁷² Bls. 2734.

leðuról með stállituðum málmbólum. Minnti [ISs] að Sævar hafi sagt að úrið hafi áður verið í eigu [SkT] læknis. Greindi vitnið frá því að Sævar hafi örugglega verið með úrið á sér í Danmörku í desember 1974. Minnti hann að Sævar hafi einnig verið með úrið í september 1974, en þó vildi hann ekki fullyrða það. Seinna armbandsúrið hafi verið allt öðruvísi, gullitað með ferhyrnum kassa og brúnni, breiðri ól.¹⁰⁷³

587. Mánudaginn 22. ágúst 1977 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Högni hafi komið klukkan 21:15 og tekið Sævar til viðtals. Bókað var að Högni hafi farið klukkan 21:40. Rannsóknargögn um viðtalið liggja ekki fyrir önnur en samantektarskýrsla dagsett 22. ágúst 1977, rituð af Högna þar sem fram kemur að hann hafi farið að Lambhól við Starhaga til að athuga hvort þar væri að finna dívan sem hafi tilheyrt búslóð Erlu og Sævars að Hamarsbraut 11. Fram kom að Sævar hafi greint honum frá því að hafa flutt dívaninn ásamt annarri búslóð að Lambhól þegar [RafG] hafi búið þar en nú væri hann búsettur í Svíþjóð. Bókaði Högni í skýrsluna að hann hafi athugað allt dót í geymslunum og væri þess fullviss að dívaninn væri ekki þar.¹⁰⁷⁴
588. Fyrir liggur samantektarskýrsla, dagsett sama dag, rituð af Eggerti um afdrif dívansins. Fram kom að reynt hafi verið að hafa uppi á húsráðendum að Lambhóli þegar dívaninn var fluttur þangað, en án árangurs. Vísað var til framburðar Sævars í viðtölum hans við Högna Einarsson.¹⁰⁷⁵ Fyrir liggur önnur samantektarskýrsla dagsett þennan dag, rituð af Eggerti um lán á armbandsúri sömu tegundar og það sem Guðmundur Einarsson hafi verið með þegar hann hvarf. Bókuð var lýsingin á úrinu sem var af tegundinni Pierpoint. Fram kom að foreldrum Guðmundar hafi borið saman um að úrið væri alveg eins og úr sonar þeirra, nema á því hafi ekki verið leðuról heldur teygjanleg málmfesti.¹⁰⁷⁶
589. Meðal rannsóknargagna liggur fyrir greinargerð Arnar Höskuldssonar til Gunnlaugs Briem, sakadómar, um ásakanir Sævars og Kristjáns Viðars á hendur honum, lögreglumönnum og fangavörðum, dagsett þennan dag 22. ágúst 1977. Ritaði Örn um að geta ekki tjáð sig um framferði fangavarða í Síðumúlafangelsi en benti á að illmögulegt væri að beita mann harðræði innan fangelsisins vegna þess hve hljóðbært þar væri. Um framburð Kristjáns Viðars um stapp á þaki fangelsisins skýrði Örn svo frá að fangaverðir hafi heyrt hljóð líkt og gengið væri á þaki hússins. Farið hafi verið upp á þak en þar hafi ekkert fundist. Eina skýringin hafi virst vera sú að vindur hafi haft þessi áhrif en töluvert rok hafi verið úti. Greindi Örn frá því að Sigurbjörn Víðir og Eggert hafi heyrt þennan umgang, en Eggert hafi verið að yfirheyra Kristján Viðar í hornherbergi. Orðrétt var ritað í framhaldinu: „Sævar Marinó reyndi í þinghaldi hinn 11. janúar að bera fyrir sig að hann hefði verið þvingaður til þess að játa á sig sakir í „Guðmundarmálinu“. Ég tók ekkert mark á framburði hans þar sem ég vissi betur, en ég var viðstaddur þegar hann skýrði fyrst frá og svo var einnig hans réttargæslumaður Jón Oddsson hrl. og á honum að vera manna best kunnugt um að framburður Sævars er rangur.“ Ritaði Örn um að bera fullkomið traust til lögreglumannanna og hafa enga

¹⁰⁷³ Bls. 2738–2739.

¹⁰⁷⁴ Bls. 2740.

¹⁰⁷⁵ Bls. 2741.

¹⁰⁷⁶ Bls. 2742.

ástæðu til að ætla að þeir hafi ekki gætt settra reglna við yfirheyrslur. Þótti honum lögreglumennirnir hafa dekrað um of við sökunauta þar sem þeir hafi verið hlaupandi í fangelsið jafnt á nóttu sem degi því mjög mikið hafi verið um að sökunautar hafi látið hringja í þá. Orðrétt ritaði Örn: „Það er fjarstæða að Kristján hafi fengið nöfn fjórmanninganna uppgefin hjá lögreglumönnunum. Reynslan af tilburðum Sævars í „Guðmundarmálinu“ var lexía sem hefði komið í veg fyrir alla slíka óvarfærni.“ Lýsti Örn þeirri skoðun sinni að Kristján hafi fljótlega skammast sín fyrir hinar röngu sakargiftir og sé því að leita leiða sér til varnar í broti sem honum hafi fundist alvarlegt líkt og fleirum. Ritaði Örn í lokin um að framburðir Sævars og Kristjáns Viðars væru rangir og kynnu að skýrast af illvilja þeirra í garð lögreglumanna og fangavarða.¹⁰⁷⁷

590. Þriðjudaginn 23. ágúst 1977 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Högni hafi farið inn á klefa númer þrjú til viðtals við Sævar klukkan 15:40. Bókað var að Högni hafi komið fram klukkan 16:00.¹⁰⁷⁸ Rannsóknargögn um vitjunina liggja ekki fyrir önnur en samantektarskýrsla rituð af Högna. Fram kom að tilgangur vitjunarinnar hafi verið að spyrja Sævar um skipti á úrum. Greindi Sævar frá því að hafa verið viðstaddur þegar [ISs] sjómaður hafi lánað [HJP] peninga og tekið armbandsúr í pant. Aðspurður hvort hann hafi átt úr á þessum tíma kvaðst Sævar hafa haft undir höndum úr sem hann hafi stolið en Eggert Bjarnason, rannsóknarlögreglumaður, hafi tekið af honum í desember 1975 þegar hann hafi verið handtekinn.¹⁰⁷⁹
591. Fyrir liggur skýrsla dagsett þennan dag um yfirheyrslu yfir Erlu Bolladóttur sem vitni á skrifstofu rannsóknarlögreglu ríkisins. Var tilefni yfirheyrslunnar bókað sem armbandsúraeign Sævars. Greindi Erla frá armbandsúri sem Sævar hafi átt á tímabilinu mars til ágúst 1974. Lýsti hún úraviðskiptum Sævars og [ISs].¹⁰⁸⁰
592. Meðal rannsóknargagna liggur fyrir samantektarskýrsla rituð af Högna og dagsett 24. ágúst 1977. Fram kom að haft hafi verið samband við [ÓSt] sem hafi flutt að Lambhóli við Starhaga þegar [RafG] hafi flutt þaðan. Minntist hann þess ekki að hafa séð dívan í hvorugri geymslunni.¹⁰⁸¹ Fyrir liggur önnur samantektarskýrsla dagsett þennan dag, rituð af Sigurbirni Víði, um símtal við [ÁM] um armbandsúr í fórum Sævars. Fram kom að hann hafi verið viðstaddur úraskipti Sævars og [ISs] í byrjun ágústmánaðar 1974. Kvaðst hann viss um að úr Sævars hafi verið gullúr af gerðinni Pierpoint með dagatali og tölusettri skífu.¹⁰⁸²
593. Fimmtudaginn 25. ágúst 1977 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Jón Oddsson, verjandi Sævars, hafi komið til viðtals við hann klukkan 15:30. Fór viðtalið fram í áheyrn varðstjóra.¹⁰⁸³ Bókað var að Páll Arnór Pálsson, verjandi Kristjáns

¹⁰⁷⁷ Bls. 2743–2744.

¹⁰⁷⁸ Dagbók nr. 7, bls. 99.

¹⁰⁷⁹ Bls. 2745.

¹⁰⁸⁰ Bls. 2746–2747.

¹⁰⁸¹ Bls. 2748.

¹⁰⁸² Bls. 2749.

¹⁰⁸³ Dagbók nr. 7, bls. 102.

- Viðars, hafi farið inn á klefa til hans klukkan 14:15. Bókað var að séra Ragnar Fjalar hafi komið til viðtals við Guðjón milli klukkan 16:30 og 17:20.¹⁰⁸⁴
594. Þriðjudaginn 30. ágúst 1977 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Sævar hafi verið færður fram til viðtals við Jón Oddsson, verjanda sinn, klukkan 15:55. Bókað var að Sævar hafi verið færður á klefa sinn klukkan 17:10.¹⁰⁸⁵
595. Þennan dag var dómþing sakadóms Barðastrandarsýslu sett og tekið fyrir að yfirheyra [ISs] að beiðni rannsóknarlögreglu ríkisins. Staðfesti hann skýrslu sína fyrir dómi og vann eið að framburði sínum.¹⁰⁸⁶
596. Mánudaginn 8. ágúst 1977 Guðjón í dagbók ritaði hann um samtal við Gunnar Marinósson sem hafi greint honum frá ákvörðun Gunnlaugs Briem frá 13. júlí um að Benedikt Blöndal mætti ekki koma í fangelsið með málskjöl. Ritaði Guðjón um að þessar fréttir hafi komið honum á óvart. Orðrétt ritaði Guðjón: „Málskjöl sagði hann að ákærðu fengju aldrei að sjá. Sp. hvort ég veit hvar G.f. er? Sv. Á Puerto Rico.“¹⁰⁸⁷
597. Þennan dag kom út bókin „Sakamál 1081“ eftir Karl Schütz og Jürgen Neven-du Mont í þýðingu [VeG]. Karl Schütz ritaði formálsorð bókarinnar þar sem fram kom að eftir sjö mánaða dvöl sína á Íslandi hafi hann orðið þess greinilega var að Íslendingar hefðu mikinn áhuga á nútímaaðferðum í meðferð afbrotamála. Greindi Schütz frá aðkomu sinni að rannsókn á hvarfi Geirfinns Einarssonar. Í framhaldinu ritaði hann orðrétt: „Ég vænti þess, að lesendur skilji að mér er ekki unnt að gera nánari grein fyrir sönnunargögnum í þessum stutta formála, og auk heldur þykir mér ekki stætt á að gera slíkt meðan málsmeðferð stendur yfir. Það kemur í hlut dómara að dæma um sekt sakborninganna og þó einkum hvort þeir hafi verið færir um það, þegar verknaðurinn var framinn, að sjá fyrir afleiðingar. En á þessu stigi málsins er þó hægt að fullyrða eitt: Þeir sem voru að verki í Keflavík eru á engan hátt sambærilegir við þá menn, sem skutu sofandi hermenn til bana í Lebach, án þess að þeir hefðu nokkuð til saka unnið, eingöngu í því skyni að sanna ríkum manni, sem þeir ætluðu að kúga til að láta af hendi 800 þúsund mörk, að þeir væru færir um slíkt voðaverk. Afbrotamennirnir, sem þar voru að verki, voru frá góðum heimilum. [...] Þessir gáfuðu afbrotamenn játuðu brot sitt að fullu strax og fyrstu sönnunargögn lágu fyrir.“ Áfram ritaði Schütz í formála bókarinnar: „Þeir sem taldir eru eiga hlut að máli í Keflavík lögðust á eitt að tefja rannsókn málsins og villa um fyrir lögreglunni. Einna helst virtist sem um samtök væri að ræða.“ Síðan ritaði Schütz: „Margar vinnustundir fóru til ónýtis og það olli einnig miklum glundroða, að sakborningarnir voru alltaf að benda á nýja og nýja staði, þar sem lík Geirfinns væri falið, hér og þar í nágrenni Reykjavíkur og Keflavíkur. Að lokum leiddi þrautseigja allra rannsóknarmanna þó til þess að okkur miðaði nær marki.“ Karl Schütz ritaði um að nútímatækni hafi verið beitt við allar rannsóknir og yfirheyrslur. Orðrétt ritaði hann í framhaldinu: „Sem vænta mátti kom í ljós að svo langur tími var liðinn frá því afbrotið var framið, að flest vitnin – og sakborningarnir

¹⁰⁸⁴ Dagbók nr. 7, bls. 104.

¹⁰⁸⁵ Dagbók nr. 7, bls. 108.

¹⁰⁸⁶ Bls. 2750–2754.

¹⁰⁸⁷ Bls. 2755_A–Ö.

reyndar líka – höfðu hreinlega gleymt mörgu sem máli skipti. Margir þeir, sem sakborningar höfðu viljandi bendlað við málið, höfðu hvergi komið nærri þeim atburðum sem þeir voru spurðir um, en sögðu samt: „Það getur vel verið að ég hafi séð þetta, ég man bara ekki lengur eftir því.“ Síðan ritaði Schütz: „Sjálfur átti ég aðallega í erfiðleikum með að dæma um skapgerð þeirra sem hlut áttu að máli. Í Þýskalandi tekst mér tiltölulega fljótt og vel að greina hvort fólk er að ljúga eða segja sannleikann, en á Íslandi varð ég þess var, að fólk sagði lögreglunni ósatt, af ástæðum sem mér voru áður ókunnar. Sum vitnin sögðu rangt frá og virtust mjög grunsamleg þótt þau væru í rauninni á engan hátt flækt í málið. Mér þótti þessi tilhneiging til að halda sakleysislegustu hlutum leyndum mjög nýstárleg og um leið forvitnileg.“ Í lok formálans þakkaði hann Ólafi Jóhannessyni, dómsmálaráðherra og Halldóri Þorbjörnssyni, yfirsakadómara, fyrir að gera sér kleift að starfa á eigin ábyrgð á Íslandi án nokkurra truflana eða íhlutunar.¹⁰⁸⁸

598. Miðvikudaginn 14. september 1977 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Guðjón hafi verið fluttur í sakadóm Reykjavíkur klukkan 11:15. Klukkan 11:38 var bókað að Kristján Viðar hafi verið fluttur í sakadóm Reykjavíkur. Var komið með þá til baka í fangelsið klukkan 12:15 og 12:20.¹⁰⁸⁹ Bókað var að Benedikt Blöndal, verjandi Guðjóns, hafi komið til hans klukkan 15:10 með lesningu, var bókað innan sviga „málið“. Bókað var að Benedikt hafi farið klukkan 16:25. Bókað var klukkan 21:25 að Kristján Viðar hafi verið færður fram til viðtals við verjanda sinn, Pál Arnór Pálsson. Var Kristján Viðar færður aftur á klefa sinn klukkan 22:45.¹⁰⁹⁰
599. Fyrir liggur bréf Hilmars Ingimundarsonar, verjanda Tryggva Rúnars, til Gunnlaugs Briem, sakadómara, dagsett sama dag. Meðfylgjandi bréfinu var endurrit úr dagbók fangelsisins við Síðumúla varðandi Tryggva Rúnar Leifsson. Óskaði hann eftir því að endurritið yrði lagt fram sem dómskjal. Í bréfinu vísaði Hilmar til þess að skjólstæðingur hans hafi verið í stöðugum yfirheyrslum frá desember 1975 fram til byrjunar árs 1976 hjá tveimur rannsóknarlögreglumönnum og í sumum tilfellum af fulltrúa yfirsakadómara í Reykjavík. Benti hann á að Tryggvi Rúnar hafi verið yfirheyrður í um 33 skipti frá því hann var úrskurðaður í gæsluvarðhald 23. desember 1975 og til loka maímánaðar 1976 en í málinu lögju einungis fyrir tvær stuttar lögregluskýrslur af honum. Einnig kæmi fram að rannsóknarlögreglumenn svo og fulltrúi yfirsakadómara hafi margsinnis farið inn í klefa Tryggva Rúnars og rætt við hann einslega. Gerði Hilmar athugasemdir við að vottar væru aldrei viðstaddir sjálfar yfirheyrslurnar. Í þau tvö skipti sem Tryggvi Rúnar hafi verið skriflega yfirheyrður þá hafi vottur í annað skiptið verið annar rannsóknarlögreglumannanna en í hitt skiptið hafi vottar verið tilkvaddir eftir að skýrslugerð hafi verið lokið. Gerði Hilmar kröfu um að rannsóknarlögreglumennirnir og fulltrúi yfirsakadómara gerðu grein fyrir ástæðum þessa og tilgangi klefavitjana. Þá taldi hann að jafnræði hafi ekki verið gætt milli ákærvalds og verjenda. Taldi hann að verjendum hafi ekki verið gefinn kostur á því, til jafns við ákærvaldið, að fylgjast með dómsrannsókn. Mótmælti Hilmar því

¹⁰⁸⁸ Bls. 2767–2771.

¹⁰⁸⁹ Dagbók nr. 7, bls. 127.

¹⁰⁹⁰ Dagbók nr. 7, bls. 128–129.

sérstaklega að hafa ekki verið boðaður þegar vitnið [GunJ] gaf skýrslu fyrir dóminum. Kvaðst hann fyrst hafa verið tilkvaddur án fyrirvara, 4. maí 1976, klukkan 13:30 til að vera viðstaddur samprófun Tryggva Rúnars og [GunJ], án þess að hafa fengið tækifæri til að kynna sér framburð hans. Vitninu hafi síðan verið sleppt úr landi án samráðs við verjendur. Ritaði Hilmar að sér væri ekki ljóst hverju þetta ætti að þjóna. Loks vakti Hilmar athygli á bókun 3. mars 1976, klukkan 11:40 í dagbók fangelsisins við Síðumúla þar sem sakadómari hafði neitað Tryggva Rúnari um þann skýlausa rétt um að fá að tala við verjandann vegna þess að dómari hafi verið ósáttur og ekki skilið viðbrögð og framkomu Tryggva Rúnars í Guðmundarmálinu. Orðrétt ritaði Hilmar í lok bréfsins: „Með tilliti til þessarar yfirlýsingar yðar verður ekki hjá því komist að líta svo á, að þér hafið fyrirfram tekið ákveðna afstöðu í málinu. Hefur skjólstæðingur minn því falið mér að krefjast þess, að þér víkið sæti í máli þessu, þar sem hann treystir því ekki, að þér munið líta á málið hlutlaust eftir slíkar yfirlýsingar.“¹⁰⁹¹

600. Sama dag var dómþing sett í sakadómi Reykjavíkur og tekið fyrir sakadómsmálið á hendur ákærðu að því er varðar sakargiftir um hvarf Guðmundar Einarssonar. Bókað var að Hilmar Ingimundarson, verjandi Tryggva Rúnars, hafi komið í dóminn klukkan 14:10 og lagt fram bréf og endurrit úr dagbók fangelsisins við Síðumúla. Bókað var að þar sem verjandinn hafi gert þá kröfu að dómsformaðurinn viki sæti í málinu var því frestað til föstudagsins 16. september 1977 til uppkvaðningar úrskurðar. Vék hann frá klukkan 14:15 og var dómþingi slitið.¹⁰⁹²
601. Meðal rannsóknargagna liggur fyrir bréf, dagsett 14. september 1977, frá Gunnari Guðmundssyni, forstöðumanni fangelsisins við Síðumúla, til Gunnlaugs Briem, sakadómara um staðfestingu þess efnis að Hilmar Ingimundarson, verjandi Tryggva Rúnars, hafi komið síðast í fangelsið 5. ágúst 1977, klukkan 17:35 til viðtals við Tryggva Rúnar og annan skjólstæðing sinn. Fram kom að Hilmar hafi farið að því loknu klukkan 18:15.¹⁰⁹³
602. Föstudaginn 16. september 1977 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Hilmar Ingimundarson, verjandi Tryggva Rúnars, hafi komið til viðtals við skjólstæðing sinn klukkan 12:20. Bókað var að Tryggvi Rúnar hafi verið færður aftur á klefa sinn klukkan 12:50. Klukkan 14:55 var bókað að Jón Oddsson, verjandi Sævars, hafi komið til viðtals við hann. Var hann færður aftur á klefa sinn klukkan 15:20.¹⁰⁹⁴
603. Þennan dag var dómþing sett í sakadómi Reykjavíkur og tekið fyrir sakadómsmálið á hendur ákærðu að því er varðar sakargiftir vegna hvarfs Guðmundar Einarssonar. Bókað var að dómari hafi lagt fram bréf frá fangageymslunni í Síðumúla, dagsett 14. september 1977. Bókað var að Bragi Steinarsson, sækjandi, væri mættur í dóminum. Þá voru bókaðir mættir Jón Oddsson, verjandi ákærða Sævars, Hilmar Ingimundarson, verjandi ákærða Tryggva Rúnars og Benedikt Blöndal, verjandi

¹⁰⁹¹ Bls. 2774.

¹⁰⁹² Bls. 2631.

¹⁰⁹³ Bls. 2790.

¹⁰⁹⁴ Dagbók nr. 7, bls. 132.

ákærða Guðjóns. Lét dómari þess getið með bókun að til hafi staðið að málið yrði flutt 3. október 1977. Bókað var að sækjandi og verjendur hefðu ekkert sérstakt fram að færa og var krafa Hilmars Ingimundarsonar, um að dómsformaðurinn viki sæti, tekin til úrskurðar. Bókað var að viðstaddir hafi vikið frá og var í dómnum kveðinn upp úrskurður.¹⁰⁹⁵ Fram kom í úrskurðinum að sakadómssmál á hendur Kristjáni Viðari, Sævari og Guðjóni að því er varðar sakargiftir vegna hvarfs Geirfinns Einarssonar hafi verið sameinað framangreindu máli. Málflutningur hafi verið ákveðinn 3. október 1977 og hafi verjendum verið tilkynnt um það með bréfi 15. ágúst. Í bréfinu hafi þess verið óskað að ef verjendur færu fram á framhaldsrannsókn yrði það gert sem allra fyrst og eigi síðar en 1. september 1977. Bókað var að verjandi Tryggva Rúnars hafi ekki svarað bréfi dómsins fyrr en hann hafi verið kvaddur fyrir dómi 14. september en þá hafi hann lagt fram bréf og sett fram þá kröfu sem væri nú til úrlausnar. Orðrétt kom fram í úrskurði dómsins: „Samkvæmt 86. gr. laga nr. 74, 1974 um meðferð opinberra mála er verjanda heimilt að tala við sökunaut einslega, þegar hann er í gæzlu, nema dómari telji hættu á að rannsókn torveldist fyrir það. Hætta þessi var fyrir hendi að áliti dómara málsins hinn 3. marz s.l., enda höfðu þeir ekki hafið yfirheyrslur vegna ákærunnar út af hvarfi Guðmundar Einarssonar og ákærðu höfðu reynst reikulir í framburðum sínum hjá lögreglu um það mál. Gilti bann við samtölum við gæzlufanga einslega um alla verjendur þeirra á þessum tíma. Dómarar hafa samkvæmt framangreindu lagaákvæði ótvíræðan rétt til að ákveða um slík viðtöl. Er því ekki hægt að fallast á þá skoðun verjandans, að skjólstæðingur hans hafi átt skýlausan rétt á þessu.“ Fram kom að ummælin í bókuninni í fangelsisdagbókinni, sem verjandinn reisti kröfu sína meðal annars á, hefði ekki verið borin undir dómsformanninn og væri honum því ekki unnt að staðfesta þau. Þótt ummælin væru rétt eftir höfð fælist ekki í þeim að dómsformaðurinn hafi tekið neina þá afstöðu í málinu sem gerði hann óhæfan til meðferðar þess. Vék dómsformaður, Gunnlaugur Briem, ekki sæti í málinu. Bókað var að Hilmar Ingimundarson, verjandi Tryggva Rúnars, hafi lýst yfir kæru á úrskurðinum til Hæstaréttar Íslands. Bókað var að málsaðilar hafi fengið afhent málskjöl sem hafi verið lögð fram frá 12. júlí 1977. Viku viðstaddir frá klukkan 14:30 og var dómþingi slitið.¹⁰⁹⁶

604. Fimmtudaginn 22. september 1977 var í Hæstarétti Íslands í máli nr. 158/1977, ákæruvaldið gegn Tryggva Rúnari Leifssyni, kveðinn upp dómur þar sem sagði að engin frambærileg rök væru komin fram fyrir því að ákvörðun Gunnlaugs Briem um að synja verjanda varnaraðila um að ræða við hann einslega að svo stöddu, eða aðrar aðgerðir hans sem kæran laut að, hafi borið vott um að hann myndi ekki líta óvilhellt á málavöxtu. Með vísan til þess og skírskotun til forsendna hins kærða úrskurðar var hann staðfestur.¹⁰⁹⁷
605. Þennan sama dag ritaði Örn Höskuldsson bréf til Gunnlaugs Briem, sakadómara, þar sem hann skýrði ástæður þess að hann hafi vitjað Tryggva Rúnars inn á klefa í fangelsinu við Síðumúla. Ritaði hann um að hafa farið inn á klefa til hans að beiðni

¹⁰⁹⁵ Bls. 2632.

¹⁰⁹⁶ Bls. 2634–2636.

¹⁰⁹⁷ Bls. 2792.

Tryggva þar sem hann hafi viljað sýna honum myndir sem hann hafði teiknað og eða gefa honum myndir. Orðrétt ritaði Örn: „Ég minnst þess ekki að hafa farið inn í klefa til hans nema samkvæmt hans beiðni og var erindið oftast það sem fyrr greinir. Yfirheyrslur fóru ekki fram í klefnum.“¹⁰⁹⁸

606. Þennan dag var dómþing sakadóms Reykjavíkur sett og tekin fyrir sakadómsmálin á hendur ákærðu um sakargiftir vegna hvarfs Geirfinns Einarssonar og Guðmundar Einarssonar. Bókað var að dómurinn hafi lagt fram endurrit af dómi Hæstaréttar í máli nr. 158/1977 og greinargerð Arnar Höskuldssonar vegna bréfs Hilmars Ingimundarsonar frá 14. september 1977. Bókað var að sækjandi málsins, Bragi Steinarsson, væri mættur í dómnum ásamt verjendum Páli Arnóri Pálssyni, Benedikt Blöndal, Hilmari Ingimundarsyni og Jóni Oddssyni. Bókað var að klukkan 10:20 hafi Eggert Norðdal Bjarnason, rannsóknarlögreglumaður komið í dóminn. Var hann áminntur um sannsögli en vakin athygli hans á 2. mgr. 77. gr. laga nr. 74/1974. Bókað var að lesið hafi verið í heyranda hljóði upp úr bréfi Hilmars Ingimundarsonar, verjanda Tryggva Rúnars, dagsettu 14. september 1977. Bókað var orðrétt: „1. Hvers vegna var Tryggvi Rúnar Leifsson tekinn til yfirheyrslu í ein 30 skipti, án þess að lögreglumenn bókuðu nokkuð um hvað gerzt hafi? Svar mætta: „Ég dreg það í efa að hann hafi verið færður í yfirheyrslu svo oft, en ég rengi ekki að það hafi verið talað við hann jafnvel í ein 30 skipti. Samtölin fóru fram að því er ég bezt man oft að beiðni Tryggva Rúnars sjálfs, en ekki af því að ég óskaði að tala við hann. Um slík samtöl var ekki gerð sérstök skýrsla.““ Þá var hann spurður hvers vegna vottar hafi ekki verið viðstaddir skýrslutökurnar og var bókað eftir Eggerti að slíkt hafi ekki verið starfsvenjan heldur hafi vottur verið fenginn eftir á. Bar hann um að þar sem Sigurbjörn Víðir hafi verið vottur hafi hann verið viðstaddur. Orðrétt var bókað: „3. Hver var tilgangur með ferðum lögreglumanna inn í klefa Tryggva Rúnars og hvað fór þeim og Tryggva Rúnari á milli? Svar: „Ég man ekki eftir því að hafa farið inn í klefa Tryggva Rúnars.““ Bókað var að Hilmar Ingimundarson, verjandi Tryggva Rúnars, óskaði ekki eftir að lagðar væru frekari spurningar fyrir Eggert. Vék hann frá klukkan 10:45.¹⁰⁹⁹ Á sama tíma var bókað að Sigurbjörn Víðir Eggertsson, rannsóknarlögreglumaður, hafi komið í dóminn. Var hann áminntur um sannsögli en vakin athygli hans á 2. mgr. 77. gr. laga nr. 74/1974. Bókað var að lesið hafi verið í heyranda hljóði upp úr bréfi Hilmars Ingimundarsonar, verjanda Tryggva Rúnars, dagsettu 14. september 1977. Voru sömu þrjár spurningar lagðar fyrir Sigurbjörn Víði. Greindi hann svo frá að ekki hafi verið um yfirheyrslur yfir Tryggva Rúnari að ræða heldur hafi þetta verið viðtöl að hans beiðni. Orðrétt var bókað eftir honum: „Það er ekki venja í yfirheyrslum að bóka allar yfirheyrslur og yfirleitt ekki bókað í yfirheyrslu nema eitthvað nýtt komi fram eða sá sem er yfirheyrður vilji bæta einhverju við framburð sinn.“ Gaf hann sama svar og Eggert um starfsvenju í tengslum við votta við yfirheyrslur. Aðspurður um klevavitjanir sagði Sigurbjörn Víðir orðrétt: „Tryggvi Rúnar hafði oft samband við fangaverði og óskaði eftir að fá að tala við mig bæði um málið og um persónuleg mál.“ Bókað var að verjandi Tryggva Rúnars vildi ekki leggja

¹⁰⁹⁸ Bls. 2793.

¹⁰⁹⁹ Bls. 2637–2638.

fleiri spurningar fyrir Sigurbjörn Víði. Vék hann frá klukkan 11:10.¹¹⁰⁰ Bókað var eftir Hilmar Ingimundarsyni, verjanda Tryggva Rúnars, að Örn hafi ekki svarað nema einni spurningu af þremur. Fór hann þess á leit að Örn svaraði hinum spurningunum. Bókað var að klukkan 11:25 hafi Kristján Viðar komið í dóminn. Var þess getið að hann væri yfirheyrður að beiðni verjanda og að eigin ósk. Óskaði Páll Arnór eftir því að Kristján Viðar yrði spurður hvort hann hafi orðið Guðmundi Einarssyni að bana. Bókað var í þingbókina að svar Kristjáns Viðars hafi verið á þessa leið: „Ég veit ekkert um hvarf Guðmundar Einarssonar. Ég fór fram á það 12. maí s.l. í Hegningarhúsinu við Skólavörðustíg og 6. júlí s.l. í þinghaldi í Geirfinnsmálinu að þetta yrði bókað, en því var hafnað.“¹¹⁰¹ Aðspurður hvers vegna hann hafi gefið dóms- og lögregluskýrslurnar í Guðmundarmálinu svaraði Kristján Viðar: „Vegna þess að lögreglumenn fóru fram á það og ég taldi mér ekki heimilt að neita því. Ég og meðákærðu vorum yfirheyrðir saman, án þess að skýrsla væri tekin og við látnir hjálpast að við að muna atburði, sem ekki hefðu skeð, en lögreglumenn töldu að átt hefðu sér stað. Ég var ekki staddur í Hafnarfirði aðfaranótt 27. janúar 1974 ásamt meðákærðu og Guðmundi Einarssyni og [GunJ].“ Bókað var að Páll Arnór, verjandi Kristjáns Viðars, hafi óskað eftir því að skýrsla [HJP] yrði lesin í heyranda hljóði. Bókað var eftir Kristjáni Viðari í framhaldinu: „Ég kannast ekki við það er [HJP] greinir frá í framburði sínum hvorki varðandi hótanir né ferð til Hafnarfjarðar. Hins vegar hefi ég tekið á þessum manni, en það var af þeirri ástæðu að hann brauzt inn heima hjá mér og ég stóð hann að verki.“ Vék Kristján Viðar frá klukkan 12:20. Bókað var að dómurinn hafi lagt fram greinargerð Arnar Höskuldssonar. Bókað var að Hilmar Ingimundarson, verjandi Tryggva Rúnars, hafi mótmælt greinargerð Arnar frá 22. og 27. september 1977 sem óstaðfestum. Þá var bókað að viðstaddir verjendur hafi lýst því yfir að þeir gerði ekki frekari kröfu um rannsókn á sakarefni ákærunnar frá 8. desember 1976, í svokölluðu Guðmundarmáli. Viku viðstaddir frá og var dómþingi slitið.¹¹⁰²

607. Dómþing sakadóms Reykjavíkur var sett og tekið fyrir sakadómsmálið gegn ákærðu að því er varðar sakargiftir vegna hvarfs Geirfinns Einarssonar. Lét dómurinn þess getið að borist hafi greinargerð frá Erni Höskuldssyni um ástæður þess hvers vegna nokkrar blaðsíður hafi vantað í skýrslu lögreglunnar á dómskjali V–VIII. Var málsaðilum afhent eintak af greinargerðinni. Bókað var að Bragi Steinarsson væri mættur af hálfu ákæruvaldsins. Þá voru bókaðir mættir verjendurnir Jón Oddsson, Páll Arnór Pálsson og Benedikt Blöndal. Bókað var að Benedikt hafi lagt fram sem dómskjal nr. B XXVI, bréf sitt dagsett 27. september 1977, ásamt fylgiskjali. Klukkan 14:15 kom Sigurbjörn Víðir Eggertsson, rannsóknarlögreglumaður, í dóminn sem vitni. Að beiðni verjanda Guðjóns, Benedikts Blöndal voru spurningar lagðar fyrir vitnið.¹¹⁰³ Skýrsla vitnisins og Ívars Hannessonar um tímamælingar á milli staða var borin undir hann. Var hann spurður hvernig færð og veður hafi verið daginn sem mælingarnar hafi farið fram, 11. janúar 1977. Sagði Sigurbjörn Víðir að það hafi verið

¹¹⁰⁰ Bls. 2639–2640.

¹¹⁰¹ Bls. 2640.

¹¹⁰² Bls. 2642.

¹¹⁰³ Bls. 3258.

dimmt og gola eða strekkingsvindur, en þurrt. Snjór hafi ekki verið á jörðu.¹¹⁰⁴ Neitaði hann því aðspurður hvort hann hafi fylgst með hraðamæli bifreiðarinnar á leiðinni til Keflavíkur. Sagði hann að ekið hafi verið með meiri hraða en löglegum þar sem haft hafi verið í huga það sem fram hafi komið í málinu að tíminn hafi verið naumur í ferðinni til Keflavíkur 19. nóvember 1974. Orðrétt var bókað í sakadómsbókina: „Telur vitnið að unnt hafi verið að fara þessa sömu leið og greinir í skýrslunni á Volkswagenbifreið þeirri, sem fjögur hinna ákærðu eru talin hafa farið á til Keflavíkur á jafn skömmum tíma og vitnið fór hana í Volvobifreið rannsóknarlögreglunnar við annan mann? Svar: Já, ég held að það sé möguleiki.“ Játaði Sigurbjörn Víðir því aðspurður hvort tímarannsóknin hefði einungis verið gerð einu sinni. Beindi Benedikt Blöndal, verjandi Guðjóns, þeirri spurningu til Sigurbjörns Víðis hver hafi gefið fyrirmæli um handtökuna á Guðjóni. Sagði Sigurbjörn Víðir að Karl Schütz og Örn Höskuldsson hafi gefið fyrirmælin. Vék hann frá klukkan 14:40. Bókað var að klukkan 14:45 hafi Guðjón komið í dóminn.¹¹⁰⁵ Aðspurður kvaðst Guðjón ekki hafa neitt frekara fram að færa í málinu og halda fast við fyrri framburð sinn. Bókað var að Kristján Viðar hafi mætt til samprófunar klukkan 14:50. Fór fram samprófun. Óskaði Kristján Viðar eftir að bókað yrði að leiðrétting á framburði hans frá 6. júlí 1977. Þar sem standi að hann væri saklaus af að hafa átt þátt í dauða Geirfinns ætti að standa að hann væri saklaus af að hafa átt þátt í hvarfi Geirfinns. Bókað var að lesið hafi verið upp úr framburði Guðjóns um átökin við Geirfinn Einarsson í þinghaldi 12. júlí 1977. Kvaðst Kristján Viðar ekki kannast við þetta, enda hafi hann ekki verið viðstaddur. Var frekari samprófun árangurslaus. Bókað var að framburður Guðjóns frá 30. júní 1977 hafi verið lesinn upp í dóminum að beiðni Kristjáns Viðars. Orðrétt var bókað í sakadómsbókina: „Í því sambandi óskar ákærði Kristján Viðar bókað að Karl Schütz hafi látið lesa fyrir sér framburði meðákærðu og sagt sér að þeir væru réttir uns ákærði hefði fallist á þá.“ Viku þeir frá klukkan 15:15 og var dómþingi slitið.¹¹⁰⁶

608. Dómþing sakadóms Reykjavíkur var sett aftur klukkan 15:20 þennan dag, 27. september 1977. Bókað var að á sama tíma hafi Albert Klahn mætt í dóminum. Bókað var að honum hafi verið kynntur framburður [HJP] frá 16. ágúst 1977 um ferð að Hamarsbraut 11. Kvaðst Albert þekkja [HJP] og hafa farið einhvern tímann með honum að íbúðinni ásamt Sævari og Kristjáni Viðari. Kvaðst hann ekkert muna sérstaklega eftir þeirri ferð sem hann hafi lýst og geta ekkert borið frekar um þetta. Vék hann frá klukkan 15:30 og var dómþingi slitið.¹¹⁰⁷
609. Meðal rannsóknargagna liggur fyrir upplýsingaskýrsla dagsett sama dag, 27. september 1977, rituð af rannsóknarlögreglumönnum Ívari Hannessyni og Sigurbirni Víði Eggertssyni. Fram kom að þennan dag hafi Gunnlaugur Briem, dómsformaður í Guðmundar- og Geirfinnsmálum, eins og það var orðað í skýrslunni, óskað eftir frekari rannsókn vegna armbandsúrs sem sakadómari hafi afhent Rannsóknarlögreglu ríkisins. Tilefni rannsóknarinnar væru ummæli Sævars um að

¹¹⁰⁴ Bls. 3259.

¹¹⁰⁵ Bls. 3260.

¹¹⁰⁶ Bls. 3261–3262.

¹¹⁰⁷ Bls. 2642–2643.

hafa tekið armbandsúr í innbroti hjá [JSt] prófessor og að umrætt úr hafi Eggert Bjarnason, rannsóknarlögreglumaður, tekið af honum í Síðumúlafangelsinu í janúar 1976. Bókuð var nákvæm lýsing á armbandsúri og voru meðfylgjandi skýrslunni ljósmyndir af fram- og bakhlið úrsins.¹¹⁰⁸ Fyrir liggja tvær samantektarskýrslur dagsettar sama dag, undirritaðar af Ívari og Sigurbirni Víði. Annars vegar um viðtal við úrsmið sem hafi upplýst um að viðgerðarnúmer sem skráð væri innan á lok úrkassans væri skráð á [MEB], úrsmið. Hins vegar um viðtal við [JSt] prófessor, sem hafi aftekið það með öllu að umrætt úr hafi verið á heimili hans þegar innbrotið átti sér stað.¹¹⁰⁹ Þá liggur fyrir samantektarskýrsla dagsett sama dag um viðtal við [GSig], fyrrum eiginkonu Geirfinns og son hans, [SJG]. Báru þau um að framangreint armbandsúr væri mjög líkt úri Geirfinns sem hann hafi verið með þegar hann fór að heiman 19. nóvember 1974.¹¹¹⁰ Fyrir liggur samantektarskýrsla um viðtal við úrsmið hjá úraverzlun [MEB] sem upplýsti um þýðingu viðgerðarnúmera innan á loki úrkassans. Þá greindi hann frá því að [MEB] hafi verið með verslun í Keflavík fram á mitt ár 1968, en þá selt verslunina til [GeH] úrsmiðs.¹¹¹¹

610. Þennan sama dag, 27. september 1977, ritaði Örn Höskuldsson bréf til Gunnlaugs Briem, sakadómara, þar sem fram kom að í framhaldi af bréfi hans dagsettu 22. september 1977, vildi hann taka fram að hann gæti ekki upplýst hvers vegna Tryggvi Rúnar hafi verið tekinn í yfirheyrslu í „ein 30 skipti án þess að þeir bóki nokkuð um það“ og vísaði þar til bréfs Hilmars Ingimundarsonar, verjanda Tryggva Rúnars frá 14. september 1977. Orðrétt ritaði Örn: „Ég sjálfur yfirheyrði ekki Tryggva Rúnar án þess að það væri bókað og hafði alltaf votta viðstadda.“ Gat hann þess að ekki tíðkaðist að hafa votta viðstadda lögreglu yfirheyrslur en þeir væru alltaf kallaðir til við undirritun skýrslu. Áfram ritaði hann orðrétt: „Hvaða erindi lögreglumenn hafa átt við Tryggva Rúnar fram í yfirheyrsluherbergi í ein 30 skipti get ég ekki sagt til um en erindin geta verið mýmörg án þess að um yfirheyrslu hafi verið að ræða þó ekki væri nema til þess að spyrja hann hvort hann hafi eitthvað nýtt fram að færa sem svo hafi ekki reynst vera neitt. Einnig er rétt að geta þess að Tryggvi Rúnar bað lögreglumenn oft um viðtal ef ég man rétt og gæti verið að þau viðtöl hafi farið fram í yfirheyrsluherbergi en Tryggvi átti oft erindi við lögreglumenn án þess að það kæmi málsrannsókninni beint við svo sem biðja þá að koma skilaboðum til fjölskyldu sinnar o.s.frv.“¹¹¹²
611. Miðvikudaginn 28. september 1977 var í Hæstarétti Íslands í máli nr. 169/1977, ákærvaldið gegn Tryggva Rúnari Leifssyni, kveðinn upp dómur þar sem sagði að með kæru dagsettri 14. september 1977 hafi Hilmar Ingimundarson, verjandi varnaraðila skotið til Hæstaréttar Íslands ákvörðun sakadóms Reykjavíkur varðandi kröfu um tiltekna bókun. Orðrétt var tekið upp úr kærubréfi verjandans. Þar kom fram að hann hafi sett fram kröfu um að Gunnlaugur Briem, sakadómari, viki sæti í málinu. Sakadómari hafi þá haldið því fram að verjandinn hafi reynt að fá aðra verjendur í málinu til að gera sömu kröfu en neitað að tilgreina nánar hvaða verjendur. Verjandinn

¹¹⁰⁸ Bls. 2795, 2802–2803.

¹¹⁰⁹ Bls. 2796–2797.

¹¹¹⁰ Bls. 2798–2799.

¹¹¹¹ Bls. 2800–2801.

¹¹¹² Bls. 2804.

hafi mótmælt staðhæfingu dómarans sem tilhæfulausri og gert kröfu um að ummælin dómarans yrðu færð til bókar sem og mótmæli verjandans við þeim. Þegar því hafi verið algjörlega hafnað af hálfu sakadómarans án nokkurra skýringa hafi verjandinn krafist þess fyrir Hæstarétti að felld yrði úr gildi synjun dómsformannsins á því að færa ummælin og mótmælin til bókar og lagt yrði fyrir dóminn að færa þau í þingbók, en til vara að lagt yrði fyrir dóminn að kveða upp úrskurð um kröfuna. Í dómi Hæstaréttar var tekið fram að ákvörðun sakadómarans tengdist meðferð sakadómsmálsins og væri því kæránleg til réttarins. Orðrétt kom fram í dóminum: „Ekki verður séð, að orðaskipti þau, er greinir í kæru, milli verjanda og sakadómara hafi verið með þeim hætti, að skylt væri að færa þau til þingbókar.“ Var kröfum varnaraðila því hafnað.¹¹¹³

612. Fimmtudaginn 29. september 1977 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Tryggvi Rúnar hafi verið fluttur í sakadóm Reykjavíkur klukkan 09:45. Bókað var að Kristján Viðar hafi verið fluttur í sakadóm klukkan 10:30. Var komið með Tryggva Rúnar til baka klukkan 10:50 og á sama tíma var farið með Guðjón niður í sakadóm. Klukkan 11:05 var bókað að Sævar hafi verið fluttur í sakadóm Reykjavíkur. Komið var til baka með Guðjón klukkan 12:00, Sævar klukkan 12:20 og Kristján Viðar klukkan 13:05.¹¹¹⁴ Klukkan 18:15 var bókað að Jón Oddsson, verjandi Sævars, hafi komið til viðtals við hann í 10 mínútur. Bókað var að hringt hafi verið í Pál Arnór, verjanda Kristjáns Viðars að hans beiðni klukkan 18:25. Boðaði hann komu sína daginn eftir. Bókað var að [ÓmL] bróðir Tryggva Rúnars hafi komið með sendingu til hans klukkan 20:30.¹¹¹⁵
613. Þennan dag var dómþing sakadóms Reykjavíkur sett og tekið fyrir sakadómsmálið á hendur ákærðu. Bókað var að sækjandi málsins, Bragi Steinarsson, hafi mætt í dóminum. Auk þess voru bókaðir mættir verjendurnir Jón Oddsson, Páll Arnór Pálsson, Hilmar Ingimundarson og Benedikt Blöndal. Klukkan 10:15 var bókað að Tryggvi Rúnar hafi komið í dóminn. Af hálfu ákærvaldsins var þess krafist að Tryggvi Rúnar yrði úrskurðaður í áframhaldandi gæsluvarðhald. Bókað var að kröfunni hafi ekki verið mótmælt af hálfu verjanda.¹¹¹⁶ Var í framhaldinu kveðinn upp úrskurður þar sem Tryggvi Rúnar var úrskurðaður í allt að 120 daga áframhaldandi gæsluvarðhald. Vék hann frá klukkan 10:40 og var dómþingi slitið.¹¹¹⁷
614. Fyrir liggur samantektarskýrsla dagsett sama dag, rituð af Ívari og Sigurbirni Víði, um leit í bókhaldsgögnum í kjallara úraverslunar Magnúsar E. Baldvinssonar. Bar leitin engan árangur. Þá kom fram að rætt hafi verið við úrsmiðinn [GeH] sem hafi keypt verslunina 1968. Upplýsti hann um að á liðnu ári hafi rannsóknarlögreglan í Reykjavík óskað eftir því að hann kannaði í bókhaldi sínu og ábyrgðabók hvort Geirfinnur

¹¹¹³ Bls. 2808–2809.

¹¹¹⁴ Dagbók nr. 7, bls. 148.

¹¹¹⁵ Dagbók nr. 7, bls. 149–150.

¹¹¹⁶ Bls. 2643.

¹¹¹⁷ Bls. 2644–2645.

Einarsson eða hans nánustu hafi keypt armbandsúr. Hann hafi athugað það og komist að þeirri niðurstöðu að svo hafi ekki verið.¹¹¹⁸

615. Fyrir liggur önnur samantektarskýrsla, dagsett sama dag, um viðtal við úrsmiðinn [GeH]. Fram kom að hann hafi skoðað armbandsúrið og bent á að eyru úrkassans á móts við strikin á skífunni væru greinilega bogin og slíkt kæmi ekki fyrir nema við mikið högg. Taldi hann armbandsúrið vera um 12 til 13 ára gamalt.¹¹¹⁹ Þá liggur fyrir upplýsingaskýrsla, dagsett sama dag, rituð af Ívari og Sigubirni Víði um ljósmynd af Geirfinni sem tekin var í ágúst 1974 sem eiginkona Geirfinns hafi afhent þeim. Á myndinni mætti greinilega sjá armbandsúrið með leðuról og málmbólum, hvíttri skífu og greinilega mætti sjá að á úrinu væri dagatal. Bókað var að Gunnlaugi Briem hafi verið afhent ljósmyndin og armbandsúrið.¹¹²⁰
616. Þennan dag var dómþing sakadóms Reykjavíkur sett og tekið fyrir sakadómsmálið á hendur ákærðu að því er varðar sakargiftir um hvarf Guðmundar Einarssonar og Geirfinns Einarssonar. Var sækjandi málsins, Bragi Steinarsson, bókaður mættur sem og verjendurnir Jón Oddsson, Páll Arnór Pálsson og Benedikt Blöndal. Bókað var að ákærðu Sævar, Kristján Viðar og Guðjón hafi komið í dóminn klukkan 11:15. Bókað var að gerð væri sú krafa af hálfu ríkissaksóknara að þeir sættu áfram gæsluvarðhaldi.¹¹²¹ Bókuð voru mótmæli Sævars og Kristjáns Viðars við kröfunni. Kvaðst Guðjón ekki mótmæla kröfunni. Var í þinghaldinu kveðinn upp einn úrskurður þar sem fram kom að mál ákærðu yrði flutt 3. október 1977 og ljóst að gæsluvarðhald yfir þeim myndi renna út áður en unnt væri að kveða upp dóm í málinu. Var gæsluvarðhaldsvist þeirra framlengd í allt að 120 daga.¹¹²² Bókað var að Guðjón hafi ekki óskað eftir að kæra úrskurðinn en Sævar og Kristján Viðar hafi báðir lýst yfir kæru til Hæstaréttar. Viku þeir frá klukkan 11:30 og var dómþingi slitið.¹¹²³
617. Dómþing sakadóms Reykjavíkur var strax sett að nýju og sakadómsmálin gegn ákærðu tekin fyrir. Lagði dómurinn fram bréf Arnar Höskuldssonar dagsett 28. september 1977, bréf Páls Arnórs Pálssonar dagsett 22. september 1977 og bréf Gunnars Guðmundssonar, forstöðumanns Síðumúlafangelsisins, dagsett 27. september 1977. Þá var bætt við lögregluskýrslum við dómskjal nr. VII, blaðsíðum 1350–1360. Bókað var að Sævar hafi komið í dóminn klukkan 11:45. Bókað var að hann hafi séð armbandsúr sem Eggert Bjarnason hafi haldlagt hjá honum í Síðumúlafangelsi í janúar 1976. Staðfesti Sævar það rétt. Staðfesti Sævar skýrslu sína frá 13. september 1977. Kvaðst Sævar ekki muna betur en að umrætt armbandsúr hafi verið frá próffessor [JSt]. Hann hafi notað úrið fyrst í Kaupmannahöfn vorið 1973. Nefndi hann nöfn fimm aðila sem gætu hafa séð hann með armbandsúrið á þessum tíma. Vék hann frá klukkan 12:12. Á sama tíma kom Kristján Viðar fyrir dóminn og var honum sýnt armbandsúrið. Kvaðst hann ekki kannast við það og sagðist ekki vita til þess að

¹¹¹⁸ Bls. 2810–2811.

¹¹¹⁹ Bls. 2812.

¹¹²⁰ Bls. 2813.

¹¹²¹ Bls. 3262.

¹¹²² Bls. 3263–3264.

¹¹²³ Bls. 3265.

armbandsúr hafi verið tekið úr umræddu innbroti.¹¹²⁴ Óskaði Kristján Viðar eftir því að bókað yrði varðandi síðasta framburð hans að Karl Schütz hafi lesið á þýzku skýrslur annarra sakborninga og Pétur Eggerz túlkað. Þá tók hann fram að átök við [HJP] sem hann hafi skýrt frá við síðustu yfirheyrslu hafi átt sér stað 4. ágúst 1975. Orðrétt var bókað eftir Kristjáni Viðari: „Laugardagskvöldið 26. janúar 1974 var ég á kvikmyndasýningu Superstar í Laugarásbío, fimmsýningu. Að henni lokinni labbaði ég heim til mín, en kom við að Miðtúni 19 þar sem kunningi minn bjó sem heitir [GunJ]. Átti ég einhver orðaskipti við hann. Ég hafði orð á að fara á Röðul og bað hann um peningalán, sem hann gat ekki veitt mér. Ég fór ekki á Röðul heldur heim til mín að Grettisgötu 82 og var þar það sem eftir var kvöldsins og um nóttina. Framburðir mínir í samprófunum í málinu hér í sambandi við mál Guðmundar Einarssonar við meðákærðu og [GunJ], svo og í máli Geirfinns Einarssonar að undanskildum samprófunum við ákærðu Erlu og Guðjón eru tómur þvættingur.“ Aðspurður kvaðst Kristján Viðar hafa komið heim til sín um klukkan 21:00. Óskaði Kristján Viðar að bókað yrði að 19. nóvember 1974 hafi hann verið að Laugavegi 32 og gengið niður Laugavegin. Hann hafi tekið strætó og farið úr honum á Njálsgötu við Snorrabraut og labbað síðan heim að Grettisgötu 82. Sævar hafi haft orð á því að bjóða honum á kvikmyndasýningu að Kjarvalsstöðum en hann hafi ekki farið og því ekki hitt Sævar. Kvaðst Kristján Viðar hafa verið með áfengi með sér og sest við stytta Einars Ben og drukkið þar um nokkurn tíma. Síðan hafi hann labbað niður á Laugaveg 32 og verið þar um nóttina í herbergi númer fjögur.¹¹²⁵ Vék Kristján Viðar frá klukkan 12:47. Bókað var að [GSig], fyrrum eiginkona Geirfinns Einarssonar, hafi komið fyrir dóminn klukkan 14:00. Kvaðst hún ekki vita annað en að Geirfinnur hafi verið með stálúr sitt á sér kvöldið sem hann hvarf. Var henni sýnt armbandsúr það sem haldlagt var hjá Sævari. Kvaðst hún ekki geta staðhæft að úrið væri úr Geirfinns. Sagði hún úr Geirfinns ekki hafa verið sjálftrekkt, en Geirfinnur hafi oft kvartað undan því að erfitt væri að trekkja úrið útaf leðurólinni á því. Bókað var að hún hafi þó ekki viljað staðhæfa það. Vék hún frá klukkan 14:20. Á sama tíma kom sonur Geirfinns, [SJG], fyrir dóminn. Minnti hann að tölurnar 3, 6, 9, og 12 hafi verið á skífu úrsins, en strik á milli. Kvaðst hann öruggur um að úrið hafi ekki verið sjálftrekkjandi þar sem hann hafi séð föður sinn trekkja úrið upp. Bókað var að honum hafi verið sýnt armbandsúr sem hafi verið haldlagt hjá Sævari. Sagði hann úrið líkt úri föður hans, nema hvað hann minnti að tölustafir hafi verið á úri hans. Vék hann frá klukkan 14:35.¹¹²⁶ Klukkan 14:40 var bókað að Eggert Norðdahl Bjarnason hafi komið í dóminn sem vitni. Staðfesti hann að hafa haldlagt umrætt armbandsúr hjá Sævari fyrri hluta árs 1976. Hann hafi ekkert skráð hjá sér þegar hann hafi tekið úrið. Lýsti hann því að úrið hafi verið geymt í læstri skrifborðsskúffu í fangelsinu við Síðumúla sem hann og Sigurbjörn Víðir hafi einungis haft aðgengi að. Síðan hafi úrið verið geymt í tösku hans ásamt öðrum málskjölum. Úrið hafi verið í hólfi í töskunni ásamt mynd af Guðmundi Einarssyni. Síðan hafi hann sett úrið og myndina í skrifborðsskúffu. Minnti hann að lögreglumenn hafi talið úrið hafa verið í eigu Guðmundar Einarssonar en við

¹¹²⁴ Bls. 3266.

¹¹²⁵ Bls. 3267–3268.

¹¹²⁶ Bls. 3269.

nánari athugun hafi það ekki staðist. Taldi hann útilokað að úrið hafi ruglast við annað úr og því sé ekki um sama úr að ræða og hann hafi haldlagt hjá Sævari. Sagði hann að aldrei hafi verið rannsakað hvort úrið gæti hafa verið í eigu Geirfinns Einarssonar. Vék hann frá klukkan 15:00. Á sama tíma kom Sigurbjörn Víðir fyrir dóminn sem vitni. Upplýsti hann um að úrið hafi týnst um tíma en þegar það hafi fundist hafi mynd af Guðmundi Einarssyni verið með því. Úrið hafi fundist í pappakassa ásamt fleira dóti á skrifstofu Eggerts. Það hafi ekki verið í læstri hirslu. Mundi Sigurbjörn Víðir ekki til þess að athugað hafi verið hvort um úr Geirfinns Einarssonar gæti verið að ræða. Annað úr hafi verið í kassanum sem hafi verið með keðju. Bókað var að Sigurbjörn Víðir hafi staðfest skýrslu sína og Ívars Hannessonar um tímamælingar. Þá voru bornar undir hann lögregluskýrslur merktar með blaðsíðutalinu 1350–1360 og staðfesti hann þær í öllum atriðum. Vék hann frá klukkan 15:17.¹¹²⁷ Á sama tíma kom Ívar Hannesson í dóminn sem vitni. Staðfesti hann einnig framangreindar lögregluskýrslur. Neitaði hann því aðspurður hvort fylgst hafi verið sérstaklega með hraðamæli við tímamælingar. Ekið hafi verið allhratt og trúlega yfir löglegum hraða. Sá háttur hafi verið hafður á þar sem grunaðir í málinu hafi talið sig hafa verið í tímahraki og því ekið hraðar en ella. Vék hann frá klukkan 15:26. Bókað var að Erla hafi komið í dóminn klukkan 15:30. Var henni sýnt umrætt armbandsúr og kvaðst hún kannast við það. Sævar hafi átt úrið þegar hún hafi kynnst honum í árslok 1973. Greindi Erla frá því að Sævar hafi sagst hafa komist yfir úrið í innbroti hjá einhverjum prófessor. Vék hún frá klukkan 15:40 og var dómþingi slitið.¹¹²⁸

618. Fyrir liggur bréf Jóns Oddssonar til Gunnlaugs Briem, sakadómara, dagsett 30. september 1977. Efni bréfsins var: „Krafa um skýrslutöku af herra Gísla Guðmundssyni, yfirlögreglumanni, varðandi svonefnt „Guðmundarmál.““ Ritaði Jón um að vera knúinn til að gera kröfu um frekari rannsókn fyrir dómi. Krafan væri svo seint fram komin þar sem skýrsla Gísla Guðmundssonar sem unnin hafi verið fyrrihluta árs 1977 væri ekki meðal málskjala. Rakti hann samtalið við Gísla Guðmundsson sem hafi tjáð honum efnisatriði skýrslunnar. Þar kom fram að Sævar hafi óskað eftir viðtali við Gísla þar sem hann hafi sagst muna að hafa ekki hitt Erlu frá því hann hafi komið erlendis frá fyrir en að kvöldi sunnudagsins 27. janúar 1974. Í framhaldinu hafi Gísli boðað Erlu til yfirheyrslu þar sem hún hafi staðfest frásögn Sævars með sjálfstæðum framburði. Þá lægi fyrir í málinu lögregluskýrsla af Erlu frá 7. febrúar 1974 þar sem hún hafi borið á sömu leið. Greindi Jón frá því í bréfinu að Gísla hafi þótt framburður Erlu skipta svo miklu máli að hann hafi tilkynnt dómurum málsins þegar í stað um þetta og látið Erlu bíða á meðan. Viðbrögð dómara hafi hins vegar ekki verið í samræmi við það. Krafðist Jón þess einnig að Gísli kæmi fyrir dóminn og gerði grein fyrir yfirheyrslum yfir [GunJ], sem hafi verið sóttur til Spánar og viðbrögðum Alberts Klahn af því tilefni.¹¹²⁹
619. Þennan dag sendi Gunnar Guðmundsson, forstöðumaður Síðumúlafangelsisins bréf til Páls Arnórs Pálssonar, verjanda Kristjáns Viðars. Meðfylgjandi bréfinu var fyrri hluti

¹¹²⁷ Bls. 3271.

¹¹²⁸ Bls. 3272–3273.

¹¹²⁹ Bls. 2814–2815.

af staðfestu endurriti úr dagbók fangelsisins varðandi allar umbeðnar upplýsingar um Kristján Viðar.¹¹³⁰

620. Fyrir liggur skýrsla Gísla Guðmundssonar rannsóknarlögreglumanns sem hann ritaði að beiðni Gunnlaugs Briem sakadómara um þau atriði sem fram komu í bréfi Jóns Oddssonar, verjanda Sævars, um það sem Erla Bolladóttir hafi greint honum frá 14. apríl 1977. Í skýrslunni greindi Gísli frá því að hafa daginn áður, 13. apríl 1977, fengið skilaboð frá fangaverði Hegningarhússins um að Sævar þyrfti nauðsynlega að tala við hann. Kvaðst Gísli hafa farið strax til viðtals við Sævar. Hann hafi sagst geta sannað fjarveru sína á Hamarsbraut 11 aðfaranótt sunnudagsins 27. janúar 1974. Sævar hafi sagst hafa komið til Erlu að Hamarsbraut 11 að kvöldi 27. janúar 1974 ásamt [ViG] sem hafi ætlað að aka honum austur að Gljúfurárholti seinna um kvöldið. Greindi Sævar Gísli frá því að ekki hafi orðið úr ferðinni þar sem Erla hafi farið að rífast við hann um fjarveru hans í marga daga og framhjáhald. Hann hafi þá gripið til þess ráðs að reyna að fá Erlu til að trúá því að hann hafi verið erlendis og væri að koma beint af flugvellingnum. Erla hafi sagt við hann að það þýddi ekki fyrir hann að reyna að ljúga að sér því vinkona hennar hafi frétt af honum fyrr um daginn í Hafnarstræti í Reykjavík. Hafi Sævar bent á að þetta atriði hlyti að sýna það að Erla hafi ekki verið að segja sannleikann þegar hún hafi gefið fyrstu skýrslu sína um Guðmundarmálið rétt fyrir jólin hjá Eggerti Norðdahl Bjarnasyni rannsóknarlögreglumanni.¹¹³¹ Í skýrslunni kom fram að Gísli hafi boðað Erlu á skrifstofuna til sín fyrir hádegi næsta dag, 14. apríl 1977. Innti hann hana eftir því hvað hefði farið fram milli hennar og Sævars umrætt sunnudagskvöld að Hamarsbraut 11. Orðrétt bókaði Gísli í skýrsluna: „Erla var beðin að greina sjálfstætt frá umræðuefni þeirra, án þess að vera á nokkurn hátt látin vita, hvað Sævar hafði sagt um það, kvöldið áður í Hegningarhúsinu.“ Erla hafi staðfest það sem Sævar hafi sagt. Hann hafi gert tilraun til að ljúga að henni að hann hafi verið að koma beint utan af flugvelli eftir dvöl erlendis, en hún hafi rekið það ofan í hann sem helber ósannindi þar sem vinkona stúlku sem hún þekkti hafi séð Sævar við strætisvagnstöð í Hafnarstræti eftir hádegi umræddan sunnudag. Orðrétt var bókað: „Erla sagði að stúlka sú sem sá Sævar, hétu [Sv] og ætti heima í Kúrlandi hér í borg. Sagðist Erla geta fengið nánari upplýsingar um þá stúlku, ef óskað yrði.“ Í framhaldinu ritaði Gísli um að hafa ekki rætt málið frekar við Erlu heldur gengið á fund sakadómaranna, Gunnlaugs Briem og Haraldar Henryssonar. Hann hafi skýrt þeim frá samtölum sínum við Sævar og Erlu og innt þá eftir því hvort þeir óskuðu eftir því að hann gerði eitthvað frekar í málinu. Töldu þeir ekki þörf á því að svo stöddu. Gat Gísli þess að Erla hafi síðan farið frjáls ferða sinna án þess að frekar hafi verið rætt við hana um málið. Í lok skýrslunnar tók Gísli fram að honum væri ekki kunnugt um að skýrslur hafi verið teknar af [GunJ] nema fyrir dómi.¹¹³²
621. Mánudaginn 3. október 1977 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Kristján Viðar hafi verið fluttur til læknis klukkan 08:25 og síðan í sakadóm Reykjavíkur. Orðrétt var bókað í fangelsisdagbókina: „[Þ]ar verður málflutningur í svonefndum

¹¹³⁰ Bls. 2816.

¹¹³¹ Bls. 2826.

¹¹³² Bls. 2827.

Geirfinns- og Guðmundarmorðmálum sem fanginn er aðili að, ætlar hann að hlusta á þann málfutning.“ Þennan dag var bókað í fangelsisdagbókina um flutning á Sævari, Tryggva Rúnar og Kristjáni Viðari á milli Síðumúlafangelsis og sakadóms Reykjavíkur. Bókað var að Jón Oddsson, verjandi Sævars, hafi komið til viðtals við hann klukkan 23:00.¹¹³³

622. Þennan dag var dómþing sakadóms Reykjavíkur sett og tekin fyrir sakadómsmálin á hendur ákærðu. Bókað var að þinghaldið væri opið. Bókað var að sakadómsmál sem höfðað hafi verið með ákæru dagsettri 16. mars 1977 hafi að kröfu ríkissaksóknara verið sameinað máli sem höfðað var með ákæru dagsettri 8. desember 1976, enda þótt þess hafi ekki verið sérstaklega getið. Reynt hafi verið að halda málskjölum í málunum sem mest aðgreindum til glöggvunar. Bókað var að dómurinn hafi lagt fram bréf Jóns Oddssonar, verjanda Sævars, dagsett 30. september 1977, skýrslu Gísla Guðmundssonar, dagsett 1. október 1977, dóm Hæstaréttar Íslands í máli nr. 169/1977, ákæruvaldið gegn Tryggva Rúnari Leifssyni, bréf dóms- og kirkjumálaráðuneytisins, dagsett 30. september 1977, um staðfestingu á löggildingu Auðar Gestsdóttur og Renötu Einarssonar sem dómtúlkar og skjalapýðendur úr og á þýsku, úrklippu úr Morgunblaðinu frá 3., 4. og 5. febrúar 1977 og úr þýska dagblaðinu „Abendpost zum Sonntag“ frá 13. mars 1977, lögð fram að beiðni Páls Arnórs Pálssonar, verjanda Kristjáns Viðars og loks endurrit úr dagbók fangelsisins við Síðumúla, lagt fram að beiðni Páls Arnórs. Bókað var að sækjandi málsins, Bragi Steinarsson vararíkissaksóknari, hafi mætt í dómnum klukkan 09:30. Þá var Þórður Björnsson ríkissaksóknari mættur á sama tíma. Bókað var að verjendur málsins, Páll Arnór Pálsson, Jón Oddsson, Hilmar Ingimundarson, Guðmundur Ingvi Sigurðsson, Finnur Torfi Stefánsson og Benedikt Blöndal væru mættir. Bókað var að viðstaddir málfutninginn væru Kristján Viðar, Sævar og Tryggvi Rúnar. Málsaðilar lýstu sig reiðubúna til að flytja málið og hófst munnlegur málfutningur með sóknarræðu Braga Steinarssonar vararíkissaksóknara. Gerði sækjandinn þá kröfu að Kristján Viðar, Sævar, Tryggvi Rúnar, Albert Klahn, Erla, [ÁEP] og Guðjón Skarphéðinsson yrðu hvert um sig dæmd til þyngstu refsingar að lögum. Orðrétt var bókað í sakadómsbókina: „Sækjandi málsins gefur þá málfutningsyfirlýsingu, að ákæran í I. kafla 1. tl. ákæru sé ekki lengur byggð á því, að ákærði Kristján Viðar hafi ráðist að Guðmundi Einarssyni með hníf og stungið hann, heldur að allir ákærðu hafi hver fyrir sig átt jafnan þátt í árásinni á Guðmund og dauða hans. Um sé að ræða óaðskiljanlegan samverknað ákærðu á dauða Guðmundar. Bókað var að sækjandinn hafi lokið máli sínu klukkan 16:40. Bókað var að dómurinn hafi lagt fram bréf Hilmar Ingimundarsonar, dagsett 3. október 1977. Í framhaldinu var orðrétt bókað af hálfu dómara málsins: „1. Við þingfestingu málsins 21. mars s.l. var verjendum tilkynnt að málsmeðferð héldi áfram næstu daga og vikur og væri þeim frjáls aðgangur að öllum þinghöldunum. Dómarar málsins minnst þess ekki að verjendur hafi látið í ljós ósk um að vera viðstaddir önnur þinghöld en þau, er skjólstæðingar þeirra væru mættir. Var þeim því ávallt tilkynnt um slík þinghöld en ekki önnur að jafnaði. 2. Um þennan lið vísast til bls. 122 í dómsyfyrheyrslum. Rannsóknarlögglumennirnir Gísli

¹¹³³ Dagbók nr. 7, bls. 154–155.

Guðmundsson og Torfi Jónsson fóru að dómara best vita, með [GunJ] til Hafnarfjarðar. 3.–4. Um þessa liði vísast til endurrita úr sakadómsbók, sem lögð hafa verið fram í málinu.“ Var dómþingi slitið.¹¹³⁴

623. Fyrir liggur bréf Hilmars Ingimundarsonar, verjanda Tryggva Rúnars, til Gunnlaugs Briem sakadómara, dagsett sama dag 3. október 1977. Óskaði Hilmar eftir upplýsingum um fjögur atriði, í fyrsta lagi hvers vegna verjendur hafi ekki verið boðaðir til þinghalds 30. apríl, 2. maí og 3. maí 1977, í öðru lagi hvort farið hafi verið með [GunJ] að Hamarsbraut 11 fyrir eða eftir þinghaldið 30. apríl 1977 og hverjir hafi þá farið með honum. Í þriðja lagi óskaði Hilmar upplýsinga um hvernig málið hafi verið reifað fyrir [GunJ] í þinghaldinu 30. apríl 1977 og í fjórða lagi hvaða þætti málsins [GunJ] hafi rakið sjálfstætt í sama þinghaldi. Loks óskaði Hilmar eftir því að kvaðningin til [GunJ] yrði lögð fram í málinu.¹¹³⁵
624. Þriðjudaginn 4. október 1977 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla um flutning á Sævari, Tryggva Rúnari og Kristjáni Viðari á milli Síðumúlafangelsis og sakadóms Reykjavíkur. Bókað var að Benedikt Blöndal, verjandi Guðjóns, hafi komið klukkan 13:15 með beiðni um útdrátt úr dagbók fangelsisins varðandi skjólstæðing hans. Var þess getið að útskriftin næði yfir átta daga, fyrri part árs 1977 og síðustu nóvemberdaga á árinu 1976. Bókað var að Guðjón hafi verið færður fram til viðtals við Benedikt Blöndal klukkan 16:25. Var Guðjón færður aftur á klefa sinn klukkan 18:00.¹¹³⁶
625. Þennan dag var dómþing sakadóms Reykjavíkur sett og tekið fyrir sakadómsmálin á hendur ákærðu. Bókað var að sækjandi málsins, Bragi Steinarsson, væri mættur og verjendurnir Jón Oddsson, Hilmar Ingimundarson, Guðmundur Ingvi Sigurðsson og Benedikt Blöndal. Bókað var að sækjandinn reifað sakarefni II. kafla ákærunnar gegn Tryggva Rúnari. Bókað var að Tryggvi Rúnar hafi verið viðstaddur. Bókað var að klukkan 10:30 hafi Örn Clausen, verjandi Alberts Klahn og Páll Arnór Pálsson, verjandi Kristjáns Viðars, komið í dóminn. Á sama tíma hafi Sævar og Kristján Viðar mætt í dómnum. Bókað var að sækjandinn hafi reifað sakarefni í III., VI., VII. og VIII. kafla ákærunnar og hafi lokið ræðu sinni um reifun sakarefnis í ákæru frá 8. desember 1976, klukkan 11:43. Gert var hlé á þinghaldinu og því síðan fram haldið klukkan 13:30. Bókað var að sækjandi hafi hafið reifun sakarefnis í ákærunni frá 16. mars 1977. Bókaðir voru mættir verjendurnir Páll Arnór Pálsson, Benedikt Blöndal, Hilmar Ingimundarson, Jón Oddsson og Guðmundur Ingvi Sigurðsson. Þá voru Sævar og Kristján Viðar bókaðir mættir. Klukkan 14:55 var bókað að Erla hafi mætt en vikið úr dómi klukkan 15:55. Reifaði sækjandinn málið til klukkan 16:00 en þá var þinghaldinu frestað til morguns og var dómþingi slitið.¹¹³⁷
626. Fyrir liggur bréf Jóns Oddssonar, verjanda Sævars, til Gunnlaugs Briem sakadómara, dagsett sama dag, 4. október 1977. Óskaði hann þess að upplýst yrði hvers vegna

¹¹³⁴ Bls. 3273–3276.

¹¹³⁵ Bls. 2828.

¹¹³⁶ Dagbók nr. 7, bls. 156–157.

¹¹³⁷ Bls. 3277–3278.

skipunar- og erindisbréf Karls Schütz lægi ekki frammi í málinu. Skoraði hann á dómara og ríkissaksóknara að bæta úr því. Þá skoraði hann á sækjanda að kvaðning sem send hafi verið [GunJ] yrði lögð fram í málinu.¹¹³⁸

627. Þennan dag ritaði Tryggvi Rúnar í dagbók sína. Taldi hann upp viðstadda við aðalmeðferðina og nefndi þar meðal annarra Gunnar Guðmundsson forstöðumann, Hallvarð Einvarðsson rannsóknarlögreglustjóra, Gísla Guðmundsson rannsóknarlögreglumann og [ÖS] sem hafi skrifast á við Sævar í Síðumúlafangelsi forðum daga, eins og Tryggvi Rúnar orðaði það. Þá hafi blaðamenn verið viðstaddir og einnig móðir Sævars og amma Kristjáns Viðars. Í lok færslunnar ritaði Tryggvi Rúnar um að hann teldi sig eiga von á tveggja til fjögurra ára fangelsisrefsingu ef dæmt yrði út úr kerfinu, eins og hann orðaði það. Orðrétt ritaði hann: „Gumma-málið er ég saklaus, sýkn. Nauðgunarkæran saklaus, sýkn. Brunann og smá afbrotin 2 til 4 mest.“¹¹³⁹
628. Þennan dag birtist heilsíðugrein í Morgunblaðinu undir fyrirsögninni: „Ágreiningur um áfengiskaup var upphaf átakanna sem leiddu til dauða Guðmundar.“ Fjallað var um málflutning í Guðmundar- og Geirfinnsmálum fyrir sakadómi Reykjavíkur. Fram kom að ræða Braga Steinarssonar, vararíkissaksóknara, að því er varðaði sakarefni vegna hvarfs Guðmundar Einarssonar hafi staðið yfir í fimm og hálfu klukkustund. Líklega myndi sækjandinn ekki ljúka sóknarræðu sinni fyrir en á miðvikudag enda væri um að ræða umfangsmestu sakamál á Íslandi hin seinni ár. Í fréttinni kom fram að sakborningarnir hafi hlustað rólegir á sóknarræðu Braga Steinarssonar og sjaldan sýnt svipbrigði. Þá hafi þeir verið vel klæddir og snyrtilegir og var klæðnaði Sævars, Kristjáns Viðars og Tryggva Rúnars lýst með nákvæmum hætti. Í fréttinni kom fram að þess væri ekki lengur krafist að Kristjáni Viðari yrði refsað fyrir að veita Guðmundi áverka með hnífi þar sem komið hafi í ljós við framhaldsrannsóknir að hnífurinn sá er um ræddi hefði ekki verið honum tiltækur þegar atburðurinn var framinn. Þá sagði orðrétt: „Bragi Steinarsson sagði í sóknarræðu sinni í gær að sakborningarnir hefðu ítrekað játað á sig öll þau brot í málinu sem ákæran væri byggð á og fyrri framburður þeirra væri studdur svo mörgum rökum að telja yrði að lögfullar sannanir lægju fyrir sekt þeirra, þótt þeir nú á síðari stigum málsins neituðu öllum sakargiftum. Væri því sem áður krafizt þyngstu refsingar af hálfu ákærvaldsins.“¹¹⁴⁰
629. Miðvikudaginn 5. október 1977 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins um flutning á Sævari, Tryggva Rúnar og Kristjáni Viðari á milli Síðumúlafangelsis og sakadóms Reykjavíkur. Bókað var að séra Jón Bjarman hafi farið inn á klefa til Guðjóns klukkan 16:55. Bókað var að fangelsispresturinn hafi farið klukkan 18:00. Bókað var að verjandi Guðjóns, Benedikt Blöndal, hafi komið til viðtals við hann klukkan 19:10. Var Guðjón færður aftur á klefa sinn klukkan 19:50. Bókað var að Hilmar Ingimundarson, verjandi Tryggva Rúnars, hafi rætt við hann inni á klefa milli klukkan 20:05 og 20:20. Þá var bókað að Jón Oddsson, verjandi Sævars, hafi komið til viðtals

¹¹³⁸ Bls. 2828_A.

¹¹³⁹ Bls. 2828_B.

¹¹⁴⁰ Bls. 2829.

við skjólstæðing sinn klukkan 22:15. Bókað var að Sævar hafi verið færður á klefa sinn klukkan 22:35.¹¹⁴¹

630. Dómþing sakadóms Reykjavíkur var sett þennan dag og tekin fyrir sakadómsmálin á hendur ákærðu. Bókað var að sækjandi málsins, Bragi Steinarsson, væri mættur. Þá voru bókaðir mættir, verjendurnir Jón Oddsson, Páll Arnór Pálsson, Benedikt Blöndal, Hilmar Ingimundarson, Guðmundur Ingvi Sigurðsson og Örn Clausen. Bókað var að sækjandinn hafi haldið áfram reifun sakarefnis ákæru frá 16. mars 1977. Voru Kristján Viðar og Sævar bókaðir mættir. Lauk sækjandinn málflytningu klukkan 11:35. Bókað var að skipaður verjandi Kristjáns Viðars, Páll Arnór Pálsson, hafi tekið til máls klukkan 13:30. Gerði hann þær kröfur að Kristján Viðar yrði sýknaður af I. kafla ákæru frá 8. desember 1976 en hlyti vægustu refsingu sem lög leyfðu fyrir brot talin í V. og VII. kafla ákærunnar. Til vara krafðist hann þess að Kristján Viðar hlyti vægustu refsingu sem lög leyfðu fyrir öll brot ákærunnar. Þá krafðist hann þess aðallega að Kristján Viðar yrði sýknaður af öllum kröfum ríkissaksóknara í ákæru frá 16. mars 1977, en til vara að hann hlyti vægustu refsingu sem lög leyfðu. Bókað var að Sævar og Kristján Viðar væru mættir í þinghaldinu. Bókað var að Páll Arnór hafi lokið ræðu sinni klukkan 16:00 og lagt málið í dóm með fyrirvara. Bókað var að dómari hafi lagt fram yfirlýsingu Páls Arnórs Pálssonar og Jóns Oddssonar, dagsetta 3. október 1977, fyrir hönd Kristjáns Viðars og Sævars um að fallið væri frá kærui til Hæstaréttar á gæsluvarðhaldsúrskurði uppkveðnum 29. september 1977, bréf Jóns Oddssonar, dagsett 4. október 1977 og loks kvaðning [GunJ] fyrir sakadóm Reykjavíkur dagsett 20. apríl 1977.¹¹⁴²
631. Fréttir af málflytningnum fyrir sakadómi Reykjavíkur var að finna í flestóllum blöðum þennan dag. Í Vísi var frétt undir fyrirsögninni: „Sækjandi í Geirfinnsmálinu: „Ásetningur um að bana Geirfinni eftir að atlagan var hafin.“ Fram kom að sækjandi málsins hafi sagt breyttan framburð Kristjáns Viðars og Sævars í sakamálunum skýrast af mannlegum viðbrögðum sakaðra manna.¹¹⁴³ Sama dag birtist í Morgunblaðinu frétt undir fyrirsögninni: „Saksóknari um Geirfinnsmálið: „Játningar sakborninga grundvöllur ákærunnar“ – og engu breytir þótt þær hafi verið dregnar til baka.“ Orðrétt sagði í fréttinni: „Varði Bragi Steinarsson miklu af tíma sínum í að tíunda þessar fyrri játningar sakborninganna og undirbyggði þar með þá kröfu sína til dómsins að játningar sakborninganna væru svo ítarlegar og margendurteknar að nægði fullkomlega til sakfellingar og væri ekkert mark takandi á seinni yfirlýsingum um sakleysi ákærðu í máli þessu.“ Síðar í fréttinni kom fram að sækjandinn hafi sagt að játningar sakborninganna væri sá grundvöllur sem ákæran væri byggð á. Í framhaldinu sagði orðrétt: „Þetta hefði verið sameiginleg atлага Sævars, Guðjóns og Kristjáns og á engan hátt sundurgreinanleg. Það hafi ekki verið ásetningur þeirra að ráða Geirfinn af dögum, en eftir að átökin hófust bendir framganga þeirra til þess að þá hafi það verið orðinn ásetningur þeirra að ráða Geirfinni bana.“¹¹⁴⁴

¹¹⁴¹ Dagbók nr. 7, bls. 158–160.

¹¹⁴² Bls. 3279–3281.

¹¹⁴³ Bls. 2832.

¹¹⁴⁴ Bls. 2833–2834.

632. Fimmtudaginn 6. október 1977 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla um flutning á Sævari, Tryggva Rúnar og Kristjáni Viðari á milli Síðumúlafangelsis og sakadóms Reykjavíkur. Var bókuð athugasemd í fangelsisdagbókina að breytt hafi verið um dagblað til Guðjóns þennan dag, fengi hann nú afhentan Tímamann í stað Þjóðviljans. Bókað var að Benedikt Blöndal hafi komið til viðtals við Guðjón klukkan 18:15. Fór hann klukkan 19:20. Bókað var að Hilmar Ingimundarson, verjandi Tryggva Rúnars, hafi komið til viðtals við hann milli klukkan 19:30 og 20:05. Þá var bókað að Jón Oddsson, verjandi Sævars, hafi komið til viðtals við skjólstæðing sinn milli klukkan 19:45 og 20:20.¹¹⁴⁵
633. Þennan dag var dómþing sakadóms Reykjavíkur sett og tekið fyrir sakadómsmálið á hendur ákærðu. Bókað var að sækjandi málsins, Bragi Steinarsson, hafi mætt klukkan 09:30. Þá voru bókaðir mættir Þórður Björnsson og Jónatan Sveinsson. Bókað var að mættir væru verjendurnir Jón Oddsson, Páll Arnór Pálsson, Benedikt Blöndal, Hilmar Ingimundarson, Guðmundur Ingi Sigurðsson og Örn Clausen. Var málflytningi haldið áfram og tók til máls Hilmar Ingimundarson, verjandi Tryggva Rúnar. Bókað var að hann hafi gert þær kröfur að Tryggvi yrði sýknaður af I. kafla og 2. tl. II. kafla ákærunnar frá 8. desember 1976, en vægustu refsingu lögum samkvæmt fyrir aðra liði ákærunnar. Bókað var að Kristján Viðar, Sævar og Tryggvi Rúnar væru mættir í dómnum.¹¹⁴⁶ Bókað var að verjandinn hafi lokið máli sínu klukkan 12:00. Bókað var að Jón Oddsson, verjandi Sævars, hafi tekið til máls klukkan 13:30 og krafist þess aðallega að Sævar yrði sýknaður af I. kafla ákæru frá 8. desember 1976 en hlyti vægustu refsingu lögum samkvæmt fyrir brot talin í III., IV., V. og VII. kafla ákæru. Til vara krafðist hann þess að Sævar hlyti vægustu refsingu lögum samkvæmt fyrir öll brot samkvæmt ákærunni. Þá krafðist hann þess að Sævar yrði sýknaður af öllum kröfum ríkissaksóknara í ákæru dagsettri 16. mars 1977, til vara að hann hlyti vægustu refsingu lögum samkvæmt.¹¹⁴⁷ Bókað var að verjandinn mótmælti ekki skaðabótakröfum í málinu. Bókað var að hann hafi lokið reifun sakarefnis í ákæru dagsettri 8. desember 1976 klukkan 16:00 og þá hafi þinghaldinu verið frestað til morguns og dómþingi slitið.¹¹⁴⁸
634. Þennan dag birtust fréttir af málunum í öllum blöðum landsins. Heilsíðufrétt var að finna í Morgunblaðinu undir fyrirsögninni: „Tæplega 13 tíma sóknarræðu í Guðmundar- og Geirfinnsmálum lauk í gær: „Þetta er allt í lagi, ég skal sjá um það sem eftir er“ sagði Sævar Ciesielski félögum sínum til hughreystingar.“ Í umfjöllun um refsikröfu ákæruvaldsins kom fram að Bragi Steinarsson, sækjandi málsins hafi fjallað um að afdráttarlausar játningar sakborninga gætu haft áhrif til lækkunar. Furðaði hann sig á því að sumir ákærðu hefðu slegið því vopni úr höndum verjenda sinna með því að draga játningar til baka. Orðrétt sagði í framhaldinu: „Hvað Erlu áhrærir sagði Bragi, að hún hefði haldið fast við játningar sínar og mætti teljast rétt að meta það til refsilækkunar og sömuleiðis það að hún skyldi „opna þá litlu glufu sem

¹¹⁴⁵ Dagbók nr. 7, bls. 160–161.

¹¹⁴⁶ Bls. 3282.

¹¹⁴⁷ Bls. 3283.

¹¹⁴⁸ Bls. 3284.

þurfti til þess að koma þessum málum á þann skrið að þau upplýstust og þar með létt því oki af þjóðinni, sem ríkti vegna þess að málin voru óupplýst“ eins og saksóknarinn sagði orðrétt í ræðu sinni í gær.¹¹⁴⁹ Síðar í fréttinni sagði orðrétt: „Bragi Steinarsson sagði í gær, að af ákærvaldsins hálfu breytti það engu þótt lík Geirfinns fundist ekki. Samhljóða framburður hinna ákærðu hvers fyrir sig og í algjörrri einangrun hvert frá öðru væri grundvöllur ákærunnar og fundur líks Geirfinns yrði aðeins ein sönnunin til viðbótar í málinu. Svo virtist, sem sakborningar teldu sér hag í því að líkið fundist ekki en þvert á móti ætti þetta framferði að leiða til refsingarauka.“¹¹⁵⁰ Í sama blaði birtist frétt um ræðu Páls Arnórs Pálssonar, verjanda Kristjáns Viðars. Fram kom að hann styddi sýknukröfu sína um morðákæru aðallega með því að öll áþreifanleg sönnunargögn skorti, líkin hafi ekki fundist, munir sem hafi tilheyrt þeim og morðvopnið eða önnur verksummerki hafi heldur ekki fundist. Játningarnar hafi allar verið bornar til baka, en þær væru grundvöllur ákærunnar. Fjallað var um að Páll Arnór hafi sagt í ræðu sinni að þjarmað hafi verið óeðlilega að sakborningum til að fá frá þeim játningu, bæði af rannsóknarlögreglumönnum og öðrum. Í yfirheyrslum hafi verið gengið hart að þeim, þeir hefðu verið mikið spurðir, meira en fram kæmi í skýrslum lögreglunnar. Þetta væri ljóst af því hve mikið væri eftir þeim bókað á hverjum degi á meðan rannsóknin stóð yfir. Þá hafi Kristján Viðar greint honum frá því að eitt sinn í yfirheyrslu hafi hann verið sleginn í andlitið af rannsóknarlögreglumanni. Það hafi hins vegar ekki fengist staðfest af öðrum þeim sem hafi verið viðstaddir yfirheyrsluna. Haft var eftir Páli Arnóri að framburður sakborninganna hafi frá byrjun verið mjög ósamræmdur og mótsagnakenndur og það hefði ekki verið fyrr en Karl Schütz hafi kynnt fyrir þeim framburð þeirra allra að hann samræmdist. Orðrétt sagði í fréttinni: „Þegar Schütz yfirgaf landið hefði framburður þeirra aftur farið í fyrra horf. Þetta væru rangar aðferðir til að fá fram játningu og ósannfærandi.“ Þá hélt Páll Arnór því fram að ólíklegt væri að allir þessir atburðir hafi getað átt sér stað á svo stuttum tíma og vísaði þar til prófana sem gerðar voru um þann tíma sem þetta hefði getað tekið ákærðu. Þá tók hann fram að 21. nóvember 1974, daginn sem ákærðu hafi sagst hafa farið upp í Rauðhóla og greftrað lík Geirfinns hafi verið 10 stiga frost og jörðin freðin.¹¹⁵¹ Sams konar samantekt birtist í Dagblaðinu þennan dag undir fyrirsögninni: „Gjalddagi Geirfinnsmálsins: Lögreglan bjó til þennan framburð.“ Fram kom að verjandi Kristjáns Viðars, hafi sagt að skjólstaðingur hans hafi ekki vísitandi dregið fjórmenningana, Sigurbjörn, Magnús, Einar og Valdimar, inn í rannsóknina. Orðrétt sagði í fréttinni: „Hann lýsti síðan áberandi leiðandi yfirheyrslum yfir föngunum og nefndi dæmi máli sínu til stuðnings. Hann sagði að það hefði verið hjá rannsóknaraðilum, þar á meðal frá fangavörðum, sem Kristján Viðar hefði fyrst heyrt minnzt á nöfn þeirra manna sem síðar voru ranglega bendlaðir við málið.“¹¹⁵²

635. Föstudaginn 7. október 1977 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins um flutning á Sævari, Tryggva Rúnar og Kristjáni Viðari á milli Síðumúlafangelsis og sakadóms

¹¹⁴⁹ Bls. 2838.

¹¹⁵⁰ Bls. 2839.

¹¹⁵¹ Bls. 2838–2839.

¹¹⁵² Bls. 2842.

Reykjavíkur. Bókað var að starfsmenn sakadóms Reykjavíkur hafi komið með Kristján Viðar, Sævar og Tryggva Rúnar klukkan 20:45.¹¹⁵³

636. Dómþing sakadóms Reykjavíkur var háð þennan dag og tekin fyrir sakadómsmálin á hendur ákærðu. Bókað var að Bragi Steinarsson, sækjandi málsins, hafi mætt í dóminn klukkan 09:30 og með honum Þórður Björnsson, ríkissaksóknari. Þá voru verjendur málsins bókaðir mættir, Jón Oddsson, Páll Arnór Pálsson, Benedikt Blöndal, Hilmar Ingimundarson, Guðmundur Ingvi Sigurðsson og Örn Clausen. Bókað var að Kristján Viðar, Sævar og Tryggvi Rúnar væru mættir í dóminum. Bókað var að Jón Oddsson hafi lokið málflytningi um sakarefni ákærunnar frá 8. desember 1976 og hafið reifun sakarefnis í ákæru frá 16. mars 1977. Lauk hann máli sínu klukkan 11:10. Bókað var að þá hafi Benedikt Blöndal tekið til máls og gert þær kröfur að Guðjón yrði sýknaður af öllum ákæruatriðum, en til vara að honum yrði gerð vægasta refsing samkvæmt lögum.¹¹⁵⁴ Bókað var að hann hafi lokið máli sínu klukkan 14:30, en þá hafi tekið til máls Guðmundur Ingvi Sigurðsson, verjandi Erlu. Bókað var að hann hafi gert þær kröfur að Erla yrði sýknuð af ákæru um brot á 211. gr., samanber 22. gr., 4. mgr., samanber 1. mgr., og 112. gr., 2. mgr., samanber 1. mgr. almennra hegningarlaga nr. 19/1940. Þá krafðist hann þess að hún yrði dæmd í vægustu refsingu samkvæmt lögum fyrir önnur brot sem hún hafi verið ákærð fyrir. Lauk hann málflytningi sínum klukkan 15:40.¹¹⁵⁵ Var málflytningi haldið áfram klukkan 16:15 og tók þá til máls verjandi Alberts Klahn, Örn Clausen. Bókað var að hann hafi gert þær kröfur að Albert yrði sýknaður af 2. tl. I. kafla ákæru frá 8. desember 1976, en dæmdur í vægustu refsingu fyrir önnur þau brot sem honum hafi verið gefin að sök í sama ákæruskjali. Bókað var að hann hafi lokið máli sínu klukkan 17:15. Næst var bókað að Finnur Torfi Stefánsson, verjandi [ÁEP] hafi tekið til máls vegna ákæruatriða er vörðuðu skjólstæðing hans. Lauk hann máli sínu klukkan 17:35. Þá var bókað að sækjandi málsins hafi tekið aftur til máls og svarað ræðum verjenda. Hann hafi lokið máli sínu klukkan 19:07. Að loknu stuttu hléi tóku til máls Páll Arnór Pálsson, Hilmar Ingimundarson, Jón Oddsson, Benedikt Blöndal, Guðmundur Ingvi Sigurðsson og Örn Clausen. Bókað var að sakarefni 2. tl. I. kafla ákæru frá 8. desember 1976 og í I. kafla ákæru frá 16. mars 1977 að því er varðaði Erlu hafi verið reifað með hliðsjón af 124. og 221. gr. almennra hegningarlaga.¹¹⁵⁶ Bókað var að ákærðu hafi verið inntir eftir því hvort þeir vildu taka til máls. Bókað var að Sævar hafi einn ákærðu óskað eftir því og flutt ræðu. Bókað var að málið hafi verið tekið til dóms og var dómþingi slitið.¹¹⁵⁷
637. Þennan dag birtist opnugrein í Morgunblaðinu um flytning málsins í sakadómi Reykjavíkur. Efni ræðu Hilmar Ingimundarsonar, verjanda Tryggva Rúnars, var rakið. Hilmar hafi fundið að orðalagi lögregluskýrslna og sagt það benda til þess að það væri komið frá lögreglumönnum, en ekki ákærðu eins og lög gerðu ráð fyrir. Ákærðu hafi verið lögð í munn sömu orðin og greinilegt að lögreglumennirnir sem hafi tekið skýrslurnar hafi verið leiðandi aðili í yfirheyrslunum. Fram kom að Hilmar

¹¹⁵³ Dagbók nr. 7, bls. 161–162.

¹¹⁵⁴ Bls. 3285.

¹¹⁵⁵ Bls. 3286.

¹¹⁵⁶ Bls. 3287–3288.

¹¹⁵⁷ Bls. 3289.

hafi lesið upp yfirlýsingu Tryggva Rúnars um sakleysi sitt. Hann hafi verið ákaflega miður sín fyrst eftir handtökuna 23. desember 1975, enda saklaus af þeim sakargiftum sem hafi verið bornar á hann. Hann hafi ekki getað sofið en samt hafi hann verið tekinn í yfirheyrslur strax. Tvö stórmál hafi verið borin upp á hann og raunar alla ákærðu, að hafa orðið stúlku að bana í Vík í Mýrdal og einnig að hafa orðið manni að bana í Ólafsvík. Ekkert hafi hins vegar verið um þetta bókað. Tryggvi Rúnar hafi verið í yfirheyrslum í allt að 12 tíma í einu og engin miskunn verið sýnd. Örn Höskuldsson hafi sagt við Tryggva Rúnar að hann gæti rotnað í fangelsinu í tvö ár og einnig að rétt væri að játa þar sem aðrir væru búnir að játa. Tryggvi hafi því ekki séð aðra leið en að játa í þeirri trú að hið sanna kæmi síðar í ljós. Þá gerði Hilmar nokkrar athugasemdir við yfirheyrslur yfir [GunJ]. Í fyrsta lagi að [GunJ] hafi verið kvaddur til réttarhaldanna með kvaðningu þar sem lýst hafi verið hvers vegna hann hafi verið kallaður fyrir. Í öðru lagi hafi hann verið yfirheyrður á laugardegi og verjendum ekki gefinn kostur á að vera viðstaddir en aftur á móti hafi sækjandinn verið tilkvaddur, en slíkt væri mismunun. Í þriðja lagi hafi [GunJ] verið hjálpað til að komast inn í málið meðal annars með því að sýna honum Morgunblaðið frá 30. janúar 1974 þar sem skýrt væri frá hvarfi Guðmundar og lýst eftir honum. Einnig hafi honum verið sýnt húsið að Hamarsbraut 11, bæði utan og innan.¹¹⁵⁸ Á sama stað var rakin varnarræða Jóns Oddssonar, verjanda Sævars, undir fyrirsögninni: „Vörn Sævars Ciesielski byrjaði í gær: Verjandinn deilir harðlega á ákærvaldið og alla málsmeðferð.“ Vakti Jón athygli á hugsanlegum ástæðum þess að Sævar hafi játað á sínum tíma. Sævari hafi verið haldið í einangrun í tæpa 700 sólarhringa, frá 11. desember 1975 til þessa dags, að frátöldu tímabilinu 31. janúar til 5. maí 1977. Enginn vafi væri á því að slík meðferð hefði áhrif á hegðun og líðan fangans. Þá hafi Sævari verið bannaður lestur bæði bóka og dagblaða og aðeins nýlega fengið samþykki dómsins fyrir því að lesa Morgunblaðið, eitt blaða. Sævar væri reykingamaður en honum hafi verið bönnuð tóbaksneysla langtímum saman. Fram kom að Jón hafi fullyrt að engar ákveðnar reglur giltu um boð og bönn sem fangarnir þyrftu að þola. Sævari hafi verið leyfð útivist í fangelsisgarðinum í tíu til 15 mínútur á dag sem hann hafi nýtt sér. Greindi Jón frá því að Sævari hafi verið afhent bréf frá Erlu í einangrunarklefann. Átaldi hann fangelsisýfirvöld fyrir að hafa afhent Sævari bréfið þar sem í því hafi verið dylgjur og hótanir í hans garð. Þá benti hann á að bréfið lægi ekki frammi í réttinum. Jón sagðist vita til þess að Sævar hafi verið yfirheyrður oft á dag og þá jafnvel verið brotið gegn skýrum lagaákvæðum um að ekki mætti yfirheyra sakborning lengur en sex klukkustundir í einu. Þá væri það réttarbrot að Erla hafi verið látin eiðfesta framburð sinn frá 20. desember 1975, enda hafi hún verið sambýliskona og barnsmóðir Sævars og hugsanlega aðili að málinu. Enn fremur sagði Jón að mjög hafi verið þjarmað að sakborningunum við yfirheyrslur. Það væri þó erfitt fyrir hann sem lögmann að meta aðstæður þar sem hann hefði ekki alltaf verið kallaður til. Orðrétt sagði í fréttatumfjölluninni: „En spurningin væri um það hvort lögreglumennirnir hafi gerst offerarar í starfi sínu. Hann lét þess getið að það hefði ósjaldan komið fyrir að móðir Sævars hefði fengið föt hans sundurrifin send heim til þvotta.“ Loks reifaði Jón upphaf

¹¹⁵⁸ Bls. 2850–2851.

rannsóknar Guðmundarmálsins og vísaði til þess að fram hefði komið að lögreglan hafi heyrt orðróm um að sakborningarnir væru við málið riðnir. Orðrétt sagði í framhaldinu: „Hann spurði síðan hvaðan sá orðrómur væri kominn.“¹¹⁵⁹ Þennan dag var jafnframt birt fréttaumfjöllun um ræðu Hilmar Ingimundarsonar, verjanda Tryggva Rúnars. Þar kom fram að ákæran á hendur Tryggva Rúnar hafi verið gefin út 8. desember 1976 og birt nokkrum dögum síðar í fjölmiðlum. Hún hafi hins vegar ekki verið birt Tryggva Rúnari fyrr en 13. janúar 1977. Greindi Hilmar frá því að réttargæslumenn sakborninganna hafi kært fyrsta gæsluvarðhaldsúrskurðinn til Hæstaréttar Íslands. Þá hafi rannsóknardómarinn í málinu, Örn Höskuldsson, boðað þá á sinn fund og tilkynnt um hvað væri á seyði, málið væri jafnalvarlegt og morðmál. Örn hafi óskað eftir góðu samstarfi og beðið réttargæslumennina um að fá skjólstæðinga sína til að draga kærurnar til baka. Kærurnar hafi verið bókaðar í þingbók, en ekki afturhvarfið, hvergi kæmi fram í skjölum málsins að fallið hafi verið frá kærunum. Hilmar hafi rakið framburð Erlu frá 20. desember 1975, um að hafa ekki þekkt þriðja manninn að Hamarsbraut 11 umrætt kvöld. Minnti hann á að Erla hafi talið sig hafa gert skissu af þessum þriðja manni við framangreinda yfirheyrslu, en þrátt fyrir ítrekaða leit hafi sú skissa ekki fundist. Þá hafi skissa sem talið væri að Tryggvi Rúnar hafi gert af herbergjaskipan að Hamarsbraut 11 ekki fundist. Orðrétt sagði í fréttinni: „Augljóslega sór Erla Bolladóttir annað hvort rangan eið, þegar hún sagðist ekki hafa þekkt Tryggva Rúnar í fyrstu skýrslu sinni, eða þá að hún ber rangar sakir á Tryggva, sagði verjandinn. Og það væri þá ekki í fyrsta sinn sem Erla Bolladóttir ber rangar sakir á menn. Þannig byggist ákæran á hendur Tryggva á framburði Erlu Bolladóttur sem hefur eiðsvarið að þekkja hann ekki, sagði verjandinn.“ Fram kom að fyrir dómi hafi Hilmar fullyrt að flestar meginreglur sem ætlað væri að vernda sakaða menn hefðu verið þverbrotnar af rannsóknaraðilum. Samkvæmt fangelsisdagbókum hafi Tryggvi Rúnar verið tekinn 68 sinnum til yfirheyrslu en afraksturinn væri einungis tvær skýrslur. Þá vísaði hann til skýrslu Alberts Klahn sem hafi sagt fljótlega eftir handtökuna að hann teldi sig vera orðinn eitthvað skríttinn í höfðinu og væri hættur að geta áttað sig á mörkum raunveruleika og ímyndunar. Vakti Hilmar athygli á því að samt hafi ekki verið krafist geðrannsóknar á Alberti. Vararíkissaksóknari hafi tekið mikið mark á hans framburði, án þess að vita hvort maðurinn væri sakhæfur.¹¹⁶⁰ Í sama blaði var reifað efni ræðu Jóns Oddssonar, verjanda Sævars, undir fyrirsögninni: „Harðræði og ógnanir í 700 sólarhringa einangrun tryggja ekki réttlátan dóm – segir verjandi Sævars Marinós Ciesielski.“ Fram kom að Jón hafi sagt fjarvistarsönnun Sævars hafa legið fyrir frá upphafi í sambandi við Guðmundarmálið. Hún hefði þó ekki komið fram fyrr en nú nýlega. Allar tilraunir Sævars til að koma á framfæri sakleysi sínu hafi verið kæfðar með harðræði og ógnunum af hálfu rannsóknarlögreglu og dómarafulltrúa.¹¹⁶¹

638. Þennan dag birtist forsíðufrétt í Dagblaðinu um efni seinni ræðu sækjanda málsins, Braga Steinarssonar. Fréttin birtist undir fyrirsögninni: „„Verjendur sáðu tortryggni og

¹¹⁵⁹ Bls. 2851.

¹¹⁶⁰ Bls. 2852.

¹¹⁶¹ Bls. 2853.

efasemdum“ – kjarni málsins sá að játningarnar eru réttar, sagði saksóknari í síðari ræðu sinni.““ Gagnrýndi hann verjendur fyrir að hafa sáð fræjum efasemda og tortryggni og ítrekaði að kjarni málsins væri að játningarnar í báðum málunum væru sannleikanum samkvæmar. Sagði hann aðfinnslur verjendanna falla um sig sjálfar, enda væru verjendurnir þar í raun að ásaka sjálfa sig, en ekki rannsóknaraðila. Þeim hafi verið frjálst að vera við réttarhöld og yfirheyrslur og borið lagaskylda til að koma á framfæri kvörtunum umbjóðenda sinna. Honum hafi virst sem verjendurnir hafi verið að tala fyrir einhverja aðra en dóminn, því engin ásakana þeirra hafi verið rétt. Svaraði hann ræðu Hilmaris Ingimundarsonar, verjanda Tryggva Rúnars, og sagði sakborningana sjálfa hafa kallað á rannsóknarlögreglumenn á nóttu og degi útaf persónulegu kvabbi og sagði 68 afskipti af Tryggva Rúnar sem bókuð hafi verið í fangelsisdagbók ekki hafa verið yfirheyrslur. Orðrétt sagði í fréttinni: „Um þá nýju fjarvistarsönnun sem lögð hefur verið fram af hálfu Sævars Ciesielskis sagði saksóknari að verjandinn væri „búinn að vera haldinn þessu síðan í apríl.“ Væri hann enn að leggja fram plögg um þetta atriði. Sannað væri að þau Erla og Sævar hefðu hist á Hamarsbraut þessa umræddu nótt.“¹¹⁶² Í sama blaði birtist frétt undir fyrisögninni: „Uppeldið eða öllu heldur uppeldisleysið mótaði líf þeirra – þótt þjóðfélagið geri þau ábyrg gerða sinna, sagði Guðmundur Ingvi Sigurðsson.“ Í fréttinni var ræðu verjanda Erlu Bolladóttur gerð skil og hún sögð frábærlega vönduð. Fram kom að hann krefðist sýknu vegna ákæru um brot gegn 211. gr. og 112. gr. almennra hegningarlaga. Orðrétt sagði í fréttinni: „Guðmundur Ingvi kvaðst ekki taka undir þá gagnrýni sem fram hefði komið hjá sumum verjendum í þessu máli vegna meðferðar málsins áður en það kom fyrir þann dóm, sem um það fjallar nú. Hann kvað þá gagnrýni ekki hafa áhrif til sektar eða sýknu skjólstæðings síns, enda þótt brotnar leikreglur kynnu að rýra gildi sönnunar. „Eðli rannsóknarstarfa býður ekki alltaf upp á neinar venjulegar umgengnisreglur borgaranna,“ sagði Guðmundur.“ Þá var haft eftir Guðmundi að hinar röngu sakagiftir á hendur saklausum mönnum hafi verið mjög óheppilegar fyrir Erlu, en þær hafi runnið undan rifjum annarra ákærðu, eins og það var orðað í fréttinni. Fram kom að Guðmundur hafi sagt það alrangt hjá vararíkissaksóknara að í málinu lægju fyrir einlægar og skuggalausar játningar. Taldi hann að mikill vafi hlyti að vera hjá dómurum um hvort unnt væri að dæma fyrir morð á fyrirbyggjandi framburðum. Orðrétt var haft eftir verjandanum: „Það er ríkjandi stefna hjá íslenskum dómstólum að gera ríkar kröfur til sannana og þeim mun ríkari sem ákæra er alvarlegri.“ Sagði hann atburðina í Dráttarbrautinni hafa miklu fremur yfirbragð slyss en ásetnings en vart væri að marka nokkuð frásagnir ákærðu um atburðina í Keflavík. Orðrétt sagði í lok fréttarinnar: „Loks benti hann á þær málsbætur hennar að það væri henni að þakka að þessi mál hefðu yfirleitt verið upplýst að því marki sem þau væru það. „Það var Erla sem létti þeirri martröð sem þessi mál voru allri þjóðinni.““¹¹⁶³ Sama dag birtist opnufrétt í Morgunblaðinu um málin. Rakið var að Örn Clausen, verjandi Alberts Klahn, hafi flutt varnarræðu sína og sagt það fráleitt að telja Albert hafa átt hlutdeild í drápi Guðmundar þar sem hann hafi hvergi komið nálægt því verki. Varpaði hann

¹¹⁶² Bls. 2858.

¹¹⁶³ Bls. 2859.

fram þeirri spurningu hvers vegna [GunJ] og Erla Bolladóttir hafi ekki alveg eins verið ákærð í Guðmundarmálinu. Sagði Örn að Albert hafi reynt að upplýsa málið eftir bestu getu eftir að rannsókn hófst, en það ætti sér sínar skýringar hvers vegna hann hafi ekki sagt frá málinu. Lýsti Örn því að Albert hafi óttast Tryggva Rúnar, Sævar og Kristján Viðar. Þá var á sama stað frétt um seinni hluta varnarræðu Jóns Oddssonar, verjanda Sævars. Birtist fréttin undir fyrirsögninni: „Verjandi Sævars Marinós Ciesielskis: „Sævar sá eini sem hefur fjarvistarsannanir í báðum málunum.“ Gerði hann að umtalsefni að Sævar gæti sýnt fram á fjarvistir í bæði skiptin, en skýrslur um það efni hafi fallið í grýttan jarðveg. Dró Jón mjög í efa tímamælingar lögreglu um ferðina til Keflavíkur og taldi útilokað að ákærðu hafi náð til Keflavíkur á kraftlítilli Volkswagen bifreið á þeim tíma sem lögreglan hafi tiltekið. Þá hafi verjandinn tínt meira til sem honum hafi þótt ótrúlegt við hina meintu ferð til Keflavíkur. Nefndi Jón sem dæmi það að Erla hafi ekkert vitað fyrirfram um ferðina þegar það var hún sem hafi átt að hafa gengið frá leigu á bifreið frá bílaleigunni Geysi 19. nóvember 1974. Varpaði verjandinn þeirri spurningu fram: „Hvers vegna var hún að því þegar þau áttu Landroverbíl?“ Þá nefndi Jón hversu ólíklegt það væri að Geirfinnur hafi trúað því að Sævar væri forstjóri Klúbbsins eins og hann hafi verið útlits. Enn ólíklegra væri að Geirfinnur hafi trúað því að forstjóri Klúbbsins væri að gera sér ferð suður með sjó til þess að selja honum eina til tvær flöskur af spíra. Í fréttinni var rakið að Jón Oddsson hafi vikið að framburði ákærðu sem sækjandinn hafi talið samræmdan og ganga upp í öllum smáatriðum. Orðrétt sagði í fréttinni: „Sævar hafði sent inn skýrslur um ferðir sínar þetta umrædda kvöld en þær hefðu ekki fallið í góðan jarðveg. Þegar hér var komið sögu greip dómsformaðurinn inn í og kvað verjandann hafa verið viðstaddan skýrslutöku fyrir dómi og hefði hann getað gætt réttar síns sakbornings. Nú greip Sævar Ciesielski fram í og kvaðst hafa sent dómnum skýrslur í maímánuði en þær hefðu ekki verið bókaðar. Þegar þessu innskoti var lokið tók verjandinn til máls að nýju [...]“ Fram kom að verjandinn hafi fjallað um ákæru um rangar sakargiftir. Orðrétt sagði í fréttinni: „Kvað hann Erlu Bolladóttur hafa átt upptökin eins og fyrri daginn. Hún hefði fyrst nefnt nöfn þeirra manna, sem talað væri um að hefðu ranglega verið leiddir inn í málið og ekki hefði liðið langur tími þar til hinir hefðu tekið undir framburð Erlu. Þannig væri það í öllu þessu máli, um leið og einn segði eitthvað tækju hinir óðar undir það alveg eins og sakborningarnir hefðu verið leiddir í yfirheyrslunum af lögreglumönnunum. Einhverra hluta vegna hefðu þessir fjórir menn verið teknir út úr ótalmörgum mönnum, sem Erla hefði nefnt, sem viðstadda í fjörunni í Keflavík, svo sem kaupskýslumenn í Reykjavík, ráðherra og fósturföður Sævars. Líklega væri það vegna þess að í sambandi við rannsóknina í Keflavík á sínum tíma hefði skotið upp kviksögum um Klúbbmennina, kviksögum sem erfitt var að kveða niður og við seinni rannsókn hafi lögreglumenn verið opnari fyrir þessum möguleika en öðrum. Á þessum tíma, í janúar 1976, hefði verið orðið svo mikið umstang í kringum þetta mál, stöðugar yfirheyrslur og aukin gæzla í fangelsinu í Síðumúla að Sævar hefði alveg verið orðinn ruglaður. Hann hefði því tekið undir framburð Erlu og þannig hefði það ef til vill þróast að þetta hefðu verið samræmdar aðgerðir, en Jón kvaðst ekki í nokkrum vafa um að það hefði ekki verið svo í upphafi.“ Í þessu sambandi hafi Jón bent á niðurstöður geðrannsóknar yfir Erlu um að hún ætti það til að sjá ofsjónir og hefði

óvenju frjótt ímyndunarafl. Erfitt væri því að meta hvort hún væri að fara með satt mál eða hugarburð.¹¹⁶⁴ Í sama blaði var varnarræðu Benedikts Blöndal, verjanda Guðjóns, gerð skil undir fyrirsögninni: „Vörn Guðjóns Skarphéðinssonar: „Allan vafa um sekt sökunauts ber að skýra honum í hag.“ Gagnrýndi hann að í skýrslu um fyrstu rannsókn Geirfinnsmálsins í Keflavík vantaði blaðsíður sem ekki hafi ekki verið lagðar fram í málinu. Þá væri hvergi að finna skýrslu Erlu Bolladóttur frá 22. janúar 1976 þar sem hún hafi átt að hafa opnað Geirfinnsmálið ótilkvödd. Þá gagnrýndi hann harkalega svokallaða sakbendingu sem hafi farið fram um sumarið 1976, þegar Kristján Viðar hafi verið látinn sjá Guðjón þegar hann hafi verið yfirheyrður sem vitni. Sagði Benedikt að framkvæmdin bryti algerlega í bága við lög. Þá kom fram í fréttinni að Benedikt hafi kvartað yfir frágangi málsins og frekari skorti á gögnum en meðal gagnanna væri hvergi að finna bréf sem Erla hafi ritað Karli Schütz þar sem Erla hafi átt að hafa lýst því hvernig stæði á því að hún teldi sig hafa margt eftir Sævari við yfirheyrslurnar. Vakti hann athygli á því að Guðjón hafi einu sinni verið yfirheyrður í tíu klukkustundir og sú skýring hafi fylgt að rannsóknarmenn hafi gert samkomulag við Guðjón um að halda mætti yfirheyrslunum áfram. Átaldi hann lögreglu fyrir framkvæmdina og sagði það mat sitt að skýrslur sem hafi verið teknar við lengri yfirheyrslur en sex klukkustundir væru ekki marktækar. Í fréttinni kom fram að í ræðu sinni hafi Benedikt Blöndal vísað til hæstaréttardóms frá 1969 þar sem ósamræmi í framburði vitna hafi meðal annars leitt til sýknu.¹¹⁶⁵ Undir fyrirsögninni: „Verjandi Erlu Bolladóttur: „Leiksoppur örlaganna, án sjálfstæðs vilja“, var efni ræðu Guðmundar Ingva Sigurðssonar reifað. Fram kom að hann hafi sagt það meginreglu í íslenskum rétti að gera strangar kröfur til sönnunar í morðmálum og vitnað til dóms Hæstaréttar frá 1971 þar sem sýknað hafi verið af morðákæru þar sem vafasamt hafi þótt að málið væri sannað á fullnægjandi hátt. Þar hafi morðvopnið sjálft verið fyrir hendi og öll frásögn sakbornings fjarstæðukennd. Verulegar líkur hafi þótt vera fyrir sekt hans, en að metnum öllum atriðum málsins hafi ákærði verið sýknaður. Um ákæru á hendur Erlu fyrir rangar sakargiftir hafi verjandi hennar ítrekað að Erla hafi verið leiksoppur örlaganna án sjálfstæðs vilja, eins og það var orðað í fréttinni.¹¹⁶⁶ Í frétt Þjóðviljans um málflutninginn í sakadómi Reykjavíkur var fjallað um ræðu Jóns Oddssonar, verjanda Sævars, undir fyrirsögninni: „Guðmundar- og Geirfinnsmálin: Sönnunargögnin vantar. Engin sönnun fyrir því að Geirfinnur Einarsson sé látinn, sagði Jón Oddsson, verjandi Sævars Ciesielskis.“ Í fréttinni sagði að Jón hafi lagt sig fram við að sanna að Sævar hafi ekki verið staddur í Dráttarbrautinni umrætt kvöld. Orðrétt sagði í fréttinni: „Því til áherslu sagði hann, að Sævar hefði getað gert grein fyrir veru sinni 17., 18. nóvember og eins hefði hann gert fulla grein fyrir hvar hann var allan daginn 19. nóv. og alveg fram til kl. 21:30 að kvöldi 19. nóv. og hefði vitni þar að lútandi. Klukkan 21:30 hefði hann ekið móður sinni heim af sýningu að Kjarvalsstöðum. Þá hefur Sævar rekið efni sjónvarpskvikmyndar sem sýnd var í sjónvarpinu þetta kvöld eftir kl. 21:30 og reyndist frásögn hans af myndinni rétt.“¹¹⁶⁷

¹¹⁶⁴ Bls. 2860 og 2862.

¹¹⁶⁵ Bls. 2861–2862.

¹¹⁶⁶ Bls. 2861–2862.

¹¹⁶⁷ Bls. 2864.

Loks birtist frétt í Tímanum um sama efni undir fyrirsögninni: „Málflutningi í Geirfinns- og Guðmundarmálum lokið: Dómurinum mikill vandi á höndum. Hversu mikinn þátt á uppeldi þeirra ákærðu í afbrotum þeirra? Er dæmt harðar í málum, sem mikið er fjallað um í fjölmiðlum?“ Fram kom að Benedikt Blöndal, verjandi Guðjóns, hafi vakið athygli dómsins á því að einungis 68 blaðsíður af alls 400 blaðsíðum úr frumrannsókn bæjarfógetans í Keflavík á Geirfinnsmálinu hafi verið lagðar fram í sakadómi Reykjavíkur. Ríkissaksóknari hafi ekki talið hinar blaðsíðurnar mikilvægar og vefengdi verjandinn ekki það mat heldur taldi eðlilegra að öll gögnin hefðu verið lögð fram og dóminum þannig eftirlátið að meta mikilvægi þeirra. Þá hafi Benedikt sagt að ítarlegar reglur hafi verið settar til varnar harðræði gagnvart sakborningum. Orðrétt sagði í framhaldinu: „Það atriði hefði gleymzt, að eftir setningu nýrra laga um meðferð opinberra mála, hefði orðið sú stefnubreyting, að eftir gæsluvarðhaldsúrskurð sé það meginregla að rannsókn eigi að fara fram fyrir dómi en ekki hjá rannsóknarlögreglu.“ Þá hafi Benedikt vísað til greinar eftir Einar Arnórsson um lagaákvæði þess efnis að ekki mætti yfirheyra menn lengur en í sex klukkustundir samfleytt og þeir ættu rétt á að njóta nægilegs svefns og hvíldar. Orðrétt sagði í fréttinni: „Sagði hann Einar Arnórsson hafa gert ráð fyrir allt annarri rannsóknaraðferð en hér hefði verið beitt.“ Benedikt hafi sagt rannsóknarlögreglumennina hafa unnið vandasamt verk við erfiðar aðstæður en um væri að ræða grundvallarreglur um mannréttindi sem bæri að virða.¹¹⁶⁸

639. Mánudaginn 10. október 1977 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Guðjón hafi verið fluttur klukkan 13:50 í blóðtöku á rannsóknarstofu á Barónstíg. Var komið með hann til baka klukkan 14:40. Bókað var að Páll Arnór Pálsson, verjandi Kristjáns Viðars, hafi komið til viðtals við hann milli klukkan 14:45 og 16:30. Bókað var að séra Jón Bjarman hafi rætt við Guðjón milli klukkan 15:10 og 16:15. Klukkan 17:45 var bókað að Benedikt Blöndal, verjandi Guðjóns, hafi komið til viðtals við hann. Var Guðjón færður aftur á klefa sinn klukkan 19:10. Þá var bókað að Jón Oddsson, verjandi Sævars, hafi komið til viðtals við skjólstæðing sinn milli klukkan 22:55 og 23:50.¹¹⁶⁹
640. Fyrir liggur bréf Jóns Oddssonar, verjanda Sævars, til Gunnlaugs Briem sakadómara, dagsett 10. október 1977. Fór hann þess á leit að Sævar yrði ekki lengur látinn sæta gæsluvarðhaldi í Síðumúlafangelsi heldur fluttur á hentugri stað. Benti Jón á að Sævar hafi lengst allra sætt einangrun í málinu, hann hafi aldrei kært úrskurði til Hæstaréttar Íslands og hann hafi oftsinnis áður óskað eftir flutningi.¹¹⁷⁰
641. Miðvikudaginn 12. október 1977 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Sigurbjörn Víðir og Gylfi Guðjónsson, rannsóknarlögreglumenn, hafi komið með [SÓH] til geymslu, eins og það var orðað. Orðrétt var bókað klukkan 20:45: „Hringdi

¹¹⁶⁸ Bls. 2867.

¹¹⁶⁹ Dagbók nr. 7, bls. 166–168.

¹¹⁷⁰ Bls. 2868.

Hallvarður Einvarðsson og bað um að þess yrði sérstaklega gætt að fjórmenningarnir fengju ekki vitneskju um innkomu [SÓH].¹¹⁷¹

642. Fimmtudaginn 13. október 1977 var orðrétt bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla: „Kl. 10:50 Hringdi Gunnlaugur Briem sakadómari og sagði að samkvæmt samhljóða ákvörðun dómara í Guðmundar- og Geirfinnsmáli mættu verjendur Kristjáns Viðars Viðarssonar og Sævars Marinós Ciesielski ekki tala við þá, það er Jón Oddsson, hrl. við Sævar og Páll A. Pálsson, hdl. við Kr. Viðar. Sem sagt þessir lögfræðingar mega ekki undir neinum kringumstæðum tala við skjólstæðinga sína. Bann þetta gildir þar til Gunnlaugur afturkallar það. Dómarinn bjóst við að þetta bann yrði ekki nema í nokkra daga.“ Klukkan 13:00 var bókað að [SÓH] hafi verið fluttur í sakadóm Reykjavíkur fyrir Gunnlaug Briem, Harald Henrysson og Ármann Kristinsson. Færsluritari, Gunnar Guðmundsson, bókaði orðrétt á sama stað: „Í framhaldi á samtali mínu við Gunnlaug Briem sakadómara í morgun spurði ég hann hvort ekki væri hægt að slaka á fjórmenningunum og setja þá í lausagæslu. Gunnlaugur kvað þvert nei við því og sagði að slíkt kæmi ekki til greina í náinni framtíð. Er ég spurði um ástæðuna var svarið: þeir eru í gæsluvarðhaldi.“ Bókað var að komið hafi verið til baka með [SÓH] klukkan 16:20 og þess getið að Ingibjörg Benediktsdóttir, fulltrúi sakadóms, hafi tekið sér sólarhringsfrest til ákvörðunar um úrskurð. Orðrétt var bókað í framhaldinu: „Kl. 16:45 Hringdi Gunnlaugur Briem sakadómari og tjáði mér að Benedikt Blöndal hrl. mætti ekki undir neinum kringumstæðum tala við skjólstæðing sinn Guðjón Skarphéðinsson og gildir sama um hann og hina lögfr 2 eins og fram kemur í dagbókinni fyrir í dag. Aftur á móti má Hilmar Ingimundarson hrl. tala við Tryggva Rúnar ef annar hvor óskar þess, þ.e. Hilmar eða Tryggvi.“
643. Föstudaginn 14. október 1977 birtist forsíðufrétt í Dagblaðinu undir fyrirsögninni: „Geirfinnsmálið sprungið í loft upp? „Stjörnuvitnið“ í fangelsi – og telur að framburður sinn hafi verið þvingaður fram.“ Fram kom að samkvæmt heimildum blaðsins hafi [SÓH] dregið framburð sinn til baka og segðist nú ekki hafa komið til Keflavíkur umrætt kvöld. [SÓH] hafi borið rangt um í fyrri yfirheyrslum þar sem honum hafi verið hótad innilokun, hann hafi verið leiddur í framburði sínum og nánast skáldað í þær litlu eyður sem hafi verið í frásögn rannsóknarlögreglumanna.¹¹⁷² Á baksíðu blaðsins var atburðarásin rakin, allt frá fundi [SÓH] með lögfræðingum mánudaginn 10. október 1977 fram til þessa dags og vísað til þess að sækjandi málsins hafi gert kröfu um gæsluvarðhald yfir [SÓH] sem biði úrskurðar.¹¹⁷³
644. Laugardaginn 15. október 1977, birtist frétt á forsíðu Dagblaðsins undir fyrirsögninni: „Geirfinnsmálið: Sendibílstjórinn í gæsluvarðhald til 9. nóvember – varðhaldsúrskurðurinn kærður til Hæstaréttar.“ Fram kom að ríkissaksóknari hafi einnig krafist þess að dómsrannsókn færi fram á breyttum framburði [SÓH] um meinta för til

¹¹⁷¹ Dagbók nr. 7, bls. 169.

¹¹⁷² Bls. 2871.

¹¹⁷³ Bls. 2872.

Keflavíkur 19. nóvember 1974 en þeirri kröfu hafi verið hafnað með sérstökum úrskurði og því yrði lögreglurannsókn haldið áfram.¹¹⁷⁴

645. Þennan dag var í Hæstarétti Íslands í máli nr. 181/1977, ákærvaldið gegn [SÓH], kveðinn upp dómur þar sem úrskurður sakadóms Reykjavíkur um gæsluvarðhald var staðfestur með vísan til forsendna.¹¹⁷⁵ Þá var sama dag kveðinn upp dómur í máli nr. 182/1977, ákærvaldið gegn [SÓH]. Staðfesti Hæstiréttur hinn kærða úrskurð um dómsrannsókn með þeim orðum að fallast mætti á þá úrlausn héraðsdómara að ekki væru efni til að taka málið til dómsrannsóknar að svo stöddu.¹¹⁷⁶
646. Fyrir liggur handskrifað bréf frá Sævari til Ólafs Jóhannessonar dómsmálaráðherra dagsett 23. nóvember 1977. Lýsti hann þar aðstæðum sínum í Síðumúlafangelsinu og tók fram að hann hafi dvalið þar samfleytt í tvö ár sem einangrunarfangi sem væri heilsuspillandi fyrir sál og líkama. Biðlaði Sævar til ráðherrans að beita sér fyrir því að hann yrði fluttur á Litla-Hraun eða í lausagæslu í Hegningarhúsið.¹¹⁷⁷
647. Meðal rannsóknargagna liggur fyrir bréf Jóns Thors, deildarstjóra hjá dóms- og kirkjumálaráðuneytinu, til Gunnlaugs Briem sakadómarara, dagsett 29. nóvember 1977. Meðfylgjandi bréfinu var handritað bréf Sævars frá 23. nóvember og var óskað eftir því að sakadómariinn gæfi umsögn um erindið.¹¹⁷⁸
648. Dagana 1. til og með 18. nóvember 1977 ritaði Tryggvi Rúnar í dagbók sína. Frekari dagbókarfærslur eftir Tryggva Rúnar liggja ekki fyrir. Þriðjudaginn 1. nóvember ritaði hann um að bíða spenntur eftir niðurstöðu sakadóms, þá yrði hann laus þar sem hann væri saklaus og yrði sýknaður.¹¹⁷⁹ Miðvikudaginn 9. nóvember 1977 ritaði Tryggvi Rúnar um efasemdir sínar um að hann yrði fluttur í lausagæslu úr þessu. Í beinu framhaldi ritaði hann orðrétt: „Það hefði verið annað mál ef hún hefði boðist um leið og ég og fl. sóttum um lausagæslu með lögfræðingana í fararbroddi, eða þegar réttarhöldunum lauk 7/10 en ástæðan var sú að bílstjórinn í Geirfinnsmálinu var settur inn 14-10-77 því hann tók sinn framburð til baka í málinu og var ástæðan sú að lausagæsla ekki fékkst þá.“¹¹⁸⁰ Mánudaginn 14. nóvember 1977 ritaði Tryggvi Rúnar um Gunnar Guðmundsson forstöðumann. Orðrétt ritaði hann: „[H]ann tekur þetta svo sterkum andlegum tókum, að hann fer að gefa sig alltaf þegar eitthvað bjátar á honum, til dæmis núna hefur hann fengið hjartaslag útaf ásökunum sem voru bornar á fangaverði hérna viðeigandi okkur sem erum tengdir stórmálunum. Ég klagandi engan þó ég hefði haft ástæðu til þess. En það var Sævar sem kærði þá nokkra, þar á meðal Gunnar fyrir að taka á sér, leggja á sig hendur. Ég trúí því vel að þeir hafi lagt hendur á Sævar.“¹¹⁸¹ Miðvikudaginn 16. nóvember 1977 ritaði Tryggvi Rúnar um vonir sínar um að dómur í málinu yrði uppkveðinn fyrir jól. Ritaði hann um „truflun“ sem hafi orðið í Geirfinnsmálinu sem hafi orðið þess valdandi að málið yrði flutt aftur um

¹¹⁷⁴ Bls. 2876.

¹¹⁷⁵ Bls. 3030–3031.

¹¹⁷⁶ Bls. 3032–3034.

¹¹⁷⁷ Bls. 3051.

¹¹⁷⁸ Bls. 3052.

¹¹⁷⁹ Bls. 3050_A.

¹¹⁸⁰ Bls. 3050_H.

¹¹⁸¹ Bls. 3050_O.

ákveðið atriði 16. desember. Orðrétt ritaði hann: „[Þ]eir hljóta að vera búnir að skapa sér skoðun, hvernig útkoman verður. Svo nú er að treysta á dómskerfið að það hafi mig ekki lengur en fram að jólum hér í Síðumúla því jólnin á ég skilið að vera heima.“¹¹⁸²

649. Guðjón ritaði í dagbók sína dagana 1. til og með 30. nóvember 1977. Þriðjudaginn 1. nóvember ritaði hann um heimsóknarviðtal frá séra Jóni Bjarman sem hafi greint honum frá því að hafa verið á lökum fundi í Lögbergi þar sem til umræðu hafi verið meðferð mála fyrir dómi. Talið væri að Gunnlaugur Briem væri heima að semja dóm ásamt Ármanni Kristinssyni. Páll Arnór Pálsson, verjandi Kristjáns Viðars, hafi verið þarna og lýst yfir áhyggjum af gangi mála.¹¹⁸³ Þriðjudaginn 8. nóvember 1977 ritaði Guðjón um að hafa rætt um dómsmálið við séra Jón Bjarman. Orðrétt ritaði hann: „Jón E. og Róbert Árni yfirheyrðir.“¹¹⁸⁴ Daginn eftir ritaði hann um að hafa fengið Morgunblaðið sem hafi skömmu seinna verið rífið út úr klefnum og klippt úr því. Ritaði Guðjón um að hafa lesið blaðið betur og séð niðurlag greinarinnar um það að Jón Oddsson væri að reyna að leggja lögban á skrif um Geirfinnsmálið.¹¹⁸⁵ Ritaði hann orðrétt upp úr niðurlagi greinarinnar og velti fyrir sér hvað bæri að gera í málinu. Orðrétt ritaði Guðjón í framhaldinu: „Erl. kom um 18:40 og við töluðum um þessi mistök og allan vandræðagang á þessu máli. Hann taldi ekki ólíklegt að ég fengi að sjá greinina og ætlaði að hringja í G. Mar nú og við G. M. athuguðum þetta svo á morgun. Ég sagðist ekki geta skrifað B. Bl. um þetta því þá væri dómari vís að banna blöð og allt þetta skildi Erl.“¹¹⁸⁶
650. Föstudaginn 18. nóvember 1977 ritaði Guðjón um að hafa rætt um Geirfinnsmálið við séra Ragnar Fjalar og frétt í Morgunblaði um framhaldsrannsókn vegna breytts framburðar sendibílstjóra. Ritaði Guðjón um að verjendabann stæði enn, að því er hann vissi best.¹¹⁸⁷ Þriðjudaginn 22. nóvember 1977 ritaði Guðjón um samtalið við Gunnar Marinósson varðstjóra. Orðrétt ritaði hann í dagbók sína: „Í ljós kom að B. Bl. má heimsækja mig og tala við mig einslega. Það var sem mig grunaði að mér yrði ekki sagt þetta fyrr en eftir dúk og disk. G. M. ætlaði að gefa mér dagsetn. nákvæml.[...] Ég er víst sá eini af sakb. sem má tala einslega við verjanda. G. M. kallar mig forréttindafanga. Kl. er 19:54. Litlu síðar lagði hann inn meðf. seðil.“ Inni í dagbók Guðjóns var handskrifaður miði sem á stóð: „Þ. 16-11-77. Kl. 16:45. G. Briem h.dómari hringir og boðar að B. Blöndal h.r.l. megi tala við G. Skarphéðinsson. Einslega. G. Mar.“ Ritaði Guðjón um að hafa ritað bréfmíða til Erlings fangavardar með ósk um upplýsingar um hver hafi verið varðstjóri 16. nóvember 1977, kl. 16:45. Orðrétt ritaði Guðjón: „G. Guðm. hafði tekið við þessu símtali og farið heim skömmu síðar eða kl. 17:00. Daginn eftir var hann hér á vakt og hitti mig tvisvar. Það var 17/11 þá fór ég til tannlæknis. 18/11 er G. Mar varðst. Rétt að hripa G. Guðm. um þetta og fá

¹¹⁸² Bls. 3050_P.

¹¹⁸³ Bls. 2882_Æ.

¹¹⁸⁴ Bls. 3050_V.

¹¹⁸⁵ Bls. 3050_X.

¹¹⁸⁶ Bls. 3050_X-Y.

¹¹⁸⁷ Bls. 3050_AA.

skýringu.¹¹⁸⁸ Fimmtudaginn 24. nóvember 1977 ritaði Guðjón um að hafa lent í löngu þrasi við Ara fangavörð um fangelsisdagbókina og skyldur Gunnars Guðmundssonar til að láta hann vita. Orðrétt ritaði Guðjón: „Hann taldi dagb. bara færða til hægðarauka fyrir fangaverði og G. Guðm. bæri engin skylda til að segja mér neitt sem þar væri skráð um mig né heldur hefði hún gildi sem réttarskjal.“¹¹⁸⁹ Laugardaginn 26. nóvember 1977 ritaði Guðjón um vandkvæði við að ná í Benedikt Blöndal, verjanda sinn.¹¹⁹⁰ Daginn eftir ritaði hann um að hafa sett fram þá kenningu við fangaverðina Daníel og Ara að það stæði í dagbók frá Gunnlaugi Briem að það ætti að hleypa honum út en ekki segja honum frá því nema hann spyrði um það sérstaklega og vildi fara.¹¹⁹¹ Miðvikudaginn 29. nóvember 1977 ritaði Guðjón um að Benedikt Blöndal ætlaði sér greinilega ekki að koma fyrir en eftir framhaldsmálflutning eða þegar hinir lögfræðingarnir mættu koma líka. Orðrétt ritaði Guðjón: „G. Mar. hefur náð þangað bæði í dag og í gær en B. Bl. lætur segja sig ekki við. [...] G. Mar. kom um 20:00 og sagðist hafa reynt þrisvar við B. Bl. og við samþykktum að gefa það upp að hringja í þann mann.“¹¹⁹²

651. Mánudaginn 12. desember 1977 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að klukkan 13:40 og 13:50 hafi Kristján Viðar og Sævar verið fluttir í sakadóm Reykjavíkur til að hlýða á málflutning. Bókað var að komið hafi verið með þá til baka klukkan 16:05 og 16:10. Klukkan 16:20 var orðrétt bókað: „Hringdi Gunnlaugur Briem. Tilkynnti að viðtalsbanni þeirra lögmannna Páls A. Pálssonar og Jóns Oddssonar við skjólstæðinga sína Sævar og Kristján Viðar væri hér með aflétt.“¹¹⁹³
652. Þennan dag var dómþing sakadóms Reykjavíkur sett og tekin fyrir sakadómsmálin á hendur ákærðu. Bókað var að dómurinn hafi lagt fram möppu með bréfum ákærða Tryggva Rúnars Leifssonar, svokallaðar játningaskýrslur ritaðar á tímabilinu 21. mars 1976 til 2. júlí 1976, bréf til Más Péturssonar héraðsdómara í Hafnarfirði um Karl Schütz, dagsett 16. desember 1976, bréf Jóns Oddssonar til Gunnlaugs Briem, dagsett 17. október 1977, skýrslu og rannsóknargögn frá Rannsóknarlögreglu ríkisins um rannsókn vegna gruns um að [SÓH] hafi lagt eið að röngum framburði fyrir dómi.¹¹⁹⁴ Bókað var að dómarrar málsins hafi farið í vettvangsferð til Keflavíkur 8. desember 1977. Bókað var að klukkan 14:00 hafi mætt í dóminum Bragi Steinarsson vararíkissaksóknari og verjendurnir Jón Oddsson, Páll Arnór Pálsson, Hilmar Ingimundarson, Guðmundur Ingvi Sigurðsson, Benedikt Blöndal, Örn Clausen og Finnur Torfi Stefánsson. Bókað var að sækjanda og verjendum hafi verið gefinn kostur á að gera athugasemdir til viðbótar við fyrir málflutning, en þeim hafi áður verið send gögn sem lögð hafi verið fram eftir dómtöku málsins. Bókað var að Kristján Viðar og Sævar hafi verið viðstaddir þinghaldið en þess getið að Guðjón hafi ekki óskað þess að vera viðstaddur. Þá tók sækjandi til máls og reifaði málið að því er varðaði þau gögn

¹¹⁸⁸ Bls. 3051_A.

¹¹⁸⁹ Bls. 3051_B.

¹¹⁹⁰ Bls. 3051_C.

¹¹⁹¹ Bls. 3051_D.

¹¹⁹² Bls. 3051_F.

¹¹⁹³ Dagbók nr. 7, bls. 246–247.

¹¹⁹⁴ Bls. 3295.

sem lögð voru fram eftir dómtöku. Að því búnu ítrekaði hann gerðar kröfur og lagði málið í dóm á ný. Sérstök bókun var færð í sakadómsbókina um að Örn Clausen, verjandi Alberts Klahn, sæi ekki ástæðu til að tjá sig sérstaklega þar sem sú viðbótarrannsókn sem hafi farið fram snerti ekki hans umbjóðanda eða meintan þátt hans í málinu. Vísaði hann til fyrri röksemda og kröfugerðar og lagði málið í dóm. Bókað var að Hilmar Ingimundarson, verjandi Tryggva Rúnars, hafi tekið til máls og reifað málið að því er varðaði bréf Tryggva Rúnars, svokallaðar játningaskýrslur, sem hafi verið lagðar fram í málinu. Ítrekaði hann gerðar kröfur og lagði málið í dóm. Þá tóku til máls verjendurnir Páll Arnór Pálsson, Jón Oddsson, Benedikt Blöndal og Guðmundur Ingvi Sigurðsson og reifuðu málið að því er varðaði nýframlögð rannsóknargögn, ítrekuðu gerðar kröfur og lögðu málið í dóm. Bókað var að málf lutningur hafi hafist klukkan 14:00 en lokið klukkan 15:45. Var málið tekið til dóms og dómþingi slitið.¹¹⁹⁵

653. Þriðjudaginn 13. desember 1977 birtust fréttir í flestum dagblöðum landsins af síðari málf lutningi í svokölluðum Guðmundar- og Geirfinnsmálum. Frétt birtist í Dagblaðinu þennan dag undir fyrirsögninni: „Breyttur framburður [SÓH]: Hefur engin áhrif á sekt eða sýknu ákærðu í málinu – höfnum þessum framburði, sagði Bragi Steinarsson, settur vararíkissaksóknari.“ Í fréttinni kom fram að sækjandinn hafi getið þess að engin kæra hafi borist lögreglu vegna ásakana [SÓH] um að hafa verið beittur ólögmetu harðræði við yfirheyrslur og hafa meðal annars verið yfirheyrður í allt að tíu klukkustundir samfleytt. Taldi sækjandinn að frásagnir blaðanna af málf lutningi í sakadómsmálanum hafi vakið [SÓH] ástæður til að taka aftur framburð sinn. Sérstaklega hafi þar nafnbirting hans verið honum sár og gagnstæð því sem hann hafi átt von á. Sækjandinn sagði það ágalla að ekki hafi verið skráð í skýrslu um yfirheyrslu yfir [SÓH] hvenær henni hafi lokið. Orðrétt sagði í framhaldinu: „Sagði saksóknarinn í málinu að [SÓH] hefði verið yfirheyrður sem kærður en ekki sem vitni. Hefði honum verið gerð grein fyrir því að honum væri ekki skylt að svara spurningum. „Er hægt að halda því fram að maður í slíkri stöðu hafi verið beittur þvingunum?“ spurði saksóknarinn.“ Í lok fréttarinnar var haft eftir Braga Steinarssyni að framburður [SÓH] hafi verið lítils virði þar sem hann hafi ekki borið um atburðina í Dráttarbrautinni. Hins vegar hafi framburður hans orðið til þess að sendibifreiðin hafi fundist. Afturhvarf hans frá fyrri framburði hefði því engin áhrif á sekt eða sýknu ákærðu í málinu.¹¹⁹⁶ Í sama blaði var önnur frétt undir fyrirsögninni: „Lokið málf lutningi í Geirfinnsmálinu: Sektardómur almennings og fjölmiðla er þegar fallinn – sagði Guðmundur Ingvi Sigurðsson hrl.“ Í fréttinni kom fram að Hilmar Ingimundarson, verjandi Tryggva Rúnars, hafi ítrekað fyrri kröfur um sýknu og sagt breyttan framburð [SÓH] ekki tengjast rannsókn á meintum brotum hans skjólstaðings en væri hins vegar staðfesting á fyrri frásögnum um vinnubrögð rannsóknarmanna. Fram kom að Páll Arnór, verjandi Kristjáns Viðars, hafi sagt nýjan framburð [SÓH] hafa meðal annars leitt til þess að strangar reglur hafi verið settar um samskipti lögmannna við skjólstaðinga sína. Orðrétt var haft eftir honum í fréttinni: „Það var fyrst

¹¹⁹⁵ Bls. 3296–3298.

¹¹⁹⁶ Bls. 3053.

í dag að þeir vissu hvað hér átti að gerast. Við erum með því að nálgast nútíma þýzkt réttarfar í praxis.“ Hafnaði hann ummælum Braga Steinarssonar um að sá fundur sem hann og Jón Oddsson hefðu átt með [SÓH] og lögfræðingi hans hafi verið „utanréttarmeðferð sem ákærvaldið hafi stöðvað.“ Benti Páll Arnór á að verjendurnir hefðu komið þessum nýja framburði á framfæri við sakadóm. Áfram var rakið úr málflutningi Páls Arnórs og fram kom að Páll hafi sagt að af framburðum sakborninganna stæði nú aðeins eftir framburður Erlu sem hafi margsinnis verið tvísaga og jafnvel logið og svo mjög þokukennður framburður Guðjóns. Orðrétt var haft eftir Páli Arnóri: „Er hægt að ákærða Kristján Viðar fyrir manndráp þetta kvöld á grundvelli þess framburðar?“ Í fréttinni var rakið efni ræðu Jóns Oddssonar. Fram kom að hann hafi farið lofsamlegum orðum um rannsóknina sjálfa sem hann hafi sagt mjög nákvæma og vel hafi verið haldið á henni. Benti Jón á að Sævari og [SÓH] bæri saman um að haustið 1974 hafi Sævar og Kristján Viðar ekki talast við vegna ósættis þeirra í milli. Sagði Jón það enn eina ábendingu þess að skjólstaðingur hans væri að segja rétt frá aðild hans að málinu. Rakti Jón að Sævar og Kristján Viðar væru búnir að sitja í gæsluvarðhaldi í tvö ár sem væri langur tími en samt hafi verið séð ástæða til að takmarka heimsóknir verjenda enn frekar. Orðrétt var haft eftir Jóni: „Ég hef til dæmis aldrei talað einslega við Sævar, nema jú stuttlega í réttarhléum við málflutning í október.“¹¹⁹⁷

654. Sunnudaginn 18. desember 1977 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins að Gunnlaugur Briem hafi hringt klukkan 14:15 og tilkynnt um að dæmt yrði í Guðmundar- og Geirfinnsmálum daginn eftir, klukkan 14:00 til 15:00. Bað hann færsluritara um að athuga hvort sakborningarnir vildu vera viðstaddir.¹¹⁹⁸
655. Mánudaginn 19. desember 1977 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Sævar, Kristján Viðar og Tryggvi Rúnar hafi verið fluttir í sakadóm Reykjavíkur milli klukkan 13:30 og 13:45 til að vera viðstaddir dómsuppkvaðningu. Bókað var að komið hafi verið með þá til baka milli klukkan 14:35 og 14:40. Var dómsorðið bókað í fangelsisdagbókina. Bókað var að Benedikt Blöndal, verjandi Guðjóns, hafi komið klukkan 17:30 til að birta Guðjóni dóminn. Bókað var að Guðjón hafi verið færður aftur á klefa sinn klukkan 19:15.
656. Þennan dag var dómþing sakadóms Reykjavíkur sett og tekin fyrir sakadómsmálin á hendur ákærðu. Bókað var að sækjandi málsins, Bragi Steinarsson, væri mættur. Þá voru bókaðir mættir verjendur ákærðu, Páll Arnór Pálsson, Jón Oddsson, Hilmar Ingimundarson, Benedikt Blöndal, Guðmundur Ingvi Sigurðsson og Örn Clausen. Bókað var að Kristján Viðar, Sævar og Tryggvi Rúnar væru mættir en Guðjón hafi ekki óskað eftir að vera viðstaddur dómsuppkvaðninguna. Bókað var að aðrir ákærðu væru ekki mættir. Var þá í dómnum kveðinn upp dómur.¹¹⁹⁹ Kristján Viðar og Sævar voru fundnir sekur um að hafa svipt Geirfinn Einarsson og Guðmund Einarsson lífi, í bæði skiptin með þriðja manni og borið rangar sakir á fjóra menn. Auk þess voru þeir fundnir sekir um nokkur auðgunarbrot og Sævar fyrir skjalafals og smygl á

¹¹⁹⁷ Bls. 3053.

¹¹⁹⁸ Dagbók nr. 7, bls. 258.

¹¹⁹⁹ Bls. 3298–3299.

fíkniefnum. Við ákvörðun refsingar var höfð hliðsjón af sakarferli og framferði ákærðu eftir að þeir frömdu brotin sem og þeirri staðreynd að líkin hafi aldrei fundist og fengið greftrun lögum samkvæmt. Voru þeir dæmdir í ævilangt fangelsi en gæsluvarðhaldsvist þeirra kom til frádráttar refsingu. Tryggvi Rúnar var sakfelldur fyrir að hafa ásamt Kristjáni Viðar og Sævari svipt Guðmund Einarsson lífi. Þá var hann einnig fundinn sekur um nauðgun, brennu og nokkra þjófnaði. Var hann dæmdur í 16 ára fangelsi en til frádráttar refsingu kom gæsluvarðhaldsvist hans. Guðjón var sakfelldur fyrir að hafa orðið Geirfinni Einarssyni að bana ásamt meðákærðu Kristjáni Viðari og Sævari. Þá var hann sakfelldur fyrir smygl á fíkniefnum til landsins. Vísað var til þess að Guðjón hefði hreint sakavottorð. Var hann dæmdur í 12 ára fangelsi og kom gæsluvarðhaldsvist hans til frádráttar refsingu. Albert Klahn var sakfelldur fyrir að tálma rannsókn á því er ákærðu sviptu Guðmund Einarsson lífi. Þá var hann einnig fundinn sekur um sölu, neyslu og dreifingu á fíkniefnum. Fram kom að hann hafi aldrei sætt kæru eða refsingu. Var Albert dæmdur í 15 mánaða fangelsi og kom gæsluvarðhaldsvist hans til frádráttar refsingunni. Erla var fundin sek um rangar sakargiftir og fyrir að tálma rannsókn á broti meðákærðu Kristjáns Viðars, Sævars og Guðjóns og fyrir skjálafals og auðgunarbrot. Vísað var til þess að Erla hefði hreint sakavottorð. Var refsing hennar ákveðin þriggja ára fangelsi en fram kom að gæsluvarðhaldsvist hennar kæmi til frádráttar refsingunni.¹²⁰⁰

657. Fyrir liggur bréf frá Gunnlaugi Briem til dómsmálaráðuneytisins dagsett þennan dag 21. desember 1977. Í bréfinu sagði að 19. desember 1977 hafi dómur fallið í máli Kristjáns Viðars, Sævars, Tryggva Rúnars og Guðjóns og þeir úrskurðaðir í gæsluvarðhald til 19. desember 1978 eða uns hæstaréttardómur gengi í máli þeirra. Fram kom að verjendur dómfelldu hafi óskað breytinga á framkvæmd gæsluvarðhaldsins þannig að einangrun yrði aflétt. Í lok bréfsins sagði að af hálfu dómsins væri talið rétt að verða við þessu en þó þannig að fangarnir yrðu eftir sem áður aðskildir eftir því sem unnt væri.¹²⁰¹
658. Á Þorláksmessu 23. desember 1977 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Tryggvi Rúnar hafi verið fluttur á Litla-Hraun klukkan 10:45 samkvæmt ákvörðun dómsmálaráðuneytisins. Bókað var að Kristján Viðar hafi verið fluttur á Litla-Hraun klukkan 11:30 samkvæmt ákvörðun ráðuneytisins. Klukkan 15:00 var bókað um símtal frá Haraldi Henryssyni sakadómarar sem hafi tilkynnt um að ákveðið hafi verið að Guðjón yrði fluttur morguninn eftir til að hitta börn sín og nánustu aðstandendur.¹²⁰²
659. Guðjón ritaði í dagbók sína dagana 1. til og með 27. desember 1977. Frekari dagbókarfærslur eftir Guðjón liggja ekki fyrir. Föstudaginn 9. desember 1977 ritaði Guðjón um að ef til vill myndi hann heyra í Benedikt Blöndal daginn eftir. Hann hafi verið spurður hvort hann vildi vera viðstaddur við framhaldsmálflutning 12. desember 1977. Ritaði Guðjón um að hafa viljað sjá málskjöl fyrst, en dómarrar hafi sagt að hans væri hvergi getið í skjölunum og þá hefði hann vísað þessu til verjanda sem sjálfsagt

¹²⁰⁰ Bls. 3653–3654.

¹²⁰¹ Bls. 3656.

¹²⁰² Dagbók nr. 7, bls. 266–267.

myndi ekki heyrast í frekar en vanalega.¹²⁰³ Mánudaginn 12. desember 1977 ritaði Guðjón enn um að ekkert hafi heyrst frá Benedikt Blöndal. Daginn eftir ritaði hann um heimsókn frá séra Jóni Bjarman sem hafi sagt honum frá málflutningnum daginn áður. Benedikt Blöndal hafi verið þar. Séra Jón hafi sagt að frétt um málflutninginn væri í Morgunblaðinu. Orðrétt ritaði Guðjón: „Maðurinn dró framburð sinn til baka og segist aldrei hafa verið þarna!? Jæja.“¹²⁰⁴ Föstudaginn 16. desember 1977 ritaði Guðjón um að hafa lesið lög nr. 74/1974, um meðferð opinberra mála og komist að þeirri niðurstöðu að hann þyrfti ekki að vera viðstaddur dómsuppkvaðningu samkvæmt 167. gr. laganna.¹²⁰⁵ Sunnudaginn 18. desember hafi Jón fangavörður spurt hann hvort hann ætlaði að vera viðstaddur dómsuppkvaðninguna daginn eftir. Ritaði Guðjón um að hafa neitað því og sagst ætla að blunda.¹²⁰⁶ Mánudaginn 19. desember ritaði Guðjón um að vita ekki hvað hann ætti að gera en honum stæði til boða að flytjast í Hegningarhúsið þar til hann yrði fluttur vestur á Kvíabryggju. Benedikt Blöndal hafi komið klukkan 18:15 með þykkan dóminn, 12 ár og útgjöld. Hann hafi verið upptekinn í kjaradómi og einnig erlendis. Dómurinn hafi þótt fremur þungur. Ritaði Guðjón um að vera mótfallinn flutningi í Hegningarhúsið, hann vildi vera í Síðumúlafangelsi og fara í sakadóm Reykjavíkur til heimsókna ef það gæti gengið. Benedikt hafi beðið hann um lista yfir það sem hann vanhagaði um.¹²⁰⁷ Orðrétt ritaði Guðjón: „Það er erfitt að gera grein fyrir hugsun sinni og tilfinningum eftir þetta en að vera eða ekki vera er spurningin. Nú er þetta of nærri til að gera sér grein fyrir langtímaáhrifum.“ [GUÆ] hafi hringt og spurt um líðan hans. Ritaði Guðjón um að hafa beðið um að hringt yrði í hana til baka og henni sagt að honum liði eins og bogastreng eftir að örin hafi hæft í mark, en ekki náð. Hann væri hálf dofinn yfir þessu öllu. Daginn eftir, 20. desember 1977, ritaði Guðjón um heimsókn frá séra Jóni Bjarman sem hafi sagst vera hneykslaður á dómnum.¹²⁰⁸ Á aðfangadag ritaði Guðjón um viðtalsheimsókn frá séra Jóni Bjarman sem hafi sagt honum að Sævar liði ögn skárri í Hegningarhúsinu.¹²⁰⁹

660. Fimmtudaginn 29. desember 1977 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Guðjón hafi verið fluttur vestur á Kvíabryggju klukkan 07:15.¹²¹⁰
661. Fyrir liggur bréf Jóns Oddssonar, verjanda Sævars, til Þórðar Björnssonar ríkissaksóknara, dagsett 18. nóvember 1978. Í bréfinu setti Jón fram ósk Sævars um að rannsókn færi fram á nokkrum atriðum málsins svo og vegna kæru hans á þeirri meðferð sem hann teldi sig hafa sætt í fangelsinu við Síðumúla og af hálfu rannsóknarmanna. Í bréfinu kom fram að Sævar hafi harðlega mótmælt þeirri einangrun sem hann þyrfti að sæta og vildi Jón benda á að aðrir dómfelldu sættu ekki slíkri einangrun. Óskaði Sævar eftir því að vera fluttur að Litla-Hrauni. Ítrekaði Jón að

¹²⁰³ Bls. 3657_F.

¹²⁰⁴ Bls. 3657_H-I.

¹²⁰⁵ Bls. 3657_K.

¹²⁰⁶ Bls. 3657_L.

¹²⁰⁷ Bls. 3657_M.

¹²⁰⁸ Bls. 3657_N.

¹²⁰⁹ Bls. 3657_R.

¹²¹⁰ Dagbók nr. 7, bls. 272.

Sævar hafi sætt einangrun síðan 11. desember 1975 og til að mynda ekki heyrt útvarp allan þann tíma né notið tónlistar, hvað þá séð sjónvarp. En þetta gildi um hann einan af dómfelldu í málinu.¹²¹¹

662. Í aprílmánuði 1978 birtist langt viðtal við Sævar í tímaritinu Samúel undir fyrirsögninni: „Samúel ræðir við Sævar Marinó Ciesielski, sem dæmdur var í ævilangt fangelsi og dvelst nú á Litla-Hrauni: „Ég treysti því að ég verði sýknaður í Hæstarétti.“ Lýsti Sævar tveggja ára vist í Síðumúlafangelsi sem hreinu víti. Hann hafi ekki fengið að hafa tóbak eða lesefni í um níu mánaða skeið og tvisvar sinnum verið settur í fótjárn í þrjár vikur í senn. Hann hafi sætt andlegum og líkamlegum pyndingum en fangelsispresturinn hafi kært meðferðina á honum til dómsmálaráðuneytisins. Fram kom að Sævar léti ekki illa af dvölinni á Litla-Hrauni. Greindi hann frá því að hafa verið úrskurðaður í gæsluvarðhald 11. desember 1975, en ekki hafa fengið að fara út í fangelsisgarðinn fyrr en í lok árs 1976. Hann hafi ekki vitað hvað tímanum hafi liðið þar sem úrið hafi verið tekið af honum strax. Um upphaf málsins var orðrétt haft eftir Sævari í viðtalinu: „Ég var tekinn þegar ég var að borða og sagt að koma til yfirheyrslu. Ég var yfirheyrður hjá fíkniefnadómstólnum en þann 16. desember var farið að tala um mannshvarf við mig og sagt að ég hafi tekið þátt í líkamsárás með Kristjáni. Að kvöldi 17. desember var svo farið með mig út í Hafnarfjarðarhraun og sagt að benda á hvar líkið væri falið. Þetta var tóm vitleysa en nú kemur nokkuð skrítið upp. Rannsóknarmennirnir segja að Erla hafi ekki farið að tala um mannshvarf fyrr en 20. desember og þá hafi verið farið að spyrja mig. Þetta er lygi því þá var búið að spyrja mig um þetta eins og ég sagði áðan. Hvaðan fá þeir þá þessa hugmynd fyrst hún kom ekki frá mér eða Erlu?“ Lýsti Sævar yfir sakleysi sínu af báðum málunum.¹²¹² Greindi Sævar frá því að sakborningar í málunum hafi verið ruglaðir með stöðugum yfirheyrslum og leiddir áfram í framburði. Orðrétt var haft eftir honum: „Það var búið að gera svo mikið úr málinu að lögreglan var komin í klandur. [...] Lögreglan gat ekki bakkað með allt saman og þá var bara hamast á okkur og við látnir taka undir sögur.“ Sagði Sævar að Albert Klahn gerði ekki greinarmun á ímyndun og raunveruleika en hann hafi verið notaður sem vitni, en hafi ekki verið sendur í geðrannsókn til að vita hvort eitthvað hafi verið að marka hann. Að lokum var haft eftir Sævari að hann treysti því að Hæstiréttur myndi sýkna hann og sagðist hann treysta á dómara þar.¹²¹³
663. Meðal rannsóknargagna liggur fyrir skýrsla rannsóknarlögreglu ríkisins rituð af rannsóknarlögreglumönnum Sigurbirni Víði Eggertssyni og Eggerti Bjarnasyni, dagsett 28. maí 1978. Í skýrslunni kom fram að 9. apríl 1978 hafi [SSA], þá refsifangi á Litla-Hrauni hafi greint lögreglumanni á Selfossi og fulltrúa sýslumannsins þar að hann vissi hvar lík Geirfinns Einarssonar og Guðmundar Einarssonar væri að finna. Sagði hann líkin grafin við fjölbýlishús á Reykjavíkursvæðinu, en nánar hafi hann ekki viljað skýra frá. Var [SSA] fluttur til Reykjavíkur og voru Njörður Snæholm yfirlögregluþjónn og Hallvarður Einvarðsson, rannsóknarlögreglustjóri ríkisins, látnir

¹²¹¹ Bls. 3659.

¹²¹² Bls. 3660.

¹²¹³ Bls. 3662.

vita af komu hans. Sagðist [SSA] fús til að benda á staðinn og vísaði hann á garðinn bak við hús númer 82 við Grettisgötu í Reykjavík. Fram kom að í húsinu hafi Kristján Viðar búið og þar byggi amma hans á fyrstu hæð. [SSA] hafi talið líkin vera nálægt húsveggnum. Greindi hann frá því að Kristján Viðar hafi sagt honum frá líkunum þegar þeir hafi strokið úr haldi árið 1975. Bókað var í skýrsluna að [SSA] hafi sagst gera sér fyllilega grein fyrir því að hann gæti hugsanlega hlotið refsingu fyrir að skýra ekki fyrir frá. Kvaðst hann ekki hafa þorað að greina frá þessu þegar hann hafi verið spurður um hvarf Guðmundar og Geirfinns hjá rannsóknarlögreglunni og fyrir dómi. Fram kom að [SSA] á hafi verið fluttur að Litla-Hrauni að kvöldi næsta dags.¹²¹⁴ Þá hafi hann verið fluttur að eigin ósk í Hegningarhúsið 20. apríl 1978. Hann hafi sagst geta veitt upplýsingar um mál Geirfinns og Guðmundar. Af því tilefni hafi þrívægis verið rætt við hann, 24. apríl, 3. maí og 5. maí 1978. Fram kom að um tíma hafi hann verið tilbúinn til að skýra frá þessu fyrir dómi gegn því að vera viðstaddur uppgröftinn, en honum hafi síðan snúist hugur og hann sagst ekki vilja staðfesta vitneskju sína nema gegn reynslulausn. Bókað var að reynt hafi verið að fá [SSA] til að greina frá atriðum varðandi Kristján Viðar og athafnir hans. Greindi hann þá frá því að Kristján Viðar hafi stolið skammbyssu sem hann geymdi í reyk háf í húsi ömmu sinnar. Bókað var að leitað hafi verið í reyk háfnum, engin byssa hafi fundist þar en ljóst að um góðan felustað væri að ræða. Í lok skýrslunnar var orðrétt bókað: „Ekkert hefur komið fram, sem styrkir það, sem [SSA] hefur sagt, og heldur ekkert, sem bendir til þess, að hann fari með ósannindi. Bent skal á, að það var [SSA], sem veitti upplýsingar sem leiddu til lausnar á hinum svokallaða „Póstmáli“ á sínum tíma og reyndist allt rétt, er hann þá skýrði frá.“¹²¹⁵

664. Séra Jón Bjarman fangelsisprestur sendi bréf til dómismálaráðuneytisins 30. maí 1978 og fór þess á leit við ráðherra að hann hlutaðist til um að kanna hvort starfsmenn embættis sakadóms Reykjavíkur, rannsóknarlögreglu ríkisins, embættis ríkis-saksóknara og starfsmenn fangelsisins við Síðumúla hafi sýnt ótilhlýðilega harðýðgi við yfirheyrslu eða einhvers konar prófun í Guðmundar- og Geirfinnsmálunum kvöldið 4. eða 5. maí 1976. Í bréfinu kom fram að það hafi verið gert með því að leggja hendur á Sævar og þannig reynt að vekja ótta og skelfingu hans, Kristjáns Viðars og Erlu. Vísaði séra Jón í þessum efnum til V. og X. kafla laga nr. 74/1974 um meðferð opinberra mála. Auk þess vitnaði hann orðrétt í fyrra bréf sitt frá 24. september 1976 en þá kom Jón kærur á framfæri við ráðuneytið vegna harðræðis sem [ÖS], gæsluvarðhaldsfangi hafi mátt sæta í kjölfar þess að hafa staðið í bréfaskiptum við Sævar í maílok 1976. Gæsluvarðhaldsfanginn var fyrst settur í fótajárn sem refsingu en þegar hann hafi ekki hlýtt því að vera kjur að næturlagi þannig að háreisti og þar með ónæði skapaðist af hlekkjunum, var hann festur með handjárnnum við borðfót en fótajárnin fest við rúmfót og hann þannig með strekktur. Í bréfi sem Jón ritaði af þessu tilefni kom fram: „Hinur háa ráðuneyti er að sjálfsgöðu kunnugt, að óeðlilegt ástand hefir ríkt í fangelsinu að Síðumúla 28 allt frá 23. desember 1975. Margir þeirra fanga, sem hafa verið í gæsluvarðhaldi á þessu tímabili og sumir þeirra,

¹²¹⁴ Bls. 3664.

¹²¹⁵ Bls. 3665.

sem eru þar enn, hafa kvartað undan harðræði og því, að þeim hafi verið haldið í stöðugum ótta, bæði í sb. við framkvæmd gæzlunnar svo og við yfirheyrslur og rannsóknaraðgerðir í sb. við mál sín. [...] Brýna nauðsyn ber til að það sé kannað með prófunum af óvilhöllum aðila, hvort í þessum tilvikum og öðrum hafi verið beitt ótilhlýðilegri harðýðgi við gæzlufanga.“ Áréttaði séra Jón að hann væri enn þeirrar skoðunar að nauðsynlegt væri að kanna hvort og hvernig sakborningar í þessum málum hafi verið beittir harðrétti við rannsókn þeirra í þetta eða önnur skipti. Gat hann þess að framangreindir sakborningar hafi hvert um sig greint honum frá málsatvikum í sálgæsluviðtölum án þess að hann hafi fitjað upp á málinu eða spurt spurninga. Þá hafi þau ekki farið þess á leit að hann hlutaðist til um eitt eða neitt sem hafi snúið að rannsóknum. Frásagnir þeirra allra hafi verið í meginatriðum samhljóða, Erla hafi greint honum frá þessu í maí 1976, Sævar í janúar 1978 og Kristján Viðar skömmu fyrir ritun bréfsins. Þess ber að geta að strikað hafði verið yfir tölustafinn átta í ártalinu og handritað sjö fyrir ofan. Rakti hann svo aðalatriði í frásögn þeirra. Þau þrjú hafi verið síðla dags leidd til samprófunar í viðtalsherberginu í Síðumúlafangelsi. Viðstaddir hafi verið Örn Höskuldsson rannsóknardómari, Hallvarður Einvarðsson vararíkissaksóknari, rannsóknarlögglumennirnir Eggert Norðdahl Bjarnason, Sigurbjörn Víðir Eggertsson, Njörður Snæhólm og Gunnar Guðmundsson forstöðumaður. Í samprófuninni hafi verið lagt hart að Sævari að játa lýsingu Erlu á málsatvikum en hann virst ringlaður og miður sín og ekki vitað hvaðan á hann stóð veðrið. Meðan á því hafi staðið hafi Eggert ógnað Sævari, gripið í hár hans, kippt honum og hrint til og frá svo hann hafi verið nærri fallinn í gólfið. Seinna þegar Sævar hafi mótmælt einhverju hafi Gunnar gengið að honum og löðrungað hann. Samprófunin hafi við það endað í upplausn, Erla farið að æpa í móðursýkiskasti og Sævar hafi verið dreginn inn í klefa af tveimur fangavörðum sem hafi verið kallaðir til. Séra Jón gat þess að hann ræki minni til þess að gæslufangarnir Magnús Leópoldsson og Sigurbjörn Eiríksson hafi innt sig eftir því hvort drukkið fólk væri hýst í fangelsinu þar sem þeir hefðu kvöldið áður heyrt háreisti, óp og grát í húsinu. Loks gat séra Jón þess að hann vænti þess að ráðherra myndi hlutast til um að þetta yrði kannað af óvilhöllum aðila svo og öll framkvæmd rannsóknarinnar þar sem mikilsvert væri að lögum um rannsóknir og meðferð sakamála væri fylgt út í ystu æsar og réttinda sakborninga gætt.¹²¹⁶

665. Föstudaginn 14. júlí 1978 var dómþing sakadóms Reykjavíkur sett af Halldóri Þorbjörnssyni yfirsakadómarara og tekin fyrir krafa rannsóknarlögreglu ríkisins um heimild til leitar á lóð hússins að Grettisgötu 82. Bókað var að Þórir Oddsson vararannsóknarlögglustjóri ríkisins hafi lagt kröfuna fram ásamt skýrslu og tveimur uppdráttum af fyrirhuguðu leitarsvæði.¹²¹⁷ Í kröfunni kom fram að frásögn [SSA] væri ekki rökstudd, en með vísan til þess hve alvarlegt sakarefnið væri yrði ekki hjá því komist að leita allra löglegra ráða sem leitt gætu til þess að lík þessara manna myndu finnast. Fram kom að ekki hafi verið leitað leyfis hjá húsráðanda vegna skyldleika við

¹²¹⁶ Bls. 3666–3667.

¹²¹⁷ Bls. 3670.

einn dómfelldu, Kristján Viðar.¹²¹⁸ Í úrskurði sakadóms kom fram að með vísan til VII. kafla laga nr. 74/1974, um meðferð opinberra mála, væri úrskurðar dómara ekki þörf til leitar utanhúss, jafnvel þótt um væri að ræða lóð eða landareign manna. Var kröfunni því vísað frá dómi.¹²¹⁹ Fyrir liggur skýrsla rannsóknarlögreglu ríkisins rituð sama dag af Ívari Hannessyni um ferð að Grettisgötu 82 ásamt Þóri Oddssyni vararannsóknarlögreglustjóra, Nirði Snæholm yfirlögregluþjóni, Sigurbirni Víði Eggertssyni rannsóknarlögreglumanni og tveimur starfsmönnum Kirkjugarða Reykjavíkur. Var tilefnið framburður [SSA] um að í garðinum væri að finna lík þeirra Guðmundar og Geirfinns. Fram kom að starfsmenn Kirkjugarða Reykjavíkur hafi verið með stálsteina og stungið út allan jarðveginn í garðinum, en með slíkum teinum könnuðu þeir jarðveg og ástand leiða í kirkjugörðum. Að því loknu hafi þeir verið þess fullvissir að ekki hefði verið hreyft við jarðvegi í garðinum í að minnsta kosti fimm ár.¹²²⁰ Voru rannsóknargögnin send ríkissaksóknara til athugunar með bréfi dagsettu 31. júlí 1978.¹²²¹

666. Fyrir liggur bréf Þórðar Björnssonar ríkissaksóknara til sakadóms Reykjavíkur, dagsett 28. júlí 1978, þar sem tilkynnt var um að dóminum hafi verið endursendar dómsgerðir í sakadómsmálinu sem varðaði sakarefni vegna Guðmundar Einarssonar.¹²²²
667. Mánudaginn 20. nóvember 1978 ritaði Þórður Björnsson bréf til Læknaráðs. Fram kom að dómi sakadóms í Guðmundar- og Geirfinnsmálum hafi verið áfrýjað til Hæstaréttar Íslands, en áður en málflytningur færi fram þætti nauðsynlegt að leita umsagnar Læknaráðs um hvort ráðið féllist á niðurstöðu álitsgerða geðlækna um geðheilbrigði og sakhæfi Sævars, Tryggva Rúnars, Kristjáns Viðars, Erlu og Guðjóns. Fram kom að eintök dómsins og álitsgerðanna væru meðfylgjandi.¹²²³
668. Þriðjudaginn 6. mars 1979 ritaði Jón Oddsson, verjandi Sævars, bréf til Þórðar Björnssonar ríkissaksóknara um beiðni hans um frekari skýrslugjöf og rannsóknir vegna hæstaréttarmáls nr. 214/1978. Vildi Sævar gefa frekari skýrslur vegna málsins til skýringa á fyrri framburði og til að leggja fram kærur og skýrslur vegna harðræðis sem hann teldi sig hafa verið beittan í fangelsinu við Síðumúla og af hendi rannsóknaraðila málsins.¹²²⁴
669. Af ofangreindu tilefni var tekin lögregluskýrsla af Sævari í Hegningarhúsinu 6. apríl 1979. Viðstaddir skýrslutökuna voru auk Sævars, Jón Oddsson verjandi hans, Þórður Björnsson ríkissaksóknari, Þórir Oddsson vararannsóknarlögreglustjóri og Guðmundur Guðjónsson rannsóknarlögreglumaður sem annaðist skýrslutökuna. Bókað var ríkissaksóknari hafi lagt fram bréf Sævars og að Sævar hafi reifað lauslega þau sjónarmið sem lögju að baki bréfinu. Að því búnu beindi vararannsóknarlögreglustjóri því til Sævars að setja fram skriflega greinargerð um þau atriði sem hann teldi að

¹²¹⁸ Bls. 3668–3669.

¹²¹⁹ Bls. 3670–3671.

¹²²⁰ Bls. 3673–3674.

¹²²¹ Bls. 3676.

¹²²² Bls. 3675.

¹²²³ Bls. 3682–3683.

¹²²⁴ Bls. 3690.

rannsaka þyrfti. Bókað var að Sævar, verjandi hans og ríkissaksóknari hafi fallist á þessar málalyktir.¹²²⁵

670. Meðal rannsóknargagna liggur fyrir vélritað bréf Sævars til Þóris Oddssonar vararannsóknarlögreglustjóra hjá rannsóknarlögreglu ríkisins, dagsett 22. apríl 1979. Vísaði Sævar til samtals hans og Þórðar Björnssonar ríkissaksóknara í Hegningarhúsinu 6. apríl 1979 og greindi frá atvikum er lutu að meintu harðræði. Undir yfirheitinu: „Nr. 1“ lýsti Sævar atviki sem hafi átt sér stað í lok apríl eða byrjun maí 1976 þegar hann hafi verið í yfirheyrslu í fangelsinu við Síðumúla. Greindi Sævar frá því að á dagvakt í umrætt sinn hafi verið Gunnar Guðmundsson forstöðumaður, Högni Einarsson fangavörður og tveir aðrir sem hann myndi ekki hverjir hafi verið. Á kvöldvakt hafi verið Gunnar Marinósson varðstjóri og fangaverðirnir Kjartan Kjartansson og Ari Ingimundarson. Lýsti Sævar því að um klukkan 20:00, rétt fyrir vaktaskipti, hafi hann verið sóttur til yfirheyrslu af Högna, en þá hafi hann verið nýkominn úr yfirheyrslu hjá rannsóknarlögreglumönnum Eggerti Bjarnasyni og Sigurbirni Víði Eggertssyni. Þegar hann hafi komið inn í yfirheyrsluherbergið hafi Gunnar Guðmundsson verið þar einn og sagt Högna að halla aftur hurðinni. Gunnar hafi þá byrjað að bera á hann ýmsar sakir og sagt svo: „Þú skalt segja mér hverjir fóru til Keflavíkur.“ Kvaðst Sævar hafa sagst ekkert vita og við það hafi Gunnar ráðist að honum, gripið um skyrtuhálsmálið og skellt honum upp að vegg og hert um hálsinn. Þá hafi Gunnar sagt: „Þótt ég dræpi þig þá fengi ég ekki dóm fyrir það og þú skalt tala.“ Fangavörður hafi komið inn um það leyti sem hann hafi verið við það að missa meðvitund og spurt hvort allt væri með felldu. Gunnar hafi þá æpt að fangaverðinum og sagt honum að loka. Yfirheyrslan hafi staðið yfir til klukkan 22:00 en þá hafi Gunnar Guðmundsson farið af vakt og skipað Gunnari Marinóssyni að sitja yfir honum. Greindi Sævar frá því að honum hefði verið gert að standa teinréttur með hendur niður með síðum fram að miðnætti en þá hafi hann fengið að fara inn á klefa aftur.¹²²⁶ Undir yfirheitinu: „Nr. 2“ greindi Sævar frá atviki sem hafi átt sér stað fyrstu dagana í maímánuði 1976, en þá hafi hann verið færður til yfirheyrslu án þess að vita af hvaða tilefni. Samankomin í yfirheyrsluherberginu hafi verið Erla, Kristján Viðar, Örn Höskuldsson, fulltrúi sakadóms, Hallvarður Einvarðsson vararíkissaksóknari, rannsóknarlögreglumennirnir Njörður Snæhólm, Eggert Bjarnason og Sigurbjörn Víðir Eggertsson og Gunnar Guðmundsson forstöðumaður. Borið hafi verið á hann að hafa verið í Keflavík 19. nóvember 1974 með Einari Bollasyni, Sigurbirni Eiríkssyni, Valdimar Olsen og Magnúsi Leópoldssyni. Greindi Sævar frá því að hafa neitað að ljúga upp á sig eða aðra en þá hafi Eggert Bjarnason rífið í hárið á honum, Erla hafi farið að gráta og sagst hafa skotið Geirfinn Einarsson. Kristján Viðar hafi þá sagst hafa stungið pilt með hnífi. Hann hafi spurt þá hvað þeir vildu og hvað þeir hefðu gert við Erlu barnsmóður hans. Gunnar Guðmundsson hafi þá steytt hnefann framan í hann og hóttað honum. Sagðist Sævar hafa bent Hallvarði Einarssyni á það að þetta væri kæratriði. Eggert Bjarnason hafi þá slegið í hann og snúið upp á hár hans og sagt: „Þú ætlar ekki að skilja.“ Eggert hafi hreytt í hann ónotum þegar hann hafi beðið hann um

¹²²⁵ Bls. 3773.

¹²²⁶ Bls. 3694.

að sleppa. Greindi Sævar frá því að tveir fangaverðir, Guðjón Lúther og Jón Baldvin, hafi komið með hraði út úr varðstjóraherberginu. Eini maðurinn sem ekki hafi sagt orð hafi verið Njörður Snæhólm og hafi frekar verið áhorfandi en þátttakandi. Benti Sævar á að hann treysti honum til að segja rétt frá. Í lok bréfsins vísaði Sævar til seinni málflytningu sækjanda málsins, Braga Steinarssonar, en í ræðunni hafi hann sagt að ef sakborningar í málinu hafi verið beittir harðræði hefðu lögfræðingar þeirra átt að leita til yfirmanna lögreglunnar.¹²²⁷

671. Fyrir liggur ódagsett handritað bréf Sævars til Þórðar Björnssonar ríkissaksóknara þar sem hann vísar til þess að hafa sent honum bréf með nokkrum atriðum um harðræði í Síðumúlafangelsi.¹²²⁸ Meðal rannsóknargagna liggur fyrir ódagsett vélritað bréf, undirritað af Sævari þar sem hann dregur upp mynd af einangrunardvöl sinni í Síðumúlafangelsi. Í bréfinu lýsti Sævar því að honum hafi verið gert lífið óbærilegt og komið fram við hann eins og eitthvað dýr. Skriffæri, lyf og rúmlök hafi verið tekin af honum í níu mánuði. Á sama tíma hafi hann fengið mjög lítið tóbak. Það eina sem hann hafi fengið að hafa í klefanum hafi verið þrjú ullarteppi. Þetta hafi átt sér stað í lok desember 1975 eða í byrjun janúar 1976. Hann hafi verið í klefa númer 22 í þrjá mánuði, en ljós í klefanum hafi logað allan sólarhringinn. Þegar hann hafi óskað eftir að ljósið yrði slökkt hafi hann fengið þau svör að slökkvarinn væri ónýtur, en hann hafi verið staðsettur fyrir utan klefann. Greindi Sævar frá því að hafa ekki fengið að fara út í fangelsisgarðinn til jafns við aðra sakborninga í Guðmundar- og Geirfinnsmálum. Hann hafi ekki fengið að fara út í garðinn fyrr en um veturinn 1976. Þá hafi fangaverðir ráðist á hann með líkamlegu ofbeldi án nokkurs tilefnis. Hann hafi tvívegis verið settur í fótjárn stanslaust í þrjár vikur í senn, þá hafi hann verið einn sólarhring í handjárnnum á sama tímabili. Hann hafi aldrei verið með stól inni á klefanum sínum á meðan dvölinni stóð. Þá hafi loftræsting í klefanum verið fram úr hófi léleg.¹²²⁹
672. Meðal gagna málsins liggur fyrir greinargerð Valdimars Olsen um gæsluvarðhaldsvist hans í Síðumúlafangelsi í byrjun árs 1976. Greinargerðin er ódagsett en í vinstra horni skjalsins er þingmerking bæjarþings Reykjavíkur dagsett 3. maí 1979. Lýsti hann aðbúnaðinum í fangelsinu, hann hafi ekki fengið viðtal við lögmann sinn svo dögum skipti og ekki fengið að fara út undir bert loft nema þegar hann hafi verið fluttur í yfirheyrslur í sakadómi Reykjavíkur. Þá greindi Valdimar frá því þegar hann setti fram viðtalsbeiðni við réttargæslumann sinn nokkrum dögum eftir handtökuna 26. janúar 1976. Gunnar Guðmundsson, forstöðumaður fangelsisins, hafi þá komið inn á klefa til hans og spurt hvort viðtalið væri aðkallandi. Það væri vandkvæðum bundið að fá viðtal við lögfræðinginn þar sem hann hafi komið daginn áður. Orðrétt ritaði Valdimar: „Síðan spyr hann hvort ég geti sagt sér, hvað ég ætli að bera upp við hann. Ég geti skýrt sér frá því í fyllsta trúnaði. Hann sé yfirmaður fangelsisins, á sínum herðum hvíli mikil ábyrgð og trúnaðarsamband mitt og hans sé hluti af þeirri ábyrgð. Ég skildi þessi orð hans þannig, að honum væri óheimilt að segja lögreglumönnum

¹²²⁷ Bls. 3694.

¹²²⁸ Bls. 3697.

¹²²⁹ Bls. 3698.

það sem hann kynni að verða vísari með þessu móti, á svipaðan hátt og lögmenn og læknar. Ekki svo að skilja að ég hefði einhverju að leyna. Mér fannst ekkert athugavert við það að segja honum þau atriði, sem ég ætlaði að ræða um við lögmanninn, sem ég og gerði. Þegar þeirri upptalningu lauk, sagði hann skyndilega: Segðu nú bara sannleikann, Valdimar minn. Ég veit að þú fórst í þessa ferð.“ Lýsti Valdimar því í framhaldinu að þetta hafi komið flatt upp á hann og hann hafi orðið orðlaus af undrun. Þá hafi Gunnar haldið áfram og sagt að vinir hans hefðu sagt hann flæktan í málið.¹²³⁰

673. Fyrir liggur skrifleg aðilaskýrsla Magnúsar Leópoldssonar í tengslum við málshöfðun hans gegn íslenska ríkinu til heimtu skaðabóta vegna gæsluvarðhaldsvistar að ósekju. Skýrslan er ódagsett en þingmerkt sem dómskjal á bæjarþingi Reykjavíkur. Í skýrslu hans kom fram að ákveðið hafi verið að hann fengi að hitta lögfræðing sinn tvisvar í viku á þriðjudögum og föstudögum, en síðan hafi það verið dregið til baka þannig að hann hafi bara fengið að hitta hann í 15 mínútur á viku á þriðjudögum. Í skýrslunni lýsti Magnús því að Gunnar Marinósson varðstjóri hafi komið inn á klefa til hans og kynnt honum reglur fangelsisins. Orðrétt ritaði Magnús: „[Þ]ær voru í stuttu máli þessar, og reyndar alfarið þessar, að það væri ráðlegast fyrir mig að haga mér skikkanlega þá gæti ég búist við þokkalegri meðferð en ef ég væri með einhvern derring þá mundu þeir bara taka á þessu máli með hörku.“¹²³¹
674. Jón Oddsson, verjandi Sævars, sendi vararannsóknarlögreglustjóra bréf 7. maí 1979 ásamt ódagsettu bréfi Sævars til vararannsóknarlögreglustjóra vegna rannsóknar á ætluðu harðræði, gagnvart Sævari. Í bréfinu óskaði Jón eftir því að fá inn í rannsóknina bréf séra Jóns Bjarman sem hann hafði sent dómsmálaráðuneytinu svo og skýrslur hjá Ásgeiri Friðjónssyni sakadómara varðandi framburði ákærðu.¹²³² Í framangreindu bréfi sínu gerði Sævar grein fyrir þeim refsingum, sem hann nefndi svo, sem hann hefði þurft að þola í Síðumúlafangelsinu. Gat hann sér þess til að Gunnar Guðmundsson, forstöðumaður fangelsisins, hafi staðið þar að baki. Í bréfinu taldi Sævar upp átta tilvik illrar meðferðar.¹²³³
675. Fyrsta tilvikið hafi verið milli jóla og nýárs 1975 þar sem Skúli Steinsson fangavörður hafi vænt hann um að vera að hringja bjöllunni í klefanum í þrígang og haft í hótunum um að hann yrði ekki tekinn neinum hanskatökum. Nefndi Sævar að tveir aðrir fangaverðir hafi verið viðstaddir.
676. Í lok desember 1975 hafi Sævar veikst fyrir hjartanu og í byrjun janúar hafi honum verið útvegað hjartalyf en áður hafi verið búið að neita honum margoft um lækni. Nefndi Sævar í þessu sambandi að Guðrún Jóna Sigurjónsdóttir fangavörður hafi verið á vakt. Rétt eftir að honum hafi verið útvegað lyfið hafi það verið tekið af honum með þeim orðum af hálfu Gunnars Guðmundssonar forstöðumanns að ekkert væri að honum annað en samviskan.

¹²³⁰ Gögn starfshóps, bls. 1–7.

¹²³¹ Gögn starfshóps, bls. 8–23.

¹²³² Bls. 3774.

¹²³³ Bls. 3775–3776.

677. Sævar greindi frá því að eftir að hjartalýfið hafi verið tekið af honum hafi honum verið gert ókleift að sofa. Högni Einarsson og Erlingur Þór Guðmundsson fangaverðir hafi opnað klefahurð hans og skellt henni þannig að glumdi í öllu fangelsinu þannig að það hefur ekki farið fram hjá nokkrum fanga þau læti. Eins hafi þeir gert sér leik að því að berja í vegg klefans sem hafi verið við hlið varðstofunnar.
678. Fjórða tilvikið sem Sævar greindi frá í bréfi sínu hafi verið í byrjun janúar 1976. Þá hafi Högni Einarsson fangavörður tjáð honum er hann óskaði eftir að komast á klósettið að það væri skipun frá varðstjóra að hann fengi það ekki nema allsnakinn. Þegar Sævar hafi ekki viljað gera það hafi Högni hrint honum í gólfið. Nokkru síðar hafi Sævar hringt á ný og þá hafi Örn Ármann Sigurðsson fangavörður komið og haft sömu orð yfir. Eftir þref hafi Sævari verið leyft að fara eins og hann var klæddur á klósettið. Nefndi Sævar að hann hafi séð Sigurbjörn Víðir Eggertsson rannsóknarlögreglumann og Guðrúnu Jónu Sigurjónsdóttur fangavörð inni á varðstofu fangavarða.
679. Um kvöld í byrjun janúar 1976 hafi fangaverðirnir Högni Einarsson, Erlingur Þór Guðmundsson og Örn Ármann Sigurðsson komið inn í klefa og sagst ætla að bera Sævar út í laki. Þeir hafi síðan vafið hann inn í lak og sveiflað honum til og frá.
680. Sævar greindi frá því að þeir Skúli Steinsson, Högni Einarsson, Erlingur Þór Guðmundsson og Örn Ármann Sigurðsson fangaverðir hafi verið tímunum saman inni í klefa hans að yfirheyra hann og troða sínum hugarfóstrum inn í vitund hans um að hann væri viðriðinn hvarf Guðmundar Einarssonar og er fram liðu stundir að saka hann um hvarf Geirfinns Einarssonar. Gunnar Guðmundsson forstöðumaður hafi líka ásakað hann í þessum efnun og hótað en hann hafi ætíð verið einn í því.
681. Lýsti Sævar sjöunda tilvikinu um illa meðferð þannig að honum hafi verið neitað um að tala við réttargæslumann sinn, Jón Oddsson, en hann hafi þó verið viðstaddur upplestur tveggja skýrslna 4. og 6. janúar 1976 en honum hafi verið neitað af forstöðumanni og fangavörðum um að hitta Jón. Hann hafi ekki náð tali af honum fyrr en í apríl 1976.
682. Loks greindi hann frá því að fangaverðirnir, Skúli Steinsson, Högni Einarsson, Erlingur Þór Guðmundsson og Örn Ármann Sigurðsson hafi lagt á hann hendur og haft í frammi margvíslegar hótanir í desember 1975 og fram í janúar 1976 að mestu.
683. Þess var að lokum getið af hálfu Sævars að sökum andlegrar þreytu léti hann staðar numið að sinni.
684. Hallvarður Einvarðsson rannsóknarlögreglustjóri ríkisins sendi dómsmálaráðuneytinu bréf 10. maí 1979 af ofangreindu tilefni. Rakti hann framgang málsins og efni bréfs Jóns Oddssonar frá 7. maí 1979. Í bréfinu vísaði Hallvarður til 8. gr. laga nr. 108/1976 um rannsóknarlögreglu ríkisins, samanber 3. gr. laga nr. 5/1978, þar sem kveðið var á um að þegar rannsóknarlögreglustjóri væri svo riðinn við mál eða aðila að hann mætti ekki gegna dómastörfum í málinu bæri honum að tilkynna dómsmálaráðherra um

- það. Í ákvæðinu var kveðið á um að í slíkum tilvikum skipaði ráðherra vararannsóknarlögreglustjóra eða annan löghæfan mann til verksins.¹²³⁴
685. Miðvikudaginn 30. maí 1979 var Þórir Oddsson vararannsóknarlögreglustjóri skipaður til að annast sem rannsóknarlögreglustjóri, meðferð máls vegna bréfs Jóns Oddssonar, verjanda Sævars, dagsettu 6. mars 1979, til ríkissaksóknara um að Sævar yrði gefinn kostur á að gefa frekari skýrslur vegna sakarefnis hæstaréttarmáls nr. 214/1978 svo og að leggja fram kærur og skýrslur vegna meints harðræðis.¹²³⁵
686. Þórir Oddsson ritaði ríkissaksóknara bréf 9. ágúst 1979 vegna rannsóknar á ætluðu harðræði gagnvart Sævari Marinó Ciesielski, í samræmi við bréf Jóns Oddssonar hæstaréttarlögmanns frá 6. mars 1979.¹²³⁶ Í því greindi Þórir frá framvindu málsins frá 6. mars til þess dags er hann var skipaður til þess að annast meðferð málsins. Þá kom hann á framfæri gögnum sem hann skilgreindi í 15 tölusettum liðum. Þar á meðal voru tölusett númer 1–3 fyrrnefnd tvö bréf Jóns Oddssonar hæstaréttarlögmanns, ásamt bréfi Sævars sem var meðfylgjandi fyrra bréfinu, og lögregluskýrsla dagsett 6. apríl 1979. Að auki fylgdu eftirtalin gögn:
687. 4) Bréf Sævars, dagsett 17. maí 1979, ásamt ódagsettu bréfi til Þóris Oddssonar með fyrirsögninni „Guðmundarmálið“ og afmörkuðum athugasemdum við dómsniðurstöðu sakadóms Reykjavíkur í því máli.¹²³⁷ Í fyrrnefnda bréfinu, sem dagsett var 17. maí, falaðist Sævar eftir liðsinni í fjórar eða fimm klukkustundir á dag vegna málsins, helst Gísla Guðmundssyni en ef hann hefði ekki tíma, þá einhvern hlutlausan aðila. Þessa var óskað þar sem hann væri óstarfhæfur eftir liðlega tveggja ára einangrunardvöl. Í ódagsettri bókun, undirritaðri af Þóri Oddsyni og Guðmundi Guðjónssyni, rannsóknarlögreglumanni, var þess getið að ekki hafi þótt ástæða til að verða við þessari ósk Sævars.¹²³⁸ Í bréfinu sem bar fyrirsögnina „Guðmundarmálið“ greindi Sævar frá því að upphaf málsins hafi verið að hann var boðaður til yfirheyrslu 17. eða 18. desember 1975 og borið upp á hann að hafa tekið þátt í líkamsárás aðfaranótt 27. janúar 1974.¹²³⁹ Degi síðar hafi hann aftur verið yfirheyrður en svo keyrður út í Hafnarfjarðarhraun í Bronco bifreið sem hann taldi að Jónas Bjarnason rannsóknarlögreglumaður hafi átt en í förinni hafi verið rannsóknarlögreglumennirnir Eggert Norðdahl Bjarnason og Sigurbjörn Víðir Eggertsson sem hafi borið á hann að hafa farið með dáiinn pilt út í hraunið. Kvaðst Sævar hafa verið beittur harðræði, hótað og hann svívirtur. Nokkrar slíkar ferðir hafi verið farnar en hann hafi ekkert vitað um hvað lögreglumennirnir hafi verið að tala og ekki kunnað neinar skýringar á því hvers vegna Kristján Viðar, Tryggvi Rúnar, Albert Klahn eða Erla væru að ljúga upp á hann sakir. Síðan sagði hann frá því að 20. desember hafi Örn Höskuldsson komið inn yfirheyrsluherbergið og tjáð sér að Erla hafi eiðsvarið framburð og síðan hafið lestur skýrslunnar. Sævar kvaðst hafa stöðvað lesturinn og sagt Erni að þeir hefðu sjálfir

¹²³⁴ Bls. 3769.

¹²³⁵ Bls. 3700.

¹²³⁶ Bls. 3274–3725.

¹²³⁷ Bls. 3802.

¹²³⁸ Bls. 3803.

¹²³⁹ Bls. 3804.

samið það sem í skýrslunni gat að líta og svo þvingað Erlu til að gera þessa skýrslu. Hann hafi ítrekað eigið sakleysi og óskað þess að fjarvistir yrðu kannaðar. Það hafi síðan verið 4. janúar 1976 sem hann hafi tekið undir frásagnir um að hafa verið staddur á Hamarsbraut með Kristjáni Viðari og Tryggva Rúnari þegar þeir hafi ráðist á pilt. Það hafi hann gert gegn loforði Eggerts og Sigurbjörns Víðis um að hann myndi losna úr gæsluvarðhaldi þar með. Að sögn hafi hann dregið framburðinn til baka þar sem hann hafi ekki geta tjáð sig um eitthvað sem hann vissi ekkert um en hann hafi verið búinn að vera í löngum og ströngum yfirheyrslum þegar hann skrifaði undir skýrsluna. Vegna fyrrnefnds loforðs hafi hann síðan ekki gert neinar athugasemdir við upplestur skýrslunnar þó Jón Oddsson, réttargæslumaður hans, hafi verið viðstaddur. Þá gat Sævar þessi í bréfinu að meðferðin í yfirheyrslum og framkoma fangavarda í Síðumúlafangelsinu hafi komið því til leiðar að hann hafi tekið undir framburði lögreglumannanna sem hafi átt að vera komnir frá Kristjáni Viðari, Tryggva Rúnari og Alberti Klahn. Loks bar Sævar um að hafa komið fyrir dóm 11. janúar 1976 og kært rannsóknarlögreglumennina fyrir að hafa þvingað sig til skýrslugjafar 4. og 6. janúar sama ár, ekkert hafi þó verið bókað um þetta. Örn Höskuldsson, fulltrúi yfirsakadómara, hafi látið þetta sem vind um eyru þjóta og framlengt gæsluvarðhald um 60 daga. Ritaði Sævar um að honum hafi verið sagt að þýðingarlaust væri að kæra úrskurðinn til Hæstaréttar. Þegar hann hafi innt eftir réttargæslumanni sínum hafi því verið svarað að við hann hefði hann ekkert að tala. Örn hafi þó getið um þessar kröfur í bréfi sem hann hafi sent sakadómurum málsins þar sem hann skýrði svo frá að hann hafi ekkert mark tekið á Sævari þar sem hann hafi talið sig vita betur. Greindi Sævar frá því að á hinn bóginn hafi verið bókað í þingbókina að hann hafi sagst hafa lent í átökum við Guðmund Einarsson sem væri helber ósannindi og fæli í sér skjalfals. Við svo búid lauk Sævar bréfinu á þeim nótum að honum væri það um megn sökum andlegrar þreytu að rifja slíka hörmung upp þó líf hans lægi við. Með bréfinu fylgdi samantekt átta atriða úr dómi sakadóms með vísan til blaðsíðutals í dóminum. Umfjöllunarefni þessara samantekta laut að því að allir þrír, Sævar, Kristján Viðar og Tryggvi Rúnar hafi dregið framburð sinn til baka en fyrri framburð hafi þeir gefið undir illri og löglausri meðferð rannsóknarmanna og fangavarda. Sakadómur hafi fjallað um þetta álitafni en hafnað því sem ósönnuðu auk þess sem ávirðingar á rannsóknarmenn og fangaverði hafi lotið að atvikum sem hafi átt sér stað löngu eftir að játningar hafi legið fyrir. Því yrði þessi upphaflegi framburður lagður til grundvallar og talið að með eigin játningum þeirra væri komin fram lögfull sönnun fyrir ofbeldi og misþyrmingum gagnvart Guðmundi þannig að bani hafi hlotist af og þeir svo falið líkið. Óskaði Sævar þess að aðrir sakborningar yrðu spurðir hvers vegna þau hafi borið sakir á hann bæði í Guðmundar- og Geirfinnsmálum. Fjallaði hann um að mikið ósamræmi væri milli upphaflegra skýrslna þeirra Alberts Klahn frá 23. desember 1975, Kristjáns Viðars frá 29. desember 1975 og Tryggva Rúnars frá 9. janúar 1976. Engin sönnunargögn hafi komið fram á tveggja ára tímabili rannsóknar, ósamræmið væri meira en það hafi verið í upphafi og kærur komið fram um þvinganir og ýmis brögð sem lögreglumenn hafi beitt við fyrstu skýrslur. Það mætti vera hverjum manni ljóst að mál eins og Guðmundar- og Geirfinnsmálin ættu ekkert skylt við raunveruleikann þar sem engar sannanir lögju fyrir og aðeins hafi verið byggt á

söguburði einum. Þá fjallaði Sævar um að svo virtist sem mönnum væri ekki ljóst hve gríðarlega mikla frelsiskerðingu gæsluvarðhaldsvist fæli í sér. Slíkt brenglaði persónuleika manna svo mjög að sjálfið eyðilegðist þannig að hægt væri að móta þá eins og leir.

688. 5) Ódagsett bréf Sævars til ríkissaksóknara, Þórðar Björnssonar, en því fylgdu önnur bréf Sævars sem hann vonaði að rétt yrði unnið úr.¹²⁴⁰ Bréfin kvaðst Sævar senda Þórði þar sem Hallvarði Einvarðssyni væri farið að lengja eftir þeim en gat þess jafnframt að séra Jón Bjarman hafi sent bréf ári áður og óskað rannsóknar á kærutriði sem hafi átt sér stað í fangelsinu við Síðumúla í maímánuði 1976 þar sem Hallvarður hafi komið ótvírætt við sögu. Meðfylgjandi var einnig samantekt Sævars þar sem frá því var greint í aðfararorðum að hann hefði í hyggju að draga upp mynd af einangrunardvölinni sem hann hafi búið við í Síðumúlafangelsi sem skýrði hvernig orsakasamband leiði til afleiðinga.¹²⁴¹ Í Síðumúlafangelsi hafi honum verið gert lífið óbærilegt og komið fram við hann sem ómennskan eða jafnvel eitthvert dýr. Það hafi verið tekin af honum öll skriffæri, lyf og rúmföt í fjóra mánuði, einnig hafi hann fengið mjög lítið tóbak. Það eina sem hann hafi fengið að hafa í klefanum hafi verið þrjú ullarteppi, þetta hafi átt sér stað í lok desember 1975 eða byrjun janúar 1976. Svo hafi hann verið settur í klefa þar sem ekki hafi verið hægt að slökkva ljósið og hafður í honum í þrjá mánuði. Þá hafi hann fyrst fengið að fara út í fangelsisgarðinn þegar komið var fram á vetur 1976 auk þess sem hann hafi í tvígang verið hafður í fótajárnum í þrjár vikur í hvort skipti og í handjárnnum einn sólarhring líka. Þá hafi fangaverðir ráðist að honum með líkamlegu ofbeldi án tilefnis. Loks gat hann þess að loftræsting hafi verið úr hófi léleg. Allt þetta taldi Sævar fela í sér andlegar og líkamlegar pyndingar í sinn garð.
689. 6) Jón Oddsson, verjandi Sævars, sendi ríkissaksóknara, Þórði Björnssyni, bréf dagsett 15. júní 1979.¹²⁴² Í því bréfi var rakið að [HJÞ] hafi haft samband en hann hafi bæði verið vitni í Guðmundarmálinu og Geirfinnsmálinu. [HJÞ] hafi sagt framburði sína vera ranga og bent á ýmis atriði í þeim efnum, meðal annars að hann hafi verið erlendis til 31. janúar 1974 en hefði þrátt fyrir það tjáð sig við yfirheyrslur um atvik sem gerst hafi fyrir í þeim mánuði. Með bréfi sínu sendi Jón Oddsson afrit af bréfi frá [HJÞ] en gat þess að hann hafi ekki viljað ræða málin við [HJÞ] en æskti þess að hann yrði kallaður til skýrslugjafar fyrir réttum yfirvöldum eins og það var orðað í bréfinu. Afrit var sent Þóri Oddsyni þar sem Jón taldi álitaefnið varða þann þátt málsins sem Þórir hafði til meðferðar.
690. 7) Jón Oddson verjandi Sævars kom 19. júní 1979 á framfæri bréfi dagsettu 18. júní 1979 frá [HJÞ].¹²⁴³ Í bréfi [HJÞ] kom fram að hann hafi verið tekinn til yfirheyrslu í febrúar 1976 og spurður um ferðir hans 26. janúar 1974. Staðhæfði [HJÞ] að lögreglunni hafi verið kunnugt um að hann hafi verið í Hollandi þann dag þar sem hún hafi haft undir höndum kvittun fyrir greiðslu fargjalds hans 29. janúar 1974. Vísaði

¹²⁴⁰ Bls. 3697–3698.

¹²⁴¹ Bls. 3698.

¹²⁴² Bls. 3714.

¹²⁴³ Bls. 3714A– 3716.

[HJP] til þess að Sævar ætti þessa kvittun ennþá. Sagðist hann hafa verið þráspurður og hótað gæsluvarðhaldi. Um sumarið 1976 hafi hann síðan ásamt öðrum manni verið sendur frá Hollandi og þeir teknir til yfirheyrslu er hingað til lands var komið. Félagi hans hafi verið sleppt strax að lokinni yfirheyrslu en honum hafi ekki verið sleppt strax heldur spurður hvar hann hafi verið staddur daginn sem Geirfinnur Einarsson hvarf. [HJP] kvaðst ekki hafa getað gert grein fyrir ferðum sínum þann dag og hafi honum þá verið hótað gæsluvarðhaldi auk þess sem einn fangavarðanna hafi hótað að beita hann agaviðurlögum ef nokkuð heyrðist í honum á meðan hann dveldi í fangaklefanum. Um kvöldið hafi honum verið sleppt úr haldi. Síðan gat hann þess að í réttinum hafi hann verið spurður villandi spurninga og ekki verið rétt eftir honum bókað. Hann hafi til dæmis verið spurður hvort Sævar hafi talað um að láta menn hverfa og hann jánkað því en bætt við til skýringar að það hafi hann sjálfur líka gert og margir þeir sem hann þekkti. Þetta hafi verið sagt í gríni eða stundarbrjálæði en aldrei verið framkvæmt. Þessi skýring hafi ekki verið bókuð bara bókað að hann hafi svarað játandi. [HJP] bar um að hafa verið fangi á Litla-Hrauni og hafa séð framburð sinn þar sem hann hafi verið nafngreindur en mundi ekki eftir að hafa sagt þetta og þá óskað eftir því að fá að tala við dómara, eins og það var orðað í bréfinu. Nokkrum dögum seinna hafi honum verið tjáð að dómarnir hefðu ekkert við hann að tala. Að lokum gat [HJP] þess að hann vissi nú hvar hann hefði verið daginn sem Geirfinnur hvarf. Hann hafi verið á Laugarvegi 32 með Kristjáni Viðari og [PKKP].

691. 8) Bréf séra Jóns Bjarman til Jóns Oddssonar, dagsett 25. júní 1979, en með bréfinu kom hann á framfæri skjölum sem Sævar Marínó Ciesielski hafði afhent honum á Litla-Hrauni með vitund varðstjóra fangelsisins.¹²⁴⁴ Í bréfi Sævars sem var ódagsett og stílað á Jón Oddsson hæstaréttarlögmann fór Sævar þess á leit að bréfinu yrði komið á framfæri fyrir hans hönd.¹²⁴⁵ Bréfið ber yfirheitið „yfirheyrslur“. Sævar gerði grein fyrir því að honum hafi ekki verið gefinn kostur á að átta sig á hvar hann hafi verið staddur þegar Geirfinnur Einarsson hvarf og hann því átt erfitt með að bera fram varnir enda hafi yfirheyrslur verið byggðar á þeim grundvelli að hann væri meira en lítið sekur. Svipað hafi verið uppi á teningnum hvað hvarf Guðmundar Einarssonar áhrærði en hann hafi þó haft skriffæri um nokkra hríð og getað því betur áttað sig á hvar hann hefði verið á stað og stund. Skriffærin hafi síðan verið tekin af honum. Lýsti hann því síðan að hafa, eftir að hafa verið í hörðum og ströngum yfirheyrslum, verið tekinn í yfirheyrslu hjá Sigurbirni Víði Eggertssyni 19. eða 20. janúar 1976. Þar hefði hann verið spurður hvort hann þekkti bræður Erlu Bolladóttur. Greindi Sævar frá því að hafa borið um að hafa verið með bróður Erlu, sem hann nafngreindi ekki, í sveit hjá ömmu sinni og afa á Stóra-Hofi í Gnúpverjahreppi. Sigurbjörn Víðir hafi þá sagst hafa sannanir fyrir því að hann hafi farið með Einari Bollasyni til Keflavíkur 19. nóvember 1974. Sævar ritaði að hafa ekki fengið neina skýringu á þessari staðhæfingu frekar en nokkru öðru sem fram hafi farið í yfirheyrslum hjá Sigurbirni Víði og Eggerti. Bar Sævar um að Sigurbjörn hafi rætt um einhver samskipti sem Sævar hafi átt að hafa við þá Sigurbjörn Eiríksson, Magnús Leópoldsson, Einar Bollason og Valdimar Olsen.

¹²⁴⁴ Bls. 3910.

¹²⁴⁵ Bls. 3911–3916.

Kvaðst Sævar hafa sagt að hann vissi ekki hvað Sigurbjörn Víðir væri að tala um en Sigurbjörn hafi talið sig vita betur og sagt honum að hugsa málið til morguns. Þá hafi hann verið boðaður til yfirheyrslu hjá Eggerti Bjarnasyni sem hafi sagt að vitað væri að menn væru að sækjast eftir lífi hans og ef hann greindi ekki frá ástæðu þess hlyti hann að vera meira en lítið sekur. Eggert hafi sagt að verið væri að setja skothelt gler í fangelsið af þessum sökum, en smiðir munu hafa verið við störf á þeim tíma í fangelsinu. Þá hafi Eggert tjáð honum að vegna morðhótana við Erlu væru nú vopnaðir lögreglumenn að gæta hennar. Ástæðu þessara hótana ætti Sævar að vita og ef hann myndi ekki greina frá kynnu dagar Erlu að vera taldir. Sævar kvaðst ekkert vita sem þessu tengdist. Um kvöldið sama dag hafi Sigurbjörn Víðir svo yfirheyrt hann og spurt hann um Einar Bollason. Sagðist Sævar hafa haft það á orði að Erla væri hrædd við hann enda hefði Erla verið búin að ræða það við hann. Innti Sigurbjörn Víðir eftir ástæðu þess að Erla væri hrædd við Einar en gat þess líka að hafa verið að koma frá Erlu og hafa elt þaðan bifreið sem hafi verið að snúðra í kringum húsið og ekki séð betur en það hafi verið Einar á Fiatbifreið en Sævar vissi að faðir Einars, sem bjó hjá honum á þeim tíma, hafi átt slíka bifreið. Sævar kvaðst hafa verið altekinn af kvíða og spennu, hann hafi ekki getað hugsað rökrétt né dreift huganum. Lögreglumennirnir hafi tjáð honum að Einar hefði haft yfir líflátshótanir við Erlu vegna hvarfs Geirfinns Einarssonar og Sævar ætti að vita allt um það. Ef hann myndi ekki bera um að hafa farið með Einari til Keflavíkur myndi Erla verða myrt. Til að forða henni frá þeim örlögum hafi hann tekið undir að hafa farið með Einari til Keflavíkur en við svo búið hafi verið rätt samhengislaust um Klúbbmennina sem lögreglumennirnir hafi tjáð Sævari að hafi staðið á bakvið þessar hótanir. Degi síðar hafi Sigurbjörn Víðir og Eggert ekið með hann til Keflavíkur og niður í Dráttarbrautina og tjáð honum að þar hafi átt sér stað refsiverður verknaður. Síðar sama dag hafi yfirheyrslu verið haldið áfram og hafi lögreglumennirnir rätt mikið um spírasmýgl og þá Magnús Leópoldsson og Sigurbjörn Eiríksson í Klúbbnum. Sævar sagðist hafa borið um að þekkja þá menn ekki en nefnt það að kannast við Valdimar Olsen sem Erla hafi tjáð honum að væri góðvinur Magnúsar Leópoldssonar en Valdimar sé bróðir vinkonu Erlu. Sævar kveðst svo hafa undirritað skýrslu eins og til hafi verið ætlast. Síðan þegar hann hafi ætlað að draga skýrsluna til baka þar sem þetta hafi verið fjandans vitleysa, eins og hann orðaði það, hafi það ekki verið möguleiki. Eftir að á hann hafi verið borið að hafa farið út á sjó á báti með fyrrgreindum mönnum og lögreglumenn og fangaverðir hafi verið búnir að ganga í skrokk á honum hafi hann verið tilneyddur til að undirrita aðra skýrslu 25. janúar 1976. Sævar bar um að hafa verið tekinn til yfirheyrslu 26. janúar 1976 þar sem fram hafi komið að morðhótanir gagnvart Erlu væru að baki og búið væri að handtaka svonefnda Klúbbmenn. Kvaðst Sævar þá hafa óskað eftir að tekin yrði af honum skýrsla um tilurð skýrslanna sem hann gaf í tilefni af þessum hótunum. Viðbrögðin við þeirri ósk hafi verið þau að Örn Höskuldsson hafi sagt orðrétt: „Farðu inn í klefa og hengdu þig.“ auk þess sem hann hafi sagt við Gunnar Marinósson varðstjóra: „Lánaðu honum reipi svo hann geti hengt sig.“ Þá hafi Högni Einarsson fangavörður rokið inn í klefa hans og slegið hann í magann með kylfu, hent honum upp að vegg og borið á hann að hafa farið út á sjó á báti. Þar sem honum hafi ekki verið líft í fangelsinu vegna slæms andlegs ástands og meðferðar fangavarda á honum sagðist

Sævar hafa óskað eftir því að hringt yrði í Eggert Norðdahl Bjarnason rannsóknarlögreglumann. Hann hafi síðan endursagt framburð lögreglumanna og fangavarða í skýrslu og ritað undir. Þá greindi Sævar frá því að hafa verið í yfirheyrslu hjá Sigurbirni Víði og Magnúsi Magnússyni og verið sýndar myndir af mönnum. Ekki hafi hann vitað tilefnið en bent á þrjá menn sem hann hafi þekkt á myndunum en ítrekað jafnframt að hann vissi ekkert um Geirfinnsmálið. Því næst greindi hann frá því að hafa komið fyrir dóm 1. apríl 1976 hjá Erni Höskuldssyni þar sem hann hafi skýrt þar frá því að þær skýrslur sem hann hafi átt að hafa gefið væru ekki byggðar á hans vitneskju eða reynslu heldur hafi hún komið frá rannsóknarlögreglumönnum og því sem Erla Bolladóttir hafi átt að hafa sagt þeim, meðal annars um að hafa verið hrædd við nefnda fjóra menn. Þá greindi Sævar frá því að hafa verið í yfirheyrslum hjá Eggerti og Sigurbirni þar sem þeir hafi beitt hann líkamlegu ofbeldi, rifið í hár hans, slegið hann í andlitið, snúið upp á handlegg hans og svæft hann með hengingartaki með því að snúa upp á skyrtuhálmálið. Fangaverðir hafi svo tekið upp þessa háttsemi eftir rannsóknarlögreglumönnum. Síðan vék hann orðum að samprófunum sem hann hafi verið látinn taka þátt í með Erlu og Kristjáni Viðari í maí 1976. Tilgangurinn hafi verið að fá Sævar til að taka undir með Erlu að hafa verið í Keflavík 19. nóvember 1974 og eins að taka undir með Kristjáni Viðari að Guðmundur Einarsson hafi verið stunginn til bana á Hamarsbraut 11, frásögn sem Sævar sagðist svo hafa gert að sinni í yfirheyrslu hjá Karli Schütz. Við samprófun við Erlu sagðist Sævar hafa innt hana eftir því hvernig Guðmundarmálið hafi byrjað og hún þá sagt að þeir hafi verið að spyrja hana um þetta afturábak og áfram þó hún hafi ekkert vitað um málið þannig að hana hafi farið að ráma í þetta og er hún hafi verið laus úr gæsluvarðhaldi hafi hún uppgötvað að þetta væri veruleiki. Vakti Sævar athygli á að hún hafi verið látin sverja eið að framburði sínum og sleppt úr haldi án þess að gildi framburðarins hafi verið sannreynt. Næst gat hann þess að 8. maí 1976 hafi verið gengið mjög hart að honum að láta framburð í té og þar sem hann hafi verið orðinn mjög ruglaður af frásögnum Erlu og Kristjáns Viðars hafi hann orðið við því að undirrita frásögn Sigurbjörns Víðis, en þá hafi verið komið fram á nótt. Degi síðar kvaðst hann hafa afturkallað framburð sinn munnlega við Hallvarð Einvarðsson vararíkissaksóknara og kært lögreglumennina. Síðan hafi ekkert verið rætt við hann fram í júlí er Sigurbjörn Víðir hafi ætlað að nota Erlu til þess að staðfesta fyrri skýrslur sem farið hafi fjarri. Viðtölin hafi orðið níu sem staðið hafi yfirleitt lengur en átta klukkustundir á dag. Þá hafi Erla borið á hann að hún myndi missa barnið og sjá það aldrei frammar ef hann héldi fast við framburð sinn og eins hafi Sigurbjörn Víðir hótað sér með lífstíðar öryggisgæslu ef hann segðist ekki hafa verið að Hamarsbraut 11 er Guðmundur átti að hafa beðið bana. Eins hafi Sigurbjörn Víðir tekið undir með Erlu að Sævar væri að koma því til leiðar að barnið yrði gefið og Erla færi í fangelsi.

692. 9) Bréf séra Jóns Bjarman fangelsisprests til dómsmálaráðherra dagsett 30. maí 1978.¹²⁴⁶ Með nefndu bréfi fór séra Jón þess á leit við ráðherra að hlutast yrði til um að kanna hvort starfsmenn embættis sakadóms Reykjavíkur, Rannsóknarlögreglu ríkisins, embættis ríkissaksóknara og starfsmenn fangelsisins við Síðumúla hafi sýnt

¹²⁴⁶ Bls. 3666 – 3667.

ótilhlýðilega harðýðgi við yfirheyrslu eða einhvers konar prófun í Guðmundar- og Geirfinnsmálunum kvöldið 4. eða 5. maí 1976. Í bréfinu kom fram að það hafi verið gert með því að leggja hendur á Sævar og með framkomu sinni reynt að vekja ótta og skelfingu hans, Erlu og Kristjáns Viðars. Vísaði Jón í þessum efnum til laga um meðferð opinberra mála nr. 74/1974. Auk þess vitnaði séra Jón orðrétt í fyrra bréf sitt dagsett 24. september 1976 þar sem meðal annars hafi verið fjallað um óeðlilegt ástand og umkvartanir gæsluvarðhaldsfanga um að þeim væri haldið í stöðugum ótta í sambandi við framkvæmd gæslunnar sem og við yfirheyrslur og rannsóknaraðgerðir. Áréttaði séra Jón að hann væri enn þeirrar skoðunar að nauðsynlegt væri að kanna hvort og hvernig sakborningar í þessum málum hafi verið beittir harðrétti við rannsókn þeirra í þetta eða önnur skipti.

693. Séra Jón gat þess að ofangreindir sakborningar hafi ekki farið þess á leit að hann hlutaðist til um neitt sem að rannsóknum snúi heldur hafi þau hvert um sig greint honum frá málsatvikum í sálgæsluviðtölum án þess að hann hafi fitjað upp á málinu eða spurt spurninga. Frásagnir þeirra allra hafi verið í meginatriðum samhljóða, Erla hafi greint honum frá þessu í maí 1976, Sævar í janúar 1978 og Kristján Viðar skömmu fyrir ritun bréfsins. Rakti hann svo aðalatriði í frásögn þeirra. Þau þrjú hafi verið síðla dags leidd til samprófunar í viðtalsherberginu í Síðumúlafangelsi. Viðstaddir hafi verið Örn Höskuldsson rannsóknardómari, Hallvarður Einvarðsson vararíkissaksóknari, rannsóknarlögreglumennirnir Eggert Norðdahl Bjarnason, Sigurbjörn Víðir Eggertsson, Njörður Snæhólm og Gunnar Guðmundsson forstöðumaður. Í samprófuninni hafi verið lagt hart að Sævari að játa lýsingu Erlu á málsatvikum en hann virst ringlaður og miður sín og ekki vitað hvaðan á hann stóð veðrið. Meðan á því hafi staðið hafi Eggert gripið í hár Sævars kippt honum og hrint til og frá svo hann hafi verið nærri fallinn í gólfið og ógnað honum. Seinna þegar Sævar hafi mótmælt einhverju hafi Gunnar gengið að honum og löðrunað hann. Samprófunin hafi við það endað í upplausn Erla farið að æpa í móðursýkiskasti og Sævar hafi verið dreginn inn í klefa af tveimur fangavörðum sem hafi verið kallaðir til. Séra Jón gat þess að hann ræki minni til þess að gæslufangarnir Magnús Leópoldsson og Sigurbjörn Eiríksson hafi innt sig eftir því hvort drukkið fólk væri hýst í fangelsinu þar sem þeir hefðu kvöldið áður heyrt háreisti, óp og grát í húsinu. Loks gat séra Jón þess að hann vænti þess að ráðherra myndi hlutast til um að þetta yrði kannað af óvilhöllum aðila svo og öll framkvæmd rannsóknarinnar þar sem mikilsvert væri að lögum um rannsóknir og meðferð sakamála væri fylgt út í ystu æsar og réttinda sakborninga gætt.
694. 10) Bréf [SÓG], móður Sævars, til Þóris Oddssonar dagsett 31. maí 1979.¹²⁴⁷
695. 11) Bréf [SÓG], móður Sævars, til Þóris Oddssonar dagsett 29. júní 1979.¹²⁴⁸
696. 12) 2. tölublað 8. árgangs tímaritsins Samúel útgefið í ágúst 1976, sem fól í sér umfjöllun um bréfaskipti Sævars og [ÖS] í maímánuði 1976 í Síðumúlafangelsinu þegar sá síðarnefndi var þar í gæsluvarðhaldi einnig vegna ótengdra sakargifta.

¹²⁴⁷ Bls. 3701–3713.

¹²⁴⁸ Bls. 3718–3722.

697. 13) 3. tölublað 9. árgangs tímaritsins Samúel útgefið í apríl 1978, þar sem gat að líta viðtal við Sævar.
698. 14) Ljósrit af áðurröktu bréfi rannsóknarlögreglustjóra ríkisins dagsett 10. maí 1979.
699. 15) Ljósrit af áðurröktu bréfi dóms- og kirkjumálaráðuneytisins dagsett 30. maí 1979.
700. Gögnin sendi Þórir Oddsson til ríkissaksóknara með ósk um nánari ákvörðun um það að hvaða kæruefnum lögreglurannsókn máls þessa ætti að beinast.
701. Ríkissaksóknari, Þórður Björnsson, brást við erindi Þóris Oddssonar með bréfi dagsettu 23. ágúst 1979.¹²⁴⁹ Greindi ríkissaksóknari umfjöllunarefni þau sem Þórir hafði sent með bréfi sínu í fjóra kafla.
702. Í fyrsta kaflanum rakti hann fjögur tilvik úr bréfum Sævars Marinós Ciesielski. 1) Atvik sem átti að hafa átt sér stað 4. janúar 1976 og varða Eggert Bjarnason og Sigurbjörn Víði Eggertsson. 2) Atvik sem átti að hafa átt sér stað 11. janúar 1976 og varða Örn Höskuldsson. 3) Atvik sem átti að hafa átt sér stað í lok apríl eða byrjun maí 1976 og varða einkum Gunnar Guðmundsson. 4) Atvik sem átti að hafa átt sér stað fyrstu daga maímánaðar 1976 og varða aðallega Eggert Bjarnason. Í því samhengi var vakin athygli á að séra Jón Bjarman hafi nefnt í bréfi dagsettu 30. maí 1978 atvik sem átti að hafa átt sér stað 4. eða 5. maí 1976 og varða aðallega Eggert og Gunnar Guðmundsson. Að mati ríkissaksóknara mætti ætla að um sama atvik væri að ræða. Vakinn var athygli á að tilgreind atvik sýndust öll hafa verið rannsökuð eftir útgáfu ákæru í fjölskipuðum sakadómi í tilefni og framhaldi af bókun Sævars í þinghaldi 29. mars 1977. Vísað var til dómsgerða í þessum efnum auk þess sem vitnað var til meðfylgjandi endurrita af framburðum 10 manna, rannsóknarlögreglumanna og fangavarða, sem gefnir voru fyrir dómi á tímabilinu 31. mars til 6. júlí 1977 auk skýrslu Arnar Höskuldssonar sem dagsett var 22. ágúst 1977.
703. Í öðrum kafla bréfs síns vék ríkissaksóknari að því að Sævar hafi lýst ástandi og aðbúnaði í fangelsinu við Síðumúla. Taldi hann eðlilegt að þessar lýsingar yrðu bornar undir fangaverði og fangelsisstjórn og þeir myndu tjá sig um þessi atriði.
704. Í þriðja kafla bréfsins var tekið fram að bréf [HJP] gæfi ákærvaldinu ekki tilefni til að æskja þess að hann yrði kvaddur á ný fyrir dóm en ekki yrði haft á móti því ef aðrir teldu rök standa til slíks.
705. Í fjórða kafla bréfsins var þess getið að önnur efnisatriði gagnanna sem Þórir Oddsson hafi sent sýndust hrein málflutningsatriði og bréf [SÓG], móður Sævars, sérstaklega nefnd í þeim efnum. Hvorki bréfin né tímaritsgreinar sem birtar voru í Samúel liggja fyrir meðal gagna máls rannsóknarlögreglu ríkisins nr. 2875/79.
706. Verjandi Sævars, Jón Oddsson, ritaði Þóri Oddssyni, skipuðum rannsóknarlögreglustjóra, bréf dagsett 28. ágúst 1979.¹²⁵⁰ Með vísan til bréfs ríkissaksóknara dagsetts 23. ágúst áréttaði Jón fyrri tilmæli Sævars um rannsókn á kærutriðum auk þess sem Jón kom á framfæri athugasemdum í sex köflum. Fyrst

¹²⁴⁹ Bls. 3742–3744.

¹²⁵⁰ Bls. 3731–3732

fjallaði Jón um bréf séra Jóns Bjarman sem þá hafði nýverið sagt frá í Dagblaðinu og lýsti furðu sinni á því að bréfið hafi verið látið liggja athugasemdalaust niður í ráðuneyti. Taldi Jón brýna nauðsyn til að séra Jóni Bjarman yrði gefinn kostur á að koma til frekari skýrslugerðar og efnisatriði bréfs hans rannsökuð. Í annan stað áréttaði Jón að hann hefði áður komið upplýsingum á framfæri um tvær konur sem starfað hefðu í Síðumúlafangelsinu sem hafi borið á sama máta og Kjartan Kjartansson fangavörður. Óskaði hann þess að þær myndu gefa skýrslur í málinu og að Kjartan myndi gefa frekari skýrslu. Í þriðja lagi lýsti Jón furðu sinni á því sem hann taldi áhugaleysi ríkissaksóknara á bréfi [HJÞ] þar sem um eitt aðalvitnið væri að ræða og því ætti skilyrðislaust og tafarlaust að taka af honum frekari skýrslur. Í fjórða lagi fjallaði Jón meðal annars um það að Sævar þyrfti nauðsynlega að fá að mæta til skýrslugerðar um efnisatriði skýrslna sinna, fyrirliggjandi skýrslur væru mjög ófullkomnar og hann hefði alltaf gert ráð fyrir að fá að koma fullkomnari skýrslum að. Í fimmta lagi vék Jón að þætti Hauks Guðmundssonar, rannsóknarlögreglumanns í Keflavík, í rannsókn Geirfinnsmálsins í öndverðu. Taldi Jón í ljósi svonefnds handtökumáls brýna nauðsyn bera til þess að kannaðar yrðu nánar starfsaðferðir Hauks. Í sjötta lagi vakti Jón svo athygli á því að ekki lægju fyrir rannsóknargögn og tilheyrandi niðurstöður af svonefndum lygamæli sem Sævar hafi undirgengist. Jafnframt nefndi Jón að Erla muni hafa undirgengist svipaðar yfirheyrslur hjá geðlækni að viðstöddum réttargæslumanni sínum en gögn þar að lútandi lægju ekki fyrir í skjölum málsins.

707. Að fengnu bréfi ríkissaksóknara var hafist handa af hálfu rannsóknarlögreglu ríkisins við að rannsaka þau tilvik sem getið var. Skýrslugerð og rannsókn annaðist Guðmundur Guðjónsson rannsóknarlögreglumaður í flestum tilvikum undir stjórn Þóris Oddssonar en Þórir annaðist sjálfur yfirheyrslu yfir séra Jóni Bjarman. Viðstaddir skýrslutökur voru nánast undantekningalaust fulltrúi ákærvaldsins, oftast Pétur Guðgeirsson og svo Jón Oddsson verjandi Sævars. Skýrslutökur fóru fram í fangelsinu við Síðumúla og á skrifstofu rannsóknarlögreglunnar við Auðbrekku 61 í Kópavogi. Þá var aflað gagna er lutu að húsnæði fangelsisins við Síðumúla 28 og dagbækur fangelsisins Síðumúla númer fjögur og fimm auk spjaldskrárspjalda frá fangelsinu vegna Sævars, Kristjáns Viðars og Erlu Bolladóttur.
708. Skipaður rannsóknarlögreglustjóri Þórir Oddsson ritaði fangelsisstjórn Síðumúlafangelsis bréf 3. september 1979 og óskaði eftir dagbókum Síðumúla-fangelsisins númer fjögur og fimm auk spjaldskrárspjalda frá fangelsinu vegna dvalar Sævars, Kristjáns Viðars og Erlu Bolladóttur í fangelsinu. Þessa var óskað í þágu rannsóknar á kærum Sævars vegna harðræðis sem hann teldi sig hafa verið beittan.¹²⁵¹ Endurrit dagbókanna og spjaldskrárspjaldanna liggja ekki fyrir meðal gagna máls rannsóknarlögreglu ríkisins nr. 2875/79.
709. Miðvikudaginn 5. september 1979 var séra Jón Bjarman fangelsisprestur yfirheyrður á skrifstofu rannsóknarlögreglu ríkisins að Auðbrekku 61 sem vitni en vakin var athygli

¹²⁵¹ Bls. 3974.

á 94. gr. laga um meðferð opinberra mála.¹²⁵² Skýrslutakan var hljóðrituð og sá háttur hafður við ritun skýrslunnar að spurningar lögreglu og svör séra Jóns voru bókuð sérstaklega. Séra Jón gerði grein fyrir tildrögum þess að hann ritaði bréf sitt til dómsmálaráðherra 30. maí 1978. Gerði hann grein fyrir samskiptum sínum við Erlu Bolladóttur bæði á meðan hún var í gæsluvarðhaldi og eins þegar hún var frjál. Þá fjallaði hann einnig um samskipti sín við Sævar sem hafi hafist í mars 1976, en þau hafi ekki átt sér stað í maí en hann svo rætt við Sævar tvisvar í mánuði síðari hluta árs 1976 og á árinu 1977. Í flestum þeim samtölum sem hann hafi átt með Sævari hafi komið fram að Sævar hafi verið beittur harðræði á einn eða annan hátt, en hann hafi ekki rætt um þetta tiltekna tilvik fyrr en mun síðar. Gat séra Jón þess sérstaklega að hann teldi að Sævar hafi sagt sér frá tilvikinu sem átt hefði sér stað 4. eða 5. maí 1976 í janúar 1977. Misritað hafi verið í bréfið að Sævar hafi fyrst greint frá þessu í janúar 1978. Kvaðst séra Jón sérstaklega hafa höggvið eftir þessu tilviki meðal frásagna Sævars af mörgum tilvikum líkamlegs ofbeldis þar sem þetta hafi skorið sig úr að því leyti að margir hefðu verið viðstaddir en í hinum tilvikunum var oftast um einn að ræða. Frásögn Sævars af því hvað hafi gerst hefði verið lík frásögn Erlu en áherslur Sævars hefðu verið aðrar þar sem hann hafi lagt áherslu á að tilgangurinn hafi verið að þvinga hann til að játa að hafa verið í Njarðvík tilgreinda nótt. Séra Jón greindi svo frá því að Kristján Viðar hafi greint frá þessu atviki í maí 1978 aðspurður um hvort hann hefði verið beittur harðræði. Því hafi Kristján neitað en sagt Sævar hafa verið beittan harðræði og vísað til þessa sama tilviks. Inntur eftir því hvaða mat hann hafi lagt á frásagnir Erlu, Sævars og Kristjáns kvaðst hann ekki hafa verið í aðstöðu til að taka neina afstöðu til þessa frekar en annarra frásagna sem honum væri sagðar við sams konar kringumstæður enda ekki að leita eftir slíku. Þegar frásögnin hafi komið frá Sævari hafi hann orðið nokkuð vissari um að eitthvað hafi gerst einkum í ljósi vitneskju hans um hve óeðlilegt ástand hafi ríkt innan Síðumúlafangelsisins frá því í desember 1975 fram yfir mitt ár 1976 sem hann hafði fyrir gert ráðuneytinu aðvart um. Þegar þau þrjú hafi öll verið búin að greina frá þessum málsatvikum hafi hann metið það svo að ekki væri tækt að þegja lengur yfir þessum upplýsingum. Í skýrslunni kom fram að undir lok yfirheyrslunnar hafi Jón Oddsson, verjandi Sævars, beint því til séra Jóns að hann upplýsti hvort fangaverðir í Hegningarhúsinu, Jóna og Guðrún, hafi tjáð honum frá einhverju sem máli kynni að skipta um meðferðina á Sævari. Gat séra Jón þess að þær hefðu ekki vikið að þessu tiltekna tilviki en þær hafi haft ýmislegt að athuga við meðferðina á Sævari, Kristjáni og Tryggva Rúnari þann tíma sem þær voru starfandi í Síðumúlafangelsinu, í janúar 1976.

710. Aflað var gagna frá Reykjavíkurborg 7. september 1979 er lutu að húsnæði Síðumúlafangelsisins í tilefni af athugasemdum um lélegt ástand hússins.¹²⁵³ Var þar á meðal gögn frá heilbrigðiseftirliti Reykjavíkur og borgarlækni til dóms- og kirkjumálaráðuneytisins er lutu að hitunar- og loftræstikerfi fangelsisins, auk gagna Reykjavíkurborgar frá því að notkun húsnæðisins sem fangelsis var samþykkt 1960. Athugun á hita- og loftræstikerfi fangelsisins frá verkfræðistofu ásamt kostnaðaráætlun vegna

¹²⁵² Bls. 3847–3852.

¹²⁵³ Bls. 3825–3842.

úrbóta og tvö minnisblöð borgarlæknis. Þá var aflað tveggja bréfa Ragnars Tómassonar héraðsdómslögmanns og réttargæslumanns sakbornings í gæsluvarðhaldi ótengdum Guðmundar- og Geirfinnsmálum. Bréfin lutu að athugasemdum um ástand húsnæðis fangelsisins og áhyggjum lýst yfir hve gæsluvarðhaldsvist virtist ótæpilega beitt og getum að því leitt að skeytingaleysi lögreglu yfirvalda um andlega og líkamlega líðan sakborninga mætti rekja til þess að greiðlegar gangi að „fá játningar“ þegar færi að draga af sakborningum eftir nokkra innlokun. Þýðingamikið væri fyrir almannaheill að sakamál upplýstust en ekki mætti beita fanga ósæmilegu harðræði.

711. Mánudaginn 10. september 1979 fóru Guðmundur Guðjónsson rannsóknarlögreglumaður og Þórir Oddsson, skipaður rannsóknarlögreglustjóri, að Litla-Hrauni og sóttu Kristján Viðar og færður til skýrslutöku á skrifstofu rannsóknarlögreglu ríkisins að Auðbrekku 61.¹²⁵⁴ Rannsóknarlögreglumaðurinn Snorri Sigurjónsson og Stefán Tryggvason lögreglumaður fóru skömmu síðar sömu leið og sóttu Sævar sem einnig var færður til skýrslutöku á skrifstofu rannsóknarlögreglunnar. Að skýrslutökum loknum var Kristján Viðar fluttur í Hegningarhúsið en Sævar í fangelsið við Síðumúla. Bókað var að til þess að tryggja að fangaverðir hefðu engin samskipti við fangana hefðu síðarnefndir lögreglumenn annast um gæslu þeirra í fangelsunum. Þess var sérstaklega getið að Sævar og Kristján Viðar hefðu verið sóttir fyrirvaralaust til að tryggja að þeir gætu ekki komið boðum á milli.
712. Þennan sama dag var Kristján Viðar yfirheyrður á skrifstofu rannsóknarlögreglu ríkisins að Auðbrekku 61, Kópavogi, að viðstöddum fulltrúa ríkissaksóknara og verjendum sínum fyrir sakadómi og Hæstarétti, Páli A. Pálssyni og Páli S. Pálssyni. Bókað var að gætt hafi verið ákvæða 1. mgr. 40. gr. laga um meðferð opinberra mála.¹²⁵⁵ Sérstaklega var bókað að Kristjáni Viðari hafi verið bent á að hann hefði stöðu sem vitni í málinu af hálfu fulltrúa ríkissaksóknara. Greindi Kristján Viðar frá því hverjir hefðu verið viðstaddir, Örn Höskuldsson, Hallvarður Einvarðsson, Njörður Snæhólm, Eggert Bjarnason, Sigurbjörn Víðir Eggertsson, Gunnar Guðmundsson, Erla Bolladóttir og Sævar Ciesielski. Kristján kvaðst hafa verið færður í yfirheyrsluherbergi þar sem Erla, Njörður og Hallvarður hafi verið stödd og honum greint frá því að Erla hafði borið um að hafa skotið Geirfinn með riffli. Komið hafi til tals að Erla vildi tala við Sævar og hafa Kristján viðstaddan. Kristján kvaðst hafa jánkað því en Hallvarður sagt að ekki væri hægt að tala við Sævar en sagt við Erlu að hann skyldi hugsa málið. Kristján kvaðst við svo búið hafa verið fluttur aftur í klefa sinn. Síðar sama dag hafi Gunnar Guðmundsson komið inn á klefa og tilkynnt honum að hann ætti að mæta í samprófun. Kvað hann Gunnar hafa sagt sér að hann ætti að tala við Sævar eins og honum hentaði og mætti þess vegna hrista hann til. Kristján lýsti því hverjir hafi verið viðstaddir og hvar hver viðstaddra hafi verið staðsettur í yfirheyrsluherberginu. Kvaðst Kristján Viðar hafa innt Sævar eftir frásögnum sem eftir honum höfðu verið hafðar um að Kristján hafi banað Geirfinni. Hann hafi hins vegar ekki náð neinu sambandi við Sævar sem hafi verið stórsjúkur að mati Kristjáns. Sævar hafi sagt að Hallvarður hefði hóttað því að hann myndi tynast í amerísku fangelsi. Eggert hafi sífellt verið að hrista

¹²⁵⁴ Bls. 3853.

¹²⁵⁵ Bls. 3854–3857.

Sævar til, færa stólinn sem hann hafi setið á, öskra á hann, snúa upp á eyrun á honum, klípa í hár hans og snoppunga hann þannig að hann myndi horfa beint fram. Erla hafi svo verið látin tala við hann um samband þeirra sem hefði eftir langa stund leitt til þess að hún hafi komist í uppnám, grátið, formælt Sævari og logið upp á hann. Sævar hafi hins vegar endurtekið það sem hann hafði eftir Hallvarði um að lenda í amerísku fangelsi. Kvað Kristján að Hallvarður hefði þá öskrað að Sævari að miðað við það sem Erla segði ætti hann þau örlög skilið að tynast í amerísku fangelsi. Við það hafi Sævar reynt að hrækja á Hallvarð en ekki tekist það. Gunnar Guðmundsson hafi hins vegar staðið upp og löðrungað Sævar mjög fast þannig að smollið hafi í. Með það hafi samprófunin leyst upp og verið farið með þá Sævar og Kristján Viðar inn á klefa. Sérstaklega aðspurður kvað Kristján að viðbrögð annarra við framferði Eggerts og Gunnars hafi engin verið. Kristján var því næst spurður að því hverjum og hvenær hann hafi sagt fyrst frá þessu og kvaðst hann hafa sagt Páli Arnóri verjanda sínum frá þessu en ástæða þess að hann hefði ekki sagt frá þessu fyrr hafi verið sú að svipaðir atburðir hafi áður átt sér stað og verið nánast daglegir viðburðir og vísaði til þess að hafa heyrt til Skúla Steinssonar fangavardar vera að kaffæra Sævar. Hann hafi sjálfur sætt harðræði af hálfu lögreglumanna og fangavarda. Loks var bókað að Kristján vildi koma því á framfæri að þrjár dagbækur sem hann hafi haldið hefðu verið teknar af honum 17. ágúst 1976 en hann hefði einungis fengið tvær þeirra til baka og þá hafi verið búið að rífa úr þeim einhver blöð. Kvaðst hann hafa ritað um þessa samprófun í dagbókina sem hann hafi ekki fengið aftur.

713. Verjandi Kristjáns Viðars, Páll S. Pálsson, ritaði bréf til ríkissaksóknara sem dagsett er 10. september 1979 þar sem hann vísaði til þess að hafa áréttað það við vitnayfirheyrslu yfir Kristjáni Viðari þennan sama dag vegna rannsókna lögreglu á kærumáli Sævars vegna meints harðræðis að Kristján Viðar hafi tjáð sér að hann hefði sjálfur yfir ýmsu að kvarta í sambandi við meðferðina á sér. Af því sem Kristján Viðar hafi greint honum frá vildi verjandinn gera það að sérstöku athugunarefni að Kristjáni hafi verið gefin mjög sterk lyf áður en hann hafi verið látinn ganga undir afdrifaríkar yfirheyrslur. Reifaði hann frásögn Kristjáns Viðars um að í kjölfar þess að hann hafi kveikt í klefa sínum í Hegningarhúsinu 6. janúar 1977 hafi hann verið látinn taka sterkt geðlyf með heitinu „Melleril“. Hann hafi verið látinn taka níu töflur á dag, sem hafi samsvarað 225 millígrömmum, mánuðina janúar, febrúar, mars, apríl og maí. Upp frá þessu hafi allt framferði hans og hugsanagangur breyst. Hann hafi orðið manískur. Orðrétt sagði í bréfinu: „Mér fannst ég sjálfur vera persóna á leiksviði og ætti að leika það hlutverk sem lögregluþjónar og aðrir sem áttu að spyrja mig vildu að ég léki. Mér fannst ég vera eins og leikbrúða í höndunum á þeim þannig að ég fyllti út í eyður í frásögnum sem að þeir voru með og eins og það hjálpaði þeim til þess að búa til sögur. Ég lifði mig inn í þetta hlutverk sem lagt var fyrir mig.“ Hann hafi haft svo sterka tilhneigingu til að segja já og nei við fyrirspurnum bara til þess að losna við fyrirspyrjendur. Hann hafi ekki verið með sjálfum sér þegar hann hafi verið á lyfjunum. Eftir maímánuð hafi hann verið fluttur á Litla-Hraun, en eftir að hann hafi farið þangað hafi hann ekki tekið nein lyf. Þá hafi honum fundist rofa til í umhverfinu. Hann hafi þá ekki um margra mánaða skeið hlustað á útvarp, lesið blöð eða talað við

fólk. Þarna hafi honum fundist hann hafa framið rangt, að hafa gengist undir það fyrir sakadómi að samþykkja það sem hann hafði aldrei gert. Eftir að hann hafi komið aftur til Reykjavíkur hafi hann sagt það sem honum hafi fundist sannast og réttast. Taldi hann að allt það sem hann hafi borið fyrir réttinum eða rannsóknarlögreglumönnum hafi verið einskisvert þvaður. Í lok bréfsins óskaði verjandinn í fyrsta lagi upplýsinga um hversu mikil lyfjanotkun Kristjáns Viðars hafi verið á umræddu tímabili, hvaða lyf það hafi verið og hvaða magn. Í öðru lagi hvað sérfræðingar teldu um afleiðingar slíkrar lyfjaneyslu, hvort neytandinn yrði annarlegur í hugsun. Í þriðja lagi óskaði hann upplýsinga um hvers vegna lyfjagjöfni hafi verið beitt fyrst Kristján Viðar hafi ekki sjálfur óskað hennar og ekki hafi verið talið að hann væri geðbillaður.¹²⁵⁶

714. Verjandi Kristjáns Viðars, Páll S. Pálsson, ritaði bréf til ríkissaksóknara sem dagsett er 10. september 1979 þar sem hann vísaði til þess að hafa áréttað það við vitnayfirheyrslu yfir Kristjáni Viðari þennan sama dag vegna rannsókna lögreglu á kærumáli Sævars vegna meints harðræðis að Kristján Viðar hafi tjáð sér að hann hefði sjálfur yfir ýmsu að kvarta í sambandi við meðferðina á sér. Af því sem Kristján Viðar hafi greint honum frá vildi verjandinn gera það að sérstöku athugunarefni að Kristjáni hafi verið gefin mjög sterk lyf áður en hann hafi verið látinn ganga undir afdrifaríkar yfirheyrslur. Reifaði hann frásögn Kristjáns Viðars um að í kjölfar þess að hann hafi kveikt í klefa sínum í Hegningarhúsinu 6. janúar 1977 hafi hann verið látinn taka sterkt geðlyf með heitinu „Melleril“. Hann hafi verið látinn taka níu töflur á dag, sem hafi samsvarað 225 millígrömmum, mánuðina janúar, febrúar, mars, apríl og maí. Upp frá þessu hafi allt framferði hans og hugsanagangur breyst. Hann hafi orðið manískur. Orðrétt sagði í bréfinu: „Mér fannst ég sjálfur vera persóna á leiksviði og ætti að leika það hlutverk sem lögregluþjónar og aðrir sem áttu að spyrja mig vildu að ég léki. Mér fannst ég vera eins og leikbrúða í höndunum á þeim þannig að ég fyllti út í eyður í frásögnum sem að þeir voru með og eins og það hjálpaði þeim til þess að búa til sögur. Ég lifði mig inn í þetta hlutverk sem lagt var fyrir mig.“ Hann hafi haft svo sterka tilhneigingu til að segja já og nei við fyrirspurnum bara til þess að losna við fyrirspyrjendur. Hann hafi ekki verið með sjálfum sér þegar hann hafi verið á lyfjunum. Eftir maímánuð hafi hann verið fluttur á Litla-Hraun, en eftir að hann hafi farið þangað hafi hann ekki tekið nein lyf. Þá hafi honum fundist rofa til í umhverfinu. Hann hafi þá ekki um margra mánaða skeið hlustað á útvarp, lesið blöð eða talað við fólk. Þarna hafi honum fundist hann hafa framið rangt, að hafa gengist undir það fyrir sakadómi að samþykkja það sem hann hafði aldrei gert. Eftir að hann hafi komið aftur til Reykjavíkur hafi hann sagt það sem honum hafi fundist sannast og réttast. Taldi hann að allt það sem hann hafi borið fyrir réttinum eða rannsóknarlögreglumönnum hafi verið einskisvert þvaður. Í lok bréfsins óskaði verjandinn í fyrsta lagi upplýsinga um hversu mikil lyfjanotkun Kristjáns Viðars hafi verið á umræddu tímabili, hvaða lyf það hafi verið og hvaða magn. Í öðru lagi hvað sérfræðingar teldu um afleiðingar slíkrar lyfjaneyslu, hvort neytandinn yrði annarlegur í hugsun. Í þriðja lagi óskaði hann

¹²⁵⁶ Bls. 3734–3736.

upplýsinga um hvers vegna lyfjagjöfinni hafi verið beitt fyrst Kristján Viðar hafi ekki sjálfur óskað hennar og ekki hafi verið talið að hann væri geðbilaður.¹²⁵⁷

715. Þennan sama dag, 10. september 1979, var Sævar yfirheyrður á skrifstofu rannsóknarlögreglu ríkisins að Auðbrekku 61, Kópavogi sem vitni, að viðstöddum fulltrúa ríkissaksóknara og verjanda sínum Jóni Oddssyni.¹²⁵⁸ Lýsti Sævar því að þegar hann hafi verið færður til samprófunarinnar hafi aðrir verið komnir, þeir sömu og Kristján Viðar hafði talið upp. Sævar lýsti því hvar hver var staðsettur í herberginu. Greindi hann frá því að yfirheyrslan hafi hafist á því að hann hafi átt að staðfesta að hafa verið í Keflavík 19. nóvember 1974 ásamt Kristjáni, Erlu og „fjórmenningunum“. Kvaðst Sævar hafa neitað að ljúga upp á sig og aðra. Eggert hafi þá rífið í hár hans og togað hann aftur á bak með þeim orðum „þú ætlar ekki að skilja drengur“ og hafi svo hrist hann til án þess að Sævar hafi gert sér grein fyrir framhaldinu. Aðrir í herberginu, að Nirði Snæhólm undanskildum, hafi síðan farið að hreyta hnjóðsyrðum í hann. Gunnar Guðmundsson hafi steytt framan í hann hnefa og hvatt hann til að bera að hann hafi verið í Keflavík með framangreindum mönnum. Sævar greindi frá því að honum hafi fundist hann vera sleginn í andlitið án þess að hann hafi áttað sig á því hver hefði slegið. Kvaðst hann hafa beint orðum sínum til Hallvarðs og innt hann eftir því hvort leyfilegt væri að gera þetta. Erla hafi grátið mikið í samprófuninni og talað um barnið þeirra og hafi sagt honum að bera um að hafa verið í Keflavík umrætt sinn. Sævar kvaðst bæði hafa greint réttargæslumanni sínum Jóni Oddssyni og Jóni Bjarman fangelsispresti frá þessu harðræði. Þá lét hann þess sérstaklega getið að hann hafi ekki fengið að hitta Jón Oddsson frá því í janúar þar til í apríl 1976. Þá gat hann þess sérstaklega að margoft hafi verið brotið á honum við yfirheyrslur sem væri ástæða þess að hann hafi ekki greint frá þessu fyrr en sennilega á árinu 1977.
716. Þennan sama dag, 10. september 1979, var Sævar Marinó Ciesielski yfirheyrður á skrifstofu rannsóknarlögreglu ríkisins að Auðbrekku 61, Kópavogi sem vitni, að viðstöddum fulltrúa ríkissaksóknara og verjanda sínum Jóni Oddssyni.¹²⁵⁹ Lýsti Sævar því að þegar hann hafi verið færður til samprófunarinnar hafi aðrir verið komnir, þeir sömu og Kristján Viðar hafði talið upp. Sævar lýsti því hvar hver var staðsettur í herberginu. Greindi hann frá því að yfirheyrslan hafi hafist á því að hann hafi átt að staðfesta að hafa verið í Keflavík 19. nóvember 1974 ásamt Kristjáni, Erlu og „fjórmenningunum“. Kvaðst Sævar hafa neitað að ljúga upp á sig og aðra. Eggert hafi þá rífið í hár hans og togað hann aftur á bak með þeim orðum „þú ætlar ekki að skilja drengur“ og hafi svo hrist hann til án þess að Sævar hafi gert sér grein fyrir framhaldinu. Aðrir í herberginu, að Nirði Snæhólm undanskildum, hafi síðan farið að hreyta hnjóðsyrðum í hann. Gunnar Guðmundsson hafi steytt framan í hann hnefa og hvatt hann til að bera að hann hafi verið í Keflavík með framangreindum mönnum. Sævar greindi frá því að honum hafi fundist hann vera sleginn í andlitið án þess að hann hafi áttað sig á því hver hefði slegið. Kvaðst hann hafa beint orðum sínum til Hallvarðs og innt hann eftir því hvort leyfilegt væri að gera þetta. Erla hafi grátið

¹²⁵⁷ Bls. 3734–3736.

¹²⁵⁸ Bls. 3658–3860.

¹²⁵⁹ Bls. 3658–3860.

mikið í samprófuninni og talað um barnið þeirra og hafi sagt honum að bera um að hafa verið í Keflavík umrætt sinn. Sævar kvaðst bæði hafa greint réttargæslumanni sínum Jóni Oddssyni og Jóni Bjarman fangelsispresti frá þessu harðræði. Þá lét hann þess sérstaklega getið að hann hafi ekki fengið að hitta Jón Oddsson frá því í janúar þar til í apríl 1976. Þá gat hann þess sérstaklega að margoft hafi verið brotið á honum við yfirheyrslur sem væri ástæða þess að hann hafi ekki greint frá þessu fyrr en sennilega á árinu 1977.

717. Þennan sama dag, 10. september 1979, var Erla Bolladóttir yfirheyrð sem vitni á heimili hennar að hennar ósk vegna veikinda, að viðstöddum fulltrúa ríkissaksóknara.¹²⁶⁰ Bókað var að verjanda hennar, Guðmundi Ingva Sigurðssyni, hafi verið boðið að vera viðstaddur en afþakkað að höfðu samráði við Erlu. Erla bar á sömu lund um hverjir hefðu verið viðstaddir og rakti hvernig hana minnti hvar hver og einn hafi verið staðsettur. Taldi hún tilefni skýrslutökunnar hafa verið að fá Sævar til að samþykkja frásögn þeirra Kristján Viðars um Geirfinnsmálið en þau hafi þá bæði verið búin að bera um það en Sævar ekki. Hallvarður og Eggert hafi margítrekað lagt að Sævari að segja sannleikann en þau Kristján Viðar hafi svo farið að rífast við Sævar og verið mjög æst. Sævar hafi verið að færa til stólinn sem hann hafi setið á en Eggert hafi jafnharðan fært hann til baka. Ekki minntist Erla þess að Eggert hafi lagt hendur á Sævar. Gunnar Guðmundsson hafi síðan farið að blanda sér í samprófunina og Sævar þá spurt hvað honum kæmi þetta við og hafi Gunnar þá vísað til þess að hann væri forstöðumaður fangelsisins en Sævar þá sagt honum að halda kjafti. Gunnar hafi þá staðið upp og slegið Sævar kinnhest. Minntist Erla þess ekki að Sævar hafi verið beittur frekara harðræði en hvorki hún né Kristján Viðar hafi verið beitt slíku.
718. Erlingur Guðmundsson fangavörður gaf skýrslu 19. september 1979 í fangelsinu við Síðumúla, gætt var ákvæða 1. mgr. 40. gr. laga um meðferð opinberra mála.¹²⁶¹ Neitaði hann því alfarið að hafa átt hlut að því að beita Sævar harðræði né kannaðist við að aðrir hafi beitt hann slíku eða Sævar kvartað í sín eyru um slíka meðferð. Kvaðst Erlingur aldrei hafa rætt sakarefni málanna sem Sævar hafi verið grunaður um við hann né vissi til þess að aðrir hafi gert það. Aðbúnaður Sævars í fangelsinu hafi verið með sama hætti og annarra í þessu máli en gæsla þeirra hafi verið frábrugðin öðrum tilvikum þar sem vel hafi verið fylgst með að þeir næðu ekki að koma skilaboðum sín á milli. Sævar hafi fengið sams konar mat og ekki verið meinað að reykja og fengið að fara út í fangelsisgarðinn eftir að hafa verið í gæslu í fangelsinu í nokkurn tíma, eins og aðrir fangar sem þar hafi verið til langrar dvalar. Sérstaklega aðspurður kvað Erlingur að Sævar hafi ekki verið erfiðari en aðrir fangar né haft uppi meiri kvartanir en aðrir fangar.¹²⁶²
719. Sama dag var Högni Einarsson rannsóknarlögreglumaður og fyrrum fangavörður, yfirheyrður á skrifstofu rannsóknarlögreglu ríkisins að Auðbrekku 61, klukkan 14:15. Bókað var að gætt hafi verið ákvæða 1. mgr. 40. gr. laga um meðferð opinberra

¹²⁶⁰ Bls. 3861–3863.

¹²⁶¹ Bls. 3777–3779.

¹²⁶² Bls. 3779.

mála.¹²⁶³ Neitaði hann því alfarið að hafa átt hlut að því að beita Sævar harðræði né kannaðist hann við að aðrir hafi beitt hann slíku. Þá kannaðist Högni hvorki við að hafa yfirheyrt Sævar né að aðrir hafi verið yfirheyrdir af fangavörðum. Hann gat þess þó að það hafi komið fyrir að Sævar hafi sjálfur verið að nefna einstök atriði þegar verið var að sinna honum en aldrei hafi verið setið yfir honum og hann yfirheyrdur. Minntist Högni þess ekki að hafa tekið undir þegar Sævar hafi verið að ræða þessi mál sín. Bar hann um að aðbúnaður Sævars hafi verið sá sami og annarra en gat þess að eitthvað hafi verið liðið á gæsluvarðhaldstímann áður en gæslufangarnir hafi fengið útivist. Aðspurður af verjanda Sævars, Jóni Oddssyni, bar Högni um að Sævar sem fangi, hafi haft sína sérstöðu eins og aðrir. Ekki treysti Högni sér til að tíunda það sérstaklega nema Sævar hafi verið kvörtunarsamari en aðrir fangar og þá um ýmislegt.

720. Sama dag var Högni Einarsson, rannsóknarlögreglumaður og fyrrum fangavörður, yfirheyrdur á skrifstofu rannsóknarlögreglu ríkisins að Auðbrekku 61, klukkan 15:15. Bókað var að gætt hafi verið ákvæða 1. mgr. 40. gr. laga um meðferð opinberra mála.¹²⁶⁴ Högni kvaðst aðspurður hvorki kannast við að hafa 26. janúar 1976 slegið Sævar í kviðinn með kylfu eða borið upp á hann að hafa farið út á sjó í einhverjum bát.
721. Högni Einarsson var áfram yfirheyrdur þennan dag á skrifstofu rannsóknarlögreglu ríkisins að Auðbrekku 61, klukkan 15:25. Ekki er bókað sérstaklega um réttarstöðu hans í þessari skýrslu.¹²⁶⁵ Högni kvaðst minnst þess að hafa í eitt sinn í apríllok eða byrjun maí 1976 sótt Sævar og fært hann fyrir Gunnar Guðmundsson í yfirheyrsluherbergið. Taldi hann að það hlyti að hafa verið að beiðni Gunnars, en þar sem þetta hafi verið við vaktaskipti hafi hann farið strax í framhaldinu. Tilvikið var honum minnisstætt þar sem þetta hafi verið eina tilvikið sem hann sótti Sævar fyrir Gunnar. Ekki minntist Högni þess að hafa heyrt hvað þeim hafi farið á milli eða hvort eitthvað hafi komið upp á þeirra á milli.
722. Jón Baldvin Sveinsson fangavörður var yfirheyrdur 20. september 1979 í fangelsinu við Síðumúla sem vitni.¹²⁶⁶ Jón Baldvin kvaðst muna óljóst eftir samprófun sem fram hafi farið 5. maí 1976 en þó svo óljóst að hann setti fyrirvara við að um sömu samprófun væri að ræða. Ekki mundi hann hvort hann hefði fært Sævar inn á klefa eftir samprófunina en kvað það ekki ólíklegt ef hann hefði verið á vakt. Aðspurður minntist Jón Baldvin engra málsatvika í tengslum við þessa tilteknu skýrslutöku. Aðspurður um aðbúnað Sævars í fangelsinu taldi hann aðbúnaðinn hafa verið með svipuðum hætti og annarra fanga nema útivist hafi hafist síðar en annarra.
723. Guðrún Óskarsdóttir fangavörður var yfirheyrd 21. september 1979 sem vitni í Hegningarhúsinu við Skólavörðustíg.¹²⁶⁷ Tilefni yfirheyrslunnar var sagt að Jón Oddsson verjandi Sævars hafi látið að því liggja í bréfi dagsettu 28. ágúst 1979 að hún kynni frá einhverju að segja varðandi harðræði sem Sævar segðist hafa verið beittur í Síðumúlafangelsinu. Guðrún bar um að það sem hún kynni frá að segja væri að í

¹²⁶³ Bls. 3791–3794.

¹²⁶⁴ Bls. 3917–3918.

¹²⁶⁵ Bls. 3891–3892.

¹²⁶⁶ Bls. 8864–3865.

¹²⁶⁷ Bls. 3936–3938.

tvígang þegar verið var að yfirheyra Sævar í hornherberginu hafi hún heyrt einhverja pústra, eins og verið væri að slá einhvern, hálfgerðar stimpingar og einhvern kveinka sér. Aðspurð kvaðst hún ekki getað borið um það hvenær þetta hafi verið né hverjir hafi verið að yfirheyra Sævar en taldi að um rannsóknarlögreglumenn hafi verið að ræða. Kvaðst henni ekki hafa líkað við þetta og rætt þetta við samstarfskonu sína, Jónu Sigurjónsdóttur. Skömmu eftir þessi tilvik hafi Gunnar Guðmundsson forstöðumaður komið að máli við hana og sagt henni að komin væri upp sú staða að æskilegt væri að þær konurnar, hún og Jóna, myndu flytjast til starfa í Hegningarhúsinu og gerðu þær það. Þetta hafi verið um það bil þegar komið var með þá Sigurbjörn Eiríksson og Magnús Leóoldsson í fangelsið. Taldi Guðrún skýringu þessa flutnings hafa verið kunningsskapur hennar við þá tvo en hún hefði um árabíl unnið hjá þeim í Glaumbæ og Klúbbnum. Guðrún bar um það að aðbúnaður Sævars hafi verið svipaður og annarra í fangelsinu og að hann hafi ekki verið erfiðari en aðrir fangar.

724. Guðjón Lúther fyrrum fangavörður var yfirheyrður 21. september 1979 sem vitni á skrifstofu rannsóknarlögreglu ríkisins að Auðbrekku 61.¹²⁶⁸ Tilefni yfirheyrslunnar var samprófun í Síðumúlafangelsinu 5. maí 1976. Guðjón bar um að samprófun þessi væri minnisstæð sökum þess hve fjölmenn hún hafi verið og eins hávaðasöm; háværar raddir og stólar dregnir eftir gólfinu. Ekki minntist hann þess að hafa heyrt neitt sem hafi bent til þess að verið væri að beita harðræði. Ekki mundi hann hvort hann hafi fært Sævar inn á klefa eftir samprófunina en taldi það líklegt þar sem hann hefði verið á vakt. Inntur eftir því hvort hann vissi til þess að einhver fangavörður hafi verið viðstaddur samprófunina kvað hann það ekki sérstaklega minnisstætt en datt þó helst í hug Gunnar Guðmundsson forstöðumaður. Ástæðu þess að hann nefndi Gunnar sérstaklega bar Guðjón um að Gunnar hafi verið mikill áhugamaður um að mál þetta kæmist í höfn og áhugasamur um allt sem hafi komið fangelsinu við. Ekki minntist Guðjón þess að hafa heyrt af atvikum sem gerst hafi við þessa samprófun eða að rætt hafi verið um hana síðar. Gat hann þess að aðrir fangaverðir hafi verið áhugasamari en hann um þetta mál. Hafi sumir þeirra tekið að sér á ákveðnu tímabili að ræða þessi afbrot við fangana aðallega til að reyna að upplýsa hvar líkin væru. Slíkar viðræður hafi ætíð átt sér stað inn á klefa viðkomandi fanga. Ekki kvaðst hann sjálfur hafa verið viðstaddur slíkar viðræður þar sem hann væri þeirrar skoðunar að rannsóknaraðilar ættu að sinna sínum störfum og fangaverðir sínum. Fangarnir sjálfir hefðu síðan haft mikla þörf fyrir að ræða þessi mál sín við fangaverðina en hann hafi reynt að bíta slíkt af sér. Þau hafi stundum verið drjúg þessi samtöl fangavarðana við fangana og minntist Guðjón þess að fangavörður hafi komið með uppdrátt af landsvæði út úr klefa eins fangans en ekki mundi hann lengur hver það var. Nefndi hann aðspurður að þeir Högni Einarsson, Skúli Steinsson og Ari Ingimundarson hafi „tekið að sér“, eins og það var orðað, að ræða þessi mál einslega við fangana í klefum þeirra en viðræður þessar hafi farið fram með vitund Gunnars Guðmundssonar forstöðumanns og Gunnars Marinóssonar varðstjóra. Ekki mundi hann hvort fangaverðir hafi verið viðstaddir yfirheyrslur í Guðmundar- og Geirfinnsmálum þó slíkt kynni að hafa verið.

¹²⁶⁸ Bls. 3866–3868.

Guðjón kvaðst ekki hafa verið beðinn um að ræða málin við fangana og heyrði aldrei neinn beðinn um það.

725. Ari Ingimundarson fangavörður var yfirheyrður 21. september 1979 klukkan 15:15, sem vitni á skrifstofu rannsóknarlögreglu ríkisins að Auðbrekku 61.¹²⁶⁹ Tilefni yfirheyrslunnar var samprófun í Síðumúlafangelsinu 5. maí 1976. Ari minntist þessarar samprófunar ekki. Þá kannaðist hann ekki við að hafa rætt mál gæslufanganna einslega við þá eða að hafa verið að yfirheyra þá og minntist þess ekki að aðrir hafi gert það.
726. Ari Ingimundarson fangavörður var áfram yfirheyrður 21. september 1979 klukkan 15:40, sem vitni á skrifstofu rannsóknarlögreglu ríkisins að Auðbrekku 61.¹²⁷⁰ Ari bar um að minnast ekki sérstaks tilviks þar sem Sævar hafi verið færður fyrir Gunnar Guðmundsson en slíkt tilvik var til rannsóknar vegna ávirðinga Sævars. Gat hann þess að það væri ekki óalgenget að fangar bæðu um að tala við Gunnar en hann mundi ekki eftir neinu slíku tilviki hvað Sævar snerti.
727. Gunnar Marinósson varðstjóri í Síðumúlafangelsi var yfirheyrður sem vitni 24. september 1979 klukkan 15:58, í fangelsinu við Síðumúla.¹²⁷¹ Kvaðst hann ekki muna sérstaklega eftir tilviki þar sem hann hafi verið nýkominn á vakt þegar Gunnar Guðmundsson hafi verið með Sævar í viðtali hjá sér en það kynni þó vel að vera. Hins vegar minntist hann þess ekki að Gunnar hafi skipað honum að sitja yfir Sævari sem hafi verið gert að standa teinréttur með hendur niður með síðum.
728. Gunnar Marinósson var aftur yfirheyrður sem vitni 24. september 1979 klukkan 16:11, í fangelsinu við Síðumúla.¹²⁷² Borin var undir hann bókun Sævars um að Örn Höskuldsson hafi hreytt í hann ónotum og sagt honum að fara inn í klefa og hengja sig en Örn hafi sagt Gunnari að lána Sævar reipi til slíks. Aðspurður kannaðist Gunnar ekki við þetta auk þess sem hann hefði áður tjáð sig um þetta fyrir dómi.
729. Í kjölfar þessarar skýrslu var bókað af Þóri Oddssyni, skipuðum rannsóknarlögreglustjóra, og Guðmundi Guðjónssyni rannsóknarlögreglumanni að ekki hafi þótt fært að taka skýrslur varðandi önnur atriði sem fram kæmu í greinargerð Sævars sem komið hafi verið á framfæri með bréfi Jóns Oddssonar dagsettu 25. júní 1979 og áttu að varða Högna Einarsson og Örn Höskuldsson. Önnur atriði í þessari greinargerð Sævars hafi þótt falla utan ramma þessarar rannsóknar eins og hann hafi verið markaður af ríkissaksóknara í bréfi dagsettu 23. ágúst 1979.
730. Gunnar Marinósson fangavörður var yfirheyrður 24. september 1979 klukkan 16:20, í fangelsinu við Síðumúla sem vitni.¹²⁷³ Kannaðist hann ekki við að fangaverðir hafi verið fengnir til að yfirheyra sakborninga né vissi til þess að það hefði verið gert enda ekki í verkahring fangavarda. Hann gat þess þó að það hafi margoft gerst að fangarnir sjálfir hafi viljað ræða þessi mál við fangaverðina. Kvaðst hann hafa hlustað á þá í

¹²⁶⁹ Bls. 3869–3870.

¹²⁷⁰ Bls. 3893.

¹²⁷¹ Bls. 3894.

¹²⁷² Bls. 3919.

¹²⁷³ Bls. 3789.

slíkum tilvikum en ekki rætt málin nema sérstaklega væri óskað eftir því af þeirra hálfu. Bar hann um að aðbúnaður Sævars hafi verið sá sami og annarra en gat þess að hann og annar fangi hefðu sætt reykingabanni og verið settir í fótjárn eftir að upp hafi komist um bréfaskipti þeirra á milli. Gat Gunnar þess að Steingrímur Gautur Kristjánsson héraðsdómari hafi framkvæmt sérstaka rannsókn vegna kæru hins fangans á þessum aðgerðum.

731. Guðrún Jóna Sigurjónsdóttir fangavörður var yfirheyrð 24. september 1979 sem vitni í Hegningarhúsinu við Skólavörðustíg.¹²⁷⁴ Tilefni yfirheyrslunnar var sagt að Jón Oddsson verjandi Sævars hafi látið að því liggja í bréfi dagsettu 28. ágúst 1979 að hún kynni frá einhverju að segja varðandi harðræði sem Sævar segðist hafa verið beittur í Síðumúlafangelsinu. Jóna bar um að hafa verið við störf í Síðumúlafangelsinu síðari hluta árs 1975 og fram til 26. janúar 1976 er hún hafi verið færð til í starfi að fyrirlagi Gunnars Guðmundssonar og hafið störf í Hegningarhúsinu. Henni hafi verið sagt að kvartanir hafi komið frá aðstandendum kvenfanga sem hafi verið í Síðumúlafangelsinu um hávaða í fangelsinu vegna hurðaskella og því hafi þessi fangi verið færður í Hegningarhúsið sama dag og hún hóf þar störf. Jóna bar um það að hafa ætíð verið á dagvakt utan eins tilviks sem hún tók næturvakt. Aðspurð um þá næturvakt bar hún að með henni hafi verið Skúli Steinsson og að því er hana minnti Erlingur Guðmundsson. Er þau hafi mætt á vakt hafi Gunnar Guðmundsson verið að ljúka símtali við Örn Höskuldsson en að því loknu hafi Gunnar tjáð þeim Skúla og Erlingi frá því að halda ætti þeim Sævari og Tryggva Rúnari vakandi um nóttina. Það hafi verið gert, þeir Skúli og Erlingur hafi farið margoft inn í klefa til Sævars og Tryggva til að vekja þá. Jóna bar um að hafa farið með þegar Tryggvi Rúnar hafi verið vakinn en ekki alltaf þegar Sævar hafi verið vakinn. Hafi þeir Skúli og Erlingur borið á Tryggva Rúnar að hafa verið að kalla nafn stúlku upp úr svefni sem Tryggvi hefði verið mjög undrandi á en stúlkunafn þetta skildist Jónu að tengdist stúlku sem fannst látin í Vík í Mýrdal. Kvað Jóna Skúla hafa sagt að Tryggvi Rúnar tryði öllu sem Skúli segði við hann en Tryggvi hefði verið vinnumaður hjá Skúla áður. Undir morgun hafi Skúli svo sagt Tryggva Rúnari að heppilegast væri að líma heftiplástur fyrir munn hans svo köllin heyrdust ekki í honum. Tryggvi hafi samþykkt þetta og hafi þeir í kjölfarið límt grisju fyrir munn hans sem þeir festu með heftiplástrum. Gunnari Guðmundssyni hafi verið sagt frá þessu þegar hann mætti á vakt klukkan 08:00. Jóna gat þess að hvað Sævar viðkom þessa nótt að Skúli hafi gert að leik sínum að hlaupa með stól framan á sér á vegg milli varðstofunnar og klefans sem Sævar var í svo af varð mikill hávaði. Eins hafi þeir Skúli og Erlingur farið inn í klefa Sævars og tuskað hann til auk þess sem þeir hafi komið í veg fyrir að Sævar gæti breitt yfir loftljósið en rofi til að slökkva á ljósinu hafi fyrr verið gerður óvirkur af Guðjóni Lúther fangaverði sem sé rafvirki að mennt. Að mati Jónu hafi andað köldu í garð Sævars umfram aðra fanga. Nefndi hún sem dæmi þess að hún hafi eitt sinn heyrt Högna Einarsson segja við Sævar að honum væri óheimilt að fara á klósettið nema nakinn en Sævar hafi þá ekki farið á klósettið. Þessi framganga Högna hafi hlotið góðar undirtektir hjá Gunnari Guðmundssyni en þessi ráðstöfun hafi verið gerð í þeim tilgangi að fyrirbyggja að Sævar gæti staðið í

¹²⁷⁴ Bls. 3939–3942.

bréfasíptum við aðra fanga. Aðspurð kvaðst Jóna vita til þess að fangaverðirnir Skúli Steinsson, Högni Einarsson og Örn Ármann Sigurðsson hafi verið að yfirheyra gæslufangana, einkum Sævar, en þessar yfirheyrslur hafi annaðhvort verið að fyrir lagi Arnar Höskuldssonar, Eggerts Bjarnasonar og Sigurbjörns Víðis Eggertssonar eða í það minnsta með vitund þeirra. Eins hafi Gunnar Guðmundsson forstöðumaður verið að yfirheyra. Ekki kvaðst Jóna hafa sjálf hafa orðið vitni að svona yfirheyrslum en byggja þetta á tali samstarfsmanna sinna.

732. Í skýrslu rannsóknarlögreglu ríkisins sem undirrituð var af þeim Þóri Oddssyni, skipuðum rannsóknarlögreglustjóra ríkisins, og Guðmundi Guðjónssyni rannsóknarlögreglumanni var bókað að 24. september 1979 hafi verið tekið saman hvaða fangaverðir hafi gengið vaktir frá 1. janúar 1976 til 26. janúar 1976 og hverjir hafi verið saman á dagvakt og næturvakt á þessu tímabili.¹²⁷⁵ Að auki hafi verið farið yfir yfirvinnubók fangavarða og vinnuskrár úr fangelsinu vegna sama tímabils. Tílefnið hafi verið að í framburði Jónu hafi hún nefnt þrenn atriði sem leita mætti staðfestingar á í þessum gögnum en þessi atriði hafi verið hve margar næturvaktir hún hafi gengið í janúar 1976, hverjir hafi verið með henni á vakt og atriði er varði Gunnar Guðmundsson sem hún hafi vikið að í framburði sínum. Í ljós hafi komið að hún hafi staðið þrjár næturvakir í stað einnar sem hún hafði borið um og að Erlingur Guðmundsson sem hana hafi minnt að hafi verið á næturvakt með henni hafi ekki staðið slíkar vaktir með henni í janúar. Þá hafi Gunnar Guðmundsson komið einu sinni á dagvakt í kjölfar næturvaktar Jónu en ekki á þeim dögum sem ætla mætti að Jóna hafi verið að vísa til í framburði sínum.
733. Örn Ármann Sigurðsson, fyrrverandi fangavörður, var yfirheyrður á skrifstofu rannsóknarlögreglu ríkisins að Auðbrekku 61 þriðjudaginn 25. september 1979. Bókað var að gætt hafi verið ákvæða 1. mgr. 40. gr. laga um meðferð opinberra mála.¹²⁷⁶ Neitaði hann því alfarið að hafa átt hlut að því að beita Sævar harðræði né kannaðist við að aðrir hafi beitt hann slíku. Þá kannaðist Örn ekki við að hafa yfirheyrt Sævar né að aðrir fangaverðir hafi verið að yfirheyra fangana. Hins vegar hafi þessi mál virst hvíla þungt á sakborningunum og þeir haft mikla þörf fyrir að ræða þau við fangaverði, sérstaklega Sævar og þá við hann. Örn kvaðst hafa brugðist við með því að benda Sævari á að segja sannleikann við yfirheyrslur rannsóknaraðilanna. Bar hann um að aðbúnaður Sævars hafi verið sá sami og annarra. Var hann sérstaklega spurður að því hvort hann minntist þess að Sævar hafi verið beittur harðræði á einhvern hátt meðan í dvöl hans hafi staðið í Síðumúlafangelsinu. Örn kannaðist ekki við neitt slíkt.
734. Hallvarður Einvarðsson rannsóknarlögreglustjóri var yfirheyrður á skrifstofu rannsóknarlögreglu ríkisins að Auðbrekku 61 miðvikudaginn 26. september 1979. Þess var getið að mætta væri kunn réttarstaða vitna og sakborninga fyrir rannsóknarlögreglu og dómi.¹²⁷⁷ Aðspurður kvaðst Hallvarður muna eftir samprófun sem fram hafi farið 5. maí 1976 en óskaði eftir að hafa inngang að framburði sínum. Hann hafi á þessum tíma gegnt stöðu vararíkissaksóknara og meðal starfsskyldna hans

¹²⁷⁵ Bls. 3943–3948.

¹²⁷⁶ Bls. 3795–3796.

¹²⁷⁷ Bls. 3871–3873.

hafi verið að fylgjast nokkuð með rannsókn Guðmundar- og Geirfinnsmála sem fram hafi farið af hálfu sakadóms Reykjavíkur undir stjórn Arnar Höskuldssonar, fulltrúa yfirsakadómarara. Málið hafi verið með erfiðustu og umfangsmestu sakamálum sem hafi verið til rannsóknar hérlendis í langan tíma. Vísaði Hallvarður til þess að um viðveru hans við rannsóknina megi finna þess stað í lögregluskýrslum og endurritum úr sakadómsbókum en hann hafi jafnframt gert ríkissaksóknara rækilega grein fyrir framvindu rannsóknar málsins á hverjum tíma. Samprófun þessi hafi farið fram er rannsókn málsins var á mjög erfiðu stigi. Hafi Örn Höskuldsson talið rétt að freista þess að láta fara fram samprófun, sérstaklega milli Sævars og Erlu og jafnvel Kristjáns Viðars en Hallvarður var ekki jafn viss um aðild hans. Greindi hann frá því hverja hann taldi hafa verið viðstadda. Þegar liðið hafi á samprófunina hafi þau bæði komist í uppnám, Erla og Sævar, og orðið óróleg og ítrekað hafi þurft að gera hlé á samprófuninni til að róa þau svo halda mætti samprófuninni áfram. Sérstaklega hafi Sævar verið órólegur í sæti sínu, samprófunin hafi staðið tiltölulega stutt yfir og engu harðræði beitt eftir því sem Hallvarður gæti borið um en í eitt sinn er Sævar gerðist sérlega æstur og órólegur og virtist ætla að færa sig eða hreyfa úr þeim stað sem honum hafði verið ætlaður greip Gunnar Guðmundsson til hans og færði hann til baka og rétti honum nokkurn kinnhest um leið. Samprófunin hafi verið komin að lokum þegar þetta hafi gerst eftir því sem Hallvarð minnti. Hlutverk Gunnars við samprófunina taldi hann hafa verið að sjá um tilfærslur á föngum milli klefa og yfirheyrsluherbergis og vænti þess að það hafi verið afráðið milli Gunnars og Arnar Höskuldssonar.

735. Njörður Snæhólm yfirlögregluþjónn var yfirheyrður á skrifstofu rannsóknarlögreglu ríkisins að Auðbrekku 61 sem vitni 26. september 1979.¹²⁷⁸ Njörður greindi frá því að hann myndi eftir einni samprófun sem hann hefði verið viðstaddur en mundi ekki hvaða dag það var. Greindi hann frá því hverjir hefðu verið viðstaddir samprófunina og aðspurður bar hann um að engu harðræði hefði verið beitt af hálfu rannsóknaraðila málsins. Greindi hann frá því að Sævar hafi verið að færa sig frammar en honum hafi verið ætlað og hafi staðið í eitt sinn upp en Eggert ýtt honum niður í stólinn aftur. Taldi Njörður að það hafi verið fljótlega eftir þetta sem Gunnar hafi staðið upp, gengið að Sævari og slegið hann kinnhest á vinstri vangann. Ekki gat Njörður séð að Sævar hefði gefið tilefni til þessa.
736. Eggert Norðdal Bjarnason rannsóknarlögreglumaður var yfirheyrður á skrifstofu rannsóknarlögreglu ríkisins að Auðbrekku 61 miðvikudaginn 26. september 1979, klukkan 16:00, gætt var ákvæða 1. mgr. 40. gr. laga um meðferð opinberra mála.¹²⁷⁹ Aðspurður mundi Eggert eftir einni fjölmennri samprófun en ekki mundi hann dagsetningu hennar. Mundi hann að Sævar hafi verið mjög æstur í þessari samprófun og Erla miður sín. Hún hafi lagt hart að Sævari að segja allan sannleikann en hann verið svo æstur að hann hafi staðið upp úr stólnum eins og hann hafi ætlað að fara út úr herberginu. Honum hafi verið ýtt ofan í stólinn aftur eftir hann hafði ekki hlýtt því að setjast. Ekki gat Eggert fullyrt um hvort það hafi verið hann sjálfur eða einhver

¹²⁷⁸ Bls. 3874–3875.

¹²⁷⁹ Bls. 3876–3878.

annar sem það gerði. Aðspurður hvort Sævar hefði verið beittur líkamlegu harðræði kannaðist Eggert ekki við það umfram það að honum hafi verið ýtt ofan í stólinn. Ekki mundi hann til þess að Gunnar Guðmundsson hefði slegið Sævar en Eggert kunni enga skýringu á því hvers vegna Gunnar hefði verið viðstaddur. Neitaði Eggert öllum ásökunum sem bornar voru undir hann úr framburðum Sævars, Kristjáns Viðars og Erlu. Ekki vissi hann heldur til þess að fangaverðir hafi verið að yfirheyra fangana varðandi málin sem þau hafi verið grunuð um. Hann gat þess þó að fangaverðir hafi í einhverjum tilvikum látið rannsóknaraðilana fá skrifleg skilaboð frá föngunum. Eggert kvaðst hafa staðið í þeirri trú að þessum skilaboðum hafi verið komið á framfæri að ósk fanganna. Ekki kvaðst hann geta borið um hvað fangaverðir hafi verið að ræða við fangana í klefum þeirra.

737. Eggert Norðdal Bjarnason rannsóknarlögreglumaður var yfirheyrður á skrifstofu rannsóknarlögreglu ríkisins að Auðbrekku 61 miðvikudaginn 26. september 1979, klukkan 17:00, gætt var ákvæða 1. mgr. 40. gr. laga um meðferð opinberra mála.¹²⁸⁰ Eggert kannaðist ekki við að hafa farið í ferð þá sem Sævar bar að farin hafi verið í desember 1975 á Ford Bronco jeppa í eigu annars rannsóknarlögreglumanns og að hann hafi verið beittur harðræði í ferðinni. Vísaði Eggert jafnframt til framburða sinna fyrir dómi þar sem hann hafi neitað að hafa lagt hendur á Sævar. Nefndi Eggert sérstaklega að í eitt skipti þegar starfsmaður bandaríska sendiráðsins hafi verið að tala við Sævar í Síðumúlafangelsinu hafi Sævar tjáð sig um að vera beittur ofbeldi. Nánar aðspurður af Bandaríkjamanninum hafi Sævar sagt að um andlegt ofbeldi hafi verið að ræða. Vísaði Eggert til þess að Jón Oddsson, verjandi Sævars, hafi verið viðstaddur. Bókað var eftir Jóni sem var viðstaddur yfirheyrsluna að hann staðfesti orð Eggerts í þessum efnum.
738. Sigurbjörn Víðir Eggertsson rannsóknarlögreglumaður var yfirheyrður á skrifstofu rannsóknarlögreglu ríkisins að Auðbrekku 61 fimmtudaginn 27. september 1979 klukkan 10:00, þess var getið að mætta væri kunn réttarstaða vitna og sakborninga fyrir rannsóknarlögreglu og dómi.¹²⁸¹ Aðspurður mundi Sigurbjörn Víðir eftir samprófuninni en ekki mundi hann dagsetningu hennar. Samprófunin hafi verið hávaðasöm og Sævar æstur. Í einu tilviki hafi hann staðið upp úr stólnum en Eggert ýtt Sævari ofan í stólinn aftur. Aðspurður hvort Sævar hefði verið beittur líkamlegu harðræði kannaðist Sigurbjörn Víðir ekki við það umfram það að honum hafi verið ýtt ofan í stólinn. Hann gat þess að hafa heyrt frá því sagt löngu síðar að Gunnar Guðmundsson hafi slegið til Sævars en kvaðst ekki hafa orðið var við það sjálfur og því ekkert geta borið um það. Sigurbjörn Víðir kunni enga skýringu á því hvers vegna Gunnar hafi verið viðstaddur. Rámaði Sigurbjörn Víði í að hafa farið út úr herberginu á meðan samprófunin hafi staðið en gæti þó ekki fullyrt að svo hafi verið. Ekki vissi hann heldur til þess að fangaverðir hafi verið að yfirheyra fangana varðandi málin sem þau hafi verið grunuð um. Hann gat þess þó að fangaverðir hafi í einhverjum tilvikum látið rannsóknaraðilana fá skrifleg skilaboð frá föngunum og eins borið munnleg skilaboð á milli.

¹²⁸⁰ Bls. 3808–3809.

¹²⁸¹ Bls. 3879–3880.

739. Sigurbjörn Víðir Eggertsson rannsóknarlögreglumaður var yfirheyrður á skrifstofu rannsóknarlögreglu ríkisins að Auðbrekku 61 fimmtudaginn 27. september 1979 klukkan 10.25, gætt var ákvæða 1. mgr. 40. gr. laga um meðferð opinberra mála.¹²⁸² Sigurbjörn Víðir minntist þess ekki að hafa farið í ferð þá sem Sævar hafi borið um að farin hefði verið í desember 1975 á Ford Bronco jeppa í eigu annars rannsóknarlögreglumanns og að hann hafi verið beittur harðræði í ferðinni. Mótmælti hann því að hafa hótað Sævari, beitt hann harðræði eða svívirt.
740. Guðrún Jóna Sigurjónsdóttir fangavörður var yfirheyrð sem vitni á skrifstofu rannsóknarlögreglu ríkisins að Auðbrekku 61 fimmtudaginn 27. september 1979.¹²⁸³ Tilefnið var að inna hana nánar eftir atriðum sem fram hafi komið í skýrslu hennar 24. september 1979. Taldi hún að næturvakt þá sem hún hafi fjallað um í skýrslu sinni hafi hún staðið um það bil 20. janúar 1976, stuttu áður en hún hóf störf í Hegningarhúsinu. Aðspurð kvað hún það vel geta verið að hún hafi staðið þrjár næturvaktir í janúar það ár og áréttaði að hún myndi ekki betur en að Erlingur Þór Guðmundsson hafi verið á vakt með henni eins og hún hafði áður borið. Stóð hún fast við framburð sinn þó undir hana væri borin gögn um að Erlingur hafi ekki staðið næturvaktir með henni í janúar 1976. Eins bar hún um það að Gunnar Guðmundsson hefði komið í fangelsið í Síðumúla um morguninn að aflokinni næturvaktinni þó hann hafi ekki verið bókaður á vakt samkvæmt gögnum sem rannsökuð hefðu verið, gat Jóna þess að hann hefði oft komið í fangelsið þó hann hafi ekki verið á vakt. Að svo komnu var gætt ákvæða 1. mgr. 40. gr. laga um meðferð sakamála og Jónu kynnt ákvæði 147. gr. almennra hegningarlaga og ákvæðið lesið í heyranda hljóði. Jóna var svo spurð hvort henni væri í nöp við Gunnar Guðmundsson, Erling Þór Guðmundsson og eða Skúla Steinsson. Svaraði hún því til að henni væri hlýtt til þeirra allra.
741. Föstudaginn 28. september 1979 á skrifstofu rannsóknarlögreglu ríkisins að Auðbrekku 61 að viðstöddum, Þóri Oddssyni, skipuðum rannsóknarlögreglustjóra, Guðmundi Guðjónssyni rannsóknarlögreglumanni, Jóni Oddssyni, verjanda Sævars, og Pétri Guðgeirssyni, fulltrúa ríkissaksóknara, var færð til bókar yfirlýsing Péturs.¹²⁸⁴ Yfirlýsingin fól í sér að þar sem framburður Jónu varðandi Tryggva Rúnar Leifsson sem væri sakborningur í hæstaréttarmáli nr. 214/1978 virtist óviðkomandi sakarefni þess máls og utan marka þessarar rannsóknar eins og ríkissaksóknari hafi ákveðið þau, þætti ákærvaldinu ekki ástæða til að rannsóknin beindist að því atriði.
742. Jónas Bjarnason rannsóknarlögreglumaður var yfirheyrður á skrifstofu rannsóknarlögreglu ríkisins að Auðbrekku 61 föstudaginn 28. september 1979.¹²⁸⁵ Bókað var að gætt hafi verið ákvæða 1. mgr. 40. gr. laga um meðferð opinberra mála. Jónas bar um að muna vel eftir tilgreindri ferð í Hafnarfjarðarhraun með Sævari enda þá séð hann í fyrsta sinn. Minnti hann að þetta hafi verið á jóladag og hafi Örn Höskuldsson beðið hann fyrir að fara þessa ferð þar sem hann hafi átt Bronco jeppa en leita ætti að líki Guðmundar Einarssonar. Honum hafi skilist að Sævar hafi ætlað að

¹²⁸² Bls. 3810.

¹²⁸³ Bls. 3949–3951.

¹²⁸⁴ Bls. 3952.

¹²⁸⁵ Bls. 3811–3813.

benda hvar það væri. Jónas kvaðst staðkunnugur þarna en einnig hafi verið talsverður snjór og hálka. Lýsti Jónas ferðinni en kvað hana hafa verið tilgangslitla vegna aðstaðna en Sævar hafi verið mjög óruggur um hvar leita skyldi. Tók hann fram að vel hafi farið á með Sævari og þeim sem hafi farið með honum í ferðina og að ekki hafi komið til illinda hvorki í orði né verki. Hann hafi svo ekki komið frekar að vinnu við Guðmundar- og Geirfinnsmálin fyrr en í ágúst 1976. Kvöld eitt í þeim mánuði hafi hann ásamt Grétari Sæmundssyni rannsóknarlögrelumanni verið sendur að sækja Sævar í Síðumúlafangelsið. Þá hafi hann verið á Bronco bifreiðinni. Þegar Sævar hafi séð bifreiðina hafi hann haft á orði að eiga slæmar minningar eftir ferð í sams konar bifreið suður í Hafnarfjarðarhraun þar sem hann hafi sætt misþyrmingum og nærri lífi hans gengið í bifreiðinni. Hann hafi nefnt þá Eggert og Sigurbjörn Víði til sögunnar en rífið hafi verið í hár hans, snúið upp á fingur hans og jafnvel tekinn kverkataki. Gat Jónas þess að Sævar hafi ekki virst hafa áttað sig því að það hafi verið hann sem ók honum í þessari ferð, hann hefði enda ekki sagt honum frá því.

743. Grétar Sæmundsson rannsóknarlögrelumaður var yfirheyrður á skrifstofu rannsóknarlögrelu ríkisins að Auðbrekku 61 föstudaginn 28. september 1979, sem vitni.¹²⁸⁶ Bar Grétar um málsatvik tengd flutningi á Sævari með Bronco bifreið með Jónasi Bjarnasyni. Staðfesti Grétar að hafa verið sendur að sækja Sævar í Síðumúlafangelsið og til hafi staðið að flytja hann á Bronco bifreiðinni. Þegar Sævar hafi séð hana hafi komið hik á hann og hann haft á orði að eiga slæmar minningar eftir ferð í sams konar bifreið suður í Hafnarfjarðarhraun. Þegar inn í bifreiðina hafi verið komið hafi hann greint frá því aðspurður af Jónasi að hafa sætt misþyrmingum og gengið hafi verið nærri lífi hans í bifreiðinni. Minnti Grétari að Sævar hafi nefnt þá Eggert og Sigurbjörn Víði til sögunnar. Grétar kvaðst ekki hafa lagt orð í belg enda þótt sagan ótrúleg og tilbúningur Sævars sem Grétar hefði á tilfinningunni að kæmi fyrir hann að gera. Þegar þeir hafi svo verið búnir að skila Sævari í fangelsið aftur hafi Jónas sagt honum frá því að Sævar hafi verið að lýsa ferð sem Jónas sjálfur hafi farið þar sem komið hefði verið þrúðmannlega fram við Sævar. Kvaðst Grétar hafa heyrt þessa sögu oft hjá Sævari en þess aldrei getið að Jónas hefði farið í ferðina. Aðspurður kvaðst Grétar ekki vita til þess að aðrir hafi átt Bronco bifreið sem hafi komið að rannsókn málsins á þeim tíma sem þessi málsatvik hafi átt að eiga sér stað. Tók Grétar það sérstaklega fram að hann hefði enga vitneskju eða grunsemdir um að Sævar hafi verið beittur líkamlegu harðræði af rannsóknaraðilum eða fangavörðum. Rík áhersla hafi verið lögð á það af stjórnendum, Erni Höskuldssyni og Karli Schütz að komið væri heiðarlega fram við sakborninga og þeir nytu fyllsta réttar.
744. Guðjón Lúther, rafvirki og fyrrum fangavörður, var yfirheyrður sem vitni á skrifstofu rannsóknarlögrelu ríkisins að Auðbrekku 61 föstudaginn 28. september 1979.¹²⁸⁷ Bar hann um tildrög þess að ljósrofi á fangaklefa sem Sævar hafi verið í hafi verið bilaður. Sagði hann umræddan klefa, sem væri næst varðstofunni, sjaldnast hafa verið nýttan sem slíkur heldur notaðan sem geymslu og því hafi viðhald hans setið á hakanum. Guðjón rak minni til þess að eitthvað hefði verið fíktað í rofanum þannig að hann hafi

¹²⁸⁶ Bls. 3814–3817.

¹²⁸⁷ Bls. 3953–3954.

verið gerður óvirkur og ljós ávallt logað í klefanum en mundi ekki hver hafi gert það, hver hafi fyrirskipað það eða hvers vegna það hafi verið gert. Minntist hann þess að hafa eitthvað átt við þennan rofa og gat ekki fullyrt hvort hann hefði aftengt hann eða verið að koma honum í samt lag aftur en taldi þó líklegra að hann hefði ekki aftengt hann.

745. Gunnar Guðmundsson forstöðumaður fangelsisins við Síðumúla var yfirheyrður á skrifstofu rannsóknarlögreglu ríkisins að Auðbrekku 61 laugardaginn 29. september 1979, klukkan 13:35.¹²⁸⁸ Gætt var ákvæða 1. mgr. 40. gr. laga um meðferð opinberra mála. Kvaðst hann aðspurður aldrei hafa gefið skipun um að Sævar yrði að fara nakinn á salerni. Bar hann um að framburður Guðrúnar Jónu Sigurjónsdóttur fangavarðar í þessum efnum væri hrein ósannindi þar sem þetta væri hlutur sem hann myndi muna eftir. Kvaðst hann aðspurður telja mjög ólíklegt að einhver annar yfirmaður í fangelsinu hafi gefið slíka skipun án hans vitundar. Þá kvað Gunnar bókun Sævars ósanna um að hann hafi neitað honum um hjartalyf með þeim orðum að ekkert amaði að Sævari annað en samviskan. Vísaði Gunnar til þess að það væri læknis að afráða um lyfjagjöf og hvenær henni væri hætt. Myndi hann ekki betur en að Sævar hafi farið til hjartalæknis að fyrirlagi Guðsteins Þengilssonar fangalæknis. Gunnar vísaði því á bug að hafa hótad Sævari og ef fangaverðir hafi verið að yfirheyra Sævar hafi það verið án hans vitundar, sjálfur hefði hann ekki yfirheyrt þessa menn. Aðspurður hvort efnisatriði þessara mála hafi komið til tals milli hans og Sævars kannaðist Gunnar við það. Minnti hann að það hefði verið í janúar 1976 sem Sævar hafi beðið hann að tala við sig og verið mjög miður sín, nánast hágrátandi. Hafi Sævar sagt honum frá tildrögum hvarfs Guðmundar Einarssonar án þess að Gunnar hafi nokkuð verið að spyrja um málið. Gunnar svaraði því aðspurður að hann hafi sagt Sævari að hann gæti ekki þagað yfir þessari vitneskju en hann hafi gefið Sævari þriggja daga frest til að skýra rannsóknaraðilum frá þessu sem hann hafi gert og minnti Gunnar að Jón Oddsson, verjandi Sævars, hafi verið viðstaddur þá skýrslugjöf. Gunnar tók það fram að fangarnir hafi oft komið að máli við fangaverðina varðandi ýmislegt sem þeir ættu ekki gott með að neita að ræða við þá.
746. Gunnar Guðmundsson forstöðumaður fangelsisins við Síðumúla var áfram yfirheyrður á skrifstofu rannsóknarlögreglu ríkisins að Auðbrekku 61 laugardaginn 29. september 1979 klukkan 14:27.¹²⁸⁹ Gætt var ákvæða 1. mgr. 40. gr. laga um meðferð opinberra mála. Bókað var að tilefni yfirheyrslunnar hafi verið aðbúnaður Sævars í fangelsinu við Síðumúla svo og harðræði sem Sævar hafi borið um að hafa verið beittur. Gunnar bar um að aðbúnaður Sævars hafi verið nákvæmlega sá sami og annarra fanga. Hann hafi haft rúmföt, skriffæri og fengið að skrifa bréf sem hafi verið lesin yfir. Hann hafi hins vegar ekki alltaf haft peninga fyrir tóbaki sem Gunnar kvaðst hafa hlutast til um að fá frá Félagsmálastofnun en gat þess að hann hafi verið settur í straff vegna agabrots. Ljós hafi einu sinni verið látið loga í klefa Sævars en það hafi verið gert í öryggisskyni þar sem hann hafi verið miður sín á þessu tímabili. Um dauft ljós hafi verið að ræða. Ekki kvaðst hann kannast við að slökkvari klefans hafi verið bilaður.

¹²⁸⁸ Bls. 3797–3799.

¹²⁸⁹ Bls. 3821–3823.

Sævar hafi svo fengið útivist eins og aðrir sakborningar þessa máls en hann hafi hins vegar lítt nýtt sér þessa tíma og því farið minna út en aðrir. Gunnar greindi frá því að Sævar hafi einu sinni verið hafður í fótjárnnum vegna agabrots en það hafi ekki verið gert að hans fyrirlagi þar sem hann hafi verið erlendis á þeim tíma. Hann staðfesti síðan að loftræsting fangelsisins hafi verið léleg.

747. Gunnar Guðmundsson var áfram yfirheyrður á skrifstofu rannsóknarlögreglu ríkisins að Auðbrekku 61 laugardaginn 29. september 1979 klukkan 15.32.¹²⁹⁰ Gætt var ákvæða 1. mgr. 40. gr. laga um meðferð opinberra mála. Aðspurður mundi Gunnar eftir samprófuninni sem fram fór 5. maí 1976. Aðspurður hvort Sævar hefði verið beittur harðræði bar Gunnar um að rannsóknaraðilar hafi alls ekki beitt hann harðræði. Gunnar var spurður hvort hann hefði löðrungað Sævar og kynnt að Sævar, Erla, Kristján Viðar, Hallvarður og Njörður hefðu öll borið að hann hafi gert það við samprófunina. Gunnar svaraði á eftirfarandi máta orðrétt: „Ég finn það á mér að ég hef ekki slegið Sævar Ciesielski og tel mig saklausan af þessum áburði. Hinsvegar tel ég mig ekki hafa efni á því að segja, eða rengja, framburð þeirra Hallvarðs Einvarðssonar og Njarðar Snæhólm. Hinsvegar þá veit ég, að ég gerði þetta ekki.“
748. Gunnar var áfram yfirheyrður á skrifstofu rannsóknarlögreglu ríkisins að Auðbrekku 61 laugardaginn 29. september 1979 klukkan 16:05.¹²⁹¹ Gætt var ákvæða 1. mgr. 40. gr. laga um meðferð opinberra mála. Gunnar var inntur eftir afstöðu til áburðar Sævars um að hann hefði látið færa Sævar fyrir sig inn í yfirheyrsluherbergi í lok apríl eða byrjun maí 1976 og yfirheyrt hann um hverjir hafi farið til Keflavíkur og svo gripið í skyrtuhálmál Sævars, skellt honum upp að vegg og haft í hótunum við hann ef hann leysti ekki frá skjóðunni. Fangavörður hafi opnað herbergið og innt eftir því hvað gengi á en Gunnar æpt að honum að loka. Yfirheyrslan hafi staðið frá því fyrir klukkan 20:00 er Högni Einarsson, sem var að ljúka vakt, færði hann til Gunnars fram til klukkan 22:00 þegar Gunnari Marinóssyni hafi verið skipað að standa yfir honum. Gunnar Guðmundsson kvað þessar ásakanir ósannar með öllu, hann hafi verið að tala við Sævar um hans persónulegu málefni. Gunnar minntist þess að Kjartan Kjartansson fangavörður hafi komið inn á meðan Gunnar hafi verið að ræða við Sævar en Gunnar þá setið á horni skrifborðsins en Sævar setið á stól. Gat Gunnar sér þess til að ástæða þess að Kjartan hefði komið inn gæti hafa verið sú að hann hafi heyrt hávaða í sér. Gunnar bar um það að hafa verið orðinn leiður og argur á þessu samtali og tók það fram að þá brýni hann oft raustina. Kjartan hafi innt hann eftir því hvort allt væri í lagi og hafi hann svarað því að svo væri.
749. Bókað var af hálfu Þóris Oddsonar, skipaðs rannsóknarlögreglustjóra, og Guðmundar Guðjónssonar rannsóknarlögreglumanns að ekki hefði þótt ástæða til skýrslutöku af Kjartani Kjartanssyni um þetta atriði þar sem fyrir lægi skýrsla af honum um atvikið fyrir dómi.¹²⁹²

¹²⁹⁰ Bls. 3881–3882.

¹²⁹¹ Bls. 3895.

¹²⁹² Bls. 3897.

750. Gunnar Guðmundsson forstöðumaður var áfram yfirheyrður á skrifstofu rannsóknarlögreglu ríkisins að Auðbrekku 61 laugardaginn 29. september 1979 klukkan 16:35.¹²⁹³ Gætt var ákvæða 1. mgr. 40. gr. laga um meðferð opinberra mála. Aðspurður neitaði Gunnar því að hafa gefið fyrirmæli um að halda Sævari vakandi. Kannaðist hann ekki við að gefin hafi verið slík fyrirmæli gagnvart Sævari eða öðrum föngum.
751. Skúli Steinsson yfirfangavörður Hegningarhússins sem verið hafði fangavörður í fangelsinu við Síðumúla var yfirheyrður á skrifstofu rannsóknarlögreglu ríkisins að Auðbrekku 61 sunnudaginn 30. september 1979, gætt var ákvæða 1. mgr. 40. gr. laga um meðferð opinberra mála.¹²⁹⁴ Bókað var eftir Skúla að ásökun Sævars væri rugl um að hann ásamt öðrum fangavörðum hafi verið tímunum saman inn á klefa Sævars að yfirheyra hann og troða hugarórum sínum í vitund hans um að hann væri viðriðinn hvarf Guðmundar Einarssonar fyrst og svo síðar meir hvarf Geirfinns Einarssonar. Skúli bar hins vegar um að það hafi þónokkuð oft hafi komið fyrir að Sævar hafi kallað í hann og viljað tjá sig um þessi mál. Skúli kvaðst hafa sagt yfirmanni sínum, Gunnari Guðmundssyni, frá þessu en mundi ekki hvort það hefði verið Gunnar eða rannsóknaraðilar málsins sem hafi sagt honum að skrá það sem Sævar segði á blað og afhenda þeim. Sérstaklega hafi verið lagt fyrir hann að engir aðrir en rannsóknaraðilarnir og Gunnar mættu sjá það sem kæmi frá Sævari. Bar Skúli um að Sævari hafi verið þetta kunnugt og hafi stundum beðið sig fyrir orðsendingar sem hann hafi skrifað sjálfur. Skúli kvaðst ekki geta borið um hvort aðrir fangaverðir hafi gert slíkt hið sama, hver yrði að svara fyrir sig. Hvað varðaði ásökun um að hafa lagt hendur á Sævar og haft í hótunum við hann kvað Skúli þetta vart svaravert þar sem um slíka fjarstæðu væri að ræða. Aðspurður staðfesti Skúli að hafa tekið þátt í leit í sambandi við Guðmundar- og Geirfinnsmál.
752. Séra Jón Bjarman var yfirheyrður á skrifstofu rannsóknarlögreglu ríkisins að Auðbrekku 61 sunnudaginn 30. september 1979, sem vitni.¹²⁹⁵ Bar hann aðspurður um það hverjum hann hefði sent eða afhent afrit af bréfi sínu sem dagsett var 30. maí 1978 eftir að hafa afhent dómsmálaráðherra frumrit þess sjálfur. Kunni séra Jón enga skýringu á því hvernig Dagblaðið hafi komist yfir bréfið en útdráttur úr því hefði birst 27. júlí 1979. Þá lét séra Jón þess getið að þar sem Sævar hefði verið í Hegningarhúsinu þegar hann greindi honum frá þessu þá hefði það væntanlega verið í janúar 1978 sem hann sagði honum frá þessu.
753. Guðjón Lúther, rafvirki og fyrrum fangavörður var yfirheyrður sem vitni á skrifstofu rannsóknarlögreglu ríkisins að Auðbrekku 61 sunnudaginn 30. september 1979.¹²⁹⁶ Tilefni skýrslutökunnar var að Guðjón vildi koma því á framfæri að hann hefði haft samband við Jónu Sigurjónsdóttur fangavörð og innt hana eftir framburði hennar um að hafa séð hann aftengja ljósarofa á fangaklefa. Aðspurð hafi hún sagt að hún hefði

¹²⁹³ Bls. 3955.

¹²⁹⁴ Bls. 3800–3801.

¹²⁹⁵ Bls. 3884–3885.

¹²⁹⁶ Bls. 3956.

ekki séð það sjálf heldur heyrt um það frá öðrum sem hún hafi þó ekki getað tilgreint hver hafi verið.

754. Skúli Steinsson, forstöðumaður Hegningarhússins, var yfirheyrður á skrifstofu rannsóknarlögreglu ríkisins að Auðbrekku 61 sunnudaginn 30. september 1979.¹²⁹⁷ Gætt var ákvæða 1. mgr. 40. gr. laga um meðferð opinberra mála. Aðspurður mundi Skúli ekki eftir því að hafa verið á næturvakt með Jónu Sigurjónsdóttur í janúar 1976. Hann kvað það fjarstæðu að Gunnar Guðmundsson hefði gefið fyrirmæli um að halda Sævari vakandi um nótt og það væri rugl að hann hafi hlaupið á vegg með stól framan á sér á klefavegginn í þeim tilgangi. Eins sé það fjarstæða að hann hafi tuskað Sævar til. Hins vegar hafi það vel getað verið að hann hafi tekið ábreiðu af ljósakúpli í klefa Sævars enda hefði hann það fyrir sið að taka slíkt af þegar fangar væru að byrgja ljósin þar sem hann vildi geta séð hvar fanginn væri þegar inn í klefann væri komið. Skúla rak ekki minni til þess að ljósarofi á klefa númer 22 hafi verið óvirkur en hann minntist ekki að hafa fengið skipun um að láta ávallt loga ljós í klefa Sævars.
755. Guðrún Jóna Sigurjónsdóttir fangavörður var yfirheyrð á skrifstofu rannsóknarlögreglu ríkisins að Auðbrekku 61 sunnudaginn 30. september 1979.¹²⁹⁸ Gætt var ákvæða 1. mgr. 40. gr. laga um meðferð opinberra mála. Jóna staðfesti að hafa ekki sjálf séð Guðjón Lúther aftengja ljósarofa á fangaklefa númer 22 og bar um að hafa heyrt það inni á vaktinni að Guðjón hafi gert það án þess að muna hver hafi greint henni frá þessu. Hún bar síðan um að hafa sjálf reynt að slökkva ljósið að beiðni Sævars og Sævar hafi fengið að ganga úr skugga um að það væri ekki hægt. Innt eftir því hver hafi verið með henni á vakt er hún uppgötvaði þetta taldi hún að það hefði verið Guðjón.
756. Gunnar Guðmundsson forstöðumaður fangelsisins við Síðumúla mætti á skrifstofu rannsóknarlögreglu ríkisins að Auðbrekku 61 mánudaginn 1. október 1979.¹²⁹⁹ Gætt var ákvæða 1. mgr. 40. gr. laga um meðferð opinberra mála. Tilefnið var ósk Gunnars um að breyta bókun í skýrslu sem tekin var af honum 29. september 1976 varðandi samprófun 5. maí 1976. Bókað var orðrétt eftir Gunnari: „Þegar ég hef nú heyrt framburð Hallvarðs Einvarðssonar og Njarðar Snæhólm og þar sem mér er ómögulegt að trúa að þeir fari með rangt mál, þá harma ég, að þetta atvik skyldi eiga sér stað þó mér sé það með öllu hulið svo og tilurð þess, að umrætt atvik átti sér stað. Fleira hef ég ekki um þetta að segja.“
757. Örn Höskuldsson héraðsdómslögmaður var yfirheyrður á skrifstofu rannsóknarlögreglu ríkisins að Auðbrekku 61 miðvikudaginn 3. október 1979, klukkan 15:00, þess var getið að mætta væri kunn réttarstaða vitna og sakborninga fyrir rannsóknarlögreglu og dómi.¹³⁰⁰ Aðspurður mundi hann ekki eftir samprófun 5. maí 1976 en mundi eftir samprófun sem sennilega hafi átt sér stað í byrjun maí þar sem Sævar, Erla og Kristján Viðar hafi verið viðstödd. Greindi hann einnig frá því hverjir

¹²⁹⁷ Bls. 3957–3958.

¹²⁹⁸ Bls. 3959–3960.

¹²⁹⁹ Bls. 3883.

¹³⁰⁰ Bls. 3886–3888.

hefðu verið viðstaddir. Örn bar um að hafa verið viðstaddur byrjun samprófunarinnar en hann hafi svo verið kallaður í síma þegar nokkuð var liðið á hana og dvaldist nokkra stund frammi. Örn minntist þess að mikið rifrildi hafi verið milli þeirra Sævars og Kristjáns Viðars sem og Erlu og mikill hávaði af samtali þeirra. Kvað hann að annaðhvort hann sjálfur eða Hallvarður Einvarðsson hafi stjórnað samprófuninni. Örn lét þess getið að ríkissaksóknari hafi beint því til yfirsakadómara í byrjun febrúar að dómsrannsókn færi fram á Geirfinnsmálinu sem Örn hafi tekið að sér eftir fortölur en hann hafi þá jafnframt hætt að vera viðstaddur lögregluyfirheyrslur, sem hann hafi reyndar verið hættur nokkru fyrir vegna starfsanna. Inntur eftir því hvort Sævar hefði verið beittur harðræði við samprófunina neitaði Örn því afdráttarlaust að slíkt hafi komið til á meðan hann hafi verið viðstaddur í það minnsta. Gat hann þess að ef Gunnar hafi löðrungað Sævar hafi hann gert það á meðan Örn var frammi en Örn minntist þess ekki heldur að hafa heyrt talað um að slíkt hefði gerst og Sævar hafi ekki kvartað við sig um slíkt. Örn óskaði að taka eftirfarandi fram sem bókað var orðrétt: „Sævar kvartaði við mig undan því að hann hefði verið þvingaður til að játa í Guðmundarmálinu. Ég gerði ekkert með þessa kvörtun Sævars þar sem ég vissi að hún var röng. Þegar Sævar játaði sinn hlut í Guðmundarmálinu fyrst þá var ég nefnilega viðstaddur sjálfur og einnig Jón Oddsson hrl. hans réttargæslumaður. Sævar var ekki beittur neinu harðræði við þessa yfirheyrslu sem var 22. desember 1975 og Jóni Oddssyni hrl. er um það kunnugt jafnvel og mér.“ Yfirlýsing Arnar var borin undir Jón sem svaraði með stuttri bókun sem var orðrétt: „Varðandi ofangreinda fyrirtöku þann 22 des 1975 get ég staðfest það er fram kemur hjá Erni Höskuldssyni.“ Aðspurður neitaði Örn því að fangaverðir hafi verið fengnir til að yfirheyra gæsluvarðahaldsfangana en mundi ekki til þess að þeim hefði verið bannað að ræða við þá og gat þess að þó hann myndi þess ekki ákveðin dæmi þá gerði hann ráð fyrir að fangarnir hefðu komið skilaboðum á framfæri við rannsóknarlögreglumenn.

758. Örn Höskuldsson var áfram yfirheyrður á skrifstofu rannsóknarlögreglu ríkisins að Auðbrekku 61 miðvikudaginn 3. október 1979, klukkan 16:17.¹³⁰¹ Þess var getið að mætta væri kunn réttarstaða vitna og sakborninga fyrir rannsóknarlögreglu og dómi. Aðspurður kannaðist Örn ekki við að hafa átt símtal við Gunnar Guðmundsson í janúar 1976 og rætt það við hann að Sævar skyldi haldið vakandi þá nótt. Örn gat þess að hann hafi átt símtöl við Gunnar í janúar en það sé fáránlegt að nokkuð slíkt hafi verið rætt.
759. Erlingur Guðmundsson fangavörður var yfirheyrður sem vitni í Síðumúlafangelsinu 4. október 1979.¹³⁰² Erlingi var kynntur framburður Jónu Sigurjónsdóttur um að hann, ásamt Skúla Steinssyni, hafi haldið Sævari og Tryggva Rúnari vakandi um nótt í janúar 1976. Erlingi var jafnframt kynnt að samkvæmt fangelsisdagbók, vinnuskrám og yfirvinnubók hafi hann ekki verið á næturvakt með Jónu í janúar 1976. Erlingur kannaðist ekki við lýsingu Jónu og minntist þess ekki að hafa verið með henni á vakt. Taldi hann útilokað að þessir atburðir hefðu átt sér stað þegar hann hafi verið á vakt auk þess sem hann kannaðist ekki við að Gunnar Guðmundsson hafi gefið fyrirmæli

¹³⁰¹ Bls. 3961.

¹³⁰² Bls. 3962–3963.

um að Sævari eða öðrum föngum skyldi haldið vakandi. Aðspurður taldi hann sig geta fullyrt að Sævar hafi verið meðal þeirra fanga sem sváfu á daginn en vöktu á nóttunni en algengt sé að gæsluvarðhaldsfangar snúi sólarhringnum við. Sævar hafi yfirleitt tekið á sig náðir um klukkan 06:00 á morgnana. Erlingur bar um að samband þeirra Jónu hafi verið gott en að henni hafi verið eitthvað uppsigað við Gunnar Guðmundsson og Gunnar Marinósson en ágreiningur þeirra hafi stafað af ólíkum skoðunum þeirra frekar en út af starfinu. Jóna hafi hins vegar orðið mjög reið þegar hún var flutt til starfa í Hegningarhúsinu. Ekki vissi Erlingur til þess að neinn ágreiningur hafi verið milli Jónu og Skúla Steinssonar. Þá bar hann um að vita ekki til þess að ljósrofinn í klefa Sævars hafi verið gerður óvirkur og minnti að Sævar hafi ætíð haft logandi ljós hjá sér og rak ekki minni til þess að hann bæði um að ljósið yrði slökkt.

760. Jón Baldvin Sveinsson fangavörður var yfirheyrður sem vitni í Síðumúlafangelsinu 5. október 1979.¹³⁰³ Jón Baldvin gat ekki sagt til um það að hafa verið á næturvakt með Jónu Sigurjónsdóttur í janúar 1976 en minnir þó að þau hafi einhverju sinni verið saman á vakt annaðhvort dagvakt eða næturvakt en þá hljóti annað þeirra að hafa verið á aukavakt þar sem þau gengu almennt gagnstæðar vaktir. Ekki mundi Jón Baldvin til þess að nokkuð sérstakt hafi borið til tíðinda á þeim vöktum sem þau voru saman og útilokaði að Sævari og Tryggva Rúnari hafi verið haldið vakandi þessar nætur með þeim hætti sem Jóna hefði borið um. Eins kannaðist hann ekki við að þetta hefði nokkru sinni verið gert, hvorki gagnvart Sævari eða öðrum föngum. Þá minntist hann þess ekki að ljósrofinn á klefa númer 22 hafi verið gerður óvirkur né að ólag hafi verið á rofanum.
761. Bókað var 5. október 1979 af hálfu Þóris Oddssonar, skipaðs rannsóknarlögreglustjóra, og Guðmundar Guðjónssonar rannsóknarlögreglumanns að með vísan til bréfs ríkissaksóknara dagsetts 23. ágúst 1979 hafi ekki þótt ástæða til að verða við kröfu Jóns Oddssonar hæstaréttarlögmans um rannsókn á efni bréfs [HJP] sem Jón hefði komið á framfæri 15. júní 1979.¹³⁰⁴
762. Sama dag var bókað af þeirra hálfu að með vísan til bréfs ríkissaksóknara dagsetts 23. ágúst 1979 falli umfjöllunarefni bréfs Sævars um hugsanlega aðkomu [SSA] að hvarfi Guðmundar Einarssonar og samskipti Eggerts Bjarnasonar og Sigurbjörns Víðis Eggertssonar við [SSA] utan við rannsókn þessa.¹³⁰⁵
763. Umrætt bréf er ódagsett en ritað til Þóris Oddssonar og fjallar um aðdraganda þess að Sævar var talinn viðriðinn hvarf Guðmundar Einarssonar.¹³⁰⁶ Greindi hann frá því að honum hafi borist til eyrna að maður að nafni [SSA] hafi verið í yfirheyrslum í lok nóvembermánaðar 1975 vegna hvarfs Guðmundar Einarssonar. Rakti Sævar það til þess að Guðmundur hefði verið vitni að grófri líkamsárás [SSA] á annan mann sem hafi borið varanlegan skaða af árásinni. Taldi Sævar þessa árás hafa átt sér stað

¹³⁰³ Bls. 3964–3965.

¹³⁰⁴ Bls. 3909.

¹³⁰⁵ Bls. 3923.

¹³⁰⁶ Bls. 3921–3922.

skömmu áður en Guðmundur hvarf. Þá ritaði Sævar að [SSA] hefði játað og tjáð sig hafa verið með Guðmundi að kvöldi 26. janúar 1974 í Alþýðuhússkjallaranum. Eggert Bjarnason og Sigurbjörn Víðir Eggertsson hafi verið með [SSA] í yfirheyrslum. Ritaði Sævar um að [SSA] hafi verið tíðrætt um þessar yfirheyrslur við samfanga sína. Hann ritaði að af einhverjum ástæðum hafi ekki neitt komið fram hjá rannsóknarlögreglumönnum um þessi atriði, heldur hafi þeir borið því við að rannsókn hafi hafist á Guðmundarmálinu 20. desember 1975. Sævar ritaði um vitneskju sína um að [SSA] hafi upplýst lögreglu um aðild hans og Erlu Bolladóttur að Póstsvikamálinu og fjallaði um það í því sambandi að af einhverjum ástæðum hafi hann getað keypt sig út og logið að Sævar væri viðriðinn hvarf Guðmundar. Út frá þessu ályktaði Sævar að sterkar líkur væru til þess að [SSA] kynni að vera valdur að dauða Guðmundar Einarssonar. Taldi Sævar brýna nauðsyn standa til þess að farið yrði gaumgæfilega ofan í saumana og álitafni þetta rannsakað að fullu.

764. Í ódagsettri samantekt Sævars gerði hann meðal annars að umfjöllunarefni framburð Alberts Klahn Skaftasonar um ásakanir í garð Sævars og taldi nauðsyn á að Albert yrði yfirheyrður betur um þau efni sem og látinn sæta geðrannsókn með vísan til framburðar þar sem Albert hafi borið um að gera ekki greinarmun á hugarburði og veruleika.¹³⁰⁷ Eins vakti Sævar athygli á framburði Kjartans Kjartanssonar fangavarðar fyrir dómi um harðræði sem Sævar hafi verið beittur í Síðumúlafangelsi.¹³⁰⁸ Sævar taldi að yfirheyra þyrfti Kjartan nánar þar sem hann hafi eigi opnað sig að fullu, eins og Sævar orðaði það.
765. Enn var bókað sama dag, 5. október 1979, af hálfu Þóris Oddssonar, skipaðs rannsóknarlögreglustjóra, og Guðmundar Guðjónssonar rannsóknarlögreglumanns að með vísan til bréfs ríkissaksóknara dagsetts 23. ágúst 1979 falli umfjöllunarefni Sævars um Albert Klahn Skaftason og framburð Kjartans Kjartanssonar utan við rannsókn þessa.¹³⁰⁹
766. Guðjón Lúther, rafvirki og fyrrum fangavörður, var yfirheyrður sem vitni á skrifstofu rannsóknarlögreglu ríkisins að Auðbrekku 61 mánudaginn 8. október 1979.¹³¹⁰ Guðjón gat ekki sagt til um það að hafa verið á næturvakt með Jónu Sigurjónsdóttur í janúar 1976 en bar ekki á móti því að hafa gert það þegar honum var kynnt að hann hafi staðið tvær næturvaktir með henni í þeim mánuði, þar af eina vakt 23. janúar ásamt Skúla Steinssyni. Guðjón útilokaði að Sævari og Tryggva Rúnari hafi verið haldið vakandi þessar nætur með þeim hætti sem Jóna hefði borið um. Eins kannaðist hann ekki við að þetta hefði nokkru sinni verið gert, hvorki gagnvart Sævari eða öðrum föngum.
767. Með bréfi dagsettu 8. október 1979 ritaði Þórir Oddsson, skipaður rannsóknarlögreglustjóri ríkisins, Borgarverkfræðingi bréf og óskaði eftir að látinn

¹³⁰⁷ Bls. 3924.

¹³⁰⁸ Bls. 3930–3932.

¹³⁰⁹ Bls. 3933.

¹³¹⁰ Bls. 3966–3967.

yrði í té uppdráttur af fangelsinu að Síðumúla 28.¹³¹¹ Nefndur uppdráttur var látinn í té og liggur fyrir meðal gagna harðræðisrannsóknarinnar.¹³¹²

768. Mánudaginn 8. október var bókað að mættir væru á skrifstofu rannsóknarlögreglu ríkisins að Auðbrekku 61, Þórir Oddsson, skipaður rannsóknarlögreglustjóri ríkisins, Guðmundur Guðjónsson rannsóknarlögreglumáður, Pétur Guðgeirsson, fulltrúi ríkissaksóknara, og Jón Oddsson, verjandi Sævars.¹³¹³ Jón var inntur eftir hvort hann hefði fram að færa athugasemdir vegna rannsóknarinnar áður en málið yrði sent ríkissaksóknara til umfjöllunar sem yrði gert innan tíðar. Bókað var eftir Jóni að hann gæti fallist á afgreiðslu málsins auk þess sem hann óskaði sérstaklega eftir að taka fram að hann teldi rannsóknaraðila hafa vandað mjög til allra vinnubragða svo til fyrirmyndar væri. Ávallt hafi verið leitað samráðs við hann og honum gefinn kostur á að vera viðstaddur yfirheyrslur og viðræðufundi. Hann teldi hins vegar að rannsóknin hefði átt að ná til fleiri þátta málsins og áskildi allan rétt í þeim efname. Jafnframt óskaði hann sérstaklega eftir því að aflað yrði upplýsinga um heilsufar Sævars og lyfjagjöf sem hann taldi mjög mikilvægt.
769. Þórir Oddsson, skipaður rannsóknarlögreglustjóri ríkisins, ritaði Jóni Oddssyni bréf sem dagsett var 10. október 1979.¹³¹⁴ Með því bréfi brást Þórir við efni bréfs Jóns frá 28. ágúst 1979 og fjallaði um hvern kafla þess bréfs. Vék hann fyrst að því hvað bréf séra Jóns Bjarman frá 30. maí 1978 varðaði að séra Jón hafi gefið frekari skýrslur í málinu. Þá fjallaði hann um að búið væri að taka skýrslur af kvenfangavörðunum, Guðrúnu Óskarsdóttur og Guðrúnu Jónu Sigurjónsdóttur, en ekki hafi þótt ástæða til að kalla Kjartan Kjartansson fangavörð til skýrslutöku með vísan til endurrits dómskýrslu hans. Þórir gat þess að ekki hefði þótt ástæða til að kalla [HJP] til skýrslutöku með vísan til röksemda ríkissaksóknara í bréfi hans 23. ágúst 1979. Hvað varðaði möguleika Sævars á því að gera nánari grein fyrir kæruatriðum sínum meðal annars með munnlegri skýrslugjöf rakti Þórir að rannsókn þessari yrði að hraða svo sem kostur væri vegna fyrirhugaðrar málsmeðferðar hæstaréttarmáls nr. 214/1978. Í því ljósi og með hliðsjón af því að Sævar hefði þegar haft röska fjóra mánuði til að koma sjónarmiðum sínum á framfæri þá hefði honum gefist nægur tími til slíks. Atriði er luttu að upphafi rannsóknar á hvarfi Geirfinns Einarssonar í Keflavík þóttu standa alfarið utan við þessa rannsókn. Loks var þess getið að Gísli H. Guðjónsson sálfræðingur hafi látið rannsóknarlögreglu ríkisins í té niðurstöður svonefndra lygamælingar sem framkvæmd hefði verið með samþykki Sævars að Jóni viðstöddum. Gísli taki fram í bréfi sínu sem auðkennt er sem trúnaðarmál að gögn þessi megi ekki nota án samþykkis Sævars. Af þeim sökum verði þau ekki afhent fyrr en slíkt samþykki liggi fyrir.
770. Með bréfi dagsettu 11. október 1979 lýsti Þórir Oddsson, skipaður rannsóknarlögreglustjóri ríkisins, því yfir við ríkissaksóknara að rannsókn væri lokið á

¹³¹¹ Bls. 3971.

¹³¹² Bls. 3972–3973.

¹³¹³ Bls. 3975–3976.

¹³¹⁴ Bls. 3977–3979.

kærumáli Sævars samanber mál rannsóknarlögreglu ríkisins nr. 2875/1979 um harðræði í fangelsinu við Síðumúla.¹³¹⁵

771. Föstudaginn 11. janúar 1980 var dómþing sakadóms Reykjavíkur háð af Hirti O. Aðalsteinssyni fulltrúa og tekið fyrir beiðni ríkissaksóknara um skýrslutöku fyrir dómi af [HeG] vegna hæstaréttarmáls nr. 214/1978. Bókað var að Þórður Björnsson ríkissaksóknari hafi mætt í dóminum klukkan 15:30. Þá voru bókaðir mættir verjendurnir Guðmundur Ingvi Sigurðsson, Jón Oddsson, Hilmar Ingimundarson og Örn Clausen. Bókað var að klukkan 15:40 hafi [HeG], fyrrum starfsstúlka á Kópavogshæli, komið fyrir dóminn sem vitni. Greindi hún frá því að hafa fengið bréf frá Sævari í október eða nóvember 1979 þar sem hann hafi óskað eftir því að hún kæmi austur að Litla-Hrauni til viðtals við sig. Kvaðst hún hafa rífið bréfið og hent því. Hafi hún fengið þau skilaboð í gegnum nafngreinda konu að hún breytti framburði sínum þannig að Sævar hafi komið um kvöldið að starfsmannahúsi Kópavogshælisins 26. janúar 1974 og dvalið alla nóttina. Orðrétt var bókað eftir vitninu: „Vitnið kveður að Sævar hafi farið um kl. 23:30 og komið aftur um kl. 04:30.“ Vék hún frá klukkan 16:25.¹³¹⁶ Í framhaldinu var tekin fyrir beiðni ríkissaksóknara um skýrslutöku fyrir dómi af [GunJ] og lögreglumönnunum Gísla Guðmundssyni og Torfa Jónssyni, vegna hæstaréttarmáls nr. 214/1978. Bókað var að klukkan 16:25 hafi Torfi Jónsson rannsóknarlögreglumaður mætt í dóminum sem vitni. Bókað var að lagðar hafi verið fyrir vitnið sex spurningar. Var Torfi spurður hvernig þeir hafi gert [GunJ] grein fyrir erindi sínu og hvað þeir hafi rætt við hann þegar þeir hafi hitt hann á Spáni og á leiðinni heim. Greindi Torfi frá því að þeir hafi afhent [GunJ] bréf frá Gunnlaugi Briem sakadómarara, en þeir hafi haft strengileg fyrirmæli um að ræða ekkert um málið við [GunJ]. Aðspurður hvernig gæslu [GunJ] hafi verið háttað skýrði Torfi frá því að lögreglumenn hafi tekið á móti [GunJ] á Keflavíkurlflugvelli og flutt hann að Hótel Holti þar sem hann hafi dvalist um nóttina undir vakt Hellerts Jóhannessonar lögreglumanns. Daginn eftir hafi [GunJ] komið fyrir dóm og kvaðst Torfi hafa staðið vakt yfir [GunJ] á heimili móður hans. Var hann næst spurður hvort [GunJ] hafi átt þess kost að ræða við Albert Klahn fyrir eða á meðan skýrslutöku stóð. Kvaðst Torfi ekki vita til þess að þeir hafi rætt saman áður en skýrslutakan hófst fyrir dómi. Var Torfi spurður um viðbrögð [GunJ] eftir að hann hafði gefið skýrslur í málinu og staðfest framburð sinn. Orðrétt var bókað eftir Torfa: „Vitnið svarar því til að það hafi ekki verið í réttarsalnum er [GunJ] vann eið að framburði sínum. Vitnið kveður að [GunJ] hafi fundið að því við sig og tjáð sér að hann hefði sennilega ekki unnið eiðinn ef vitnið hefði verið viðstatt. Skildist vitninu að með þessu væri [GunJ] að gefa í skyn að hann væri ekki of viss í sinni sök um framburð sinn.“ Bókað var að Hilmar Ingimundarson, verjandi Tryggva Rúnars hafi spurt vitnið hvort farið hafi verið með [GunJ] að Hamarsbraut 11 fyrir eða eftir að skýrslan var tekin laugardaginn 30. apríl 1977. Sagði Torfi að það hafi örugglega ekki verið farið með [GunJ] fyrir skýrslutökuna. Vék hann frá klukkan 17:05.¹³¹⁷ Á sama tíma var bókað að Gíslu

¹³¹⁵ Bls. 3983.

¹³¹⁶ Bls. 4041–4042.

¹³¹⁷ Bls. 4042–4044.

Guðmundsson rannsóknarlögreglumaður hafi komið í dóminn sem vitni. Lagðar voru fyrir hann sömu sex spurningar og var framburður hans í öllum aðalatriðum samhljóða framburði Torfa Jónssonar. Var Gísli spurður hvort lögreglumönnum hafi verið kunnugt um hvort [GunJ] hafi síðar tjáð sig munnlega eða skriflega um framburð sinn. Orðrétt var bókað eftir Gísla: „Vitnið kveðst hafa rætt við föður [GunJ] og hafi faðir hans sagt vitninu að [GunJ] væri hugsandi vegna þessa máls. Vitnið kveðst ekki geta svarað þessu öðruvísi.“ Vék hann frá klukkan 17:30.¹³¹⁸ Bókað var að ríkissaksóknari hafi fallið frá því að leiða [GunJ] fyrir dóminn, en samkvæmt upplýsingum væri hann enn á Spáni. Þá var tekin fyrir beiðni ríkissaksóknara um yfirheyrslu fyrir dómi af Erlu Bolladóttur vegna hæstaréttarmáls nr. 214/1978. Bókað var að Erla hafi mætt klukkan 17:30 og gætt hafi verið ákvæða 2. mgr. 77. gr. laga nr. 74/1974. Bókað var orðrétt í sakadómsbókina: „Mætta óskar nú eftir að skýra frá því að fyrri framburðir sínir um för sína til Keflavíkur þann 19. nóvember 1974 séu rangir. Mætta kveðst nú ekki hafa farið til Keflavíkur. Mætta kveðst skýra frá þessu að eigin frumkvæði og komi ekki til þrýstingur frá nokkrum öðrum. Mætta kveðst fyrst nú þora að mæta til að breyta framburði sínum og kveður hún ástæðuna vera breytt lífsviðhorf. Mætta kveður að gæsluvarðhaldið hafi haft þvingandi áhrif á sig og valdið því að hún bar eins og hún gerði.“ Þá sagði hún framburð sinn um flutning á líki Geirfinns einnig rangan. Bókað var að Hilmar Ingimundarson, verjandi Tryggva Rúnars hafi spurt hvernig á því stæði að framburðir hennar og meðákærðu væru í samræmi. Orðrétt var bókað eftir Erlu: „Mætta kveður að ástæðan sé sú að rannsóknarmenn hafi átt hlut að því að samræma framburðina með því að gefa sér punkta um framburði hinna.“ Vék Erla frá klukkan 17:55 og var dómþingi slitið.¹³¹⁹

772. Þriðjudaginn 14. janúar 1980 var dómþing Hæstaréttar sett og haldið af hæstaréttardómurunum Birni Sveinbjörnssyni, Loga Einarssyni, Benedikt Sigurjónssyni, Ármanni Snævarr og Þór Vilhjálmsyni. Hófst munnlegur málflutningur fyrir Hæstarétti Íslands í máli nr. 214/1978, ákærvaldið gegni Kristjáni Viðari, Sævari, Tryggva Rúnari, Alberti Klahn, Erlu og Guðjóni. Bókað var í gerðabók Hæstaréttar að munnlegur málflutningur hafi farið fram. Bókað var að Þórður Björnsson ríkissaksóknari hafi sótt dómþingið og flutt málið af hálfu ákærvaldsins. Krafðist hann staðfestingar hins áfrýjaða dóms að því er varðaði refsingu Kristjáns Viðars og Sævars en að refsing Tryggva Rúnars og Guðjóns yrði þyngd. Þá krafðist hann þess að Albert og Erla yrðu sakfelld samkvæmt ákæru og að refsing þeirra yrði þyngd. Bókað var að verjendur ákærðu hafi sótt dómþingið. Var dómþingi frestað en fram haldið daginn eftir. Bókað var í gerðabók Hæstaréttar að Þórður Björnsson ríkissaksóknari hafi flutt ræðu sína dagana 15. til 17. janúar 1980. Föstudaginn 18. janúar 1980 var bókað að málflutningi hafi verið fram haldið og þá hafi Páll Arnór Pálsson, verjandi Kristjáns Viðars, tekið til máls. Var lögmaðurinn að flytja sitt fyrsta prófmál fyrir réttinum. Gerði hann þær dómkröfur að Kristján Viðar yrði sýknaður af I. kafla ákæru frá 8. desember 1976 og öllum ákæruatriðum á hendur honum í ákæru dagsettri 16. mars 1977. Krafðist hann vægustu refsingar fyrir önnur

¹³¹⁸ Bls. 4044–4046.

¹³¹⁹ Bls. 4046–4047.

ákæruatriði í fyrri ákærunni. Næstur tók til máls Jón Oddsson, verjandi Sævars. Gerði hann þær dómkröfur að því er varðaði ákæru frá 8. desember 1976 að Sævar yrði aðallega sýknaður af I. kafla ákærunnar, en hlyti vægustu refsingu fyrir önnur ákæruatriði. Til vara krafðist verjandinn þess að Sævar hlyti vægustu refsingu samkvæmt lögum. Varðandi ákæru frá 16. mars 1977 krafðist verjandinn þess að Sævar yrði sýknaður en til vara hlyti hann vægustu refsingu samkvæmt lögum. Var dómþingi frestað til 21. janúar 1980.¹³²⁰

773. Föstudaginn 18. janúar 1980 birtist viðtal við Erlu Bolladóttur í Helgarpóstinum. Var mynd af Erlu slegið upp á forsiðu blaðsins undir fyrirsögninni: „Erla Bolladóttir skýrir ástæður breytts framburðar síns í Geirfinnsmálinu: „Lygavefurinn var sem skuggi yfir lífi mínu“. Var orðrétt haft eftir Erlu á forsiðu blaðsins: „Mér finnst lygavefurinn sem ég hef spunnið í kringum þetta mál fram að þessum tíma vera sem skuggi yfir lífi mínu á hverjum degi. Ég hef oft ætlað að brjótast út úr þessum lygasamsetningi og viljað segja sannleikann... Ég get hreinlega ekki borið þá ábyrgð alla ævi, að menn séu dæmdir saklausir vegna minna orða. Ég hugsa líka dæmið þannig, að kæmi síðar meir hið sanna í ljós og ég hefði aldrei sagt sannleikann hvað mig varðar, þá stend ég sem afhjúpaður lygari og mun verr en ef ég opna málið sjálf með sannleikanum.“¹³²¹ Samhliða viðtalinu voru birtar athugasemdir ritstjórnar um síðustu atburði í meðferð Geirfinnsmálsins, en orðrétt sagði: „Rannsókn Geirfinnsmálsins var frá upphafi umdeild, og þegar niðurstaðan lá loks fyrir var hún gagnrýnd fyrir veitur og óljós málsatvik. Helgarpósturinn telur einsýnt að eftir síðustu atburði, – til dæmis áskanir um harðræði við yfirheyrslur, breyttan framburð Erlu Bolladóttur, og nú síðast að eitt vitnið hefur afturkallað framburð sinn – sé þessi niðurstaða vefengjanlegri en nokkru sinni áður. Burtséð frá öðrum sakargiftum telur blaðið ástæðu til að spyrja hvort niðurstaða þessarar rannsóknar sé svo fullnægjandi að hún réttlæti m.a. tvo lífstíðardóma, þyngstu refsidóma á Íslandi frá því dauðarefsing var afnumin.“ Í viðtalinu lýsti Erla ástæðum þess að hún hafi ekki sagt sannleikann fyrr. Kvaðst hún hafa þroskast mikið síðustu ár og viðhorf hennar til lífsins hafi breyst. Þá væri hún orðin sjálfstæðari. Þá var Erla spurð um upphaf rannsóknar Guðmundarmálsins og greindi hún þá frá því að síðustu daga gæsluvarðhaldsins í desember 1975 hafi rannsóknarlögreglumennirnir spurt hana hvort hún myndi eftir einhverju óeðlilegu sem hefði gerst á Hamarsbraut 11 í janúar 1974. Kvaðst Erla hafa munað eftir erfiðri nótt sem hún hafi átt í janúar, en hún hafi þá verið mjög langt niðri. Mundi hún eftir því að hafa farið út að öskutunnu um morguninn og þá séð lak í annarri tunnunni. Þá hafi lögreglumennirnir farið að spyrja hana hvort hún hafi þekkt til Guðmundar Einarssonar en hún komið af fjöllum í því sambandi og sagst ekkert vita um það mál. Daginn eftir hafi hún betur getað greint frá þessari erfiðu nótt, en henni hafi ekki frekar en nú verið fullljóst hvað hún hafi upplifað. Orðrétt var haft eftir Erlu: „En eitthvað í líkingu við það sem ég hef sagt fyrir dómi gerðist. Ég ætla ekkert að bakka með neitt af því sem ég sagði þarna.“ Sagði hún að reynsla hennar af atburðunum á Hamarsbrautinni væri ekki uppspuni hennar. Sagði hún atburðina vera eins og martröð

¹³²⁰ Gögn starfshóps, bls. 338–342.

¹³²¹ Bls. 4066_A.

í huga sínum og eiga erfitt með að skýra þá. Lýsti hún því þannig að hún hafi að öllum líkindum upplifað eitthvað sem hafi gert hana svo hrædda að hún hafi kæft það í undirmeðvitund sinni. Þá greindi Erla frá því að á þeim tíma sem Geirfinnur hafi horfið hafi andað mjög köldu milli Sævars og Kristjáns Viðars vegna ósættis sem hafi komið upp á milli þeirra vegna sameiginlegra bifreiðakaupa. Þeir hefðu af þeim sökum ekki talast við í nokkra mánuði og það hafi einmitt verið í vetrarbyrjun 1974. Í viðtalinu var Erla beðin um að lýsa því hvernig hún byrjaði að tjá sig um Geirfinnsmálið. Kvaðst hún hafa verið að flytja dót úr íbúð sinni í Kópavoginum með aðstoð rannsóknarlögreglumanns. Orðrétt var haft eftir Erlu: „Ég fer þá að segja þessum lögreglumanni frá því, að Sævar hafi stundum verið að tala um Geirfinnsmálið og þóst vita eitthvað um það. Sannleikurinn var sá, að Sævar hafði velt því máli fyrir sér eins og hver einasti maður annar, þegar Geirfinnur hvarf. Hann hafði ákveðnar skoðanir á því og spáði í það hvernig hvarf hans hefði borið að höndum. Þetta voru svona ítarlegar vangaveltur um málið og Sævar vildi stundum láta líta þannig út að hann vissi um flest það sem gerðist í undirheimunum. Sannleikurinn var nú sá, að svo var ekki. En eins og ég segi, þá fer ég að tala við þennan rannsóknarlögreglumann um Geirfinnsmálið og segi honum svona undan og ofan af hugleiðingum Sævars um málið.“ Greindi hún síðan frá því að morguninn eftir hafi þessi sami rannsóknarlögreglumaður komið á heimili hennar ásamt rannsóknardómara og þeir viljað fá að vita meira um þetta Geirfinnstal hennar. Kvaðst Erla þá hafa sagt þeim að hún vissi nákvæmlega ekkert um það mál annað en vangaveltur í blöðum og sögusagnir út í bæ. Þeir hafi þá beitt sömu aðferð og áður og sagt við hana eitthvað á þá leið að kannski hefði hún upplifað eitthvað hörmulegt, sjokkerast og það liðið henni úr minni. Áfram lýsti Erla upphafi vitnisburðar síns í Geirfinnsmálinu: „Ég var orðin hysterísk á þessum tíma og mjög langt niðri, eftir það fór mér að birtast ný mynd af Sævari og strákunum. Ég trúði öllu um þá og þegar ég var spurð hvort ég myndi ekki óglöggt eftir einhverri Keflavíkurferð, þá vildi ég allt fyrir rannsóknarlögreglumennina gera, enda voru þeir mér mjög hjálplegir á þessum tíma; hjálpuðu mér að flytja, gengu frá meðlagsúrskurði, tilkynntu fyrir mig aðsetursskipti og voru mjög liðlegir. Ég svaraði því eitthvað á þá leið, að það gæti vel verið að ég hafi farið með strákunum til Keflavíkur. Og þar með var boltinn farinn að rúlla og ég dottinn inn í lygavefinn.“ Í framhaldinu hafi hún soðið saman einhverja sögu um ferð hópsins til Keflavíkur og stuðst við sögusagnir um spíra, blaðafregnir um sendiferðabifreið og annað það sem hefði komið í blöðum. Tók hún fram að fyrsta frásögn hennar í málinu hafi verið gjörólík þeirri síðustu þegar lögreglan hafi verið búin að yfirheyra hana og sakborningana fram og til baka. Benti hún á að sakborningarnir hafi allir neitað harðlega í fyrstu, en síðan látið undan þrýstingi og sífelldum spurningum sem hafi byggst á hennar framburði og þá játað Keflavíkurferð. Viðurkenndi Erla að hún hafi logið og logið til að gera sögu sína líklegri. Í framhaldinu var Erla innt eftir því hvernig sú hugmynd hafi fæðst að búa til upplognar sakir á Einar Bollason, Magnús Leópoldsson, Sigurbjörn Eiríksson og Valdimar Olsen. Sagði hún það hafa haft aðdraganda. Hún hafi verið mjög róttæk í þjóðfélagsskoðunum og talið alla sem hafi átt einbýlishús og Mercedes Benz glæpamenn og afætur á þjóðfélaginu. Orðrétt var haft eftir Erlu: „Þegar ég var svo farin að ljúga þessu Geirfinnsmáli upp á mig og

strákana, þá þótti mér réttara að fleiri fengju að sviða. Það voru langtum fleiri nöfn nefnd en þeirra fjögurra sem voru hneptir í gæsluvarðhald. Ég var búin að nefna háttsetta menn í þjóðfélagskerfinu og fleiri og fleiri og allir áttu þeir að hafa verið þarna í fjörunni um nóttina.“ Sagði hún ástæður þess að hún hafi nefnt þessa fjóra menn vera margvíslegar. Hún hafi átt í útistöðum við Einar vegna fjölskyldumála, Magnús hafi verið nefndur áður í tengslum við málið vegna leirstyttunnar, Sigurbjörn og Valdimar hafi verið í tengslum við veitingahúsin og illa hafi verið um þá talað meðal þeirra sem hún hafði umgengist. Aðspurð um bílstjórana tvo sem hafi borið um að hafa gefið henni far sagðist Erla hafa breytt framburði sínum til þess að hann yrði samhljóða framburðum bílstjóranna. Kvaðst hún hafa sótt hugmyndina að þessari ferð sinni á puttanum til ákveðins atburðar í lífi sínu þegar hún hafi farið með vinkonu sinni til Grindavíkur og til baka á puttanum. Í viðtalinu kom fram að Erla hafi minnst á nokkur dæmi úr yfirheyrslum lögreglunnar. Sagði hún rannsakendur hafa verið alúðlega við sig, en hafa beitt ýmsum brögðum. Oftar en einu sinni þegar hún hafi viljað snúa við blaðinu og segja sannleikann hafi viðbrögð þeirra verið þau að það þýddi ekkert fyrir hana að láta svona.¹³²² Greindi hún frá því að í nóvember 1977 hafi hún sett í sig kjark til að draga til baka allt það bull sem hún hafi þá áður sagt. Þá hafi Karl Schütz byrst sig. Hún hafi þá haldið áfram og sagst vera þreytt og vilja segja sannleikann. Þá hafi Schütz spurt Erlu hvort hún væri ekki svöng og hún hafi játað því. Þá hafi Schütz, túlkur hans og rannsóknarlögreglumaður sagt við fangaverðina að þeir ætluðu með hana í Borgartún til frekari yfirheyrslu en í staðinn farið með hana á veitingastaðinn Ask og gefið henni nautakjöt og meðlæti. Daginn eftir hafi hún verið færð til yfirheyrslu og þá haldið sig við það að allt það sem hún hafi áður sagt væri ósatt. Þá hafi brúnin á Schütz þyngst og hún fengið á tilfinninguna að hún væri vanþakklát við góða menn sem leggðu ýmislegt á sig fyrir hana. Hún hafi staðist þrýsting lögreglunnar þarna en síðan hafi hún gefist upp og farið í sama farið aftur og haldið áfram að ljúga um Keflavíkurferðina, líkflutninga og fleira. Sagðist Erla hafa fundið inn á það að eftir því sem hún hafi verið samvinnuþýðari og skáldað upp hluti sem féllu rannsóknarmönnum í geð hafi þeir verið þeim mun mildari og geðugri í hennar garð. Greindi hún frá samprófunum í málinu og því skipti þegar Sævar var sleginn kinnhesti. Sagði hún þá samprófun alla hafa gengið út á það að hún og Kristján Viðar hafi átt að bera sakir á Sævar og fá hann til andsvara.¹³²³ Í lok viðtalsins lýsti Erla því yfir: „Sannleikurinn er þessi: Hvorki ég né Sævar förum til Keflavíkur þessa umtöluðu nótt og allt það sem ég hef sagt um þetta mál hefur verið skáldskapur.“¹³²⁴

774. Páll Arnór Pálsson, verjandi Kristjáns Viðars fyrir sakadómi, sendi ríkissaksóknara bréf 21. janúar 1980 þar sem hann óskaði þess að bréf [GEÞB] frá 28. desember 1979 yrði lagt fram í Hæstarétti.¹³²⁵ Ljósrit af bréfi [GEÞB] var meðfylgjandi en þar fór hann þess á leit við Pál Arnór að hann hlutaðist til um að önnur skýrsla yrði tekin af honum í sambandi við hvarf Guðmundar Einarssonar. Orðrétt sagði í bréfinu: „[E]ins og ég skýrði frá í fyrra bréfi mínu þá er skýrsla sú sem ég gaf algjörlega röng, og tel ég

¹³²² Bls. 4666_C.

¹³²³ Bls. 4666_D.

¹³²⁴ Bls. 4666_E.

¹³²⁵ Bls. 4068.

að rannsóknaraðilar hafi lagt mér orð í munn og að um algjöran hugarburð hafi verið að ég hafi nokkru sinni heyrt Kristján Viðar eða nokkurn málsaðila viðhafa þau orð að hann eða þeir hafi staðið að hvarfi Guðmundar Einarssonar.“ Í lok bréfsins ritaði hann um að vilja ekki verða þess valdandi að saklausir menn yrðu sakfelldir á grundvelli rangs framburðar af hans hálfu.¹³²⁶

775. Sama dag, 21. janúar 1980, var dómþingi Hæstaréttar fram haldið og hélt Jón Oddson áfram ræðu sinni. Að henni lokinni tók Hilmar Ingimundarson, verjandi Tryggva Rúnars, til máls og gerði þær dómkröfur að Tryggvi Rúnar yrði sýknaður af ákæruliðum I og II í ákæru útgefni 8. desember 1976. Var dómþinginu frestað til morguns, 22. janúar 1980.¹³²⁷
776. Þriðjudaginn 22. janúar 1980 var dómþingi Hæstaréttar fram haldið og bókað að Hilmar Ingimundarson, verjandi Tryggva Rúnars, hafi haldið áfram ræðu sinni. Að henni lokinni tók Örn Clausen, verjandi Alberts Klahn, til máls og gerði þær dómkröfur að Albert yrði algerlega sýknaður af 2. tölulið I. kafla ákæru frá 8. desember 1976, um brot gegn 211. gr., samanber 4. mgr. 22. gr., samanber 1. mgr., svo og 2. mgr. 112. gr. almennra hegningarlaga. Þá krafðist verjandinn sýknu af broti gegn 124. gr. og 221. gr. sömu laga sem fjallað var um í málflutningi í héraði.¹³²⁸ Þá krafðist hann vægustu refsingar fyrir önnur ákæruatriði. Næstur tók Guðmundur Ingvi Sigurðsson, verjandi Erlu, til máls og gerði þær dómkröfur að Erla yrði sýknuð af ákæru fyrir brot á 211. gr. samanber 4. mgr. 22. gr., samanber 1. mgr. og 2. mgr. 112. gr. almennra hegningarlaga. Þá var krafist vægustu refsingar samkvæmt lögum fyrir önnur ákæruatriði. Var dómþinginu frestað en framhaldið daginn eftir, 23. janúar 1980. Hélt Guðmundur Ingvi varnarræðu sinni áfram. Næstur tók til máls Benedikt Blöndal, verjandi Guðjóns, og gerði þær kröfur að Guðjón yrði aðallega sýknaður af öllum ákæruatriðum, en til vara að honum yrði gerð vægasta refsing. Því næst tók Þórður Björnsson ríkissaksóknari aftur til máls og flutti seinni ræðu sína. Því næst Páll Arnór Pálsson, verjandi Kristjáns Viðars, og svo Kristján Viðar sjálfur. Bókað var í gerðabók Hæstaréttar að Kristján Viðar hafi flutt örstutt mál og lýst sig saklausan af ákæru um að hafa átt þátt í drápi Guðmundar Einarssonar og Geirfinns Einarssonar og ákæru um rangar sakargiftir. Þá flutti Jón Oddsson seinni ræðu sína og að henni lokinni tók Sævar til máls. Bókað var að Sævar hafi lýst því harðræði sem hann teldi sig hafa verið beittan við rannsókn og í gæsluvarðhaldi vegna málsins. Þá hafi játningar verið þvingaðar með stöðugum yfirheyrslum og neitun rannsóknarmanna á því að taka mark á honum þegar hann hafi neitað sakargiftum. Bókað var að Hilmar Ingimundarson, Örn Clausen og Guðmundur Ingvi Sigurðsson hafi flutt seinni ræður sínar. Þá hafi Erla tekið til máls og var bókað að hún teldi að ákærðu í málinu hefðu talað fyrir daufum eyrum allan tímann sem rannsókn málsins hafi staðið yfir. Loks var bókað að Benedikt Blöndal, verjandi Guðjóns, hafi flutt seinni ræðu sína. Var þá málflutningi lokið og var málið tekið til dóms.¹³²⁹

¹³²⁶ Bls. 4069.

¹³²⁷ Gögn starfshóps, bls. 343.

¹³²⁸ Gögn starfshóps, bls. 343.

¹³²⁹ Gögn starfshóps, bls. 344–346.

777. Föstudaginn 23. febrúar 1980 var í Hæstarétti Íslands í máli nr. 214/1978, ákærvaldið gegn Kristjáni Viðari Viðarssyni, Sævari Marinó Ciesielski, Tryggva Rúnari Leifssyni, Alberti Klahn Skaftasyni, Erlu Bolladóttur og Guðjóni Skarphéðinssyni, kveðinn upp dómur og var Kristján Viðar dæmdur í 16 ára fangelsi, Sævar í 17 ára fangelsi, Tryggvi Rúnar í 13 ára fangelsi, Guðjón í 10 ára fangelsi, Erla í þriggja ára fangelsi og Albert Klahn í 12 mánaða fangelsi. Í öllum tilvikum kom gæsluvarðhaldsvist dómfelldu til frádráttar refsingu.¹³³⁰
778. Fyrir liggja upplýsingar um að ekki hafi verið gerður frekari reki að málsókn á hendur [SÓH] vegna meints rangs framburðar. Var málið endanlega lagt upp hjá embætti ríkissaksóknara 2. október 1980, án þess að til formlegrar tilkynningar hafi komið um þá niðurstöðu.¹³³¹
779. Meðal gagna málsins liggur fyrir bréf Ásmundar S. Guðmundssonar, yfirlögregluþjóns hjá lögreglunni í Kópavogi, dagsett 21. janúar 1981. Í bréfinu kom fram að hann hafi farið ásamt Erlu í byrjun árs 1976 að Þverbrekku 4 í Kópavogi til að rýma geymsluherbergi, en þar hafi verið dót sem hún og Sævar hafi átt. Þar sem þau hafi þá verið búin að skila af sér leiguíbúðinni hafi Erla þurft að flytja dót úr geymslunni. Ritaði Ásmundur um að hafa ekið dótinu á öskuhaugana þar sem aðallega hafi verið um ónýtt drasl að ræða.¹³³²
780. Mánudaginn 17. ágúst 1981 birtist viðtal við séra Jón Bjarman í Dagblaðinu undir fyrirsögninni: „Séra Jón Bjarman fangaprestur hefur fylgzt með 300 refsiföngum og segir: Einn eða tveir voru betri menn eftir fangelsisvistina – um harðræðisrannsóknina: Það var ekki spurt hvað gerðist heldur reynt að sanna hvað gerðist ekki.“ Séra Jóni var lýst sem skriftaföður og huggara fanganna og ekki síst boðberi milli þeirra og opinberra dómsyfirvalda. Kvaðst séra Jón vera eini embættismaðurinn sem ætti innangengt í fangelsin án þess að vera starfsmaður dómsmálaráðuneytisins, hans yfirmaður væri biskupinn. Aðspurður hvenær grunur hafi vaknað hjá honum um að ekki væri allt með felldu innan Síðumúlafangelsisins svaraði séra Jón orðrét: „Ég fann frá upphafi að meðferð sakborninga var óvenjuleg. Mér var sagt að þeir óskuðu ekki eftir því að ég kæmi til þeirra, en komst að því seinna að það var ósatt. Sævar sá ég, eftir beiðni móður hans, þegar hann hafði verið tvo mánuði í gæsluvarðhaldi og var hann þá færður til mín í fótjárnnum. Mér var bannað að tala við hann nema tíu mínútur? Hvaða tilgangi átti takmörkun á viðtalstíma við prest að þjóna? Og varðstjórinn lét mig á sér skilja að ég væri að skipta mér af því sem mér kæmi ekki við þegar ég vildi kaupa af honum sígarettur handa Sævari sem hafði verið sviptur tóbaki.“ Greindi hann frá því að fangaverðirnir hefðu afsakað sig með því að meðferðin væri refsing fyrir agabrot þar sem Sævar hafi komist í bréfasamband við annan fanga. Sagði séra Jón að ástandið í fangelsinu hafi verið greinilega mjög slæmt þetta ár. Aðspurður um álit sitt á harðræðisrannsókninni sagði séra Jón hana ekki hafa verið óvilhalla rannsókn enda hafi undirmaður rannsóknarlögreglustjóra ríkisins rannsakað ætlað sakarefni bæði yfirmanns síns og fjölda samstarfsmanna. Fannst honum rannsóknin hafa fremur

¹³³⁰ Bls. 4078.

¹³³¹ Bls. 4184_E.

¹³³² Bls. 4167_A.

beinst að því að sanna að eitthvað hafi ekki gerst fremur en að reyna að sanna hvað hafi gerst. Kvaðst hann ekki geta sætt sig við að íslenskt réttarfar væri þannig að sjálfsagt væri að fangar væru barðir við yfirheyrslur.¹³³³

781. Þórir Oddsson, vararannsóknarlögreglustjóri ríkisins, birti grein í Morgunblaðinu 25. ágúst 1981 undir yfirskriftinni: „Reynt að vekja tortryggni á réttarfari í landinu. Athugasemdir við blaðaskrif séra Jóns Bjarman og Dagblaðsins.“ Dró hann fram nokkur þau atriði sem að hans mati skiptu höfuðmáli ef leggja ætti mat á harðræðisrannsóknina sem hann hafi framkvæmt. Vísaði hann til þess að Jón Oddsson hæstaréttarlögmaður og verjandi Sævars hafi lýst því yfir í viðtali við Dagblaðið 28. júlí 1979 að hann hefði enga ástæðu til að finna að skipun Þóris til að fara með rannsókn málsins. Þá vísaði Þórir orðréttil þeirrar bókunar Jóns Oddssonar sem hafi verið færð í lokaskýrslu harðræðisrannsóknarinnar um að hann teldi rannsóknaraðila málsins hafa vandað mjög til allra vinnubragða og sagt rannsóknina til fyrirmyndar. Í greininni rakti Þórir að ríkissaksóknari hafi mælt fyrir um rannsóknina og afmarkað rannsóknarefnið. Af þeim sökum hafi ekki öll umkvörtunatriði Sævars verið tekin til rannsóknar þar sem þau hafi varðað atriði máls sem sakadómur hafi þegar fjallað um. Þá rakti Þórir umfjöllun Hæstaréttar um harðræðisrannsóknina. Í lok greinarinnar kom fram það álit Þóris að embætti séra Jóns Bjarman sem fangelsisprestur væri það mikilvægt að honum þætti hryggilegt að vita til þess að frá honum kæmu athugasemdir sem væru til þess fallnar að gera réttarfarið í landinu tortryggilegt.¹³³⁴
782. Fimmtudaginn 27. ágúst 1981 birtist frétt um málið í Dagblaðinu undir fyrirsögninni: „Hin langa þögn hefur verið rofin – segir séra Jón Bjarman fangaprestur um athugasemdir vararannsóknarlögreglustjóra.“ Fram kom að séra Jón fagnaði grein Þóris Oddssonar og vænti þess að nú væri hægt að ræða málin af hlutlægni og umbótavilja. Sagðist hann mundu svara grein Þóris innan tíðar.¹³³⁵ Á sama stað birtist viðtalsfrétt við Þórð Björnsson ríkissaksóknara. Vísaði hann til dóms Hæstaréttar í málinu um þá niðurstöðu að ekki hafi verið sýnt fram á að játningar ákærðu hafi verið fengnar fram með ólögmetum aðferðum af hálfu þeirra sem hafi farið með rannsókn málsins. Haft var eftir Þórði að Hæstiréttur Íslands hafi bent á ýmsa hnökra á formsatriðum við yfirheyrslurnar en hann vildi ekki standa í ritdeilum um gamalt mál sem væri löngu flutt og dæmt.¹³³⁶
783. Þriðjudaginn 1. september 1981 birtist grein eftir séra Jón Bjarman í Morgunblaðinu undir yfirskriftinni: „Um óvilhallar rannsóknir og ætlað harðræði“. Setti hann fram gagnrýni í þremur liðum. Í fyrsta lagi gagnrýndi hann fyrrverandi dómsmálaráðherra og starfsmenn hans fyrir að hafa setið á kærubréfi hans dagsettu 30. maí 1978 í rúmt ár og ekki tryggt það að framkvæmd rannsóknarinnar væri hafin yfir alla gagnrýni. Í öðru lagi beindi hann gagnrýni sinni að ríkissaksóknara fyrir að hafa ekki aðhafst í málinu á sama tímabili þar sem honum hafi borist afrit af framangreindu bréfi. Í þriðja lagi gagnrýndi hann vararannsóknarlögreglustjóra fyrir að taka að sér rannsókn á ætluðu

¹³³³ Bls. 4171_A–B.

¹³³⁴ Bls. 4171_C.

¹³³⁵ Bls. 4171_D.

¹³³⁶ Bls. 4171_D.

sakarefni yfirmanns síns og samstarfsmanna sinna. Þá hefði hann sitthvað að athuga við harðræðisrannsóknina sjálfa. Rifjaði hann upp þau ummæli að árið 1976 hafi verið slæmt ár í íslenskri réttarsögu og tók hann undir það. Mönnum verið haldið í langvarandi gæsluvarðhaldi þar sem þeim hafi verið ætlað að sanna sakleysi sitt fremur en að sök hafi verið sönnuð á þá. Sama ár hafi gæsluvarðhaldsfangar verið lagðir í „streck og járn“ fyrir að vera með „kjafthátt“ og vísaði þar til orða fyrrum yfirfangavarðar í Síðumúlafangelsi. Dómsrannsókn hafi farið fram í því máli þars em einungis hafi verið rannsökuð tilvik tveggja fanga sem hafi verið tilefni beiðni hans en ekki kannað almennt hvernig agaviðurlögum hafi almennt verið beitt í fangelsinu á þessum tíma. Ekki hafi verið rætt við aðra gæsluvarðhaldsfanga þrátt fyrir að bréf hans frá því í september 1976 hafi gefið tilefni til þess. Þá hafi fyrrverandi dómsmálaráðherra verið sakaður um það í þingsölum Alþingis að hafa verið viðriðinn afbrotamál. Þegar dómsrannsókn hafi lokið í Guðmundar- og Geirfinnsmálum hafi hann lýst því yfir að „martröð væri létt af þjóðinni.“ Orðrétt ritaði séra Jón: „Ákærvaldið hafði þá ekki fjallað um sakarefnin og engin ákæruskjöl verið gefin út.“ Ritaði séra Jón um að hafa sitthvað um framkvæmd harðræðisrannsóknarinnar að segja. Nefndi hann sem dæmi muninn á þeirri meðferð sem kvenfangavörður hafi verið beitt samanborið við karlkyns kollega sína, en framburður hennar hafi styrkt mjög ásakanir Sævars. Hafi framburður hennar verið gerður tortryggilegur á meðan karlkyns fangavörður hafi verið sleppt með mikið minnisleysi. Lýsti séra Jón yfir þeirri skoðun sinni að honum þætti það engin goðgá að álykta sem svo að harðræði sýnt einum sakborningi í máli styðji ásakanir annars um hið sama og vísaði þar til framburðar um að fangavörður hafi límt heftiplástur með grisju yfir munn Tryggva Rúnars, en það tilvik hafi verið talið standa utan við mörk rannsóknarinnar. Enginn hinna sakborninganna í málinu hafi verið spurður hvort hann hafi sætt harðræði. Í lok greinarinnar ritaði fangelsispresturinn: „Vikulega umgengst ég þá, sem í undirrétti fengu allt að ævilöngu fangelsi fyrir hinar verstu sakir, sem á þá voru bornar, í Hæstarétti voru þeir dæmdir í allt að 17 ára fangelsi. Meðan ég er í vafa hvernig forsendur þeirra dóma voru fengnar get ég ekki verið rór.“¹³³⁷

784. Fyrir liggur ódagsett bréf Sævars til rannsóknarstofu þýsku ríkislögreglunnar, Bundeskriminalamt, Kriminaltechnisches Institut í Wiesbaden, Þýskalandi. Óskaði hann eftir afriti af niðurstöðum rannsókna sem fram hafi farið hjá rannsóknarstofunni í tengslum við Guðmundar- og Geirfinnsmálið árið 1976.¹³³⁸ Svarbréf barst 16. desember 1994 þar sem móttaka á bréfi Sævars var staðfest. Í bréfinu kom fram að niðurstöður rannsókna af því tagi sem hann óskaði eftir væru ekki afhentar einstaklingum. Var honum því bent á að snúa sér til lögregluþyrvalda á Íslandi sem gætu þá, að vissum skilyrðum uppfylltum, óskað eftir afhendingu gagnanna.¹³³⁹
785. Með bréfi dagsettu 27. september 1993 til dóms- og kirkjumálaráðuneytisins fór Sævar þess á leit að hann yrði hreinsaður af öllum sökum í svonefndum Guðmundar- og Geirfinnsmálum. Var erindinu svarað á þann veg að hann skyldi stíla beiðni um

¹³³⁷ Bls. 4171_F–G.

¹³³⁸ Bls. 4183.

¹³³⁹ Bls. 4184.

endurupptöku til Hæstaréttar Íslands, en senda hana til ríkissaksóknara.¹³⁴⁰ Í framhaldinu ritaði hann ráðuneytinu nokkur bréf varðandi hugsanlega endurupptöku málanna. Með bréfi ráðuneytisins dagsettu 16. september 1994 var Sævari sent svarbréf og áréttað hvernig framgangur beiðni um endurupptöku gæti orðið.¹³⁴¹ Fyrir liggur bréf Sævars Ciesielski til Hæstaréttar Íslands, dagsett 23. nóvember 1994. Í bréfinu vísaði hann til ýmissa lagaákvæða og krafðist þess að verða hreinsaður af svokölluðu Guðmundarmáli. Meðfylgjandi beiðninni var greinargerð Sævars sem bar yfirskriftina: „SÝKN GREINARGERÐ vegna upptöku Geirfinns- og Guðmundarmála. I. kafli ákæru útgefin 8. des. 1976.“ Með greinargerðinni lagði Sævar fram gögn sem hann sagði ekki hafa verið lögð fyrir dóm á sínum tíma; endurrit úr sakadómsbók í máli nr. 207/1975, ákærvaldið gegn Sævari Marinó Ciesielski o.fl. vegna fíkniefnamisferlis í janúar og febrúar 1974, afrit af dómi uppkveðnum 16. desember 1980, könnun Ármanns Kristinssonar sakadómara á þeim atriðum í Guðmundarmáli sem ekki voru rannsökuð eða nægilega rannsökuð, dagsett 9. janúar 1977 og minnispunkta Kristmunds Sigurðssonar um Guðmundarmálið, dagsettir 13. janúar 1977.¹³⁴² Með bréfi dagsettu 19. september 1995 lagði Sævar fram svokallaða „Lokaskýrslu til ríkissaksóknara“ þar sem hann dró saman frekari rökstuðning fyrir endurupptöku málanna. Þá lagði Sævar fram uppfærða greinargerð um endurupptöku Geirfinns- og Guðmundarmála með bréfi til setts ríkissaksóknara, dagsettu 27. október 1995. Í bréfi setts ríkissaksóknara til Hæstaréttar Íslands 12. desember 1995 var lagt til að beiðninni yrði hafnað. Þann 30. janúar 1996 var Ragnar Aðalsteinsson hæstaréttarlögmaður skipaður talsmaður Sævars vegna beiðni hans um endurupptöku hæstaréttarmáls nr. 214/1978. Lagði Ragnar fram greinargerð um beiðni Sævars um endurupptöku á hæstaréttarmálinu fyrir Hæstarétt Íslands 20. febrúar 1997. Með greinargerðinni fylgdu innbundin fylgiskjöl merkt „skjal nr. A“ til og með „skjal nr. H.“ Í skjali nr. A voru tekin saman ýmis gögn en þar var að finna svarbréf Vegagerðarinnar um upplýsingar um snjómokstur og færð á vegum dagana 26. og 27. janúar 1974 í Hafnarfirði og á Reykjanesi. Meðfylgjandi bréfinu voru gögn með upplýsingum um snjómokstur og færð annars vegar vikuna 20. janúar 1974 til 26. janúar 1974 og hins vegar vikuna 27. janúar 1974 til 2. febrúar 1974.¹³⁴³ Þá voru í skjali nr. A yfirlýsingar Erlu Bolladóttur um sakamálin og ýmissa aðila um málsatvik sem Ragnar Aðalsteinsson, talsmaður Sævars, aflaði undir rekstri endurupptökumálsins.

786. Mánudaginn 26. janúar 1996 mætti [EJR] á heimili Ragnars Aðalsteinssonar hæstaréttarlögmanns, skipaðs talsmanns Sævars Marinó Ciesielski, að ósk Ragnars til að greina frá málsatvikum, skýrslugjöf og sakbendingu. [EJR] bar um það að hafa átt leið um Hafnarfjörð ásamt vinkonu sinni aðfaranótt sunnudagsins 27. janúar 1974 á Volkswagen bifreið. Þar hafi hún séð Guðmund Einarssonar sem þær báðar þekktu sem hafi verið að reyna að fá far. Með Guðmundi hafi verið ungur maður heldur lægri að vexti en Guðmundur og mjög grannur. Sá hafi verið á skyrtunni, haldið á jakka sínum en frakkalaus. [EJR] bar um það að engin formleg lögregluskýrsla hafi verið

¹³⁴⁰ Bls. 4182_B.

¹³⁴¹ Bls. 4182_A.

¹³⁴² Bls. 4183_A.

¹³⁴³ Bls. 4184_A–D.

tekin af henni 1974, hún hafi einungis rætt við Njörð Snæhólm sem hún hafi hringt í eftir að auglýst hafði verið eftir Guðmundi. Degi síðar hafi síðan maður hringt í hana í vinnuna sem sagðist hafa fengið símanúmer hennar hjá Nirði. Sá hafi kynnt sig sem [KMM] vin Guðmundar og sagst vera að aðstoða við leitina að Guðmundi og hafi innt hana nánar eftir manningum með Guðmundi. [EJR] gat þess að henni hafi misminnt um nafn hans þremur árum síðar en væri þess fullviss að hann hétu [KMM] en ekki Kristján. Þá rakti [EJR] framkvæmd sakbendingar sem fram hefði farið í janúar 1977 þar sem upp hafi verið raðað nokkrum mönnum úr Lögregluskólanum og Kristjáni Viðari. Henni hafi verið greint frá því fyrirfram að Kristján væri í hópnum en hún hafði séð myndir af honum í fjölmiðlum og átti því auðvelt með að þekkja hann úr hópnum. Ekki hafi verið unnt að átta sig á hæð mannanna en henni hafi ekki verið kunnugt um að Kristján Viðar væri 190 cm á hæð. Ef henni hefði verið það ljóst hefði legið fyrir að Kristján hefði ekki getað verið með Guðmundi í Strandgötunni því sá var lægri en Guðmundur auk þess sem hann hafi verið verulega grennri en Kristján. [EJR] lýsti þeirri skoðun að hún hefði verið leidd að því að benda á Kristján við sakbendinguna en þegar hún hafi gert athugasemd við holdafar Kristjáns hafi lögreglumadur skýrt það þannig að hann hefði fitnað af góðu fæði í fangelsinu. [EJR] lýsti því yfir að hún væri þess fullviss að maðurinn sem hún sá með Guðmundi hafi ekki verið Kristján Viðar enda útiloki hæð hans það. Þetta kvaðst [EJR] vera tilbúin að staðfesta fyrir dómi.¹³⁴⁴

787. Fimmtudaginn 22. febrúar 1996 undirritaði Erla Bolladóttir yfirlýsingu á skrifstofu Ragnars Aðalsteinssonar að viðstöddum vottum sem vottuðu undirskrift og líkamlega og andlega heilsu hennar. Í yfirlýsingu Erlu kemur fram að hún hafi í tilefni af endurupptökubeiðni Sævars Ciesielski ákveðið að gera Ragnari grein fyrir nokkrum atriðum. Það sé í fyrsta lagi rangt sem fram komi í dómum Hæstaréttar og sakadóms að hún hafið orðið þess áskynja aðfaranótt 27. janúar 1974 eða í annan tíma að ákærðu, Kristján Viðar, Sævar og Tryggvi Rúnar hafi verið að bera eitthvað þungt sem gæti verið lík. Hún hafi ekki séð þá í íbúð sinni þessa nótt enda hafi þeir ekki komið þangað. Kvaðst hún hafa greint rannsóknarlögreglumönnum í upphafi frá raunverulegum atburðum næturinnar en hafi ekki getið þess hvers vegna hún hefði farið út að öskutunnu við húsið þegar hún fór á fætur um morguninn en það stafaði af því að hún hefði sjálf haft hægðir í rúminu. Hún hafi verið einangruð og illa á sig komin um þessar mundir og hefði ekki haft þrek til að fara fram úr og því girt niður um sig og haft hægðir í rúminu. Af þessari ástæðu hafi hún hent lakinu morguninn eftir. Þetta hafi síðan orðið tilefni lýsingar á hægðum sem hún hafi síðar tengt líki sem ákærðu áttu að hafa verið með. Blygðun hennar hafi ekki leyft henni að gera grein fyrir þessu atriði málsins. Rannsóknarlögreglumennirnir hafi hins vegar ekki fallist á skýrslu hennar um að ákærðu hefðu ekki verið í kjallaraíbúðinni og fengið hana um síðir til að gefa aðra og ranga skýrslu. Þá gat hún þess hvað rangar sakargiftir áhrærði væru efni skýrslna er lyti að þeim atriðum rangar. Nöfn þeirra fjögurra sem bornir voru sökum væru frá lögreglunni komin sem hafi leitt hana þannig til að gefa slíkar skýrslur sem skilja mátti þannig að nöfn mannanna væru frá henni komin. Lýsti hún

¹³⁴⁴ Bls. 4184_F.

því yfir að allt sem bókað væri í skýrslunni væri satt og rétt og kvaðst vera reiðubúin til að staðfesta það fyrir dómi og svara spurningum um málsatvik og yfirheyrslu-aðferðir.¹³⁴⁵

788. Föstudaginn 23. ágúst 1996 mætti Gísli Guðmundsson, fyrrverandi yfirlögregluþjónn, á skrifstofu Ragnars Aðalsteinssonar hæstaréttarlögmanns, skipaðs talsmanns Sævars Marinó Ciesielski, að ósk Ragnars. Greindi hann meðal annars frá því að hafa sem rannsóknarlögreglumanni verið falið að vinna með sakadómurunum Gunnlaugi Briem, Ármanni Kristinssyni og Haraldi Henryssyni sem hafi verið falið málið eftir útgáfu ákæru. Hlutverk sitt kvað hann hafa verið að vinna að rannsókn á einstökum atriðum að fyrimælum dómaranna en hann hafi ekki unnið sjálfstætt í þeim efnum. Á vegum dómaranna hafi verið leitast við að bæta úr því sem upp á vantaði við rannsókn málsins á fyrri stigum sem var umtalsvert. Kvaðst Gísli oft hafa rætt við Sævar í gæsluvarðhaldinu. Í eitt sinn hafi hann skýrt frá því að hafa fyrst hitt Erlu Bolladóttur eftir heimkomu í janúar 1974 síðla á sunnudeginum 27. janúar 1974. Við það tækifæri hafi hann reynt að telja henni trú um að hann væri að koma frá útlöndum þennan dag. Erla hefði brugðist illa við þar sem hún hefði haft spurnir frá vinkonu sinni að hann hefði sést í Reykjavík fyrir helgina. Gísli lýsti því að hafa talið ástæðu til að kanna afstöðu Erlu til þessarar frásagnar og ræddi málið við hana. Hún hafi skýrt frá á sama máta og Sævar án þess að Gísli gæfi henni tilefni til. Hann hafi í kjölfarið látið hafa gætur á Erlu og gekk á fund dómaranna Gunnlaugs og Haraldar en þeir ekki talið ástæðu til að fylgja þessu eftir og sögðu honum að láta Erlu lausa. Að sama bruni hefði borið með frásögn Sævars um að hafa verið í Gljúfurárholti 26. til 27. janúar 1974, dómarnir hafi ekki talið ástæðu til að rannsóknar af því tilefni. Þá fjallaði hann um að hafa verið falið að annast sakbendingu þar sem kannað yrði hvort [EJR] og [SM] bæru kennsl á Kristján Viðar Viðarsson sem þann mann sem hafi verið með Guðmundi Einarssyni í för á Strandgötu í Hafnarfirði aðfaranótt sunnudagsins 27. janúar 1974. Greindi hann frá undirbúningi sakbendingarinnar en tók fram að á þessum tíma hafi verið búið að birta myndir af Kristjáni Viðari í dagblöðum og því gildi sakbendingarinnar að hans áliti lítið.¹³⁴⁶
789. Mánudaginn 26. ágúst 1996 mætti Hlynur Þór Magnússon á skrifstofu Ragnars Aðalsteinssonar hæstaréttarlögmanns, skipaðs talsmanns Sævars Marinó Ciesielski, að ósk Ragnars. Hlynur Þór bar um að leitað hafi verið til hans um að koma til starfa sem fangavörður í Síðumúlafangelsi í ársbyrjun 1976 en þá hafi vantað fangaverði vegna mikilla anna í fangelsinu. Kvaðst hann fyrst hafa verið við störf frá ársbyrjun 1976 fram í október sama ár og svo hafið störf aftur í sumarbyrjun 1977 og sinnt starfi allt fram á haust 1980. Starfsannir þær sem í fangelsinu voru helguðust af því að Sævar Ciesielski og fleiri sakborningar sem grunaðir voru um aðild að mannhvörfum og svo menn sem voru taldir tengjast hvarfi Geirfinns voru í gæsluvarðhaldi. Aðspurður um hvort Sævar eða aðrir sakborningar tengdir þessum málum hafi sætt harðræði á gæsluvarðhaldstímanum og í hverju það hafi falist, greindi Hlynur Þór frá því að nokkrir atburðir væru honum minnistæðir í þeim efnum þó honum væri ekki tækt svo

¹³⁴⁵ Bls. 4184_G–H.

¹³⁴⁶ Bls. 4184_I.

löngu síðar að lýsa dagsetningum eða tímasetningum einstakra atburða. Sérstaklega minnistæðir væru óvenjulegir atburðir frá fyrri hluta ársins 1976 og óvenjulegt ástandið í fangelsinu. Mikil spennan hafi ríkt í Síðumúlafangelsinu fyrri hluta árs 1976 samanborið við önnur tímabil sem hann hafi starfað við fangavörslu. Agareglum fyrir fangaverði hafi verið fylgt eftir á annan máta en á öðrum tíma og forstöðumaður fangelsisins og aðrir starfsmenn verið mjög spenntir. Sögur hafi gengið um játningar sakborninganna. Þá hafi verið mikill erill í fangelsinu, rannsóknarlögreglumenn og rannsóknardómari og aðrir sífellt að koma og ræða við sakborninga eða fara með þá í yfirheyrslur í hornherbergi eða ræða við þá í fangaklefum. Þá var það meðal eindæma að fangaverðir voru sendir með sakborningum til að leita að líkum suður í hraunið sunnan Hafnarfjarðar, þar á meðal hann sjálfur sem farið hafi slíka ferð meðal annars með Kristjáni Viðari. Þá var það einnig óvenjulegt að fangavörðum var af æðra settum mönnum falið að ræða við eða vingast við einstaka sakborninga og veiða upp úr þeim. Hlyni Þór hafi verið falið að ræða og vingast við Erlu á meðan hún var í gæsluvarðhaldi. Var það fólgið í því að spjalla við hana í fangaklefa á næturvöktum. Þar sem hún hafi verið í einangrun hafi hún haft þörf fyrir að tala mikið. Kvaðst hann hafa fengið hana til að skrifa niður það sem hún sagði og skilaði þeim skrifum svo til yfirmanns. Öðrum fangavörðum hafi verið falið að hafa sama hátt á gagnvart öðrum sakborningum. Þeirri aðferð hafi svo verið beitt að svipta Sævar svefni meðal annars með því að koma í veg fyrir að unnt væri að slökkva loftljósið í klefa hans en Hlynur Þór kvaðst hafa frétt það hjá samstarfsmönnum þegar hann hóf störf. Síðan hafi þeirri aðferð einnig verið beitt að berjja með grjóti á útvegg fangaklefa Sævars utanfrá. Bar Hlynur um að hafa orðið vitni að slíku þegar fangavörður af hans vakt hafi farið gagngert út til að skemmta sér við að hræða Sævar og halda honum vakandi. Það hafi jafnframt verið rétt meðal fangavarda að Skúli Steinsson fangavörður hafi beitt þeirri aðferð við Sævar að færa höfuð hans á kaf í vatni. Þetta kvaðst Hlynur Þór ekki hafa orðið vitni að en heyrt talað um meðal félaganna. Þá hafi borið við að rannsóknarlögreglumenn og fangaverðir hafi setið á rökstólum í kaffistofu fangelsisins og rétt hugsanlega árangursríkar aðferðir við að fá fanga til að játa. Var þá rétt um meinta vatnshræðslu Sævars að Hallvarði Einvarðssyni viðstöddum. Rétt hafi verið um að stjaka við Sævari í einhverri leitarferðinni þannig að hann félli í vatn og „láta helvítið synda“, eins og það var orðrétt bókað í yfirlýsinguna. Eins minntist Hlynur Þór þess að Sævar hafi verið hafður í fótajárnum í niðurlægingarskyni. Hlynur Þór tók það fram að honum sé ekki kunnugt um að strekking, að járna menn á höndum og fótum á gólfi, sem notuð var í Síðumúlafangelsinu hafi verið notuð á sakborninga í Guðmundar- og Geirfinnsmálum þegar hann var á vakt. Hlynur Þór gat þess að hafa ekki verið beðinn um neinar upplýsingar í tengslum við svonefnda Harðræðisrannsókn 1979. Gat hann sér til um að skýringin væri að hann hefði ekki verið borinn neinum sökum og eins að ekki hafi þótt að framburður hans yrði „málstað“ rannsóknarinnar til framdráttar heldur þvert á móti. Lýsti hann því yfir að sú fullvissa hafi ríkt meðal rannsóknarlögreglumanna og fangavarda að sakborningar í Guðmundar- og Geirfinnsmálum væru sekir og lægi við að segja mætti að tilgangurinn helgaði meðalið við að fá þá til að játa það sem þessir aðilar trúðu staðfastlega að þeir hefðu gert. Í þessu andrúmslofti taldi Hlynur Þór að þýðingarlaust hefði verið fyrir hann að hafa í

frammi opinbera gagnrýni, slíkt hefði einungis leitt til ófara hans sjálfs og til einskis gagns fyrir aðra enda samstaðan algjör í þessu efni.¹³⁴⁷

790. Laugardaginn 7. september 1996 fór Ragnar Aðalsteinsson hæstaréttarlögmaður, skipaður talsmaður Sævars Marinós Ciesielski, að Dalseli undir Eyjafjöllum á fund [KJS]. Í yfirlýsingu sem [KJS] undirritaði var tilgangur fundarins að gefa henni kost á að greina Ragnari frá vitneskju hennar frá aðfaranótt 27. janúar 1974 en hún hefði haft samband við Ragnar í þeim tilgangi. [KJS] greindi frá því að veturinn 1973 til 1974 hafi hún rekið ásamt eiginmanni sínum, [PÖM], Alþýðuhúsið við Strandgötu í Hafnarfirði en þar hafi verið haldin böll um helgar. Hún hafi verið við störf aðfaranótt sunnudagsins 27. janúar 1974 er liðið hafi að lokum ballsins hafi hún litið út um lúguna á eldhúsinu fram í salinn og veitti þar athygli ungum hávöxnum dökkhærðum manni sem hafi staðið upp við vegg. Hún hefði veitt honum strax athygli sökum þess hve ölvaður hann hafi verið en ungi maðurinn hafi boðið af sér óvenju góðan þokka. Fyrir framan hann hafi staðið lágvaxnari maður dökkskolhærður á sama reki og sá sem við vegginn stóð. Sá lágvaxnari hafi ávarpað hinn en ekki kvaðst [KJS] hafa heyrt orðaskil en sá sem við vegginn stóð hafi verið svo ölvaður að hann hafi hallast fram þannig að sá sem fyrir framan hann stóð hafi þurft að styðja við hann með því að leggja hönd á bringu hans til að varna því að hann félli fram fyrir sig. Sá sem stóð við vegginn var ekki jakkaklæddur heldur í rauðri peysu, líklega með V-hálsmáli. Eftir þetta hurfu báðir mennirnir og kvaðst hún ekki hafa séð þá aftur. Að helginni afstaðinni hafi birst fréttir í fjölmiðlum af hvarfi Guðmundar Einarssonar ásamt myndum af honum. Áttaði [KJS] sig strax á því að sá drukkni sem að framan er lýst hafi verið Guðmundur og sagði eiginmanni sínum frá því, taldi hún það með öllu vafalaust. Ekki var haft samband við hana hvorki af lögreglu né öðrum hvorki þá né síðar. Þá fjallaði [KJS] um það að þau hjón hefðu búið að Suðurgötu 40 í Hafnarfirði á þessum tíma. Það hús standi á horninu á stíg þeim sem liggur að Hamarsbraut. Örstutt sé á milli húss þeirra og Hamarsbrautar 11. Þau hjón hafi farið heim eftir að hafa gengið frá eftir dansleikinn sem venjulega tók eina til tvær klukkustundir. Er heim var komið hafi þau ekki gengið strax til náða heldur unnið að uppgjöri kvöldsins og öðru slíku þannig að þau hafi verið í það minnsta klukkustund á fótum eftir að heim var komið. Á þeim tíma hafi þau ekki orðið var við neina umferð í hverfinu, hvorki komur né brottfarir bifreiða né annað slíkt. Mikil ró og kyrrð væri í þessu hverfi og óhjákvæmilegt að verða var við umferð, ekki síst um nætur þegar algjör ró var yfir. Þannig væri hægt að heyra heim til þeirra ef fólk var tala saman við húsið Hamarsbraut 11. Taldi [KJS] víst að hún hefði orðið vör við það ef umferð hefði verið við húsið að Hamarsbraut 11 þessa nótt, sérstaklega ef þangað hefðu komið og farið bifreiðar hvað eftir annað. Yfirlýsing [KJS] var árituð með sjálfstæðri yfirlýsingu [PÖM] eiginmanns hennar sem hafi verið viðstaddur fund Ragnars og [KJS]. Kvaðst hann minnst þess vel að eftir nefnda helgi hafi [KJS] sagt honum frá því að hafa séð þennan unga mann mjög ölvaðan á dansleiknum og borið á svipaðan hátt um upplifun sína eins og [KJS] rakti nú í yfirlýsingu sinni. Þá staðfesti hann að mjög hljóðbært hafi verið í hverfinu við Hamarsbrautina þegar þau bjuggu þarna og ekki hafi farið hjá því

¹³⁴⁷ Bls. 4184_J–L.

að verða var við umferð á næturnar, einkum þegar verið var að opna og loka bílhurðum og aka að og frá húsum. Taldi hann ekki hafa getað farið hjá því að hann hefði orðið þess var ef menn hefðu verið að koma að og fara frá Hamarsbraut 11 þessa nótt eftir að þau hjónin komu úr Alþýðuhúsinu eftir vinnu þeirra þar. Þá kvaðst hann ekki hafa heyrt um það meðal nágranna að slík umferð hefði átt sér stað en hún hefði vakið athygli og umtal.¹³⁴⁸

791. Miðvikudaginn 20. nóvember 1996 mætti séra Jón Bjarman á skrifstofu Ragnars Aðalsteinssonar hæstaréttarlögmanns, skipaðs talsmanns Sævars Marínó Ciesielski, að ósk Ragnars. Greindi Jón í fyrstu frá því að hann hefði verið fangelsisprestur frá 1970 til 1986 og þjónað öllum fangelsum landsins. Þá gat hann þess að fljótlega eftir að Sævar Ciesielski og Erla Bolladóttir hafi verið sett í gæsluvarðhald í desember 1975 hafi aðgangur hans að Síðumúlafangelsinu takmarkast og aðgangur hans að dagbók fangelsisins verið útilokaður frá þeim tíma að sögn Gunnars Guðmundssonar forstöðumanns í samræmi við fyrirmæli Arnar Höskuldssonar, fulltrúa í sakadómi Reykjavíkur. Jón fjallaði um erindi sem hann hafi komið á framfæri við dómsmálaráðuneytið í september 1976 er laut að harðræði sem tveir nafngreindir menn ótengdir sakarefnum Guðmundar- og Geirfinnsmála máttu sæta í Síðumúlafangelsinu. Harðræðið fólst í því að þeir voru settir í járn og strekktir á gólfi fangaklefa sinna. Jóni hafi verið af þessu og almennt ljóst að ástandið væri alvarlegt í fangelsinu og fór þess á leit að beiting agaviðurlaga yrði almennt könnuð. Í kjölfar þessa hafi bæði sakadómur Reykjavíkur og rannsóknarlögreglan snúist gegn honum þannig að hann hafi nánast engar upplýsingar fengið um fanga og málefni þeirra. Tekið var fram í yfirlýsingunni að í heimsóknum Jóns til Sævars hafi iðulega komið fram að hann hafi verið þvingaður til að undirrita játningar hjá rannsóknarmönnum sem hann hafi svo afturkallað næstu daga.¹³⁴⁹
792. Fimmtudaginn 16. janúar 1997 mætti Albert Klahn Skaftason á skrifstofu Ragnars Aðalsteinssonar hæstaréttarlögmanns, skipaðs talsmanns Sævars Ciesielski, til að gera honum grein fyrir fáeinum atriðum varðandi Guðmundarmálið eins og það var orðað. Greindi Albert frá því að Ragnar hafi reifað málavexti hvað Albert varðaði í aðalatriðum eins og Ragnar kvaðst skilja þá. Albert lýsti því að strax við handtöku á Seyðisfirði fyrir jólin 1975 hefðu lögreglumennirnir hafið að inna hann eftir því hvort hann myndi eftir slagsmálum á Hamarsbraut 11 í Hafnarfirði, þeim spurningum hefði verið haldið áfram í flugvélinni á leiðinni suður. Þar sem hann hafi ekki munað eftir neinum slíkum málsatvikum hafi lögreglumennirnir leitt hann áfram með því að spyrja hvort málsatvik hefðu getað verið þeim þessum hættinum eða hinum. Þeim tilgátum hafi Albert haft tilhneigingu til að jánka. Nefndi hann sem dæmi að þegar lögreglan hafi eitt sinn spurt um líkflutninga og nefnt ýmsa kirkjugarða hefði Albert jánkað þeim öllum. Það hafi verið lögreglumennirnir sem hafi fyrstir nefnt það hvort hann hefði ekki verið á Volkswagen bifreið í janúar 1974 en ekki Toyota eins og hann hefði borið um. Albert lýsti því yfir að hann hefði verið mjög minnislaus á þessum tíma, hann hefði notað fíkniefni um langt skeið og því oft erfitt að greina einn atburð frá öðrum í

¹³⁴⁸ Bls. 4184_M–N.

¹³⁴⁹ Bls. 4184_Q.

liðnum tíma. Albert lýsti því yfir að færslur í fangelsisdagbók væru ekki réttar um að honum hafi fyrst verið gefin lyf 3. janúar 1976 í fangelsinu, það hefði verið gert strax fyrsta kvöldið. Eftir að Ragnar hafði vakið athygli Alberts á því að mikill snjór hafi verið í Hafnarfirði aðfaranótt 27. janúar 1974 bar Albert um að muna ekki til þess að hafa ekið út í Hafnarfjarðarhraun í snjó og gat þess jafnframt að lögreglan hafi ekki spurt hann út í snjó í hrauninu. Albert rakti það að lögreglan hafi orðið til þess að nefna [GunJ] við hann en þegar hann hafi komið til landsins í yfirheyrslu hafi Albert verið handtekinn og geymdur í klefa um það bil sólarhring á lögreglustöðinni í Reykjavík. Hann hafi bæði verið yfirheyrður fyrir dómi og lögreglu í þetta skiptið. Við sampröfun við [GunJ] virtist Alberti sem [GunJ] myndi ekki neina atburði sem um var spurt. Þá gat Albert þess að hafa skýrt Ragnari frá því að farið hafi verið með hann til Geirs Vilhjálmssonar sálfræðings sem hafi átt að bæta minni hans með einhvers konar slökunaræfingum en fundir þeirra hafi verið teknir upp á hljóðband. Eins hafi verið farið með hann inn á Klepp þar sem hann var dáleiddur af geðlækni í þeim tilgangi að fá hann til að muna liðna atburði. Hvorugt hafi borið árangur. Fangavörður hafi stundum setið inn á klefa og í eitt sinn hafi fangavörður spurt hann hvernig á því stæði að hann myndi ekki eftir líkflutningi. Því hefði hann svarað á þá leið að eftir vill hefðu þeir bútað líkið í hluta. Þessi frásögn sé skýringin á framburðum um líkflutninga í mörgum pokum því fangavörðurinn hafi borið þetta í rannsóknarmenn. Albert bar um að rannsóknarmenn hafi margoft fullyrt í yfirheyrslum að hann myndi sleppa betur ef hann aðstoðaði við að koma sök á aðra sakborninga en rannsóknarmennirnir hafi jafnframt hóttað honum því þegar hann var í gæsluvarðhaldi að hann yrði látinn dúsa þar ef hann segði ekki frá. Að lokum staðhæfði Albert að hann gæti ekki fullyrt að hann hefði verið á Hamarsbraut 11 aðfaranótt 27. janúar 1974.¹³⁵⁰

793. Í umsögn setts ríkissaksóknara sem barst Hæstarétti Íslands 22. maí 1997 var lagt til að beiðni um endurupptöku málsins yrði hafnað.
794. Meðal gagna málsins liggur fyrir bréf Ragnars H. Hall, setts ríkissaksóknara við meðferð beiðni um endurupptöku hæstaréttarmálsins nr. 214/1978, til Gísla Guðjónssonar, dagsett 5. maí 1997. Í bréfinu sagði settur ríkissaksóknari að í umræðu um endurupptökubeiðni Sævars hafi komið fram að svonefnd lygamælispróf hafi verið gerð á sakborningum í framangreindu máli sem hann hafi haft umsjón með. Lýsti settur ríkissaksóknari því yfir að hann hefði hug á að gögn um þessi próf yrðu lögð fyrir Hæstarétt til að eyða tortryggni manna um að ákærvaldið hafi reynt að leyna niðurstöðum þeirra. Lagði hann fjórar spurningar fyrir Gísla: „1. Hvenær og hvar voru umrædd „lygamælispróf“ framkvæmd og hverjir gengust undir slík próf? 2. Hver annaðist framkvæmdina og hver greiddi kostnað af þeim? 3. Hvar má nálgast gögn um prófin og niðurstöður úr þeim? 4. Þarf samþykki viðkomandi aðila sjálfra til þess að fá gögnin afhent?“¹³⁵¹ Svarbréf Gísla Guðjónssonar liggur ekki meðal gagna málsins. Fyrir liggur bréf Ragnars H. Hall, setts ríkissaksóknara, til Ragnars Aðalsteinssonar, talsmanns Sævars, dagsett 5. maí 1997. Í bréfinu kom fram að framangreind gögn væru til hjá Gísla Guðjónssyni, en hann myndi ekki láta gögnin af hendi án samþykkis

¹³⁵⁰ Bls. 4184_S–T.

¹³⁵¹ Bls. 4185–4186.

Þess sem hafi gengist undir prófið á sínum tíma. Óskaði settur ríkissaksóknari því eftir skriflegri heimild frá Sævari til að kalla eftir þessum gögnum í því skyni að framsenda þau til Hæstaréttar Íslands.¹³⁵² Ragnar Aðalsteinsson, talsmaður Sævars, svaraði bréfi setts ríkissaksóknara 13. maí 1997. Orðrétt sagði í bréfiagnars: „Samkvæmt þeim upplýsingum sem mér hefur tekist að afla voru gerðar margvíslegar tilraunir á sakborningum í svokölluðum Guðmundar- og Geirfinnsmálum. Niðurstöður þeirra tilrauna voru ekki lagðar fram af ákærvaldsins hálfu. Ein tilraunin var í því fólgin að lögreglumaður nokkur, Gísli Guðjónsson, fékk leyfi til að framkvæma það sem nefnt hefur verið „lygamælingapróf“, á skjólstaðingi mínum og fleirum. Gísli Guðjónsson var lögreglumaður sem vann að rannsókn málsins að einhverju marki. Hann bjó á þeim tíma ekki yfir sérþekkingu á því sviði, sem hann hefur seinna aflað sér mikillar þekkingar á. Ekki var staðið með réttum hætti að undirbúningi og framkvæmd lygamælingaprófsins.“ Í lok bréfsins kom fram að Sævar hafi hafnað því að heimila Gísla Guðjónssyni að afhenda ákærvaldinu gögnin. Fram kom það matagnars að niðurstaða prófsins væri ekki marktæk og væri eingöngu til þess fallin að vekja fleiri spurningar en svör.¹³⁵³

795. Hæstiréttur Íslands ritaði 16. júní 1997 bréf tilagnars Aðalsteinssonar, talsmanns Sævars Marinós Ciesielski, ogagnars Halldórs Hall, setts ríkissaksóknara, vegna beiðni Sævars um endurupptöku. Vegna þeirrar beiðni var lagt fyrir þá tvo að afla skýrslna fyrir dómi af [EJR], [SM], Hlyni Þór Magnússyni og séra Jóni Bjarman.¹³⁵⁴
796. Meðal gagna málsins liggur fyrir staðfesting Fangelsismálastofnunar ríkisins, dagsett 19. júní 1997, með upplýsingum um hvar dómfelldu í dómi Hæstaréttar uppkveðnum 22. febrúar 1980 sættu gæsluvarðhaldi vegna rannsóknar málsins og afplánun þeirra eftir uppsögu dómsins og hvenær afplánun lauk. Fram kom að Kristján Viðar hafi sætt gæsluvarðhaldi frá 23. desember 1975 til 22. febrúar 1980 eða í alls 1522 daga. Þá hafi honum verið veitt reynslulausn 30. júní 1983 skilorðsbundið í fjögur ár.¹³⁵⁵ Sævar hafi sætt gæsluvarðhaldi frá 12. desember 1975 til 22. febrúar 1980 eða í alls 1533 daga. Var Sævari veitt reynslulausn 28. apríl 1984, skilorðsbundið í fjögur ár.¹³⁵⁶ Tryggvi Rúnar hafi sætt gæsluvarðhaldi vegna málsins frá 23. desember 1975 til 22. febrúar 1980 eða í alls 1532 daga. Þann 24. desember 1981 var honum veitt reynslulausn skilorðsbundið í fjögur ár. Fram kom að Albert Klahn hafi sætt gæsluvarðhaldi frá 23. desember 1975 til 19. mars 1976 eða í alls 118 daga. Hann hóf afplánun 9. janúar 1981 og var veitt reynslulausn 12. mars 1981 skilorðsbundið í tvö ár.¹³⁵⁷ Þá komu fram upplýsingar um að Erla hafi sætt gæsluvarðhaldi vegna málsins frá 4. maí 1976 til 22. desember 1976 eða í alls 239 daga. Hún hafi hafið afplánun 27. október 1980 en veitt reynslulausn 9. ágúst 1981 skilorðsbundið í tvö ár. Guðjón hafi sætt

¹³⁵² Bls. 4187.

¹³⁵³ Bls. 4188–4189.

¹³⁵⁴ Bls. 4189_A.

¹³⁵⁵ Gögn starfshóps, bls. 33.

¹³⁵⁶ Gögn starfshóps, bls. 34.

¹³⁵⁷ Gögn starfshóps, bls. 35–36.

gæsluvarðhaldsvist frá 13. nóvember 1976 til 22. febrúar 1980 eða í alls 1202 daga. Þá hafi honum verið veitt reynslulausn 12. október 1981 skilorðsbundið í fjögur ár.¹³⁵⁸

797. Föstudaginn 20. júní 1997 var dómþing Héraðsdóms Reykjavíkur sett af Júlíusi B. Georgssyni dómarafulltrúa og tekið fyrir mál nr. V-30/1997; sameiginleg beiðni Ragnars Halldórs Hall setts ríkissaksóknara og Ragnars Aðalsteinssonar hæstaréttarlögmanns skipaðs talsmanns Sævars um skýrslutöku fyrir dómi.
798. Fyrir dóminn mætti fyrstur Hlynur Þór Magnússon framhaldsskólakennari. Hlynur Þór bar á sama veg um starf sitt sem fangavörður og í yfirlýsingu er hann gaf 26. ágúst 1996. Lýsti hann því að andinn og framkvæmd fangavörslu hefði verið mjög ólík því sem hann hefði þekkt úr Hegningarhúsinu þar sem hann hafði áður starfað en hann bar um að hafa komið til starfa í Síðumúlafangelsinu sama dag og Sigurbjörn Eiríksson var hnepptur í gæsluvarðhald. Í Hegningarhúsinu hefði andinn verið hlýlegur og manneskjulegur gagnvart föngum sem hafi að hans mati ekki síst helgast af því að verulegur hluti þeirra sem þar gistu voru útigangsmenn sem voru frekar álitnir ólánsmenn frekar en afbrotamenn. Í Síðumúlafangelsinu hafi framkvæmdin verið allt önnur þegar hann kom þar til starfa, lýsti hann því að samskipti ættu að vera vélræn og manneskjuleg samskipti bönnuð. Svára ætti hringingum fanga og leysa úr nauðsynlegustu beiðnum en allar samræður bannaðar. Áður en farið væri inn á fangagang hafi fangavörðum verið uppálagt að fara í einkennisjakka, hafa hann aðhnepptan, með einkennishúfu á höfði og kylfu í hönd og þegja nema brýna nauðsyn bæri til. Þessi háttur hafi verið hafður á þar sem talið var að í fangelsinu væru óvenjulega hættulegir fangar, fjórmeningarnir sem ekki voru sakfelldir og ungmennin sem voru sakfelld. Aðspurður bar Hlynur Þór um að rannsóknarmenn sem og Örn Höskuldsson dómarafulltrúi og Hallvarður Einvarðsson vararíkissaksóknari hafi komið mjög oft í fangelsið til að tala við þessa fanga. Fangaverðir hafi síðan oft tekið þátt í spjalli á kaffistofu fangelsisins við þessa aðila um málin. Hlynur Þór staðfesti að hann og fleiri fangaverðir hafi verið fengnir til að fara í margar leitarferðir með föngunum. Þá bar hann um að einstökum fangavörðum hefði verið úthlutaðir fangar til að ræða við, þetta hafi verið þónokkuð mörgum mánuðum eftir að hann hóf störf. Þetta hafi verið sérstaklega minnisstætt þar sem þetta var þvert ofan í þann framgangsmáta að öll mannleg samskipti væru bönnuð. Markmiðið hefði verið að fangaverðirnir næðu til fanganna fara til dæmis með kaffibolla og bakkelsi inn á klefa og sitja þar og spjalla eftir að síðustu verkum væri lokið að kvöldi. Bar hann um að hafa verið úthlutað að tala við Erlu Bolladóttur. Ekki gat hann þó sagt til um það hver það hefði verið sem hefði gefið honum slík fyrirmæli en taldi að þetta hefði verið samráð rannsóknarmanna og yfirmanns eða yfirmanna fangelsisins og nefndi Gunnar Guðmundsson í þessu sambandi. Öðrum fangavörðum hafi verið úthlutaðir aðrir sakborningar í þessum tilgangi. Bar hann um að afrakstur þessara samtala hafi verið skýrslur sem Hlynur Þór mundi ekki hvort Erla ritaði eigin hendi eða hann skráð þær. Þar sem ekki hafi verið um yfirheyrslur að ræða hafi ekki verið gerð grein fyrir réttarstöðu sem gildi við slíkar. Þetta hafi verið framkvæmt undir þeim formerkjum að öllum væri fyrir bestu að

¹³⁵⁸ Gögn starfshóps, bls. 36.

upplýsa þessi mál og gera allt sem hægt væri til þess og þetta hafi verið liður í því. Taldi hann jafnframt að þeim fanga sem hefði tjáð sig það mikið að sú frásögn væri sett á blað hafi verið ljóst að það að láta frásögnina í té væri liður í rannsókn málsins. Aðspurður bar hann um að á tímabilum hafi allt verið tekið af Sævari, tóbak, ritföng og lesefni. Taldi hann að þetta hafi verið gert til að beygja Sævar. Fangaverðir og rannsóknaraðilar hafi trúað því að þetta væru óbótamenn og það hafi verið öllum fyrir bestu að koma málinu út úr heiminum sem fyrst og því leyfðist það væntanlega að flýta fyrir því. Talið var víst að sakborningarnir væru sekir um morð á Guðmundi Einarssyni og Geirfinni Einarsyni, fá þyrfti fram játningar og finna líkin. Tilfinning Hlyns Þórs væri sú að tilgangurinn hafi þannig helgað meðalið og þessar sérstæðu aðstæður sem hafi skapast í Síðumúlafangelsinu hafi leitt til þess að hin hliðin hafi snúið fram á sómamönnum sem hann hafi fyrr kynnst sem samstarfsmenn í Hegningarhúsinu. Lýsti hann því að í raun hefði verið eins og veiðihugur í mönnum og tók sem dæmi þann dag sem Erla Bolladóttir játaði að hafa skotið Geirfinn, þá hafi andrúmsloftið nötrað af spennu. Þá staðfesti Hlynur Þór að óhefðbundnar aðferðir eins og að svipta Sævar svefni hafi verið notaðar en gat ekki staðfest að sú aðferð hefði verið notuð á aðra. Þetta hafi verið gert með því að berja útvegg klefa Sævars með grjóti að næturlagi til að vekja hann og hræða. Þá nefndi hann að honum væri afar minnstæð umræða á varðstofu fangavarða með rannsóknarmönnum um að hagnýta sér vatnshræðslu Sævars með því að stjaka við honum í einhverri leitarferðinni þannig að hann dytti ofan í gjótu með vatni í og láta helvítið synda og sjá hvaða áhrif það hefði. Hlynur Þór nefndi ekki hverjir hefðu verið á þessum fundi en bar um það að þeir sem helst hafi verið að leggja á ráðin í þessum efnum hafi verið rannsóknarmennirnir, Sigurbjörn Víðir og Eggert sem og Örn Höskuldsson og Gunnar Guðmundsson forstöðumaður. Þetta hafi ekki verið formlegir fundir heldur rætt þegar þessir menn hafi komið í kaffi. Aðspurður kannaðist Hlynur Þór við að hafa heyrt það sem verið hafi á almannavitorði að Skúli Steinsson hafi notfært sér vitneskju um vatnshræðslu og kaffært Sævar en hann hefði ekki séð þetta framkvæmt sjálfur. Þá hafi fótajárnum verið beitt þannig að Sævar hafi verið látinn vera með þau um tíma en ekki minntist hann þess að það hafi verið gert fyrr eða síðar við aðra fanga. Þetta hafi verið gert til að kvelja hann alveg eins og það að taka af honum lesefni. Ekki vissi hann hver hefði tekið ákvarðanir um beitingu þessara aðferða við Sævar. Hlynur Þór gat þess svo sérstaklega að lyfjagjöf til fanga hafi verið úr öllu hófi og nefndi Kristján Viðar alveg sérstaklega sem hafi nánast verið eins og svefngengill af þeim sökum, verið eins og Frankenstein, frosinn. Spurður um það hvar skýrslutökur hafi farið fram samsinnti Hlynur Þór spurningu um að þær hafi bæði farið fram í sérstöku yfirheyrsluherbergi en einnig inni á klefa fanga. Algengt hafi verið að rannsóknarmenn hafi komið og óskað eftir að vera hleypt inn á klefa til fanga sem hafi verið gert og svo lokað og svo þegar hann hafi rætt nægju sína við fangann hafi hann hringt bjöllunni og þá verið farið og opnað. Staðfesti hann að oft hafi verið um langar samræður að ræða sem hafi staðið í eina eða tvær klukkustundir. Hlynur Þór svaraði því neitandi hvort hann hafi verið yfirheyrður við harðræðisrannsóknina 1979 og taldi ástæðu þess vera þá að enginn fangi hafi borið um neitt misjafnt í hans framgöngu. Yfirvöld hafi aldrei séð ástæðu til að yfirheyra hann en í því samhengi bar hann um að það hafi verið vitað að hann væri

gagnrýnin á þessi málefni. Hann staðfesti það að vita af því að Jóna Sigurjónsdóttir hafi sætt mótbyr í starfi fyrir að hafa haft uppi athugasemdir um harðræði. Hann hefði ekki séð neinn tilgang í því að ganga fram fyrir skjöldu á þessum tíma þar sem ekkert yrði tekið mark á því með vísan til þess mótlætis sem Jóna hefði sætt. Hann myndi engu jákvæðu koma til leiðar. Slíkt hefði bara verið til að gefa honum sjálfum bölvun. Kveðst hafa reynt að vinna sína vinnu og halda kjafti. Hlynur Þór staðfesti yfirlýsingu sína frá 26. ágúst 1996 sem hann ritaði undir hjá Ragnari Aðalsteinsyni þann dag.

799. Næst kom fyrir dóminn séra Jón Bjarman fyrrum fangelsisprestur. Hann bar um það að hafa fundið mikla tregðu og fast að því andúð í garð þjónustu hans við fanga í Síðumúlafangelsinu í ársbyrjun 1976. Taldi hann það hafa tengst fangelsun Sævars, Erlu og annarra sem hafi verið fangelsaðir á svipuðum tíma og að það hafi stafað af því að eitthvað hafi verið aðhafst sem rannsóknarlögreglan vildi ekki að hann væri vitni að eða vissi. Til dæmis hafi honum verið tilkynnt af Gunnari Guðmundssyni forstöðumanni á aðfangadagskvöld 1975 að nærveru hans væri ekki óskað en hann hafi haft það fyrir venju að koma í Síðumúlafangelsið það kvöld. Engar skýringar voru gefnar á þessum boðum. Frá sama tíma hafi verið tekið fyrir aðgang hans að fangelsisdagbókinni og innritunarmiðum sem hann hafði hagnýtt til að fylgjast með því hverjir væru inni og því hvað væri að gerast. Engar skýringar voru veittar af þessu en Gunnar Guðmundsson sem bar honum boðin kvað síðar að þetta væri að boði Arnar Höskuldssonar. Þá gat séra Jón þess að hann hefði orðið var við það í þessu máli að honum hafi verið tjáð það um margra mánaða skeið að fangarnir óskuðu ekki eftir viðtali við hann en hann hefði haft þá vinnureglu að fara ekki til fanga nema þeir eða aðstandendur þeirra gerðu boð eftir honum en með þá beiðni hafi hann svo farið með til viðkomandi rannsóknardómara til að fá heimild til að vitja fanganna í fyrsta sinn en þar á eftir hefði hann fulla heimild til að vitja þeirra. Í þessu tiltekna máli hafi hann fyrst komið mörgum mánuðum síðar og verið spurður af föngunum hvers vegna hann hafi ekki komið fyrr þrátt fyrir óskir. Þetta hafi átt við um sakborninga málsins en ekki hins vegar fjórmeningana. Þegar svo loks hann hefði fengið aðgang að sakborningunum hafi hvílt á þeim öllum að fá tækifæri til að tala við hann um meðferðina sem þau sættu. Þessar umkvartanir hafi gengið út á að þeim væri haldið í óvissu og hjá þeim vakinn ótti. Þeim hafi verið haldið vakandi á nóttunni og komið á öllum tímum sólarhrings til þeirra. Ekki mundi séra Jón nákvæmlega orð þeirra í þessum efnunum en gat þess að Sævar hefði sagt að hann hafi verið tekinn í ökuferðir suður í Hafnarfjarðarhraun að nóttu til og Tryggvi Rúnar sagt frá því að komið hafi verið inn til hans og borið um að hann hafi verið að æpa upp kvenmannsnafn þessum morðum óviðkomandi. Þá hafi Sævar borið um það oftast en einu sinni að hafa játað eftir miklar þvinganir sem hann hafi svo tekið til baka strax næsta dag, það hafi hann alltaf gert en ekkert mark hefði verið tekið á því. Slíkar játningar hafi bæði átt við um Guðmundarmálið og Geirfinnsmálið. Jón kvaðst hafa leitað ráða í dómsmálaráðuneytinu hvernig rétt væri að bregðast við þessum frásögnum Sævars. Aðspurður hvernig hann hefði brugðist við frásögnum sem þessum gat séra Jón þess vanda að hafa einungis orð skjólstæðinganna fyrir þessu en vísa hins vegar til rannsóknar á strekkingum tveggja fanga sem hefðu farið fram eftir að hann kom erindi þar að

lútandi á framfæri við dómsmálaráðuneytið 24. september 1976 og að beiting agaviðurlaga og meðferð á gæsluvarðhaldsföngum í Síðumúlafangelsinu yrði rannsökuð. Það gekk eftir, rannsókn fór fram undir stjórn Steingríms Gauts Kristjánssonar en hún takmarkaðist við þessa tvo menn eingöngu. Hanni hafi svo í annað skipti ritað bréf 30. maí 1978 sem leitt hafi til harðræðisrannsóknarinnar en þó ekki fyrir en fjórtán mánuðum síðar. Jón bar um það að Sævar hafi verið færður til hans til viðtals bæði í handjárnnum og fótajárnnum, það hafi verið í refsingarskyni fyrir að hafa reynt að komast í samband við annan fanga. Fram hafi komið að honum hafi verið meinað að vera með skriffæri, hafður í járnnum og neitað um tóbak. Séra Jón hafi falast eftir því að fá keyptar sígarettur til gefa Sævari að reykja til að róa hann í samtali þeirra en verið sagt að óheimilt væri að selja honum sígarettur í þessum tilgangi. Tilvik Sævars og þeirra tveggja sem strekktir hafi verið voru einu tilvikin sem séra Jón kunni skil á úr Síðumúlafangelsinu en þekkti til beitingar fótajárna í Hegningarhúsinu. Aðspurður bar hann um að Tryggvi Rúnar hafi einnig kvartað við hann vegna meðferðar, verið væri að halda honum vakandi með því að berja utan klefann hjá honum og stöðugt verið að bera upp á hann að tala upp úr svefni og honum þannig valdið óróa. Kristján Viðar hafi ekki kvartað mikið en sagst hafa reynt að vera samvinnuþýður. Hvað Erlu snerti hafi hún ekki verið beitt sambærilegum aðferðum og Sævar en henni hefði verið haldið í óvissu vegna barns hennar auk þess sem atvikið 4. eða 5. maí 1976 barst séra Jóni fyrst til eyrna frá henni, síðan Sævari og loks Kristjáni Viðari. Séra Jón staðfesti yfirlýsingu sína frá 20. nóvember 1996 sem hann ritaði undir hjá Ragnari Aðalsteinssyni þann dag.

800. Laugardaginn 21. júní 1997 var dómþing Héraðsdóms Reykjavíkur sett af Júlíusi B. Georgssyni dómarafulltrúa og tekið fyrir mál nr. V-30/1997; sameiginleg beiðni Ragnars Halldórs Hall setts ríkissaksóknara og Ragnars Aðalsteinssonar hæstaréttarlögmanns skipaðs talsmanns Sævars um skýrslutöku fyrir dómi.
801. Fyrir dóminn mætti [EJR] skrifstofumaður. Bar hún á sama hátt og fyrir í yfirlýsingu sem hún gaf út sem dagsett er 26. ágúst 1996, sem hún staðfesti fyrir dómnum, að hafa séð Guðmund Einarsson ásamt öðrum manni á Strandgötunni í Hafnarfirði aðfaranótt 27. janúar 1974 er hún var þar á ferð í bifreið ásamt vinkonu sinni. Samferðamaður hans hafi verið á svipuðu reki og Guðmundur, mjög grannur og svipaður að hæð eða jafnvel aðeins lægri. Útilokaði hún að sá maður hafi getað verið Kristján Viðar Viðarsson þar sem Kristján sé mun hávaxnari. Bar hún um það að hafa bent á Kristján þar sem hún hafi þekkt hann eftir myndbirtingar í málinu en gert athugasemd um það við Gísla Guðmundsson rannsóknarlögreglumann að Kristján væri bæði stærri og þreknari. Umfjöllun fjölmiðla um sakborningana hafi verið á þeim nótum að um glæpamenn væri að ræða sem hafi gert það að verkum að hún hafi ýtt slíkum efasemdum frá sér og ekki komið efasemdum á framfæri þegar málið var fyrir dómi sem hún hafði um að Kristján væri maðurinn sem hún hafi séð ásamt Guðmundi Einarssyni á Strandgötunni í Hafnarfirði umrædda nótt.
802. Fyrir dóminn mætti [SM] húsmóðir. Bar hún á sama hátt og [EJR], að hafa séð Guðmund Einarsson ásamt öðrum manni á Strandgötunni í Hafnarfirði aðfaranótt 27. janúar 1974 er hún var þar á ferð í bifreið ásamt [EJR] vinkonu sinni. Samferðamaður

hans hafi verið á svipuðu reki og Guðmundur, grannur og lágvaxnari. Bar hún um það að hafa bent á Kristján þar sem hún hafi þekkt hann eftir myndbirtingar í málinu en ekki áttað sig á því hve hávaxinn hann væri miðað við Guðmund. Eftir á að hyggja hefði það hins vegar ekki getað staðist þar sem hún væri 100 prósent viss um að maðurinn hefði verið lægri en Guðmundur. Ástæðu þess að hún hafi ekki komið neinum efasemdum á framfæri á sínum tíma rakti hún til þess að hún hafi óttast Kristján Viðar og hina sakborningana á grundvelli þess sem fram hafði komið í fjölmiðlum.

803. Þriðjudaginn 15. júlí 1997 var í Hæstarétti Íslands fjallað um endurupptökubeiðni Sævars í hæstaréttarmálinu nr. 214/1978. Fram kom að Sævar hafi leitað endurupptöku málsins fyrir Hæstarétti með bréfi dagsettu 23. nóvember 1994, en aðrir dómfelldu hafi ekki leitað eftir endurupptöku fyrir sitt leyti. Í ákvörðuninni var tekin afstaða til þeirra gagna og röksemda sem talsmaður Sævars færði fram. Komst Hæstiréttur að þeirri niðurstöðu að fæst þeirra atriða fullnægðu skilyrðum 184. gr. laga nr. 19/1991 um meðferð opinberra mála til þess að koma til álita sem forsenda fyrir endurupptöku málsins. Byggðist niðurstaðan aðallega á því að atriðin hafi legið fyrir Hæstarétti við uppkvaðningu dóms í málinu 22. febrúar 1980 og þá hafi verið tekin afstaða til þeirra. Nokkur atriði hafi varðað breytta réttarfarslöggjöf sem öðlast hafi gildi eftir að dómur Hæstaréttar hafi verið kveðinn upp. Tekið var fram í ákvörðun réttarins að Hæstiréttur hafi talið á sínum tíma alvarlega galla vera á rannsókn málsins, þótt ekki hafi verið talið að gallarnir ættu að valda því að málið ónýttist eða ekki yrði af sakfellingu. Taldi rétturinn líkur á að gallar á meðferð málsins hafi haft þau áhrif að niðurstaða Hæstaréttar varð nokkuð önnur en sakadóms. Með ákvörðun sinni komst Hæstiréttur að þeirri niðurstöðu að Sævar hafi sætt ólögmetu harðræði í gæsluvarðhaldsvist í Síðumúlafangelsi, einkum í apríl og maí 1976. Það hafi verið að nokkru kunnugt samkvæmt dómi Hæstaréttar 22. febrúar 1980, en frekari gögn hafi nú komið fram um þetta. Orðrétt sagði í ákvörðuninni: „Hins vegar þykja þetta vera einu atriðin, sem færð hafa verið fram og til álita geta komið sem grundvöllur að endurupptöku málsins samkvæmt 184. gr. laga nr. 19/1991. Þau varða tímabil í gæsluvarðhaldsvist dómfellda, sem var annars vegar nokkrum mánuðum eftir að hann gaf skýrslur, þar sem hann játaði að eiga þátt í hvarfi Guðmundar Einarssonar og bar einnig sakir á fjóra nafngreinda menn um aðild þeirra að hvarfi Geirfinns Einarssonar, og hins vegar mörgum mánuðum áður en hann gekkst við aðild sinni að hvarfi hins síðarnefnda.“ Fram kom að hluti þess harðræðis sem Sævar hafi orðið fyrir hafi verið ætlaður sem agaviðurlög við brotum hans á reglum sem hafi gilt um gæsluvarðhaldsvistina. Loks sagði að þótt þessi atriði styrktu nokkuð fyrri ásakanir Sævars um harðræði í gæsluvarðhaldsvistinni þá væri það mat Hæstaréttar að ekki hafi komið fram nýjar upplýsingar sem líklegar væru til þess að hafa breytt niðurstöðu Hæstaréttar 22. febrúar 1980. Niðurstaða Hæstaréttar var því sú að skilyrðum 1. mgr. 184. gr. laga nr. 19/1991 hafi ekki verið fullnægt til þess að verða við beiðni Sævars um endurupptöku málsins.
804. Fyrir liggur kæra Sævars Ciesielski á hendur íslenska ríkinu til mannréttindanefndar Evrópu, dagsett 14. janúar 1998. Í kærinni kom fram að Sævar hafi beiðst

endurupptöku á dómi Hæstaréttar sem hafi verið hafnað 15. júlí 1997. Taldi Sævar að hann hafi hvorki fengið réttláta málsmeðferð við meðferð sakamálsins né heldur við ákvörðun Hæstaréttar á endurupptökubeiðninni þar sem rétturinn hafi tekið einangraða afstöðu til nýrra gagna og upplýsinga í stað þess að meta þær sem eina heild. Í kærinni kom fram að Sævar teldi íslenska ríkið hafa brotið gegn mannréttindum sínum í níu tilvikum. Í fyrsta lagi hafi hann ekki hlotið réttláta málsmeðferð fyrir sjálfstæðum og óháðum dómstól sem væri brot gegn 1. mgr. 6. gr. mannréttindasáttmála Evrópu. Í öðru lagi hafi réttur hans samkvæmt 2. mgr. 6. gr. mannréttindasáttmála Evrópu til að teljast saklaus uns sekt hans yrði sönnuð með dómi verið brotinn. Í þriðja lagi hafi rökstuddur grunur ekki verið fyrir hendi við handtöku Sævars um að hann hafi átt aðild að hvarfi Guðmundar Einarssonar eða Geirfinns Einarssonar. Þá hafi hann ekki fengið tafarlaust vitneskju um þær sakir sem á hann voru bornar. Væri það brot gegn c. lið 1. mgr. 5. gr., 2. mgr. 5. gr. og a. lið 3. mgr. 6. gr. mannréttindasáttmála Evrópu. Í fjórða lagi hafi verið brotinn á honum rétturinn til að fá úrlausn mála sinna innan hæfilegs tíma, samkvæmt 3. mgr. 5. gr. og 1. mgr. 6. gr. mannréttindasáttmála Evrópu. Í fimmta lagi hafi hann ekki hlotið raunverulega lögfræðiaðstoð sem væri brot á réttindum hans samkvæmt a., b. og c. lið 3. mgr. 6. gr. mannréttindasáttmála Evrópu. Í sjötta lagi taldi Sævar að hann hafi sætt pyndingum, ómannlegri og vanvirðandi meðferð sem væri brot gegn 3. gr. sáttmálans. Í sjöunda lagi hafi verið brotinn á honum rétturinn til að fella ekki á sjálfan sig sök, sem væri talinn felast í ákvæðum mannréttindasáttmála Evrópu um réttláta málsmeðferð. Í áttunda lagi hafi hann ekki fengið aðgang að málskjölum og aðstöðu til að undirbúa vörn sína sem væri brot á b. lið 3. mgr. 6. gr. mannréttindasáttmála Evrópu. Í níunda og síðasta lagi rakti Sævar að með ákvörðun Hæstaréttar Íslands frá 15. júlí 1997 hafi verið brotinn á honum rétturinn til réttlátrar málsmeðferðar samkvæmt 6. gr. mannréttindasáttmála Evrópu. Hæstiréttur hafi skýrt hugtakið „ný gögn“ mjög þröngri lögskýringu, mun þröngri heldur en lög um meðferð opinberra mála hafi gert ráð fyrir. Þá hafi Hæstiréttur byggt ákvörðun sína á því að Sævar hafi bæri alfarið sönnunarbyrðina fyrir því að brot á málsmeðferðarreglum og önnur ólögmat meðferð sem hann hafi þurft að sæta ættu að leiða til endurupptöku málsins.¹³⁵⁹ Kæru Sævars var svarað með bréfi frá ritara mannréttindanefndar Evrópu dagsettu 20. janúar 1998. Fram kom að ákveðnir ágallar væru á kærinni sem leiddu til þess að hún væri ótæk til umfjöllunar fyrir mannréttindanefndinni. Fram kom að þar sem dómur Hæstaréttar hafi verið kveðinn upp 22. febrúar 1980 væri óhjákvæmilega ekki unnt að taka afstöðu til þess hluta kærunnar þar sem kæran hafi ekki komið fram innan sex mánaða kærufrests samkvæmt 26. gr. mannréttindasáttmála Evrópu. Með vísan til dómaframkvæmdar Mannréttindadómstóls Evrópu þá gildi 1. mgr. 6. gr. mannréttindasáttmála Evrópu ekki um málsmeðferð vegna endurupptöku sakamáls sem hafi verið dæmt á efsta dómstigi vegna þess að viðkomandi endurupptökubeiðandi væri ekki „borinn um refsivert brot“.¹³⁶⁰

¹³⁵⁹ Gögn starfshóps, bls. 64–71.

¹³⁶⁰ Gögn starfshóps, bls. 75–76.

805. Fimmtudaginn 18. mars 1999 var í Hæstarétti Íslands fjallað um endurupptökubeiðni Sævars í hæstaréttarmálinu nr. 214/1978. Fram kom að Sævar hafi leitað endurupptöku málsins fyrir Hæstarétti með bréfi dagsettu 2. febrúar 1999, en aðrir dómfelldu hafi ekki leitað eftir endurupptöku fyrir sitt leyti.¹³⁶¹ Í ákvörðun Hæstaréttar var vísað til þess að Sævar hafi áður leitað endurupptöku málsins og rétturinn hafi tekið afstöðu til hennar með ákvörðun 15. júlí 1997.¹³⁶² Í ákvörðuninni var tekin afstaða til rökstuðnings Sævars með endurupptökubeiðninni. Fram kom að rannsóknir almenns eðlis um áreiðanleika framburðar manna sem sætt hafa einangrun við frelsissviptingu gætu ekki einar og sér talist til nýrra gagna í skilningi a. liðar 1. mgr. 184. gr. laga nr. 19/1991, sem endurupptaka máls gæti verið reist á. Var á það bent að Sævar hafi ekki óskað eftir að sérstök rannsókn yrði gerð á áreiðanleika skýrslna sem hann hafi gefið fyrir lögreglu og dómi við rannsókn og meðferð málsins. Þá byggði Sævar á því í beiðni sinni að fyrir Alþingi hafi legið frumvarp til laga um breyting á lögum nr. 19/1991 þar sem ráðgert hafi verið að nýju ákvæði yrði bætt við 184. gr. laganna til rýmkunar á heimild til endurupptöku dæmdra mála. Í ákvörðun Hæstaréttar kom fram að Alþingi hafi samþykkt áðurnefnt frumvarp 10. mars 1999, en í 45. gr. frumvarpsins væri svofellt ákvæði: „Við 1. mgr. 184. gr. laganna bætist nýr stafliður, svohljóðandi: c. ef verulegar líkur eru leiddar að því að sönnunargögn sem færð voru fram í máli hafi verið rangt metin svo að áhrif hafi haft á niðurstöðu þess.“ Í ákvörðuninni sagði að breytingarlögin hafi enn ekki verið birt og samkvæmt 47. gr. frumvarpsins myndu þau ekki öðlast gildi fyrr en 1. maí 1999.¹³⁶³ Taldi Hæstiréttur að ekkert væri fram komið sem gæti orðið til þess að orðið yrði við kröfu Sævars um endurupptöku hæstaréttarmáls nr. 214/1978.¹³⁶⁴
806. Meðal gagna málsins liggur fyrir minnisblað Einars Gauts Steingrímssonar héraðsdómslögmanns um viðtal við Erlu Bolladóttur í tilefni af endurupptökubeiðni hennar. Um er að ræða uppritun á viðtali sem fram fór 14. febrúar 2000. Greindi hún frá upphafi rannsóknar á Guðmundarmálinu þegar Örn Höskuldsson hafi lagt fyrir hana ljósmynd af Guðmundi Einarssyni og spurt hana hvort hún kannaðist við manninn. Kvaðst Erla hafa kannast strax við andlitið og skýrt Erni frá að hún hefði verið með þessum strák í partyi heima hjá vinkonu sinni einhverjum þremur til fjórum árum áður. Orðrétt sagði Erla: „Og ég mundi eftir þessum strák þar og sérstaklega vegna þess að hann hafði svolítið gefið sig á tal við mig þetta kvöld í þessu partyi og svo þegar ég var að fara heim þá bauðst hann til að keyra mig, hann og félagar hans.“¹³⁶⁵ Aðspurð um upphaf Geirfinnsmálsins greindi Erla frá því að milli jóla og nýárs 1975 hafi Sigurbjörn Víðir fylgt henni í íbúð hennar og Sævars í Kópavogi til að ná í muni sína, en íbúðin hafi verið innsiglið af lögreglu vegna húsleitar. Mundi hún eftir því að Sigurbjörn Víðir hafi staðið í glugga íbúðarinnar og spurt hana hvort hún héldi að Sævar vissi eitthvað um hvarf Geirfinns Einarssonar. Lýsti Erla því hversu háð hún hafi verið samskiptum lögreglunnar og aðstoð þeirra við ýmsa hluti eftir að

¹³⁶¹ Gögn starfshóps, bls. 37.

¹³⁶² Gögn starfshóps, bls. 38.

¹³⁶³ Gögn starfshóps, bls. 39.

¹³⁶⁴ Gögn starfshóps, bls. 41.

¹³⁶⁵ Gögn starfshóps, bls. 195.

henni var sleppt úr gæsluvarðhaldinu. Þarna hafi Sigurbjörn Víðir haft áhuga á vitneskju hennar sem myndi leiða til þess að hann hefði þá ástæðu til að koma og tala við hana aftur. Af þeim sökum hafi hún ekki útilokað það með öllu að Sævar vissi eitthvað í stað þess að segja afdráttarlaust nei. Morguninn eftir hafi Sigurbjörn Víðir og Örn Höskuldsson komið heim til móður hennar, boðið sér inn og sest í sófann í stofunni. Kvað Erla það hafa vakið verulegan ótta hjá sér. Örn hafi sagt: „Ég hef ástæðu til að ætla að þú vitir um Geirfinnsmálið og ég vil vita hvað það er.“ Greindi Erla frá því að sér hafi fundist sem Sigurbjörn Víðir hafi svikið hana. Örn hafi ekki gefið sig þegar hún hafi sagst ekkert vita og þá fannst henni hún lamast í viðleitni sinni við að reyna að klóra sig út úr málinu, eins og hún orðaði það. Heilmiklar umræður og pælingar hafi spunnist út frá þessu og síðan hafi þeir skilið hana eftir í skelfingu en komið fljótlega aftur og sótt hana til yfirheyrslu um málið.¹³⁶⁶

807. Fyrir liggur að Erla Bolladóttir óskaði endurupptöku á hæstaréttarmáli nr. 214/1978 með beiðni dagsettri 4. maí 2000 að því er varðaði sakfellingu fyrir rangar sakargiftir samkvæmt 148. gr. almennra hegningarlaga nr. 19/1940. Af hálfu ákærvaldsins var í umsögn lagt til að beiðni hennar yrði hafnað. Fimmtudaginn 22. júní 2000 var í Hæstarétti Íslands fjallað um endurupptökubeiðni Erlu. Vísað var til ákvörðunar réttarins frá 15. júlí 1997 vegna beiðni Sævars um endurupptöku málsins að því er varðaði II. kafla ákærunnar frá 16. mars 1997 um rangar sakargiftir. Fram kom að þeim mönnum sem sakir hafi verið bornar á hafi verið dæmdar bætur á grundvelli XVIII. kafla þágildandi laga nr. 74/1974, um meðferð opinberra mála. Þá var vísað til framburðar Erlu hjá lögreglu sem hún hafi staðfest fyrir dómi. Einnig var rakinn ferill framburðar Sævars og Kristjáns Viðars um sama sakarefni og þess að Kristján Viðar hafi greint svo frá fyrir dómi 13. maí 1977 að sagan um tengsl þessara fjögurra manna við málið væri frá Erlu komin og lögreglumenn hefðu trúað henni. Í ákvörðun Hæstaréttar kom fram að Erla byggði beiðni sína um endurupptöku hæstaréttarmálsins á því að lögregla og rannsóknardómari hafi skref fyrir skref þrýst henni til að gangast við rannsóknartilgátum þess efnis að Klúbburinn og sérstaklega Magnús Leópoldsson væru viðriðnir hvarf Geirfinns Einarssonar. Hún hafi smám saman látið undan og gefið þær skýrslur sem rannsakendur málsins hafi viljað. Margoft hafi hún reynt að leiðrétta framburð sinn, en rannsakendur ekki tekið slíkt í mál. Þá hafi Erla byggt á því að réttur sakborninga hafi verið lítilsvirtur og því engin von á að málsmeðferðin hafi leitt hið sanna og rétta í ljós. Vísaði hún jafnframt til álitsgerðar geðlæknis og umsagnar lækna ráðs um andlegt ástand sitt á umræddum tíma. Fram kom að Erla teldi nauðsynlegt að afla matsgerðar um hegðun, ástand og gerðir hennar. Í ákvörðun Hæstaréttar kom fram að engin ný gögn hafi verið lögð fram til stuðnings beiðninni um endurupptöku. Þá sagði að því væri ekki andmælt af hálfu dómfelldu að framburður hennar hafi verið sá sem í gögnum málsins greini. Hins vegar virðist endurupptökubeiðnin á því reist að ásetningur hennar hafi aldrei staðið til þess að saklausir menn yrðu sakaðir eða dæmdir. Fram kom að svo virtist sem Erla hafi ekki dregið játningu sína að því er varðaði II. kafla ákærunnar frá 16. mars 1977 til baka fyrir en á árinu 1996, en engar viðhlítandi ástæður hafi verið færðar fram fyrir því.

¹³⁶⁶ Gögn starfshóps, bls. 206–207.

Niðurstaða Hæstaréttar var því sú að skilyrðum 1. mgr. 184. gr. laga nr. 19/1991, samanber 45. gr. laga nr. 36/1999, hafi ekki verið fullnægt til þess að verða við beiðni Erlu um endurupptöku málsins að því er varðaði sakfellingu fyrir rangar sakargiftir.

808. Fréttatilkynning birtist frá innanríkisráðuneytinu 7. október 2011 um skipun starfshóps til að fara yfir Guðmundar- og Geirfinnsmál. Í tilkynningunni kom fram að innanríkisráðherra hafi skipað Arndísi Soffíu Sigurðardóttur, lögfræðing og lögreglumann, Harald Steinþórsson lögfræðing og doktor Jón Friðrik Sigurðsson, yfirsálfræðing á geðsviði Landspítala-háskólasjúkrahúss til að fara yfir málið í heild, en sérstaklega þá þætti sem sneru að rannsókn þess og framkvæmd rannsóknarinnar. Fram kom að starfsmaður hópsins væri Valgerður María Sigurðardóttir lögfræðingur en starfshópurinn gæti kallað sérfræðinga til ráðgjafar, eftir því sem hann teldi þörf á.¹³⁶⁷ Sama dag var nefndarmönnum sent skipunarbréf og var Arndís Soffía skipaður formaður starfshópsins. Í skipunarbréfunum kom fram að starfshópurinn hefði ekki rannsóknarheimildir en gæti tekið viðtöl með samþykki hlutaðeigandi. Með vísan til ákvæða 18. gr. laga nr. 70/1996, um réttindi og skyldur starfsmanna ríkisins og 136. gr. almennra hegningarlaga nr. 19/1940 væri starfshópnum skylt að gæta þagnarmælsku um atriði er vörðuðu málið sem hann fengi vitneskju um í starfi sínu eða væru rædd á fundum starfshópsins og bæri að fara leynt með samkvæmt lögum. Fram kom að þagnarskyldan héldist eftir að látið væri af störfum í starfshópnum.¹³⁶⁸
809. Fyrir liggur minnisblað frá Magnúsi Leópoldssyni til starfshóps um Guðmundar- og Geirfinnsmál, dagsett 25. nóvember 2011. Rakti hann í átta liðum nokkrar staðreyndir sem hann taldi ástæðu til að hafa í huga við yfirferð málsins. Í áttunda lið ritaði hann orðrétt: „Það kom aldrei til álita hjá mér þrátt fyrir 105 daga einangrun að játa á mig eitthvað sem ég hafði aldrei gert.“¹³⁶⁹
810. Starfshópur um Guðmundar- og Geirfinnsmál skilaði skýrslu til innanríkisráðherra 21. mars 2013. Við vinnslu skýrslunnar tók starfshópurinn viðtöl við þá dómfelldu sem eru á lífi, Albert, Erlu, Guðjón, og Kristján Viðar. Meðal gagna málsins liggja fyrir orðrétt endurrit af viðtölum allra nema Alberts.¹³⁷⁰ Þá tók starfshópurinn viðtöl við þá Magnús Leópoldsson, Einar Bollason og Valdimar Olsen sem bornir voru röngum sökum um aðild að hvarfi Geirfinns Einarssonar og sættu gæsluvarðhaldi í tengslum við rannsókn málsins.¹³⁷¹ Einnig komu til viðtals við starfshópinn: Ari Ingimundarson, Dóra Hlín Ingólfssdóttir, Erlingur Guðmundsson, Gísli Guðmundsson, Grétar Sæmundsson, Guðjón [Lúther], Haraldur Henrysson, Haukur Guðmundsson, Högni Einarsson, Ingvi H. Magnússon, Jón Steinar Gunnlaugsson, Kristján Guy Burgess, [MBj], Páll Arnór Pálsson, [PJ], Róbert Árni Downey, Rúnar Sigurðsson, Sigurbjörn Víðir Eggertsson, [SÓH], Sigursteinn Másson, Skúli Steinsson, Smári Sigurðsson, [SBJ], Valtýr Sigurðsson, [PH] og Örn Höskuldsson.¹³⁷²

¹³⁶⁷ Gögn starfshóps, bls. 468.

¹³⁶⁸ Gögn starfshóps, bls. 509.

¹³⁶⁹ Gögn starfshóps, bls. 577.

¹³⁷⁰ Bls. 4235–4366.

¹³⁷¹ Bls. 4391–4442.

¹³⁷² Bls. 4228–4234.

811. Hinn 12. febrúar 2014 birtist fræðigrein í tímaritinu Applied Cognitive Psychology eftir Gísla H. Guðjónsson, Jón Friðrik Sigurðsson, Arndísi Soffíu Sigurðardóttur, Harald Steinþórsson og Valgerði Maríu Sigurðardóttur með heitinu: „The Role of Memory Distrust in Cases of Internalised False Confession.“ Í fræðigreininni var ítarlega fjallað um Guðmundar- og Geirfinnsmálin, vinnu starfshópsins og niðurstöður hans um áreiðanleika framburða og játninga sakborninga í sakamálunum.
812. Þá hlutaðist settur ríkissaksóknari til um að höfðað yrði vitnamál fyrir héraðsdómi Reykjavíkur í þeim tilgangi að leiða fyrir dóminn nefndarmenn starfshóps innanríkisráðherra, starfsmann hans og ráðgjafa, til staðfestingar á framangreindri skýrslu. Fékk málið númerið V-22/2015 og fóru skýrslutökur fyrir dómi fram 28. janúar 2016. Fyrir dóminum gáfu skýrslu Arndís Soffía Sigurðardóttir, Haraldur Steinþórsson, Jón Friðrik Sigurðsson, Valgerður María Sigurðardóttir og Gísli H. Guðjónsson. Þá gerði talsmaður Erlu og Guðjóns þá kröfu að tekin yrði dómskýrsla af Erni Höskuldssyni, Sigurbirni Víði Eggertssyni og Eggerti Norðdahl Bjarnasyni í þeim tilgangi að leiða í ljós hvernig rannsókn máls er varðar hvarf Guðmundar Einarssonar komst á rexpöl í desember 1975.¹³⁷³
813. Fimmtudaginn 9. október 2014 sendi aðstoðarlögrelustjóri hjá lögreglustjóranum á höfuðborgarsvæðinu orðsendingu til ríkissaksóknara og kom á framfæri upplýsingum frá vitni sem hafði gefið sig fram við lögregluna.¹³⁷⁴ Í framburði vitnisins kom fram að hún hefði verið sambýliskona manns þess sem kom ábendingu á framfæri um fjársvik Erlu og Sævars gagnvart Pósti og síma árin 1974 og 1975. Hún hefði af þeim ástæðum verið farþegi í bifreið undir hans stjórn ásamt þriðja manni þegar ekið hafi verið á Guðmund Einarsson í Engidal á Hafnarfjarðarvegi aðfaranótt 27. janúar 1974. Guðmundur hafi verið tekinn upp í bifreiðina en svo dregið af honum og hann verið orðinn þögull þegar vitnið fór úr bifreiðinni á dvalarstað þess í Vogahverfi Reykjavíkurborgar. Að tilhlutan setts ríkissaksóknara var þessi ábending tekin til rannsóknar í október 2015 og naut vitnið nafnleyndar við þá rannsókn.¹³⁷⁵ Í samskiptum vitnisins við lögreglu rakti hún framangreinda atburðarás en bar jafnframt um það að hafa verið viðstödd þegar maðurinn hafi samið við lögregluna og fulltrúa yfirsakadómara um að veita upplýsingar um að Kristján Viðar og Sævar tengdust hvarfi Guðmundar gegn því að vera leystur úr afplánun.¹³⁷⁶ Við yfirheyrslur hafi maðurinn neitað eindregið allri aðild að hvarfi Guðmundar auk þess sem annar maður, sem vitnið hafði getið um að hafi verið í bifreiðinni, hafi einnig neitað allri vitneskju um málsatvik. Aðspurður um samskipti við rannsóknarlögrelumennina og hugsanlega samninga við þá hafi hann borið um að hafa sífellt verið að ljúga í þá sögum á þessum tíma. Annar rannsóknarlögrelumannanna sem hafi annast rannsókn á póstsvikamálinu og Guðmundarmálinu í öndverðu og fyrrum fulltrúi yfirsakadómara hafi mætt hjá lögreglu og verið inntir eftir því hvaða einstaklingur hafi komið þeim upplýsingum til lögreglu að Sævar hafi verið viðriðinn hvarf Guðmundar Einarssonar. Þeir hafi ekki

¹³⁷³ Bls. 4477.

¹³⁷⁴ Bls. 4612–4613.

¹³⁷⁵ Bls. 4604–4605.

¹³⁷⁶ Bls. 4625–4628.

munað eftir því og hafi aðspurðir hvorugur kannast við að þessi maður hafi komið ábendingu á framfæri við þá eða munað til þess að samið hafi verið við manninn um tilhliðranir varðandi afplánun hans. Rannsókn lögreglunnar lauk 18. ágúst 2016 og var rannsóknargögnum komið á framfæri við endurupptökunefnd en málið felld niður í kjölfar þess hjá lögreglu 14. október 2016.

III. Framlögð gögn

814. Við úrlausn beiðni endurupptökubeiðanda hefur verið unnið úr miklu magni gagna sem settur ríkissaksóknari hefur lagt fram. Um er að ræða bæði samtímagögn frá því sakamálin voru til rannsóknar og meðferðar fyrir dómstólum sem og önnur gögn sem síðar hafa orðið til.
815. Meðfylgjandi beiðni um endurupptöku, sem dagsett er 31. mars 2015, var skýrsla starfshóps um Guðmundar- og Geirfinnsmál til innanríkisráðherra, dagsett 21. mars 2013.
816. Af hálfu endurupptökunefndar var því beint til setts ríkissaksóknara með vísan til 3. mgr. 213. gr. laga nr. 88/2008 um meðferð sakamála, að hlutast til um að afla eftirfarandi gagna eða sönnunargagna:
817. Í fyrsta lagi afrit ákvarðana Hæstaréttar Íslands er varða beiðnir um endurupptöku dóms Hæstaréttar Íslands nr. 214/1978. Endurupptöku hefur verið óskað í tvígang af Sævari Marinó Ciesielski, með beiðnum dagsettum 23. nóvember 1994 og 2. febrúar 1999 og einu sinni af hálfu Erlu Bolladóttur á árinu 2000. Fyrri beiðni Sævars var hafnað með ákvörðun Hæstaréttar Íslands 15. júlí 1997 og seinni beiðni hans 18. mars 1999. Beiðni Erlu Bolladóttur var hafnað með ákvörðun réttarins 22. júní 2000. Settur ríkissaksóknari afhenti endurupptökunefnd afrit ákvarðana Hæstaréttar Íslands frá 15. júlí 1997 og 22. júní 2000. Afrit ákvörðunar réttarins frá 18. mars 1999 um síðari endurupptökubeiðni Sævars fannst meðal annarra gagna málsins.
818. Í öðru lagi málgagna frá Þjóðskjalasafni Íslands þar sem geymd eru öll þekkt gögn er lúta að rannsókn og dómsmeðferð sakamála sem voru til umfjöllunar í hæstaréttarmáli nr. 214/1978. Afhent voru gögn frá sakadómi Reykjavíkur, Rannsóknarlögreglu ríkisins, Ríkislögreglustjóra, Fangelsismálastofnun og Lögreglunni í Keflavík.
819. Í þriðja lagi beindi endurupptökunefnd því til setts ríkissaksóknara 29. júní 2015 að hann hlutaðist til um að kanna hvort sýnilegum sönnunargögnum, er tengjast hæstaréttarmáli nr. 214/1978, væri til að dreifa hjá rannsóknarstofu þýsku ríkislögreglunnar, Bundeskriminalamt, Kriminaltechnisches Institut í Wiesbaden, Þýskalandi. Í bréfi setts ríkissaksóknara, dagsettu 6. apríl 2016, var upplýst um að umrædd gögn væru ekki hjá þýsku ríkislögreglunni og talið væri að þau hafi verið send aftur til Íslands að rannsókn lokinni.
820. Í fjórða lagi beindi endurupptökunefnd því til setts ríkissaksóknara þann 24. ágúst 2015 að afla allra þeirra gagna starfshóps um Guðmundar- og Geirfinnsmál sem vistuð voru hjá innanríkisráðuneytinu. Gögn þessi fólu í sér vinnugögn starfshópsins sem og hljóðupptökur af viðtölum starfshópsins bæði við dómfelldu sem og aðra sem þáðu

boð starfshópsins að mæta til viðtals eða gáfu sig fram við starfshópinn í þeim tilgangi.

821. Í fimmta lagi var þess óskað með bréfi endurupptökunefndar, dagsettu 27. ágúst 2015, að settur ríkissaksóknari tæki til skoðunar hvort ástæða væri til að hefja rannsókn á nafnlausri ábendingu sem komið var á framfæri við ríkissaksóknara í október 2014. Settur ríkissaksóknari óskaði eftir rannsókn Lögreglustjórans á höfuðborgarsvæðinu á tilgreindri ábendingu. Rannsókn lögreglunnar var lokið 18. ágúst 2016 og afhenti settur ríkissaksóknari endurupptökunefnd rannsóknargögnin 19. ágúst 2016.
822. Í sjötta lagi var þess óskað með bréfi endurupptökunefndar, dagsettu 1. október 2015, að settur ríkissaksóknari hlutaðist til um að teknar yrðu skýrslur fyrir Héraðsdómi Reykjavíkur af meðlimum starfshóps um Guðmundar- og Geirfinnsmál, ráðgjafa starfshópsins og starfsmanni hópsins. Í samræmi við ósk talsmanns annars endurupptökubeiðanda voru jafnframt teknar skýrslur af Erni Höskuldssyni, Sigurbirni Víði Eggertssyni og Eggerti Norðdahl Bjarnasyni. Settur ríkissaksóknari höfðaði af þessu tilefni vitnamál og fór skýrslutaka fram fyrir dómi 28. janúar 2016.
823. Þess skal og getið að settur ríkissaksóknari lét í té gögn sem aflað var frá embætti ríkissaksóknara. Meðal þeirra voru gögn er lutu að rannsókn Steingríms Gauts Kristjánssonar héraðsdómara sem skipaður var til að fara með rannsókn vegna kæra um ótilhlýðilega beitingu viðurlaga við agabrotum í Síðumúlafangelsinu vegna tveggja gæsluvarðhaldsfanga sem sátu í gæsluvarðhaldi vegna ótengdra saka, gögn frá Ragnari H. Hall, settum ríkissaksóknara vegna endurupptökubeiðni Sævars Marinós Ciesielski dagsett 23. nóvember 1994, þar á meðal bréf dagsett 13. maí 1996 sem fól í sér svar við fyrirspurn um lok rannsóknar á sakarefnum er lutu að grun um að [SÓH] hafi svarið eið að röngum framburði. Könnun rannsóknarlögreglu ríkisins frá 10. febrúar 1981 á afdrifum persónulegra muna Sævars Marinós Ciesielski sem haldlagðir voru 12. desember 1975, dómur sakadóms í ávana- og fíkniefnamálum frá 20. nóvember 1980 í máli nr. 207/1975, ásamt ágripi málskjala. Meðal gagna sem settur ríkissaksóknari lagði fram úr fórum embættis ríkissaksóknara voru ýmis bréf og gögn, þar á meðal um lygamælingapróf á Guðjóni Skarphéðinssyni, spurningalisti með árituðum svörum sem og niðurstöður prófsins auk bréfs til Gísla H. Guðjónssonar frá vísindamanninum sem vann úr niðurstöðunum í Bretlandi. Einnig voru afhent margvísleg gögn sem lögð höfðu verið fram af hálfu Sævars Marinós Ciesielski í tilefni af fyrri endurupptökubeiðni hans. Þar á meðal var yfirlit Vegagerðarinnar um snjómokstur 20. janúar 1974 til 31. janúar 1974 á Suðvesturlandi, færslur úr dagbók Lögreglunnar í Hafnarfirði er vörðuðu Sævar dagana 30. janúar og 1. febrúar 1974, færslur úr dagbók fíkniefnalögreglunnar meðal annars um framkvæmd húsléitar hjá Sævari og endurupptökubeiðanda 13. desember 1974 og færsla úr dagbók Lögreglunnar í Kópavogi 15. desember 1975 um ferð í innsiglaða íbúð með móður Erlu. Afrit bréfs frá embætti Landlæknis, dagsett 4. febrúar 1997 um lyfjagjafir og læknisfræðilega rannsókn á áhrifum einangrunar. Yfirlýsing Guðsteins Þengilssonar læknis meðal annars um áhrif lyfja og einangrunar.

824. Jón Daníelsson kom á framfæri við endurupptökunefnd rafrænu eintaki af bók sinni: „Sá sem flýr undan dýri“, með tölvubréfi dagsettu 2. september 2016.
825. Af hálfu endurupptökunefndar var aflað eintaka af heimildasöggunni „Áminntur um sannsögli“ eftir Þorstein Antonsson sem gefin var út af Skjaldborg árið 1991 og sjálfsævisöggunni „Erla góða Erla“ eftir Erlu Bolladóttur sem gefin var út af Vöku-Helgafelli árið 2008. Einnig var af hálfu nefndarinnar aflað blaðafréttu, sem vísað er til í rakningu málsatvika, sem sóttar voru á vefsíðuna timarit.is.

IV. Grundvöllur beiðni

826. Endurupptökubeiðandi byggir beiðni sína á því að skilyrðum a-, c- og d-liða 1. mgr. 211. gr. laga nr. 88/2008 um meðferð sakamála sé fullnægt.
827. Af hálfu endurupptökubeiðanda þarf að líta til þess á hvaða forsendum niðurstaða dómsins hafi byggt við mat á því hvort skilyrðum ákvæðisins sé fullnægt. Af forsendum niðurstaða sakadóms og Hæstaréttar í Guðmundarmálinu megi ráða að sakfellingar dómfelldu hafi byggt á báðum dómstigum nær einvörðungu á játningum þeirra. Þannig hafi sýnileg sönnunargögn verið af verulega skornum skammti og þau fáu gögn sem þó hafi verið til staðar hafi ekki verið til þess fallin að upplýsa málið.
828. Af framangreindu leiði að ef líkur standi til þess að ekki hafi verið hægt að byggja á umræddum játningum til grundvallar sakfellingu þar sem þær hafi verið rangar, þær hafi verið þvingaðar fram eða varhugavert þyki af öðrum ástæðum að leggja þær til grundvallar, þá sé skilyrðum til endurupptöku fullnægt.
829. Af hálfu endurupptökubeiðanda er á því byggt í fyrsta lagi að fram séu komin ný gögn sem ætla megi að hefðu skipt verulega miklu fyrir niðurstöðu málsins ef þau hefðu komið fram áður en dómur Hæstaréttar gekk, samanber a-lið 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála.
830. Rakið er af hálfu endurupptökubeiðanda að starfshópur um Guðmundar- og Geirfinnsmál hafi farið yfir málið í heild sinni og sérstaklega þá þætti sem hafi snúið að rannsókn málsins og framkvæmd hennar. Starfshópurinn hafi gert viðamikla rannsókn á öllum gögnum sem hafi tengst málinu, bæði gögnum sem hafi legið fyrir á þeim tíma er málið hafi verið til meðferðar dómstóla og nýrra gagna sem fram hafi komið á síðustu árum. Skýrsluhöfundar hafi unnið með rannsóknargögn, gögn sem hafi tilheyrt ákærvaldi, dóms- og kirkjumálaráðuneyti og fangelsum. Að auki hafi svokölluð núllskjöl, sem séu gögn sem hafi orðið til á tíma lögreglurannsóknar, ekki verið gerð aðgengileg fyrir verjendur og dómara og eftir atvikum ákærvaldið. Þá hafi verið tekin viðtöl við dómfelldu, sérfræðinga sem starfshópurinn hafi kallað sér til ráðgjafar, lögreglumenn og fangaverði.
831. Þegar Hæstiréttur hafi tekið afstöðu til seinni endurupptökubeiðni Sævars Marinós Ciesielski, sem dagsett sé 18. mars 1999, hafi rétturinn tekið fram að rannsóknir almenns eðlis um áreiðanleika framburðar manna sem sæti einangrun við frelsissviptingu gætu ekki, einar og sér, talist til „nýrra gagna“ í skilningi þágildandi ákvæðis laga um meðferð opinberra mála. Nú hafi viðamikil og sérstök rannsókn verið unnin á þessu tiltekna máli og starfshópurinn sem hafi gert hana hafi skilað af sér

- skýrslu til innanríkisráðherra 21. mars 2013. Af hálfu endurupptökubeiðanda er því byggt á að skýrslan sé nýtt og þýðingarmikið gagn í skilningi a-liðar 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála.
832. Helstu niðurstöður starfshópsins hafi verið þær að hafið sé yfir allan skynsamlegan vafa að framburðir (játningar) allra sakborninga, bæði hjá lögreglu og fyrir dómi, hafi verið óáreiðanlegir. Þá hafi ágallar verið á rannsókn og meðferð málsins, auk þess sem ákærvaldið og rannsakendur hafi ekki gætt þess hlutleysis sem þeim hafi borið að gera. Af þessu leiði að ekki hefði með réttu átt að byggja niðurstöðu dómsins um sakfellingu á þessum játningum, líkt og gert hafi verið. Niðurstaða sálfræðimatsins hafi sýnt fram á að sönnunargögn málsins, það er umræddar játningar, hafi verið rangt metin svo að áhrif hafi haft á niðurstöðu máls þegar dómur hafi fallið. Því sé óhætt að slá því föstu að skýrslan, sem sé nýtt gagn í skilningi a-liðar 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála, hefði skipt verulega miklu fyrir niðurstöðu málsins, hefði hún legið fyrir á þeim tíma er málið hafi verið til meðferðar dómstóla. Skilyrði til endurupptöku séu því uppfyllt.
833. Í öðru lagi álitur endurupptökubeiðandi að verulegar líkur séu til þess að sönnunargögn sem færð hafi verið fram í málinu hafi verið rangt metin svo áhrif hafi haft á niðurstöðu þess, samanber c-lið 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála.
834. Samkvæmt skýrslu starfshópsins hafi þótt hafið yfir allan skynsamlegan vafa að framburðir endurupptökubeiðanda, bæði hjá lögreglu og fyrir dómi, hafi verið óáreiðanlegir. Í skýrslunni hafi verið stuðst við kenningar Gísla H. Guðjónssonar prófessors og James Mackeith um falskar játningar og minnisvafaheilkennið (e. memory distrust syndrome). Rannsóknir þeirra hafi sýnt fram á að falskar játningar séu mun algengari en áður hafi verið talið í alvarlegum sakamálum. Falskar játningar megi skýra af samspili nokkurra þátta, þar á meðal eru þrýstingur lögreglu í viðtölum, hræðsla við eða hótun um gæsluvarðhald og sálfræðilegir veikleikar. Rakið er að af hálfu endurupptökubeiðanda að við meðferð málsins fyrir dómi hafi ekki legið fyrir neitt sérstakt mat á áreiðanleika framburða sakborninga. Slíkt hafi heldur ekki farið fram þegar fyrri endurupptökubeiðnir Sævars og Erlu voru lagðar fram á sínum tíma.
835. Við gerð skýrslu starfshópsins hafi endurupptökubeiðandi rætt einslega við Gísla H. Guðjónsson. Samkvæmt mati Gísla hafi fimm sálfræðilegir og aðstæðubundnir þættir ráðið úrslitum um að endurupptökubeiðandi hafi játað aðild að málinu.
836. Í fyrsta lagi að endurupptökubeiðandi hafi ekki virst hafa sjálfstætt minni um atburði málsins. Af lögregluskýrslum hafi mátt sjá að lýsingar væru mjög óljósar og hann hafi notað mikið orð eins og „mig minnir“ og „rifjast upp“ og hafi verið haft eftir honum að hann „kvaðst ekki muna fyrir vísit“ um málsatvik. Þá hafi aðkoma geðlæknis og sálfræðings að skýrslutökum, í því skyni að fá endurupptökubeiðanda til að muna hvað hafi gerst og hvernig þátttöku hans hefði verið háttað, ruglað hann enn frekar.
837. Í öðru lagi að framburður endurupptökubeiðanda hafi borið merki minnisvafaheilkennis. Endurupptökubeiðandi virtist hafa farið að trúa því með tímanum að hann væri flæktur í Guðmundarmálið sem bíl stjóri. Vantrú

- endurupptökubeiðanda á eigið minni í málinu hafi birst fljótlega eftir að yfirheyrslur hafi hafist 23. desember 1975 og svo aukist smátt og smátt í gæsluvarðhaldinu. Þessi vantrú á eigið minni hafi enn verið til staðar og endurupptökubeiðandi lifi enn með þeirri hugsun að ef til vill hafi hann orðið vitni að atburði, sem hann hefði engar minningar um, og væri hræddur um að dag einn myndi það rifjast upp fyrir honum.
838. Í þriðja lagi hafi frásagnir endurupptökubeiðanda í lögregluskýrslum þróast með tímanum og tekið ýmsum breytingum. Frá skýrslutöku hjá lögreglu 6. október 1976 hafi verið greint orðrétt, en endurupptökubeiðandi hafi ekki verið í gæsluvarðhaldi á þeim tíma: „Mér finnst núna við þessar síðustu yfirheyrslur að eitthvað sé að mér í höfðinu. Ég veit ég tók þátt í þessu og að ég ætti að geta sagt skýrt frá öllu, en þótt ég reyni að leggja mig fram þá á ég erfitt með að greina á milli hugarburðar og veruleika.“
839. Framangreint hafi gefið til kynna að endurupptökubeiðandi hafi lagt mikið á sig til að vinna með lögreglunni. Endurupptökubeiðandi hafi sýnt mikla undanlátssemi og farið að trúa því að hann væri flæktur í málið án þess að hafa nokkrar minningar um hvað raunverulega hafi gerst. Þetta hafi verið í fullu samræmi við einkenni minnisvafaheilkennisins og sýnt vel hversu samofin þessi trú hafi orðið minni hans og hegðun. Þetta hafi lýst vel hve mikil truflun hafi orðið á raunveruleikamati endurupptökubeiðanda.
840. Í fjórða lagi hafi innihald þeirra upplýsinga, sem endurupptökubeiðandi hafi gefið lögreglu og fyrir dómi, gefið til kynna að hann hafi almennt verið óskýr og óviss um það sem hann hafi sagt lögreglunni. Í fyrstu hafi hann virst vera viss um að hann vissi ekkert um Guðmundarmálið, en smátt og smátt orðið sannfærður um að hann hefði verið að Hamarsbraut í Hafnarfirði nóttina sem Guðmundur hafi horfið, án þess að hafa nokkrar raunverulegar minningar um það. Endurupptökubeiðandi hafi sagt lögreglu hafa tjáð sér þegar við handtöku 23. desember 1975 að honum yrði ekki sleppt úr fangelsi fyrr en málinu lyki. Megi telja, óháð því sem honum hafi verið sagt, að hann hafi haft þann skilning á aðstæðum að honum yrði ekki sleppt úr gæsluvarðhaldi fyrr en lögregla yrði sátt við framburð hans.
841. Í fimmta lagi hafi eiginleikar og takmarkanir endurupptökubeiðanda átt mikinn þátt í því að hann hafi játað aðild að málinu. Endurupptökubeiðandi hafi verið með mjög lágt sjálfsmat og lítið sjálfstraust. Hann hafi verið óttasleginn yfir því að hann kynni að búa yfir hugsanlegum bældum minningum um hvarf Guðmundar og óttist verulega að einn daginn gætu þessar minningar orðið honum ljósar. Þetta hafi átt sér rætur í fólkskum hugmyndum endurupptökubeiðanda og vangetu til að íhuga og endurskoða á gagnrýninn hátt framburðinn sem hann hafi gefið lögreglu í Guðmundarmálinu.
842. Þá hafi að mati Gísla einkum þrennt skýrt nánar hvers vegna endurupptökubeiðandi hafi játað aðild að málinu miðað við fyrirliggjandi gögn.
843. Í fyrsta lagi hafi endurupptökubeiðandi ekki talið ólíklegt að Kristján Viðar, Sævar og Tryggvi Rúnar hafi verið viðriðnir hvarf Guðmundar vegna þess að hann hafði áður séð Kristján Viðar og Tryggva Rúnar beita fólk ofbeldi að frumkvæði Sævars. Þessi

vitneskja hafi gert endurupptökubeiðanda auðveldara með að samþykkja tillögur lögreglu um að þremmingarnir hefðu myrt Guðmund. Lögreglan hafi sagt endurupptökubeiðanda að Sævar hefði bendlað hann við dauða Guðmundar og það hafi flækt hann í málið, ekki aðeins sem vitni heldur hugsanlega meðsekan. Virtist endurupptökubeiðandi hafa lagt sig fram við að vera samvinnuþýður við lögreglu í von um að framburður hans yrði viðurkenndur og hann leystur úr gæsluvarðhaldi.

844. Í öðru lagi hafi endurupptökubeiðandi haft neikvæða skoðun á eigin minni. Hann hafi talið minni sitt slæmt og ekki treyst því. Þetta hafi gert hann líklegan til að fallast gagnrýnislaust á tillögur lögreglu.
845. Í þriðja lagi hafi endurupptökubeiðandi verið mikill „jámaður“ eða mjög undanlátssamur, sem hafi gert það að verkum að hann hafi látið undan kröfum lögreglu við yfirheyrslur. Hafi endurupptökubeiðandi virst leggja sig fram um samvinnu við lögreglu og reynt að gera það sem hún hafi beðið hann um og muna hvað hefði gerst að Hamarsbraut aðfaranótt 27. janúar 1974.
846. Af hálfu endurupptökubeiðanda hafi framburður hans í Guðmundarmálinu og það að hann hafi játað að hafa átt þátt í hvarfi Guðmundar borið merki um óáreiðanlegan framburð á eftirfarandi hátt; sterkur vilji til að hjálpa lögreglunni við að leysa málið, blint traust á yfirheyrendur um sekt Kristjáns Viðars, Tryggva Rúnars og Sævars og sína þátttöku í málinu, mikil og almenn vantrú á minni sitt, truflun á raunveruleikamati, skortur á gagnrýnni hugsun til að draga í efa tillögur lögreglunnar, þróun minnisvafaheilkennis, óljósar lýsingar á atvikum málsins, breytingar á framburði til að mæta væntingum lögreglunnar, lágt sjálfsmat og mikil undanlátssemi og algjör vangeta til að gefa lögreglu upplýsingar sem unnt hafi verið að staðfesta, það er skortur á þekkingu á atvikum málsins.
847. Það hversu fljótt endurupptökubeiðandi hafi játað aðild sína að Guðmundarmálinu miðað við hina sakborningana megi skýra með því hversu takmarkaða trú endurupptökubeiðandi hafi haft á minni sitt, lágu sjálfsmati, mikilli undanlátssemi og skorti á gagnrýnni hugsun við yfirheyrslur. Sú staðreynd að lögreglan hafi bæði fengið geðlækni og sálfræðing í lið með sér til að „hressa upp á minni“ endurupptökubeiðanda lýsi vel í hve miklum vanda hann hafi verið við að rifja upp atvik málsins og meinta þátttöku sína í hvarfi Guðmundar. Það eina sem skýrt geti hvers vegna endurupptökubeiðandi hafi verið ófær um að leggja fram áþreifanlegar sannanir í málinu sé að hann hafi í raun og veru ekki haft hugmynd um málsatvik.
848. Aðkoma sálfræðings og geðlæknis að því að reyna að bæta minni endurupptökubeiðanda við rannsókn Guðmundarmálsins gefi til kynna að rannsakendur hafi talið fyrir víst að endurupptökubeiðandi hefði búið yfir mikilvægum upplýsingum um málið og þá sérstaklega hvar lík Guðmundar væri niðurkomið. Rannsakendur virðast hafa verið í miklum vandræðum með að fá viðunandi framburð og hafi gripið til allra ráða. Þær aðgerðir sem gripið hafi verið til í því skyni að bæta minni endurupptökubeiðanda við rannsókn málsins hafi ekki fært rannsakendum áþreifanlegar sannanir í málinu, en töluverðar líkur séu á því að aðgerðir þessar hafi

truflað eðlilega minnisvinnslu endurupptökubeiðanda og styrkt trú hans á því að hann hefði orðið vitni að atburði, jafnvel þótt hann myndi ekki eftir því.

849. Rannsakendur virðast hafa gengið út frá því að endurupptökubeiðandi hafi átt þátt í hvarfi Guðmundar og hafi gífurlega mikil áhersla verið lögð á að fá upplýsingar frá honum sem myndu gagnast rannsókninni. Af þessum sökum hafi verið mikil hætta á að falskar minningar um málið mynduðust hjá endurupptökubeiðanda. Líkt og sálfræðingurinn hafi bent á í skýrslum sínum hafi átt að taka þessum upplýsingum með fyrirvara. Leiða megi töluverðar líkur að því að aðgerðir þessar hafi ýtt undir minnisvafaheilkenni hjá endurupptökubeiðanda.
850. Af málavöxtum sé ljóst að framburður endurupptökubeiðanda hafi haft veruleg áhrif á gang málsins og átt stóran þátt í að hann og áðurgreindir sakborningar hafi verið sakfelldir í málinu. Engin áþreifanleg sönnunargögn hafi verið til staðar, hvorki lík né annað, sem hafi getað bendlað endurupptökubeiðanda eða aðra við hvarf Guðmundar. Sakfelling sakborninga hafi að öllu leyti byggt á framburðum sakborninga sem séu með öllu óáreiðanlegir. Hafi nú verið leitt í ljós að yfirgnæfandi líkur séu á því að um falskar játningar hafi verið að ræða.
851. Samkvæmt framansögðu sé hafið yfir allan skynsamlegan vafa að framburður endurupptökubeiðanda í málinu hafi verið óáreiðanlegur og því ljóst að framburður hans hafi verið rangt metinn, samanber c-lið 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála. Hið sama eigi við um framburð annarra sakborninga og eftir atvikum önnur sönnunargögn að svo miklu leyti sem talið sé að þau hafi verið til staðar.
852. Að lokum er á því byggt af hálfu endurupptökubeiðanda að verulegir gallar hafi verið á meðferð máls fyrir lögreglu og dómi þannig að áhrif hafi haft á niðurstöðu þess, samanber d-lið 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála.
853. Að mati endurupptökubeiðanda liggur fyrir að töluverðir gallar hafi verið á rannsókn og meðferð málsins hjá rannsóknarlögreglu. Svo sem fram komi í skýrslu starfshópsins hafi yfirheyrslur frá upphafi verið merkjanlega markaðar af einstefnu eða svokallaðri rörsýn. Gert hafi verið ráð fyrir sekt sakborninga við yfirheyrslur.
854. Yfirheyrslur hafi markast af því að rannsakendur hafi fyrirfram verið fullvissir um sekt sakborninga og beitt ýmsum leiðum til að fá fram játningar. Hafi yfirheyrslur markast meðal annars af þvingunum, hótunum og hvatningu. Yfirheyrsluaðferðir Karl Schütz hafi einkennst merkjanlega af einstefnu eða rörsýn þar sem greinilega megi sjá að hann hafi gert ráð fyrir sekt sakborninga við yfirheyrslur.
855. Rannsakendur hafi iðulega matað sakborninga á upplýsingum og þannig komið ákveðnum hugmyndum að hjá þeim um atvik málsins. Sjá megi að framburður endurupptökubeiðanda hafi breyst með hverri yfirheyrslunni og sífellt orðið nákvæmari um lýsingu meintra atburða. Séu engar aðrar skýringar á því en að yfirheyrslur hafi verið leiðandi.
856. Í fyrsta lagi megi nefna hvernig það hafi komið til að endurupptökubeiðandi hafi átt að hafa mætt að Hamarsbraut aðfaranótt 27. janúar 1974. Samkvæmt fyrstu yfirheyrslum hafi Sævar átt að hafa hringt í endurupptökubeiðanda og beðið hann um að koma að

- heimili sínu og fá að launum hassmola. Samkvæmt frásögn endurupptökubeiðanda hafi hann þá verið á Toyota bifreið föður síns og lýst því nákvæmlega hvernig þremningarnir hafi borið einhvern farangur í farangursgeymslu bílsins.
857. Þegar í ljós hafi komið að faðir endurupptökubeiðanda hafi ekki átt Toyota bifreið á þessum tíma heldur Volkswagen bifreið hafi framburður endurupptökubeiðanda breyst á þann hátt að flutningar hefðu átt sér stað tvisvar sinnum og í seinna skiptið líklegast síðla sumars 1974. Í það sinn hefði verið notast við Toyota bifreið föður hans, en aðfaranótt 27. janúar 1974 við Volkswagen bifreiðina. Þar sem um hafi verið að ræða heldur minni bifreið hafi farangurinn í þetta skiptið ekki verið settur í farangursgeymsluna, sem sé framan á bifreiðinni, heldur á gólfið framan við aftursæti bifreiðarinnar.
858. Í annan stað hafi síðar komið í ljós að lokað hafi verið fyrir símann að Hamarsbraut aðfaranótt 27. janúar 1974. Í kjölfarið hafi framburður endurupptökubeiðanda breyst um hvernig það hafi komið til að hann hafi aðstoðað við líkflutninginn. Þá hafi Sævar ekki hringt í endurupptökubeiðanda eins og hann hafði áður borið, heldur hafi endurupptökubeiðandi fyrir tilstilli Kristjáns Viðars og Tryggva Rúnars komið að heimili Sævars að Hamarsbraut. Átti endurupptökubeiðandi að hafa hitt þá fyrir um kvöldið að heimili Kristjáns Viðars og verið í slagtogi með þeim það kvöld.
859. Í þriðja lagi megi benda á að [GunJ] hafi komið inn í myndina löngu síðar. Fram að því hafi endurupptökubeiðandi ekki verið viðstaddur hugsanleg átök sem hafi átt að hafa leitt til dauða Guðmundar. Framburður endurupptökubeiðanda hafi þróast á þann veg að hann hafi verið viðstaddur átökin ásamt [GunJ], en hefði ekki á neinn hátt haft afskipti af þeim. [GunJ] hafi ekki munað eftir neinum átökum fyrr en eftir samprófun með endurupptökubeiðanda, en þá hafi ætlaðir atburðir farið að rifjast upp fyrir honum. Endurupptökubeiðandi hafi síðar gefið út yfirlýsingu þess efnis að hans hlutverk í samprófun þessari hefði verið að sannfæra [GunJ] um að hann hefði verið viðstaddur atburðinn.
860. Þegar hæstaréttarmál nr. 214/1978 hafi verið dæmt í Hæstarétti hafi legið fyrir vottorð frá Pósti og síma um að síminn að Hamarsbraut hefði verið lokaður tilgreindan dag. Þá hafi verið ljóst að ósamræmi væri milli framburðar Sævars, Kristjáns Viðars og endurupptökubeiðanda um hvernig tegundar bifreiðin hefði verið. Til þessa hafi Hæstiréttur vísað í ákvörðun sinni í tilefni af annarri endurupptökubeiðni Sævars. Endurupptökubeiðandi telji hins vegar að þessu hafi ekki verið gefinn nægur gaumur við meðferð málsins og því ekki verið litið til atriða sem hafi stutt frekar sakleysi sakborninga.
861. Þá hafi yfirlýsing endurupptökubeiðanda verið lögð fram með fyrri endurupptökubeiðni Sævars fyrir Hæstarétti árið 1997 þar sem hann hafi dregið framburð sinn til baka og sagst ekki geta staðhæft að hann hafi verið að Hamarsbraut aðfaranótt 27. janúar 1974.
862. Í yfirlýsingunni hafi endurupptökubeiðandi lýst aðdraganda að játningu sinni þannig að rannsakendur hefðu farið að spyrja hvort hann myndi eftir slagsmálum að

- Hamarsbraut um leið og hann hafi verið handtekinn á Seyðisfirði og haldið því áfram í flugvél á leið suður til Reykjavíkur. Hafi endurupptökubeiðandi sagt að hann hefði ekki svör við þeim spurningum, en þá hefðu lögreglumenn leitt hann áfram með því að spyrja hvort það gæti ekki verið að atvik hafi verið með þessum hætti eða hinum.
863. Endurupptökubeiðandi kveður sig hafa haft tilhneigingu til að játa tilgátum lögreglu. Því til stuðnings hafi endurupptökubeiðandi nefnt að lögregla hafi ítrekað leitt frásagnir hans með því að nefna ýmsa möguleika til sögunnar. Hann hafi jánkað þeim flestum. Kveðst endurupptökubeiðandi hafa verið mjög minnislaus á þessum tíma. Hann hafi um langt skeið notað fíkniefni og átt því oft erfitt með að greina einn atburð frá öðrum úr liðnum tíma. Í yfirlýsingunni hafi verið lýst tilraunum sálfræðings til að bæta minni endurupptökubeiðanda með slökunaræfingum, auk þess sem farið hafi verið með hann á Kleppsspítala þar sem geðlæknir hefði dáleitt hann í þeim tilgangi að muna liðna atburði. Endurupptökubeiðandi hafi talið að hvorug þessara aðgerða hefði borið árangur og hefði hann ekkert frekar munað.
864. Endurupptökubeiðandi hafi einnig skýrt frá því í yfirlýsingu sinni að fangaverðir hafi stundum komið í klefa hans í Síðumúla til að ræða um Guðmundarmálið. Eitt sinn hafi fangavörður spurt hann hvernig á því stæði að hann gæti ekki munað eftir því að hafa flutt lík. Hafi fangavörðurinn sjálfur komið með þá tilgátu að líkið hefði jafnvel verið bútað niður í hluta. Hafi endurupptökubeiðandi talið þaðan komna skýringu á því að hann hefði allt í einu verið farinn að vitna um fleiri en einn poka. Einnig hafi rannsakendur tjáð endurupptökubeiðanda að hann myndi sleppa betur ef hann myndi aðstoða við að koma sök á aðra sakborninga. Þá hafi honum einnig verið hótáð frekari gæsluvarðhaldsvist ef hann segði ekki frá.
865. Af hálfu endurupptökubeiðanda er á því byggt að svo virðist sem rannsakendur hafi ekki haft neinn áhuga að skoða hvort sú verknáðarlýsing sem hafi verið lagt upp með í ákæru og þar með fyrir dómi gengi upp í framkvæmd. Samkvæmt henni hafi endurupptökubeiðandi átt að hafa ekið með þremmenningana og lík Guðmundar aðfaranótt 27. janúar 1974 í átt að Hafnarfjarðarhrauni. Samkvæmt framburði leigubílstjóra, sem tekin hafi verið skýrsla af vegna leitar Guðmundar í janúar 1974, hafi hann aðeins ekið fyrri part aðfaranætur 27. janúar 1974 þar sem ófært hafi orðið um nóttina.
866. Samkvæmt framlögðu veðurvottorði hafi verið snjócoma 25., 26. og 27. janúar 1974 í Straumsvík. Gefi það til kynna að þröngir vegar slóðar hafi greinda nótt verið ófærir 17 ára gamalli Volkswagen bifreið um Hafnarfjarðarhraun, en sú för hafi verið ein af grundvallarforsendum fyrir sakfellingu þremmenninganna og þætti endurupptökubeiðanda í málinu. Virðist sem rannsakendum hafi algjörlega yfirsést mikilvægi þessa atriðis.
867. Framangreint styðji enn fremur þá ályktun að rannsakendur hafi ekki gætt hlutlægni við rannsókn sína og verið fyrirfram búnir að mynda sér skoðun um sekt sakborninga. Samkvæmt veðurvottorði hafi verið ógerningur að ýmsar lýsingar um ætlaðar ferðir út í hraunið hafi verið réttar.

868. Þá er að mati endurupptökubeiðanda nauðsynlegt að hafa í huga áhrif lyfjagjafa og gæsluvarðhaldsvistar við mat á framburði hans. Í gögnum málsins sé að finna litlar upplýsingar um lyfjagjafir til sakborninga, en ekki sé óvarlegt að ætla að lyfjagjafir og yfirheyrslur hafi verið tengdar með það fyrir augum að lyfjagjafirnar hafi gagnast rannsakendum. Fyrir liggi að fangaverðir hafi fært föngunum lyf en ekki hjúkrunarfræðingar.
869. Af gögnum málsins megi einnig ráða að aðgangur endurupptökubeiðanda að verjanda sínum hafi verið afar takmarkaður. Á þeim 87 dögum sem endurupptökubeiðandi hafi sætt gæsluvarðhaldi hafi hann hitt verjanda sinn aðeins fjórum sinnum.
870. Þá hafi einangrunarvist endurupptökubeiðanda verið ómannúðlega löng miðað við meintan þátt hans í málinu. Þá hafi verið illa haldið utan um tímalengd og skráningu yfirheyrslna. Liggi því fyrir að brotið hafi verið á grundvallarréttindum endurupptökubeiðanda sem sakbornings í málinu.
871. Af hálfu endurupptökubeiðanda er á því byggt að sú rörsýn sem virðist hafa einkennt rannsókn málsins feli í sér verulegan ágalla á meðferð þess og óhjákvæmlegt sé að hún hafi haft áhrif á niðurstöðu málsins. Virðist sem rannsakendur hafi aðeins haft það að markmiði að sýna fram á sekt sakborninga. Meginregla íslensks réttarfars að maður sé saklaus uns sekt sé sönnuð hafi verið virt að vettugi.
872. Við meðferð málsins virtust rannsakendur ekki hafa leitast við að kanna þann möguleika að sakborningar væru saklausir. Þeir hafi ekki efast um sekt sakborninga þrátt fyrir endalausa ósamhljóða og óljósa framburði. Virtust þeir helst hafa talið að sakborningar væru að leika sér að rannsakendum og rugla þá, frekar en að þeir hafi í raun ekki vitað neitt um málið. Framangreindu til stuðnings megi nefna að ekki virtist hafa þótt tilefni til að staldra við þegar í ljós hafi komið að faðir endurupptökubeiðanda hafi ekki átt Toyota bifreið á þessum tíma heldur Volkswagen. Hafi því verið útilokað að þremmingarnir hefðu borið einhvern farangur í farangursgeymslu í afturhluta bifreiðarinnar. Þá hafi heldur ekki verið skoðað hvort raunhæft væri að Volkswagen bifreið hefði getað ekið um vegarslóða Hafnarfjarðarhrauns aðfaranótt 27. janúar 1974 eða hvort fjórir fullvaxta karlmenn og lík kæmust fyrir í bifreiðinni.
873. Samkvæmt síðari yfirheyrslum hafi endurupptökubeiðandi átt að hafa farið með þremmingunum rúmu hálfu ári síðar að sækja líkið í hraunið. Ekki hafi þótt ástæða til að staldra við þá staðreynd að engan ódaun legði af líki sem hafi átt að hafa verið rotnandi í náttúrunni í rúmt hálf ári. Einnig virtist það hafa fallið betur að kenningum lögreglu að lík Guðmundar hefði verið í bútum til að það myndi betur passa í þá atburðalýsingu að það hafi komist í bílinn og auðveldað flutninga.
874. Þá hafi svokallaðri indíánaaðferð verið beitt við nokkrar yfirheyrslur sem Karl Schütz hafi kennt rannsóknarlögreglumönnum. Aðferðin hafi falist í því að spyrja ekki um atvik í tímaröð í þeim tilgangi að sá sem sætti yfirheyrslu ætti erfitt með að átta sig á atburðarás. Einn rannsakenda hafi lýst aðferðinni þannig að farið væri í kringum það

atriði sem leitað væri að en ekki skyldi spyrja um það strax, heldur reyna að fylla upp í myndina.

875. Því næst rekur endurupptökubeiðandi að nokkur þeirra, sem hafi borið vitni í málinu á sínum tíma, hafi lýst því yfir að framburðir þeirra hafi verið rangir, það er [SÓH], [EJR] og [SM]. Þannig hafi [EJR] og [SM] staðfest að í sakbendingu hafi ekki verið unnt að átta sig á hæð þeirra sem hafi tekið þátt í henni. Þá hafi þeim ekki verið kunnugt um að Kristján Viðar hefði verið 190 sentímetrar á hæð. Ef svo verið, hefði hann ekki getað verið sá maður sem þær hafi sagst hafa séð með Guðmundi umrædda nótt því sá maður hafi verið lægri vexti en Guðmundur sem hafi verið nokkuð lægri en 190 sentímetrar.
876. Í niðurstöðu dóms Hæstaréttar hafi meðal annars verið fjallað um rannsókn málanna, en þar segi: „Rannsókn sakamáls þessa er hin umfangsmesta á landi hér á síðari árum. Rangir og reikulir framburðir ýmissa þeirra, er rannsókn beindist gegn, ollu þeim, sem með rannsóknina fóru, miklum örðugleikum. Liggur geysimikil vinna í rannsókn málsins, og var m.a. freistað að beita þar ýmsum tækniúrræðum, er að haldi mættu koma. Í fáein skipti verður eigi séð, að þess hafi verið gætt að benda sökuðum manni, sem yfirheyrður var fyrir rannsóknarlögreglu, á ákvæði 1. málgr. 40. gr. laga nr. 74/1974, og við hefur borið, að yfirheyrsla hafi staðið samfelld lengur en 6 klukkustundir, sbr. 3. málgr. 40. gr. sömu laga. Stöku sinnum bera bókanir ekki með sér, að reynt hafi verið að kveðja til réttargæslumenn eða verjendur við yfirheyrslu, þar sem slíkt hefði verið rétt. Vegna ummæla í málflutningi hér fyrir dómi þykir ástæða til að taka fram, að fangavörðum er eigi heimilt að hafa afskipti af rannsókn opinbers máls að eigin frumkvæði. Það er ámælisvert, að fangavörður laust einn hinna ákærða kinnhest við yfirheyrslu, en ráðið verður af gögnum máls, að framkoma fangans við rannsóknarmenn í umrætt skipti hafi verið vítaverð.“
877. Samkvæmt framansögðu hafi legið fyrir þegar dómur Hæstaréttar hafi fallið að ýmsir gallar hafi verið á rannsókn lögreglu. Starfshópurinn hafi hins vegar slegið því föstu í skýrslu sinni að rétturinn hafi ekki haft nægilega góða yfirsýn yfir aðgerðir lögreglu við rannsókn málanna. Þannig hafi yfirheyrslur og viðtöl við sakborninga verið margfalt fleiri en gert hafi verið ráð fyrir. Það hafi í för með sér að ekki liggi fyrir upplýsingar um hve oft hafi láðst að kynna sakborningum réttarstöðu þeirra við yfirheyrslur. Þannig hafi dómstólar ekki verið í aðstöðu til að taka tillit til þess álags sem felist í að sæta þeim fjölda yfirheyrslna sem fangelsisdagbækur beri með sér. Þá beri fangelsisdagbók aðeins í örfáum tilvikum með sér að lögmaður hafi verið viðstaddur yfirheyrslur. Starfshópurinn hafi talið ljóst að brotið hafi verið á rétti sakborninga til að eiga samskipti við lögmenn sína.
878. Ljóst sé að endurupptökubeiðandi hafi notið mjög takmarkaðrar réttargæslu og yfirheyrslur hafi verið á öllum tímum dags og staðið yfir langt umfram eðlileg tímamörk. Gengið hafi verið út frá því að endurupptökubeiðandi væri sekur og hafi rannsakendur lagt sig fram við að ná fram játningum og samræma frásagnir sakborninga og vitna.

879. Af framanröktu sé ljóst að verulegir gallar hafi verið á meðferð og rannsókn málsins og því sýnt að skilyrðum d-liðar 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála til endurupptöku málsins sé fullnægt.

V. Viðhorf gagnaðila

880. Í umsögn setts ríkissaksóknara, dagsettri 2. júlí 2015, telur hann skilyrði c-liðar 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála vera uppfyllt að því er varðar sakfellingu dómfellda fyrir brot gegn 2. mgr. 112. gr. almennra hegningarlaga.

881. Af hálfu setts ríkissaksóknara er skýrsla starfshóps eina nýja gagnið sem endurupptökubeiðandi hafi vísað beint til í umfjöllun sinni um a-lið 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála. Að mati setts ríkissaksóknara sé þessi tilvísun endurupptökubeiðanda til skýrslunnar í heild almenn og fremur óljós, en skilja megi hana á þrjá vegu.

882. Í fyrsta lagi þannig að endurupptökubeiðandi hafi talið skýrsluna í heild sem nýtt gagn sem ætla megi að hefði verulega miklu skipt fyrir niðurstöðu málsins ef hún hefði komið fram áður en dómur hafi gengið.

883. Að mati setts ríkissaksóknara er ekki sjálfgefið að líta á skýrsluna í heild sem nýtt gagn þar sem hún hafi að verulegu leyti verið byggð á atriðum og upplýsingum sem kunnugt hafi verið um við meðferð málsins fyrir dómi. Þá hafi stærsti hluti skýrslunnar verið helgaður umfjöllun um þætti málsins sem varði ekki endurupptökubeiðanda sérstaklega. Skorti á frekari rökstuðning fyrir því hvaða atriði það séu í skýrslunni sem endurupptökubeiðandi hafi talið sérstaklega styðja við endurupptökubeiðni sína að því leyti sem hún hafi verið reist á a-lið 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála. Samkvæmt 1. mgr. 212. gr. laga um meðferð sakamála skuli í beiðni um endurupptöku ítarlega rökstutt hvernig skilyrðum til endurupptöku teljist fullnægt. Að mati setts ríkissaksóknara verður endurupptaka málsins að því er varði sakfellingu dómfellda samkvæmt 112. gr. almennra hegningarlaga við svo búið ekki reist á slíkri almennri tilvísun til skýrslunnar í heild sem nýs gagns samkvæmt a-lið 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála.

884. Í öðru lagi þannig að þau gögn eða atriði sem endurupptökubeiðandi hafi nefnt sérstaklega séu ný gögn sem verulegu hefðu skipt fyrir niðurstöðu málsins ef þau hefðu komið fram áður en dómur hafi gengið. Í endurupptökubeiðni hafi verið lýst að skýrsluhöfundar hafi gert viðamikla rannsókn á öllum gögnum sem hafi tengst málinu, unnið með rannsóknargögn og hin svokölluðu núllskjöl, sem og tekið viðtöl.

885. Að mati setts ríkissaksóknara er þessi röksemd einnig því marki brennd að vera almenn og fremur óljós þar sem engin tilraun hafi verið gerð í endurupptökubeiðni til að útskýra frekar hvað af þessum gögnum teljist ný gögn samkvæmt a-lið 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála, né heldur hvernig þau styðji við endurupptökubeiðni dómfellda sérstaklega að því leyti sem hún sé reist á því ákvæði. Settur ríkissaksóknari vísar enn til ákvæðis 1. mgr. 212. gr. laganna um nauðsyn á ítarlegum rökstuðningi í endurupptökubeiðni. Að áliti setts ríkissaksóknara verður endurupptaka málsins

- samkvæmt a-lið 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála við svo búið ekki reist á svo almennri upptalningu á þeim gögnum sem starfshópur hafi byggt skýrslu sína á.
886. Í þriðja lagi megi skilja beiðnina þannig að endurupptökubeiðandi hafi lagt aðaláherslu á þá meginniðurstöðu skýrslunnar að það sé hafið yfir allan vafa að framburðir og játningar allra sakborninga í málinu, bæði hjá lögreglu og fyrir dómi, hafi verið óáreiðanlegar. Þá hafi verið gallar á rannsókn og meðferð málsins, auk þess sem ákærvaldið og rannsakendur hafi ekki gætt þess hlutleysis sem þeim hafi borið að gera. Að mati endurupptökubeiðanda hafi leitt af þessu að ekki hafi með réttu átt að byggja niðurstöðu dómsins um sakfellingu á þessum játningum.
887. Að mati setts ríkissaksóknara fellur þessi röksemd frekar undir c-lið 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála.
888. Hvað varði c-lið 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála hafi endurupptökubeiðandi vísað til þess að sakfelling hafi að öllu leyti byggst á framburðum sakborninga sem í sálfræðihluta skýrslu starfshóps hafi verið metnir óáreiðanlegir. Þannig væri ljóst að framburður endurupptökubeiðanda og játningar hafi sem sönnunargögn verið rangt metin, samanber c-lið 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála. Af hálfu setts ríkissaksóknara er vísað til eftirfarandi umfjöllunar um sálfræðimatið og umfjöllunar um þýðingu þess í tengslum við c-lið 1. mgr. 211. gr. laganna.
889. Endurupptökubeiðandi hafi vísað til þess að skilyrði d-liðar 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála væri uppfyllt. Það sé fjarri lagi að Hæstarétti hafi verið kunnugt um þá umtalsverðu galla sem hafi verið á rannsókn málsins, en skýrsla starfshópsins hafi skýrlega leitt þá í ljós. Þá hafi verið brotið gegn ýmsum réttindum sakborninga við meðferð málsins.
890. Eins og fram hafi komið í niðurlagi dóms Hæstaréttar hafi honum verið kunnugt um ýmsa galla á málsmeðferðinni og litið hafi verið til þeirra þegar dómur hafi verið kveðinn upp. Þessir gallar geti ekki orðið tilefni endurupptöku á máli dómfellda nú. Að því er þessa röksemd varði að öðru leyti telur settur ríkissaksóknari mikið skorta á að dómfelldi sundurgreini hvað það sé í skýrslunni nákvæmlega sem Hæstarétti hafi ekki verið kunnugt um þegar dómurinn hafi verið kveðinn upp. Jafnframt hvernig þau atriði, sem dómfelldi hafi talið ný og Hæstarétti hafi ekki verið kunnugt um, hafi falið í sér slíkt brot á rétti dómfellda til réttlátrar málsmeðferðar þannig að haft hafi áhrif á niðurstöðu málsins að því er varði hann sérstaklega. Verði endurupptaka málsins við svo búið ekki reist á þessari almennu röksemd.
891. Því næst hafi endurupptökubeiðandi vísað til annmarka á yfirheyrslum. Að mati setts ríkissaksóknara virðast röksemdir um leiðandi yfirheyrsluáferðir og hótanir hliðstæðar yfirlýsingu dómfellda frá 16. janúar 1997 sem hafi verið gefin í tengslum við fyrstu endurupptökubeiðni Sævars, dagsetta 23. nóvember 1994. Meginefni yfirlýsingar þessarar hafi verið tekið upp í kafla III.2 í ákvörðun Hæstaréttar frá 15. júlí 1997. Um hana hafi Hæstiréttur sagt að dómfelldi hafi ekki vikið frá framburði sínum í málinu fyrr en með umræddri yfirlýsingu sem hann hafi gefið tæpum 20 árum

eftir að hann hafi gefið síðast skýrslu vegna málsins fyrir dómi. Ekki hafi verið færðar fram haldbærar ástæður fyrir svo síðbúinni breytingu á frásögninni og því sé ekki hægt að taka tillit til hennar. Yfirlýsingin hafi þannig ekki gefið tilefni til endurupptöku á máli Sævars.

892. Að mati setts ríkissaksóknara hefur endurupptökubeiðandi ekki fært fyrir því rök að meta beri þessa einhliða frásögn hans nú með öðrum hætti í tilefni af endurupptökubeiðni hans. Telur settur ríkissaksóknari að þessi frásögn hans gefi af sömu ástæðu og vegna fyrri endurupptökubeiðni Sævars ekki tilefni til endurupptöku málsins.
893. Þá hafi endurupptökubeiðandi haldið því fram að verknaðarlýsing í ákæru hafi ekki getað gengið upp og vísað í veðurvottorð fyrir umrædda daga. Sævar hafi haldið fram sömu röksemdum í fyrstu endurupptökubeiðni sinni og lagt fram sambærilegt veðurvottorð sem hafi verið tekin afstaða til í ákvörðun Hæstaréttar frá 1997. Þar hafi sagt að í gögnum málsins væri vottorð frá Veðurstofu Íslands um veður í Reykjavík, á Vífilsstöðum og í Straumsvík dagana 25.–27. janúar 1974. Ný skjöl sem hafi verið lögð fram um sama efni breyti engu um það mat sem hafi verið lagt á þetta atriði við úrlausn málsins. Að áliti setts ríkissaksóknara hafa ekki komið fram ný gögn sem gefi tilefni til að meta þetta með öðrum hætti nú. Verði endurupptaka málsins því ekki reist á þessari röksemd.
894. Í endurupptökubeiðni hafi jafnframt verið fjallað um áhrif lyfjagjafar dómfellda og gefið í skyn að lyfjagjafir hafi gagnast rannsakendum. Af hálfu setts ríkissaksóknara hafa upplýsingar um lyfjagjafir til sakborninga og gæsluvarðhaldsvist þeirra legið fyrir við úrlausn málsins og hvorki hafi verið lögð fram nein ný gögn varðandi þetta né vísað til nýrra röksemda um þetta efni. Í ákvörðun Hæstaréttar frá 1997 hafi sagt um lyfjagjöfina að ekki yrði annað séð en að tilgangur lyfjagjafarinnar hafi verið sá að gera föngunum gæsluvarðhaldsvistina bærilegri, en lyfjagjöfin hafi farið eftir fyrirmælum læknis. Að mati setts ríkissaksóknara gefa þessar upplýsingar ekki tilefni til endurupptöku en vekur athygli á að tekið hafi verið tillit til þessa í sálfræðimati Gísla H. Guðjónssonar og Jóns Friðriks Sigurðssonar.
895. Hvað varði röksemd er byggist á áhrifum takmarkaðs aðgengis dómfellda að verjanda sínum er tekið fram af hálfu setts ríkissaksóknara að þegar dómur hafi verið kveðinn upp í málinu hafi legið fyrir að aðgengi sakborninga að lögmönnum þeirra hafi verið takmarkað. Í beiðninni hafi hvorki verið vísað til nýrra gagna varðandi þetta efni né nefnd tiltekin dæmi sem sýni fram á að umfang takmarkana hafi verið meira en Hæstarétti hafi verið kunnugt um. Af hálfu setts ríkissaksóknara leiðir það ekki sjálfkrafa til endurupptöku málsins þótt þessi grundvallarregla hafi ekki verið virt. Þessir gallar á rannsókninni nægi ekki til að fullnægt sé skilyrðum d-liðar 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála til endurupptöku málsins.
896. Hvað varði þá fullyrðingu að rannsakendur hafi verið hlutdrægir og að virt hafi verið að vettugi meginregla íslensks réttarfars að maður sé saklaus uns sekt sé sönnuð þá bendir settur ríkissaksóknara á það að í gögnum málsins séu ýmsar vísbendingar um að rannsakendur hafi haft mikla trú á sekt sakborninga og það hafi mótað

- rannsóknaraðferðir þeirra að nokkru marki. Settur ríkissaksóknari sker þó ekki úr um það hvort þetta hafi gengið svo langt að brotinn hafi verið réttur á dómfellda á sínum tíma samkvæmt framangreindum ákvæðum, en bendir á að jafnvel þótt unnt væri að líta svo á leiðir það ekki sjálfkrafa til endurupptöku málsins nema sýnt sé fram á að þetta atriði hafi haft áhrif fyrir úrslit málsins fyrir Hæstarétti.
897. Þá hafi endurupptökubeiðandi fjallað um svokallaða indíánaaðferð sem Karl Schütz hafi kennt rannsóknarlögreglumönnum. Að mati setts ríkissaksóknara kom fram í ákvörðun Hæstaréttar frá 1997 að við úrlausn málsins hafi verið ljóst um þátttöku Karls Schütz í rannsókn þess. Engin gögn hafi verið lögð fram sem gefi tilefni til þess að fallast á endurupptöku málsins af þessum sökum. Verði endurupptaka málsins því ekki reist á þessum röksemdum.
898. Þá hafi endurupptökubeiðandi vísað til yfirlýsinga þriggja vitna um að framburðir þeirra hafi verið rangir. Að mati setts ríkissaksóknara er engin tilraun gerð í endurupptökubeiðninni til þess að rökstyðja hvernig efni þessara yfirlýsinga kunni að styðja við beiðni endurupptökubeiðanda. [SÓH] hafi aðeins verið yfirheyrður vegna Geirfinnsmálsins en endurupptökubeiðandi hafi engan þátt átt í því máli og aldrei verið bendlaður við það. Framburðir og yfirlýsingar [EJR] og [SM] hafi fjallað um það hvort sá maður sem þær hafi séð með Guðmundi umrædda nótt hefði verið Kristján Viðar. Alls sé óljóst hvaða áhrif þessar yfirlýsingar kunni að hafa fyrir beiðni endurupptökubeiðanda. Að áliti setts ríkissaksóknara verði krafa um endurupptöku málsins að því er endurupptökubeiðanda varði ekki reist á þessum yfirlýsingum.
899. Að lokum hafi endurupptökubeiðandi fjallað nánar um að Hæstaréttur hafi ekki verið meðvitaður um umfang þeirra galla sem hafi verið á rannsókn málsins þegar dómur hafi verið kveðinn upp. Af hálfu setts ríkissaksóknara kann að vera að Hæstiréttur hafi ekki verið meðvitaður um umfang annmarkanna sem hafi verið á rannsókn málsins þegar dómur hafi verið kveðinn upp í málinu. Aftur á móti hafi ýmis gögn verið lögð fram síðan þá í tengslum við fyrri endurupptökubeiðnir Sævars og Erlu. Fyrsta endurupptökubeiðni Sævars hafi verið mjög umfangsmikil og hafi verið lagt fram töluvert af nýjum gögnum við úrlausn beiðninnar. Í raun sé það svo að Hæstiréttur hafi tekið afstöðu til margra röksemda sem komi fram í þeirri beiðni sem nú liggi fyrir, þar með talið varðandi þá annmarka sem hafi verið á rannsókn málsins og ekki talið að þeir leiði til þess að taka skuli málið upp að nýju.
900. Þá hafi endurupptökubeiðandi ekki lagt fram nein ný gögn sem gefi tilefni til þess að víkja frá fyrra mati Hæstaréttar varðandi þá annmarka sem endurupptökubeiðandi hafi nefnt að lokum.
901. Sakfelling endurupptökubeiðanda hafi eingöngu verið byggð á játningum hans og framburðum þeirra Kristjáns Viðars og Sævars. Þá bendir settur ríkissaksóknari á að blóð hafi fundist, sem líklegt hafi verið talið að væri mannsblóð, innan á klæðningu í Volkswagen bifreið þeirri er endurupptökubeiðandi kvaðst hafa ekið ákærðu í með lík Guðmundar, en ekki hafi verið unnt að greina blóð þetta nánar og ekki vísað til þessa í forsendum dómanna til að styðja við sakfellingu.

902. Niðurstaða sálfræðilegs mats á áreiðanleika framburðar dómfellda og annarra sakborninga í málinu hafi byggt á margs konar gögnum sem liggja fyrir í málunum tveimur, svo sem lögregluskýrslum, dómi Hæstaréttar, geðskýrslum um fimm sakborninga, fyrri endurupptökubeiðnum Sævars og Erlu, harðræðisrannsókninni frá 1979, upplýsingum frá Fangelsismálastofnun ríkisins um gæsluvarðhalds- og afplánunarvistir sakborninganna, færslum um sakborningana í dagbókum Síðumúla-fangelsis þegar þeir hafi verið vistaðir þar í gæsluvarðhaldi eða verið færðir þangað til yfirheyrslu, og fjölda annarra málgagna. Matið hafi einnig byggt á gögnum og upplýsingum sem hafi sérstaklega verið aflað við rannsókn starfshópsins, svo sem viðtölum við þá sakborninga sem enn séu á lífi, viðtölum við nokkra rannsakendur og fangaverði og dagbókum tveggja sakborninga, Guðjóns Skarphéðinssonar og Tryggva Rúnars Leifssonar, sem þeir hafi ritað í gæsluvarðhaldinu. Þá hafi verið til hliðsjónar bækur og greinar sem hafi verið ritaðar um sakborninga, blaðagreinar og fleira. Jafnframt hafi verið fjallað um ástæður þess að endurupptökubeiðandi hafi játað aðild að Guðmundarmálinu út frá fræðilegri umgjörð um játningar. Þá hafi einnig verið dregnar ályktanir um framburð dómfellda sem hafi verið raktar og hafi skýrsluhöfundar talið það hafið yfir allan skynsamlegan vafa að framburðir (játningar) endurupptökubeiðanda, bæði hjá lögreglu og fyrir dómi, hafi verið óáreiðanlegir. Hið sama gildi um framburði þeirra Sævars og Kristjáns Viðars í heild. Í því felist að framburðir þeirra, að því marki sem þeir hafi þótt styðja við sakfellingu endurupptökubeiðanda, séu einnig taldir óáreiðanlegir.
903. Sakfelling dómfellda hafi nánast eingöngu byggst á játningum hans og framburði annarra sakborninga. Ef tekið sé tillit til þess sem fram hafi komið í skýrslunni þá standi því sem næst ekkert eftir sem grundvöllur sakfellingar nema yfirlýsingar sakborninganna sem hafi verið sagðar óáreiðanlegar eða falskar. Niðurstöður sálfræðimatsins hafi verið mjög skýrar.
904. Af hálfu setts ríkissaksóknara komi einkum til greina að fella umrætt sálfræðimat undir a- eða c-lið 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála, eða eftir atvikum báða.
905. Áréttað sé að sálfræðimatið sé hluti af skýrslu starfshópsins. Sálfræðimat þetta hafi þannig augljóslega ekki legið fyrir við uppkvaðningu dómsins hvorki í sakadómi né Hæstarétti. Að mati setts ríkissaksóknara sker það þó ekki eitt og sér úr um það hvort sálfræðimatið á þeim þremmenningum teljist sem slíkt nýtt gagn í skilningi a-liðar 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála. Ástæðan sé sú að sálfræðimatið hafi í öllum þýðingarmestu atriðum verið byggt á gögnum og upplýsingum sem hafi legið fyrir þegar dómarnir hafi upphaflega verið kveðnir upp eða eftir atvikum þegar Hæstiréttur hafi tekið afstöðu til fyrri endurupptökubeiðna. Megi í því efni minna á að Hæstiréttur hafi beinlínis tekið afstöðu til þýðingar ýmissa þeirra atriða sem matsgerðirnar hafi verið reistar á og þýðingar þeirra fyrir áreiðanleika játninganna.
906. Af hálfu setts ríkissaksóknara liggja þó að sumu leyti einnig fyrir „ný gögn“ sem aflað hafi verið sérstaklega við rannsókn starfshópsins, svo sem með viðtölum við þá sakborninga sem enn séu á lífi, viðtölum við nokkra rannsakendur og fangaverði er komu til viðtals við starfshópinn eða höfunda þessarar skýrslu, og dagbókum tveggja

sakborninga, það er Guðjóns Skarphéðinssonar og Tryggva Rúnars Leifssonar, sem þeir hafi ritað í gæsluvarðhaldinu um líðan sína, hugsanir og ýmsa atburði. Þessi gögn, sem innihaldi aðallega afstöðu þeirra sjálfra til sakfellinganna eða frásagnir og upprifjanir á löngu liðnum atburðum, geti heldur ekki talist ný gögn í máli dómfellda. Vegna þessa sé það lagalegt álitamál hvort sálfræðimatið, að því marki sem það hafi verið byggt á gögnum sem hafi verið þekkt þegar dómur hafi verið kveðinn upp, eða eftir atvikum þegar Hæstiréttur hafi tekið afstöðu til fyrri beiðna, geti talist til nýrra gagna í skilningi a-liðar 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála og sem hefðu skipt verulega miklu fyrir niðurstöðu málsins ef þau hefðu komið fram áður en dómur hafi gengið.

907. Hvað varði c-lið 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála er tekið fram af hálfu setts ríkissaksóknara að sakfelling dómfellda hafi nánast eingöngu byggt á játningu hans sjálfs og framburðum annarra dómfelldu, þeirra Sævars og Kristjáns Viðars. Komi þá til skoðunar hvort líta megi svo á að með sálfræðimatinu hafi verið leiddar að því verulegar líkur að játningar endurupptökubeiðanda og framburður annarra dómfelldu, þeirra Sævars og Kristjáns Viðars, um þátt hans í því broti sem hann hafi verið sakfelldur fyrir, sem einu sönnunargögnin í málinu, hafi verið rangt metin þannig að áhrif hafi haft á niðurstöðu málsins.
908. Endurupptökunefnd sé heimilt að fallast á endurupptöku máls ef verulegar líkur séu leiddar að því að sönnunargögn sem færð hafi verið fram í máli hafi verið rangt metin svo að áhrif hafi haft á niðurstöðu þess, samanber c-lið 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála. Umrætt ákvæði hafi komið inn í lög nr. 19/1991 um meðferð opinberra mála með breytingalögum nr. 36/1999. Í greinargerð með frumvarpi til breytingalaganna komi fram að rétt hafi þótt að bæta við heimild til að taka mál upp að nýju í því skyni að endurmeta sönnunargögn. Að mati setts ríkissaksóknara getur þetta vart komið til greina nema við sérstakar aðstæður, án þess að það sé skýrt frekar. Þannig megi vera ljóst að ætlan löggjafans hafi verið að skýra ætti þetta ákvæði þröngt. Þá komi einnig fram að fyrirmyndir hafi að nokkru verið sóttar í 3. tölul. 1. mgr. 977. gr. dönsku réttarfarslaganna og 2. mgr. 392. gr. norsku laganna um meðferð sakamála. Í hinu fyrrnefnda ákvæði sé vísað til sérstakra aðstæðna, líkt og gert sé í greinargerð með frumvarpi til íslensku laganna. Í dönskum fræðiritum komi fram að þetta ákvæði sé hugsað sem öryggisventill og því skuli aðeins beitt af varfærni. Þetta sé undantekningarákvæði sem geri bæði kröfu um að sérstakar ástæður séu fyrir hendi og að það séu verulegar líkur á því að sönnunargögn hafi verið rangt metin í málinu. Ákvæðið beri því að túlka þröngt, líkt og það íslenska.
909. Hið síðarnefnda ákvæði sé áþekkt. Norska ákvæðið hafi verið túlkað þannig að nýtt mat sérfræðinga á sönnunargögnum sem hafi legið fyrir við uppkvaðningu dóms (og séu þannig ekki ný) geti orðið grundvöllur endurupptöku, samanber Rt. 2002, bls. 860 og Rt. 2000, bls. 2142.
910. Í ljósi þess að c-liður 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála sé meðal annars byggður á fyrirmyndum frá Noregi þyki verða að skýra það þannig að nýtt mat sérfræðinga á sönnunargögnum sem hafi legið sakfellingu til grundvallar í dómi

Hæstaréttar frá 1980 geti orðið grundvöllur að endurupptöku málsins. Á hinn bóginn sé einnig lögð áhersla á að þetta geti aðeins átt við sérstakar aðstæður. Þannig hafi þetta verið talið eiga við þegar DNA-rannsóknir sýni að lífsýni (sem tengd hafi verið við dómfellda með eldri rannsóknaraðferðum) geti ekki verið frá dómfellda og útiloki þannig sekt hans. Í slíkum tilfellum sé um að ræða nýja þekkingu og bættu vísindalega eða fræðilega rannsóknarhætti sem óumdeilt sé að skili mjög öruggum niðurstöðum. Við ákveðnar aðstæður af þessu tagi sýni skýrslur sérfræðinga fram á með nánast óyggjandi hætti að mat sönnunargagna hafi verið rangt og leitt til rangrar sakfellingar. Þekkt séu fjölmörg dæmi, meðal annars frá Noregi (Sigrid-hluti Moen-málsins), þar sem skýrslur sérfræðinga um slík efni og sem feli í sér endurskoðað mat á eldri sönnunargögnum hafi orðið grundvöllur að endurupptöku máls og leitt til sýknu þeirra sem áður hafi verið ranglega sakfelldir.

911. Af hálfu setts ríkissaksóknara kemur til athugunar hvort mat sálfræðinga geti haft sama eða svipað vægi og DNA-rannsóknir, eða aðrar slíkar vísindalegar rannsóknir sem sammæli séu um að skili næsta öruggum niðurstöðum.
912. Að mati setts ríkissaksóknara eru annars vegar rök sem veikja sálfræðimatið og hins vegar rök sem eru því til styrkingar.
913. Að mati setts ríkissaksóknara veikja sálfræðimatið þeir þrír fyrirvarar sem höfundar þess hafi gert við niðurstöður sínar og þau gögn sem þær hafi verið byggðar á. Í fyrsta lagi sá tími sem hafi liðið milli atburða og upprifjunar í viðtali, og geti auðveldlega leitt til þess að frásagnir fólks verði ónákvæmar, því almennt séð versni minni fólks með tímanum. Minni sakborninga um sum málsatvik geti hafa dofnað, þótt líklegt sé að minni þeirra á helstu atburði sé rétt. Þá sé vitað að aukaatriði geti gleymst og aðalatriði spillst í minni fólks vegna truflandi áhrifa upplýsinga sem síðar berist. Í öðru lagi sé talið óráðlegt að treysta eingöngu á framburð sakborninga við svona mat. Í þriðja lagi séu birtar tilvitnanir úr lögregluskýrslum og öðrum málsgögnum í sálfræðimatinu án þess að vísað sé nákvæmlega til viðeigandi skjala og blaðsíðunúmera. Að mati setts ríkissaksóknara leiða þessir fyrirvarar til þess að niðurstöður matsins, að því leyti sem það sé byggt á brigðulu minni dómfelldu eða annarra, verði veikari en ella. Þriðji fyrirvarinn leiðir til þess að örðugleikar séu á að sannreyna við hvaða gögn nákvæmlega niðurstöðurnar séu studdar.
914. Jafnframt veiki það sálfræðimatið að niðurstöður þess að því er endurupptökubeiðanda varði séu að talsverðu marki byggðar á lélegu minni hans um atburði. Gengið hafi verið svo langt í sálfræðimatinu að segja að endurupptökubeiðandi hafi reynst ófær um að leggja fram „áþreifanlegar sannanir“ í málinu vegna þess að hann „hafði í raun og veru enga hugmynd um það“. Að mati setts ríkissaksóknara hefur það aldrei getað verið hlutverk endurupptökubeiðanda sjálfs að leggja fram sannanir í málinu til að styðja við eigin frásögn, enda hlutverk ákærvaldsins. Þá bendir settur ríkissaksóknari á það að telja megi með talsverðum ólíkindum að svo nákvæm skýrsla eins og hann hafi gefið fyrir dómi 21. mars 1977 hafi komið frá manni sem hafi „enga hugmynd“ haft um málið, enda hafi kjarninn í þeirri frásögn verið í meginatriðum í samræmi við upphaflega frásögn hans, en þá hafði hann ekki setið í gæsluvarðhaldi vegna hvarfs

Guðmundar. Þannig hafi endurupptökubeiðandi kannast strax í fyrstu yfirheyrslu fyrir rannsóknarlögreglu og síðar sama dag þann 23. desember 1975 fyrir dómi við að hafa ekið Sævari, Kristjáni Viðari og Tryggva Rúnari í umrætt sinn. Þeir hafi verið með „eitthvað“ sem þeir hafi sett í farangursgeymslu bifreiðar hans, og hann ekki vitað hver sá flutningur hafi verið, en Sævar hafi sagt honum á heimleiðinni að lík hefði verið í farangursgeymslunni. Eftir því sem yfirheyrslum hafi fjölgað hafi frásögnin orðið nákvæmari um ýmis smáatriði sem dómfelldi hafi talið sig „muna greinilega“, en kjarni frásagnarinnar hafi ávallt verið sá sami. Hinn 6. febrúar 1976 hafi hann fyrir dómi verið „þess fullviss að hann hafi í umrætt sinn ekið veginn að Sædýrasafninu“. Þann 7. mars 1976 hafi hann verið þess fullviss að hafa ekið tvær ferðir með lík fyrir þá félagi Sævar, Kristján Viðar og Tryggva Rúnar. Enn fremur hafi hann sagt í skýrslu fyrir rannsóknarlögreglu 19. mars 1976 að þeir Kristján Viðar og Tryggvi Rúnar hefðu borið á milli sín „... langan poka eða eitthvað pokalaga úr ljósu efni, að ég held lérefti eða einhverju slíku. Þetta hefur verið vafið innan í eitthvað og það var bundið fyrir báða enda, það man ég greinilega.“ Af þessu orðalagi og skýrslum hans í heild megi ráða að hann hafi viðurkennt strax í fyrstu yfirheyrslu að hafa tekið þátt í flutningum á byrði sem honum hafi verið síðar sagt að væri lík. Þá hafi hann talið sig muna sum smáatriði mjög skýrt þótt önnur virtust hafa verið honum óljósari. Í sálfræðimatínu hafi verið fullyrt að hann hafi í raun enga hugmynd haft um málið og lögreglan hafi meira eða minna mótað frásögnina með þrýstingi og leiðandi spurningum. Að mati setts ríkissaksóknara er í þessari niðurstöðu horft fram hjá þeirri staðreynd að allir meginrættir frásagnar hans um þátttöku í flutningi á líki Guðmundar hafi legið fyrir frá fyrstu yfirheyrslu þótt hún væri um leið óljós og ónákvæm um einstök atriði. Í sálfræðimatínu skorti á sannfærandi skýringar á þessu.

915. Að mati setts ríkissaksóknara veikir það einnig sálfræðimatið að það sé annars eðlis en til að mynda DNA-rannsóknir. Mögulega megi færa fyrir því rök að dómstólar verði að fara varlega í að taka sálfræðiskýrslur gildar með sama hætti og slíkar rannsóknir. Mat sálfræðinga á sannleiksgildi munnlegra yfirlýsinga sem gefnar hafi verið fyrir lögreglu eða dómi sé á endanum á hendi dómstóla og séu þeir ekki bundnir af mati sérfræðinga á því. Mat á áreiðanleika játninga og framburða í þessu máli sé á hendi endurupptökunefndar og eftir atvikum dómstóla, en sálfræðimötin séu mikilvæg gögn við það mat. Þá sé einnig ástæða til að setja ýmsa fyrirvara við það að nota síðar tilkomnar sálfræðilegar athuganir á dómfelldu til að grafa undan sakfellingu þeirra. Þetta megi vafalaust réttlæta í sumum tilvikum, en sé ávallt nokkuð áhættusamt. Fyrst megi nefna þann langa tíma sem kunni að líða frá því að atburðir hafi gerst og þar til sálfræðimatið hafi farið fram. Þetta geti augljóslega grafið undan gildi matsins. Í öðru lagi þurfi sálfræðingur að byggja mat sitt á viðtölum, meðal annars við dómfellda sjálfan eða aðra sem taldir séu geta vitnað um ástand viðkomandi á þeim tíma sem um ræði. Þannig sé ekki óvarlegt að ganga almennt út frá því að það sem dómfelldur maður segi sé í þágu hans sjálfs og þess markmiðs að grafa undan eigin játningum. Ekki sé ástæða til að ætla annað en að sálfræðingarnir sem hafi unnið matið hafi verið meðvitaðir um þetta. Að mati setts ríkissaksóknara er engu að síður rétt að halda þessu til haga þar sem meðal annars af þessum ástæðum sé sálfræðilegt mat á áreiðanleika

framburðar manns í vísindalegu tilliti annars eðlis en til dæmis DNA-rannsóknir. Á hinn bóginn sé það ekki skilyrði samkvæmt c-lið 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála að vísni sé fyrir því að sönnunargögn hafi verið rangt metin, heldur nægi að leiða að því verulegar líkur. Engu að síður sé óhjákvæmilegt að beita niðurstöðum slíks sálfræðimats með öðrum og ef til vill gagnrýnni hætti en til að mynda niðurstöðum DNA-rannsóknar.

916. Að mati setts ríkissaksóknara styrkir það hins vegar í fyrsta lagi sálfræðimatið að falskar eða óáreiðanlegar játningar séu staðreynd. Rannsóknir á málum sem hafi verið endurupptekin þar sem óbyggjandi DNA-rannsóknir hafi verið fyrir hendi sýni að aukin hætta sé á þeim við ákveðnar aðstæður. Aðstæður dómfellda hafi verið um margt áþekkar þeim aðstæðum sem rannsóknir hafi sýnt að skapi hættu á óáreiðanlegum eða jafnvel fölskum játningum. Samkvæmt öllum viðurkenndum mælikvörðum aukist hættan á fölskum játningum við þessar aðstæður. Í því sambandi sé bent á að mál þar sem DNA-rannsóknir liggja fyrir hafi verið fjölmörg og þessi mál geri kleift að rannsaka mögulegar ástæður falskra játninga og við hvaða aðstæður sé mest hætta á þeim. Sýnt hafi verið fram á að í málum þar sem DNA-rannsóknir liggja fyrir hafi um 15–20% falskra játninga eða yfirlýsinga verið að rekja til hvatningar eða þrýstings lögreglu. Ekki sé ástæða til að ætla að þetta hlutfall sé annað eða lægra í málum þar sem ekki hafi verið kostur á DNA-rannsóknum.
917. Í öðru lagi beri að líta á lengd gæsluvarðhaldsvistar og einangrunar. Endurupptökubeiðandi hafi setið í gæsluvarðhaldi vegna Guðmundarmáls í Síðumúlafangelsi frá 23. desember 1975 til 19. mars 1976. Endurupptökubeiðandi hafi því setið í gæsluvarðhaldi í 87 daga vegna málsins og í skýrslu starfshópsins hafi komið fram að hann hafi sætt einangrun allan þann tíma sem hann hafi verið í gæsluvarðhaldi. Endurupptökubeiðandi hafi því sætt alllangri einangrunarvist. Sammæli séu um að einangrunarvist einstaklings dragi úr félagslegri og sálfræðilegri getu hans til að eiga marktæk samskipti við aðra og til að halda fullri geðheilsu. Algengar afleiðingar einangrunar geti verið allt frá svefnleysi og glötuðu tímaskyni til ofskynjana og hrakandi geðheilsu. Almennt sé viðurkennt að þessir áhættuþættir geti komið fram eftir aðeins fáa daga og þeir aukist með hverjum þeim degi sem einstaklingur sé í einangrun. Þessi viðhorf hafi þegar komið fram í ýmsum ákvörðunum mannréttindanefndar Evrópu þegar mál dómfellda hafi verið til rannsóknar. Í þessum ákvörðunum hafi komið fram þau viðhorf að endurtekin einangrunarvist sé óæskileg, en Ísland hafi á þessum tíma verið skuldbundið að þjóðarétti til að hlíta ákvæðum mannréttinasáttmála Evrópu, þótt hann hafi ekki verið lögfestur í landsrétti. Styðji það eitt út af fyrir sig, eða komi til viðbótar niðurstöðum sálfræðimatsins, að varlega megi treysta sönnunargögnum sem aflað hafi verið við slíkar aðstæður. Þannig tekur settur ríkissaksóknari ekki afstöðu til þess hvort meðferðin á dómfellda í gæsluvarðhaldi áður en mál hans hafi komið fyrir dóm hafi verið andstæð 3. gr. mannréttinasáttmála Evrópu, enda komi margir þættir til skoðunar við mat á því og verði tæplega úr því skorið með öruggri vissu svo löngu síðar.

918. Enn megi nefna í þessu sambandi að þeir Sævar og Kristján Viðar hafi sætt mjög langri gæsluvarðhaldsvist og einangrun og mun lengri en nú sé talið forsvaranlegt. Þessu sé haldið til haga til að áréttu að framburður Sævars og Kristjáns Viðars um þátt endurupptökubeiðanda í flutning á líki Guðmundar hafi fengist við aðstæður sem vitað sé að hafi verið til þess fallnar að grafa undan áreiðanleika þeirra. Þótt nú sé erfitt að slá því föstu að meðferðin á Sævari og Kristjáni Viðari hafi náð þeim þröskuldi sem miðað sé við í 3. gr. mannréttindasáttmála Evrópu ætti almenn þekking á neikvæðum áhrifum svo langrar einangrunar að veikja gildi sönnunargagna sem hafi verið aflað þannig. Leiði raunar af því auknar kröfur um að önnur sönnunargögn styðji við játningar eða yfirlýsingar, en engum slíkum sönnunargögnum sem óyggjandi geti talist sé til að dreifa í máli endurupptökubeiðanda. Á hinn bóginn sé einnig ljóst að frásagnir Sævars og Kristjáns Viðars hafi komið fram tiltölulega fljótt eftir að þeir hafi verið úrskurðaðir í gæsluvarðhald og að því er virðist áður en þær forsendur sem sálfræðimatið hafi aðallega verið reist á hafi getað átt við um þá með fullum þunga. Veiki þetta sálfræðimatið að áliti setts ríkissaksóknara líkt og áður hafi verið rakið.
919. Í þriðja lagi hafi sálfræðiskýrslur og vitnisburðir verið lagðir til grundvallar við mat á endurupptökubeiðnum, samanber niðurstöðu norsku endurupptökunefndarinnar í Moen-málinu þar sem nýtt sérfræðimat á sönnunargögnum sem hafi legið fyrir þegar dómur hafi verið kveðinn upp hafi verið talið grundvöllur til endurupptöku og vísað til dómaframkvæmdar því til stuðnings. Í þeim dómum hafi aftur á móti ekki verið um að ræða sérfræðimöt sálfræðinga, en færa megi rök fyrir því að sambærileg rök gildi um slík sérfræðimöt. Þá megi geta þess að í Bretlandi hafi verið talið að sálfræðimat á áreiðanleika framburða geti gefið tilefni til að vefengja sakfellingar undirréttar, samanber Engin Ragher-málið og Pendleton-málið.
920. Ljóst sé að dómstólar hafi fallið frá fyrri niðurstöðu sinni vegna sálfræðimata um áreiðanleika framburða, líkt og það sem hér liggja fyrir. Það styðji þá niðurstöðu að Hæstarétti skuli veitt tækifæri til þess að leggja mat á sönnunargildi sálfræðimatsins og hvaða áhrif það hafi á játningar og aðra framburði sakborninganna.
921. Í fjórða lagi megi nefna að Sævar hafi með annarri endurupptökubeiðni sinni frá 2. febrúar 1999 lagt meðal annars fram almennar rannsóknir á röngum og óáreiðanlegum játningum sem hafi sýnt fram á að rangar eða óáreiðanlegar játningar væru stundum gefnar án þess að annað harðræði kæmi til en að manni væri haldið í einangrun og á hann bornar sakir. Hæstiréttur hafi talið að almennar rannsóknir gætu ekki einar og sér réttlætt endurupptöku og vísað sérstaklega til þess að Sævar hefði ekki óskað eftir því að sérstök rannsókn yrði gerð á áreiðanleika skýrslna sem hann hafi gefið fyrir lögreglu og dómi við rannsókn og meðferð málsins. Þetta verði ekki skilið öðruvísi en svo að sérstakt sálfræðimat á áreiðanleika framburða dómfellda hefðu við úrlausn málsins getað haft þýðingu við mat á áreiðanleika játninga hans og annars framburðar.
922. Að síðustu er af hálfu setts ríkissaksóknara áréttuð að niðurstöður sálfræðimatsins séu mjög afdráttarlausar. Þar segi meðal annars um framburð endurupptökubeiðanda að það sé hafið yfir allan skynsamlegan vafa að framburðir hans í Guðmundarmálinu,

bæði hjá lögreglu og fyrir dómi, hafi verið óáreiðanlegir. Óhjákvæmilegt sé að svo skýrar niðurstöður sálfræðinganna fái talsvert vægi.

923. Að mati setts ríkissaksóknara hvílir meginröksemd fyrir endurupptöku á gildi sálfræðimatsins. Önnur rök sem hafi verið færð fram í endurupptökubeiðni og gögn sem þar sé vísað til veita ein og sér ekki nægilegan grundvöll til endurupptöku málsins að því er dómfellda varði.
924. Af hálfu setts ríkissaksóknara er vafamál hvort sálfræðimatið geti talist nýtt gagn í skilningi a-liðar 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála, þar sem það hafi að mestu verið byggt á upplýsingum og gögnum sem hafi legið fyrir við dómsuppkvaðningu eða eftir atvikum gögnum og upplýsingum sem Hæstiréttur hafi þegar tekið afstöðu til í tilefni af afgreiðslu sinni á eldri endurupptökubeiðnum Sævars, samanber ákvarðanir Hæstaréttar frá 15. júlí 1997 og 18. mars 1999 og fyrri endurupptökubeiðni Erlu, samanber ákvörðun Hæstaréttar frá 22. júní 2000. Eðlilegra sé að meta þýðingu sálfræðimatsins í ljósi c-liðar 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála þar sem niðurstöður þess feli í sér að líkur séu á að sönnunargögn, það er játningar dómfellda og framburður annarra sakfelldu um þátt hans í dauða Guðmundar Einarssonar, sem hafi legið til grundvallar sakfellingu dómfellda, hafi verið rangt metin svo að áhrif hafi haft á niðurstöðu málsins. Þá séu ákveðin rök sem bæði styrkja og veikja matið líkt og áður hafi verið rakið. Að því er mat á endurupptökubeiðanda varði sérstaklega virðist sem horft hafi verið fram hjá þeirri staðreynd í sálfræðimatinu að allir megindrættir frásagnar endurupptökubeiðanda um þátttöku hans í flutningi á líki Guðmundar hafi legið fyrir frá fyrstu yfirheyrslu þótt sú frásögn hafi verið um leið óljós og ónákvæm um einstök atriði. Í sálfræðimatinu hafi skort á sannfærandi skýringar á þessu.
925. Sú grundvallarregla gildi í refsirétti og sakamálaréttarfari að til þess að manni verði gerð refsing þurfi sekt hans að vera hafin yfir skynsamlegan vafa. Þótt þessari meginreglu verði ekki beitt fullum fetum við mat á því hvort skilyrðum endurupptöku sé fullnægt, meðal annars vegna ákvæða 212. gr. laga um meðferð sakamála um skyldu dómfellda til að rökstyðja endurupptökubeiðni ítarlega, megi hafa hana hér í huga.
926. Í máli dómfellda hafi aðstæður verið sérstakar að því leyti að sakfelling hans hafi eingöngu verið byggð á játningum hans og framburði annarra sakborninga um þátt hans í flutningi á líki Guðmundar. Við svo búið megi ganga út frá því að sakfelling hefði vart komið til greina án játninganna og framburða annarra dómfelldu.
927. Í niðurstöðum sálfræðimatsins hafi játningar endurupptökubeiðanda verið taldar án nokkurs vafa óáreiðanlegar sem og framburðir hans og annarra sem sakfelling hafi verið byggð á. Þótt niðurstöður sálfræðimatsins að því er endurupptökubeiðanda varði séu að mati setts ríkissaksóknara ekki að öllu leyti sannfærandi verði tæplega alveg horft fram hjá svo afdráttarlausum niðurstöðum. Þar sem sakfelling dómfellda hvíli því sem næst alfarið á þessum sönnunargögnum verði ekki hjá því komist að líta svo á að með sálfræðimatinu hafi engu að síður verið leiddar nægilegar líkur að því að sönnunargögn sem færð voru fram í málinu hafi verið rangt metin svo að áhrif hafi haft á niðurstöðu þess, þannig að áskilnaði c-liðar 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð

sakamála um „verulegar líkur“ teljist fullnægt. Í því orðalagi felist að ekki sé gerð sú krafa að sá er beiðist endurupptöku sýni fram á að örugg vissa sé fyrir því að sönnunargögn hafi verið rangt metin þannig að áhrif hafi haft á niðurstöðu máls. Rök standi þannig til að mál þetta verði endurupptekið að því er varði sakfellingu dómfellda fyrir brot gegn 2. mgr. 112. gr. almennra hegningarlaga og á málið verði lagður nýr dómur þar sem tekin verði afstaða til þess hvaða gildi sálfræðimatið hafi við mat á áreiðanleika játninga endurupptökubeiðanda og framburða annarra sakborninga.

VI. Athugasemdir endurupptökubeiðanda

928. Í athugasemdum endurupptökubeiðanda, dagsettum 30. september 2015, er áréttað að endurupptökubeiðni sé einskorðuð við brot það sem hann hafi verið sakfelldur fyrir með dómi Hæstaréttar og varðaði hið svokallaða Guðmundarmál, það er fyrir að hafa leitast við að afmá ummerki brots meðákærðu (raska ummerkjum brotsins), samanber 2. mgr. 112. gr. almennra hegningarlaga nr. 19/1940.
929. Að mati endurupptökubeiðanda eiga flestar röksemdir í endurupptökubeiðni hans að nægja einar og sér til endurupptöku málsins. Þrátt fyrir það sé nauðsynlegt að gera athugasemdir við þá aðferð sem settur ríkissaksóknari hafi beitt við mat sitt á því hvort skilyrði séu uppfyllt til endurupptöku málsins. Að mati endurupptökubeiðanda ber við slíkt mat að líta til allra röksemda og atriða sem vísað hafi verið til og meta þau heildstætt. Verði að telja það ranga nálgun að hver og ein röksemd sé metin ein og sér án samhengis við aðrar. Geri hvorki orðalag 211. gr. laga um meðferð sakamála né almennar reglur ráð fyrir slíkri beitingu ákvæðisins. Þvert á móti beri að meta öll atriði heildstætt, þótt þau kunni að hafa mismunandi vægi ein og sér. Fræðilega geti því ein tiltekin röksemd verið þess eðlis að hún geti ekki ein og sér orðið til þess að skilyrði til endurupptöku teljist uppfyllt. Sé sú röksemd hins vegar metin í samhengi við aðrar röksemdir sem endurupptökubeiðnin byggja á, geti þær saman leitt til þess að skilyrði teljist uppfyllt til endurupptöku. Þetta útiloki þó ekki að ein röksemd kunni að duga ein og sér til þess að skilyrði ákvæðisins teljist uppfyllt.
930. Hvað varði kröfu setts ríkissaksóknara um að skýrlega þurfi að koma fram hver sé grundvöllur endurupptökubeiðni ásamt ítarlegum rökstuðningi fyrir því hvernig skilyrði til endurupptöku teljist uppfyllt, eru af hálfu endurupptökubeiðanda ekki gerðar sömu kröfur til rökstuðnings í endurupptökubeiðni og til sönnunarbyrði ákærvalds í sakamáli. Nægi þannig að endurupptökubeiðandi sýni fram á að eitthvert þeirra skilyrða sem fram komi í 211. gr. laga um meðferð sakamála sé uppfyllt.
931. Hvað varðar skilyrði a-liðar 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála og tilvísun endurupptökubeiðanda til skýrslu starfshóps sem „nýs gagns“ geti allir þeir skýringarkostir átt við sem hafi verið settir fram af hálfu setts ríkissaksóknara um vísun til skýrslunnar.
932. Í fyrsta lagi sé skýrslan í heild sinni nýtt gagn í skilningi a-liðar 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála. Endurupptökubeiðandi mótmælir því að endurupptaka málsins verði ekki við svo búið reist á almennri tilvísun til skýrslunnar í heild sinni sem nýs

gagns. Fáí slík niðurstaða hvorki stoð í orðalagi ákvæðisins né þeirri framkvæmd um endurupptöku mála þar sem byggt hafi verið á skilyrði þess. Að mati endurupptökubeiðanda er skýrslan í heild sinni nýtt gagn og verður ekki gerð sú krafa að skýrslan verði hlutuð niður með nokkrum hætti.

933. Í öðru lagi sé ekki tilefni til að aðgreina skýrsluna frá þeim gögnum sem hún byggir á. Þó fellst endurupptökubeiðandi á þann skýringarkost að byggt sé á þeim gögnum og atriðum sem sérstaklega séu tilgreind sem ný gögn.
934. Í þriðja lagi byggir endurupptökubeiðandi að sjálfsögðu á niðurstöðum skýrslunnar.
935. Í umsögn setts ríkissaksóknara hafi sagt að ekki sé sjálfgefið að líta á skýrsluna í heild sem nýtt gagn þar sem hún sé að verulegu leyti byggð á atriðum og upplýsingum sem kunnugt hafi verið um við meðferð málsins fyrir dómi. Af hálfu endurupptökubeiðanda er ekki gerður nokkur reki að því að tilgreina nánar hvaða atriði og upplýsingar það séu sem settur ríkissaksóknari hafi talið að dómurum hafi verið kunnugt um við meðferð málsins fyrir dómi. Það hafi þó ekki úrslitapýðingu við mat á því hvort skýrslan teljist nýtt gagn.
936. Starfshópurinn hafi unnið bæði með gögn sem ákærvaldi og eftir atvikum dómstólum hafi verið kunnugt um, en einnig með gögn sem ekki hafi verið lögð fyrir ákærvald og dómstóla. Auk þess hafi verið tekin viðtöl við dómfelldu, sérfræðinga, lögglumenn og fangaverði. Því liggja nú fyrir ný og ítarleg skýrsla sem varpi algjörlega nýju ljósi á þau gögn sem hafi legið fyrir dómstólum þegar endurupptökubeiðandi hafi verið dæmdur fyrir ætlaða refsiverða háttsemi sína. Þá sé enn fremur nú ljóst að skráningu gagna hafi verið ábótavant og því hreinlega ekki verið til gögn um ýmis atriði sem þó skipti meginmáli fyrir niðurstöðu málsins. Það eigi til dæmis við um fjölda og tímalengd yfirheyrslna og aðrar rannsóknaraðgerðir, þær rannsóknaraðferðir sem hafi verið beitt og afstöðu rannsakenda og ákærvalds til sakborninga. Af dómskjölum og ummælum í niðurlagi dóms Hæstaréttar í greindu máli sjáist vel hversu lítið hafi legið fyrir á þessum tíma um framangreind atriði. Gögnin hafi þannig gefið ranga mynd af því hvernig framburðir sakborninga hafi komið til. Hæstarétti hafi því ekki getað verið fyllilega kunnugt um hvernig staðið hafi verið að rannsókn málsins og hvert umfang brota gegn grundvallarmannréttindum sakborninga hafi verið. Að sama skapi hafi Hæstarétti verið ómögulegt að meta áhrif þessa og gefa því vægi við sönnunarmat. Því sé þannig mótmælt að skýrslan byggir að verulegu leyti á atriðum og upplýsingum sem kunnugt hafi verið um við meðferð málsins fyrir dómi.
937. Jafnvel þótt starfshópurinn hafi einnig byggt á gögnum sem hafi legið fyrir við uppkvaðningu dóms, þá sé nú komið fram nýtt mat hæfustu sérfræðinga á gildi þeirra. Þá hafi í öllu falli ekki legið fyrir upplýsingar um að framburðir allra sakborninga málsins hafi verið óáreiðanlegir og hversu umfangsmiklir gallar hafi verið á rannsókn og meðferð málsins.
938. Til hliðsjónar um þessi efni megi enn fremur líta til ákvörðunar Hæstaréttar frá 16. maí 2007 (Hrd. nr. 71/2001). Málið hafi varðað beiðni dómfellda um endurupptöku á dómi

þar sem hann hafði verið sakfelldur fyrir fjárdrátt í opinberu starfi. Hafi dómfelldi talið að ómögulegt hefði verið að lesa úr þeim bókhaldsgögnum, sem hafi verið lögð fram fyrir dómi, að hann hefði gerst sekur um þá háttsemi sem hann hafi verið sakfelldur fyrir. Í tilefni af endurupptökubeiðninni hafi Hæstiréttur mælt fyrir að kveðnir yrðu til tveir óhlutdrægir matsmenn til að semja rökstudda matsgerð um nánar tilgreind atriði. Í niðurstöðu Hæstaréttar hafi verið talið að matsgerðirnar teldust til nýrra gagna í málinu, jafnvel þótt með þeim væri verið að meta gögn sem höfðu legið fyrir dómnum þegar endurupptökubeiðandi hafi verið sakfelldur. Þannig hafi verið talið að skilyrði a-liðar 1. mgr. 184. gr. laga um meðferð opinberra mála (nú a-liðar 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála) væri uppfyllt, enda talið að þessar nýju upplýsingar hefðu skipt miklu fyrir niðurstöðu málsins hefðu þau legið fyrir áður en dómur hafi gengið. Með sama hætti geti það að mati endurupptökubeiðanda ekki komið í veg fyrir að skýrsla starfshópsins teljist nú nýtt gagn þótt hún byggi að hluta til á gögnum og upplýsingum sem hafi legið fyrir við meðferð málsins á sínum tíma.

939. Þá hafi í úrskurði endurupptökunefndar frá 5. ágúst 2015 í máli nr. 17/2013 verið fallist á að ný matsgerð dómkvaddis matsmanns, sem hafi falið í sér endurmat á því læknisfræðilega mati sem áður hafði farið fram við meðferð málsins, teldist til nýrra gagna samkvæmt a-lið 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála. Þannig komi það ekki í veg fyrir endurupptöku að hið nýja mat byggi á gögnum sem hafi legið fyrir við meðferð málsins fyrir dómi. Nægi því að nýtt mat liggi fyrir á þeim gögnum sem hafi legið fyrir við meðferð máls og að það hefði haft þýðingu fyrir niðurstöðu málsins ef það hefði komið fram áður en dómur hafi gengið.
940. Enn fremur megi benda á ákvörðun Hæstaréttar 17. desember 1987 (Hrd. nr. 122/1989) þar sem beiðni dómfellda um endurupptöku hafi ekki verið studd neinum beinum sönnunargögnum heldur hafi þau staðfest þau nýju gögn sem hafði verið aflað um fyrri frásögn dómfellda um málsatvik. Fallist hafi verið á að skýrslur og vitnisburður lækna um andlegan þroska dómfellda og brotaþola hafi talist til nýrra gagna í skilningi þágildandi laga um meðferð opinberra mála.
941. Að lokum tekur endurupptökubeiðandi undir umsögn setts ríkissaksóknara um að sambærilegt ákvæði 2. mgr. 392. gr. norsku laganna um meðferð sakamála hafi verið túlkað svo að nýtt mat sérfræðinga á sönnunargögnum sem hafi legið fyrir við uppkvaðningu dóms geti orðið grundvöllur endurupptöku.
942. Af framangreindu sé ljóst að mati endurupptökubeiðanda að skýrsla starfshópsins, hvort heldur litið sé til hennar í heild, einstakra þátta hennar eða niðurstaðna, telst nýtt gagn í skilningi a-liðar 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála, sem hefði skipt verulega miklu fyrir niðurstöðu málsins ef það hefði legið fyrir áður en dómur hafi gengið.
943. Endurupptökubeiðandi leggur áherslu á að á þeim tíma sem hæstaréttarmál nr. 214/1978 hafi verið til meðferðar á rannsóknar- og dómstigi hafi ekki verið fyrirbyggjandi sú þekking sem nú sé til staðar um aðferðir við yfirheyrslur lögreglu, rannsóknir á fölskum játningum og réttarsálfræðilega vinnu. Slík þekking hafi gríðarleg áhrif við mat á áreiðanleika framburða. Sú þekking hafi ekki verið til staðar

hérlandis á þeim tíma sem mál endurupptökubeiðanda hafi verið til meðferðar. Þannig sé skýrslan nýtt gagn sem byggir einnig á nýrri þekkingu á sviði réttarsálfræði.

944. Þá hafi með seinni endurupptökubeiðni Sævars frá 2. febrúar 1999 fylgt rannsóknir um áreiðanleika framburða manna sem hafi sætt einangrun við frelsissviptingu. Virðist hafa verið vísað til þessara rannsókna til stuðnings þeirri röksemd að játningar Sævars hafi verið þvingaðar fram og ekki hefði átt að byggja á þeim. Í ákvörðun Hæstaréttar frá 18. mars 1999 hafi verið tekið fram að rannsóknir almenns eðlis um áreiðanleika framburðar manna, sem sætt hafi einangrun við frelsissviptingu, gætu ekki einar og sér talist til nýrra gagna í skilningi a-liðar 1. mgr. 184. gr. þágildandi laga um meðferð opinberra mála. Sérstaklega hafi verið vísað til þess að Sævar hefði ekki óskað eftir því að sérstök rannsókn yrði gerð á áreiðanleika skýrslna sem hann hafi gefið fyrir lögreglu og dómi við rannsókn og meðferð málsins.
945. Nú liggi fyrir afmörkuð og vönduð skýrsla starfshópsins sem hafi farið yfir málið í heild sinni og sérstaklega þá þætti sem hafi lotið að rannsókn málsins og framkvæmd hennar á sínum tíma. Í skýrslunni hafi einnig verið að finna sálfræðilegt mat á áreiðanleika framburða endurupptökubeiðanda fyrir lögreglu og dómi við rannsókn og meðferð málsins. Mat á áreiðanleika framburða endurupptökubeiðanda og annarra dómfelldu hafi byggt á sjálfstæðu framlagi matsmanna. Hafi meðal annars verið komist að þeirri afdráttarlausu niðurstöðu að framburðir allra dómfelldu, bæði hjá lögreglu og fyrir dómi, væru óáreiðanlegir. Að mati endurupptökubeiðanda er það vægast sagt hjákátlegt nú þegar sérstök skýrsla liggi fyrir með svo afdráttarlausum niðurstöðum, ef talið yrði að vísun til skýrslunnar væri of almenn og óljós og því ekki hægt að byggja á henni við ákvörðun um endurupptöku máls. Eigi þetta við hvort sem um ræðir tilvísun til skýrslunnar í heild sinni, röksemda hennar eða niðurstaðna.
946. Áréttað sé að þau gögn, sem hafi legið fyrir við meðferð málsins, hafi nú verið metin heildstætt að nýju að teknu tilliti til nýrra gagna, með nýjum aðferðum, og komist að nýrri niðurstöðu um gildi þeirra. Sé því ekki réttmætt að vísa til dómskjala og bera því við að Hæstiréttur hafi þegar tekið afstöðu til gildis þeirra.
947. Endurupptökubeiðandi telur jafnframt að skilyrði c-liðar 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála séu uppfyllt þar sem verulegar líkur séu á því að sönnunargögn sem færð hafi verið fram í málinu hafi verið rangt metin svo að áhrif hafi haft á niðurstöðu þess.
948. Í íslensku sakamálaréttarfari gildi meginreglan um frjálst sönnunarmat dómara. Þá beri dómara við sönnunarmat að skýra allan vafa sakborningi í hag á grundvelli meginreglunnar um sönnunarbyrði ákærvaldsins. Að mati endurupptökubeiðanda hefði Hæstiréttur komist að þeirri niðurstöðu að sýkna hann ef meginreglum um sönnun hefði verið beitt fullum fetum.
949. Af forsendum niðurstaðna sakadóms og Hæstaréttar megi ráða að sakfelling endurupptökubeiðanda hafi á báðum dómstigum einvörðungu byggst á framburðum hans og annarra dómfelldu. Þrátt fyrir þá gífurlegu rannsókn sem fram hafi farið og

framhaldsrannsókn, þá sé enn verið mikill vafi um grundvallarþætti málsins. Sem dæmi hafi ekki verið ljóst hvert tilefni ætlaðra átaka að Hamarsbraut hafi verið.

950. Þrátt fyrir vafa um ýmis atriði málsins og verulegan skort á sönnunargögnum hafi ákærðu verið sakfelld með vísan til framburða þeirra. Endurupptökubeiðandi leggur áherslu á að skýrsla starfshópsins og niðurstöður hennar hafi meðal annars sýnt með óyggjandi hætti að framburðir allra dómfelldu hafi verið óáreiðanlegir og því hafi ekki átt að byggja á þeim til grundvallar niðurstöðu um sekt þeirra. Með þeim hætti hafi sönnunargögn (framburðir dómfelldu) verið rangt metin. Þá hafi skýrslan sett önnur gögn sem hafi legið fyrir dóminum í nýtt samhengi og varpað nýju ljósi á þau.
951. Í skýrslu starfshópsins hafi komið fram að gögn vanti um upphaf rannsóknar á Guðmundarmálinu. Í þeim gögnum sem hafi legið fyrir dómi við meðferð málsins sé ekkert getið um tilefni þess að lögregla hafi hafið að yfirheyra Erlu og síðar Sævar um mögulega aðild þeirra að hvarfi Guðmundar, tæpum tveimur árum eftir hvarfið. Það eina sem ráða megi af dómskjölum sé að rannsóknarlögreglu hafi „borist til eyrna“ að Sævar gæti hugsanlega verið viðriðinn hvarf Guðmundar. Þá hafi Örn Höskuldsson, fulltrúi yfirsakadómara, sagt í viðtali í Þjóðviljanum 31. desember 1975 að fljótlega eftir hvarf Guðmundar hefði rannsókn verið hætt að mestu. Leit hefði farið fram á sínum tíma en án árangurs og síðan hefði lítið verið unnið í málinu þar til fyrir mánuði síðan. Þá hafi verið haft eftir Eggerti Bjarnasyni rannsóknarlögreglumanni í Alþýðublaðinu 30. janúar 1976 að lögreglan hafi „óvænt komist á sporið“ um hvarf Guðmundar við yfirheyrslur í öðru máli.
952. Miðað við þær upplýsingar sem nú liggi fyrir um yfirheyrsluáðferðir og skráningu skýrslna verði að telja með öllu óljóst hvernig fyrsta frásögn af meintum atburðum að Hamarsbraut hafi komið til. Erla og Sævar hafi verið í yfirheyrslum vegna svokallaðs póstsvikamáls í dágóðan tíma áður en til þess hafi komið að formlegar skýrslur hafi verið skráðar vegna Guðmundarmálsins. Ekki sé vitað hvernig hafi staðið á því að Erla og Sævar hafi verið yfirheyrð vegna mögulegrar aðildar að óupplýstu mannhvarfi tæpum tveimur árum áður. Að mati endurupptökubeiðanda er vafasamt að líta til fyrstu skráðu skýrslna yfir dómfelldu um þessi efni án þess að framangreint sé haft í huga.
953. Við sönnunarmat á framburðum í sakamálum skuli dómari taka afstöðu til þess hvort framburður sé nægilega áreiðanlegur til þess að leggja hann til grundvallar við sönnun. Við mat á sönnunargildi framburðar beri að hafa í huga skýrleika framburðar, hegðun og ástand sakbornings. Einnig beri dómara að hafa í huga ýmsa óvissuþætti á borð við að framburður sakbornings kunni að stafa af misskilningi og að minni hans kunni að vera dapurt. Þannig skuli ekki leggja játningu sakbornings til grundvallar ef tilefni sé til að draga í efa að játningin sé sannleikanum samkvæm.
954. Endurupptökubeiðandi telur ljóst að ekki hafi verið gætt að framangreindum atriðum við mat á framburðum hans og annarra sakborninga við rannsókn málsins og fyrir dómi. Þá hafi í raun ekkert raunverulegt mat farið fram á því hvort framburður hans hafi verið áreiðanlegur. Þrátt fyrir að Hæstiréttur hafi ekki beinlínis getað endurmetið sönnunargildi framburðar þar sem skýrslutökur hafi ekki farið fram fyrir réttinum, þá

hafi honum engu að síður verið skylt að taka afstöðu til þess hvort ákærvaldinu hefði tekist í heild að færa nægilega sönnun fyrir sekt sakborninga þannig að hafið væri yfir skynsamlegan vafa.

955. Við sönnunarmat á framburðum hafi Hæstarétti borið að meta öll sönnunargögn málsins heildstætt. Í því felist meðal annars mat á því hvort framburður ákærða hafi átt sér stoð í öðrum gögnum málsins. Framburðir sakborninga um atvik að Hamarsbraut og ætlaðan líkflutning hafi heldur ekki fengið stoð í framburðum nágretta. Samkvæmt skýrslu Grétars Sæmundssonar lögreglumanns frá 13. janúar 1977 hafi nágrettar aldrei heyrt neinn hávaða sem hægt væri að setja í samband við þá atburði sem taldir voru hafa átt sér stað í kjallarafbúðinni umrædda nótt. Ekkert þeirra þriggja hjóna sem hafi verið rætt við hafi getað sagt neitt til um mannaferðir við húsið eða komu bifreiða að húsinu þessa nótt.
956. Hæstarétti hafi mátt vera ljóst af þeim gögnum sem hafi legið fyrir í málinu að framburður endurupptökubeiðanda hafi verið óstöðugur og að hann virtist ekki hafa sjálfstætt minni um atburði málsins. Í framburði endurupptökubeiðanda og annarra sakborninga hafi komið fram ýmis atriði sem síðar hafi komið í ljós að ekki fengust staðist. Slíkt sé til þess fallið að rýra gildi skýrslna fyrir dómi.
957. Þá telur endurupptökubeiðandi að ekki hafi verið tekið tillit til aðstæðna hans. Í viðtali 26. apríl 1978 hafi Sævar sagt eftirfarandi um endurupptökubeiðanda sem segi sitt um áreiðanleika framburðar þess síðarnefnda: „Þú veist að Albert Klahn sem var notaður sem vitni gerir ekki mun á ímyndun og raunveruleika, en hann er ekki einu sinni sendur í geðrannsókn til að vita hvort það er eitthvað að marka hann.“
958. Mat á áreiðanleika framburða endurupptökubeiðanda skipti höfuðmáli þar sem engin áþreifanleg sönnunargögn hafi verið til staðar sem hafi getað bendlað hann eða aðra við hvarf Guðmundar. Verði að telja með ólíkindum að dómstólar hafi talið játningar endurupptökubeiðanda og annarra dómfelldu sannleikanum samkvæmar, þrátt fyrir að enginn sakborninga hafi getað bent á hvar líkið væri að finna. Endurupptökubeiðandi telji að framburður hans hafi verið rangt metinn, jafnvel þótt dómarrar hafi ekki búið yfir þeirri þekkingu sem nú liggi fyrir á sviði réttarsálfræði. Nú sé ljóst og hafi verið staðfest með skýrslu sérfræðinga að framburður dómfelldu hafi verið óáreiðanlegir og að ekki hefði átt að byggja á þeim til grundvallar niðurstöðu um sakfellingu.
959. Þá byggir endurupptökubeiðandi á því að hann hafi verið sakfelldur fyrir flutning á líki í tvígang í Hæstarétti í stað eins skiptis í sakadómi þegar ákærði hafi komið öðru sinni að Hamarsbraut. Sakadómur hafi sýknað endurupptökubeiðanda að því er varðar líkflutning Guðmundar. Hæstiréttur hafi hins vegar án frekari rökstuðnings breytt niðurstöðu sakadóms um að hinni meinti seinni flutningur væri ósannaður og komist að þeirri niðurstöðu að endurupptökubeiðandi hafi tvívegis átt þátt í flutningi á líki Guðmundar. Ekki sé tekið fram á hvaða grundvelli Hæstarétti hafi þótt tilefni til að meta framburð endurupptökubeiðanda á annan hátt en sakadómi. Skorti því á að Hæstiréttur hafi rökstutt niðurstöðu sína með fullnægjandi hætti. Að mati endurupptökubeiðanda er einnig um að ræða brot á meginreglunni um milliliðalaus sönnunarfærslu en Hæstiréttur geti ekki endurmetið niðurstöðu héraðsdómara um

sönnunargildi munnlegs framburðar nema hlutaðeigandi hafi gefið skýrslu þar fyrir dómi.

960. Að mati endurupptökubeiðanda getur þetta bæði talist til rangs mats á sönnunargögnum, samanber c-lið 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála, en einnig til verulegs galla á málsmeðferð, samanber d-lið 1. mgr. 211. sömu laga. Ekki ætti að vera ágreiningur að framangreint hafi haft áhrif á niðurstöðu málsins, enda sakfelling endurupptökubeiðanda byggð á óreiðanlegum framburðum hans og annarra sakborninga, þar á meðal um hversu oft hann á að hafa flutt lík Guðmundar.
961. Þá telur endurupptökubeiðandi að skilyrði d-liðar 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála séu uppfyllt.
962. Í umsögn setts ríkissaksóknara hafi komið fram að Hæstarétti hafi verið kunnugt um ýmsa galla á málsmeðferðinni og að tekið hafi verið tillit til þeirra þegar dómur hafi verið kveðinn upp. Að mati setts ríkissaksóknara geti þessir gallar ekki orðið tilefni til endurupptöku.
963. Bendir endurupptökubeiðandi á ný á að fram komi í niðurstöðu Hæstaréttar að fyrir hafi legið ýmsir ágallar á málsmeðferðinni en umfjöllun um þann þátt hafi endurupptökubeiðandi reifað orðrétt hér fram.
964. Settur ríkissaksóknari hafi gert þá kröfu að endurupptökubeiðandi sundurgreini hvað það sé nákvæmlega í skýrslunni sem Hæstarétti hafi ekki verið kunnugt um. Að mati endurupptökubeiðanda er vandinn við þessa afstöðu setts ríkissaksóknara að Hæstiréttur hafi hvorki tilgreint nánar hvaða yfirheyrslur hafi verið tilefni framangreindra athugasemda réttarins né yfir hverjum. Hafi verið látið nægja að vísa til þess að brotið hefði verið á réttindum sakborninga í „fáein skipti“ og „stöku sinnum“. Með vísan til þess orðalags dómsins sé hins vegar ljóst að rétturinn hafi talið galla á rannsókn og meðferð málsins vera lítilvæga og ekki hafa haft áhrif á niðurstöðu um sekt sakborninga.
965. Í skýrslu starfshópsins hafi sagt að rétturinn hafi ekki haft nægilega góða yfirsýn yfir aðgerðir lögreglu við rannsókn málanna. Með vísan til samantektar starfshópsins megi slá því föstu að yfirheyrslur og viðtöl rannsóknarlögreglu við sakborninga hafi verið margfalt fleiri en þau gögn sem hafi verið lögð fram fyrir dóm hafi gefið til kynna. Af þessu leiði að ekki hafi legið fyrir nákvæmar upplýsingar um það hve oft hafi láðst að kynna sakborningum réttarstöðu þeirra við yfirheyrslur, hversu oft lögmenn hafi verið viðstaddir yfirheyrslur og tímalengd þeirra, svo eitthvað sé nefnt. Hæstiréttur hafi því ekki getað gefið þessum umfangsmiklu göllum á rannsókn og meðferð málsins, sem honum hafi verið að svo takmörkuðu leyti kunnugt um, réttmætt vægi við sönnunarmat.
966. Af hálfu endurupptökubeiðanda liggur fyrir í fyrsta lagi að Hæstarétti hafi ekki verið kunnugt um þá verulegu galla sem hafi verið á rannsókn og meðferð málsins. Þannig hafi rétturinn ekki getað tekið afstöðu til þess hvaða áhrif þessir umtalsverðu gallar hefðu á sönnunarmat, til dæmis mat á áreiðanleika framburða sakborninga. Það að Hæstarétti hafi verið kunnugt um einhverja galla á málsmeðferðinni komi ekki í veg

fyrir að málið verði nú endurupptekið á grundvelli allra þeirra galla sem nú sé vitað að hafi verið á rannsókn og meðferð málsins.

967. Í öðru lagi sé ekki tilefni til þess að draga sérstaklega frá þá galla sem Hæstiréttur sé talinn hafa vitað um á þeim tíma sem málið hafi verið þar til meðferðar, heldur beri að meta gallana heildstætt eins og þeir hefðu allir legið fyrir á þeim tíma sem rétturinn hafði málið til meðferðar. Hefði enda verið leyst úr málinu með þeim hætti ef allir gallarnir hefðu verið Hæstarétti ljósir á þeim tíma er málið hafi verið dæmt. Endurupptökubeiðandi telur þó tilefni til að taka fram að jafnvel þótt þeir gallar, sem Hæstarétti teljast hafi verið kunnir á sínum tíma, væru dregnir frá þeim göllum sem nú séu ljósir, þá séu þeir gallar sem nú sé vitað að bæst hafi við nægilegir einir og sér til þess að teljast „verulegir“ í skilningi d-liðar 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála. Verði að telja að þessir gallar á meðferð málsins, sem komið hafi í ljós eftir dóm Hæstaréttar, hefðu haft áhrif á niðurstöðu þess, að ekki sé talað um þegar bætist við þeir gallar á málsmeðferð sem þekktir hafi verið við uppkvaðningu dómsins. Séu þar með uppfyllt skilyrði til endurupptöku.
968. Í þriðja lagi beri að nefna að jafnvel þótt lítið yrði svo á að Hæstarétti hefði verið kunnugt um alla þá galla sem nú sé ljóst að hafi verið á rannsókn og málsmeðferð, þá sé í öllu falli ljóst að þeim hafi ekki verið gefið það vægi sem lög geri ráð fyrir við sönnun. Sé þá af þeim ástæðum að minnsta kosti ljóst að sönnunargögn, sem færð hafi verið fram í málinu, hafi verið rangt metin þannig að áhrif hafi haft á niðurstöðu málsins, samanber c-lið 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála. Því sé ekki heimilt að beita ákvæðinu líkt og gert hafi verið í tíð eldri laga, það er áður en c- og d-liður hafi bæst við ákvæðið. Í þá tíð hafi verið gerð skilyrðislaus krafa um „ný gögn“. Það hafi meðal annars haft í för með sér að við meðferð fyrri endurupptökubeiðna Sævar árin 1997 og 1999 hafi um fjölda atriða, sem telja verði til annmarka á rannsókn og málsmeðferð á sínum tíma, verið vísað til þess að upplýsingar um þessa annmarka hefðu legið fyrir í málinu þegar það hafi verið dæmt. Væri því ekki unnt að vísa til þessara atriða til stuðnings endurupptöku. Þágildandi lög hafi sætt gagnrýni þannig að ekki væri hægt að fá mál endurupptekið ef dómarrar í því hefðu haft vitneskju eða mátt vita um atriði sem leiða hefðu átt til sýknu, án þess að hafa látið það aftra sér frá að sakfella. Úr þessu hafi veirð bætt og sé í núgildandi c- og d-liðum 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála ekki gerð krafa um að ný gögn leiði að því líkur að sönnunargögn hafi verið rangt metin eða að verulegir gallar hafi verið á rannsókn og meðferð máls.
969. Í ákvörðun Hæstaréttar frá 13. júní 2012 hafi legið fyrir að Hæstiréttur hafði snúið við sýknudómi héraðsdóms á grundvelli skýrslna ákærða og vitna fyrir héraðsdómi. Hæstiréttur hafi þannig ekki talið að meginreglan um milliliðalaus sönnunarfærslu stæði því í vegi að rétturinn endurmæti hvort lögfull sönnun væri fram komin um sekt ákærða með stoð í framburðum hans og vitna sem ekki höfðu gefið skýrslu fyrir réttinum. Hins vegar hafi verið fallist á endurupptöku málsins með vísan til þess að málsmeðferðin hefði brotið gegn meginreglunni um milliliðalaus sönnunarfærslu og mat Hæstaréttar hafi verið rangt. Fallist hafi verið á að verulegir gallar hefðu verið á

meðferð málsins og skilyrði d-liðar 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála þar af leiðandi talin uppfyllt.

970. Þá telur endurupptökubeiðandi að annmarkar hafi verið á yfirheyrslum. Yfirheyrslur og viðtöl rannsóknarlögreglu við sakborninga hafi verið margfalt fleiri en ráða hafi mátt af þeim gögnum sem hafi verið lögð fyrir Hæstarétt. Færslur í fangelsisdagbók vegna yfirheyrslna, sem ekki liggi fyrir frekari gögn um, beri aðeins í örfáum tilvikum með sér að lögmaður hafi verið viðstaddur. Því liggi ekki fyrir upplýsingar um hve oft hafi láðst að kynna sakborningum réttarstöðu þeirra við yfirheyrslur, hversu oft hafi skort á að lögmaður væri viðstaddur og hver tímalengd yfirheyrslna hafi verið.
971. Jafnframt liggi fyrir að yfirheyrslur og viðtöl við sakborninga hafi verið fleiri en skýrslutökur. Skýrslur hafi hvorki verið hljóðritaðar né teknar upp á myndband. Sakborningar hafi verið yfirheyrðir og síðan hafi rannsakendur gert samantekt yfir meint ummæli sakbornings úr yfirheyrslu. Þannig hafi samtalið verið skrásett á valkvæðan hátt og jafnvel þegar einhver tími hafi liðið frá yfirheyrslunni. Með vísan til þeirra aðferða sem notaðar hafi verið við skráningu skýrslna um yfirheyrslur er að mati endurupptökubeiðanda ljóst að hlutdrægni rannsakenda og ákærvalds og leiðandi yfirheyrslur hafi haft áhrif á þær upplýsingar sem hafi ratað í hin skráðu gögn sem síðan hafi verið lögð fyrir dóm. Endurupptökubeiðandi telur því ekki tilefni til að draga úr þeim áhrifum sem þetta hljóti að hafa haft fyrir úrslit málsins í Hæstarétti.
972. Því næst hafi í umsögn setts ríkissaksóknara verið vísað til þess að í ákvörðun Hæstaréttar frá 1997 hafi komið fram að við úrlausn málsins hafi verið ljóst um þátttöku Karls Schütz í rannsókn þess. Af hálfu endurupptökubeiðanda er ekki efast um að réttinum hafi verið ljóst að Karl Schütz hafi komið að rannsókninni. Hins vegar verði að telja að skort hafi á að Hæstiréttur hafi við uppsögu dóms í málinu haft nægilegar upplýsingar um þær rannsóknaraðferðir sem hann hafi beitt, svo og að hann virtist hafa fyrirframgefnar skoðanir um sekt sakborninga. Í þeim efnun vísar endurupptökubeiðandi til blaðaumfjöllunar í Dagblaðinu frá 19. nóvember 1976 um að Karl Schütz kæmi til landsins fyrir persónulega milligöngu dómsmálaráðherra. Fréttin sé til marks um þann mikla þrýsting sem myndast hafði í samfélaginu gagnvart rannsókn málsins. Þá sé ekki til mikið skráð um rannsókn Karls Schütz sem hafi talið sig beita „nú tímaaðferðum“ við allar rannsóknir og yfirheyrslur. Jafnframt hafi Karl Schütz beitt leiðandi yfirheyrsluaðferðum. Því næst vísar endurupptökubeiðandi til þess að Karl Schütz hafi ekki hikað við að ræða við fjölmiðla við rannsókn málsins og hafi rætt meint atvik sem staðreyndir væru, en fjölmiðlar hafi borið mikil lof á hann. Þá hafi afstaða Karls Schütz verið sú að á það hafi skort að unnið væri á skipulegan hátt eftir þeim upplýsingum sem aflað væri og honum hafi þótt skort aga á Íslandi hvað þetta snerti. Af hálfu endurupptökubeiðanda má dæma af formála Karls Schütz í bókinni „Sakamál 1081“ afstöðu hans til dómfelldu og að hann hafi talið það staðreynd að þeir hefðu framið verknaðinn. Þá hafi hann nefnt að dómfelldu hafi lagst á eitt að tefja rannsókn málsins og villa um fyrir lögreglunni. Þeim hafi meira að segja tekist að láta líta svo út sem nokkrir alsaklausir menn ættu hlut að máli. Þá hafi lögreglunni smám saman tekist að vinsa úr upplýsingar og gera sér grein fyrir

atburðarásinni. Að lokum hafi verjandi Sævars talið að Karl Schütz hafi ekki gætt rétttra aðferða samkvæmt íslenskum lögum við rannsóknina.

973. Af hálfu endurupptökubeiðanda er vísað til þess að ítrekað hafi verið brotið gegn ófrávíkjanlegum réttindum hans sem sakbornings við rannsókn og meðferð málsins. Hið sama hafi gilt um aðra sakborninga sem meðal annars hafi borið á hann sakir. Að mati endurupptökubeiðanda hafi eftirfarandi verið leitt í ljós í þeim efnum:
974. Í fyrsta lagi hafi verulega skort á að réttarstaða væri kynnt endurupptökubeiðanda og öðrum sakborningum við yfirheyrslur, samanber 1. mgr. 40. gr. laga nr. 74/1974.
975. Í öðru lagi virðist samkvæmt dagbókum Síðumúlafangelsis og skýrslum lögreglunnar endurupptökubeiðandi aðeins hafa hitt lögmann sinn fjórum sinnum á meðan hann hafi verið vistaður í einangrun í fangelsinu, tvisvar sinnum einslega, einu sinni við skýrslutökur og einu sinni í ferð út úr fangelsinu. Endurupptökubeiðandi telur að sýnt sé að umfang takmarkana að lögmönnum hafi verið mun meira en Hæstarétti hafi verið kunnugt um á sínum tíma. Fjöldi yfirheyrslna hafi ekki verið skráður og ekki legið fyrir í gögnum málsins. Þá áréttar endurupptökubeiðandi að ekki séu gerðar kröfur um það samkvæmt núgildandi heimildum laga um meðferð sakamála að „ný gögn“ liggi fyrir um þetta.
976. Í þriðja lagi virðist hafa skort mjög á að lögmenn hafi haft aðgengi að gögnum málsins. Þá megi sjá af skráningu skýrslna um yfirheyrslur að lögmaður endurupptökubeiðanda hafi einungis verið viðstaddur skýrslutöku í fáein skipti.
977. Í fjórða lagi hafi sakborningar ekki fengið að tala einir við verjendur sína þegar þeir hafi verið í gæsluvarðhaldi. Þá hafi öll skilaboð til eða frá sakborningum þurft að vera skrifleg og fara um hendur lögreglunnar.
978. Í fimmta lagi virðist tímalengd yfirheyrslna ítrekað hafa verið lengri en skráningar hafi gefið til kynna. Yfirheyrslur hafi ekki mátt standa lengur en sex klukkustundir samanlagt, samanber 3. mgr. 40. gr. laga nr. 74/1974.
979. Í sjötta lagi hafi fangaverðir haft ítrekað afskipti af rannsókn málsins. Í skýrslu starfshópsins komi fram að á meðal gagna lögreglu væru yfirheyrsluskýrslur fangavarða sem ekki hafi verið lagðar fram fyrir dóm. Þá komi fram í fangelsisdagbók að tímabundinn stjórnandi lögreglurannsóknarinnar, Karl Schütz, hafi óskað þess að yfirheyrslum fangavarða yrði hætt fyrir utan yfirfangavarðar Síðumúlafangelsis, sem hafi talið sér áfram heimilt að sjá um yfirheyrslur.
980. Í sjöunda lagi hafi forstöðumaður Síðumúlafangelsisins talið þágildandi reglugerð um fangelsi ekki gilda um það fangelsi og því hafi hann orðið að mynda þær reglur sem haldið hafi verið uppi í fangelsinu. Hafi hann kveðið þær reglur einfaldar. Þá hafi ráðuneytið ekki lagt bann við notkun agaviðurlaga.
981. Sé ekki gætt að ófrávíkjanlegum réttindum sakbornings við skýrslutökur við rannsókn máls hefur það þau áhrif við sönnunarmat að ekki verði unnt að horfa til þeirra skýrslna við mat á trúverðugleika framburða endurupptökubeiðanda. Framangreind

atriði tengist grundvallarmannréttindum sakbornings og því ættu þessir annmarkar að leiða til þess að óheimilt sé að byggja á slíkum skýrslum.

982. Því næst vísar endurupptökubeiðandi í yfirlýsingu sína, dagsetta 16. janúar 1997, í tilefni af endurupptökubeiðni Sævars það ár. Í ákvörðun Hæstaréttar hafi aðeins sagt að ekki væru efni til að taka tillit til hennar þar sem ekki hefðu verið færðar fram haldbærar ástæður fyrir svo síðbúinni breytingu á frásögn endurupptökubeiðanda. Af hálfu endurupptökubeiðanda er bent á að ekki hafi áður verið lagt mat á gildi yfirlýsingarinnar í tengslum við endurupptökubeiðni hans, auk þess sem haldbærar ástæður fyrir yfirlýsingunni liggi nú ljósar fyrir.
983. Endurupptökubeiðandi telur fyllilega ljóst að nú hafi verið staðfest að yfirlýsing hans hafi verið sannleikanum samkvæm og fái stoð í þeim gögnum sem nú liggi fyrir. Skýr niðurstaða sálfræðimats liggi nú fyrir um að framburður endurupptökubeiðanda við rannsókn og meðferð málsins hafi verið óáreiðanlegur. Aðkoma sálfræðings og geðlæknis að því að reyna að bæta minni endurupptökubeiðanda gefi til kynna að rannsakendur hafi talið fyrir víst að hann byggi yfir upplýsingum um málið. Þá hafi minnisbætandi aðferðir sem hafi verið notaðar að öllum líkindum truflað eðlilega minnisvinnslu endurupptökubeiðanda. Enn fremur megi vísa til yfirheyrslu yfir endurupptökubeiðanda frá 30. apríl 1976 þar sem notaðar hafi verið þvinganir, hótanir og hvatningar. Komi þetta heim og saman við það sem endurupptökubeiðandi hafi greint frá um leiðandi yfirheyrsluáðferðir og að hann hafi verið minnislaus á þessum tíma. Þá staðfesti margt af því sem skráð sé í fangelsisdagbækur frásögn hans um afskipti fangavarda af rannsókn mála og viðhorf þeirra til sakborninga. Endurupptökubeiðandi getur því vitanlega ekki tekið undir að ekki hafi verið gefnar haldbærar ástæður fyrir afturköllun játninga hans. Það hljóti að teljast haldbærar ástæður að hann hafi verið þvingaður til játninga.
984. Færðar hafi verið haldbærar ástæður fyrir yfirlýsingu endurupptökubeiðanda og taka beri tillit til hennar við mat á því hvort skilyrðum til endurupptöku sé fullnægt. Sé efni hennar enda í samræmi við niðurstöður sérfræðinga um óáreiðanlegan framburð ákærða.
985. Um áhrif afturköllunar játninga megi meðal annars líta til niðurstöðu Hæstaréttar frá 29. september 2011 í máli nr. 280/2011 þar sem maður hafi verið ákærður fyrir sérstaklega hættulega líkamsárás með því að hafa ráðist með ofbeldi á A. Ákærði hafi sjálfur játað fyrir lögreglu að hafa framið þann verknað sem hann hafi verið ákærður fyrir og hafi sú skýrsla komið að nokkru leyti heim og saman við framburð A af árásinni en að öðru leyti ekki. Fyrir héraðsdómi hafi ákærði aftur á móti borið að hann hefði ranglega játað á sig sök við umrædda skýrslutöku. Hæstiréttur hafi talið að skýrsla ákærða hjá lögreglu hefði verið óljós og ruglingsleg og ekki nema að hluta í samræmi við annað sem fyrir hafi legið í málinu. Því hafi sakfelling ekki verið reist á henni einni og sér. Þrátt fyrir að framburður vitna kynni að styðja að ákærði hefði ráðist á A nægði sá framburður einn og sér ekki til sakfellis gegn eindreginni neitun ákærða fyrir dómi. Í dómnum hafi verið einnig talið að ágallar á skýrslutökum lögreglu af systur X væru þessu eðlis að ekki yrði litið til skýrslanna við úrlausn

- málsins, en hún hafði hvorki verið upplýst með fullnægjandi hætti um réttarstöðu sína sem vitni né um það hverjir myndu fá upplýsingar um framburðinn.
986. Þá hafi verknáðarlýsing í ákæru ekki getað gengið upp. Þrátt fyrir afstöðu Hæstaréttar árið 1997 þá bendi gögn málsins eindregið til þess að sönnunargögnin hafi verið rangt metin, samanber d-lið 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála.
 987. Hvað varði áhrif yfirlýsingar vitna um að framburður þeirra hafi verið rangur fyrir endurupptökubeiðni endurupptökubeiðanda sé vísað til þess að framburður vitnanna hafi verið notaður til stuðnings því að Guðmundur hefði verið með Kristjáni Viðari aðfaranótt 27. janúar 1974 og þeir farið að Hamarsbraut þar sem Guðmundi eigi að hafa verið ráðinn bani. Þar sem þessi atvik séu nauðsynlegur undanfari þess að talið hafi verið sannað að endurupptökubeiðandi hefði flutt lík Guðmundar megi ljóst vera að yfirlýsing vitnanna um að framburður þeirra hafi verið rangur hafi áhrif á endurupptökubeiðni þessa.
 988. Að mati endurupptökubeiðanda er engum vafa undirorpið að skýrsla starfshóps og niðurstöður hennar teljist „nýtt gagn“, en þó bent á að það ráði ekki úrslitum um hvort skilyrði teljist uppfyllt til að mæla fyrir um endurupptöku vegna ákvæða c- og d-liða 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála.
 989. Endurupptökubeiðandi tekur undir með settum ríkissaksóknara að niðurstöður sálfræðimatsins séu afdráttarlausar og að óhjákvæmilegt sé að svo skýrar niðurstöður sálfræðinganna fái talsvert vægi.
 990. Hvað varði gildi sálfræðimatsins hafi settur ríkissaksóknari talið ákveðin atriði veikja sálfræðimatið. Af hálfu endurupptökubeiðanda veikir það ekki gildi sálfræðimatsins þeir fyrirvarar sem hafi verið gerðir við gögn málsins. Fyrirvararnir lúti að þeim gögnum sem hafi verið lögð til grundvallar við sálfræðimatið, en varði ekki matið sjálft. Þvert á móti hafi við matið verið tekið tillit til fyrirvaranna um gögnin og komist að þeirri niðurstöðu að framburðir sakborninga hefðu verið óáreiðanlegir.
 991. Þeir fyrirvarar sem hafi verið gerðir við þau gögn sem starfshópurinn hafi unnið með séu ekki atriði sem veiki sálfræðimatið heldur sýni að tekið hafi verið tillit til þessa við matið. Þá hafi komið fram í niðurstöðukafla skýrslu starfshópsins að eftir að vandlega hafi verið farið yfir þau gögn er hafi legið til grundvallar skýrslunni þá sé það talið hafið yfir allan skynsamlegan vafa að framburðir (játningar) allra sex sakborninganna, bæði hjá lögreglu og fyrir dómi, hafi verið óáreiðanlegir.
 992. Þá sé áréttað að eiginlegt sönnunarmat um sekt eða sakleysi endurupptökubeiðanda fari ekki fram fyrir endurupptökunefnd. Að mati endurupptökubeiðanda er það ekki hlutverk setts ríkissaksóknara að endurmeta niðurstöður sálfræðimatsins, auk þess sem ekki sé kunnugt um að settur ríkissaksóknari búi yfir sérþekkingu á sviði réttarsálfræði sem geri hann hæfan til slíks endurmats.
 993. Þá veki það einnig athygli að settur ríkissaksóknari hafi virst telja eðlilegt að leggja athugasemdalaust til grundvallar það sem fram komi í skráðum skýrslum án þess að tekið sé tillit til þess sem fram hafi komið um leiðandi yfirheyrsluaðferðir og það hvernig skráningu skýrslna hafi verið háttað. Um áherslu setts ríkissaksóknara á það

að endurupptökubeiðandi hafi „strax í fyrstu yfirheyrslu“ sagst hafa kannast við að hafa ekið Sævari, Kristjáni Viðari og Tryggva Rúnari í umrætt sinn, hafi starfshópurinn skýrt ástæðu þess að endurupptökubeiðandi hafi játað fljótt aðild sína að Guðmundarmálinu. Ástæðan hafi verið vegna takmörkuðu trúar hans á minni sínu, lágs sjálfsmats hans, mikillar undanlátssemi og skorts á gagnrýnni hugsun við yfirheyrslur. Þá hafi aðkoma geðlæknis og sálfræðings lýst vel í hve miklum vanda hann hafi verið við að rifja upp atvik málsins og meinta þátttöku í hvarfi Guðmundar.

994. Að mati endurupptökubeiðanda eru svör og „sannfærandi“ skýringar á vangaveltum setts ríkissaksóknara að finna í skýrslu starfshópsins. Sé ekki tilefni til annars en að ætla að vinna starfshópsins hafi verið vönduð og áreiðanleg sem hafi unnið með faglegum og hlutlausum hætti. Þannig sé ekkert tilefni til að vefengja sálfræðimatið eða gera nokkra fyrirvara við áreiðanleika þess.
995. Þá sé ljóst að sálfræðimat sé ekki það sama og DNA-rannsókn, einfaldlega sökum ólíks andlags þess sem metið sé. Endurupptökubeiðandi var eingöngu sakfelldur á grundvelli framburða hans og annarra dómfelldu, sem sálfræðimatið hafi staðfest að hafi verið óáreiðanlegir. Engin ápreifanleg sönnunargögn hafi legið til grundvallar sakfellingum og engin lík verið til staðar. Eðli málsins samkvæmt sé því ekki hægt að framkvæma DNA-rannsóknir eða aðrar rannsóknir líffræðilegs eðlis í því skyni að sýna fram á að skilyrði séu af þeim sökum til þess að endurupptaka málið.
996. Umrætt sálfræðimat byggi á nýjustu og bestu þekkingu og rannsóknum hæfustu vísindamanna og sérfræðinga á sviði réttarsálfræði. Verði ekki lengra komist við mat á þeim atriðum sem hafi ráðið sakfellingu endurupptökubeiðanda á sínum tíma. Minnisvafaheilkenni hafi meðal annars verið staðfest í óháðum rannsóknum. Þá séu ófá fordæmi fyrir því úr erlendri réttarframkvæmd að mál hafi verið endurupptekin á grundvelli sálfræðimats Gísla H. Guðjónssonar. Þótt það sé á hendi dómara að meta trúverðugleika framburða þá notist dómara við skýrslur sérfræðinga við slíkt mat.
997. Með sálfræðimatinu hafi nú verið leitt í ljós að framburðir endurupptökubeiðanda og annarra sakborninga, sem hafi verið grundvöllur sakfellingar hans í málinu, hafi verið óáreiðanlegir. Verði sakfelling því ekki byggð á þeim framburðum. Séu engin efni til annars en að leggja niðurstöður sálfræðimatsins til grundvallar við ákvörðun endurupptöku málsins, enda hafi því ekki verið hnekk.

VII. Grundvöllur niðurstöðu

VII.1 Almenn um skilyrði fyrir endurupptöku máls sem dæmt hefur verið í Hæstarétti

998. Um skilyrði fyrir endurupptöku sakamála sem dæmd hafa verið í Hæstarétti er fjallað í 1. mgr. 215. gr. laga nr. 88/2008 um meðferð sakamála en þar segir að endurupptökunefnd samkvæmt lögum um dómstóla geti leyft samkvæmt beiðni að mál sem dæmt hefur verið í Hæstarétti verði tekið þar til meðferðar og dómsuppsögu að nýju ef fullnægt er þeim skilyrðum sem greinir í 211. gr. Hin efnislegu skilyrði eru sett fram í fjórum stafliðum í 1. mgr. 211. gr. en þar kemur fram að nægilegt sé að einhverju eftirfarandi skilyrða sé fullnægt. Samkvæmt því má líta á hvert eftirfarandi skilyrða sem sjálfstæða endurupptökuheimild.

- a. fram eru komin ný gögn sem ætla má að hefðu verulega miklu skipt fyrir niðurstöðu málsins ef þau hefðu komið fram áður en dómur gekk,
- b. ætla má að lögregla, ákærandi, dómari eða aðrir hafi haft í frammi refsiverða háttsemi í því skyni að fá fram þau málalok sem orðin eru, svo sem ef vitni eða aðrir hafa vísitandi borið ranglega fyrir dómi eða fölsuð skjöl verið lögð fram og það hefur valdið rangri niðurstöðu málsins,
- c. verulegar líkur eru leiddar að því að sönnunargögn sem færð voru fram í máli hafi verið rangt metin svo að áhrif hafi haft á niðurstöðu þess,
- d. verulegir gallar hafa verið á meðferð máls þannig að áhrif hafi haft á niðurstöðu þess.

VII.2 Almennt um réttaráhrif dóma í sakamálu og endurupptöku dóma

999. Það verður að telja allra mikilvægasta hlutverk dómstóla að kveða endanlega úr um sekt eða sakleysi manna. Mikilvæg rök búa að baki þeirri gamalgrónu réttarreglu um neikvæð réttaráhrif dóma sem fram kemur í 1. mgr. 186. gr. laga nr. 88/2008 um meðferð sakamála, að dómur sé bindandi um úrslit sakarefnis fyrir ákærða, ákærvaldið og aðra um þau atriði sem þar eru dæmd að efni til. Danski fræðimaðurinn Stephan Hurwitz orðaði þessi sjónarmið um endanleika dómsúrlausna í sakamálu á þann veg að hvert mál þyrfti að hafa endi.¹³⁷⁷ Þá hafa hagkvæmnisrök einnig verið talin búa að baki grunnreglunni um endanleika dómsúrlausna, það er að framlögum til dómsmála sé ekki unnt að verja endalaust í þágu sama úrlausnarefnis.¹³⁷⁸
1000. Þrátt fyrir hin mikilvægu rök fyrir því að ekki sé hróflað við endanlegum dómsniðurstöðum hefur dæmdum mönnum bæði hér á landi og í öðrum löndum verið veitt lagalegt úrræði til að fá endanlegan sakfellingardóm yfir sér tekinn til endurskoðunar ef brýnar ástæður mæla með því og liggja þar að baki bæði réttlætis- og réttaröryggissjónarmið. Rökin fyrir endurupptöku dóma eru fyrst og fremst þau að leiðrétta þurfi dómsniðurstöðu í sakamáli ef verulegar líkur eru taldar hafa verið að því leiddar að dómurinn hafi verið rangur. Með tilliti til sakbornings eru heimildir til endurupptöku á sýknudómi þrengri en til endurupptöku á sakfellingardómi. Raunhæfur möguleiki á endurupptöku dóms í sakamáli er þannig einn af hornsteinum réttláts refsivörslukerfis.
1001. Margvísleg rök mæla hins vegar með því að endurupptökuheimildir séu tiltölulega þröngar og að þeim sé aðeins beitt í undantekningartilvikum. Sönnunarfærsla í sakamálu er í stórum dráttum milliliðalaus og fer sönnunarfærslan, þar með taldar skýrslutökur af sakborningum og vitnum, fram fyrir þeim dómara eða dómurum sem dæma málið.¹³⁷⁹ Almennt má því ætla að dómara máls séu betur í stakk búnir að

¹³⁷⁷ Stephan Hurwitz: *Den danske strafferetspleje*. Kaupmannahöfn 1959.

¹³⁷⁸ Hans Gammeltoft-Hansen: *Strafferetspleje III*. Kaupmannahöfn 1996.

¹³⁷⁹ Þess má geta að málsmeðferð í sakamálu fyrir Hæstarétti Íslands hefur fram til þessa ekki verið milliliðalaus að því leyti að munnleg sönnunarfærsla hefur í reynd ekki verið endurtekin fyrir réttinum. Þessu verður breytt með tilkomu millidómstigs, samanber lög nr. 49/2016 og 50/2016, sem taka eiga gildi 1. janúar 2018.

komast að rétttri niðurstöðu en þeir sem síðar taka mál til skoðunar. Eftir því sem lengri tími líður frá atburðum er hætt við að endurteknir framburðir vitna verði óáreiðanlegri. Við endurupptöku sakamála löngu eftir að endanlegur dómur gengur getur munnleg sönnunarfærsla varla komið að miklu gagni. Með endurupptöku dóms áratugum eftir að endanlegur dómur gengur getur ákærvaldinu verið með öllu ómögulegt að færa sönnur fyrir sakfellingu þrátt fyrir að sönnunargögn hafi verið mjög sannfærandi þegar málið var dæmt í öndverðu. Víðtækar heimildir til endurupptöku gamalla sakamála gætu því leitt til þess að margir dómfelldu yrðu ranglega sýknaðir.¹³⁸⁰ Því má telja eðlilegt að heimildum til endurupptöku sé beitt af enn meiri varfærni ef mjög langur tími er liðinn frá endanlegum dómi

1002. Hér á landi og í nágrannalöndum okkar hefur meginheimildin til endurupptöku byggst á þeim grundvelli að ný gögn séu fram komin sem ætla má að hefðu verulega miklu skipt fyrir niðurstöðu máls ef þau hefðu komið fram áður en dómur gekk. Aðrar heimildir til endurupptöku hafa lengst af verið fáar og aðeins gert ráð fyrir að þeim sé beitt í algerum undantekningartilvikum, eins og síðar verður vikið að. Sérstaklega á þetta við um endurupptökuheimild sambærilega við þá sem er í c-lið 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála, það er endurupptaka vegna þess að sönnunargögn eru talin hafa verið rangt metin. Eins og síðar verður fjallað nánar um hefur slíkum endurupptökuheimildum verið beitt af mikilli varfærni í nágrannalöndum okkar.

VII.3 Almennt um endurupptökuheimildir í a–d liðum 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála

1003. Í þessum kafla verður fjallað almennt um skilyrði fyrir endurupptöku máls sem dæmt hefur verið í Hæstarétti, það er um einstakar endurupptökuheimildir. Fjallað verður um hvenær einstök skilyrði voru lögfest, um túlkun skilyrðanna og samspil þeirra svo og hvernig þau hafa verið skýrð og þeim beitt við afgreiðslu fyrri endurupptökubeiðna vegna hæstaréttarmáls nr. 214/1978.

VII.3.1 Um a-lið 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála

1004. Þegar Hæstiréttur komst að niðurstöðu um fyrri tvær endurupptökubeiðnir dómfella Sævars á dómi Hæstaréttar í máli nr. 214/1978 með ákvörðunum 15. júlí 1997 og 18. mars 1999 var í gildi endurupptökuákvæði 184. gr. laga nr. 19/1991 um meðferð opinberra mála sem hafði einungis að geyma tvær endurupptökuheimildir, en þær voru efnislega samhljóða a- og b-liðum 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála. Nýrri endurupptökuheimild var bætt við 1. mgr. 184. gr. laga nr. 19/1991 með 45. gr. laga nr. 36/1999 og var ákvæðið samhljóða nógildandi c-lið 211. gr. laga um meðferð sakamála. Þau lög tóku gildi 1. maí 1999. Þegar Hæstiréttur tók afstöðu til beiðni dómfelledu Erlu Bolladóttur um endurupptöku á sama dómi 22. júní 2000 voru þannig þrjár heimildir til endurupptöku en þær svöruðu efnislega til a-, b- og c-liða 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála.

¹³⁸⁰ Sjá sjónarmið Johs. Andenæs: *Norsk straffeprosess*. Osló 2009, bls. 572.

1005. Í fyrri ákvörðunum Hæstaréttar um endurupptöku hæstaréttarmálsins nr. 214/1978 hefur þannig einungis reynt á endurupptökuheimildina sem nú er í a-lið 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála.
1006. Í fyrrnefndri ákvörðun Hæstaréttar frá 15. júlí 1997 var endurupptökuheimildin í a-lið skilgreind þannig: „Samkvæmt þessu verður því að telja ákvæði a. liðar 1. mgr. 184. gr. laga nr. 19/1991 fela í sér heimild til að taka opinbert mál upp á ný eftir kröfu dómfellds manns ef fram koma nýjar upplýsingar, sem unnt sé að staðfesta með sönnunargögnum eftir því sem nauðsyn krefur, og líklegt er að þær hefðu skipt máli fyrir niðurstöðu um sök hans ef þær hefðu komið fyrir dómara áður en dómur gekk.“
1007. Viðfangsefni Hæstaréttar var þá að meta annars vegar hvort þau gögn og upplýsingar sem endurupptökubeiðnir hafa byggst á hafi legið fyrir þegar Hæstiréttur kvað upp dóm í málinu 22. febrúar 1980 og hins vegar hvort líklegt væri að ný gögn og upplýsingar sem lágu ekki fyrir þá hefðu verulega miklu skipt fyrir niðurstöðu málsins ef þau hefðu komið fram áður en dómur gekk í Hæstarétti.
1008. Í þessum ákvörðunum Hæstaréttar var tekin sú afstaða að við mat á gögnum og upplýsingum yrði alfarið að leggja til grundvallar þær réttarfarsreglur sem voru í gildi meðan á rannsókn og dómsmeðferð stóð í Guðmundar- og Geirfinnsmálunum á sínum tíma.
1009. Enda þótt endurupptökuheimildir sambærilegar c- og d-liðum 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála hafi ekki verið í lögum um meðferð opinberra mála þegar Hæstiréttur tók afstöðu til endurupptökubeiðna dómfellda Sævars var tekin afstaða til nýrra gagna sem vörðuðu gæsluvarðhaldsvist ákærðu, rannsókn lögreglu og málsmeðferðina en eingöngu með hliðsjón af endurupptökuheimild sem svarar til a-liðar 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála. Við mat á þessum gögnum var skoðað hvort um ný gögn væri að ræða og ef svo var talið hvort þau hefðu haft verulega mikil áhrif á niðurstöðu málsins ef þau hefðu legið fyrir þegar dómur gekk.
1010. Við mat á því hvað teljist vera ný gögn í skilningi a-liðar verður byggt á ákvörðum Hæstaréttar um fyrri endurupptökubeiðnir vegna hæstaréttarmálsins nr. 214/1978, um hvaða gögn voru þar talin ný og jafnframt metið hvort einhver ný gögn í skilningi ákvæðisins hafi bæst við síðar. Í þessu endurupptökumáli verður þannig litið svo á að ný gögn séu þau gögn sem ekki lágu fyrir Hæstarétti þegar dómur var kveðinn upp og skiptir þar ekki máli hvort gagnið hafi legið fyrir við fyrri ákvarðanir varðandi endurupptöku málsins eða er fyrst núna dregið fram í dagsljósið.
1011. Við mat á því hvort veita eigi heimild til endurupptöku á grundvelli a-liðar verður að hafa í huga að ákvörðun um hvort sekt telst sönnuð byggist á heildarmati á sönnunargildi allra sönnunargagna málsins. Við mat á því hvort fyrir liggi ný gögn eða upplýsingar sem ætla megi að hefðu skipt verulega miklu fyrir niðurstöðu máls verður því að meta hin nýju gögn og upplýsingar í samhengi við önnur sönnunargögn sem lágu fyrir í málinu þegar dómur var kveðinn upp. Þannig verður að framkvæma heildarmat á sönnunargildi eldri sönnunargagna og þeirra nýju og meta hvort ætla

megi að niðurstaða málsins hefði orðið önnur ef öll þessi gögn hefðu legið fyrir þegar dómur var kveðinn upp.

VII.3.2 Um b-lið 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála

1012. Ákvæðið er samhljóða b-lið 1. mgr. 184. gr. laga nr. 19/1991 um meðferð opinberra mála. Þegar Hæstiréttur komst að niðurstöðu um fyrstu endurupptökubeiðni dómfella Sævars með ákvörðun frá 15. júlí 1997 var fjallað almennt um hvort skilyrðum 1. mgr. 184. gr. laga um meðferð opinberra mála fyrir endurupptöku væri fullnægt. Einkum var þó fjallað um skilyrði a-liðar enda lutu röksemdir dómfella einkum að því að skilyrði þess liðar væru uppfyllt. Ekki var sérstaklega farið ofan í saumana á því hvort skilyrðum b-liðar væri fullnægt. Í niðurstöðukafla ákvörðunar Hæstaréttar var þó sérstaklega fjallað um þær röksemdir dómfella sem lutu að breyttri réttarfarslöggjöf sem öðlast hefði gildi eftir að dómur Hæstaréttar var kveðinn upp og sagt um þetta atriði: „[E]n að sjálfsögðu var farið með málið eftir þeirri réttarfarslöggjöf, sem þá var í gildi.“
1013. Byggt verður á sömu sjónarmiðum og að framan greinir við mat á því hvort skilyrði til endurupptöku samkvæmt b-lið séu fyrir hendi. Einvörðungu verður að meta háttsemi lögreglu, ákæranda og dómara á grundvelli þeirra réttarreglna sem í gildi voru á þeim tíma sem málið var til meðferðar hjá lögreglu, ákærvaldi og dómstólum.

VII.3.3 Um c-lið 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála

1014. Sem fyrr segir var ákvæði samhljóða c-lið 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála fyrst lögfest hér á landi með 45. gr. laga nr. 36/1999 um breyting á lögum nr. 19/1991 um meðferð opinberra mála.
1015. Í athugasemdum við ákvæðið sagði svo í greinargerð með frumvarpi sem varð að umræddum lögum: „Ákvæði um endurupptöku dæmdra mála, sem er að finna í XXII. kafla laganna, eru að stofni til frá árinu 1951 þegar fyrstu lögin um meðferð opinberra mála voru sett. Við fyrirhugaða heildarendurskoðun laganna er nauðsynlegt að huga nánar að þessum ákvæðum. Þó þykir rétt að leggja til að við lögin verði bætt heimild til að taka mál upp á ný í því skyni að endurmeta sönnunargögn. Hér er um að ræða ákvæði, sem ætlað er að treysta réttaröryggi við mjög sérstakar aðstæður, í líkingu við samsvarandi ákvæði í 3. tölul. 1. mgr. 977. gr. dönsku réttarfarslaganna og 2. mgr. 392 gr. norsku laganna um meðferð sakamála.“
1016. Það ákvæði í dönsku réttarfarslögunum (d. Lov om rettens pleje) sem vísað var til, heimilar endurupptöku ef að öðru leyti eru fyrir hendi sérstakar aðstæður sem gera það mjög líklegt að fyrirbyggjandi sönnunargögn hafi ekki verið metin rétt.¹³⁸¹ Í dönskum rétti hefur verið litið á ákvæðið sem öryggisventil sem ætlast er til að verði beitt af mikilli varfærni.¹³⁸² Ákvæði norsku laganna um meðferð sakamála (n. Lov om rettergangsmåten i straffesaker) heimilar endurupptöku ef sérstakar aðstæður vekja vafa um að dómurinn sé réttur og sterk sjónarmið mæla með því að mat á sök hins

¹³⁸¹ „Når der i øvrigt foreligger særlige omstændigheder, der gør det overvejende sandsynligt, at de foreliggende bevisligheder ikke har været rigtigt bedømt.“

¹³⁸² Eva Smith o.fl. *Straffeprocessen*. Kaupmannahöfn 2011, bls. 868–869.

dómfellda sé tekið til endurskoðunar. Umrætt ákvæði kom inn í norsk sakamálaréttarfarslög árið 1981 og í norskum rétti hefur verið litið svo á að með ákvæðinu hafi ætlunin verið að skapa ýtrasta öryggisventil sem aðeins yrði beitt í sérstökum tilvikum þar sem þörf væri á nýrri skoðun máls í þeim tilgangi að taka af allan vafa um að engum órétti hafi verið beitt. Í norskum rétti er litið svo á að ekki sé skilyrði fyrir beitingu ákvæðisins að ný gögn eða nýjar aðstæður liggi fyrir. Í lögskýringargögnum er nefnt að grunnur að endurupptöku geti verið að ný greining á sönnunardejuni varpi vafa á dómsniðurstöðuna. Þar kom einnig fram að þessi óvenjulega heimild til endurupptöku hafi verið umdeild, að heimildina yrði að nota með varúð og að ströng skilyrði væru fyrir beitingu hennar. Norski fræðimaðurinn Johs. Andenæs telur að það geti ekki orðið grundvöllur endurupptöku að rekin hafi verið fjölmiðlaherferð í þágu dómfellda um að stórir þjóðfélagshópar hafi efasemdir um réttmæti dóms.¹³⁸³

1017. Samsvarandi endurupptökuheimild í dönsku réttarfarslögnum er háð því skilyrði að endurupptökubeiðni komi fram innan fimm ára frá því að dómur fellur en ef um fangelsisdóm er að ræða í síðasta lagi tveimur árum frá því að afplánun lýkur. Endurspeglar þetta skilyrði hið almenna sjónarmið um að endurupptöku sakamála skuli settar þröngar skorður.
1018. Af orðalagi c-liðar 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála verður sama ályktun dregin og af sambærilegu norsku ákvæði að ekki verði gert að skilyrði fyrir því að veitt verði leyfi til endurupptöku dóms á grundvelli ákvæðisins að fram séu komin ný gögn. Þvert á móti miðar endurupptökuheimildin í c-lið að því að við sérstakar aðstæður verði endurupptaka heimiluð ef verulegar líkur eru leiddar að því að rangt sönnunarmat hafi haft áhrif á niðurstöðu máls. Sönnunarmatið í þeim dómi sem krafist er endurupptöku á er því til skoðunar þegar metið er hvort rétt sé að fallast á endurupptöku á grundvelli þessarar heimildar.
1019. Með vísan til þess sem að framan greinir um sjónarmið að baki neikvæðum réttaráhrifum dóma í sakamálum og athugasemda í greinargerð með frumvarpi til laga nr. 36/1999, sem fyrst festi í lög endurupptökuheimildina í c-lið, verður að líta á heimildina sem þröngt undantekningarákvæði sem beita verði af fyllstu varkárni og því aðeins að sýnt sé fram á sérstakar aðstæður sem réttlætt geti endurupptöku á þessum grundvelli.

VII.3.4 Um d-lið 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála

1020. Fjórða heimildin til endurupptöku sakamáls var svo lögfest með d-lið 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála. Gert er að skilyrði í endurupptökuheimildinni að verulegir gallar hafi verið á meðferð máls þannig að áhrif hafi haft á niðurstöðu þess. Í athugasemdum í greinargerð með frumvarpi því sem varð að lögum nr. 88/2008 segir svo um þessa endurupptökuheimild: „Um þessa aðstöðu eru engin fyrirmæli í gildandi lögum, en undir þetta gæti meðal annars átt tilvik, þar sem leiddir væru í ljós annmarkar á hæfi dómarans sem með málið fór, og ekki hafi áður verið um þá

¹³⁸³ Johs. Andenæs: *Norsk straffeprosess*, bls. 580.

kunnugt. Þykir eðlilegt að taka upp reglu af þessum toga til að tryggja rétta meðferð máls.“ Þótt það dæmi sem tekið er miði við að nýjar upplýsingar liggi fyrir verður ekki dregin sú ályktun af orðalagi ákvæðisins að skilyrði fyrir endurupptöku á grundvelli þess sé að ný gögn eða upplýsingar liggi fyrir sem renni stöðum undir að verulegir gallar hafi verið á málsmeðferðinni. Þá verður að ganga út frá því að undir málsmeðferð í skilningi ákvæðisins falli meðferð máls hjá lögreglu, ákærvaldi og dómstólum á báðum dómstigum enda geta gallar á málsmeðferð á öllum þessum stigum haft áhrif á niðurstöðu máls. Af fyrrnefndum athugasemdum í greinargerð verða þó dregnar þær ályktanir að ákvæðið beri að skýra þröngt eins og aðrar endurupptökuheimildir.

1021. Sjónarmið varðandi galla á málsmeðferð hafa verið til skoðunar í ákvörðunum um fyrri endurupptökubeiðnir varðandi hæstaréttarmál nr. 214/1978. Þar sem sjálfstæð endurupptökuheimild sambærileg við d-lið var þá ekki til staðar var fjallað um mögulega annmarka á málsmeðferð í tengslum við endurupptökuheimildina í a-lið 1. mgr. 184. gr. laga nr. 19/1991 og þá fyrst og fremst metið hvort fram væru komin ný gögn varðandi málsmeðferðina sem ætla mætti að hefðu verulega miklu skipt fyrir niðurstöðu málsins ef þau hefðu komið fram áður en dómur gekk.
1022. Í niðurlagi dóms Hæstaréttar í málinu nr. 214/1978 var fjallað með eftirfarandi hætti um annmarka á meðferð málsins: „Rannsókn sakamáls þessa er hin umfangsmesta á landi hér á síðari árum. Rangir og reikulir framburðir ýmissa þeirra, er rannsókn beindist gegn, ollu þeim, sem með rannsóknina fóru, miklum örðugleikum. Liggur geysimikil vinna í rannsókn málsins, og var m.a. freistað að beita þar ýmsum tækniúrræðum, er að haldi mættu koma. Í fáein skipti verður eigi séð, að þess hafi verið gætt að benda sökuðum manni, sem yfirheyrður var fyrir rannsóknarlögreglu, á ákvæði 1. mgr. 40. gr. laga nr. 74/1974, og við hefur borið, að yfirheyrsla hafi staðið samfellt lengur en 6 klukkustundir, sbr. 3. mgr. 40. gr. sömu laga. Stöku sinnum bera bókanir ekki með sér, að reynt hafi verið að kveða til réttargæslumenn eða verjendur við yfirheyrslu, þar sem slíkt hefði verið rétt. Vegna ummæla í málflutningi hér fyrir dómi þykir ástæða til að taka fram, að fangavörðum er eigi heimilt að hafa afskipti af rannsókn opinbers máls að eigin frumkvæði. Það er ámælisvert að fangavörður laust einn hinna ákærðu kinnhest við yfirheyrslur, en ráðið verður af gögnum máls, að framkoma fangans við rannsóknarmenn í umrætt skipti hafi verið vítaverð.“ Þessir annmarkar voru þó ekki taldir svo alvarlegir að þeir gætu leitt til ómerkingar héraðsdóms, frávísunar eða sýknu.
1023. Í ákvörðun Hæstaréttar frá 15. júlí 1997 um endurupptökubeiðni dómfellda Sævars var byggt á því að í dómi Hæstaréttar hafi verið tekin afstaða til þess hvort annmarkar á rannsókn málsins og meðferð dómfellda í gæsluvarðhaldsvist, sem þá hafði verið upplýst um, gætu leitt til þess að játningar þeirra yrðu ekki lagðar til grundvallar.
1024. Um þær röksemdir dómfellda sem lutu að annmörkum á meðferð málsins sérstaklega sagði í ákvörðuninni: „Nokkur atriði varða breytta réttarfarslöggjöf, sem öðlast hefur gildi eftir að dómur Hæstaréttar var kveðinn upp, en að sjálf sögðu var farið með málið eftir þeirri réttarfarslöggjöf, sem þá var í gildi. Um meðferð málsins ber að hafa í huga

að Hæstiréttur taldi á sínum tíma alvarlega galla vera á rannsókn þess, þótt ekki væri talið að þeir ættu að valda því að málið ónýttist eða ekki yrði af sakfellingu.“

1025. Í ákvörðuninni var komist að þeirri niðurstöðu að dómfelldi Sævar hefði sætt ólögmætu harðræði í gæsluvarðhaldsvist í Síðumúlafangelsi, einkum í apríl og maí 1976. Samkvæmt dómi Hæstaréttar hafi þetta að nokkru verið kunnugt en frekari gögn hafi komið fram um þetta. Þóttu þetta vera einu atriðin sem færð hefðu verið fram og til álita gætu komið sem grundvöllur að endurupptöku málsins. Í ákvörðuninni sagði síðan: „Þótt framangreind atriði, sem nú er kunnugt um, hefðu þessu til viðbótar legið fyrir við úrlausn málsins, verður ekki talið líklegt að þau hefðu skipt máli fyrir niðurstöðu um sök dómfellda.“
1026. Í ákvörðunum um fyrri endurupptökubeiðnir hefur þannig vissulega verið skoðað hvort rannsókn og dómsmeðferð hefði verið í samræmi við lög þótt ekki hafi verið til staðar sjálfstæð endurupptökuheimild sambærileg þeirri sem nú er í d-lið. Þessi atriði voru þó metin með þeim hætti að fyrst og fremst var litið til þess hvort Hæstiréttur hefði að einhverju leyti sjálfur lagt mat á rannsóknina eða málsmeðferðina hvað þessi atriði varðaði. Ef svo var talið var það atriði ekki tekið til frekari skoðunar nema að því leyti sem ný gögn væru talin gefa tilefni til þess.
1027. Endurupptökunefnd fellst á þau sjónarmið sem fram koma í ákvörðun Hæstaréttar frá 15. júlí 1997 að við mat á því hvort verulegir gallar hafi verið á meðferð málsins verði að miða við réttarfarslöggjöf eins og hún var þegar málið var til rannsóknar og dómsmeðferðar. Ekki verður þó eingöngu horft til þágildandi laga um meðferð opinberra mála nr. 74/1974 heldur einnig til meginreglna opinbers réttarfars eins og þær voru á þeim tíma. Jafnframt þykir verða að líta til þess að þótt mannréttindasáttmáli Evrópu hafi ekki verið lögleiddur hér á landi á þeim tíma hafði hann verið fullgiltur af Íslands hálfu. Endurupptökunefnd telur því nauðsynlegt að skoða hvort og þá með hvaða hætti áhrifa sáttmálans og framkvæmdar hans hafi verið farið að gæta hér á landi þegar Guðmundar- og Geirfinnsmálin voru til meðferðar. Sú sjálfstæða endurupptökuheimild sem nú er í d-lið 1. mgr. 211. gr. sakamálalaga var ekki til staðar þegar fyrri endurupptökubeiðnir vegna hæstaréttarmáls nr. 214/1978 voru afgreiddar. Endurupptökunefnd telur sig því ekki bundna, á sama hátt og Hæstiréttur við afgreiðslu fyrri endurupptökubeiðna, af niðurstöðu Hæstaréttar um hvort brotið hafi verið gegn þágildandi réttarfarsreglum og meginreglum opinbers réttarfars við rannsókn og dómsmeðferð í málinu.
1028. Réttarfarslöggjöf og skipan réttarvörslukerfisins á sviði sakamála hefur tekið gagn-gerum breytingum frá því að mál þetta var til rannsóknar og dómsmeðferðar. Með hliðsjón af framangreindum ályktunum um að miða verði við gildandi réttarfarslöggjöf þegar Guðmundar- og Geirfinnsmálin voru til meðferðar þykir rétt að gera í stórum dráttum grein fyrir þeirri réttarfarslöggjöf og réttarskipan sem þá var við lýði í sakamálum hér á landi. Þá voru í gildi lög nr. 74/1974 um meðferð opinberra mála en þau lög voru að stofni til byggð á lögum nr. 27/1951. Með síðarnefndu lögunum var stigið stórt skref frá rannsóknarréttarfari til ákæruréttarfars. Þegar rannsókn málsins hófst í árslok 1975 heyrði rannsókn flestra alvarlegra sakamála í Reykjavík undir

sakadóm Reykjavíkur. Mál þetta var rannsakað af rannsóknarlögreglumönnum sem heyrdðu undir sakadóm Reykjavíkur og fulltrúi yfirsakadómara stjórnaði rannsókninni og tók jafnframt þátt í henni. Sami fulltrúi yfirsakadómara tók skýrslur fyrir dómi ef þurfa þótti og kvað upp gæsluvarðhaldsúrskurði og aðra rannsóknarúrskurði. Lögreglurannsókn og dómsrannsókn blandaðist þannig nokkuð saman og var í höndum sama embættis. Að lokinni frumrannsókn fóru málin til ríkissaksóknara sem gaf út ákærur. Eftir útgáfu ákæra var málunum úthlutað til dómara sem tóku málin til dómsrannsóknar sem tók marga mánuði en að lokum voru málin flutt munnlega. Ákvæði um aðalmeðferð voru ekki komin í lög. Hlutverk sækjanda, verjanda og dómara voru allt önnur en nú er. Dómarar voru í aðalhlutverki og höfðu mun meira frumkvæði en nú er en hlutverk sækjanda og verjanda var mun takmarkaðra. Dómararnir stýrðu skýrslutökum, spurðu ákærðu og vitni en gáfu þó sækjanda og verjanda kost á að spyrja.

1029. Sá reginmunur var á stofnanakerfi refsivörslukerfisins þá og nú að rannsókn og dómsmeðferð alvarlegra sakamála í Reykjavík var á sömu hendi, það er sakadóms Reykjavíkur. Það var ekki fyrr en með stofnun rannsóknarlögreglu ríkisins 1. júlí 1977 á grundvelli laga nr. 107/1976, sem lögreglurannsóknir voru alfarið færðar frá sakadómi Reykjavíkur. Þá var rannsókn Guðmundar- og Geirfinnsmálanna lokið og ákærur höfðu verið gefnar út.
1030. Lögbundin réttindi sakborninga voru allt önnur og takmarkaðri á árunum 1975–1980 en nú er. Löggjafinn var þó byrjaður að styrkja réttarstöðu sakborninga, til dæmis með lögum nr. 107/1976 og lögum nr. 53/1979. Sem dæmi um breytingar á réttarstöðu sakborninga og stöðu verjanda má nefna rétt sakbornings til að fá skipaðan verjanda og til að ráðfæra sig við verjanda í einrúmi. Samkvæmt 1. tölulið 1. mgr. 80. gr. laga nr. 74/1974 skyldi eftir ósk sökunauts skipa honum verjanda meðan hann sætti gæsluvarðhaldi. Rétturinn til aðgangs að verjandanum sætti þó miklum takmörkunum en í 1. mgr. 86. gr. sagði upphaflega: „Verjanda er heimilt, að tala við sökunaut einslega, þegar hann er í gæslu, nema dómari telji hættu á, að rannsókn torveldist fyrir það. Ef verjandi er skipaður, áður en rannsókn er lokið, er honum rétt að vera við prófun sökunauts, enda þyki dómara það hættulaust vegna rannsóknar málsins.“ Þessu ákvæði var breytt í svofellt horf með lögum nr. 107/1979: „Verjanda er heimilt að tala við sökunaut einslega, þegar hann er í gæslu, nema dómari hafi sérstakt tilefni til að telja hættu á, að rannsókn torveldist fyrir það. Ef verjandi er skipaður, áður en rannsókn er lokið, er honum rétt að vera við prófun sökunauts.“
1031. Þess ber að geta að meðan á rannsókn Guðmundar- og Geirfinnsmálanna stóð voru flestir dómfelldu lengst af í gæsluvarðhaldi og hafði þeim þá verið skipaður verjandi sem reyndar var ætíð nefndir réttargæslumenn í skjölum málsins. Þessir sömu réttargæslumenn voru síðan skipaðir verjendur við upphaf dómsmeðferðar eftir útgáfu ákæru. Eins og síðar verður rakið nánar gekk þó á ýmsu með hvort þeir væru viðstaddir yfirheyrslur yfir skjólstæðingum sínum, hvort þeir væru yfirleitt boðaðir til slíkra yfirheyrslna og jafnframt hvort þeir fengju að hitta skjólstæðinga sína og ræða við þá einslega.

1032. Dómara var samkvæmt 1. mgr. 87. gr. laga nr. 74/1974 skylt að láta verjanda í té skjöl þau er mál varðaði en sjálfur hafði sakborningur ekki rétt á að fá skjöl afhent. Samkvæmt núgildandi lögum hefur sakborningur sjálfkrafa aðgang að öllum skjölum sem verjandi fær afhent.
1033. Allt önnur ákvæði giltu á þessum tíma um gæsluvarðhaldsvist en nú, bæði um skilyrði gæsluvarðhalds, lengd gæsluvarðhalds og um gæsluvarðhaldsvistina sjálfa. Engin takmörk voru á, til hve langs tíma í einu mátti úrskurða mann í gæsluvarðhald en nú er hámarkið fjórar vikur í senn. Um meðferð gæslufanga var kveðið á í 70. gr. en í 1. mgr. sagði: „Gæslufangar sæta þeirri meðferð, sem nauðsynleg er til að gæslan komi að gagni og góð regla haldist í varðhaldinu, en varast skal, svo sem kostur er að beita þá hörku og harðýðgi.“ Dómari ákvað að hve miklu leyti gæslufangi mætti hafa samband við aðra menn en fangaverði.
1034. Í athugasemdum í greinargerð með frumvarpi sem varð að lögum nr. 53/1979 sagði um gæsluvarðhald: „Enn fremur þekktist það, að mönnum er haldið inni lengur en brýnustu rannsóknarþarfir krefjast. Þetta á vafalaust rætur að rekja til þeirrar áherslu sem dómstólar leggja á að knýja fram játningu sökunauts, og er gæsluvarðhald áhrifaríkt tæki í því skyni.“ Ætla má að þessi fullyrðing endurspegli að nokkru þau viðhorf á þessum tíma að gæsluvarðhald hefði, að minnsta kosti að hluta til, þann tilgang að knýja fram játningu sakbornings. Þessum tilgangi gæsluvarðhalds hefur alfarið verið hafnað í sakamálaréttarhari nú á tímum.
1035. Fyrirnefndar athugasemdir Hæstaréttar um málsmeðferð í málinu nr. 214/1978 gefa tilefni til þess að álykta að vegna þess hversu ákæruréttarfar var þá skammt á veg komið hér á landi og lögreglurannsókn og dómssvald í héraði enn á sömu hendi hafi réttindi sakborninga jafnvel verið minni í reynd en lagaákvæði um réttarstöðu sakborninga og verjanda gáfu tilefni til og aðhald dómstóla að rannsókn sakamála verið mun minna en það er nú.
1036. Ljóst er að málsmeðferð í sakamálum var enn á áttunda áratug síðustu aldar með annan fótinn í rannsóknarréttarhari og hinn í ákæruréttarhari. Breytingum úr rannsóknarréttarhari yfir í ákæruréttarfar var lýst í sératkvæði Þórðar Björnssonar, þá yfirsakadómarar, í dómi sakadóms Reykjavíkur svonefndu leigubílstjóramáli þar sem ákært var fyrir manndráp en málinu lauk með sýknudómi Hæstaréttar 11. mars 1971 í málinu nr. 90/1970. Í sératkvæðinu segir meðal annars: „Öldum saman var í gildi hér á landi svonefnt rannsóknarréttarfar. Aðaláherzlan var lögð á að fá sökunaut til að játa á sig brot, og var þá sönnun fengin. Sérstakar réttarfarsreglur auðvelduðu dómara að fá játningu sökunauts. Hann var skyldugur til að svara spurningum dómara og var dómara heimilt að setja hann í fangelsi við vatn og brauð, þar til hann fékkst til að svara. Með lögum nr. 27/1951, sbr. nú lög nr. 82/1961, um meðferð opinberra mála, voru afnumdar margar reglur rannsóknarréttarfarsins, en í staðinn voru lögleiddar margar reglur svonefnds ákæruréttarfars, sem hefur verið lengi í gildi í nágrennaríkjum okkar. Samkvæmt þeim reglum hefur réttur sökunauts aukizt verulega. Aðaláherzlan er ekki lengur lögð á að knýja fram játningu sökunauts. [...] Í nágrennaríkjum okkar hafa hinar nýju reglur ákæruréttarfarsins um skýrslur sökunauts og fráhrarf frá hinni

eldri reglu, að leggja aðaláherzlu á að fá fram játningu hans, leitt óhjákvæmilega til þess að breytingar hafa orðið á viðhorfi dómstóla til sönnunar í sakamálum. Þeir hafa í auknum mæli farið að líta svo á, að neitun sökunauts þurfi ekki að vera annað en mannlegt viðbragð hans við framborinni sök án tillits til sannleiksgildis neitunarinnar, og þeir hafa þá einnig í auknum mæli beitt óbeinni sönnun eða líkum til að sanna sök.¹³⁸⁴

1037. Segja má að málsmeðferð í Guðmundar- og Geirfinnsmálunum frá upphafi rannsóknar og til dómsuppsögu endurspegli togstreituna milli rannsóknarréttarfarsins og ákæruvéttarfarsins. Sem dæmi um það má nefna miklar takmarkanir á aðgengi sakborninga að verjendum sínum, bæði undir lögreglurannsókn og síðar dómsrannsókn. Jafnframt hvernig langvarandi gæsluvarðhald, einangrun, samskiptabann og aðrar takmarkanir á réttindum, svo og ívilnanir og tyftanir meðan á gæsluvarðhaldsvistinni stóð virðast hafa verið notaðar til að hafa áhrif á framburð sakborninga. Að sama bruni bera athugasemdir í dómi Hæstaréttar um að rangir og reikulir framburðir ýmissa þeirra sem rannsóknin beindist gegn hafi valdið þeim sem með rannsóknina fóru miklum örðugleikum svo og fremur mildar athugasemdir réttarins um brot á réttindum sakborninga við skýrslutökur.
1038. Þótt réttarstaða verjenda hafi sem fyrr segir verið allt önnur þegar Guðmundar- og Geirfinnsmálin voru til rannsóknar hjá sakadómi Reykjavíkur en nú er sýnir bréf Páls Arnórs Pálssonar verjanda Kristjáns Viðars til yfirsakadómara, dagsett 23. ágúst 1976,¹³⁸⁵ að verjandinn sætti sig illa við hvernig hann hafði verið hindraður í að sinna verjandastörfum sínum í þá átta mánuði sem skjólstæðingur hans hafði sætt gæsluvarðhaldi með því að honum var ekki tilkynnt um skýrslutökur, þrátt fyrir beiðni skjólstæðings hans, og gögnum haldið frá honum. Segir hann meðal annars í bréfinu: „Öll þessi meðhöndlun ber keim af ómenguðu rannsóknarréttarfari, en slíkt er í algjörrri andstöðu við megin reglur íslenskra laga um meðferð opinberra mála.“
1039. Meginreglur í sakamálaréttarfari eru taldar gegna margháttuðu hlutverki. Þær hafa áhrif á þróun réttarfarsreglna í sakamálaréttarfari, koma með ýmsum hætti fram, beint og óbeint, í fjölmörgum réttarfarsákvæðum og hafa þýðingu við beitingu og túlkun einstaka réttarfarsákvæða, jafnvel þannig að niðurstaða sé byggð á þeim í dómum. Þær eru ekki óbreytanlegar og hafa til dæmis á síðustu árum orðið fyrir miklum áhrifum frá mannréttindaákvæðum. Í riti Jónatans Þórmundssonar „Opinbert réttarfar I“ sem gefið var út árið 1979 lýsti höfundur þeim meginreglum sem hann taldi gilda þá við meðferð opinberra mála en ætla má að umfjöllunin endurspegli nokkuð vel þær meginreglur sem við var stuðst við meðferð sakamála á árunum 1975 til 1980. Þar segir meðal annars: „Íslenskt réttarfar er að stefnu til grundvallað á ákæruveglunni, reglunum um sönnunarbyrði ákæruvaldsins og frjálst sönnunarmat og reglum um opinbera, munnlega og milliliðalaus málsmeðferð.“ Höfundur telur að stórt skref hafi verið stigið í átt til ákæruvéttarfars með lögum nr. 27/1951 en um sumt hafi því áfram svipað til rannsóknarréttarfars. Úr einkennum rannsóknarréttarfars hafi þó dregið með

¹³⁸⁴ Þess má geta að Þórður Björnsson varð síðar ríkissaksóknari og gaf út ákæru í Guðmundar- og Geirfinnsmálunum.

¹³⁸⁵ Málsgrein 195.

tilkomu rannsóknarlögreglu ríkisins og breytingum sem urðu á meðferð opinberra mála með lögum nr. 107/1976. Athygli vekur að höfundur heldur því ekki fram að hér á landi hafi þá gilt jafnræðisregla í rannsóknarréttarfari en segir um það að sakborningur hafi aðeins í orði kveðnu réttarstöðu sem sakaraðili, jafnréttihár ákærvaldi. Þá dregur hann í land hvað varðar meginregluna um milliliðalausa málsmeðferð og telur hana ekki hafa tíðkast nema að takmörkuðu leyti hér á landi: „Í seinni tíð hefur nokkuð þokast í áttina, en allmikilla úrbóta er þörf til þess að unnt sé að segja, að þessi meginregla sé í heiðri höfð.“ Aðrar meginreglur svo sem málshraðaregluna getur höfundur ekki um.

1040. Ákvæði um réttláta málsmeðferð fyrir dómi, sem nú er í 1. mgr. 70. gr. stjórnarskrárinnar, kom inn í stjórnarskrána með stjórnskipunarlögum nr. 97/1995 sem breyttu mannréttindakafla stjórnarskrárinnar í verulegum atriðum. Fyrirmynd ákvæðisins er 1. mgr. 6. gr. mannréttinasáttmála Evrópu en íslenska ríkið fullgilti þann samning þegar á árinu 1953. Fullyrða má að þær breytingar sem urðu á réttarstöðu sakborninga með lögum nr. 27/1951 um meðferð opinberra mála og síðari breytingum og endurútgáfum á þeim lögum fram á áttunda áratug síðustu aldar hafi meðal annars orðið fyrir áhrif frá mannréttinasáttmála Evrópu.
1041. Í athugasemdum með frumvarpi því sem varð að stjórnskipunarlögum nr. 97/1995 segir meðal annars: „Þótt íslensk lagaákvæði væru talin vera í samræmi við ákvæði mannréttinasáttmála Evrópu við fullgildingu hans árið 1953 og hann hafi eftir það verið hafður til hliðsjónar við skýringu og túlkun dómstóla á íslenskum lögum óx þeirri skoðun fylgi á síðustu árum að íslensk löggjöf tryggði ekki nægilega réttindi samkvæmt sáttmálanum.“
1042. Í ákvörðun Hæstaréttar frá 15. júlí 1997 um fyrstu endurupptökubeiðni dómfellda Sævars er komist að þeirri niðurstöðu að eftir að dómur gekk í Guðmundar og Geirfinnsmálunum hafi Hæstiréttur áréttað í dómum þá afstöðu sem byggt hafði verið á í dómum fyrir þann tíma að ekki væri unnt að beita ákvæðum mannréttinasáttmála Evrópu eins og þau væru hluti af íslenskum landsrétti. Dómar réttarins sem gengu á árunum 1990 og 1992 hafi falið í sér breytta afstöðu til áhrifa sáttmálans við skýringu landsréttar. Þeirri stefnubreytingu um meðferð réttarheimilda yrði þó ekki gefið gildi aftur til þess tíma, þegar þeim var beitt á annan hátt við úrlausn mála. Síðan segir orðrétt í ákvörðuninn: „Hins vegar má fallast á með talsmanni dómfellda að með setningu laga nr. 19/1991, laga nr. 62/1994 og stjórnskipunarlaga nr. 97/1995 hafi í ýmsum atriðum verið lögfestar áður óskráðar meginreglur íslensks réttar. Má því leggja til grundvallar að dómstólar hafi tekið mið af slíkum reglum við úrlausn málsins eftir því, sem þær þóttu gilda á þeim tíma.“ Endurupptökunefnd fellst á þau sjónarmið að með framangreindri löggjöf á 10. áratug síðustu aldar hafi verið lögfestar áður óskráðar meginreglur íslensks réttar en telur það hins vegar hlutverk sitt að leggja mat á hvort dómstólar hafi að öllu leyti fylgt framangreindum meginreglum við úrlausn Guðmundar- og Geirfinnsmálanna, meðal annars við mat á áhrifum brota á réttindum sakborninga við yfirheyrslur á sönnunargildi framburða þeirra.

1043. Sem fyrr segir komst Hæstiréttur að þeirri niðurstöðu í dómi sínum að ýmsir gallar hafi verið á framkvæmd yfirheyrslna yfir sakborningum og afskiptum fangavarda af rannsókninni en þessir annmarkar leiddu hvorki til ómerkingar héraðsdóms eða sýknu. Fleiri annmarkar á framkvæmd gæsluvarðhalds sakborninga, yfirheyrslum lögreglu og annarra starfsmanna sakadóms Reykjavíkur og öðrum rannsóknaraðgerðum, málsmeðferð fyrir dómi og dómasamningu hafa komið í ljós við meðferð þessa endurupptökumáls og skýrara ljósi hefur verið varpað á aðra annmarka á málsmeðferðinni.
1044. Fyrir endurupptökunefnd liggur að meta annars vegar hvort nægilega teljist í ljós leitt að málsmeðferðin hafi verið haldin slíkum ágöllum að líklegt þyki að gallar á málsmeðferð hafi einir og sér átt að leiða til annarrar niðurstöður þannig að skilyrði d-liðar 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála teljist uppfyllt. Hins vegar þarf endurupptökunefnd að meta hvaða áhrif þeir ágallar á málsmeðferð, sem lágu fyrir þegar Hæstiréttur kvað upp dóm sinn og þeir ágallar á málsmeðferð sem síðar hafa verið leiddir í ljós, eða skýrara ljósi verið varpað á, eiga að hafa á mat á því hvort sönnunargildi framburða sakborninga og vitna hafi verið rangt metin svo að áhrif hafi haft á niðurstöðu málsins, samanber c-lið.

VII.3.5 Almennt um samspil endurupptökuheimildar í c-lið við endurupptökuheimildir í a- og d-liðum

1045. Hér að framan var komist að þeirri niðurstöðu að unnt væri að endurupptaka mál á grundvelli c-liðar þótt engin ný gögn eða upplýsingar lægju fyrir. Að þessu leyti er endurupptökuheimildin í c-lið sjálfstæð. Í þessu máli er krafa um endurupptöku ekki einungis byggð á c-lið heldur einnig á öðrum endurupptökuheimildum 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála. Fyrir endurupptökuheimildinni í c-lið eru þau skilyrði sett að verulegar líkur séu leiddar að því að sönnunargögn sem færð voru fram í máli hafi verið rangt metin svo að áhrif hafi haft á niðurstöðu þess. Ljóst er að mat á sönnunargildi einstakra sönnunargagna getur ráðist af því hvernig staðið var að öflun þeirra. Þannig getur mat á sönnunargildi munnlegra framburða hjá lögreglu ráðist af því hvernig staðið var að yfirheyrslum og hvort virt voru þau réttarfarsákvæði og mannréttindaákvæði sem vernda eiga rétt sakborninga. Niðurstaða um það hvort sönnunargögn hafi verið rangt metin í skilningi c-liðar getur þannig ráðist af því hvort ágallar hafi verið á málsmeðferð við rannsókn og eftir atvikum meðferð máls fyrir dómi við öflun sönnunargagnsins með þeim hætti að áhrif hafi á áreiðanleika gagnsins. Ef í ljós telst leitt við meðferð endurupptökumáls að mikilvægs sönnunargagns hafi verið aflað með slíkum hætti getur nýtt heildarmat á sönnunargögnum leitt til þess að fallist verði á endurupptöku með vísan til c- og d-liða. Endurupptökuheimildirnar í c- og d-liðum tengjast því að þessu leyti.
1046. Endurupptökuheimildirnar í a- og c-liðum 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála tengjast einnig verulega og kann að vera beitt saman. Við mat á því hvort skilyrði beggja endurupptökuheimildanna sé fyrir hendi þarf að skoða þau sönnunargögn sem lágu til grundvallar dómi og hvernig sönnunargildi þeirra var metið í dóminum. Það sem skilur endurupptökuheimildirnar hins vegar að er að endurupptaka er því aðeins möguleg á grundvelli a-liðar að einhver ný gögn liggi fyrir en endurupptaka er hins

vegar möguleg á grundvelli c-liðar þótt engin ný gögn liggi fyrir. Þá gefur endurupptökuheimildin í c-lið svigrúm til þess að taka mat Hæstaréttar á sönnunargildi einstakra sönnunargagna til endurskoðunar en endurupptökuheimildin í a-lið grundvallast á því hvort ætla megi að heildarmat á sönnunargildi nýrra og eldri fyrirliggjandi sönnunargagna hefði haft áhrif á niðurstöðu málsins, það er hvort hin nýju sönnunargögn séu líkleg til að hafa breytt sönnunarmatinu svo verulegu hefði skipt fyrir niðurstöðuna ef þau hefðu legið fyrir dóminum.

VII.4 Þýðing mannréttindaákvæða við úrlausn um endurupptöku

1047. Á síðustu áratugum hefur fræðimönnum orðið betur ljóst en áður að aðstæður við skýrslugjöf og ýmis utanaðkomandi áhrif eru til þess fallin að hafa áhrif á minni manna og þar með trúverðugleika framburða. Mannréttindaákvæðum og réttarfarsákvæðum sem eiga rætur að rekja til þeirra er ætlað að verja réttindi sakbornings við skýrslugjöf. Rétt þykir að skoða nánar samspil mannréttindaákvæða og mats á sönnunargildi framburða.
1048. Af hálfu Íslands var mannréttinasáttmáli Evrópu, það er samningur frá 4. nóvember 1950 um verndun mannréttinda og mannfrelsis, fullgiltur 19. júní 1953.¹³⁸⁶ Þá gaf íslenska ríkið yfirlýsingu samkvæmt 25. gr. sáttmálans þar sem það viðurkennir án tímatakmarkana heimild mannréttindanefndar Evrópu til að taka við kærnum einstaklinga og samtaka þeirra á hendur sér. Ríkið hefur jafnframt lýst yfir samkvæmt 46. gr. sammingsins að það sé bundið af lögsögu Mannréttindadómstóls Evrópu, en yfirlýsingar þess um þetta hafa alla tíð verið til ákveðins tíma í senn. Upphaflega yfirlýsingin um þetta var gefin 3. september 1958, en fram að lögfestingu sáttmálans með lögum nr. 62/1994 var yfirlýsingin síðast framlengd til fimm ára frá 2. september 1989 að telja.
1049. Fram að lögfestingu sáttmálans voru ákvæði hans ekki hluti af landsrétti, heldur eingöngu skuldbinding ríkisins að þjóðarétti. Hins vegar reyndi á áhrif sáttmálans í málum fyrir íslenskum dómstólum þar sem úrlausn var háð reglum landsréttar sem dregið var í efa að væru í samræmi við ákvæði sáttmálans. Þá komu kærnumál á hendur íslenska ríkinu vegna brota á sáttmálanum til úrlausnar fyrir mannréttindanefnd og Mannréttindadómstóli Evrópu, svo sem þannig að tekin var afstaða til þess hvort landsréttur eða framkvæmd hér á landi samrýmdist ákvæðum sáttmálans.¹³⁸⁷
1050. Í athugasemdum í greinargerð með frumvarpi því sem varð að lögum nr. 62/1994 segir að við fullgildinguna sáttmálans virðist ekki hafa komið til skoðunar að lögfesta ákvæði hans, enda hafi slíkt verið fremur fágætt á þeim tíma hvað varðar þjóðréttarsamninga. Þess í stað virðist hafa verið gengið út frá því að ríkið myndi efna skuldbindingar sínar með aðlögun landsréttar að ákvæðum mannréttinasáttmálans. Ekki virðist hafa þótt

¹³⁸⁶ Auglýsing um fullgildinguna var gefin út 29. desember 1967 og birt í C-deild Stjórnartíðinda nr. 17/1967.

¹³⁸⁷ Sjá nánar umfjöllun í athugasemdum við frumvarp sem varð að lögum nr. 62/1994. Alþt. 1993–1994, A-deild, þskj. 105 — 102. mál.

þörf á sérstökum aðgerðum til slíkrar aðlögunar, enda voru engar breytingar gerðar á íslenskri löggjöf í tengslum við fullgildingu sáttmálans.¹³⁸⁸

1051. Í athugasemdum í greinargerð með frumvarpi því sem varð að stjórnskipunarlögum nr. 97/1995 segir meðal annars: „Þótt íslensk lagaákvæði væru talin vera í samræmi við ákvæði mannréttindasáttmála Evrópu við fullgildingu hans árið 1953 og hann hafi eftir það verið hafður til hliðsjónar við skýringu og túlkun dómstóla á íslenskum lögum óx þeirri skoðun fylgi á síðustu árum að íslensk löggjöf tryggði ekki nægilega réttindi samkvæmt sáttmálanum.“
1052. Þannig var í stuttu máli gengið út frá því að íslensk löggjöf samrýmdist í hvívetna ákvæðum sáttmálans og nægilegt væri þannig, til að efna þjóðréttarskuldbindingu ríkisins, sem komst á með fullgildingu sáttmálans, að beita aðferðum aðlögunar landsréttar að sáttmálanum. Einnig skal hafa í huga að samningurinn var fullgiltur áður en farið var að beita einstökum ákvæðum sáttmálans við úrlausn kærumála.
1053. Á þeim tíma sem liðinn er frá fullgildingu sáttmálans hefur efnisinntak ákvæða hans skýrst og breyst með túlkun og framkvæmd mannréttindanefndarinnar og Mannréttindadómstólsins, einkum á grundvelli sjónarmiða um framsækna eða breytilega skýringu. Má slá því föstu að nú til dags séu gerðar mun strangari kröfur til aðildarríkja en við fullgildingu sáttmálans og að efnislegt inntak ýmissa mannréttindaákvæða hafi verið rýmkað verulega frá því sem fyrirsjáanlegt var gerð sáttmálans.
1054. Dómaframkvæmd á níunda áratug síðustu aldar ber með sér að ekki hafi verið talið unnt að beita ákvæðum sáttmálans eins og þau væru hluti af íslenskum landsrétti, samanber til dæmis Hrd. 1985, bls. 1290 og Hrd. 1987, bls. 356. Aftur á móti má sjá breytta afstöðu til áhrifa sáttmálans við skýringu landsréttar í seinni framkvæmd enda þótt sáttmálinn hafi ekki verið lögfestur, samanber til dæmis Hrd. 1990, bls. 2 og fleiri.
1055. Af svokallaðri harðræðisrannsókn og umfjöllun um hana í dómi Hæstaréttar í málinu nr. 214/1978 og athugasemdum í greinargerð með frumvarpi sem varð að lögum nr. 53/1979 má ráða að fyrir árið 1980 hafi nokkur skilningur verið hér á landi á mögulegum áhrifum mannréttindabrota á sönnunargildi einstakra sönnunargagna svo sem játninga sakborninga fyrir lögreglu.
1056. Í dómi Hæstaréttar var ekkert fjallað um möguleg áhrif hins langa gæsluvarðhalds og langrar einangrunar dómfelldu á sönnunargildi framburða þeirra. Endurupptökunefnd telur rétt að taka til skoðunar hvort framkvæmd gæsluvarðhalds og einangrunarvistar dómfelldu hafi verið með þeim hætti að jafna megi því við að dómfelldu hafi sætt

¹³⁸⁸ Þetta má meðal annars sjá af eftirfarandi ummælum þáverandi dómsmálaráðherra, Bjarna Benediktssonar, í umræðum á Alþingi haustið 1951 um tillögu til þingsályktunar um heimild til að fullgilda mannréttindasáttmálann: „Um þau réttindi, sem hér eru talin, er það í stuttu máli að segja að í öllu því sem nokkru máli skiptir, þá eru þau réttindi nú þegar beinlínis veitt borgurum berum orðum í íslenskri löggjöf, að nokkru leyti í sjálfri stjórnarskránni, eða þá að það eru slík grundvallarréttindi að þau eru talin felast í meginreglum íslenskra laga, jafnvel þó að það sé ekki berum orðum fram tekið. Þess vegna má segja að I. kafli þessa samnings sé hér á landi engin nýjung því þar eru talin upp þau réttindi sem borgararnir þegar hafa notið og talin eru sjálfsgæddur þáttur í verndun íslenskra borgara gegn ofurvaldi ríkisins eða ásælni af annarra hálfu.“

pyndingum eða ómannlegri eða vanvirðandi meðferð eða refsingu í skilningi 3. gr. mannréttindasáttmála Evrópu. Komist nefndin að þeirri niðurstöðu telur nefndin jafnframt óhjákvæmilegt að taka til skoðunar hvort þessar aðstæður hafi verið til þess fallnar að rýra sönnunargildi framburða dómfelldu og vitna eða jafnvel hvort óheimilt hafi verið að leggja þá framburði sem dómfelldu gáfu við slíkar kringumstæður til grundvallar sakfellingu.

1057. Á síðustu áratugum hefur Mannréttindadómstóll Evrópu ítrekað tekið til skoðunar hvaða áhrif það hefði á heimild dómstóla til að byggja sakfellingu á sönnunargagni að þess hafi verið aflað með ólögætum hætti í andstöðu við ákvæði mannréttindasáttmála Evrópu. Í dómi Mannréttindadómstóls Evrópu frá 12. júlí 1988 í málinu nr. 10862/84; Schenk gegn Sviss var lagður grunnur að dómaframkvæmd dómstólsins en þar kemur m.a. fram að ekki væri að finna í mannréttindasáttmála Evrópu sérstakt ákvæði um gildi sönnunargagna sem aflað væri með ólögætum hætti. Ekki sé unnt að líta á það sem ófrávíkjanlega reglu að sönnunargagn sem aflað sé með þeim hætti verði ekki lögð fyrir dóm. Framlagning slíkra gagna og sakfelling á grundvelli þeirra leiði ekki sjálfkrafa til þess að málsmeðferðin teljist ekki réttlát í skilningi 1. mgr. 6. gr. mannréttindasáttmála Evrópu.¹³⁸⁹ Meta verði hvort málsmeðferðin í heild teljist hafa verið réttlát. Það ákvæði mannréttindasáttmála Evrópu sem helst kemur hér til skoðunar er 3. gr. sem leggur bann við pyndingum og annarri ómannlegri eða vanvirðandi meðferð eða refsingu. MDE hefur mótað þá meginreglu að sakfelling verði ekki byggð á gagni sem aflað hefur verið með pyndingum eða annarri ómannlegri eða vanvirðandi meðferð í andstöðu við 3. gr. Málsmeðferðin teljist þá ekki réttlát án tillits til þess hversu áreiðanleg gögnin annars þykja. Grunnrökin að baki þessari dómaframkvæmd eru þau að gögn sem aflað er með slíkum aðferðum geti vart talist áreiðanleg sönnunargögn þar sem menn kunni að greina rangt frá og játa ranglega á sig sök til að binda endi á þjáningar sínar. Við þessar aðstæður er því hætt á að sönnunargögnin vitni ekki um það sem er satt og rétt.
1058. Svo sem fyrr hefur verið nefnt var mannréttindasáttmáli Evrópu staðfestur af hálfu Íslands árið 1953 en öðlaðist ekki lagagildi hér á landi fyrr en með lögum nr. 62/1994. Endurupptökunefnd hefur þó komist að þeirri niðurstöðu að áhrifa sáttmálans hafi verið farið að gæta hér á landi á áttunda áratug síðustu aldar og þá einkum í löggjöf. Rétt þykir því að taka framkvæmd Mannréttindadómstóls Evrópu og úrlausnir mannréttindanefndarinnar fyrir árið 1980 um 3. gr. mannréttindasáttmála Evrópu til nánari skoðunar. Þótt framkvæmd mannréttindanefndar og Mannréttindadómstóls Evrópu um 3. gr. sáttmálans hafi verið fremur fábrotin á þeim tíma hafði þó reynt á skýringu á efnislegu inntaki ákvæðisins að ákveðnu marki eins og hér verður gerð grein fyrir.
1059. Í ákvörðun mannréttindanefndarinnar frá 11. júlí 1973, í máli nr. 6038/73; X gegn Þýskalandi, byggði kærandi á því að með gæsluvarðhaldi og einangrun sem hann sætti hefði verið brotið gegn 3. gr. sáttmálans. Kærandi hafði verið handtekinn vegna gruns

¹³⁸⁹ Sjá Davíð Þór Björgvinsson. „Þýðing sönnunargagna í sakamállum sem aflað hefur verið með ólögætum hætti.“ *Tímarit Lögréttu* 2008, bls. 303.

um margvísleg brot, þar með talið tilraun til manndráps, aðild að bankaránum og samtökum sem stunduðu skipulagða brotastarfsemi. Fyrir lá að kærandi hafði sætt einangrun í meira en tvö ár sem fólst í því að honum hafði meðal annars verið neitað um samneyti við aðra fanga og þátttöku í daglegu starfi í fangelsinu. Í forsendum mannréttindanefndarinnar var vísað til þess að löng einangrun væri óæskileg, einkum þegar um gæsluvarðhaldsfanga væri að ræða.¹³⁹⁰ Hins vegar var talið að tvö atriði hefðu sérstaka þýðingu við mat á því hvort einangrun sem kærandi hafði sætt væri í andstöðu við 3. gr. sáttmálans. Bent var á að kærandi sætti ekki algerri eingrun, heldur væri hann aðskilinn frá öðrum fögum í þágu öryggis og þess að viðhalda reglu í fangelsinu. Þá átti kærandi þess kost að fá heimsóknir og nýtti þann rétt í miklum mæli. Jafnframt hefði kærandi aðgang að lesefni og útvarpi í klefa sínum. Einnig var talið að hegðun kæranda sjálfs hefði réttlætt synjun á beiðni hans um að einangrun yrði hætt.

1060. Samkvæmt þessu taldi mannréttindanefndin á þessum tíma mögulegt að einangrunarvist fanga, einkum á meðan þeir sættu gæsluvarðhaldi, gæti falið í sér brot á 3. gr. sáttmálans og var það metið með tilliti til aðstæðna í viðkomandi máli.
1061. Þetta var skýrt frekar í ákvörðun mannréttindanefndarinnar frá 8. júlí 1978 í máli Ensslin, Baader og Raspe gegn Þýskalandi, nr. 7572/76, 7586/76 og 7587/76 (Baader Meinhof). Í málinu var fjallað um einangrun sem kærendur sættu í þýsku fangelsi, en þeir voru aðgreindir frá öðrum fögum og vistaðir á afmörkuðu öryggissvæði. Í ákvörðuninni var tekið fram að aðskilnaður fanga frá öðrum fögum teldist ekki í sjálfu sér ómannleg meðferð og var áréttað að samkvæmt framkvæmd nefndarinnar teldist löng einangrun óæskileg, einkum þegar um gæsluvarðhaldsfanga væri að ræða. Í kjölfarið var tekið fram að í því skyni að meta hvort einangrunarvist félli innan gildissviðs 3. gr. sáttmálans þyrfti að meta aðstæður heildstætt, svo sem eðli ráðstöfunarinnar, tímalengd, þau markmið sem stefnt væri að og áhrif á viðkomandi einstakling. Vikið var sérstaklega að algjörri einangrun, hvað varðar skynjun og félagsskap, og tekið fram að slíkt geti án vafa að lokum eyðilagt persónuleika, það er talist vera ómannleg meðferð í skilningi 3. gr. Komist var að þeirri niðurstöðu að kærendur hefðu ekki sætt meðferð í andstöðu við 3. gr. sáttmálans. Hvað þetta varðar var meðal annars bent á að kærendur hefðu getað talað saman eða kallað sín á milli og hefðu haft aðgang að útvarpi og hluta tímans einnig sjónvarpi og plötuspilara. Þá hefði kærendum verið heimilt að fara í gönguferðir úti og gera æfingar. Bent var á að þótt kærendur hefðu sætt talsverðri félagslegri einangrun þá hefði þeim almennt verið heimilt að fá heimsóknir frá lögmönnum sínum og fjölskyldu, auk þess sem þeir hefðu haft félagsskap hver af öðrum. Þó hefðu kærendur í nokkur skipti, sem höfðu varað frá fimm dögum til tveggja mánaða, sætt algerri einangrun frá hvor öðrum og samfélaginu. Niðurstaða nefndarinnar var byggð á heildstæðu mati á aðstæðum, því að þýsk yfirvöld höfðu fyrirkomulag vistunar kæranda til stöðugar endurskoðunar auk þess sem vísað var til hegðunar kæranda sjálfra en þeir hefðu ekki alltaf viljað nýta þá möguleika til samskipta sem stóðu þeim til boða. Tekið var fram að samkvæmt þessu

¹³⁹⁰ Þetta var orðað með eftirfarandi hætti: „The Commission first wishes to state its opinion that prolonged solitary confinement is undesirable, especially where the person is detained on remand.“

hefðu kærendur ekki með ásetningi sætt meðferð sem leiddi til andlegra eða líkamlegra þjáninga í því skyni að refsa þeim, eyðileggja persónuleika þeirra eða brjóta niður mótstöðu þeirra.

1062. Þótt ekki sé í þessum niðurstöðum fjallað beinlínis um sönnunargildi játninga sem fengin er fram með pyndingum eða ómannlegri og vanvirðandi meðferð gefa þær sterkar vísbendingar um hvenær framkvæmd og beiting gæsluvarðhaldsvistar og aðbúnaður fanga telst með þeim hætti að um brot gegn 3. gr. teljist vera á ræða. Í ljósi síðari dómaframkvæmdar Mannréttindadómstólsins sem áður hefur verið vikið að verður sakfelling ekki byggð á játningu sem fengin er fram með slíkum hætti.
1063. Síðar í úrskurðinum verður lagt mat á hvaða áhrif framkvæmd gæsluvarðhaldsvistunar og einangrun dómfelldu hefði með réttu átt að hafa á mat á sönnunargildi játninga dómfelldu og framburða vitna hjá lögreglu og fyrir dómi fyrir útgáfu ákæru.
1064. Sem fyrir segir er af hálfu endurupptökubeiðenda meðal annars á því byggt að ekki hafi verið gætt að réttindum þeirra samkvæmt lögum og mannréttindaákvæðum við skýrslutökur fyrir lögreglu og við dómsrannsókn fyrir útgáfu ákæru og hvað varðar aðgengi þeirra að verjanda og að meta hefði átt sönnunargildi framburða þeirra með hliðsjón að því. Af hálfu endurupptökubeiðenda hafa verið lögð fram ýmis ný gögn því til stuðnings.
1065. Við skoðun á því hvaða þýðingu 1. mgr. 6. gr. mannréttinasáttmála Evrópu geti haft við ákvörðun um hvort fallast eigi á endurupptöku Guðmundar- og Geirfinnsmálanna þykir rétt að líta til svokallaðs Vegasmáls. Hæstiréttur ákvað 13. júní 2012 að verða við beiðni Sigurþórs Arnarssonar um endurupptöku hæstaréttarmálsins nr. 390/1997 (Vegasmálsins), hvað hann varðaði. Sigurþór hafði í máli þessu verið sýknaður fyrir héraðsdómi en sakfelldur í Hæstarétti. Með dómi Mannréttindadómstóls Evrópu frá 15. júlí 2013 í málinu nr. 44671/98 hafði dómstóllinn komist að þeirri niðurstöðu að málsmeðferð fyrir Hæstarétti Íslands í umræddu máli hefði brotið gegn 1. mgr. 6. gr. mannréttinasáttmála Evrópu með því að sýknudómi var breytt í sakfellingu á grundvelli breytts mats á sönnunargildi munnlegra framburða án þess að teknar væru skýrslur fyrir Hæstarétti af ákærða og ákveðnum vitnum. Með dómi Hæstaréttar 6. desember 2012 í máli nr. 512/2012 var sýknudómur héraðsdóms staðfestur hvað Sigurþór varðaði. Þótt dómur Mannréttindadómstólsins um brot gegn 1. mgr. 6. gr. hafi haft áhrif við ákvörðun Hæstaréttar um að fallast á endurupptöku verður að hafa í huga að upphaflegur dómur Hæstaréttar var kveðinn upp í gildistíð laga nr. 19/1991 um meðferð opinberra mála og eftir lögfestingu mannréttinasáttmála Evrópu og aðstæður því ekki fyllilega sambærilegar og í því máli sem endurupptökunefnd hefur nú til meðferðar.
1066. Fyrir Hæstarétti lágu í málinu nr. 214/1978 allar formlegar skýrslur sem teknar höfðu verið af sakborningum, niðurstöður og gögn úr svokallaðri harðræðisrannsókn og ýmsar aðrar upplýsingar um gæsluvarðhaldsvist dómfelldu og framkvæmd rannsóknarinnar. Í dómi Hæstaréttar voru sem fyrir segir tilgreindir nokkrir annmarkar sem þóttu hafa verið á rannsókninni. Annmarkarnir lutu meðal annars að því að þess hefði ekki í nokkur skipti verið gætt að benda sökuðum manni, sem yfirheyrður var

fyrir rannsóknarlögreglu, á ákvæði 1. mgr. 40. gr. laga nr. 74/1974, að skýrslutökur hafi í nokkur skipti staðið lengur yfir en heimilt var samkvæmt 3. mgr. 40. gr. sömu laga og að stöku sinnum bæru bókanir ekki með sér, að reynt hafi verið að kveða til réttargæslumenn eða verjendur við yfirheyrslu, þar sem slíkt hefði verið rétt. Þessir annmarkar voru þó ekki taldir svo alvarlegir að þeir gætu leitt til frávísunar málsins frá héraðsdómi, ómerkingar héraðsdóms eða sýknu. Ekki var að því vikið í dómi Hæstaréttar að þessir annmarkar gætu haft áhrif á mat á sönnunargildi framburða, þar á meðal játninga dómfelldu, í yfirheyrslum við þessar aðstæður.

1067. Endurupptökunefnd telur nauðsynlegt að skoða nánar réttarframkvæmd mannréttindanefndarinnar og Mannréttindadómstóls Evrópu frá því fyrir og laust eftir 1980 hvað varðar réttláta málsmeðferð samkvæmt 6. gr. mannréttinasáttmála Evrópu, sértaklega hvað varðar þau grundvallarréttindi sakbornings að geta haldið uppi vörnum í sakamáli með eða án aðstoðar verjanda. Í 3. mgr. ákvæðisins er í fimm stafliðum kveðið á um lágmarksréttindi manns sem borinn er sökum um refsiverða háttsemi og er um að ræða nánari útfærslu á meginreglunni um réttláta málsmeðferð. Vegna fyrirliggjandi endurupptökubeiðna hafa þau réttindi sem sakborningi eru tryggð í b- og c-liðum ákvæðisins sérstaka þýðingu, en þau eru nátengd og varða bæði þann grundvallarrétt sakbornings að geta haldið upp vörnum í sakamáli. Í b-lið er mælt fyrir um rétt sakbornings til að fá tíma og aðstöðu til að undirbúa vörn sína og í c-lið er mælt fyrir um réttinn til að halda uppi vörnum, með eða án aðstoðar verjanda.
1068. Í ákvörðunum mannréttindanefndar Evrópu var á þessum tíma lögð áhersla á að álitaefni um hvort brotið hefði verið gegn b- og c-liðum 3. mgr. 6. gr. réðist af heildstæðu mati á aðstæðum í hverju máli fyrir sig, samanber til dæmis ákvarðanir frá 5. apríl 1963 í máli nr. 524/59; Ofner gegn Austurríki og frá 12. júlí 1979 í máli nr. 8339/78; Schertenleib gegn Sviss. Þá var talið að þó svo að sáttmálinn nefndi ekki sérstaklega rétt sakbornings til að eiga samskipti við lögmann að eigin vali leiddi slíkur réttur af nefndum liðum 3. mgr. 6. gr. sáttmálans. Hins vegar sé rétturinn til að hafa samráð við lögmann og veita honum upplýsingar ekki án takmarkana, samanber til dæmis ákvörðun frá 12. júlí 1978 í máli nr. 7854/77; Bonzi gegn Sviss og fyrrgreinda ákvörðun í máli Schertenleib gegn Sviss.
1069. Þegar á þessum tíma var talið að meta þyrfti heildstætt hvort takmarkanir á heimild sakbornings til að ræða við lögmann sinn væru réttlætanager eða hvort um brot gegn 3. mgr. 6. gr. sáttmálans, samanber fyrrgreindar ákvarðanir og ákvörðun frá 12. júlí 1984 í máli nr. 9300/81; Can gegn Austurríki.
1070. Í fyrrgreindu máli Schertenleib gegn Sviss hélt kærandi því meðal annars fram að einangrun, sem hann sætti í sex vikur, hefði komið niður á rétti hans til að halda uppi vörnum. Lögð var áhersla á að kærandi hefði getað rætt við lögmann sína í því skyni að undirbúa varnir mestan hluta þess tímabils sem rannsókn fór fram, en að sá réttur hefði sætt takmörkun á meðan kærandi var í einangrun frá 28. mars til 4. maí 1977. Vísað var til þess að kærandi hefði á þeim tíma sem einangrun stóð yfir getað rætt við konu sína í einrúmi nánast daglega um málið, en hún sinnti einnig hagsmunagæslu

fyrir hann. Með hliðsjón af þessum aðstæðum var ekki talið að um brot gegn b- og c-liðum 3. mgr. 6. gr. sáttmálans gæti verið að ræða.

1071. Til hliðsjónar má benda á ákvörðun í máli Bonzi gegn Sviss. Kæranda, sem var grunaður um þjófnað og ólöglegan vopnaburð, var meðal annars gert að sæta einangrun í tíu daga og gat ekki átt samskipti við verjanda sinn á þeim tíma. Í málinu kom til skoðunar hvort að með þessu hefði verið brotið gegn b- og c-liðum 3. mgr. 6. gr. sáttmálans. Mannréttindanefndin lagði áherslu á mikilvægi þess að sakborningur gæti leitað til verjanda síns og tók fram að um grundvallarþátt í undirbúningi varnar væri að ræða.¹³⁹¹ Tekið var fram að kærandi hefði getað haft samráð við verjanda sinn án takmarkana á níu mánaða tímabili, það er frá 16. júlí 1976 til 16. apríl 1977 þegar dómur féll. Með vísan til þessa var talið að hann hefði haft nægilegan tíma og aðstöðu til að undirbúa vörn sína. Einnig kom til skoðunar hvort einangrun kæranda frá 17. júní til 16. júlí 1976 hefði verið í andstöðu við réttindi kæranda samkvæmt 3. mgr. 6. gr. sáttmálans. Lögð var áhersla á að ákvæðið tryggði ekki réttindi sakbornings til að leita ráðgjafar verjanda síns í einrúmi án nokkurra takmarkana. Vísað var til þess að kærandi gat sent verjanda sínum bréflegar upplýsingar undir eftirliti dómstólsins og hefði getað óskað eftir tilslökun á fyrirkomulagi einangrunar þannig að hann gæti hitt verjandann. Að teknu tilliti til aðstæðna var talið að hin tímabundna takmörkun á rétti kæranda til að eiga samskipti við verjanda sinn fæli ekki í sér synjun á því að veita honum næga aðstöðu til að undirbúa vörn sína.
1072. Í ákvörðun mannréttindanefndarinnar í máli Can gegn Austurríki frá 12. júlí 1984 í máli nr. 9300/81 var fjallað ítarlega um rétt sakbornings til að undirbúa vörn sína. Af hálfu kæranda var lögð áhersla á að fyrstu mánuði gæsluvarðhaldsvistar hans hefði hann ekki getað átt samskipti við verjanda sinn í einrúmi. Byggt var á því að með þessu hefði verið brotið gegn b- og c-liðum 3. mgr. 6. gr. sáttmálans. Talið var að það væri mikilvægt á rannsóknarstigi að sakborningur gæti hugað að vörnum sínum, eftir atvikum með aðstoð lögmanns. Hvort takmörkun á samskiptum sakbornings við lögmann sinn fæli í sér brot gegn umræddum ákvæðum réðist af mati á aðstæðum. Lögð var áhersla á að sáttmálinn tryggði ekki berum orðum rétt sakbornings til að eiga samskipti við verjanda sinn. Hins vegar fæli það í sér brot gegn b-lið 3. mgr. 6. gr. sáttmálans ef sakborningur gæti ekki skipulagt vörn sína og komið á framfæri öllum mögulegum röksemdum fyrir dómi. Fyrir lá að kærandi hefði í um ár áður en réttarhöld hófust getað átt frjáls samskipti við verjanda sinn í því skyni að undirbúa vörn sína. Raunar var því ekki haldið fram að takmörkun á slíkum samskiptum hefði haft neikvæð áhrif á rétt kæranda til að halda uppi efnislegum vörnum og var því ekki um brot að ræða. Hvað varðar c-lið ákvæðisins var lögð áhersla á að ákvæðið varðaði almennan rétt sakbornings til að njóta aðstoðar lögmanns á öllum stigum málsmeðferðar. Fjallað var sérstaklega um rétt gæsluvarðhaldsfranga til að ræða við lögmann í einrúmi, bæði hvað varðar undirbúning varnar og einnig lögmati ráðstafana

¹³⁹¹ Um þetta sagði orðrétt í ákvörðuninni: „However, that right can be inferred from the above-mentioned provisions since Article 6 secures the right of an accused person to have adequate time and facilities for the preparation of his defence, while sub-paragraph 3 of that same provision secures the right to have the legal assistance of his own choosing: the opportunity for the accused to confer with his defence counsel is fundamental to the preparation of his defence.“

og athafna rannsóknaraðila. Útskýrt var að rétturinn til að njóta aðstoðar lögmanns væri lítils virði ef samskipti gætu ekki farið fram í einrúmi, enda væri ella hætta á því að sakborningur myndi ekki þora að tjá sig með frjálsum hætti um sakarefnið. Í málinu var vísað til þess að kæranda hefði verið meinað að eiga samskipti við lögmann sinn í þrjá mánuði við upphaf rannsóknar. Tekið var fram að þær sakir sem kærandi var borinn væru alvarlegar, en að ekki hefði verið talin sérstök hætta á að verjandi kæranda myndi misnota réttinn til að ræða við kæranda í einrúmi enda væri hann bundinn af siðareglum lögmanna. Þá væri takmörkuð hætta á því að aðilar samhafðu framburði sína þar sem allir sakborningar væru í gæsluvarðhaldi og skýrslur hefðu verið teknar af þeim og flestum vitnum. Með hliðsjón af þessu var ekki fallist á að eftirlit með samskiptum kæranda og verjanda hans á umræddu tímabili væri réttlætanlegt vegna sérstakra aðstæðna, auk þess sem tímalengd takmörkunarinnar hefði ekki verið í samræmi við meðalhóf.

1073. Framangreind framkvæmd mannréttindanefndarinnar frá því fyrir og í kringum 1980 gefur sterka vísbendingu um hvaða skilningur var á þeim tíma lagður í rétt sakbornings til réttlátrar málsmeðferðar og þá sérstaklega réttinn til að halda uppi vörnum og réttinn til aðgengis að verjanda. Slík réttindi sakborning höfðu að nokkru leyti verið lögfest á Íslandi á þessum tíma. Sem fyrr segir taldi Hæstiréttur í Guðmundar- og Geirfinnsmálunum að brotið hefði verið gegn rétti sakborninga til aðgengis að réttargæslumanni og verjanda og öðrum réttarfarsákvæðum sem ætlað er að tryggja réttarstöðu sakborninga en slík brot virðast ekki hafa verið sett í samhengi við mannréttindaákvæði. Ekki verður séð að brot á þeim réttarfarsákvæðum sem vísað var til hafi haft áhrif við mat á sönnunargildi þeirra skýrslna sem fengnar voru fram í viðkomandi skipti.
1074. Við meðferð endurupptökumálsins hafa komið fram upplýsingar um fleiri tilvik en lágu fyrir Hæstarétti um að brotið hafi verið gegn réttindum dómfelldu í tengslum við skýrslutökur og réttinum til aðgengis að verjanda. Skýrara ljósi hefur auk þess verið varpað á þau tilvik sem Hæstiréttur hafði þá þegar upplýsingar um. Endurupptökunefnd mun leggja mat á hvort um svo alvarleg brot gegn réttindum sakborninga var að ræða að haft geti þau áhrif að sönnunargildi játninga og annarra sönnunargagna sem lögð voru til grundvallar sakfellingu teljist hafa verið rangt metið og hvaða áhrif það hafi haft á niðurstöðu málsins.

VII.5 Um sönnunarmat

1075. Við úrlausn um beiðnir endurupptökubeiðenda um endurupptöku dóms Hæstaréttar í máli nr. 214/1978 er þýðingarmikið að greina á grundvelli hvaða sönnunargagna hvert dómfelldu um sig voru sakfelld. Svo háttar til varðandi sakarefni er lúta að hvarfi Guðmundar Einarssonar og Geirfinns Einarssonar og röngum sakargiftum að þau voru talin sönnuð fyrst og fremst með játningum dómfelldu, framburðum þeirra um háttsemi annarra dómfelldu og vitnisburðum vitna sem báru um málsatvik sem sjónarvottar. Sýnileg sönnunargögn voru af skornum skammti og vægi þeirra tiltölulega lítið við sakarmatið. Við mat á því hvort skilyrði endurupptöku séu til staðar reynir því fyrst og fremst á hvort ný gögn og upplýsingar varpi nýju ljósi á mat á

sönnunargildi framburða dómfelldu og vitna fyrir lögreglu og fyrir dómi, þar á meðal játningar og afturhvarf frá játningum. Í því sambandi skiptir máli að greina ástæður þess að grunur beindist að dómfelldu um aðild að hvarfi Guðmundar- og Geirfinns, á hvaða upplýsingar rannsakendur byggðu þann grun, hvað dómfelldu báru í upphafi og hvernig framburður þeirra þróaðist. Jafnframt að greina hvenær og við hvaða aðstæður dómfelldu gáfu þá framburði sem taldir voru fela í sér játningu um aðild að refsiverðri háttsemi. Þá þarf að skoða möguleg spilliáhrif ytri þátta á framburði dómfelldu svo sem áhrif langs gæsluvarðhalds og einangrunar, áhrif langra og ítrekaðra samprófana milli dómfelldu og upplýsinga frá rannsakendum um framburði annarra dómfelldu. Fjallað verður almennt um þessi álitæfni áður en afstaða verður tekin til þess hvort efni sé til að verða við beiðni um endurupptöku með vísan til a–d-liða 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála.

VII.5.1 Almennt um sönnunargildi játninga við lögreglurannsókn og fyrir dómi og um afturhvarf frá játningum

1076. Í lögum nr. 74/1974 var gert ráð fyrir að lögregluskýrslur og skýrslur sem teknar voru fyrir dómi fyrir útgáfu ákæru væru lagðar fyrir dóm sem sönnunargögn í sakamálum. Eftir gildistöku laga nr. 19/1991 um meðferð opinberra mála staðfesti Hæstiréttur í máli nr. 388/1992 að heimilt væri að leggja fram í sakamáli skýrslur sem lögregla hafði tekið af ákærða og vitnum. Ekki var gerð breyting á réttarreglum um framlagningu lögregluskýrslna með lögum nr. 88/2008 um meðferð sakamála.
1077. Þótt framlagning lögregluskýrslna um framburð sakborninga og vitna hjá lögreglu sé heimil í sakamálum hér á landi og Mannréttindadómstóll Evrópu hafi ekki amast við framlagningu þeirra hafa slíkar skýrslur takmarkað sönnunargildi. Sönnunargildi lögregluskýrslu um framburð vitnis er þannig almennt háð því að vitnið komi fyrir dóm og ákærða eða verjanda gefist kostur á að spyrja vitnið og andmæla framburði þess. Ef ósamræmi er í framburði vitnis samkvæmt lögregluskýrslu og fyrir dómi er unnt að nota lögregluskýrslu til að benda á ósamræmið og óska skýringa. Ef skýringar eru ósannfærandi kann að verða byggt á lögregluskýrslu fremur en framburði fyrir dómi til stuðnings sakfellingu. Sakfelling yrði þó tæplega eingöngu eða aðallega byggð á framburði vitnis samkvæmt lögregluskýrslu.¹³⁹² Þröngar heimildir eru til að byggja sönnun á framburði manns í lögregluskýrslu ef hann gefur ekki skýrslu fyrir dómi.
1078. Lögregluskýrslur hafa fyrst og fremst sönnunargildi um hvað ákærðu eða vitni sögðu við skýrslutöku hjá lögreglu. Að því leyti sem framburðir sakborninga og vitna samkvæmt lögregluskýrslu samræmist öðrum gögnum málsins geta slíkir framburðir þó styrkt sönnunargildi slíkra gagna. Á þýðingu lögregluskýrslna um framburð

¹³⁹² Sjá dóm Mannréttindadómstóls Evrópu frá 24. nóvember 1986 í máli nr. 9120/80; Unterpertinger gegn Austurríki. Skýrslur tveggja stúlkna hjá lögreglu höfðu afgerandi þýðingu sem sönnunargagn en þær komu ekki fyrir dóm. Talið brot gegn d-lið 3. mgr., samanber 1. mgr. 6. gr. mannréttindasáttmála Evrópu. Sjá hins vegar dóm sama dómstóls frá 26. apríl 1991 í máli nr. 12398/86; Asch gegn Austurríki. Sakfelling fyrir að hafa beitt sambýliskonu ofbeldi var meðal annars byggð á framburði sambýliskonunnar fyrir lögreglu en hún kom ekki fyrir dóm. Mannréttindadómstóllinn taldi að skýrsla hennar hjá lögreglu hafi ekki verið eina sönnunargagnið og að ekki hefði verið brotið gegn 1. mgr., samanber d-lið 3. mgr. 6. gr. sáttmálans þótt ákærði hafi ekki átt þess kost að spyrja eða láta spyrja vitnið.

sakborninga og vitna reynir einna mest í þeim tilvikum þegar vitni ber með öðrum hætti fyrir dómi en hann gerði í yfirheyrslu hjá lögreglu og þegar ákærði, sem samkvæmt lögregluskýrslu hefur játað brot í yfirheyrslu hjá lögreglu, dregur játninguna til baka fyrir dómi.

1079. Áður en það varð að meginreglu hér á landi að hljóðrita yfirheyrslur eða taka yfirheyrslu upp í hljóði og mynd var sá háttur hafður á að lögreglumaður ritaði skýrslu með misnákvæmri endursögn af framburði sakbornings eða vitnis. Sakborningi eða vitni var eftir atvikum boðið að gera athugasemdir við það sem skráð hafði verið og staðfesta skýrsluna með undirskrift sinni. Þeir almennu ágallar eru hins vegar á slíkum skýrslum að í fæstum tilvikum er unnt að sjá hvaða spurningar hafa verið lagðar fyrir skýrslugjafa og í hvaða samhengi. Ef ákærði kannaðist við undirritun sína fyrir dómi og staðfesti efni skýrslunnar getur slík skýrsla orðið hluti af framburði ákærða fyrir dómi og haft sama sönnunargildi. Við meðferð sakamála fyrir dómi hefur það hins vegar alloft komið fyrir að ákærði bæri brögður á hann hefði í raun játað sök í yfirheyrslu hjá lögreglu þótt slíkrar játningar væri getið í óundirritaðri og jafnvel undirritaðri lögregluskýrslu.
1080. Í þeim tilvikum þar sem á það hefur reynt í dómaframkvæmd hér á landi að sakborningur neitar sök fyrir dómi þótt játning hans liggi fyrir samkvæmt lögregluskýrslu hafa dómstólar í fyrsta lagi þurft að meta hvort lögregluskýrslan sé fullnægjandi sönnunargagn um að ákærði hafi í raun játað í yfirheyrslu hjá lögreglu en við það mat getur skipt miklu máli hvernig staðið var að skráningu lögregluskýrslu, ástand sakbornings við skýrslutöku, hvort verjandi var viðstaddur og hvort sakborningur undirritaði skýrsluna. Mörg dæmi eru þess í nýlegri dómaframkvæmd að lögregluskýrslur sem ekki voru hljóðritaðar hafi ekki þótt fullnægjandi sönnun um játningu sakbornings og það þótt lögreglumenn sem skýrsluna rituðu hafi staðfest fyrir dómi að sakborningur hafi játað.¹³⁹³ Ef ákærði ber ekki brögður á að hann hafi játað í yfirheyrslu hjá lögreglu en færir fram skýringar fyrir afturhvarfi frá játningu þarf dómari að meta trúverðugleika framburðar ákærða fyrir dómi með hliðsjón af því hvort hann hafi gefið skynsamlega og trúverðuga skýringu á breyttum framburði svo og hvort upphafleg játning eða hinn breytti framburður samræmist betur öðrum sönnunargögnum.¹³⁹⁴
1081. Í 1. mgr. 164. gr. laga nr. 88/2008, sem fjallar um meðferð svonefndra játningamála fyrir dómi, er það gert að skilyrði fyrir því að máli verði lokið á þann einfalda hátt sem kveðið er á um í lagagreininni að dómari telji ekki ástæðu til að draga í efa að játning ákærða á sakargiftum sé sannleikanum samkvæm. Dómaframkvæmd sýnir að dómari þarf að meta hverju sinni hvort játning fyrir dómi sé í samræmi við gögn máls og

¹³⁹³ Sjá til dæmis dóma Hæstaréttar í málum nr. 404/2000 og 558/2008.

¹³⁹⁴ Í dómi Hæstaréttar í máli nr. 11/2001 var játning ákærða hjá lögreglu höfð til hliðsjónar við sakfellingu þrátt fyrir að hann neitaði sök fyrir dómi. Ekkert lá fyrir um að ákærði hafi verið beittur þrýstingi við yfirheyrslu hjá lögreglu og hafði verjandi hans verið viðstaddur hana. Fráhvarf ákærða frá framburði sínum var talið ótrúverðugt og fráleitt. Í dómi Hæstaréttar í máli nr. 665/2007 játaði ákærði hjá lögreglu vörslu á fíkniefnum og að hafa ætlað hluta þeirra til sölu. Hann vefengdi ekki fyrir dómi að hafa gefið skýrsluna. Ákærði bar að hann hafi verið í mikilli neyslu þegar skýrslan var tekin. Byggt var á því að hann hefði ekki gefið skýringu á breyttum framburði sem tekið yrði tillit til og hann sakfelldur.

teljist trúverðug.¹³⁹⁵ Ákvæðið virðist í samræmi við þá réttarreglu sem fram kom í fyrrnefndri 73. gr. laga nr. 74/1974 en þar sagði að þótt sökunautur hefði játað á sig brot skyldi dómari allt að einu prófa hvort sú játning væri sannleikanum samkvæm.

1082. Þótt réttarreglur og réttarframkvæmd hvað varðar yfirheyrslur hjá lögreglu og skráningu þeirra hafi tekið talsverðum breytingum hér á landi frá því á áttunda áratug síðustu aldar og réttarvernd sakborninga sé nú orðin betur tryggð verður að hafa í huga að gildandi meginreglur um sönnun voru þær sömu og svipaðar réttarreglur í gildi um sönnun, sönnunarbyrði og sönnunarmat í sakamálum. Dómarar í hæstaréttarmáli nr. 214/1978 höfðu því svipaðan lagagrundvöll að styðjast við og nú við mat á sönnunargildi framburða ákærðu og vitna samkvæmd lögregluskýrslum, fyrir dómi við rannsókn málsins og við meðferð málsins fyrir sakadómi Reykjavíkur, þar á meðal um mat á trúverðugleika játninga ákærðu hjá lögreglu og fyrir dómi við rannsókn málsins og skýringum á afturköllun játninga.
1083. Fjöldmörg atriði þarf að skoða áður en unnt er að leggja mat á því hvort fram séu komin ný gögn sem ætla má að hefðu verulega miklu skipt fyrir niðurstöðu hæstaréttarmálsins nr. 214/1998 ef þau hefðu komið fram áður en dómur gekk og hvort verulegar líkur hafi verið leiddar að því að sönnunargögn sem færð voru fram í málinu hafi verið rangt metin svo að áhrif hafi haft á niðurstöðu þess. Í því sambandi verður að líta til þess að fram eru komnar nýjar vísbendingar um hvernig grunur beindist að dómfelldu um aðild að hvarfi þeirra Guðmundar og Geirfinns. Þá liggja fyrir mun ítarlegri gögn en lágu fyrir Hæstarétti á sínum tíma um framkvæmd gæsluvarðhalds yfir dómfelldu, sem var lengra en nokkur dæmi eru til um hér á landi, og hvernig ívilnanir og svipting ívilnana voru notaðar gagnvart dómfelldu eftir því hvort þeir voru samvinnuþýðir eða ekki við rannsókn og dómsmeðferð. Þá liggja fyrir ítarlegri gögn um framkvæmd yfirheyrslna og þátttöku fangavarda, lækna og annarra sérfræðinga í því að ná upplýsingum frá dómfelldu, í sumum tilvikum með mjög óhefðbundnum og jafnvel vafasömum hætti. Jafnframt liggur skýrar fyrir en áður hversu lítið rannsóknaraðilar skráðu um allan þann fjölda formlegra og óformlegra yfirheyrslna, samprófana og viðtala sem dómfelldu tóku þátt í. Í yfirgnæfandi meirihluta þessara samskipta var ekkert skráð um það sem fram fór og því ekkert vitað um, hvernig réttarstöðu dómfelldu var gætt, hvaða upplýsingar þeim voru gefnar um framburði annarra, hvers dómfelldu voru spurðir og hverju þeir svöruðu. Þannig er margt óljóst um hvernig framburðir dómfelldu þróuðust. Jafnvel í þeim tiltölulega fáu tilvikum sem lögregluskýrsla var rituð var í engu getið hvaða gögn, upplýsingar og spurningar voru lagðar fyrir dómfelldu og margar þessara skýrslna eru aðeins óundirritaðar upplýsingaskýrslur lögreglumanna. Í fæstum tilvikum var verjandi eða réttargæslumaður viðstaddur yfirheyrslu, sampröfun eða viðtal. Þeim skýringum rannsóknaraðila að skýrslur hafi aðeins verið ritaðar ef eitthvað nýtt kom fram virðist

¹³⁹⁵ Í dómi Hæstaréttar í máli nr. 16/2013 kom fram að ákærði hafi gefið sig fram við lögreglu og játað að hafa staðið fyrir ræktun á kannabispöntum. Hann var í héraði dæmdur sekur á grundvelli játningar sinnar. Í dómi Hæstaréttar sagði að ef frá væri talinn framburður ákærða sjálfs yrði ekki séð að önnur gögn benti til þess að hann hefði gerst sekur um þá háttsemi sem honum væri gefin að sök. Sú staðhæfing í forsendum hins áfrýjaða dóms að játning ákærða væri í samræmi við gögn málsins þótti ekki eiga við rök að styðjast og játning ákærða ekki talin trúverðug. Héraðsdómur var ómerktur og málinu vísað heim í hérað.

ekki hafa verið tekið með neinni tortryggni af dómurum. Þá verður ekki séð af forsendum sakadóms Reykjavíkur eða Hæstaréttar að hugað hafi verið að þeim miklu spilliáhrifum sem ætla má að langt gæsluvarðhald og einangrun, hinar fjölmörgu og löngu yfirheyrslur og samprófanir hafi haft á minni dómfelldu og þar með áreiðanleika framburða þeirra. Hér á eftir verða rakin helstu atriðin sem endurupptökunefnd telur að geti varpað nýju ljósi á sönnunargildi munnlegra framburða ákærðu og vitna svo og skýringar á afturköllun játninga dómfelldu fyrir lögreglu og fyrir dómi.

VII.5.2 Atriði sem hafa áhrif á mat á sönnunargildi framburða í málinu

1084. Ganga verður út frá því að niðurstaða um sakfellingu sakborninga í hæstaréttarmáli nr. 214/1978 hafi byggst á heildarmati á sönnunargildi allra fram kominna sönnunargagna á grundvelli réttarreglna og sjónarmiða um sönnun, sönnunargögn, sönnunarbyrði og sönnunarmat á þeim tíma sem dómurinn var kveðinn upp. Á þeim tíma sem mál þetta var til rannsóknar og meðferðar fyrir dómstólum voru ákvæði um sönnunarbyrði og mat sakargagna að finna í XIII. kafla laga nr. 74/1974 um meðferð opinberra mála. Í 108. og 109. gr. laga nr. 74/1974 komu fram meginreglurnar um sönnunarbyrði ákærvaldsins og frjálst sönnunarmat dómara en þessi ákvæði voru í stórum dráttum efnislega samhljóða 108. og 109. gr. sakamálalaga nr. 88/2008 þótt framsetningin væri með nokkru öðru móti. Í 110. gr. laga nr. 74/1974 var hins vegar mælt fyrir um að dómari skyldi meta öll atriði varðandi sönnunargildi vitnisburðar, matsgerðar skoðunar og skjala með hliðsjón af ákvæðum 129., 144., 153., 154., 158. og 159. gr. laga nr. 85/1936, þágildandi laga um meðferð einkamála í héraði. Í 129. gr. þágildandi einkamálalaga var til dæmis sambærilegt ákvæði um mat dómara á sönnunargildi vitnisburðar og nú er í 126. gr. sakamálalaga. Lagaumgjörð um sönnun, sönnunarbyrði og sönnunarmat í sakamálum, þar á meðal um mat á sönnunargildi munnlegra framburða, var því stórum dráttum sambærileg þegar Guðmundar- og Geirfinnsmálin voru til meðferðar og hún er nú.
1085. Samkvæmt framansögðu hvíldi sönnunarbyrði um sekt ákærða og atvik sem telja má honum í óhag þá sem nú á ákærvaldinu. Þá sem nú var dómara ætlað að meta það hverju sinni, hvort nægileg sönnun sem ekki yrði vefengd með skynsamlegum rökum, væri fram komin um hvert atriði er varðaði sekt og ákvörðun refsingar og aðrar afleiðingar brots, þar á meðal hverja þýðingu skýrsla sökunaut hefði.
1086. Þær ríku sönnunarkröfur sem gerðar eru í sakamálum ná bæði til verknaðarins sem slíks og huglægrar afstöðu ákærða til hans. Sönnunargögn verða að horfa þannig við að ekki sé unnt að vefengja það með skynsamlegum rökum að ákærði hafi framið þann verknað sem á hann er borinn. Ef minni kröfur eru gerðar blasir við sú hætta að maður verði fundinn sekur um afbrot sem hann hefur ekki framið.
1087. Rannsókn lögreglu á aðild dómfelldu að hvarfi þeirra Guðmundar og Geirfinns var þeim vandkvæðum bundin allt frá upphafi að mikilvæg áþreifanleg sönnunargögn skorti, svo sem lík hinna horfnu manna, vettvang afbrots og önnur ummerki brots. Engar áþreifanlegar staðreyndir var því við að styðjast svo sem um áverka eða banamein hinna horfnu manna. Þá hófst rannsókn lögreglunnar í Reykjavík ekki fyrir en tæpum tveimur árum eftir að Guðmundur hvarf og rúmlega einu ári eftir hvarf

Geirfinns. Möguleikar lögreglu á að rannsaka ummerki brots voru því litlir, sérstaklega með þeim tæknilegu rannsóknaraðferðum sem þá voru fyrir hendi. Þessu til viðbótar áttu dómfelldu og vitni erfitt með að muna hvað á daga þeirra hafði drifið þegar mennirnir hurfu sökum þess hve langt var liðið frá umræddum atvikum. Lögreglan hafði því afar takmarkaðar vísbendingar til að styðjast við um málsatvik og aðild hvers og eins. Til þess að upplýsa málið þurfti lögregla því að reiða sig nær alfarið á framburði dómfelldu og vitna.

1088. Á síðustu áratugum hafa þeir þættir sem áhrif hafa á trúverðugleika framburða verið rannsakaðir fræðilega eins og rakið er í skýrslu starfshóps innanríkisráðherra. 1396 Þar eru raktir sjö þættir sem helst eru taldir hafa áreiðanleika framburða. Fyrst eru taldir þættir er varða aðstæður þegar rannsókn fer fram, eðli og alvarleiki þeirra málsatvika sem eru til rannsókna, þrýstingur á lögreglu um að upplýsa mál auk samskipta og tengsla milli sakborninga sem og við hugsanleg fórnarlömb. Í öðru lagi koma til skoðunar þættir er lúta að fyrirkomulagi gæsluvarðhalds og tímalengd þess þar sem meiri líkur eru á óáreiðanlegum framburðum eftir því sem sakborningur er lengur í varðhaldi og sætir meiri einangrun. Í þriðja lagi kemur tilhögun yfirheyrslu, yfirheyrsluaðferðir og upplýsingar um framgöngu rannsakennda til skoðunar við mat á sönnunargildi framburðar. Þá skiptir líkamleg og andleg heilsa þess sem lætur framburð í té miklu máli í þessu sambandi. Sefnæmi eða undanlátssemi og aðrir ámóta þættir í fari sakbornings sem gefur skýrslu geta skipt máli. Eins skipta máli atriði er lúta að stuðningi verjanda eða annars málsvara, en nærvera hans getur minnkað álag í skýrslutöku þótt viðkomandi haldi sér alveg til hlés. Þá kunna samskipti einstaklinga á milli að skipta verulegu máli en eftir því sem samband yfirheyra og þess sem yfirheyrður er stendur lengur því meira máli getur persónuleg afstaða þeirra á milli skipt varðandi trúverðugleika framburðarins.
1089. Í þeim endurupptökumálum sem hér eru til úrlausnar geta samtímaheimildir varpað ljósi á ýmis framangreindra atriða en þeirra er helst að leita í rannsóknargögnum, fangelsisdagbókum og dagbókum dómfelldu Guðjóns og Tryggva Rúnars.

VII.5.2.a Persónulegir þættir er varða dómfelldu

1090. Þegar Guðmundar- og Geirfinnsmálin voru til rannsókna og dómsmeðferðar var framkvæmd geðrannsókn á öllum dómfelldu nema endurupptökubeiðanda. Einnig var safnað ýmsum upplýsingum um persónulega hagi þeirra sem teknar voru saman í upplýsingaskýrslu lögreglu. Í vinnu starfshóps um Guðmundar- og Geirfinnsmál var loks hlutast til um að framkvæma sálfræðilegt mat á áreiðanleika framburða dómfelldu. Verða nú raktir þeir persónulegu þættir er varða dómfelldu sem koma til skoðunar við mat á sönnunargildi framburða þeirra og skýringa á afturköllun játninga undir rannsókn og fyrir dómi.
1091. Endurupptökubeiðandi var 20 ára gamall þegar grunur beindist að honum vegna rannsókna á Guðmundarmálinu. Hann var þá staddur á Seyðisfirði og fluttur þaðan í fangelsið við Síðumúla. Endurupptökubeiðandi sætti gæsluvarðhaldi og einangrun í

¹³⁹⁶ Skýrsla starfshóps um Guðmundar- og Geirfinnsmál til innanríkisráðherra. Innanríkisráðuneytið, Reykjavík, 2013, bls. 329–330.

Síðumúlafangelsi í tvo mánuði og 26 daga, frá 23. desember 1975 til og með 19. mars 1976.

1092. Ekki liggja fyrir samtímagögn um geðhagi endurupptökubeiðanda og gekkst hann ekki undir geðrannsókn. Þá liggja ekki fyrir gögn frá þeim sem önnuðust rannsókn málanna sem varða persónuleika og aðstæður endurupptökubeiðanda, sem og viðhorf þeirra til hans, líkt og á við um dómfelldu Guðjón, Kristján Viðar og Sævar. Finna má takmarkaða umfjöllun um sálræn vandamál og andlegt ástand endurupptökubeiðanda í 19. kafla skýrslu starfshóps innanríkisráðherra, sem áður hefur verið gerð grein fyrir, en þar er meðal annars lagt mat á trúverðugleika framburða hans hjá lögreglu og fyrir dómi.
1093. Líkt og rakið er í kafla VII.5.2.d.1 liggur fyrir að endurupptökubeiðandi sætti sefjun sem var meðal þeirra aðferða sem rannsakendur beittu við rannsókn Guðmundar-málsins í þeim tilgangi að auðvelda upprifjun og ná þannig fram upplýsingum. Hann var ítrekað til meðferðar hjá tilteknum sálfræðingi og fóru fjórir sefjunarfundir fram í yfirheyrsluherbergi í Síðumúlafangelsinu. Svo virðist sem endurupptökubeiðandi hafi í kjölfarið átt viðtöl við lögreglu og jafnframt farið í ferðalög, eins og það var orðað í dagbók fangelsisins. Gögn um þessa fundi, viðtöl og ferðalög eru mjög takmörkuð. Samkvæmt skýrslu sálfræðingsins, sem var skilað til sakadóms Reykjavíkur 21. mars 1976, var dómfelldi á sefjunarfundum beðinn um að endurupplifa ferðalögin og lýsa ökuleiðum sem hann hafði farið með dómfelldu Sævari og Tryggva Rúnari. Talningatækni var beitt til að dýpka vitundarástand endurupptökubeiðanda og myndrænu táknmáli til að beina meðvitundinni aftur í tíma. Tekið var fram að tvímælalaust hafi tekist að virkja minnishæfileika endurupptökubeiðanda og voru helstu niðurstöður sefjunarfundanna varðandi tímasetningar og ökuleiðir raktar. Í skýrslunni kom fram að geðlæknir hafi einnig gert tilraun til þess að dáleiða endurupptökubeiðanda.
1094. Í 19. kafla skýrslu starfshóps um Guðmundar- og Geirfinnsmál til innanríkisráðherra, sem áður hefur verið vikið að, er fjallað um mat á áreiðanleika framburða dómfelldu í málunum. Þar sem ekki lá fyrir geðrannsókn á endurupptökubeiðanda frá þeim tíma sem um ræðir var ekki unnt að nýta slík gögn við vinnu kaflans. Hafa ber það í huga við mat á því sem fram kemur í skýrslunni um trúverðugleika framburðar endurupptökubeiðanda og mat á játningum hans.
1095. Fyrir liggur að endurupptökubeiðandi neitaði að ræða við fulltrúa starfshópsins, en samþykkti að ræða við Gísla H. Guðjónsson í febrúar 2012 og féllst á að starfshópurinn fengi að nota upplýsingar sem þar kæmu fram. Í viðtalinu mun meðal annars hafa komið fram að endurupptökubeiðandi hafi ítrekað sagt við yfirheyrslur að hann gæti ekki verið viðriðinn hvarf Guðmundar þar sem hann myndi ekkert eftir því. Smám saman hafi hann hins vegar farið að telja sér trú um að hugsanlega hefði eitthvað gerst að Hamarsbraut umrædda nótt, en hann hafi stundum komið þangað til dómfelldu Erlu og Sævars. Þá hafi hann ekki talið ósennilegt á þeim tíma að dómfelldu Kristján Viðar og Tryggvi Rúnar gætu verið viðriðnir málið þar sem hann hefði séð þá berja fólk, eins og það var orðað. Með tímanum hafi framburður hans

skapað vandamál þar sem honum fannst hann aldrei geta munað hvað hefði gerst. Hafi lögregluskýrslur alfarið byggst á tillögum rannsakenda og að hann hafi aldrei haft minningar um að vera viðriðinn þetta mál. Vegna minnisleysis hafi hann verið sendur í dáleiddslu og verið leitað til sálfræðings, auk þess sem hann hafi verið samprófaður við [GunJ] til að sannfæra hann um að hann hefði verið að Hamarsbraut umrædda nótt.¹³⁹⁷

Í viðtalinu lýsti endurupptökubeiðandi sér sem greiðviknum „jámanni“ og að af því hefðu oft skapast vandamál. Hann kvaðst enn í dag vera óviss um hvort atburðirnir á Hamarsbraut hefðu átt sér stað og alls ekki muna eftir því. Hafi hann allt sitt líf haft lélegt minni og óttast mest í lífinu að hann hefði hugsanlega framið afbrot eða orðið vitni að einhverju sem myndi rifjast upp fyrir honum síðar. Hann tók fram að eftir næstum þriggja mánaða gæsluvarðhald hafi hann orðið 50% viss um að hafa verið flæktur í málið þrátt fyrir minnisleysi.

1096. Í skýrslunni er vikið að því sem höfundar telja meginástæður þess að endurupptökubeiðandi hafi játað aðild að Guðmundarmálinu með hliðsjón af fræðum um játningar. Gerður er sá fyrirvari að ekki liggi fyrir geðrannsókn og takmarki það verulega upplýsingar sem liggi fyrir um andlegt ástand hans í gæsluvarðhaldi og við yfirheyrslur. Fram kemur að fimm sálfræðilegir og aðstæðubundnir þættir hafi ráðið úrslitum um að endurupptökubeiðandi játaði aðild að málinu. Fyrstu fjórir þættirnir eru taldir aðstæðubundnir og snerti yfirheyrslur og gæsluvarðhald, en fimmti þátturinn snerti eiginleika endurupptökubeiðanda og takmarkanir.
1097. Í skýrslunni er lögð áhersla á að lýsingar endurupptökubeiðanda í lögregluskýrslu hafi verið mjög óljósar og að hann virðist ekki hafa haft sjálfstætt minni um atburði málsins. Sé líklegt að aðkoma geðlæknis og sálfræðings hafi ruglað hann enn frekar. Ályktað er að framburður endurupptökubeiðanda beri öll merki minnisvafaheilkennis (e. memory distrust syndrome). Þannig hafi hann virst fara að trúa því með tímanum að hann væri flæktur í Guðmundarmálið sem ökumaður. Sé líklegt að vantrú hans á eigið minni hafi byrjað fljótlega eftir að hann var yfirheyrður 23. desember 1975 og aukist smátt og smátt í gæsluvarðhaldinu. Þá sé minnisvafaheilkennið enn til staðar í dag. Sýni þetta vangetu endurupptökubeiðanda til að draga í efa grundvöllinn fyrir trú sinni að hann hafi átt aðild að málinu. Jafnframt var talið að frásagnir í lögregluskýrslum bæru með sér að hann hafi lagt mikið á sig til að vinna með lögreglunni og sýnt undanlátsemi sem sé einnig í samræmi við einkenni minnisvafaheilkennis. Sýni þetta meiriháttar truflun á raunveruleikamati. Þá er ályktað að líklegt sé að endurupptökubeiðandi hafi talið að honum yrði ekki sleppt úr gæsluvarðhaldi fyrr en lögreglan væri sátt við framburð hans.¹³⁹⁸
1098. Á þessum grunni kemur fram sú ályktun höfunda að það sé hafið yfir allan skynsamlegan vafa að framburðir endurupptökubeiðanda í Guðmundarmálinu, bæði hjá lögreglu og fyrir dómi, hafi verið óáreiðanlegir. Þessi ályktun var nánar rökstudd í skýrslu starfshópsins. Kemur þar meðal annars fram að það hversu fljótt endurupptökubeiðandi játaði aðild sína að málinu miðað við aðra sakborning megi

¹³⁹⁷ Skýrsla starfshóps um Guðmundar- og Geirfinnsmál til innanríkisráðherra, bls. 425.

¹³⁹⁸ Skýrsla starfshóps um Guðmundar- og Geirfinnsmál til innanríkisráðherra, bls. 426–427.

skýra með því hversu takmarkaða trú hann hafði á minni sínu, lágu sjálfsmati, mikilli undanlátssemi og skorti á gagnrýnni hugsun við yfirheyrslur.¹³⁹⁹

1099. Dómfellda Erla var 20 ára gömul þegar skýrslur voru fyrst teknar af henni vegna rannsóknar á Guðmundarmálinu. Hún hafði þá nýverið eignast barn og var í sambandi með dómfellda Sævari. Fyrsti framburður dómfelldu vegna málsins var bókaður 20. desember 1975, en þann sama dag var henni sleppt úr gæsluvarðhaldi. Hún var úrskurðuð á ný í gæsluvarðhald 4. maí 1976 og gert að sæta geðrannsókn. Niðurstaða geðrannsóknar var sú að dómfellda væri í meðallagi greind en haldin persónuleikagöllum. Þá mætti greina í persónuleika hennar sterka geðvillu ásamt mikilli óvirkni og þörf fyrir að stjórnast af öðrum sem valdi nær masochistisku atferli, eins og það var orðað. Tekið var fram að persónuleiki dómfelldu væri veikbyggður og því líklegt að undir tilfinningalegu álagi gæti geðstjórn brotnað niður og viðbrögð orðið óeðlileg og leitt til truflunar á meðvitund. Þá var talið að dómfellda væri haldin fælni og sefasýki. Fram kom að hún hefði lýst því að mest allt árið 1974 hafi hún verið haldin þunglyndi, ótta og hræðslutilfinningu. Þá hefði hún orðið vör við ofsjónir eða sýnir allt frá barnsaldri, en læknisfræðilegar rannsóknir hafi ekki leitt neitt í ljós í þessu tilliti. Minni hennar var talið eðlilegt og að hún hafi sýnt á einu sálfræðiprófinu allgott og fjölbreytt hugmyndaflug. Gerð var þó athugasemd við að svör á prófinu væru ekki í samræmi við raunveruleikann og sögð lituð af sjálfmiðaðri einkaneyslu. Geðrannsókn dómfelldu var framkvæmd á meðan hún sætti gæsluvarðhaldi um sumarið 1976. Fram kom í vitnisburði móður hennar hjá lögreglu að dómfellda ætti það til að vera fantasíukennd í frásögnum. Fyrir liggur að er dómfellda sætti gæsluvarðhaldi dró hún framburð sinn um þekkingu á hvarfi Geirfinns alfarið til baka í tvígang. Í skýrslu starfshóps til innanríkisráðherra var ályktað að það væri hafið yfir allan skynsamlegan vafa að framburðir dómfelldu, bæði hjá lögreglu og fyrir dómi, væru óáreiðanlegir.¹⁴⁰⁰ Halda verður til haga að ranglega var lagt til grundvallar í skýrslunni að dómfellda hefði verið sakfelld fyrir þátttöku í Geirfinnsmálinu.
1100. Dómfelldi Kristján Viðar var í afplánun dóms á Litla-Hrauni þegar grunur beindist að honum vegna rannsóknar á Guðmundarmálinu. Hann bjó við erfiðar félagslegar aðstæður í æsku vegna fráfalls föður síns og veikinda móður sinnar þannig að það kom að miklu leyti í hlut móðurömmu hans að ala hann upp. Samkvæmt geðrannsókninni sem dómfelldi sætti meðan á gæsluvarðhaldinu stóð þroskaðist hann seint, sýndi andfélagslega hegðun og lauk skólagöngu hans þegar honum var vikið úr gagnfræðaskóla. Komist var að þeirri niðurstöðu að dómfelldi væri haldinn drykkjusýki og þjáðist af ofneyslu ávana- og fíkniefna. Hann var talinn með afbrigðilega skapgerð þannig að hann væri tilfinningalega vanþroska með sterka andfélagslega hegðun. Persónuleika hans var meðal annars lýst svo að hann væri bráðlyndur og með óljósa siðgæðisvitund. Að mati geðlæknisins virtist raunveruleiki og óraunveruleiki blandast saman í lýsingum dómfellda á málsatvikum Geirfinns- og Guðmundarmálanna en það skýrt sem svo að óregla væri líkleg til að valda slíku. Geðrannsókn dómfellda var framkvæmd á tímabilinu 6. apríl til 24. júlí 1976. Hann hafði því setið í rúma þrjá og

¹³⁹⁹ Skýrsla starfshóps um Guðmundar- og Geirfinnsmál til innanríkisráðherra, bls. 448.

¹⁴⁰⁰ Skýrsla starfshóps um Guðmundar- og Geirfinnsmál til innanríkisráðherra, bls. 365–367.

hálfan mánuð í einangrun í gæsluvarðhaldi þegar rannsóknin hófst. Fyrirliggjandi gögn bera með sér að andlegt ástand dómfellda hafi á köflum verið slæmt, sérstaklega hafi það orðið mjög slæmt þegar líða tók á gæsluvarðhaldsvist hans. Hann gerði tvær tilraunir til sjálfsvígs seint í desember 1976 og í janúarbyrjun 1977. Á svipuðum tíma bar hann jafnframt um aðild sína að öðrum manndrápum meðal annars með aðkomu ömmu sinnar. Í skýrslu starfshóps innanríkisráðherra var ályktað að það væri hafið yfir allan skynsamlegan vafa að framburðir dómfellda Kristjáns Viðars, bæði hjá lögreglu og fyrir dómi, væru óáreiðanlegir.¹⁴⁰¹

1101. Aðstæður dómfellda Sævars voru þær að hann sat í gæsluvarðhaldi vegna gruns um aðild að póstsvikamálinu þegar grunur beindist að honum vegna Guðmundarmálsins. Hann hafði þá nýverið eignast barn með dómfelldu Erlu og var í sambandi með henni. Bókað var í geðrannsókn sem hann undirgekkst að hann hafi búið við erfiðar félagslegar aðstæður í æsku, verið vikið úr unglingskóla og meðal annars komið að fíkniefnainnflutningi og fíkniefnasölu. Samkvæmt geðrannsókninni var talið að hann væri haldinn geðvillu en metinn sakhæfur. Því var meðal annars lýst að dómfelldi reyndi stöðugt að „manipulera“ sálfræðinginn, ómögulegt væri að ná djúpum geðtengslum en að ekki yrði vart truflana á hugsun eða skynjun. Gögn bera með sér að dómfelldi hafi ítrekað sagt ýmsa kunningja og félagar eiga aðild málunum, án þess að láta sig varða óþægindin sem hann hafi valdið þeim. Vert er að halda því til haga að geðrannsókn á dómfellda fór fram 31. maí til og með 3. september 1976 sama ár er hann hafði setið tæpa sex mánuði í algerri einangrun í gæsluvarðhaldi auk þess sem hann sætti skipulagðri harðræðis meðferð á sama tímabili. Í skýrslu starfshóps til innanríkisráðherra var ályktað að það væri hafið yfir allan skynsamlegan vafa að framburðir dómfellda Sævars, bæði hjá lögreglu og fyrir dómi, væru óáreiðanlegir.¹⁴⁰²
1102. Dómfelldi Tryggvi Rúnar var 24 ára gamall þegar grunur beindist að honum vegna rannsóknar á Guðmundarmálinu. Fyrir þann tíma hafði hann verið dæmdur ítrekað til fangelsisrefsingar fyrir ýmis brot. Dómfelldi var að mestu leyti alinn upp hjá móður-ömmu sinni og hætti námi um 16 ára aldur. Samkvæmt geðrannsókn, sem dómfelldi sætti á meðan á gæsluvarðhaldi stóð, var hann talinn illa greindur og var greindarvísitala 83 sem er talsvert undir meðallagi. Talið var að dómfelldi væri haldinn geðvillu sem kæmi fyrst og fremst fram í grunnu tilfinningalífi, litlum hæfileika til geðtengsla og lélegri dómgreind. Jafnframt hefði hann verið háður áfengi frá 16 ára aldri og fíkniefnum frá 17 ára aldri. Því var nánar lýst að sjálfstjórn væri lítil og minnkaði við neyslu áfengis eða fíkniefna, svo hvatir á borð við árásargirni eða ofbeldi brjótist auðveldar út. Fyrirliggjandi gögn bera með sér að dómfelldi hafi verið í mjög slæmu andlegu ástandi fyrstu dagana eftir að hann var úrskurðaður í gæsluvarðhald. Af dagbókarfærslum dómfellda verður ráðið að hann hafi í einlægni trú að því að þegar hann kæmi fyrir dóm við aðalmeðferð málsins yrði lagt til grundvallar að hann væri saklaus þrátt fyrir fyrri framburði hans um aðild að málinu. Í skýrslu starfshóps innanríkisráðherra var ályktað að það væri hafið yfir allan

¹⁴⁰¹ Skýrsla starfshóps um Guðmundar- og Geirfinnsmál til innanríkisráðherra, bls. 405.

¹⁴⁰² Skýrsla starfshóps um Guðmundar- og Geirfinnsmál til innanríkisráðherra, bls. 384–385.

skynsamlegan vafa að framburðir dómfellda Tryggva Rúnars, bæði hjá lögreglu og fyrir dómi, væru óáreiðanlegir.¹⁴⁰³

1103. Fyrir liggur að endurupptökubeiðandi og aðrir dómfelldu, nema dómfelldi Guðjón, voru ung að árum eða um tvítugt þegar þau voru hneppt í gæsluvarðhald. Ráðið verður af niðurstöðum geðrannsóknna sem fram fóru á dómfelldu að þau voru sum með fremur slaka greind og haldin ýmsum geðrænum vandamálum, höfðu flest hlotið mjög takmarkaða menntun, höfðu neytt fíkniefna í talsverðum mæli og voru mörg hver með brotaferil að baki. Ekki verður séð að sakadómur Reykjavíkur eða Hæstiréttur hafi tekið sérstakt tillit til þessara persónulegu þátta við mat á sönnunargildi framburða þeirra. Að mati endurupptökunefndar er tvímælalaust um að ræða eitt þeirra atriða sem taka þarf tillit til við sönnunarmatið. Þá verður að ætla að margir þessara einstaklingsbundnu þátta hafi magnað skaðleg áhrif langvarandi einangrunarvistar á framburði þeirra.

VII.5.2.b Aðstæður dómfelldu

1104. Á þeim tíma sem Guðmundar- og Geirfinnsmálin voru til rannsóknar voru í gildi afar rúmar heimildir til þess að hneppa menn í gæsluvarðhald. Úrskurða mátti mann í gæsluvarðhald ef ástæða þótti til að ætla að hann hefði gerst sekur um refsiverða hegðun sem varðaði að minnsta kosti tveggja ára fangelsi og að fullnægðum ákveðnum skilyrðum sem skilgreind voru í 67. gr. laga um meðferð opinberra mála. Í 1. mgr. 70. gr. laganna var kveðið á um að gæslufangar sættu þeirri meðferð sem nauðsynleg væri til að gæslan kæmi að gagni og góð regla héldist í varðhaldinu. Var það ákvörðun dómara hvort og að hve miklu leyti gæslufangi mætti hafa samband við aðra menn en fangaverði, samanber 3. tölulið 2. mgr. 70. gr. laga um meðferð opinberra mála. Dómfelldu sættu gæsluvarðhaldi og einangrunarvist í Síðumúlafangelsi og Hegningarhúsinu við Skólavörðustíg undir rannsókn og meðferð málsins fyrir dómstólum. Þá voru dómfelldu einnig í varðhaldi á vinnuhælinu að Litla-Hrauni og á Kvíabryggju. Gæsluvarðhalds- og einangrunarvist dómfelldu var með eftirfarandi hætti á árunum 1975–1980:
1105. Endurupptökubeiðandi sætti gæsluvarðhaldi í samtals 88 daga, frá 23. desember 1975 til og með 19. mars 1976, eða í tvo mánuði og 26 daga.¹⁴⁰⁴ Hann sætti allan tímann einangrunarvist í fangelsinu við Síðumúla.
1106. Dómfellda Erla Bolladóttir sætti gæsluvarðhaldi í samtals 241 dag, allt frá 13. desember 1975, þegar hún var úrskurðuð í 30 daga gæsluvarðhald í tengslum við rannsókn á svokölluðu póstsvikamáli. Dómfelldu var sleppt úr haldi 20. desember 1975, en þann dag var bókaður fyrsti vitnaframburður hennar í tengslum við rannsókn lögreglu á hvarfi Guðmundar Einarssonar.¹⁴⁰⁵ Þriðjudaginn 4. maí 1976 var hún úrskurðuð í gæsluvarðhald vegna rannsóknar á hvarfi Geirfinns Einarssonar og í kjölfarið vistuð í einangrun í Síðumúlafangelsinu. Fyrir liggja vísbendingar um að einangrun dómfelldu Erlu í fangelsinu við Síðumúla hafi ekki verið hagað með sama

¹⁴⁰³ Skýrsla starfshóps um Guðmundar- og Geirfinnsmál til innanríkisráðherra, bls. 415–416.

¹⁴⁰⁴ Málsgreinar 24 og 118.

¹⁴⁰⁵ Málsgrein 19.

sniði og annarra dómfelldu en þess var getið í dagbók fangelsisins að klefadyr hennar hafi verið hafðar opnar með þeim skilyrðum að hún færi ekki á klefadyr annarra eða reyndi að ná sambandi við aðra fanga. Sá háttur var hafður á allt til 15. ágúst 1976. Miðvikudaginn 15. september 1976 var dómfellda flutt í Hegningarhúsið við Skólavörðustíg þar sem hún var vistuð í einangrun til 22. desember 1976, en þann dag var hún látin laus. Samanlagt var dómfellda Erla í einangrunarvist í 241 dag, eða í rúma átta mánuði, þar af 142 daga í fangelsinu við Síðumúla.

1107. Dómfelldi Guðjón Skarphéðinsson sætti gæsluvarðhaldi í samtals 1.197 daga, eða samfellt frá 12. nóvember 1976 fram að uppkvaðningu dóms Hæstaréttar 22. febrúar 1980. Guðjón sætti óslitinni einangrunarvist í Síðumúlafangelsi frá 12. nóvember 1976 til 29. desember 1977. Var einangrunarvist dómfellda ekki aflétt fyrr en með ákvörðun sakadómara 21. desember 1977 þegar hann tilkynnti um það bréfleiðis til dóms- og kirkjumálaráðuneytisins að rétt væri að verða við ósk verjenda um afléttingu einangrunar.¹⁴⁰⁶ Var dómfelldi fluttur úr Síðumúlafangelsi að Kvíabryggju 29. desember 1977. Samanlagt var dómfelldi í einangrunarvist í 412 daga í fangelsinu við Síðumúla, eða í eitt ár, einn mánuð og 17 daga.
1108. Dómfelldi Kristján Viðar Júlíusson var afplánunarfangi á vinnuhælinu að Litla-Hrauni þegar hann var fyrst yfirheyrður vegna rannsóknar á hvarfi Guðmundar Einarssonar. Dómfelldi sætti gæsluvarðhaldi vegna málsins í samtals 1.522 daga, eða samfleytt frá 23. desember 1975 fram að uppkvaðningu dóms Hæstaréttar 22. febrúar 1980. Hann sætti óslitinni einangrunarvist í Síðumúlafangelsi frá 23. desember 1975 til 1. desember 1976. Þann dag var dómfelldi fluttur í Hegningarhúsið þar sem hann var vistaður í einangrun til 17. maí 1977, en þá var hann fluttur á vinnuhælið að Litla-Hrauni og einangrunarvist hans þar með aflétt tímabundið.¹⁴⁰⁷ Dómfelldi var aftur fluttur í Hegningarhúsið 5. júlí 1977 þar sem hann var vistaður til 12. júlí 1977.¹⁴⁰⁸ Þann dag var hann fluttur í einangrunarvist í Síðumúlafangelsinu sem var ekki aflétt fyrr en með ákvörðun sakadómara 21. desember 1977 þegar hann tilkynnti um það bréfleiðis til dóms- og kirkjumálaráðuneytisins að rétt væri að verða við ósk verjenda um afléttingu einangrunar.¹⁴⁰⁹ Dómfelldi var fluttur úr Síðumúlafangelsinu á vinnuhælið að Litla-Hrauni 23. desember 1977. Samanlagt var dómfelldi í einangrunarvist í 682 daga, eða í eitt ár, tíu mánuði og 17 daga, þar af 508 daga í fangelsinu við Síðumúla.
1109. Dómfelldi Sævar Marinó Ciesielski sætti gæsluvarðhaldi í samtals 1.533 daga, eða samfleytt frá 12. desember 1975, en þann dag var hann úrskurðaður í 30 daga gæsluvarðhald í tengslum við rannsókn á svokölluðu póstsvikamáli, fram að uppkvaðningu dóms Hæstaréttar 22. febrúar 1980. Dómfelldi sætti óslitinni einangrunarvist í Síðumúlafangelsi frá 12. desember 1975 til 31. janúar 1977. Þann dag var dómfelldi fluttur í Hegningarhúsið þar sem hann var vistaður í einangrun til 5.

¹⁴⁰⁶ Málsgrein 657.

¹⁴⁰⁷ Málsgrein 556.

¹⁴⁰⁸ Málsgreinar 568 og 576.

¹⁴⁰⁹ Málsgrein 657.

maí 1977, en þá var hann fluttur aftur í Síðumúlafangelsið.¹⁴¹⁰ Var einangrunarvist dómfellda ekki aflétt fyrr en með ákvörðun sakadómara 21. desember 1977 þegar hann tilkynnti um að rétt væri að verða við ósk verjenda um afléttingu einangrunar.¹⁴¹¹ Var dómfelldi fluttur úr Síðumúlafangelsi í Hegningarhúsið 22. desember 1977. Samanlagt var dómfelldi í einangrunarvist í 741 dag, eða í tvö ár og 11 daga, þar af 647 daga í fangelsinu við Síðumúla.

1110. Dómfelldi Tryggvi Rúnar Leifsson sætti gæsluvarðhaldi í samtals 1.522 daga, eða samfleytt frá 23. desember 1975 fram að uppkvaðningu dóms Hæstaréttar 22. febrúar 1980. Dómfelldi Tryggvi Rúnar sætti óslitinni einangrunarvist í Síðumúlafangelsi frá 23. desember 1975 til 16. júlí 1976.¹⁴¹² Þann dag var einangrunarvist hans aflétt og hann fluttur á vinnuhælið að Litla-Hrauni. Var dómfelldi fluttur aftur í Síðumúlafangelsið til einangrunarvistar 4. ágúst 1976 og var vistaður þar til 9. ágúst 1976, en þá var hann aftur fluttur á vinnuhælið að Litla-Hrauni.¹⁴¹³ Mánudaginn 30. ágúst 1976 var dómfelldi fluttur af Litla-Hrauni og í Síðumúlafangelsið. Var hann vistaður þar í einangrun til 11. nóvember 1976, en þann dag var hann fluttur aftur austur á Litla-Hraun. Dómfelldi Tryggvi Rúnar var enn fluttur í fangelsið við Síðumúla 14. janúar 1977 til einangrunarvistar. Einangrun dómfellda var ekki aflétt fyrr en með títtnefndri ákvörðun sakadómara 21. desember 1977 þegar hann tilkynnti um það bréfleiðis til dóms- og kirkjumálaráðuneytisins að rétt væri að verða við ósk verjenda um afléttingu einangrunar.¹⁴¹⁴ Dómfelldi Tryggvi Rúnar var fluttur úr Síðumúlafangelsi á vinnuhælið að Litla-Hrauni 23. desember 1977. Samanlagt var dómfelldi í einangrunarvist í Síðumúlafangelsinu í 627 daga, eða í eitt ár, átta mánuði og 22 daga.
1111. Fangelsið við Síðumúla 28 í Reykjavík var upphaflega byggt sem geymsla og þvottastöð fyrir lögregluna í Reykjavík. Í máli rannsóknarlögreglu ríkisins nr. 2875/79,¹⁴¹⁵ svonefndri harðræðisrannsókn, sem fram fór árið 1979 komu fram ýmsar upplýsingar um aðbúnað í Síðumúlafangelsi og þörf á endurbótum á hitunar- og loftræstikerfi fangelsisins.¹⁴¹⁶ Í nóvember 1960 var Síðumúlafangelsið samþykkt í heilbrigðisnefnd sem fangageymsla lögreglu en ekki gæsluvarðhaldsfangelsi. Nýting fangelsisins sem gæsluvarðhalds- og afplánunarfangelsi til bráðabirgða, eða þriggja til fjögurra ára, var samþykkt af borgarráði Reykjavíkur 5. október 1971. Þrátt fyrir áskilnað í heilbrigðissamþykkt og heilbrigðisreglugerð var aldrei leitað samþykkis heilbrigðismálaráðs Reykjavíkurborgar fyrir breyttri nýtingu á fangelsinu.¹⁴¹⁷ Borgarlæknir gerði úttekt á Síðumúlafangelsi í desember 1978 og komst meðal annars

¹⁴¹⁰ Málsgrein 541.

¹⁴¹¹ Málsgrein 657.

¹⁴¹² Málsgrein 160.

¹⁴¹³ Málsgrein 183.

¹⁴¹⁴ Málsgrein 657.

¹⁴¹⁵ Málsgrein 668.

¹⁴¹⁶ Málsgrein 710.

¹⁴¹⁷ Málgögn endurupptökunefndar, bls. 3832.

að þeirri niðurstöðu að of mikill hiti væri á klefum og þá sérstaklega í miðju húsinu.¹⁴¹⁸

1112. Þeir fjórir menn sem sættu gæsluvarðhaldi í byrjun árs 1976, grunaðir um aðild að Geirfinnsmálinu, höfðuðu mál gegn ríkissjóði til heimtu skaða- og miskabóta vegna langvarandi gæsluvarðhalds að ósekju. Fyrir liggur að fjórmeningarnir voru í einangrun í Síðumúlafangelsi í 90 til 105 daga. Fjallað var um aðbúnað í fangelsinu við Síðumúla í dómum Hæstaréttar frá 3. mars 1983 í málum nr. 124/1983, 125/1983, 126/1983 og 127/1983. Í forsendum Hæstaréttar sagði orðrétt: „Húsakynni þau sem hann var vistaður í, voru ekki forsvaranleg til svo langrar vistunar.“ Við ákvörðun miskabóta þeim til handa leit Hæstiréttur til þess að einangrunarvistin hafi verið „óvenju langvinn“ auk þess sem horft var til þeirrar „fáheyrðu og andlegu og líkamlegu raun, sem henni var samfara [...]“.
1113. Tilvitnaðir dómar hafa fullt sönnunargildi um þau málsatvik sem í þeim greinir enda hefur ekki verið sýnt fram á hið gagnstæða, samanber 4. mgr. 186. gr. laga nr. 88/2008 um meðferð sakamála. Hæstiréttur slær því föstu að fangelsið við Síðumúla hafi ekki verið forsvaranlegt til langrar vistunar fanga á þeim tíma sem dómfelldu voru þar til langdvalar. Þá skilgreinir rétturinn einangrunarvist frá 90 til 105 dögum sem óvenju langvinna. Líkt og greinir að framan sættu dómfelldu í málinu öll einangrunarvist í Síðumúlafangelsi, en þó mjög mislangri og á mismunandi tímabilum málsmeðferðarinnar. Fyrir liggur að dómfelldu voru öll mun lengri tíma í einangrunarvist í fangelsinu við Síðumúla heldur en málsaðilar í framangreindum hæstaréttarmálum, að undanskildum endurupptökubeiðanda sem var í einangrun í 88 daga. Verður því við það miðað að einangrunarvist dómfelldu vegna málsins hafi verið óvenju langvinn. Í þessum efnum má horfa til skýrslu starfshóps um Guðmundar- og Geirfinnsmál en þar er rakið að löng einangrunarvist sakborninga hafi verið mjög sjaldgæf eftir 1970 nema þá í tengslum við rannsóknir hryðjuverkamála. Hvorki er skilgreint nánar í skýrslunni hvað átt sé við með „langri einangrun“ né hvaða heimshluta horft hafi verið til, en þess getið sem dæmi að sett hafi verið neyðarlög á Norður-Írlandi árið 1971 í tengslum við rannsókn hryðjuverkamála sem hafi heimilað beitingu einangrunar í allt að sjö daga.¹⁴¹⁹
1114. Fyrir liggur fræðileg úttekt á almennum áhrifum einangrunarvistunar í skýrslu starfshópsins. Þar kemur fram að löng einangrunarvist geti valdið ruglástandi hjá sakborningi og í alvarlegum tilfellum einkennum óráðs, ofsóknarkenndar og ofskynjunar. Þá valdi einangrun oft alvarlegum svefntruflunum sem veikir mótstöðu og viðnámsþrótt sakbornings við yfirheyrslur og auki sefnæmi hans og undanlátssemi. Loks er talið að löng einangrunarvist sé líkleg til að ýkja veikleika sakbornings, valda viðbótarþrýstingi og auka verulega hættu á óáreiðanlegum framburðum.¹⁴²⁰ Í þessu samhengi er ástæða til að geta þess að dómfelldi Sævar ritaði bréf til vararannsóknarlögreglustjóra í tilefni af svokallaðri harðræðisrannsókn, en þá hafði dómfelldi Sævar setið í gæsluvarðhaldi í 1.253 daga, þar af 741 dag í einangrunarvist.

¹⁴¹⁸ Málsgögn endurupptökunefndar, bls. 3842.

¹⁴¹⁹ Skýrsla starfshóps um Guðmundar- og Geirfinnsmál til innanríkisráðherra, bls. 330.

¹⁴²⁰ Skýrsla starfshóps um Guðmundar- og Geirfinnsmál til innanríkisráðherra, bls. 330–331.

Í bréfinu lýsti dómfelldi Sævar áhrifum vistarinnar og frelsisskerðingarinnar og sagði hana brengla persónuleika manna svo mjög að sjálfið eyðilegðist þannig að hægt væri að móta þá eins og leir.¹⁴²¹ Athyglisvert er að dómfelldi beitir í þessum efnum keimlíku orðfæri og mannréttindanefnd Evrópu beitti í úrlausnum frá 8. júlí 1978 í málum nr. 7572/76, 7586/76 og 7587/76; *Ensslin, Baader og Raspe gegn Þýskalandi* en þar var vikið að því sérstaklega að algjör einangrun, hvað varðar skynjun og félagsskap, geti án vafa að lokum eyðilaggt persónuleika, það er talist vera ómannleg meðferð í skilningi 3. gr. mannréttindasáttmála Evrópu.

1115. Með vísan til þeirra áhrifa sem einangrunarvist er almennt talin leiða af sér blasir við að dómfelldu hafa ekki farið varhluta af slíkum áhrifum í þeirri óvenju langvinnu einangrun sem þau sættu vegna málsins. Þá var staðfest með framangreindum dómum Hæstaréttar frá 3. mars 1983 í málum nr. 124/1983, 125/1983, 126/1983 og 127/1983 að langvinn einangrunarvist fjögurra manna í Síðumúlafangelsi á sama tíma og dómfelldu Kristján Viðar, Sævar, Tryggvi Rúnar og endurupptökubeiðandi voru vistaðir þar, hafi haft í för með sér fáheyrða, andlega og líkamlega raun. Við blasir að áhrif margfalt lengri einangrunarvistar dómfelldu í sama fangelsi var til þess fallin að hafa enn alvarlegri afleiðingar.
1116. Á þeim tíma sem dómfelldu sættu gæsluvarðhaldi og einangrunarvist voru þau mjög ítrekað í mislöngum yfirheyrslum, samprófunum og tóku þátt í öðrum rannsóknaraðgerðum. Ljóst er að áhrif langvarandi einangrunarvistar á sönnunargildi framburða hljóta að vera mjög persónubundin og háð líkamlegri og andlegri heilsu viðkomandi sakbornings almennt og þegar viðkomandi framburður er gefinn. Mat á áhrifum langvinnrar einangrunarvistar á dómfelldu og framburð þeirra er ýmsum vandkvæðum háð. Mikilvægt er þannig að gera sér grein fyrir að dómfelldu gáfu framburði sem litið var á sem játningar mislöngu eftir að þeir voru hnepttir í gæsluvarðhald og framburðir þeirra þróuðust með nokkuð misjöfnum hætti eftir því sem leið á gæsluvarðhald og einangrun. Ætla má því að einangrunarvistin hafi ekki verið farin að hafa sömu áhrif á þá framburði sem gefnir voru í byrjun rannsóknarinnar og þá framburði sem dómfelldu gáfu eftir að þeir höfðu sætt langvarandi einangrun. Á hinn bóginn verður ekki litið fram hjá þeim alvarlegu áhrifum sem einangrunarvist er almennt talin geta haft í för með sér á andlega heilsu sakbornings og viðnámsþrótt og þar af leiðandi á áreiðanleika framburðar hans. Við blasir að horfa ber til þess við mat á gildi framburða dómfelldu undir hvaða aðstæðum og mögulegu áhrifum þeir eru gefnir.
1117. Eins og nánari grein verður gerð fyrir síðar blasir við að tilhögun gæsluvarðhaldsvistar hvers dómfellda um sig, beiting ívilnana eða sviptingu ívilnana svo og ákvarðanir um hvort þeir sættu einangrun eða annars konar gæslu virðast í mörgum tilvikum hafa ráðist af því hvernig framburðir dómfelldu þróuðust. Dómfelldu sátu lengi vel í sama gæsluvarðhaldsfangelsi og hlaut því fljótlega að verða ljóst hvaða áhrif framburðir þeirra höfðu á fyrirkomulag gæsluvarðhaldsins. Án tillits til þess hvort ákvörðunum um fyrirkomulag gæsluvarðhaldsvistar var beitt með markvissum hætti þarf að skoða

¹⁴²¹ Málsgrein 687.

hvort þessi framkvæmd var til þess fallin að draga úr sönnunargildi framburða dómfelldu.

1118. Eftir að dómur sakadóms Reykjavíkur var kveðinn upp en áður en Hæstiréttur fjallaði um málið fór fram rannsókn á meintu harðræði sem dómfelldi Sævar taldi sig hafa verið beittan. Sú rannsókn var mjög afmörkuð, tók aðeins til afmarkaðs tímabils og aðeins til meints harðræðis gagnvart dómfellda Sævari. Frekari upplýsingar um harðræði í gæsluvarðhaldi dómfelldu voru lagðar fyrir Hæstarétt við meðferð fyrstu endurupptökubeiðni dómfellda Sævars. Við meðferð endurupptökunefndar hefur verið varpað nýju ljósi á ýmsa annmarka á framkvæmd harðræðisrannsóknarinnar og jafnframt ýmsa þætti í framkvæmd gæsluvarðhaldsins sem áður hafa ekki komið fram og fella má undir slæma meðferð á dómfelldu.
1119. Við blasir að horfa ber til þess við mat á gildi framburða dómfelldu við hvaða aðstæður þeir eru gefnir. Um mat á sönnunargildi framburðanna vísast einnig til framangreindrar umfjöllunar um 3. gr. og 1. mgr. 6. gr. mannréttindasáttmála Evrópu.

VII.5.2.c Lyfjagjöf dómfelldu

1120. Ráða má af bókunum í dagbók fangelsisins við Síðumúla að dómfelldu fengu ávísað frá fangelsislækni ýmis konar geðlyfjum, svefnlyfjum og róandi lyfjum í gæsluvarðhaldinu. Þá virðist sem forstöðumaður fangelsisins hafi þess fyrir utan útvegað gæsluvarðhaldsföngum frekari svefnlyf og róandi lyf ef eftir því var leitað. Fyrir liggja sterkar vísbendingar um að áhrif þessara lyfjagjafa hafi verið mikil á dómfelldu en slík áhrif urðu umfjöllunarefni í aðdraganda málsmeðferðar fyrir Hæstarétti síðla árs 1979 í kjölfar bréfs sem verjandi dómfellda Kristján Viðars ritaði 10. september 1979. Tilfnið var kvörtun dómfellda um sterk geðlyf sem honum voru gefin, í kjölfar tveggja sjálfsvígstilrauna hans, á tímabilinu janúar til og með maí 1977. Á sama tíma hafi hann verið í afdrifaríkum yfirheyrslum vegna málsins. Í bréfinu komu fram lýsingar dómfellda á því hvernig allt framferði hans og hugsanagangur hafi breyst. Hann hafi orðið manískur og upplifað sjálfan sig sem persónu á leiksviði. Honum hafi liðið líkt og honum væri ætlað að leika ákveðið hlutverk fyrir rannsakendur. Um miðjan maí hafi hann verið fluttur á Litla-Hraun, en þá hafi hann hætt allri inntöku lyfja og fundist rofa til í umhverfinu. Á Litla-Hrauni dvaldi dómfelldi Kristján Viðar til 5. júlí 1977, en daginn eftir dró hann framburð sinn til baka um aðild að Geirfinnsmálinu og var þá hann settur í einangrun á ný í Síðumúlafangelsinu eins og áður gat.
1121. Um miðjan apríl 1977 ritaði dómfelldi Guðjón í dagbók sína um unaðsleg áhrif af Mogadon og Chloral. Daginn eftir ritaði hann um að hafa beðið forstöðumann fangelsisins um meiri pillur og þá fengið tvær töflur af Mogadon og einnig Chloral. Í framhaldinu ritaði hann um að hafa tilkynnt forstöðumanninum um að skammturinn hafi verið alltof sterkur. Í lok júní sama ár ritaði dómfelldi Guðjón um slæma andlega og líkamlega líðan og að hann væri á góðri leið með að verða eiturlyfjasjúklingur.
1122. Undir lok apríl 1977 ritaði dómfelldi Tryggvi Rúnar í dagbók sína um tilraunir sínar til að minnka lyfjaskammtinn. Daginn eftir ritaði hann um að hafa tekið lyfin inn þar sem

það besta í stöðunni væri að vera alveg sljór og vita ekki neitt í sinn haus inni á klefa, eins og hann orðaði það.¹⁴²² Dómfelldi ritaði í dagbók sína um að hafa hætt allri lyfjainntöku 21. júlí 1977 nema svefnlyfjum fyrir nóttina. Lýsti hann góðum áhrifum þess fyrir líkama, sál og hugsun, hann væri allt annar og betri maður án lyfjanna.

1123. Eins má nefna í þessu sambandi að 16. júlí 1976 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla hver kvöldlyf dómfellda Sævars hafi verið þann daginn. Um hafi verið að ræða þrjár 50 mg Largactil töflur, tvær Somadril töflur og ein 5 mg Diazepam tafla. Fyrsttalda lyfið mun vera ávanabindandi, sefandi og róandi geðlyf til meðhöndlunar á sturlunareinkennum vegna geðklofa og oflæti, það næsta mun vera ávanabindandi, vöðvaslakandi og verkjastillandi lyf við verkjum í stoðkerfi sem hafi róandi áhrif og það þriðja er skilgreint sem ávanabindandi, róandi, kvíðastillandi, krampastillandi og vöðvaslakandi lyf við taugaveiklun, kvíða, spennu og kvíðatengdum svefntruflunum.¹⁴²³ Miðað við fyrirbyggjandi upplýsingar um virkni þessara lyfja sýnist ótvírætt að þau hljóti að hafa haft umtalsverð áhrif á dómfellda. Mat á áhrifum lyfjagjafar á trúverðugleika framburðar dómfelldu er ýmsum tormerkjum háð. Í fyrsta lagi liggja ekki fyrir fullnægjandi upplýsingar um lyfjagjafirnar. Haldin var sérstök lyfjaskrá í Síðumúlafangelsinu um lyfjagjafir og skammtastærðir til fanga en skráin liggur ekki fyrir meðal gagna málsins. Í öðru lagi var engin formfesta í skráningum í fangelsisdagbók og fór það alfarið eftir færsluritanum hversu ítarleg skráningin var hverju sinni. Bókanir um lyfjagjafir til gæslufanga voru þar engin undantekning en fyrir liggur að stjórnendur fangelsisins brugðust sjálfir við kvörtunum dómfelldu hvað lyf snerti í flestum tilvikum milli þess sem fangelsislæknirinn kom í vikulegar vitjanir. Í þriðja lagi er erfitt að leggja mat á einstaklingsbundin áhrif lyfjanotkunar eftir á. Af framangreindum ástæðum er ekki unnt að draga skýrar ályktanir hvaða áhrif lyfjagjafirnar höfðu á dómfelldu. Þess ber að geta að starfshópur innanríkisráðuneytisins lagði almennt ekki mat á hugsanleg áhrif geðlyfjanotkunar á framburði dómfelldu á meðan á einangrunarvistinni stóð þar sem erfitt væri að meta einstaklingsbundin áhrif slíkrar lyfjanotkunar eftir á.¹⁴²⁴ Af dagbókum dómfelldu Guðjóns og Tryggva Rúnars, sem og framburðum dómfelldu, má almennt ráða að sú lyfjagjöf sem beitt var hafi verið til þess fallin að draga úr einbeitingu og skýrri hugsun. Má þess vænta að samverkandi áhrif lyfjagjafar og einangrunar hafi almennt séð haft neikvæð áhrif á líkamlegt og andlegt ástand dómfelldu og þar af leiðandi á áreiðanleika framburða sem þau gáfu undir slíkum aðstæðum. Í þessu sambandi má nefna sem dæmi að 19. september 1976 hafi dómfelldi Kristján Viðar lýst með nákvæmum hætti og nánast myndrænum hvernig hann hafi staðið að því að stinga Guðmund á hol auk þess sem hann greindi frá því með jafn nákvæmri frásögn þann sama dag að hafa orðið færeyiskum manni að bana sem hlutaður hafi verið sundur og líkamanum komið fyrir í

¹⁴²² Málsgrein 528.

¹⁴²³ Sjá umfjöllun í Lyfjabók á vefslóðunum:

<http://www.lyfja.is/lyfjabokin/lyf/Largactilafskradfeb2008/#tab2>

<http://www.lyfja.is/lyfjabokin/lyf/Somadriafskradapr2008/>

<http://www.lyfja.is/lyfjabokin/lyf/Valiumafskradapr2007/>

¹⁴²⁴ Skýrsla starfshóps um Guðmundar- og Geirfinnsmál til innanríkisráðherra, bls. 450.

splunkunýjum pokum keyptum í Ellingsen.¹⁴²⁵ Miðvikudaginn 8. desember sama ár bar dómfelldi Kristján síðan um að amma hans hafi átt þátt í því að hluta líkið í sundur og fela það, væntanlega í Fossvogskirkjugarði, en bókað var í lögregluskýrsluna að frásögn hans væri nokkuð óljós og sannleiksgildi vafasamt.¹⁴²⁶

VII.5.2.d Rannsóknar- og yfirheyrsluaðferðir

1124. Ákvæði um tilhögun yfirheyrslu sem og markmið rannsóknar lögreglu var að finna í V. kafla laga nr. 74/1974 um meðferð opinberra mála sem fjallaði um lögreglumenn og upphaf rannsóknar. Kveðið var á um það í 7. mgr. 40. gr. laga um meðferð opinberra mála að lögreglumenn gerðu skriflegar og nákvæmar skýrslur um rannsókn sína, þar með taldar yfirheyrslur. Í 1. málslíð 2. mgr. 40. gr. sömu laga sagði orðrétt: „Spurningar lögreglumanna skulu vera skýrar, stuttar og ótvíræðar.“
1125. Í máli þessu liggja fyrir mjög takmarkaðar heimildir um yfirheyrsluaðferðir og spurningatækni rannsakenda þar sem ekki tíðkaðist að hljóðrita yfirheyrslurnar. Sá háttur var hafður á við skýrslugerð að endursegja svör dómfelldu og vitna við spurningum yfirheyraanda líkt og um samfellda frásögn þess sem yfirheyrdur var, hafi verið að ræða, oft í fyrstu persónu eintölu. Slík skráning gerir það að verkum að ómögulegt er að vita hvaða spurningar voru bornar upp, með hvaða hætti það var gert og hversu nákvæmlega svar dómfellda eða vitnis var bókað. Hins vegar eru til staðar sterkar vísbendingar um að spurningar rannsakenda hafi á stundum verið leiðandi eins og eftirfarandi dæmi úr skýrslum dómfelldu eru til marks um: „Kvað hann það vel geta verið [...]“, „Mundi hann að eitthvað hafi verið talað um að kaupa áfengisflösku og sagði hann það geta verið að það hafi verið nefnt við manninn.“ Spurningar yfirheyraanda og svar dómfelldu og vitna voru ekki tilgreind sérstaklega í lögregluskýrslu nema í undantekningatilfellum. Ritun lögregluskýrslunnar fór almennt fram að yfirheyrslu lokinni en þá hafði skýrsluritarinn þegar lagt huglægt mat sitt sem rannsakanda á framburð viðkomandi. Skýrslurnar voru ýmist undirritaðar af dómfellda eða ekki. Lítið samband var á milli lengdar yfirheyrslu og þess sem skráð var en það bendir til þess að skýrsluritarinn hafi í mörgum tilvikum valið úr framburði dómfellda það sem hann taldi skipta máli. Óvíst er því hverju var sleppt. Þá liggur fyrir að í yfirgnæfandi meirihluta yfirheyrslna, viðtala og samprófana var ekkert skráð og þannig fullkomin óvissa ríkjandi um hvað fram fór og hvað dómfelldi bar. Þessi samskipti voru í augljósri andstöðu við þau lagafyrirmæli að lögreglumenn skyldu gera skriflegar og nákvæmar skýrslur um rannsókn sína.
1126. Þótt upplýst hafi verið fyrir Hæstarétti að slík óskráð samskipti hafi í einhverjum mæli átt sér stað milli rannsakenda og dómfelldu virðist umfang þeirra ekki hafa legið fyrir. Ónákvæmar skýringar lögreglumanna og fulltrúa yfirsakadómara um þessi samskipti virðast hafa verið teknar góðar og gildar. Endurupptökunefnd telur að þær heildstæðu upplýsingar sem nú liggja fyrir úr dagbókum Síðumúlafangelsisins og dagbókum dómfelldu Tryggva Rúnars og Guðjóns varpi nýju ljósi á þessi óskráðu samskipti dómfelldu og rannsakenda.

¹⁴²⁵ Málsgreinar 208–209.

¹⁴²⁶ Málsgrein 285.

VII.5.2.d.1 Sefjun, dáleiðsla og sannleikssprautur

1127. Líkt og rakið er að framan var rannsókn sakamála þeim vandkvæðum bundin að hún hófst ekki fyrr en tæpum tveimur árum eftir að Guðmundur hvarf og rúmlega einu ári eftir hvarf Geirfinns. Dómfelldu og vitni áttu þar af leiðandi erfitt með að rifja upp hvað á daga þeirra hafði drifið er þeir hurfu þar sem svo langt var liðið frá umræddum atvikum. Meðal þeirra aðferða sem gripið var til var sefjun með fulltingi sálfræðings og geðlæknis. Sú aðferð var ein þeirra sem rannsakendur beittu við rannsókn Guðmundarmálsins í þeim tilgangi að auðvelda upprifjun og ná þannig fram upplýsingum.¹⁴²⁷
1128. Í Íslensku alfræðiorðabókinni er hugtakið „sefjun“ skýrt sem sálrænt ferli þar sem hugmynd eða skoðun annars manns er meðtekin án þess að rökum, fortölum, skipunum eða nauðung sé beitt, en þekktasta gerð sefjunar er dáleiðsla.¹⁴²⁸ Í lögum nr. 74/1974 um meðferð opinberra mála var ekki að finna heimild til handa lögreglu til að beita þess konar óhefðbundnum aðferðum við framkvæmd rannsóknar og dómsúrskurðar var ekki leitað. Rannsókn sakamáls byggist á ákveðnum grundvallarreglum, en þeirra mikilvægust er sannleiksreglan. Í samræmi við það var svo fyrir mælt í 39. gr. laga um meðferð opinberra mála að lögreglumenn skyldu stöðugt miða alla rannsókn sína við það að leiða hið sanna og rétta í ljós og gæta jafnt að þeim atriðum sem bentu til sektar sakaðs manns og sýknu. Þá var í 2. mgr. 40. gr. sömu laga kveðið á um að lögreglumenn mættu ekki reyna með nokkrum hætti að rugla mann með ósannindum eða á annan hátt, þannig að verða kynni til þess að hann vissi miður en ella hverju hann svaraði eða til þess að hann svaraði röngu.
1129. Beitt var sefjun á endurupptökubeiðanda, en hann var ítrekað til meðferðar hjá Geir Vilhjálmsyni, sálfræðingi hjá Rannsóknastofnun vitundarinnar. Samkvæmt bókunum í dagbók fangelsisins við Síðumúla fór viðtal þeirra og sefjunarfundir í öllum tilvikum fram í yfirheyrsluherbergi í fangelsinu. Fyrsta viðtal þeirra var 9. mars 1976 og stóð yfir í eina klukkustund og 20 mínútur. Tveimur dögum síðar fór fyrsti sefjunarfundurinn fram og stóð yfir í um tvær og hálf klukkustund. Í bókun í dagbók fangelsisins við Síðumúla þann dag var þess getið að í kjölfar sefjunarfundarins hafi hafist sex augna samtal rannsóknarlögreglumanna og sálfræðingsins, eins og það var bókað. Daginn eftir, 12. mars 1976, var bókað í dagbók fangelsisins að rannsóknarlögreglumaður hafi farið með sálfræðinginn í ferðalag, eins og það var orðað. Ekki liggja fyrir upplýsingar um ferðalagið. Annar sefjunarfundur endurupptökubeiðanda og sálfræðingsins fór fram 13. mars 1976 og stóð yfir í tæplega eina og hálf klukkustund, en þá fóru fulltrúi yfirsakadómara, rannsóknarlögreglumaður og sálfræðingurinn með endurupptökubeiðanda í ferðalag, eins og það var bókað í fangelsisdagbókina. Komu þeir til baka í fangelsið eftir tæpar þrjár klukkustundir.¹⁴²⁹ Skrifleg skýrsla liggur ekki fyrir um ferðina. Þriðji sefjunarfundurinn var haldinn 15. mars 1976 og stóð yfir í þrjár klukkustundir. Þess var getið í bókun í dagbók

¹⁴²⁷ Málsgrein 120.

¹⁴²⁸ Dóra Hafsteinsdóttir og Sigríður Harðardóttir, ritstj., *Íslensk alfræðiorðabók*. Vefútgáfa 2011. Aðgengileg á slóðinni: www.snara.is.

¹⁴²⁹ Málsgrein 113.

fangelsisins að í kjölfar fundarins hafi sálfræðingurinn beðið fangaverði fyrir segulbandsspólur merktar fulltrúa yfirsakadómara.¹⁴³⁰ Fjórði og síðasti sefjunarfundurinn fór fram 19. mars 1976 og stóð hann yfir í rúmar tvær klukkustundir.¹⁴³¹ Sálfræðingurinn skilaði skýrslu 21. mars 1976 til sakadóms Reykjavíkur um helstu niðurstöður sínar en í henni kom fram að tilgangurinn með sefjunarfundunum hafi verið að auðvelda upprifjun endurupptökubeiðanda á smáatriðum ökuferðanna með dómfelldu Sævari, Kristjáni Viðari og Tryggva Rúnari. Talningatækni hafi verið beitt til að dýpka vitundarástand endurupptökubeiðanda og myndrænu táknmáli til að beina meðvitundinni aftur í tíma. Á sefjunarfundunum hafi hann verið beðinn um að endurupplifa ferðalögin og lýsa ökuleiðunum.¹⁴³² Í skýrslunni kom fram að endurupptökubeiðandi hafi mestallan tímann verið í léttu sefjunarástandi á þriðja og fjórða sefjunarfundinum, en þeir fundir væru á segulbandsupptökunum.¹⁴³³ Tvímælalaust hafi tekist að virkja minnishæfileika endurupptökubeiðanda og voru helstu niðurstöður sefjunarfundanna varðandi tímasetningar og ökuleiðir raktar.¹⁴³⁴ Í skýrslunni kom fram að Jakob Jónasson geðlæknir hafi einnig gert tilraun til þess að dáleiða endurupptökubeiðanda.¹⁴³⁵

1130. Tveimur klukkustundum eftir síðasta sefjunarfundinn 19. mars 1976 var endurupptökubeiðandi færður til yfirheyrslu. Endurupptökubeiðandi var með réttarstöðu vitnis í það skipti, en skipaður réttargæslumaður hans var viðstaddur. Í skýrslu um yfirheyrsluna var bókað að hún hafi farið fram að ósk endurupptökubeiðanda. Líkt og skýrsla um yfirheyrsluna ber með sér skýrði hann frá því að fyrsti framburður hans í málinu um líkflutning í Toyota bifreið væri réttur að öðru leyti en því að atburðurinn hafi ekki átt sér stað í janúar 1974 heldur 14. september sama ár. Hann hafi einnig flutt eitthvað heiman frá dómfellda Sævari aðfaranótt 27. janúar 1974 en á þeim tíma hafi hann haft Volkswagen bifreið föður síns til umráða. Yfirheyrslan yfir endurupptökubeiðanda stóð yfir í rúma eina og hálfu klukkustund og var bókað lokið klukkan 17:03 þennan dag. Samkvæmt bókun í dagbók fangelsisins við Síðumúla var endurupptökubeiðandi látinn laus um hálf tíma síðar samkvæmt ákvörðun fulltrúa yfirsakadómara.¹⁴³⁶
1131. Samtals var endurupptökubeiðandi í viðtali og á sefjunarfundum með sálfræðingnum í tíu klukkustundir á þessu tíu daga tímabili. Staðfest er með skýrslu sálfræðingsins og bókunum í dagbók Síðumúlafangelsisins að rannsakendur hlýddu á frásögn endurupptökubeiðanda frá einum sefjunarfundinum. Þá funduðu þeir með sálfræðingnum og höfðu segulbandsupptök af tveimur sefjunarfundum milli handa. Þá virðist sem rannsakendur hafi veitt sálfræðingnum upplýsingar um staðhætti til að vinna með í sefjunarviðtölum við endurupptökubeiðanda. Rannsakendur hagnýttu sér þær upplýsingar sem komu fram á sefjunarfundunum og þann framburð sem

¹⁴³⁰ Málsgrein 114.

¹⁴³¹ Málsgrein 116.

¹⁴³² Málsgrein 120.

¹⁴³³ Málsgrein 120.

¹⁴³⁴ Málsgrein 120.

¹⁴³⁵ Málsgrein 120.

¹⁴³⁶ Málsgrein 118.

endurupptökubeiðandi gaf í sefjunarástandi í sálfræðiviðtali, en réttarstöðu hans hafði verið breytt í vitni þegar hann gaf skýrslu hjá lögreglu í kjölfar síðasta sefjunarfundarins. Þrátt fyrir að rannsakendur hafi beitt þessari aðferð við að ná fram framburði endurupptökubeiðanda var ekki gerð skrifleg skýrsla um rannsóknar- aðgerðina sem slíka eða niðurstöður hennar líkt og áskilið var í 7. mgr. 40. gr. laga um meðferð opinberra mála. Af þeim sökum liggur ekki fyrir hvað fór fram og hvort gætt hafi verið að ákvæðum sem giltu um réttarstöðu endurupptökubeiðanda. Fyrir liggur að réttargæslumaður hans var í engu tilviki viðstaddur og engar upplýsingar um að hann hafi verið upplýstur um sefjunarfundina.

1132. Áhorfsmál er hvernig rannsakendum var unnt að rækja mikilvæga sannleiksskyldu sína þegar þeir notuðust við sefjun til að ná fram framburði endurupptökubeiðanda. Sefjun virðist til þess fallin að hafa áhrif á skynjun viðkomandi sem aftur hefur áhrif inn í mat á trúverðugleika framburðar sem fenginn er fram með slíkri aðferð. Við mat á gildi framburðar sem fenginn er fram með sefjun verður því að hafa í huga að sú hætta er fyrir hendi að framburðurinn sé reistur á hugmynd eða skoðun annars manns, þess sem stýrir sefjuninni, en ekki upplifun þess sem gefur skýrslu.

VII.5.2.d.2 Samprófanir á rannsóknarstigi

1133. Einn liður í framkvæmd rannsóknar þessa máls fólst í samprófunum á rannsóknarstigi en heimild var til slíkra prófana samkvæmt 4. mgr. 40. gr. laga nr. 74/1974 um meðferð opinberra mála. Þar var kveðið á um að hvern mann skyldi spyrja sér án viðurvistar annarra sakaðra eða vitna, uns ástæða kunni að verða til samprófunar á síðara stigi rannsóknar. Þessari aðferð sýnist hafa verið beitt mikið við rannsókn lögreglu í maí, júní og júlí 1976 í kjölfar þess að fjórmeningarnir Einar Bollason, Magnús Leóoldsson, Sigurbjörn Eiríksson og Valdimar Olsen voru leystir úr haldi. Þeir höfðu einkum verið samprófaðir fyrir dómi sem hluti af dómsrannsókn, samanber 5. mgr. 77. gr. laga um meðferð opinberra mála, við dómfelldu Sævar, Kristján Viðar og Erlu.
1134. Sérstæð samprófun átti sér stað 5. maí 1976. Sú samprófun var fjölmenn en um hana er ítarlega fjallað í máli rannsóknarlögreglu ríkisins nr. 2875/79, svonefndri harðræðisrannsókn.¹⁴³⁷ Samprófunin fór fram, eftir því sem bókað var í dagbók Síðumúlafangelsisins, frá klukkan 21:25 til klukkan 22:15. Viðstaddir voru rannsóknarlögreglumennirnir Sigurbjörn Víðir Eggertsson og Eggert Norðdahl Bjarnason, Njörður Snæhólm aðalvarðstjóri, Hallvarður Einvarðsson vararíkis- saksóknari, Gunnar Guðmundsson forstöðumaður og Örn Höskuldsson, fulltrúi yfirsakadómara, auk dómfelldu Erlu, Kristjáns Viðars og Sævars. Samprófunarinnar er getið í fangelsisdagbók án þess að getið sé hverjir voru viðstaddir aðrir en dómfelldu. Ekki er þar tekið fram hvort um dómsrannsókn hafi verið að ræða, samanber 5. mgr. 77. gr. laga um meðferð opinberra mála, eða hvort samprófunin hafi verið hluti af lögreglurannsókn í skilningi 4. mgr. 40. gr. laga um meðferð opinberra mála. Ljóst er að verjendur voru ekki viðstaddir, auk þess liggur ekki fyrir að gætt hafi verið ákvæða 40. gr. laga um meðferð opinberra mála gagnvart dómfelldu. Engin skrifleg gögn eru

¹⁴³⁷ Málsgrein 668.

fyrirliggjandi um samprófunina sem slíka önnur en nefnd bókun í dagbók fangelsisins og það sem ráða má af skýrslutökum í nefndri rannsókn rannsóknarlögreglunnar sem fram fór þremur árum síðar. Af þeim lögregluskýrslum sýnist mega ráða að markmiðið hafi verið að ná samræmi milli framburða dómfellda Erlu og Kristjáns Viðars annars vegar og dómfellda Sævars hins vegar en þau fyrrnefndu höfðu borið um aðild að láti Geirfinns en dómfelldi Sævar ekki. Samræmi náðist ekki en prófunin endaði í upplausn þar sem Gunnar Guðmundsson forstöðumaður Síðumúlafangelsisins laust dómfellda Sævar kinnhest.

1135. Síðari samprófanir sem bókað er um í dagbók Síðumúlafangelsisins að hafi farið fram á vegum lögreglunnar í maí, júní og júlí virðast hafa verið með öðru sniði. Þær hafi staðið klukkutímum saman og oftast haldnar af einum rannsóknarlögreglumanni. Í engu tilviki voru gerðar skriflegar skýrslur þrátt fyrir ákvæði 7. mgr. 40. gr. laga um meðferð opinberra mála sem kvað á um að lögreglumenn skuli gera skriflegar nákvæmar skýrslur um rannsókn sína. Einu heimildina um að þær hafi farið fram er að finna í fangelsisdagbók. Endurrit þeirra bókana lá fyrir við meðferð dómstóla á sínum tíma. Í samræmi við þetta liggur eðli máls samkvæmt ekki fyrir hvað fram fór og hvort gætt hafi verið að ákvæðum um réttarstöðu sakbornings. Fyrir liggur að verjendur voru í engu tilviki nærstaddir og engar upplýsingar fyrirliggjandi um að þeim hafi verið gert aðvart um þessar samprófanir. Getið skal helstu dæma um þessar samprófanir. Yfirlýsingar sem dómfelldi Sævar ritaði í Hegningarhúsinu í mars og apríl 1977 eru eina heimildin um hvað fór fram. Í yfirlýsingu, sem dagsett er 5. mars 1977 varpaði dómfelldi þeirri spurningu fram hvort löglega væri staðið að þessum samprófunum, einmitt þar sem réttargæslumenn hafi ekki verið viðstaddir og engar skýrslur gerðar.¹⁴³⁸
1136. Strax tveimur dögum eftir fyrrnefnda samprófun sem fór úrskæiðis 5. maí 1976 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins 7. maí að yfirlögregluþjónn hafi verið í vitjun í klefa dómfellda Sævars í tvær klukkustundir fram til klukkan 18:45 en að henni lokinni hafi dómfelldi Sævar og Erla verið tekin fram til viðtals í horninu eins og það er orðað undir stjórn yfirlögregluþjónsins og fulltrúa yfirsakadómarara og sú samprófun staðið í ríflega tvær klukkustundir. Í yfirlýsingu dómfellda Sævars sem dagsett er 5. mars 1977 gat hann þess að dómfelldi Erla hafi átt að hjálpa honum að rifja málsatvik upp.¹⁴³⁹ Að því búnu hafi dómfelldi Sævar og dómfelldi Kristján Viðar verið samprófaðir í rúma klukkustund undir stjórn aðalvarðstjórans og þeirri samprófun lokið klukkan 22:40. Í áðurnefndri yfirlýsingu dómfellda gat hann þess að dómfelldi Kristján Viðar hafi sagt frá því að hafa stungið Guðmund og rakið framburði sína í báðum málunum og beðið dómfellda Sævar að koma til móts við sig. Í kjölfarið hafi rannsóknarlögreglumaður efnt til skýrslutöku yfir dómfellda klukkan 00:40 sem stóð til klukkan 03:35 um nóttina, en skrifleg skýrsla liggur fyrir um þá skýrslutöku, vottuð af fangavörðum.

¹⁴³⁸ Málsgrein 436.

¹⁴³⁹ Málsgrein 436.

1137. Í byrjun júní 1976 virðist hafa verið tekið til við samprófanir vegna hvarfs Guðmundar Einarssonar samkvæmt því sem bókað er í dagbók fangelsisins við Síðumúla.¹⁴⁴⁰ Þá hélt rannsóknarlögreglumaður ítrekað samprófanir með dómfelldu, oftast einn eða með fulltingi fangavarðar. Þannig fór fram viðtal, sem svo er kallað, milli rannsóknarlögreglumannsins, fangavarðar, dómfelldu Tryggva Rúnars og Kristjáns Viðars 2. júní 1976 í rúma eina og hálf klukkustund og aftur degi síðar í tæpa tvo klukkutíma en þá var rannsóknarlögreglumaðurinn einn. Föstudaginn 4. júní 1976 lét hann svo samprófun fara fram með fulltingi fangavarðar þar sem þeir þrír voru leiddir saman, dómfelldu Kristján Viðar, Sævar og Tryggvi Rúnar, í tvær klukkustundir. Á laugardeginum 5. júní 1976 var svo enn efnt til samprófunar milli dómfelldu Sævars og Tryggva Rúnars í þrjá stundarfjórðunga og stóð Sigurbjörn Víðir einn að henni eftir því sem ráða má af dagbók fangelsisins. Þá var efnt til samprófunar með þeim tveimur 7. júní 1976 í rúmar þrjár klukkustundir af rannsóknarlögreglumanninum einum. Þess má geta í þessu sambandi að dómfelldi Sævar bar um það fyrir dómi að rannsóknarlögreglumaðurinn hafi egnt dómfellda Tryggva Rúnar til að leggja á hann hendur¹⁴⁴¹ og um það hefur verið ritað að dómfelldi Tryggvi Rúnar hafi kannast við það.¹⁴⁴² Framburður dómfellda Sævars var í þessum efnum í samræmi við yfirlýsingu hans sem dagsett er 4. mars 1977.¹⁴⁴³ Sigurbjörn Víðir staðfesti það fyrir dómi að dómfelldi Tryggvi Rúnar hafi haft þessa háttsemi í frammi en bar á móti því að hafa átt annan hlut að máli en að stía þeim í sundur.¹⁴⁴⁴ Á sama máta hafi dómfelldu Tryggvi Rúnar og Kristján Viðar verið samprófaðir í tæpar tvær klukkustundir undir miðnætti 10. júní og aftur í stutta stund undir miðnætti 11. júní. Laugardaginn 12. júní kom bróðir dómfellda Tryggva Rúnars með sendingu til hans en við það tækifæri lét rannsóknarlögreglumaðurinn sækja dómfellda Tryggva Rúnar inn á klefa og leyfði þeim bræðrum að ræðast við í klukkustund. Sunnudaginn 13. júní 1976 er bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að fulltrúi yfirsakadómara og rannsóknarlögreglumaður hafi farið með dómfellda Tryggva Rúnar í bíltúr eins og það er orðað og voru í rúmar tvær klukkustundir. Sama dag ritaði dómfelldi Tryggvi Rúnar svokallaða játningaskýrslu til nafngreinds rannsóknarlögreglumanns í einkar vinalegum tón um Guðmundarmálið og vísar þar til þess að hann verði að ræða betur við dómfellda Kristján Viðar um ákveðin atriði og vísar þar með til frekari samprófana.¹⁴⁴⁵
1138. Upp úr miðjum júlí 1976 var tekin tíu daga snörp samprófunarhrina milli dómfelldu Erlu og Sævars.¹⁴⁴⁶ Föstudaginn 16. júlí 1976 var meðal annars bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Sigurbjörn Víðir hafi farið með dómfelldu Erlu í heimsókn til dóttur sinnar í rúma klukkustund. Klukkan 17:00 var bókað að dómfelldu Erla og Sævar hafi verið færð fram til samtals í horninu í áheyrn tveggja

¹⁴⁴⁰ Málgreinar 132–142.

¹⁴⁴¹ Málgrein 459.

¹⁴⁴² Þorsteinn Antonsson: *Áminntur um sannsögli, heimildarsaga*. Reykjavík 1991, bls. 302.

¹⁴⁴³ Málgrein 422.

¹⁴⁴⁴ Málgrein 465.

¹⁴⁴⁵ Málgrein 143.

¹⁴⁴⁶ Málgreinar 160–166, 168 og 171–172.

rannsóknarlögreglumanna sem staðið hafi í rúmar þrjár klukkustundir. Dómfelldi Sævar vék að umfjöllunarefni þessarar samprófunar í yfirlýsingu dagsettri 5. mars 1977.¹⁴⁴⁷ Gat hann þess að hafa ásakað dómfelldu Erlu um það hvort hún vildi drepa hann og hvað hún meinti með að bera upp á hann lygi. Í yfirlýsingunni sagði jafnframt að framburður hennar hafi verið reistur á draumi. Bókað var í kjölfarið í Fangelsisdagbók að dómfellda Erla hafi fengið 10 mg Diazepam vegna þess hve slæm á taugum hún væri eins og það var orðað. Laugardaginn 17. júlí 1976 hafi þau ræðst við í tvo tíma hjá einum rannsóknarlögreglumanni og á sunnudagsmorgni í þrjár klukkustundir. Mánudaginn 19. júlí 1976 var rannsóknarlögreglumaðurinn með þau tvö til samprófunar í sex klukkustundir samfleytt og svo með þau saman í ferð úr húsi um kvöldið ásamt fangaverði í tvær og hálfu klukkustund. Um þessa samprófun fjallaði dómfelldi Sævar ítarlega.¹⁴⁴⁸ Á þriðjudeginum 20. júlí 1976 stóð samprófun yfir í tvær og hálfu klukkustund og svo var farið með þau saman úr húsi í fylgd rannsóknarlögreglumannsins og fangavarðar í rúmar tvær klukkustundir. Að þeirri ferð lokinni hafi þau verið í rúmlega eina og hálfu klukkustund á ný í samprófun. Enn kom svo rannsóknarlögreglumaðurinn um kvöldið og ræddi við þau tvö í rétt rúmar tvær klukkustundir. Miðvikudaginn 21. júlí 1976 var bókað að dómfellda Erla hafi verið færð fram til tals við rannsóknarlögreglumannsins. Tíu mínútum síðar var bókað að dómfelldi Sævar hafi verið færður fram til tals við rannsóknarlögreglumanninn og dómfelldu Erlu. Samskiptin í það skiptið stóðu í tæpar tvær klukkustundir. Degi síðar voru þau svo í samprófun í eina og hálfu klukkustund. Föstudaginn 23. júlí 1976 var bókað að rannsóknarlögreglumaðurinn ásamt fangaverði hafi farið suður í hraun, eins og það er bókað í dagbókinni, með dómfelldu Erlu og Sævar í eina og hálfu klukkustund. Seinna sama kvöld hafi verið haldin samprófun í tæpa eina og hálfu klukkustund að viðstöddum rannsóknarlögreglumanninum og vararíkissaksóknara. Áfram ræddi rannsóknarlögreglumaðurinn við þau tvö 26. júlí 1976 í tæpar tvær klukkustundir og fór svo með þau ásamt einum fangaverði út í hraun í ferð sem tók ríflega klukkustund. Enn kom hann og ræddi við dómfelldu Erlu og Sævar 27. júlí 1976 í liðlega klukkustund. Vert er að geta þess að þessa daga ræddi rannsóknarlögreglumaðurinn einnig oft einslega við þau tvö, sérstaklega dómfelldu Erlu. Samtals voru dómfelldu Erla og Sævar þannig í samprófunum og ferðum út í hraun, sem svo voru kallaðar, í 32 og hálfu klukkustund þessa daga. Áréttað skal að engar skýrslur liggja fyrir um þessar samprófanir og ferðir, ekki er vitað til þess að dómfelldu hafi gefist kostur á að hafa verjendur sína viðstadda og ekki liggur fyrir að gætt hafi verið ákvæða 40. gr. laga um meðferð opinberra mála. Dómfelldi Sævar ritaði um þessar samprófanir, eins og þær horfðu við honum, í mars og apríl 1977, tæpum átta mánuðum síðar og rakti umræðu milli hans, dómfelldu Erlu og rannsóknarlögreglumanna. Hann bar jafnframt um þennan framgangsmáta fyrir dómi 29. mars 1977¹⁴⁴⁹ og gat þess að dómfellda Erla hafi verið höfð þar til að koma vitinu fyrir hann og hún hafi meðal annars hóttað því að fremja sjálfsmorð. Jafnframt bar hann um að samprófunin hafi staðið öðru hverju í átta daga, og lengst í sex tíma í einu.

¹⁴⁴⁷ Málgrein 438.

¹⁴⁴⁸ Málgrein 441.

¹⁴⁴⁹ Málgrein 481.

1139. Við mat á framburðum dómfelldu sýnist blasa við að mikil hættu verður á að framburðir sem gefnir eru eftir slíka samprófunarhrinu taki mið af því sem þar hafi komið fram af hálfu annarra þannig að mörk sjálfstæðrar frásagnar af eigin upplifun gagnvart frásögnum annarra verði næsta óljós. Ákvæði 4. mgr. 40. gr. laga nr. 74/1974 um meðferð opinberra mála gerði ráð fyrir að þessu úrræði væri beitt á síðara stigi rannsóknar, en sýnist vart geta beinst að því að játningum sakborninga um aðild að broti.

VII.5.2.d.3 Beiting harðræðis

1140. Kveðið var á um í 38. gr. laga um meðferð opinberra mála að lögreglumenn skyldu gæta þess að mönnum sé ekki gert tjón, óhagræði eða miski framur en óhjákvæmilegt er. Þeim var óheimilt að beita sakaðan mann neins konar harðræði fram yfir það sem nauðsynlegt væri til að vinna bug á mótþróa hans gegn lögmætum aðgerðum eða á annan hátt beita hann ólögmætri þvingun í orði eða verki svo sem með hótunum og svo framvegis. Sérstakt ákvæði var síðan í 70. gr. laganna er kvað á um að gæsluvarðhaldsfangar skyldu sæta þeirri meðferð sem nauðsynleg væri til að gæslan komi að gagni og góð regla haldist í varðhaldinu. Varast skyldi hins vegar að beita þá hörku eða harðýðgi. Kveðið var síðan á um að viðurværi skyldi ekki vera lakara en annarra fanga. Þeir ættu almennt að vera í einrúmi auk þess sem dómari ákveddi hvort og að hve miklu leyti hafa mætti samband við aðra ef ætla mætti það varhugavert vegna rannsóknarinnar. Kveðið var á um í 3. mgr. 70. gr. að fangi gæti borið fram kvörtun fyrir dómara undan meðferð á sér.

1141. Fyrir liggur að ýmsar ásakanir um harðræði voru hafðar uppi er Guðmundar- og Geirfinnsmálin voru til meðferðar fyrir dómstólum. Fram fór sérstök rannsókn á ásökunum dómfellda Sævars árið 1979, samanber mál rannsóknarlögreglu ríkisins nr. 2875/79.¹⁴⁵⁰ Sú rannsókn tók til tilvika sem getið var í bréfi ríkissaksóknara 23. ágúst 1979 þar sem hann skilgreindi sérstaklega þau tilvik sem rannsóknin skyldi ná til af þeim sem dómfelldi Sævar hafði kvartað yfir, en þar á meðal var tilvik sem séra Jón Bjarman fangelsisprestur hafði einnig vakið athygli dómsmálaráðuneytisins á 30. maí 1978.¹⁴⁵¹ Rannsóknin var þannig ekki almenn þrátt fyrir ábendingu séra Jóns þar að lútandi og almennar athugasemdir dómfellda Sævars. Eins var sérstaklega bókað undir rannsókninni að önnur atriði sem komu til álita, sem ekki var mælt sérstaklega fyrir um í bréfi ríkissaksóknara frá 23. ágúst 1979, féllu utan rannsóknarinnar. Gilti einu í þeim efnum hvort þau vörðuðu ávirðingar um harðræði,¹⁴⁵² breytta framburði¹⁴⁵³ eða upplýsingar um málsatvik, til að mynda mögulega aðkomu annarra að hvarfi Guðmundar Einarssonar.¹⁴⁵⁴ Þessi sérstaka rannsókn leiddi í ljós að dómfellda Sævar var lostinn kinnhesti við samprófun við dómfelldu Erlu og Kristján Viðar 5. maí 1976 en við það var látið sitja að bera aðrar ásakanir dómfellda Sævars undir þá fangaverði sem hann bar sökum og bóka neitun þeirra um að rétt væri frá greint í flestum

¹⁴⁵⁰ Málsgreinar 686–693, 702–704.

¹⁴⁵¹ Málsgrein 664.

¹⁴⁵² Málsgrein 741.

¹⁴⁵³ Málsgrein 765.

¹⁴⁵⁴ Málsgreinar 762–763.

tilvikum. Hvorki voru teknar skýrslur af öðrum fangavörðum sem hafi verið á vakt né leitað hófanna um framburð fanga sem kunni að hafa verið sjónar- eða heyrnarvottar að því sem fram kynni að hafa farið. Annar fangavörður, sem við skýrslutökur tók undir nokkur tilvik sem dómfelldi Sævar kvartaði yfir, var yfirheyrður sem sakborningur¹⁴⁵⁵ vegna gruns um rangar sakargiftir. Það var gert þegar í ljós kom við rannsóknina að fangavörðinn misminnti eða ranghermdi um hverjir hefðu verið á vakt með honum í janúar 1976 er dómfelldu Sævari og Tryggva Rúnari hefði verið haldið vakandi næturlangt með umtalsverðum atgangi¹⁴⁵⁶ að sögn fangavarðarins auk þess sem í ljós kom að eitt tilvikanna sem hann greindi frá hafði fangavörðurinn einungis heyrt af á kaffistofu fangavarða en ekki upplifað af eigin raun.

1142. Sökum þessarar takmörkunar eða afmörkunar á harðræðisrannsókninni, þar sem virðist hafa verið látið við það sitja að spyrja þá sem nefndir voru til sögunnar, þá virðist það hafa átt sér stað að fangaverðir, sem bjuggu yfir upplýsingum um þau málsatvik sem voru til rannsóknar, hafi ekki verið yfirheyrðir um þau atvik. Þannig var Hlynur Þór Magnússon fangavörður ekkert yfirheyrður á þeim tíma sem málin voru til úrlausnar fyrir dómstólum. Í tilefni af umfjöllun Hæstaréttar um fyrstu endurupptökubeiðni Sævars sem sett var fram 23. nóvember 1994 og leyst var úr 15. júlí 1997 lét Hlynur Þór í té bæði yfirlýsingu¹⁴⁵⁷ og gaf skýrslu fyrir dómi.¹⁴⁵⁸ Þá bar hann um harðræði í garð dómfelldu og nefndi einkum tilvik er lutu að dómfellda Sævari. Honum hafi til dæmis verið haldið vakandi og eins bar Hlynur Þór um að hafa heyrt um að fangavörður hafi verið að kaffæra dómfellda Sævar til að knýja hann til játninga. Þá bar Hlynur Þór um aðild fangavarða, þar með talda hans sjálfs, að því að afla upplýsinga frá dómfelldu. Eins má nefna að Guðjón Lúther, sem einnig sinnti starfi fangavarðar á þessum tíma, gaf skýrslur við harðræðisrannsóknina og bar þar um á hvern hátt hann hafi komið að því að láta ljós loga í klefa dómfellda Sævars allan sólarhringinn¹⁴⁵⁹ sem gert var á tímabili. Hann taldi sig hvorki hafa orðið vitni að né heyrt af því að dómfellda Sævari eða öðrum föngum hafi vísitandi verið haldið vakandi¹⁴⁶⁰ en bar um það að starfsfélagar hans hafi tekið að sér að ræða við fangana til að afla upplýsinga.¹⁴⁶¹ Þegar Guðjón Lúther mætti til viðtals við starfshóp innanríkisráðherra 23. maí 2012 bar hann hins vegar um að hafa verið vitni að því þegar þess hafi verið freistað að ónáða dómfellda Sævar er hann var hafður í klefa númer 22, sem var við hlið varðstofu fangavarðanna, með því að skella stól utan í aðliggjandi vegg. Eins bar hann um að hafa verið viðstaddur umræðu um þá hugmynd milli fangavarða og rannsóknarlögreglumanna á kaffistofu fangavarða, að hagnýta ætlaða vatnshræðslu dómfellda Sævars til þess að knýja hann til játninga, að rætt hafi verið um að stjaka við dómfellda í einhverri leitarferðinni þannig að hann félli ofan í vatn. Eins bar hann um að hafa orðið sjónarvottur að því að annar fangavörður hafi

¹⁴⁵⁵ Málsgrein 755.

¹⁴⁵⁶ Málsgreinar 731 og 740.

¹⁴⁵⁷ Málsgrein 789.

¹⁴⁵⁸ Málsgrein 798.

¹⁴⁵⁹ Málsgreinar 744 og 753.

¹⁴⁶⁰ Málsgrein 766.

¹⁴⁶¹ Málsgrein 724.

verið að dýfa höfði dómfellda Sævars ofan í vask í þessum tilgangi.¹⁴⁶² Fyrir liggur vélrituð yfirlýsing dómfellda Sævars, dagsett 4. mars 1977, þar sem hann fjallar einnig um þetta tilvik.¹⁴⁶³ Sýnist þar um sama tilvik og fangavörður bar um í harðræðisrannsókninni á sinni tíð.

1143. Samantekið má slá því föstu að rökstudd ástæða sé til að ætla að tilvik þar sem harðræði hafi verið beitt hafi verið fleiri en kinnhestur sá sem fjallað var um í dómi Hæstaréttar og talinn var sannaður. Úr því sem komið er hins vegar verður vart upplýst frekar um aðstæður dómfelldu í Síðumúlafangelsi né unnt að slá neinu föstu um einstök tilvik harðræðis. Þau tilvik sem nefnd eru sýnast öll miða að því að knýja fram upplýsingar um málsatvik, annaðhvort atburði eða hvar lík hinna horfnu manna séu niðurkomin. Með öðrum orðum virðast harðræðistilvik þau sem nefnd hafa verið ekki hafa verið framkvæmd í tyftunarskyni heldur til að knýja sakborninga til sagna.
1144. Rétt er þó að geta þess að dómfelldi Sævar var í tvígang hafður í fótjárnnum um þriggja vikna skeið, auk þess sem hann var beittur samhliða öðrum viðurlögum vegna agabrotá; tilraun til stroks fyrst og svo smygls á tóbaki og sendingum á bréfum milli klefa. Næsta harkaleg viðurlög, en ekki úr takti við þau sem beitt var í Síðumúlafangelsinu á þessum tíma þar sem fangar voru hlekkjaðir fastir við naglfasta innanstokksmuni liggjandi á gólfi fyrir orðasennur við fangaverði.¹⁴⁶⁴ Fyrir liggur að lagt var ranglega til grundvallar af stjórnendum fangelsisins við Síðumúla að reglugerð um fangavist nr. 260/1957 hafi ekki átt við um það fangelsi¹⁴⁶⁵ og þeir því þurft að móta eigin reglur og kosið að hafa þær svo strangar sem raun ber vitni þannig að þær voru í raun ósamþýðanlegar nefndri reglugerð.
1145. Af framangreindum tilvikum um ætlað harðræði sem ætlað hafi verið til að knýja fram upplýsingar um málsatvik verður ekki dregin sú ályktun að um skipulega aðferð hafi verið að ræða í þessu skyni. Fremur sýnist að slíku hafi verið beitt í afmörkuðum tilvikum eða þegar menn hafa misst stjórn á aðstæðum á stað og stund.
1146. Samkvæmt framansögðu liggur þó fyrir sterk vísending um að dómfelldi Sævar hafi sætt skipulögðu harðræði frá lokum aprílmánaðar 1976 og fram á haust það ár og þá í þeim tilgangi að knýja hann til rétttra sagna, sem sýnast hafa miðað að játningu hans um aðild að hvarfi Guðmundar og Geirfinns.
1147. Bókað var í dagbók fangelsisins við Síðumúla sunnudaginn 25. apríl 1976 að forstöðumaður fangelsisins hafi fjarlægt allt úr klefa dómfellda Sævars nema harðfisk og smávegis annað matarkyns. Hann hafi ákveðið að ekki yrði talað orð við dómfellda Sævar í náinni framtíð og að honum yrði ekki afhentar bækur, spil eða annað til dægrastyttingar. Svona eigi aðbúnaður dómfellda Sævars að vera á meðan hann lýgur annan úr og annan í við yfirheyrsluáðilana og þar á meðal vararíkissaksóknara, eins og forstöðumaðurinn bókaði í dagbókina.¹⁴⁶⁶ Í lok færslunnar var jafnframt tekið fram að

¹⁴⁶² Málgögn endurupptökunefndar, bls. 4230.

¹⁴⁶³ Málgrein 423.

¹⁴⁶⁴ Málgrein 246.

¹⁴⁶⁵ Málgrein 507.

¹⁴⁶⁶ Málgrein 125.

viðhafa ætti sömu aðferð eins og við nafngreindan refsifanga sem fluttur var í Síðumúlafangelsið og hafður þar í tæpa tvo mánuði fyrri hluta árs 1974 eftir að hafa gerst sekur um líkamsárás með því að ráðast á fangavörð á Litla-Hrauni. Ráða má af dagbók fangelsisins fyrir árið 1974 að einstaklingur þessi hafi verið með þeim erfiðari sem fangaverðir þurftu að eiga við. Verulegan hluta þess tímabils sem sá fangi dvaldi í Síðumúlafangelsinu sætti hann ströngum agaviðurlögum.¹⁴⁶⁷

1148. Þessari ákvörðun forstöðumannsins gagnvart dómfellda Sævari virðist hafa verið hrundið í framkvæmd samhliða því að dómfelldi sætti stífum yfirheyrslum næstu daga. Má sem dæmi nefna að mánudaginn 26. apríl 1976 sætti hann tveggja klukkustunda yfirheyrslu sem rannsóknarlögreglumaður, fulltrúi sakadómara og vararíkissaksóknari önnuðust. Rúmum hálf tíma eftir að henni lauk hafi forstöðumaður fangelsisins krafið dómfellda Sævar svara um það hverju hann vildi koma á framfæri við vararíkissaksóknara sem dómfelldi Sævar hafði óskað eftir að hitta á ný. Það hafi bara verið þvæla, eins og það er orðað í fangelsisdagbókinni. Kvaðst forstöðumaðurinn í kjölfarið hafa messað yfir honum á nokkurn veginn heiðarlegan hátt, eins og það er orðað. Bókaði hann svo um að þegar fangaverðir hafi nokkru síðar sama dag gengið fram hjá klefa dómfellda Sævars hafi hann legið þar hágrenjandi. Í lok færslunnar var bókað orðrétt: „Örn eða lögreglumennirnir ætla að koma á næstunni og reyna við helvítið einu sinni enn.“ Hálf tíma síðar er bókað að fulltrúi yfirsakadómara og rannsóknarlögreglumaður hafi komið og tekið dómfellda Sævar til yfirheyrslu í skamma stund og dómfelldi enn færður á klefa klukkan 17:30. Bókað var svo klukkan 20:10 í fangelsisdagbókina að dómfelldi Sævar hafi verið tekinn fram til viðtals við forstöðumanninn sem hafði þá lokið vakt sinni en lét allt að einu færa dómfellda Sævar fyrir sig.¹⁴⁶⁸ Um það hvað gerðist næst er við vitnisburð fangavarðar að styðjast er lýsti málsatvikum að eigin frumkvæði fyrir dómi 15. apríl 1977.¹⁴⁶⁹ Forstöðumaðurinn hafi gengið berserklega inn í yfirheyrsluherbergið og síðan hafi mikill hávaði upphafist. Er fangavörðurinn hafi opnað hurðina til að aðgæta hverju þessi háreysti og atgangur sætti, hafi honum virst dómfelldi Sævar hafa verið svínbeygður, eins og hann orðaði það í framburði sínum, en forstöðumaðurinn skipað fangaverðinum að loka herberginu. Dómfelldi Sævar bar svo um að hafa verið látinn standa teinréttur undir umsjón varðstjóra allt fram til klukkan 22:00, sú frásögn á sér ekki stoð í framburðum annarra en nefndur fangavörður var ekki yfirheyrður við harðræðisrannsóknina og inntur nánar eftir málsatvikum heldur látið nægja að vitna til endurrits framburðar hans fyrir dómi. Klukkan 22:25 var bókað um komu rannsóknarlögreglumanns og fór forstöðumaðurinn tíu mínútum síðar. Yfirheyrslum eða samskiptum við dómfellda Sævar linnti ekki þetta kvöld fyrr en klukkan 00:44. Þess er að geta að dómfelldi Sævar fjallaði um málsatvik þessi í yfirlýsingu 4. mars 1977.¹⁴⁷⁰

¹⁴⁶⁷ Málgögn endurupptökunefndar, bls. 33_AO-AP.

¹⁴⁶⁸ Málgögn endurupptökunefndar, bls. 3891.

¹⁴⁶⁹ Málsgrein 514.

¹⁴⁷⁰ Málsgrein 421.

1149. Viðtöl og yfirheyrslur héldu áfram næstu daga en eiga það sameiginlegt að ekkert var bókað um framburði dómfellda Sævars. Hafa má þó upplýsingar um afstöðu dómfellda Sævars á þessum tíma til svonefnds Guðmundarmáls af því sem fram kom við samprófun við endurupptökubeiðanda 30. apríl 1976, sem haldin var að viðstöddum réttargæslumanni endurupptökubeiðanda, rannsóknarlögreglumanni og vararíkissaksóknara.¹⁴⁷¹ Við það tækifæri var bókað um að endurupptökubeiðandi héldi fast við fyrri framburð og hefði rakið ferðir sínar frá því að dómfelldi Sævar hefði hringt í hann aðfaranótt 27. janúar 1974 og um annan líkflutning í september sama ár. Dómfelldi Sævar sagði á hinn bóginn framburð endurupptökubeiðanda ósannan og tóman uppspuna og neitaði því harðlega að þetta hafi átt sér stað. Á svipaðan hátt hafi dómfelldi Sævar ekki viljað tjá sig um aðkomu að hvarfi Geirfinns við samprófunina við dómfelldu Erlu og Kristján Viðar þegar hann var lostinn kinnhesti 5. maí 1976.¹⁴⁷²
1150. Engar skýrslur eða bókuð samskipti liggja fyrir er lúta að dómfellda Sævari frá 6. maí 1976 önnur en þau að réttargæslumaður hans sem var á sjúkrahúsi vegna aðgerðar hafði samband og innti fréttu af skjólstæðingi sínum. Bókað var í dagbók fangelsisins að honum hafi verið tjáð að af dómfellda Sævari væri ekkert að fréttu. Sérstaklega var bókuð ósk hans um að verða látinn vita ef eitthvað gerðist í sambandi við dómfellda Sævar.
1151. Degi síðar var efnt til viðtala, samprófana og skýrslutöku yfir dómfellda Sævari. Samkvæmt því sem bókað var í dagbók Síðumúlafangelsisins hófust þessi samskipti laust fyrir klukkan 17:00 með tveggja klukkustunda viðtali rannsóknarlögreglumanns við dómfellda Sævar inni á klefa, því næst tveggja klukkustunda samprófun með dómfelldu Erlu undir stjórn rannsóknarlögreglumanns, að viðstöddum fulltrúa yfirsakadómara. Að þeirri samprófun lokinni var efnt til annarrar samprófunar þar sem þeir dómfelldu Sævar og Kristján Viðar voru leiddir saman í eina klukkustund og 15 mínútur. Skömmu síðar hafi rannsóknarlögreglumaður farið inn á klefa til dómfellda Sævars og verið þar í rúma klukkustund, fram yfir miðnætti. Bókað var svo klukkan 00:20 að dómfelldi Sævar hafi verið tekinn til yfirheyrslu að eigin ósk til að skýra frá sannleikanum í málinu, eins og það var orðað. Í þeirri yfirheyrslu bar dómfelldi Sævar svo um aðild fjórmeninganna sem sátu í gæsluvarðhaldi og fleiri einstaklinga að andláti Geirfinns en þeir dómfelldi Kristján Viðar hafi orðið sjónarvottar að þessum atburði. Bókað er að skýrslutöku hafi lokið klukkan 03:35 og liggur fyrir skrifleg skýrsla, vottuð af fangavörðum um yfirheyrsluna. Engin gögn önnur en bókanir í fangelsisdagbók liggja fyrir um viðtölin og samprófanirnar og ekkert er bókað um aðild réttargæslumanns dómfellda Sævars eða að honum hafi verið gert aðvart.
1152. Af bókunum í dagbók fangelsisins við Síðumúla má ráða að allt frá 25. apríl 1976 hafi dómfelldi Sævar mátt sæta því að dvelja í klefa sínum án ritfanga og tóbakslaus, í algerri einangrun, annarri en þeirri að rætt var við hann um málin auk þess sem hann var án allrar afþreyingar í tvo mánuði allt til 25. júní 1976. Einnig virðist viðhorf gagnvart dómfellda Sævari á þessum tíma hafa einkennst af mikilli neikvæðni þar sem

¹⁴⁷¹ Málsgrein 127.

¹⁴⁷² Málsgrein 711.

hann var ítrekað uppnefndur ýmsum ónefnum þegar um hann eða málefni hans var fjallað í dagbók fangelsisins við Síðumúla, svo sem skoffín og dýr.

1153. Vikið er að aðbúnaði dómfellda Sævars í bókun í dagbók fangelsisins við Síðumúla 24. maí 1976 en þann dag var getið um leit í klefa dómfellda Sævars og annars gæsluvarðhaldsfanga, sem var í fangelsinu vegna ótengdra saka, vegna gruns eða ábendingar um bréfaskipti og tóbakssendingar milli þeirra. Fundist hafi bréf hjá þeim og tóbak hjá dómfellda Sævari sem hann hafi ekki átt að hafa. Bókað var um að allt hafi verið fjarlægð úr klefum beggja annað en það nauðsynlegasta til þrifnaðar, sæng dómfellda Sævar var tekin og hann látinn fá teppi í staðinn. Blýant sem dómfelldi Sævar hefði vegna sálfræðiprófs ætti að taka af honum um leið og hann lyki prófinu. Báðir voru jafnframt settir í fótajárn. Tveimur dögum síðar, 27. maí 1976, vitjaði séra Jón Bjarman fangelsisprestur dómfellda Sævars sem var leiddur fyrir hann í fótajárnum. Þegar séra Jón æskti þess að kaupa sígarettur til að gefa dómfellda Sævari til að róa hann í viðtalinu var honum neitað.¹⁴⁷³ Fyrir liggur að dómfelldi Sævar var í fótajárnum í 11 daga frá 24. maí 1976 en ritfangabanni, lesefnisbanni og svipting alls sem hægt væri að skrifa á stóð óbreytt áfram í mánuð þar til lesefnisbanninu var aflétt. Þannig var bókað sérstaklega 16. júlí 1976 að allar sendingar til dómfellda Sævars væru teknar úr umbúðum sem hægt væri að skrifa á og látnar í glæra plastpoka. Í yfirlýsingu 5. mars 1977 ritaði dómfelldi Sævar um vanlíðan sína og hversu lengi tíminn væri að líða þar sem aðbúnaður hans væri svo takmarkaður.¹⁴⁷⁴ Það var svo 22. júlí 1976 að tóbaksbanni var aflétt að hluta og honum heimilað að reykja fjórar til fimm sígarettur á dag. Bann þetta sýnist hafa gilt áfram á þeim tíma fullum fetum hvað skriffæri og pappír snerti eftir því sem ráða má af bókun í dagbók fangelsisins við Síðumúla 17. ágúst 1976. Bókað var þann dag að Karl Schütz hafi farið ásamt fangaverði og túlki inn á klefa dómfellda Sævars og rætt um að hann ætti að fá pappír og penna til skrifa minnispunkta fyrir væntanlegar yfirheyrslur en muna að ljúga ekki. Sérstaklega var bókað að hann fengi pappírinn og pennann ekki fyrr en fulltrúi yfirsakadómara gæfi grænt ljós þar um. Degi síðar voru bókuð fyrimæli frá fulltrúa yfirsakadómara og Þjóðverjanum, eins og það var orðað, um að dómfelldi Sævar ætti að fá pappír og penna í undirbúningsskyni vegna væntanlegra yfirheyrslna. Bókað var að honum hafi verið afhent eitt blað úr skrifblokk sem hann yrði að skila heilu til fangavarða og ef hann þyrfti annað fengið hann það gegn skilum þess fyrsta. Blöðin ætti svo að afhenda honum í viðurvist lögreglumanns þegar að yfirheyrslum kæmi.
1154. Þessum skerðingum á aðbúnaði var ekki létt af dómfellda Sævari að fullu fyrr en langt var liðið á haust 1976, en á þeim tíma var dómfelldi Sævar farinn að bera um þátttöku sína og annarra dómfelldu í Geirfinnsmálinu. Þess má geta að dagblöð fékk hann ekki að lesa fyrr en Morgunblaðið á aðfangadag 24. desember 1976 en sá lestur fól í sér umbun fyrir ágæta samvinnu seinni hluta hausts, en umbunina fékk hann með eftirgangsmunum gagnvart yfirmönnum fangelsisins við Síðumúla. Morgunblaðið var ritskoðað áður en það var afhent honum.

¹⁴⁷³ Málsgrein 799.

¹⁴⁷⁴ Málsgrein 438.

1155. Í dómi Hæstaréttar er fjallað um ásakanir dómfelldu um harðræði og komist að þeirri niðurstöðu að þær ættu ekki við rök að styðjast að undanskildum kinnhesti þeim sem dómfelldi Sævar var lostinn 5. maí 1976. Því skal haldið til haga að engin dæmi finnast í málgögnum þess efnis að endurupptökubeiðandi hafi verið beittur líkamlegu harðræði umfram það sem fólst í langri gæsluvarðhaldsvist og einangrun. Í dómi sakadóms var jafnframt komist að þeirri niðurstöðu að fullyrðingar dómfelldu Sævars og Tryggva Rúnars og Kristjáns Viðars um að hafa verið beittir þvingunum og hótunum og að þeir hafi sætt illri og löglausri meðferð ættu sér ekki stoð. Dómurinn komst þvert á móti að þeirri niðurstöðu að ýmislegt hafi komið fram í gögnum málsins um að gott samband hafi yfirleitt verið milli dómfelldu og rannsóknarmanna. Rétt er í þessu sambandi að halda því til haga að fyrir dómstólum lágu samantektir forstöðumanns Síðumúlafangelsis úr fangelsisdagbók um dómfelldu Kristján Viðar og Tryggva Rúnar. Slík samantekt var líka útbúin vegna dómfellda Sævars og bókað var um ósk verjanda dómfellda Guðjóns um að slík yrði útbúin vegna hluta þess tíma sem hann var í gæsluvarðhaldi. Síðarnefndar samantektir vegna dómfelldu Guðjóns og Sævars voru ekki lagðar fram fyrir dómi. Dómstólum var þannig ekki kunnugt um bókuð neikvæð ummæli um dómfellda Sævar eða bókanir um skerðingu á aðbúnaði hans, ritfanga- og bókabann, tóbaksbann, svipting sængur og beiting fótajárna umfram það sem fram kom í yfirlýsingum hans sem hann ritaði í mars og apríl 1977 og voru afhentar sakadómi. Yfirlýsingarnar voru þó ekki lagðar fram þannig að þær voru ekki meðal málgagna og Hæstarétti því ókunnar. Þessi meðferð sem dómfelldi Sævar sætti sýnist vart hafa samrýmst 70. gr. laga um meðferð opinberra mála samanber einnig 3. gr. mannréttindasáttmála Evrópu sem fjallað er um í kafla VII.4 hér að framan.

VII.5.2.d.4 Umbun til dómfelldu í tengslum við framgang rannsóknar

1156. Í 2. mgr. 40. gr. laga um meðferð opinberra mála var skýrt kveðið á um að lögreglumenn mættu ekki gefa sakborningi fyrirheit um ívilnanir eða fríðindi ef hann meðgengi, enda væru slík fyrirheit ólögleg eða ekki á valdi þeirra að veita þau. Ekkert í rannsóknargögnum málsins bendir til að slík fyrirheit hafi verið veitt í skiptum fyrir tiltekinn framburð. Fyrir liggja á hinn bóginn bókanir í dagbók fangelsisins við Síðumúla þar sem getið var um ýmis konar tilslakanir og hlunnindi til handa dómfelldu. Af þeim sýnist ráða sterkar vísbendingar um að dómfelldu hafi verið umbunað með fríðindum og ívilnunum varðandi tilhögun gæsluvarðhalds fyrir samvinnu í þágu rannsóknar málsins. Helstu dæmi þessa skulu nefnd hér en þess getið að fyrir liggja önnur tilvik sem virðast hníga í sömu átt.

1157. Líkt og rakið er að framan hélt Sigurbjörn Víðir rannsóknarlögreglumaður ítrekað samprófanir með dómfelldu í byrjun júní 1976. Dagana 2. júní til og með 11. júní 1976 var dómfelldi Tryggvi Rúnar þannig til samprófunar við dómfelldu Sævar og Kristján Viðar í samtals 11 og hálfu klukkustund. Engar lögregluskýrslur eða önnur skrifleg gögn liggja fyrir um þessar samprófanir, ekki er vitað til þess að dómfelldu hafi gefist kostur á að hafa verjendur sína viðstadda og ekki liggur fyrir að gætt hafi verið ákvæða 40. gr. laga um meðferð opinberra mála. Þegar samprófunarhrinunni var lokið, 12. júní 1976, var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að bróðir dómfellda Tryggva Rúnars hafi komið með sendingu til hans í fangelsið, eins og svo oft áður.

Var þess getið í bókuninni að Sigurbjörn Víðir rannsóknarlögreglumaður hafi þá sótt dómfellda Tryggva Rúnar og leyft þeim bræðrum að talast við í klukkustund. Áréttað skal að algjört heimsóknarbann var þá í gildi í fangelsinu.¹⁴⁷⁵ Daginn eftir, 13. júní 1976, var bókað í fangelsisdagbókina að fulltrúi yfirsakadómara og rannsóknarlögreglumaður hafi farið með dómfellda Tryggva Rúnar í bíltúr, eins og það var orðað, í rúmar tvær klukkustundir. Upplýsingar liggja ekki fyrir um ferðina eða tilgang hennar. Sama dag ritaði dómfelldi Tryggvi Rúnar fyrstu efnislegu færsluna í svokallaða játningaskýrslu um atburði 26. janúar 1974 og málsatvik sem hann ætlaði að fá upplýsingar um frá dómfellda Kristjáni Viðari næst þegar þeir myndu tala saman og vísaði þar með til frekari samprófana og ritaði upp fjórar spurningar sem hann ætlaði að inna dómfellda Kristján svara við.¹⁴⁷⁶ Líkt og aðrar færslur í játningaskýrslunni var hún stíluð persónulega til nafngreinds rannsóknarlögreglumanns og rituð á mjög vinalegum nótum. Þá voru dómfelldu Tryggvi Rúnar og Kristján Viðar til samprófunar dagana 24. og 30. júní 1976 í samtals þrjár klukkustundir og 40 mínútur. Skrifleg skýrsla liggur ekki fyrir um samprófanirnar en þeirra var getið í fangelsisdagbók.¹⁴⁷⁷ Samkvæmt bókunum í dagbók fangelsisins við Síðumúla var dómfellda Tryggva Rúnari leyft að hitta bróður sinn í tvígang í byrjun júlí 1976 og ræða við hann samtals í eina klukkustund og 15 mínútur. Voru það rannsóknarlögreglumenn sem sóttu bróður dómfellda Tryggva Rúnars og færðu hann til heimsóknanna. Mánudaginn 12. júlí 1976 var dómfelldi Tryggvi Rúnar til viðtals við rannsóknarlögreglumann þar sem hann samþykkti niðurröðun húsgagna að Hamarsbraut 11 sem gerð var eftir frásögn dómfelldu Erlu. Í sama viðtali staðsetti dómfelldi Tryggvi Rúnar legu líks Guðmundar á grunnteikningu af íbúðinni.¹⁴⁷⁸ Fjórum dögum síðar, 16. júlí 1976, fór sami rannsóknarlögreglumaður með dómfellda Tryggva Rúnar í leiðangur og leyfði honum að heimsækja ömmu sína í tæpa klukkustund. Í beinu framhaldi var dómfelldi Tryggvi Rúnar fluttur á Litla-Hraun samkvæmt fyrirmælum fulltrúa yfirsakadómara.¹⁴⁷⁹ Þar með var dómfelldi Tryggvi Rúnar laus úr einangrun og fluttur í lausagæslu á Litla-Hrauni þar sem hann gat stundað vinnu, sótt tólmstundir og átt samskipti við aðra fanga.

1158. Þar sem engar skriflegar skýrslur liggja fyrir um hvað fór fram í samprófunum er ekki unnt að leggja mat á framburð dómfellda Tryggva Rúnars í þeim aðgerðum. Efni svokallaðrar játningaskýrslu sem dómfelldi Tryggvi Rúnar ritaði beint í kjölfar samprófunarhrinu gefur hins vegar sterka vísbendingu um virka þátttöku og ríkan samstarfsvilja dómfellda Tryggva Rúnars með rannsakendum, til að rifja betur upp atburði í þeim tilgangi að upplýsa málið. Gekk hann svo langt að gefa sakarefninu heitið „mál minnisleysisins“, sem skírskotaði til þeirra vandræða sem hann taldi vera til staðar fyrst honum gengi svona treglega að rifja málið upp. Á þeim tíma sem dómfelldi Tryggvi Rúnar fékk heimsóknir frá bróður sínum var hann undir heimsóknarbanni, bréfaskoðun og fjölmiðlabanni líkt og aðrir sakborningar málsins

¹⁴⁷⁵ Dagbók nr. 4, bls. 140.

¹⁴⁷⁶ Málsgrein 143.

¹⁴⁷⁷ Málsgrein 146 og 148.

¹⁴⁷⁸ Málsgrein 155.

¹⁴⁷⁹ Málsgrein 160.

sem vistaðir voru í einangrun í Síðumúlafangelsi. Röð málsatvika er slík að samskipti dómfellda Tryggva Rúnars við ættingja hans voru leyfð beint í kjölfar rannsóknar- aðgerða vegna málsins og efnislegrar umfjöllunar hans um sakarefnið í svonefndri játningaskýrslu. Af þeirri staðreynd sýnist mega draga þá ályktun að samhengi hafi verið milli þessa tvenns sem vænta má að dómfellda Tryggva Rúnari hafi verið ljóst.

1159. Að sama skapi virðist sem dómfellda Sævari hafi verið gefin ákveðin fyrirheit eða loforð vegna frammistöðu hans og þátttöku í að stuðla að framgangi rannsóknarinnar síðla árs 1976. Engin skrifleg gögn liggja fyrir um slíkt en á Þorláksmessu 1976 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að vilji rannsakenda stæði til þess að umbuna dómfellda Sævari fyrir góða samvinnu seinnipart hausts og hans þátt í því hvernig rannsókn málanna stóð. Óskaði fulltrúi yfirsakadómara eftir því við forstöðumann fangelsisins að dómfelldi Sævar yrði í lausagæslu í um eina klukkustund á dag en forstöðumaðurinn tók fyrir það. Þá sóttu fulltrúi yfirsakadómara og rannsóknarlögreglumaður það mjög stíft að dómfelldi Sævar fengi Morgunblaðið til aflestrar. Gekk það eftir og fékk dómfelldi Sævar Morgunblaðið til lestrar frá og með aðfangadegi 24. desember 1976. Þá fékk dómfelldi Sævar dóttur sína í heimsókn í fangelsið 6. janúar 1977 í rúma klukkustund. Var þess beinlínis getið í dagbók fangelsisins þann dag að sú ráðstöfun væri alfarið á vegum rannsóknarnefndar Reykjavíkur sem færi með rannsókn Guðmundar- og Geirfinnsmálanna.¹⁴⁸⁰ Í bókun í fangelsisdagbók 25. janúar 1977 var þess getið að dómfellda Sævari hafi verið lofaður flutningur í Hegningarhúsið en af honum gæti ekki orðið strax.
1160. Í millitíðinni gerði Örn ráðstafanir svo unnt væri að flytja dómfellda Sævar í klefa númer 20 sem var stærri og rýmri en aðrir klefar fangelsisins. Við það tilefni óskaði varðstjóri eftir því að rannsakendur myndu tilkynna dómfellda Sævari um frestunina svo hann myndi hætta látlausu stagli um loforð um flutning í Hegningarhúsið. Mánudaginn 31. janúar 1977 var dómfelldi Sævar fluttur í Hegningarhúsið eftir 416 daga samfellda einangrunardvöl í Síðumúlafangelsinu.
1161. Ívilnanir í tengslum við tilhögun gæsluvarðhalds og önnur fríðindi til handa dómfelldu virðast alfarið hafa verið ákvarðanir rannsakenda málsins sem teknar hafi verið í tengslum við framburð viðkomandi sakbornings á hverjum tíma. Eins og fram hefur komið voru dómfelldu Sævar og Tryggvi Rúnar í langvarandi einangrun undir ströngum skilyrðum. Ætla má að þegar sakborningi í einangrunarvist er umbunað fyrir ákveðna hegðun og framburð skapist hætta á að hvati myndist hjá honum til að þóknast rannsakendum og láta í té þann framburð sem hann heldur að rannsakandi sé að leitast eftir, allt í þeim tilgangi að létta á því álagi sem fylgir langvarandi einangrunardvöl í gæsluvarðhaldi.

¹⁴⁸⁰ Málsgrein 295.

VII.5.2.d.5 Framkvæmd yfirheyrslna

1162. Lagt var til grundvallar í lögum nr. 74/1974 um meðferð opinberra mála að lögregla annaðist rannsókn sakamála. Þannig var kveðið á um hver framganga lögreglumanna við sakborning ætti að vera við yfirheyrslu í 40. gr. laganna, til að mynda að gera slíkum grein fyrir að honum væri óskilyt að svara spurningum um sakarefni, ekki mætti yfirheyra í lengri tíma en sex klukkustundir í einu og spyrja ætti menn eina, ekki í viðurvist vitna eða annarra sakborninga. Þessi grundvallarregla um að lögregla annist rannsókn virðist ekki hafa verið í fullum hávegum höfð, fremur að allir sem vettlingi hafi getað valdið hafi lagt hönd á plóg í þessum efnunum, rannsóknaraðilar hafi hagnýtt allar upplýsingar frá dómfelldu óháð því hver hafi aflað þeirra. Einu virðist hafa gilt hvort það hafi verið rannsóknarlögreglumenn, fangaverðir, fulltrúar yfirsakadómara, vararíkissaksóknari, vestur-þýskur rannsóknarlögreglumaður á eftirlaunum, sýslumaður utan af landi, geðlæknar eða sálfræðingar. Eina undantekningin sýnist hafa verið fangelsispresturinn sem virðist hafa haldið trúnað við dómfelldu auk þess hafi hann komið athugasemdum á framfæri við yfirvöld þegar tilefni varð til um aðbúnað fanga og harðræði af hvaða toga sem var.
1163. Eðli máls samkvæmt hvíldi langmesti þungi rannsóknar á herðum lögreglumanna en fyrir liggur, ef marka má dagbók fangelsisins við Síðumúla, að bæði vararíkissaksóknari og fulltrúar yfirsakadómara hafi tekið þátt í yfirheyrslum eða viðtölum við dómfelldu. Ekki liggja fyrir lögregluskýrslur þar sem vararíkissaksóknari eða fulltrúar yfirsakadómara hafi annast um yfirheyrslur en bókað er ítrekað að vararíkissaksóknari hafi verið viðstaddur á ákveðnu tímabili frá 24. apríl 1976, sérstaklega í lok apríl og maímánuði, en einnig fram eftir sumri. Eins var fulltrúi yfirsakadómara oft viðstaddur viðtöl og yfirheyrslur, sérstaklega á nefndu tímabili í apríl og maí 1976. Ekki verður séð að lög hafi gert ráð fyrir afskiptum þessara embættismanna af rannsókn lögreglu en þess er þó að vænta að þeir hafi verið þess umkomnir vegna fagþekkingar að gæta að réttindum sakborninga við slík tækifæri.
1164. Vísbendingar liggja fyrir um að yfirheyrslur undir stjórn Karl Schütz, vestur-þýsks rannsóknarlögreglumanns á eftirlaunum, sem fóru fram á haustmánuðum 1976 og í byrjun árs 1977 hafi verið formfastar auk þess sem rannsóknarlögreglumenn voru oftast þátttakendur í þeim. Því verður þó ekki slegið föstu að yfirheyrslurnar hafi fullnægt áskilnaði laga þar sem oftast en ekki voru samdar svonefndar athugasemdashýrslur eftir yfirheyrslur í stað framburðaskýrslna og þess þá ekki getið hvort gætt hafi verið ákvæða laga um réttarstöðu sakborninga. Í slíkum skýrslum var á stundum gengið svo langt að bóka sem orðrétt frásögn dómfelldu innan gæsalappa án þess viðkomandi ritaði undir skýrsluna eða kannaðist við efni hennar á annan hátt. Óháð fagþekkingu Karls Schütz verður hins vegar ekki fram hjá því litið að lög stóðu ekki til þess að hann annaðist rannsókn mála héraðs, þar með taldar yfirheyrslur yfir vitnum og dómfelldu.
1165. Þá háttaði svo til í einu tilviki að sýslumaður, í nánnum fjölskyldutengslum við dómfellda Guðjón Skarphéðinsson, átti viðtal við hann ásamt rannsóknarlögreglumanni á fyrstu dögum gæsluvarðhalds dómfellda Guðjóns er hann sætti algerri

einangrun. Mun inntak samtalsins samkvæmt því sem fram kom í viðtali dómfellda Guðjóns við starfshóp innanríkisráðherra hafa verið að taka hann alvarlega tali um þetta mál og „það sé bara höfuðnauðsyn fyrir þjóð og þing að það sé upplýst.“¹⁴⁸¹

1166. Upplýst var við meðferð málsins fyrir dómi að fangaverðir höfðu sig ítrekað í frammi varðandi upplýsingaöflun frá dómfelldu. Bókað var sérstaklega um þetta atriði í dómi Hæstaréttar í þá veru að fangavörðum væri ekki heimilt að hafa afskipti af rannsókn opinbers máls að eigin frumkvæði. Áhorfsmál er hvort þessi upplýsingaöflun fangavarða hafi verið að undirlagi rannsóknaraðila, þó vísbendingar séu um það, en ljóst sýnist hins vegar að hún var skipulögð með það að markmiði að afla upplýsinga. Um einstök tilvik höfðu komið fram vísbendingar undir rekstri dómsmálsins sem höfðu orðið Hæstarétti tilefni til framangreindrar athugasemdar. Á síðari tímum hafa komið fram ítarlegri upplýsingar um á hvern máta þessu hafi í raun verið hagað, meðal annars þannig að einstökum fangavörðum hafi verið úthlutað því verkefni að sitja að spjalli með dómfelldu. Svo langt virðist hafa verið gengið í þessum efnunum að starfsmenn fangelsisins hafi tekið frumkvæði í rannsókn einstakra atriða í málinu. Fram kemur í dagbók fangelsisins við Síðumúla að forstöðumaður fangelsisins hafi verið í símsambandi við fulltrúa yfirsakadómara 23. ágúst 1976 þeirra erinda að bera undir hann hvort ekki væri tímabært að fara með dómfelldu Erlu á nýja staðinn til að gefa henni kost á að benda á hvar líkið væri falið. Þessu erindi hafi fulltrúinn tekið vel. Fram kemur svo bókað degi síðar að forstöðumaðurinn hafi farið ásamt rannsóknarlögreglumanni með dómfelldu Erlu suður í hraun til að athuga á ákveðnum stað. Enn var svo farið með dómfelldu Erlu til leitar suður í hraun 27. ágúst 1976 en í það skiptið fór forstöðumaðurinn og fangavörður með dómfelldu. Svo rammt sýnist hafa kveðið að þessum afskiptum að Karl Schütz óskaði þess eindregið að fangaverðir ræddu ekki við dómfellda Sævar um sakamálin að forstöðumanni Síðumúlafangelsisins einum undanteknum eftir því sem bókað var í dagbók fangelsisins 11. nóvember 1976. Bókað var af hálfu forstöðumannsins í dagbókina á sama stað eindregin ósk þess efnis að farið verði eftir þessari beiðni og það rökstutt með vísan til þess að Karli Schütz þyki nóg komið af lyginni aftur á bak og áfram.
1167. Með úrskurðum sakadóms Reykjavíkur var ákveðið að fimm dómfellda skyldu sæta geðrannsókn; Erla, Guðjón, Kristján Viðar, Sævar og Tryggvi Rúnar. Ekki virðist hafa komið til álita að æskja geðrannsóknar á endurupptökubeiðanda. Þrír læknað önnuðust þessar rannsóknir, tveir geðlæknar og yfirlæknir á Kleppi. Geðlæknir annaðist geðrannsókn á dómfelldu Erlu og Tryggva Rúnari, annar geðlæknir annaðist rannsókn á dómfelldu Guðjóni og Sævari og yfirlæknirinn framkvæmdi geðrannsókn á dómfellda Kristjáni Viðari. Ekki er bókað um samskipti rannsóknaraðila við geðlækni þann er annaðist rannsókn dómfellda Guðjóns og Sævars en hinir tveir virðast hafa átt fundi með rannsóknaraðilum í tengslum við viðtöl við dómfelldu. Yfirlæknirinn virðist jafnframt hafa tekið dómfellda Kristján Viðar í viðtal að rannsóknarlögreglumanni viðstöddum. Þá er bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla um slíka fundi geðlæknis er annaðist rannsókn á dómfelldu Erlu og Tryggva Rúnari við rannsóknar-

¹⁴⁸¹ Málsgögn endurupptökunefndar, bls. 4345.

lögreglumann og fulltrúa yfirsakadómara vegna geðrannsóknar dómfelldu Erlu 11. maí 1976¹⁴⁸² og svo 4. júlí 1976¹⁴⁸³ í tengslum við geðrannsókn Erlu og Tryggva Rúnars en þann fund sátu auk geðlæknis Erlu og Tryggva Rúnars, vararíkissaksóknari og rannsóknarlögreglumaður. Á sama hátt var bókað um fundi yfirlæknis með rannsóknaraðilum í tengslum við geðrannsókn dómfellda Kristjáns Viðars, bæði 20. apríl 1976 og 1. maí 1976.¹⁴⁸⁴ Í fyrra tilfallinu átti yfirlæknir fund með forstöðumanni fangelsisins við Síðumúla og rannsóknarlögreglumanni þar sem var borið undir yfirlækni hvort hyggilegt væri að samprófa dómfelldu Kristján Viðar og Sævar sem læknirinn mun hafa talið frekar óæskilegt vegna hugsanlegs áhrifamáttar dómfellda Sævars á dómfellda Kristján Viðar. Bókað var að hann legði það í vald lögreglunnar hvort framkvæmt yrði.¹⁴⁸⁵ Laugardaginn 1. maí 1976 tók yfirlæknir dómfellda Kristjáns Viðars til viðtals í tæpar tvær klukkustundir, að viðstöddum rannsóknarlögreglumanni. Óljóst er hver tilgangur þessa viðtals var, hvort það var liður í geðrannsókn eða rannsókn málanna. Dómfelldi Kristján Viðar var svo í yfirheyrslum áfram þann dag af hálfu rannsóknarlögreglumanns og vararíkissaksóknara langt fram yfir miðnætti aðfaranótt sunnudagsins 2. maí 1976.

1168. Ljóst sýnist af bókunum er tengjast geðrannsóknnum, sem dómfelldu undirgengust, að hlutverk þeirra sem framkvæmdu rannsóknirnar hafi ekki verið eins skýrt afmarkað eins og hefur orðið á síðari tímum þegar kappkostað er að sá sem rannsókn framkvæmir sé óaðfinnanlegt vitni í skilningi laga. Sá sem annast rannsókn hafi ekki fjallað um málefni viðkomandi aðila á neinn hátt, hvorki sem meðferðarlæknir, rannsakari eða álitsgjafi. Fyrir liggur alltént að í dómi sakadóms Reykjavíkur var rakið það sem haft var eftir dómfelldu úr viðtölum þeirra við þá geðlækna sem framkvæmdu geðrannsóknir á þeim. Eðli máls samkvæmt er þess varla að vænta að geðlæknarnir hafi gætt réttarfarsákvæða þegar þeir ræddu málsatvik við dómfelldu. Í þessu sambandi skal því síðan haldið til haga að vitnað var til þessara samtala í niðurstöðu sakadóms, til dæmis var haft eftir orðrétt úr skýrslu geðlæknis til stuðnings sakfellingu dómfellda Tryggva Rúnars.
1169. Dómfelldu áttu einnig samskipti við sálfræðinga á vegum rannsóknaraðila á þeim tíma sem þau sættu rannsókn. Þannig mátti endurupptökubeiðandi undirgangast sérstaka ítrekaða sefjunarfundi undir stjórn sálfræðings eins og rakið er hér fyrr. Rannsakendur virðast hafa álitnið þessa aðferð vera tæka rannsóknaraðferð til að rifja upp málsatvik en að auki var gerð tilraun til að dáleiða endurupptökubeiðanda með fulltingi geðlæknis. Þær frásagnir sem ráða má að endurupptökubeiðandi hafi látið í té undir sefjunarástandi virðast hafa verið rannsakendum aðgengilegar sem upplýsingar til að vinna með. Við sýnist blasa að við þessar aðstæður var ekki unnt að gæta lögboðinnar skyldu að gera endurupptökubeiðanda grein fyrir réttindum sínum í samræmi við 40. gr. laga um meðferð opinberra mála, hvorki við þá sefjun sem lögreglumenn voru

¹⁴⁸² Dagbók nr. 4, bls. 113b.

¹⁴⁸³ Dagbók nr. 5, bls. 13.

¹⁴⁸⁴ Dagbók nr. 4, bls. 102.

¹⁴⁸⁵ Dagbók nr. 4, bls. 93.

viðstaddir og enn síður á þeim sefjunarfundum sem sálfræðingurinn var einn með endurupptökubeiðanda og hljóðritaði svör hans og afhenti lögreglu.¹⁴⁸⁶

1170. Þá liggja fyrir upplýsingar um að tveir dómfelldu, Guðjón og Sævar, hafi undirgengist sérstaka prófun þar sem þess var freistað að leiða í ljós hvort þeir væru að segja satt með því að mæla streitu í röddu þeirra með sérstöku tæki þegar þeir svöruðu spurningum um sakarefni Geirfinnsmálsins, lygamæli sem byggði á raddgreiningu. Prófun þessi var framkvæmd af Gísla H. Guðjónssyni sem þá lagði stund á sálfræðinám í Bretlandi. Prófun á dómfellda Sævari er ekki fyrirbyggjandi en er getið í gögnum málsins og bókinni Dómsmorð – Endurupptökubeiðni Geirfinns- og Guðmundarmála sem dómfelldi Sævar gaf út 1997. Fyrir liggja hins vegar öll gögn er lúta að prófi því sem dómfelldi Guðjón undirgekkst, 31. desember 1976, en sú prófun fór fram að viðstöddum fulltrúa yfirsakadómara og réttargæslumanni dómfellda Guðjóns. Dómfelldi Guðjón ritaði jafnframt um hans sýn á tilgang og markmið lygamælingaprófsins í dagbók sína á þá lund að lögreglan vilji ekki fallast á minnisleysi hans og telji að um yfirhyllingu sé að ræða. Sýndi dómfelldi Guðjón því sjónarmiði góðan skilning, hann gæti ekki búist við að minnisleysi yrði tekið trúanlegt og hann hefði ekki á móti því að beitt yrði nýjustu tækni í þessum efnum. Dómfelldi Guðjón bókaði sérstaklega að hafa fengið það svar að fordæmum um notkun svona tækis væri ekki til að dreifa þegar hann innti eftir þeim. Af fyrirbyggjandi spurningum má ráða að þær hafi verið af tvennum toga, annars vegar eins konar viðmiðunar-spurningar og hins vegar efnislegar spurningar er lutu að málsatvikum Guðmundar- og Geirfinnsmálanna.
1171. Engin lögregluskýrsla var gerð enda enginn lögreglumaður viðstaddur en haft hefur verið eftir Gísla H. Guðjónssyni að hann hafi ekki verið við störf sem lögreglumaður á þessum tíma, heldur verið erlendis við nám. Þá er ekki vitað til þess að bókað hafi verið um prófunina í þingbók þó fulltrúi yfirsakadómara hafi verið viðstaddur. Verður því ekki séð að framkvæmd þessarar prófunar hafi átt sér stoð í lögum um meðferð opinberra mála.

VII.5.2.e Aðgengi að verjendum

1172. Sem fyrr segir og nánar verður vikið síðar að voru verulegar takmarkanir á aðgengi dómfelldu að réttargæslumönnum meðan á rannsókn málanna stóð og jafnframt meðan á dómsmeðferð stóð eftir útgáfu ákæru. Þannig var réttargæslumönnum og verjendum langtímum saman meinað að ræða við dómfelldu einslega. Þá var þeim ekki tilkynnt sérstaklega um og gefinn kostur á að vera viðstaddir skýrslutökur af lykilvitnum og gagnspyrja þau fyrir dómi. Þetta á átti einnig við um ný vitni sem ekki hafði verið tekin skýrsla af við lögreglurannsókn. Þetta var réttlætt með því að verjendum hafi í upphafi margra mánaða meðferðar fyrir sakadómi Reykjavíkur verið tilkynnt að þeim væri frjálst að vera viðstaddir skýrslutökur en yrði aðeins tilkynnt um skýrslutökur af skjólstæðingum þeirra. Þótt verjendum hafi væntanlega staðið til boða að hringja daglega í sakadóm Reykjavíkur og spyrjast fyrir um skýrslutökur í málinu þann daginn sýnist vafasamt að þessi framkvæmd hafi verið í samræmi við ákvæði 4. mgr. 134. gr.

¹⁴⁸⁶ Málsgrein 114.

laga nr. 74/1974 þar sem í réttur verjanda til að gagnsyrja vitni var í raun að engu gerður. Endurupptökunefnd þarf að leggja mat á hvort takmörkun á aðgengi dómfelldu að verjendum sínum hafi falið í sér að dómfelldu hafi ekki gefist fullnægjandi kostur á að halda uppi vörnum í málunum sem var afar mikilvægt vegna hinna þungu sakargifta sem á þá voru bornar.

VII.5.2.f Framburðir í mótsögn við hlutrænar staðreyndir

1173. Í framburðarskýrslum dómfelldu og vitna komu fram ýmis atriði sem lögregla tók mið af á tilteknum tímabilum við rannsókn málsins en reyndust síðan stangast á við síðar upplýstar staðreyndir. Annars vegar liggja fyrir dæmi um að slíkt hafi uppgötvast undir rannsókn málsins. Framburðir um þau atriði eiga það allir sammerkt að hafa þá tekið samræmdum grundvallarbreytingum í kjölfarið og í sumum tilvikum án þess að því hafi sérstaklega verið gerð skil í rannsóknargögnum. Hins vegar eru dæmi þess að ákveðnar lýsingar á atvikum í framburðum dómfelldu bera það með sér að vera ekki í samræmi við fyrirliggjandi staðreyndir, án þess að því hafi verið gefinn sérstakur gaumur, þrátt fyrir tilefni. Getið skal helstu dæma.
1174. Fyrstu framburðir endurupptökubeiðanda og dómfellda Kristjáns Viðars við rannsókn á hvarfi Guðmundar Einarssonar í desember 1975 gengu út frá þeirri forsendu að bifreiðin sem lík Guðmundar hafi verið flutt í frá Hamarsbraut 11 út í Hafnarfjarðarhraun hafi verið gul á litinn og af gerðinni Toyota. Í samantektarskýrslu um fyrsta framburð dómfellda Sævars í málinu kom fram að hann hafi hringt til endurupptökubeiðanda og beðið hann um að koma á bifreið að Hamarsbraut 11.¹⁴⁸⁷ Í framhaldinu var endurupptökubeiðandi yfirheyrður hjá lögreglu og greindi hann þá frá því að hafa á þessum tíma haft til umráða gula Toyota bifreið sem faðir hans hafi átt. Kvaðst endurupptökubeiðandi hafa komið á bifreiðinni að heimili dómfellda Sævars og gaf greinargóða lýsingu á því hvernig bifreiðinni hafi verið lagt við húsið og sagði afturenda hennar hafa vísað að húsinu. Lýsti endurupptökubeiðandi því að hann hafi opnað farangursgeymsluna og síðan fylgst með því í baksýnispeglinum þegar dómfelldu Sævar, Kristján Viðar og Tryggvi Rúnar hafi sett eitthvað pokalaga í farangursgeymsluna. Þegar komið hafi verið út í Hafnarfjarðarhraun hafi hann fengið dómfellda Sævari lykilinn að farangursgeymslunni. Lýsti endurupptökubeiðandi því fyrir lögreglu hvernig hann hafi séð móta fyrir dómfelldu Sævari, Kristjáni Viðari og Tryggva Rúnari í skini frá afturljósum bifreiðarinnar þegar þeir hafi losað eitthvað úr farangursgeymslunni.¹⁴⁸⁸ Framburður dómfellda Kristjáns Viðars var í samræmi við framangreindar lýsingar endurupptökubeiðanda. Kvaðst hann muna eftir því að í umrætt sinn hafi endurupptökubeiðandi komið að Hamarsbraut 11 á lítilli, gulri fólksbifreið af gerðinni Toyota. Dómfelldu Sævar og Tryggvi Rúnar hafi síðan sett eitthvað þungt í farangursgeymslu bifreiðarinnar.¹⁴⁸⁹ Í byrjun janúar 1976 greindi dómfelldi Kristján Viðar frá því í skýrslutöku hjá lögreglu að við nánari umhugsun væri hann viss um að bifreið endurupptökubeiðanda hafi ekki verið gul af japanskri

¹⁴⁸⁷ Málsgrein 21.

¹⁴⁸⁸ Málsgreinar 23–24.

¹⁴⁸⁹ Málsgrein 32.

gerð heldur Volkswagen bifreið, svört á litinn.¹⁴⁹⁰ Daginn eftir bar dómfelldi Sævar um að líkið hafi verið sett í aftursæti bifreiðarinnar og dómfelldu Kristján Viðar og Tryggvi Rúnar hafi sest hvor sínum megin við það. Tveimur dögum síðar bar dómfelldi Sævar um það í skýrslu hjá lögreglu að endurupptökubeiðandi hafi komið á Volkswagen bifreið sem faðir hans hafi átt.¹⁴⁹¹ Samkvæmt handritaðri skýrslu fangavardar um samtal við endurupptökubeiðanda undir lok janúarmánaðar 1976 bar endurupptökubeiðandi um að líkið hafi verið inni í bifreiðinni á leiðinni út í Hafnarfjarðarhraun.¹⁴⁹²

1175. Engin rannsóknargögn liggja fyrir um athugun lögreglu á bifreiðaeign föður endurupptökubeiðanda árið 1974 eða vísbendingar um að slík könnun hafi yfirhöfuð farið fram. Nákvæmar lýsingar endurupptökubeiðanda og dómfellda Kristjáns Viðars á tilfæringum á líki í farangursgeymslu bifreiðar gengu út frá þeirri forsendu að endurupptökubeiðandi hafi verið á Toyota bifreið með farangursgeymslu í afturhluta bifreiðarinnar. Bifreið sú sem síðar umræddi af gerðinni Volkswagen var hins vegar með farangursgeymslu í fremri hluta bifreiðarinnar og bifvél í afturhluta hennar. Framburður endurupptökubeiðanda um að hafa fylgst með í baksýnispeglum bifreiðarinnar þegar dómfelldu Sævar, Kristján Viðar og Tryggvi Rúnar hafi komið líki Guðmundar fyrir í farangursgeymslunni féll þannig um sjálfan sig. Sama gildir um framburð endurupptökubeiðanda þess efnis að hann hafi séð þá þrjá í glampa af afturljósum bifreiðarinnar losa líkið úr farangursgeymslunni úti í Hafnarfjarðarhrauni.
1176. Allt frá upphafi rannsóknar á hvarfi Guðmundar Einarssonar greindi dómfelldi Sævar lögreglu frá því að hafa hringt í endurupptökubeiðanda aðfaranótt 27. janúar 1974 og beðið hann um að koma að Hamarsbraut 11.¹⁴⁹³ Rannsókn málsins og framburðir allra dómfellda gengu út frá þeirri forsendu allt fram til loka febrúarmánaðar 1977. Þá greindi dómfelldi Sævar frá því við framhaldsrannsókn málsins að síminn að Hamarsbraut 11 hafi verið lokaður vegna vanskila á þeim tíma.¹⁴⁹⁴ Í framhaldinu var aflað upplýsinga frá Bæjarsímanum í Hafnarfirði sem leiddu í ljós að skuld hafi verið á símanum sem enn hafi verið ógreidd 1. febrúar 1974 og því hafi síminn átt að vera lokaður dagana 26. og 27. janúar 1974.¹⁴⁹⁵ Þegar þessar upplýsingar lágu fyrir tóku framburðir dómfellda, annarra en Tryggva Rúnars, um atburðarásina breytingum til samræmis, það er að segja framburður endurupptökubeiðanda og þeirra dómfellda Kristjáns Viðars og Sævars. Í kjölfar þess að dómfelldi Sævar nefndi [GunJ] fyrst til sögunnar skýrði endurupptökubeiðandi frá því í byrjun mars 1977 að það gæti verið að [GunJ] hafi verið með honum í bifreiðinni og þeir hafi ekið dómfelldu Kristjáni Viðari, Sævari og Tryggva Rúnari að Hamarsbraut 11 umrætt kvöld.¹⁴⁹⁶ Í framhaldinu gaf endurupptökubeiðandi nýjan framburð í málinu og greindi frá því sem ekki hafði áður komið fram að hann og [GunJ] hafi verið staddir inni í íbúðinni þegar átökin hafi

¹⁴⁹⁰ Málgrein 39.

¹⁴⁹¹ Málgrein 47.

¹⁴⁹² Málgögn endurupptökunefndar, bls. 316.

¹⁴⁹³ Málgrein 21.

¹⁴⁹⁴ Málgrein 410.

¹⁴⁹⁵ Málgrein 406.

¹⁴⁹⁶ Málgrein 411.

átt sér stað, en þó ekki orðið vitni að þeim. Skömmu síðar hafi hann ekið [GunJ] heim, sem bjó í miðbæ Reykjavíkur, en síðan farið aftur að Hamarsbraut 11 og þá bankað á dyr íbúðarinnar.¹⁴⁹⁷ Í kjölfarið hafi hann ekið út í Hafnarfjarðarhraun. Framangreindar upplýsingar um að síminn í íbúðinni hafi í raun verið lokaður á umræddum tíma ætti að hafa áhrif á mat á trúverðugleika framburða dómfelldu, sem gefnir voru á tímabilinu frá desember 1975 til janúar 1977, en líkt og fram hefur komið gengu þeir allir út frá því að endurupptökubeiðandi hafi verið kallaður að Hamarsbrautinni með símtali.

1177. Rannsókn sakamáls byggist fyrst og fremst á ákveðnum grundvallarreglum en þeirra mikilvægust er sannleiksreglan. Í sakamálum er lögð megináhersla á að leiða hið sanna í ljós. Í samræmi við það var svo fyrir mælt í 39. gr. laga nr. 74/1974 um meðferð opinberra mála að lögreglumenn skyldu miða alla rannsókn sína við það að leiða hið sanna og rétta í ljós og rannsaka jöfnum höndum þau atriði sem benda til sektar sakaðs manns og sýknu. Fyrir liggur að leit að Guðmundi Einarssyni reyndist leitarmönnum erfið vegna mikilla snjóalaga.¹⁴⁹⁸ Í skýrslu aðalvarðstjóra hjá rannsóknarlögreglunni í Reykjavík, dagsettri 29. janúar 1974, um hvarf Guðmundar kom fram að þar sem 60 sentímetra snjóalag væri yfir öllu, væri ekki unnt að leita í hrauninu eða utan vega á óbyggðum svæðum og því yrði að fresta frekari leit þar til snjóá leysi.¹⁴⁹⁹ Daginn eftir birtust ljósmyndir í prentmiðlum af snæviþöktum leitar-svæðum og fréttir um að aðfaranótt sunnudagsins 27. janúar 1974 hafi snjóað mikið og skafið í alla skurði og ræsi sem væru af þeim sökum fullir af snjó.¹⁵⁰⁰ Undir framhaldsrannsókn málsins í byrjun árs 1977 báru vitni um að snjóað hafi aðfaranótt 27. janúar 1974, snjóþæfingur hafi verið á götum og fremur illfært að aka.¹⁵⁰¹ Þá var rætt við leigubifreiðastjóra sem kvaðst ekki hafa ekið leigubifreið sinn nema fyrripart næturinnar þar sem ófærð hafi þá verið orðin.¹⁵⁰² Fyrir liggur vottorð Veðurstofu Íslands af mönnum veðurstöðvum í Reykjavík og af Keflavíkurflugvelli um veður og snjóalög á tímabilinu 26. janúar til 30. janúar 1974 sem aflað var af hálfu endurupptökunefndar við meðferð málsins. Vottorðin staðfesta framangreindar samtímaheimildir.¹⁵⁰³
1178. Framburðir dómfelldu um ferðir þeirra út í Hafnarfjarðarhraun með lík Guðmundar aðfaranótt 27. janúar 1974 tóku nokkrum breytingum undir rannsókn málsins. Fram komu ýmsar leiðarlýsingar, umhverfislýsingar og lýsingar á akstri bifreiðarinnar á vegarslóðum og afleggjurum um hraunið. Stuðst var við framburðina í ítrekuðum vettvangsferðum um hraunið í leit að líkamsleifum Guðmundar en engin þeirra bar árangur. Lýsingar dómfelldu bera það hins vegar með sér að vera ekki í samræmi við þær staðreyndir að jörð var alþakin misþykku lagi af þéttum eða votum snjó og þeir

¹⁴⁹⁷ Málgrein 416.

¹⁴⁹⁸ Málgrein 7.

¹⁴⁹⁹ Málgögn endurupptökunefndar, bls. 6.

¹⁵⁰⁰ Málgögn endurupptökunefndar, bls. 10–11.

¹⁵⁰¹ Málgrein 330.

¹⁵⁰² Málgrein 404.

¹⁵⁰³ Málgögn endurupptökunefndar, bls. 8_A–E.

ækju um á lítilli Volkswagen bifreið.¹⁵⁰⁴ Nefna má í þessu samhengi í dæmaskyni að dómfelldi Kristján Viðar bar um það 11. janúar 1976 að lík Guðmundar hafi verið látið ofan í gjótu í Hafnarfjarðarhrauni og stórum steini velt yfir.¹⁵⁰⁵ Ekki verður ráðið af skriflegri skýrslu um yfirheyrsluna að dómfelldi Kristján Viðar hafi verið spurður frekar hvernig sú athöfn hafi gengið fyrir sig miðað við fyrirbyggjandi veðurupp- lýsingar. Sýnist blasa við að slíkt hafi ekki verið áhlaupsverk í djúpum snjó. Fimm dögum síðar var bókað eftir dómfellda Kristjáni Viðari að hann myndi eftir rauðamöl á veginum.¹⁵⁰⁶ Þess er ekki að finna stað í gögnum málsins að dómfelldi Kristján Viðar hafi verið inntur eftir því hvernig honum hafi verið kleift að greina rauðamöl í gegnum þykkt lag af snjó. Nokkru seinna, eða 7. apríl 1976, gaf dómfelldi Kristján Viðar ítarlega lýsingu á því hvernig hann, dómfelldu Sævar og Tryggvi Rúnar hefðu komið líki Guðmundar fyrir ofan í hraunsprungu í Hafnarfjarðarhrauni. Sagði dómfelldi Kristján Viðar að sprungan hafi verið svo djúp að barmar hennar hafi gnæft yfir höfuðið á honum þegar hann hafi komið ofan í hana. Lýsti dómfelldi Kristján Viðar því hvernig þeir lögðu líkið inn í hellisskúta sem var við botn sprungunnar. Þá hafi dómfelldi Tryggvi Rúnar velt stórum steini að, sem þeir hafi síðan í sameiningu lagt yfir líkið. Greindi dómfelldi Kristján Viðar frá því að steinninn hafi ekki hulið líkið að öllu leyti svo hann hafi sett smásteina yfir þann hluta líksins.¹⁵⁰⁷ Fyrir liggur að jörð var snævi þakin á umræddum tíma í janúar 1974 og þá snjóaði enn frekar aðfaranótt 27. janúar 1974. Þrátt fyrir ítarlegar lýsingar dómfellda Kristjáns Viðars ber skýrslan um yfirheyrsluna ekki þess merki að hann hafi verið inntur eftir því hvernig veðrið hafi verið í þessu samhengi. Eins kemur ekkert fram um hvernig dómfellda Kristjáni Viðari hafi verið þetta kleift um miðja nótt í janúar fjarri mannabústöðum og þar með raflýsingu. Loks má geta þess að meðal gagna málsins liggur fyrir uppritun forstöðumanns Síðumúlafangelsisins á handritaðri frásögn dómfelldu Erlu um hvarf Guðmundar. Uppritunin er ódagsett en að líkindum gerð í ágúst 1976. Greindi dómfellda Erla frá því að hafa sest upp í bifreið endurupptökubeiðanda ásamt dómfelldu Sævari, Kristjáni Viðari og Tryggva Rúnari, en lík Guðmundar hafi legið á gólfi bifreiðarinnar. Lýsti hún akstri um Hafnarfjörð þar til stöðvað hafi verið við forarpytt. Dómfelldu Kristján Viðar, Sævar og Tryggvi Rúnar hafi gengið í kringum pyttinn, en hún hafi vaðið drulluna þar til hún hafi komið upp á gras. Síðan hafi þau gengið með líkið í 20–25 mínútur, fyrst á grasi en síðan í hrauni.¹⁵⁰⁸ Frásögn þessi samrýmist ekki þeirri staðreynd að aðfaranótt 27. janúar 1974 var jörð alþakin snjó auk þess sem snjóað hafði um nóttina.

1179. Líkt og fram hefur komið voru sýnileg sönnunargögn af mjög skornum skammti í málinu og framgangur rannsóknarinnar því drifinn áfram á framburðum dómfelldu og vitna. Við blasir að framburður um atburðarás eða lýsingu á aðstæðum sem síðar reynist ekki samræmast staðreyndum eða aðstæðum er ótrúverðugur. Við mat á gildi framburða dómfelldu sem sönnunargagns verður því að horfa til þess úr hvaða

¹⁵⁰⁴ Málgögn endurupptökunefndar, bls. 8_A–E.

¹⁵⁰⁵ Málgrein 57.

¹⁵⁰⁶ Málgrein 66.

¹⁵⁰⁷ Málgrein 123.

¹⁵⁰⁸ Málgrein 191.

jarðvegi hann er sprottinn, það er hvort framburðurinn hafi verið gefinn í kjölfar þess að staðfest hafi verið að fyrri framburður um sama atriði hafi ekki reynst samræmast staðreyndum og eða aðstæðum.

VII.5.3 Meðferð dómstóla

1180. Ákæra vegna þess þáttar málsins er laut að hvarfi Guðmundar Einarssonar var gefin út 8. desember 1976 og svo önnur ákæra gefin út vegna hvarfs Geirfinns Einarssonar 16. mars 1977.
1181. Bókað var í þingbók sakadóms 21. mars 1977 að dómarrar málsins hefðu fengið því úthlutað 15. desember og tekið það þá til athugunar áður en fjölskipaður dómur tók það til meðferðar.¹⁵⁰⁹ Var við það tækifæri farið yfir aðstæður dómfelldu; Erla og endurupptökubeiðandi væru ekki í gæsluvarðhaldi, Kristján Viðar og Sævar væru í Hegningarhúsinu og Guðjón og Tryggvi Rúnar væru í Síðumúlafangelsi. Þangað hefði sá síðastnefndi verið fluttur frá Litla-Hrauni þar sem framkvæmd gæsluvarðhaldsins hafi verið nánast eins og um refsifanga væri að ræða. Því hefði dómurinn breytt. Síðan var bókað að þar sem mikið vantaði á að yfirheyrslum í málinu væri lokið og ósamræmi væri í framburðum ákærðu hafi dómurinn ákveðið, með vísan til 16. gr. laga nr. 74/1974 um meðferð opinberra mála, að þinghöld í málinu yrðu lokuð fyrst um sinn. Sakadómur ákvað þannig að víkja frá meginreglu laga um meðferð opinberra mála að málsmeðferð fyrir dómi skuli vera opinber. Til slíks var heimild og lagt í vald dómsins að meta meðal annars á grundvelli sjónarmiða í a-lið 2. mgr. 16. gr. laganna, ef dómurinn teldi þess þörf til að leiða sannleikann í ljós, til dæmis á frumstigi rannsóknar.
1182. Sýnist nokkuð umdeilanlegt að greind forsenda um ósamræmi í framburðum ákærðu fyrir því að loka þinghöldum málsins geti átt við rök að styðjast þegar horft er til þess að sakborningar höfðu, er þarna kom sögu, verið í mjög ítarlegum yfirheyrslum, ítrekuðum samprófunum og samvistum í vettvangsferðum í hartnær 15 mánuði, eins og áður hefur verið rakið.¹⁵¹⁰ Sýnist svo víðtæk takmörkun réttinda dómfelldu til að vera viðstödd og hlýða á vitnisburði vart eiga við rök að styðjast gagnstætt grundvallarrétti þeirra til að kynna sér gögn sakamáls sem höfðað er á hendur þeim.
1183. Svo fór að þinghöld málsins voru haldin fyrir luktum dyrum allt frá upphafi dómsmeðferðar 21. mars 1977 þar til munnlegur málflutningur hófst 3. október 1977. Allar skýrslutökur vitna fóru fram fyrir luktum dyrum og svo virðist sem sakborningum hafi verið óheimilt að vera viðstaddir ef unnt er að leggja til grundvallar bókun dómfellda Guðjóns í dagbók sína. Dómfelldi Guðjón vék að þessu álitafni í umfjöllun um samskipti við verjanda sinn í framhaldi af þinghaldi í sakadómi 14. september 1977. Dómfelldi ritaði um að hafa rætt við verjanda sinn sem hafi tjáð honum að hann fengi skjöl málsins afhent að aflokinni samprófun en fengi ekki að vera viðstaddur vitnaleiðslur. Að sögn maldaði dómfelldi Guðjón í móinn en skráði að verjandinn hafi glott. Þá bókaði dómfelldi Guðjón um að mikið uppþot, eins og hann orðaði það, hafi orðið er verjandi dómfellda Tryggva Rúnars hafi lagt fram kröfu um

¹⁵⁰⁹ Málsgrein 465.

¹⁵¹⁰ Sjá kafla VII.5.2.d.2.

að Gunnlaugur Briem viki sæti. Ritaði dómfelldi Guðjón um að hafa fengið afhent málskjöl, en víða vantaði blaðsíður.

1184. Má jafnvel leiða líkum að því að með þessari framkvæmd hafi möguleikar dómfelldu til að haga vörnum sínum með fullnægjandi hætti verið skertir þar sem þeim hafi varla verið ljóst hvað hafi komið fram fyrir dómi af hálfu vitna og annarra sakborninga og því staðið höllum fæti til að taka afstöðu til og verjast slíkri sönnunarfærslu.
1185. Auk þess að dómfelldu voru ekki viðstödd vitnaleiðslur þá virðast verjendur ekki heldur hafa verið viðstaddir nema skýrslutökur og samprófanir fyrir dómi sem skjólstæðingar þeirra áttu hlut að. Vararíkissaksóknari var á hinn bóginn viðstaddur allar skýrslutökur að undanskilinni skýrslu sem tekin var af vitni 16. ágúst 1977.¹⁵¹¹ Þegar munnlegur málflutningur hófst 3. október 1977 var meðal annars bókað í þingbók sakadóms af hálfu dómsins af gefnu tilefni að verjendum hefði verið tilkynnt 21. mars 1977 að málsmeðferð héldi áfram næstu daga og vikur og væri þeim frjáls aðgangur að öllum þinghöldunum. Dómarar málsins minntust þess ekki að verjendur hefðu látið í ljós ósk um að vera viðstaddir önnur þinghöld en þau sem skjólstæðingar þeirra væru boðaðir til. Þeim hafi því ávallt verið tilkynnt um slík þinghöld en ekki önnur að jafnaði.¹⁵¹² Bókun þessi var sett fram í tilefni af fyrirspurn verjanda dómfellda Tryggva Rúnars¹⁵¹³ en verjandi dómfellda Sævars hafði einnig gagnrýnt það 11. maí 1977 að vitnið [GunJ] hafi farið úr landi án þess að verjendur hefðu haft sömu aðstöðu og ákærvaldið til að yfirheyra vitnið auk þess sem dómfelldi Sævar hefði lagt ríka áherslu á að vera samprófaður við vitnið.¹⁵¹⁴ Vert er þó að geta þess að dómfelldi Sævar var leiddur til samprófunar við vitnið samkvæmt bókun í þingbók sakadóms þannig að bréf verjandans sýnist byggt á misskilningi hvað það atriði varða.
1186. Síðastnefnd gagnrýni sýnist vera næsta réttmæt og bókun dómsins vart til þess fallin að vege upp þann ágalla á málsmeðferðinni sem hlaust af því að verjendur hafi ekki verið boðaðir til þinghalda. Sýnist þessi aðferð, að ætla verjendum að hafa frumkvæði að því að afla sér upplýsinga um tímasetningu þinghalda og hvað ráðgert væri að taka fyrir í einstökum þinghöldum, þeim mun viðurhlutameiri þar sem svo virðist sem sakborningar hafi ekki átt þess kost að vera viðstaddir þegar vitni mættu fyrir dóm, eins og áður var rakið.
1187. Tilvik það sem varð verjendum tilefni til gagnrýni sýnist sérstaklega viðurhlutamikið. Um var að ræða mann sem gaf ekki skýrslu fyrir lögreglu en var kynntur til sögunnar sem sjónarvottur að atlögu að Guðmundi Einarssyni við framhaldsrannsókn sem fram fór á vegum sakadóms eftir útgáfu ákæru. Viðkomandi var kvaddur skriflega fyrir dóm til að gefa skýrslu og tilefnið efnislega rakið í bréfi sakadóms. Rakið var að hann muni hafa verið sjónarvottur að átökum að Hamarsbraut 11 er leiddu til þess að Guðmundur beið bana.¹⁵¹⁵ Tveir lögreglumenn komu með [GunJ] frá Spáni föstudaginn 29. apríl 1977. Ef marka má það sem dómfelldi Tryggvi Rúnar bókaði í dagbók sína degi fyrir

¹⁵¹¹ Málsgrein 579.

¹⁵¹² Málsgrein 622.

¹⁵¹³ Málsgrein 623.

¹⁵¹⁴ Málsgrein 552.

¹⁵¹⁵ Málsgrein 525.

virðist í það minnsta verjanda hans hafa verið ókunnugt um að [GunJ] væri væntanlegur næsta dag.¹⁵¹⁶ Þinghald var svo haldið á laugardegi, 30. apríl 1977,¹⁵¹⁷ þar sem bókað var um að tveir lögreglumenn hafi farið til Spánar 23. apríl 1977 og [GunJ] fallist á að koma til Íslands og bera vitni. Bókað var í þingbók um þennan aðdraganda og að málið hafi verið reifað fyrir [GunJ] en þar sem reifunin hafi tekið alllangan tíma og viðkomandi eftir sig eftir langt ferðalag degi fyrir hafi verið afráðið að fresta skýrslutöku til mánudags. Þegar dómþing var haldið mánudaginn 2. maí 1977 var sérstaklega bókað að vitninu hafi verið sýnd blaðfrétt frá 30. janúar 1974 um hvarf Guðmundar, sem hann kannaðist við að hafa séð á sínum tíma en ekki tengt við neitt sem hann hafi verið sjónarvottur að. Þá voru honum sýndar ljósmyndir, meðal annars af dómfelldu Kristjáni Viðari, Sævari og Tryggva Rúnari sem hann hafi þekkt, og jafnframt bókað að farið hafi verið með vitnið að Hamarsbraut 11 á laugardeginum og þess getið að húsakynnin hefðu komið honum kunnuglega fyrir sjónir.¹⁵¹⁸

1188. Þrátt fyrir að vitnið hafi fengið efnislega skilgreint tilefni skýrslutöku fyrirfram í boðunarbréfi, honum gefinn kostur á að skoða aðstæður á Hamarsbraut 11, honum kynnt blaðaumfjöllun um hvarf Guðmundar og lagðar fyrir hann ljósmyndir, meðal annars af áðurnefndu dómfelldu, var framburður [GunJ] mjög ómarkviss og minni hans óglögg um málsatvik.¹⁵¹⁹ Svo virðist sem málsatvik hafi ekki rifjast upp fyrir honum fyrir en í ítarlegri sampröfun fyrir dómi sem haldinn var degi síðar, þriðjudaginn 3. maí 1977, með endurupptökubeiðanda. Endurupptökubeiðandi mætti fyrir dóm klukkan 10:14 og féllst á að gefa skýrslu og taka þátt í sampröfun án verjanda þar sem ekki náðist í hann. Að aflokinni skýrslutöku yfir endurupptökubeiðanda mætti [GunJ] til sampröfunar klukkan 11:00 sem svo stóð til klukkan 15:50.¹⁵²⁰ Degi síðar mætti [GunJ] enn til vitnisburðar klukkan 10:00 en eftir hádegishlé var hann samprófaður við dómfelldu Tryggva Rúnar, Kristján Viðar og Sævar og bókað að verjendur dómfelldu Tryggva Rúnars og Kristjáns Viðars hafi verið viðstaddir.¹⁵²¹ Enn mætti [GunJ] fyrir dóm fimmtudaginn 5. maí 1977 en eftir að hann bar enn um málsatvik lýsti vararíkissaksóknari því yfir að [GunJ] yrði ekki saksóttur eins og málið lægi fyrir. Við svo búið vann hann eið að framburði sínum í samræmi við 2. mgr. 100. gr. laga um meðferð opinberra mála. Vert er að halda til haga að þann tíma sem vitnið var héraendis var höfð á honum lögregluvakt samkvæmt ákvörðun dómsins og samþykki hans, eins konar stofufangelsi eftir því sem næst verður komist.¹⁵²²
1189. Framanrakin forsenda fyrir lokun þinghalds var á sama hátt notuð til þess að takmarka aðgang dómfelldu að verjendum sínum og birtist afstaða dómsins í þessum efnum í bókun í þingbók sakadóms frá 16. september 1977¹⁵²³ sem gerð var í tilefni af kröfu

¹⁵¹⁶ Málsgrein 535.

¹⁵¹⁷ Málsgrein 536.

¹⁵¹⁸ Málsgrein 537.

¹⁵¹⁹ Málsgrein 537.

¹⁵²⁰ Málsgrein 538.

¹⁵²¹ Málsgrein 538.

¹⁵²² Málsgreinar 536 og 771.

¹⁵²³ Málsgrein 603.

verjanda dómfellda Tryggva Rúnars um að dómsformaður viki sæti. Tilefni þeirrar kröfu var efni bókunar í fangelsisdagbók frá 3. mars 1977.¹⁵²⁴ Í þeirri bókun kemur fram að dómsformaður hafi synjað ósk dómfellda Tryggva Rúnars um að hitta verjanda sinn í það minnsta strax en verjandinn hafði viljað hitta dómfellda Tryggva Rúnar einslega. Í tilvitnaðri bókun í fangelsisdagbókinni var rakið samtal varðstjóra í fangelsinu og dómsformannsins og bókað að dómsformaður væri ekki sáttur við afturköllun dómfellda Tryggva Rúnars á játningu í Guðmundarmálinu. Varðstjórinn bókaði um að það væri ekki nýtilkomið með breyttan framburð þar sem dómfelldi Tryggvi Rúnar hefði orðað það snemma sumars 1976 að draga framburð sinn til baka. Þá var bókað að dómsformaður gerði athugasemd við að dómfelldi Tryggvi Rúnar hafi áður fengið að hitta verjanda sinn með leyfi varðstjórans að honum viðstöddum. Dómsformaðurinn hafi við svo búið þvertekið fyrir slíkt vegna þess „hvernig Tryggvi hagaði sér“, eins og það var orðað í bókuninni. Í úrskurði sakadóms uppkveðnum 16. september 1977, þar sem því var hafnað að dómsformaðurinn viki sæti, var fyrst vikið að því að kveðið væri á um í 86. gr. laga um meðferð opinberra mála að verjanda væri heimilt að tala við skjólstæðing sinn einslega, þegar hann er í gæslu, nema dómari telji hættu á að rannsókn torveldist fyrir það. Dómurinn hafi metið að slík hætta hafi verið fyrir hendi 3. mars 1977 enda hafi dómurinn ekki hafið yfirheyrslur fyrir dómi vegna hvarfs Guðmundar Einarssonar og ákærðu höfðu reynst reikulir í framburðum sínum hjá lögreglu um það mál. Tekið var fram að bann við samtölum einslega hafi gilt um alla verjendur á þessum tíma. Í ljósi skýlauss réttar dómsins samkvæmt framangreindu lagaákvæði til að ákveða um slík viðtöl væri ekki hægt að fallast á skoðun verjandans um að skjólstæðingur hans hafi átt ótvíræðan rétt í þessum efnum. Þá var tekið fram að ummælin í fangelsisdagbókinni hefðu ekki verið borin undir dómsformanninn og honum því ekki unnt að staðfesta þau en áréttað að jafnvel þótt ummælin væru rétt eftir höfð fælist ekki í þeim að dómsformaðurinn hefði tekið neina þá afstöðu í málinu sem gerði hann óhæfan til meðferðar þess. Hæstiréttur staðfesti niðurstöðu sakadóms með dómi í máli nr. 158/1977, sem kveðinn var upp 22. september 1977 og birtur á blaðsíðu 885 í dómasafni réttarins það ár. Í niðurstöðu Hæstaréttar var skírskotað til þess að það hafi verið mat dómsformanns sakadóms að fullnægt væri lagaskilyrðum samkvæmt 86. gr. laga um meðferð opinberra mála til að synja mætti verjanda dómfellda Tryggva Rúnars um að ræða við hann einslega að svo stöddu. Taldi Hæstiréttur að engin frambærileg rök fyrirleggjandi, um að framangreind ákvörðun dómsformanns eða aðrar aðgerðir hans í þessum tengslum, bæru vott um að hann muni eigi líta óvilhallt á málavöxtu.

1190. Af umfjöllun dómstóla sem birtist í tilvitnuðum úrskurði og dómi Hæstaréttar má ráða að réttur dómfelldu til að hitta verjendur sína einslega hafi markast af huglægu mati sakadóms á stöðu framburðar hvers dómfelldu fyrir sig, hversu mikið samræmi var þar á milli. Sambærilegt viðhorf virðist birtast þegar gaumgæft er á hvern hátt þessum rétti var fyrir komið í tilvikum hvers dómfelldu fyrir sig.

¹⁵²⁴ Málsgrein 430.

1191. Eftir því sem fram kemur í dagbók fangelsisins við Síðumúla virðist endurupptöku- beiðandi hafa verið fyrstur til að fá heimild til að hitta verjanda sinn einslega. Bókað var í dagbók fangelsisins að aðalfulltrúi yfirsakadómara hafi veitt réttargæslumanni endurupptökubeiðanda, heimild til að ræða við hann 12. febrúar 1976.¹⁵²⁵ Á því tímabili sem dómfellda Erla sat í gæsluvarðhaldi í Síðumúlafangelsi sumarið 1976 hitti hún réttargæslumann sinn einu sinni og þá að rannsóknarlögreglumanni viðstöddum. Dómfellda Guðjóni var veitt heimild til að hitta verjanda sinn, einslega 24. júní 1977¹⁵²⁶ og svo veitt almenn heimild 13. júlí 1977, samhliða því að dómsformaður kynnti að engin frekari þinghöld yrðu haldinn fyrr en í byrjun september vegna sumarleyfa.¹⁵²⁷ Sú heimild var síðan afturkölluð 13. október 1977 og raunar gengið svo langt að banna öll samskipti þeirra á milli í tilefni af afturköllun [SÓH] á vitnisburði sínum.¹⁵²⁸ Það bann var svo fellt úr gildi hvað dómfellda Guðjón snertir 16. nóvember 1977. Réttargæslumanni dómfellda Kristjáns Viðars var veitt heimild til að ræða einslega við dómfellda 18. maí 1977 en sú heimild síðan afturkölluð 13. október 1977 og öll samskipti bönnuð í tilefni af afturköllun [SÓH] á vitnisburði sínum. Það bann gildi svo þar til framhaldsmálflutningur fyrir sakadómi var afstaðinn 12. desember 1977, með einni undantekningu er þeir fengu að hittast 14. nóvember 1977, en það viðtal fór fram undir eftirliti og verjandanum bannað að ræða sakamálin við dómfellda Kristján Viðar. Hvað dómfellda Sævar snertir er engum bókunum til að dreifa er fela í sér að honum hafi verið veitt heimild til að hitta verjanda sinn einslega, ef undan er skilin fyrrnefnd bókun 13. júlí 1977 þar sem svo virðist sem öllum sakborningum hafi verið veitt slík heimild. Þess er að geta að ekki er bókað sérstaklega um það að öll viðtöl þeirra á milli hafi verið að fangaverði eða lögreglumanni viðstöddum á þessu tímabili. Hins vegar liggur fyrir bókun í dagbók Hegningarhússins 25. apríl 1977 að samhliða því að dómfelldi Sævar væri sviptur heimild til að lesa dagblöð væru öll samtöl bönnuð við dómfellda Sævar önnur en við verjanda hans en fá þyrfti leyfi í hvert sinn og þau færu fram undir eftirliti, en raunar var dagblaðsbannið afturkallað degi síðar. Öll samskipti milli dómfellda Sævars og verjandans voru svo bönnuð í tilefni af afturköllun [SÓH] á vitnisburði sínum. Það bann gildi þar til framhaldsmálflutningur fyrir sakadómi var afstaðinn 12. desember 1977. Við það tækifæri vék Jón sérstaklega að því að hann hefði aldrei rætt einslega við dómfellda Sævar ef undanskilið væri í hléum við málflutning málsins í október 1977 eftir því sem haft var eftir honum í fjölmiðlum.¹⁵²⁹ Að framan var fjallað um takmörkun á heimild dómfellda Tryggva Rúnars til samskipta við verjanda sinn 3. mars 1977. Þess er að geta að þeim dómfellda Tryggva Rúnari og Hilmari var veitt heimild til samtals einslega 17. mars 1977 og svo almenn heimild til slíkra samskipta 13. apríl sama ár.
1192. Til samanburðar er athyglisvert að bera saman það sem bókað er í dagbók fangelsisins við Síðumúla um afstöðu sakadóms til kröfu rannsóknaraðila um að takmarka rétt

¹⁵²⁵ Málsgrein 92.

¹⁵²⁶ Málsgrein 560.

¹⁵²⁷ Málsgrein 577.

¹⁵²⁸ Málsgrein 642.

¹⁵²⁹ Málsgrein 653.

[SÓH] til að hafa samskipti við verjanda sinn í einrúmi eftir að hann hafði verið úrskurðaður í gæsluvarðhald vegna gruns um rangan framburð fyrir dómi. Rannsóknarlögreglustjóri tilkynnti fangavörðum 17. október 1977 að [SÓH] mætti alls ekki ræða einslega við verjanda sinn en það hafði fulltrúi yfirsakadómara heimilað samhliða úrskurði um gæsluvarðhald. Var bókað eftir rannsóknarlögreglustjóra að beina því til réttargæslumanns [SÓH] að ef hann sætti sig ekki við þá afstöðu yrði hann að kæra það til dómarafulltrúans eða Hæstaréttar. Fulltrúi yfirsakadómara hafði spurnir af þessum ráðagerðum og hafði samband og áréttaði fyrir mæli sín sem yrði að virða; að réttargæslumaðurinn og [SÓH] mættu ræðast við einslega. Svo fór að komist var að málamiðlun í þessum ágreiningi embættismannanna þannig að réttargæslumaður [SÓH] féllst á að áheyrnarfulltrúi væri viðstaddur samtöl þeirra en gæti farið fram á að samtali færi fram í einrúmi sem borið yrði undir dómarafulltrúann.

1193. Gera verður fyrirvara við nákvæmni þeirra upplýsinga sem bókaðar eru í fangelsisdagbækur Síðumúlafangelsisins og Hegningarhússins í þessum efnunum þar sem engar reglur lágu fyrir um hvað skyldi bóka en augljós munur er á því hvaða upplýsingum var haldið til haga í dagbókum hvors fangelsis um sig og hversu ítarlega var bókað. Að sama skapi eru vísbendingar um að verjendur hafi ekki í öllum tilvikum verið tilbúnir til að sinna kalli þegar dómfelldu óskuðu eftir viðtali, auk þess sem vísbendingar eru um að verjendur hafi sótt það misfast að fá að hitta skjólstaðinga sína einslega og raunar bókað eftir dómsformanni í dagbók Síðumúlafangelsis að verjandi dómfellda Sævars kjósi það heldur að viðtöl fari fram í áheyrn.¹⁵³⁰
1194. Eins og að framan er vikið að var leyst úr því fyrir Hæstarétti að ekki yrði lesin efnisleg afstaða til sakarefna af hálfu dómsformanns í þá ákvörðun sakadóms að takmarka aðgang dómfellda Tryggva Rúnars að því að hitta verjanda sinn einslega í byrjun mars 1977. Dómsformaður hafi því ekki verið vanhæfur til að dæma í málinu. Ljóst er hins vegar að dómfelldu bjuggu við mjög ólíkt hlutskipti í þessum efnunum. Endurupptökubeiðandi fékk að eiga í samskiptum við verjanda sinn einslega strax í febrúar 1976 eftir tuttugu daga í gæsluvarðhaldi en dómfelldi Sævar virðist ekki hafa notið slíks réttar allt fram yfir framhaldsmálflutning 12. desember 1977, í tvö ár. Þar sem skriflegra heimilda nýtur ekki við verður því ekki slegið föstu hvað varð til þess að hlutskipti dómfellda varð svo ólíkt en sterkar vísbendingar eru um að það hafi helgast af mati sakadóms á framburðum dómfellda undir rannsókn málsins og rekstri dómsmálsins. Svo hlutskipti þeirra tveggja sé borið saman virðist endurupptökubeiðandi hafa notið þess að rannsóknaraðilar hafi litið svo á að hann hafi kappkostað að upplýsa málið en átt við minnisleysi að stríða, en talið dómfellda Sævar hins vegar hafa í frammi undanbrögð og tilraunir til að leiða rannsóknina á rangar brautir og freista þess að torvela það að málið upplýstist.
1195. Með hliðsjón af framansögðu sýnist einboðin sú ályktun að gengið hafi verið langt í að takmarka rétt dómfellda sem sátu í gæsluvarðhaldi allan málsmeðferðartímann til að njóta ráðgjafar verjanda sinna. Áhorfsmál sýnist hvort sú takmörkun hafi komið niður á möguleikum þeirra til að koma fullnægjandi vörnum við.

¹⁵³⁰ Málsgrein 542.

VII.6 Um staflíði a–d 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála

VII.6.1 Greining á nýjum gögnum

1196. Komi fram ný gögn sem ætla má að hefðu verulega miklu skipt fyrir niðurstöðu málsins ef þau hefðu komið fram áður en dómur gekk getur endurupptökunefnd orðið við beiðni manns um að málið verði endurupptekið. Eins og rakið er hér að framan í kafla VII.3.1 verður byggt á ákvörðunum Hæstaréttar um fyrri endurupptökubeiðnir vegna hæstaréttarmálsins nr. 214/1978, um hvaða gögn voru þar talin ný og jafnframt metið hvort einhver ný gögn í skilningi ákvæðisins hafi bæst við síðar. Ný gögn í máli þessu eru þannig þau gögn sem ekki lágu fyrir Hæstarétti þegar dómur var kveðinn upp. Eins og áður sagði byggir síðan mat á því hvort veita eigi heimild til endurupptöku á grundvelli a-liðar á heildarmati á sönnunargildi allra sönnunargagna málsins. Sams konar heildarmati þarf að beita á sönnunargildi hinna nýju gagna í samhengi við önnur sönnunargögn sem lágu fyrir í málinu þegar dómur var kveðinn upp. Þannig verður meta hvort ætla megi að niðurstaða málsins hefði orðið önnur ef öll þessi gögn hefðu legið fyrir þegar dómur var kveðinn upp.
1197. Unnið hefur verið úr miklu magni gagna sem málsaðilar, einkum settur ríkissaksóknari, hafa lagt fram, bæði samtímagögnum og gögnum sem síðar hafa orðið til. Í samræmi við ólíkan uppruna gagnanna er eðli þeirra tvíþætt. Annars vegar að dómstólar hefðu haft möguleika á að taka afstöðu til þýðingar þeirra gagna sem þá voru til, en voru ekki lögð fram af einhverjum sökum, annaðhvort að ókunnugt var um tilvist þeirra eða hins vegar að þýðing þeirra fyrir úrlausn málsins var ekki þekkt. Hvað síðar tilkomin gögn snertir verður að gera skýran greinarmun á eðli gagnanna. Meta þarf að hve miklu leyti þau byggjast á nýrri þekkingu, til dæmis vísindapekkingu eða viðhorfi sem byggir eftir atvikum á túlkunum dómstóla, eða hvort þau fela í sér upplýsingar byggðar á minningum einstaklinga sem eru að rifja upp löngu liðna atburði. Þýðing framlagðra gagna ræðst mjög af þessum uppruna og þessu eðli.
1198. Í þessum kafla er fjallað um þau gögn sem voru ekki meðal málgagna þegar dómur Hæstaréttar í máli nr. 214/1978 var kveðinn upp 22. febrúar 1980 sem helst koma til álita að fullnægi þeim skilyrðum sem fram koma í a-lið 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála.
1199. Meðal þeirra samtímagagna sem varpa hvað gleggstu ljósi á málsatvik er dagbók fangelsisins við Síðumúla. Sú dagbók var færð sem viðburðaskráning fangelsisins í nokkuð víðum skilningi þess orðs þar sem ekki var við það látið sitja að bóka hverjir væru á vakt og hversu margir fangar voru í gæslu, líkt og gert var í dagbækur vinnuhælisins að Litla-Hrauni og Hegningarhússins við Skólavörðustíg, heldur var bókað um komur allra í fangelsið að því er virðist og erindi þeirra í langflestum tilvikum. Gilti það bæði um opinbera starfsmenn, svo sem fangaverði, lögreglumenn, vararíkissaksóknara, dómarafulltrúa og dómara, fangelsisprest og lækna og svo líka aðstandendur fanga sem komu með viðurgjörning, klæði eða annað það sem heimilað var að fangar veittu viðtöku. Vert er að árétta að ekki virðast hafa verið í gildi neinar útfærðar reglur um það hvað skrá skyldi í dagbókina en æðsti fangavörður á vakt virðist hafa haft það hlutverk að annast skráningu. Hversu ítarleg skráningin var réðist

síðan mjög af frásagnargleði viðkomandi einstaklings. Loks verður að gera fyrirvara við þessa skráningu þar sem sterkar vísbendingar eru um að öllu hafi ekki verið haldið til haga. Má sem dæmi nefna að verjandi dómfellda Kristjáns Viðars nefndi í viðtali við starfshóp innanríkisráðherra að verjendur hafi haft þann hátt að koma skilaboðum til skjólstæðinga í einangrun að hringja og inna eftir líðan og biðja fangaverði sem þeir báru traust til að bera skilaboð til viðkomandi gæslufanga. Fátt er um bókun slíkra símtala eðli máls samkvæmt.

1200. Þar sem um viðburðaskráningu er að ræða má fá nokkuð góða heildaryfirsýn yfir ferðir dómfelldu til og frá fangelsinu og samskipti þeirra við lögreglumenn, fulltrúa yfirsakadómarara, dómara og vararíkissaksóknara auk annarra embættismanna á þeim tíma sem málin voru til rannsóknar og dómsmeðferðar frá 12. desember 1975 til ársloka 1977 en þá voru dómfelldu Guðjón, Kristján Viðar, Sævar og Tryggvi Rúnar fluttir í önnur fangelsi. Í Hegningarhúsinu var ekki byrjað að halda slíka skráningu fyrr en í janúar 1977. Af hálfu starfshóps innanríkisráðherra voru dregnar saman upplýsingar um eðli þessara samskipta og meginupplýsingar um umfang þeirra um hvern og einn.¹⁵³¹ Upplýsingar þessar eru ekki settar fram með samræmdum hætti til fullnaðar auk þess sem setja verður nokkurn fyrirvara við nákvæmni framsetningarinnar. Óháð ýtrustu talningu blasir við af samantekt starfshópsins að hin sex dómfelldu máttu samtals sæta yfirheyrslum í einu eða öðru formi í rúma 40 sólarhringa talið frá 20. desember 1975 til 7. október 1977 en starfshópurinn kaus að láta þar við sitja, en munnlegum málflutningi fyrir sakadómi lauk 12. desember 1977. Heildarfjöldi talinna yfirheyrslna, bókaðra og óbókaðra, viðtala við dómfelldu á klefa, samprófana og vettvangsferða var 641 á þessu tímabili og stóð í 976 klukkustundir, það er að segja nefnda 40 sólarhringa, þar af var dómfelldi Sævar 180 sinnum tekinn fyrir á þennan máta og dómfelldi Kristján Viðar 160 sinnum. Þeir tveir voru samtals í 555 klukkustundir í samskiptum sem þessum sé talning starfshópsins lögð til grundvallar eða ríflega helming þess tíma sem nýttur var á þennan máta.
1201. Auk framangreindrar tölfræði sem lesin er úr dagbók fangelsisins við Síðumúla er einna merkilegast og mest upplýsandi að í bókina var oft bókað um samskipti fangavarða við dómfelldu. Ítarlegar færslur í dagbækurnar varpa ljósi á tiltekna atburði og rannsóknaraðgerðir sem ekki nýtur annarra gagna við um. Einkum virðist forstöðumaður fangelsisins hafa hagnýtt dagbókina í þessum tilgangi og oft bókað ítarlega um hans eigin samskipti við dómfelldu og aðra fanga þegar sérstök úrlausnarefni voru fyrirbyggjandi.¹⁵³² Að sama skapi hagnýttu stjórnendur vakta dagbókina til að koma eigin fyrirmælum og lögreglu sem og annarra er lutu að einstökum fögum á framfæri við fangaverði, til dæmis varðandi aðbúnað dómfellda Sævars í gæsluvarðhaldinu og markmið með skerðingum á réttindum hans sem fjallað var um hér að framan¹⁵³³ en eins má nefna tilhögun gæsluvarðhalds dómfelldu Erlu í maí 1976 um að hún fengi að hafa klefadyr sínar opnar.

¹⁵³¹ Skýrsla starfshóps um Guðmundar- og Geirfinnsmál til innanríkisráðherra, bls. 355, 374, 398, 410, 424 og 437.

¹⁵³² Málsgrein 443.

¹⁵³³ Sjá kafla VII.5.2.d.3.

1202. Þegar málið var til úrlausnar fyrir dómstólum lágu fyrir samantektir forstöðumanns fangelsisins við Síðumúla úr fangelsisdagbókunum er lutu að dómfelldu Kristjáni Viðari og Tryggva Rúnari. Sams konar samantekt var útbúin vegna dómfellda Sævars en þess sést ekki staður í þingbók sakadóms að samantektin hafi verið lögð fram. Ekkert eintak er heldur til meðal málgagna í endurupptökumáli þessu sem ber þingmerkingu. Hvergi er að skjalinu vikið í dómum sakadóms og Hæstaréttar. Einnig var óskað eftir samantekt sem þessari vegna dómfellda Guðjóns vegna hluta tímabils þess sem hann sætti gæsluvarðhaldi en slík samantekt liggur heldur ekki fyrir. Við meðferð fyrstu endurupptökubeiðni dómfellda Sævars var ítarlegri samantekt lögð fram af hans hálfu þar sem nokkrum færslum hafði verið sleppt í upphaflegri samantekt en gengið var út frá því í meðferð þeirrar endurupptökubeiðni að samantektin hefði verið lögð fram af verjanda dómfellda Sævars í upphafi málflutnings fyrir sakadómi 3. október 1977. Samantekt var lögð fram við það tækifæri vegna dómfellda Kristjáns Viðars en ekki vegna dómfellda Sævars. Í upphaflegri samantekt virðist þeim færslum hafa verið sleppt þar sem fram kom neikvæð huglæg afstaða til dómfellda Sævars. Við úrlausn þeirra endurupptökumála sem nú eru til meðferðar fyrir endurupptökunefnd hefur færslum er varðar öll dómfelldu verið gerð ítarleg skil í kafla II um málsatvik. Sú könnun nefndarinnar leiddi enn frekari dagbókarfærslur í ljós auk þess sem könnunin varpaði mun skýrara ljósi á samhengi þeirrar meðferðar sem hver dómfelldu um sig sætti, þar með talið óskráðra rannsóknaraðgerða, og framburða dómfelldu samkvæmt lögregluskýrslum og fyrir dómi. Sú greining leiddi meðal annars í ljós að dómfelldi Sævar var beittur skipulögðu harðræði frá 25. apríl 1976 allt fram í september sama ár.
1203. Dagbækurnar, sem nú liggja fyrir í frumriti í heild sinni, veita mun gleggri innsýn í starfsemi Síðumúlafangelsisins og aðstæður fanga á þeim tíma sem dómfelldu voru þar en þeir útdrættir sem legið hafa fyrir sakadómi og Hæstarétti. Dagbækur Síðumúlafangelsisins voru ekki færðar í samræmi við fastmótaðar vinnureglur eins og áður gat og færslurnar því nokkuð brotakenndar, auk þess sem þær eru oft nokkuð knappar. Um er að ræða samtímagögn, rituð af starfsmönnum fangelsisins, og engin ástæða til að ætla annað en að þar hafi í meginatriðum verið rétt frá greint. Með þeim er hins vegar oft unnt að setja atburði í innbyrðis samhengi þannig að þessar færslur geta verið öðrum gögnum til fyllingar sem þannig varpa saman mikilvægu ljósi á málsatvik í víðu samhengi.
1204. Meðal þeirra gagna sem hafa verið afhent endurupptökunefnd eru rannsóknargögn lögreglu vegna ótengdra sakarefna gegn öðrum aðilum sem tengdust þó dómfelldu eða vörpuðu ljósi á aðstæður þeirra í gæsluvarðhaldinu. Þeirra á meðal eru ný gögn sem lúta beint að hvarfi Guðmundar Einarssonar sem veita vísbendingu um á hvern hátt böndin bárust að dómfelldu um að tengjast hvarfi hans.
1205. Fram kemur í gögnum sem lágu til grundvallar dómum í málinu að nafngreindur einstaklingur hafi komið ábendingu á framfæri við lögregluþyrirvöld þess efnis að dómfelldu Erla og Sævar hafi átt hlut að svonefndum póstsvikum en dómfelldi

Kristján Viðar mun hafa greint honum frá aðild þeirra að nefndum svikum.¹⁵³⁴ Þessi maður strauk 11. nóvember 1975 ásamt dómfellda Kristjáni Viðari af Litla-Hrauni þar sem þeir voru í afplánun. Í kjölfar stroksins og frásagnar af aðild þeirra dómfelldu Erlu og Sævars að svikunum var afplánun hans af eins árs refsidómi frestað að fyrirmælum fulltrúa yfirsakadómara 11. desember 1975. Dómfelldi Sævar var handtekinn og hnepptur í gæsluvarðhald 12. desember 1975 og dómfellda Erla degi síðar, 13. desember.

1206. Dómfellda Erla var til yfirheyrslu 18. desember 1975 klukkan 13:00 og játaði þá í fyrsta sinn aðild að póstsvikamálinu og greindi lögreglu í meginatriðum frá aðferðinni sem nýtt hafði verið við fjársvikin. Samkvæmt skriflegri skýrslu var yfirheyrslunni lokið klukkan 19:30. Bókað var hins vegar í dagbók fangelsisins við Síðumúla klukkan 20:00 að yfirheyrsla yfir dómfelldu Erlu stæði enn yfir og hafi gert hvíldarlítið síðan um morguninn. Jafnframt var bókað að fulltrúi yfirsakadómara hafi tekið við yfirheyrslunni klukkan 22:05 í smá stund og henni lokið klukkan 22:30. Engin skýrsla liggur fyrir um þessa yfirheyrslu sem fram fór eftir að bókaðri skýrslu lauk. Þennan sama dag var bókað í dagbók fangelsisins að klukkan 15:00 hafi áðurnefndur maður verið fluttur í Síðumúlafangelsið vegna aðildar að innbroti í fiskiskip sem hann framdi degi fyrr í félagi við tvo aðra menn.¹⁵³⁵ Að morgni 19. desember 1975 klukkan 09:35 var bókað í fangelsisdagbókina að fulltrúi yfirsakadómara hafi hringt vegna manns þessa. Hálf tíma síðar var bókað um komu fulltrúans ásamt rannsóknarlögreglumanni til að tala við dómfelldu Erlu. Sami rannsóknarlögreglumaður hafi tekið dómfelldu Erlu til yfirheyrslu klukkan 12:45 en forstöðumaður fangelsisins fékk staðfest klukkan 13:20 hjá bróður mannsins að þeir ættu pantað flugfar austur á firði síðar þann dag. Bókaði forstöðumaðurinn um að hafa látið fulltrúann vita. Skömmu síðar eða klukkan 13:45 komu rannsóknarlögreglumenn og sóttu manninn og þess getið að hann kæmi sennilega ekki aftur. Fyrir liggur skýrsla rannsóknarlögreglunnar í Reykjavík dagsett þennan dag þar sem bókað er að maðurinn hafi verið tekinn til yfirheyrslu klukkan 14:10 og játað að hafa staðið að þjófnaði á varningi, áfengi og tóbaki, úr fiskiskipinu. Bókuð var neðanmáls í lögregluskýrsluna athugasemd rannsóknarlögreglumanns þess efnis að maðurinn hafi að boði fulltrúa yfirsakadómara verið fluttur út á Reykjavíkurflugvöll. Tekið var fram að fulltrúinn hefði ekki gefið rannsóknarlögreglumanninum neina skýringu á þeirri ákvörðun. Bókuð var jafnframt sérstök samantektarskýrsla um gang rannsóknar þessa innbrotsmáls og þess getið að margnefndur maður hafi átt að fara í afplánun á eftirstöðvum refsingar en þess í stað verið látinn laus að boði fulltrúa yfirsakadómara. Lauk rannsókn málsins þar með. Maðurinn var svo dæmdur í eins mánaðar fangelsi fyrir innbrotið 3. nóvember 1976.
1207. Í dagbók fangelsisins við Síðumúla var frekar bókað um skýrslutökur yfir dómfelldu Erlu 19. desember 1975. Þannig var bókað klukkan 14:30 að fulltrúi yfirsakadómara og rannsóknarlögreglumaður hafi farið með dómfelldu Erlu í sakadóm og að komið hafi verið með hana aftur klukkan 18:55. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um þessa

¹⁵³⁴ Málsgrein 663.

¹⁵³⁵ Málsgrein 17.

yfirheyrslu. Um kvöldið var dómfellda Erla enn tekin til yfirheyrslu klukkan 19:45 og þá bókuð skrifleg skýrsla þar sem hún játaði síðara tilvik póstsvika.¹⁵³⁶

1208. Laugardaginn 20. desember 1975 var dómfellda Erla enn tekin til skýrslutöku hjá lögreglu, en þá með réttarstöðu vitnis.¹⁵³⁷ Bókað er að skýrslutakan hafi staðið frá klukkan 09:30 til 16:35 með hádegishléi milli klukkan 12:00 og 13:15. Tilefnið var að rannsóknarlögreglunni hafði borist til eyrna að sambýlismaður dómfelldu Erlu gæti hugsanlega verið viðriðinn hvarf Guðmundar Einarssonar aðfaranótt 27. janúar 1974. Um er að ræða fyrstu formlegu lögregluskýrsluna sem gerð var vegna gruns um aðild allra dómfelldu að hvarfi Guðmundar Einarssonar sem hratt rannsókn málsins úr vör.
1209. Aðstoðarlögreglustjóri lögreglunnar á höfuðborgarsvæðinu sendi ríkissaksóknara orðsendingu 9. október 2014 og kom á framfæri upplýsingum frá vitni sem hafði gefið sig fram við lögregluna.¹⁵³⁸ Í framburði vitnisins kom fram að hún hefði verið sambýliskona manns þess sem kom ábendingu á framfæri um fjárvik dómfelldu Erlu og Sævars gagnvart Pósti og síma. Hún hefði af þeim ástæðum verið farþegi í bifreið undir hans stjórn ásamt þriðja manni þegar ekið hafi verið á Guðmund Einarsson í Engidal á Hafnarfjarðarvegi aðfaranótt 27. janúar 1974. Guðmundur hafi verið tekinn upp í bifreiðina en svo dregið af honum og hann verið orðinn þögull þegar vitnið fór úr bifreiðinni á dvalarstað þess í Vogahverfi Reykjavíkurborgar.
1210. Að tilhlutan setts ríkissaksóknara var þessi ábending tekin til rannsóknar hjá lögreglustjóranum á höfuðborgarsvæðinu og naut vitnið nafnleyndar við þá rannsókn.¹⁵³⁹ Í samskiptum hennar við lögreglu rakti hún framangreinda atburðarás en bar jafnframt um það að hafa verið viðstödd þegar maðurinn hafi samið við lögregluna og fulltrúa yfirsakadómara um að veita upplýsingar um að dómfelldu Kristján Viðar og Sævar tengdust hvarfi Guðmundar gegn því að vera leystur úr afplánun.¹⁵⁴⁰ Við yfirheyrslur hjá lögreglu hafi maðurinn neitað eindregið allri aðild að hvarfi Guðmundar auk þess sem annar maður, sem vitnið hafði getið um að hafi verið í bifreiðinni, hafi einnig neitað allri vitneskju um málsatvik. Aðspurður um samskipti við rannsóknarlögreglumennina og hugsanlega samninga við þá á sínum tíma hafi hann borið um að hafa sífellt verið að ljúga í þá sögum. Þá hafi mætt hjá lögreglu til yfirheyrslu annar rannsóknarlögreglumanna sem hafi annast rannsókn á póstsvikamálinu og Guðmundarmálinu í öndverðu og fyrrum fulltrúi yfirsakadómara. Þeir hafi verið inntir eftir því hvaða einstaklingur hafi komið þeim upplýsingum til lögreglu að dómfelldi Sævar hafi verið viðriðinn hvarf Guðmundar Einarssonar. Þeir sögðust ekki muna eftir því og hvorugur kannast við að þessi maður hafi komið ábendingu á framfæri við þá eða munað til þess að samið hafi verið við manninn um tilhliðranir varðandi afplánun hans. Rannsókn lögreglunnar lauk 18. ágúst 2016 og var rannsóknargögnum komið á framfæri við endurupptökunefnd en málið felld niður í kjölfar þess hjá lögreglu.

¹⁵³⁶ Málsgrein 18.

¹⁵³⁷ Málsgrein 19.

¹⁵³⁸ Málsgrein 813.

¹⁵³⁹ Málsgrein 813.

¹⁵⁴⁰ Málsgögn endurupptökunefndar, bls. 4625–4628.

1211. Í gegnum áratuginu hefur nafn þessa manns ítrekað borið á góma í tengslum við Guðmundarmálið. Í tengslum við rannsókn á ætluðu harðræði árið 1979 ritaði dómfelldi Sævar bréf til setts rannsóknarlögrelustjóra og greindi frá því að honum hafi borist til eyrna að maður þessi hafi verið í yfirheyrslum í lok nóvembermánaðar 1975 vegna hvarfs Guðmundar Einarssonar.¹⁵⁴¹ Ritaði dómfelldi Sævar að maðurinn hefði játað fyrir lögreglu en skilgreindi ekki hvað fólst í þeirri játningu en gat þess jafnframt að maðurinn hafi tjáð lögreglu að hann hafi verið með Guðmundi að kvöldi 26. janúar 1974 í Alþýðuhúsinu. Sömu rannsóknarlögrelumenn og önnuðust rannsókn Guðmundarmálsins í öndverðu hafi verið með manninn í yfirheyrslum. Honum hafi svo orðið tíðrætt um þessar yfirheyrslur við samfanga sína í Hegningarhúsinu. Dómfelldi Sævar ritaði að af einhverjum ástæðum hafi ekki neitt komið fram hjá rannsóknarlögrelumönnum um þessi atriði, heldur hafi þeir borið því við að rannsókn hafi hafist á Guðmundarmálinu 20. desember 1975. Dómfelldi Sævar ritaði um þá vitneskju sína að maðurinn hafi upplýst lögreglu um aðild hans og dómfelldu Erlu að póstsvikamálinu og af einhverjum ástæðum hafi hann getað keypt sig út og logið að dómfelldi Sævar væri viðriðinn hvarf Guðmundar. Út frá þessu ályktaði dómfelldi Sævar að sterkar líkur væru til þess að maðurinn kynni að vera valdur að dauða Guðmundar. Taldi dómfelldi brýna nauðsyn standa til þess að farið yrði gaumgæfilega ofan í saumana og álitæfni þetta rannsakað að fullu. Bókað var við lok harðræðisrannsóknarinnar að með vísan til afmörkunar ríkissaksóknara á viðfangsefnum harðræðisrannsóknarinnar falli utan rannsóknarinnar umfjöllunarefni bréfs dómfellda Sævars um hugsanlega aðkomu mannsins að hvarfi Guðmundar og samskipti rannsóknarlögrelumanna við hann.¹⁵⁴²
1212. Í viðtölum sem fram fóru á vegum starfshóps innanríkisráðherra komu keimlíkar upplýsingar fram af hálfu fréttamanns sem starfaði á Ríkisútvarpinu og svo hálfu þáttagerðarmanna sem stóðu að gerð myndarinnar „Aðför að lögum“ sem sýnd var árið 1996. Fréttamaðurinn bar um að hafa hitt manninn til viðtals en hann verið ölvaður og því ekki viðtalstækur, en við það tækifæri hafi hann staðhæft ítrekað að rangir aðilar hafi verið dæmdir vegna hvarfs Guðmundar en ekki viljað taka frekar af skarið um málsatvik sem þó hafi verið væntingar um. Við gerð nefndrar myndar mun síðan einn þáttagerðarmanna hafa freistað þess að spyrja fyrrum sambýliskonu mannsins út í þessi málsatvik en mun hafa orðið frá að hverfa þar sem hún hafði hringt í manninn og hann hafi komið og stuggað kvikmyndagerðarmanninum burtu. Aðilar þessir voru yfirheyrðir við áðurgreinda rannsókn lögreglu sem settur ríkissaksóknari mælti fyrir um.¹⁵⁴³
1213. Loks er þess að geta að haft er eftir dómfellda Tryggva Rúnari í heimildasögunni „Áminntur um sannsögli“ sem kom út árið 1991 að einstaklingur þessi hafi síðar beðið hann velvirðingar á að hafa flækt hann í Guðmundarmálið er þeir hittust í samkvæmi, en hann hafi ekki ætlað að gera það, einungis dómfellda Kristján Viðar.¹⁵⁴⁴ Þess skal

¹⁵⁴¹ Málsgrein 763.

¹⁵⁴² Málsgrein 765.

¹⁵⁴³ Málsgrein 813.

¹⁵⁴⁴ Þorsteinn Antonsson: *Áminntur um sannsögli*, bls. 302.

getið að fram kom í framburði ábendingaraðilans að hún kynntist dómfellda Kristjáni Viðari er hann strauk úr fangelsi ásamt nefndum sambýlismanni hennar. Fyrir liggur í gögnum málsins að þau dómfelldu Kristján Viðar óskuðu heimildar til að ganga í hjúskap 31. mars 1978.¹⁵⁴⁵ Þrátt fyrir nafnleynd við rannsókn lögreglu var sambýlismaðurinn, sem rannsóknin beindist að, aldrei í vafa hver hefði komið ábendingunni á framfæri við lögreglu.

1214. Framanrakin gögn, sem hafa verið tengd hugsanlegri aðkomu þessa einstaklings að hvarfi Guðmundar Einarssonar, eru ný gögn í þeim skilningi að þau voru ekki tiltæk þegar dómstólar höfðu málið til úrlausnar, að undanskildu ódagsettu bréfi dómfellda Sævars til setts rannsóknarlögreglustjóra sem lá fyrir Hæstarétti sem hluti gagna harðræðisrannsóknarinnar. Upphaf þess að grunur beindist að dómfelldu um aðild að hvarfi Guðmundar hefur aldrei verið upplýst opinberlega. Í málinu lá það eitt fyrir að rannsóknin hafi hafist af því tilefni að lögreglunni hafi borist upplýsingar til eyrna um aðild dómfellda Sævars að hvarfi Guðmundar. Þegar málið kom til kasta sakadóms vöknudu spurningar af hálfu dómsins um þetta upphaf.¹⁵⁴⁶ En um uppruna framan- greindra upplýsinga var ekkert frekar upplýst. Lífseigur orðrómur hefur verið um hugsanlega aðild þessa manns að upphafi Guðmundarmálsins á einn veg eða annan. Eins og framan er rakið greindi maðurinn frá því, fyrir lögreglu sumarið 2016, að hafa á umræddum árum iðulega gefið lögreglu upplýsingar. Rannsóknaraðilar, sem komu að rannsókn Guðmundarmálsins, hafa kannast við að hafa fengið upplýsingar frá mannum en minnst þess ekki að hann hafi átt hlut að máli í þessu tilviki. Vart verður staðreynt hvort slíkum tengslum sé til að dreifa eða eðli þeirra úr því sem komið er.
1215. Fyrir liggur að umræddur maður veitti lögreglu upplýsingar sem leiddu til þess að dómfelldu Erla og Sævar játuðu sakir í póstsvikamálinu. Þegar horft er til þess og að sami maður var handtekinn í kjölfar innbrots í bát og færður í Síðumúlafangelsi, sama dag og dómfellda Erla virðist fyrst hafa verið yfirheyrð um hvarfi Guðmundar Einarssonar, þykja talsverðar líkur leiddar að því að rannsókn á hvarfi Guðmundar hafi verið beint að dómfelldu á grundvelli upplýsinga frá nefndum manni. Þau gögn sem liggja fyrir endurupptökunefnd um framangreinda handtöku mannsins og síðan rannsókn lögreglustjórans á höfuðborgarsvæðinu sumarið 2016 teljast vera ný gögn í skilningi a-liðar 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála.
1216. Frekari samtímarannsóknargögn hafa verið lögð fram fyrir endurupptökunefnd sem fela í sér óbeinar upplýsingar sem voru dómstólum ekki handhægar þegar dómur var felldur á málið. Er þar einkum að líta til dómsrannsóknar sem Steingrímur Gautur Kristjánsson héraðsdómari annaðist sem setudómari haustið 1976 er laut að kvörtunum tveggja gæsluvarðhaldsfanga sem járnaðir voru á höndum og fótum og festir milli naglfastra innréttinga í Síðumúlafangelsi. Tekið skal fram að ekkert liggur fyrir um að dómfelldu hafi sætt slíkri meðferð. Við rannsókn dómarsins kom fram við skýrslutökur að forstöðumaður fangelsisins við Síðumúla hafi litið svo á að þágildandi reglugerð

¹⁵⁴⁵ Málgögn endurupptökunefndar, bls. 3659_A–C.

¹⁵⁴⁶ Málsgrein 299.

um fangavist nr. 260/1957 gildi ekki um Síðumúlafangelsið.¹⁵⁴⁷ Hann hafi því þurft að móta slíkar reglur sem hafi einfaldlega falist í að lögð hefði verið áhersla á að fangar sýndu kurteisi, þá væri þeim sýnd kurteisi á móti; ef þeir væru með uppsteyt yrði að taka á því. Við rannsóknina báru bæði fangar og fangaverðir í Síðumúlafangelsinu um þennan framgangsmáta. Í tilefni af rannsókn þessari áréttaði dómismálaráðuneytið bréflaga 12. apríl 1977 að reglugerðin gildi um fangelsið við Síðumúla.¹⁵⁴⁸ Þau tilvik sem sættu rannsókn gefa til kynna að fangar hafi sætt nokkuð ströngum aga hvað samskipti við fangaverði snerti auk þess sem ekki hafi verið handfast hverjar reglurnar hafi verið og því nokkuð í valdi fangavarða að túlka það hvernig beita ætti reglunum hverju sinni.

1217. Sjö vikuskýrslur ritaðar af Karli Schütz til dómismálaráðherra á þeim tíma sem hann var hér sem og lokaskýrsla svonefndrar rannsóknarnefndar Reykjavíkur með fylgigögnum, formála og skjal sem ber heitið huglægar málsástæður, voru ekki lagðar fram í dómi á sínum tíma. Vikuskýrslurnar voru meðal gagna sem embætti ríkislögreglustjóra hafði afhent Þjóðskjalasafni en lokaskýrslan og fylgigögn voru auðkennd sakadómi Reykjavíkur í gögnum safnsins. Eins og áður er rakið varpa vikuskýrslurnar nokkuð glöggu ljósi á þróun rannsóknar málsins eftir að Karl Schütz kom að rannsókninni. Skýrslur til ráðherra voru nokkuð opinskáar um viðhorf til dómfelldu auk þess sem umfjöllunarefnið þeirra virðist fyrst og fremst miða að því að styrkja þá niðurstöðu og ætlan að dómfelldu væru sek. Þannig varpa gögnin ljósi á viðhorf skýrsluritarans til viðfangsefnisins en vert er að hafa í huga að þegar Karl Schütz kom til starfa við rannsókn Geirfinnsmálsins hafði dómfellda Erla viðurkennt aðild að láti Geirfinns Einarssonar auk þess sem fyrir lágu framburðir dómfelldu Kristjáns Viðars og Sævars um að hafa verið viðstaddur þegar Geirfinnur lést. Schütz virðist hafa lagt játningar þessar til grundvallar í verkum sínum. Með þetta sjónarhorn á málinu virðist lítt hafa verið hugað að atriðum sem leitt gátu til öndverðrar niðurstöðu.
1218. Þrátt fyrir að hægt sé að færa rök fyrir því að skjöl þessi beri með sér að áhorfsmál hafi verið um að beitt hafi verið þeirri hlutlægni sem lög áskilja, að rannsaka jafnt atriði sem leiða til sýknu sem sektar, þá voru skjölin ekki lögð fram fyrir dóm og því ljóst að dómstólar höfðu þau ekki milli handa við úrlausn sína. Engar forsendur eru til að líta svo á að dómsmeðferðin hafi tekið mið af efni skjalanna sem og þau sem slík þannig haft áhrif á niðurstöðu dómstóla. Það viðhorf sem í þeim birtist varpar á hinn bóginn skýrara ljósi á hve mikið rannsóknin tók mið af ætlaðri sekt dómfelldu.
1219. Meðal gagna sem endurupptökunefnd var afhent af settum ríkissaksóknara frá Þjóðskjalasafni voru gögn sem auðkennd voru embætti rannsóknarlögreglustjóra og lutu að viðskiptum dómfellda Sævars við fyrirtæki kvikmyndagerðarmanns. Fyrir liggur bréf ritað á bréfsefni VÓK-film, dagsett 26. ágúst 1974, til dómfellda Sævars um endurgjaldslaust lán á kvikmyndataekjum til gerðar hálf tíma kvikmyndar í allt að einu ári. Í bréfinu voru kvikmyndataekin upptalin og fram kom að lánið væri háð

¹⁵⁴⁷ Málsgrein 253.

¹⁵⁴⁸ Málsgrein 508.

tækjabörf eigandans hverju sinni vegna þeirra verkefna sem hann væri að vinna að. Fyrir liggja síðan kvittanir frá VÓK-film og VÓK-kvikmyndagerð fyrir láni á kvikmyndataekjum meðal annars á tímabilinu frá 27. október til og með 14. desember 1974. Á öllum kvittunum var dómfelldi Sævar tilgreindur viðskiptamaður jafnframt því sem tilgreint var hvaða kvikmyndataeki dómfelldi hafi fengið að láni og hvenær dagsins hann hafi sótt tækin eða skilað þeim. Meðal gagnanna er kvittun fyrir láni á kvikmyndavél sem nær yfir tímabilið frá og með 17. nóvember 1974 til og með 23. nóvember 1974. Þá var bókað að 21. nóvember 1974 klukkan 15:00 hafi dómfelldi Sævar fengið lánað tónupptökutæki. Lán dómfellda Sævars á kvikmyndataekjunum samkvæmt gögnunum hafi svo staðið nánast óslitið til 5. apríl 1975, en þann dag er bókað að dómfelldi Sævar hafi skilað búnaðinum og færður inn á kvittunina dagafjöldinn sem dómfelldi hafði haft tækjabúnaðinn að láni.

1220. Gögn þessi voru ekki lögð fram í dómi þrátt fyrir að legið hafi fyrir að dómfelldi Sævar var í samskiptum við eiganda búnaðarins þriðjudagskvöldið 19. nóvember 1974 er Geirfinnur hvarf. Ekkert liggur fyrir um að þau samskipti sem gögnin bera með sér að hafi átt sér stað þessa daga hafi verið rannsökuð. Ekki er vitað hvenær lögreglan aflaði þessara gagna eða hvernig en ætla má að lögregla hafi komist yfir þessi gögn 15. maí 1976 er forsvarsmaður félagsins mætti til skýrslutöku. Miðað við tímasetningu á lánnum búnaðarins, sem skarast við framburði um líkflutninga og fleira í Geirfinnsmálinu, sýnist hafa verið fullt tilefni til að rannsaka tilurð þessara gagna til þess að freista þess að varpa frekara ljósi á athafnir dómfellda Sævars þessa daga. Sem dæmi má nefna að frásögn liggur fyrir um að síðdegis 21. nóvember 1974 hafi dómfelldi Sævar verið að undirbúa og framkvæma greftrun á líki Geirfinns í Rauðhólum. Rannsókn á þessum gögnum hefði mögulega getað skýrt betur hvað á daga dómfellda Sævars hefði drifið á þeim tíma. Mögulega hefði til dæmis birst önnur mynd af málsatvikum. Þó þau sem slík varpi tæpast því ljósi á málsatvik að skilyrðum a-liðar 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála sé fullnægt.
1221. Eins og rakið er fyrr liggja fyrir endurupptökunefnd gögn sem settur ríkissaksóknari lagði fram og lúta að lygamælingaprófun sem fram fór í árslok 1976. Gögn þessi munu hafa verið í fórum embættis ríkissaksóknara. Prófun þessi mun hafa falist í að freista þess að kanna hvort þeir sem undirgengust prófunina væru að segja ósatt með því að mæla streitu í röddu þeirra með sérstöku tæki, í þessu tilviki þegar dómfelldi Guðjón svaraði spurningum um sakarefni Geirfinnsmálsins. Sams konar prófun mun hafa verið gerð á dómfellda Sævari en gögn um hana liggja ekki fyrir. Af fyrirliggjandi gögnum má ráða að prófanirnar hafi falist í spurningum sem svara átti játandi eða neitandi. Svör þessi voru að mestu í samræmi við framburði sem dómfelldi Guðjón lét í té á þessum tíma þannig að gögn þessi eru ekki af því tagi að fullnægt sé skilyrðum a-liðar 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála.
1222. Meðal gagna sem lögð hafa verið fram eru persónulegar dagbækur dómfelldu Guðjóns og Tryggva Rúnars sem þeir héldu á meðan gæsluvarðhaldsvist stóð fram að uppkvaðningu dóms sakadóms í árslok 1977. Efni þessara dagbóka er mjög ólíkt að inntaki enda sýnist ljóst að þessir tveir menn hafi verið mjög ólíkir í allri háttu enda bakgrunnur þeirra gerólíkur og þjóðfélagsstaða. Báðar dagbækurnar birta samt

raunsanna mynd af því hvernig gríðarlega langvarandi einangrunarvist í gæsluvarðhaldi horfði við þessum tveimur mönnum sem því sættu. Í bókunum birtist mjög ólík nálgun hvors einstaklings fyrir sig á hvern hátt þeir freista þess að gera tilveruna sér bærilegri. Eftir mikla sálarangist í upphafi gæsluvarðhaldsins virðist dómfelldi Guðjón ná jafnvægi um tíma í tilveru sína með lestri bókmennta, ígrundun þeirra verka, uppritun og þýðingum þar til af honum dregur er líður á fangelsunina sem veldur því að hann verður æ háðari lyfjagjöf. Þarfnast bæði róandi lyfja og svefnlyfja til að gera dvölinna bærilegri. Dómfelldi Tryggvi Rúnar átti einnig mjög erfitt tímabil í upphafi gæsluvarðhaldsins þó ekki njóti jafnglöggra gagna um það þar sem hann hóf ekki að halda dagbók strax. Hann hins vegar iðkaði líkamsrækt af kappi og virðist ná betri sátt við dvölinna í fangelsinu við Síðumúla í kjölfar þess að hafa verið vistaður í nærri fimm mánuði síðla árs 1976 á Litla-Hrauni. Í tilfelli beggja veita bækurnar jafnframt innsýn í hversu slævandi áhrif mikil lyfjagjöf hafði á þá, en um þau áhrif rita þeir báðir. Bók dómfellda Guðjóns fyllir að auki vel inn í málsatvik þegar rannsókn Geirfinnsmálsins var í algleymingi í nóvember, desember 1976 og janúar 1977. Þá koma fram ýmsar upplýsingar sem varpa ljósi á hvaða sýn hann hafði til framgöngu fangavarða og embættismanna, sérstaklega í tengslum við rekstur dómsmálsins á meðan það var til úrlausnar fyrir sakadómi frá 21. mars til og með 12. desember 1977. Þannig ritaði hann um að hafa kallað eftir rökstuðningi fyrir ákvörðunum dómsins sem honum þótti umdeilanlegar, eins og til dæmis þegar honum var neitað um að hitta nokkurn mann, annan en fangaverði í aðdraganda samprófunar við dómfellda Sævar 6. til 11. júlí 1977¹⁵⁴⁹ og síðan bannað að hitta verjanda sinn frá 13. október fram til 16. nóvember 1977 í tilefni af breyttum framburði [SÓH]. Á þeim tíma virðist hann hafa gripið til þess ráðs að skrifast á við verjanda sinn með fulltingi varðstjóra í fangelsinu við Síðumúla og komist þannig hjá ritskoðun dómara. Bréf dómfellda Guðjóns áritað með ætluðum svörum verjanda hans er varðveitt í dagbókinni. Umfjöllun dómfellda Guðjóns ljær knöppum bókunum í fangelsisdagbók um þessi málsatvik mun meiri dýpt en ella.

1223. Báðar dagbækurnar eru upplýsandi en þó á mjög ólíkan hátt um huglæga afstöðu þeirra dómfellda Guðjóns og Tryggva Rúnars til þeirra sakarefna sem að þeim beindust. Í þessum efnum veitir dagbók dómfellda Tryggva Rúnars glögga innsýn í hugarheim hans og afstöðu til sakarefna sem hann fjallar um í miklu meiri mæli en dómfelldi Guðjón. Á hinn bóginn dvaldi dómfelldi Guðjón mun meira við þá sálarkreppu sem það olli honum að muna ekki þau málsatvik sem hann var knúinn svara um. Ráða má af skrifum hans að hann hafi á köflum verið á barmi sjálfsmorðs. Dómfelldi Tryggvi Rúnar flokkar hins vegar ákæruatriðin í sundur, hver hann verður dæmdur fyrir og hver ekki.¹⁵⁵⁰ Hann hrósar svo happi þegar líður að dómsmeðferð Guðmundarmálsins, þá gefist honum kostur á að koma sakleysi sínu á framfæri fyrir dómi. Hann virðist þannig hafa borið algjört traust til dómskerfisins, þar muni hann verða sýknaður.¹⁵⁵¹

¹⁵⁴⁹ Málsgrein 572.

¹⁵⁵⁰ Málsgrein 332.

¹⁵⁵¹ Málsgrein 627.

1224. Þegar bækur þessar eru skoðaðar í samhengi við önnur gögn málsins þykja þær varpa skýrara ljósi á málsatvik og þjóna því mikilvæga hlutverki við mat á því hvort verulegar líkur teljist leiddar að því að sönnunargögn sem færð voru fram í málinu hafi verið rangt metin svo áhrif hafi haft á niðurstöðu þess í skilningi c-liðar 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála.
1225. Í febrúar 2017 komu í ljós óskráð gögn í Þjóðskjalasafninu er lutu að Guðmundar- og Geirfinnsmálunum sem borist höfðu safninu frá sakadómi Reykjavíkur. Meðal þeirra voru gögn sem ekki lágu fyrir meðal málgagna endurupptökumáls þessa. Má þar nefna greiðslukvittun sem [SÓH] gaf út vegna greiðslu dómfellda Sævars á söluverði bifreiðar sem [SÓH] bar um í framburði sínum fyrir dómi að hafa selt honum.¹⁵⁵² Þá var meðal gagnanna pappaspjald með áletrunum sem sagðar voru stafa frá dómfelldu Sævari og Erlu.¹⁵⁵³ Umslag utan um spjaldið, sem hafði verið innsiglað af sakadómi, bar áletrun dómsformanns um að verjandi dómfellda Sævars hafi afhent dóminum spjaldið með þeim orðum að dómfellda Erla hefði komið því til dómfellda Sævars þegar þau voru bæði vistuð í Hegningarhúsinu.¹⁵⁵⁴ Sú framsetning á ekki við rök að styðjast þar sem þau voru aldrei samtímis í Hegningarhúsinu. Á spjaldinu kemur fram dagsetningin 19. júlí 1976 og af hálfu dómfelldu Erlu hefur verið greint frá því, í tilefni af afhendingu þessa spjalds til talsmanna endurupptökubeiðenda, að hún hafi afhent dómfellda Sævari það í samprófun sem þau undirgengust í Síðumúlafangelsinu þann dag. Loks er þess að geta að meðal gagnanna sem fundust á Þjóðskjalasafni voru 39 vélritaðar blaðsíður sem virðast stafa frá dómfellda Sævari en þær eru ekki allar undirritaðar.¹⁵⁵⁵ Um er að ræða um það bil 15 yfirlýsingar eða minnisblöð sem hafa að geyma frásagnir hans og hugleiðingar um tildrög þess að rannsókn á hvarfi Guðmundar Einarssonar og Geirfinns Einarssonar beindist að honum og dómfelldu. Eins er þar fjallað um harðræði sem hann hafi sætt og frásagnir af samprófunum með dómfelldu, Erlu, Kristjáni Viðari og Tryggva Rúnari, sem og frásagnir af samskiptum dómfellda Sævars við rannsóknaraðila og fangaverði. Yfirlýsingar þessar virðast hafa verið vélritaðar á því tímabili sem dómfelldi var í Hegningarhúsinu, 31. janúar 1977 til 5. maí 1977 en því verður þó ekki slegið föstu þar sem sumar er ódagsettar. Upplýst er í málinu að á þeim tíma hafði hann ritvél til afnota, í það minnsta hluta af tímanum.
1226. Yfirlýsingar þessar eru ekki samtímaheimildir í þeim skilningi að þær eru ritaðar eftir á, þegar málið er komið til dómsmeðferðar, ólíkt dagbókum dómfelldu Guðjóns og Tryggva Rúnars. Þær virðast að hluta til í það minnsta, hafa verið ritaðar dómfellda Sævari til minnis í aðdraganda skýrslugjafar fyrir dómi um Guðmundarmálið 29. mars 1977. Þess finnast dæmi að framburður hans fyrir dómi um harðræði sé orðrétt samhljóða yfirlýsingu um sama atvik. Ekki liggur fyrir hvenær eða hvernig þessar yfirlýsingar komust í hendur sakadóms en þær voru ekki lagðar fram sem dómskjöl og þess sér ekki stað að efni þeirra hafi verið til umfjöllunar við úrlausn málsins af hálfu dómstóla, umfram það sem fram kom í fyrrnefndum framburði dómfellda Sævars fyrir

¹⁵⁵² Málgögn endurupptökunefndar, bls. 33_AS.

¹⁵⁵³ Málgögn endurupptökunefndar, bls. 830_A.

¹⁵⁵⁴ Málgögn endurupptökunefndar, bls. 830_C.

¹⁵⁵⁵ Málsgreinar 339–341, 420–427, 432–441 og 527.

dómi. Þó setja verði fyrirvara við efni yfirlýsinganna vegna tilefnis þeirra og að þær hafa að geyma upprifjun allt að eins árs gamalla málsatvika þykja þær varpa skýrara ljósi á málsatvik. Þjóna þær því hlutverki við mat á því hvort verulegar líkur teljist leiddar að því að sönnunargögn sem færð voru fram í málinu hafi verið rangt metin svo að áhrif hafi haft á niðurstöðu þess í skilningi c-liðar 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála.

1227. Í tilefni af endurupptökubeiðni dómfellda Sævars sem leyst var úr fyrir Hæstarétti árið 1997 var aflað ýmissa yfirlýsinga einstaklinga sem tengdust málsatvikum á einn eða annan hátt, þar á meðal voru sjónarvottar sem höfðu séð Guðmund Einarsson í Strandgötunni í Hafnarfirði.¹⁵⁵⁶ Þá var aflað yfirlýsingar rekstraradila Alþýðuhússins í Hafnarfirði sem einnig bjuggu steinsnar frá Hamarsbraut 11,¹⁵⁵⁷ frá fyrrum fangaverði í fangelsinu við Síðumúla,¹⁵⁵⁸ frá fyrrverandi fangelsispresti,¹⁵⁵⁹ frá fyrrverandi rannsóknarlögreglumanni¹⁵⁶⁰ og frá dómfelldu Erlu og endurupptökubeiðanda.¹⁵⁶¹ Einnig hafði afrit viðtals sem birst hafði í Morgunblaðinu við dómfellda Guðjón verið lagt fram. Að fyrirlagi Hæstaréttar voru teknar skýrslur fyrir dómi af sjónarvottunum sem höfðu verið í Strandgötunni 27. janúar 1974, fyrrum fangaverði og fangelsispresti 20. og 21. júní 1997 sem staðfestu yfirlýsingar sínar.
1228. Í yfirlýsingum sjónarvottanna kom fram að ómöguleiki hefði verið á því að dómfelldi Kristján Viðar hafi verið sá sem þær hafi séð á ferð með Guðmundi Einarssyni í Strandgötunni aðfaranótt 27. janúar 1974 þar sem sá maður hefði verið lágvaxnari en Guðmundur. Dómfelldi Kristján Viðar sé umtalsvert hávaxnari en þeim hafi ekki verið kunnugt um það þegar þær mættu til sakbendingar í janúar 1977 sem þannig fór fram rétt tæplega þremur árum eftir að þær sáu mennina í sviphendingu. Þeim hafi verið greint frá því fyrirfram að dómfelldi Kristján Viðar væri í hópnum en þær hefðu séð myndir af honum í fjölmiðlum og því átt auðvelt með að þekkja hann úr hópnum. Raunar hefðu þær báðar borið kennsl á dómfellda Kristján Viðar af ljósmynd við skýrslutöku fimm dögum áður en þær sáu hann við sakbendinguna en sérstaklega hafi verið bókað við það tækifæri að hvorug hafi viljað fullyrða að hann hafi verið með Guðmundi í för.¹⁵⁶² Fyrrum rannsóknarlögreglumaðurinn sem annaðist sakbendinguna á sínum tíma að fyrirlagi sakadóms kvaðst hafa talið gildi sakbendingarinnar lítið þar sem búið var að birta myndir opinberlega af dómfellda Kristjáni Viðari á þessum tíma. Þess er að geta að hann hafði annast nefnda skýrslutöku fimm dögum fyrr er þeim var sýnd ljósmynd af dómfellda.
1229. Kona sem stóð að rekstri Alþýðuhússins ásamt manni sínum gat þess í yfirlýsingu sinni að hafa séð Guðmund Einarsson á dansleiknum. Að auki báru bæði hjónin um að hafa verið vakandi lengi nætur heima hjá sér eftir dansleikinn við úrvinnslu uppgjörs og þess háttar og báru um að hafa orðið einskis var er laut að umferð bifreiða eða

¹⁵⁵⁶ Málsgreinar 786, 801 og 802.

¹⁵⁵⁷ Málsgrein 790.

¹⁵⁵⁸ Málsgrein 798.

¹⁵⁵⁹ Málsgrein 791.

¹⁵⁶⁰ Málsgrein 788.

¹⁵⁶¹ Málsgrein 792.

¹⁵⁶² Málsgreinar 326 og 327.

mannaferðir þá um nóttina sem hefði ekki farið fram hjá þeim þar sem um fáfarnar götur væri að ræða að næturlagi. Fyrrum fangavörður og fangelsisprestur báru báðir um eigin reynslu af harðræði sem þeir hafi kynnst í fangelsinu við Síðumúla.¹⁵⁶³ Að auki bar fangavörðurinn um hlutverk sitt að ræða við dómfelldu Erlu um sakarefnin í gæsluvarðhaldinu og gera rannsóknaraðilum grein fyrir þeim framburðum, eins og rakið er í kafla VII.5.2.d.5. Í yfirlýsingum dómfelldu Erlu og endurupptökubeiðanda drógu þau hvort um sig til baka framburði sína er lutu að hvarfi Guðmundar og í viðtali dómfellda Guðjóns í Morgunblaðinu var haft eftir honum að framburður hans er laut að hvarfi Geirfinns væri ekki réttur.

1230. Það veikir mjög gildi yfirlýsinga fyrrnefndra sjónarvotta að þær voru fyrst gefnar 19 árum eftir að þær höfðu borið kennsl á dómfellda Kristján Viðar. Hins vegar eru þessar yfirlýsingar um hæðarmun þeirra Guðmundar og dómfellda Kristjáns Viðar til þess fallnar að rýra frekar gildi þessarar sakbendingar, sem vart sýnist reist á traustum grunni fyrir. Sérstaklega í ljósi þess að þær voru að bera um málsatvik sem fram fóru nánast upp á dag þremur árum eftir að þær sáu til ferða Guðmundar Einarssonar við annan mann. Þá liggur fyrir samkvæmt framburði þeirra og rannsóknarlögreglu-mannsins fyrrverandi að búið var að birta myndir af dómfellda Kristjáni opinberlega en myndir af dómfellda höfðu birst í fjölmiðlum bæði 27. október 1976 og 19. nóvember 1976. Auk þess var búið að sýna þeim ljósmynd af honum fáum dögum fyrr eins og áður gat. Sönnunargildi sakbendingar þessarar sýnist því hafa verið hverfandi á sínum tíma. Á sama hátt og það veikir mjög gildi yfirlýsinga sjónarvottanna hve seint þær koma fram þá vekur það á hinn bóginn athygli hve fyrirvaralaust sakadómur fjallaði um sakbendinguna og framburði sjónarvottanna. Sérstaklega þegar horft er til þess hve langur tími var liðinn frá hvarfi Guðmundar, ítarlegrar fjölmiðlaumfjöllunar um tveggja ára skeið, auk þess sem sjónarvottarnir höfðu fáum dögum fyrr skoðað ljósmynd af dómfellda Kristjáni Viðari sem þeim var skýrt frá að væri í þeim hópi manna sem tóku þátt í sakbendingunni. Fyrir sakadómi var framburður sjónarvottanna lagður til grundvallar. Eftir að dómurinn hafði hafnað afturhvarfi dómfellda Kristjáns Viðars frá játningu um aðild að láti Guðmundar, var litið til yfirlýsingar hans fyrir dómi sem hann hafði gefið fyrir um að framburður þeirra gæti verið réttur. Á þeim grundvelli var það talið sannað að sjónarvottarnir hefðu séð dómfellda í fylgd Guðmundar.
1231. Að sama brunni ber um yfirlýsingar hjónanna sem ráku Alþýðuhúsið, en þær eru fyrst látnar í té 22 árum eftir að málsatvik áttu sér stað sem rýrir gildi þeirra mjög. Frásögn er lýtur að málsatvikum inni á dansleiknum í Alþýðuhúsinu hafa að auki ekki mikla efnislega þýðingu fyrir sakarefni málsins eins og það lá fyrir dómstólum þar sem fyrir lá framburður samferðarmanna Guðmundar að hann hefði verið að neyta áfengis. Að sama brunni ber um frásögn af því að hjónin hafi ekki orðið vör við mannaferðir í nágrenni Hamarsbrautar 11 um nóttina eftir dansleik. Sú yfirlýsing felur að auki í sér neikvæða frásögn, það er að segja hún fjallar um það sem þau minnst ekki, háreysti í nágrenninu, en þetta mörgum árum síðar verður að setja verulegan fyrirvara við minni

¹⁵⁶³ Sjá kafla VII.5.2.d.3.

fólks um það nákvæmlega hvaða nætur eftir dansleik hafi verið tíðindalausar með tilliti til umferðar og hverjar ekki. Yfirlýsing þessi þykir skipta afar litlu máli með hliðsjón af a-lið 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála.

1232. Yfirlýsingar fyrrum fangelsisprests og fyrrum fangavarðar eru báðar til þess fallnar að styrkja þegar fyrirbyggjandi vitneskju um afskipti fangavarða af dómfelldu og harðræði sem fjallað er um í dómi Hæstaréttar. Yfirlýsingarnar varpa þó ekki nýju ljósi á málsatvik sem slík þar sem við meðferð málsins fyrir dómstólum var kunnugt um aðild fangavarða að yfirheyrslum og afmörkuð tilvik harðræðis enda vikið að hvoru tveggja í dómi Hæstaréttar. Fyrir liggur þó að dómurum var ekki ljóst umfang þessa.
1233. Meðfylgjandi beiðnum um endurupptöku var skýrsla starfshóps um Guðmundar- og Geirfinnsmál til innanríkisráðherra, dagsett 21. mars 2013. Starfshóp þennan skipaði innanríkisráðherra 7. október 2011 að eigin frumkvæði. Hópin skipuðu lögfræðingarnir, Arndís Soffía Sigurðardóttir og Haraldur Steinþórsson og sálfræðingurinn Jón Friðrik Sigurðsson prófessor. Hópnum til sérstakrar ráðgjafar var Gísli H. Guðjónsson prófessor en hann var ráðinn til að meta áreiðanleika framburða og játninga sakborninganna.¹⁵⁶⁴ Auk þess starfaði Valgerður María Sigurðardóttir, lögfræðingur í innanríkisráðuneytinu, í þágu starfshópsins.
1234. Skýrslu þessari, sem er 486 blaðsíður að lengd, er skipt í tvo hluta þar sem fyrri hlutinn lýtur að málsatvikum er lykjust um hvarf Guðmundar og Geirfinns árið 1974, síðari hlutinn fjallar svo um efnislegt starf starfshópsins og greinist sá hluti í tvennt. Annars vegar lýtur efnið að greiningu starfshópsins á sakarefnum hvers dómfellda fyrir sig, niðurstöðum og reifun á því sem starfshópurinn skilgreindi sem færar leiðir í ljósi niðurstöðu skýrslunnar. Hins vegar lýtur 19. kaflinn að mati Jóns Friðriks Sigurðssonar og Gísla H. Guðjónssonar á áreiðanleika framburða dómfellda með tilliti til þeirrar þekkingar sem nú er til staðar á sviði sálfræði en var það ekki þegar sakamálin voru til rannsóknar og dómsmeðferðar.
1235. Þegar horft er til efnis skýrslunnar sem stendur utan 19. kafla hennar verður vart lagt til grundvallar að það efni og sú samantekt sem þar birtist falli að skilyrðum a-liðar 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála um að vera ný gögn sem ætla má að hefðu verulega miklu skipt fyrir niðurstöðu málsins ef þau hefðu komið fram áður en dómur gekk. Skýrslan, hvað þessa kafla áhrærir, felur fyrst og fremst í sér rýni á þeim gögnum sem fyrirbyggjandi voru þegar starfshópurinn var að störfum. Skýrslan felur í sér glögg yfirlit yfir málið, þar á meðal sú tölfræðilega úrvinnsla sem nefndin innti af hendi. Þó gætir nokkurrar ónákvæmni í skýrslunni sem rýrir gildi hennar nokkuð. Sem dæmi má nefna þá er ranglega lagt til grundvallar að dómfellda Erla hafi verið sakfelld fyrir tálmun rannsóknar í Geirfinnsmálinu auk rangra sakargifta.¹⁵⁶⁵ Dómfellda Erla var sýknuð af fyrra ákæruatriðinu í dómi Hæstaréttar.
1236. Áður en vikið er að 19. kafla skýrslunnar um mat á áreiðanleika framburða dómfellda er óhjákvæmilegt að fjalla um áhrif þess að Gísli H. Guðjónsson starfaði sem lögreglumaður þegar mál þetta var fyrst til meðferðar, framkvæmdi vísindarannsókn

¹⁵⁶⁴ Skýrsla starfshóps um Guðmundar- og Geirfinnsmál til innanríkisráðherra, bls. 105.

¹⁵⁶⁵ Skýrsla starfshóps um Guðmundar- og Geirfinnsmál til innanríkisráðherra, bls. 471.

þar sem dómfelldu áttu hlut að sem hluti rannsóknarandlags og annaðist jafnframt sérhæfða rannsókn á vegum fulltrúa yfirsakadómarara á dómfelldu Guðjóni og Sævari er laut að mati á sannleiksgildi framburða þeirra.

1237. Þótt ekki sé um matsgerð dómkvaddra matsmanna að ræða þykir rétt að líta til 1. málsliðar 3. mgr. 128. gr. laga um meðferð sakamála varðandi það hvort að fyrri störf og aðkoma Gísla að málsatvikum er tengjast rannsókn Guðmundar- og Geirfinnsmálanna rýri á einhvern hátt gildi skýrslunnar sem gagns sem byggt verði á við úrlausn fyrirbyggjandi endurupptökubeiðna.
1238. Fyrst er þess að geta að greint er frá því í skýrslu starfshópsins að Gísli starfaði í rannsóknarlögreglunni sumrin 1976 og 1977 en tekið er fram í skýrslunni að hann hafi ekki komið að rannsókn Guðmundar- og Geirfinnsmála.¹⁵⁶⁶ Rakið er að hann hafi lagt stund á meistaranám í klínískri sálfræði við enskan háskóla á þessum tíma og hefði sem lið í vinnu við meistaraverkefni í náminu framkvæmt lygamælingar á þrennum hópum; lögreglumönnum, prestum og sakborningum. Fimm þeirra sem æst er endurupptöku vegna munu hafa tekið þátt í þeirri rannsókn. Í útgefinni fræðigreini var rakið að tólf síbrotamenn, tólf prestar og tólf lögreglumenn hafi tekið þátt í rannsókninni.
1239. Gísli hefur tekið afstöðu til hæfis síns gagnvart þeim sakarefnum sem til umfjöllunar eru í endurupptökumáli þessu en í riti sem fól í sér sögu hans¹⁵⁶⁷ vísaði hann til starfs síns sem rannsóknarlögreglumanns og þess að hafa framkvæmt framangreint próf. Af þeim sökum leiddi það af sjálfu sér að hann gæti ekki tekið vinnu við þessi álitamál að sér þar sem hann gæti ekki talist fullkomlega hlutlaus í málinu. Þá setti hann fyrirvara um hvort að sá sem hefði starfað hjá rannsóknarlögreglunni á sama tíma gæti talist fullkomlega hlutlaus, sérstaklega í augum annarra. Í vitnamáli sem rekið var í tilefni af fyrirbyggjandi endurupptökubeiðnum¹⁵⁶⁸ kom fram að hann hefði aldrei talið sig vanhæfan en borið þessu við til að fá frið fyrir ágangi fjölmiðla sem hafi ákaft innt hann eftir afstöðu til málsins. Í framburði sínum lagði Gísli áherslu á að liðin væru 40 ár síðan hann starfaði hjá rannsóknarlögreglunni og hann væri því ekki eins litadur af þeim viðhorfum sem þá hafi tíðkast hjá lögreglunni að allir væru sekir. Þá hafi hann lært það af reynslunni að honum væri kleift að vinna hlutlægt að málum og jafnvel undir erfiðum kringumstæðum, reynslan hafi kennt honum að hann kæmist aðeins að þeirri niðurstöðu sem hann teldi rétta. Hann hafi afráðið að taka verkið að sér ef allir væru sáttir við það. Í eigin huga væri hann þess fullviss að geta unnið hlutlægt og af einlægni að málinu. Að hans mati var einungis spurning um afstöðu dómfelldu til vinnu hans að málinu en aðspurðir hafi þeir allir reynst mjög sáttir við það.
1240. Fyrir liggur að Gísli kom við sögu við rannsókn á hvörfum Guðmundar og Geirfinns sem rannsóknarlögreglumadur og við framkvæmd lygamælingaprófana, bæði prófana framkvæmdra á hans vegum sem hluti af rannsókn í meistaranámi í sálfræði en einnig

¹⁵⁶⁶ Skýrsla starfshóps um Guðmundar- og Geirfinnsmál til innanríkisráðherra, bls. 104.

¹⁵⁶⁷ Anna Hildur Guðbrandsdóttir: Réttarsálfræðingurinn – saga Gísla H. Guðjónssonar. Reykjavík 2001, bls. 45–46.

¹⁵⁶⁸ Málsgrein 812.

sérstakrar prófunar á tveimur dómfelldu, Guðjóni og Sævari, undir stjórn fulltrúa yfirsakadómara. Dagana 12. júlí, 13. júlí og svo 5. september 1976 er bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að Gísli, titlaður rannsóknarlögreglumaður, hafi komið, í fyrra skiptið með rannsóknarlögreglumanni og rannsakað dómfelldu Erlu og Tryggva Rúnar og svo degi síðar tekið dómfellda Kristján Viðar til rannsóknar. Hinn 5. september 1976 var röðin komin að dómfellda Sævari en þegar sú rannsókn fór fram var Gísli titlaður sálfræðingur í fangelsisdagbókinni. Í dagbókina er hins vegar bókað að 9. september 1976 hafi Gísli komið til viðtals sem rannsóknarlögreglumaður við gæsluvarðhaldsfangna ótengdan sakargiftum sem endurupptökumál þetta lýtur að. Þegar því viðtali var lokið hafi Gísli farið inn á klefa til dómfellda Sævars og dvalið þar í um 20 mínútur en rannsóknargögn um vitjunina liggja ekki fyrir. Í fyrrnefndu vitnamáli skýrði Gísli þetta svo að dómfelldi Sævar hafi verið mjög áhugasamur um lygamælingaprófið og hann því verið að ræða það við hann. Þegar kom undir árslok framkvæmda Gísli svo prófun á dómfellda Guðjóni sem leiða átti fram með hljómfalli raddar hvort viðkomandi væri að segja satt. Þessi prófun, hvað dómfellda Guðjón snerti, var framkvæmd að fulltrúa yfirsakadómara viðstöddum sem og verjanda dómfellda Guðjóns. Spurningar og svör liggja fyrir og ljóst er að þær lúta beint að málsatvikum og fólu meðal annars í sér hvort dómfelldi Guðjón hafi átt þátt í hvarfi Geirfinns. Margar þessara spurninga fólu í sér ráðagerð um að sá sem svaraði þeim tæki með svari sínu afstöðu til gefinnar forsendu í spurningunni um aðild að hvarfi Guðmundar og Geirfinns. Ráða má af viðtali sem Gísli átti við dómfellda Guðjón á vegum starfshóps innanríkisráðherra að Gísli hafi kynnt sér sakargögn til þess að búa til þær spurningar sem lagðar voru fyrir dómfellda.

1241. Fyrir liggur að dómfelldi Sævar undirgekkst einnig rannsókn sem þessa en gögn er lúta að þeirri rannsókn hafa ekki fundist.
1242. Loks má geta að tvíburabróðir Gísla, Guðmundur Guðjónsson, annaðist yfirheyrslur þeirra sem kallaðir voru til skýrslugjafa vegna harðræðisrannsóknar sem fram fór vegna kvörtunar dómfellda Sævars árið 1979, samanber mál rannsóknarlögreglu ríkisins nr. 2875/79.
1243. Þegar mat er lagt á þýðingu þessa fyrri aðkomu Gísla H. Guðjónssonar að málunum verður að hafa hugfast að gildi skýrslu starfshóps innanríkisráðherra verður ekki jafnað til matsgerðar dómkvaddra matsmanna enda hvorki stofnað til vinnslu skýrslunnar á grundvelli sakamálalaga né á öðrum lagagrundvelli. Sýnist fremur um álitsgerð að ræða sem útbúin er að frumkvæði ráðherra án aðkomu ríkissaksóknara sem að öðru jöfnu á aðild að meðferð sakamála, jafnt ódæmdra sem dæmdra. Verður að meta þýðingu skýrslunnar í því ljósi, þar með talin áhrif aðkomu Gísla að gerð hennar.
1244. Í þessu sambandi er einnig óhjákvæmilegt annað en að vekja athygli á að framkvæmd álits Gísla H. Guðjónssonar og Jóns Friðriks Sigurðssonar, sem birt er í skýrslunni, er ekki hafið yfir gagnrýni. Er þar fyrst til að taka að efnisleg afstaða virðist ekki vera tekin til þess munar sem er á framgangi rannsóknar, annars vegar er varðar hvarf Guðmundar og hins vegar hvarf Geirfinns, til að mynda hvenær í rannsókninni

játningar komu fram í málunum og hversu lengi gæsluvarðhald dómfelldu hafði þá staðið. Ólíku er þar saman að jafna þar sem þeir dómfelldu sem sakfelldir voru fyrir að eiga aðild að Guðmundarmáli báru um aðkomu að málinu mjög fljótlega. Á hinn bóginn könnuðust dómfelldu ekki við aðild að því að verða Geirfinni að bana fyrr en eftir langvarandi gæsluvarðhald. Dómfelldu Sævar bar ekki um það fyrr en 27. október 1976 og dómfelldi Kristján Viðar ekki fyrr en 9. nóvember 1976. Fram til þess hafði dómfelldi Kristján Viðar fyrst og fremst borið um málsatvik sem sjónarvottur að átökum og lítt eða ekki haft sig í frammi og dómfelldi Sævar sló úr og í með það að hafa yfir höfuð verið á staðnum. Þessum mismun er vart gefinn fullnægjandi gaumur í álitu Gísla og Jóns Friðriks. Þá er varla hægt að greina afstöðu þeirra til mismunandi aðstæðna hvers og eins dómfelldu. Gleggsta dæmið í þessum efnum er að lítið sýnist rýnt í þann aðstöðumun sem fólst í því að dómfellda Erla hafði verið frjáls ferða sinna í mánuð þegar hún tjáði sig fyrst formlega við lögregluna um málsatvik tengd hvarfi Geirfinns. Þá er einnig fjallað ítarlega um játningar dómfelldu Erlu í sambandi við málið án þess að því sé gefinn gaumur að hún var einungis sakfelld fyrir rangar sakargiftir þannig að ekki reyndi á játningar um aðild að hvarfi Guðmundar og Geirfinns. Raunar er ranglega lagt til grundvallar í skýrslunni að dómfellda Erla hafi verið sakfelld fyrir aðild að hvarfi þess síðarnefnda, eins og áður gat. Sýnist ágalli þessi rýra gildi álitu þeirra Gísla og Jóns Friðriks um trúverðugleika framburða dómfelldu. Er þess þá ógetið að alveg er látið hjá líða að víkja að forsendum þess að fjórmeningarnir, sem sátu allt að 105 daga í gæsluvarðhaldi áður en þeim var sleppt, játuðu ekki þrátt fyrir langvarandi gæsluvarðhaldsvist. Dómfelldu, aðrir en dómfellda Erla, játuðu hins vegar einhverja aðkomu að Guðmundarmálinu mjög fljótlega eins og áður gat. Sýnist þar hafa verið kjörið tækifæri til að greina trúverðugleikamat gagnvart dómfelldu með tilliti til viðmiðunarhóps.

1245. Eins og rakið er hér að framan í kafla VII.3 hafa stafliðir 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála hver um sig að geyma sjálfstæða heimild til endurupptöku dæmde máls. Þegar grannt er skoðað sýnist mega leggja til grundvallar, að þó aðstaða í máli sé þannig að forsendum tiltekins stafliðar sé ekki fullnægt til að viðkomandi mál verði endurupptekið á þeim grundvelli, kunna þær röksemdir sem vega með því að mál verði endurupptekið á viðkomandi staflið að hafa þýðingu þegar metið er hvort öðrum staflið 1. mgr. 211. gr. sé fullnægt. Því er það svo að framlagning gagna, sem getið er í þessum kafla og lögð hafa verið fyrir endurupptökunefnd, er hvorki þarflaus né þýðingarlaus. Þessi gögn skipta miklu og sum höfuðmáli þegar málið er metið í heild með tilliti til c-liðar 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála þegar lagt er mat á hvort verulegar líkur séu leiddar að því að sönnunargögn sem færð voru fram í málinu hafi verið rangt metin svo að áhrif hafi haft á niðurstöðu þess. Gögn þessi varpa tvímælalaust ljósi á það hvaða forsendum verður að taka mið af við greiningu þess hvort til álita geti komið að endurupptaka hvern þátt þessa máls fyrir sig.

VII.6.2 Greining á því hvort sönnunargögn hafi verið rangt metin

1246. Líkt og gerð var grein fyrir í kafla VII.1 hér að framan er fjallað um skilyrði fyrir endurupptöku sakamála sem dæmd hafa verið í Hæstarétti í 1. mgr. 215. gr. laga um meðferð sakamála. Þar er kveðið á um að endurupptökunefnd geti leyft samkvæmt beiðni að mál sem dæmt hefur verið í Hæstarétti verði tekið þar til meðferðar og dómsuppsögu að nýju ef fullnægt er þeim skilyrðum sem greinir í 1. mgr. 211. gr. laganna. Í ákvæðinu er kveðið á um að endurupptökunefnd geti orðið við beiðni manns um endurupptöku, sem telur sig ranglega sakfelldan eða sakfelldan fyrir mun meira brot en það sem hann hefur framið, ef einhverju skilyrða í a–d-liðum er fullnægt. Efnisleg skilyrði c-liðar 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála sem hér eru til umfjöllunar eru að verulegar líkur séu leiddar að því að sönnunargögn sem færð voru fram í máli hafi verið rangt metin svo að áhrif hafi haft á niðurstöðu þess. Líkt og rakið er í kafla VII.2 ber hins vegar að líta á heimildina sem þröngt undantekningarákveði sem beita verður af fyllstu varkárni og því aðeins að sýnt sé fram á sérstakar aðstæður sem réttlætt geti endurupptöku á þessum grundvelli.
1247. Endurupptökubeiðandi var með dómi Hæstaréttar í máli nr. 214/1978, uppkveðnum 22. febrúar 1980, fundinn sekur um að hafa með atferli sínu raskað ummerkjum brots og þannig tálmað rannsókn á broti meðákærðu með því að flytja lík Guðmundar Einarssonar í bifreið frá Hamarsbraut 11 í Hafnarfirði út í Hafnarfjarðarhraun og síðar síðla sumars 1974 flutt það aftur þaðan í bifreið án þess að upplýst sé hvert það var flutt. Varðaði þessi háttsemi hann refsingu samkvæmt 2. mgr. 112. gr. almennra hegningarlaga. Þá var hann jafnframt fundinn sekur um hylmingu vegna þjófnaðarbrots og dæmdur sekur um fíkniefnalagabrot. Með dómi Hæstaréttar var endurupptökubeiðandi dæmdur í fangelsi í 12 mánuði og 300.000 króna sekt til ríkissjóðs.
1248. Með erindi dagsettu 31. mars 2015 fór talsmaður endurupptökubeiðanda þess á leit að hæstaréttarmál nr. 214/1978 yrði endurupptekið og beiðandi sýknaður af ákæru um brot gegn 2. mgr. 112. gr. almennra hegningarlaga nr. 19/1940. Í beiðni um endurupptöku er meðal annars vísað til c-liðar 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála. Við úrlausn á beiðni endurupptökubeiðanda um endurupptöku hæstaréttarmálsins á grundvelli ákvæðisins verður að meta hvort verulegar líkur séu leiddar að því að sönnunargögn hafi verið rangt metin þannig að áhrif hafi haft á niðurstöðu málsins. Við það mat verður að horfa annars vegar til þeirra gagna sem lágu fyrir Hæstarétti við uppkvaðningu dómsins og hins vegar gagna og upplýsinga sem síðar hafa komið í ljós og gerð hafa verið skil hér að framan í kafla VII.6.1 í umfjöllun um a-lið 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála.
1249. Ríkissaksóknari gaf út ákæru 8. desember 1976 vegna hvarfs Guðmundar Einarssonar og annarra mála á hendur endurupptökubeiðanda og fleirum. Voru dómfelldu, Kristján Viðar, Tryggvi Rúnar og Sævar, ákærðir fyrir manndráp með því að hafa, aðfaranótt 27. janúar 1974, í félagi ráðist á Guðmund Einarsson í kjallaraíbúð að Hamarsbraut 11 og misþyrmt honum svo, þar á meðal með hnífstungum, að hann hafi hlotið bana af og komið líki hans fyrir á ókunnum stað. Var endurupptökubeiðandi ákærður fyrir

eftirfarandi hlutdeild í fyrrgreindum verknaði með því að hafa veitt dómfelldu liðsinni við að fjarlægja og koma líki Guðmundar fyrir á ókunnum stað og þannig leitast við að afmá ummerki brotsins, bæði fyrrgreinda nótt og síðar síðla sumars 1974 þegar líkamsleifar Guðmundar voru fluttar á annan stað. Hafi flutningar þessir farið fram í bifreiðum sem endurupptökubeiðandi hafi haft til umráða og ekið.¹⁵⁶⁹ Endurupptökubeiðandi var einnig ákærður fyrir hylmingu þjófnaðarbrotis sem og fyrir sölu, neyslu og dreifingu á fíkniefnum en þar sem ekki er krafist endurupptöku á þeim sakargiftum er ekki ástæða til að reifa þær nánar.

1250. Við flutning málsins fyrir sakadómi Reykjavíkur var því lýst yfir af hálfu ákærvaldsins að fyrsti töluliður í I. kafla ákærunnar væri ekki lengur á því byggður að dómfelldi Kristján Viðar hafi ráðist að Guðmundi með hnífi og stungið hann, heldur að allir ákærðu hafi hver fyrir sig átt jafnan þátt í árásinni á Guðmund og dauða hans. Um væri að ræða óaðskiljanlegan samverknað ákærðu. Af þessum sökum var málið reifað og flutt fyrir Hæstarétti á þann veg að ákærufni er lutu að dauða Guðmundar og Geirfinns gætu til vara varðað við 218. gr. og 215. gr. almennra hegningarlaga.
1251. Líkt og greinir að framan var endurupptökubeiðandi fundinn sekur, með dómi Hæstaréttar 22. febrúar 1980 í máli nr. 214/1978, um að hafa með atferli sínu raskað ummerkjum brots og þannig tálmað rannsókn á broti meðákærðu. Sekt endurupptökubeiðanda var talin sönnuð fyrst og fremst með játningum hans, framburðum annarra dómfelldu og vitnisburðum sjónarvotta. Sýnilegum sönnunargögnum var vart til að dreifa og því ljóst að niðurstaða málsins var fyrst og fremst reist á sönnunargögnum í formi framburða. Við úrlausn beiðni endurupptökubeiðanda um endurupptöku hæstaréttarmálsins á grundvelli c-liðar 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála verður að meta hvort verulegar líkur séu leiddar að því að sönnunargögn hafi verið rangt metin þannig að áhrif hafi haft á niðurstöðu málsins. Við það mat verður að horfa annars vegar til þeirra gagna sem lágu fyrir Hæstarétti við uppkvaðningu dómsins og hins vegar gagna og upplýsinga sem síðar hafa komið í ljós.
1252. Rannsókn þessara sakargifta hófst formlega 20. desember 1975 er tekin var vitnaskýrsla af dómfelldu Erlu vegna gruns um að sambýlismaður hennar væri viðriðinn hvarf Guðmundar Einarssonar. Dómfellda hafði þá verið í gæsluvarðhaldi frá 13. desember 1975 til og með 20. desember 1975 en eins og rakið er hér að framan í kafla VII.6.1 virðist sem að dagana 18. og 19. desember 1975 hafi dómfellda verið yfirheyrð um sakargiftir tengdar hvarfi Guðmundar. Ekkert var bókað um þær skýrslutökur en leiða má líkum að því að þetta hafi verið tilefnið sé horft til bókana í dagbók fangelsisins við Síðumúla,¹⁵⁷⁰ sem eru í samræmi við síðari tíma frásagnir dómfelldu í þessum efnum.¹⁵⁷¹
1253. Vitnisburður dómfelldu Erlu er ítarlegur en þar lýsti hún því að hafa séð dómfelldu Sævar og Kristján Viðar ásamt ónafngreindum þriðja manni vera að bjástra við þunga

¹⁵⁶⁹ Málsgrein 286.

¹⁵⁷⁰ Málsgreinar 17–18.

¹⁵⁷¹ Málsgögn endurupptökunefndar, bls. 4235–4305.

byrði vafða inn í lakið af rúmi hennar. Var hún þess fullviss að í lakinu hafi verið mannslíkami. Eftir að hafa lýst málavöxtum nánar var dómfellda látin laus úr gæsluvarðhaldi 20. desember 1975, eftir að hafa staðfest framburð sinn fyrir dómi.

1254. Dómfelldi Sævar var tekinn til yfirheyrslu af rannsóknarlögreglumönnum 21. desember 1975 sem stóð í rúmar tíu klukkustundir frá klukkan 14:45 og lauk ekki fyrir en klukkan 01:55 um nóttina.¹⁵⁷² Engin skrifleg skýrsla liggur fyrir um þessa yfirheyrslu.
1255. Degi síðar, 22. desember 1975, var dómfelldi Sævar á ný tekinn til yfirheyrslu í tvígang, fyrst í tvær klukkustundir og svo í fimm klukkustundir. Ekki var gerð skýrsla um framburð dómfellda sem hann staðfesti en þess í stað látið við það sitja að lögreglan gerði samantektarskýrslu.¹⁵⁷³ Bókað var að við þetta tækifæri hafi dómfelldi Sævar viðurkennt að hafa einhverja vitneskju um afdrif Guðmundar, en ekki viljað greina frá henni fyrir en upphafið að skýrslu dómfelldu Erlu hafi verið lesið fyrir hann. Hafi það verið í samráði við réttargæslumann hans sem hafi mætt til skýrslutökunnar þegar dómfelldi Sævar hafði verið í eina og hálf klukkustund í yfirheyrslu í síðari skýrslutöku dagsins. Í samantektina var bókað að hann hafi skýrt frá atburðum mjög á sömu lund og dómfellda Erla hafði þá þegar gert. Dómfelldi Sævar hafi rakið í aðalatriðum þann atburð að Guðmundur og dómfelldu Kristján Viðar og Tryggvi Rúnar, sem hann nafngreindi, hafi allir komið að Hamarsbraut 11 að nóttu til seint í janúar 1974. Átök hafi orðið í íbúðinni við Hamarsbraut sem hafi lyktað með því að Guðmundur hafi beðið bana. Í kjölfar þess hafi dómfelldi Sævar hringt til endurupptökubeiðanda og fengið hann til að koma á staðinn á bifreið föður síns. Í þeirri bifreið hafi þeir flutt lík Guðmundar og urðað það í hrauninu sunnan Hafnarfjarðar.
1256. Að kvöldi 22. desember 1975 var fært í dagbók Síðumúlafangelsisins að sýslumaðurinn á Seyðisfirði hafi hringt í rannsóknarlögreglumann og neitað að handtaka endurupptökubeiðanda, sem um hafi verið beðið, nema til kæmi úrskurður eða skeyti. Ráðuneytisstjóri í dómsmálaráðuneytinu hafi verið fenginn til hringja í sýslumanninn.¹⁵⁷⁴ Skömmu fyrir miðnætti hafi tveir lögreglumenn lagt af stað í leiguflugvél til Egilsstaða til að sækja endurupptökubeiðanda og hafi þeir komið með hann í Síðumúlafangelsið klukkan 05:00.
1257. Degi síðar, 23. desember 1975, var endurupptökubeiðandi tekinn til yfirheyrslu. Fyrirliggjandi gögn eru ósamhljóða um hvenær skýrslutakan hófst. Í dagbók Síðumúlafangelsisins þennan dag var bókað að endurupptökubeiðandi hafi verið tekinn til yfirheyrslu klukkan 13:15. Í lögregluskýrslu var upphaf skýrslutökunnar bókað klukkan 13:55.¹⁵⁷⁵ Endurupptökubeiðandi var yfirheyrður með réttarstöðu vitnis og tilefni yfirheyrslunnar kynnt sem hvarf á ungum manni í Hafnarfirði aðfaranótt 27. janúar 1974 og sagt frá því að dómfelldi Sævar hafi tjáð rannsóknarlögreglumanni að á

¹⁵⁷² Málsgrein 20.

¹⁵⁷³ Málsgrein 21.

¹⁵⁷⁴ Málsgrein 22.

¹⁵⁷⁵ Málsgrein 23.

þeim tíma hafi maður verið barinn í íbúð hans að Hamarsbraut 11. Fram kemur í fangelsisdagbók að á meðan yfirheyrslunni stóð, klukkan 14:25, hafi verið farið með endurupptökubeiðanda í fylgd fimm rannsóknarlögreglumanna og fulltrúa yfirsakadómara í leiðangur út í bæ, eins og það var orðað. Ekki var bókað hvenær þeim leiðangri lauk. Ekkert var bókað um hann af hálfu lögreglu né ferðarinnar getið í framburðarskýrslu endurupptökubeiðanda. Endurupptökubeiðandi greindi frá því að hafa umgengist dómfelldu Sævar, Kristján Viðar og Tryggva Rúnar á þessum tíma. Hann hafi oft ekið þeim í bifreið föður síns, sem hann hafi haft til umráða, gulri Toyota bifreið. Kvað endurupptökubeiðandi það hafa gerst eitt sinn að hann hafi komið að heimili dómfella Sævars að nóttu til, á bifreið föður síns, og gat sér þess til að það hefði vel getað verið aðfaranótt 27. janúar 1974. Nánar um tildrög þess að hann kom þangað mundi hann ekki. Ekki var hann viss um hvað klukkan hafi verið, en gat sér þess til að það kynni að hafa verið milli 00:00 og 05:00. Hann hafi ekki farið inn en dómfelldi Sævar komið út og beðið hann að opna farangursgeymslu bifreiðarinnar sem hann hafi gert og sest inn í bifreiðina aftur. Eftir nokkra bið hafi þeir þrír komið að bifreiðinni, dómfelldu Sævar, Kristján Viðar og Tryggvi Rúnar. Þeir hafi komið að afturhluta bifreiðarinnar sem sneri að sundi milli hússins og næsta húss. Hafi hann séð í vinstri baksýnispegli bifreiðarinnar að þeir hafi allir verið með, að hann hélt, fleiri en einn poka eða eitthvað sem hafi líkst poka. Gat endurupptökubeiðandi sér þess til að það hefði vel getað verið að þetta hafi aðeins verið einn poki eða eitthvað pokalaga sem þeir hafi hver um sig haldið í á mismunandi stöðum. Innihald pokans eða pokanna hafi hann ekki séð. Þegar þeir hafi sett byrðina í farangursgeymslu bifreiðarinnar hafi hún ruggað svolítið til og smádynkir heyrst. Endurupptökubeiðandi kvaðst hafa ályktað sem svo að þeir hafi verið að setja eitthvað fremur þungt í farangursgeymsluna. Dómfelldu Kristján Viðar og Tryggvi Rúnar hafi sest í aftursæti bifreiðarinnar en dómfelldi Sævar komið eftir nokkra stund og sest í framsætið við hliðina á endurupptökubeiðanda. Engan þeirra þriggja kvaðst endurupptökubeiðandi hafa séð fara að sorptunnunum við húsið. Endurupptökubeiðandi kvaðst hafa ekið að fyrirsögn dómfella Sævars út á Keflavíkurvegin en ekki gat hann gert sér nána grein fyrir hversu langt þeir hafi ekið eftir Keflavíkurveginum, þeir hafi svo beygt til vinstri út af honum. Þeir hafi þá verið komnir eitthvað fram hjá Álverinu í Straumsvík. Lýsti hann svo nákvæmlega legu þeirra vegarspotta sem hann hafi keyrt. Að lokum hafi hann stöðvað bifreiðina ofan í nokkurs konar dæld sem hafi verið svo slétt að hann hafi getað snúið bifreiðinni við. Þremmingarnir hafi farið út úr bifreiðinni og dómfelldi Sævar beðið um lykilinn að farangursgeymslunni. Kvaðst endurupptökubeiðandi ekkert hafa farið út úr bifreiðinni. Þremmingarnir hafi verið nokkra stund aftan við bifreiðina að bjástra við að ná einhverju úr farangursgeymslunni. Hafi það virst vera fyrirferðarmikið og ekki mjög þægilegt í meðförum. Endurupptökubeiðandi hafi ekki séð hvað þetta var enda myrkur og engin ljós á bifreiðinni. Þegar þeir hafi gengið frá bifreiðinni þá hafi honum virst sem þeir hafi verið með einn poka meðferðis og borið hann á milli sín. Þá kvaðst endurupptökubeiðandi hafa talið að hann hafi ekki slökkt ljósin á bifreiðinni og hann hafi séð móta fyrir þessu í skini frá afturljósum bifreiðarinnar. Þeir hafi svo horfið út í myrkrið. Um 15 til 30 mínútum síðar hafi þeir komið aftur og þá ekki verið með neitt meðferðis. Ekki sló endurupptökubeiðandi því

föstu hvert hann hafi ekið þeim að þessu loknu, en taldi sig hafa ekið þeim heim til dómfellda Kristjáns Viðars að Grettisgötu 82, þó hann vilji ekki fullyrða um það. Dómfelldi Sævar hafi setið í framsætinu og hann sagt það berum orðum að lík hafi verið í pokanum. Það hafi endurupptökubeiðanda fundist svo fjarstæðukennt að hann hafi ekki tekið mark á þessu og ekki hugsað frekar um þetta. Þegar þeir hafi síðar hist hafi aldrei verið minnst á þessa ferð svo hann hafi heyrt til. Var skýrslutökunni lokið klukkan 17:10 og hafði þá staðið yfir í þrjár klukkstundir og 15 mínútur að meðtöldum þeim tíma sem farið hafði í fyrrnefndan leiðangur.¹⁵⁷⁶

1258. Að kvöldi sama dags var endurupptökubeiðandi færður fyrir sakadóm Reykjavíkur en dómþingið var háð í fangelsinu við Síðumúla. Fyrir dóminum kannaðist endurupptökubeiðandi við hafa ekið dómfelldu Sævari, Kristjáni Viðari og Tryggva Rúnari með eitthvað sem þeir hafi sett í farangursgeymslu bifreiðar hans í samræmi við framangreint. Það hafi verið fyrst á heimleiðinni sem dómfelldi Sævar hafi sagt að í farangursgeymslunni hafi verið lík. Endurupptökubeiðanda var kynntur framburður hans hjá lögreglu fyrr um daginn sem hann kvað rétt eftir sér hafðan og staðfesti undirritun sína á skýrsluna. Við svo búið var endurupptökubeiðandi úrskurðaður í allt að 45 daga gæsluvarðhald. Í kjölfar þess ákvað fulltrúi yfirsakadómara að skipa Örn Clausen hæstaréttarlögmann sem réttargæslumann endurupptökubeiðanda að hans ósk. Bókað var eftir endurupptökubeiðanda, án þess að hann hefði ráðfært sig við nýskipaðan réttargæslumann sinn, að hann óskaði ekki eftir að kæra úrskurðinn til Hæstaréttar.
1259. Athygli vekur að framburður endurupptökubeiðanda er gefinn undir röngum forsendum sem vitni sem vart gat átt við rök að styðjast miðað við þá aðild sem búið var þá strax að ætla honum í refsiverðri háttsemi. Þessi staða kann hins vegar að hafa stuðlað að því að honum hafi verið kappsmál að bregðast við framburði dómfellda Sævars með samvinnu við lögregluna en honum virðist hafa verið kynntur framburðurinn strax í upphafi skýrslutökunnar. Sýnist hann þannig hafa brugðist við með svipuðum hætti og vitnið [GunJ] er hann samsinnti aðkomu sinni að Guðmundarmálinu fyrir dómi í fyrirtökum sem stóðu frá 30. apríl til 5. maí 1977¹⁵⁷⁷ sem síðar verður vikið að. Af fangelsisdagbók verður ráðið að í miðri skýrslutöku hafi verið gert hlé á yfirheyrslunni og farið með endurupptökubeiðanda í leiðangur út í bæ, eins og það var orðað. Ekkert var bókað um þetta í lögregluskýrslu og því ekki ljóst hvert ferðinni var heitið.¹⁵⁷⁸
1260. Síðastgreindur framburður endurupptökubeiðanda reyndist í grundvallaratriðum í ósamræmi við staðreyndir sem síðar voru leiddar í ljós líkt og rakið er í kafla VII.5.2.f. Þar má nefna ranga bíltegund en síðar var leitt í ljós að faðir endurupptökubeiðanda átti Volkswagen á þessum tíma, síminn að Hamarsbraut 11 var lokaður og lýsing á akstri, meðal annars utan alfaraleiða, samrýmdist ekki þungri færð á höfuðborgarsvæðinu vegna snjóá.

¹⁵⁷⁶ Málsgreinar 23–24.

¹⁵⁷⁷ Málsgreinar 535–537, 540 og 543.

¹⁵⁷⁸ Málsgrein 24.

1261. Í kjölfar þessarar skýrslutöku voru ekki teknar fleiri formlegar skýrslur næstu daga en þeim mun fleiri óformlegar yfirheyrslur sem og leiðangrar úr fangelsinu í fylgd lögreglumanna. Engra skýrslna nýtur við um þessa atburði, einungis bókana í fangelsisdagbók. Fyrst var bókað á jóladag, 25. desember 1975 klukkan 15:55, að fulltrúi yfirsakadómara ásamt fylgdarliði, sem svo var kallað, hafi farið með endurupptökubeiðanda í einhvern leiðangur og komið með hann til baka klukkan 18:50.¹⁵⁷⁹ Næst var endurupptökubeiðandi tekinn í tvígang til yfirheyrslu 27. desember 1975, fyrst klukkan 09:10 í 35 mínútur, því næst klukkan 16:45 í 15 mínútur. Ekkert er bókað hvað fram hafi komið við þessar yfirheyrslur. Þess í stað var bókað í dagbók fangelsisins að skömmu eftir að endurupptökubeiðandi hafi verið færður á klefa sinn hafi hann orðið óður smá stund og brotið stól. Hafi hann þá verið settur í hand- og fótjárn. Handjárnin hafi verið tekin þegar hann hafði jafnað sig. Bókaði færsluritari um að hafa sagt honum að berja frekar vegginn en að brjóta stólinn en endurupptökubeiðandi þá borið því við að hafa ekki gert það því þá hefði hann meitt sig.¹⁵⁸⁰ Næst var bókað um hálf tíma viðtal tveggja rannsóknarlögreglumanna við endurupptökubeiðanda 29. desember 1975 klukkan 22:30.¹⁵⁸¹ Næst var endurupptökubeiðandi tekinn í viðtal á gamlársgangi 31. desember klukkan 14:30 í hálf tíma.¹⁵⁸² Enn var hann svo tekinn til viðtals 2. janúar 1976 klukkan 14:45 en þeirri yfirheyrslu var frestað klukkan 16:20, eins og það var orðað í dagbók fangelsisins.¹⁵⁸³ Næst var endurupptökubeiðandi tekinn í yfirheyrslu klukkan 10:35, sunnudaginn 4. janúar 1976, og svo færður aftur á klefa sinn klukkan 12:00.¹⁵⁸⁴ Degi síðar var hann svo til yfirheyrslu í tíu mínútur milli klukkan 16:35 og 16:45.¹⁵⁸⁵ Bókað var í fangelsisdagbókina 6. janúar 1976 klukkan 16:50 að endurupptökubeiðandi hafi óskað eftir að tala við fulltrúa yfirsakadómara og rannsóknarlögreglumann að lögfræðingi sínum viðstöddum.¹⁵⁸⁶ Ekki er bókað um að orðið hafi verið við þessari ósk. Endurupptökubeiðandi hafi næst verið tekinn til yfirheyrslu 9. janúar 1976 klukkan 16:10 af fulltrúa yfirsakadómara og rannsóknarlögreglumanni en hlé hafi verið gert á yfirheyrslunni klukkan 14:40 fram yfir kvöldmat. Klukkan 19:15 hafi fulltrúi yfirsakadómara ásamt tveimur rannsóknarlögreglumönnum farið með endurupptökubeiðanda í ökuferð og komið með hann til baka klukkan 21:30.¹⁵⁸⁷ Næsta dag, 10. janúar 1976, hafi sömu menn aftur farið með endurupptökubeiðanda í ökuferð frá klukkan 16:40 til klukkan 18:50.¹⁵⁸⁸ Engar skýrslur liggja fyrir um framangreindar yfirheyrslur, viðtöl og ökuferðir.
1262. Sunnudaginn 11. janúar 1976 var háð þinghald í sakadómi Reykjavíkur í fangelsinu við Síðumúla af fulltrúa yfirsakadómara vegna rannsóknar á hvarfi Guðmundar

¹⁵⁷⁹ Málsgrein 29.
¹⁵⁸⁰ Málsgrein 31.
¹⁵⁸¹ Málsgrein 33.
¹⁵⁸² Málsgrein 36.
¹⁵⁸³ Málsgrein 37.
¹⁵⁸⁴ Málsgrein 40.
¹⁵⁸⁵ Málsgrein 44.
¹⁵⁸⁶ Málsgrein 48.
¹⁵⁸⁷ Málsgrein 52.
¹⁵⁸⁸ Málsgrein 54.

Einarssonar. Í þingbók var bókað að klukkan 14:30 hafi endurupptökubeiðandi mætt fyrir dóminn. Hafi hann skýrt sjálfstætt frá málsatvikum og framburður hans verið í samræmi við skýrslu hans hjá rannsóknarlögreglu 23. desember 1975. Þá var bókað að endurupptökubeiðandi hafi lesið skýrsluna yfir og kveðið þar rétt eftir sér haft og staðfest undirskrift sína.¹⁵⁸⁹ Enginn framburður var bókaður í þingbók heldur látið við það sitja að bóka að hann hafi vísað til fyrrnefndrar skýrslu frá 23. desember 1975. Síðar sama dag var endurupptökubeiðandi enn tekinn til yfirheyrslu klukkan 17:30 í 20 mínútur og aftur klukkan 19:30 í tíu mínútur þar til dómfelldi Tryggvi Rúnar var sóttur og settur til samprófunar með endurupptökubeiðanda sem hafi stuttu seinna verið færður á klefa sinn á ný. Bókað var í fangelsisdagbók að enginn árangur hafi orðið af þeirri samprófun en engin rannsóknargögn liggja fyrir um hana.¹⁵⁹⁰

1263. Endurupptökubeiðandi hafði á þessum tímapunkti verið tekinn tíu sinnum til yfirheyrslu eða farið með hann í leiðangra, samtals í tólf klukkustundir og tíu mínútur frá 23. desember 1975 til og með 11. janúar 1976. Fyrir lá að á 20 dögum var framburður endurupptökubeiðanda bókaður í tvígang og þá byggt í bæði skiptin á sömu röngu forsendunni um tegund bifreiðar. Þannig lá enginn framburður fyrir sem líklegur var til að gefa raunverulega mynd af þeim atvikum sem kynnu að liggja fyrir.
1264. Athygli vekur að bókað var í þingbók sakadóms að endurupptökubeiðandi hafi skýrt sjálfstætt frá og borið um málsatvik og vísað efnislega til skýrslu hans frá 23. desember en fyrir lá á þeirri stundu að sú skýrsla var efnislega röng í verulegum atriðum. Þá virðist hafa legið fyrir að faðir endurupptökubeiðanda átti ekki Toyota bifreið í janúar 1974 þannig að bifreið sú sem hagnýtt hafði verið við líkflutninga hafði breyst í framburðum dómfellda Kristjáns Viðars úr gulri Toyota bifreið¹⁵⁹¹ í svarta Volkswagen bifreið sem mun hafa verið af árgerð 1957.¹⁵⁹² Faðir endurupptökubeiðanda átti slíka Volkswagen bifreið á þeim tíma sem um ræðir, en Toyota bifreið eignaðist hann síðar. Vegna hinnar röngu tilgreiningar endurupptökubeiðanda á tegund bifreiðar brustu margar grunnforsendur framburðar hans eins og fjallað er um í kafla VII.5.2.f. Slíkar breytingar eru til þess fallnar að kasta mikilli rýrð á trúverðugleika framburða endurupptökubeiðanda. Hvergi er vikið að þessum atriðum í dómum sakadóms og Hæstaréttar.
1265. Eftir að framangreind dómskýrsla var gerð var enn haldið áfram að yfirheyra endurupptökubeiðanda. Samkvæmt dagbók fangelsisins við Síðumúla tók rannsóknarlögreglumáður hann til yfirheyrslu 14. janúar 1976 klukkan 15:35 og hann svo færður á klefa sinn klukkan 16:50.¹⁵⁹³ Degi seinna vitjaði fulltrúi yfirsakadómarar endurupptökubeiðanda á klefa að hans ósk.¹⁵⁹⁴ Næst var endurupptökubeiðandi tekinn til yfirheyrslu 21. janúar 1976 klukkan 09:45, eftir því sem bókað var í dagbók fangelsisins við Síðumúla og bókað að fulltrúi yfirsakadómarar og tveir

¹⁵⁸⁹ Málsgrein 56.

¹⁵⁹⁰ Málsgrein 60.

¹⁵⁹¹ Málsgrein 32.

¹⁵⁹² Málsgrein 39.

¹⁵⁹³ Málsgrein 64.

¹⁵⁹⁴ Málsgrein 65.

rannsóknarlögreglumenn hafi tekið endurupptökubeiðanda til yfirheyrslu til klukkan 10:30. Þá ræddi rannsóknarlögreglumaður við hann á klefa 23. janúar 1976 í tíu mínútur. Sunnudaginn 25. janúar 1976 tók fulltrúi yfirsakadómara endurupptökubeiðanda fram til viðtals í 35 mínútur og fór við svo búið með hann í ökuferð ásamt rannsóknarlögreglumanni klukkan 11:20 en komið var með hann til baka klukkan 12:00. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um þessar yfirheyrslur, viðtöl og vettvangsferðir.

1266. Birt var frétt 27. janúar 1976 í dagblaði sem höfð var eftir rannsóknarlögreglumanni. Þar kom fram að þrír ungir menn hefðu játað aðild að því að bana Guðmundi Einarssyni og sá fjórði játað að hafa ekið líki Guðmundar út fyrir Hafnarfjörð að beiðni hinna þriggja. Endurupptökubeiðandi var nafngreindur sem ökumaðurinn en dómfelldu Kristján Viðar, Sævar og Tryggvi nafngreindir sem banamenn. Þá sagði að endurupptökubeiðandi hafi nærri strax eftir handtöku og úrskurð í gæsluvarðhald játað sinn hlut í málinu en hinir þrír hafi ekki játað fyrr en nú.¹⁵⁹⁵ Í tilefni af þessari frétt fékk réttargæslumaður endurupptökubeiðanda birta yfirlýsingu í sama dagblaði. Kvað hann réttargæslumönnum fjórmeninganna hafa verið fyrirskipað af dómara að tala ekki um málið í fjölmiðlum. Kvað hann það hins vegar nauðsynlegt í tilefni af nafnbirtingunni að skýra frá því að umbjóðandi hans hafi játað strax í upphafi yfirheyrslu þátt sinn í málinu. Hafi hann verið kallaður til, til þess að aka mönnum er þeir földu lík Guðmundar. Að því búnu hafi honum verið hótáð að hann færi sömu leið ef hann minntist einu orði á vitneskju sína. Kvað réttargæslumaðurinn það bókað í málinu. Taldi hann rétt að þetta kæmi fram þar sem nafn umbjóðanda hans hafi verið birt í blöðum.¹⁵⁹⁶ Næstu daga á eftir birtust fréttir í prentmiðlum um að meginþungi rannsóknar lögreglu hvíldi á Geirfinnsmálinu þar sem morð Guðmundar væri að mestu upplýst.¹⁵⁹⁷
1267. Formlegur framburður var bókaður eftir endurupptökubeiðanda í þingbók sakadóms Reykjavíkur 6. febrúar 1976 í tilefni af því að gæsluvarðhald hans var runnið út. Dómþingið var háð í Síðumúlafangelsinu og bókað í þingbók að klukkan 17:27 hafi endurupptökubeiðandi komið fyrir dóminn. Réttargæslumaður hans var ekki viðstaddur. Kvaðst hann nú vera þess fullviss að hafa í umrætt sinn ekið veginn að Sædýrasafninu en annað ekki bókað, hvorki að hann hafi vísað til fyrri framburðar né efnis ófullgerðrar rannsóknarlögregluskýrslu sem sögð var að legið hafi frammi. Endurupptökubeiðandi var úrskurðaður í áframhaldandi 30 daga gæsluvarðhald frá klukkan 20:16, 5. febrúar 1976, enda hafði gæsluvarðhald hans runnið út degi fyrr. Vék endurupptökubeiðandi frá klukkan 17:35 og bókað í dagbók fangelsisins að tveir rannsóknarlögreglumenn hafi farið með hann í ökuferð og komið til baka klukkan 18:45. Bókað var um ökuferðina í rannsóknardagbók rannsóknarlögreglumannanna sem héldu slíka á þeim tíma.¹⁵⁹⁸ Þar kom fram að farið hafi verið með dómfellda Sævar og endurupptökubeiðanda í hvorn í sínu lagi suður fyrir Hafnarfjörð til að vísa á

¹⁵⁹⁵ Málsgrein 81.

¹⁵⁹⁶ Málsgrein 83.

¹⁵⁹⁷ Málsgrein 84.

¹⁵⁹⁸ Málsgrein 89.

lík Guðmundar. Báðir hafi vísað á svipaðar slóðir skammt vestan við veginn að Sædýrasafninu og skammt norðan við Reykjanesbraut.

1268. Bókað var næst um samskipti við endurupptökubeiðanda í fangelsisdagbók Síðumúla-fangelsis 11. febrúar 1976 er fulltrúi yfirsakadómara fór inn á klefa hans stutta stund eins og það var orðað.¹⁵⁹⁹ Degi síðar var tilkynnt að réttargæslumanni hans væri heimilt að ræða við hann einslega sem hann hafi svo gert í 50 mínútur og þeir hafi svo farið tveir í ökuferð með rannsóknarlögreglumanni í sól og suðurátt, eins og það var orðað í dagbókinni.¹⁶⁰⁰ Enn var farið með endurupptökubeiðanda 16. febrúar 1976 í ökuferð. Ekki nýtur við annarra heimilda en færslu í rannsóknardagbók rannsóknarlögreglumannanna. Þar var bókað að þeir hafi farið suður fyrir Hafnarfjörð á nokkra staði þar um slóðir. Endurupptökubeiðandi hafi ekki treyst sér til að segja til um neinn af þessum stöðum en fundist hann kannast við sig við tvo þeirra. Gat hann sér til að það hafi verið í seinni ferðinni sem lík hafi verið flutt. Bókun þessi er sú fyrsta þar sem fært var í tal að endurupptökubeiðandi hafi mögulega staðið að fleiri en einum líkflutningi.¹⁶⁰¹ Næstu afskipti af endurupptökubeiðanda fólust í því að fulltrúi yfirsakadómara fór inn á klefa hans 2. mars 1976 klukkan 17:00 og dvaldi þar í 50 mínútur.¹⁶⁰² Næst var þess getið laugardaginn 6. mars 1976, samkvæmt bókun í dagbók fangelsisins við Síðumúla, að tveir rannsóknarlögreglumenn hafi farið með endurupptökubeiðanda í bíltúr í góða veðrinu, eins og það er orðað, milli klukkan 10:00 og 11:00. Bókað var í rannsóknardagbók að farið hafi verið suður fyrir Hafnarfjörð á þær slóðir sem dómfellda Erla hafi bent en þangað var farið með hana 5. mars 1976. Endurupptökubeiðandi kannaðist ekkert við sig þar.¹⁶⁰³
1269. Sunnudaginn 7. mars 1976 ræddi fulltrúi yfirsakadómara við endurupptökubeiðanda í smástund inni á klefa klukkan 16:00 en bókað var í fangelsisdagbókina að gæsluvarðhaldsúrskurður yfir endurupptökubeiðanda rynni út klukkan 20:16. Endurupptökubeiðandi var færður til þinghalds í sakadómi Reykjavíkur hjá fulltrúanum klukkan 19:25.¹⁶⁰⁴ Í þingbók var bókað að klukkan 19:50 hafi endurupptökubeiðandi mætt fyrir dóminn. Kvaðst hann nú vera viss um að hann hafi farið tvær ferðir með lík fyrir þá dómfelldu Kristján Viðar, Sævar og Tryggva Rúnar. Sagðist endurupptökubeiðandi ekki hafa vitað í fyrra skiptið hvað hann hafi verið að flytja en í síðara skiptið hafi honum verið sagt að það hafi verið lík. Kvaðst hann ekki muna hvert hann hafi ekið, en gat sér þess til hvert haldið hefði verið í seinna skiptið.¹⁶⁰⁵ Endurupptökubeiðandi var úrskurðaður í áframhaldandi gæsluvarðhald í allt að 30 daga. Hann óskaði ekki eftir því að úrskurðurinn yrði kærður til Hæstaréttar. Bókað var í fangelsisdagbókina að réttarhaldi hafi lokið klukkan 20:05.
1270. Framangreind dómþing í sakadómi í tilefni af framlengingum gæsluvarðhalds voru haldin í yfirheyrsluherbergi Síðumúlafangelsisins af sama fulltrúa yfirsakadómara og

¹⁵⁹⁹ Málsgrein 91.

¹⁶⁰⁰ Málsgrein 92.

¹⁶⁰¹ Málsgrein 94.

¹⁶⁰² Málsgrein 101.

¹⁶⁰³ Málsgrein 105.

¹⁶⁰⁴ Málsgrein 106.

¹⁶⁰⁵ Málsgrein 107.

annaðist stjórn rannsóknarinnar og endurupptökubeiðandi hafði átt í ýmsum samskiptum við. Frá sjónarhóli endurupptökubeiðanda hefur því væntanlega verið lítil munur á þinghöldunum og öðrum samskiptum við rannsóknaraðila. Þá tóku þinghöldin mjög stutta stund þótt bókað sé um að viðkomandi hafi skýrt sjálfstætt frá fyrir dóminum og eða bætt við fyrri framburð. Til dæmis tók þinghaldið 6. febrúar 1976 átta mínútur og þinghaldið 7. mars 1976 tók 15 mínútur.

1271. Endurupptökubeiðandi hafði á þessum tímapunkti verið tekinn 26 sinnum til yfirheyrslu og farið með hann í leiðangra, samtals í 27 klukkustundir og 38 mínútur frá 23. desember 1975 til og með 7. mars 1976. Fyrir lá að á 75 dögum var framburður endurupptökubeiðanda bókaður í þrígang í þingbók auk upphaflegrar skýrslu frá 23. desember 1975. Í engu tilviki var hreyft við þeirri staðreynd að endurupptökubeiðandi hafði greint frá rangri tegund bifreiðar. Þannig lá engin framburður fyrir af hálfu endurupptökubeiðanda sem var líklegur til að gefa raunverulega mynd af þeim atvikum sem kynnu að liggja fyrir enn í byrjun mars.
1272. Enn héldu óformleg samskipti rannsóknarmanna áfram við endurupptökubeiðanda. Þannig var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins 8. mars 1976 klukkan 09:15 að fulltrúi yfirsakadómara hafi farið inn á klefa til endurupptökubeiðanda og rætt við hann til klukkan 09:50.¹⁶⁰⁶ Degi síðar, 9. mars 1976, var síðan bókað í fangelsisdagbókina klukkan 14:30 að rannsóknarlögreglumaður hafi komið með sálfræðing til að tala við endurupptökubeiðanda. Hafi hann verið færður fram til viðtals við sálfræðinginn en aftur á klefa sinn klukkan 15:50. Bókað var svo að sálfræðingurinn hafi farið, en kæmi aftur á fimmtudag og tæki þá endurupptökubeiðanda til viðtals í tvær klukkustundir. Rannsóknargögn um sálfræðiviðtalið liggja ekki fyrir. Ráðagerð þessi gekk eftir 11. mars 1976 og var endurupptökubeiðandi færður fyrir sálfræðinginn klukkan 15:08 og síðan færður á klefa sinn á ný klukkan 17:20. Bókað var í fangelsisdagbókina að í kjölfarið hafi hafist sex augna samtal rannsóknarlögreglumanna og sálfræðingsins, eins og það var orðað.¹⁶⁰⁷ Tveimur dögum síðar, 13. mars 1976, mætti sálfræðingurinn enn á ný í fangelsið við Síðumúla og klukkan 13:45 var endurupptökubeiðandi færður fram til viðtals við hann. Klukkan 15:10 var svo skráð að fulltrúi yfirsakadómara, rannsóknarlögreglumaðurinn og sálfræðingurinn hafi farið með hann í ferðalag, eins og það var orðað, og komið með hann til baka klukkan 18:05. Mánudaginn 15. mars 1976 kom sálfræðingurinn enn og nú var bókað að hann hafi tekið endurupptökubeiðanda til sálgreiningar og sefjunar í þrjár klukkustundir. Bókað var að hann hafi beðið fangaverði fyrir segulbandsspólur merktar fulltrúa yfirsakadómara, sem svo voru sóttar af rannsóknarlögreglumanni degi síðar. Sálfræðingurinn kom í síðasta viðtalið við endurupptökubeiðanda 19. mars 1976 og stóð viðtalið í rétt rúmar tvær klukkustundir.

¹⁶⁰⁶ Málsgrein 108.

¹⁶⁰⁷ Málsgrein 110.

1273. Í kjölfarið var endurupptökubeiðandi tekinn til yfirheyrslu af rannsóknarlögreglumönnum að viðstöddum réttargæslumanni sínum.¹⁶⁰⁸ Bókað var í skýrslu um hana að yfirheyrslan hafi farið fram að ósk endurupptökubeiðanda og þess jafnframt getið að hann hafi verið yfirheyrður með réttarstöðu vitnis. Bókað var eftir honum að frásögn hans um líkflutning á Toyota bifreið suður fyrir Hafnarfjörð væri rétt að öðru leyti en því að flutningurinn hafi ekki átt sér stað 27. janúar 1974 heldur 14. september sama ár. Hann hefði hins vegar einnig flutt eitthvað heiman frá dómfellda Sævari í Hafnarfirði aðfaranótt 27. janúar 1974. Með honum hefðu verið dómfelldu Kristján Viðar og Tryggvi Rúnar. Bar endurupptökubeiðandi um að dómfelldi Sævar hafi haft símsamband um nóttina og beðið sig um að koma gegn hassmola. Það hafi hann gert á Volkswagen bifreið föður síns, árgerð 1957. Hafi hann stöðvað bifreiðina við heimili dómfellda Sævars og hafi hann þá komið út og beðið endurupptökubeiðanda að hinkra. Hafi dómfelldi farið aftur inn en komið út eftir skamma stund ásamt dómfelldu Kristjáni Viðari og Tryggva Rúnari sem hafi borið á milli sín nokkuð langan poka, eða eitthvað pokalaga úr ljósu efni en bundið hafi verið fyrir báða enda. Hafi þeir reynt að koma byrðinni fyrir í farangursgeymslunni en hún reynst of lítil. Hafi þeir því lagt byrðina á gólfið milli fram- og aftursætis. Byrðin hafi verið svo löng, að hvor endi hennar hafi bagnað upp á við. Hafi dómfelldu Kristján Viðar og Tryggvi Rúnar sest í aftursæti bifreiðarinnar og orðið að hafa fæturna ofan á byrðinni. Endurupptökubeiðandi lýsti síðan nokkuð nákvæmlega ferðum þeirra á bifreiðinni suður fyrir Hafnarfjörð sem endað hafi í Hafnarfjarðarhrauni þar sem dómfelldu þrír hafi farið með byrðina úr bifreiðinni út í náttmyrkrið þar sem endurupptökubeiðandi hafi misst sjónar á þeim um nokkra hríð þar til þeir hafi komið í bifreiðina á ný. Endurupptökubeiðandi bar um að dómfelldu hefðu aldrei nefnt hvað það væri sem verið var að flytja, hvorki áður en þeir settu byrðina í bifreiðina, á leiðinni í bifreiðinni eða eftir á. Kvaðst endurupptökubeiðandi raunar ekki vita það fyrir víst enn þann dag í dag. Lögun byrðarinnar hafi hins vegar bent til þess að um mannlíkama hafi verið að ræða. Að síðustu bar hann um að aksturinn allur hafi verið undir stjórn dómfellda Sævars, sem hafi sagt til hvert ekið skyldi og hvar skyldi stöðva. Að lokinni yfirheyrslu var endurupptökubeiðandi látinn laus úr gæsluvarðhaldi.
1274. Þegar endurupptökubeiðandi var látinn laus hafði hann verið 33 sinnum til yfirheyrslu, viðtala og farið með hann í leiðangra, samtals í 40 klukkustundir og 38 mínútur frá 23. desember 1975 til og með 19. mars 1976. Fyrir lá að á 75 dögum var framburður endurupptökubeiðanda bókaður í þrígang í þingbók auk upphaflegrar skýrslu frá 23. desember 1975 og svo tekin skýrsla af honum á ný sem vitni. Þannig liggur fyrir að þegar endurupptökubeiðandi var leystur úr haldi hafði efnislegur framburður hans verið bókaður tvisvar í lögregluskýrslu og í bæði skiptin var réttarstaða hans skilgreind þannig að hann væri að láta vitnisburð í té, ekki með réttarstöðu sakbornings.
1275. Síðastnefnd yfirheyrsla fór fram í kjölfar tíu daga sefjunarmedferðar sálfræðings í samtals tíu klukkustundir til þess að hressa upp á minni endurupptökubeiðanda. Sagt var að tiltekinni tækni hafi verið beitt til að dýpka vitundarástand hans og til að beina

¹⁶⁰⁸ Málsgrein 117.

meðvitund hans aftur í tíma. Fullyrt var af hálfu sálfræðingsins að tekist hafi að virkja minnishæfileika endurupptökubeiðanda og rakin af hans hálfu helstu málsatvik sem hefðu átt að hafa rifjast upp og til þess vísað að lögreglumenn hefðu hlustað á frásögn endurupptökubeiðanda á einum fundinum og segulbandsupptökur af tveimur fundanna.¹⁶⁰⁹ Um sefjunarmedferð þessa í heild er fjallað í kafla VII.5.2.d.1.

1276. Engum blöðum er um það að fletta að þessi sálfræðilega meðferð sem endurupptökubeiðandi var látinn undirgangast samrýmdist ekki lögum nr. 74/1974 um meðferð opinberra mála. Vart kemur til álita að endurupptökubeiðandi hafi verið þess umkominn að láta í té sannan og réttan framburð um málsatvik sem fenginn er undir dáleiðsluáhrifum með skertri meðvitund. Tekið var fram í skýrslu sálfræðingsins að endurupptökubeiðandi hafi mestallan tímann verið í léttu sefjunarástandi á þriðja og fjórða sefjunarfundinum. Slík meðferð hefur vart heldur samrýmst 2. mgr. 40. gr. sömu laga sem kvað á um bann við að lögreglumenn mættu reyna að rugla mann. Þá verður ákvæða laganna um að endurupptökubeiðanda væri ekki skylt að greina frá málsatvikum ekki gætt gagnvart honum við aðstæður sem þessar. Rannsóknaraðilar voru sér þess fullmeðvitaðir hverju endurupptökubeiðandi hafði greint frá við þessar aðstæður enda hlustað sjálfir á frásögn endurupptökubeiðanda á einum sefjunarfundinum auk þess sem þeir fengu hljóðrit af tveimur öðrum fundum. Þá lét sálfræðingurinn þeim í té skýrslu um meðferð sína og hvaða ályktanir draga mætti af framburði endurupptökubeiðanda, til að mynda um hvar lík Guðmundar væri að finna. Rannsóknaraðilar bjuggu að öllum þessum upplýsingum þegar yfirheyrslan fór fram 19. mars 1976.
1277. Þessi framganga rannsóknaraðila kastar slíkri rýrð á framburð endurupptökubeiðanda að trúverðugleiki frásagnar hans sýnist vera hverfandi. Enn er svo til þess að líta að þennan framburð um málsatvik, sem fjallar meðal annars um aðild endurupptökubeiðanda að saknæmri háttsemi, lét endurupptökubeiðandi í té að skilgreindri réttarstöðu hans sem vitnis. Rýrir það enn gildi þessarar skýrslu. Breytir í þeim efnunum engu þótt réttargæslumaður endurupptökubeiðanda hafi verið viðstaddur enda ekki á forræði endurupptökubeiðanda eða réttargæslumanns hans að skilgreina réttarstöðu hans sem sakbornings eða vitnis, skylda lögreglu er ótvíræð í þeim efnunum.
1278. Daginn eftir, 20. mars 1976, birtist frétt í dagblaði þar sem greint var frá því að endurupptökubeiðanda hefði verið sleppt og haft eftir fulltrúa yfirsakadómarar að þáttur hans væri talinn fullrannsakaður og því ekki ástæða til að halda honum lengur.¹⁶¹⁰
1279. Næst mætti endurupptökubeiðandi ásamt réttargæslumanni sínum til samprófunar 30. apríl 1976 við dómfellda Tryggva Rúnar í húsakynnum sakadóms. Á undan hafði verið tekin skýrsla af dómfellda fyrir dóminum þar sem hann bar um að muna ekki eftir því að hafa átt hlut að því að flytja lík Guðmundar í bifreið endurupptökubeiðanda. Bókað var að gætt hafi verið ákvæða um réttarstöðu en frekara samræmi hafi ekki náðst milli endurupptökubeiðanda og dómfellda Tryggva Rúnars. Endurupptökubeiðandi virðist því hafa haft réttarstöðu sakbornings við samprófunina.

¹⁶⁰⁹ Málsgrein 120.

¹⁶¹⁰ Málsgrein 119.

Engin grein var gerð fyrir því í hverju samræmi milli þeirra var fólgið eða í hverju ósamræmið fólst.¹⁶¹¹ Strax í kjölfar fyrirtökunnar fyrir dómi var endurupptökubeiðandi fluttur í fangelsið við Síðumúla og haldin þar samprófun milli hans og dómfellda Sævars að viðstöddum réttargæslumanni endurupptökubeiðanda, vararíkissaksóknara og fulltrúa yfirsakadómara. Samprófunin stóð í eina klukkustund.¹⁶¹² Dómfelldi Sævar mótmælti framburði endurupptökubeiðanda sem ósönnum og tómum uppspuna, bæði um að hafa hringt í hann 27. janúar 1974 og fengið hann til líkflutninga og eins um að hafa beðið hann um það sama haustið 1974.

1280. Rannsókn lögreglu sýnist næst hafa beinst að endurupptökubeiðanda 7. ágúst 1976 er hann var færður fyrir Karl Schütz.¹⁶¹³ Lögregluskýrsla liggur ekki fyrir en ítarleg skrifleg frásögn um fundinn var færð í rannsóknardagbók tveggja rannsóknar-lögreglumanna þar sem fram kom að Schütz hafi rætt við endurupptökubeiðanda á skrifstofu fulltrúa yfirsakadómara í sakadómi Reykjavíkur. Ekki liggur fyrir að réttinda hafi verið gætt gagnvart endurupptökubeiðanda. Fram kom í færslunni að Schütz hafi bent endurupptökubeiðanda á að hann teldi endurupptökubeiðanda ekki beinlínis vera afbrotamann sem hann hafi verið ánægður að heyra. Schütz hafi síðan greint frá því að hafa kynnt sér framburð hans í málinu mjög nákvæmlega og staðhæft við svo búið að það væri staðreynd að hann hefði ekki alltaf sagt satt í þeim skýrslum. Endurupptökubeiðandi hafi borið um að vera ókunnugt um í hverju það lægi að hann hefði ekki sagt satt. Hann vissi ekki hvar lík Guðmundar væri grafið en hann vildi óska þess að honum væri mögulegt að muna hvert farið hafi verið með það. Fram kom að Schütz hafi ekki lagt trúnað á frásögn endurupptökubeiðanda í þessum efnunum, hann hlyti að vita hvert hann hafi farið með líkið. Benti Schütz endurupptökubeiðanda jafnframt á að innan skamms yrði hafin mjög nákvæm leit að líki Guðmundar með mannskap og tækjum. Slík leit væri kostnaðarsöm og væri ábyrgð endurupptökubeiðanda þar á mjög mikil. Fram kom að endurupptökubeiðandi héldi því fram að hann myndi sum atriði í tengslum við líkflutninginn mjög vel en önnur ekki, hann væri til að mynda ruglaður í staðháttum, sérstaklega eftir að hafa farið á staðina. Hafi Schütz þá bent honum á að líkflutningur væri það áhrifamikill verknaður að hann hlyti að muna hvert hafi verið farið. Bókað var að Schütz hafi gefið endurupptökubeiðanda tækifæri til að leiðrétta það sem væri rangt í framburði sínum en með því myndi staða hans batna gagnvart yfirvöldum. Hafi endurupptökubeiðandi sagst ekki geta munað atvik nánar en óskaði eftir allri mögulegri aðstoð til að muna betur. Í framhaldinu var bókað orðrétt: „Segist í rauninni ekkert hafa munað um þessa hluti er handtakan fór fram en minnið hafi komið síðan.“ Þegar Schütz hafi bent á ósamræmi í framburðum hans hjá lögreglu hafi endurupptökubeiðandi sagst halda að hann hafi tvívegis ekið einhverju fyrir dómfellda Sævar og féлага, en hafi í upphafi ruglað tilvikunum saman. Sagðist endurupptökubeiðandi muna fyrir víst hvað hafi verið sett í Toyota bifreið og hvað í Volkswagen bifreið. Kvaðst hann hárviss um að hafa farið í hraunið í bæði skiptin. Í Toyota bifreiðina hafi verið settir fleiri en einn

¹⁶¹¹ Málsgrein 126.

¹⁶¹² Málsgrein 127.

¹⁶¹³ Málsgrein 180.

dökkur poki. Kvaðst endurupptökubeiðandi ekki hafa vitað hvað hafi verið í pokunum fyrir en á bakaleiðinni, en þá hafi dómfelldi Sævar sagt sér að það hafi verið lík. Hafi dómfelldu Kristján Viðar, Sævar og Tryggvi Rúnar hóttað sér lífláti ef hann segði frá. Endurupptökubeiðandi bar um að vera ekki viss um hvort pokarnir hafi verið fleiri en einn eða einn poki sem margir hafi haldið á. Bókað var að Schütz hefði þá borið á endurupptökubeiðanda að vera nú að koma með þriðju útgáfuna sem væri mjög alvarlegt. Endurupptökubeiðandi sagði það alveg öruggt að dómfellda Erla hafi aldrei farið með út í hraun, hvorki í Toyota bifreiðinni né Volkswagen bifreiðinni. Aðspurður kvaðst endurupptökubeiðandi hafa einungis komið út í hraun í þessum tveimur tilvikum með lík og svo síðar með rannsóknarlögreglumönnum. Greindi endurupptökubeiðandi frá því að ferðin á Volkswagen bifreiðinni hafi verið farin á undan. Endurupptökubeiðandi sagðist gera sér grein fyrir erfiðleikunum við að koma líki fyrir á gólfinu milli fram- og aftursætis í Volkswagen bifreið. Kvaðst hann hafa setið í bifreiðinni á meðan. Lýsti hann því svo að fyrst hafi verið reynt að setja líkið í farangursgeymsluna en það hafi ekki tekist. Taldi hann hugsanlegt að hann hafi farið út úr bifreiðinni til að opna farangursgeymsluna. Benti Schütz á ósamræmi í útskýringum endurupptökubeiðanda sem taldi það hugsanlegt að hann hafi eitthvað hagrætt hlutunum, en það væri óafvitandi. Greindi endurupptökubeiðandi frá þeirri leið sem farið hafi verið í hvorri ferð en hann hafi alls ekki farið á sama stað í bæði skiptin. Gat hann sér þess til að sennilega hafi liðið tveir til sex mánuðir milli ferðanna. Bókað var að endurupptökubeiðandi hafi í fyrstu talið að hann hafi farið á Toyota bifreiðinni í fyrri ferðina, en það hafi verið útilokað þegar í ljós hafi komið að faðir hans hafi ekki verið orðinn eigandi að þeirri bifreið þá. Bókað var að Schütz hafi þá sagt það ljóst að ferðin á Volkswagen bifreiðinni hafi verið farin frá húsi dómfellda Sævars og ferðin á Toyota bifreiðinni líka, en þá hafi dómfelldi Sævar verið fluttur. Kvaðst endurupptökubeiðandi sér finnast sem hann hafi búið þar enn. Aðspurður kvaðst endurupptökubeiðandi telja að dómfelldi Kristján Viðar hafi setið fyrir aftan hann og haft fæturna uppi á einhverju. Kvaðst hann ekki hafa tekið eftir neinni vondri lykt í bifreiðinni. Hafi gluggarnir verið opnir og dómfelldi Sævar hafi eitthvað átt við gluggana. Endurupptökubeiðandi sagðist ekki hafa heyrt neinn kvarta undan vondri lykt. Mundi endurupptökubeiðandi ekki hvernig hafi verið staðið að ferðinni á Toyota bifreiðinni, hvort hann hafi farið einn heim til dómfellda Sævars eða sótt þá félagu til dómfellda Kristjáns Viðars eða eitthvert annað. Lýsti endurupptökubeiðandi því að þegar komið hafi verið að brekkunni hafi hann ekki talið sér fært að aka lengra, þá hafi hann snúið bifreiðinni við og bakkað að brekkunni. Hafi hann þá farið sjálfur út og opnað farangursgeymsluna eða rétt einhverjum lyklana út um gluggann. Hafi bifreiðin þá snúið þannig að hann hafi horft á Keflavíkurvegin. Þegar ferðin á Volkswagen bifreiðinni hafi verið farin kvaðst endurupptökubeiðandi hafa ekið að hliðinu á Sædýrasafninu og þeir félagar reynt að opna, en án árangurs. Þá hafi verið snúið við og ekið stutt til baka og stöðvað. Hafi dómfelldi Sævar gefið fyrirmæli um hvert hafi verið ekið og hvar stöðvað. Hafi pokinn verið tekinn úr Volkswagen bifreiðinni og gengið með hann út í hraun. Hafi dómfelldu Kristján Viðar, Sævar og Tryggvi Rúnar verið í burtu í um hálf tíma eða lengur. Þegar þeir hafi komið til baka hafi hann ekið þeim til baka heim til dómfellda Sævars. Bókað var að endurupptökubeiðandi hafi

ekki getað gert sér grein fyrir hversu langur tími hafi liðið milli ferðanna en talið ólíklegt að tíu mánuðir hafi liðið á milli þeirra. Kvaðst hann ekki vilja útiloka þann möguleika. Bókað var að viðtalið hafi farið fram milli klukkan 10:30 og 15:00.

1281. Að viðtalinu loknu var farið með endurupptökubeiðanda í fylgd rannsóknarlögreglu-
manns, Karls Schütz og túlks suður fyrir Hafnarfjörð til að skoða staðhætti á þeim
stöðum sem endurupptökubeiðandi hafði nefnt, svo sem hjá Sædýrasafninu, um gamla
Keflavíkurvegin í Kúagerði og að Lónakotsgröfjunni.¹⁶¹⁴
1282. Sunnudaginn 8. ágúst 1976 samdi Karl Schütz tillögu að áætlun um víðtæka leit í
hrauninu. Tekið var fram að ekki væri útilokað að lík Guðmundar væri falið í hrauninu
við Hafnarfjörð. Sú staðreynd að sakborningar hafi neitað að láta uppi felustaðinn og
jafnvel reynt að villa um fyrir lögreglunni hafi leitt til þeirrar ályktunar að lík
Geirfinns væri að finna á sama stað. Gera þyrfti skipulagða leit að líkunum með
aðferðum sem kostuðu mikið fé og mannafla. Þá var gerð grein fyrir því hvernig
undirbúa skyldi leitina.¹⁶¹⁵
1283. Meðal gagna málsins liggur fyrir uppritun forstöðumanns Síðumúlafangelsisins,
dagsett 15. ágúst 1976, á frásögn dómfelldu Erlu um Guðmundarmálið. Fram kom að
dómfellda hafi sagst hafa séð dómfellda Sævar sparka í höfuð manns sem hafi legið
hreyfingarlaus á grúfu inni í íbúð hennar að Hamarsbraut 11. Þá lýsti hún ítarlega
tilfærslum á mannlíkama í laki og greindi frá ferð í bifreið endurupptökubeiðanda út í
Hafnarfjarðarhraun þar sem dómfelldu Sævar, Kristján Viðar og Tryggvi Rúnar hafi
borið líkið út í hraunið. Lýsti dómfellda því nákvæmlega hvernig hún hafi vaðið
forarpytt, gengið á grasi og síðan hrauni.¹⁶¹⁶
1284. Umfangsmikil leit að líki Guðmundar fór fram 18. september 1976.¹⁶¹⁷ Í skýrslunni
kom fram að 25 lögreglumenn hafi farið til leitarinnar og var leitarsvæðinu lýst
nákvæmlega. Í skýrslu rannsóknarlögreglumanns sem rituð var þennan dag kom fram
að á tímabilinu 6. febrúar til og með 18. september 1976 hafi verið farnar að minnsta
kosti 28 ferðir í Hafnarfjarðarhraun til leitar að líki Guðmundar. Fram kom að í 11
ferðum, hið minnsta, hafi endurupptökubeiðandi og dómfelldu Erla, Kristján Viðar,
Sævar eða Tryggvi Rúnar verið með í för. Þrátt fyrir það hafi leit að líkamsleifum
engan árangur borið. Karl Schütz ritaði einnig um þessa leit í vikuskýrslu til
dómsmálaráðherra þennan sama dag.¹⁶¹⁸ Í þeirri skýrslu var einnig getið um að ýmis
sýnileg gögn, svo sem frakki, blóðkám og fleira, hefðu verið til rannsóknar í
Þýskalandi.
1285. Endurupptökubeiðandi var tekinn til yfirheyrslu 21. september 1976 í fangelsinu við
Síðumúla, þangað sem hann var fluttur af rannsóknarlögreglumanni.¹⁶¹⁹ Fyrir liggur
skýrsla um þá yfirheyrslu. Var tilefnið það hvort endurupptökubeiðandi myndi hvorum
megin Guðmundur hafi verið settur inn í bifreiðina er hann hafi verið fluttur út í

¹⁶¹⁴ Málsgrein 181.

¹⁶¹⁵ Málsgrein 182.

¹⁶¹⁶ Málsgrein 191.

¹⁶¹⁷ Málsgrein 212.

¹⁶¹⁸ Málsgrein 214.

¹⁶¹⁹ Málsgrein 216.

Hafnarfjarðarhraun og hvorum megin hann hafi verið tekinn út úr bifreiðinni. Bókað var eftir endurupptökubeiðanda að hann minntist þess að hafa bakkað að húsinu og að Guðmundur hafi verið settur inn í bifreiðina hægra megin. Í sérstakri skýrslu kom fram að eftir skýrslutökuna hafi endurupptökubeiðandi óskað eftir því við rannsóknarlögreglumann að fá að koma öðru hverju og ræða málin ef það gæti orðið til þess að rifja frekar upp fyrir honum þannig að hann gæti gefið frekari skýringar við ýmsum hlutum sem ekki væru komnir á hreint. Virðist það hafa gengið eftir þar sem endurupptökubeiðandi var í viðtölum og vettvangsferðum næstu daga þar sem hann freistaði að varpa skýrara ljósi á málsatvik sem og önnur atriði sem einkum lutu að dómfelldu Erlu.¹⁶²⁰

1286. Með síðastgreindri yfirheyrslu upphófst hrina skýrslutaka og vettvangsferða að því er virðist til að finna lík Guðmundar. Endurupptökubeiðandi virðist hafa verið allur af vilja gerður til að upplýsa þetta en skýrslur hans í þeim efnum og ábendingar um hvar líkið kynni að vera að finna sýnast hafa orðið langsóttari eftir því sem fram í sótti og það svo mjög að aðrir dómfelldu hættu að taka undir með honum. Fjallaði hann um að lík Guðmundar hafi verið sótt í Hafnarfjarðarhraun og komið fyrir á þremur mismunandi stöðum, ýmist í fjöru úti á Álftanesi, í Fossvogskirkjugarði og loks Hafnarfjarðarkirkjugarði. Virðist þessi yfirheyrsluhrina hafa gengið nærri endurupptökubeiðanda sem var meðal annars frelsissviptur 5. október 1976 og látinn dvelja í Síðumúlafangelsinu til næsta dags og látinn sæta sérstöku eftirliti vegna sjálfsmorðshættu. Við yfirheyrslu næsta dag voru bókuð orðrétt eftir endurupptökubeiðanda ummæli um að geta illa gert greinarmun á veruleika og hugaburði og finnast eitthvað vera að sér í höfðinu.
1287. Engu breytti þó farið væri með endurupptökubeiðanda á alla þessa staði og jafnvel dvalið lengi, árangurinn varð enginn. Fram kom að svo viljugur var endurupptökubeiðandi að freista þess að upplýsa málið að hann fór sjálfur á eigin vegum á alla þá staði sem til álita komu. Við lestur skýrslna endurupptökubeiðanda vekur athygli að framburður hans verður nákvæmari og ítarlegri eftir því sem skýrslunum fjölgar, um leiðir sem eknar hafi verið og staðhætti þar sem málsatvik hafi átt að eiga sér stað. Óhætt sýnist að draga þá ályktun að þar hafi ráðið miklu tíðar ferðir hans bæði á eigin vegum og með lögreglu. Framburðirnir geymi frekar það sem fyrir augu hafi borið í ferðunum heldur en ríflega tveggja eða þriggja ára minningu þegar til framburðar fyrir dómi kom eftir að ákæra var gefin út.
1288. Ódagsett samantektarskýrsla lögreglu var rituð þar sem fram kom að 4. október 1976 hafi verið farið með endurupptökubeiðanda í hraunið sunnan Hafnarfjarðar, en hann hafi viljað reyna að benda á þann stað þar sem hann hafi ekið líki Guðmundar í janúar 1974. Hann hafi sagst kannast við landslag suður af Álverinu í Straumsvík og lýst akstri sínum þar um slóðir og athöfnum dómfelldu Kristjáns Viðars, Sævars og Tryggva Rúnars er þeir hafi tekið lík Guðmundar úr bifreiðinni og horfið með það út í

¹⁶²⁰ Málsgreinar 223–224.

hraun. Bókað var að þegar farið hafi verið með dómfellda Kristján Viðar á sama stað hafi hann kannast við staðinn.¹⁶²¹

1289. Endurupptökubeiðandi var yfirheyrður 5. október 1976 á skrifstofu rannsóknar-lögreglunnar í Reykjavík milli klukkan 11:15 og 15:30.¹⁶²² Í skýrslu um yfirheyrsluna var bókað að endurupptökubeiðandi hafi verið enn á ný spurður og beðinn um að rifja upp aðild sína að hvarfi Guðmundar. Greindi hann frá því sem fyrr að dómfelldi Sævar hafi hringt í hann um nótt í janúar 1974 og beðið hann um að keyra fyrir sig lík. Kvaðst hann hafa neitað því en dómfelldi Sævar þá lagt að honum að koma heim til sín að Hamarsbraut 11 án þess að ræða frekar um lík í þessu sambandi. Hafi endurupptökubeiðanda skilist að hann ætti að aka dómfellda Sævari eitthvert og fá hassmola. Kvaðst hann hafa fallist á það og farið á Volkswagen bifreið föður síns. Hann hafi bankað er þangað var komið en dómfelldi Sævar bannað honum að koma inn og sagt honum að koma með bifreiðina að kjallaratröppunum. Greindi endurupptökubeiðandi frá því hann hafi náð í bifreiðina og ekið henni að kjallaratröppunum þannig að vinstri hlið bifreiðarinnar hafi snúið að húsinu og lýsti nákvæmlega hvernig hann opnaði farangursgeymsluna framan á bifreiðinni að beiðni dómfellda Sævars. Dómfelldu Kristján Viðar og Tryggvi Rúnar hafi þá komið út með eitthvað á milli sín sem þeir hafi sett í farangursgeymsluna en það hafi verið svo fyrirferðamikil að ekki hafi verið hægt með nokkru móti að loka henni. Byrðin var því sett inn í bifreiðina en það sem dómfelldu hafi borið á milli sín hafi verið í laki og virst bundið saman til endanna. Ekki sá hann hvað þetta var en vegna orða dómfellda Sævars hafi hann áttað sig á að það sem var í lakinu hafi getað verið lík. Hafi hann reynt að bægja þessum hugsunum frá sér, enda alltaf reynt að blanda sér ekki í afbrotamál þeirra. Lýsti hann því hvernig byrðin var sett inn í bifreiðina af dómfelldu en hann hefði ekki hjálpað til en þó þurft að færa byrðina til svo hann gæti lagt sætisbakið í rétta stellingu. Endurupptökubeiðandi rakti síðan nákvæmlega hvaða leið hefði verið ekin og hvar var stöðvað. Þar hefði byrðin verið tekin úr bifreiðinni og dómfelldu þrír farið með hana á brott. Þegar þeir hefðu komið til baka var dómfelldi Sævar með lakið meðferðis og setti það í farangursgeymslu bifreiðarinnar. Hafi þeir síðan ekið til baka að Hamarsbraut 11 og dómfelldi Sævar þar sett lakið í öskutunnu eftir því sem endurupptökubeiðandi hélt. Taldi hann sig hafa við svo búið ekið dómfelldu Tryggva Rúnari og Kristjáni Viðari heim til Kristjáns. Bókað var síðan orðrétt í skýrsluna: „Það hefur nú verið að rifjast upp fyrir mér að verið geti að ég hafi farið fleiri ferðir líkra erinda fyrir strákana.“ Í framhaldinu greindi endurupptökubeiðandi frá því að sig rámaði í að hafa síðar farið með sömu stráka suður í hraun, en þá hafi verið meðferðis tveir tómir, svartir pokar. Dómfelldu Sævar og Tryggvi Rúnar hafi farið út í hraun og sótt eitthvað í pokana sem hafi verið látnir hver utan yfir annan en dómfelldi Kristján Viðar hafi verið með sér í bifreiðinni. Þaðan hafi verið farið út á Álftanes og þar hafi verið tekin gröf rétt við hliðina á bifreiðinni. Væri þetta allt saman mjög óljóst fyrir honum, en hann gæti mögulega rifjað þetta upp. Halda ber til haga í þessu samhengi að ólíklegt sýnist, ef ekki

¹⁶²¹ Málsgrein 237.

¹⁶²² Málsgrein 238.

útilokað, að lík Guðmundar hafi rúmast í farangursgeymslu bifreiðar af Volkswagen tegund. Farangursgeymslan er staðsett í fremri hluta bifreiðarinnar og hefur almennt lítið geymslurými þar sem í framendanum er jafnframt að finna um 40 lítra bensíntank og alla jafna varadekk.¹⁶²³

1290. Meðal rannsóknargagna liggur fyrir ódagsett samantektarskýrsla þar sem fram kemur að þennan dag, 5. október 1976, hafi tveir rannsóknarlögreglumenn og fulltrúi yfirsakadómara farið með endurupptökubeiðanda út á Álftanes til að athuga þann stað sem hann hafi sagt félagi sína hafa grafið gryfju, sett eitthvað í hana og mokað yfir. Bókað var að staðurinn hafi komið heim og saman við lýsingu endurupptökubeiðanda. Fram kom í samantektarskýrslunni að rannsóknarlögreglumenn hafi grafið holur í sandinn án árangurs. Nota þyrfti vélgröfu ef leit ætti að koma að fullum notum.
1291. Síðar þennan dag virðist endurupptökubeiðandi hafa verið fluttur í Síðumúlafangelsið og læstur inni á klefa. Bókað er dagbók fangelsisins við Síðumúla klukkan 17:50 að fulltrúi yfirsakadómara hafi hringt og beðið um að endurupptökubeiðandi yrði vistaður í fangelsinu í það minnsta næstu nótt.¹⁶²⁴ Bókað var klukkan 18:55 að rannsóknarlögreglumenn hafi komið með endurupptökubeiðanda í geymslu. Bókað var að hann hafi verið settur á klefa númer átta og þess getið að eftirlit yrði að hafa með honum vegna sjálfsmorðshugleiðinga.¹⁶²⁵ Þrír rannsóknarlögreglumenn og fulltrúi yfirsakadómara komu í fangelsið eftir klukkan 20:00 um kvöldið, þrír þeirra tóku dómfellda Sævar til yfirheyrslu en einn rannsóknarlögreglumadaur fór inn á klefa til endurupptökubeiðanda. Rannsóknargögn liggja ekki fyrir um vitjunina. Dómfelldi Sævar var hins vegar yfirheyrður um líkflutning sem ætti að hafa átt sér stað síðsumars 1974. Kannaðist hann við slíka atburðarás eins og þá sem endurupptökubeiðandi rakti nema hann taldi líkið hafa verið flutt í Fossvogskirkjugarð og lýsti aðstæðum í kirkjugarðinum en þangað hafði dómfelldi farið fyrir um daginn í fylgd rannsóknarlögreglumanna.¹⁶²⁶
1292. Miðvikudaginn 6. október 1976 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla að rannsóknarlögreglumadaur hafi farið með endurupptökubeiðanda.¹⁶²⁷ Fyrir liggur skýrsla dagsett sama dag um yfirheyrslu yfir honum. Tílefni yfirheyrslunnar var bókað sem fyrst og fremst það atriði hvar lík Guðmundar væri nú. Haft var eftir endurupptökubeiðanda að eftir skýrslutökuna daginn áður hafi hann farið ásamt rannsóknarlögreglumönnum suður á Álftanes. Þar hafi hann vísað á stað í fjöru þar sem hann hafi tekið þátt í að grafa hlut sem hann taldi geta hafa verið lík. Endurupptökubeiðandi taldi þetta nú rangt og einungis ímyndun af hans hálfu. Endurupptökubeiðandi kvaðst samt sem áður minnst þess að farið hafi verið með hlut sem gæti hafa verið lík og hann grafinn. Það hafi átt sér stað að beiðni dómfellda Sævars að sumarlagi. Lýsti endurupptökubeiðandi síðan för sinni á Toyota bifreið föður hans heim til dómfellda Kristjáns Viðars og þeirri leið sem ekin hafi verið að

¹⁶²³ Málgögn endurupptökunefndar, bls. 4451–4462.

¹⁶²⁴ Málgrein 241.

¹⁶²⁵ Dagbók nr. 5, bls. 83.

¹⁶²⁶ Málgrein 240.

¹⁶²⁷ Dagbók nr. 5, bls. 84.

húsi hans og hvað hefði verið náð í en mundi ekki hvert næst var ekið. Næsta sem hann myndi var þegar hann var að hjálpa til við að bera flutning sem kominn hafi verið í plastpokana úr bifreiðinni. Þá kvaðst hann muna að hafa tekið þátt í að grafa þetta, en ekki hvar, hann rámaði þó í að þetta hafi verið flutt í kirkjugarð og þá helst kæmi til greina Hafnarfjarðarkirkjugarður. Endurupptökubeiðandi taldi að þarna hafi verið um að ræða lík Guðmundar. Bæði dómfelldu Sævar og Kristján Viðar hafi verið með honum við flutninginn og eins minnti hann að dómfelldi Tryggvi Rúnar hafi verið með. Endurupptökubeiðandi gat ekki gefið neina skýringu á því hvers vegna þetta hafi farið að rifjast upp fyrir honum en taldi að aðalorsök þess vera að af ótta við refsingu hafi hann reynt að byrgja þetta inni. Honum væri orðið ljóst að hann hafi barist á móti því að segja sannleikann um þetta mál. Orðrétt var haft eftir endurupptökubeiðanda: „Mér finnst að núna við þessar síðustu yfirheyrslur að eitthvað sé að mér í höfðinu. Ég veit að ég tók þátt í þessu og að ég ætti að geta sagt skýrt frá öllu, en þótt ég reyni að leggja mig fram þá á ég erfitt með að greina á milli hugarburðar og veruleika.“ Í lok skýrslunnar var bókað eftir endurupptökubeiðanda að hann hafi frá barnsaldri neytt margvíslegra fíkniefna og eiturlyfja sem kynni að eiga sinn þátt í því að hann myndi þessi mál óskýrt.

1293. Endurupptökubeiðandi sætti annarri skýrslutöku sama dag sem hófst klukkan 11:30.¹⁶²⁸ Haft var eftir honum að hann hafi þennan morgun reynt að rifja upp ferðir sínar í sambandi við flutning á líki Guðmundar og síðar líkamsleifum hans. Bar hann á svipaðan hátt og fyrr um morguninn um aðdraganda ferðar um sumarið 1974 í þessum tilgangi en bar um að hann héldi að hann hafi lagt til skóflur sem faðir hans hafi átt. Farið hafi verið í Hafnarfjarðarhraun og mundi endurupptökubeiðandi eftir því að það hafi tekið þá nokkurn tíma að finna staðinn. Nú minnti hann að dómfelldi Tryggvi Rúnar hafi verið með þeim og að hann og dómfelldi Sævar hafi fundið staðinn. Ekki kvaðst hann muna þetta örugglega en hann hafi ekki verið með þegar líkamsleifarnar hafi verið sóttar heldur hafi hann beðið í bifreiðinni. Endurupptökubeiðandi þorði ekki að fullyrða um staðinn í Hafnarfjarðarhrauninu en hélt að þetta hafi verið á móti Álverinu, langt þar úti í hrauninu. Pokinn hafi verið settur í farangursgeymsluna og ekið aftur heim til dómfellda Kristjáns Viðars. Það hafi svo verið seint um kvöldið eða snemma nætur sem þeir hafi farið í Fossvogskirkjugarð. Lýsti endurupptökubeiðandi svo næsta nákvæmlega hvernig þeir hefðu staðið að verki við að afferma bílinn þegar í kirkjugarðinn var komið en burðinn frá bifreiðinni mundi hann óljóst en mundi að hafa farið inn í bifreiðina og dómfelldi Kristján Viðar líka og þeir svo fylgst með dómfelldu Sævari og Tryggva Rúnari við gröft. Minnti endurupptökubeiðanda að eftir þetta hafi verið farið heim til dómfellda Kristjáns Viðars og rámaði í að hafa ekið dómfelldu Sævari og Tryggva Rúnari eitthvert annað. Endurupptökubeiðandi kvað þá alla hafa verið allsgáða við þessa flutninga eftir því sem hann vissi best. Þá greindi endurupptökubeiðandi frá því að hann myndi eftir að hafa farið út á Álftanes sem hann hafði áður vísað lögreglu á og eftir gröf við hlið bifreiðarinnar, en myndi ekki hvort eitthvað hafi verið sett í þá gröf eða tekið úr henni. Í þeirri ferð hafi allir dómfelldu verið, þeir Kristján Viðar, Sævar og Tryggvi Rúnar. Að lokum var bókað að

¹⁶²⁸ Málsgrein 244.

endurupptökubeiðandi hafi sagt það sem hann best myndi í þessu sambandi, en þó gæti samhengið eitthvað hafa ruglast. Var yfirheyrslunni lokið klukkan 12:15.

1294. Bókað var í ódagsetta samantektarskýrslu að farið hafi verið með endurupptökubeiðanda í Fossvogskirkjugarð.¹⁶²⁹ Fram kom að hann hefði bent lögreglumönnum á sama hlið og dómfelldi Sævar hafi sagt þá hafa stoppað við. Hafi endurupptökubeiðandi sýnt lögreglumönnum hvernig hann hafi lagt bifreiðinni sem hafi komið heim og saman við lýsingar dómfellda. Þegar endurupptökubeiðanda hafi verið bent á að ekki hafi verið hægt að sjá inn í garðinn fyrir gróðri hafi hann sagst hafa farið inn fyrir hliðið og þannig séð til félaga sinna. Bókað var að nokkru síðar hafi hann viðurkennt að hafa farið með þeim og hjálpað til við gröftinn. Endurupptökubeiðandi hafi ekki getað sagt til um hvar þeir hafi grafið, þrátt fyrir að lögreglan hafi verið lengi með hann í garðinum. Bókað var svo í dagbók fangelsisins við Síðumúla að endurupptökubeiðandi væri frjáls ferða sinna klukkan 15:15.
1295. Degi seinna, 7. október 1976, var á ný farið með endurupptökubeiðanda í Fossvogskirkjugarð.¹⁶³⁰ Ástæðan var að hann hafi talið sig geta munað frekar eftir ferðinni í garðinn sumarið 1974. Bókað var um nákvæma leiðarlýsingu endurupptökubeiðanda en hann hafi einnig lýst því hvar hann hafi setið á steinvegg og reykt. Þá hafi hann sagst muna eftir leiði með keðju í kringum. Hafi hann sett fótinn upp á keðjuna og ruggað honum til. Fyrir liggur önnur samantektarskýrsla lögreglu um að farin hafi verið önnur ferð í Fossvogskirkjugarð með endurupptökubeiðanda.¹⁶³¹ Rammaði hann þar af ákveðið svæði sem hann hafi talið öruggt að þeir hafi ekki farið út fyrir með byrði sína. Eins var farið með endurupptökubeiðanda út í hraunið sunnan við Álverið á þann stað þar sem hann hafi áður verið búinn að benda á. Þar hafi hann gengið nokkuð hiklaust frá bifreiðinni og út í hraunið um 50 metra vegalengd þar til hann hafi komið að hárrí klettaborg. Þar taldi hann líkið hafa legið þar til það var sótt. Bókað var orðrétt í lok skýrslunnar: „[Albert] kvaðst nú eftir að hafa farið að rifja þetta upp fyrir sér vera alveg viss um að þeir hafi farið í Fossvogskirkjugarðinn, en áður hafi þetta algjörlega verið þurrkað úr minni sínu.“
1296. Mánudaginn 11. október 1976 var endurupptökubeiðandi yfirheyrður á skrifstofu rannsóknarlögreglunnar klukkan 16:30.¹⁶³² Í skýrslu um yfirheyrsluna var bókað að endurupptökubeiðandi hafi verið að reyna að rifja frekar upp fyrir sér flutning á líki Guðmundar úr hrauninu og í Fossvogskirkjugarð. Enn kvaðst hann ekki hafa komist að fullnaðarniðurstöðu um hvort hann hafi lagt af stað frá Hamarsbraut 11 eða frá heimili dómfella Kristjáns Viðars. Eftir því sem hann hugsaði meira um málið væri hann nokkurn veginn alveg viss um að dómfelldi Tryggvi Rúnar hafi ekki verið með í ferðinni. Kvaðst endurupptökubeiðandi örugglega hafa verið á Toyota bifreið föður hans og dagsbirta hafi verið þegar þeir hafi farið suður eftir. Endurupptökubeiðandi kvaðst muna óljóst eftir að hafa farið með strákunum frá bifreiðinni og út í hraunið en kvaðst muna eftir að hafa séð Guðmund í frekar djúpri gjótu eða laut. Mosi eða

¹⁶²⁹ Málsgrein 245.

¹⁶³⁰ Málsgrein 249.

¹⁶³¹ Málsgrein 251.

¹⁶³² Málsgrein 252.

eitthvað því um líkt hafi verið ofan á honum. Taldi endurupptökubeiðandi að þeir hafi velt Guðmundi í plast eða svartan dúk, en ekki sett hann í poka. Þegar þeir hafi verið komnir í Fossvogskirkjugarðinn hafi endurupptökubeiðandi séð að snæri hafði verið vafið utan um Guðmund á þremur stöðum, en hann vissi ekki hvernig það hafi komið til. Endurupptökubeiðandi kvaðst muna eftir að hafa borið pokann inn í kirkjugarðinn með dómfellda Kristjáni Viðari en dómfelldi Sævar hafi haldið á skóflunum. Bókað var um lýsingu endurupptökubeiðanda á leiðinni um kirkjugarðinn og staðhætti þar. Hafi holan sem þeir hafi grafið þarna ekki verið djúp. Kvaðst hann síðan ekki muna eftir því að verkfærin hafi verið sett í bifreiðina að verki loknu en taldi að um tvær skóflur hafi verið að ræða. Önnur þeirra hafi alltaf verið í bifreiðinni en sú hafi verið brotin. Fram kom að endurupptökubeiðandi hafi afhent lögreglunni brotnu skófluna.

1297. Fulltrúi yfirsakadómara afhenti ríkissaksóknara málgögn vegna rannsóknar á hvarfi Guðmundar Einarssonar 19. október 1976.¹⁶³³ Ríkissaksóknari gaf út ákæru 8. desember 1976 á hendur dómfelldu Kristjáni Viðari, Sævari og Tryggva Rúnari fyrir manndráp með því að hafa, aðfaranótt 27. janúar 1974, í félagi ráðist á Guðmund að Hamarsbraut 11 og misþyrmt honum svo, þar á meðal með hnífstungum sem dómfelldi Kristján Viðar hafi veitt honum, að hann hafi hlotið bana af og komið líki hans síðan fyrir á ókunnum stað. Endurupptökubeiðandi var ákærður fyrir eftirfarandi hlutdeild í fyrrgreindum verknaði með því að hafa veitt dómfelldu Kristjáni Viðari, Sævari og Tryggva Rúnari liðsinni við að fjarlægja og koma líki Guðmundar fyrir á ókunnum stað og þannig leitast við að afmá ummerki brotsins, bæði fyrrgreinda nótt og síðar síðla sumars 1974 þegar líkamsleifar Guðmundar voru fluttar á enn annan stað.¹⁶³⁴
1298. Í byrjun janúar 1977 tók einn sakadómari málsins saman skýrslu um athugasemdir sínar um stöðu málsins eftir yfirlestur á málgögnum saman með ákæruskjalinu.¹⁶³⁵ Gagnrýndi hann skort á rannsókn á ýmsum atriðum og benti á að afla þyrfti gagna úr fíkniefnarannsókn sem dómfelldi Sævar sætti í upphafi árs 1974. Gerði sakadómariinn sérstaka athugasemd við það að hvergi kæmi fram í gögnum málsins hvernig málið hafi komist á rekspól. Einnig taldi hann nauðsynlegt að gera athugun á tímasetningum í vitnisburðum þeirra sem töldu sig hafa séð Guðmund í síðasta skipti. Þá taldi sakadómariinn þörf á að afla frekari veðurfarsupplýsinga í ljósi þess sem fram hafi komið í frumrannsókn málsins árið 1974. Velti hann því fyrir sér hvort mögulegt væri að endurupptökubeiðandi og dómfelldi Kristján Viðar hefðu getað haft samband sín á milli og vísaði til þess að fyrstu framburðir þeirra væru mjög keimlíkir um mörg atriði, svo sem um gerð bifreiðar, notkun farangursgeymslu og fleira. Eins gerði hann athugasemd við að endurupptökubeiðandi hafi verið yfirheyrður sem vitni hjá lögreglu 23. desember 1975 og aftur 19. mars 1976 þegar hann var gæsluvarðhaldsfangi. Þá kom fram í skýrslunni að framburður dómfelldu Erlu um að linur og blautur mannssaur hafi verið í lakinu sem lík Guðmundar hafi verið vafið í hafi vakið athygli sakadómarans. Taldi hann það ekki úr vegi að „fá viðhlítandi svar við því hvernig

¹⁶³³ Málgrein 258.

¹⁶³⁴ Málgrein 286.

¹⁶³⁵ Málgrein 299.

„mótanlegur“, „linur“ og „blautur“ mannsaur kemst heill á húfi í gegnum tvennar brækur.“ Þá gerði sakadómariinn athugasemd við það að möguleg fjarvistarsönnun dómfellda Sævars hafi ekki verið könnuð, en hann hafi borið um að hafa verið í Hveragerði á umræddum tíma. Í kjölfarið fól dómsformaður þremur lögreglumönnum framhaldsrannsókn málsins á þeim atriðum sem þyrftu frekari rannsóknar við.

1299. Fyrir liggur bréf frá dómsformanni til yfirsakadómara dagsett 10. febrúar 1977. Í bréfinu kom meðal annars fram að við yfirlestur málgagna Guðmundarmálsins hafi komið í ljós að mjög skorti á að málið hafi verið nægilega rannsakað. Rakti dómsformaðurinn tilfærslur á dómfelldu milli fangelsa sem hafi verið án hans vitneskju eða samráðs. Óskaði hann eftir skýrum svörum frá yfirsakadómara um hvort fela ætti dómurum málsins forræði fanganna á meðan rannsókn málsins stæði, en ætlunin væri að hafa þá í einangrun og leyfa ekki samtöl við þá nema leyfi kæmi sérstaklega hverju sinni.¹⁶³⁶
1300. Vegna framhaldsrannsóknar á hvarfi Guðmundar var endurupptökubeiðandi yfirheyrður 22. febrúar 1977 milli klukkan 16:30 og 18:50.¹⁶³⁷ Fyrir liggur skýrsla um yfirheyrsluna þar sem fram kom að hann hafi verið beðinn um að gera nánari grein fyrir nokkrum atriðum varðandi málið ef hann treysti sér til. Kvaðst hann ekki muna eftir neinu sérstöku sem hann gæti skýrt nánar. Þó myndi hann eftir einu atriði sem hann hafi ekki minnst á áður. Greindi hann frá því að þegar búið hafi verið að flytja líkið út í hraunið og þeir hafi lagt af stað til baka hafi dómfelldi Tryggvi Rúnar skyndilega tekið sig hálstaki aftan frá þar sem hann hafi setið undir stýri. Hann hafi sleppt takinu þegar „Stjáni“ hafi skipað honum að gera það. Beðinn um lýsingu á ástandi þeirra félaga þegar þeir hafi komið út í bifreiðina hjá honum sagði endurupptökubeiðandi að dómfelldi Tryggvi Rúnar hafi verið æstastur af þeim og engu líkara en hann hafi verið eitthvað ruglaður, dómfelldi Sævar í jafnvægi, en dómfelldi Kristján Viðar í annarlegu ástandi. Sagðist hann nú halda að hann hafi ekið að Hamarsbraut 11, stöðvað skammt frá útidyrnum, og hringt eða bankað á útidyrhurðina. Þá hafi dómfelldi Sævar komið til dyra en aftrað honum inngöngu og beðið hann um að bíða frekar úti í bifreiðinni. Lýsti hann síðan á svipaðan hátt og síðast að dómfelldi Sævar hafi komið fyrstur út og beðið hann um að opna farangursgeymsluna á bifreiðinni, sem hafi verið gert með handfangi undir mælaborðinu á Volkswagen bifreið föður hans, árgerð 1957. Dómfelldu Kristján Viðar, Sævar og Tryggvi Rúnar hafi svo ætlað að setja líkið í farangursgeymsluna, en lagt það á gólfið í bifreiðinni á bak við framsætin þegar það hafi reynst útilokað. Kvaðst endurupptökubeiðandi ekki hafa gert sér grein fyrir því að um lík væri að ræða. Dómfelldu Kristján Viðar, Sævar og Tryggvi Rúnar hafi fyrst haft orð á því að um lík hafi verið að ræða þegar þeir fluttu það í kirkjugarðinn. Aldrei hafi verið nefnt hvaða lík þetta hafi verið. Minnti hann að dómfelldi Kristján Viðar hafi verið klæddur í hálf síðan mokkafrakka en ekki tekið eftir hvort tölu hafi vantað á frakkann, en mundi ómögulega klæðnað hans að öðru leyti. Minntist hann þess ekki að hafa séð blóðbletti á líkinu eða aðra bletti í bifreiðinni eftir flutningana. Sagðist endurupptökubeiðandi

¹⁶³⁶ Málgrein 379.

¹⁶³⁷ Málgrein 398.

ekki hafa fundið neina óvenjulega lykt, hvorki saurlykt né aðra. Minnti hann helst að hann hafi verið heima þegar hann hafi fengið boð um að koma á Hamarsbraut 11, en sagðist alls ekki geta munað það. Þá hélt hann fast við fyrri framburð sinn um að líkið hafi verið sett í Fossvogskirkjugarð, og þeir hafi allir verið með í því að koma líkinu þar fyrir og taldi líklegra að það hafi verið að næturlagi sem þeir gerðu það. Þá hafi hann verið á Toyota bifreið föður síns. Lýsti hann síðan förinni út í hraun svipað og fyrir sem og dvöl heima hjá dómfellda Kristjáni Viðari. Ítrekað aðspurður kvaðst endurupptökubeiðandi alveg viss um að dómfelldi Tryggvi Rúnar hafi verið með þegar líkið hafi verið sótt út í hraunið, en ekki alveg eins viss um að hann hafi verið með við flutninginn heiman frá dómfellda Kristjáni Viðari og í kirkjugarðinn. Mundi hann ekki fyrir víst hvenær flutningarnir áttu sér stað, en giskaði á að þeir hafi farið fram í júlí til ágúst 1974 í kringum miðnætti. Taldi endurupptökubeiðandi að hann hafi verið kominn heim um tvöleytið þá nótt, líklega eftir að hafa ekið hinum heim til dómfellda Kristjáns Viðars. Kvaðst hann ekki hafa heyrt minnst á þennan atburð aftur. Allir hafi lagt mikla áherslu á að þegja yfir ferðinni með líkið.

1301. Dómfelldi Sævar greindi frá því í yfirheyrslu 27. febrúar 1977 að atburðarásin að Hamarsbraut 11 þegar Guðmundi var ráðinn bani hafi ekki verið sannleikanum samkvæm. Benti dómfelldi á að síminn í íbúðinni hafi verið lokaður og því væri það ekki rétt sem hann hefði áður haldið fram að hringt hafi verið í leigubifreið og síðar í endurupptökubeiðanda. Í framhaldinu staðreyndi dómsformaður það með gagnaöflun að síminn að Hamarsbraut 11 hafi verið lokaður vegna vanskila dagana 26. og 27. janúar 1974.¹⁶³⁸ Þegar þær upplýsingar lágu fyrir, rúmum 14 mánuðum eftir að rannsókn málsins hófst, tóku framburðir endurupptökubeiðanda og dómfelldu Sævars og Kristjáns Viðars um atburðarásina stórfelldum breytingum.
1302. Fimmtudaginn 3. mars 1977 var bókað í dagbók Síðumúlafangelsisins klukkan 23:30 að tveir rannsóknarlögreglumenn hafi komið með endurupptökubeiðanda í geymslu.¹⁶³⁹ Í samantektarskýrslu um yfirheyrslu yfir endurupptökubeiðanda sama kvöld kom fram að hann hafi komið á skrifstofu rannsóknarlögreglunnar þennan dag að ósk rannsóknarlögreglumanns. Bókað var að tveir rannsóknarlögreglumenn hafi rætt við endurupptökubeiðanda og skráð að hann hafi borið fyrir sig miklu minnisleysi en virtist þó færast nær raunveruleikanum þegar á leið samtali þeirra. Ritað var um að endurupptökubeiðandi hafi veitt upplýsingar um kunningja sinn, [GunJ]. Getið var um að endurupptökubeiðandi hafi talið mögulegt að [GunJ] hafi verið með í bifreiðinni er þeir fóru til Hafnarfjarðar og endurupptökubeiðandi þá verið kominn að þeirri niðurstöðu að hann hefði ekið dómfelldu Tryggva Rúnari og Kristjáni Viðari að Hamarsbraut 11 laugardagskvöldið 26. janúar 1974. Bókað var í lok skýrslunnar að í samráði við dómsformann hafi endurupptökubeiðandi verið færður til geymslu í Síðumúlafangelsi.
1303. Föstudaginn 4. mars 1977 var bókað í dagbók fangelsisins við Síðumúla klukkan 12:15 að rannsóknarlögreglumaður hafi sótt endurupptökubeiðanda og flutt hann í

¹⁶³⁸ Málsgrein 406.

¹⁶³⁹ Málsgrein 411.

sakadóm.¹⁶⁴⁰ Fyrir liggur skýrsla um yfirheyrslu lögreglu yfir endurupptökubeiðanda þennan dag milli klukkan 13:00 og 02:00 en tekið var hlé á meðan endurupptökubeiðandi mætti fyrir dóm til skýrslutöku klukkan 17:50 auk matarhlés. Bókað var orðrétt í upphafi skýrslunnar: „Mætti óskar eftir því í upphafi að taka það sérstaklega fram að hann hafi nú ákveðið það, að gera hreint fyrir sínum dyrum og segja allan sannleikann í málinu.“ Greindi endurupptökubeiðandi frá því að hafa verið staddur að Grettisgötu 82 laugardagskvöldið 26. janúar 1974, ásamt [GunJ] og dómfelldu Kristjáni Viðari og Tryggva Rúnari. Lýsti hann síðan ferð til LSD kaupa milli klukkan 21:00 og 22:00 að Vesturgötu 24 en þar hafi dómfelldi Sævar verið staddur. Dómfelldi Sævar hafi óskað eftir fari að starfsmannahúsi Kópavogshælis, en endurupptökubeiðandi neitað. Hann og [GunJ] hafi farið aftur að Grettisgötu 82, en dómfelldi Sævar verið um kyrrt. Á Grettisgötu hafi hann, [GunJ] og dómfelldu Kristján Viðar og Tryggvi Rúnar neytt LSD. Þeir hafi allir verið peningalausir og því hafi dómfelldu Kristján Viðar og Tryggvi Rúnar lagt til að þeir færu út að „bísa“, það er að fara að skemmtistöðum og freista þess að stela veskjum. Greindi endurupptökubeiðandi frá því að þeir hafi farið í Volkswagen bifreið föður hans. Lýsti hann ferð þeirra milli skemmtistaða í Reykjavík, en sagðist ekki hafa tekið þátt í „bísinu“ og ekki [GunJ] heldur. Þetta hafi ekki borið árangur og hann því ekið að starfsmannahúsinu við Kópavogshælið í þeim tilgangi að hitta á dómfellda Sævar og fá lánaða hjá honum peninga. Dómfelldi Kristján Viðar hafi farið þar inn en dómfelldi Sævar ekki viljað lána honum peninga. Dómfelldu Kristján Viðar og Tryggvi Rúnar hafi þá lagt til að ekið yrði til Hafnarfjarðar til að „bísa“ þar. Þangað hafi verið ekið um það leyti sem dansleikjum hafi verið að ljúka. Hann hafi stöðvað neðarlega í brekkunni á Reykjavíkurveginum og dómfelldu Kristján Viðar og Tryggvi Rúnar farið út en hann og [GunJ] beðið í bifreiðinni. Þegar þeir hafi komið aftur að bifreiðinni þá hafi maður verið með þeim sem endurupptökubeiðandi kvaðst ekki hafa þekkt en síðar reynst vera Guðmundur Einarsson. Endurupptökubeiðandi lýsti Guðmundi en gat ekki munað hvernig hann var klæddur. Þeir þrír hafi allir sest í aftursæti bifreiðarinnar. Endurupptökubeiðandi hélt að það hafi verið að uppástungu dómfellda Kristjáns Viðars sem ekið var að Hamarsbraut 11 til að slá þar upp partíi. Dómfelldi Kristján Viðar hafi opnað húsið og þeir allir farið þangað inn. Myrkur hafi verið í íbúðinni. Þeir hafi rætt um kaup á áfengisflösku. Fljótlega hafi dómfelldi Sævar komið og furðað sig á veru þeirra í íbúðinni. Hann hafi þó ekki óskað eftir því að þeir færu í burtu. Þá hafi dómfelldu Kristján Viðar og Tryggvi Rúnar gengið að Guðmundi með að reiða fram peninga til kaupa á áfengi, en Guðmundur færst undan því. Lýsti endurupptökubeiðandi því hvernig átök milli þeirra brutust út. Kvaðst hann ekki hafa séð dómfellda Sævar slá eða sparka til Guðmundar. Hann og [GunJ] hafi setið á dívan eða legubekk í fremra herberginu á meðan. Hann hafi ekki orðið vitni að því þegar Guðmundur hafi verið sleginn og gæti því ekki borið um það hver hafi gert það, en taldi að dómfelldu Kristján Viðar og Tryggvi Rúnar hafi báðir verið þar að verki. Hann hafi litið inn í innra herbergið eftir átökin og þá hafi Guðmundur legið hreyfingarlaus á bakinu á gólfinu. Kvaðst endurupptökubeiðandi ekki hafa séð blóð á

¹⁶⁴⁰ Málsgrein 416.

honum eða annars staðar. Þá hafi hann ekki séð neitt barefli eða eggvopn notað í átökunum. Mundi hann eftir því að hafa fljótlega eftir þetta ekið [GunJ] heim að Lokastíg 18 í Reykjavík. Að því loknu hafi hann farið aftur að Hamarsbraut 11 og bankað á dyrnar en dómfelldi Sævar sagt honum að færa bifreiðina að tröppunum og bíða í bifreiðinni. Sagðist endurupptökubeiðandi alveg muna eftir því að hafa ekki farið inn í húsið aftur. Lýsti hann því hvernig þeir komu líkinu fyrir í bifreiðinni og flutningunum út í Hafnarfjarðarhraun, akstri til baka og samskiptum við dómfelldu með svipuðum hætti og fyrr. Sjálfur hafi hann síðan farið heim til sín að Njálsgötu 44 og giskaði á að klukkan hafi þá verið um klukkan 04:00. Kvaðst endurupptökubeiðandi ekki hafa orðið var við blóðbletti, hvorki í bifreiðinni eftir flutninginn né í léreftsstykkinu sem líkið hafi verið vafið í. Þá sagðist hann ekki muna eftir því að hafa fundið vonda lykt, hvorki inni á Hamarsbraut 11 né inni í bifreiðinni þegar verið var að flytja líkið.

1304. Í framangreindri skýrslu gerði endurupptökubeiðandi einnig grein fyrir síðari þætti málsins, flutningi á líki Guðmundar úr Hafnarfjarðarhrauni en nú bar hann um að líkið hafi verið flutt í kirkjugarðinn í Hafnarfirði. Endurupptökubeiðandi kvaðst reiðubúinn til að fara í kirkjugarðinn og benda á staðinn en gæti ekki lýst staðháttum þar sem hann þekkti ekki til þar. Taldi hann þetta hafa verið í ágúst 1974 og lýsti því á svipaðan hátt og fyrr að dómfelldi Sævar hafi hringt heim til hans og beðið hann um að koma að Grettisgötu 82. Hann hafi farið þangað og hitt dómfelldu Kristján Viðar, Sævar og Tryggva Rúnar. Rætt hafi verið að sækja lík Guðmundar og flytja það á annan stað og hafi hann fallist á að sjá um aksturinn. Rakti hann ferð í Hafnarfjarðarhraun á svipaðan máta en gat þess svo að ekið hafi verið að kirkjugarðinum í Hafnarfirði, að fyrirlagi dómfellda Sævars. Lýsti endurupptökubeiðandi akstursleiðinni að kirkjugarðinum og athöfnum þeirra þegar í kirkjugarðinn var komið, meðal annars að tekin hafi verið gröf í fullri mannslengd, en mjó og á að giska 50 til 70 sentimetrar á dýpt. Kvaðst endurupptökubeiðandi ekki hafa verið viðstaddur þegar líkamsleifarnar hafi verið settar ofan í gröfina og heldur ekki þegar mokað hafi verið yfir. Vissi hann ekki klukkan hvað þetta hafi átt sér stað en taldi líklegt að hún hafi verið á milli tvö og þrjú um nóttina. Minnti hann að hann hafi ekið dómfellda Tryggva Rúnari heim en hinum að Grettisgötu 82. Bókað var í lok skýrslunnar að endurupptökubeiðandi hafi sagt allan sannleikann í málinu eins og hann geti best munað. Sagði hann fyrri framburði sem ekki kæmu heim og saman við þessa skýrslu ekki vera rétta. Kvaðst hann reiðubúinn til að gera allt sem í hans valdi stæði til að upplýsa málið. Bókað var að yfirheyrslan hafi verið gerð að fyrirlagi tveggja sakadómara, með fullu samþykki endurupptökubeiðanda.
1305. Eins og áður gat var gert hlé á lögreglu yfirheyrslu endurupptökubeiðanda og hann færður fyrir dóm. Var dómþing sakadóms Reykjavíkur háð og tekin fyrir rannsókn á dauða Guðmundar Einarssonar.¹⁶⁴¹ Bókað var í þingbókina að komið hafi verið með endurupptökubeiðanda í dóminn klukkan 17:50, en hann hafi verið í haldi lögreglu frá klukkan 18:00 daginn áður. Bókað var að endurupptökubeiðandi hafi lýst því yfir að

¹⁶⁴¹ Málsgrein 417.

hann væri reiðubúinn að skýra frá málsatvikum þótt réttargæslumaður hans væri ekki viðstaddur. Framburður endurupptökubeiðanda var bókaður og var hann í samræmi við fyrrgreinda skýrslu hans hjá lögreglu sama dag. Fyrir dómi greindi endurupptökubeiðandi frá því að dómfelldu hafi allir þrír barið manninn, uns hann hafi fallið meðvitundarlaus í gólfið. Atlagan hafi staðið yfir skamma stund, en verið hrottafengin. Hann sagðist aldrei hafa séð dómfelldu Erlu. Orðrétt var bókað: „Ákærði kveðst breyta fyrri framburði til samræmis við það, er nú hefur verið rakið. Ákærði man ekki að maðurinn kallaði meðákærðu dópista.“ Bókað var um ákvörðun dómarans þess efnis að endurupptökubeiðandi skyldi vistaður í allt að 24 klukkustundir, uns ákvörðun yrði tekin um gæsluvarðhald. Vék hann frá klukkan 19:05 og var dómþingi slitið.

1306. Yfirheyrsla yfir endurupptökubeiðanda hjá lögreglu og fyrir dómi þennan dag var samtals tólf klukkustundir að frádregnu klukkustundarlöngu matarhléi, þar af ein klukkustund og 15 mínútur fyrir dómi. Yfirheyrsla lögreglu fór því langt fram yfir leyfilegan tíma, jafnvel þótt yfirheyrslan fyrir dómi sé ekki talin með. Að auki virðist síðari hluti yfirheyrslunnar hafa farið fram undir óvissu um hvort endurupptökubeiðandi yrði úrskurðaður í gæsluvarðhald á þeim sólarhring.
1307. Degi síðar, 5. mars 1977, var rituð upplýsingaskýrsla af rannsóknarlögreglumanni þar sem fram kom að fyrir hádegi þennan dag hafi verið farið með endurupptökubeiðanda suður í Hafnarfjarðarkirkjugarð í fylgd þriggja lögreglumanna og dómsformanns.¹⁶⁴² Hann hafi talið mikla möguleika á því að geta bent á staðinn þar sem lík Guðmundar hafi verið grafið. Förin reyndist algerlega árangurslaus þrátt fyrir rækilega skoðun.
1308. Eftir hádegi var endurupptökubeiðandi yfirheyrður á ný og inntur nánar eftir atriðum tengdum Guðmundi, svo sem um armbandsúr og seðlaveski hans, en endurupptökubeiðandi hafi ekkert getað upplýst í þeim efnum. Eins hafi hann haldið fast við þann framburð að líkamsleifum Guðmundar hafi verið komið fyrir í Hafnarfjarðarkirkjugarði í ágúst 1974.¹⁶⁴³ Í beinu framhaldi var endurupptökubeiðandi færður fyrir dóm til yfirheyrslu þar sem bókað var sem fyrr að hann væri reiðubúinn að tjá sig án réttargæslumanns. Bar hann fyrir dóminum um flutning líkamsleifa í Hafnarfjarðarkirkjugarð og að hafa ekið með dómfelldu til Reykjavíkur við svo búið. Að skýrslutöku lokinni var ákveðið af hálfu dómsins að endurupptökubeiðandi skyldi vera í haldi lögreglu til klukkan 18:00 og farbanni eftir það og gert að mæta einu sinni í viku til nafngreinds lögreglumanns.
1309. Samkvæmt samantektarskýrslu þess lögreglumanns var farið með endurupptökubeiðanda í Hafnarfjarðarkirkjugarð í framhaldi yfirheyrslunnar fyrir dómi að beiðni dómsformanns með öðrum lögreglumanni og kirkjugarðsverði.¹⁶⁴⁴ Bókað var í skýrsluna að dómsformaður hafi óskað eftir því að kirkjugarðsvörðurinn yrði inntur eftir því hvort hann hafi orðið var við jarðrask í kirkjugarðinum í ágústmánuði 1974. Fram kom að sláttur í kirkjugarðinum hæfist seinnipartinn í júlí og stæði yfir fram í september og taldi kirkjugarðsvörðurinn mjög ótrúlegt að átt hafi verið við gróin svæði í garðinum

¹⁶⁴² Málsgrein 444.

¹⁶⁴³ Málsgrein 431.

¹⁶⁴⁴ Málsgrein 444.

án þess að hann hafi orðið þess var. Hann hafi ekki orðið var við neitt jarðrask á þessum tíma, nema í sambandi við grafir sem hafi verið teknar á tímabilinu. Bókað var að hann hafi lofað að afhenda yfirlit yfir jarðsetningar á þessum tíma. Bókað var að endurupptökubeiðandi hafi haldið sig við sama svæði í kirkjugarðinum sem væri frekar afmarkað svæði í norðaustur horni garðsins. Rakin var leiðarlýsing endurupptökubeiðanda inn um hlið kirkjugarðsins. Fram kom að hluti þeirrar leiðar væri frekar ógreiðfær vegna trjágreina. Bókað var að aðrar lýsingar endurupptökubeiðanda hafi verið óljósar og ekki traustvekjandi.

1310. Fimmtudaginn 10. mars 1977 var endurupptökubeiðandi enn tekinn til yfirheyrslu vegna framhaldsrannsóknar á hvarfi Guðmundar.¹⁶⁴⁵ Sérstaklega aðspurður hvað hafi orðið af armbandsúri Guðmundar kvaðst endurupptökubeiðandi ekki vita það og sagðist aldrei hafa séð það tekið af honum. Kvaðst hann hafa hugsað mikið um málið eftir síðustu skýrslu sína fyrir sakadómi. Hann hafi því gert sér sjálfur erindi að Hamarsbraut 11, suður í Hafnarfjarðarhraun og í Hafnarfjarðarkirkjugarð. Sagðist endurupptökubeiðandi vera nokkuð viss um að í umræddri ferð hafi hann ekið nokkurn spöl eftir malarvegi meðfram Keflavíkurveginum. Minntist hann þess að dómfelldi Sævar hafi haft orð á því hvort ekki væri rétt að slökkva ljós bifreiðarinnar, en of skuggsýnt hafi verið og því hafi hann kveikt ljósin aftur. Ber skýrslan með sér engar frekari nýjar upplýsingar.
1311. Rituð var samantektarskýrsla af hálfu rannsóknarlögreglumanns 16. mars 1977, um leiðangur þann dag með endurupptökubeiðanda að Hamarsbraut 11 og í Hafnarfjarðarkirkjugarð.¹⁶⁴⁶ Bókað var að með í för hafi verið dómáttar sakadóms réttargæslumaður endurupptökubeiðanda, auk aðstoðaryfirlögregluþjóns og fjögurra rannsóknarlögreglumanna. Fram kom að endurupptökubeiðandi hafi farið inn í íbúðina að Hamarsbraut 11 og dómsformaður rætt við hann þar inni. Bókað var að endurupptökubeiðandi hafi ekki virst vel minnugur þess sem þarna hafi gerst. Hann hafi talið sig muna eftir því að átökin hafi byrjað í svefnherberginu, en þegar þau hafi verið um garð gengin hafi Guðmundur legið á gólfinu í fremra herberginu. Að skoðuninni lokinni hafi verið farið enn eina ferð í Hafnarfjarðarkirkjugarð og þar hafi endurupptökubeiðandi verið beðinn um að benda á greftrunarstaðinn. Bókað var að hann hafi verið mjög á reiki, en haldið því fram að grafið hafi verið meðfram steiptum kanti utan við leiði eða inni í leiði. Bókað var að kirkjugarðsvörður hafi verið viðstaddur og sagt sem fyrr að heldur ólíklegt væri að hann hafi ekki orðið þess var hefði gröf verið tekin í garðinum. Vildi hann þó ekki útiloka neitt og sagði hægt að kanna þetta betur þegar frost færi úr jörðu.
1312. Mánudaginn 21. mars 1977 var tekið fyrir sakadómssmál gegn endurupptökubeiðanda og dómfelldu [ÁEB], Erlu, Guðjóni, Kristjáni Viðari, Sævari og Tryggva Rúnari. Bókað var í sakadómsbókina að ákæran hafi verið lögð fram ásamt málgögnum.¹⁶⁴⁷ Endurupptökubeiðandi gaf skýrslu fyrir dóminum sem var í aðalatriðum í samræmi við síðustu framburði hans hjá lögreglu frá byrjun mars 1977. Athygli vekur að dómskýrsla hans var í grundvallaratriðum ólík þeim framburði sem hann gaf sem vitni

¹⁶⁴⁵ Málgrein 448.

¹⁶⁴⁶ Málgrein 457.

¹⁶⁴⁷ Málgrein 465.

23. desember 1975. Veigamiklar breytingar urðu á frásögn endurupptökubeiðanda er lutu að mismunandi framkvæmd líkflutnings. Í vitnaskýrslunni rakti endurupptökubeiðandi að hann hafi komið sérstaklega til kallaður með símtali að húsinu að Hamarsbraut 11, á gulri Toyota bifreið. Hann greindi nákvæmlega frá því hvernig hann sneri bifreiðinni þegar hann lagði við húsið og hvernig hann fylgdist með, sitjandi í bifreiðinni, þegar farangursgeymslan var lestuð. Rétt er að halda til haga að allar skýrslur endurupptökubeiðanda eiga það sammerkt að hvergi er vikið að akstursaðstæðum, færð á götum og fáförnum vegslóðum utan alfaraleiðar aðfaranótt 27. janúar 1974.

1313. Endurupptökubeiðandi mætti næst fyrir dóminn 28. mars 1977 til samprófunar við dómfellða Kristján Viðar.¹⁶⁴⁸ Var þar innt eftir hverju misræmi um sig milli framburða þeirra tveggja allt frá því að dómfelldi Kristján Viðar hafi hitt Guðmund Einarsson þar til endurupptökubeiðandi kvað þá hafa flutt líkamsleifar hans í Hafnarfjarðarkirkjugarð í ágúst 1974. Um sum atriði náðist samræmi en dómfelldi Kristján Viðar kannaðist ekkert við flutning í Hafnarfjarðarkirkjugarð og vissi ekki til þess að aðrir dómfelldu hefðu tekið þátt í slíkum flutningi. Við þessa fyrirtöku var bókað að endurupptökubeiðandi játaði aðrar sakargiftir sem honum höfðu verið gefnar að sök í málinu.
1314. Framburður dómfellða Sævars tók vendingu 29. mars 1977 þegar hann kom fyrir dóm og neitaði sök samkvæmt I. kafla ákæru frá 8. desember 1976. Óskaði hann eftir því að bókað yrði að hann hafi ekki verið að Hamarsbraut 11 umrædda nótt. Greindi dómfelldi frá því hafa upphaflega verið látinn játa á sig sakir, beittur líkamlegu ofbeldi af rannsóknarmönnum og fangavörðum og hótað af dómfelldu Kristjáni Viðari og Tryggva Rúnari. Einnig hafi dómfellda Erla hótað honum að fremja sjálfsmorð við samprófun í Síðumúlafangelsinu í júlímánuði 1976. Bar dómfelldi um frekara harðræði í sinn garð í umræddri skýrslutöku fyrir dómi. Lýsti dómfelldi Sævar því yfir að allt það sem bókað hefði verið eftir honum í fyrri yfirheyrslum um dauða Guðmundar væri rangt. Ítrekað aðspurður neitaði dómfelldi því að hafa komið að Hamarsbraut 11 aðfaranótt 27. janúar 1974.¹⁶⁴⁹ Daginn eftir, 30. mars 1977, kom dómfelldi Tryggvi Rúnar fyrir dóminn, neitaði sök og kvaðst aldrei hafa komið að Hamarsbraut 11 hvorki aðfaranótt 27. janúar 1974 né fyrir þann tíma.¹⁶⁵⁰ Dómfelldi Tryggvi Rúnar ritaði færslu um þinghaldið í dagbók sína sama dag. Ritaði hann um að vera alveg viss um að hafa aldrei séð [GunJ], hvorki á Hamarsbrautinni né síðar. Orðrétt ritaði hann: „Það er þessi maður sem kemur inn í myndina í Guðmundarmálinu!“ Í framhaldinu ritaði hann um að verjandi sinn hafi sagt honum að vera bara rólegum í samprófuninni við dómfelldu Erlu sem fram færi daginn eftir þó svo eitthvað kæmi fram sem ekki væri satt. Orðrétt ritaði dómfelldi Tryggvi Rúnar: „Ég meina ef hún fer að ljúga einhverja vitleysu að ég hafi til dæmis verið á

¹⁶⁴⁸ Málsgrein 477.

¹⁶⁴⁹ Málsgrein 481.

¹⁶⁵⁰ Málsgrein 485.

Hamarsbraut þetta kvöld. Í fyrsta lagi þekki ég Erlu ekki neitt svo í öðru lagi þá hef ég aldrei á Hamarsbraut komið!¹⁶⁵¹

1315. Næst mætti endurupptökubeiðandi 31. mars 1977 til samprófunar við dómfellda Tryggva Rúnar.¹⁶⁵² Mætti hann með verjanda sínum og var framburður hans lesinn í heyranda hljóði sem hann kvaðst halda fast við í öllum atriðum. Var honum skýrt frá framburði dómfellda Tryggva Rúnars frá 30. mars 1977 þar sem hann hefði dregið til baka játningu sína um aðild að Guðmundarmálinu. Bókað var að báðir hafi haldið fast við framburði sína og samræmi ekki náðst. Sama dag voru endurupptökubeiðandi og dómfelldi Sævar samprófaðir. Fór á sömu lund og við samprófun við dómfellda Tryggva Rúnar, báðir héldu fast við sinn framburð og samræmi náðist ekki.
1316. Þriðjudaginn 3. maí 1977 var dómþing sett í sakadómi Reykjavíkur og bókað að endurupptökubeiðandi hafi mætt fyrir dóminn að viðstöddum vararíkissaksóknara en verjandi endurupptökubeiðanda hafi ekki verið viðstaddur þar sem ekki hafi tekist að ná til hans. Bókað var að endurupptökubeiðandi væri allt að einu reiðubúinn að gefa skýrslu í málinu.¹⁶⁵³ Farið var yfir framburð endurupptökubeiðanda sem snerti [GunJ] og kvaðst hann halda fast við þann framburð sinn. Staðhæfði endurupptökubeiðandi að hann og [GunJ] hafi komið að Grettisgötu 82 um kvöldmatarleytið 26. janúar 1974 og haft þar um klukkutíma viðvöl. Þeir hafi verið á Volkswagen bifreið sem faðir hans hafi átt. Dómfelldi Kristján Viðar hafi verið heima hjá sér og hafi dómfelldi Tryggvi Rúnar einnig verið þarna staddur. Greindi hann frá því að þeir hafi komið aftur um klukkan 22:00 sama kvöld og þá dvalið fram að miðnætti. Þá hafi þeir farið saman að aka um borgina, eins og hann hafi áður greint frá. Lýsti endurupptökubeiðandi því að þeir hafi ekið fram hjá lögreglustöðinni í Hafnarfirði á leiðinni að Hamarsbraut 11, en þá hafi hann og [GunJ] verið tveir einir í bifreiðinni. Mundi hann ekki eftir að hafa ekið með [GunJ] í annað skipti í Hafnarfjörð. Erindi þeirra að Hamarsbrautinni hafi verið að athuga með hass. Kvaðst endurupptökubeiðandi hafa vitað að dómfelldi Sævar hefði hass til sölu. Bókað var að endurupptökubeiðandi hafi sagst muna að þeir hafi báðir farið inn í kjallarafbúðina að Hamarsbraut 11 og að dómfelldu Kristján Viðar og Tryggvi Rúnar hafi verið þar inni ásamt Guðmundi Einarssyni. Dómfelldi Sævar hafi komið um svipað leyti. Greindi endurupptökubeiðandi frá því að átökin hafi hafist skömmu eftir að þeir hafi komið inn í íbúðina og kvaðst öruggur um að [GunJ] hafi séð þau. Þeir hafi farið á brott skömmu eftir að átökunum hafi lokið og fannst endurupptökubeiðanda sem átökin hafi fengið á [GunJ] og hann viljað fara sem fyrst á brott. Bókað var orðrétt í lokin: „Ákærði man ekki eftir, að þeir hafi rætt um átökin, hvorki í bifreiðinni á leið til Reykjavíkur né síðar.“
1317. Bókað var að klukkan 11:00 hafi [GunJ] mætt í dóminn til samprófunar. Bókað var að hann hafi verið áminntur um sannsögli. Orðrétt var bókað: „Fer nú fram samprófun milli mætta og ákærða. Er farið yfir framburð ákærða og jafnframt er mætti spurður um málsatvik. Mætti kveður mikið hafa rifjast upp fyrir sér, er gerðist að kvöldi 26. janúar og aðfaranótt hinn 27./1974.“ [GunJ] sagði það vel geta verið að hann hafi

¹⁶⁵¹ Málsgrein 486.

¹⁶⁵² Málsgrein 487.

¹⁶⁵³ Málsgrein 537.

komið að Grettisgötu 82 að kvöldi 26. janúar 1974. Mundi [GunJ] það ekki vel, en sagði það geta verið að hann hafi farið inn í húsið. Kvaðst hann ekki öruggur um þetta en mundi að einhver beygur hafi verið í honum eftir að hafa verið að Grettisgötu 82 hjá dómfellda Kristjáni Viðari dagana 2. til 6. janúar 1974. Mundi hann eftir því að hafa ekið milli skemmtistaða með endurupptökubeiðanda þetta kvöld. Minnti hann að þeir hafi verið að leita að einhverjum manni. Með þeim í bifreiðinni hafi verið dómfelldu Kristján Viðar og Tryggvi Rúnar. Mundi [GunJ] eftir því að þeir hafi ætlað að reyna að ná í áfengi með einhverjum hætti, en ekki mundi hann eftir að veskjaþjófnaður hafi verið nefndur í því sambandi. Mundi hann ekki til þess að nokkuð hafi fengist upp úr krafsinu. Mundi hann eftir því að ekið hafi verið að Kópavogshæli, en ekki í hvaða tilgangi. Orðrétt var bókað: „Þó er hann á því, að þeir hafi ef til vill verið að leita að Sævari Marinó til þess að fá hjá honum peninga.“ Minnti hann fastlega að dómfelldi Kristján Viðar hafi farið úr bifreiðinni við Kópavogshælið og farið þar inn. Mundi [GunJ] eftir því að dómfelldi Tryggvi Rúnar hafi verið spenntur, órólegur og talað mikið. Hafi dómfelldi Kristján Viðar ekkert minnst á erindi sitt þegar hann hafi komið til baka. Í framhaldinu hafi verið ekið til Hafnarfjarðar. Mundi [GunJ] ekki vel eftir akstrinum en mundi eftir því að stöðvað hafi verið á Reykjavíkurvegi en þar hafi dómfelldu Kristján Viðar og Tryggvi Rúnar farið úr bifreiðinni. Kvaðst [GunJ] ekki hafa vitað í hvaða tilgangi en grunaði að það hafi verið í því skyni að ná í áfengi. Hann og endurupptökubeiðandi hafi beðið í bifreiðinni á meðan en hann kvaðst ekki muna hve lengi. Þegar dómfelldu Kristján Viðar og Tryggvi Rúnar hafi komið til baka hafi einhver maður verið með þeim. Kvaðst [GunJ] ekki hafa séð manninn vel og því ekki geta lýst honum. Bókað var að [GunJ] hafi tekið það fram í þessu sambandi að hann hafi meira orðið mannsins var frekar en að hann hafi beinlínis séð hann. Minnti [GunJ] að dómfelldu Kristján Viðar og Tryggvi Rúnar hafi ætlað að reyna að fá far fyrir sig og manninn í bifreiðinni. Endurupptökubeiðandi hafi ekki viljað það og upphófst þá þjark út af þessu. Mundi [GunJ] eftir því að endurupptökubeiðandi hafi ekki viljað hafa meira með þá að gera og ekið áleiðis til Reykjavíkur en síðan snúið við til Hafnarfjarðar. Taldi [GunJ] að endurupptökubeiðandi hafi ráðið ferðinni. Mundi hann að ekið hafi verið fram hjá lögreglustöðinni í Hafnarfirði og síðan í nánd við hús skammt frá. Lýsti [GunJ] því hvernig þeir hafi lagt bifreiðinni í stæði fyrir framan húsið. Minnti hann að hann hafi beðið í bifreiðinni á meðan endurupptökubeiðandi hafi athugað hvort einhver væri heima, hann hafi komið eftir skamma stund og þeir farið saman að húsinu. [GunJ] lýsti því hvernig útidyr á kjallara hafi verið opnar og ljós inni á gangi íbúðarinnar. Orðrétt var bókað í sakadómsbókina: „Var honum sérstaklega minnisstæður stiginn upp á loft í húsinu, en hann blasir við, þegar inn er komið. Einnig man mætti eftir að hurð á þvottahúsi var opin og að hann sá þar inn.“ Greindi [GunJ] frá því að dómfelldu Kristján Viðar og Tryggvi Rúnar hafi verið inni í íbúðinni. Fannst honum sem dómfelldi Sævar hafi komið jafnvel seinna. Mundi hann einnig eftir manni, frekar stórum en grönnum sem hafi verið betur klæddur en þeir hinir. Gat hann ekki gefið nánari lýsingu á þessum manni. Bókað var að [GunJ] hafi verið sýnd mynd af Guðmundi Einarssyni. Sagði hann það vel geta verið að þetta hafi verið Guðmundur en kvaðst ekki alveg viss. Fannst honum þetta hafa verið sami maður og hafi komið að

bifreiðinni í brekkunni á Reykjavíkurvegi. Mundi [GunJ] eftir að hafa farið á snyrtiherbergi sem hafi verið á gangi íbúðarinnar, áður en hann fór inn í stofurnar. Mundi hann eftir að hafa farið inn í innra herbergi íbúðarinnar þegar hann kom af snyrtiherberginu og þá sest hjá endurupptökubeiðanda. Mundi hann að eitthvað hafi verið talað um að kaupa áfengisflösku og sagði hann það geta verið að það hafi verið nefnt við manninn. [GunJ] kvaðst ekki hafa verið beinlínis hræddur inni í íbúðinni, en haft það á tilfinningunni að betra væri að fara varlega en hann hafi treyst endurupptökubeiðanda. Í framhaldinu var bókað orðrétt eftir [GunJ]: „Mætta minnir, að Kristján Viðar hafi stjakað við manninum og ýtt honum upp að ísskáp, eins og í því skyni að leggja áherslu á orð sín, að fá manninn til að leggja peninga í flösku. Mætti sá ekki, að farið væri ofan í vasa mannsins til að taka veski hans. Mætti man einnig eftir því, að Tryggvi Rúnar stökk fram eins og tilbúinn til átaka. Mætti man það, að einhver „hasar“ varð eða átök, en nánar getur hann ekki greint frá þeim. Mætti kveður hljóta að vera, að átökin hafi borist inn í næsta herbergi, þar sem hann hafi ekki séð þau greinilega. Mætti man ekki eftir því að hafa séð hníf eða barefli í fórum viðstaddra. Mætti telur að ákærði Sævar hafi verið kominn er átökin áttu sér stað. Mætti fór fljótlega á brott ásamt Alberti Klahn eftir að átökin hófust. Er hann ekki viss, hvort þeim var þá lokið. Minnir hann, að hann hafi séð einhverja ruddamennsku út undan sér um leið og hann fór út, en man ekki nánar, hvað það var. Hann kveðst ekki hafa séð manninn liggja á gólfinu og ekki heyrði hann manninn hrópa á hjálp, svo hann muni. Mætti var hræddur og leið mjög illa.“ Greindi [GunJ] frá því að hann hafi sjálfur verið með litla peninga á sér og talið umrædda menn vera til alls vísa. Hann hafi því hraðað sér á brott og kallað til endurupptökubeiðanda að koma einnig. Endurupptökubeiðandi hafi ekið honum rakleiðis heim að Lokastíg 18, en þó geti verið að þeir hafi haft viðkomu hjá söluturni á leiðinni. Orðrétt var bókað í sakadómsbókina: „Eins og áður greinir man mætti eftir að lýst var eftir Guðmundi Einarssyni, en ekki setti hann hvarf hans neitt í samband við það, er gerst hafði að Hamarsbraut 11. Menn þeir, er viðstaddir voru að Hamarsbraut 11 greint sinn, minntust aldrei á atburð þennan við mætta. Mætti kveðst enga hugmynd hafa haft um, að umræddur maður kynni að hafa beðið bana í átökunum.“ Rámaði [GunJ] í að eitthvað hafi verið talað um veski mannsins. Minnti hann að kallað hafi verið upp: „Veskið mitt, veskið mitt“ og átökin hafi hafist í framhaldi af því. Bókað var í beinu framhaldi að endurupptökubeiðandi hafi verið spurður um það af hverju hann hafi ekki nefnt [GunJ] fyrir í málinu. Kvaðst hann enga skýringu geta gefið á því. Bókað var að þeir hafi vikið frá klukkan 15:50 og var dómþinginu slitið.¹⁶⁵⁴

1318. Þegar dómfelldi Sævar greindi fyrst frá aðild [GunJ] að málinu hafði nafn hans aldrei fyrir borið á góma undir lögreglurannsókn málsins sem hafði þá staðið yfir í rúmlega eitt ár. Nafn [GunJ] og framburðir dómfelldu um veru hans í íbúðinni í umrætt sinn komu ekki fram fyrir en leitt hafði verið í ljós að dómfellda Sævari hafi verið það ómögulegt að hafa hringt í endurupptökubeiðanda úr íbúðinni til að fá hann á staðinn á bifreiðinni. Að fyrirlagi sakadóms var [GunJ] kvaddur fyrir dóm 20. apríl 1977 en í kvaðningunni sagði orðrétt: „Hér með eruð þér kvaddur til að mæta fyrir sakadómi

¹⁶⁵⁴ Málsgrein 537.

Reykjavíkur og gefa vitnaskýrslu um átök, er urðu að Hamarsbraut 11 í Hafnarfirði, aðfaranótt 27. janúar 1974, með þeim afleiðingum að Guðmundur Einarsson, Hraunprýði í Blesugróf, Reykjavík beið bana, en komið er fram í málinu, að þér hafið verið þar viðstaddur. Ferðir til og frá Spáni verða greiddar fyrir yður.¹⁶⁵⁵ Föstudaginn 29. apríl 1977 var [GunJ] sóttur til Spánar þar sem hann var búsettur. Þinghald í sakadómi Reykjavíkur var háð daginn eftir og kom [GunJ] fyrir dóminn sem vitni.¹⁶⁵⁶ Líkt og rakið var í kafla VII.5.3 þá voru fyrstu framburðir [GunJ] mjög ómarkvissir og minni hans óglögg um málsatvik þrátt fyrir að hann hafi fengið tilefni skýrslutökunnar efnislega skilgreint fyrirfram í skriflegri kvaðningu, farið í vettvangsferð að Hamarsbraut 11, verið kynnt blaðaumfjöllun um hvarf Guðmundar og lagðar fyrir hann ljósmyndir af dómfelldu og íbúðinni að Hamarsbraut.¹⁶⁵⁷ Svo virðist sem málsatvik hafi ekki rifjast upp fyrir vitninu fyrr en að aflokinni síðastgreindri sampröfun með endurupptökubeiðanda sem var mjög ítarleg og stóð yfir í tæpar fimm klukkustundir. Dagana á eftir var [GunJ] aftur til skýrslutöku fyrir dómi og var þá bókað í þingbók sakadóms að honum hafi verið kynntur framburður dómfelldu Sævars, Kristjáns Viðars og Tryggva Rúnars. Var þess ekki getið hvaða framburður hafi verið kynntur vitninu, en á þessum tímamarki höfðu dómfelldu Tryggvi Rúnar og Sævar báðir dregið framburði sína til baka um atburðina að Hamarsbraut 11. Í framhaldinu var vitnið til sampröfunar við dómfelldu Sævar, Kristján Viðar og Tryggva Rúnar sem skilaði ekki samræmi í framburðum þeirra. Í dómi sínum frá 22. febrúar 1980 lagði Hæstiréttur til grundvallar að rannsóknarlögglumenn sem gefið hafi skýrslu fyrir dómi 11. janúar sama ár að beiðni ríkissaksóknara hafi verið samsaga um að ekki hafi verið farið með [GunJ] að Hamarsbraut 11 áður en fyrsta skýrsla var tekin af honum. Svo virðist sem réttinum hafi ekki verið kunnugt um bókun í þingbók sakadóms Reykjavíkur frá 2. maí 1977 um að farið hafi verið með vitnið [GunJ] að Hamarsbraut 11 í Hafnarfirði laugardaginn 30. apríl 1977. Fyrir liggur að sú vettvangsferð var farin áður en vitnið gaf efnislegan framburð um málið. Svo virðist sem Hæstiréttur hafi dregið of víðtæka ályktun af framburði þessara tveggja rannsóknarlögglumanna um að þeir hafi ekki farið með vitnið á vettvang.

1319. Meðan á réttarhléi sakadóms Reykjavíkur stóð var dómþing háð 16. ágúst 1977 og tekið fyrir sakadómsmálið á hendur dómfelldu að því er varðar sakargiftir um hvarf Guðmundar. Athygli vekur að enginn var viðstaddur þinghaldið, hvorki sækjandi né verjendur. Fyrir dóminn kom [HJP] sem vitni og greindi meðal annars frá kynnum sínum af endurupptökubeiðanda og dómfelldu auk þess sem hann lýsti aðkomu að Hamarsbraut 11 í byrjun febrúar 1974. Endurupptökubeiðandi gaf skýrslu hjá lögreglu daginn eftir, 17. ágúst 1977, í tilefni af framburði [HJP].¹⁶⁵⁸ Bókað var eftir endurupptökubeiðanda að hann rengdi ekki framburð [HJP] um ökuferð til Hafnarfjarðar en hann myndi alls ekki eftir þessu atviki. Eins kvaðst hann muna eftir einu tilviki þar sem hann, [HJP] og fleiri hafi verið staddir heima hjá dómfelldu Erlu að Hamarsbraut 11 sem gæti hafa verið í febrúar 1974 og tengdi

¹⁶⁵⁵ Málsgrein 524.

¹⁶⁵⁶ Málsgrein 535.

¹⁶⁵⁷ Málsgrein 536.

¹⁶⁵⁸ Málsgrein 582.

endurupptökubeiðandi það við minningu um að dómfelldi Sævar hafi setið í fangelsi á þeim tíma. Þetta hafa verið að næturlagi, líklega um helgi og þau verið að koma af skemmtistað. Þókar utan af hassi hafi verið soðnir og þau hafi öll drukkið seyðið af þeim. Greindi endurupptökubeiðandi frá því að á pokunum hafi verið einhverjir dökkir blettir sem hann hafi talið vera hassolíu, en hafi getað verið eitthvað annað. Ekki minntist hann neins þess sem vitnið hafði borið um að blóð hafi verið í pokunum en greindi frá því að sumarið 1976 hafi [HJP] sagt honum að dómfelldi Kristján Viðar hafi spurt hann að því hvernig blóðteið hafi smakkast. Kvaðst endurupptökubeiðandi ekki geta borið um sannleiksgildi þessara orða.

1320. Áréttað skal að enginn var viðstaddur framangreint þinghald aðrir en sakadómarar málsins. Þá liggja ekki fyrir neinar upplýsingar um að verjandi endurupptökubeiðanda eða annarra dómfelldu hafi verið boðaðir til þinghaldsins og þeim þannig gefinn kostur á að gagnsyrja vitnið [HJP]. Samkvæmt 1. mgr. 75. gr. laga um meðferð opinberra mála hvíldi sú skylda á dómi að rannsaka af sjálfsdáðum og sjálfstætt öll sakaratriði. Hins vegar vekur athygli að verjandi endurupptökubeiðanda og annarra dómfelldu voru hvorki upplýstir fyrirfram né gefinn kostur á að vera viðstaddir skýrslutöku af hugsanlegu lykilvitni um aðkomu á vettvang þann þar sem Guðmundur Einarsson beið bana. Ekki verður séð að endurupptökubeiðanda hafi verið tryggð raunveruleg aðstaða til að halda uppi vörnum í því máli sem höfðað hafði verið gegn honum. Vekur það athygli að engin gögn liggja fyrir um aðdraganda þess að vitnið [HJP] var kallað fyrir dóminn. Hins vegar lágu fyrir dóminum upplýsingar um aðkomuna að Hamarsbraut 11 nokkrum dögum eftir umrædda atburði. Undir framhaldsrannsókn málsins í lok janúar 1977 var fulltrúi hjá Tollgæslunni á Keflavíkurflugvelli yfirheyrður hjá lögreglu. Stóð fulltrúinn að handtöku dómfellda Sævars 4. febrúar 1974 að Hamarsbraut 11 vegna gruns um fíkniefnabrot. Bar fulltrúinn um að hafa gengið inn í eldhús og stofu kjallaraíbúðarinnar og beðið innandyra á meðan dómfelldi hafi klætt sig í föt. Mundi hann eftir því að honum hafi fundist allt á rúu og stúi, en kvaðst ekki muna eftir neinu sérstöku sem varpað gæti ljósi á þá atburði sem væru til rannsókna.¹⁶⁵⁹ Þá var Einar Bollason, bróðir dómfelldu Erlu, yfirheyrður af sama tilefni fyrir dómi 27. júní 1977. Greindi hann frá því að íbúðin að Hamarsbraut 11 hafi verið seld í mars 1974 og dómfellda Erla hafi flutt út skömmu fyrir afhendingu. Kvaðst Einar hafa séð um þrif á íbúðinni og ekki hafa orðið var við neitt sem bent hafi til þess að átök hafi átt sér stað í íbúðinni. Aðspurður mundi hann hvorki eftir að hafa séð blóðbletti né ljósleitt lak.¹⁶⁶⁰ Í kjölfarið var dómfellda Erla yfirheyrð hjá lögreglu um framburð vitnisins. Sagði hún framangreind atriði vera röng. Fyrir liggur að vitnið [HJP] dró framburð sinn til baka með bréfi dagsettu 18. júní 1979. Greindi hann frá því að hafa verið spurður villandi spurninga fyrir dómi og ekki hafi verið bókað rétt eftir honum.¹⁶⁶¹ Í dómi Hæstaréttar er ekki vikið að þessari yfirlýsingu vitnisins.

1321. Dómþing sakadóms Reykjavíkur var sett 16. september 1977. Bókaðir voru mættir verjendur dómfelldu og sækjandi málsins. Kveðinn var upp úrskurður um kröfu

¹⁶⁵⁹ Málsgrein 343.

¹⁶⁶⁰ Málsgrein 563.

¹⁶⁶¹ Málsgrein 690.

verjanda dómfellda Tryggva Rúnars um að dómsformaðurinn viki sæti. Vék dómsformaður ekki sæti í málinu.¹⁶⁶² Hinn 22. september 1977 var í Hæstarétti Íslands í máli nr. 158/1977 kveðinn upp dómur þar sem hinn kærði úrskurður var staðfestur. Þar sagði að engin frambærileg rök væru komin fram fyrir því að ákvörðun dómsformanns um að synja verjanda varnaraðila um að ræða við hann einslega að svo stöddu, eða aðrar aðgerðir hans sem kæran laut að, hafi borið vott um að hann myndi ekki líta óvilhellt á málavöxtu.¹⁶⁶³

1322. Dómþing sakadóms Reykjavíkur var sett 27. september 1977 og teknar skýrslur af tveimur rannsóknarlögreglumönnum sem fóru með rannsókn Guðmundarmálsins. Aðspurðir hvers vegna dómfelldi Tryggvi Rúnar hafi verið tekinn til yfirheyrslu í ein 30 skipti án þess að nokkuð hafi verið um það bókað skýrðu rannsóknarlögreglumennirnir báðir svo frá að ekki hafi verið um yfirheyrslur að ræða heldur viðtöl að beiðni dómfellda. Um slík samtöl hafi ekki verið gerð skýrsla. Þá lýstu þeir því báðir að starfsvenja hafi ekki staðið til þess að vottar væru viðstaddir skýrslutökur heldur hafi vottur verið fenginn eftir á. Að síðustu voru þeir spurðir um tilganginn að baki ferðum lögreglumanna inn í klefa dómfellda Tryggva Rúnars og hvað hafi farið fram í slíkum vitjunum. Annar rannsóknarlögreglumaðurinn kvaðst ekki muna eftir því að hafa farið inn í klefa hans, en hinn sagði dómfellda Tryggva Rúnar oft hafa haft samband við fangaverði og óskað eftir því að fá að tala við hann, bæði um málið og persónuleg mál.
1323. Í sama þinghaldi dró dómfelldi Kristján Viðar framburð sinn til baka um aðild sína að Guðmundarmálinu. Aðspurður kvaðst hann hafa gefið framburðarskýrslurnar vegna þess að lögreglumenn hafi farið fram á það. Orðrétt var bókað eftir honum í þingbók: „Ég og meðákærðu vorum yfirheyrðir saman, án þess að skýrsla væri tekin og við látnir hjálpast að við að muna atburði, sem ekki hefðu skeð, en lögreglumenn töldu að átt hefðu sér stað. Ég var ekki staddur í Hafnarfirði aðfaranótt 27. janúar 1974 ásamt meðákærðu og Guðmundi Einarssyni og [GunJ].“ Lýstu viðstaddir verjendur því yfir að þeir gerðu ekki frekari kröfu um rannsókn á sakarefni ákærunnar frá 8. desember 1976 í Guðmundarmáli.¹⁶⁶⁴
1324. Þá kom endurupptökubeiðandi fyrir dóm til skýrslugjafar þennan dag, 27. september 1977, í tilefni af framburði [HJP].¹⁶⁶⁵ Endurupptökubeiðanda var kynntur framburður [HJP] frá 16. ágúst 1977 um ferð að Hamarsbraut 11. Endurupptökubeiðandi kvaðst þekkja [HJP] og hafa farið einhvern tímann með honum að íbúðinni ásamt dómfelldu Sævari og Kristjáni Viðari en mundi ekkert sérstaklega eftir þeirri ferð sem hann hafi lýst og gat ekkert borið frekar um framburð [HJP].
1325. Sama dag, 27. september 1977, ritaði fulltrúi yfirsakadómarar bréf til dómsformanns sem framhald af bréfi hans dagsettu 22. september 1977. Gat hann ekki upplýst hvers vegna dómfelldi Tryggvi Rúnar hafi verið tekinn í yfirheyrslu í ein 30 skipti án þess að

¹⁶⁶² Málsgrein 603.

¹⁶⁶³ Málsgrein 604.

¹⁶⁶⁴ Málsgrein 606.

¹⁶⁶⁵ Málsgrein 608.

gerðar hafi verið skýrslur. Staðfesti hann framangreinda framburði rannsóknar-lögreglumanna og ritaði um að ekki tíðkaðist að hafa votta viðstadda lögreglu-yfirheyrslur en þeir væru alltaf kallaðir til við undirritun skýrslu. Áfram ritaði hann orðrétt: „Hvaða erindi lögreglumenn hafa átt við Tryggva Rúnar fram í yfirheyrslu-herbergi í ein 30 skipti get ég ekki sagt til um en erindin geta verið mýmörg án þess að um yfirheyrslu hafi verið að ræða þó ekki væri nema til þess að spyrja hann hvort hann hafi eitthvað nýtt fram að færa sem svo hafi ekki reynst vera neitt.“¹⁶⁶⁶

1326. Fyrir liggur bréf verjanda dómfellda Tryggva Rúnars til dómsformanns, dagsett 3. október 1977. Óskaði hann upplýsinga um hvers vegna verjendur hafi ekki verið boðaðir til þinghalds 30. apríl, 2. maí og 3. maí 1977 þegar [GunJ] hafi verið til yfirheyrslu fyrir dóminum. Þá innti hann svara við því hvort farið hafi verið með [GunJ] að Hamarsbraut 11 fyrir eða eftir þinghaldið 30. apríl 1977 og hverjir hafi þá farið með honum. Loks óskaði hann upplýsinga um hvernig málið hafi verið reifað fyrir vitninu í sama þinghaldi og hvaða þætti málsins [GunJ] hafi rakið sjálfstætt í þinghaldinu. Óskaði verjandinn eftir því að kvaðningin til [GunJ] yrði lögð fram í málinu.¹⁶⁶⁷
1327. Munnlegur málflutningur fór fram í sakadómi Reykjavíkur sama dag. Krafðist sækjandinn þess að endurupptökubeiðandi yrði dæmdur til þyngstu refsingar að lögum. Þá lýsti sækjandinn því yfir að ákæran í 1. tölulið I. kafla ákærunnar væri ekki lengur byggð á því að dómfelldi Kristján Viðar hafi ráðist að Guðmundi Einarssyni með hnífi og stungið hann, heldur að allir dómfelldu hafi hver fyrir sig átt jafnan þátt í árásinni á Guðmund og dauða hans. Um væri að ræða óaðskiljanlegan samverknað þeirra. Í framhaldinu var bókað af hálfu dómara málsins að við þingfestingu hafi verjendum verið tilkynnt um að málsmeðferð héldi áfram næstu daga og vikur og þeim væri frjáls aðgangur að öllum þinghöldum. Minntust dómara þess ekki að verjendur hafi látið í ljós ósk um að vera viðstaddir önnur þinghöld en þau er skjólstæðingar þeirra væru mættir til. Var þeim því ávallt tilkynnt um slík þinghöld en ekki önnur að jafnaði. Vísuðu dómara til þingbókar varðandi öll þau atriði er lutu að vitninu [GunJ].¹⁶⁶⁸
1328. Sama dag birtist heilsíðugrein í Morgunblaðinu um sóknarræðu vararíkissaksóknara, en þar sagði orðrétt: „Bragi Steinarsson sagði í sóknarræðu sinni í gær að sakborningarnir hefðu ítrekað jatað á sig öll þau brot í málinu sem ákæran væri byggð á og fyrri framburður þeirra væri studdur svo mörgum rökum að telja yrði að lögfullar sannanir lægju fyrir sekt þeirra, þótt þeir nú á síðari stigum málsins neituðu öllum sakargiftum. Væri því sem áður krafizt þyngstu refsingar af hálfu ákærvaldsins.“¹⁶⁶⁹
1329. Verjandi endurupptökubeiðanda flutti varnarræðu fyrir hans hönd á dómþingi sakadóms Reykjavíkur 7. október 1977. Gerði hann þær kröfur meðal annars að endurupptökubeiðandi yrði sýknaður af 2. tölulið I. kafla ákæru frá 8. desember 1976

¹⁶⁶⁶ Málsgrein 610.

¹⁶⁶⁷ Málsgrein 623.

¹⁶⁶⁸ Málsgrein 622.

¹⁶⁶⁹ Málsgrein 628.

en dæmdur í vægustu refsingu fyrir önnur brot sem honum hefði verið gefin að sök í sama ákæruskjali. Bókað var í þingbókina að sakarefni 2. töluliðar I. kafla ákæru frá 8. desember 1976 hafi verið reifað með hliðsjón af 124. og 221. gr. almennra hegningarlaga.¹⁶⁷⁰ Hinn 8. október 1977 birtist frétt í dagblaði um varnarræðuna. Rakið var að verjandinn hafi sagt það fráleitt að telja endurupptökubeiðanda hafa átt hlutdeild í drápi Guðmundar þar sem hann hafi hvergi komið nálægt því verki. Varpaði hann fram þeirri spurningu hvers vegna dómfellda Erla og vitnið [GunJ] hafi ekki alveg eins verið ákærð í Guðmundarmálinu. Rakti verjandinn að endurupptökubeiðandi hafi reynt að upplýsa málið eftir bestu getu eftir að rannsókn hófst. Endurupptökubeiðandi hafi óttast dómfelldu Tryggva Rúnar, Sævar og Kristján Viðar og af þeim sökum hafi hann ekki sagt frá málinu.¹⁶⁷¹

1330. Mánudaginn 19. desember 1977 var dómur í málinu kveðinn upp. Hinn 22. febrúar 1980 var í Hæstarétti Íslands kveðinn upp dómur í máli nr. 214/1978.
1331. Hér að framan hafa verið raktar ástæður að baki því að grunur beindist að dómfelldu um aðild að hvarfi Guðmundar, á hvaða upplýsingum rannsakendur byggðu þann grun, hvað dómfelldu báru í upphafi og hvernig framburður þeirra þróaðist. Í kaflanum gefur að líta greiningu endurupptökunefndar á því hvenær og við hvaða aðstæður dómfelldu gáfu þá framburði sem taldir voru fela í sér játningu um aðild að refsiverðri háttsemi og hvaða þættir hafa áhrif á sönnunargildi þessara framburða. Líkt og gerð hefur verið ítarleg grein fyrir í kafla VII.5.2 hafa ýmsir samverkandi þættir áhrif á sönnunargildi framburða dómfelldu í málinu, svo sem langvarandi gæsluvarðhald og einangrunarvist, beiting harðræðis undir rannsókn málsins og þær rannsóknar- og yfirheyrsluáferðir sem voru viðhafðar. Við úrlausn um beiðni endurupptökubeiðanda um endurupptöku dóms Hæstaréttar er til skoðunar hvort skilyrðum c-liðar 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála sé fullnægt, að verulegar líkur hafi verið leiddar að því að sönnunargögn sem færð voru fram í málinu hafi verið rangt metin svo að áhrif hafi haft á niðurstöðu þess. Dómstólar höfðu svipaðan lagagrundvöll að styðjast við á sínum tíma og nú við mat á sönnunargildi og trúverðugleika framburða. Gildandi meginreglur um sönnun í sakamálum voru þær sömu og svipaðar réttarreglur í gildi um sönnun, sönnunarbyrði og sönnunarmat. Eins og rakið hefur verið í úrskurði þessum er nánast engum sýnilegum sönnunargögnum til að dreifa og vægi þeirra því lítið við sönnunarmatið. Úrslitum ræður því hvort fyrirbyggjandi gögn og upplýsingar varpi nýju ljósi á mat á sönnunargildi framburða dómfelldu og vitna fyrir lögreglu og fyrir dómi, þar á meðal játningar og afturhvarf frá játningum. Að mati endurupptökunefndar vega þau atriði sem ítarlega hafa verið rakin í kafla VII.6.2.a þungt í heildarmati á því hvort rétt sé að fallast á endurupptöku málsins á grundvelli heimildar í c-lið 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála.

¹⁶⁷⁰ Málsgrein 636.

¹⁶⁷¹ Málsgrein 638.

VII.6.3 Umfjöllun um hvort verulegir gallar hafi verið á meðferð máls

1332. Endurupptökunefnd getur orðið við beiðni um endurupptöku meðal annars á þeim grunni að verulegir gallar hafi verið á meðferð máls þannig að áhrif hafi haft á niðurstöðu þess, samanber d-lið 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála. Eftirfarandi tilvik eru helstu tilvik sem þykja geta bent til þess að á þennan staflíð geti reynt í máli þessu.

VII.6.3.a Fyrirkomulag dómsmeðferðar eftir útgáfu ákæru

1333. Fyrir liggur að bókað var í þingbók sakadóms af hálfu dómsins 3. október 1977 um fyrirkomulag málsmeðferðar. Bókun þessi var gerð eftir á, af gefnu tilefni, í lok sex mánaða meðferðar málsins fyrir dómi þegar komið var að málflutningi. Á þeim tímapunkti var búið að taka skýrslur af öllum dómfelldu og öllum vitnum og málflutningsræður einar eftir. Bókun dómsins laut að því að tilkynnt hafi verið við þingfestingu málsins, 21. mars 1977, að málsmeðferð héldi áfram næstu daga og vikur og væri verjendum frjáls aðgangur að öllum þinghöldum. Fram kom í bókuninni að dómáramar málsins minnstust þess ekki að verjendur hefðu látið í ljós ósk um að vera viðstaddir önnur þinghöld en þau sem skjólstæðingar þeirra væru boðaðir til. Þeim hafi því ávallt verið tilkynnt um slík þinghöld en ekki önnur að jafnaði.

1334. Ákveðið hafði verið við þingfestingu málsins 21. mars 1977 að málsmeðferðin færi fram fyrir luktum dyrum og munu dómfelldu ekki hafa haft heimild til að fylgjast með skýrslutökum og ekki fengið aðgang að skjölum málsins, þar með talið framburðar-skýrslum, fyrr en að skýrslutökum afstöðnum. Samkvæmt þágildandi lögum fengu verjendur aðgang að gögnum máls en var ekki heimilt að kynna skjólstæðingum þau nema með samþykki dómsins. Munnlegur málflutningur var í opnu þinghaldi.

1335. Þetta fyrirkomulag á málsmeðferðinni hafði þær afleiðingar að aðrir dómfelldu og vitni voru ekki gagnspurð af verjendum nema hugsanlega í samprófunum með skjólstæðingum þeirra.

1336. Í þessu sambandi má sem dæmi nefna úr Geirfinnsmálinu framburð manns sem gefið hafði sig fram og bar um að hafa ekið ungru stúlku frá Keflavík að Grindarvíkur-afleggjara að morgni 20. nóvember 1974. Við sakbendingu fannst honum dómfellda Erla koma til greina sem sú sem hann hefði ekið. Fyrir lögreglu bar hann um að hafa verið handlama og af þeim sökum ekki í vinnu á þessum tíma og að hann hafi verið að koma frá dóttur sinni þar sem hann hafði verið í heimsókn. Hann hafi verið á rauðri Skoda bifreið með G skráningarnúmeri. Dómfellda Erla hafði borið um það hjá lögreglu að hafa fengið far með eldri manni á gamalli Moskvitch bifreið með V skráningarnúmeri og hafi hann sagst vera frá Vestmannaeyjum. Fyrir dómi kom ekkert fram um að vitnið væri frá Vestmannaeyjum, hefði verið handlama og óvinnufær á þessum tíma eða að hann hefði fyrr borið um að hafa verið á Skoda bifreið sinni. Á hinn bóginn var bókað að hann hefði mögulega getað verið á lánsbifreið af Moskvitch gerð frá samstarfsmanni sínum og að hann hafi rætt við þann mann strax í kjölfarið um að hafa tekið stúlku upp í bifreiðina. Samstarfsmaðurinn kannaðist við að hafa lánað vitninu bifreiðina einu sinni einhvern tímann um haustið 1974. Þegar dómfellda Erla

var innt eftir þessum atvikum treysti hún sér ekki til að bera um hvort sá sem gefið hefði henni far hefði verið á Moskvitch eða Skoda bifreið og gat hún ekkert fullyrt um lit bifreiðarinnar og vildi ekki andmæla framburði vitnisins. Ekkert virðist hafa verið spurt út í meiðsli vitnisins sem héldu honum frá vinnu, til dæmis hvort þau hefðu háð honum við akstur og hvort meiðslin hefðu verið þannig að dómfelldu hefði ekki átt að dyljast þau. Mjög brýnt sýnist að verjendum allra dómfelldu í Geirfinnsmálinu, þar með talið dómfelldu Erlu sem ákærð var fyrir hlutdeild í málinu, hefði gefist tækifæri á að spyrja þetta vitni ítarlega fyrir dómi enda eina vitnið sem tengdi eitthvert af þeim dómfelldu við Keflavík 20. nóvember 1974. Um lykilvitni var þannig að ræða.

1337. Að sama bruni ber hvað Guðmundarmálið áhrærir um framburð [GunJ], þess eina sem var viðstaddur átök að Hamarsbraut 11 sem var ekki ákærður. Vitnið gaf fyrst skýrslu fyrir dómi rúmum þremur árum eftir hvarf Guðmundar án þess að verjendum dómfelldu hafi verið gert aðvart um að vitnið væri komið til landsins. Þá gafst verjendum hvorki tækifæri til að vera viðstaddir fyrirtöku laugardaginn 30. apríl 1977 né gera athugasemd við að farið væri með vitnið í vettvangsferð að Hamarsbraut 11 þann dag, áður en tekin var skýrsla af vitninu. Á laugardegi hefði verjendum væntanlega verið ókleift að komast að því að dómþing var háð þann dag. Mjög brýnt sýnist að verjendum allra dómfelldu hefði gefist tækifæri á að spyrja þetta vitni ítarlega fyrir dómi samhliða því að ákærvaldið og dómara spurðu vitnið. Sýnist enda mörgum spurningum ósvarað um framburð þessa lykilvitis.
1338. Með þessu fyrirkomulagi, að yfirheyra hugsanleg vitni án aðildar verjenda dómfelldu og meina dómfelldu um aðgang að yfirheyrslunum, voru dómfelldu í raun svipt möguleikanum á að halda uppi raunhæfum vörnum að þessu leyti. Dómfelldu höfðu enga raunhæfa möguleika á að hlutast til um að vitni og önnur dómfelldu yrðu gagnspurð, hvorki með hliðsjón af þeim framburði sem viðkomandi hafði látið í té né eftir atvikum nánar um málsatvik.

VII.6.3.b Bann við samskiptum við verjendur

1339. Á þeim tíma sem málin voru til meðferðar fyrir sakadómi tók dómurinn í tvígang ákvörðun um að banna dómfelldu í Geirfinnsmálinu, sem sættu gæsluvarðhaldi, að hitta verjendur sína. Fyrst var slík ákvörðun tekin í byrjun júlí 1977 þegar dómurinn einangraði dómfelldu Guðjón og Sævar algerlega í tæpa viku. Fangavörðum í Síðumúlafangelsi var tilkynnt að þeir tveir mættu hvorki hitta verjendur sína né nokkra aðra á þessum tíma og var fangelsispresturinn ekki undanþeginn þessu banni. Bann þetta var sett með vísan til þess að samprófun milli þeirra tveggja stæði fyrir dyrum. Einu gildi þótt dómfelldi Guðjón mótmælti banninu og vildi fá rökstuðning fyrir lögmæti þess. Banninu varð ekki haggð og stóð frá 6. til 11. júlí 1977. Á þeim tíma var dómfellda Guðjóni neitað um að hitta fangelsisprestinn og verjenda dómfellda Sævars sem kom til að vitja dómfellda var vísað frá.
1340. Í tilefni af afturhvarfi vitnisins [SÓH] frá framburði sínum var bókað í fangelsisdagbók 12. október 1977 að rannsóknarlögreglustjóri hafi haft samband við Síðumúlafangelsið og lagt áherslu á að dómfelldu fengju ekki að vita að vitnið hefði verið fangelsað þar. Degi síðar hafði dómsformaður síðan samband og kynnti, sem

samhljóða ákvörðun dómaranna, að verjendur dómfelldu Guðjóns, Kristjáns Viðars og Sævars mættu ekki undir neinum kringumstæðum tala við skjólstæðinga sína. Þess var getið að bannið stæði þar til dómsformaður afturkallaði það. Bókað var að dómsformaður byggist við því að bannið yrði ekki nema í nokkra daga. Svo fór að banninu var aflétt af dómfellda Guðjóni 16. nóvember 1977 en það stóð gagnvart dómfelldu Kristjáni Viðari og Sævari allt til 12. desember 1977 fram yfir framhaldsmálflutning sem haldinn var þann dag. Á þessu tímabili hitti dómfelldi Guðjón verjanda sinn einu sinni í viðurvist starfsmanns sakadóms og dómfelldi Kristján Viðar sinn verjanda einnig. Heimsóknir þessar voru leyfðar með því skilyrði að verjendurnir ræddu ekki dómsmálið við skjólstæðinga sína. Verjandi dómfellda Sævars hitti hann ekki á þessu tveggja mánaða tímabili. Fyrir liggur að ástæðu þessa banns, sem var breyttur framburður vitnisins [SÓH], var haldið frá dómfelldu. Ekki liggur fyrir hvort dómfelldu Kristján Viðar og Sævar hafi komist að ástæðunni eða almennt vitað af breyttum framburði vitnisins. Svo virðist sem fangavörðum hafi ekki hugnast bann þetta eftir því sem ráða má af skrifum dómfellda Guðjóns í dagbók hans því einn þeirra laumaðist til að láta hann sjá dagblað á tannlæknastofu þar sem fjallað var um breyttan framburð vitnisins, auk þess sem varðstjóri í fangelsinu hafði milligöngu um að koma skilaboðum milli dómfellda Guðjóns og verjanda hans.

1341. Engum dómfelldu gafst ráðrúm til að ræða við verjanda sinn um mögulega þýðingu þessa breytta framburðar vitnisins fyrir varnir þeirra. Sýnast dómfelldu sem sátu í gæsluvarðhaldi hafa verið svipt möguleikanum á að halda uppi raunhæfum vörnum í þessum efnunum í kjölfar afturköllunar framburðar þessa lykilvitnis.

VII.6.3.c Áhrif harðræðis

1342. Eins og rakið er, meðal annars í kafla VII.5.2.d.3, hefur að mati endurupptökunefndar verið upplýst að dómfelldi Sævar sætti harðræði frá lokum apríl 1976 fram í september sama ár. Þetta harðræði fólst meðal annars í skerðingu á aðbúnaði hans og möguleikum á dægradvöl í einangrun í Síðumúlafangelsinu. Hann var sviptur sæng, honum neitað um tóbak í nærri þrjá mánuði, lesefni í tvo mánuði og um skriffæri og pappír í rúma fjóra mánuði. Að auki sætti hann hörðum agaviðurlögum í tvígang á gæsluvarðhaldstímanum, sem fólust í að vera í fótajárnum, fyrst 23 daga fyrir stroktilraun og svo ellefu daga fyrir að hafa átt í samskiptum milli klefa við annan gæslufanga sem jafnframt útvegaði honum tóbak. Í málinu eru einnig sterkar vísbendingar um að lagðar hafi verið hendur á hann í fleiri skipti en þegar hann var lostinn kinnhesti 5. maí 1976 sem fjallað er um í dómi Hæstaréttar. Að sama skapi liggja fyrir sterkar vísbendingar um að dómfelldu Kristján Viðar, Sævar og Tryggvi Rúnar hafi sætt harðræði á fyrstu vikum og mánuðum gæsluvarðhaldsvistar í árslok 1975 og byrjun árs 1976. Dómfelldu Sævar og Kristján Viðar báru báðir með mjög keimlíkum hætti um þetta í dómskýrslum eftir útgáfu ákæru. Dómfelldi Sævar þegar hann dró játningu sína til baka í Guðmundarmálinu 29. mars 1977 og dómfelldi Kristján Viðar þegar hann neitaði sök vegna ákæru fyrir rangar sakargiftir 13. maí 1977. Vert er að hafa í huga að dómfelldu sættu einangrun þannig að þeir áttu þess ekki kost að samræma framburði sína í þessum efnunum. Þótt þeir hafi báðir verið í Hegningarhúsinu fyrstu mánuði ársins 1977 var dómfelldi Kristján Viðar undir

sérstakri sólarhringsvakt fangavarða vegna sjálfsvígshættu þannig að samráð þeirra á milli er ólíklegt. Dómfelldi Tryggvi Rúnar bar ekki um beint harðræði en vék ítrekað að því að vistin í Síðumúlafangelsinu hafi verið mjög slæm þessa fyrstu mánuði. Vísbendingar um harðræði í hans garð og dómfellda Sævars er einnig að finna í framburðum tveggja fangavarða sem gáfu skýrslu þegar svonefnd harðræðisrannsókn stóð yfir árið 1979, þess þriðja sem lýsti harðræði í tilefni af fyrstu endurupptökubeiðni dómfellda Sævars árið 1997 og þess fjórða sem ræddi um slíkt í viðtali við starfshóp innanríkisráðherra árið 2012.

VII.6.3.d Framkvæmd einangrunar í gæsluvarðhaldi undir dómsmeðferð

1343. Úr því var leyst í fjórum dómum Hæstaréttar sem kveðnir voru upp 3. mars 1983 í málum nr. 124/1983, 125/1983, 126/1983 og 127/1983 að einangrunarvist þeirra fjórmenna, Einars Bollasonar, Magnúsar Leópoldssonar, Sigurbjörns Eiríkssonar og Valdimars Olsen, sem sætt höfðu gæsluvarðhaldi að ósekju í 90 til 105 daga í Síðumúlafangelsinu hafi verið óvenju langvinn og falið í sér fáheyrða andlega og líkamlega raun. Í dómi Hæstaréttar í máli nr. 214/1978 var gæsluvarðhald þessara manna skilgreint sem alllangt. Dómfelldu í Guðmundar- og Geirfinnsmálunum voru, allir nema endurupptökubeiðandi, miklu lengur en fjórmeningarnir í einangrun, aðallega í Síðumúlafangelsinu. Endurupptökubeiðandi var í einangrun í 88 daga, dómfellda Erla í 241 dag, dómfelldi Guðjón í 412 daga, dómfelldi Kristján Viðar í 682 daga, dómfelldi Sævar í 741 dag og dómfelldi Tryggvi Rúnar 627 daga. Um miðjan febrúar 1977 var sakadómurum, sem fengið höfðu Guðmundarmálið til dómsmeðferðar, falin yfirumsjón með gæsluvarðhaldi dómfelldu sem höfðu þá verið ákærðir. Það var gert í samræmi við ráðagerð þeirra um að hafa dómfelldu í einangrun meðan á dómsmeðferðinni stæði og leyfa ekki viðtöl við þá nema með sérstakri heimild hverju sinni. Dómfelldu fengu í takmörkuðum mæli að eiga einslega í samskiptum við verjendur sína allt þar til þeir höfðu allir gefið skýrslu fyrir dómi um ákæruatriðin.
1344. Þá sýnist einnig hafa verið samhengi milli þess á hvern veg dómfelldu báru um einstök sakarefni og þess hversu ströng einangrun var og í hvaða fangelsi dómfelldu voru vistaðir. Dómfelldu sóttust allir eftir því að komast úr Síðumúlafangelsinu, aðrir en dómfelldi Guðjón. Ritaði verjandi dómfellda Sævars til að mynda sakadómi ítrekað bréf þar sem þess var farið á leit að hann yrði fluttur úr Síðumúlafangelsinu eftir að hafa verið fluttur þangað aftur 9. maí 1977. Dómfelldi ritaði jafnframt sjálfur dómsmálaráðuneytinu bréf þar að lútandi í nóvember 1977. Dómfelldi Tryggvi Rúnar hafði verið á Litla-Hrauni lengst af síðari hluta árs 1976 en var fluttur í Síðumúlafangelsið í janúar 1977. Þar var hann svo vistaður í einangrun fram yfir dómsuppsögu þrátt fyrir að skýrslutökum af honum hafi lokið í byrjun maí 1977 en hann hafði notað fyrsta tækifæri fyrir dóminum til að afturkalla játningu sína. Ítrekuðum óskum hans um að vera fluttur annaðhvort í Hegningarhúsið eða austur að Litla-Hrauni var synjað. Dómfelldi Kristján Viðar var vistaður fyrri hluta árs 1977 í Hegningarhúsinu undir stöðugri sjálfsvígsvakt vegna andlegrar vanlíðunar en eftir að hann hafði játað fyrir dómi að hafa átt þátt í dauða Guðmundar og Geirfinns var hann fluttur í fangelsið að Litla-Hrauni. Þar var hann allt til 5. júlí 1977 er hann var fluttur

til Reykjavíkur til samprófunar við dómfelldu Erlu. Við þá samprófun dró hann játningu sína til baka og var í kjölfarið vistaður aftur í Síðumúlafangelsi. Í dómi sakadóms var dvöl dómfellda á Litla-Hrauni við venjulegt fangaviðurværi, eins og það var orðað, sett í beint samhengi við afturköllun hans á játningu.

1345. Dómfelldi Sævar var fluttur í janúar 1977 í Hegningarhúsið og var þar til 9. maí er hann var fluttur aftur í Síðumúlafangelsið en þá hafði hann dregið játningu sína í Guðmundarmálinu til baka. Virðist sem ástæða flutningsins hafi blasað við öðrum þar sem dómfelldi Guðjón ritaði um flutninginn í dagbók sína eftir að hafa heyrt af honum frá fangelsisprestinum. Skilgreindi hann flutninginn sem hefndarráðstöfun dómsins þar sem dómfelldi Sævar hefði dregið framburð sinn til baka og nefndi þetta vafasamt athæfi af hálfu dómsins.
1346. Í aðdraganda þess að dómarrar sakadóms fóru í sumarleyfi var bókað eftir dómsformanni í dagbók fangelsisins við Síðumúla að dómfelldu Guðjón, Kristján Viðar, Sævar og Tryggvi Rúnar ættu að vera í Síðumúlafangelsinu þar til undirréttardómur myndi falla og þess getið sérstaklega að vonlaust væri að ræða það frekar við dómarrana þar sem um einróma ákvörðun væri að ræða af þeirra hálfu. Gekk það síðan eftir að þessir dómfelldu sátu í einangrun í Síðumúlafangelsinu fram yfir uppkvaðningu dóms sakadóms 19. desember 1977. Virðist dómurinn hafa lagt gæsluvarðhaldsvist og einangrun algerlega að jöfnu í þessum efnum eftir því sem forstöðumaður Síðumúlafangelsisins ritaði í dagbók fangelsisins 14. október 1977 um samskipti sín við dómsformann. Þá leitaði forstöðumaðurinn hófanna um að einangrun yrði létt af dómfelldu. Samkvæmt færslu í fangelsisdagbókinni hafnaði dómsformaður því með þeim rökum að þeir væru í gæsluvarðhaldi.
1347. Þessi háttur á framkvæmd gæsluvarðhalds sýnist vart hafa verið í samræmi við þær kröfur um framkvæmd slíkrar vistunar sem mannréttindanefnd Evrópu hafði sett fram á grundvelli túlkunar ákvæða mannréttinasáttmálans á þessum tíma. Samkvæmt þeim var lögð áhersla á að gætt væri meðalhófs við einangrun fanga og að allar slíkar skerðingar þyrftu að vera til stöðugrar endurskoðunar.

VII.6.3.e Skortur á að kynna sakborningum réttarstöðu

1348. Í dómi Hæstaréttar segir að „í fáein skipti verði eigi séð“ að þess hafi verið gætt að benda sakborningum sem yfirheyrdir voru hjá lögreglu á ákvæði 1. mgr. 40. gr. laga um meðferð opinberra mála um að þeim væri óskilyt að svara spurningum um sakarefni. Greining endurupptökunefndar á fyrirbyggjandi gögnum hefur leitt í ljós að tilvik þessi hafi verið miklu fleiri en lagt var til grundvallar í dóminum. Vísa má til umfjöllunar í kafla VII.5.2.d.5 og VII.6.2 hér að framan í þessum efnum.
1349. Í tilvitnuðum köflum er fjallað um ýmsar yfirheyrsluáðferðir og aðferðir við upplýsingaöflun sem vekja efasemdir um að þessara grundvallarréttinda hafi verið gætt. Upplýsingar liggja fyrir um mörg tilvik þar sem yfirheyrslur, viðtöl og vettvangsferðir hafi farið fram sem ekkert var bókað efnislega um. Þá er jafnframt mikill fjöldi rannsóknaraðgerða sem sagt er frá í upplýsingaskýrslum sem fela í sér frásagnir dómfelldu án þess að nokkuð sé bókað um að gætt hafi verið að réttarstöðu

sakbornings. Sérstaklega var slíkt algengt í samantektarskýrslum um yfirheyrslur sem Karl Schütz stjórnaði. Sagt er frá efni viðkomandi skýrslutöku og tiltekinn texti jafnvel bókaður sem orðréttur framburður dómfelldu innan gæsalappa án þess að viðkomandi staðfesti með undirritun sinni að rétt hafi verið haft eftir. Þá liggur jafnframt fyrir að dómfelldu undirgengust rannsóknaraðgerðir annarra en lögreglumanna sem höfðu þann tilgang að leiða málsatvik í ljós án þess að nokkuð komi fram um að sakborningi hafi verið kynnt réttarstaða. Í þeim efnum má nefna sefjunarmedferð endurupptökubeiðanda og lygamælingapróf dómfelldu Guðjóns og Sævars. Fyrir sakadómi virðist hafa verið spurt út í efni slíkra skriflegra gagna án þess að því væri gefinn sérstakur gaumur hvort viðkomandi hafi verið kynnt réttarstaða sín þegar skýrslunnar var aflað. Sem dæmi má nefna að fyrir dómi var dómfelldi Tryggvi Rúnar meðal annars spurður út í ummæli um málsatvik sem geðlæknir hafði eftir honum í skýrslu um geðrannsókn.

1350. Þá vekur athygli þegar rýnt er í framburð endurupptökubeiðanda að allt frá handtöku hans 23. desember 1975 til 21. september 1976 er framburður hans einungis skráður þrisvar sinnum efnislega, 23. desember 1975, 19. mars 1976 og 7. ágúst 1976. Þegar dómfelldi mætti fyrir dóm við rannsókn málsins var bókað að hann hafi borið um málsatvik en að öðru leyti látið við það sitja að vísa til fyrsta framburðar hans fyrir lögreglu 23. desember 1975. Í þessi þrjú skipti í yfirheyrslu hjá lögreglu var annaðhvort bókað að hann nyti réttarstöðu vitnis eða honum beinlínis sagt að hann væri ekki beinlínis afbrotamaður, eins og haft var eftir Karli Schütz.¹⁶⁷² Lagður var þannig grundvöllur að framburði dómfellda sem vitnisburði þrátt fyrir að allt frá öndverðu hafi leikið grunur á að hann hafi tekið þátt í refsiverðri háttsemi, að raska ummerkjum refsiverðrar háttsemi í andstöðu við 2. mgr. 112. gr. almennra hegningarlaga, en endurupptökubeiðandi var síðan sakfelldur fyrir þá háttsemi.
1351. Þau atriði sem rakin eru í þessum kafla eru hvert um sig slíkt grundvallaratriði réttlátrar málsmeðferðar að mati endurupptökunefndar að horfa verður til þess við úrlausn endurupptökumáls þessa hvort skilyrði d-liðar 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála séu uppfyllt.

VIII. Niðurstaða

VIII.1 Grunnforsendur endurupptökunefndar

1352. Sú endurupptökubeiðni sem endurupptökunefnd fjallar um í þessum úrskurði er að hluta til reist á endurupptökuheimildum sem ekki höfðu verið lögfestar þegar fyrri endurupptökubeiðnir vegna dóms í hæstaréttarmálinu nr. 214/1978 komu til afgreiðslu Hæstaréttar. Þá er endurupptökubeiðnin studd ýmsum nýjum gögnum sem ekki lágu fyrir við fyrri ákvarðanir Hæstaréttar, þar sem endurupptöku dómsins var hafnað. Má þar nefna sérfræðilega álitserð tveggja sálfræðinga um áreiðanleika framburða dómfelldu en í ákvörðun Hæstaréttar frá 18. mars 1999 var þess sérstaklega getið að dómfelldi Sævar hefði ekki óskað eftir því að sérstök rannsókn yrði gerð á áreiðanleika skýrslna sem hann gaf fyrir lögreglu og dómi við rannsókn og meðferð málsins.

¹⁶⁷² Málsgrein 180.

1353. Þess ber að geta að settur ríkissaksóknari hefur ekki lagst gegn beiðni endurupptöku- beiðanda um endurupptöku á dómnum.
1354. Ákvæði sakamálalaga um endurupptöku dóma eru byggð á réttaröryggis- og réttlætissjónarmiðum. Endurupptökuheimildirnar fela í sér þrönga undantekningu frá grundvallarreglunni um endanleika dóma og verður að beita af mikilli varfærni.
1355. Við mat á því hvort uppfyllt séu skilyrði a–d-liða 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála til endurupptöku málsins hvað endurupptökubeiðanda varðar ber að leggja til grundvallar þær réttarfarsreglur, meginreglur opinbers réttarfars og mannréttinda- ákvæði sem lögreglu, ákærvaldi og dómstólum bar að vinna eftir við rannsókn, saksókn og dómsmeðferð á þeim tíma sem málin voru til meðferðar. Endurupptökunefnd hefur gert sér far um að forðast að leggja mælistiku þeirra viðhorfa sem nú ríkja í sakamálaréttarfari á fjörutíu ára gamla rannsókn og dómsmeðferð. Óhjákvæmilegt er þó að beita að nokkru leyti nýrri þekkingu á áreiðanleika munnlegra framburða við mat á því hvort skilyrði framangreindra endurupptökuheimilda teljast uppfyllt.
1356. Í kafla VII.3.2 hér að framan er fjallað almennt um skilyrði endurupptökuheimild- arinnar í b-lið 1. mgr. 211. gr. Endurupptökunefnd hefur komist að þeirri niðurstöðu að gögn málsins gefi ekki tilefni til að ætla að lögregla, ákærandi, dómari eða aðrir hafi haft í frammi refsiverða háttsemi í því skyni að fá fram þau málalok sem málið fékk. Endurupptöku á grundvelli b-liðar er því hafnað.
1357. Fyrir liggur að endanlegur sakfellingardómur Hæstaréttar í málinu byggðist fyrst og fremst á mati á sönnunargildi munnlegra framburða og trúverðugleika fráhrarfs þriggja dómfelldu frá játningum, þótt ýmis önnur atriði væru talin styðja sakfellingu. Þau nýju gögn sem liggja fyrir endurupptökunefnd, hvort sem þau varða atvik málsins, meðferð dómfelldu í gæsluvarðhaldi, yfirheyrslur, aðrar rannsóknaraðferðir eða meðferð málsins fyrir dómi, eru fyrst og fremst til þess fallin að varpa nýju ljósi á áreiðanleika munnlegra framburða og þar með sönnunargildi þeirra. Það er mat endurupptökunefndar að ekkert þessara gagna sé eitt og sér til þess fallið að uppfylla skilyrði a-liðar 1. mgr. 211. gr. fyrir endurupptöku. Endurupptökunefnd telur hins vegar að nákvæm greining á hinum nýju gögnum sem nú liggja fyrir og samanburður við þau gögn sem lágu fyrir Hæstarétti við meðferð málsins varpi nýju ljósi á sönnunargildi munnlegra framburða í málinu og sönnunarmat Hæstaréttar.
1358. Fyrir endurupptökunefnd liggur því að meta heildstætt hvort ætla megi að hefðu öll hin nýju gögn verið komin fram í málinu áður en dómur gekk hefðu þau skipt verulega miklu máli við heildarmat á sönnun og þar með fyrir niðurstöðu málsins, samanber a- lið 1. mgr. 211. gr. Jafnframt þarf endurupptökunefnd að meta hvort verulegar líkur séu á að sönnunargögn sem færð voru fram í málinu hafi verið rangt metin svo að áhrif hafi haft á niðurstöðu þess, samanber c-lið 1. mgr. 211. gr. Loks þarf endurupptökunefnd að leggja mat á hvort verulegir gallar hafi verið á meðferð máls þannig að áhrif hafi haft á niðurstöðu málsins, samanber d-lið 1. mgr. 211. gr. Mat á því hvort skilyrði endurupptökuheimildanna í a-, c- og d-liðum 1. mgr. 211. gr. teljist uppfyllt í þessu máli er mjög samtvinnað þótt ný gögn eða upplýsingar þurfi ekki

nauðsynlega til að koma svo skilyrði c- og d-liða teljist uppfyllt. Matið snýst í raun að stærstum hluta um hvort ný gögn og upplýsingar, þar með talið um málsmeðferð, varpi nýju ljósi á þau sönnunargögn sem dómur Hæstaréttar var grundvallaður á með þeim hætti að verulegar líkur teljist á að sönnunargildi framburða dómfelldu og vitna, þar með talið sönnunargildi játninga dómfelldu og afturhvarf þriggja þeirra á játningum, hafi verið rangt metið þannig að áhrif hafi haft á niðurstöðu málsins. Óhjákvæmilega er því um að ræða heildarmat á nýjum gögnum og þeim gögnum sem lágu fyrir Hæstarétti. Því þykir rétt að fjalla í samfelldu máli um helstu atriði sem máli geta skipt við mat á því hvort skilyrði a-, c- og d-liða teljist uppfyllt.

VIII.2 Sérkenni Guðmundar- og Geirfinnsmálanna

1359. Rannsókn lögreglu, hvað dómfelldu varðaði, beindist að því að þau hefðu með saknæmum hætti átt aðild að hvarfi tveggja manna og þau voru síðar ákærð fyrir að hafa orðið þessum mönnum að bana og borið aðra menn röngum sökum. Dómfelldu voru þannig sökuð um mjög alvarlega glæpi sem þung viðurlög liggja við.
1360. Sú óvenjulega staða var uppi við sönnunarmat í þessum tveimur málum að lík hinna horfnu manna fundust aldrei, engin ummerki um manndráp eða átök fundust á meintum brotavettvangi og engar áþreifanlegar staðreyndir lágu yfirleitt fyrir um að þeim hafi verið ráðinn bani. Þar af leiðandi lá ekkert áþreifanlegt fyrir um mögulega áverka, meintar dánarorsakir, mögulegar verknaðaraðferðir eða mögulega gerendur.
1361. Rannsókn málsins byggðist þannig frá upphafi á því að yfirheyra sakborninga og vitni og freista þess þannig að afla upplýsinga sem unnt væri að staðreyna með samanburði við áþreifanlegar staðreyndir eða framburði annarra. Það gerði rannsóknina erfiðari en ella að hún beindist ekki að dómfelldu fyrr en rúmt ár var liðið frá hvarfi Geirfinns og tæp tvö ár frá hvarfi Guðmundar og óhjákvæmilegt að minni dómfelldu og vitna væri farið að dofna um hvað þau höfðust að á þeim tíma sem Guðmundi og Geirfinni átti að hafa verið ráðinn bani.
1362. Dómfelldu sættu gæsluvarðhaldi og einangrun um mjög langan tíma meðan á rannsókninni stóð og sættu hvert um sig tugum formlegra og óformlegra yfirheyrslna og viðtala af hálfu lögreglumanna, annarra rannsakenda, fangavarða og sérfræðinga. Þá sættu þau löngum samprófunum, tvö eða fleiri saman, og ýmsum öðrum rannsóknaraðgerðum. Undir hælinn var lagt hvað skráð var af því sem fram fór um þessar rannsóknaraðgerðir.
1363. Vegna þeirrar sérstöku stöðu sem uppi var við rannsókn þessara alvarlegu sakamála var sérstaklega brýnt að lögregla, ákærvald og dómstólar gættu fyllstu varfærni, nákvæmni og fagmennsku við rannsókn, saksókn og dómsmeðferð og tryggðu að dómfelldu nytu allra þeirra réttinda sem þeim skyldu tryggð samkvæmt þágildandi réttarfarslögum og meginreglum opinbers réttarfars.

VIII.3 Almenn atriði sem varða öll dómfelldu í Guðmundar- og Geirfinnsmálunum

VIII.3.1 Ný gögn sem liggja fyrir endurupptökunefnd

1364. Endurupptökunefnd hefur undir höndum frumrit dagbóka Síðumúlafangelsisins frá þeim tíma sem dómfelldu sátu þar í gæsluvarðhaldi. Endurritaður útdráttur úr dagbókunum var meðal gagna málsins fyrir Hæstarétti en eingöngu hvað varðaði skýrslutökur og vitjanir rannsóknaraðila til dómfelldu. Heldur nákvæmari uppskrift var lögð fyrir Hæstarétt vegna dómfellda Sævars í tilefni af fyrstu endurupptökubeiðni hans en í þá uppskrift vantaði hins vegar ýmsar mikilvægar færslur, til dæmis um rannsóknaraðgerðir sem engar aðrar opinberar heimildir eru til um. Endurupptökunefnd telur því að dagbækurnar í heild sinni teljist ný gögn í málinu. Um er að ræða samtímaheimild sem opinberir starfsmenn rituðu um ýmis samskipti sín og annarra við dómfelldu. Um er að ræða stuttar og hnitmiðaðar færslur og er engin ástæða til annars en að ætla að þær hafi í meginatriðum verið sannleikanum samkvæmar og trúverðugar svo langt sem færslurnar ná. Þessar dagbókarfærslur eru mikilsverð viðbót við þær upplýsingar sem liggja fyrir um gæsluvarðhaldsvist dómfelldu og eru jafnframt eina opinbera heimildin um ýmsar rannsóknaraðgerðir, auk þess sem þær varpa skýrara ljósi á þær rannsóknaraðgerðir sem aðrar heimildir eru til um.
1365. Fyrir endurupptökunefnd hafa einnig verið lagðar dagbækur dómfelldu Tryggva Rúnars og Guðjóns. Endurupptökunefnd þykir hafið yfir vafa að dagbækurnar hafi í raun verið ritaðar meðan þeir sátu í gæsluvarðhaldi. Ekkert er upplýst um hvaða aðgengi fangaverðir eða rannsóknaraðilar höfðu að efni þessara dagbóka á sínum tíma. Efni dagbókanna er fyrst og fremst frásagnir dómfelldu af daglegum athöfnum þeirra og hugleiðingar og vangaveltur þeirra um stöðu sína og líðan. Efni dagbókanna varpar þannig nýju ljósi á þann aðbúnað sem þeir máttu sæta, hugarástand þeirra, tengsl þeirra og samskipti við fangaverði og rannsóknaraðila. Þótt ekkert verði fullyrt um sannleiksgildi þess sem ritað er í dagbækur dómfelldu og um þær hvatir sem lágu að baki dagbókarskrifunum er afar margt í þeim sem samrýmist og styður það sem fram kemur í dagbókum Síðumúlafangelsisins, lögregluskýrslum sem og öðrum fyrirliggjandi gögnum. Saman virðast þessar heimildir varpa upp nokkuð trúverðugri mynd. Endurupptökunefnd telur ótvírætt að um ný gögn teljist vera að ræða í skilningi a-liðar.
1366. Um skýrslu starfshóps innanríkisráðherra um Guðmundar- og Geirfinnsmál hefur áður verið fjallað. Með þeim fyrirvörum sem þar eru gerðir lítur endurupptökunefnd svo á að skýrslan hafi að geyma greiningu á nýjum og eldri gögnum og feli þannig í sér upplýsingar sem teljist til nýrra gagna í skilningi a-liðar. Þetta á einnig við um sérfræðialit sálfræðinganna Gísla H. Guðjónssonar og Jóns Friðriks Sigurðssonar um áreiðanleika framburða dómfelldu í Guðmundar- og Geirfinnsmálunum, sem er hluti af skýrslunni.
1367. Til nýrra gagna teljast einnig ýmis gögn sem starfshópur innanríkisráðherra dró fram í dagsljósið og urðu til við rannsókn Guðmundar- og Geirfinnsmálanna en voru ekki meðal málsgagna fyrir sakadómi Reykjavíkur eða Hæstarétti. Gerð er grein fyrir

Þessum gögnum í kafla VII.6.1. Eins og nánar verður gerð grein fyrir hér síðar varpa ýmis þessara gagna nýju ljósi á sönnunargildi munnlegra framburða í Guðmundar- og Geirfinnsmálunum.

1368. Í kafla VII.6.1 hér að framan hefur verið fjallað um ný gögn sem aflað hefur verið af hálfu endurupptökubeiðenda og setts ríkissaksóknara og lögð fyrir endurupptökunefnd. Fæst þessara gagna vega ein og sér mikið við ákvörðun um hvort skilyrði endurupptöku séu fyrir hendi en geta haft þýðingu við heildarmat á öllum þeim gögnum sem nú liggja fyrir.

VIII.3.2 Áhrif framkvæmdar gæsluvarðhalds og einangrunar

1369. Eins og áður hefur verið fjallað um var sakamálaréttarfar hér á landi að þróast úr rannsóknarréttarfarir yfir í ákæruréttarfar á áttunda áratug síðustu aldar. Aðferðir og tækni sem lögregla notaði til að upplýsa mál voru um margt frumstæðar, jafnt yfirheyrslutækni sem tæknirannsóknir. Mikil áhersla var lögð á að ná fram játningu sakbornings og í mörgum tilvikum var löngu gæsluvarðhaldi beitt til að knýja fram játningu.
1370. Áður hefur verið rakið hvaða áhrif Mannréttindadómstóll Evrópu og áður mannréttindanefndin hefur talið að einangrunarvist hafi á þá sem henni sæta. Í ákvörðun mannréttindanefndarinnar frá 8. júlí 1978 í máli Ensslin, Baader og Raspe gegn Þýskalandi var vikið að áhrifum algjörar einangrunar, hvað varðar skynjun og félagsskap, og talið að slíkt gæti án vafa að lokum eyðilaggt persónuleika og þar með talist vera ómannleg meðferð í skilningi 3. gr. mannréttindasáttmála Evrópu. Jafnframt hafa verið raktar athugasemdir í greinargerð með frumvarpi sem varð að lögum nr. 53/1979 þar sem gagnrýnd er sú áhersla sem dómstólar leggja á notkun langrar gæsluvarðhaldsvistar sem áhrifaríks tækis til að knýja fram játningu sökunautar.
1371. Í dómum Hæstaréttar frá 3. mars 1983 í málum nr. 124/1983, 125/1983, 126/1983 og 127/1983 var fjallað um bótakröfur þeirra fjögurra manna sem sátu í gæsluvarðhaldi í Síðumúlafangelsinu í 90 til 105 daga vegna framburðar dómfelldu í máli þessu. Í forsendum Hæstaréttar sagði orðrétt: „Húsakynni þau sem hann var vistaður í, voru ekki forsvaranleg til svo langrar vistunar.“ Við ákvörðun miskabóta þeim til handa leit Hæstiréttur til þess að einangrunarvistin hafi verið „óvenju langvinn“ auk þess sem horft var til þeirrar „fáheyrðu og andlegu og líkamlegu raunar, sem henni var samfara“.
1372. Með vísan til framangreinds má ráða að nokkur vitneskja hafi verið til staðar hér á landi í kringum 1980 um skaðleg áhrif einangrunar og mögulegar afleiðingar hennar á áreiðanleika og þar með sönnunargildi framburða.
1373. Fræðimenn nú á dögum virðast almennt á einu máli um að einangrun geti valdið svefntruflunum og þannig veikt mótstöðu sakborninga við yfirheyrslur og aukið sefnæmi þeirra og undanlátssemi. Jafnframt að löng einangrunarvist sé til þess fallin að ýkja veikleika sakborninga við yfirheyrslur. Almennt sé meiri hætta á óáreiðanlegum framburðum eftir því sem gæsluvarðhald sé lengra og sakborningur

einangraðri. Áhrif einangrunar á áreiðanleika framburða ráðist þó jafnframt af fleiri þáttum, þar á meðal persónulegum eiginleikum sakborninga.

1374. Hér að framan hefur verið gerð nákvæm greining á því hversu lengi hvert dómfelldu sætti einangrun í gæsluvarðhaldi vegna rannsóknar Guðmundar- og Geirfinnsmálanna. Einangrunarvist endurupptökubeiðanda var styst eða 88 dagar en dómfelldi Sævar var lengst í einangrun eða samtals 741 dag.
1375. Gögn málsins bera með sér að dómfelldu sættu nær algeru heimsóknarbanni, fengu lengst af ekki að ræða við réttargæslumenn sína í einrúmi og um tæpra tveggja mánaða skeið áður en málið var endanlega dómtekið í héraði sættu þeir dómfelldu Kristján Viðar og Sævar algeru banni við að ræða við verjendur sína. Þá fengu dómfelldu mjög takmarkaða útivist og fékk dómfelldi Sævar til að mynda ekki heimild til útivistar í fangelsisgarði fyrr en í október 1976 þegar hann var farinn að bera um aðild sína að dauða Geirfinns. Fullyrða má að sú einangrunarvist sem aðrir dómfelldu en endurupptökubeiðandi sættu, og þá sérstaklega dómfelldi Sævar, hafi verið sérstaklega löng og harðneskjuleg og á hún sér enga hliðstæðu hér á landi á síðustu áratugum.
1376. Af nákvæmri skoðun á nýjum gögnum og þeim sem lágu fyrir dómi verður ráðið að ákvarðanir þeirra sem stjórnðu rannsókninni um fyrirkomulag einangrunarinnar hafi í mörgum tilvikum ráðist af því hversu samvinnuþýð dómfelldu voru við að gefa nýjar upplýsingar sem samræmdust þeim rannsóknartilgátum sem lögregla vann eftir á hverjum tíma. Hvort sem það var beinlínis sagt af hálfu rannsóknaraðila eða gefið í skyn með einum eða öðrum hætti mátti dómfelldu löngu vera orðið ljóst þegar leið á einangrunina að framburður þeirra gæti haft mikil áhrif á fyrirkomulag gæsluvarðhaldsins.

VIII.3.3 Persónulegar aðstæður dómfelldu í gæsluvarðhaldi

1377. Fyrir liggur að dómfelldu voru ung að árum eða um tvítugt þegar þau voru hneppt í gæsluvarðhald nema dómfelldi Guðjón sem var um þrítugt. Ráðið verður af niðurstöðum geðrannsókna sem dómfelldu sættu að þau voru sum með fremur slaka greind og haldin ýmsum geðrænum vandamálum, höfðu flest hlotið mjög takmarkaða menntun, höfðu neytt fíkniefna í talsverðum mæli og mörg hver með brotaferil að baki. Ekki verður séð að sakadómur Reykjavíkur eða Hæstiréttur hafi tekið sérstakt tillit til þessara persónulegu þátta við mat á sönnunargildi framburða þeirra. Ætla verður að margir þessara einstaklingsbundnu þátta hafi magnað skaðleg áhrif langvarandi einangrunarvistar á framburði þeirra. Að mati endurupptökunefndar er tvímælalaust að taka hefði þurft tillit til slíkra þátta við sönnunarmatið.
1378. Í þeim gögnum sem liggja fyrir endurupptökunefnd eru fjölmargar vísbendingar um að andleg heilsa dómfelldu í einangrunarvistinni hafi nánast frá upphafi verið afar bágborin og þurftu þau á ýmsum lyfjum að halda til að þrauka frá degi til dags. Sjálfsvígstilraunir dómfellda Kristjáns Viðars, þrálátt minnisleysi endurupptökubeiðanda og dómfellda Tryggva Rúnars og ruglástand dómfelldu Sævars og Kristjáns Viðars sem getið er um í lögregluskýrslum bera ásamt fleiru vott um þetta. Þeir höfðu ekkert samneyti við aðra fanga og heimsóknir ættingja voru ýmist bannaðar eða mjög

takmarkaðar. Félagslegt samneyti þeirra við annað fólk takmarkaðist því langtímum saman við fangaverði og rannsóknaraðila.

1379. Meðan á einangrunarvistinni stóð sættu þau fjölmörgum og oft löngum yfirheyrslum og viðtölum sem nánari grein er gerð fyrir hér að framan. Athygli vekur að ekkert er vikið að mögulegum áhrifum einangrunarinnar á trúverðugleika framburða dómfelldu í dómum sakadóms Reykjavíkur eða Hæstaréttar. Endurupptökunefnd telur verulegar líkur á að þessi langvinna einangrun við þær aðstæður sem voru í Síðumúlafangelsinu og tíðar og langar yfirheyrslur hafi verið til þess fallnar að brjóta niður allt viðnám dómfelldu gagnvart rannsóknarmönnum þannig að þau hafi smám saman verið tilbúin að segja það sem þeim þótti helst geta orðið til þess að binda endi á einangrunarvistina jafnvel þótt það hefði í för með sér langan fangelsisdóm. Dómfelldi Kristján Viðar reyndi að binda endi á einangrunarvistina með sjálfsvígstilraunum. Augljóst dæmi um hvernig einangrunarvistin og vonin um að losna úr einangrun virðist hafa haft áhrif á framburði dómfelldu eru þær breytingar sem urðu á framburði dómfellda Sævars þegar líða tók á haustið 1976, en þá virðist hann hafa séð möguleika á að komast í lausagæslu í Hegningarhúsinu við Skólavörðustíg ef hann gæfi framburði sem samræmdust sem mest framburðum annarra dómfelldu. Þá má benda á dæmi um breytingu á framburðum í gagnstæða átt eftir að dómfelldu losnuðu úr einangrunarvist. Svo virðist sem samhengi sé á milli þess að dómfelldi Kristján Viðar var fluttur í lausagæslu á Litla-Hraun eftir að hafa játað að hafa átt aðild að atlogum að Guðmundi og Geirfinni og þess að hann var aftur færður í einangrun í Síðumúlafangelsið eftir að hann hafði dregið játningu sína í Geirfinnsmálinu til baka. Sama má segja um dómfellda Sævar sem færður hafði verið í Hegningarhúsið í lok janúar 1977 en var fluttur aftur í einangrun í Síðumúlafangelsið í maí sama ár eftir að hafa dregið játningu sína í Guðmundarmálinu til baka. Útilokað er annað en að álykta sem svo að það hafi gefið dómfelldu aukinn viðnámsþrótt að vera laus úr einangrun í Síðumúlafangelsinu þótt þau sættu áfram frelsisskerðingu og jafnvel einangrun í öðru fangelsi. Samkvæmt framansögðu verður að ætla að það hafi verið dómfelldu ljóst að ef þau héldu sig ekki við þá framburði sem þau voru búin að gefa yrði hlutskipti þeirra að sitja áfram í einangrun.
1380. Ákvarðanir rannsóknaraðila og dómara um fyrirkomulag gæsluvarðhaldsvistarinnar virðast í sumum tilvikum hafa þjónað þeim tilgangi að ná fram játningum og síðar að tryggja að dómfelldu héldu sig við þá framburði sem þau höfðu gefið.
1381. Skráðar lögregluskýrslur af dómfelldu og vitnum bera það með sér að rannsóknarmenn hafi í talsverðum mæli notað þá yfirheyrslutækni að bera á milli dómfelldu valdar upplýsingar sem aðrir dómfelldu og vitni höfðu gefið. Þótt slíkar yfirheyrsluaðferðir geti átt rétt á sér er nauðsynlegt að þeim sé beitt af sanngirni og blekkingum sé ekki beitt. Jafnframt sættu dómfelldu oft og ítrekað samprófunum. Engu að síður virðast dómara hafa staðið í þeirri trú að dómfelldu hefði sjálfum tekist að samræma framburði sína og því væri þörf á strangri einangrun þeirra. Í sumum tilvikum virðast ályktanir dómara hafa byggst á hreinum misskilningi eins og til dæmis þegar það var ranglega bókað í þingbók, og tekið upp í dóm sakadóms, að dómfelldi Sævar hafi verið í klefa við hlið dómfellda Tryggva Rúnars í Hegningarhúsinu, þar sem hann var

aldrei vistaður í gæsluvarðhaldi. Virðist sú ályktun hafa verið dregin af þessu að dómfelldi Sævar hafi haft áhrif á það að dómfelldi Tryggvi Rúnar dró framburð sinn til baka fyrir dómi 31. mars 1977.

1382. Fyrir liggja sterkar vísbendingar um að dómfelldu Kristján Viðar, Sævar og Tryggvi Rúnar hafi allir mátt sæta umtalsverðu harðræði á fyrstu vikum gæsluvarðhalds. Báðir dómfelldu Kristján Viðar og Sævar báru um það fyrir dómi, dómfelldi Sævar þegar hann neitaði sök í Guðmundarmáli 29. mars 1977 og dómfelldi Kristján Viðar þegar hann neitaði sök varðandi ákæru um rangar sakargiftir 13. maí 1977. Dómfelldi Tryggvi Rúnar bar ekki um harðræði fyrir dómi en vék ítrekað orðum að því í dagbók sinni að vistin í Síðumúlafangelsi í upphafi gæsluvarðhalds hafi verið mjög erfið. Hann sætti á þeim tíma stífum yfirheyrslum og þurfti að sprauta hann niður þar sem hann svaf ekki og virðist hafa verið nánast með óráði. Upplýsingar um harðræði á fyrstu vikum gæsluvarðhalds dómfelldu, þar á meðal gagnvart dómfellda Tryggva Rúnari, komu jafnframt fram af hálfu tveggja fangavarda í harðræðisrannsókninni sem framkvæmd var haustið 1979, sem og í framburði þriðja fangavardarins sem lét yfirlýsingar í té í tilefni af fyrstu endurupptökubeiðni dómfellda Sævars. Þær lýsingar sem fram komu af hálfu dómfelldu og fangavardanna um framkvæmd harðræðis eru keimlíkar, lúta að því að dómfelldu hafi verið sviptir svefni og hreldir með ýmsum hætti þannig að þeir hafi verið mjög óttaslegnir og í tilfinningalegu uppnámi.
1383. Eins og fjallað hefur verið um bera upplýsingar í fangelsisdagbók með sér að dómfelldi Sævar hafi sætt harðræði allt frá 25. apríl 1976 fram á haust það ár er fólst í því að hann var um lengri eða skemmri tíma sviptur tóbaki, lesefni, skriffærum, pappír og sæng. Að auki var dómfelldi Sævar í fótajárnum í ellefu daga á tímabilinu í refsingarskyni fyrir að skiptast á orðsendingum við annan fanga. Þess má geta að hann var hafður í fótajárnum í febrúar 1976 í 23 daga vegna flóttatilraunar sem fólst í því að hann tók á sprett fyrir utan fangelsið þegar hann var í fylgd rannsóknaraðila en náðist strax.
1384. Dómfelldu, aðrir en endurupptökubeiðandi, sættu margfalt lengri og harðneskjulegri einangrun en þeir fjórmennningar sem dæmdar voru bætur í framangreindum dómum Hæstaréttar árið 1983 og má fullyrða að áhrifin hafi verið talsvert skaðlegri. Ætla verður að áhrif einangrunarvistarinnar á dómfelldu hafi orðið því alvarlegri þeim mun lengur sem einangrunarvistin stóð og sönnunargildi framburða þeirra minna sem því nemur. Endurupptökunefnd þykir ljóst að einstaklingsbundnir þættir höfðu talsverð áhrif á hversu fljótt einangrunarvistin fór að hafa áhrif á framburði dómfelldu. Þannig virðist jafnvel yfirvofandi einangrunarvist hafa haft áhrif á að endurupptökubeiðandi bar á þann veg sem hann gerði.
1385. Sú rannsókn á meintu harðræði í Síðumúlafangelsinu, sem rannsóknarlögregla ríkisins framkvæmdi haustið 1979, eftir að héraðsdómur gekk í málinu, var tiltölulega þröngt afmörkuð. Rannsóknin tók eingöngu til hluta þeirra tilvika sem dómfelldi Sævar hafði bent á og tók þannig ekki til annarra dómfelldu eða aðstæðna almennt í fangelsinu. Rannsóknin gat því ekki gefið heildstæða mynd af meðferð dómfelldu í fangelsinu heldur eingöngu varpað ljósi á einstök atvik, svo sem um kinnhest sem dómfelldi

Sævar var lostinn við samprófun. Hæstiréttur var því ekki í aðstöðu til að gera sér grein fyrir aðstæðum sem nú liggur fyrir að dómfelldu sættu í Síðumúlafangelsinu og því síður að draga ályktanir um áhrif þessara aðstæðna á sönnunargildi framburða þeirra. Endurupptökunefnd telur að þýðing umrædds kinnhests hafi verið hverfandi í samanburði við heildaráhrif einangrunarinnar og þess harðræðis sem dómfelldu Kristján Viðar, Sævar og Tryggvi Rúnar voru beittir.

1386. Í ákvörðun Hæstaréttar frá 15. júlí 1997 um fyrstu endurupptökubeiðni dómfellda Sævars var fjallað um ýmis agaviðurlög sem dómfelldi var beittur í Síðumúlafangelsinu, svo sem notkun fótajárna, tóbaksbann og sviptingu lesefnis og ritfanga auk þess sem ýmis ótilhlýðileg ummæli hafi verið höfð um hann í færslum í dagbók fangelsisins. Komist var að þeirri niðurstöðu að dómfelldi hefði sætt ólögmati meðferð í gæsluvarðhaldsvistinni einkum í apríl og maí 1976 í nokkrum meira mæli en kunnugt hafi verið um við úrlausn málsins. Þess var getið að ekki hefðu komið fram nýjar upplýsingar sem líklegar væru til þess að hafa breytt niðurstöðu dóms Hæstaréttar 22. febrúar 1980. Þótt þess sé ekki getið berum orðum má ráða af rökstuðningi Hæstaréttar að harðræðið hafi ekki verið talið hafa áhrif á sönnunargildi framburða dómfellda Sævars vegna þess að þau atvik sem rétturinn vísaði til hafi átt sér stað á tímabili í gæsluvarðhaldsvist dómfellda sem hafi verið „annars vegar nokkrum mánuðum eftir að hann gaf skýrslur, þar sem hann játaði að eiga þátt í hvarfi Guðmundar Einarssonar og þar einnig sakir á fjóra nafngreinda menn um aðild þeirra að hvarfi Geirfinns Einarssonar, og hins vegar mörgum mánuðum áður en hann gekkst við aðild sinni að hvarfi hins síðarnefnda“.
1387. Af nákvæmri skoðun endurupptökunefndar á dagbókum Síðumúlafangelsisins, dagbókum þeim sem dómfelldu Tryggvi Rúnar og Guðjón rituðu, svo og af öðrum nýjum gögnum og upplýsingum og samanburði við þau gögn sem lágu fyrir við meðferð málsins í Hæstarétti, má ráða að einangrun dómfelldu, aðstæður í Síðumúlafangelsinu og sú meðferð sem þeir sættu þar hafi haft mikil áhrif á andlega og líkamlega heilsu þeirra með þeim hætti að rétt hefði verið að taka verulegt tillit til þessara þátta við mat á sönnunargildi framburða þeirra. Endurupptökunefnd telur í ljós leitt að það harðræði sem dómfelldu voru beittir hafi ekki verið bundið við tiltekin tímabil líkt og virðist hafa verið lagt til grundvallar við afgreiðslu fyrstu endurupptökubeiðni dómfellda Sævars.
1388. Þar sem sakfelling bæði í Guðmundar- og Geirfinnsmálinu byggði á því að um samverknað þriggja dómfellda hefði verið að ræða höfðu framburður hvers dómfellda mikil áhrif á mat á sök hinna. Þá löguðu dómfelldu í mörgum tilvikum framburði sína að framburðum hinna þannig að framburðirnir þróuðust í takt. Af því má draga þá ályktun að hafi harðræði haft áhrif á framburð eins dómfellda hafi það haft áhrif á sönnunarmat hvað alla dómfelldu varðaði.
1389. Það er mat endurupptökunefndar að vegna takmarkaðri upplýsinga um harðræði en nú liggja fyrir hafi Hæstiréttur vanmetið þessi áhrif við sönnunarmat bæði í Guðmundar- og Geirfinnsmálinu með þeim hætti að verulegar líkur séu á að það hafi haft áhrif á niðurstöðu málanna.

VIII.3.4 Yfirheyrslur, viðtöl og samprófanir svo og skráning þeirra

1390. Fyrir liggur að dómfelldu sættu fjölda yfirheyrslna af hálfu lögreglu og fyrir dómi á rannsóknarstigi svo sem nánar hefur verið rakið hér að framan. Í allmörgum tilvikum braut lögregla gegn brýnu banni 40. gr. þágildandi laga um meðferð opinberra mála með því að láta yfirheyrslur standa lengur yfir en sex klukkustundir. Um þessar yfirheyrslur voru ýmist ritaðar framburðarskýrslur sem dómfelldu undirrituðu að jafnaði, óundirritaðar samantektarskýrslur lögreglumanna eða alls ekkert skráð. Í dómi Hæstaréttar kemur fram að í fáein skipti verði eigi séð að þess hafi verið gætt að benda sökuðum manni sem yfirheyrður var fyrir rannsóknarlögreglu á ákvæði 1. mgr. 40. gr. laga um meðferð opinberra mála og við hafi borið að yfirheyrsla hafi staðið samfellt lengur en sex klukkustundir, samanber 3. mgr. 40. gr. sömu laga. Í inngangsorðum þessara athugasemda Hæstaréttar við málsmeðferðina segir orðrétt: „Rannsókn sakamáls þessa er hin umfangsmesta á landi hér á síðari árum. Rangir og reikulir framburðir ýmissa þeirra sem rannsóknin beindist gegn, ollu þeim, sem með rannsóknina fóru, miklum örðugleikum.“ Af dómi Hæstaréttar má þannig ráða að þessi brot gegn málsmeðferðarreglum hafi verið talin afsakanleg enda leiddu þau hvorki til frávísunar, ómerkingar héraðsdóms eða sýknu og virðast engin áhrif hafa haft á mat á sönnunargildi framburða dómfelldu.
1391. Dómfelldu sættu jafnframt ítrekað löngum samprófunum, tvö eða þrjú saman, ásamt einum eða fleiri rannsóknarmönnum en að jafnaði var ekkert skráð um þessar samprófanir. Að auki voru þau oft tekin til viðtals af lögreglumönnum og fulltrúa yfirsakadómara auk þess sem fangaverðir virðast hafa tekið við þau viðtöl. Að jafnaði var ekkert skráð um slík viðtöl fyrir utan færslur í dagbók Síðumúlafangelsisins um að þau hafi átt sér stað og í sumum tilvikum skýringar á þeim.
1392. Samkvæmt skýrslu starfshóps innanríkisráðherra var heildarfjöldi yfirheyrslna, bókaðra og óbókaðra, viðtala við dómfelldu á klefa, samprófana og vettvangsferða 641 fram að dómtöku málsins í sakadómi Reykjavíkur, þar af beindust 180 aðgerðir að dómfellda Sævari en 160 að dómfellda Kristjáni Viðari. Þessar aðgerðir stóðu yfir í samtals 976 klukkustundir. Þeir tveir voru samtals í 555 klukkustundir í samskiptum sem þessum.
1393. Hvernig sem á er litið má vera ljóst að fjöldi yfirheyrslna og annarra samskipta sem höfðu það að markmiði að afla upplýsinga frá dómfelldu voru, hvort sem til þeirra var stofnað að frumkvæði rannsakenda, fangavarða eða jafnvel dómfelldu sjálfra, yfirgengilega margar og umfangsmiklar. Þar sem almennt er viðurkennt að áreiðanleiki framburða minnkar með síendurteknum upprifjunum er ljóst að rannsóknaraðferðir í Guðmundar- og Geirfinnsmálunum voru ekki vel til þess fallnar að leiða sannleikann í ljós.
1394. Í þeim tilvikum sem ekki kemur fram í skýrslum um yfirheyrslur að gætt hafi verið að þeim mikilvægu réttindum sem fólust í 1. mgr. 40. gr. laga um meðferð opinberra mála, um að sakborningi væri óskyld að svara spurningum sem fellt gætu á hann sök, er óhjákvæmilegt annað en að líta svo á að það hafi ekki verið gert. Í þeim skýrslum sem aðeins hafa að geyma samantektir lögreglumanna er þess ekki getið að gætt hafi

verið að þessum réttindum sakbornings og verður á sama hátt að líta svo á að svo hafi ekki verið gert. Sama má segja um þær yfirheyrslur sem ekkert var skráð um, samprófanir og viðtöl rannsóknarmanna, fangavarða, lækna og annarra við dómfelldu en dæmi eru um að upplýsingar sem komu fram í slíkum viðtölum hafi verið notaðar í rannsókninni og þeirra getið í dómi sakadóms Reykjavíkur. Ekki verður séð að horft hafi verið til slíkra brota gegn réttindum dómfelldu við sönnunarmat Hæstaréttar en að mati endurupptökunefndar er ótvírætt um að ræða annmarka sem bar að líta til við mat á sönnunargildi þeirra framburða sem um ræðir.

1395. Af skoðun á hinum formlegu skýrslum verður lítið sem ekkert ráðið um þær spurningar sem lagðar voru fyrir dómfelldu, hvaða upplýsingar rannsóknarmenn gáfu dómfelldu um framburði annarra og það sem skráð var eftir dómfelldu og vitnum aðeins endursögn lögreglumanna á framburðum þeirra. Í mörgum tilvikum er ekkert samræmi milli tímans sem yfirheyrsla tók og lengdar skýrslu. Sem dæmi má nefna skýrslu um yfirheyrslu yfir dómfellda Sævari frá 20. september 1976. Tilefni yfirheyrslunnar var afmarkað við það eina atriði hvort dómfellda ræki minni til hvorum megin lík Guðmundar hafi verið sett inn í bifreið þegar það var flutt frá Hamarsbraut 11. Yfirheyrslan stóð yfir í fimm klukkustundir en afurð hennar var einungis hálftrar blaðsíðu lögregluskýrsla.
1396. Margar sterkar vísbendingar liggja fyrir um að rannsóknarmenn hafi valið úr framburðum dómfellda tiltekna upplýsingar og borið undir aðra dómfellda ásamt eigin rannsóknartilgátum. Í kafla VII.5.2.d voru nefnd dæmi um svör dómfellda sem gefa til kynna að þau hafi verið spurð mjög leiðandi spurninga. Virðist þannig talsvert hæft í svokölluðum áburði dómfellda, líkt og það er nefnt í dómi Hæstaréttar, um að rannsóknarmenn hafi leitt þau áfram í yfirheyrslum. Enn minna er að sjálfsögðu vitað um hvað dómfellda voru spurð og um framburði þeirra í hinum fjölmörgu yfirheyrslum og viðtölum sem ekkert var skráð um. Tekið skal fram að skráning framburða í yfirheyrslum yfir dómfellda tók nokkrum breytingum til batnaðar eftir að Karl Schütz kom að rannsókn málanna í júlí 1976. Jafnframt kom þá betur í ljós hversu leiðandi spurningum rannsóknarmenn beittu oft og tíðum í yfirheyrslum.
1397. Svo sem áður hefur verið vikið að voru skýr fyrirmæli um það í niðurlagi 39. gr. þágildandi laga um meðferð opinberra mála að þess skyldi jafnan gætt vandlega að svör manna við spurningum væru skilmerkilega og rétt færð í letur og sem orðréttust, einkum ef um svör grunaðra manna væri að tefla. Ljóst er að brotið var alvarlega gegn þessum lagafyrirmælum, jafnt þegar formlegar skýrslur voru gerðar og með enn alvarlegri hætti í þeim fjölda formlegra og óformlegra yfirheyrslna, viðtala og samprófana sem ekkert var skráð um.
1398. Sönnunargildi framburða sakaðra manna og vitna ræðst mjög af því hvaða spurninga þeir eru spurðir og hvernig er vísað í gögn málsins og framburði annarra sakborninga og vitna. Mikilvægt er að rannsóknarmenn beiti ekki blekkingum eða ósannindum í yfirheyrslum þar sem slíkt getur haft veruleg áhrif á framburð og jafnvel orðið til þess að sakborningur játi á sig verknað sem hann hefur ekki framið. Ef skráning yfirheyrslna er ófullkomin er nánast ómögulegt fyrir dómara að átta sig á hvernig

frásögn sakbornings eða vitnis er til komin og hvernig hún var í reynd. Endurupptökunefnd telur að við rannsókn svo alvarlegra brota hafi það mikla þýðingu að skrá allt nákvæmlega sem fram kemur í yfirheyrslum og viðtölum við sakborninga, jafnt spurningar og svör.

1399. Í tilefni af athugasemdum verjanda dómfellda Tryggva Rúnars um skýrslutökur sem ekkert hafi verið skráð um var bókað orðrétt eftir einum rannsóknarlögreglumannanna: „Það er ekki venja í yfirheyrslum að bóka allar yfirheyrslur og yfirleitt ekki bókað í yfirheyrslu nema eitthvað nýtt komi fram eða sá sem er yfirheyrður vilji bæta einhverju við framburð sinn.“ Fyrir liggur að skortur á skráningu um það sem fram fór í þessum formlegu og óformlegu yfirheyrslum og ófullkomnar skráningar að öðru leyti var ekki í samræmi við 39. gr. laga um meðferð opinberra mála, um skráningu svara við yfirheyrslur. Þessi vanræksla gerði það jafnframt að verkum að útilokað var að leggja mat á hvort fyrirmælum 1. mgr. 40. gr. laganna hefði verið fullnægt en þar sagði meðal annars að spurningar lögreglumanna skyldu vera skýrar, stuttar og ótvíræðar og að þeir mættu ekki reyna með nokkrum hætti að rugla menn með ósannindum eða á annan hátt þannig að verða kynni til þess að hann vissi miður en ella hverju hann svaraði eða til þess að hann svaraði röngu.
1400. Ákveðinnar mótsagnar gætir í framburði rannsóknarlögreglumanna fyrir dómi. Fyrir liggja upplýsingar um viðleitni dómfelldu til að draga framburði sína til baka, mun fyrr heldur en dómstólar lögðu til grundvallar, án þess að um það hafi verið gerð skýrsla. Ekki verður annað ráðið af fullyrðingu rannsóknarlögreglumanna en að í þeim tilvikum hafi ekki verið talið tilefni til að bóka nokkuð eftir dómfelldu þar sem ekki hafi verið um að ræða viðbót við framburð eða nýjar upplýsingar. Endurupptökunefnd telur að Hæstiréttur hafi ranglega tekið skýringar rannsóknarmanna um skort á skráningu yfirheyrslna og viðtala góðar og gildar.
1401. Í dómi Hæstaréttar er í nokkrum tilvikum greint frá því að dómfelldu hafi greint sjálfstætt frá atburðum í yfirheyrslum hjá lögreglu en sú ályktun sýnist byggja á framburðum rannsóknarlögreglumanna fyrir dómi sem fullyrtu í þessa veru. Vegna vanrækslu rannsakennda á að skrá það sem fram kom í yfirheyrslum verður á hinn bóginn afar takmarkað ráðið um hvað dómfelldu hafa borið um sjálfstætt og að hvaða marki dómfelldu hafa staðfest þau atriði sem undir þau voru borin. Jafnframt er á löngum köflum í rannsókninni útilokað að meta hvernig framburðir dómfelldu þróuðust en sterkar vísbendingar liggja fyrir um að þau hafi miklu oftast en fram kemur í lögregluskýrslum neitað sök, ekki kannast við það sem þau voru spurð um og jafnframt dregið játningar sínar til baka. Þá virðist sem dómfelldu hafi komið fram með miklu fleiri útgáfur af meintri atburðarás í málinu en skráð var. Dagbækur þeirra dómfelldu Tryggva Rúnars og Guðjóns, ýmsar athugasemdir í skráðum lögregluskýrslum og samanburður á þróun framburða dómfelldu benda meðal annars til þessa. Þá styðja framburðir rannsóknarmanna þessa ályktun.
1402. Í dómi Hæstaréttar er fjallað um þann áburð dómfelldu að játningar þeirra hafi verið fengnar með því að rannsóknarmenn og fangaverðir hefðu beitt þau ólögmati harðneskju, leitt þau til ákveðinna frásagna, samræmt sögur þeirra og viðhaft

óhæfilegar og ólögmetar rannsóknaraðferðir. Meðal forsendna Hæstaréttar fyrir þeirri mikilvægu niðurstöðu að afturkallanir dómfelldu Kristjáns Viðars og Sævars á játningum þeirra hafi ekki verið marktækar var sú að réttilega megi ráða „af gögnum málsins að hinir ákærðu hafa mjög leitað að fyrra bragði eftir viðtölum við rannsóknarmenn og að skýrslur yrðu af þeim teknar“. Þótt þau gögn sem liggja fyrir endurupptökunefnd beri með sér að dómfelldu hafi í einhverjum mæli leitað til rannsóknarmanna virðist Hæstiréttur ekki setja þessa háttsemi dómfelldu í samhengi við að þau voru í einangruninni svipt nær öllu sambandi við umheiminn og rannsóknarmennirnir einu mannlegu samskiptin sem þau áttu kost á. Varpa dagbækur fangelsisins við Síðumúla og þær dagbækur sem dómfelldu Guðjón og Tryggvi Rúnar rituðu skýru ljósi á þessar aðstæður. Vel er þekkt að óheilbrigð og óviðeigandi tengsl af þessu tagi geta myndast milli fanga og þeirra sem halda þeim föngrum. Samkvæmt frásögn rannsóknarlögrelumanns og fangavarðar hvöttu þeir sem stýrðu rannsókninni rannsóknarmenn og fangaverði til að mynda slík tengsl í því skyni að afla upplýsinga frá dómfelldu í þágu rannsóknarinnar. Hæstiréttur virðist því hafa dregið rangar ályktanir af frumkvæði dómfelldu að samskiptum við rannsóknarmenn.

1403. Í ljósi þeirra nýju gagna og upplýsinga sem liggja fyrir endurupptökunefnd verður að telja að Hæstarétti hafi ekki verið fullkunnugt um hversu mikið var um óskráðar yfirheyrslur, viðtöl og samprófanir. Þá virðist rétturinn ekki hafa lagt mat á þýðingu ófullkominna skráninga fyrir sönnunargildi skýrslna um framburð dómfelldu og vitna. Þar við bætist að Hæstiréttur virðist ekki hafa haft yfirsýn yfir alla þá upplýsingaöflun frá dómfelldu sem fangaverðir, lækna og aðrir önnuðust í þágu rannsóknar málsins. Endurupptökunefnd telur að ónákvæm skráning og skortur á skráningu fjölmargra yfirheyrslna, viðtala og annarra samskipta rannsóknarmanna og annarra við dómfelldu á löngum tímabilum varpi mikilli rýrð á trúverðuleika rannsóknarinnar í heild. Endurupptökunefnd telur að við sönnunarmat í málinu hefðu dómfelldu átt að njóta vafans um það sem fram fór í þessum óskráðu samskiptum og að þetta sé eitt þeirra atriða sem skipti miklu máli við mat á því hvort sönnunargögn í málinu hafi verið rangt metin svo áhrif hafi haft á niðurstöðu málsins.
1404. Hin langa einangrunarvist dómfelldu sem beitt var að mestu leyti samfellt allt fram að dómsuppsögu í héraði, í tilvikum dómfelldu Guðjóns, Kristjáns Viðars og Sævars, virðist hafa verið réttlætt með því að mikilvægt væri að dómfelldu gætu ekki spillt rannsókn málsins og þá einkum með því að samræma framburði sína. Jafnvel eftir að meðferð málsins hófst fyrir dómi var hert á einangrun dómfelldu í þessu skyni.
1405. Margar skráðar skýrslur um framburði dómfelldu og vitna bera það glögglega með sér að dómfelldu hafa með einhverjum hætti fengið vitneskju um tiltekin atriði í framburði annarra dómfelldu eða vitna. Vegna þeirrar einangrunar sem dómfelldu sættu er nærtækast að álykta að rannsóknarmenn hafi borið á milli dómfelldu valda framburði í þeim tilgangi að fá þau til að leysa frá skjóðunni. Virðist í mörgum tilvikum hafa tekist að samræma framburði dómfelldu að einhverju leyti með þessum hætti. Vegna þess hversu skýrslur um spurningar og svör eru ónákvæmar verður að líta svo á að þessar yfirheyrsluaðferðir hafi valdið talsverðum spilliáhrifum. Afar erfitt er þannig að meta hvort lýsingar dómfelldu séu byggðar á eigin upplifun og minni, komnar frá öðrum

dómfelldu í gegnum rannsóknarmenn eða hvort þau hafi einvörðungu tekið undir leiðandi spurningar rannsóknarmanna um rannsóknartilgátur. Meta verður sönnunargildi framburða dómfelldu í því ljósi.

1406. Sem fyrr segir voru dómfelldu jafnframt ítrekað samprófuð, ýmist tvö eða fleiri saman. Slíkar samprófanir voru sérstaklega margar og langar sumarið 1976 og var þá yfirleitt aðeins einn rannsóknarlögreglumaður viðstaddur. Ekkert var skráð um það sem fram fór í þessum löngu samprófunum. Ætla verður að í þessum samprófunum hafi verið bornir saman framburðir dómfelldu um meint málsatvik og þau þannig fengið miklar upplýsingar um hvað önnur dómfelldu höfðu borið.
1407. Endurupptökunefnd telur að þessar viðamiklu samprófanir dómfelldu sumarið 1976, sem ekkert var skráð um, hafi haft svo mikil spilliáhrif á minni dómfelldu og þar með framburði þeirra að ekki hafi verið unnt að líta á framburði þeirra eftir það sem sjálfstæða upprifjun á raunverulegum atvikum. Í dómi Hæstaréttar er jafnvel fjallað um framburði dómfelldu, sem þau gáfu eftir þessar samprófanir, sem sjálfstæða og heildstæða. Jafnframt er þar að finna ályktun um að ýmislegt hafi verið í frásögn dómfelldu Kristjáns Viðars og Sævars „sem ekki gat verið frá öðrum komið en þeim sjálfum“.
1408. Í ljósi framangreinds og umfjöllunar um rannsóknaraðferðir lögreglu í kafla VII.5.2.d þykja framangreindar ályktanir um sönnunarmat í dómi Hæstaréttar fremur hæpnar og telur endurupptökunefnd að þetta sé eitt þeirra atriða sem skipti máli við mat á því hvort verulegar líkur séu á að sönnunargögn í málinu hafi verið rangt metin svo áhrif hafi haft á niðurstöðu málsins.
1409. Af dómi Hæstaréttar verður ráðið að framburðir dómfelldu á rannsóknarstigi og þá sérstaklega játningar þeirra fyrir dómi á rannsóknarstigi hafi vegið sérstaklega þungt við sönnunarmatið. Fyrir liggur að aðstæður við skýrslutökur lögreglu og við skýrslutökur fyrir dómi voru að flestu leyti þær sömu frá bæjardyrum dómfelldu séð. Í báðum tilvikum fóru skýrslutökur oftast fram í sama herbergi í Síðumúlafangelsi, fulltrúi yfirsakadómara sem viðstaddur var fjölda lögregluyfirheyrslna var jafnframt dómari, réttargæslumenn virðast ekki hafa verið kallaðir til í meira mæli en til lögregluyfirheyrslna og skráning þess sem þar fór fram virðist hafa verið brotakennd. Virðist þannig aðeins hafa verið formlegur og lagalegur munur á þessum yfirheyrslum en ólíklegt er hins vegar að dómfelldu hafi gert skýran greinarmun á. Við þessar sérstöku aðstæður virðist því tæplega hafa verið raunverulegur grundvöllur til að meta sönnunargildi framburða dómfellu fyrir dómi á rannsóknarstigi með öðrum hætti en framburði þeirra samkvæmt lögregluskýrslum. Sérstaklega á þetta við um framburði fyrir dómi í þeim tilvikum sem réttargæslumaður var ekki viðstaddur.
1410. Svo sem fram kemur í kafla II var vestur-þýski rannsóknarlögreglumaðurinn Karl Schütz fenginn hingað til lands í júlí 1976, einkum til að veita aðstoð við rannsókn Geirfinnsmálsins. Sem fyrr segir varð mikil breyting á rannsókn Geirfinnsmálsins eftir komu hans, rannsóknin varð markvissari og skýrslur nákvæmari. Af skoðun áðurgreindra vikuskýrslna sem hann ritaði um framvindu rannsóknarinnar og framburðarskýrslna eftir að hann fór að setja mark sitt á rannsóknina má glögg sjá að

rannsóknaraðgerðir undir hans stjórn miðuðu að því að „útrýma ósamræmi í framburðum“ og „styrkja játningar“ eins og það var orðað í skýrslum hans. Þrátt fyrir alla þá misvísandi framburði sem dómfelldu höfðu gefið um meint málsatvik var reynt að takmarka rannsóknina við fram komnar játningar og markvisst unnið að því að fylla inn í þá atburðarás. Sérstaklega virtist hafa verið gætt að spyrja dómfelldu ekki frekar um þá þætti í atburðarásinni sem tekist hafði að samræma. Draga má í efa að gætt hafi verið lögbundinnar hlutlægni í samræmi við 39. gr. laga um meðferð opinberra mála við rannsókn málsins undir hans verkstjórn.

1411. Sem fyrr segir kemur orðrétt fram í niðurlagi dóms Hæstaréttar: „Rannsókn sakamáls þessa er hin umfangsmesta á landi hér á síðari árum. Rangir og reikulir framburðir ýmissa þeirra, er rannsókn beindist gegn, ollu þeim, sem með rannsóknina fóru, miklum örðugleikum.“ Í dómi Hæstaréttar er víðar vísað til þess að framburðir dómfelldu hafi verið óljósir um ýmis atriði, þau hafi greint á ýmsa vegu um atburði, jafnvel margoft breytt framburðum sínum og ekki hafi tekist að samræma framburði þeirra. Í dómi Hæstaréttar er þó ekki gerð tilraun til að rekja allan þann mikla fjölda framburða dómfelldu sem ekki fá samrýmst þeirri atburðarás sem lögð er til grundvallar. Þá var ekki kannað af nákvæmni hvernig framburðir dómfelldu þróuðust og virðist það ekki hafa haft þýðingu hversu margt í upphaflegum framburðum stóðst ekki nánari rannsókn. Þar að auki er ekki vikið að því að rangir og reikulir framburðir dómfelldu séu til þess fallnir að veikja sönnunargildi þeirra framburða sem lagðir voru til grundvallar sakfellingu í málunum.
1412. Endurupptökunefnd telur að framburðir dómfelldu í bæði Guðmundarmálinu og Geirfinnsmálinu hafi verið mun óljósari og meira misvísandi en fram kemur í dómum sakadóms Reykjavíkur og Hæstaréttar og stoðir undir þeirri atburðarás sem lögð var til grundvallar hafi verið mun veikari en ráða má af dómunum. Eins og nánar er rakið hér á eftir má finna fjölda dæma um að við rannsókn lögreglu, dómsrannsókn og dómum hafi verið horft fram hjá staðreyndum og framburðum sem ekki féllu að þeirri atburðarás sem á endanum var lögð til grundvallar. Hvorki var aflað frekari sönnunargagna né vitnisburða um slík atriði. Samræmist það engan veginn hlutlægnisskyldu rannsækenda og dómara.
1413. Dómstólar stóðu frammi fyrir tveimur valkostum við að skýra hvers vegna framburðir dómfelldu voru ruglingslegir og misvísandi. Annars vegar að líta svo á að dómfelldu hafi vísitandi og jafnvel með samræmdum hætti reynt að afvegaleiða rannsóknarmenn en smám saman hafi með játningum dómfelldu tekist að leiða raunverulega atburðarás í ljós. Það styður vissulega niðurstöðu Hæstaréttar að algengt er að þeir sem sakaðir eru um brot játi ekki strax en gefi sig hins vegar smám saman og kjósi að lokum að játa brot sín.
1414. Hinn kosturinn var að líta svo á að misvísandi og ruglingslegir framburðir gætu stafað af því að framburðir dómfelldu ættu sér ekki stoð í raunverulegum minningum og skynsamlegur vafi væri þar með um að þau hafi átt aðild að hvarfi Guðmundar og Geirfinns.

1415. Það styður mjög þá ályktun að misvísandi framburðir dómfelldu hafi ekki byggst á raunverulegum minningum, að þeim virtist ganga afar illa að muna meginatriðin í þeirri atburðarás sem verið var að bera undir þau og virtust aldrei geta rakið neina atburði sem unnt hefði verið með góðu móti að staðreyna. Hins vegar greindu þau með ólíkum og misvísandi hætti frá ýmsum smáatriðum sem ekki var unnt að staðreyna með nokkrum hætti. Þannig var það frekar regla en undantekning að framburðir dómfelldu um málsatvik breyttust að meira eða minna leyti frá einni yfirheyrslu til annarrar og það þótt fyrri frásögn hefði verið tiltölulega heilleg og nákvæm. Gögn málsins, þar á meðal dagbækur dómfelldu Tryggva Rúnars og Guðjóns og skráðar framburðarskýrslur, bera það með sér að dómfelldu hafi að jafnaði verið samstarfsfús við rannsóknarmenn og lagt sig fram um að muna hvað gerðist en orðið lítið ágengt. Þannig voru þau ávallt tilbúin að gangast undir ýmsar tæknilegar rannsóknaraðgerðir til að skerpa minnið eða jafnvel kalla fram minningar en sem dæmi um þetta má nefna lygapróf, sprautun með eins konar sannleikslyfi, sefjunarmedferð og dáleiðslu. Fremur ólíklegt má teljast að sakborningar sem hyggjast leyna aðild sinni gangist sjálfviljugir undir slíkar rannsóknaraðgerðir.
1416. Enda þótt verulegt samræmi næðist í framburði dómfelldu að lokum telur endurupptökunefnd að dómfelldu hafi verið svo margsaga og hvarflandi í framburði sínum að framburðir þeirra í heild geti ekki talist trúverðugir. Endurupptökunefnd telur því verulegan vafa leika á um það að framburðir þeirra um meinta refsiverða háttsemi hafi byggst á eigin upplifun þeirra.

VIII.3.5 Möguleikar á að halda uppi vörnum

1417. Rakið var í kafla VII.5.2.e að Hæstiréttur taldi að brotið hefði verið gegn rétti sakborninga til aðgengis að réttargæslumanni og verjanda og öðrum réttarfarsákvæðum sem ætlað var að tryggja réttarstöðu sakborninga. Ekki verður hins vegar séð að brot á þeim réttarfarsákvæðum sem vísað var til í dómi Hæstaréttar hafi haft áhrif við mat á sönnunargildi þeirra skýrslna sem fengnar voru fram í viðkomandi skipti. Þá virðast slík brot ekki hafa verið sett í samhengi við mannréttindaákvæði þótt ráða megi af úrlausnum mannréttindanefndar Evrópuráðsins fyrir 1980 hvaða skilningur var á þeim tíma lagður í rétt sakbornings til að halda uppi vörnum og réttinn til aðgengis að verjanda.
1418. Við meðferð endurupptökumáls þessa hafa komið fram upplýsingar um fleiri tilvik en lágu fyrir Hæstarétti um að brotið hafi verið gegn réttindum dómfelldu í tengslum við skýrslutökur og aðgengi að verjanda. Skýrara ljósi hefur auk þess verið varpað á þau tilvik sem Hæstiréttur hafði þá þegar upplýsingar um.
1419. Áður hefur verið rakið hvernig réttargæslumönnum og síðar verjendum var lengst af við rannsóknina meinað að ræða við dómfelldu einslega. Þá var þeim ekki tilkynnt sérstaklega um og gefinn kostur á að vera viðstaddir skýrslutökur af lykilvitnum og gagnspyrja þau fyrir dómi. Þetta var réttlætt með því að verjendum hafi í upphafi margra mánaða meðferðar fyrir sakadómi Reykjavíkur verið tilkynnt að þeim væri frjálst að vera viðstaddir skýrslutökur en yrði aðeins tilkynnt um skýrslutökur af skjólstæðingum þeirra. Þótt verjendum hafi væntanlega staðið til boða að hringja

sérstaklega í sakadóm Reykjavíkur og spyrjast fyrir um skýrslutökur í málinu sýnist vafasamt að þessi framkvæmd hafi verið í samræmi við ákvæði 4. mgr. 134. gr. laga um meðferð opinberra mála.

1420. Svo sem áður hefur verið fjallað um var getið um samtal milli dómsformanns og varðstjóra í dagbók fangelsisins við Síðumúla 3. mars 1977 þess efnis að dómfelldi Tryggvi Rúnar hafi haft það á orði snemma sumars 1976 að draga til baka framburð sinn um að hann hafi verið staddur að Hamarsbraut 11 nóttina sem Guðmundur hvarf. Hins vegar var engin lögregluskýrsla gerð af því tilefni. Dómfelldi var fluttur af Litla-Hrauni til Reykjavíkur í október 1976 í tilefni af yfirheyrslu um síðari líkflutninga sem hann kannaðist ekki við. Ritaði hann í dagbók sína 27. október 1976 um viðtal við verjanda sinn sem fram fór í áheyrn rannsóknarlögreglumanns. Ritaði hann um að hafa lýst yfir sakleysi sínu og sagst hafa sagt ósatt í yfirheyrslum um átökin. Færsla í dagbók Síðumúlafangelsisins staðfestir að þeir töluðust við í umrætt sinn.
1421. Þá er upplýst að dómsformaður í málinu hafði vitneskju, í síðasta lagi 3. mars 1977, um þann ásetning dómfellda Tryggva Rúnars að draga játningu sína til baka áður en skýrslutökur hófust í málinu fyrir sakadómi Reykjavíkur seint í mars 1977. Þrátt fyrir þessa vitneskju rannsakenda og dómenda var ekki gerður reki að því að taka skýrslu af dómfellda. Hafa verður í huga að dómfelldu voru öll í einangrun á þessum tíma og fyrir upphaf dómskýrslna var þeim ekki kunnugt um ásetning dómfellda Tryggva Rúnars að draga framburð sinn til baka. Hvort sem það var tilviljun eða ekki var dómfelldi Tryggvi Rúnar síðastur í röð dómfelldu til að gefa skýrslu fyrir dómi og dró hann þá játningu sína til baka. Þá hafði dómfelldi Sævar að vísu dregið játningu sína í Guðmundarmálinu til baka í þinghaldi deginum áður eftir að hafa í upphafi skýrslutökunnar staðfest fyrri játningu. Ekki verður séð að verjandi dómfellda Tryggva Rúnars hafi verið viðstaddur þá dómskýrslu. Augljóst er af dómskýrslum að dómáramálsins voru undir það búnir að dómfelldi Tryggvi Rúnar drægi játningu sína til baka og voru þá þegar bornar undir hann lögregluskýrslur og dómskýrslur þar sem greint var frá játningum hans. Þá vekur það sérstaka athygli að við samprófun var eingöngu borinn undir dómfellda Tryggva Rúnar fyrri hluti dómskýrslu dómfellda Sævars frá því tveimur dögum áður þar sem hann hélt fast við játningu sína en ekki síðari hlutinn þar sem hann afturkallaði játninguna. Endurupptökunefnd telur að í umræddri málsmeðferð hafi falist alvarlegt brot á jafnræðisreglu opinbers réttarfars og þar með hafi verið brotið gegn rétti dómfellda Tryggva Rúnars til að halda uppi vörnum í málinu.
1422. Brotið var gegn réttindum dómfelldu í Guðmundarmálinu með sérstaklega alvarlegum hætti með því að tilkynna hvorki þeim né verjendum þeirra um það þegar skýrslur voru teknar fyrir dómi af vitninu [GunJ], þar sem hann hafði ekki verið yfirheyrður af lögreglu fyrir útgáfu ákæru þegar þar var komið sögu. Þá höfðu verið teknar skýrslur af dómfelldu og öðrum vitnum fyrir dómi. [GunJ] var sem fyrr segir sóttur til Spánar af tveimur lögreglumönnum og komu hans til landsins leynt fyrir verjendum og dómfelldu. Verjendum gafst þannig ekki kostur í reynd á að gagnspyrja vitnið [GunJ] og gæta að öðru leyti réttar skjólstaðinga sinna við skýrslutökur af honum. Þeim gafst heldur ekki færi á að vera viðstaddir langa samprófun [GunJ] með

endurupptökubeiðanda sem kom fyrir dóm án verjanda og var einnig vitni um þann þátt málsins sem [GunJ] bar um. Þótt verjendum hafi gefist kostur á að vera viðstaddir síðar þegar skjólstæðingar þeirra voru samprófaðir með [GunJ] bætti það lítið úr skák þar sem vitnið hafði áður gefið þann framburð sem lagður var til grundvallar án þess að gætt væri að rétti dómfelldu til að halda uppi vörnum í málinu.

1423. Endurupptökunefnd telur að þessi takmörkun á möguleikum dómfelldu Kristjáns Viðars, Sævars og Tryggva Rúnars til að halda uppi vörnum sé eitt þeirra atriða sem skipti máli við mat á því hvort verulegar líkur séu á að sönnunargögn í málinu hafi verið rangt metin svo áhrif hafi haft á niðurstöðu málsins.

VIII.4 Atriði sem varða sérstaklega endurupptöku dóms Hæstaréttar í Guðmundarmáli

VIII.4.1 Framburður dómfelldu og lykilvitna og trúverðugleiki játninga og afturkallana

1424. Dómfelldu Kristján Viðar, Sævar og Tryggvi Rúnar voru ákærðir fyrir að hafa aðfaranótt sunnudagsins 27. janúar 1974 í félagi ráðist á Guðmund Einarsson, í kjallaraíbúð að Hamarsbraut 11, Hafnarfirði, og misþyrmt honum svo að hann hlaut bana af og komið líki hans síðan fyrir á ókunnum stað. Töldust þeir hafa gerst brotlegir samkvæmt 211. gr. almennra hegningarlaga nr. 19/1940. Með dómi Hæstaréttar voru þeir hins vegar sakfelldir fyrir brot á 218. og 215. gr. almennra hegningarlaga, með því að verða Guðmundi Einarssyni að bana 27. janúar 1974 með því að misþyrma honum svo í átökum við hann að til bana hafi dregið. Endurupptökubeiðandi var dæmdur fyrir eftirfarandi hlutdeild í fyrrgreindum verknaði með því að veita öðrum dómfelldu liðsinni við að fjarlægja og koma líki Guðmundar fyrir á ókunnum stað og þannig leitast við að afmá ummerki brotsins, bæði þegar fyrrgreinda nótt og síðar síðla sumars sama ár er líkamsleifar Guðmundar voru fluttar á enn annan stað.
1425. Svo virðist að rannsókn lögreglu á aðild dómfelldu að Guðmundarmálinu hafi leitt til rannsóknar á aðild þeirra að Geirfinnsmálinu. Því skiptir það í raun máli við úrlausn um beiðnir um endurupptöku beggja málanna á hvern hátt það bar til að grunsemdir beindust að dómfelldu í upphafi Guðmundarmálsins en það hefur aldrei verið upplýst af hálfu lögreglu.
1426. Gögn sem lögð hafa verið fyrir endurupptökunefnd benda sterklega til þess að [SSA] hafi veitt lögreglu upplýsingar sem leiddu til þess að grunur beindist að dómfelldu um aðild að hvarfi Guðmundar. [SSA] hafði verið í afplánun refsídóms á Litla-Hrauni og hafði verið þar með dómfellda Kristjáni Viðari. Það hvernig staðið var að hléi á afplánun refsídóms [SSA] og rannsókn nýs brots, sem hans gerði sig strax sekan um í kjölfarið og játaði að hafa framið, gefur sterklega til kynna að hann hafi veitt þessar upplýsingar í því skyni að sleppa betur frá sínum eigin afbrotum.
1427. Þrátt fyrir að ekkert lík og engin áþreifanleg sönnunargögn frá meintum brotavettvangi lægju fyrir virðast rannsakendur frá upphafi hafa byggt á rannsóknartilgátu sem spröttin var af upplýsingum sem [SSA] veitti þeim og laut að því að Guðmundur hafi látist í átökum við dómfelldu Kristján Viðar, Sævar og Tryggva Rúnar. Engin gögn lágu fyrir við meðferð málsins hvaðan upplýsingar um aðild dómfelldu að hvarfi

Guðmundar hefðu komið og dómfelldu var því nokkuð þröngur stakkur skorinn að vefengja gildi upplýsinganna.

1428. Endurupptökunefnd hefur farið ofan í saumana á því hvernig framburðir dómfelldu þróuðust frá fyrstu yfirheyrslum yfir þeim og eftir því sem á einangrunarvistina leið, allt frá því að þeir könnuðust við að hafa verið á vettvangi og þar til þeir játuðu í raun aðild að atlögu að Guðmundi. Er þá greiningu að finna í kafla VII.6.2.a.
1429. Fyrir liggur að dómfelldu Sævar, Kristján Viðar og Tryggvi Rúnar neituðu allir í upphafi að hafa átt þátt í hvarfi Guðmundar Einarssonar. Hafa verður í huga að í fyrstu yfirheyrslum yfir þeim má ætla að grunur lögreglu hafi annars vegar verið reistur á fyrrgreindum upplýsingum sem lögreglu höfðu borist til eyrna og endurupptökunefnd telur líklegast að hafi verið komnar frá samfanga dómfellda Kristjáns Viðars um að þeir dómfelldu Sævar og Tryggvi Rúnar væru viðriðnir hvarf Guðmundar og hins vegar á framburði dómfelldu Erlu um flutning á líki í íbúðinni að Hamarsbraut 11. Framburður dómfelldu Erlu var í heild fremur óljós en innihélt þó nokkuð ítarlega lýsingu á ýmsum atriðum.
1430. Framburður dómfelldu Kristjáns Viðars, Sævars og Tryggva Rúnars þróaðist með þeim hætti að þeir könnuðust tiltölulega fljótt við að hafa verið að Hamarsbraut 11 umrædda nótt en töldu sig hafa verið sjónarvotta að einhverjum átökum við ónefndan mann. Smám saman viðurkenndu þeir hver um sig að hafa tekið einhvern þátt í átökum við manninn sem leitt hefðu til dauða hans. Lítið samræmi var að öðru leyti í frásögnum þeirra. Það sem einkenndi þróun skráðra framburða þeirra var að þegar nýtt atriði kom fram í framburði eins þeirra virðist það atriði fljótlega hafa verið borið undir hina og þeir yfirleitt fallist á það. Þegar um var að ræða atriði sem hefði átt að vera unnt að staðreyna kom gjarnan í ljós að umrætt atriði stóðst alls ekki. Dæmi um þetta er framburður dómfellda Sævars um að hafa hringt í endurupptökubeiðanda til að fá hann til að koma á bifreið til að flytja lík Guðmundar. Þetta atriði var á tímabili hluti af framburði allra dómfelldu. Þegar í ljós kom að síminn að Hamarsbraut 11 var lokaður vegna vanskila breyttist framburður allra dómfelldu, annarra en dómfellda Tryggva Rúnars, á þann veg að endurupptökubeiðandi hefði verið á Hamarsbraut 11 þegar átökin við Guðmund áttu sér stað. Sama má segja um þróun framburða varðandi tegund bifreiðar sem endurupptökubeiðandi átti að hafa ekið umrædda nótt. Í framburðum dómfelldu var fyrst um að ræða gula Toyota bifreið og lýstu dómfelldu nákvæmlega og með myndrænum hætti flutningi á líki í farangursrými þeirrar bifreiðar. Þegar í ljós kom að slík bifreið var ekki komin í eigu föður endurupptökubeiðanda á þeim tíma breyttu allir dómfelldu framburði sínum og báru að líkið hefði verið flutt í aftursæti Volkswagen bifreiðar og lýstu líkflutningi í þeirri bifreið jafn nákvæmlega en þó með öðrum hætti en fyrr.
1431. Þrátt fyrir að lítið hafi verið skráð í skýrslur um það sem fram fór í yfirheyrslum, viðtölum og samprófunum verður ráðið af því sem þó var skráð að dómfelldu hafi borið með nákvæmum en þó ósamrýmanlegum hætti um fjölmörg atriði í hinni meintu atburðarás. Þannig játaði dómfelldi Kristján Viðar að hafa stungið Guðmund og var hann upphaflega ákærður fyrir það. Sú játning samræmdest ekki öðrum framburðum en

upphaflegum framburði dómfelldu Erlu um saur í laki og sterka lykt frá líki, sem dómfelldi Kristján Viðar tók undir á tímabili. Aðrir dómfelldu könnuðust hvorki við að dómfelldi Kristján Viðar hefði stungið Guðmund né saur í laki.

1432. Dómfelldu báru á ýmsa vegu um flutninga á líki Guðmundar og hvar líki hans var komið fyrir. Margar þessar frásagnir voru nákvæmar en tóku ítrekað margvíslegum breytingum og útilokað var að fá nokkurt samræmi í þær. Framburðir dómfelldu um hvernig þeir fjórir fluttu lík Guðmundar í aftursæti Volkswagen bifreiðar var frá upphafi með miklum ólíkindablæ. Þá er hvergi vikið að færð eða veðri umrædda nótt í framburðarskýrslum hjá lögreglu, skýrslum fyrir dómi eða í dómum sakadóms Reykjavíkur eða Hæstaréttar, þrátt fyrir þá staðreynd að svo mikil snjócoma og ófærð var umrædda nótt að leigubifreiðar voru jafnvel hættar að aka. Sú staðreynd virðist ekki hafa gefið rannsakendum tilefni til að spyrja dómfelldu um áhrif ófærðar á líkflutninginn umrædda nótt og þeir virðast sjálfir ekki hafa tengt snjókomu og ófærð við þau ferðalög.
1433. Það er vissulega afar algengt að þeir sem grunaðir eru um alvarleg afbrot neiti sök í upphafi og geri ýmislegt til að afvegaleiða rannsóknarmenn en breyti framburði sínum smám saman þegar fleiri sannanir og vísbendingar koma fram sem benda til tengsla þeirra við verkið. Við rannsókn á aðild dómfelldu að hvarfi Guðmundar komu hins vegar aldrei fram nein áþreifanleg sönnunargögn um að Guðmundi hefði verið ráðinn bani, hvað þá að dómfelldu hefðu verið þar að verki. Allar tilraunir lögreglu til að tengja framburði dómfelldu við hlutrænar staðreyndir virðast hafa mistekist enda langt liðið frá atvikum þegar rannsókn á meintri aðild dómfelldu að hvarfi Guðmundar hófst. Framburðir dómfelldu sjálfra og vitna um það sem talið var að hefði gerst voru því einu sönnunargögnin í málinu.
1434. Sakfellingardómur Hæstaréttar yfir dómfelldu í Guðmundarmálinu byggðist sem áður segir fyrst og fremst á játningum allra dómfelldu á rannsóknarstigi, bæði í yfirheyrslum hjá lögreglu og fyrir dómi. Sakfelling hvað varðar hina meintu atlögu að Guðmundi var jafnframt studd framburði endurupptökubeiðanda, vitnisburði dómfelldu Erlu og vitnisins [GunJ]. Í ljósi umfjöllunar Hæstaréttar um játningar dómfelldu svo og afturhvarf þeirra frá játningum var af hálfu endurupptökunefndar greint hvenær og hvernig játningar dómfelldu komu til. Jafnframt taldi endurupptökunefnd nauðsynlegt að skoða nánar hvenær dómfelldu afturkölluðu fyrst framburði sína og hver hafi verið aðdragandinn að því. Þetta er nauðsynlegt í því skyni að meta hvort verulegar líkur séu á því að sönnunargögn hafi verið rangt metin svo áhrif hafi haft á niðurstöðu málsins.

VIII.4.1.a Framburður dómfelldu Erlu

1435. Dómfellda Erla hafði frá upphafi stöðu vitnis í Guðmundarmálinu og því verður að líta á framburði hennar í því sem vitnaframburði. Í forsendum dóms Hæstaréttar kemur fram að játningar hinna fjögurra dómfelldu fái meðal annars stoð í framburði hennar. Rétt þykir að fjalla um framburði hennar áður en fjallað verður um framburði annarra dómfelldu.

1436. Samkvæmt því sem áður er rakið er ljóst að dómfellda Erla gaf þeim upplýsingum, sem lögregla hafði fengið um meinta aðild dómfelldu að hvarfi Guðmundar, byr undir báða vængi með fyrsta framburði sínum um flutninga dómfelldu Kristjáns Viðars, Sævars og þriðja manns á mannlíkama í hvítu laki að Hamarsbraut 11 nóttina sem Guðmundur hvarf og um saur í lakinu. Fyrir liggur að dómfellda Erla hafði þá verið í gæsluvarðhaldi í nokkra daga vegna póstsvikamálsins. Dómfellda játaði fyrra tilvik póstsvikamálsins 18. desember 1975 en var áfram í yfirheyrslu fram á kvöld. Ekkert var skráð um þessa yfirheyrslu. Sama dag hafði [SSA] verið fluttur í fangelsið. Degi síðar, 19. desember 1975, var dómfellda Erla áfram í yfirheyrslum en engin rannsóknargögn liggja fyrir um hvað þar fór fram. [SSA] var sleppt úr haldi skömmu eftir hádegi þann dag en dómfellda var yfirheyrð áfram án þess að um það hafi verið bókað. Um kvöldið játaði hún síðan seinna tilvik póstsvikamálsins og til stóð að láta hana lausa. Laugardaginn 20. desember 1975 var hins vegar tekin skýrsla af dómfelldu sem vitni um Guðmundarmálið. Á þessum tíma var dómfellda Erla tiltölulega nýbúin að eignast barn og jólin að ganga í garð.
1437. Eins og áður hefur verið rakið samrýmist ýmislegt í þessum fyrsta framburði dómfelldu Erlu ekki þeirri atburðarás sem síðar var lögð til grundvallar í málinu. Í þessum framburði, sem og mörgum öðrum framburðum dómfelldu, greindi hún frá mörgum smáatriðum sem voru til þess fallin að ljá framburðum hennar trúverðugleikablæ. Við nánari rannsókn kom á hinn bóginn ítrekað í ljós að margar af þessum nákvæmu lýsingum dómfelldu var ekki unnt að staðreyna og voru veigamikil atriði í ósamræmi við hlutrænar staðreyndir. Sem dæmi má nefna nákvæma frásögn hennar um þátttöku í líkflutningi í Hafnarfjarðarhraun, sem rituð var eftir henni af forstöðumanni Síðumúlafangelsisins í ágúst 1976, en þar bar hún meðal annars um að hafa gengið á grasi og vaðið forarpytt en fyrir liggur að þykkt snjólag var umrædda nótt.
1438. Þótt framburðir dómfelldu Erlu tækju ýmsum breytingum, væru um margt ósamrýmanlegir innbyrðis og bæri ekki saman við framburði annarra dómfelldu og hlutrænar staðreyndir dró hún framburði sína í Guðmundarmálinu ekki að öllu leyti til baka. Í viðtali við hana sem birt var í Helgarpóstinum skömmu eftir dómtöku málsins í Hæstarétti er haft eftir henni um atburði á Hamarsbraut 11 nótt eina síðari hluta janúar 1974 að daginn eftir fyrstu skýrslutöku hafi hún betur getað greint frá þessari erfiðu nótt, en henni hafi ekki frekar en nú verið fullljóst hvað hún hafi upplifað. Orðrétt var haft eftir dómfelldu Erlu: „En eitthvað í líkingu við það sem ég hef sagt fyrir dómi gerðist. Ég ætla ekkert að bakka með neitt af því sem ég sagði þarna.“ Sagði hún að reynsla hennar af atburðunum á Hamarsbrautinni væri ekki uppspuni hennar. Sagði hún atburðina vera eins og martröð í huga sínum og eiga erfitt með að skýra þá. Lýsti hún því þannig að hún hafi að öllum líkindum upplifað eitthvað sem hafi gert hana svo hrædda að hún hafi kæft það í undirmedvitund sinni. Þetta blaðaviðtal og margt í framburði dómfelldu Erlu í málinu bendir til þess að hún hafi á þessum tíma átt erfitt með að greina á milli hugarburðar og veruleika.
1439. Hafa verður í huga að dómfellda Erla var fyrst og fremst að bera sakir á aðra með framburði sínum og hún hafði frá upphafi réttarstöðu vitnis í Guðmundarmálinu.

Aðdragandi að fyrstu skýrslu hennar, svo og sérstaklega reikull og misvísandi framburður hennar sem gat ekki staðist um ýmis atriði, er til þess fallinn að draga verulega úr trúverðugleika framburðar hennar allt frá upphafi. Hafa verður í huga að fyrsti framburður dómfelldu Erlu í Guðmundarmálinu hafði afgerandi áhrif á þróun rannsóknarinnar og á framburði annarra dómfelldu þar sem hún bendlaði dómfelldu Kristján Viðar og Sævar við að hafa átt saknæman þátt í hvarfi Guðmundar en þessi framburður hennar var þegar í stað borinn undir þá. Sá vafi sem uppi er um trúverðugleika framburða dómfelldu Erlu er þannig til þess fallinn að hafa áhrif á mat á sönnunargildi allra annarra framburða í málinu.

VIII.4.1.b Framburður dómfellda Sævars

1440. Við mat á sönnunargildi fyrstu framburða dómfellda Sævars verður að hafa í huga að þau dómfellda Erla höfðu nýlega eignast saman barn þegar þau voru hneppt í gæsluvarðhald vegna póstsvikamálsins og jólin að ganga í garð.
1441. Ekkert var skráð um fyrstu yfirheyrslu yfir dómfellda Sævri 21. desember 1975. Í óundirritaðri samantektarskýrslu lögreglu um yfirheyrslu yfir dómfellda daginn eftir kom fram að tilefnið væri skýrsla sem dómfellda Erla hafi gefið um afdrif Guðmundar Einarssonar. Yfirheyrslan hófst klukkan 11:00 um morguninn án réttargæslumanns. Hlé var tekið klukkan 13:00 en yfirheyrslu haldið áfram klukkan 14:00. Réttargæslumaður dómfellda Sævars mætti klukkan 15:30. Bókað var að dómfelldi hefði „margspurður“ neitað allri vitneskju um hvarf Guðmundar. Þá var dómfellda bent á að sambýliskona hans, dómfellda Erla, hefði skýrt frá vitneskju sinni og sagt hann viðriðinn málið. Í framhaldinu mun framburðarskýrsla dómfelldu hafa verið lesin fyrir hann. Dómfelldi Sævar hafi síðan óskað eftir því að lesturinn yrði stöðvaður og þá gengist við að hafa verið á Hamarsbraut 11 umrædda nótt. Í þessari skýrslu játaði dómfelldi Sævar ekki að hafa tekið þátt í átökum sem leiddu til dauða Guðmundar heldur einungis að hafa verið á staðnum þegar átök við hann brutust út og tekið þátt í flutningi á líki Guðmundar. Í skýrslunni kemur fram að dómfelldi Sævar hafi skýrt frá atburðum mjög á sömu lund og dómfellda Erla hafði þá þegar gert. Í lok samantektarskýrslunnar er fært til bókar að skrifleg skýrsla hafi ekki verið tekin af dómfellda Sævri vegna þess að mjög hafi verið liðið á yfirheyrslutíma og einnig hafi réttargæslumaður dómfellda óskað eftir því.
1442. Raunveruleg játning af hálfu dómfellda Sævars kom ekki fram fyrr en í dómskýrslu 11. janúar 1976, en þá játaði hann aðför að ónefndum manni að Hamarsbraut 11. Á þeim tímapunkti hafði dómfelldi verið í samtals 30 daga í einangrunarvist í Síðumúlafangelsinu og yfirheyrður í 17 skipti frá 22. desember 1975 vegna þriggja sakarefna. Fyrir liggur að í upphafi þessa sama þinghalds dró dómfelldi til baka framburð sinn um að hafa verið á Hamarsbraut 11 umrædda nótt og bar við að hafa verið þvingaður til að játa á sig sakir við rannsókn á hvarfi Guðmundar. Ekkert var hins vegar um það bókað í þingbók og gaf fulltrúi yfirsakadómara, sem stýrði þinghaldinu, síðar þá skýringu í skriflegri samantekt að hann hefði vitað betur, eins og hann orðaði það.

1443. Dómfelldi Sævar kom næst fyrir dóm vegna málsins 11. mars 1976 og kvaðst þá ekki hafa neitt nýtt fram að færa. Dómfelldi var síðan til samprófunar með endurupptökubeiðanda 30. apríl 1976, en þá lýsti hann því yfir að framburður endurupptökubeiðanda um atburði þá nótt sem Guðmundur hvarf væri ósannur og tómur uppspuni. Eftir ítrekaðar samprófanir með öðrum dómfelldu kom dómfelldi Sævar fyrir dóm 9. júní 1976 þar sem hann var úrskurðaður í áframhaldandi gæsluvarðhald með vísan til þess að hann og aðrir dómfelldu hefðu viðurkennt að Guðmundur hafi látið lífið í átökum við þá. Í lögregluskýrslu 30. september 1976 lýsti dómfelldi aðkomu sinni sem heyrnar- og sjónarvottur að atburðum en játaði hlutdeild í flutningi á líki Guðmundar. Næst var dómfelldi yfirheyrður vegna málsins 27. febrúar 1977 og sagði þá atburðarásina að Hamarsbraut 11 ekki vera sannleikanum samkvæma þar sem síminn í íbúðinni hafi verið lokaður í umrætt sinn. Hinn 9. mars 1977 lýsti hann aftur aðkomu sinni að atburðum sem sjónar- og heyrnarvottur en játaði þá aðild að líkflutningi.
1444. Það var svo fyrir dómi 29. mars 1977 sem dómfelldi neitaði sök og kvaðst ekki hafa neina vitneskju um málið. Lýsti hann því yfir að hafa verið þvingaður til að játa á sig sakargiftir við rannsókn málsins.
1445. Af þróun framburða dómfellda virðist ýmislegt benda til þess að fyrsti framburður dómfelldu Erlu hafi miklu ráðið um að eftir tveggja daga yfirheyrslur, að mestu án réttargæslumanns, hafi dómfelldi Sævar að einhverju leyti fallist á tiltekna þætti í framburði hennar. Framburður hans eftir það um meinta atlögu að Guðmundi tók miklum breytingum frá einni skýrslu til annarrar og virðist hann mun oftara hafa lýst atlögunni sem sjónarvottur fremur en beinn þátttakandi. Framburður hans virðist þannig þróast með framburðum annarra dómfellda og vegna áhrifa frá þeim. Þetta lýsir sér til dæmis í því að þegar í ljós kom að hlutrænar staðreyndir útilokuðu tiltekin atriði í framburði hans var hann fljótur að breyta framburði sínum eða taka undir breytta framburði annarra dómfellda. Framburður hans í heild getur vart talist heildstæður og stöðugur eða trúverðugur.

VIII.4.1.c Framburður dómfellda Kristjáns Viðars

1446. Í fyrstu yfirheyrslu vegna málsins, 23. desember 1975, kvaðst dómfelldi Kristján Viðar ekki hafa minnstu hugmynd um afdrif Guðmundar, en þeir hafi verið fyrrum skólabræður. Dómfelldi neitaði að undirrita skýrsluna eða yfirleitt að tjá sig nokkuð um málið. Í kjölfarið var hann úrskurðaður í 90 daga gæsluvarðhald og til að sæta geðrannsókn. Fimm dögum síðar var dómfelldi aftur yfirheyrður vegna málsins og var honum kynnt að tilefnið væri hvarf Guðmundar Einarssonar. Í framburði sínum lýsti dómfelldi aðkomu sinni sem sjónar- og heyrnarvottur að átökum að Hamarsbraut 11 milli dómfellda Tryggva Rúnars og manns sem hann gat ekki komið fyrir sig hver hafi verið. Þá hafi hann verið sjónarvottur að flutningum á poka út úr íbúðinni, inn í gula Toyota bifreið endurupptökubeiðanda sem ekið hafi verið með út í Hafnarfjarðarhraun. Þar hafi dómfelldu Tryggvi Rúnar og Sævar borið pokann út í náttmyrkrið. Dómfelldi var aftur yfirheyrður vegna málsins 3. janúar 1976 og lýsti þá aðkomu sinni aðallega sem heyrnar- og sjónarvottur að atburðum að Hamarsbraut 11 þar sem maður

hafi látið lífið. Játtaði hann veru sína í íbúðinni og að hafa togað í útlím á manninum, en gerði hlut sinn að öðru leyti að engu. Síðar í yfirheyrslunni fullyrti hann að maðurinn sem um ræddi hafi verið Guðmundur Einarsson. Hins vegar gat hann ekki greint frá atburðum eftir að hafa farið út í bifreið endurupptökubeiðanda. Í umræddri skýrslutöku breytti dómfelldi framburði sínum frá 28. desember 1975 og sagði endurupptökubeiðanda hafa verið á svartri Volkswagen bifreið. Í næstu framburðum hjá lögreglu og fyrir dómi bar dómfelldi á svipaðan veg og gaf meðal annars þær skýringar á slæmu minni sínu um atburði að hann hefði sennilegast fengið höfuðhögg í átökunum og misst meðvitund. Ekki er unnt að líta á þennan framburð sem skýra og greinargóða játningu á aðild að atlögu að Guðmundi.

1447. Hinn 7. apríl 1976 varð ákveðin vending í framburði dómfellda þegar hann játtaði að hafa stungið Guðmund til bana með byssusting. Gaf dómfelldi þá ítarlegan framburð um átökin að Hamarsbraut 11 og flutning á líki Guðmundar út í Hafnarfjarðarhraun. Á þeim tímapunkti hafði dómfelldi verið samfleytt í 106 daga í einangrun í Síðumúlafangelsi. Dómfelldi var ítrekað samprófaður með öðrum dómfelldu vegna málsins um sumarið 1976.
1448. Þegar líða tók að hausti fóru framburðir dómfellda að bera merki hrakandi andlegrar heilsu hans auk þess sem hann játtaði á sig morð á tveimur mönnum sem áttu það eitt sameiginlegt að hafa horfið sporlaust hér á landi. Voru framburðir dómfellda Kristjáns Viðars með miklum ólíkindablæ, en dómfelldi bar meðal annars um aðkomu ömmu sinnar að því að hluta lík annars mannsins niður. Á sama tímabili gaf hann ítarlega og nákvæma framburði í Guðmundarmálinu þar sem hann greindi með ýmsum hætti frá aðild sinni að átökum og líkflutningi. Bar hann þó um að minni sitt um atburði væri á köflum þokukennt. Um miðjan októbermánuð 1976 var dómfelldi sprautaður með einhvers konar lyfi í þeim tilgangi að aðstoða hann við að muna betur eftir atburðum. Þegar líða tók að áramótum fóru framburðir hans í Guðmundarmálinu að bera enn frekari merki um andlegan óstöðugleika. Fyrir liggur að hann gerði tvívegis tilraun til að svipta sig lífi í Hegningarhúsinu, annars vegar 24. desember 1976 og hins vegar 5. janúar 1977. Var dómfelldi upp frá því undir stöðugu eftirliti vegna sjálfsvígshættu sem ekki var aflétt fyrr en um miðjan maí 1977 er hann var fluttur í lausagæslu á Litla-Hraun. Dvölin þar virðist hafa haft mikil áhrif á líðan dómfellda til hins betra.
1449. Dómfelldi dró formlega til baka framburð sinn í Guðmundarmálinu fyrir dómi 27. september 1977, en þá lýsti hann því yfir að hann vissi ekkert um hvarf Guðmundar. Í sama þinghaldi bar hann um að hafa farið fram á það 12. maí 1977 í Hegningarhúsinu og aftur 6. júlí 1977 í fyrirtöku á Geirfinnsmálinu, að einnig yrði bókað um afturhvarf hans frá játningum í Guðmundarmálinu en því hafi verið hafnað. Dómarar virðast ekki hafa séð ástæðu til að bregðast við bókun dómfellda.
1450. Af þróun framburða dómfellda virðist ýmislegt benda til þess að fyrstu framburðir dómfelldu Erlu og Sævars hafi miklu ráðið um að dómfelldi Kristján Viðar féllst fljótlega að einhverju leyti á tiltekna þætti í framburði þeirra um átök að Hamarsbraut 11 og líkflutninga þaðan. Framburður hans eftir það um meinta atlögu að Guðmundi tók miklum breytingum frá einni skýrslu til annarrar og virðist hann mun oftara hafa

Lýst atlögunni sem sjónarvottur fremur en beinn þátttakandi. Framburður hans virðist þannig þróast með framburðum annarra dómfellda og vegna áhrifa frá þeim. Þetta lýsir sér til dæmis í því að þegar í ljós kom að hlutrænar staðreyndir útilokuðu tiltekin atriði í framburði hans var hann fljótur að breyta framburði sínum eða taka undir breytta framburði annarra dómfellda. Nokkur atriði í framburði dómfellda, sem ekki samræmdust fyrirbyggjandi staðreyndum, voru til þess fallin að rýra trúverðugleika framburða hans. Sem dæmi um þetta má nefna frásögn hans af atlögu sinni að Guðmundi með byssusting sem vitni báru um að hefði verið hent löngu áður. Mikill ólíkindablær er á mörgum atriðum í framburði dómfellda. Framburður hans í heild getur vart talist heildstæður og stöðugur eða trúverðugur.

VIII.4.1.d Framburður dómfellda Tryggva Rúnars

1451. Dómfelldi Tryggvi Rúnar þvertók fyrir alla aðild og vitneskju um Guðmundarmálið þegar hann var úrskurðaður í gæsluvarðhald vegna málsins 23. desember 1975. Af upplýsingum í fangelsisdagbók verður ráðið að andlegt ástand dómfellda hafi þá þegar verið orðið bágborið og sáu fangaverðir ástæðu til að bóka að hann hefði verið að tala við sjálfan sig aðfaranótt 27. desember 1975. Þegar hann var tekinn til yfirheyrslu daginn eftir, nærri hádegi, var hringt á fangelsislækninn til að fá hann til að koma og sprauta dómfellda niður svo hann gæti sofnað. Hann mun þá hafa vakað nánast óslitið frá því hann var settur í gæsluvarðhald. Þrátt fyrir þetta ástand sætti hann stífum yfirheyrslum að því er virðist um aðild að hvarfi Guðmundar og hugsanlega aðild að öðru mannshvarfi svo og aðild að andláti stúlku. Á tímabilinu 28. desember 1974 til 8. janúar 1976 var dómfelldi yfirheyrður eða hans vitjað fimm sinnum og farið með hann í leiðangra samtals í 21 og hálfu klukkustund án þess að nokkur skýrsla hafi verið gerð um þessi samskipti rannsóknarmanna við hann og því ekkert vitað um hvað þar fór fram, hver réttarstaða hans hafi verið eða hvort honum hafi verið kynnt hún, hvers hann var spurður og hvaða svör hann gaf.
1452. Skrifleg skýrsla var ekki tekin af dómfellda að nýju fyrr en 9. janúar 1976. Þar var ekki gætt ákvæða 40. gr. laga um meðferð opinberra mála um að kynna honum réttarstöðu hans. Þá hafði dómfelldi verið í 17 daga í gæsluvarðhaldi. Bókað var í skýrsluna að hann hefði hugsað mikið um málið og hygðist skýra frá nokkrum þáttum þess. Framburður hans var mjög óljós og hikandi. Þannig lýsti hann sem sjónarvottur með óljósum hætti ósamkomulagi og átökum við mann sem hann þekkti ekki. Kvaðst hann hafa komið dómfellda Sævari til hjálpar og reynt að ganga á milli hans og mannsins. Þá hafi hann fengið högg frá þeim síðarnefnda og hélt dómfelldi Tryggvi Rúnar að hann hafi þá slegið manninn aftur. Við það hafi hann fallið í gólfið, en ekki misst meðvitund heldur dasast eitthvað. Dómfelldi Tryggvi Rúnar kvaðst hvorki muna hvað þeir hefðu verið að gera fyrir átökin né hvað þeir hafi gert eftir þau og kvaðst ekki vita hvar húsnæðið var sem hann var staddur í. Sagði dómfelldi Tryggvi Rúnar að þótt þeir hafi hlotið að hafa gert eitthvað við látinn manninn þá kæmi hann því ekki fyrir sig. Hann gat hins vegar lýst herbergjaskipan nokkuð ítarlega og tilfæringum með lík mannsins innandyra og var sú lýsing í samræmi við framburði annarra. Þegar rýnt er í þennan framburð sýnist næsta augljóst að nákvæm lýsing á herbergjaskipan hafi verið afrakstur vettvangsferðar lögreglumanna með dómfellda Tryggva Rúnar að

Hamarsbraut 11. Þetta atriði er til þess fallið að veita skýrslunni ranglega nokkurn trúverðugleikablæ. Annað úr frásögn dómfellda virðist endurómur af framburðum annarra dómfellda. Það greinir hins vegar framburð dómfellda Tryggva Rúnars frá framburðum annarra dómfellda að hann virðist hafa átt erfitt með að fylla í eyðurnar í atburðarásinni og greindi hann frá mun færri smáatriðum en hinir. Fá atriði sem lögregla lagði til grundvallar í atburðarásinni voru þannig frá dómfellda Tryggva Rúnari komin og hann kom ekki fram með jafn margar útgáfur af atburðum og hinir dómfellda.

1453. Eftir þetta bar dómfelldi Tryggvi Rúnar ekki á móti aðkomu sinni að atlögu að Guðmundi á meðan rannsókn lögreglu stóð og tók meðal annars þátt í vettvangsferðum í leit að líki Guðmundar. Á þessum tíma sendi dómfelldi einum af rannsóknarlögreglumönnum hlýleg og persónuleg bréf bæði um einkamálefni og sakarefni málsins.
1454. Dómfelldi dró framburði sína til baka og afturkallaði þar með játningar sínar 30. mars 1977 eða við fyrsta tækifæri eftir að dómsmeðferð hófst. Hann gaf þá skýringu á játningum sínum að hann hafi talið það skynsamlegast. Það rökstuddi hann með vísan til þess hvernig staðið hefði verið að yfirheyrslum og vanlíðanar sinnar í upphafi rannsóknar. Honum hafi verið hótáð því af rannsóknarmönnum að hann gæti þurft að rotna í Síðumúlanum í tvö ár og hann yrði dæmdur af því að allir bentu á hann. Dómfelldi hafði verið sýknaður af þjófnaðarbroti 5. desember 1975 í máli sem hann hafði játað sakir í upphafi en dregið svo játningu til baka fyrir dómi. Af skrifum dómfellda Tryggva Rúnars í dagbók hans má ráða að hann hafi verið sannfærður um að eins myndi fara í þessu máli. Hann virðist hafa verið fullur tilhlökkunar þegar leið að því að hann ætti að mæta fyrir dóm 30. mars 1977, því þá gæfist honum loks tækifæri til að koma sakleysi sínu á framfæri þannig að á þann framburð yrði hlustað. Erfitt er að meta hvort hann hafi talið skynsamlegt við þessar aðstæður að játa ranglega á sig sakir og treysta á réttláta málsmeðferð fyrir dómi þar sem hið sanna yrði leitt í ljós eða hvort um brellu var að ræða af hans hálfu. Það síðara virðist ólíklegt ef mið er tekið af dagbókarfærslum hans og tiltölulega lágri greind.
1455. Dómfelldi neitaði staðfastlega allri aðild að hvarfi Guðmundar við sex yfirheyrslur í samtals 21 klukkustund frá 23. desember 1975 til 8. janúar 1976. Framburður hans um að hafa tekið þátt í atlögu að Guðmundi var í upphafi hikandi og óljós og hann lýsti aldrei með nákvæmum og heildstæðum hætti aðdraganda atlögunnar og þátttöku í líkflutningum. Framburður hans virðist þannig þróast með framburðum annarra dómfellda og vegna áhrifa frá þeim. Þetta lýsir sér til dæmis í því að þegar í ljós kom að hlutrænar staðreyndir útilokuðu tiltekin atriði í framburði hans var hann fljótur að breyta framburði sínum eða taka undir breytta framburði annarra dómfellda. Framburður hans í heild getur vart talist heildstæður og stöðugur eða trúverðugur.

VIII.4.1.e Framburður endurupptökubeiðanda

1456. Þar sem endurupptökubeiðandi játaði brot sitt og dró þann framburð aldrei til baka vó framburður hans um meinta atlögu meðákærðu að Guðmundi þungt við mat á sekt annarra dómfellda.

1457. Í dómi Hæstaréttar er fullyrt að dómfelldu Kristján Viðar, Tryggi Rúnar og Sævar hafi flutt lík Guðmundar Einarssonar frá Hamarsbraut 11 með aðstoð endurupptökubeiðanda en talið að ekki hafi tekist að leiða í ljós hvert lík hans hafi verið flutt og hvar líkamsleifar hans séu. Tekið er fram að framburðir dómfelldu Kristjáns Viðars, Tryggva Rúnars og Sævars séu mjög á reiki um líkflutninginn en leggja verði til grundallar að endurupptökubeiðandi hafi tvívegis átt þátt í flutningi á líki Guðmundar og var hann sakfelldur fyrir brot gegn 2. mgr. 221. gr. almennra hegningarlaga fyrir þá háttsemi.
1458. Nafn endurupptökubeiðanda virðist tiltölulega fljótt hafa komið fram í yfirheyrslum yfir dómfellda Sævari. Ekki er ljóst hvort dómfelldi Sævar tengdi endurupptökubeiðanda við málið af sjálfsdáðum eða hvort lögregla bar nafn hans undir dómfellda. Dómfelldi Sævar var ekki með ökuréttindi á þessum tíma og fyrir liggur að endurupptökubeiðandi hafði snattast mikið með dómfellda Sævar í tengslum við fíkniefnaviðskipti hans. Yfirheyrsla 21. desember 1975 yfir [ViG] leigubifreiðastjóra, sem oft ók dómfellda Sævari, bendir til að lögregla hafi þá verið byrjuð að skoða hverjir hefðu mögulega ekið líki Guðmundar frá Hamarsbraut 11 nóttina sem hann hvarf þannig að ekki er sjálfgefið að dómfelldi Sævar hafi átt frumkvæði að því að nefna endurupptökubeiðanda til sögunnar.
1459. Upphafsaðgerðir lögreglu gagnvart dómfellda voru næsta sérstæðar. Hann var sóttur með leiguflugi frá Seyðisfirði aðfaranótt Þorláksmessu, 23. desember 1975, af tveimur rannsóknarlögreglumönnum og færður í fangelsið við Síðumúla þar sem hann var settur beint inn á klefa. Eftir hádegi sama dag var hann tekinn til yfirheyrslu og hafði réttarstöðu vitnis þrátt fyrir aðdragandann. Honum var tjáð að dómfelldi Sævar hefði borið um að maður hefði verið barinn í íbúð hans að Hamarsbraut 11. Samkvæmt dagbók Síðumúlafangelsisins fóru fimm rannsóknarlögreglumenn og fulltrúi yfirsakadómara út með dómfellda í miðri skýrslutökunni án þess að um það hafi verið bókað í lögregluskýrsluna. Leiða má líkum að því að farið hafi verið að Hamarsbraut 11 líkt og áður hefur verið fjallað um. Í skýrsluna var bókað að dómfelldi Sævar hefði fengið endurupptökubeiðanda til flutninga á þungri byrði frá Hamarsbraut út í Hafnarfjarðarhraun og var framkvæmd þeirra flutninga lýst ítarlega. Framburðurinn og á köflum myndræn frásögn endurupptökubeiðanda byggðist á þeim röngu forsendum að dómfelldi Sævar hefði hringt í hann og hann komið á Toyota fólksbifreið. Í kjölfar þessa vitnisburðar dómfellda var hann leiddur fyrir dóm með réttarstöðu sakbornings og bókaður framburður eftir honum að nýju, auk þess sem honum var gert að staðfesta eigin vitnisburð fyrir lögreglu. Hann var síðan úrskurðaður í 45 daga gæsluvarðhald.
1460. Án þess að nokkuð væri um það bókað héldu yfirheyrslur og vettvangsferðir áfram næstu daga en gæsluvarðhaldsvistin virðist hafa verið dómfellda þungbær því hann varð óður, eins og það var orðað, strax 27. desember 1975. Næst kom hann fyrir dóm 11. janúar 1976 og var þá bókað að hann hefði skýrt sjálfstætt frá en efnislega var þó vísað í vitnaskýrslu hans frá 23. desember 1975. Því var ekki gefinn nokkur gaumur að upplýst hafði verið á þeirri stundu að dómfelldi hafði ekki umráð Toyota bifreiðar þegar Guðmundur hvarf. Á þessum tíma var búið að yfirheyra dómfellda eða fara með

í leiðangra í samtals rúmar tólf klukkustundir án nokkurra bókana um hvað fram hefði komið af hans hálfu.

1461. Ekki verður séð að sú staðreynd að ýmis grundvallaratriði í fyrsta framburði endurupptökubeiðanda reyndust röng, og framburðurinn um flutning á líki Guðmundar því augljóslega rangur í veigamiklum atriðum, hafi kallað á sérstök viðbrögð af hálfu rannsóknaraðila. Þannig virðist ekki hafa verið tekin skýrsla af dómfellda fyrr en 5. febrúar 1976 í tilefni af framlengingu gæsluvarðhalds. Þá var einungis bókað um fullvissu hans um að hafa flutt lík Guðmundar í átt að Sædýrasafninu. Engar lögregluskýrslur voru heldur gerðar í febrúar en upplýsingar liggja fyrir um nokkrar árangurslausar leitarferðir með endurupptökubeiðanda í rannsóknardagbók lögreglu-manna. Í byrjun mars var dómfelldi enn fyrir dómi í tilefni af fyrirtöku um framlengingu gæsluvarðhalds og bar í það skiptið um að hafa farið tvær ferðir til þess að flytja lík fyrir dómfelldu Kristján Viðar og Sævar. Rannsóknaraðilum virðist hafa verið ljóst að dómfelldi átti í miklum erfiðleikum með að rifja upp málsatvik og hlutuðust til um að hann undirgengist sérstaka sálfræðimeðferð, sefjun, sem mun hafa verið ætlað að kalla fram gleymdar minningar. Virðist mega draga þá ályktun af því að bæði dómfelldi og rannsóknaraðilar hafi verið tilbúnir að teygja sig mjög langt til að fá upplýsingar frá honum. Að meðferðinni lokinni var að hans ósk, eftir því sem bókað var, tekin af honum ítarleg lögregluskýrsla, og þá með réttarstöðu vitnis þótt í gæsluvarðhaldi væri, þar sem hann bar loks um að hafa verið á Volkswagen bifreið. Hann var látinn laus úr gæsluvarðhaldi í kjölfarið. Allt fram til þess að honum var sleppt var hann 33 sinnum í yfirheyrslum, viðtölum og leiðöngrum samtals í tæpa 41 klukkustund.
1462. Dómfelldi dró framburði sína aldrei til baka en var hins vegar fljótur að aðlaga framburði sína að rannsóknartilgátum lögreglu þegar í ljós kom að fyrri framburðir hans stóðust ekki. Þess sjást víða merki í málinu að lögregla hafi tekið skýrslur af dómfellda í kjölfar þess að fram komu nýjar upplýsingar og að hann hafi jafnan tekið undir þær. Virðist honum hafa verið mjög í mun að vera samvinnuþýður þótt hann ætti erfitt með að greina á milli hugarburðar og veruleika. Sem dæmi um þetta má nefna að komið var með endurupptökubeiðanda í Síðumúlafangelsið skömmu fyrir miðnætti 3. mars 1977 en hann hafði þá verið í skýrslutökum hjá lögreglu. Bókað var í samantektarskýrslu lögreglu að dómfelldi hafi borið fyrir sig miklu minnisleysi en hafi þó virst færast nær raunveruleikanum þegar leið á samtalið. Daginn eftir var dómfelldi í skýrslutökum hjá lögreglu og fyrir dómi frá klukkan 13:00 til 02:00 með klukkustundar matarhléi. Við þetta tækifæri bar hann í fyrsta skipti um þátt vitnisins [GunJ] í atburðum aðfaranótt 27. janúar 1974, en dómfelldi Sævar hafði nefnt þann mann á nafn skömmu áður í samtali við lögreglu. Endurupptökubeiðandi gjörbreytti þar með framburði sínum eftir að hafa verið yfirheyrður í samtals 13 klukkustundir en bókað hafði verið í þingbók að frestað hafi verið ákvörðun um úrskurð um gæsluvarðhald yfir honum. Eftir tvær nætur í fangelsi var endurupptökubeiðanda sleppt.
1463. Endurupptökubeiðandi virðist hafa haft ríkan vilja til að svara spurningum lögreglu og varpa ljósi á þá atburðarás sem rannsóknartilgátur lögreglu byggðust á en virtist þó

lítið hafa munað og rannsóknarlögreglumenn gert sér grein fyrir því. Framburðir hans voru þó ítrekað í mótsögn við staðreyndir eða fengu enga stoð í framburðum annarra, sérstaklega um ítrekaða líkflutninga og hvar líkinu var komið fyrir. Í fyrstu féllst hann aðeins á að einhverjum þungum hlut hefði verið komið fyrir í bifreið hans. Virðist hann fyrst og fremst hafa staðið í þeirri trú að það sem aðrir dómfelldu hefðu sagt hlyti að hafa gerst og mótmælti því ekki. Hafa verður í huga að frá upphafi virðist hafa verið gengið út frá því að hann hefði ekki tekið þátt í atlögu að Guðmundi heldur eingöngu annast flutning á líki hans frá Hamarsbraut 11. Endurupptökunefnd telur að með vísan til framangreinds hafi framburðir hans sem vitnis um atlögu að Guðmundi haft afar lítið sönnunargildi. Jafnframt sé mjög vafasamt að framburðir sem hann gaf eftir fyrirnefnda sefjunarmeðferð hafi byggst á raunverulegum minningum.

1464. Í dómi Hæstaréttar er enginn fyrirvari gerður um sönnunargildi framburðar endurupptökubeiðanda, ekkert vísað til minnisleysis hans, sem ítrekað er þó minnst á í lögregluskýrslum, og ekki getið um umrædda sefjunarmeðferð sem hann gekkst undir. Endurupptökunefnd telur því að verulegar líkur séu á að sönnunargildi framburðar endurupptökubeiðanda hafi verið rangt metið í Hæstarétti og að það sé eitt þeirra atriða sem skipti máli við mat á því hvort verulegar líkur séu á að sönnunargögn í málinu hafi verið rangt metin svo áhrif hafi haft á niðurstöðu málsins.

VIII.4.1.f Framburður vitnisins [GunJ]

1465. Rannsókn málsins og framburðir allra dómfelldu gengu út frá þeirri forsendu allt frá upphafi í desember 1975 og fram til loka febrúarmánaðar 1977 að dómfelldi Sævar hefði hringt í endurupptökubeiðanda aðfaranótt 27. janúar 1974 og beðið hann um að koma á bifreið að Hamarsbraut 11. Þegar staðfest var með framhaldsrannsókn, eftir útgáfu ákæru, að síminn í íbúðinni hefði verið lokaður vegna vanskila kvöldið sem Guðmundur hvarf tóku framburðir þriggja dómfelldu miklum en samræmdum breytingum; fyrst dómfellda Sævars, síðan endurupptökubeiðanda og loks dómfellda Kristján's Viðars. Breyttust framburðirnir allir í þá átt að [GunJ] og endurupptökubeiðandi hefðu verið staddir inni í íbúðinni að Hamarsbraut 11 er atлага að Guðmundi hafi átt sér stað. Nafn umrædds [GunJ] hafði þá aldrei borið á góma í tengslum við málið á þeim rúmu 14 mánuðum sem það hafði verið til meðferðar. Í framhaldinu fóru tveir rannsóknarlögreglumenn til Spánar 23. apríl 1977 með skriflega kvaðningu dómsformanns sem laut efnislega að því að fram væri komið í málinu að [GunJ] hafi verið viðstaddur átök að Hamarsbraut þar sem Guðmundur hafi beðið bana. Rannsóknarlögreglumennirnir birtu kvaðninguna fyrir [GunJ] og kom hann heim með þeim 29. apríl 1977. Var hann þá vistaður á hóteli í Reykjavík undir lögreglueftirliti. Daginn eftir heimkomuna, laugardaginn 30. apríl 1977, var [GunJ] færður fyrir dóm, málið reifað fyrir honum og bókað að hann hafi rakið ýmsa þætti málsins sjálfstætt en því frestað að taka af honum skýrslu. Var skýrslutökum yfir [GunJ] frestað til 2. maí 1977 en hann hafður undir lögreglueftirliti fram að því. Að lokinni fyrirtökunni 30. apríl 1977 var farið með [GunJ] að Hamarsbraut 11 og honum sýnd íbúðin eftir því sem bókað var í þingbók. [GunJ] kom aftur fyrir dóminn 2. maí 1977 og voru honum þá sýndar blaðafréttir af hvarfi Guðmundar og myndir úr sakaskrá af 20 mönnum, þar á meðal dómfelldu. Myndir af dómfelldu bar hann kennsl

á enda kunnugur þeim. Framburður vitnisins var á hinn bóginn mjög ómarkviss og í raun frásögn af mjög óljósum minningabrotum um ökuferðir með endurupptökubeiðanda um Reykjavík og Hafnarfjörð. Lýsti hann aðkomu í kjallara-íbúð, minnisstæðum stiga, þvottahúsi og geymslu. Lét dómurinn þess þá getið í þingbók að vitnið hafi komið að Hamarsbraut 11 tveimur dögum áður og þá fundist hann kannast við þessi rými íbúðarinnar. Voru [GunJ] sýndar myndir af íbúðinni að Hamarsbraut 11 í þinghaldinu. Bar hann þá um stutta viðdvöl í íbúð með endurupptökubeiðanda en gat ekki staðhæft að aðrir dómfelldu hafi verið þar staddir. Vitnið gerði fjölda fyrirvara við svör sín og af þingbókinni verður ráðið að hann hafi verið afar hikandi í framburði sínum. Daginn eftir var [GunJ] til ítarlegrar samprófunar við endurupptökubeiðanda í fimm klukkustundir. Að henni lokinni fóru málsatvik að rifjast upp fyrir vitninu. Næstu daga á eftir var [GunJ] yfirheyrður fyrir dómi og honum kynntir framburðir dómfelldu. Þess var ekki getið hvaða framburðir voru kynntir honum en fyrir liggur að dómfelldu Sævar og Tryggvi Rúnar höfðu þá báðir dregið framburði sína í málinu til baka. [GunJ] var samprófaður við dómfelldu Sævar, Kristján Viðar og Tryggva Rúnar en ekki tókst að ná samræmi í framburðina nema að hluta með dómfellda Kristjáni Viðari.

1466. Sem fyrr segir hafði koma vitnisins [GunJ] til landsins sérkennilegan aðdraganda. Hann var sóttur til Spánar af tveimur lögreglumönnum og eftir heimkomuna einangraður undir eftirliti lögreglumanns í eins konar stofufangelsi. Þrátt fyrir að meðferð málsins fyrir dómi væri löngu hafin og um væri að ræða lykilvitni sem ekki hafði verið tekin lögregluskýrsla af voru dómfelldu ekki upplýstir um komu hans til landsins. [GunJ] mætti fyrir sakadóm 30. apríl 1977, daginn eftir komuna til landsins, og var málið þá reifað fyrir honum en skýrsla ekki tekin. Eftir þinghaldið var farið með hann að Hamarsbraut 11 í Hafnarfirði. Í því sambandi verður að hafa í huga að afar yfirgripsmikil fjölmiðlaumfjöllun hafði þá verið um málið og þátt dómfelldu í því í fjórtán mánuði og þar sem [GunJ] þekkti til dómfelldu leikur ekki vafi á að hann hafi verið kunnugur þeirri umfjöllun. Óhjákvæmilega hefur hann þannig vitað um hvað málið snerist í stórum dráttum.
1467. Í dómi Hæstaréttar virðist framburði [GunJ] hafa verið gefið aukið vægi fyrir þær sakir að hann gat lýst herbergjaskipan og staðhættum að Hamarsbraut 11. Hæstiréttur vísar sérstaklega til þess að í skýrslu sem rannsóknarlögreglumennirnir tveir sem sóttu [GunJ] til Spánar gáfu fyrir sakadómi Reykjavíkur, 11. janúar 1980, fyrir flutning málsins fyrir Hæstarétti, hafi komið fram að þeir hafi verið samsaga um að ekki hafi verið farið með [GunJ] að Hamarsbraut 11 í Hafnarfirði áður en fyrsta skýrsla var tekin af honum. Um alvarlegan misskilning virðist hafa verið að ræða hjá Hæstarétti þar sem í dómskýrslum af lögreglumönnum tveimur var hvor þeirra um sig spurður hvort hann hefði farið með [GunJ] að Hamarsbraut 11 en ekki hvort farið hefði verið með [GunJ] þangað. Fyrir liggur að 2. maí 1977 var tekin framburðarskýrsla af [GunJ] fyrir dómi og þá bókað í þingbók sakadóms Reykjavíkur að farið hefði verið með [GunJ] að Hamarsbraut 11 tveimur dögum áður. Það sama kom fram í skýrslutöku yfir honum fyrir dómi. Í þessu þinghaldi lýsti hann aðkomu í kjallaraíbúð, minnisstæðum stiga, þvottahúsi og geymslu sem honum hefur væntanlega veist auðvelt eftir að hafa

verið þar tveimur dögum áður. Sú ályktun Hæstaréttar að ekki hefði verið farið með [GunJ] að Hamarsbraut 11 fyrir fyrstu skýrslu var ekki í samræmi við skýra bókun í þingbók sakadóms Reykjavíkur heldur byggð á rangri túlkun á framburði tveggja lögreglumanna.

1468. Í dómi Hæstaréttar er jafnframt greint frá því að umræddir lögreglumenn hafi borið að þeir hafi ekki vitað til þess að [GunJ] hefði rætt við endurupptökubeiðanda áður en skýrslur voru teknar af [GunJ] eða meðan á skýrslutöku stóð. Ekki er hins vegar greint frá því að [GunJ] var í fimm klukkustunda samprófun með endurupptökubeiðanda 3. maí 1977 fyrir dómi. Eftir þá samprófun fóru málsatvik fyrst að rifjast upp fyrir [GunJ].
1469. Mat Hæstaréttar á sönnunargildi framburðar [GunJ] virðist því hafa byggst á mistúlkun á gögnum málsins og þar með á röngum grunni. Þá verður að telja að það rýri verulega sönnunargildi framburða [GunJ] að sakborningum var ekki kunnugt um fyrirhugaðar skýrslutökur af [GunJ]. Jafnframt liggur fyrir að verjendur dómfelldu voru ekki boðaðir til dómþings þegar skýrslurnar voru teknar og ekki tilkynnt um þær sérstaklega frekar en aðrar skýrslutökur þar sem skjólstaðingar þeirra voru ekki yfirheyrðir. Verjandi dómfellda Tryggva Rúnars gerði athugasemdir við þetta atriði við upphaf munnlegs málflutnings í héraðsdómi. Það var ekki fyrr en [GunJ] var samprófaður með hverjum dómfellda fyrir sig sem verjendur voru viðstaddir. Verjandi endurupptökubeiðanda var þó ekki viðstaddur samprófun hans við [GunJ]. Verjendur áttu því ekki í raun kost á að nýta þann rétt sem lög um meðferð opinberra mála veittu sakborningum að gagnsyrja þetta mikilvæga vitni sem ekki hafði gefið skýrslu fyrir lögreglu.
1470. Sem fyrr segir var [GunJ] ljóst að dómfelldu í málinu höfðu verið á annað ár í gæsluvarðhaldi vegna meintrar aðildar sinnar að atlögu að Guðmundi. Enginn dómfelldu hafði þó borið um beina aðild [GunJ] að atlögunni og hafði hann réttarstöðu vitnis í málinu. Augljóst er að mikill þrýstingur var á [GunJ] að vera samvinnuþýður í skýrslutökum til þess að forðast að staða hans í málinu yrði verri. Öll framangreind atriði, og þá sérstaklega hvernig framburður hans fyrir dómi þróaðist eftir vettvangsferð að Hamarsbraut 11 og langa samprófun með endurupptökubeiðanda, eru til þess fallin að varpa miklum vafa á að mat Hæstaréttar á sönnunargildi framburðar hans hafi verið rétt. Endurupptökunefnd telur að framangreind atriði varðandi mat á sönnunargildi framburða [GunJ] séu meðal þeirra atriða sem skipti miklu máli við mat á því hvort sönnunargögn í málinu hafi verið rangt metin svo áhrif hafi haft á niðurstöðu málsins.

VIII.4.2 Mat Hæstaréttar á framburðum dómfelldu og trúverðugleika játninga þeirra

1471. Í dómi Hæstaréttar segir réttilega: „Snemma í rannsókn málsins, fyrir miðjan janúar 1976, viðurkenndu ákærðu Kristján, Sævar og Tryggvi, að þeir hefðu verið staddir að Hamarsbraut 11 í Hafnarfirði aðfaranótt 27. janúar 1974 ásamt manni, er Kristján kvað hafa verið Guðmund Einarsson. Hinir tveir kváðu sig ekki hafa borið kennsl á manninn, en þeir töldu síðar í rannsókninni, að maður þessi hefði verið Guðmundur Einarsson.“ Hæstiréttur lýsir síðan þeim framburði dómfelldu sem rétturinn virðist líta

á sem játningar þeirra með eftirfarandi hætti: „Samkvæmt skýrslum þeirra, sem raktar eru ítarlega í héraðsdómi, hefur þar komið til átaka milli þeirra og Guðmundar, sem leitt hafi til dauða hans.“ Síðar í dómi Hæstaréttar er gengið út frá því að um fullkomnar játningar dómfelldu hafi verið að ræða með svofelldri fullyrðingu: „Játningar hinna ákærðu komu fram í skýrslum þeirra í janúar 1976 og voru endurteknar síðar bæði fyrir rannsóknarlögreglu og á dómþingi að viðstöddum verjendum þeirra Kristjáns og Tryggva.“

1472. Í samræmi við meginregluna um milliliðalausá sönnunarfærslu hafa lögregluskýrslur um framburði saktborninga og vitna í yfirheyrslum hjá lögreglu að jafnaði mun minna sönnunargildi en framburðir fyrir þeim dómurum sem dæma í máli. Ýmis atriði geta þó ýmist aukið sönnunargildi slíkrar skýrslu eða dregið úr því, svo sem hvort skýrsla er einungis samantektarskýrsla lögreglumanns, hvort skýrslan er undirrituð af þeim sem var yfirheyrður, hvort verjandi var viðstaddur og loks hvort sá sem yfirheyrður var staðfestir fyrir dómi það sem eftir honum var haft í slíkri skýrslu. Um þetta atriði vísast nánar til umfjöllunar í kafla VII.5.
1473. Í ljósi afturköllunar dómfelldu á játningum sínum var sérstaklega mikilvægt að fyrir lægi hvað hvert dómfelldu játaði nákvæmlega og hvenær nákvæmlega þær játningar sem Hæstiréttur byggði á komu fram. Þess er í engu getið í dómi Hæstaréttar að dómfelldu slógu úr og í um þátt sinn í meintri atlögu, framburðir þeirra tóku miklum breytingum, lítið samræmi var í framburðunum og á löngum tímabilum í rannsókninni var ekkert skráð um það sem fram fór við fjölda yfirheyrslna, viðtala og samprófana. Þá verður ekki séð að því sem fram kom í upplýsingaskýrslum lögreglu hafi verið tekið með hæfilegri tortryggni og ekki tekið tillit til þess að lögregluskýrslur höfðu aðeins að geyma endursögn rannsakenda á framburði dómfelldu en ekki lá fyrir hvaða spurningar voru lagðar fyrir þau og með hvaða hætti.
1474. Með vísan til framangreindrar umfjöllunar endurupptökunefndar er ljóst að játningar dómfelldu, um aðild að meintri atlögu að Guðmundi sem hafi leitt hann til dauða, voru mun óljósari en ráða má af forsendum Hæstaréttar og langt í frá að dómfelldu hafi haldið sig við þær jafn einarðlega og fram kemur í dómi Hæstaréttar.

VIII.4.3 Afturköllun játninga og mat Hæstaréttar á trúverðugleika afturkallana

1475. Um afturköllun dómfelldu á játningum sínum segir í forsendum Hæstaréttar: „Breyttu þeir ákærðu Sævar og Tryggvi eigi þessum játningum fyrr en í lok mars 1977, eins og að framan greinir. Ákærði Kristján hélt fast við játningu sína, þegar hann var samprófaður við ákærða Sævar og ákærða Tryggva 29. og 30. mars 1977, og hvarf eigi frá henni fyrr en 27. september s. á.“ Þessar fullyrðingar Hæstaréttar eru ekki í samræmi við gögn málsins eins og rakið er hér að framan.
1476. Hvað dómfellda Sævar varðar var meint játning hans á dómþingi 11. janúar 1976 ekki afdráttarlausari en svo að í upphafi þinghaldsins hafði hann þvertekið fyrir að hafa verið staddur að Hamarsbraut 11 kvöldið sem Guðmundur hvarf þótt ekkert hafi verið skráð um það í þingbók. Þá voru höfð eftir honum ummæli í skýrslum frá 30. apríl 1976, 30. september 1976, 27. febrúar 1977 og 9. mars 1977 sem líta verður á sem

afturhvarf frá játningu að hluta eða öllu leyti. Að teknu tilliti til þeirra gagna sem liggja fyrir endurupptökunefnd eru ályktanir Hæstaréttar um endurteknar játningar dómfellda Sævars á aðild að atlögu að Guðmundi og hvenær hann afturkallaði þessar játningar fyrst þannig ýmist ónákvæmar eða beinlínis rangar.

1477. Hvað dómfellda Kristján Viðar varðar bar hann fyrst um þátt sinn í aðför að Guðmundi 3. janúar 1976. Játtaði hann þá veru sína í íbúðinni og að hafa togað í útlím á manninum, en gerði hlut sinn að öðru leyti engan. Í næstu framburðum hjá lögreglu og fyrir dómi bar dómfelldi á svipaðan veg þar til hann játtaði 7. apríl 1976 að hafa stungið Guðmund til bana með byssusting. Fram á haustið 1976 voru framburðir hans með miklum ólíkindablæ og greindi hann með ýmsum hætti frá aðild sinni að átökum og líkflutningi. Dómfelldi dró formlega til baka framburð sinn í Guðmundarmálinu fyrir dómi 27. september 1977, en þá lýsti hann því yfir að hann vissi ekkert um hvarf Guðmundar Einarssonar. Með vísan til þess sem áður hefur verið rakið um þróun framburða dómfellda Kristjáns Viðars virðast forsendur Hæstaréttar um endurteknar játningar hans vera ónákvæmar og mikilvægum atriðum sleppt, svo sem rangri játningu hans um að hafa orðið Guðmundi að bana með byssusting. Þá ber þingbók sakadóms Reykjavíkur það með sér að dómfelldi hafi viljað afturkalla játningu sína strax 12. maí 1977 og aftur 6. júlí 1977 en dómara sáu ekki ástæðu til að gera athugasemdir við þá bókun. Til þessa var hins vegar í engu litið í forsendum Hæstaréttar um afturhvarf dómfellda frá játningu.
1478. Hvað dómfellda Tryggva Rúnar varðar bar hann fyrst um aðild sína að átökum við Guðmund 9. janúar 1976 en þá bar hann um að hafa komið dómfellda Sævari til hjálpar þegar hann var að verða undir í átökum við óþekktan mann og haldið að hann hafi þá slegið manninn. Framburður hans var mjög óljós og hikandi. Eftir þetta bar dómfelldi Tryggvi Rúnar ekki á móti aðkomu sinni að atlögu að Guðmundi á meðan rannsókn lögreglu stóð. Dómfelldi dró framburði sína til baka og afturkallaði þar með játningar sínar 30. mars 1977 eða við fyrsta tækifæri eftir að dómsmeðferð hófst. Málsgögn endurupptökunefndar bera á hinn bóginn með sér að dómfelldi hafi viljað afturkalla játningu sína strax snemma sumars 1976 og aftur 27. október 1976 en þess ekki getið í dómi Hæstaréttar.
1479. Gögn málsins benda eindregið til þess að dómfelldu hafi aldrei fengið aðrar upplýsingar meðan á rannsókn málsins stóð en að aðrir dómfelldu hefðu játað sök. Dómfelldu voru því ekki í aðstöðu til að verjast ákæruefninu á grundvelli réttra upplýsinga um afstöðu annarra dómfelldu til þess.
1480. Í forsendum dóms Hæstaréttar er gerð sú grein fyrir skýringum dómfelldu á afturköllun játninga að dómfelldu Sævar og Tryggvi Rúnar hefðu staðhæft að rannsóknarmenn og fangaverðir hefðu beitt þá harðræði í því skyni að knýja þá til játninga. Fram kemur að dómfelldi Kristján Viðar hafi hins vegar borið fyrir sig að rannsóknarmenn hafi haft óeðlileg áhrif á dómfelldu í því skyni að samræma framburði þeirra. Skýringar dómfelldu voru í raun allítarlegri. Þannig skýrði dómfelldi Tryggvi Rúnar til dæmis játningar sínar að hann hafi talið skynsamlegast að játa með tilliti til þess hvernig staðið hefði verið að yfirheyrslum og vanlíðanar sinnar í upphafi

rannsóknar. Honum hafi verið hótáð því af rannsóknarmönnum að hann gæti þurft að rotna í Síðumúlanum í tvö ár og hann yrði dæmdur af því að allir bentu á hann.

1481. Hæstiréttur taldi hins vegar að ekki yrði séð að játningar dómfelldu hefðu verið fengnar með ólögmætum aðferðum og vísaði til rækilegrar rannsóknar bæði fyrir og eftir uppsögu héraðsdóms varðandi meint harðræði og ólögmæta rannsóknarhætti. Sérstaklega var vísað til þess að kinnhestur sá, sem sannað var talið að fangavörður hefði lostið dómfellda Sævar 5. maí 1976, hefði átt sér stað allöngu eftir að hann játaði atferli sitt að Hamarsbraut 11. Hæstiréttur taldi því að leggja bæri játningar dómfelldu til grundvallar dómi í málinu enda þætti ekki mark takandi á afturköllunum þeirra.
1482. Svo sem áður hefur verið gerð grein fyrir tók rannsókn sú á harðræði og ólögmætum rannsóknarháttum, sem Hæstiréttur vísaði til, aðeins til afmarkaðs tímabils og var rannsóknin takmörkuð við hluta þeirra tilvika sem dómfelldi Sævar hafði bent á. Með vísan til þess og margvíslegra nýrra gagna um aðbúnað dómfelldu í einangrunarvistinni, ákvarðanir um ívilnanir og sviptingu þeirra, takmarkað aðgengi að réttargæslumönnum, brot á lagaákvæðum um framkvæmd yfirheyrslna, svo og skort á skráningu um það sem fram fór í yfirheyrslum, viðtölum og samprófunum telur endurupptökunefnd verulega ofsagt að umrædd rannsókn hafi verið rækileg. Nákvæm skoðun endurupptökunefndar á færslum í dagbók Síðumúlafangelsisins sem margar eiga sér samsvörun í dagbókum dómfellda Tryggva Rúnars bendir eindregið til þess að dómfelldu og þá sérstaklega þeir Tryggvi Rúnar og Sævar hafi mátt þola mun meira harðræði og um lengri tíma en Hæstiréttur hafði vitneskju um. Jafnframt verður ráðið að skýrslutökur, viðtöl og samprófanir rannsóknarmanna, fangavarða og annarra hafi verið mun fleiri en gögn sem lágu fyrir Hæstarétti bentu til. Virðist Hæstiréttur því ranglega hafa litið á meint harðræði sem einstök tilvik frekar en viðvarandi ástand, auk þess sem upplýsingar um rannsóknaraðferðir voru takmarkaðar. Jafnframt virðist sem Hæstiréttur hafi, þrátt fyrir þá þekkingu sem lá fyrir á þeim tíma, vanmetið áhrif einangrunar á áreiðanleika framburða þeirra sem henni sæta. Endurupptökunefnd telur að nákvæm skoðun á öllum þeim gögnum sem fyrir nefndinni liggja gefi fullt tilefni til að álykta að skýringar dómfelldu á játningum sínum og afturhvarfi þeirra frá þessum játningum hafi um margt verið trúverðugar.
1483. Dómfelldu virðast í engu hafa fengið að njóta þess vafa sem augljóslega var uppi um trúverðugleika játninganna. Með vísan til framangreinds telur endurupptökunefnd verulegar líkur á að mat Hæstaréttar á áreiðanleika játninga dómfelldu Kristjáns Viðars, Sævars og Tryggva Rúnars um aðild að meintri atlögu að Guðmundi hafi ekki verið í samræmi við fyrirliggjandi gögn og upplýsingar um þróun framburða dómfelldu og að verulegar líkur séu jafnframt á að Hæstiréttur hafi lagt rangt mat á trúverðugleika afturkallananna. Telur endurupptökunefnd þetta atriði vega þungt við mat á því hvort verulegar líkur séu á að sönnunargögn í málinu hafi verið rangt metin svo áhrif hafi haft á niðurstöðu þess.

VIII.4.4 Framburðir annarra vitna

1484. Í dómi Hæstaréttar var talið sannað með vættisburði þriggja vitna að Guðmundur Einarsson hafi verið á götu í Hafnarfirði aðfaranótt 27. janúar 1974 ásamt manni, er tvö vitnanna hafi talið vera dómfellda Kristján Viðar. Að sögn vitnanna hafi þeir tveir reynt að stöðva bifreiðar, er óku þar um, sýnilega í því skyni að fá sér far með þeim. Þótt umræddir vitnisburðir hafi ekki lotið að meintri atlögu að Guðmundi er ljóst að þeir voru mikilvægir hlekkir í sönnunardejuni.
1485. Fyrir liggur að mörg vitni gáfu sig fram eftir að lýst var eftir Guðmundi. Eitt þessara vitna, [EJR], kvaðst hafa verið á ferð um Strandgötu ásamt annarri stúlku aðfaranótt 27. janúar 1974. Þar hefði hún séð Guðmund á gangi með eldri pilti nálægt Bæjarbíói, en hún kvaðst kannast við Guðmund í sjón. Piltinum lýsti hún sem nokkuð ölvuðum, með dökkskollitað hár, jakkalausum og í gulri skyrtu. Hefðu þeir reynt að stöðva bíla en stúlkurnar ekki þorað að stöðva fyrir þeim vegna sláttar í piltinum í gulu skyrtunni. Við framhaldsrannsókn í byrjun árs 1977 taldi hún piltinn hafa verið í dökkum buxum, hvítri skyrtu og með jakka á handleggnum. Hún og vitnið [SM], sem var með [EJR] í bifreið í umrætt sinn, bentu á mynd af dómfellda Kristjáni Viðari í myndbendingu 22. janúar 1977 og töldu hann líkjast samferðamanni Guðmundar mest af þeim myndum sem þeim voru sýndar. Samkvæmt gögnum málsins bentu þessi vitni síðan á dómfellda Kristján Viðar í sakbendingu fimm dögum síðar en þeim var kunnugt um að hann væri meðal þeirra sem stillt var upp og töldu líklegt að hann hefði verið samferðamaður Guðmundar. Eins og fyrr var rakið gaf annað vitnanna yfirlýsingu 26. ágúst 1996 þar sem það dró framburði sína í Guðmundarmálinu til baka. Bæði vitnin komu síðan fyrir dóm 20. og 21. júní 1997 í tengslum við meðferð fyrstu endurupptökubeiðni dómfellda Sævars. Þær báru báðar í skýrslum fyrir dómi að útilokað væri að dómfelldi Kristján Viðar hafi verið sá maður sem þær sáu með Guðmundi í Hafnarfirði umrædda nótt þar sem þær hefðu síðar komist að því að dómfelldi Kristján Viðar væri mun hávaxnari en sá maður. Fyrir liggur að umræddar mynd- og sakbendingar fóru fram tæpum þremur árum eftir hvarf Guðmundar. Þá höfðu ítrekað birst myndir af dómfellda Kristjáni Viðari í dagblöðum og hann verið nafngreindur sem einn banamanna Guðmundar. Framkvæmd mynd- og sakbendingar var jafnframt háð margs konar öðrum annmörkum og telur endurupptökunefnd að það sem að framan greinir varpi nýju ljósi á sönnunargildi framburða þessara tveggja vitna.
1486. Tvö önnur vitni gáfu sig fram við lögreglu og kváðust hafa séð Guðmund á gangi þessa nótt. Vitnin [SRV] og [SKK] staðfestu fyrir dómi að hafa séð Guðmund á Reykjavíkurveginum til móts við frystihúsið og taldi annar þeirra að það hafi verið um klukkan 02:15 til 02:30 en hinn taldi það hafa verið um klukkan 02:00 til 03:00. Sögðu þeir hann hafa verið með dökkt og mikið hár, ölvaðan og einan á ferð. Hann hafi baðað út höndum og reynt að stöðva bifreiðar. Hefði hann gengið í veg fyrir bíl þeirra og við það fallið í götuna. Skömmu síðar hefðu þeir ekið til baka sömu leið en þá hvergi séð Guðmund. Annar þeirra taldi engan vafa á að umræddur maður hefði verið Guðmundur Einarsson. Framburðir þeirra um að Guðmundur hefði verið einn á ferð

og kominn upp á Reykjavíkurveg, að því er virðist að reyna að fá far til Reykjavíkur, samræmist ekki þeirri atburðarás sem lögð var til grundvallar í dómi Hæstaréttar.

1487. Dómfelldu voru frá upphafi margsaga um hvernig þeir hittu Guðmund umrædda nótt. Framburður þeirra gekk í stórum dráttum út á að dómfelldu Kristján Viðar og Tryggvi Rúnar hefðu verið með endurupptökubeiðanda á akstri í Hafnarfirði í þeim tilgangi að ræna veskjum af fólki. Síðar bættist vitnið [GunJ] inn í þá atburðarás. Guðmundur hefði verið að reyna að útvega sér far til Reykjavíkur og þeir því staðnæmst en endurupptökubeiðandi ekki viljað taka Guðmund upp í bifreiðina. Dómfelldu Kristján Viðar og Tryggvi Rúnar hefðu því farið úr bifreiðinni og þeir þrír reynt saman að útvega sér far. Dómfelldi Tryggvi Rúnar hefði þá falið sig en þeim þó ekki tekist að útvega sér far. Í stað þess að fara til Reykjavíkur hefði leið þeirra þriggja síðan legið að Hamarsbraut 11 og það þrátt fyrir að þeir hefðu skömmu áður hitt húsráðanda þar, dómfellda Sævar, í Kópavogi. Margt er með ólíkindum í þessum framburðum og hafa þeir og aðdragandi þeirra á sér þann blæ að smám saman hafi verið leidd fram atburðarás sem gat að einhverju leyti samrýmst framburði vitnanna [EJR] og [SM].
1488. Samkvæmt framansögðu voru augljósir gallar á mynd- og sakbendingum. Jafnframt var ósamræmi milli lýsingar vitnis á klæðaburði þess manns sem átti að hafa verið með Guðmundi á Strandgötu skömmu eftir lokun Alþýðuhússins klukkan 02:00 og þess klæðnaðar sem önnur vitni báru um að dómfelldi Kristján Viðar hefði verið í. Loks báru tvö vitni hjá lögreglu að hafa séð Guðmund á sama tíma eða síðar á Reykjavíkurvegi á móts við frystihúsið sem var við Flatahraun. Þrátt fyrir það virðast dómfelldu við sönnunarmat Hæstaréttar í engu hafa fengið að njóta þess vafa sem var fyrir hendi um að framburður vitna styddi það að dómfelldu Kristján Viðar og Tryggvi Rúnar hefðu hitt Guðmund á götu í Hafnarfirði og orðið samferða honum að Hamarsbraut 11. Telur endurupptökunefnd að þetta sé eitt þeirra atriða sem skipti máli við mat á því hvort verulegar líkur séu á að sönnunargögn í málinu hafi verið rangt metin svo áhrif hafi haft á niðurstöðu málsins.

VIII.4.5 Um áhrif veðurs, færðar og annarra hlutrænna staðreynda á sönnunarmat

1489. Dómfelldu Kristján Viðar, Sævar og Tryggvi Rúnar voru sakfelldir fyrir að hafa í félagi átt í átökum við Guðmund að Hamarsbraut 11 og misþyrmt honum svo, að til bana hafi dregið. Í dómi Hæstaréttar kemur fram að ekkert verði fullyrt um að hverju marki þáttur hvers einstaks hinna dómfelldu Kristjáns Viðars, Sævars og Tryggva Rúnars hafi ráðið sköpum, en allir hafi þeir átt sameiginlega þátt í aðförinni að Guðmundi og verið samvaldir að því að veita honum slíka áverka, að bani hlaust af.
1490. Af þessum forsendum Hæstaréttar fyrir sakfellingu má ráða að rétturinn hafi talið að margt væri óljóst um það sem gerðist að Hamarsbraut 11 þrátt fyrir játningar dómfelldu, sem þeir drógu reyndar til baka. Vegna þeirrar sérstöku sönnunarstöðu sem uppi var í málinu, það er að lík Guðmundar fannst aldrei og engin áþreifanleg sönnunargögn lágu fyrir um að honum hafi verið ráðinn bani á Hamarsbraut 11, var sérstaklega mikilvægt að hafið væri yfir skynsamlegan vafa að Guðmundur hefði verið á Hamarsbraut 11 umrædda nótt, hvernig hann komst þangað og hvort og þá hvernig líki hans var komið þaðan.

1491. Sem fyrr segir telur endurupptökunefnd að verulegur vafi leiki á því að dómfelldu Kristján Viðar og Tryggvi Rúnar hafi hitt Guðmund í Hafnarfirði aðfaranótt 27. janúar 1974 og farið með honum að Hamarsbraut 11. Svo sem áður hefur verið rakið bar vitnum saman um að Guðmundur hafi verið á dansleik í Hafnarfirði sem lauk um klukkan 02:00 um nóttina. Samkvæmt gögnum sem lágu fyrir Hæstarétti var mikil snjókoma og ófærð á götum á höfuðborgarsvæðinu umrædda nótt og vitni bar að leigubifreiðastjórar hafi hætt akstri. Ítarlegri gagna um veður og færð en lágu fyrir dómstólum á sínum tíma var aflað í tilefni af fyrstu endurupptökubeiðni dómfellda Sævars. Í ákvörðun Hæstaréttar um að synja um endurupptöku var ekki talið að þessi nýju gögn bættu neinu við fyrri upplýsingar.
1492. Samkvæmt því sem lagt var til grundvallar í dómi Hæstaréttar um atvik í aðdraganda þeirrar háttsemi dómfelldu sem talin var hafa leitt til dauða Guðmundar fóru dómfelldu og vitni margar ferðir um höfuðborgarsvæðið umrædda nótt í lítilli Volkswagen bifreið. Í þeim fjölmörgu lögregluskýrslum sem ritaðar voru um yfirheyrslur yfir dómfelldu og vitnum um ferðir þeirra um höfuðborgarsvæðið umrædda nótt, þar á meðal með lík Guðmundar suður fyrir Hafnarfjörð löngu eftir miðnætti, var hvergi minnst á veður eða færð á götum eða vegum. Af því má draga þá ályktun að dómfelldu og vitni hafi aldrei verið spurð um veður og færð umrædda nótt og þau ekki séð ástæðu til að minnst á þessi atriði. Þar sem ferðalög í umræddri Volkswagen bifreið voru mjög stór þáttur í hinni meintu atburðarás í aðdraganda og kjölfar meints dauða Guðmundar má ætla að einhverjum dómfelldu væru þessi veður- og akstursskýrði minnisstæð ef þau hefðu verið þátttakendur í hinni meintu atburðarás og þá sérstaklega ferð með lík Guðmundar út í hraun.
1493. Þrátt fyrir að veður og færð umrædda nótt hefði nokkuð örugglega verið til þess fallin að hafa áhrif á meinta atburðarás er hvorki vikið að þessum þáttum í sönnunarmati sakadóms Reykjavíkur né Hæstaréttar. Upplýsingar um veður og færð og að leigubifreiðastjórar hafi jafnvel hætt að aka á Reykjavíkursvæðinu eftir miðnætti umrædda nótt voru til þess fallnar að vekja verulegan vafa um að framburðir dómfelldu og vitna um umræddar ökuferðir væru trúverðugir. Er þetta eitt þeirra atriða sem skiptir máli við mat á því hvort verulegar líkur séu á að sönnunargögn í málinu hafi verið rangt metin svo áhrif hafi haft á niðurstöðu málsins.
1494. Til þess að sú sönnunardegja sem Hæstiréttur byggði á í málinu héldi þurfti að gera ráð fyrir miklum akstri á títtnefndri Volkswagen bifreið, bæði áður en endurupptökubeiðandi og vitnið [GunJ] áttu að hafa komið á Hamarsbraut 11, akstri endurupptökubeiðanda með [GunJ] þaðan og til Reykjavíkur og til baka eftir að Guðmundi hafi verið ráðinn bani og loks með lík Guðmundar á óþekktan stað. Hringl í framburðum dómfelldu um hvernig það atvikaðist að endurupptökubeiðandi kom um nóttina að Hamarsbraut 11 og síðbúnar upplýsingar um þátttöku vitnisins [GunJ] í atburðarásinni eftir að í ljós kom að síminn að Hamarsbraut 11 var lokaður, draga mjög úr trúverðugleika framburða dómfelldu og vitna. Sama máli gegnir um nákvæmar en ósamrýmanlegar lýsingar á hvernig líki Guðmundar var komið fyrir annars vegar í farangursrými gulrar Toyota bifreiðar og hins vegar í aftursæti Volkswagen bifreiðar. Frásagnir dómfelldu um ökuferðir á vegslóðum sunnan

Hafnarfjarðar og hvernig þeir komu líki Guðmundar fyrir hefði átt að kalla fram spurningar um áhrif veðurs og snjólaga á athafnir þeirra enda ganga framburðir þeirra um ferðir og tímasetningar atburða tæpast upp ef þessir þættir eru teknir inn í myndina.

1495. Gríðarleg áhersla var lögð á það af hálfu rannsóknarmanna að finna lík Guðmundar en framburðir dómfelldu um líkflutninga og hvar líkinu var fyrir komið voru eins ólíkir eins og þeir voru margir. Dómfelldu bentu á fjölmarga mögulega staði en leit reyndist árangurslaus. Í ljósi upplýsinga um snjó og ófærð umrædda nótt er mikill ólíkindablær á öllum frásögnum um flutninga á líki í þröngum smábíl, utan alfaraleiða, síðla nætur í svartamyrkri um vegslóða fjarri mannabústöðum í nágrenni Reykjavíkur og hvernig þeir komu líkinu fyrir. Þótt vissulega sé ekki loku fyrir það skotið að dómfelldu hafi losað sig við lík Guðmundar með öðrum hætti síðar komu engar upplýsingar fram um það í málinu.
1496. Þar sem dómfelldu höfðu allir játað að hafa átt aðild að því að bana Guðmundi virðist erfitt að finna skynsamlega skýringu á því að dómfelldu, einn eða fleiri, upplýstu ekki nákvæmlega hvernig lík Guðmundar var flutt frá Hamarsbraut 11, enda má ætla að slíkir atburðir séu minnisstæðir.
1497. Sú skýring að dómfelldu hafi viljað forðast að líkið myndist virðist afar ósennileg í ljósi þess að þeir höfðu allir játað að hafa átt þátt í atlögu að Guðmundi og komið líki hans fyrir. Um framburði dómfelldu um líkflutningana á það sama við og um aðra framburði sem mögulega hefði verið unnt að staðreyna með áþreifanlegum sönnunargögnum að það tókst ekki. Enn má minna á að í engum tilvikum minntust dómfelldu á snjó eða ófærð í annars nákvæmum frásögnum sínum um líkflutninga umrædda nótt.
1498. Endurupptökunefnd telur að framburðir dómfelldu sem lutu að ferðum þeirra umrædda nótt og þá sérstaklega líkflutningum gefi tilefni til að draga í efa trúverðugleika reikulla framburða dómfelldu um sjálfa atlöguna að Guðmundi. Endurupptökunefnd telur að um sé að ræða alvarlega veikleika í sönnunardeju málsins og að þetta sé eitt þeirra atriða sem skipti máli við mat á því hvort verulegar líkur séu á að sönnunargögn í málinu hafi verið rangt metin svo áhrif hafi haft á niðurstöðu málsins.

VIII.4.6 Um sýnileg sönnunargögn

1499. Í niðurstöðu dóms sakadóms Reykjavíkur er fjallað um rannsókn á sýnilegum sönnunargögnum. Þar var meðal annars fjallað um rannsókn sem gerð var á blóðdropum á frakka þeim sem dómfelldi Kristján Viðar sagðist hafa verið í nóttina sem Guðmundur hvarf og reyndist það vera af blóðflokki A. Með blóðflokkarannsókn var því slegið föstu að blóðið gæti ekki verið úr dómfelldu Erlu, Kristjáni Viðari, Sævari eða Tryggva Rúnari. Ekki lágu fyrir upplýsingar um blóðflokk Guðmundar. Rannsókn var gerð á blóðflokki foreldra Guðmundar og útilokaði sú rannsókn að blóðið gæti verið úr honum, að því gefnu að hann væri ekki rangt feðraður sem móðir hans tjáði lögreglu að væri algerlega útilokað.

1500. Þá var í dóminum fjallað um rannsókn á hluta teppis úr forstofu að Hamarsbraut 11 en þar fannst þykkur blóðdropi sem reyndist vera mannsblóð en ekki var unnt að greina nánar. Þá var tekinn til athugunar framburður vitnis sem bar um að hafa verið að Hamarsbraut 11 um mánaðamótin janúar og febrúar 1974 og séð blóðbletti á gólfteppi í svefnherbergi, á legubekk og víðs vegar um herbergið. Spratt af framburði þessum lögreglurannsókn að tilhlutan dómsins en hún skilaði engum árangri.
1501. Loks var í niðurstöðu dómsins getið um að blóðkám hefði fundist innan á klæðningu úr 19 ára gamalli Volkswagen bifreið sem endurupptökubeiðandi var talinn hafa ekið dómfelldu í með lík Guðmundar. Tvö og hálf ár voru þá liðin frá hvarfi Guðmundar og reyndist ekki unnt að greina blóð þetta nánar.
1502. Ekkert framangreindra sönnunargagna virðist hafa verið til þess fallið að styrkja niðurstöðu um sakfellingu dómfelldu. Þess má sérstaklega geta að settur ríkissaksóknari kannaði hvort framangreind sýni væru tiltæk til frekari rannsókna en svo reyndist ekki vera.

VIII.4.7 Samantekt um hvort skilyrðum til endurupptöku Guðmundarmálsins teljist fullnægt

1503. Endurupptökunefnd hefur lagt til grundvallar að við mat á málsmeðferð verði að byggja á réttarfarsreglum sem giltu á þeim tíma sem rannsókn og dómsmeðferð í málinu átti sér stað og meginreglum opinbers réttarfars eins og þær voru á þeim tíma. Sönnunarreglur í lögum um meðferð opinberra mála voru í stórum dráttum þær sömu og nú eru í lögum um meðferð sakamála og meginreglur um sönnun í megindráttum hinar sömu. Þá sem nú gildi sú regla að sönnunarbyrðin hvíldi á ákærvaldi og að sönnun um atriði sem varða sekt sakbornings verði að vera hafin yfir skynsamlegan vafa.
1504. Niðurstaða endurupptökunefndar byggir á nákvæmri skoðun og samanburði á nýjum gögnum og upplýsingum, gögnum sem töldust vera ný við afgreiðslu fyrri endurupptökubeiðna og þeim gögnum sem lágu fyrir Hæstarétti í málinu nr. 214/1978.
1505. Endurupptökunefnd telur að vissulega hafi legið fyrir ýmsar sterkar vísbendingar um að framburðir dómfelldu sem lúta að því að þeir hafi átt saknæman þátt í hvarfi Guðmundar Einarssonar hafi átt við rök að styðjast. Hafa verður í huga að almennt séð verður að telja ólíklegt að svo margir einstaklingar játi ranglega aðild að atlögu að manni sem leitt hafi hann til dauða og að þrjú vitni beri ranglega á sama veg. Þess þekkjast þó dæmi erlendis frá. Játningar þriggja einstaklinga eru vissulega til þess fallnar að styðja hver aðra þótt játningarnar hafi verið afturkallaðar fyrir dómi og munnlegir framburðir þeirra og þriggja vitna hafi allt frá upphafi um margt verið óljósir og misvísandi.
1506. Þótt hvarflandi framburður sakbornings um meinta saknæma háttsemi sé að jafnaði talinn ótrúverðugur og þannig styðja sakfellingu á það varla við í þessu máli þar sem sakfelling var eingöngu byggð á játningum dómfelldu og framburðum lykilveritna, sem öll höfðu gefið hvarflandi framburði og dómfelldu dregið framburði sína til baka en

engum sýnilegum sönnunargögnum til að dreifa sem tengdu dómfelldu, svo óyggjandi væri, við málið.

1507. Það að lík Guðmundar fannst ekki og að engin áþreifanleg sönnunargögn lágu fyrir um hvort, hvar og þá hvernig honum hafi verið ráðinn bani gaf rannsakendum og dómstólum sérstakt tilefni til að vanda til rannsóknar og málsmeðferðar á öllum stigum og gæta að réttindum dómfelldu samkvæmt þágildandi lögum um meðferð opinberra mála og meginreglum opinbers réttarfars, þar á meðal að láta dómfelldu njóta skynsamlegs vafa um hvert það atriði sem varðaði sekt þeirra.
1508. Samkvæmt því sem fram kemur í skýrslu starfshóps innanríkisráðherra virðist endurupptökubeiðandi hafa verið mjög áfram um samvinnu við lögreglu við að upplýsa um málið. Hann gekk svo langt að fara í eigin vettvangsferðir eins og áður er vikið að. Hann virðist einnig hafa verið mjög tilbúinn til að taka undir rannsóknartilgátur eða búa sjálfur til tilgátur sem gengu þvert á fyrri tilgátur eins og til dæmis um staðsetningu líks Guðmundar Einarssonar sem bera keim ágiskana frekar en að endurupptökubeiðandi sé að bera um málsatvik sem hann þekkti af eigin raun.
1509. Enda þótt endurupptökubeiðandi hafi verið samvinnufús við rannsóknaraðila blasir við að hann hafi átt í miklum erfiðleikum með að muna þau málsatvik sem hann þó fjallaði um. Má í þeim efnum nefna að ólíkt því sem var í tilviki annarra dómfelldu, til dæmis Sævars og Kristjáns Viðars, þá stóðu óformlegar yfirheyrslur og viðtöl við endurupptökubeiðanda þegar hann var í gæsluvarðhaldi almennt mjög stutta stund. Virðist hann því lítið hafa haft fram að færa við rannsóknaraðila. Fyrir liggur að það er þessi meinta „gleymska“ endurupptökubeiðanda sem varð til þess að rannsóknaraðilar hlutuðust til um að endurupptökubeiðandi undirgekkst sefjunarmeðferð 9. til 19. mars 1976 í samtals tíu klukkustundir. Þá er oft bókað, líkt og rakið er í mati tveggja sálfræðinga á áreiðanleika framburðar endurupptökubeiðanda í skýrslu starfshóps innanríkisráðherra, að endurupptökubeiðandi hafi borið um að hann „minni“ eitthvað um málsatvik eða þau hafi „rifjast upp“ fyrir honum og þegar hann misminnti svo nam heilu ári hvenær hann vann í Bolungarvík, 1973 í stað 1974, var bókað eftir honum að minni hans væri ekki betra en þetta. Eins er bókuð ósk hans um að fá að koma aftur til að ræða málin og til skýrslugjafar ef frekar rifjaðist upp fyrir honum. Enn má nefna framburð hans um að gröf hafi verið grafin út á Álftanesi en sá atburður hafi verið mjög óljós fyrir honum, en hann gæti mögulega rifjað þetta upp. Í samantektarskýrslu frá 3. mars 1977 var bókað sérstaklega: „Albert bar fyrir sig miklu minnisleysi en virtist þó færast nær raunveruleikanum, þegar á leið samtal okkar.“
1510. Í dómi Hæstaréttar eru játningar annarra dómfelldu um að hafa orðið Guðmundi að bana meðal annars taldar fá stað í framburði endurupptökubeiðanda. Í dómi Hæstaréttar er fullyrt að dómfelldu hafi flutt lík Guðmundar Einarssonar frá Hamarsbraut 11 með aðstoð dómfellda. Þá er þess getið að endurupptökubeiðandi hafi viðurkennt að hann hafi flutt líkið frá Hamarsbraut 11 út í Hafnarfjarðarhraun og síðar síðla sumars 1974 flutt það aftur þaðan í bifreið en ekki hafi verið upplýst hvert. Í dóminum segir enn fremur að framburðir dómfelldu Kristjáns Viðars, Sævars og Tryggva Rúnars um flutning þennan séu mjög á reiki og er þá væntanlega átt við síðari

flutninginn. Þá segir í dóminum að ekki hafi tekist að leiða í ljós hvert lík Guðmundar hafi verið flutt eða hvar líkamsleifar hans séu. Hæstiréttur taldi að leggja yrði til grundvallar þessu ákæruatriði að endurupptökubeiðandi hefði tvívegis, svo sem hann hefði haldið fram, átt þátt í flutningi á líki Guðmundar. Af dómi Hæstaréttar verður þannig ráðið að sakfelling endurupptökubeiðanda fyrir síðari líkflutninginn sé eingöngu byggð á játningu endurupptökubeiðanda. Í ljósi mjög reikulla framburða annarra dómfelldu um líkflutninginn telur endurupptökunefnd að sakfelling endurupptökubeiðanda fyrir síðari líkflutninginn hafi ekki verið í samræmi við 1. mgr. 75. gr. þágildandi laga um meðferð opinberra mála sem mælti fyrir um að dómari skyldi, þrátt fyrir játningu, allt að einu prófa hvort sú játning væri sannleikanum samkvæm.

1511. Endurupptökunefnd telur að framburðir dómfelldu um flutning á líki Guðmundar frá Hamarsbraut hafi frá upphafi verið reikulir hvað varðar tegund bifreiðar sem líkið var flutt með, hvernig líkinu var komið fyrir í bifreið, hvert var ekið með það og hvar því var komið fyrir. Í ljósi fyrirliggjandi upplýsinga um snjókomu og ófærð á höfuðborgarsvæðinu umrædda nótt eru margir framburðir dómfelldu um líkflutninginn með miklum ólíkindablæ. Við rannsókn málsins og dómsmeðferð virðast dómfelldu aldrei hafa verið spurðir um áhrif snjókomu og ófærðar á ferðir þeirra með líkið út í Hafnarfjarðarhraun. Endurupptökunefnd telur því umtalsverðan vafa á því að játningar dómfellda um líkflutningana hafi byggst á raunverulegum minningum.
1512. Endurupptökubeiðandi virðist hafa verið afar óviss um raunverulegar minningar sínar og sýnast framburðir hans hafa breyst í verulegum atriðum eftir því sem málsatvik virtust liggja fyrir lögreglu á hverjum tíma. Ekki er vikið að minnisleysi endurupptökubeiðanda í dóminum og virðist hann ekki hafa fengið að njóta þess vafa sem samkvæmt framansögðu var til staðar um sönnunargildi játninga hans. Sú niðurstaða sálfræðinganna Gísla H. Guðjónssonar og Jóns Friðriks Sigurðssonar að framburðir endurupptökubeiðanda, bæði hjá lögreglu og fyrir dómi, hafi verið óáreiðanlegir, styðja þessa ályktun endurupptökunefndar.
1513. Endurupptökunefnd telur að framangreindar takmarkanir á möguleikum dómfelldu Kristjáns Viðars, Sævars og Tryggva Rúnars til að halda uppi vörnum, sem meðal annars fólst í takmörkun á aðgengi þeirra að réttargæslumönnum, algeru samskiptabanni milli þeirra og verjenda síðustu tvo mánuði fyrir síðari dómtöku málsins í héraði, raunveruleg skerðing á rétti til að gagnsyrja vitni svo og skortur á upplýsingum um afturhvarf annarra dómfelldu frá játningum, séu eitt þeirra atriða sem skipti máli við mat á því hvort verulegar líkur séu á að sönnunargögn í málinu hafi verið rangt metin svo áhrif hafi haft á niðurstöðu málsins hvað alla dómfelldu varðar.
1514. Endurupptökunefnd telur endurupptökubeiðanda ekki hafa fengið að njóta þess vafa sem ónákvæm skráning, þess sem gerðist í yfirheyrslum yfir dómfelldu öllum hjá lögreglu og skortur á skýrslum um fjölmargar yfirheyrslur, viðtöl og samprófanir, skapaði um rannsóknaraðferðir og um þróun framburða. Sterkar vísbendingar þykja fram komnar um að framburðir einstaka dómfelldu og vitna í mörgum og löngum yfirheyrslum hafi fyrir tilstuðlan rannsóknarmanna litað framburði annarra dómfelldu

og ásamt harðneskjulegri einangrun haft áhrif á framburði þeirra allra. Fjölmargar samprófanir dómfelldu sem ekkert var skráð um voru til þess fallnar að valda enn meiri spilliáhrifum. Telur endurupptökunefnd að verulegur vafi sé á að framburðir dómfelldu eftir þær geti endurspeglað raunverulegar minningar þeirra um meinta atburði.

1515. Endurupptökunefnd telur að þær upplýsingar sem fyrir liggja bendi til þess að dómfelldu hafi að jafnaði verið samvinnuþýð við rannsakendur og lagt sig fram um að muna atburði. Þannig hafi endurupptökubeiðandi gengist undir eins konar sefjunarmeðferð og dómfelldu Erla, Kristján Viðar og Tryggvi Rúnar undirgengust lyfjagjöf í þeim tilgangi að skerpa minni þeirra. Það hversu dómfelldu voru viljug til að taka þátt í slíkum rannsóknaraðferðum bendir ekki til þess að þau hafi haft eitthvað að fela eða hafi markvisst verið að afvegaleiða rannsakendur með röngum og reikulum framburðum. Endurupptökunefnd telur að umræddar rannsóknaraðferðir hafi orkað verulega tvímælis og verið til þess fallnar að draga úr trúverðugleika þeirra framburða sem dómfelldu gáfu síðar.
1516. Endurupptökunefnd telur að nákvæm skoðun á öllum þeim gögnum sem nefndin hefur haft aðgang að sýni að þau gögn sem Hæstiréttur hafði undir höndum hafi ekki gefið heildstæða og rétta mynd af rannsóknaraðferðum í málinu en sem dæmi má nefna að upplýsingar um fjölmargar og langar samprófanir milli dómfelldu Erlu og Sævars, sem fram fóru í júlí 1976, samtals í 32 klukkustundir, lágu ekki fyrir Hæstarétti.
1517. Endurupptökunefnd telur verulegar líkur á að Hæstiréttur hafi byggt mat sitt á sönnunargildi framburðar vitnisins [GunJ] á þeirri röngu forsendu að honum hefði ekki verið sýnt húsnæðið að Hamarsbraut 11 fyrir fyrstu skýrslutöku af honum en að auki hafi áhrif langrar samprófunar við endurupptökubeiðanda á trúverðugleika framburðarins verið vanmetin.
1518. Endurupptökunefnd telur jafnframt að endurupptökubeiðandi hafi í engu fengið að njóta þess margvíslega og réttmæta vafa sem uppi var í málinu um áreiðanleika framburða dómfelldu Erlu og vitnisins [GunJ]. Þá telur endurupptökunefnd að verulegar líkur séu á að Hæstiréttur hafi lagt rangt mat á framburði vitna sem gengið var út frá að hefðu séð Guðmund á gangi í Hafnarfirði með dómfellda Kristjáni Viðari nóttina sem Guðmundur hvarf. Jafnframt telur endurupptökunefnd að ranglega hafi verið litið fram hjá áhrifum snjókomu og ófærðar á höfuðborgarsvæðinu, nóttina sem Guðmundur hvarf, á trúverðugleika framburða dómfelldu og vitna um ökuferðir þeirra umrædda nótt, þar á meðal með lík Guðmundar.
1519. Endurupptökunefnd telur að verulegar líkur séu á að áhrif langrar og harðneskjulegrar einangrunar dómfelldu, rannsóknaraðferða, ónákvæmra skráninga framburða, takmarkaðs aðgengis dómfelldu að verjendum, annarra brota á málsmeðferðarreglum og annarra atriða sem nefnd eru í þessum kafla, á trúverðugleika framburða dómfelldu hafi ekki verið metin með réttum hætti í dómi Hæstaréttar. Endurupptökunefnd telur jafnframt að verulegar líkur séu á að Hæstiréttur hafi lagt ónákvæmt og í ýmsum tilvikum rangt mat á inntak og þróun játninga dómfelldu og trúverðugleika afturkallana á játningu sem og hvenær þær komu til.

1520. Niðurstöður sálfræðinganna Gísla H. Guðjónssonar og Jóns Friðriks Sigurðssonar um áreiðanleika framburða dómfelldu í skýrslu starfshóps innanríkisráðherra styðja það álit endurupptökunefndar að Hæstiréttur hafi horft fram hjá ýmsum mikilvægum þáttum sem voru til þess fallnir að draga verulega úr sönnunargildi játninga allra dómfelldu.
1521. Endurupptökunefnd telur að leiddar hafi verið að því verulegar líkur að sönnunarmat í málinu hafi í framangreindum atriðum ekki verið í samræmi við þá meginreglu opinbers réttarfars sem fram kom í 109. gr. laga um meðferð opinberra mála á þessum tíma að dómari meti hvort nægileg sönnun sem ekki verði vefngd með skynsamlegum rökum sé komin fram um hvert það atriði sem varðar sekt ákærða.
1522. Endurupptökunefnd telur að samanburður og heildarmat á nýjum gögnum og upplýsingum, þar á meðal um málsmeðferð við rannsókn og dómsmeðferð, og þeim gögnum sem lágu fyrir Hæstarétti, hafi varpað nýju ljósi á svo mörg atriði í sönnunarmati hvað varðar meint brot endurupptökubeiðanda að telja verði að hin nýju gögn hefðu verulega miklu skipt fyrir niðurstöðu málsins hvað endurupptökubeiðanda varðar ef þau hefðu komið fram áður en dómur gekk. Endurupptökunefnd telur að í mjög mörgum atriðum hafi vantað upp á að endurupptökubeiðandi nyti þess margvíslega vafa sem uppi var um málsatvik og að verulegar líkur hafi verið leiddar að því að sönnunargögn sem færð voru fram í málinu hafi verið rangt metin svo að áhrif hafi haft á niðurstöðu þess. Endurupptökunefnd telur því að fullnægt sé skilyrðum endurupptökuheimildanna í a-, c- og d-liðum 1. mgr. 211. gr. laga um meðferð sakamála og veitir því leyfi á grundvelli 1. mgr. 215. gr. sömu laga til að þessi þáttur málsins verði tekinn til meðferðar og dómsuppsögu að nýju í Hæstarétti.
1523. Endurupptökunefnd telur þóknun talsmanns endurupptökubeiðanda, Guðjóns Ólafs Jónssonar hæstaréttarlögmans, hæfilega ákveðna 6.138.000 krónur, að meðtöldum virðisaukaskatti, og greiðist þóknunin úr ríkissjóði.

ÚRSKURÐARORÐ

Fallist er á beiðni endurupptökubeiðanda, Alberts Klahn Skaftasonar, um endurupptöku á dómi í hæstaréttarmálinu nr. 214/1978, hvað varðar sakfellingu hans fyrir eftirfarandi hlutdeild í brotum annarra dómfelldu á 218. og 215. gr. almennra hegningarlaga, sem fólust í því að verða Guðmundi Einarssyni að bana 27. janúar 1974, með því að veita öðrum dómfelldu liðsinni við að fjarlægja og koma líki Guðmundar fyrir á ókunnum stað og þannig leitast við að afmá ummerki brotsins, bæði þegar fyrrgreinda nótt og síðar síðla sumars sama ár er líkamsleifar Guðmundar voru fluttar á enn annan stað.

Þóknun talsmanns endurupptökubeiðanda, Guðjóns Ólafs Jónssonar hæstaréttarlögmanns, 6.138.000 krónur, að meðtöldum virðisaukaskatti, greiðist úr ríkissjóði.

Björn L. Bergsson formaður

Ásgerður Ragnarsdóttir

Sigurður Tómas Magnússon